

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları (36)
Yayına Hazırlayan: Dokümantasyon Merkezi

BULUŞ Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri
Tel : (312) 222 44 06 • Faks: 222 44 07

ISBN : 975-7217-43-3

Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türk Medeni Yasasına göre kurulmuş, hükümet dışı ve bağımsız bir kuruluştur. Statüsü 30 Aralık 1990 tarihli ve 20741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

TIHV
Türkiye İnsan Hakları Vakfı

2 0 0 3
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI
RAPORU

Ankara, 2004

TİHV Genel Merkezi

Menekşe 2 Sokak No: 16/11, 06440 Kızılay/ANKARA
Tel : (0312) 417 71 80 (pbx) • Faks: (0312) 425 45 52
e-mail: tihv@tr.net

TİHV İstanbul Temsilciliği

Hocazade Sokak No: 8 Sıraselviler Cad. Beyoğlu/İSTANBUL
Tel : (0212) 249 30 92 • Faks: (0212) 251 71 29
e-mail: ihvist@tnn.net

TİHV İzmir Temsilciliği

Mimar Sinan Cad. 1432 Sokak No:5, Daire:10, 35230 Alsancak/İZMİR
Tel : (0232) 463 46 46 • Faks: (0232) 463 91 47
e-mail: tihvizm@dsl.ttnet.net.tr

TİHV Adana Temsilciliği

Kurtuluş Mah. 19. Sokak Ferihan Tekeli Apt. A Blok No:23/2 ADANA
Tel : (0322) 458 85 66 • Faks: (0322) 457 66 99
e-mail: tihv-adana@superonline.com

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

Lise Caddesi Eyyüp Eser Apt. Kat:1 No:2 Yenişehir/DİYARBAKIR
Tel : (0412) 228 26 61 • Faks: (0412) 228 24 76
e-mail: tihvdbakir@ttnet.net.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1-6
KÜRT SORUNU	7-77
1- KÜRT SORUNU VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	13
Kürtçe'nin Kamusal Alanda Kullanımına Yönelik Engellemeler	13
Kürtçe Öğrenim	19
Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın	24
Kürtçe Adların Kullanımı	26
2- OHALİN ARDINDAN BÖLGEDE İNSAN HAKLARI	30
Ölümlü Olaylar	34
Diğer Olay ve Baskılar	38
Koruculuk Uygulaması	41
Abdullah Öcalan	46
Topluma Kazandırma Yasası	59
3- ZORUNLU GÖÇ	66
Köye Dönüştürme Yönelik Baskı ve Engellemeler	70
AIHM'de Görülen Davalar	72
Sığınma Hakkı ve Mültecilerin Durumu	73
Ölümlü Sonuçlanan Olaylar	76
YAŞAM HAKKI	79-136
1- ÖLÜM CEZASI	79
2- YARGISIZ İNFAZ, DUR İHTARI, RASGELE ATEŞ AÇMA OLAYLARI	82
Yargısız İnfaz Davaları	91
3- FAİLİ MEÇHUL CİNAYETLER	98
Susurluk	105
4- KARA MAYINLARI	109
5- SİLAHLI ÇATIŞMALAR	114
6- YASADIŞI ÖRGÜT SALDIRILARI	118
İstanbul'da Bombalı Saldırıları	119
Siyasi Cinayet Davaları	125
7- SIVİL ÇATIŞMALAR	132
KİŞİ GÜVENLİĞİ HAKKI	137-216
1- YASAL DÜZENLEMELER	139
2- KAYIPLAR	148
3- GÖZALTINDA ÖLÜM OLAYLARI	153
Gözaltında Ölüm Davaları	153
4- İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE OLAYLARI	159

CEZAEVLERİ VE İNSAN HAKLARI	217-248
Yasal ve İdari Düzenlemeler	219
1- CEZAEVLERİNDE ÖLÜM ORUCU	220
2- CEZAEVLERİNDE ÖLÜMLER VE OLAYLAR	224
3- CEZAEVLERİNDE BASKILAR	230
4- CEZAEVİ DAVALARI	246
DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ	249-326
Yasal Değişiklikler	251
1- İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ	253
Davalar ve Soruşturmalar	253
Düşünceye Özgürlük Kampanyası	262
Yargılanan Gazeteciler	263
Düşünce Özgürlüğü ile İlgili AIHM Kararları	301
Yasaklanan Kitaplar ve Davalar	303
Kültür-Sanat Etkinliklerine Yönelik Engellemeler, Yasaklanan Kasetler	306
Yasaklanan Filmler, Yargılanan Yönetmenler	308
2- İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ	309
Yayın Kuruluşlarına ve Gazetecilere Yönelik Baskılar	311
Tutuklanan Gazeteciler	321
Toplatılan Yayınlar	323
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Uygulamaları	324
TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ	327-350
ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ	351-372
1- İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA BASKILAR	353
2- SİYASİ PARTİLER	357
3- SENDİKALAR VE MESLEK KURULUŞLARI	368
4- DERNEK, VAKIF VE SİVİL İNİSİYATİFLER	370
EKLER	373-393
Ek 1- 4. Uyum Paketi (4778 sayılı yasa)	373
Ek 2- 5. Uyum Paketi (4793 sayılı yasa)	376
Ek 3- 6. Uyum Paketi (4928 sayılı yasa)	377
Ek 4- 7. Uyum Paketi (4963 sayılı yasa)	380
Ek 5- Ölüm Cezasının Kaldırılmasına Dair 6 ve 13 No'lu Ek Protokoller	383
Ek 6- Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği	385
Ek 7- Yıldırım Türker ve Ertuğrul Özkök'ün Şükran Esen Olayına İlişkin Yazıları	390
Ek 8- Aydınlar Dilekçesi	392

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği	MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
AIHK	Avrupa İnsan Hakları Komisyonu	MİT	Milli İstihbarat Teşkilatı
AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	MKM	Mezopotamya Kültür Merkezi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	MLKP	Marksist Leninist Komünist Parti
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi	MYK	Merkez Yürütme Kurulu
AKPM	Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi	OHAL	Olağanüstü Hal
ANAP	Anavatan Partisi	ÖDP	Özgürlük ve Dayanışma Partisi
BBP	Büyük Birlik Partisi	ÖZGÜR PARTİ	Özgür Toplum Partisi
BM	Birleşmiş Milletler	PKK	Kürdistan İşçi Partisi
BMMYK	BM Mülteciler Yüksek Komiserliği	PM	Parti Meclisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	RP	Refah Partisi
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu	RTÜK	Radio ve Televizyon Üst Kurulu
ÇGD	Çağdaş Gazeteciler Derneği	SES	Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası
ÇHD	Çağdaş Hukukçular Derneği	SHP	Sosyal Demokrat Halk Partisi
DBP	Demokrasi ve Barış Partisi	SDP	Sosyalist Demokratis Partisi
DEHAP	Demokratik Halk Partisi	SIP	Sosyalist İktidar Partisi
DGM	Devlet Güvenlik Mahkemesi	SP	Saadet Partisi
DHKP-C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi	SPY	Siyasi Partiler Yasası
DISK	Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu	TBB	Türkiye Barolar Birliği
DSP	Demokratik Sol Parti	TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
DYP	Doğru Yol Partisi	TCY	Türk Ceza Yasası
EĞİTİM-SEN	Eğitim, Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası	TGC	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
EMEP	Emeđin Partisi	TIHV	Türkiye İnsan Hakları Vakfı
ESP	Ezilenlerin Sosyalist Platformu	TIKB	Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği
FP	Fazilet Partisi	TIKKO	Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
GKK	Geçici Köy Korucusu	TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
GÖÇ-DER	Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği	TMY	Terörle Mücadele Yasası
HABER-SEN	Basın Yayın ve İletişim Emekçileri Sendikası	TDP	Toplumcu Demokrasi Partisi
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi	TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
HAK-PAR	Haklar ve Özgürlükler Partisi	TTB	Türk Tabipleri Birliği
HEP	Halkın Emek Partisi	TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HPG	Halk Savunma Güçleri	TÜM-YARGI-SEN	Tüm Yargı ve İnfaz Kurumları Çalışanları Sendikası
İHD	İnsan Hakları Derneği	YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü	YSK	Yüksek Seçim Kurulu
İP	İşçi Partisi		
KADEK	Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi		
KDP	Kürdistan Demokrat Partisi (Kuzey Irak)		
KESK	Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu		
KHK	Kanun Hükmünde Kararname		
KONGRA-GEL	Kürdistan Halk Kongresi		
MAZLUM-DER	İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği		
MGK	Milli Güvenlik Kurulu		

ÖNSÖZ

Uluslararası insan hakları tablosunda tarihsel değişimleri ifade eden görüntülerin yer aldığı 2003 yılında Türkiye'deki insan haklarının sorun alanları çeşitli yönleriyle araştırılarak Dokümantasyon Merkezimiz tarafından derlendi. Bu derleme, hükümetlerin değişmesine ve AB'ye uyum adı altında yapılan yasal değişiklik ve düzenlemeleri insan hakları konusunda Türkiye'nin bulunduğu konumu göstermektedir.

Irak'ın İşgali

Irak'ın işgal edilmesi, 2003 yılında kaydedilmesi gereken bir olay olmasının ötesinde tarih boyunca unutulmayacak önemdedir. Bu işgal, gerekçelerinin havada kalması ve Iraklılara uygulanan vahşetiyle insani değerlere ağır bir darbe olmuştur. ABD ve İngiltere'nin iki lideri G.W.Bush ve Tony Blair, işgal kararıyla selefleri Roosevelt ve Churchill'in de katkılarıyla kurulan BM'yi ve BM hukukunun sona erdiğini ilan etmişlerdir. Zira anlaşmazlıkların savaş yoluyla çözülmesi, BM düzeni içinde istisnai bir durum olarak tanımlanmıştır. Şiddet, ancak meşru müdafaa halinde, saldırıya uğrayan tarafça eş zamanlı ve orantılı olma koşullarıyla sınırlı olarak, BM kararı ile başvurulabilir bir yöntemdir.

Ancak, dünyanın tek süper gücü durumundaki ABD'nin başını çektiği koalisyon, "Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu", "Saddam Hüseyin'in El-Kaide ile bağlantısı olduğu" ve "ulusal güvenliklerine bir tehdit oluşturduğu" gerekçelerini müdahale için yeterli saymıştır. İşgal koalisyonu, BM Güvenlik Konseyi kararı olmadan bölgeye asker ve silah yığınağı yaparak orantısız askeri güç kullanmış ve Irak'ı işgal etmiştir.

BM denetçilerinin denetime devam edilmesi önerilerini duymazdan gelen koalisyon, Irak'ta kitle imha silahları bulunmadığı yönündeki görüş ve kanıtları da dikkate almamıştır. Almanya ve Fransa'nın öncülük ettiği savaş karşıtı ülkeler ise ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld tarafından "yaşlı Avrupa" olarak nitelenmiştir. 15 Şubat günü Avrupa ve dünyanın çok sayıda ülkesinde on milyondan fazla insanın katıldığı savaş karşıtı mitingler de göz ardı edilmiş; bu eleştiri, uyarı ve tepkiler Irak'ın işgalini önleyememiştir.

Irak'ın işgali; kapitalist ekonominin sömürgeci kurallarının dünya sahnesinde yeniden kullanılmasının Ortadoğu'daki adımıdır ve esas olarak hedeflenen dünya enerji kaynaklarına el koymaktır. Ancak "Saddam Hüseyin rejimini yıkmanın ve Irak devletini yok etmenin gerekçesi olarak ileri sürülen kitle imha silahlarının varlığı kanıtlanmamıştır. Bu durumda tüm uluslararası kuruluşlar ABD ve müttefiklerinden Irak'ın işgalinin hesabını sormalıdır.

12 Eylül Darbesi ve Demokratikleşme

7 Ağustos günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4963 sayılı yasa (7. Uyum Paketi) ile 2945 sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yasası da değiştirildi. 12 Eylül askeri darbesinin ardından oluşturulan Milli Güvenlik Kurulu ve MGK Sekreterliği'nin son 20 yıl Türkiye'nin kaderinde nasıl bir rol oynadığına göz atacak olursak;

MGK Yasası, 12 Eylül darbesinin ardından göreve başlayan Bülent Ulusu Hükümeti'nin görevinin sona ermesinden bir ay kadar önce 9 Kasım 1983 tarihinde yürürlüğe sokulmuştur.

“Koruma”, “tedbir alma”, “tehdidi ortadan kaldırma” gibi görev alanları belirleyen bu yasanın uygulama yetkisi MGK Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde çalışan Genel Sekretere bağlı, onun emir ve direktifleriyle hareket eden “Toplumsal İlişkiler Başkanlığı”na verilmiştir.

Bu başkanlık;

-Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliği, Anayasal rejimin korunmasında,

-Türk toplumunu, Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılaplarını milli ülkü ve değerler etrafında birleştirerek, milli birlik ve bütünlüğü sağlayıcı her türlü psikolojik tedbirin alınmasında,

-Anayasa düzenine, milli birlik ve bütünlüğe, Türk milletini Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve milli ülkü ve değerler etrafında birleştirilerek, milli hedeflere yönlendirmeye karşı yurt içi ve yurt dışında oluşan tehdidin etkisiz kılınmasında,

-MGK kararları ile bunlara ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarına istinaden gerekli olan psikolojik hareket hizmet ve faaliyetlerini planlar, ilgili bakanlık, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda bu konudaki uygulamaları koordine, takip ve kontrol eder, görevli birimleri planlar.

12 Eylül askeri darbesinden sonra 20 Eylül 1980 tarihinde kurulan Ulusu Hükümetinde Başbakan yardımcılığı yaptıktan sonra 13 Aralık 1983 tarihinde Başbakanlık koltuğuna oturan Turgut Özal Hükümeti'nin ilk icraatlarından biri 10 Şubat 1984 tarihinde MGK Genel Sekreterliği gizli yönetmeliğini kabul etmek olmuştur.

Böylece, bir genel seçim öncesinde hazırlanıp yürürlüğe sokulan “MGK ve MGK Genel Sekreterliği Yasası”nın, gerçekte, olağanüstü bir rejimin, askeri yönetimin devam etmesini güvence altına alan bir hukuksal düzenlemeden ibaret olduğu hükümet tarafından de onaylanmıştır. Bu, Turgut Özal'ın milli güvenlik devleti uygulaması konusunda askeri cunta ile uzlaşması ve Türkiye'deki gerçek hükümetin MGK olduğunun kabul edilmesi demektir.

Yirmi yıldan fazla bir sürede uygulanan bu kanun, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamımıza, devlet güçlerinin doğrudan ve sınırsız yetkiler kullanarak müdahale etmesi için olağanüstü yetkiler tanımıştır. Bu dönemde, hükümetler yürütme işlevini yapamamış sivil bir irade ortaya koyamamıştır. Türkiye toplumunun demokratikleşmesinin önü kesilmiştir. Askerlerin siyasi yaşam üzerindeki denetimi sürekli ve kesin olmuştur.

Bu kanunla, MGK'ya, MGK Genel Sekreterliği'ne, güvenlik güçlerine ve asker-sivil bürokrasiye çok geniş yetkiler/görevler verilmiştir. Devlet içinde oluşturulan özel bir yürütme ağı sivil hükümetleri saf dışı bırakmış siyasi yaşamın sivilleşmesi engellemiştir. Bu nedenle iktidara gelen partiler, dünya görüşleri ve programları ne olursa olsun, hükümet olduktan sonra MGK'nın ve Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nin denetimi ve yönlendirmesi altında görev yapmışlardır.

Son yirmi yılda siyasi muhaliflere karşı, bir kısmı “bin operasyon” programı içinde uygulanan faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar, kaybetmeler, işkenceler, gözaltında ölümler ile köy yakma/boşaltmalar, milyonlarca insanın zorla göç ettirilmeleri işte böyle, hukuk dışı gizli tutulmuş yetkilendirmeler ortamında gerçekleşmiştir. Güvenlik görevlilerine duraksamadan ateş etme yetkisi bu anlayış çerçevesinde verilmiştir. Yargı, suç işleyen güvenlik görevlilerini bu ortamda soruşturmamış, yargılamamış, aksine koruyarak dokunulmazlığı kural haline getirmiştir. Suçlular “şerefli kahramanlar” olarak nitelenmiş, görevlerinde terfi ettirilerek ödüllendirilmiş, hatta siyasi lider yapılmıştır. “Bin gizli operasyon” yaptığını söyleyen emniyet genel müdürü önce Adalet sonra İçişleri Bakanı yapılmıştır. Muhalif siyasi partiler, sendikalar, dernek ve vakıflar, demokratik kitle örgütleri, insan hakları örgütleri kapatılmış, bombalanmış,

etkinliklerine izin verilmemiş, yöneticileri öldürülmüş, kaçırılmış, cezaevlerine kapatılmış, kamu haklarından ve siyasi haklardan ömür boyu yasaklanmıştır.

Bu dönemde Kürtlerin yoğun ve homojen olarak yaşadığı güneydoğu bölgesinde sıkıyönetim uygulamasından OHAL rejimine geçilmiştir. Düşünce, örgütlenme, toplantı ve gösteri özgürlükleri Türkiye çapında Terörle Mücadele Yasası, Türk Ceza Yasası, Basın Yasası, YÖK ve RTÜK yasaları sayesinde kısıtlanmış ve baskı altına alınmıştır. DGM'ler ve askeri mahkemelerde olağanüstü yargı yetkisi kullanmıştır.

Köy korucuları, itirafçılar, Hizbullah, eski tetikçi ülkücüler, JİTEM'in bu psikolojik hareket operasyonlarında, siyasi cinayetlerde uyuşturucu ve silah kaçakçılığında adı çok sık geçmiştir. Susurluk'taki trafik kazasında açığa çıkan "devlet-politikacı-çete" ilişkileri bu dönemin örgütlenmesidir. Devletin özel olarak satın aldığı suikast silahları bu dönemde tetikçilerin eline verilmiştir. "Derin Devlet" kavramı bu yasadışı örgütlenmeleri anlatmak için kullanılmıştır. Bu dönemde derin devletin faaliyetleri denetlenemez ve suçlular hakkında soruşturma yapılamaz hale gelinmiştir.

Türkiye'de demokratikleşme yolunda atılan önemli her adımda statükoyu sürdürmek için yeni kısıtlar da getirilmiştir. 7 Ağustos günü yürürlüğe giren 4963 sayılı yasa ile Milli Güvenlik Kurulu'nun yetkileri daraltılmıştır. Ancak bu defa da MGK'den alınan "psikolojik hareket" yetkisi İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. Böylece İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan Toplumla İlişkiler Başkanlığı aracılığıyla 81 ilde büro oluşturulmuş ve "toplumsal hareket büroları" ülke çapına yayılmıştır.

Kısaca söylemek gerekirse, her ne kadar yasal bir takım düzenlemelerle MGK'nin yapısı değiştirilse de bürokraside ve aslında tüm devlet örgütlenmesinde, MGK ile vücut bulan zihniyetin değişmemesi hala Türkiye'nin en büyük handikapı olarak varlığını sürdürmektedir.

Türkiye'de Durum

Bu yılın sonunda TC hükümetlerinin AB'ye uyum için yaptıkları yasal değişikliklerin ele alınacağı İlerleme Raporu'nun AB Komisyonu'nda görüşülecek olması, içinde bulunduğumuz döneme özel bir önem katmaktadır.

Türkiye'nin AB'ye üyeliği için geçtiğimiz süreçte yedi uyum paketinin TBMM'den geçmesi olumlu bir gelişmedir. Ancak yapılan düzenlemelerin gerçekte "sokaktaki insana" ne kadar yansıdığını anlamak için insan hakları sorun alanlarına göz atmamız gerekir:

Türkiye'deki insan hakları ihlali iddialarını araştırmak ve bu konuda görüş belirtmek üzere sivil toplum örgütleri ve kamu kurum temsilcilerinin katılımıyla 57. hükümet döneminde (Abdullah Gül Hükümeti) kurulan İnsan Hakları Danışma Kurulu 58. hükümet (Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti) döneminde göreve başlamıştır. Ancak geçtiğimiz dönemde bir "danışma kurulu" olan İHDK maalesef dikkate alınmamış, çalışmalarda görüşüne başvurulmamıştır. 8 Aralık günü yapılan toplantıda, İHDK'nın yapısını ve çalışma tarzını belirleyen yeni yönetmelik bile İHDK'nın görüşü alınmadan çıkarılmıştır. Sorunların çözülmesi için Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'e yapılan çağrı da yanıtız bırakılmıştır. Türkiye'nin demokratikleşmesine katkı sunmak üzere kurulan İHDK'nın hemen hiçbir konuda görüşüne başvurulmaması ve hükümet kanadından muhatap bulamaması "demokratikleşme" adı altında yapılan düzenlemelerin de ne kadar "samimi" olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Dokümantasyon Merkezimiz tarafından hazırlanan 2003 Türkiye İnsan Hakları Raporu'nun ana başlıkları altında Türkiye'nin genel bir tablosunu değerlendirmek gerekirse;

Tüm ulusal ve uluslararası yasalarda, anlaşmalarda en temel hak olarak düzenlenen "yaşam hakkı"na yönelik ihlallerde son birkaç yılda görece bir azalmadan söz etmek mümkündür. Ancak biz hala yargısız infazların sürdüğü, faili meçhul cinayetlerin işlendiği, insanların kaybedildiği, sorumluların yargı önüne çıkarılmadığı ve cezalandırılmadığı bir ülkede yaşıyoruz.

Merkezimizin belirlemelerine göre, 2003 yılında güvenlik görevlilerinin silah kullandığı olaylarda, cezaevlerinde, yasadışı örgüt saldırılarında, faili meçhul cinayetler sonucunda, sivil çatışmalarda, mayın-bomba patlamalarında ve gözaltı merkezlerinde en az 379 kişi “öldürüldü.”

Baskıların sürdüğü 2003 yılında, cezaevlerinde ölüm orucu, hastalık, intihar, mahkumlar arasında kavga gibi nedenlerle toplam 20 kişi öldü, bir kişi de cezaevinde tedavisi yapılmadığı için tahliye olduktan sonra öldü. Gerek siyasi, gerek adli tutuklu ve hükümlüler yıl boyunca sistematik olarak baskılara maruz kaldılar. Tutuklu ve hükümlülerin tedavileri engellendi, hem cezaevinde hem de mahkeme ve hastanelere gidış gelişlerinde kötü muamele ile karşılaştılar. 2000 yılı Ekim ayında F tipi cezaevlerine karşı başlatılan “ölüm oruçları”nda 2003 yılında 2 kişi öldü. Geçtiğimiz yıl ayrıca ölüm orucu eyleminde iyileşmesi mümkün olmayan Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalandıkları için serbest bırakılan birçok hükümlü de Adli Tıp Kurumu tarafından “iyileşti” raporu verildiği için yeniden tutuklandı.

Devlet ve hükümet yetkililerinin Türkiye'nin “işkence ayıbından kurtulması” yönündeki açıklamalarına karşın ne işkence sistematik olmaktan çıkartılabilmiş ne de işkence soruşturmalarında etkinlik sağlanabilmiştir.

Yurtdışında da geniş yankı bulan Birtan Altınbaş adlı öğrencinin 16 Ocak 1991 tarihinde gözaltında işkence sonucu ölümü nedeniyle 10 polisin yargılandığı iki ayrı davadan biri, ancak 26 Mart 2004 tarihinde sonuçlanabilmiştir. Dava süresince “devletin resmi koruma verdiği” sanık polis memurlarına bile ulaşılammıştır. Sekiz polisin yargılandığı davada, dört polis hakkında beraat, dördü hakkında ise 4 yıl 5 ay 10'ar gün hapis cezası verilmiştir.

Gözaltı merkezlerinde işkence ve kötü muamele sürmüş ancak önceki yıllara oranla “şiddeti” azalmıştır. Bunlara ek olarak, “kaçırma”, yani güvenlik görevlilerinin insanları gözaltına almak yerine zorla kent dışındaki ıssız yerlere götürerek sorguladığı olaylarda önemli bir artış görülmüştür.

Merkezimizin derlediği bilgilere göre, 2003 yılında 2 kişi gözaltında öldü, 72'si çocuk olmak üzere 600 kadar kişi de işkence gördü. Ancak, özellikle adli nedenlerle gözaltına alınanların işkence gördüğünü açıklamaktan korkması, “kaçırma” olaylarının kimi zaman basın-yayın organlarına yansımaması, toplumsal gösterilerde dövülenlerin sayısının belirlenememesi/çokluğu gözönüne alındığında bu sayının gerçeğin oldukça altında olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

2003 yılında TIHV tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine işkence nedeniyle 68'i çocuk 925 kişi başvurdu. Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'deki tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine başvuran bu kişilerden 340'ı 2003 yılında işkence gördüğünü açıkladı.

Düşünce ve örgütlenme hakları konusunda, yıllardan beri süregelen “özgürlük ve haklarla değil, yasaklarla düzenleme” anlayışının değiştirilmesine yönelik bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak uygulamaya bakıldığında “devlet politikalarına” karşıt görüşleri savunan kişi ve kuruluşlar, yayın organları 2003 yılında da yargılama ve hapis cezası tehdidi altında faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

TIHV'nin belirlemelerine göre, sözlü ya da yazılı olarak ifade edilen görüşler, kitap, gazete, dergi gibi yayınlar nedeniyle en az 774 dava açıldı. Bu davalarda çok sayıda yazar ve gazeteci hapis cezasına mahkum edildi, yüzlerce gazete, kitap, dergi toplatıldı.

Çeşitli gazete ve dergilere açılan davaların sonucunda toplam 370 gün kapatma kararı verildi. 2003 yılında RTÜK tarafından verilen yayın durdurma cezaları radyo kuruluşları için 240 gün, televizyon kuruluşları için 240 gün olmak üzere toplam 480 güne ulaştı. 2003 yılında da kitapların yasaklanması, yayıncı ve yazarlara yönelik yargılamalar devam etti. 2003 yılında TIHV'in ulaşabildiği kadarıyla en az 40 kitap hakkında dava açıldı.

AIHM'in DEP'li milletvekillerinin yeniden yargılanmasını öngören kararı da adil olmayan bir şekilde uygulandı. AIHM'in, DGM'nin bağımsız ve adil olmadığı yönündeki kararı hiçe sayılarak yapılan yeni

yargılamada DEP milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak, bir kez daha 15'er yıl hapis cezasına mahkum edildi. 21 Nisan 2004 tarihinde sonuçlanan dava ile DEP'li milletvekillerinin 2005 yılı Haziran ayına kadar cezaevinde kalması kesinleşti.

Kürt sorununun çözümüne yönelik ciddi adım atmayan hükümetler, AB'nin adaylık sürecinde gündeme getirilen düzenlemeler, göstermelik olmaktan öteye geçmedi. Olağanüstü Hal Uygulaması'nın sona ermesine karşın bölgede faili meçhul cinayetler, işkence, izinsiz ev baskınları sürmektedir. OHAL'in sona ermesine karşın köye dönüşlerin önündeki en büyük engeli oluşturan koruculuk sistemi kaldırılmamıştır.

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde yerine getirmeyi taahhüt ettiği "azınlıkların dil haklarının genişletilmesi" ile ilgili yasal düzenlemeler de geçtiğimiz dönemde bu hakların kapsamı ile ilgili tartışmaların yoğunlaşmasına da neden olmuştur. Gerek yasalardaki değişiklikler gerekse uygulamayla ilgili pratikteki düzenlemenin yönetmelik ve genelgelere bırakılması, "dil yasağı"nın sürmesini beraberinde getirmiştir.

Her ne kadar bizi yönetenler "demokratikleşme" ve "halk iradesi"nden söz ediyorsa da Türkiye'nin bu alandaki çabaları, 1999 Kopenhag zirvesinde "üyelğe aday ülke" statüsünü kazandıktan sonra başlamış ve demokratikleşme yolunda yedi uyum paketi TBMM'den geçmiştir. 2004 yılının sonunda açıklanacak olan İlerleme Raporu da geçtiğimiz dönemde atılan adımları hızlandırmıştır. Ancak geçtiğimiz dönemde çoğulculuğu reddeden otoriter 12 Eylül Anayasası'nda bazı maddelerinin değişmesine rağmen esasta radikal bir değişiklik yapılmamıştır.

Türkiye'nin önündeki demokratikleşme sorunu ancak asker-polis devlet yapısını ve devletin güvenliğini önceleyen stratejisini değiştirilerek çözülebilir. AKP hükümetlerinin yaptığı olumlu değişiklikler, bu ölçekte baktığımızda yetersiz kalmaktadır. Demokratikleşme ve insan haklarının çokça konuşulduğu bu dönemde; yurttaşların özgürlüklerini güvence altına alan, tekleştirme ve asimilasyon yerine dil, din, etnik, kültürel çoğulculuğa dayalı birlikteliği kabul eden, bağımsız ve yansız yargı güvencesi sağlanmış, sömürü ve yolsuzlukların önü kesilmiş, insan haklarına dayalı bir hukuk devletini gerçekleştirecek atılımlar atılmamıştır.

Bizler insan hakları savunucuları olarak demokratik bir anayasa hazırlanmasının gerekliliğine inanıyoruz. Bu dönemde biz insan hakları savunucuları ve demokratik kitle örgütlerine önemli görevler düşüyor. İşbirliği ve dayanışma artırılarak oluşturulacak örgütlü bir toplum, "demokratikleşme ve insan hakları"nın gelişimini hayatın her alanında gerçekleştirebilecektir.

Yavuz Önen
TİHV Başkanı

KÜRT SORUNU

“Topluma Kazandırma Yasası”, DEHAP tarafından düzenlenen genel af kampanyası, kültürel haklar, KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın sağlık durumu ve İmralı’daki koşulları, Kuzey Irak’ta Türk askerlerinin gözetimine alınması üzerinden yürütülen tartışmalar nedeniyle 2003 yılında Kürt Sorunu yine gündemin üst sıralarında yer aldı. ABD ve müttefiklerinin Irak’a saldırısını, “Abdullah Öcalan’ın uzun süre avukatları ve yakınları ile görüştürülmemesini” protesto etmek ve genel af taleplerini dile getirmek için gösteri düzenleyen binlerce kişi gözetimine alındı, tutuklandı. Bu dönemde barışçıl yollarla gündeme getirilen kültürel hak talepleri, “terörizm” olarak nitelendirilerek çok sayıda kişi hakkında dava açıldı.

2002 yılından başlayarak AB’ye uyum amacıyla yapılan yasal düzenlemeler, 58. ve 59. AKP hükümetlerinin çıkardığı dört uyum paketi ile sürdü. AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılanma yolunu açan “4793 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”un 4 Şubat günü Resmi Gazete’de yayınlanmasının ardından DEP milletvekilleri yeniden yargılanmaya başladı. “4928 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” da 19 Temmuz günü Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu paket ile TMY’nin 8. maddesi kaldırıldı, TMY’nin 1. maddesinde yer alan “terör” tanımı değiştirildi, çocuklara verilen Kürtçe adların değiştirilmesi için kullanılan Nüfus Yasası’nın 16. maddesi değiştirildi. 7 Ağustos günü Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 4963 sayılı yasa ve RTÜK Yasası’nın 4. maddesinde yapılan değişiklik ile de özel radyo ve televizyonların da farklı dil ve lehçelerde yayın yapılmasına olanak tanıdı. 4963 sayılı yasa, Kürtçe kurs açılabilmesine ilişkin düzenlemeyi de kapsadı.

Ancak Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde yerine getirmeyi taahhüt ettiği “azınlıkların dil haklarının genişletilmesi” ile ilgili yasal düzenlemeler, bu hakların kapsamı ile ilgili tartışmaların yoğunlaşmasına da neden oldu.

Gerek yasalardaki değişiklikler gerekse uygulamayla ilgili pratikteki düzenlemenin yönetmelik ve genelgelere bırakılması, “dil yasağı”nın sürmesini

beraberinde getirdi. Danıştay 26 Haziran günü anadilde yayının sadece TRT’den yapılmasını öngören 18 Aralık 2002 tarihli “Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkında Yönetmelik”i iptal etti. Bu arada 7 Ağustos günü yürürlüğe giren 4963 sayılı yasayla özel televizyon ve radyolardan da yayın yapılabilmesinin önünün açılmasına karşın, bu konuda RTÜK’ün çıkarması gereken yönetmelik, 2003 yılı içinde yayınlanmadı. Benzer şekilde Türkçe dışındaki dil ya da lehçelerin öğretilmesine olanak tanıyan Milli Eğitim Bakanlığı’nın yeni bir yönetmeliği ancak 5 Aralık günü Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girebildi. Ancak 2003 yılı içinde kurslara başlanamadı. Eylül ayında ailelerin çocuklarına Türkçe dışındaki dillerde isim koymalarını yasaklayan uygulamaya son verilmesi amacıyla hazırlanan bir genelge valiliklere gönderildi. Ancak Kürtçe adların kullanımına serbesti getirmeyen söz konusu genelgede, Türk alfabesinde bulunmayan, fakat Latince harfleri ile yazıldığında Kürtçe’de var olan “w”, “q” ve “x” harflerinin kullanımı da engellendi.

Dışişleri, Adalet, İçişleri bakanlıkları ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği temsilciliğinin katılımıyla oluşturulan “Reformları İzleme Komisyonu” da AB üyeliğine karşı çıkan etkin odakların varlığı nedeniyle kültürel hakların geliştirilmesinde önemli bir adım atamadı.

10 Temmuz 1987 tarih ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulan Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Hal uygulaması 30 Kasım 2002 tarihinde sona erdi. Ancak o tarihten sonra 15 yıllık uygulamanın etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik önemli bir çaba gözlenmedi. Nitekim bölgedeki sivil toplum örgütleri tarafından yapılan açıklamalarda, OHAL uygulamasının resmen son bulmasına karşın insan hakları ihlallerine ilişkin kayda değer bir gelişmenin gözlenmediği vurgulandı.

Bu arada İçişleri Bakanlığı’nın rakamlarına göre OHAL’in yürürlükte olduğu 1987 ile 2002 yılları arasında bölgede, yasadışı örgüt üyeleri ile güvenlik güçleri arasında meydana gelen silahlı çatışmalarda 647 örgüt üyesi yaralandı, 23.743 örgüt üyesi öldü.

Çatışmalarda 11.106 güvenlik görevlisi yaralandı, 5.052 güvenlik görevlisi de öldü. Milli Savunma Bakanlığı ise ölen güvenlik görevlisi sayısını 5.691, yaralanan güvenlik görevlileri sayısını 11.830, ölen örgüt üyesi sayısını 25.344, yaralananları ise 772 olarak açıkladı. İçişleri Bakanlığı çatışmalarda yaralanan ve ölen sivillerle ilgili bir bilgi bulunmadığını açıklarken, Milli Savunma Bakanlığı verilerine göre, söz konusu süreçte 5.887 sivil yaralandı, 5.105 sivil de yaşamını yitirdi.

Köye dönüşlerin önündeki en büyük engel olan geçici köy koruculuğu sistemi, OHAL'in kaldırılmasına karşın 2003 yılında da lağvedilmedi. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Nisan ayında yaptığı açıklamada 22 ilde 58.511 geçici köy korucusu bulunduğunu bildirdi. Aksu, 12 ildeki gönüllü köy korucularının rakamını da 12.279 olarak açıkladı. Bölgede 2003 yılında aralarında korucuların da olduğu 14 kişi korucular tarafından öldürüldü.

PKK'nin 4-10 Nisan 2002 tarihinde düzenlenen 8. kongresinde kendini feshetmesi ile kurulan Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK), 26 Ekim günü Süleymaniye'de (Kuzey Irak) düzenlenen tek gündemli 2. Olağanüstü Kongresi'nde kendini feshetti. KADEK'in feshedilmesi şu gerekçelere dayandırıldı:

"Demokratik ekolojik sisteme denk düşecek yeni bir örgütsel yapılanmanın yolunu açmak.

Kapsayıcı, demokratik, özgür katılıma imkan veren ve Leninist parti etkilerini aşan yeni bir yapılanmaya yol açmak.

Bu temelde Kürtleri temsil edebilecek, uluslararası kriterlere uygun, meşru, demokratik ve yasal siyaset yapabilen bir muhataplık durumunun gelişmesinin yolunu açmak."

KADEK'in feshedilmesinden sonra Kürdistan Halk Kongresi (Kongra-Gel) 15 Kasım günü kuruluşunu ilan etti. Başkanlığına eski DEP milletvekili Zübeyir Aydar'ın üstlendiği Kongra-Gel yapılanması ile KADEK bünyesinde yer alan "Halk Savunma Kuvvetleri" adlı silahlı güçlerin özerk bir yapıya kavuşturulduğu ve "Leninist" örgütlenme biçiminin de terkedildiği açıklandı.

Kuzey Irak Krizi

4 Temmuz günü CNN Türk televizyonunda yayınlanan bir haberde, bir süre önce KADEK'in Kandil Dağı'nda bulunan Kanicenge Kampı'nda "görüş ayrılığı" nedeniyle çıkan çatışmada, beş militanın öldüğü, örgütün üst düzey yöneticilerinden Cemil Bayık'ın da hafif yaralandığı iddia edildi. Ancak KADEK tarafından yapılan açıklamada, böyle bir olayın meydana gelmediği öne sürüldü.

Haberin yankıları sürerken, 4 Temmuz günü Irak'ın Süleymaniye kentinde görevli biri binbaşı, ikisi üsteğmen, sekizi astsubay toplam 11 Türk askeri Amerikan askerleri tarafından gözaltına alındı. Olayın ardından Habur Sınır Kapısı Genelkurmay Başkanlığı'nın talebi üzerine tüm giriş çıkışlara kapatıldı.

Türk askerleri Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney ile Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün de ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'la yaptığı görüşmelerin ardından 57 saat sonra Türk askerler serbest bırakıldı.

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Richard Boucher, krizin ardından yaptığı açıklamada, "Amerikan ordusu, bu askerlerin karışmış olabileceği bazı rahatsız edici faaliyetlere ilişkin haberler üzerine harekete geçti." dedi.

Kürt kartı kullanılıyor (Murat Çelikkın-10 Temmuz 2003/Radikal)

ABD'nin Kuzey Irak'ta 'görevli' sivil Türk askerlerine operasyonu tartışılıyor. Ancak bazı sorular da sorulmuyor. İlk akla gelen, bu askerlerin yabancı bir ülke toprağında ne işi var? Üstelik de karargâhlarını patlayıcı deposu olarak da kullanarak. İkincisi ve en önemli soru, Türkiye bu açmazları, kırmızı çizgiler diye ifade edilen Kürt politikası nedeniyle yaşamıyor mu? Aslen bu politikanın tartışılması gerekmiyor mu? Son günlerde Türkiye'de devlet ve Kürtler, 'topluma kazandırma' ve 'genel af' ikileminde karşı karşıya geldi. Genel af istedi diye sanatçı Ferhat Tunç tutuklanıyor; 'Pişmanlık Yasası'nın gözden geçirilerek 'Toplumsal Barış İçin Demokratik Katılım' yasası haline gelmesini isteyen Diyarbakır Gençlik Platformu'ndan 20 genç, 20 bin imzayı Meclis'e götürmek için daha Diyarbakır'dan çıkmadan tutuklanıyor; gündelik alışveriş için Gürbulak Sınır Kapısı'ndan İran'a geçip dönen 30 esnaf, jandarmaya Kürtçe küfür ettiği gerekçesiyle tutuklanarak Doğubeyazıt Cezaevi'ne konuyor ve Tunceli Valisi'nin konvoyu saldırıya uğruyor, Vali kurtuluyor, ama iki asker ölüyor.

Türkiye'nin tek taraflı ilan edilen barış ortamından, öyle anlaşılıyor ki herkes memnun değil. Ortalık gerginleştiriliyor, Kürtler ve devlet, esnekliğin kalmadığı bir 'kırılma noktasına' taşınmak isteniyor. Yeni Şafak gazetesi, "Türk Özel Timi'nin gözaltına alınması arkasında, ABD ile PKK'nın anlaşması çıktı. ABD operasyonu, Cemil Bayık'ı yakalanmaktan kurtardı," iddiasında bulunuyor. Gazete ABD'lilerin "Türkiye sınırından girilmemesi, buna karşılık İran'a yönelik eylemler yapılması, İran'daki PKK'lıların aktif duruma geçirilmesi ve İran sınır birliklerinin yıpratılması şartıyla PKK/KADEK birliklerine 'koruma güvencesi' verdiklerini," iddia ediyor. Türkiye, içinden çıkmaya çabaladığımız bir karanlığa hızla itiliyor. İçeride ve dışarıda birileri Kürt kartını tekrar masaya sürüyor. Şimdi sorulması gereken soruları cesurca, atılması gereken adımları kararlılıkla atma ve sağlam bir politika oluşturma zamanı. Yoksa her şey için çok geç olacak!

Krizin ardından 7 Temmuz günü Milliyet gazetesinde yeralan bir haberde, baskınla ilgili olarak şu iddialara yer verildi:

“...ABD'lilerin PKK/KADEK'in silahsızlandırılması için bağlantıda olduğu Bayık'ın yaptığı görüşmeler sonrasında örgüt içinde görüş ayrılıkları yaşanmaya başladı. Bayık, ABD'liler ile 14 Haziran tarihinde yapılan görüşmeden sonra örgüt içindeki gruplarca pusuya düşürüldü. Kanicenge kampında yaşanan bu çatışmada 5 yakın koruması öldürülen Bayık hafif yaralandı.

Bu olaydan bir süre sonra Türk özel kuvvetleri düzenledikleri bir operasyon ile Bayık'ı ele geçirdi ve Süleymaniye'deki büroya getirdi. Amerikalılar, bunun üzerine “bölgedeki istikrar ve asayişin” kendilerinin sorumluluğu altında olduğu gerekçesiyle Türk askerlerinin bulunduğu büroya baskın düzenledi...

Diğer bir iddiaya göre, yaralanan Bayık, saldırının Türk askerlerince yapıldığı söylentisinin yayılmasını istedi. ABD'li yetkililer ile sınır bölgesindeki İran ordusunun hareketlerine ilişkin istihbarat vermek üzere mutabakata varan Bayık, bu girişimiyle Türk özel timini Amerikan askerleri ile karşı karşıya getirmek istedi...

Bölgedeki Türk bürolarının Türkmenleri “organize” hale getirmek için yürüttüğü öne sürülen faaliyetler ABD'lileri rahatsız etti ve Süleymaniye'deki büro baskını gerçekleşti.”

Süleymaniye baskınına araştırmak üzere Türk ve ABD'li üst düzey askerlerden oluşan komisyon tarafından 15 Temmuz günü yapılan açıklamada şöyle denildi:

“ABD tarafı, Türk tarafının araştırma konusunu teşkil eden bu üzüntü verici olay boyunca askeri personeline yapılan muameleye ilişkin kaygılarını not etmiştir. Türk tarafı da, Kuzey Irak'ta Türk personelinin rapor edilen faaliyetleriyle ilgili ABD kaygılarını not etmiştir. Her iki taraf, müttefikler arasında vuku bulan bu olayı ve Türk askerlerinin gözaltında maruz kaldıkları muameleyi üzüntü ile karşılamıştır.”

DEP Milletvekillerinin Yeniden Yargılanması

TBMM Genel Kurulu'nda 23 Ocak günü yapılan oturumda “AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılanma yolunun açılmasını kolaylaştıran” yasa değişikliği kabul edildi. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in 3 Şubat günü onayladığı “4793 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun“ 4 Şubat günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Kamuoyunda “5. Uyum Paketi” olarak bilinen 4793 sayılı yasa ile AIHM'nin kesinleşmiş kararlarıyla

ihlalin saptanması durumunda, bir yıl içinde ilgili mahkemeye yeniden yargılanma için başvurabilmesine olanak tanındı. Geçici maddeyle, yeniden yargılanma yolunun açılması için “Yasanın yürürlüğe girdiği tarihte AIHM'nin kesinleşmiş kararları ile yasanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra AIHM'ye yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanması” koşuluna yer verildi. Böylece Abdullah Öcalan'a yeniden yargılanma yolunun kapatılması hedeflendi.

Yasanın yürürlüğe girmesinin hemen ardından, 4 Şubat günü, DEP milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın avukatı Yusuf Alataş, “müvekkillerinin AIHM kararı doğrultusunda yeniden yargılanması” istemiyle Ankara DGM'ye başvurdu. Başvuruda, AIHM'in 17 Temmuz 2001 tarihinde Zana, Dicle, Doğan ve Sadak'ın “adil yargılanmadıkları” yönünde karar verdiği hatırlatıldı.

Yusuf Alataş gazetecilere yaptığı açıklamada, “Yeni düzenleme karşısında yargılanmanın yenilenmesini, bu milletvekillerinin 8 yıl 10 aydır cezaevinde oldukları da dikkate alınarak, infazın durdurulmasını ve serbest bırakılmalarını talep ettim. Bundan sonra yargılanmanın yasal olup olmadığına dosya üzerinden karar verilecek. Daha sonra yargılamanın yenilenmesiyle ilgili düşüncelerini belirtmek üzere taraflara süre verilecek. Ardından yargılanma yenilendiği takdirde duruşmalar yapılacak ve AIHM'de eksik olarak kabul edilen hususların tamamlanmasına ve giderilmesine yönelik bir yargılama yapılacak” dedi.

Ankara DGM Savcılığı, 27 Şubat günü yeniden yargılama konusunda olumlu görüş açıkladı. Başvuru, 28 Şubat günü Ankara DGM tarafından oy çokluğuyla kabul edildi. DGM, milletvekillerinin tahliye edilmesi istemini ise reddetti.

Avukat Alataş, DGM'nin tahliye istemini kabul etmemesi konusunda şunları söyledi:

“Yargılamanın iadesi ve duruşma yapılmasına karar verildiğine göre, gerek kararın niteliği ve gerekse de hükümlülerin geçen süre dikkate alınarak, infazın durdurulması istemimizin de kabulüne karar verilmesi gerekirdi. Infazın durdurulması istemimizin reddine karar verilmiş olması, hukuka aykırıdır. Eski kararın onaylanması halinde şartlı salıverilme için eksik kalan sürenin infazı her zaman mümkündür. Fakat, beraat ya da daha düşük bir ceza verilmesi halinde, infazın devam etmiş olmasından kaynaklanan zararların giderilmesi hiçbir zaman olası değildir. Kaldı ki, hükümlüler tam 9 yıldır cezaevinde. Şartlı salıverme için gerekli infaz süresinin yüzde 80'nini tamamlamış durumdadırlar. Yenilenen bir yargılamada bu hususun da gözönünde bulundurulması gerekir. Müvekkillerin statüsü yasal

olarak 'hükümlü' olsalar da, hukuken 'tutukluluk' benzeri bir statüye dönüşmüştür. Müvekkillerin tam 9 yıldır cezaevinde olduğu gözönünde bulundurulursa, yeniden yargılama sürecinde infaza devam edilmesini haklı gösterecek hiçbir neden bulunmamaktadır.”

DEP milletvekillerinin yeniden yargılanmasına 28 Mart günü başlandı. Duruşmaya eski milletvekilleri ile 16 avukatın yanısıra TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış, bazı komisyon üyeleri, Avrupa Parlamentosu'ndan 3 üye ile çok sayıda yabancı gazeteci de katıldı. Duruşmada sanık avukatları, DGM Başkanı Orhan Karadeniz'in daha önce yeniden yargılama istemine karşı oy vererek esasa ilişkin görüşünü ortaya koyduğunu belirterek, Karadeniz'in davadan çekilmesini istediler. Karadeniz'in çekilmeyeceğini açıklaması üzerine avukatlar reddi hakim talebinde bulundular. İstek DGM tarafından reddedildi.

AIHM kararına ilişkin değerlendirmesi sorulan Selim Sadak, dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Başbakanı Tansu Çiller ve Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in açıklamalarını anımsatarak, yargıçların da bu süreçten etkilendiklerini ve adil yargılanmadıklarını söyledi. Zana, Dicle ve Doğan'ın konuşmasından sonra duruşma tanıkların dinlenmesi için 25 Nisan gününe ertelendi. Daha sonra söz alan Hatip Dicle, TBMM'de yapılan değişikliklere işaret ederek yargıçların davayı özgürlükçü ve değişimi gören bir anlayışla yorumlayacaklarını umduklarını belirtti. Leyla Zana ise, Türkiye'nin demokratikleşme sınavından geçtiğini, yargılama sonucunda ya geçer not alacağını ya da demokrasi özürülü ülkeler arasında yer alacağını söyledi.

Mahkeme, bazı tanıkların can güvenliği, bazı tanıkların parasızlık, bazı tanıkların da görev yeri değişikliği nedeniyle gelmediklerinin bildirilmesi üzerine, bu tanıkların gerekli güvenlik önlemleri ve ödenekle mahkemeye gelmeleri için Ankara DGM Savcılığı'na yazı yazılmasına karar vererek duruşmayı erteledi.

25 Nisan günü yapılan duruşmada Avukat Yusuf Alataş'ın, tanıklar ifade verirken ses ve görüntü kaydı yapılması, avukatların tanıklara doğrudan soru sormasına olanak tanınması talebi kabul edilmedi. Alataş, AIHM'in "milletvekillerinin adil yargılanmadıkları" kararını almasında "DGM'lerde asker yargıç bulunması"nın yanısıra "tanıkların AIHS'nin öngördüğü koşullara uygun dinlenmemesi" ve "savunmaya yeterli olanak tanınmaması"nın da etkili olduğunu hatırlattı. "DGM'nin dar bir anlayışla yeniden yargılamayı geçiştirmeye çalıştığı" izlenimi edindiklerini ifade eden Alataş, ilk yargılamada dinlenen tanıkların dışında yeni tanıkların dinlenmesini de istedi. Alataş'ın bu istemi de reddedildi.

Daha sonra ilk yargılama aşamasında dinlenen 19 tanığın yeniden ifadesi alındı. Polis memuru sekiz tanık, DEP'lileri suçlayan ifadelerini yinelediler. Abdullah Dursun adlı korucu ise oğlu Ali Dursun'un Leyla Zana tarafından kaçırıldığını iddia etti. Bunun üzerine kendisinin de "Ahmet Temel adlı kişiyi rehin aldığını" anlatan Abdullah Dursun, Zana'nın evine gelerek Ahmet Temel'i kurtarmak için aracı olduğunu söyledi. Babat aşiretinden Mehmet Tahir Babat, Ömer Babat, İdris Babat, Osman Babat ve Nurettin Babat adlı tanıklar milletvekilleri aleyhindeki eski ifadelerini tekrarladıklarını söylediler.

Avukatların, tümü korucu olan tanıkların ifadeleri arasındaki çelişkilere ilişkin soru sormasına izin verilmedi. DEP Parti Meclisi üyesi Eyüp Karageçi ise ifadesinde, ilk yargılama döneminde gözaltına alındığını ve Mustafa Tekin adlı polis amirinin kendisinden "milletvekilleri aleyhinde ifade vermesi"ni istediğini söyledi. Bu nedenle üç gün işkence gördüğünü anlatan Eyüp Karageçi, teklifi kabul etmediği için uzun süre cezaevinde kaldığını anlattı.

Davanın 23 Mayıs günü yapılan duruşmasında da dört korucu ve bir polis memuru tanık olarak dinlendi.

"Metinan aşiretinin lideri" Mehmet Şerif Temelli, "Leyla Zana, Selim Sadak, Zübeyir Aydar, Hatip Dicle ve PKK yöneticilerinin çeşitli tarihlerde köylerine gelerek, "korucu olmamalarını, Ahmet Türk'ün aşiretiyle barışmalarını ve PKK'ye karşı gelmemelerini" istediğini iddia etti. Temelli, kendisinin de konuşmaları kaydederek devlete verdiğini söyledi. Avukat Yusuf Alataş'ın, PKK bölge sorumlusunun köye gelmesini neden devlete haber vermediği yönündeki sorusu üzerine ise Temelli, güvenlik güçlerinin köyde olduğunu söyledi.

Sanık avukatlarının sorularının yoğunlaşması üzerine DGM Savcısı Dilaver Kahveci, avukatların tanıkları sorgulayamayacağını söyledi. Bunun üzerine Avukat Alataş, AIHM'in iddia makamı ve savunmanın aynı koşullara sahip olmamasını "yeniden yargılama" gerekçesi yaptığını hatırlatarak, "Bizim yokluğumuzda savcı tanıkları sorgulamış. Biz tanıkları sorgulamıyoruz. Sorularımızı yöneltiyoruz. Mahkeme uygun görürse tanığa yöneltiyor" dedi. Alataş, tanık ifadelerini kabul etmediklerini belirtti.

20 Haziran günü yapılan duruşmada da DEP milletvekillerinin kaldığı Meclis lojmanlarında çalışan İhsan Ertaş "Orhan Doğan'ın PKK militanı olduğu ileri sürülen Abdülvahap Kandemir'i evinde barındırdığı" iddiasıyla ilgili sorulara Doğan'ın Kandemir'i tanımadığı yanıtını verdi. Selim Sadak'ın Şırnak'ın Uludere ilçesi Şenoba köyünde yaptığı iddia edilen konuşma nedeniyle dinlenen DEP Uludere eski İlçe Başkanı Abdulkadir Ürper ise şunları anlattı:

“Şenoba köyüne girerken yolda yoğun kontroller vardı. Bu sırada Korucubaşı Şehmuz Babat, nizamiyeden çıktı, bizi çay içmeye davet etti. Babat ve akrabaları vardı. Bu arada DEP milletvekillerinin aleyhine ifade veren kamu tanıklarından hiçbiri o çay ocağında yoktu. Hiçbiri görgü tanığı değildir. Söyledikleri tamamen iftiradır.”

Önceki duruşmalarda avukatların savunma tanıklarının dinlenmesi istemini sürekli reddeden DGM, bu kez istemi kabul etti.

15 Eylül gününde yapılan 7. duruşmada Yusuf Alataş'ın istemi üzerine Naif Aslan, Aziz Işık ve Mahmut Doğan adlı korucular tanık olarak dinlendi. Aslan ve Işık milletvekillerinin Koran ve Merdan aşiretleri arasındaki kan davasının bitirilmesi yönünde arabuluculuk yaptıklarını belirttiler. Daha

söylüyor, ancak yanında bulunduğunu iddia ettiği kişileri tanımadığını ileri sürüyor. Yine Zana'nın 1991 yılının Ekim ayında kampa geldiğini söylüyor, oysa 20 Ekim'de seçimler vardı ve Zana da oradaydı.”

Bu arada 22 Ekim günü yayınlanan Hürriyet gazetesinde Zeynel Lüle imzalı “KADEK-Zana Takası” başlıklı bir haberde, “Türk yetkililerinin AB'ye ‘eğer terör örgütleri listesine KADEK'i alırsanız, DEP davasının seyri değişebilir’ mesajı verdiği” iddia edildi.

Hürriyet gazetesindeki haberin ardından ortak bir açıklama yapan eski DEP milletvekilleri, DGM'lerin “yargı kurumu değil, siyaset aracı” olduğunu savundular. DEP davasının hukuki bir dava değil, siyasi bir dava olduğu savunulan açıklamada şöyle denildi:

.../ Edinilen bilgilere göre, AB Komisyonu ile görüşmeler yapan Türk yetkililer, gerek AB Komisyonu, gerekse Avrupa Parlamentosu'nun DEP davasıyla ilgili tepkileri hatırlatılarak, “Eğer terör örgütleri listesine KADEK'i alırsanız, DEP davasının seyri değişebilir” mesajı verdiler. Komisyon yetkilileriyle yapılan görüşmelerde, AB'nin DEP davası konusunda tepkileri hatırlatılarak, “Bu tepkiler, KADEK konusunda aynı hassasiyeti göstermediğiniz için Türk kamuoyu tarafından anlaşılıyor” ifadesi kullanıldı.

Türk kamuoyunun, bu nedenle AB'nin samimiyetini sorguladığı ve halen terör örgütü listesinde bulunan PKK'nın “uzantısı” konumunda bulunan KADEK'in bu listeye alınmamasının, DEP davasına yönelik tepkileri “ciddi bulmakta zorlandığı” belirtildi.

Gerek diplomat, gerekse bürokrat seviyesinde yapılan ikili görüşmelerin tümünde, “KADEK'i terör listesine alın, Leyla Zana ve arkadaşlarına yönelik tepkilerinizin ilkesel olduğu anlaşılın” mesajı verildi.../

sonra ifade veren Mahmut Doğan da düzenlenen barış yemeğine dönemin emniyet müdürü ve kaymakamın yanı sıra dönemin Şanlıurfa Valisi, Tekirdağ Milletvekili Ziyaeddin Akbulut'un da katıldığını söyledi. Doğan, DEP milletvekillerinin kendilerine silah bırakmaları ya da PKK'ye katılma gibi bir telkinde bulunmadıklarını da belirtti.

17 Ekim günü yapılan duruşmada, bir dönem Abdullah Öcalan'ın korumalığını yapan Ejder Paçal'ın 20 Haziran günü Ahlat Cezaevi'nde verdiği ifadesi okundu. 1994 yılında çıkartılan Pişmanlık Yasası'ndan yararlanan Paçal ifadesinde, DEP eski milletvekilleri Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ı tanımadığını, 1991 yılının Ekim ayında, Leyla Zana'nın Lübnan'da PKK kampına geldiğini ve Öcalan tarafından verilen bazı derslere girdiğini anlattı.

Paçal'ın ifadesine itiraz eden DEP milletvekillerinin avukatı Yusuf Alataş, tanığın ifadelerinin mahkemede alınması yönündeki AIHM kararına dikkat çekerek, şunları söyledi:

“Talimatla ifadesi alınan kişinin Ejder Paçal olup olmadığını bilmiyoruz. Bu kişi üç ayrı beyanda bulunmuştur ve her beyanı birbiriyle çelişmektedir. Leyla Zana'nın askeri kıyafetle kampa geldiğini

“Haberlerden de anlaşılıyor ki, DGM'ler yargı kurumu değil, bir siyaset aracıdır. Hukuka değil, iktidarı elinde tutan güç odaklarına bağlıdır. Statükoyu koruyan kalelerin en önde gelenidir. 94'te Susurluk siyasetine servis veren DGM'ler, bugün AKP iktidarı ve diğer güç odaklarına servis vermektedir. DEP davasında ve söz konusu gazete haberinde bir kez daha açığa çıkan, yargı-DGM'ler-siyaset ilişkisinin asıl vahim yanı ise, Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek'in katıldığı bir TV programında yargı üzerinde söz ve karar sahibi olduğunu ve gerektiğinde müdahale edebileceklerini itiraf etmiş olmasıdır.”

21 Kasım günü Ankara DGM'de yapılan duruşmada savunma yapan Leyla Zana da 22 Ekim günü Hürriyet gazetesinde yer alan “KADEK-Zana Takası” başlıklı habere atıfta bulunarak, “Bu habere kimse şaşırmadı. Davanın siyasi olduğu sır değildi. DGM'lerin siyasetin elinde bir araç olduğu yönündeki ifadelerimizi tarihin haklı çıkardığını görüyoruz. Yargıçlar istese de bağımsız olamaz” dedi.

DEP milletvekillerinin AIHM kararı doğrultusunda yeniden yargılanmalarına, 30 Ekim günü açıklanan AB İlerleme Raporu'nda da yer verildi. Raporla, DEP milletvekillerinin savunma haklarının kısıtlandığı belirtilerek, şöyle denildi:

“AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılama olasılığı teoride hak olarak sunulmuş, ancak bu yöndeki yasanın yaşama geçirildiği birkaç davada hala yeniden yargılama yapılmamıştır. Zana ve diğerlerinin davasında da yeniden yargılama, bir önceki duruşmaların (1994 yılındaki) tekrarı şeklinde olmuş ve bu da savunma haklarına saygı konusunda var olan şüphelerin devam etmesine neden olmuştur.”

Duruşma, 16 Ocak 2004 tarihine ertelendi. DEP milletvekillerinin avukatı Yusuf Alataş da 22 Kasım günü, “yeniden yargılanma” sürecinde AIHS'nin “kişi özgürlüğünü” düzenleyen 5. maddesi ve “ayrımcılığın önlenmesini” düzenleyen 14. maddelerinin ihlal edildiği gerekçesiyle AIHM'e yeniden başvurduğunu açıkladı. Tutuklama süresinin yasada belirtilen süreden fazla olduğunu ifade eden Alataş, “Yeniden yargılanmalarına karar verilen kişilerin tutuklu olmaları, AIHM'e göre yasal değil” dedi.

Davanın Geçmişi

20 Ekim 1991 tarihinde yapılan genel seçimlerde Leyla Zana, Orhan Doğan ve Hatip Dicle Diyarbakır, Selim Sadak ise Şırnak milletvekili olarak TBMM'ye girdiler. Ankara DGM Savcılığı'nın, 1991 yılının Aralık ayında, Zana, Doğan, Dicle ve Sadak'ın yanısıra 18 DEP milletvekilinin daha dokunulmazlıklarının kaldırılması talebiyle TBMM Başkanlığı'na yaptığı başvuru 1994 yılı Mart ayında sonuçlandı. Meclis Anayasa-Adalet Karma Komisyonu Leyla Zana, Hatip Dicle, Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Orhan Doğan, Selim Sadak ve Mahmut Alınak'ın dokunulmazlıklarını kaldırdı. Leyla Zana, Hatip Dicle, Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Orhan Doğan ve Mahmut Alınak 17 Mart 1994 tarihinde tutuklandılar.

Ankara DGM Savcılığı 1994 yılı Haziran ayında milletvekilleri hakkında TCY'nin 125. maddesi uyarınca dava açtı. 452 sayfalık iddianamede milletvekillerinin “vatana ihanet ettikleri, Türkiye'yi bölmeye çalıştıkları ve PKK ile bağlantıları olduğu”

Avrupa Birliği'ne tam üyelik yolunda iki aldatmaca... (Koray Düzgören/Yeni Şafak-6 Ekim 2003)

/...Buna karşılık AB karşıtları aynı heyecanı, aynı kararlılığı sürdürüyor. Bu konuda son günlerde okuduğum gazetelerden iki haber dikkatimi çekti.

Birincisi yeniden görülmeye başlanan DEP eski milletvekillerinin davası ile ilgili, diğeri ise kimsenin okuduğunu bile sanmadığım küçük bir haber.

Ülkemizde işkencenin kökünün kazındığı söylentilerini acı bir şekilde yalanlayan işkence tekniklerinin geliştiğine ilişkin çarpıcı bir açıklama...

AB üyeliği yolunda iki aldatmaca...

Birincisi alenen, bu davayı yakından izleyen Avrupa Birliği organlarının ve kamuoyunun gözlerinin içine bakarak sürdürülüyor.

Pişkince ve “Türkiye’de yargı bağımsızdır” tekerlemesi eşliğinde...

Bilindiği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi DEP davasını, mahkeme heyetinde askeri hakimim bulunduğu, suçun niteliğinin son duruşmada değiştirilmesi ve buna rağmen DEP milletvekillerine savunma hakkının tanınmaması nedeniyle bozmuştu.

Bir anlamda verilen mahkumiyetlerin geçersiz olduğunu belirtmişti. Bu durumda yargılama yenilenmeliydi. Böylece, yargı bürokrasisi, Türkiye AIHM'nin kararlarını tanımak zorunda olduğu için, istemese de yargılamanın yenilenmesi talebini kabul etmek zorunda kaldı.

Bu durumda sanıkların tutuksuz yargılanması gerekirdi. Avrupa hukuku ve genel hukuk ilkeleri böyle söylüyordu. Buna rağmen, sekizinci duruşmaya gelindiği ve aradan aylar geçtiği halde Ankara DGM DEP milletvekillerinin tutuksuz yargılanmalarına ilişkin bir karar vermedi. Kendi iradesiyle vermeye de niyetli gözüküyor.

DEP milletvekilleri, bu usulsüz ve Avrupa normlarına aykırı yargılama nedeniyle neredeyse 10 yıldır cezaevinde tutuluyor. Kopenhag Kriterlerini kabul etmiş bir Türkiye'nin DEP milletvekillerini çoktan salıvermesi ve duruşmaları tutuksuz yapması gerekirdi.

Oysa mahkeme, daha doğrusu mahkemeleri, özellikle de DGM'leri etkisi altında tutan devlet gücü intikamcı bir yaklaşım sergiliyor.

Avrupa kriterlerini de, son çıkarılan Uyum Yasalarını da dikkate almıyor.

Adeta, DEP milletvekillerinin cezalarını tamamlaması yönünde alınmış gizli bir kararın uygulayıcısı gibi davranıyor ve yeniden başlayan yargı sürecini uzattıkça uzatıyor...

Oysa Uyum Yasaları'nın uygulanması açısından bu dava çok önemli bir rol oynuyor.

Anayasa ve yasa değişikliğinin Türkiye’de pek bir şey ifade etmediğini, uygulamanın önemli olduğunu Avrupalılar çok iyi biliyor.

Kuşkusuz bunu Türkiye’de de iyi bilenler var.

Sözgelimi Türkiye'nin Avrupa Mahkemesi'ndeki yargıcı Büyükelçi Rıza Türmen de bunlardan biri.

Sabah gazetesinde yayımlanan ilginç açıklamasında, “Ben davaya bakan yargıç olsam daha ayrı bir dikkat gösterirdim” diyor. Mahkeme'nin tahliye taleplerini sürekli reddedişi ile ilgili olarak da şunları söylüyor:

“AIHM, mahkemelerin tahliye taleplerini reddetmesi durumunda bunun sebeplerini bilmek istiyor. Sanıkların kaçma ve

delilleri karartma gibi bir durum söz konusuysa ve tutukluluk buna dayanarak devam ediyorsa, bunların ayrıntılı bir şekilde mahkeme kararlarında yer alması gerekiyor.”

Bu durumda, savunma hakkı konusunda tartışmalar ve kuşku devam ediyor demektir.

Bu nedenle Türmen'e göre, DEP milletvekillerinin yeniden AIHM'ne başvurmaları söz konusu olabilecek. 'Derin' yargı bürokrasisinin kin kokan inadı nedeniyle Türkiye muhtemelen bir kez daha mahkum olacak. Bu arada DEP'liler boş yere hapiste yatmaya devam edecekler./...

iddiasıyla ölüm cezasına mahkum edilmesi istendi.

Selim Sadak ve Sedat Yurtdaş, Anayasa Mahkemesi'nin DEP'in kapatılmasına ilişkin gerekçeli kararının 30 Haziran 1994 tarihinde yayınlanmasından ardından 2 Temmuz 1994 tarihinde tutuklandılar. Sadak ve Yurtdaş hakkında yine ölüm cezası istemiyle açılan dava 9 Kasım 1994 tarihinde yapılan duruşmada diğer milletvekillerinin davası ile birleştirildi.

8 Aralık 1994 tarihinde sonuçlanan davada Ankara DGM Zana, Dicle, Doğan, Sadak ve Türk'ü, TCY'nin "yasadışı örgüt yöneticiliği" suçunu düzenleyen 168/2. maddesi uyarınca 15'er yıl hapis cezasına mahkum etti. Davada, Sedat Yurtdaş'a TCY'nin 169. maddesi uyarınca 7,5 yıl, Sırrı Sakık ve Mahmut Alınak'a ise TMY'nin 8. maddesi uyarınca 3,5'ar yıl hapis ve 60'ar milyon para cezası verildi. Sakık ve Alınak kararları birlikte tahliye edildiler.

Dava ile ilgili olarak DEP milletvekillerinin AIHM'e yaptıkları başvuru 17 Temmuz 2001 tarihinde sonuçlandı. AIHM, Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın "adil yargılanmadıkları" yönünde karar verdi. DEP eski milletvekillerinin cezası normal koşullarda 2005 yılının Haziran ayında sona eriyor.

HEP ve ÖZDEP Davaları

4793 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinin ardından, Mart ayı başlarında Avukat Hasip Kaplan, Halkın Emek Partisi (HEP) ve Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nin (ÖZDEP) kapatma kararlarına karşı Anayasa Mahkemesi nezdinde itirazda bulundu. Kaplan başvurusunda, HEP ve ÖZDEP'in kapatılmasına karşı yapılan başvurularda AIHM'in "AIHS'in 'örgütlenme özgürlüğü'ne ilişkin 11. maddesinin ihlal edildiği" sonucuna vardığını hatırlattı. Ancak 2003 yılı sonu itibarıyla Anayasa Mahkemesi, bu konuda bir karara varmadı.

HEP, "Anayasa ve yasalara aykırı olarak faaliyet gösterdiği" gerekçesiyle 14 Temmuz 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. HEP'in kapatılması ihtimaline karşılık 1992 yılı Kasım ayında kurulan ÖZDEP hakkında Anayasa Mahkemesi'nde açılan kapatma davası, partinin 30 Nisan 1993 tarihinde kendisini feshetmesinin ardından devam etti. 23 Kasım 1993 tarihinde sonuçlanan davada, ÖZDEP'in "parti programı ve faaliyetlerinde bölücülük yapıldığı" gerekçesiyle kapatılmasına karar verildi.

1 - KÜRT SORUNU VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Kürtçe'nin Kamusal Alanda Kullanılmasına Yönelik Engellemeler

Ardahan'ın Göle ilçesinde Y.Ç., N.A., T.D. ve S.K. adlı gençler "Kürtçe şarkı söyledikleri" gerekçesiyle 4 Mart günü gözaltına alındı. Gençlerin Göle İnzibat Merkez Komutanı Yüzbaşı Alberk Mutluer'in şikayeti üzerine gözaltına alındığı bildirildi. Gözaltına alınanlar, Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Siirt'in Kurtalan ilçesi ile Batman arasında yolcu taşıyan Alaattin Mergen ve muavini İlhan Yiğit minibüste Kürtçe şarkı çaldıkları için tutuklandılar. Edinilen bilgiye göre, 17 Nisan günü Alaattin Mergen minibüse binen sivil bir polis, müzik nedeniyle tartıştı. Mergen'in polis tarafından yumruklandığı ileri sürüldü. Minibüs Kurtalan'a ulaştıktan sonra polisin şikayeti üzerine gözaltına alınan Mergen ve Yiğit, "yasadışı örgüt propagandası yaptıkları" iddiasıyla tutuklandılar.

Van'da Koma Azad müzik grubunun "Bihušta Min" ve Hüseyin Ömer'in "Mehmet Seyit Ağa" adlı albümlerinin satışı, dağıtımı ve yayını Haziran ayı içinde yasaklandı. Van Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün kararı, "bölücülük propagandası yapıldığı, genel ahlaka örf ve adetlere aykırı" bulunduğu gerekçesiyle aldığı öğrenildi. Karar nedeniyle albümler, kentteki kasetçileri dolaşan polisler tarafından toplandı.

Muş Valiliği, Ağustos ayı içinde 123 müzik albümü ve filmin satışını yasakladı. "Yasadışı örgüt propagandası" yapıldığı gerekçesiyle satış ve dağıtımı yasaklanan film ve albümler arasında "Büyük Adam Küçük Aşk" ve "Sınır" filmleri ile Songül Karlı, Ahmet Kaya ve Grup Yorum'un albümleri bulunuyor.

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde minibüs şoförlüğü yapan Halil Demir, "aracında Kürtçe müzik çaldığı" gerekçesiyle bir polis tarafından dövüldüğünü

açıkladı. Ağustos ayında İHD Şanlıurfa Şubesi'ne başvuran Halil Demir, "Minibüste Suruç'ta görev yapan bir sivil polis vardı. Şanlıurfa girişindeki SSK kavşağında sürekli trafik kontrolünü yapıyordu. Bizi de durdurdular. Bu sırada tanıdığım ama adını bilmediğim sivil polis küfrederek beni yumrukladı. Daha sonra yanımıza gelen trafik polisi sivil polisi uzaklaştırdıktan sonra arabada fazla yolcu olduğu gerekçesiyle 32 milyon TL para cezası kesti" dedi.

26 Temmuz gecesi Sakarya'nın Karaçalı köyündeki bir nişan töreninde Kürtçe şarkı söylenmesine tepki gösteren bir grup, törene müdahale etti. Grubun silah kullanması üzerine çıkan olaylarda damat Yılmaz Yüce, akrabaları Huris, Özcan, Murat, Yaşar ve Fatih Yüce ile Reşat Yıldırım ve Fettah Ergül yaralandı. Yaralıların hastaneye götürülmesi sırasında da araca ateş açıldığı bildirildi. Olayların ardından 20 kişi gözaltına alındı.

Ankara DGM savcılığı Almanya'nın, Gelsenkirchen kentinde düzenlenen 11. Kürt Kültür Festivali nedeniyle 15 kişi hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca 13 Eylül günü soruşturma açtı. Soruşturma kapsamında DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ifade vermek için çağrıldığı Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde, Özgür Toplum Partisi (ÖTP) Genel Başkanı Ahmet Turan Demir, 21 Eylül günü evinde, sanatçı Haluk Levent, gitaristler Göktuğ Şenkal ve Demir Karacehennem ise 22 Eylül günü Ankara'da verdikleri konserden sonra gözaltına alındı.

Terörle Mücadele Şubesi'nde ifade vermeyi kabul etmeyen Bakırhan ve Demir ile Haluk Levent, Göktuğ Şenkal ve Demir Karacehennem 23 Eylül günü Ankara DGM Savcılığı'nda ifade verdikten sonra serbest bırakıldı. Türk halk müziği sanatçısı Musa Eroğlu ise soruşturma çerçevesinde 24 Eylül günü Ankara DGM Savcılığı'nda ifade verdikten sonra serbest bırakıldı.

Van ve Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde Koma Azad'ın iki, Koma Amed ve Koma Ağırê Jiyan'ın birer, sanatçısı Şivan Perwer'in dört ve Xelil Xemgin'in bir albümünün satışı, dağıtımı ve çoğaltılması "bölücülük propagandası yapıldığı" gerekçesiyle Eylül ayında yasaklandı.

Ankara'nın Ayaş ilçesine bağlı Oltan beldesinde inşaat işçileri "aralarında Kürtçe konuştukları ve Kürtçe müzik dinledikleri" gerekçesiyle 1 Ekim günü DYP'li Belediye Başkanı Ali Ada ve 40-50 kişilik bir grubun saldırısına uğradı. İşçilerden Şahin Turan ve Mustafa Kılıçtutar, olayla ilgili olarak şunları söyledi:

"İnşaatta çalışırken Belediye Başkanı Ali Ada geldi, yanında 40-50 kişi vardı. Bize 'Burada Kürtçe konuşmayın' dedi. Okulun Müdür Yardımcısı Ahmet bey (Ahmet Turgut) de oradaydı. O, 'Ne var bunda?' deyince başkan ilk yumruğu ona attı, grup hazırlıklı gelmişti ellerinde sopa olanlar da vardı."

Olaya jandarmaların müdahalesinin ardından aralarında kavgada yaralanan işçilerin de bulunduğu 13 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan işçiler 3 Ekim günü serbest bırakıldı.

Bu arada Okul Müdür Yardımcısı Ahmet Turgut'un da görevinden alınarak Oltan'a bağlı bir köye gönderildiği öğrenildi. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü yetkililerinin de Turgut'u "Biran önce ayrıl, ev basılırsa biz sorumlu olmayız" şeklinde uyardığı öne sürüldü. Ahmet Turgut'un yeğeni Satılmış Turgut'un da daha sonra Belediye Başkanı Ali Ada'nın oğlu İbrahim Ada tarafından dövüldüğü bildirildi.

Diyarbakır'da Eylül ayı sonunda başlayan "Ortadoğu 2003 Endüstri Fuarı ve Karpuz Festivali" çerçevesinde 2 Ekim günü Koma Azad grubunun konserine polis müdahale etti. Grubun "Tuyî Bihuştamın" (Sensin Cennetim) adlı Kürtçe şarkıyı seslendirilmesi üzerine sahneye çıkarak grubu uyarın

Keyfi gözaltı (Kamil Tekin Sürek/23 Eylül 2003-Evrensel)

(...) Basından öğrendiğimize göre, genel başkanların gözaltına alınmasına neden olan olay, başkanların ve Haluk Levent'in Avrupa'da Kürtlerin katıldığı bir Kültür Festivali'ne katılması. Yasalara göre, gözaltına alma ve tutuklama tedbirleri; hakkında ağır cezalı bir suçla ilgili soruşturma açılan, kaçma ve delilleri karartma ya da yok etme olasılığı olan kişiler için uygulanır. Bakırhan, Demir ve Levent, haklarında soruşturma açıldığında kaçacak kişiler midir? Savcı ifadelerini almak için DGM'ye çağırılacaklar mı? Yoksa, bu kişiler aleyhlerine olan delilleri ortadan kaldırıp, karartacaklar mı, gözaltına alınmazlarsa? Parti başkanlarının ve Levent'in yok edebilecekleri deliller nelerdir? Kürt Festivali'nde yaptıkları konuşmalar ise, bu konuşmaların video ve ses kayıtları çoktan savcının eline geçmiştir. Bakırhan, Demir ve Levent, Kültür Festivali'ne katılmakla ne gibi ağır cezalı bir suç işlemiş olabilirler? Festivalde yaptıkları konuşma ağır cezalı bir suç oluşturabilir mi? Hani, düşünce suç olmaktan çıkarılıyordu, hani 3713 sayılı Yasa'nın 8. maddesi kaldırılmıştı? Demir ve Bakırhan konuşmaktan başka bir suç mu işledi? Peki, Haluk Levent niçin gözaltına alınıyor ve hakkında soruşturma açılıyor? Yıllardır her gün, her yerde söylediği şarkıları Kürt Festivali'nde söylediği için mi soruşturuluyor? Yoksa, gözaltına alınanların tek suçu Kürt Festivali'ne katılmak mı? Sözün uzatmanın anlamı yok. Gözaltının yasalara aykırılığı, keyfiligi çok açık.

Gözaltılar yasaya aykırı olduğuna göre, böyle bir uygulama ile amaçlanan ne?

Türkiye’de bu tür gözaltılar çok yaşandı. Milletvekillerini TBMM’de gözaltına aldılar. Bir milletvekilinin gece yarısı evinin kapısına DGM savcısı dayandı. Bir milletvekilini Ankara’nın göbeğinde sivil polisler aralarına alıp ellerindeki telsizlerle dövdü. Ve DEHAP, Özgür Parti gibi partilerin başkan ve yöneticilerine çok sayıda davalar açıldı, cezalar verildi, partileri kapatıldı.

Ankara’daki gözaltıların, diğerlerinin yanı sıra iki siyasal amacı var. Birincisi, DEHAP, Özgür Parti ve bütün demokrasi yanlılarına gözdağı vermek. “Ayağımızı denk alın, demokratikleşme söylemlerine fazla inanmayın, biz istersek parti başkanlarını bile gözaltına alırız” diye, Kürt Sorunu’nun demokratik çözümünü talep edenleri ve demokrasi isteyenleri korkutmak. İkincisi ise, yerel seçimlerde Emek, Barış ve Demokrasi Bloğu’nun gücünü azaltmak. Tıpkı 3 Kasım seçimleri sürecinde yaptıkları gibi, yerel seçimlerde de bir gerilim politikası uygulamak. Yerel seçime katılacak demokrasi güçleri hakkında her gün bir yeni söylenti çıkararak, partileri kapatılacak, genel başkanları hakkında davalar var, parti yöneticileri cezalandırılacak, seçime katılmayacaklar vb. yalan haberlerle seçmenin kafasını karıştıracaklar ve seçmeni etkilemeye çalışacaklar. (...)

polisin tavrını protesto eden grup üyeleri sahneden indi.

Van Kültür Merkezi tarafından 22 Ekim günü düzenlenmesi planlanan “Sanatla Buluşma Şöleni”ne izin verilmediği bildirildi. Tertip Komitesi Başkanı Tuncer Sağınç, olayla ilgili olarak, “Valilik konser başvurumuzu onaylayarak Emniyet’e havale etti. Dilekçemizi Dernekler Masası’na götürdük. Dernekler Masası şefi ‘Bu koma ve w harfi Kürtçedir, Kürtçe ise yasaktır. Neden grup değil de koma yazmışsınız. Gidin Kültür Bakanlığı’yla görüşün. Amacımız konser falan değil’ dedi ve dilekçemizi iade etti.” dedi.

Van Kültür Merkezi Müdürü Turan Özgüner de, başvurularının reddedildiği yönündeki haberlerin basına yansımalarının ardından emniyet yetkililerinin “bu haberi tekdiz etmeleri karşılığında konsere izin verme” önerisinde bulduklarını belirtti. Bu arada 20 Ekim günü Hakkari’de düzenlenen konsere ise grubun adının “Koma Revşen” olarak yazılması üzerine izin verildiği bildirildi.

Eğitim-Sen Van Şubesi tarafından “5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü” nedeniyle üç ilköğretim okulunun panosuna asılan “Tüm Eğitim Emekçilerinin 5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü’nü kutluyoruz” anlamına gelen Kürtçe kartlar nedeniyle okulların polisler tarafından basıldığı bildirildi. Kartlar nedeniyle Eğitim-Sen üyesi iki öğretmen hakkında soruşturma açıldığı öğrenildi.

Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi’nin 15 Kasım günü düzenlemeyi planladığı “Koma Gulen Xerzan” konserine “grubun adında ‘x’ harfi bulunduğu” gerekçesiyle izin verilmediği bildirildi. Eğitim-Sen Diyarbakır Şube Başkanı Abdullah Demirbaş, 11 Kasım günü başvuru dilekçesini vermek için valiliğe gittiklerini, ancak grup üyelerinin adlarının yazılmadığı gerekçesiyle geri çevrildiklerini söyledi. Grup üyelerinin adlarını yazdıktan sonra tekrar başvurduklarını belirten Demirbaş, “Bu defa da

grubun adında ‘x’ harfi bulunduğu gerekçesiyle Vali Yardımcısı dilekçeyi kabul edemeyeceğini söyledi” dedi.

ÖTP Ağrı il örgütünün 6 Eylül günü yapılan 1. Olağan Kongresi nedeniyle yöneticiler hakkında dava açıldığı öğrenildi. ÖTP İl Başkanı Fettah Karaoğlu, yöneticiler Ayhan Soydan, Bahar Demir, Coşkun Güneş, Mehmet Mirşen, M. Pirzan Aka ve Saffet Çulur hakkındaki davanın, salona “Yurtta sulh cihanda sulh” sözlerinin Kürtçesi olan “Welatê da aşiti Cihanê da aşiti” yazılı dövizler nedeniyle açıldığı bildirildi.

İHD tarafından Aralık ayında “İnsan Hakları Haftası” nedeniyle bastırılan Türkçe ve Kürtçe afişler, Van Sulh Ceza Mahkemesi’nin kararıyla toplatıldı. Toplatma kararı nedeniyle İHD Van Şubesi’ne giden polisler “Herkes farklı herkes eşit/Barış kazanacak” yazılı afişlere el koydu. 10 Aralık günü akşam saatlerinde İHD Hakkari Şubesi’ne düzenlenen baskında da afişlere el konuldu. Sokaklara asılan afişler de toplandı. 12 Aralık günü de İHD Siirt Şubesi’ne giden polisler, çok sayıda afişe ve bazı belgelere el koydu. Polislerin, dernekte misafir olarak bulunan 4 kişinin kimlik bilgilerini aldığı da öğrenildi. 13 Aralık günü de aynı nedenle İHD Gaziantep Şubesi’ne giden polisler 500’e yakın afişe el koydu. Çanakkale İHD Şubesi’ndeki afişlere de aynı gerekçe ile el konuldu.

Ancak daha sonra afişler hakkındaki toplatma kararına TCY’nin konuyla ilgili olmayan maddelerinin yazıldığı ortaya çıktı. Edinilen bilgiye göre, Van Emniyet Müdürlüğü, afişlerin TCY’nin “suç işlemeye teşvik” suçuna ilişkin 311. maddesine aykırı olduğu, valilik ise Vali Yardımcısı Süleyman Özçakıcı imzasıyla, “afişlerde bölücülük propagandası yapıldığı” iddiasıyla Van Cumhuriyet Savcılığı’na başvurdu. Van Cumhuriyet Savcılığı da, afişlerin “Dernekler Yasası’na, cumhuriyetin temel niteliklerine ve azınlık yaratma yasağına aykırı

Nereden çıktı bu afiş krizi? (Murat Yetkin-Radikal/18 Aralık 2003)

Afiş krizi 'Bazı güçler uyum yasalarına hazımsızlık gösteriyor' diyen Arınç'ı doğruluyor

Dünya İnsan Hakları Günü, 10 Aralık'ta, İnsan Hakları Derneği Başkanı Hüsnü Öndül, Meclis'e davetliydi. Daveti yapan Meclis İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış, sabah 10.00'da başlayan toplantıya Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdullah Gül'ü ve Başbakanlık İnsan Hakları Başkanı Vahit Bıçak'ı da davet etmişti.

Toplantıda, Öndül geniş bir sunum yaptı. Reform yasalarının çıkmasıyla sorunların bitmediğini, ancak gelişmelerin iyi yönde olduğunu söyledi.

"Örneğin" dedi Gül'e, "Sevindirici bir gelişme oldu." Gül merak etti, Öndül sürdürdü: "1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle Atatürk'ün 'Yurtta sulh, cihanda sulh' sözünü Türkçe ve Kürtçe afiş yapmıştık. İyi tepki aldık. Bunun üzerine 10 Aralık için de yine Türkçe ve Kürtçe 'Barış kazanacak' yazılı afişler bastırdık. Şubelerimizin olduğu 33 ilden 31'inde sorun yaşamadık. İki yerdeki sorunlar ise, sağ olsun Vahit Bıçak'ın devreye girmesiyle çözüldü. Bu sevindirici."

Öndül aynı konuyu Brüksel zirvesine hazırlanan Avrupa Birliği büyükelçilerinin sorusu üzerine onlara da aktarıyor. Dışişleri Bakanı Gül, 11-12 Aralık Brüksel zirvesindeki temaslarında bu örneğe de dayanarak reformların uygulanmaya başladığını duyuruyor. Ancak Öndül'ün bu 'sevindirici' örneği Dışişleri Bakanı Gül ve milletvekillerine anlattığı saatlerde, başkaları da boş durmuyor.

Van Vali Yardımcısı Süleyman Özçakıcı imzasıyla yapılan suç duyurusu sonucu, Van Sulh Ceza Hâkimi Cumhuriyet Uluçmar, saat 16.00 gibi, afişleri Türkiye'nin milli birlik ve bütünlüğüne aykırı bularak toplatılmasına karar veriyor. Üstelik kararda toplatma kararı Van ile sınırlı tutuluyor.

Bunun üzerine 11 Aralık sabahı Emniyet Genel Müdürü Gökhan Aydın'ın talimatıyla bütün emniyet müdürlüklerine yazı yazılarak bu afişlerin toplanması isteniyor. O gün Van ve diğer sorunlu il, Hakkâri dışında, sırasıyla Adıyaman, Siirt, Mardin ve Bursa İHD şubelerine giden polis yetkilileri afişlerin indirilmesini istiyor. Ertesi gün uygulama Muş ve İzmir'den başlayarak bütün şubelere yayılıyor.

Nihayet, Brüksel'deki basın toplantısı sırasında Başbakan Tayyip Erdoğan'a sorulduğunda gelişmeler kamuoyuna mal oluyor. Öndül, afiş krizi konusunda ilginç bir uygulamaya dikkat çekiyor. Polis bazı illerde İHD şubelerine gelip afişleri indirmelerini istiyor, ama kendisi indirmiyor. Bunun sonucu olarak, örneğin Diyarbakır'da dün afişler hâlâ reklam panolarındaydı. Diyarbakır emniyetinin İHD tarafından Türkçe ve Kürtçe basılan mahkûm ve çocuk hakları broşürlerinin merkezde ve bazı ilçelerde halka dağıtılmasında derneğe sorun çıkarmadığı yolunda haberler de var. (Bir zamanlar adı işkenceyle anılan Diyarbakır emniyetinin bu tür örnekleri çoğaltması hem bölge insanının, hem Türkiye'nin yararına olur.)

Afiş krizi gündeldir İHD Başkanı Öndül tarafından Meclis, Dışişleri, Adalet, İçişleri bakanlıklarına iletiliyor. Dışişleri Bakanlığı başvuruya yanıt vererek, şikâyetin işleme alındığını resmen bildirmiş. Öndül, başvurunun böylece kayda geçirilmiş olmasına önem veriyor.

TBMM Başkanı Bülent Arınç da dün Öndül başkanlığındaki insan hakları heyetini kabul ederek bu konudaki duyarlılığını gösterdi. Arınç "Bazı güçler uyum yasalarına hazımsızlık gösteriyor" dedi.

Arınç'ı doğrulayan bir haber dün Kayseri'den geldi. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanı Bıçak'la konuşan Adnan Keskin'in haberine göre, Kayseri'deki İnsan Hakları II Toplantısı (valilik temsilcileri, kaymakamlar ve yargı temsilcileri de toplantıda olduğu halde) polis tarafından basılarak arama yapılmak istenmiş. Öndül, Arınç'a hak veriyor ve şunları söylüyor:

"Bütün olanlara karşın sevindirici olan, merkezi idarede, siyasi iradenin bulunması. Ancak bürokrasi ve yargı içindeki yerel güç odakları, reform sürecine bu tür engeller çıkarıyor. Ama giderek bu sorunların aşılacağına inanmaya başladım. O nedenle Meclis Başkanı'na şu aşamada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmayacağımızı söyledim. Reformlara bir şans vermek lazım. Bu mücadeleyi insan hakları ve demokrasi kazanacak."

olduğu" iddiasıyla toplatılmasını Van Sulh Ceza Mahkemesi'nden istedi.

Mahkeme, afişlerin TCY'nin 310 ve 311. maddelerine dayanılarak toplatılmasına karar verdi. 310. madde "emanet mala zarar vermek", 311. madde ise "suç işlemeye teşvik" suçlarını düzenliyor. Mahkeme kararında, kent adı verilmeyerek toplatma kararının Türkiye genelini kapsamaması da sağlandı. Van Cumhuriyet Savcısı Kemal Kaçan, uluslararası platformlarda da tartışılan kararda, 310 ve 311. maddelerin yazılmasının daktilo hatasından kaynaklandığını ileri sürdü.

Bu arada Van Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararının

bozulması istemiyle Van Asliye Ceza Mahkemesi'ne yapılan itiraz reddedildi. İtirazın reddedilerek hükmün kesinleşmesi ile birlikte Adalet Bakanlığı Van Asliye Ceza Mahkemesi'nin ret kararının yazılı emir yoluyla bozulması istemiyle 21 Aralık günü Yargıtay'a başvurdu.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, gazetecilerin sorusu üzerine "Afişte 'Barış kazanacak' yazılmış. Bu Kürtçe mi yazılmış başka bir dille mi yazılmış ne önemi var? Önemli olan içeriğidir. İçeriğinde 'katil devlet' yazsa idi o zaman suç olurdu. Başvuru gerekçemizde, uyum yasalarının uygulanmasındaki aksaklıklara da yer verdik" dedi.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 22 Aralık günü Van Asliye Ceza Mahkemesi'nin kararını oybirliğiyle bozdu. Kararda, "5680 sayılı Kanun'un ek 1. maddesine göre toplatılmasına karar verilen afiş ve pankartlardaki ibarelerin özellikle içerik itibarıyla toplattırılma koşullarını taşımadığı gözetilmeden itirazın reddine karar verilmesinin bozmayı gerektirdiği" belirtildi.

IHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Zeki Korkmaz adlı kişi, 7 Aralık günü Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen "yurttaşlık ve hemşehricilik" konulu sempozyumda, Kürtlere ilişkin bir soru sorduğu için polis tarafından tehdit edildiğini bildirdi. Korkmaz, sempozyumdan sonra kendisini gözaltına almaya kalkışan polisin Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıkulu ve Sur İlçesi Belediye Başkanı Cezayir Serin'in araya girmesi üzerine vazgeçtiğini anlattı. Korkmaz daha sonra evine telefon açan kimliği belirsiz bir kişinin kendisini Emniyet Müdürlüğü'ne çağırdığını söyledi.

19 Ekim günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen "Halkla Dayanışma Şöleni"nde Kürtçe konuşma yapıldığı gerekçesiyle DEHAP Mardin İl Başkan Yardımcısı Abdullah Akikol ve tertip komitesinin yedi üyesi hakkında Aralık ayında dava açıldığı öğrenildi. Abdullah Akikol, Siyasi Partiler Yasası'nın (SPY) 81. maddesi uyarınca dava açıldığını, davanın tertip komitesinde yer alan ÖTP Kızıltepe İlçe Başkanı Mustafa Akgül, Şenyurt Belde Başkanı Şehmus Erdem, Gökçe Belde Başkanı Abdulaziz Abak, İl Genel Meclis üyesi Kemal Yıldırım, Belediye-İş Sendikası Temsilcisi Hatip Ayaydın, TUHAY-DER yöneticisi Abidin Ünay ve DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Emine Damar hakkında "Türkçe'den başka dillerde yapılan konuşmaya izin verildiği" gerekçesiyle açılan dava ile birleştirildiğini kaydetti.

İçişleri Bakanlığı Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesi Belediye Başkanı Mukaddes Kubilay hakkında sokaklara asılan bez afişlerde Ahmede Xani'nin soyadının "Hani" şeklinde yazılmadığı gerekçesiyle soruşturma başlattı. Kubilay'a mülkiye müfettişleri tarafından gönderilen yazıda, DEHAP'lı Kubilay'ın Doğubeyazıt Kültür Sanat ve Turizm Festivali sırasında sokaklara asılan afişlerde Xani'nin soyadını "Hani" diye yazdırmamakla "Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkındaki Kanun'a muhalefet ettiği" öne sürüldü.

6 Aralık günü müfettişlere ifade veren Kubilay, şunları söyledi:

"İsnat edilen suçlama hukuki temelden yoksundur. Afişler asılırken kesinlikle suç işleme kastıyla hareket edilmemiştir. Mevcut yazılar halk tarafından bilinen şekliyle yazılmıştır. Zira dilimizde teknolojinin hızlı gelişmesi sonucu değişik kelimelerin kullanılması

doğal bir duruma gelmiştir. Basın ve yayın dünyasında da bu kelimeler sıkça kullanılmakta olup, herhangi bir yaptırım bugüne kadar yapılmamıştır."

Davalar

Hak-Par Genel Başkanı Abdülmelik Fırat hakkında 9 Mayıs 2002 tarihinde Şanlıurfa'da bir otelde "Kürtçe konuşma yaptığı" gerekçesiyle SPY'nin 81. maddesi uyarınca açılan dava, 9 Aralık günü sonuçlandı. Şanlıurfa 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, Fırat'a önce 6 ay hapis cezası verildi, bu ceza daha sonra 1 milyar 308 milyon TL. para cezasına çevrildi.

Hak-Par Genel Başkan Yardımcısı İbrahim Güçlü hakkında 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçimler öncesinde Diyarbakır'ın Hazro ilçesinde "Kürtçe konuşma yaptığı" gerekçesiyle açılan dava da aynı gün sonuçlandı. Hazro Asliye Ceza Mahkemesi Güçlü hakkında 6 ay hapis ve 218 milyon TL. para cezası verdi. Bu ceza daha sonra ertelendi.

Elazığ Cumhuriyet Savcılığı, 3 Kasım seçimlerinden önce DEHAP'ın çalışmalarında "Türkçe'den başka dil kullanılmasına göz yumdukları" gerekçesiyle DEHAP yöneticisi Hilmi Elçi, milletvekili adayı Mehmet Artan, DEHAP İl Başkanı Selahattin Bilin, EMEP İl Başkanı Ali Cemal Zülfiyar ve IHD Şube Sekreteri Avukat Kenan Çetin hakkında dava açtı. İddianamede, sanıkların SPY uyarınca cezalandırılması istendi. 8 Nisan günü Elazığ 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, 2003 yılı içinde beraatle sonuçlandı.

Niğde Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 24 Haziran 2002 tarihinde okuldan uzaklaştırılan Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencisi Muhammet Okulmuş'un, Konya Bölge İdare Mahkemesi'ne yaptığı itiraz başvurusu Şubat ayı başlarında sonuçlandı. Mahkeme, Okulmuş hakkında verilen cezada yürütmeyi durdurma kararı verdi. Okulmuş, Niğde Emniyet Müdürlüğü tarafında Rektörlüğe gönderilen "Yedinci Gündem gazetesi okuduğu, Kürtçe kaset dinlediği ve HADEP'lilere ait Mozaik Çayevi'ne gittiği" yönündeki yazı üzerine diploma almasına bir gün kala okuldan uzaklaştırılmıştı.

Hakkari Cumhuriyet Savcılığı, DEHAP'ın 3 Kasım seçimleri nedeniyle 10 Ekim 2002 tarihinde Hakkari Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlediği seçim mitinginde "Kürtçe müzik parçaları çalındığı ve Kürtçe slogan atıldığı" gerekçesiyle dava açtı. İddianamede, tertip komitesi üyeleri DEHAP Hakkari İl Başkanı Musa Çiftçi, İdris Ertuş, Alaattin Ege, Üzeyir Işık, Mehmet Atak, Aysel Selçuk ve Selim Engin'in SPY'nin "partilerin Türkçe'den başka bir dil

kullanılmayacağı”nı öngören 81. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. İddianamede, “mitingde Mezopotamya Kültür Merkezi müzik grubu Koma Azad ve Ferhat Tunç’un Kürtçe şarkılar seslendirdiği, mitinge katılanların Kürtçe slogan attığı, tertip komitesi üyelerinin de bu duruma kayıtsız kaldığı” anlatıldı. Dava, 2003 yılı içinde sonuçlanmadı.

Batman’da Bahar Kültür Merkezi tarafından Mayıs ayında düzenlenen “Yöresel Yemek Kermesi”nde bazı yemek adlarının Kürtçe olması nedeniyle merkez yöneticisi Emel Çiftçi hakkında açılan dava, ilk duruşmada beraatle sonuçlandı. Batman Asliye Ceza Mahkemesi’nde 23 Eylül günü yapılan duruşmada, “suçun unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verildi.

HADEP Eskişehir İl Örgütü’nün 1. Olağan Kongresi’nde “KADEK lehine slogan atıldığı ve Kürtçe şarkı söylendiği” gerekçesiyle 41 kişi hakkında açılan dava, 31 Mart günü Ankara DGM’de başladı. 28 Mayıs günü yapılan duruşmada, Aydın Bolkan’ın duruşmalardan varestede tutulmasına karar verildi. Davada, aralarında HADEP Parti Meclisi üyesi Aydın Bolkan, HADEP Eskişehir İl Başkanı Erdal Narman, ÖDP Eskişehir İl Örgütü yöneticisi Güneş Çelik ve Anadolu Üniversitesi öğrencisi 12 kişinin de bulunduğu sanıkların “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla TCY’nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Mardin’in Nusaybin ilçesinde yaşayan Aslan Aslan adlı kişi hakkında evinde yapılan aramada “yasadışı kaset” bulunduğu gerekçesiyle 3 ay hapis cezası verildi. Dava süreci şöyle gelişti:

22 Ocak günü duvarlara “yasadışı slogan yazdığı” gerekçesiyle Nusaybin’de gözaltına alınan Aslan’ın evine düzenlenen baskında çeşitli yazı, mektup, kitap ve dergiler ile Koma Rojhilat grubunun “Mezrabetanım” adlı kasetine el konuldu. Nusaybin Cumhuriyet Savcılığı, Ağustos ayı sonunda Aslan hakkında TCY’nin 526. maddesi uyarınca dava açtı. 8 Eylül günü Nusaybin Asliye Ceza Mahkemesi’nde sonuçlanan davada, Aslan’a 3 ay hapis ve 86 milyon 694 bin TL. para cezası verildi, ceza daha sonra ertelendi.

Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan HADEP’in Elazığ Karakoçan İlçe Örgütü tarafından 22 Aralık 2002 tarihinde düzenlenen dayanışma gecesinde Kürtçe şarkı çalındığı gerekçesiyle tertip komitesi üyeleri hakkında açılan dava 31 Mart günü sonuçlandı. Karakoçan Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, tertip komitesi üyeleri HADEP Karakoçan İlçe Başkanı Abdulkadir Gül, Sarıcan

Belde Başkanı Mirberk Çıkaray, Cemal Ayık, Erkan Poyraz, Mehmet Sarı, İbrahim Selçuk ve Mecit Yıldız, SPY’nin 81/c ve 117. maddeleri uyarınca 5’er ay hapis cezasına mahkum edildi. Ceza daha sonra 1 milyar 100’er milyon TL. para cezasına çevrildi.

4 Şubat 2002 tarihinde Medya TV’de yayınlanan bir programda yaptığı konuşma nedeniyle görevden alınan Eğitim-Sen Diyarbakır Şube Başkanı Abdullah Demirbaş’ın, Sivas İdare Mahkemesi’ne açtığı yürütmeyi durdurma davası Mart ayında sonuçlandı. İdare Mahkemesi “Demirbaş’ın programda Kürtçe bir konuşma yaptığı, ancak konuşmanın içeriğinde suç unsuruna rastlanmadığı” gerekçesiyle meslekten ihraç kararını iptal etti.

Demirbaş, konuşma nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu tarafından 24 Temmuz 2002 tarihinde devlet memurluğundan çıkarılmıştı. Bu karardan birkaç ay önce Diyarbakır’dan Sivas’a atanan Abdullah Demirbaş, “televizyona demeç vermesinin siyasi ve ideolojik amaç gütmeyeceği, sendika tüzüğüne uygun hareket ettiği ve kararın AIHS’e aykırılık taşıdığı” gerekçesiyle İdare Mahkemesi’nde dava açmıştı.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın savunmasında ise Demirbaş’ın “PKK’nin fikirleri doğrultusunda yayın yapan Medya-TV’de bir programa katılarak Kürtçe konuştuğu” için 657 sayılı Devlet Memurları Yasası’nın 125/E-a maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarıldığı anlatılmıştı.

HADEP Elazığ İl Örgütü tarafından 12 Mayıs 2002 tarihinde düzenlenen bir etkinlikte Kürtçe şarkı söylenmesi nedeniyle tertip komitesi üyeleri Mehmet Atik Okuyucu, Mehmet Özcan, Ahmet Yıldız, Mehmet Laço, Selahattin Bilin, Hadi Konar ve Erdal Kılınç hakkında açılan dava 18 Nisan günü sonuçlandı. Erdal Kılınç’ın beraatine karar veren Elazığ 2. Asliye Ceza Mahkemesi, diğer sanıkları SPY’nin 81/3. maddesi uyarınca 6 ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza daha sonra 1 milyar 90 milyon 350’şer bin TL. para cezasına çevrildi.

Mardin’in Nusaybin ilçesinde, 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde DEHAP adına müşahitlik yapan Hurşit Elçeoğlu, Behcet Elçeoğlu, A. Kerim Elçeoğlu, Muzbah Elçeoğlu ve Süleyman Yılmaz hakkında, seçim sırasında “Biji DEHAP” sloganı atarak “Seçim Yasası’na muhalefet ettikleri” iddiasıyla açılan dava 25 Nisan günü sonuçlandı. Nusaybin Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen davada sanıklara önce 6’şar ay hapis cezası verildi. Ardından bu ceza, birer buçuk milyar TL. para cezasına çevrildi.

3 Kasım 2002 seçimlerinde DEHAP’ın Bursa milletvekili adayı Ayla Yıldırım hakkında “13 Ekim

2002 tarihinde düzenlenen mitingde Kürtçe slogan atarak Siyasi Partiler Yasası'na aykırı davrandığı" iddiasıyla açılan dava, 14 Mayıs günü Bursa 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatle sonuçlandı.

Eğitim-Sen'in 2 Şubat 2002 tarihinde yapılan kongresinde Kürtçe şarkı söyledikleri gerekçesiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından devlet memurluğundan çıkarılan Bendivelat Eminoglu, Sertaç Demirel, Zahide Petekbaşı, Sedat Balibey ve Ramazan Demir adlı öğretmenler Ağustos ayında görevlerine iade edildi. Diyarbakır İdare Mahkemesi'nin kararında, "müfettiş raporuyla memurların görevlerine son verilemeyeceği" belirtildi.

Müzik grubu kurarak şenlikte konser veren 7'si öğretmen 9 kişi hakkında Diyarbakır DGM Başsavcılığı, "terör örgütüne yardım ve yataklık" iddiasıyla dava açmış, dava 19 Aralık 2002 tarihinde beraat ile sonuçlanmıştı. Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu ise öğretmenlere "memurluktan men" cezası vermişti.

Kürtçe Öğrenim

Çıkarıldığı tarihte (20.09.2002) Kürtçe kurs açmak isteyenler tarafından tepki ile karşılanan¹ "Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik" in yürürlükte olmasına rağmen 2003 yılı içinde Kürtçe kurs açılmadı.

Ancak kamuoyunda 7. Uyum Paketi olarak bilinen 4963 sayılı yasada (Bkz. Ek 4) Kürtçe öğrenime de yer verilmesi, Kürtçe kurs açılabilmesi umutlarını artırdı. AB'ye uyum çerçevesinde çıkartılan Yasa'nın 23. maddesindeki Kürtçe eğitime ilişkin düzenleme şöyle:

Madde 23.-14.10.1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanununun 2. maddesinin (a) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Eğitim ve öğretim kurumlarında, Türk vatandaşlarına Türkçeden başka hiçbir dil, ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez. Ancak, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak üzere özel kurslar açılabilir; bu kurslarda ve diğer dil kurslarında aynı maksatla dil dersleri oluşturulabilir. Bu kurslar ve derslerde, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne

aykırı öğretim yapılamaz. Bu kursların ve derslerin açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usuller, Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

c) Türkiye'de eğitimi ve öğretimi yapılacak yabancı diller, Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir.

Avrupa Birliği'ne uyum amacıyla hazırlanan ve Türkçe dışındaki dil ya da lehçelerin öğretilmesine olanak tanıyan Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni yönetmeliği 5 Aralık günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

"Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik" ile kurs açılması esaslarında bir öncekine göre farklı düzenlemelere gidildi. Yeni düzenlemelerden bazıları şöyle:

İlkokul çağında olduğu halde okula gitmeyenler kurslara alınmayacak.

Kurslar 07.00-24.00 saatlerinde çalışabilecek.

Kurslar, Milli Eğitim Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'ndeki 'kurum açma' ve 'öğretime başlama'yla ilgili koşulları taşıma durumunda bakanlık izniyle açılacak.

Mevcut dil öğretim merkezleri de, program ilavesi yapılması halinde bu haktan yararlanabilecek.

Yönetici, öğretmen, uzman öğretici, usta öğretici ve diğer personel, Özel Öğretim Kurumları Yasası ve yönetmeliğindeki genel nitelik ve koşulları taşıyacak.

Kılık kıyafette okullardaki hükümler uygulanacak. Türban, poşu gibi kıyafetlerle kursa gidilmeyecek.

Ancak tüm yasal düzenlemelere karşın kurslar, 2003 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla öğretime başlayamadı. Edinilen bilgiye göre Milli Eğitim Bakanlığı, Kürtçe hazırlanan müfredat Talim Terbiye Kurulu tarafından tercüme edilmediği gerekçesiyle eğitim-öğretime izin vermedi.

Yıl içinde kursların açılmasına yönelik engeller sürerken buna ilişkin bazı bilgiler şöyle:

Van'da "Özel Van Kürt Dili ve Lehçeleri Geliştirme Öğretme Kursu" adıyla kurs açmak isteyen emekli

¹ Kürtçe dil kursu düzenlemek için 6 Ağustos 2002 tarihinde ilk resmi başvuruyu yapan English Fast'in sahibi Nazif Ülgen, öngörülen koşulların ağır olması nedeniyle kurs açmaktan vazgeçmişti. Ülgen, "Bu yönetmeliğe göre kurs açmak için yeni bir bina, yeni sekreteryaya, müdür, hizmetli, öğretmen temin etmemiz gerekli. Bu da yepyeni bir yatırım anlamına geliyor... Anlaşılan parlamento ne kadar kanun çıkarırsa çıkarsın, önce bürokrasiyi ikna etmesi lazım. Anlaşılan bürokrasi bu kanunun uygulanmasını mahsurlu buluyor." demişti.

Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesine ilişkin 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre açılacak özel kursların ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinin açılış, işleyiş ve denetim esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi amacıyla 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre açılacak özel kurslara ve 14/10/1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitim ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun gereğince Türkiye’de eğitim ve öğretiminin yapılmasına Bakanlar Kurulunca karar verilen yabancı diller için açılan özel dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerine ilişkin iş ve işlemleri kapsar.

Dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla değiştirilen 14/10/1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,
- b) Kurs: Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğreildiği kursu,
- c) Kursiyer: Kursa kayıt olan kursiyerleri,
- d) Program: Bakanlıkça onaylı; adı, düzeyi ve süresi belirtilmiş olan programı ifade eder.

Kursun amacı

Madde 5 — Kursun ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletini bölünmez bütünlüğüne aykırı olmayacak şekilde Türk vatandaşlarının, günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için faaliyette bulunmaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurum Açma ve Öğretime Başlama

Kurum açma ve öğretime başlama

Madde 6 — Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin “Kurum Açma” ve “Öğretime Başlama” izinlerinin verilmesine ilişkin koşulların yerine getirilmesi durumunda Bakanlıkça kursa, “Kurum Açma” ve “Öğretime Başlama” izinleri verilir.

Bakanlıktan daha önce kurum açma ve öğretime başlama izinlerini alan dil kurslarına, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğine göre program ilâvesi yapılması hâlinde Türk vatandaşlarının, günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi amacıyla derslerin oluşturulmasına izin verilir.

Görevlendirme

Madde 7 — Açılmasına izin verilen kursta; müdür, müdür yardımcısı, öğretmen veya usta öğretici ile diğer personel görevlendirilir. Açılmış olan dil kurslarında program ilâvesi ile ders oluşturulması hâlinde bu dersler için öğretmen veya usta öğretici görevlendirilir.

Farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi amacıyla kurslarda çalışma izni verilecek yönetici, öğretmen, uzman öğretici, usta öğretici ve diğer personelin, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ile Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kurslar Tıp Yönetmeliğinde belirtilen genel nitelik ve koşulları taşıması gerekir.

Görevlendirilecek diğer personele 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ile Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre çalışma izni verilir.

Kayıt-kabul esasları

Madde 8 — Kurslara ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerine, en az ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında okuyan, mezun olan veya orta öğretim kurumlarından ayrılan öğrencilerle yetişkinler alınır.

İlköğretim çağında olduğu hâlde okula devam etmeyenler, kursa alınmaz.

Okul öncesi veya ilköğretim çağındaki engelli çocukların, yaş ve öğrenim durumlarına bakılmaz.

Kurslar arasında kursiyer nakli yapılmaz.

Kayıt-kabulde istenecek belgeler

Madde 9 — Kayıt kabulde istenecek belgelerde Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kurslar Tip Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Öğretim programı

Madde 10 — Kursta ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinde, Bakanlıkça uygun bulunan öğretim programları uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Denetim

Madde 11 — Denetim, Millî Eğitim bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre yapılır.

Kılık-kıyafet

Madde 12 — Kurslarda ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinde; kurucu, kurucu temsilcisi, yönetici, öğretmen ve diğer personel hakkında; 22/7/1981 tarihli ve 8/3349 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan “Millî Eğitim Bakanlığı ile Diğer Bakanlıklara Bağlı Okullardaki Görevlilerle Öğrencilerin Kılık-Kıyafetlerine İlişkin Yönetmelik” hükümleri, kursa ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerine devam eden kursiyerler hakkında ise resmî yaygın eğitim kurumlarına ilişkin hükümler uygulanır.

Karma öğrenim

Madde 13 — Kurslarda ve diğer dil kurslarında aynı maksatla oluşturulan dil ve lehçe derslerinde, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 15 inci maddesi ile Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin 5 inci maddesine uygun olarak karma öğrenim yapılır.

Günlük çalışma saatleri

Madde 14 — Kurslar çalışmalarını 7.00 ile 24.00 saatleri arasında sürdürür. Bir ders saati süresi 45 dakikadır. Uygulamalı dersler blok hâlinde 90 dakika olarak yapılabilir.

Kurslarda resmî bayram günlerinde öğretim yapılmaz.

Diğer hususlar

Madde 15 — Bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ile Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kurslar Tip Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 16 — Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; 20/9/2002 tarihli ve 24882 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 17 — Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 18 — Bu Yönetmelik hükümlerini, Millî Eğitim Bakanı yürütür.

öğretmen Hasan Güven’in başvurusu, İl Eğitim Müdürlüğü tarafından iade edildi. Kurs açmak üzere ilk olarak 11 Aralık 2002 tarihinde Valiliğe başvurduğunu anlatan Güven, İl Millî Eğitim Müdürlüğü müfettişlerinin bina yerinin uygun olduğuna ilişkin olumlu rapor verdiğini bunun üzerine 11 Temmuz günü Eğitim Müdürlüğü’ne başvurduğunu belirtti.

Güven, “Ancak hazırladığımız başvuru dosyası, 14 Ağustos günü, ‘binada yangın merdivenin olup olmadığı, adres olarak gösterilen Halitoğlu İş

Merkezi’nin ise, iş merkezi statüsünde olup olmadığı araştırılması’ denilerek bize iade edildi.” dedi. Kurs yeri olarak gösterdikleri yerde daha önce bir ilköğretim okulu ve dersane bulunduğunu belirten Güven, Kürtçe kurs açmak istediği için kendisine zorluk çıkartıldığını savundu.

Hasan Güven, 12 Ekim günü Van İl Millî Eğitim Müdürlüğü müfettişlerinin, başvurularına “olumlu” rapor verdiğini bildirdi. Hasan Güven Ekim ayı sonlarında yaptığı açıklamada ise kurslarına “olur”

almalarına karşın, müfredat programlarının incelenmesi için Talim Terbiye Kurulu'ndan yanıt beklediklerini ve kayıtlara başlamalarına rağmen henüz öğretime geçemediklerini bildirdi.

Batman'da açılan "Özel Batman Kürt Dili Kursu" ise "sınıf kapılarının eninin 90 santimetre yerine 85 santimetre olması" nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığı müfettişleri tarafından onaylanmadı. Kapıların enini daha sonra 95 santimetreye çıkartan kurs yetkilileri ise müfettişlerin "olur" raporunu beklerken, Ekim ayı sonlarından itibaren öğrenci kayıtlarına başladı.

31 Temmuz günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan habere göre de Kürtçe kurs için başvuran, ancak olumlu yanıt alamayan kişi ve kurumlardan bazıları şunlar:

Şefik Beyaz-Istanbul: MEB Özel İstanbul Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Merkezi

Mahmut Oral-Diyarbakır: MEB Özel Diyarbakır Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Kursu

Ömer Kurt-Urfa: MEB Özel Urfa Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Kursu

Sevil Öneş-Batman: MEB Özel Batman Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Kursu

Hasan Güven-Van: MEB Özel Van Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Merkezi

Ali Özbay-Doğubeyazıt (Ağrı): MEB Özel Ahmede Xane Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Merkezi

Sevinç Bozan-Kızıltepe (Mardin): MEB Özel Kızıltepe Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Merkezi

Abdurrahman Bakır-Adana: MEB Özel Adana Kürt Dili ve Lehçeleri Öğrenim Kursu.

Kürtçe Eğitim Kampanyası

20 Kasım 2001 tarihinde "Kürtçe'nin okullarda seçmeli ders olarak okutulması" talebiyle başlatılan kampanya 2002 yılında sona erdi. Ancak bu süreçte kampanya nedeniyle öğrenciler ve velileri haklarında açılan davalar 2003 yılında da sürdü. Bu davalara ilişkin bazı örnekler şöyle:

İstanbul'da "Kürtçe eğitim" için üniversite rektörlüklerine dilekçe verdikleri gerekçesiyle 28 öğrenci hakkında açılan dava, 26 Mart günü sonuçlandı. Mahkeme öğrenciler hakkında suçun unsurları oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verdi. 31 Ocak günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, Düzgün Bilgin, Hozan Saatçioğlu, Çilem İnce ve Suna Bilgin'in TCY'nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılmasını, diğer öğrenciler hakkında beraat kararı verilmesini istemişti.

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi, Harran (Şanlıurfa) Üniversitesi Rektörlüğü'ne "Kürtçe eğitim için dilekçe verdikleri" gerekçesiyle 1 ay ile 2 dönem arasında okuldan uzaklaştırma cezası alan Serdar Akşit, Ferdi Çiçek, Osman Toy, Naci Durmuş, Sıracettin Yağız, Mehmet Şanvurkan ve Kenan Seçgül'ün açtığı davada Mart ayında yürütmeyi durdurma kararı verdi. Öğrencilerin 9 Eylül 2002 tarihinde Gaziantep İdare Mahkemesi'ne yaptıkları başvuru, mahkeme tarafından 31 Aralık 2002 tarihinde reddedilmişti. Bunun üzerine 7 öğrenci bir üst mahkeme olan Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurmuştu.

İzmir Ege Üniversitesi Rektörlüğü'ne "Kürtçe eğitim" için dilekçe verdikleri gerekçesiyle haklarında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla dava açılan Hatip Aydın, Berivan Alataş ve Sanem Erdil adlı öğrenciler, İzmir DGM'de 18 Şubat günü yapılan duruşmada beraat etti. İzmir DGM'de 2002 yılı Mart ayında sonuçlanan ilk davada öğrenciler 3 yıl 9'ar ay hapis cezasına mahkum edilmiş, yedi öğrenci ise beraat etmişti. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise kararı bozmuştu.

Diyarbakır Dicle Üniversitesi öğrencisi Abdurrahim Demir, TCY'nin 169. maddesi uyarınca aldığı 3 yıl 9 ay hapis cezası nedeniyle Mart ayı başlarında okuldan uzaklaştırıldı. Ancak Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı, Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'ne "Kürtçe eğitim" dilekçesi verdikleri için yargılanan Abdurrahim Demir, Reşat Bağcı ve Ömer Kaçmaz adlı öğrencilerin cezasının bozulmasını istedi. Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı tarafından Nisan ayında hazırlanan tebliğnamede, "içerikleri suç oluşturmayan" dilekçeleri üzerlerinde bulunduran öğrencilere "yasadışı örgüte yardım ettikleri" gerekçesiyle ceza verilmesinin yasaya uygun olmadığı belirtildi. Öğrenciler, 22 Ocak 2002 tarihinde "Kürtçe eğitim kampanyası" çerçevesinde toplanan 1.540 dilekçeyi Üniversite Rektörlüğü'ne vermek isterken gözaltına alınmış ve haklarında TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açılmıştı. Öğrenciler, 2002 yılında Diyarbakır DGM tarafından 3 yıl 9'ar ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

2 Ocak 2002 tarihinde Seyhan (Adana) Milli Eğitim Müdürlüğü'ne "Kürtçe eğitim istemi ile dilekçe verdikleri" gerekçesiyle 81 kişi hakkında açılan dava, 22 Mayıs günü sonuçlandı. Duruşmada DGM Savcısı, kapatılan HADEP'in yöneticileri Osman Fatih Şanlı, Ahmet Gül, Zeki Serin ve Fatih Demir'in TCY'nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılmasını, 77 sanık hakkında ise beraat kararı verilmesini istedi. Mahkeme daha sonra Şanlı, Gül, Serin ve Demir hakkında "yasadışı örgüte yardım ve yataklık ettikleri" gerekçesiyle 3 yıl 9'ar hapis cezası, diğer sanıkların ise beraatine karar verdi.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi öğrencisi Ali Bertan Bora, Nisan ayında 2002 yılında YÖK'ü protesto amacıyla düzenlenen eyleme katıldığı gerekçesiyle 1 ay süreyle okuldan uzaklaştırıldı. Daha önce "Kürtçe eğitim" için dilekçe verdiği gerekçesiyle 2 yarıyıl okuldan uzaklaştırıldığını, cezanın bitmesinden sonra Şubat ayında kayıt yaptırdığını söyleyen Ali Bertan Bora, YÖK'ü protesto amacıyla gösterilerin düzenlendiği 2002 yılı Kasım ayında memleketi Malatya'da bulunduğunu belirtti. Bora ile beraber 4 öğrenciye 1'er ay, 20 öğrenciye de 1'er hafta uzaklaştırma cezası verildiği bildirildi.

Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencisi Ahmet Turhan, Nisan ayı içinde Diyarbakır DGM tarafından verilen hapis cezası nedeniyle okuldan atıldı. Turhan'ın 2002 yılında Kürtçe'nin seçmeli dersler kapsamına alınması amacıyla dilekçe verdiği için Üniversite Disiplin Kurulu kararıyla okuldan bir yıl uzaklaştırıldığı, İdare Mahkemesi'nin yürütmeyi durdurma kararı üzerine Nisan ayı başında okula döndüğü öğrenildi. YÖK Disiplin Yönetmeliği'nin "Devletin şahsiyetine işlenen cürümler sebebiyle cezalandırılmış olmak" maddesi uyarınca okuldan atılan Turhan, cezasının Yargıtay tarafından onanması durumunda herhangi bir yüksek öğretim kurumuna kayıt yaptıramayacak.

"Kürtçe eğitim" istemiyle Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne dilekçe verdiği için Ankara DGM'de yargılanan Selma Güzel, "haksız tutuklama" gerekçesiyle açtığı tazminat davasını Mayıs ayında kazandı. Güzel'in avukatı İmam Buğun'un verdiği bilgiye göre, dilekçe verdiği için 14 öğrenci ile birlikte Ankara DGM'de yargılanan Selma Güzel, 21 Mayıs 2002 tarihinde yapılan ilk duruşmada tahliye edildi. Dava, 5 Eylül 2002 tarihinde beraatle sonuçlandı. Bunun üzerine Selma Güzel, "haksız tutuklandığı" gerekçesiyle Hazine aleyhine dava açtı. Selma Güzel'in ikametgahının Mersin'de olması nedeniyle Mersin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, Güzel'e 1.5 milyar lira manevi, 480 milyon lira maddi tazminat ödenmesine karar verildi.

Malatya İdare Mahkemesi, Eğitim-Sen Bingöl Şubesi'nin 2 Şubat günü düzenlenen genel kurulunda asılan "Anadil haktır engellenemez" ve "Anadil bölmez bütünleştirir" yazılı pankartlar nedeniyle 8 sendika yöneticisi hakkında verilen 1 yıl kademe durdurma cezasını 25 Mayıs günü durdurdu.

Eğitim-Sen Şube Başkanı Şiraz Elçi, şube yöneticileri Ramazan Sönmez, Abdullah Ergünşah, Yavuz Karaarslan, Saliha Aydın, Cevdet Çaka, Tarkan Demirkuş ve Mustafa Akgül'ün açtığı davada

Mahkeme, "şahısların sendikal faaliyette bulunduğu, bu nedenle yaptıkları sendikal faaliyetin suç sayılamayacağı, açılan adli soruşturmanın takipsizlikle sonuçlandığı" gerekçesiyle durdurma kararı aldı. Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğü Disiplin Kurulu, Şiraz Elçi'nin Kastamonu'ya, Yavuz Karaarslan'ın Artvin'e, Saliha Aydın'ın Rize'ye, Tarkan Demirkuş'un İstanbul'a, Mustafa Akgül'ün Yozgat'a ve Cevdet Çaka'nın da Kocaeli'ne atanmasına karar vermişti. Ramazan Sönmez'in ise görevine son verilmişti. Kararla, öğretmenlerin eski görevlerine dönmelerinin yolu açılmış oldu.

2002 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne verdiği bir dilekçedeki imzası "Kürtçülük" biçiminde okunduğu gerekçesiyle okuldan atılan Enis Alkan, kararın iptali istemiyle açtığı davayı Haziran ayında kazandı. Enis Alkan'ın 2002 yılı Kasım ayında okuldan atıldığını belirten Avukat Kadir Güzelbaba, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi'nin kararı "hukuka uygun olmadığı" gerekçesiyle iptal ettiğini söyledi.

"Kürtçe eğitim" için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü'ne dilekçe veren 700 öğrenci hakkında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla açılan dava, 1 Temmuz günü sonuçlandı. Van DGM, öğrenciler hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi. 9 Ocak 2002 tarihinde okul yönetimine dilekçe veren öğrencilerden 26'sı okuldan atılmış, 16'sı bir yıl, 17'si bir dönem, 138'i de bir hafta süreyle okuldan uzaklaştırılmıştı. Öğrenciler bu karara karşı Van İdare Mahkemesi'nde açtıkları davayı kazanmışlardı. Dilekçe verdikten sonra tutuklanan 13 öğrenci de altı ay kadar tutuklu kalmıştı.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde "Kürtçe eğitim çalışması" yaptığı iddiasıyla sürgüne gönderilen öğretmen Mahsum Bilen'in geri dönmek üzere yaptığı başvuru, Bölge İdare Mahkemesi'nden döndü. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

7 Mayıs 2002 tarihinde Kızıltepe'de bir eve düzenlenen baskında aralarında Mahsum Bilen'in de olduğu Yakup Başboğa, Abdülkerim Koşar, Mahsum Bilen, Faruk Kılınç, Nurettin Demir, Zübeyir Avcı, Mahmut Kuzu, Abdülaziz Yücedağ, Lokman Koçan, Şermin Erbaş, Mikail Bülbül adlı öğretmenler ile Ziraat Mühendisi Ahmet Ökten "Kürtçe eğitim çalışması" yaptıkları iddiasıyla gözaltına alındı. Daha sonra tutuklananlar hakkında Diyarbakır DGM'de "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla açılan dava, 5 Eylül 2002 tarihinde beraatle sonuçlandı. Tutuklananlar hakkındaki "625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na Muhalefet" iddiasıyla açılan dava da 2002 yılında beraatle sonuçlandı. Ancak bu

arada Bilen 25 Eylül 2002 tarihinde Karabük'e tayin edildi.

Bilen ise, Bölge İdare Mahkemesi'ne dava açtı. 2 Ekim günü sonuçlanan davada Mahkeme istemi, "Her ne kadar aynı iddiadan adli yargıda yararlanan davacı beraat etmiş ve son yasal değişikliklerle geleneksel dil ve lehçelerin önündeki yasal engeller kaldırılmışsa da, davacının bulunduğu yerde sağlıklı bir şekilde görevini yapamayacak derecede yıprandığı açıktır. Bu durumda kamu yararı ve hizmetin gerekleri doğrultusunda idari bir tedbir olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır" gerekçesiyle reddetti.

Kürtçe'nin seçmeli ders olması için Malatya İnönü Üniversitesi'nin Rektörlüğü'ne dilekçe verdikleri gerekçesiyle 34 öğrencinin okuldan uzaklaştırılması nedeniyle verilen yürütmeyi durdurma kararı, Danıştay tarafından da 4 Kasım günü onaylandı. Kürtçe'nin seçmeli ders olarak okutulması için 2002 yılında dilekçe veren 69 öğrenciden 20'sine okuldan süresiz uzaklaştırma, 14'üne de 2 dönem okuldan uzaklaştırma cezası verildi. Öğrencilerin başvurusunu değerlendiren Malatya İdare Mahkemesi, Rektörlüğün 1 Nisan 2002 tarihli kararını iptal ederek, öğrencilerin "dilekçe vererek, anayasal vatandaşlık haklarını kullandıkları"ni belirledi. Rektörlüğün itirazını değerlendiren Danıştay da bu kararı onadı.

Kars Kafkas Üniversitesi'ne bağlı Kağızman Meslek Yüksekokulu öğrencisi Muhammet Ejder, Sedat Ege ve Emrah Kılıç Temmuz ayında Hazine aleyhine 216 milyar liralık maddi ve manevi tazminat davası açtı. 25 Aralık 2001 tarihinde evlerinde yapılan aramada "Kürtçe'nin seçmeli ders olması" taleplerini içeren dilekçeler bulunduğu gerekçesi ile tutuklanan öğrenciler hakkında "yasadışı örgüte yardım ve yataklık ettikleri" iddiasıyla dava açılmıştı. Öğrenciler daha sonra beraat etmişti.

Farklı Dil ve Lehçelerde Yayın

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde yerine getirmesi gerekenler arasında yer alan "anadilde yayın" için 18 Aralık 2002 tarihinde çıkartılan "Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkında Yönetmelik", 2003 yılında da tartışmalara neden oldu. Sadece TRT'den yayın yapılabilmesini, radyo yayınlarının günde 45 dakikayı, haftada dört saati, televizyon yayınlarının ise günde 30 dakikayı haftada iki saati aşamayacağını öngören yönetmelik, yasak savmadan öteye geçemedi. TRT dışındaki özel kanalların da anadilde yayın yapabilmesine olanak sağlayacak yeni yönetmelik 2003 yılı içinde yayınlanmadı.

Diyarbakır Barosu, Ocak ayı içinde TRT'de Kürtçe yayın yapılmasına olanak tanıyan yönetmeliğin iptali

istemiyle Danıştay'da dava açtı. Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıku, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasa'nın 4. maddesinde, 3 Ağustos 2002 tarihli 4771 sayılı yasanın 8. maddesi ile "Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir. Bu yayınların yapılmasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" şeklinde değişiklik yapıldığını hatırlattı. Baro tarafından Diyarbakır İdare Mahkemesine yapılan iptal başvurusu gerekçeleri özetle şöyle:

"Yönetmeliğin 4. maddesinde yayınların Türkçe yapılması ve yayınlarda Kürtçe'nin konuşma dili olarak gelişmesinin sağlanmasının amaçlanması gerektiği belirtilerek, amaç 'anadilde yayın' yapmaktan çıkarılmakta, yasanın amacına ve ruhuna ters bir biçimde Yasada yer almayan bir sınırlama yönetmelikle getirilmektedir.

Yönetmeliğin 5/2. maddesinin bu yayınların sadece TRT kurumu tarafından yapılabileceği düzenlenmekle, bu yayınlar konusunda özel radyo ve televizyon istasyonların bu yayınları yapması engellenmekte ve bu şekilde Anayasanın 133. maddesine aykırı bir biçimde TRT kurumu lehine bu yayınlar konusunda tekel oluşturmaktadır.

Yönetmeliğin 5/3. maddesi ile bu yayınların sadece 'yetişkinlere' yönelik yapılabileceği öngörülerek, bu haktan yararlanabilecekler açısından Anayasanın 10. maddesine aykırı düzenleme yer almakta, hem de kanunda yer almayan bir sınırlama hükmü yönetmelikle getirilerek Anayasanın 13. maddesine aykırı davranılmaktadır.

Yönetmeliğin 5/6. maddesi ile yayınların süresi ile ilgili olarak televizyon yayınlarının günde yarım saat olmak üzere haftada 2 saatten, radyo yayınlarının da günde 45 dakika olmak üzere haftada 3 saatten fazla olamayacağı düzenlenerek yasa, yönetmelik hükümleriyle adeta işlevsiz hale getirilerek Anayasanın 13. maddesine aykırı biçimde başka bir düzenleme yapılmıştır.

Diyarbakır Barosu olarak, esas itibarıyla ana dilde yayın özgürlüğüne olanak tanıyan 3984 sayılı yasanın 4771 sayılı yasa ile değişik 4. maddesine tamamen aykırı bir biçimde ve bu özgürlüğünün kullanım alanını sınırlayan yönetmelik hükümlerinin Anayasanın 2., 7., 10., 13., 124. ve 133. maddelerine aykırı olduğu nedenle Danıştay nezdinde iptal davası açılmış bulunmaktadır."

Yönetmeliğe karşı yükselen tepkiler üzerine Avrupa Birliği Genel Sekreterliği RTÜK Yasası'nın 4. maddesinde değişiklik yapılarak özel televizyon kanallarında da Kürtçe ve diğer dil ve lehçelerde

yayın yapılabilmesini öngören bir yasa taslağı hazırladı. AB'ye uyum çerçevesinde hazırlanan değişiklik taslağı 6 Mart günü 58. Hükümet'in Başbakan Yardımcısı Ertuğrul Yalçınbayır'ın onayına sunuldu.

Eski TRT Genel Müdürü Yücel Yener² Şubat ayı sonlarında yaptığı açıklamada, Kürtçe'nin Zazaca ve Kırmancı lehçelerini iyi derecede konuşabilen spiker olmadığı için yayınlara başlayamadıklarını, bu sorun çözülebildiği takdirde Kürtçe yayına başlanacağını savundu. Yener'in açıklaması üzerine İstanbul Kült Enstitüsü tarafından yapılan açıklamada ise özel eğitim kurumlarında Kürtçe ders verebilecek 150 öğretmenin temin edilebileceği, kurslarda okutulabilecek gramer kitaplarına ilişkin çalışmaların da tamamlandığı bildirildi.

Yener'in açıklamalarına karşın Haziran ayında, TRT'nin 17 Şubat günü yönetmeliğin iptali için Danıştay'a başvurduğu ortaya çıktı. Başvuruda, "TRT Kanunu'nda bu yönde bir değişiklik yapılmadan, sadece RTÜK Yasası'nda yer alan düzenlemeler nedeniyle Kurum'a yerel dil ve lehçelerde yayın yapma yükümlülüğü getirmek, TRT'nin özerk yapısıyla bağdaşmamaktadır" denildi.

Iptal istemi şöyle gerekçelendirildi:

"Kanun koyucu anadilde yayının hangi yayın kuruluşunca yapılacağına ilişkin bir belirleme yapabileceken, bu belirlemeyi yapmamıştır.

RTÜK'ün bu yönetmelikle yerel dillerde yayını görev olarak TRT'ye yüklemesi, TRT'nin özerkliğini düzenleyen Anayasa'nın 133. maddesine aykırıdır. TRT'nin görev ve yetkileri ancak kendi kanunundan doğar.

Kamusal yayını öngören düzenleme TRT Yasası'dır. Herhangi bir ihtilaf halinde uygulanacak yasa da TRT Yasası'dır. Amaç farklı dillerden yayının münhasıran TRT'de yapılması olsaydı, bu TRT Yasası değiştirilerek yapılabilirdi.

TRT Yasası var ve hala geçerliken RTÜK'e, TRT'yi denetim yetkisi verilemez.

Yönetmelikteki cezalar da özel yayın kuruluşlarıyla ilgiliyken, RTÜK'ün TRT aleyhine uyarma, para cezası verme, durdurma ve iptal gibi yaptırımları uygulama yetkisi de hukuka aykırıdır."

Eski TRT Genel Müdürü Yücel Yener Danıştay'da açılan dava ortaya çıkmadan önce yaptığı açıklamada, TRT'nin söz konusu yayınlara ilgili tüm hazırlıklarını tamamladıklarını, sorunun RTÜK'le yayın denetimi konusundaki anlaşmazlıktan

kaynaklandığı iddia etti. Ardından bir açıklama yapan RTÜK Başkanı Fatih Karaca ise RTÜK tarafından çıkartılan yönetmelikle yayın yapma yetkisinin TRT'ye verildiğini ancak TRT'nin bunu yerine getirmediğini söyledi.

Danıştay 10. Dairesi 26 Haziran günü TRT'nin açtığı davada, "Radyo ve Televizyon Yayınlarının Dili Hakkında Yönetmelik" in 5., 6. ve 7. maddeleri ile ilgili olarak yürütmeyi durdurma kararı verdi.

RTÜK Başkanı Fatih Karaca Temmuz ayı içinde yaptığı açıklamada, yerel dillerdeki yayınlara ilgili yeni bir yönetmelik hazırlayacaklarını belirterek, şunları söyledi:

"Bu yönetmeliği hazırlarken Avrupa Birliği ülkelerindeki standartları esas alacağız. Fransa'da Korsika örneği üzerinde duracağız. Fransa'da sadece kamu yayın kuruluşuna yayın yapma izni veriliyor. Fransa'daki yerel dildeki yayın 2 saat ile sınırlıdır. 24 saat yerel dil ve lehçede yayın yapılamayacak. Ayrıca bu yayınlar haber, müzik ve belgesel programları ile sınırlı olacaktır. Yerel dil ve lehçede yapılan yayınlardan radyoda yapılanın Türkçe tercümesi verilecek, televizyonda yapılanın ise altyazı ile Türkçesi verilecektir. RTÜK bu esasları uygulamada büyük titizlik gösterecektir."

RTÜK Başkanı Fatih Karaca, yerel dil ve lehçelerde yapılacak yayınların sıkı bir şekilde denetleneceğini kaydederek, şöyle konuştu:

"İsteyen istediği yerde yerel dil ve lehçede yayın yapamayacak. RTÜK olarak öncelikle izleyici-dinleyici araştırması yapacağız. Hangi bölgelerde ve hangi illerde hangi yerel dil ve lehçelerin konuşulduğunu, vatandaşların hangi dil ve lehçelerde yayın yapılmasını istediğini araştıracağız. Bunun ardından yerel dil ve lehçelerde yapılacak yayınlara izin vereceğiz."

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayından sonra 7 Ağustos günü yürürlüğe giren 37 maddelik 4963 sayılı yasa (*Bkz. Ek 4*) ve RTÜK Yasası'nın 4. maddesinde yapılan değişiklik ile özel radyo ve televizyonların da farklı dil ve lehçelerde yayın yapmasına olanak sağlandı.

RTÜK Başkanı Fatih Karaca, 18 Kasım günü düzenlediği basın toplantısında "Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Dil ve Lehçelerde Yayın Yapılmasına İlişkin Hususları Kapsayan Yönetmelik" in Başbakanlığa gönderildiğini bildirdi. Karaca, bölgesel yayınlara ise ancak Devlet İstatistik

² Yücel Yener 23 Mart günü TRT Genel Müdürlüğü görevinden istifa etti.

Enstitüsü ile işbirliği yaparak, belli bölgelerde hangi dil ve lehçelerin sıkça kullanıldığının belirlenmesinin ardından geçilebileceğini söyledi.

RTÜK'ün yönetmeliğindeki bazı düzenlemeler şöyle:

TRT'nin yanısıra ulusal yayın yapan özel radyo ve televizyonlar da 'anadilde yayın' yapabilecek. Uygulanamayan ilk yönetmelikte Türkçe dışında bir veya birkaç dil-lehçede yayına olarak tanınırken, yeni yönetmelikte tek dil veya lehçede yayın sınırı getirildi. Radyo yayınları günde 45 dakikayı, haftada toplam dört saati, televizyon yayınları ise günde 30 dakikayı, haftada üç saati aşmayacak. İlk yönetmelikte bu süre televizyonlar için haftada iki saatle sınırlandırılmıştı. Dil ve lehçelerin öğretilmesine yönelik yayın yapılamayacak. Hangi kuruluşun hangi dil/lehçede yayın yapabileceğine RTÜK karar verecek.

Ancak yönetmelik 2003 yılında yayımlanmadı. Hükümetin Genelkurmay Başkanlığı, MIT, Emniyet Genel Müdürlüğü ve MGK Genel Sekreterliği'nin istemiyle yönetmeliğe eklenen bazı ifadeleri "kısıtlayıcı" bularak değişiklik yapılmasını istediği öne sürüldü.

RTÜK Başkanı Fatih Karaca ise 15 Aralık günü yaptığı açıklamada, "Yönetmeliğin kapsamı konusunda temelde sıkıntı yok. Başbakanlık bürokratlarının hukuk dili ve redaksiyonu konusunda çalışmaları var. Bu meseleler çözüldükten sonra, umuyorum bu hafta yönetmelik yayımlanır" dedi.

Ancak 19 Aralık günü yayınlanan Milliyet gazetesinde yer alan haberde Dışişleri Bakanlığı'nın yönetmeliğe AB normlarına uymadığı ve AIHM'de dava konusu olabileceği gerekçesiyle itiraz ettiği belirtildi. Dışişleri Bakanlığı'nın temel itirazları da şöyle sıralandı:

"Yayın yapacak kuruluşlar için 'ulusal, bölgesel veya yerel' gibi bir ayırım söz konusu değil. RTÜK kanunda yer almayan bir sınırlamaya giderken, yönetmelikte yayınların sadece ulusal kanallarda yapılması serbest bırakılıyor.

Türkçe dışındaki geleneksel dil ve lehçelerde film, dizi ve açık oturum yapılamayacak.

Yasada, yayınların çocuklara yönelik yapılamayacağına ilişkin hüküm bulunmamasına rağmen, yönetmeliğe göre yayınlar sadece yetişkinlere yönelik olacak."

25 Aralık günü Dışişleri, İçişleri ve Adalet bakanlarının katılımıyla yapılan "Reform İzleme Grubu" toplantısında da yönetmeliğin gerekli

değişikliklerin yapılması için RTÜK'e iade edilmesi kararlaştırıldı.

Kürtçe Adların Kullanımı

İçişleri Bakanlığı tarafından 2001 yılı sonunda Kürtçe adların kullanımı konusunda yayınlanan genelge nedeniyle Kürtçe ad kullanılmasına yönelik engelleme ve davalar 2003 yılında da sürdü.

Ancak AB'ye uyum amacıyla yapılan düzenlemelerle bu engeller kısmi olarak azaltıldı. Kamuoyunda "6. Uyum Paketi" olarak bilinen 4928 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", 15 Temmuz günü TBMM'de kabul edildikten sonra 20 Temmuz günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Yapılan değişiklikle Nüfus Yasası'ndaki "milli kültürümüze" ifadesi kaldırılarak, madde yeniden şöyle tanımlandı:

"MADDE 5.- 5.5.1972 tarihli ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 16. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ancak ahlak kurallarına uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten adlar konulmaz, doğan çocuk babasının, evlilik dışında doğmuş ise anasının soyadını alır."

AB'ye uyum için yapılan yasal düzenlemeleri izlemek üzere Eylül ayında Dışişleri, Adalet, İçişleri Bakanlığı ile Avrupa Birliği Genel Sekreterliği temsilciliğinin katılımıyla bir "takip komisyonu" oluşturuldu. Komisyonun çalışmaları doğrultusunda aynı ay içinde ailelerin çocuklarına Türkçe dışındaki dillerde isim koymalarını yasaklayan uygulamaya son verilmesi amacıyla hazırlanan bir genelge valiliklere gönderildi.

Genelge özetle şöyle:

"1587 sayılı Nüfus Kanunu'nun 16/4 maddesi 'Milli kültürümüze, ahlak kurallarına, örf ve âdetlerimize uygun düşmeyen ve kamuoyunu inciten adlar konulamaz' hükmünü getirmiş ve bu hallerde ne yolda işlem yapılacağı da nüfus hizmetlerine ait kuruluş, görev ve çalışma yönetmeliğinin 77/2 maddesinde gösterilmiştir. 1587 sayılı Nüfus Kanunu'nun 16/4 maddesine aykırılığı nüfus müdürlüklerince açık ve kesin bir şekilde bilirse dahi bakanlığımız genelgelerinde belirtildiği gibi, doğum tutanağı istenilen isimle aile kütüğüne tescil edilerek bakanlığımız görüşü istenecektir. Konuya ilişkin bilgilerinizi ve gereğinin bu yolda yapılmasını rica ederim."

Kürtçe adlar konusunda tam bir serbesti getirilmeyen genelgede, adlarla ilgili olarak "Ahlak kurallarına aykırı olmaması, kamuoyunu incitici bir yönünün bulunmaması ve Türk alfabesine uygun yazılması

şartıyla vatandaşlarımızın örf ve adetlerine göre koymuş oldukları adlar Nüfus Kanunu'na aykırılık teşkil etmeyecektir" sınırlaması getirildi. Genelgede, Türk alfabesinde yeralmayan "w", "q", "x" harflerinin adlarda kullanılamayacağı da belirtildi.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim görevlilerinden Prof. Metin Günday, harf yasağı konusunda böyle bir sınırlandırmanın yasada yer almadığına dikkat çekerek, "Genelge, kanunun açıklanmasına, uygulamada kamu görevlilerine yol göstermeye yönelik bir düzenlemedir. Kanunun uygulanmasını kolaylaştırmayı, idari mercilere yol göstermeyi amaçlar. Kanunu aşan koşulları içeren düzenlemeleri içeremez. Genelge, kanunda olmayan şartın ötesinde kısıtlama getiriyor, getiremez. Kanun koyucu gerekli şartları sıralamış. Genelge, kanundaki bu iki şartı somut hale getirebilir" dedi.

Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıkulu da genelge ile Valilik ve nüfus müdürlüklerinin isimler konusundaki takdir hakkının ortadan kaldırıldığını ancak Kürtçe isimlerin Türkçe alfabe ile yazılmasında bazı sorunların ortaya çıkabileceğini söyledi. Tanrıkulu ayrıca, Diyarbakır Barosu'nun çocuklarına kendi istekleri dışında başka isim koymak durumunda kalmış olanlara; kendilerine başvurularını halinde ücretsiz olarak adli yardım sağlayacaklarını açıkladı.

Engellemeler ve Davalar

Eylül ayında yayınlanan genelge öncesinde Türkçe dışındaki dillerde isim konulmasına yönelik engellemeler sürerken, genelgenin ardından bu konudaki engeller daha çok içinde "x, w, q" olan isimlerde yoğunlaştı. 2003 yılında bu konudaki yaşanan sorun ve açılan davalara ilişkin özet bilgiler de şöyle:

Patnos'ta (Ağrı) yaşayan Nurettin Uygur'un çocuğuna "Şerna" adını vermek istemesi üzerine açılan "isim tashihi" davası Şubat ayında sonuçlandı. Patnos Asliye Hukuk Mahkemesi, "Bir sözcüğün salt yabancı kökenli olması ve Türk dilinde değişik anlamlara gelmesi, kişiye ad olarak verilmesine engel oluşturamayacağı gibi, bunun kamu vicdanını inciteceğinden söz edilemeyeceği ortadadır" gerekçesi ile Nüfus Müdürlüğü'nün isteğini reddetti.

Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, Mart ayı sonunda, Kürtçe "Helin" adının iptali istemiyle açılan davada, "milli kültüre, ahlak kurallarına, örf ve adete uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten nitelikte de olsa 'nüfus kütüğüne kaydedilen' bir adın iptali istemiyle dava açılmayacağını" bildirdi. Davanın gelişimi özetle şöyle:

Siirt'in Kurtalan ilçesinde 23 Eylül 2001 tarihinde doğan çocuğun "Helin" adıyla (Yuva) nüfusa

kaydettirilmesi üzerine Nüfus Müdürlüğü 14 Şubat 2002 tarihinde durumu savcılığa bildirdi. Kurtalan Cumhuriyet Savcılığı da, 1587 sayılı Nüfus Yasası'nın 16/4. maddesi uyarınca bu adın iptali istemiyle dava açtı. Kurtalan Asliye Hukuk Mahkemesi, sorunun idare mahkemesinde çözümlenmesi gerektiği görüşüyle görevsizlik kararı verdi. Nüfus Müdürlüğü'nün temyizi üzerine konuyu görüşen Yargıtay 18. Hukuk Dairesi'nin kararında, Nüfus Hizmetlerine Ait Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği uyarınca çocuğun adını anne ve babasının koyacağı, haklı nedenlerin bulunması durumunda nüfus memurluğunun çocuğun adının değiştirilmesi konusunda uyarıda bulunacağı bildirildi. Kararda, nüfus kütüğüne tescil edilmiş bir ismin iptalinin kişiyi isimsiz bırakma ve Anayasa ile güvence altına alınan temel kişilik hakkına saldırı sonucunu doğuracağı vurgulanarak, "Bir isim değiştirilebilir, ancak onun yerine uygun yeni bir isim konulmadıkça her ne sebeple olursa olsun doğrudan iptali istenemez" denildi.

Bitlis'in Tatvan ilçesinde yaşayan Sebahattin Özel'in kızına Türkçe Yuva anlamına gelen "Helin" adını vermek için Nüfus Müdürlüğü'ne yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine Tatvan Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açtığı dava Nisan ayında sonuçlandı. Mahkeme, Türk Dil Kurumu'nun (TDK) raporunda "Helin kelimesinin Kürtçe kökenli olduğu ve herhangi bir siyasal anlam içermediği için ad olarak kullanılabileceği" belirtildi.

Balıkesir'in Ayvalık ilçesinde Abdullah Arıç adlı kişinin oğluna Kürtçe "Rojhat" adını vermesi nedeniyle açılan dava 27 Mart günü sonuçlandı. Ayvalık Asliye Hukuk Mahkemesi, "Rojhat" adının "milli örf ve adetlere aykırı olduğu" gerekçesiyle iptal edilmesine karar verdi.

Mersin'de yaşayan Zeki Geriş'in, çocuklarına "Baver (İnanç)", "Xebat (Çalışma)" ve "Ronahi" adlarını koymak istediği gerekçesiyle Mersin Nüfus Müdürlüğü tarafından açılan dava 16 Nisan günü sonuçlandı. Mersin 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, Geriş'in çocuklarına Baver ve Ronahi adlarını verebileceğine, "Xebat" adındaki "X" harfinin ise "H" olarak yazılması durumunda nüfus kaydına işlenebileceğine hükmetti. Mahkeme kararında şöyle denildi:

"Ülkemizde değişik kökenli ve değişik inançta insanların yaşadığı, bu insanların topyekün oluşturduğu kültür birliği, tarihi geçmişimiz ve çağdaş toplumsal yaşantımız gerekleri dikkate alındığında, isim olarak konulan yabancı kökenli bir sözcüğün Türk dilinde değişik anlamlara gelmesi, kişiye isim olarak verilmesine engel oluşturmayacağı

gibi, bu durumun kamu vicdanını inciteceği ve ayrıca örf, adet ve kültürümüze aykırılığından söz edilemez.”

Mersin Cumhuriyet Savcılığı, İbrahim Deniz adlı kişinin çocuklarına verdiği “Seydo” ve “Beritan” adlarının “milli kültüre, örf ve adetlere uygun olmadığı” gerekçesiyle Nüfus Yasası'nın 16/4. maddesi uyarınca dava açtı.

Danıştay 10. Dairesi, çocuğuna Kürtçe “sel” ve “gün görmüş” anlamına gelen “Laşer Rodi” adını vermek isteyen Turabi Şen'in açtığı davayı Haziran ayı içinde reddetti. Şen, çocuğunun adının Elazığ Nüfus Müdürlüğü tarafından kabul edilmemesi üzerine 1999 yılında Elazığ İdare Mahkemesi'nde dava

Anne ve babanın çocuklarına vermek istediği isim üzerinden memurun tasarrufu düşünülemez. İçişleri Bakanlığı'nın yayınlanmış olduğu genelgeye uygun işlem yapılmadığı iddia edilse de yasalarda 'Kürtçe isim konulamaz' diye bir ifade geçmiyor. Bu durumda İçişleri Bakanlığı genelgesinin bağlayıcılığı olmaz” dedi.

İstanbul'da yaşayan Selim Atik, Ağustos ayında Avcılar Nüfus Müdürlüğü'ne çocuğuna “Bartu” adını vermek üzere başvurduğunda bu adın TDK'nin listesinde olmadığı, “Bartu adı kaydedilirse haklarında soruşturma açılacağı uyarısı” ile karşılaştığını bunun üzerine çocuklarına başka bir ad verdiğini açıkladı.

'Zeli' ismi ve milli kültür/Adnan Ekinci (Radikal/02 Mayıs 2003)

Şişli 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde sıramı bekliyordum. Mübaşir duruşma salonunun kapısına çıkıp 'Ubeyt Bal' diye bağırdı. Orta boylu, esmer, bıyıklı biri içeri girdi. Mübaşir durması gereken yeri gösterdi. Yargıç “Kızına 'Zeli' ismini koymuşsun. Anlamı ne bunun?” diye sordu. Ubeyt Bal, “Bizim orda, bir ova ismidir. Zilan Deresi geçer içinden...” diye anlatmaya başladı. Anlaşıldı ki, 'Zeli' adı, Siirt Kurtalan'da bir ovanın ismi. Baba Ubeyt, memleket hasretiyle dört aylık kızına isim olarak koymuş, kişilik hakkı Zeli olup bitenden habersiz, o anda ne yapıyor diye düşündüm. Kundağında uyuyordur belki, acıkmıştır ya da ağlıyor da olabilir.

Nüfus Kanunu'nun 16. maddesi “Çocuğun adını ana ve babası koyar. Ancak milli kültürümüze, ahlak kurallarına örf ve âdetlerimize uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten adlar konulmaz” diyor.

Savcılık da, 'Zeli' ismini bu kanun kapsamında gördüğü için, 'Zeli' adının iptalini istiyor.

Bu dava görülürken ve Zeli kundağında uyurken, Ankara'da bir yerde Yargıtay'ın aynı konuda verdiği başka bir kararı havada sallandığını görür gibi oldum.

Yargıtay o kararında, nüfus kütüğüne tescil edilmiş bir ismin 'Milli kültüre, ahlak kurallarına, örf ve âdete uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten' nitelikte de olsa iptali istemiyle dava açılmayacağını vurguluyordu. Daha sonra gerekçesini de şöyle açıklıyordu:

“Kendine özgü kişiliği ve özvarlığı olan her birey, başkalarından ismiyle ayrırt edilir. Toplum ve ailesi içinde bununla yer alır. Onun içindir ki her kişinin bir ismi olması zorunlu kılınmıştır. Kişinin yaşamıyla özdeşleşen ve kişiliğinin ayrılmaz bir ögesini oluşturan ismini özgürce seçmesi ve onurla taşıması için kendisine tanınmış bir temel kişilik hakkıdır.”

Şişli 3. Asliye Mahkemesi yargıcı, Ubeyt Bal'ın söylediklerini zabıtlara, “Ben çocuğumun ismini beğenerek koydum. Kürt kökenli bir vatandaşım. Bu nedenle çocuğumun ismini özgürce koydum, muhafazasını istiyorum. Değiştirilmesini istemiyorum. Davanın reddine karar verilmesini istiyorum, dedi. Beyanı okundu, imzası alındı” şeklinde yazdırdı.

Daha sonra mahkeme verdiği ara kararda, babanın ismin iptal edilmesine karşı çıkması nedeniyle, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Müdürlüğü'nden ve Türk Dil Kurumu'ndan 'Zeli isminin taşınmasında bir engel ve sakınca bulunup bulunulmadığı' yönünde mütalaa istenmesine karar verdi.

açtığını, bu davanın Nüfus Yasası'nın 16. maddesi uyarınca reddedilmesi üzerine Danıştay'a başvurduğunu söyledi.

Mersin Nüfus Müdürlüğü'nde çalışan Filiz Korkmaz hakkında, Kürtçe “Rojbin” adını kütüğe geçirdiği için açılan idari ve adli soruşturma sonucunda Korkmaz'a “kınama” cezası verildi. Valilik bünyesinde kurulan “İsim Komisyonu”nun yasal olmadığını belirten Korkmaz, bu nedenle “Rojbin” adını kaydettiğini söyledi. Korkmaz'ın avukatı Sevil Ceylan ise “Nüfus Müdürlükleri tarafından belirlenmiş bir isim listesi yok. Milli kültür ve ahlak kurallarına uymak gibi bir kıstas var. Kürtçe isim yazmak bu kıstasa girmez.

Benzer şekilde Temmuz ayında Patnos İlçe Nüfus Müdürlüğü'ne başvuran Murat Demirkol'un da kızına “Şevval” adını koymasının engellendiği ve Demirkol'un kızına başka bir isim vermek zorunda bırakıldığı bildirildi.

Bitlis'in Mutki ilçesine bağlı Kavakbaşı beldesinde yaşayan Nizam Deniz, “Azad”, “Bawer” ve “Welat” adlı çocuklarını 12 yıldır Nüfus Müdürlüğü'ne kaydetmediğini bildirdi. En büyüğü 14 yaşında olan iki çocuğunun okula gittiğini anlatan Deniz, İlçe Nüfus Müdürlüğü'nün “Nüfus Yasası'na aykırı olduğu” gerekçesiyle çocuklarına kimlik vermediğini söyledi.

'Bartu' adı yasak/ (Radikal-28 Ağustos 2003)

Oğullarına Fenerbahçe'nin efsanevi oyuncusu 'sinyör' Can Bartu'dan esinlenerek Bartu adını koymak isteyen Atik ailesi, nüfus dairesinden döndü: Olmaz, bu isim Türkçe değil.

Avrupa Birliği'ne uyum yasaları paketler halinde TBMM'den çıkarken Avrupa yolunda engel olan uygulamalar günlük yaşamda aynen sürüyor. 6. Uyum Paketi 'isim yasağı'nı kaldırdı. Ancak yasa uygulanmaya konuluncaya dek yasak sürüyor. Türkiye'de 'yasaklı' isimlerden biri de 'Bartu'. Ticaretle uğraşan Selim Atik ve Yasemin Atik'in ikinci çocuğu 29 Ekim 2002'de doğdu. Bebeğin ismi daha doğmadan önce belliydi. Koyu Fenerbahçe taraftarı baba, oğluna efsane oyuncu Can Bartu'dan esinlenerek Bartu adını verecekti. Bebek doğum kâğıdına böyle kaydedildi. Aile, hep birlikte TC kimlik numaralı yeni nüfus kâğıtlarını almak için Bartu'nun nüfus kâğıdını çıkarma işini geciktirdi.

Nihayet 15 Ağustos'ta Avcılar Nüfus Müdürlüğü'ne gittiler ve ilk şaşkınlıklarını yaşadılar. Çünkü bebeğine 'Ayşe Hatun' ismini vermek isteyen bir kişi, "Hatun Türkçe değil" denilerek reddedildi. Başvuru sahibi "Hatun annemin adı" dediyse de kimseyi ikna edememişti.

Sıra Yasemin Atik'e geldiğinde memur, bebeğin ismini sordu. 'Bartu' yanıtını alınca, bu ismin yasak olduğunu söyledi. Yasemin Atik'e ismin Türk Dil Kurumu'nun belirlediği listede yer almadığı söylendi. Memurlar, bebeği bu isimle kaydedilerse, haklarında soruşturma başlatılacağını anlattı. Bunun üzerine memleketleri Karabük'ten başvuru yapmayı düşünen Atik çifti, "Türkiye'nin her yanında aynı liste var. Oradakiler de bu ismi kabul etmez. Ancak bir yıl önce gelseydiniz bu ismi oğlunuza verebilirdiniz" yanıtını alınca, nüfus cüzdanı alamadan binadan ayrıldı. Üç gün sonra tekrar nüfus müdürlüğüne gittiklerinde çocuğuna 'Aleyna' adını koyamayan bir baba ile tanıştılar.

Oysa 'Aleyna' adında üç arkadaşları vardı. Dahası Selim ve Yasemin Atik'e yedi yaşındaki çocukları Berkin'in isminin de yasak olduğu söylendi!

'Bartu' için mahkemeye başvurmaları gerektiğini öğrenen Atik çifti, bezdirici formaliteleri düşünerek ayaküstü isim arayışına girdi. Sonuç: Erdem. Yasemin Atik, "Oğuz Çetin ve Uğur Dündar'ın çocuklarının isimleri de 'Bartu'. Resmi dairelerde 'Erdem', yakın çevresinde ise 'Bartu' adını kullanacak. Büyüyünce de eminim bu uygulamayı şaşırarak dinleyecek. İnsanın bebeğine istediği ismi koyamaması kötü bir uygulama" diye konuştu.

Bir buçuk ay önce doğan kızını Kürtçe 'sarı güneş' anlamına gelen 'Rozerin' ismiyle nüfusa geçirtmek isteyen Bülent Öz de yasaktan nasibini aldı. Dün Bakırköy Nüfus Müdürlüğü'ne giden baba Öz "Bu Türkçe değil" itirazıyla karşılaştı. Kendisine 'kullanılabilir/kullanılmaz' isimlerden oluşan bir liste verildiğini söyleyen Öz sorunu, yine Kürtçe olan ancak 'kullanılabilir' isimler listesinde yer alan 'Zilan' (tomurcuk) ismini seçerek çözdü...

Fahrettin Gökdemir adlı kişi, İstanbul Maltepe Nüfus Müdürlüğü'nün çocuğuna Kürtçe "Ronahi" adını koymasına izin vermediğini ve kızını "Eda" adıyla nüfusa kaydettirmek zorunda kaldığını bildirdi. Gökdemir, 2002 yılında Ardahan Nüfus Müdürlüğü'nün "Ronahi" adına izin vermediğini, bunun üzerine başvurduğu Maltepe Nüfus Müdürlüğü'nde de kendilerinden başka bir ad seçmelerinin istendiğini, Temmuz ayında çocuğun okula kaydının yaptırılabilmesi için önerilen "Eda" adını kabul etmek zorunda kaldıklarını söyledi.

Mersin'de yaşayan Ali Akşan adlı kişinin çocuklarına Kürtçe "Mihriyan", "Zozan" ve "Berivan" adlarını koyma isteğinin Nüfus Müdürlüğü tarafından geri çevrildiği bildirildi. 2002 yılında yaptığı başvurunun "KADEK militanlarının ismini veremeyiz" denilerek reddedilmesinin ardından 25 Ağustos günü ikinci kez başvurduğunu anlatan Akşan, yine olumsuz yanıt aldığını bildirdi. Akşan, 29 Ağustos günü Nüfus Müdürlüğü yetkilileri hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Oğluna "Rojhat" adını koymak isteyen Salih Acar'ın Van İdare Mahkemesi'nde açtığı dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme'nin kararında "Rojhat" adının konulmasında bir sakınca olmadığı belirtilerek şöyle denildi:

"Milli kültüre, ahlak kurallarına aykırı olmadığı ve kamuoyunun inciten bir isim olmadığı, nüfusa tescil işleminin yapılması gerekirken aksi yönde alınan kararda, hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Söz konusu işlemin iptaline oybirliğiyle karar verildi."

Dava süreci şöyle gelişti:

Mehmet Salih Acar'ın, 25 Temmuz 2002 tarihinde Van Nüfus Müdürlüğü'ne oğlunun ismini "Rojhat" olarak koymak üzere yaptığı başvuru, kabul edilmedi. Acar daha sonra Nüfus Müdürlüğü aleyhine avukatı Murat Timur aracılığıyla Van İdare Mahkemesi'ne başvurdu. Başvurunun ardından Van İdare Mahkemesi 28 Nisan günü "Rojhat" adının ne anlama geldiğine ilişkin Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ne bir yazı yazarak araştırılmasını istedi. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi de, Van İdare Mahkemesi'ne gönderdiği yanıtta, "Rojhat" kelimesinin Türkçe ad verme geleneğinde bulunmadığını ve kaynaklarda buna tesadüf edilmediğini öne sürdü. İdare Mahkemesi ise verdiği kararda, bu ismin konulmasında bir sakınca olmadığını kaydetti.

"w", "q", "x"

Bu arada Eylül ayında çıkartılan genelgenin ardından

Türkçe alfabede bulunmayan “w”, “q”, “x” harflerini kullanarak adlarını değiştirip Kürtçe ad almak için başta DEHAP, ÖTP yönetici ve üyeleri olmak üzere bazı sivil toplum örgütleri bir kampanya başlattı.

İsimlerini değiştirmek isteyenlerin başvuruları birçok mahkeme tarafından kabul edilmedi. Gebze 1. Asliye Hukuk Hakimisi ise “Başvuruyu samimi bulmuyorum, bunu kendi iradenizle yapmıyorsunuz” demesine karşın davayı kabul etti. Kampanyaya dönüştürülen başvurularla ilgili olarak birçok mahkeme de yetkisizlik kararı verdi.

Bu davalarda ilk karar, Hakkari Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verildi. İHD Hakkari Şube Başkanı Nayif Kayacan’ın adını “Xemgin”, DEHAP merkez kadın kolları yöneticisi Ülkü Yıldırım’ın da adını “Warjin” olarak değiştirmek istemiyle açtığı dava, 20 Kasım günü başladı. Türk Dil Kurumu’ndan ve İl Nüfus Müdürlüğü’nden bir temsilcinin de katıldığı duruşmada, taleplerin reddine karar verildi.

Bu arada Diyarbakır Baro Başkanı Sezgin Tanrıkulu, jandarmanın adlarını Kürtçe adlarla değiştirmek üzere başvuranlarla ilgili istihbarat çalışması yaptığını bildirdi. Tanrıkulu, yaptığı açıklamada, İl Jandarma Alay Komutanlığı’nın 22 Aralık günü Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı’na isim değişikliği için müracaat eden kişilere ilişkin bilgi almak üzere başvurduğunu kaydetti. Tanrıkulu Başsavcılığa gönderilen “Kürt Dili Talebi” başlıklı yazıda şu ifadelerin yer aldığı belirtti:

2 - OHAL’İN ARDINDAN BÖLGEDE İNSAN HAKLARI

10 Temmuz 1987 tarih ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulan Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Hal uygulaması 30 Kasım 2002 tarihinde sona erdi. Ancak bundan sonra 15 yıllık uygulamanın etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik önemli bir çaba gözlenmedi. Nitekim bölgedeki sivil toplum örgütleri tarafından yapılan açıklamalarda, OHAL uygulamasının resmen son bulmasına karşın insan hakları ihlallerine ilişkin kayda değer bir gelişmenin gözlenmediği vurgulandı.

CHP Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer, Ocak ayında İçişleri, Adalet ve Milli Savunma bakanlarına verdiği soru önergeleriyle OHAL’in yürürlükte olduğu dönemde bölgede yaşanan faili meçhul cinayetler, gözaltında ölüm ve kayıp vakaları; silahlı çatışmalarda ölenler; mayın ve sahipsiz bomba patlaması nedeniyle yaralanan-ölen kişiler, boşaltılan yerleşim birimleri, görev yerlerinden sürülen kamu çalışanları, bölgeye girişi engellenen basın

“Yasadışı PKK/KONGRA-GEL terör örgütüne, etnik bir Kürt kimliği yürütmek amacıyla yurtiçi ve yurtdışında her türlü makamlar kullanılarak gerek AB uyum yasalarını istismar gayretleri, gerekse sözde barış için ‘Demokratik Çözüm Kampanyası’ öncesi ve sonrasında anadilde eğitim görme, Kürtçe dil kursu açılması ve Nüfus Müdürlüklerine, Asliye Hukuk Mahkemelerine isim değişikliği gerekçesiyle müracaatlarda bulunan şahıslara ait bilgilere ihtiyaç duyulduğundan bahsedilen konunun olayla ilgili Asliye Hukuk Mahkemesi’nde devam eden dava dosyalarının ve isim listelerinin komutanlığımıza bildirilmesini arz ederim.”

Jandarma Komutanlığı’nın talebinin “hak arama özgürlüğüne, adalete ulaşmaya ve adil yargıya doğrudan müdahale olduğunu” belirten Tanrıkulu, “Demokratik haklarını kullanma yönünde talepte bulunanlar, önyargılı bir şekilde örgüt üyesi kabul edilmektedir. Biz bu süreçten endişe etmekteyiz. Bu nedenle bilgilerin derhal geri istenmesi ve imha edilmesi sağlanmalıdır. Hak arama özgürlüğü yönünde girişimde bulunanların hukuksal güvence içerisinde buldukları, yetkililer tarafından derhal kamuoyuna deklare edilmelidir. Yetkilerini aşan görevliler hakkında gerekli işlemler yapılmalıdır” dedi.

Diyarbakır Valisi Nusret Miroğlu ise olayı basından öğrendiğini savunarak, kendilerine konu ile ilgili belge ulaşması durumunda “gereğini yapacaklarını” söyledi.

organlarına ilişkin istatistiki veriler ve ihlaller nedeniyle AIHM’e yapılan başvurular hakkında bilgi istedi.

Değer’in daha önce verdiği soru önergelerinin yanıtları doğrultusunda, CHP tarafından hazırlanan rapor, 2004 yılı Ocak ayında kamuoyuna açıklandı. 10 Temmuz 1987 ile 30 Kasım 2002 tarihleri arasında ilişkin raporda, öncelikli olarak İçişleri ve Milli Savunma bakanlıklarının verdiği bilgiler arasındaki farklara dikkat çekildi.

İçişleri Bakanlığı’nın rakamlarına göre, söz konusu süre içinde yasadışı örgüt üyeleri ile güvenlik güçleri arasında meydana gelen silahlı çatışmalarda 647 örgüt üyesi yaralandı, 23.743 örgüt üyesi öldü, çatışmalarda 11.106 güvenlik görevlisi yaralandı, 5.052 güvenlik görevlisi de öldü. Milli Savunma Bakanlığı ise ölen güvenlik görevlisi sayısını 5.691, yaralanan güvenlik görevlileri sayısını 11.830, ölen örgüt üyesi sayısını 25.344, yaralananları ise 772 olarak açıkladı. İçişleri Bakanlığı çatışmalarda

yaralanan ve ölen sivillerle ilgili bir bilgi bulunmadığını açıklarken, Milli Savunma Bakanlığı verilerine göre, söz konusu süreçte 5.887 sivil yaralandı, 5.105 sivil de yaşamını yitirdi.

Rapordaki ilginç bir diğer nokta ise yargısız infaz olaylarına ilişkin soruya İçişleri Bakanlığının yanıtı oldu:

“Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz. Kaldı ki, kişilerin temel hak ve hürriyetleri Anayasal teminat altına alınmıştır. Yine anayasamıza göre herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma, geliştirme hakkına sahiptir. Yukarıda ifade edilen çerçevede “yargısız infaz” hukuk devleti olan ülkemizde kullanılması imkan dahilinde olan bir yöntem olamaz. Dolayısıyla, yargısız infaza ilişkin herhangi bir yasal verinin varolması mümkün değildir”³

CHP'nin raporuna göre bakanlıkların yanıtları ve aradaki çelişkiler şöyle:

Adalet Bakanlığı:

-2003 yılının Şubat ayına kadar toplam 1.248 siyasi nitelikli öldürme olayı meydana gelmiş; bunlardan 750'si aydınlatılmış, 77'sinin faili firardadır, 421 ölüm olayı da faili meçhul olarak araştırılmaktadır.

-Bölgede 18 kişi gözaltında ölmüş, bunlardan üçünün kalp rahatsızlığı nedeniyle, birinin yer gösterme esnasında, birinin sağlık nedeniyle, birinin yer gösterme sırasında açılan taciz ateşi sonucu, ikisinin kırsal alanda yer gösterme sırasında çıkan çatışmada öldüğü, yedisinin kendisini asmak, birinin yüksekten atlamak, birinin nefes yolunun tıkanması sonucu, birinin ise gözaltında silahla intihar ederek öldüğü anlaşılmaktadır.

-2003 yılının Şubat ayına kadar söz konusu bölgede 194 kişinin terör olayları nedeniyle kayıp olduğu belirlenmiş, bunlardan dokuzunun cezaevinde olduğu, 32'sinin sağ olarak bulunduğu, 21'inin öldüğü, 132'sinin ise halen kayıp olarak arandığı belirlenmiştir.

-Söz konusu bölgede işkence kötü muamele nedeniyle 1.275 suç duyurusunda bulunmuş, bunlardan 1.177'si hakkında soruşturma açılmış, 1.017 kamu görevlisi hakkında 296 dava açılmış, bunlardan 60'ı mahkumiyetle sonuçlanmış, 56 dava ise mahkumiyetle sonuçlandıktan sonra cezalar ertelenmiştir.

-Çıkartılan 8 pişmanlık yasasından faydalanmak üzere 4.429 başvuru yapılmış, 2.040 kişi yasadan faydalanmış, 2.389 kişi yararlanamamış, 509 kişi de koruma önlemlerinden faydalanmıştır.

İçişleri Bakanlığı:

-Yasadışı örgütler tarafından yerleşim birimlerine yönelik saldırılarda 5.519 sivil yaralanmış, 4.486 sivil de ölmüştür.

-Mayın ve bomba patlamalarında 1.271 kişi yaralanmış, 472 kişi ölmüştür.

-OHAL ilanı gerektiren yaygın şiddet eylemleri ve yasadışı örgütün baskıları nedeniyle köylüler tarafından kendi istekleri çerçevesinde, 11 ilde toplam 811 köy ve 2469 mezra bir idari karar alınmadan boşaltılmıştır.

-Faaliyeti geçici ya da sürekli durdurulan sendika, vakıf gibi kuruluşlar hakkında istatistiki bilgi bulunmamaktadır.

-Bölgeye girişi yasaklanan yayın sayısı ve yayınların adlarına ilişkin veri bulunmamaktadır.

-Çıkartılan pişmanlık yasalarından toplam 832 kişi yararlanmıştı.⁴

Milli Savunma Bakanlığı

-Mayın ve bomba patlamalarında 864 sivil, 1.848 güvenlik görevlisi yaralanmış, 572 sivil ve 371 güvenlik görevlisi ölmüştür.

CHP Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer, Malatya Milletvekili Muharrem Kılıç ve arkadaşları 2004 yılının Ocak ayında da “OHAL uygulamasının sosyal, ekonomik, güvenlik alanlarındaki sonuçlarının irdelenmesi” amacıyla bir Meclis araştırması açılmasını istediler. Araştırma isteği gerekçeleri de şöyle anlatıldı:

OHAL Bölge Valiliği'nin yetki alanı kapsamında Olağanüstü Hal ilan edilmiş ve mücavir alan olarak belirlenmiş yerleşim birimlerinde

³ Oysa Serdar Oğraş'ın 4 Temmuz 1995 tarihinde öldürülmesi nedeniyle Sabri Oğras, eşi Sultan Oğras ve oğulları Necat Oğras ve Nihat Oğras'ın AIHM'e yaptığı başvuru, 28 Ekim günü dostane çözümlenmiştir. Türk hükümeti, başvuruculara 66.000 Euro tazminat ödemeyi kabul etti. Türk hükümeti tarafından yapılan açıklamada da şöyle denildi:

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Serdar Oğraş davasında olduğu gibi ölüme ilişkin şikayetleri içeren bireysel başvuruların yapılmasına yol açan yetkinin aşırı kullanımının neden olduğu vakaların varlığından ve aynı zamanda Türk mevzuatında bulunmasına ve hükümetin bu tür olayları önleme kararlığına rağmen aile fertlerine yaşatılan derin üzüntüden üzüntü duyar. (...) Hükümet ölüm olaylarına neden olan, yetkinin aşırı kullanımı ve etkin soruşturmanın yapılmamasının AIHS'nin 2., 3. ve 13. maddelerinin ihlali anlamına geldiğini kabul eder. Hükümet, bu nedenle yaşam hakkının güvenceye alınması için etkin soruşturmalar yürütülmesi talimatları da dahil gerekli bütün önlemleri alacak ve soruşturma yapacaktır. Bu bağlamda bu ve benzerlerinde olduğu gibi ölüm olaylarına ilişkin başvuruların yeni idari ve hukuki önlemlerle azaldığına ve daha etkin soruşturmaların yapıldığına dikkat çeker. (...)”

⁴ İçişleri Bakanlığının pişmanlık yasaları ile ilgili açıklamasına 21 Mart 1990 tarih ve 3618 Sayılı yasa dahil edilmemiştir.

1- Yaşam Hakkı

a-Yasadışı örgüt mensupları ile güvenlik güçleri arasında meydana gelen çatışmalarda 36.140 ölü sayısı, 18.489 yaralı, toplam 54.629

b-Terörün çatışma ortamında yaralanan sivil insan sayısı 5.887, ölü sayısı 5.105'tir.

c-1.248 kişinin siyasi nitelikte öldüğü, 18 kişinin gözaltında öldüğü, 194 kişinin kayıp olduğu

d-Mayın ve bomba patlamalarında yaralanan TSK ve diğer güvenlik güçleri ve sivil sayısı 2.712, hayatını kaybedenlerin sayısı 943'tür.

2- Mülkiyet Hakkı

905 köy, 2523 mezra toplam 3428 yerleşim birimi boşaltılmış olup, 378.335 kişi yerinden edilmiştir. Boşaltılan köylere geri dönüş projesinden beklenen verim ve sonuçların alınması için proje üzerinde ayrıntılı değerlendirmeler yapılmalıdır.

3-Çalışma Özgürlüğü

Bölgenin hala sürgün ve istenmeyen tayin yeri olmaktan çıkarılması, bölgede çalışmanın ekonomik özendiriciliğinin artırılması. (zorunlu tayini çıkartılan personel sayısı 855'tir)

4- İşkence ve Kötü Muamele Yasağı

İşkence kötü muamele gerekçesiyle toplam 1.275 suç duyurusunda bulunulmuş, 1.177 soruşturma başlatılmış, 1.017 kamu görevlisi hakkında 296 dava açılmıştır.

5- DGM'lerde Yargılananlar

72.754 kişi gözaltına alınmış, 42.795 kişi yargılanmıştır.

6- Örgütlenme Özgürlüğü, İletişim Özgürlüğü

Sanat, toplantı, gösteri, ifade özgürlüğünde ihlaller yaşanmıştır.

7- Güvenlik Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması

Korucuların yeni rollerinin açıklıkla tanımlanması, kırsal kesimdeki sosyal projelerde görevlendirilmesi. (58.511 geçici köy korucusu, 12.279 gönüllü köy korucusu, toplam 70.790)

8- OHAL Adı Altında

Silah ruhsat sayısı ise 30.000 kişidir. Son olarak Eve Dönüş Yasası olarak çıkartılan toplam sekiz pişmanlık yasasının gerçek anlamda beyaz sayfa açma niteliği taşıması.

9- AİHM'e yapılan başvuru toplamı 4.820 olduğu

Bu anlatılanlardan yola çıkarak; demokratikleşme, hukuk devleti ilkesi ışığında Avrupa Birliği sürecinde

yolsuzluklar kadar OHAL uygulamalarının irdelenmesi gerekmektedir.

OHALde

1-TBMM'de bir Araştırma Komisyonu'nun kurulması

2-3 Kasım Susurluk olayı gibi hukuk dışında görev yapan görevlilerin zaman aşımına bakılmaksızın yargı yolunun açılması ve yargılanması.

3-Terörden zarar gören yurttaşlarımıza maddi ve manevi tazminat ödenmesi için bu araştırma önergesi verilmiştir.

“OHAL” bölgesindeki gerginlik ve ihlaller, Ocak-Mart aylarında KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın avukatları ve yakınlarıyla görüşülmemesi, ABD'nin Irak'a saldırı hazırlıkları nedeniyle arttı. Cemil Serhadli'nin ardından Diyarbakır Valisi olarak atanan Nusret Miroğlu, İçişleri Bakanı'nın onayı ile 14 Şubat günü “Koordinatör Vali” oldu. Miroğlu'na, ABD'nin Irak'a saldırı hazırlıkları sırasında bölge valiliği görevini yürütebilmesi için tam yetki verildi.

İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, 4 Şubat günü yaptığı açıklamada bölgede tansiyonun her geçen gün biraz daha arttığını söyledi. Diyarbakır Valiliği'ne atanan Nusret Miroğlu'nun Bölge Koordinatör Valilik görevini üstlenmesinin, bölgede OHAL'in kurumsal olarak kalkmadığını göstergesi olduğunu belirten Demirtaş, şunları söyledi:

“Koordinatör Valilik, Irak savaşının en çok bölgemizi etkileyeceğinin itirafıdır. Bu durum Diyarbakır'ın hem ABD hem Türkiye için lojistik bir merkez olacağına göstergesidir. Koordinatör Valiliğe bağlı iller ciddi savaş tehlikesi altında. Şu anki uygulamalar OHAL döneminden farklı değil. Mitingler, gösteriler, basın açıklamaları yasaklanıyor. Tüm Türkiye'de imza standları açılıyor, mitingler etkinlikler düzenleniyor, bölgede ise savaş karşıtı tüm etkinlikler engelleniyor. Bizce, şiddete dönüşmeyen hiçbir etkinlik yasaklanmamalı. Bu tür eylemlerin şiddetle bastırılması demokratik kanalların tıkanması anlamına gelir.”

Genelkurmay Başkanlığı tarafından 25 Şubat günü yapılan açıklamada, ABD'nin Irak'a saldırması durumunda Diyarbakır, Batman, Mardin, Siirt, Şırnak ve Hakkari illerinde olağanüstü halin yeniden ilan edilmesine yönelik bir teklifin Mart ayında yapılacak MGK toplantısında gündeme getirileceği bildirildi. Ancak, 7 Mart günü yapılan MGK toplantısından sonra yapılan açıklamada, bu teklifin görüşülüp görüşülmediğine dair bilgi verilmedi.

İHD tarafından 28 Şubat günü yapılan yazılı açıklamada da, Abdullah Öcalan'ın tutukluluk koşullarının ve bölgede fiili olarak devam eden Olağanüstü Hal uygulamalarının yarattığı kaygılara ilişkin şöyle denildi:

“Son aylarda devam eden uygulamalar, iç barışı tehdit eden uygulamalardır ve iç çatışma dönemi anlayışının ürünleridir. Türkiye'nin acil olarak, barışa ihtiyaç duyduğu bir dönemde, cezaevleri sorunlarının çözülmemiş olması, İmralı Cezaevi'nde tek başına tutulan Abdullah Öcalan üzerindeki tecridin sürdürülmesi, aynı şekilde OHAL'in bütünüyle kaldırıldığı 30 Kasım 2002 tarihinden bu yana bölge şubelerimize yapılan başvurular ve İHD olarak yaptığımız gözlem ve araştırmalar, bölgede halen fiili bir OHAL'in devamı toplumsal barış koşullarını tehdit altında tutmaktadır.”

Genelkurmay Başkanlığı'nın 6 ilde yeniden olağanüstü hal ilanı teklifinin kaygı verici bulunduğu belirtilen açıklamada, Türk ordusunun Kuzey Irak'a uluslararası hukuka aykırı bir biçimde girmesinin Kürtler arasında ciddi bir tepki yaratacağı ifade edilerek, “Bu hesaplar, Türkiye'de demokratik hakların askıya alınması, kamuoyunun iradesinin hiçe sayılması, yasaklamalar, keyfilikler ve hukuksuz uygulamalardan geçmekte. Zorun kullanımından yana olan güçlere sesleniyoruz: Tercih barış, adalet, temel hak ve özgürlüklerden yana olmalıdır. Türkiye, iç barışını tesis etmenin gereklerini bir an önce yerine getirmelidir” denildi.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Tunceli, Bingöl, Muş, Diyarbakır, Batman ve Mardin illerinde OHAL'in kaldırılmasından sonraki gelişmeleri incelemek amacıyla 17-20 Ocak günleri arasında bölgeye gitti. Komisyon üyeleri gezi sırasında yerel yönetimler ve sivil toplum örgütü temsilcilerinin yanısıra çatışma döneminde yakılan, boşaltılan köyler ile emniyet müdürlüklerini de ziyaret ettiler. Gezinin ardından bir değerlendirme toplantısı yapan Komisyon Başkanı Mehmet Elkatmış, bölgede kamu görevlileri ile sivil toplum örgütleri ve halk arasında iletişimsizlik olduğunu belirtti. Cezaevi ve karakollarda işkenceye rastlamadıklarını söyleyen Elkatmış, OHAL'in kalkmasına karşın bazı bölgelerde kontrol ve arama uygulamalarının da sürdüğünü kaydetti.

Tunceli Barosu tarafından Komisyon üyelerine sunulmak üzere hazırlanan “OHAL Sonrası Tunceli'de İnsan Haklarının Durumu” başlıklı raporda can güvenliği, savaş ortamı, işkence, kötü muamele ve köye dönüşler konusunda olumlu gelişmeler yaşansa da olağanüstü halin etkilerinin sürdüğü kaydedildi. Raporda, geçmişin olumsuz etkilerini taşıyan görevlilerin halka yaklaşımında problem yaşandığına dikkat çekilerek, “bir kadro ve mantık reformunun şart” olduğu vurgulandı.

20 Ekim günü Zaman gazetesinde yayınlanan “Güneydoğu'da 3 bin ajan var, 13'ü sınır dışı edildi” başlıklı haberde Genelkurmay, MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bölgede yabancı ajanları, neler

yaptıklarını, hangi ülkelerin istihbarat servisleri adına faaliyette bulduklarını içeren bir rapor hazırladığı iddia edildi. Haberde, rapora göre aralarında ABD, Rusya, İngiltere, Almanya, Yunanistan, İsrail, Mısır, Belçika, İsveç, Birleşik Arap Emirlikleri, İran ve Ermenistan'ın da bulunduğu 40 civarında ülkenin istihbarat servisleri adına çalışan 3 bin ajanın Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde faaliyet gösterdiği öne sürüldü. Haber şöyle:

“Bu kişilerin bir bölümü Kürt ırkçılığını körüklemek için çalışıyor; Kürtçülük ve ayrılıkçılık niyetiyle kurulan derneklere ve sivil toplum kuruluşlarına maddi ve manevi destekte bulunuyor. Genellikle arkeolog, sivil toplum kuruluşu temsilcisi, gazeteci, sosyolog, diplomat, yazar gibi kimlikler taşıyan istihbarat elemanları bütün bölgeye yayılmış durumda. Ajanların en çok olduğu iller ise sırasıyla Diyarbakır ve Mardin. Raporda belirtildiğine göre, ülkelerinin istihbarat birimleri adına çalıştıkları tespit edilen 40 civarında gazeteci de sürekli olarak bölgede bulunuyor.

Dosyadaki ilgi çekici bilgilerden biri de her iki Körfez savaşıyla birlikte Türkiye'deki yabancı ajan sayısının artması. Bölgeye bu yılın ilk yarısında gelen yabancı diplomat ve gazeteci sayısı, 2002 yılına göre yaklaşık iki kat arttı. Ziyaretler en çok Diyarbakır'a yapıldı. Diplomat sıfatını kullanarak Diyarbakır'ı ziyaret eden yabancı sayısı geçen yıl 55 iken, bu rakam 2003'ün ilk 6 ayında 105'i buldu. Diyarbakır'a aynı dönemde 57 gazeteci, 67 de resmi heyet geldi. Diyarbakır'dan sonra en çok ilgiyi Mardin ile Batman çekiyor. Mardin'e geçen yıl 36, bu yılın ilk 6 ayında 41 diplomat geldi.”

Bu arada AKP Hakkari Milletvekili Fehmi Öztunç Nisan ayında yaptığı açıklamada, Hakkari İl Çevre Müdürü Hasan Avşar'ın 8 Kasım 2001 tarihinde Çevre Bakanlığı Müsteşarlığı'na gönderdiği bir mektubun kendisine ulaştırıldığını söyledi. Fehmi Öztunç, mektubu okuduktan sonra görüştüğü Hasan Avşar'ın mektubu gönderdiğini kabul ettiğini bildirdi.

Bingöl Depremi: Bingöl'de 1 Mayıs günü, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz de dahil olmak üzere geniş bir bölgede hissedilen 6.4 büyüklüğünde bir deprem oldu. 176 kişinin öldüğü, 500'den fazla kişinin de yaralandığı depremde, Bingöl kent merkezindeki bazı binalar tamamen yıkılırken, çok sayıda binada da ağır hasar meydana geldi. Depremin ardından 2 Mayıs günü çadır dağıtımında sorun yaşanması üzerine Valilik önünde toplananlarla polis arasında çatışma çıktı. Sabah 09.00 sıralarında valilik önünde toplanan kalabalık bir grup, “Hükümet istifa” sloganı atmaya başladı. Yaklaşık bin kişilik grup, kendilerini sakinleştirmek için dışarı çıkan AKP Bingöl Milletvekili Feyzi Berdibek'i de protesto etti. Berdibek'in inşaatını yaptığı Bingöl Lisesi'nin depremde kullanılmaz hale geldiği bildirildi.

“Sayın Müsteşarım...

Burada herşey devletten bekleniyor. Vergi verilmiyor, elektrik, su parası pek ödenmiyor. Elektriğin yüzde 60'ı kaçak... Burada yerli herkes Kürtçe konuşuyor. Belediye HADEP'li olduğundan altyapı sorunu var... Vatandaşlar kolay kazanıma (kaçakçılık vs) alıştığı için pek çalışmıyor... Buranın insanları uzun süren terör olaylarında PKK tarafından iyice Kürtçülüğü pekiştirmişler ve her evde en az bir PKK'li var, şu anda silahlı mücadeleyi bırakmış olup en büyük uğraşları resmi daireleri ele geçirmek devletin hizmetlerini engellemek, devlete maddi ve manevi zarar vermek, askeri ve polisi işgalci olarak görmek T.C. Devleti'nin kendilerini beslemek zorunda olduğunu bildirmektedirler. Önce Kürtçe'nin serbest bırakılması sonra amaçları Kürt devleti kurmaktır.

Burada HADEP'li olup da MHP'ye geçen DSP'li olup da HADEP'e geçen çok. Yani yüce Atatürk'ün dediği gibi 'Hattı müdafaa yok, sathı müdafaa var o da vatanıdır.' Artık burada sathı müdafaa yok hattı müdafaa var. O da Türkiye Cumhuriyeti'ni müdafasız bırakarak kendi maddi ve manevi çıkarlarını müdafaa etmektedir... Kürtçülük yapılmasından dolayı burada çevre denetim ve hizmetleri Hakkarili memurla hizmet vermek çok zor... Sizden ricam buraya hizmetlisinden amirine kadar Batılı, Karadenizli ve Güneyli memur gönderin. Buralı (Doğulu) memurları da Anadolu'ya dağıtın. Diyeceksiniz ki orası Doğu mahrumiyet yeri oraya kim gidecek. Hayır sayın müsteşarım buraya polis asker geliyor en iyi hizmeti veriyor...”

Valilik binası önünde özel tim görevlileri, vatandaşları engellemeye çalışırken iki kişiyi gözaltına almak istedi. Bu sırada bir polis minibüsünün kalabalığın arasına dalması sonucunda da iki kişi yaralandı, çok sayıda kişi ezilme tehlikesi geçirdi. Kalabalıktan polis minibüsüne taş ve su şişeleri atılması üzerine özel tim görevlileri otomatik silahlarla havaya ateş açtı. Birkaç dakika süren ateşten sonra grup ara sokaklara dağıldı. Olayların büyümesi üzerine gelen askeri birliklerin komutanlarının talimatıyla polisler bölgeden çekildi. Daha sonra vatandaşların arasından seçilen 10 temsilci valilik binasında yetkililerle görüştü.

Görüşmenin ardından kitle dağılırken kalabalık bir grup polis araçlarını yeniden taşıladı. Özel tim görevlileri bunun üzerine yeniden havaya ateş açtı. Olaylarda iki jandarma, bir polis, CHA muhabiri Murat Gezer, Reuters muhabiri Abdurrahman Akın ve Star TV muhabiri Orhan Şener yaralandı. Gazetecilere göstericilerin saldırdığı iddia edildi. Olaylar nedeniyle Bingöl Emniyet Müdürü Osman Nuri Özdemir ve Özel Harekat Şube Müdür vekili Mehmet Türkoğlu görevden alındı.

Bingöl Valisi Hüseyin Avni Coş⁵ ise olayları 1 Mayıs nedeniyle eylem yapmak isteyen ancak deprem nedeniyle bunu gerçekleştiremeyen siyasi grupların çıkardığını iddia ederek, “Halkımızın sağduyulu davranışıyla bu olay çok sınırlı kaldı. Devlet ile vatandaş karşı karşıya getirmek istediler. Devleti yıpratmak istediler. Güvenlik güçlerinin sağduyulu çalışmasıyla olaylar önlenmiştir” dedi.

Bakanlar Kurulu toplantısının ardından bir açıklama yapan Adalet Bakanı Cemil Çiçek de Vali Coş gibi Bingöl'deki olayların “terör örgütü provokasyonu” olduğunu öne sürdü.

IHD Bingöl Şubesi'nin olaylarla ilgili olarak hazırladığı rapor, 18 Mayıs günü Şube Başkanı Rıdvan Kızgın tarafından açıklandı. Raporda, depremin ardından idarenin sivil toplum örgütlerini dışladığına dikkat çekilerek, “Bingöl'de yıllardan beri

uygulanmakta olan hukuk dışı, baskı, yasak ve şiddetten vazgeçilerek, halkın demokratik ve barışçıl taleplerinin önü açılmalıdır. Yetkililer ilde yaşayan yurttaşlara potansiyel suçlu olarak bakmaktan vazgeçmeli, önyargılardan kurtulmalıdır. Gerçek dışı açıklamalar ve hayali istihbari bilgiler gibi soyut söylemler bırakılmalıdır. Kriz masasında sivil kuruluşlara yer verilmeli ve halkın çözüm bekleyen sorunları bir an evvel çözülmelidir.” denildi.

Olayların ardından gözaltına alınan 25 kişiden Ramazan Burkankolu, Cengiz Kaya, Ali Bor, Yunus Kişi, Veysel Polat, Mehmet Kaya, Alaattin Bagat, Nezir Çetkin, İsmail Hakkı Gökaş, Abdurrahman Polat ve Ömer Varol, “izinsiz gösteri düzenledikleri ve devlet malına zarar verdikleri” gerekçesiyle 5 Haziran günü tutuklandı, 13 kişi ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Ölümlü Olaylar

Recep Vural: Recep Vural (22) adlı genç, 19 Haziran günü Mardin'in Mazıdağı ilçesine bağlı Ulutaş köyü yakınlarında öldürüldü. Vural'ın öldürüldüğü sırada bölgede askerlerin uyuşturucu madde kaçakçılarına karşı operasyon düzenlediği öğrenildi. Yakınları da Recep Vural'ın korucular tarafından öldürüldüğünü ileri sürdüler.

Oğlunun cesedini ilk gördüğünde ellerinin ensesinde kenetlenmiş olduğunu anlatan babası Kemal Vural, “Sırt üstü yerde yatıyordu. İki kolu da ensesinde birbirine bağlı idi. Silahı ayaklarının dibinde duruyordu. Göğsünün altında bir kurşun izi vardı. Olaydan sonra Kürt kökenli iki asker, Kürtçe konuşarak ‘O şişman korucu ve yanındaki zayıf korucunun yakasını bırakmayın, olay ortaya çıkar’ demiş. Oğlumun ayaklarında, kollarında,

⁵ Bingöl Valisi Hüseyin Avni Coş'un 29 Nisan günü de 1 Mayıs kutlamaları başvurusu için Valiliğe giden KESK Şubeler Platformu Başkanı Özgür Bektaşoğlu'nu “Ayağımı denk al. Beni diğer valilere benzetmeyin. Oradan oraya sürerim. Bundan sonra akıllı olacaksınız” diyerek tehdit ettiği bildirildi.

kulaklarında ve kafasında darbe izleri vardı. İşkence görmüş” dedi.

Dr. Devrim Sakallı tarafından olay yerinde, Dr. Lokman Eğilmez tarafından Diyarbakır’da hazırlanan iki ayrı raporda da Vural’ın vücudunda bir kurşun giriş ve çıkış deliği görüldüğü bunun dışında herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtildi.

Ancak cenaze töreninden önce Recep Vural’ın cesedini yıkayan köylüler, işkence izleri gördüklerini söylediler. Vural’ın dayısı Ahmet Ertaş, “Bütün köylünün gözleri önünde cenaze yıkandı. Vücudun her tarafı yara bere içinde idi. Çok sayıda kişi şahitti. Ama asker ve yetkililer ‘intihar etmiş olabilir’ dediler. İntihar eden birinin vücudu niye yara bere içinde olsun. Tepeden tırnağa, topuktan dizine kadar bacakları, testislerinin altı, kulakları, kafası ve dirsekleri yara içindeydi. Silah dipçikleri ile vurulmuştu. Öldürülmeden önce işkence yapılmış” dedi.

İHD Mardin Şube Başkanı Avukat Hüseyin Cangir de, ilk görüşmelerinde Mazıdağı Cumhuriyet Savcısı’nın “olayın basit bir intihar” olduğunu söylediğini belirtti. Ailenin anlatımları ile otopsi raporları arasında çelişkiler bulunduğu dikkat çeken Cangir, şunları söyledi:

“Diyarbakır Devlet Hastanesi ve Mazıdağı Merkez Sağlık Ocağı’nda görevli doktorun olay yeri tespit ve otopsi raporlarında bunlar belirtilmemiş, hatta darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir. Savcı bize şifai olarak beyanda bulundu. Olayın intihar olmadığını cinayet olduğunu beyan etti. İlk gün ile ikinci gün arasında İHD’nin olaya el koymasıyla jandarmanın tavırları arasında büyük değişiklikler vardı. İlk gün jandarma bunun kesinlikle bir intihar olduğunu beyan etmişti. Fakat aile ile beraber gittiğimizde bunun bir cinayet olabileceğini soruşturmanın yapılacağını bize beyan etmişlerdir.”

Vural’ın babası Kemal Vural’la birlikte Mazıdağı Jandarma Komutanlığı’nda yetkililer ile görüştiklerini ifade eden Cangir, “Komutan ‘Halk arasında oğlumuzu jandarma öldürdü demişsiniz. Niye İHD ve DEHAP’a haber verdiniz’ şeklinde yorumlarda bulundu. Ben de orada tanık oldum. ‘Eğer biz bunu yapmış olsaydık, bir tek kurşun yarasıyla değil, en az 15-20 kurşunla onu öldürürdük. Biz yakın mesafeden kimseyi öldürmüyoruz. Çünkü askerlerimizin güvenliğini ön planda tutuyoruz. En az 300 metreden öldürürüz’ şeklinde beyanlarda bulunarak biraz tehditvari konuştu. Bizim otopsi raporunu kabul etmeyeceğimizi, gerekli girişimlerde bulunarak cesedin İstanbul Adli Tıp Kurumu’na gönderilip orada gerekli otopsi yapılmasını istediğimizi söylememiz üzerine biraz daha tehditvari konuşmaya başladı” dedi.

Hüseyin Özmen, Hacı Kaya, Ahmet Acar, Erdal Acar, Mahmut Kaya: Bingöl’ün Genç ilçesine bağlı Yumaklı (Pakuni) köyü Yeniköy mezrasında 10 Temmuz günü beş köylü öldürüldü. Hüseyin Özmen (55), Hacı Kaya, Ahmet Acar (30) ve babası Erdal Acar’ın (50) silahla öldürüldüğü, Mahmut Kaya’nın da başına taşla vurularak ağır yaralandığı bildirildi. Kaya, 12 Temmuz günü tedavi gördüğü hastanede öldü. (Bkz. Yaşam Hakkı)

Ramazan Demir: 13 Ekim gecesi Mardin’in Derik ilçesine bağlı Kovalı köyüne askerlerin açtığı ateş sonucu beş kişi yaralandı, yaralılardan Ramazan Demir kaldırdığı hastanede 18 Ekim günü öldü. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Gece geç saatlerde hayvan otlatmaktan gelen Murat Demir (17) ve bu sırada evden çıkan dedesi Ramazan Demir’in (80) üzerine askerler tarafından ateş açıldı. Silah sesleri üzerine olay yerine gitmeye çalışan Murat Demir’in babası Hamdullah Demir (67) ile akrabaları Nusret Demir (65) ve Mehmet Demir (38) de silahla yaralandı. Olaydan önce köyün elektriğinin kesildiği ve askerlerin evlere rasgele ateş açtıkları bildirildi.

Mehmet Demir’in kızı Reho Demir, olayı şöyle anlattı:

“Silah seslerinden sonra evlerimizden çıktık. Olay yerine koşarak gittik. Bu arada askerleri yaralıların olduğu yerde yol kenarında gördüm. Ramazan ve Murat’ı almak için giderken askerler bizi engelledi. ‘Yaralıları alacağız’ dedik, bunun üzerine ‘erkeklerden kim gelirse vururuz’ şeklinde tehdit savurdular. Askerlerin izin vermemesi üzerine iki yaralının olduğu yere ben ve kız kardeşim gittik”

Olayın ardından Diyarbakır Valiliği’nden yapılan açıklamada, “pusuda bulunan askerlerin üzerine olayda yaralanan Murat Demir ile Nusret Demir’in ateş açtığı, askerlerin de karşılık vermesi sonucu söz konusu iki kişinin yaralı olarak ele geçirildiği” iddia edildi. Açıklamada, yaralanan diğer üç kişinin de “silah sesleri üzerine olay yerine ateş açarak gelen Hamdullah Demir, Mehmet Demir ve Ramazan Demir olduğu, askerlerin açtığı ateşe karşılık vermelerinin ardından yaralı olarak ele geçirildiği” öne sürüldü.

İHD Bölge Temsilcisi Hanifi Işık, İHD yöneticisi Mehdi Perinçek, İHD Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Cihan Aydın ve İHD Mardin Şube Başkanı Hüseyin Cangir, Kovalı köyünde incelemelerde bulundu. Görgü tanıklarından bilgi alan heyet üyeleri, daha sonra Derik Cumhuriyet Savcısı Hüseyin Kaplan ve Mardin Devlet Hastanesi’nde tedavi gören yaralılarla görüştü. Askeri yetkililer ise heyet üyelerinin görüşme istemini kabul etmedi.

Hanifi Işık, incelemelerinin ardından 15 Ekim günü yaptığı açıklamada, “olayın askerler tarafından ve hedef gözeterek ateş etmek suretiyle gerçekleştirildiğinden kuşkuları kalmadığını” söyledi. Derik Cumhuriyet Savcısı'nın “olayın bir çatışma olduğu” iddiasını dile getirdiğini belirten Işık, “Oysa yaptığımız incelemede, bir çatışmanın yaşanmış olabileceğine ilişkin hiçbir bulguya rastlayamadık. Zaten savcı da bu iddiayı, saldırıyı gerçekleştiren askeri tim komutanının ifadelerine dayanarak belirtti. Yani halen ciddi bir araştırma yok. Olayın üzerinden bu kadar zaman geçmesine rağmen savcı ne yaralılarla ne görgü tanıklarıyla ne de köylülerle görüşmüş. Yaptığımız incelemelerde hiçbir uyarı yapılmadan, direkt hedef gözeterek yapılan bir saldırı olduğu kanaatine vardık. Yaralıları hastaneye götürmek isteyen iki kişinin de askerler tarafından işkenceye tabi tutulması, olayın ne kadar vahim olduğunu ortaya çıkarıyor” dedi.

Ramazan Yaşlı: 5 Kasım günü Muş'a bağlı Yeralan ve Karabey köylerinde yaşayanlar arasında çıkan kavgayı ayırmak için ateş açan jandarmaların bir köylüyü öldürdükleri, iki köylüyü ise yaraladıkları öne sürüldü. Edinilen bilgiye göre, 5 Kasım günü odun kesmek için Yeralan köyünden ormana giden 25 kişi ile köylüleri ormana sokmak istemeyen Karabey köylüleri arasında kavga çıktı. Olay yeri yakınlarında bulunan Yaygın Jandarma Karakolu'ndaki askerler ise kavga edenleri ayırmak için grubun üzerine ateş açtı. Olayda, Ramazan Yaşlı (18) öldü, Ayhan Yaşlı ve Ferit Şimşek ise yaralandı. Jandarmaların 25 kişiyi de gözaltına aldığı bildirildi. (Bkz. Yaşam Hakkı)

Hacı Ölmez: Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Andaç köyü yakınlarında 7 Nisan günü koyunlarını aramak için çıkan Hacı Ölmez, askerler tarafından öldürüldü. Hacı Ölmez ve Mevlüt Ölmez'e köyden bir kilometre kadar uzakta askerler tarafından ateş açıldığı, olaydan sonra Hacı Ölmez'in cesedinin Türkiye-İrak sınırı bölgesine götürüldüğü öğrenildi. (Bkz. Yaşam Hakkı).

Diğer Olaylar

Tunceli Olayı: Tunceli'de 1 Haziran günü kimliği belirlenemeyen bir kişiyle tartışan sivil giyimli iki askerin çevreye ateş açması gerginliğe neden oldu. Edinilen bilgiye göre, olay saat 15.00 sıralarında Cumhuriyet meydanında sivil giysili bir askerin, bir kişiyle tartışmasıyla başladı. 4. Kolordu Komutanlığı'nda görevli olduğunu söyleyen asker, Tuncelililere küfür ederek havaya ateş açtı. Bu sırada yanına gelen bir diğer asker de çevreye ateş açtı. Daha sonra adlarının Şahin Kaynak ve Ramazan Bay olduğu öğrenilen askerler, 300 metre kadar uzaklıktaki Jandarma Merkez Komutanlığı'na kaçtı. Kaçarken ateş etmeyi sürdüren askerlerin silahlarından çıkan kurşunlar çevredeki binalara ve araçlara isabet etti.

Silah sesleri üzerine Cumhuriyet meydanında toplanan yaklaşık 300 kişi askerleri protestoya başladı. Daha sonra sayıları 3 bin kişiyi bulan göstericiler, “Burası Dersim, faşizme geçit yok”, “Kahrolsun JITEM” sloganları atarak, polis panzeri ve güvenlik görevlilerini taşladı. Ancak güvenlik görevlileri göstericilere müdahale etmedi.

Olay sırasında Jandarma Merkez Komutanlığı'na yürümek isteyen göstericilerin arasından hızla geçen askeri zırhlı aracın çarptığı Kemal Ak adlı kişi yaralandı. Göstericiler saat 17.00 sıralarında Tunceli Valisi Ali Cafer Akyüz ve diğer yetkililerin girişimleriyle dağıldı. Jandarma Bölge Komutanı Tümgeneral Şakir Altunbaş da, ateş eden askerlerin yakalandığını açıkladı.

5 Haziran günü, 20 siyasi parti ve sivil toplum örgütü temsilcisi, askerler hakkında suç duyurusunda bulundu. Olayın ardından tutuklanan Şahin Kaynak ve Ramazan Bay adlı erler hakkında Tunceli Cumhuriyet Savcılığı tarafından dava açıldı. İddianamede, askerlerin “halkta korku ve panik yaratmak amacıyla çevreye ateş açmak ve tehdit” suçlarından cezalandırılması istendi.

Askerler hakkında “mala zarar verme”, polisler hakkında da olaya müdahale etmedikleri için “görevi kötüye kullanma” iddiasıyla açılan soruşturmaların ise takipsizlik kararıyla sonuçlandığı öğrenildi.

18 Temmuz günü Tunceli Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan davada dinlenen tanıklar, “askerlerin boy hizasında ve rasgele ateş ettiklerini” söylediler. Dava, 2003 yılı içinde sonuçlanmadı.

Bu arada Tunceli Barosu tarafından 19 Temmuz günü açıklanan raporda, “Güvenlikten sorumlu makamların olay karşısındaki tavrının düşündürücü” olduğu kaydedilerek, olayda ihmali görülen askeri yetkililer hakkında soruşturma başlatılması gerektiği vurgulandı. Tunceli Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmada askeri yetkililerin ifadesinin alınmadığına dikkat çekilen raporda, askerlerin “halkta korku ve panik yaratmak amacıyla meskun mahalde ateş açmak” suçundan yargılandığı ancak davanın “adam öldürmeye/yaralamaya tam teşebbüs” suçundan açılması gerektiğine dikkat çekildi.

Ortaköy (Aroşe) Olayı: Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Ortaköy (Aroşe) köyünde 2 Temmuz günü gözaltına alınan Kervan Berk ile 5 Temmuz günü gözaltına alınan Fahri Berk, Abdulhaluk Berk ve Tahir Berk adlı köylülerin askerler tarafından dövüldüğü bildirildi. (Bkz. Kişi Güvenliği) Baskıların artmasından yakınan yaklaşık 500 köylünün 6 Temmuz günü Kuzey Irak'a geçtikleri öğrenildi. Köylülerin sınırda yaptıkları oturma eyleminin ardından Uludere Kaymakamı Ahmet Aşar, 4. Taktik

Alay Komutanı ile Uludere Jandarma Komutanı'nın Ortaköy'e giderek köy muhtarı ve köylülerle görüştüğü, Üsteğmen Mutlu Zorlu ve Astsubay Adnan Aksoy'un görevinden alınması kararının ardından köylülerin geri döndüğü bildirildi.

Köylüler hakkında "görevli memura direndikleri" iddiasıyla açılan dava, 3 Ekim günü Uludere Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada dinlenen sanıklar, Berk ailesinden bazı kişilere işkence yapılması nedeniyle karakol önünde toplandıklarını, ancak, askerlere saldırmadıklarını, askerlerin ise havaya ateş açtığını ve köylüleri dövdüğünü söylediler. Olay sırasında gözaltında tutulan Abdulhaluk Berk, tanık olarak verdiği ifade gözaltında işkence gördüğünü, köylülerin protestosu üzerine dışarı çıkarıldığını, köylülerin askerlere saldırmadığını anlattı. Şikayetçi askerlerden Fatih Fakı da köylülerin kendilerine saldırmadığını, savcılıkta Astsubay Adnan Aksoy'un söyledikleri doğrultusunda ifade verdiğini ve diğer askerlerin de bu nedenle şikayette bulunduğunu söyledi.

Olay yeri tespit tutanağında imzası olan tanık Gülyazı Jandarma Karakol Komutanlığı'nda görevli Astsubay Yavuz Karaboğa duruşmada verdiği ifade, olay yerinde herhangi bir inceleme ve tespit bulunmadığını, ayrıca asker ifadelerini de kendisinin almadığını kaydetti.

Avukat Reyhan Yalçındağ da "Burada sanık konumunda bulunan müvekkillerimiz, mağdur olmalarına rağmen, sanık konumuna düşmüşlerdir. Bölge genelinde özellikle Şırnak ve ilçelerine bağlı kırsal kesimde sistematik olarak işkence olaylarını gözlemliyoruz. Bu olay da bunun açık bir kanıtıdır. Olay yerinde yaptığımız inceleme sonucunda 100'ün üzerinde MKE yapımı boş kovana rastladık. Bu da gösteriyor ki, güvenlik güçleri aşırı güç kullanmışlardır. Buna rağmen herhangi bir görevli hakkında bir soruşturma açılmamıştır." dedi.

19 Kasım günü yapılan duruşmada tanık olarak ifade veren Zahide Ecer ve Fikret Berk köylülerin iddia edildiği gibi karakola saldırmadığını tam tersine askerlerin köylülerin üzerine ateş açtığını anlattılar. Sanık avukatları, Üsteğmen Mutlu Zorlu ve Astsubay Adnan Aksoy'un "kötü muamele" değil, "işkence" suçundan yargılanması gerektiğini belirterek, davanın Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesini istediler. Adnan Aksoy, Mutlu Zorlu, Mümin Karadoğan, Özgür Yıldırım, Yavuz Karaboğa ve doktor Hidayet Kılıç hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulmasını kararlaştıran Mahkeme, davayı erteledi.

Toplu Mezar İddiası: 4 Ekim günü Muş yakınlarındaki Şenköy yaylasında sürdürülen yol

çalışmaları sırasında 11 kişinin cesedinin bulunduğu iddia edildi. Öldürülenlerin, 9 Ekim 1993 tarihinde Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Alaca köyü Gundik mezrasına düzenlenen baskında gözaltına alındıktan sonra kaybolan M. Şah Atala (24), Bahri Şimşek, Hasan Avar (41), Şerif Avar (24), Nusretin Yerlikaya, Turan Demir (27), Behçet Tutuş (40), Abdi Yamuk, Salih Akdeniz (65), Celil Aydoğdu ve Ümit Taş olduğu ileri sürüldü.

6 Ekim günü Kulp Cumhuriyet Savcısı, kaybolanların yakınları, İHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ, İHD Bölge Temsilci Hanifi Işık ve İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş Şenköy yaylasına gitti. Kayıp yakınlarından Seyithan Atalay, kardeşinin kaybolması ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Kardeşim ile birlikte gözaltına alınan 100 kişi, 25 Ekim 1993 tarihine kadar köyde tutuldu. 100 kişinin 11'i hariç hepsi serbest bırakıldı. Kardeşimin de aralarında bulunduğu 11 kişi helikoptere bindirilerek, Muş Şenyayla'ya doğru götürüldü. Elleri kelepçeli olarak helikopterle götürülen 11 kişiden daha sonra hiçbir haber alamadık. 26 Ekim 1993 tarihinde köyümüzün yakılmasının ardından operasyon sona erdi. Çevre köylülerden operasyonun bitiminden bir gün önce Kulp ve Muş yolunda bir kepecin çalıştığı ve silah seslerinin geldiği söylentilerini duymuştuk. Yol, güvenlik gerekçesi ile toprak doldurularak kapatıldı. 1998 yılında göçerlerin talebi üzerine yol, askerlerin denetiminde mezarların bulunduğu yer olmasından şüphelendiğimiz tepenin etrafından dolandırılarak yeniden yapıldı. Şimdi de bu yol asfalt yapılıyor. Müteahhit firmadan söz konusu yere gelince çalışmaları durdurmaları ve yüz metre ileriden devam etmeleri isteniyor. Çalışmanın son gününde buranın yapılacağı ifade edilerek, mezar bulunduğundan şüphelendiğimiz yerde çalışma yapılmasına izin verilmiyor"

Atalay, müteahhit firma ve Karayolları Genel Müdürlüğü ile görüştiklerini ancak kendilerine "askerler izin vermediği için anılan yerde çalışma yapılmadığını" söylenildiğini ifade etti. Daha sonra yapılan kazılarda da iddia edilen mezarlara ulaşılamadı. Ancak söz konusu bölgenin geniş bir alan olduğu ve tamamında kazı çalışması yapılmadığı öğrenildi.

Gazal Berü Olayı: Gazal Berü'nün (11) 19 Mart 2001 tarihinde Bingöl'ün Karhova ilçesi Yiğitler köyünde askerlerin köpekleri tarafından öldürülmesi ile ilgili iç hukuk yolları 2003 yılında tükendi. Edinilen bilgiye göre süreç şöyle gelişti:

Karhova Kaymaklığı'nın, olaydan sorumlu tutulan askerler hakkında soruşturma izni vermemesi

nedeniyle “görevi ihmal” suçlamasıyla açılan soruşturma takipsizlik kararıyla sonuçlanmıştı. Berü ailesinin avukatları, takipsizlik kararının iptali için Muş Ağır Ceza Mahkemesi’ne yaptıkları başvurunun reddedilmesi üzerine, askerler hakkında Karlıova Cumhuriyet Savcılığı’na “kasten adam öldürme” iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştu. Ancak, bu soruşturma da takipsizlikle sonuçlanmıştı. Avukatların bu kararın iptali ve memurların yargılanmasına ilişkin yasanın iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulması talebi, 2003 yılında Muş Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildi. Böylece Berü’nün ölümü nedeniyle iç hukuk yolları tükenmiş oldu. Ancak Malatya İdare Mahkemesi’nde açılan tazminat davası yıl içinde sonuçlanmadı.⁶

Diğer Olay ve Baskılar

ABD’nin Irak’a saldırı hazırlıkları nedeniyle inceleme yapmak için Mart ayında Türkiye’ye gelen Alman Sosyalist Partisi üyeleri “olağanüstü hal durumu olduğu” gerekçesiyle Hakkari’ye sokulmadı. Van’da çeşitli incelemelerde bulunan sekiz kişilik grup, 18 Mart günü Hakkari’ye geçmek istedi. Hakkari yolunda Gürpınar ilçesi yakınlarındaki Zernek Baraj Karakolu’nda durdurulan heyet üyeleri yaklaşık bir saat karakolda tutuldu. Daha sonra heyet üyelerine Hakkari’ye gidemeyecekleri bildirildi.

Heyet Başkanı Robert Jarom, gelişmeler üzerine Van Valisi Hikmet Tan ile telefonla görüştüğünü belirterek “Vali bana, ‘Ne ben, ne Hakkari Valisi yardımcı olamayız. Her ne kadar ilan edilmemişse de olağanüstü hal durumu var. Size ancak İçişleri Bakanlığı izin verebilir. Oralara gideceğinize Diyarbakır’a, Kars’a, Ağrı’ya, Mardin’e gidin. Van’da kalabilirsiniz. Ayrıca bu ABD’nin suçudur, biz ne yapabiliriz’ şeklinde cevap verince biz de Van’a döndük. Oysa Türk makamlarından izin alarak Türkiye’ye gelmiştik. Bölgeye yapacağımız geziden İçişleri Bakanlığı haberdar edilmişti. Kimlik bilgilerimiz ve seyahat amacımız bakanlığa fakslanmıştı” dedi.

22 Mart günü Muş’un Bulanık ilçesine bağlı Okçular köyüne “ilkokul direğindeki Türk bayrağının yakıldığı” gerekçesiyle baskın düzenleyen askerler Naci Güneş, Cumalı Çağrı, Ali Karakaya ve Hayati Sarıdağ adlı köylüleri gözaltına aldı. Sarıdağ dışındaki köylüler, 23 Mart günü tutuklandı.

Ağrı’nın Doğubeyazıt ilçesine bağlı Suluçem beldesi Aktoğlu köyünde oturan Hasan Karahan, DEHAP üyesi olduğu için Suluçem Jandarma Karakol Komutan Yardımcısı Astsubay Oğuz Poyrazoğlu tarafından tehdit edildiğini bildirdi. Karahan, yeşil kartını yenilemek için 3 Nisan günü jandarma karakoluna gittiğini ancak kartın süresinin

uzatılmadığını belirtti. Hasan Karahan, şunları söyledi:

“Poyrazoğlu bana ‘Seçimlerde DEHAP’a çok çalıştın, gel istifa et, orada çalışma, işlemlerini yapalım’ dedi. Ben karakoldan ayrılırken de, ‘Seni kara listeme almışım, seninle daha çok uğraşacağım, çekeceğin var benden, sen daha çok gidip-gelirsin’ dedi. Bütün köylüleri bu şekilde tehdit ediyor. ‘DEHAP’lıysanız gelmeyin’ diyor.”

Karahan, Astsubay Poyrazoğlu hakkında 4 Nisan günü Doğubeyazıt Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu.

Muş’un Malazgirt ilçesinde kahvehane işleten Tayyar Yanar, 10 Nisan günü polis teşkilatının 158. kuruluş yıldönümü kutlamaları sırasında İstiklal Marşı okunurken kahvehanesinin önünde oturan köylülerin ayağa kalkmaması gerekçesiyle baskıya maruz kaldığını bildirdi. Yanar, “Kutlamalar bittikten sonra polisler geldi. ‘Kahvenin önünde oturanlar niçin ayağa kalkmadı? Bundan böyle ikinci bir emre kadar kahvehanenin önüne masa ve sandalye çıkarmayacaksınız. Bu senin cezan’ deyip gittiler” diye konuştu. Yanar, cezanın kaldırılması için Emniyet Müdürlüğü’ne başvuracağını bildirdi.

Van’ın Bostaniçi beldesinde DEHAP’lı Belediye Meclis Üyesi Hazım Bozkurt, askerler tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden evinin sık sık basılması nedeniyle 6 Nisan günü Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu. Bozkurt, evinin son olarak 3 Nisan akşamı Belde Jandarma Karakolu’na bağlı askerlerce basıldığını ve sığınak olduğu gerekçesiyle kazılarak harabeye çevrildiğini belirtti.

Baskınların çocuklarının psikolojisini bozduğunu anlatan Bozkurt, “Küçük çocuklarım her baskından sonra ağlıyorlar. Önceki gün (3 Nisan) yapılan baskın sırasında 4 yaşındaki çocuğum kapının arkasına sığınmıştı, askerler evden ayrıldığı halde oradan çıkmıyordu. Annesi zorla kapının arkasından çıkardı. Annesine, ‘polis tē min xun dike’ (polisler beni kanatacak) diyordu. 8 çocuğum okula gidiyor, baskının etkisinden dolayı ertesi gün okula gidemediler. Bir kızım da sık sık yaşanan baskınlardan dolayı geçen yıl Antalya’ya akrabalarımın yanına kaçtı. Böyle giderse çocuklarım akıl hastası olacak” dedi.

Daha sonra bir kez daha suç duyurusunda bulunduğunu belirten Bozkurt, her iki suç

⁶ Berü’nün yakınları, 2002 yılında İçişleri Bakanlığı aleyhine 1 trilyon 100 milyar liralık tazminat davası açtı. Malatya İdare Mahkemesi’ne dava açan Gazal Berü’nün babası Hacı Berü, köpeklerin karakol nöbetçisi er tarafından çocukların üzerine saldırdığını, olay yerine 5 metre mesafedeki jandarmanın herhangi bir müdahalede bulunmadığını bildirdi

duyurusunun da takipsizlikle sonuçlandığını kaydetti. Bozkurt, eşi ve kızı ile birlikte suç duyurusunda bulunmak üzere savcılığa gittiklerinde kızı ve eşinin askerler tarafından taciz edildiğini söyledi.

Şırnak'ın İdil ilçesine bağlı Yarbaşı (Hespışt) köyünün 13 Nisan sabahı İdil Jandarma Taburu'na bağlı askerler tarafından basıldığı bildirildi. Baskında köylülerin hakaretlere maruz kaldığı, Cemil Saka, Celal Çabuk, Ferhan Çabuk, Yusuf Uçar, Ali Uçar, Tajdin Oruç ve Abdulaziz Altay adlı köylülerin gözaltına alındığı bildirildi. Köy muhtarı Hazni Nas, geçmişte köyün defalarca basıldığını, köyü boşaltmaya zorlandıklarını, köylülerin işkence ve tehditlere maruz kaldığını, iki yıldır azalan baskıların son aylarda tekrar yoğunlaştığını belirtti.

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesine bağlı Gürbulak köyünde yaşayanların, 3 Kasım seçimlerinde DEHAP'a oy verdikleri gerekçesiyle baskıya maruz kaldıkları bildirildi. 13 Nisan günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, hayvan otlatmak, tarlaya gitmek, ekip biçmek, çeşmeden içme suyu almak dahil köyde yapılan tüm işlerin izne tabi tutulduğu, herhangi bir sorun için karakola başvuran köylülerin "Gidin oy verdiğiniz DEHAP ve belediye başkanınız size yardım etsin" denilerek geri çevrildiği anlatıldı.

Köylülerin cenazelerini kaldırmak için bile karakoldan izin almak zorunda bırakıldıkları öne sürülen haberde adının açıklanmasını istemeyen bir köylünün şu ifadelerine yer verildi:

"Geçen gün Köy İhtiyar Heyeti, Karakol Komutanı Yüzbaşı Hakan Erçetin ile bu sıkıntıları konuşmak için karakola gitti. Komutana, 'Bize babalık yapın, bu sıkıntıları aşalım' deyince, komutan da çok ağır laflar kullandı. Biz köylüler olarak yüzbaşının cezalandırılmasını ve karakolun köyün dışına çıkarılmasını istiyoruz".

Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 13 Nisan günü yer alan bir haberde, Bingöl Mustafa Kemal Paşa İlköğretim Okulu ve Bingöl Lisesi öğrencilerine 23 Mart günü askeri kıslada çatışma görüntüleri izletildiği bildirildi.

Haberde öğrencilerin, 23 Mart günü askeri araçlarla toplu olarak 49. Piyade Tugay Komutanlığı'na götürüldüğü ve burada "Türkiye'de 15 yıldır yaşanan terör olayları ile Ermeni Katliamı'nı içeren filmler gösterildiği" belirtildi. Filmlerde yanmış, parçalanmış insan cesetleri, öldürülen bebekler, mezarlıklar, çatışma sahnelerinin yer aldığı kaydedilen haberde Bingöl Lisesi'nde okuyan öğrencilerin uygulama nedeniyle İHD Bingöl Şubesi'ne gittikleri anlatıldı.

Van 30 Ağustos İlköğretim Okulu'nda görevli Derya Tansu, Olcay Bağrıyanık ve Şehmuz Tekin adlı öğretmenler, "öğrencileri örgütledikleri gerekçesiyle" haklarında açılan soruşturma gerekçe gösterilerek sürgün edildi. 24 Nisan günü Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından gönderilen yazıda, "soruşturmanın selameti için" Derya Tansu'nun Gevaş'a, Olcay Bağrıyanık'ın Erciş'e, Şehmuz Tekin'in ise Gürpınar'a tayin edildiği belirtildi. Eğitim-Sen Şube Başkanı Hasan Umar, şunları söyledi:

"2002 yılı Aralık ayında okulda Eğitim-Bir-Sen üyesi İlknur Karael kimsenin haberi olmadan Müdür yardımcısı olarak atanıyor. 10 öğretmen de usulsüz olduğu gerekçesiyle Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvuruyor ve bu öğretmen Müdür Yardımcılığı görevinden alınıyor. Daha sonra da başka bir okula geçici görevle gönderilen Nalan Türkmen'in öğrencileri öğretmenlerinin geri gelmesini isteyince bu olayı fırsat bilenler öğretmenler hakkında şikayetçi oldular. Şikayetleri üzerine de üç üyemiz hakkında soruşturma açıldı. Aynı okulda bulunan sendikamıza üye hizmetliler üzerinde de baskılar uygulanıyor, panoya yazı asılmaması yönünde baskı kuruluyor. Sık sık rahatsız ediliyorlar"

Ergani Cumhuriyet İlköğretim Okulu'nda görev yapan öğretmen Necati Şahin hakkında, 23 Nisan Çocuk Bayramı'ndan önce okuldaki diğer öğretmenlere BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni dağıttığı için okul idaresi tarafından soruşturma açıldı. Soruşturma çerçevesinde Şahin'e önce Devlet Memurları Yasası'nın 125/c maddesine dayanılarak "maaş kesintisi" cezası verildi. Şahin, daha sonra, "izinsiz bildiri dağıttığı" gerekçesiyle Silvan ilçesine bağlı Çatakköprü köyüne sürgün edildi.

Edinilen bilgilere göre olay şöyle gelişti:

İHD Diyarbakır Şubesi'nin Aralık ayında kutlanan İnsan Hakları Haftası nedeniyle özetleyerek hazırladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi, Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi tarafından, eğitim materyali olarak kullanılmak üzere sendika üyelerine dağıtıldı. Necati Şahin de, müfredat gereği haftanın konusu olan "çocuk hakları" ile ilgili metinleri öğretmenlere dağıttı.

Ancak Şahin hakkında "bildiri dağıttığı" gerekçesiyle idari soruşturma açıldı. Soruşturma sonucunda, "okulda dağıttığı metinde değişiklik yaparak 17, 29 ve 30. maddelerin sonuna 'Türkiye Cumhuriyeti tarafından bu maddeye çekince konulmuştur' ibaresini eklediği" gerekçesiyle Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü Şahin'e ceza verdi.

Faruk Türkmen adlı kişi, Muş'un Malazgirt ilçesine bağlı Bağca köyündeki evi ve ahırının 1993 yılında yakıldığı gerekçesiyle Nisan ayı sonunda Malazgirt

Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. 2 Mayıs günü yayınlanan Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, olayın ardından suç duyurusunda bulunmak istediğini ancak avukat bulamadığını belirten Türkmen, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Zaman zaman DEP'e gidip geliyordum. Askerler bunun üzerine birkaç kez DEP'e gitmemem için tehdit etti. Gitmeye devam edince de 1993 yılının Mayıs ayında Yüzbaşı Osman Uçar öncülüğünde evime baskın yapan Malazgirt İlçe Jandarma Karakol Komutanlığı'na bağlı askerler, tüm köyün gözleri önünde evimi ve ahırımı içindeki 60 koyun ile birlikte yaktı. Evim yakıldıktan sonra boş olan köy okuluna yerleştim, oradan da çıkartıldım. Daha sonra köydeki bir yakınımın evine yerleştim hala onlarla birlikte kalıyorum.”

Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde yaşayan Mehmet Marangoz (73), askerler tarafından dövüldüğünü açıkladı. İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Mehmet Marangoz, 3 Mayıs günü bahçelerine izinsiz giren kişileri engellemesinin ardından gelen güvenlik görevlileri tarafından dövüldüğünü, götürüldüğü karakolda beş saat tutulduğunu ve tehdit edildiğini bildirdi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

12 Mayıs günü Mardin'in Nusaybin ilçesinde güvenlik güçleri, küçük çocuklara derede el bombası arattı. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Akşam saatlerinde Alaman köprüsünde oynayan Garip Balos (8), Elvan Yıldırım (11) ve Abdurrahim Doğum (12) adlı çocuklar bir poşet içerisinde pimi takılı olmayan sekiz el bombası buldu. Çocuklar el bombalarını derenin değişik bölgelerine atarak kaçtılar. Olayı gören bir kişinin haber vermesi üzerine polisler, çocuklardan Elvan Yıldırım, Abdurrahim Doğum ve adı öğrenilemeyen bir başka çocuğu dereye sokarak bombaları arattı. Geç saatlere kadar süren aramada bombalardan biri bulunabildi. Çocuklar daha sonra Nusaybin Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'ne götürülerek sorguya alındı. Sabah saatlerinde polis ekipleri tarafından sürdürülen aramalar sırasında da üç bomba daha bulundu.

Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesindeki Gürbulak Sınır Kapısı'nda 7 Temmuz günü İran'a geçmek için bekleyenlerle görevliler arasında “sıra bekleme” nedeniyle çıkan kavgaya müdahale eden askerler havaya ateş açtı. Olayda çok sayıda kişinin yaralandığı bildirildi.

Doğubeyazıt Ticaret Odası Başkan Vekili Kahraman, yaptığı açıklamada, “Yoksul insanlar geçimlerini sağlamak için gidip İran'dan bir şeyler satın alıyorlar. Olay günü de askerler bu insanların mallarını alıp yakmış. Madem ki kaçak maldır neden gümrüğe teslim etmiyor da yakıyor” dedi. Olayın ardından çok

sayıda kişi gözaltına alındı. 8 Temmuz günü “güvenlik görevlilerine direndikleri” gerekçesiyle 30 kişi tutuklandı. Tutuklananlardan adları öğrenilebilenler şunlar:

Abdullah Alp, Abdullah Kebude, Yahya Çeşit, Ömer Yıldız, Ahmet Akkuş, Mehmet Turan, Erdal Kaya, M. Şirin Örs, Ahmet Altun, Süleyman Kara, Cemallettin Kara, M. Şirin Kavaçın, Kerem Mengeş, M. Nuri Başıl, Yusuf Tanrıkulu, Mehmet Sir, Savaş Özer, Erkan Emengen, İbrahim Koç, Mustafa Koç, Mehmet Öner, Mehmet Kandemir, Ramazan Kandemir, İbrahim İlgin, Yusuf Tanrıkulu, Zeki Sökmez, Ahmet Kaya, Mehmet Aşan ve Ferhat Oktay.

İğdır'da sabıkası bulunan köylülerin yaylaya çıkmalarının yasaklandığı bildirildi. Avukat İbrahim Tikiz, Temmuz ayı başında yaptığı açıklamada yaylaya çıkmak isteyenlerin Valiliğe bir dilekçe ve tüm ailenin kimlik bilgileri ile başvurulması zorunluluğu getirildiğini söyledi. Yaylaya çıkmak isteyen kişinin sabıkasız olması durumunda dilekçenin İl Jandarma Alay Komutanlığı'na gönderildiğini anlatan Tikiz, buradan “olur” belgesi alınmadan yaylaya çıkılamadığını söyledi.

Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Çığlı köyüne 7 Eylül günü düzenlenen baskında “Irak'tan kaçak erzak getirdikleri” iddiasıyla Nizamettin Alim, Hikmet Alim, Müdür Alim, Ali Alim ve Mesut Alim adlı köylüler gözaltına alındı. Aynı gün yaklaşık 200 köylü “askerlerin ev eşyalarına ve hayvanlarına el koydukları” gerekçesiyle Türkiye'den Kuzey Irak'ın Kanımasi bölgesine geçti. Kanımasi bölgesinde yakınlarının yanına yerleşen köylülere destek olmak üzere de 300 kadar köylü geceyi sınır bölgesinde geçirdi.

8 Eylül günü incelemelerde bulunmak üzere Çığlı köyüne giden heyette bulunan İHD Hakkari Şube Sekreteri İsmail Akbulut, köy girişinde kendilerini karşılayan korucubaşı Fuat Ediş ve adamlarının tehditleriyle karşılaştıklarını bildirdi. Akbulut, “Korucubaşı ve adamları can güvenliğimizden sorumlu olmayacaklarını, köyü derhal terk etmemizi, köyden ayrılmadığımız taktirde gözaltına alınacağımızı söylediler. Biz de bunun üzerine köyden ayrıldık. Köyden ayrılırken bir-iki köylü bizimle bir süre yürüdü. Olayın içyüzünü az da olsa anlattılar. Bir köylü aramada evinde bulunan bir kilo salçanın dahi kaçak diye askerler tarafından alındığını söyledi” dedi. Aynı gün akşam saatlerinde köye gitmek isteyen gazetecilerin askerler tarafından geri çevrildiği öğrenildi.

Nizamettin Alim, Hikmet Alim, Müdür Alim, Ali Alim ve Mesut Alim adlı köylüler, 10 Eylül günü Çukurca Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuksuz

yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Bu arada Kuzey Irak'a geçen köylülerin, askerlerin "evlerin basılmayacağı ve gıda maddelerine el konulmayacağına" söz vermesi üzerine geri döndüğü bildirildi. Köylülerin bir bölümünün 10 ve 11 Eylül günlerinde geri döndüğü, diğer köylülerin de "askerlerle bir daha evlerinin basılmaması konusunda anlaşığı" öne sürüldü.

3 Eylül günü Diyarbakır'ın Silvan ilçesine bağlı Karacalar köyünde evlenen Yusuf Inatçı, düğününde "havaya ateş açıldığı" iddiasıyla çağrıldığı Silvan Alay Komutanlığı'nda dövüldüğünü ve tehdit edildiğini bildirdi. (Bkz. *Kişî Güvenliği*)

18 Ekim gecesi geç saatlerde, Hakkari'nin Çukurca ilçesinde korucu Çetin, Özcan ve Özer ailelerinin evlerine özel tim görevlileri tarafından "yasadışı örgüte yardım ve yataklık" iddiasıyla düzenlenen baskında, ailelere işkence yapıldığı bildirildi. (Bkz. *Kişî Güvenliği*)

Kasım ayı sonlarında Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Yekmal ve Dağdibi köyleri ile Habur mezrasına erzak taşıyan 10 köylünün gözaltına alınması üzerine köylüler Irak sınırını geçti. Köylüler daha sonra jandarmalar tarafından geri çevrildi. Irak sınırındaki Yekmal köyünde oturma eylemi yapan köylüler, gözaltına alınan Hacer Sak, Metin Sak, Lavin Sak, Lokman Sak, Süleyman Sak, Cemal Sak, Bekir Sak, Serdar Sak, İzzet Sak, Abdel Sak, Gazi Sak, Rahmi Sak, Behcet Sak, Ferdi Sak, Reşit Sak, Findi Sak ve Nadir Sak'ın serbest bırakılması üzerine eylemlerini sona erdirdi. Köylülerin el konulan erzaklarının ise iade edilmediği öğrenildi.

Dağdibi köyünden Hıdır Sak, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Yaklaşık 25 gün önce sel nedeniyle bozulan yolun yapılması için tüm yetkililere yaptığımız başvurular sonuçsuz kaldı. Köylüler bu nedenle un, şeker, yağ, pirinç gibi günlük ihtiyaçları olan erzakları katırlara yükleyerek köye getiriyordu. 2 gün önce erzak taşıyan bu köylüler kaçakçılık yaptıkları iddiasıyla Gülyazı Alay Komutanlığı'na bağlı Yekmal Sınır Bölük Komutanlığı jandarmaları tarafından gözaltına alındı. Üzerlerindeki erzaklarla birlikte 25 katıra el konuldu. Katırların sahiplerine de kaçakçılık iddiasıyla dava açıldı. Yolların yapılmaması ve jandarmanın tutumuna isyan eden yaklaşık 1.500 köylü, Irak sınırını geçerek Bileç tepesine kadar gitti."

7 Aralık günü Hakkari'nin Şemdinli ilçesine bağlı Altınsu köyünde Emrullah Gelici'nin evine baskın düzenlediği bildirildi. Edinilen bilgiye göre askerlerin evde bulunan Kerem Gelici ve Levent Gelici adlı misafirleri gözaltına almak istemesi üzerine gerginlik çıktı. Çevredekilerin de olaya tepki göstermesi

üzerine askerlerle köylüler arasında arbede çıktığı ve bu sırada askerlerin havaya ateş açtığı ve köylüleri dövdüğü belirtildi. Askerlerin daha sonra kimseyi gözaltına almadan köyden ayrıldığı bildirildi.

Koruculuk Uygulaması

CHP Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer'in koruculuk sistemi ile ilgili yazılı soru önergesini yanıtlayan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Nisan ayı itibarıyla 22 ilde toplam 58.511 geçici köy korucusu bulunduğunu bildirdi. Tazminatları da dahil olmak üzere korucuların ortalama aylıklarının 253 milyon lira olduğunu kaydeden Aksu'nun açıklamasına göre geçici köy korucularının illere göre dağılımları da şöyle:

Adıyaman'da 1.510, Ağrı'da 1.881, Gaziantep'te 565, Ardahan'da 96, Batman'da 2.943, Bingöl'de 2.533, Bitlis'te 3.796, Diyarbakır'da 5.274, Elazığ'da 2.115, Hakkari'de 7.643, Iğdır'da 374, Kars'ta 578, Kilis'te 34, Malatya'da 1.392, Mardin'de 3.360, Kahramanmaraş'ta 2.026, Muş'ta 1.918, Siirt'te 4.680, Tunceli'de 386, Şanlıurfa'da 966, Şırnak'ta 6.835 ve Van'da 7.365 kişi.

Aksu, 26 Mart 1985 tarih ve 3175 sayılı yasa ile oluşturulan geçici köy koruculuğu uygulaması kapsamında Nisan ayı itibarıyla 2.376 korucu hakkında muhtelif suçlara karıştıkları gerekçesiyle yasal işlem yapıldığını, 2.275 köy korucusu hakkında ise "PKK'ye yardım ve yataklık" suçlamasıyla yasal işlem yapıldığını söyledi.

Değer'in gönüllü köy koruculuğuna ilişkin soru önergesini de Aralık ayında yanıtlayan Aksu, 12 ilde toplam 12.279 gönüllü köy korucusu bulunduğunu kaydetti. Aksu, bunlardan 264'ünün adam öldürme ve öldürmeye tam teşebbüs, meskun mahalde silah atmak, orman kaçakçılığı gibi suçlardan hüküm giydiğini bildirdi. Aksu, gönüllü köy korucularından 78'inin de "PKK'ye (Kongra-Gel) yardım ve yataklık" suçundan hüküm giydiğini belirtti.

16 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Geçici ve Gönüllü Köy Korucularının Elleri Bulundurdukları Ruhsatsız Silahların Teslimi ve Ruhsata Bağlanması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile korucuların silah taşıma ve bulundurma ruhsatlarındaki süre sınırlaması kaldırıldı. Yönetmeliğin "Devlet malı sayılacak silahlar" başlıklı 5. maddesinde yapılan değişiklikle korucuların görevleri sona erdikten sonra da "silah taşıma ruhsatı"nı, "silah bulundurma ruhsatı"na çevirebilmelerini olanak sağlandı. Böylece koruculara dağıtılan silahların geri alınmamasının da yolu açılmış oldu.

Korucuların Karıştığı Olaylar

Süleyman Taş: Batman'ın Sason ilçesine bağlı Karamese köyü yakınlarında nöbet tutan korucular arasında 26 Mart gecesi çıkan çatışmada Süleyman Taş adlı korucu öldü. Çatışmanın nedeni öğrenilemedi.

Halit Coşkun: 10 Temmuz gecesi Şırnak'ın Kumçatı beldesinde tarlada çalışan DEHAP Belde Başkanı Abid Durak ve 20 yakını silahlı saldırıya uğradı. Olayda Durak'ın akrabası Halit Coşkun (35) öldü.

Saldırganlara yanlarındaki av tüfekleriyle karşılık verdiklerini anlatan Abid Durak, Halit Coşkun'un korucular tarafından daha önce tehdit edildiğini belirtti ve "Bundan iki gün önce karakolda korucular ve askerler bir toplantı gerçekleştirdi. Aldığımız bilgilere göre toplantıda DEHAP'ın Kumçatı'daki örgütlenmesi gündeme gelmiş ve bunun kabul edilemez olduğu belirtilmiş. Korucular da 'biz icaplarına bakarız' demişler. Gece de bizim toplu halde harmana çıktığımızı biliyorlardı ve karakolda tekrar toplanmışlardı. Ondan sonra bu saldırı gerçekleşti" dedi.

Jandarmaların, olaydan sonra Abdullah Demir, Ahmet Demir, Ahmet Demir (ikisinin de adı aynı) adlı korucuları gözaltına aldığı öğrenildi. Korucular, 12 Temmuz günü serbest bırakıldı. Köylüler ise saldırıyı Beşir Demir adlı korucunun düzenlediğini ileri sürdüler. Demir'in köylülerin açtığı ateş sırasında gözünden yaralandığı, 11 Temmuz günü de Cizre Devlet Hastanesi'ne gittiği öğrenildi. Demir, 15 Temmuz günü yakalandı. Ancak daha sonra serbest bırakıldı.

Olay nedeniyle DEHAP tarafından hazırlanan raporda, saldırının DEHAP Belde Başkanı Abid Durak'a yönelik siyasi nitelikli ve planlı bir eylem olduğu, faillerin jandarmadan cesaret aldığı belirtildi. Raporda şu saptamalara yer verildi:

"Delegasyon, Kumçatı Beldesi Jandarma Karakolu Komutanı'nın DEHAP Belde yöneticilerine yönelik tutumunun fail veya faillere cesaret verdiğini ve olayı meydana gelmesinde bu durumun önemli bir etken olduğu kanaatine varmıştır. Delegasyon, cinayete ilişkin soruşturma işlemlerinin önemli bir kısmının aynı jandarma yetkilisinin sorumluluğundaki bir birimce yapılmış/yapılmakta olmasını kaygıyla karşılamış, fail ya da faillerin korunabileceği, delillerin sağlıklı bir şekilde toplanamayacağı, sanık Beşir Demir'in serbest bırakılmasının da saldırganlara cesaret vererek, başka olayların meydana gelebileceğini endişe ile izlemiştir."

Durak ailesinin avukatı Ali Bayram ise yaptığı açıklamada, 2003 yılı sonu itibarıyla olayın

sorumluları hakkında dava açılmadığını bildirdi. Olay yerindeki delillerin toplandığı ve kan örneklerinin alındığını anlatan Bayram, saldırıya uğrayan kişilerin Savcılıkta ifade verdiklerini ancak yaptıkları tüm girişimlere karşın dava açılmadığını kaydetti. Bayram, olayla ilgili olarak AIHM'e başvuracaklarını açıkladı.

Ahmet Er, Mehmet Er: 20 Ağustos gecesi Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesine bağlı Güllüce köyü yakınlarında bir grup köylünün üzerine ateş açıldı. Ahmet Er ve Mehmet Er adlı kardeşlerin öldüğü olayda, Ahmet Önder, Osman Tosun, Güneş Ögdün, Mehmet Er ve Misfiye Er yaralandı.

Korucuların kendisini silahlarının dipçikleri ile dövdüğünü söyleyen Güneş Ögdün, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Biz gece yayladan evimize bir minibüsle gelmek istedik. Ziyaret mezrasına 200 metre kala önümüzde iki kişi el feneri yakıp bizi durdurdu. Bunların biri sarışın uzun boyluydu, diğeri de kısa boyluydu. İkisinin de üzerinde korucu elbisesi vardı, şapkalarını aşağıya indirip yüzlerini saklıyorlardı. Şoför Mehmet Er'in yanına yaklaşarak 'Biz şimdi seni öldüreceğiz' deyip kafasına bir el ateş ettiler. Daha sonra havaya ateş açtılar. Birisi de 'Onların hepsini öldürün' diyordu. O sırada araç dengesini kaybedip yuvarlanmak üzereyken ben elimi direksiyona attım, beni gören birisi yere indirip kafama dipçiklerle vurdu. Beni 'öldü' diye bıraktılar. Olaya kaza süsü vermek için de arabaya takla atturdular. Bizi ölü diye bırakıp gittiler"

Olaydan sonra Taşlıçay ilçesine bağlı Tanyolu köyünde görev yapan 15 korucu gözaltına alındı. Korucular hakkında daha sonra açılan dava, 2003 yılı içinde sonuçlanmadı.

Baha Baş: Batman'ın Kozluk ilçesine bağlı Beydağı köyünde, korucubaşı ve köy muhtarı Resul Çakmak, 21 Ağustos günü korucu Baha Baş'ı öldürdü. Olayın, boşaltılan başka bir köyün arazilerinin paylaşılması nedeniyle meydana geldiği bildirildi.

Haydar xx: 6 Ekim günü akşam saatlerinde soyadı öğrenilemeyen Haydar adlı korucu Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde silahlı saldırıda öldü.

Abuzer Türk: Malatya'da Uluköy köyü eski muhtarı Abuzer Türk, Ekim ayı başlarında Kürdik mezrasında öldürüldü. Olayda kullanılan silahın korucu Mehmet Erdem'e ait olduğu belirlendi.

Haydar Uçar: Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Uzungeçit beldesinde Guyan ve Jirki aşiretlerinden korucular arasında 23 Kasım günü arazi anlaşmazlığı nedeniyle çatışma çıktı. Edinilen bilgiye göre, Guyan aşiretinden 10 korucu sabah saatlerinde iki aşiret

arasında sorun yaratan Bolağaç ve Boğazeren köyleri arasındaki bölgeye gitti. Jirki aşireti korucuları ise duruma müdahale ederek 9 korucuyu rehin aldı. Olayın duyulması üzerine Uzundere Sınır Jandarma Karakolu askerleri olay yerine gelerek rehinelere serbest bırakılmasını sağladı. Ancak daha sonra iki aşirete mensup korucular arasında çıkan çatışmada, Jirki aşiretinden korucu Haydar Uçar (37) öldü, Guyan aşiretinden de Kadir Akdemir ve adı öğrenilemeyen bir korucu yaralandı.

Mehmet Demir, Eyüp Demir, Şefik Atmaca, Eyüp Atmaca, Rasime Atmaca, Yasin Atmaca, Sevim Atmaca: Van'ın Erciş ilçesi Çakırbey köyünde 18 Aralık günü iki çocuk arasındaki kavgaya ailelerinin karışması üzerine çıkan silahlı çatışmada yedi kişi öldü. Edinilen bilgiye göre, Bekrani aşiretinin yaşadığı köyde, korucu başı Abdulkerim Atmaca ile aynı aşiretten Mehmet Demir'in arasında çocuklarının 17 Aralık günü kavga etmesi nedeniyle tartışma çıktı. Tartışma, ailelerden diğer kişilerin de katılımıyla büyüyerek çatışmaya dönüştü. Yaklaşık 50 kişinin karıştığı ve uzun namlulu silahların kullanıldığı olayda Mehmet Demir, Eyüp Demir, Şefik Atmaca, Eyüp Atmaca, Rasime Atmaca, Yasin Atmaca ve Sevim Atmaca öldü. Kavgada, Gökhan Atmaca, Ferhat Atmaca, Arzu Atmaca, Abdulkerim Atmaca ve Fetiye Atmaca ise yaralandı.

Diğer Olaylar

Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı İsa köyü yakınlarında 19 Haziran günü çıkan çatışmada Ergin Çınar (Engin Çinkır) ve Çetin Koç adlı KADEK militanlarının korucular tarafından öldürüldüğü bildirildi. Çınar'ın ağabeyi Fatih Çınar, A.A. adlı çobanın tanık olduğu olayla ilgili olarak korucuların öldürdükleri kardeşini 200 metre yerde sürüklediğini öne sürdü. (Bkz. *Yaşam Hakkı*)

Batman'ın Sason ilçesine bağlı Koçkaya (Heşter) köyü yakınlarındaki Çirzak yaylasında çobanlık yapan İbrahim Aslan, 1 Ağustos günü Haşim Başaran ve kardeşi Bekir Başaran adlı korucuların silahlı saldırısına uğradı. Kolundan ve bacağından yaralanan Aslan, gittiği Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde tedavisinin yapılmadığını bildirdi. Haşem ve Bekir Başaran'ın gözaltına alındığı öğrenildi.

1993 yılında korucu baskısı nedeniyle Siirt'in Erüh ilçesine bağlı Kese (Bölüklü) köyünü terkeden 5 köylü, köylerine döndüklerinde korucuların silahlı saldırısına uğradıklarını açıkladılar. Köylülerden Nurettin Dünder, olayı şöyle anlattı:

"6 Kasım günü çift sürmek için akrabam olan Lütfi Dünder, Halis Dünder, Nafiye Dünder, 12 yaşındaki Mumine Dünder ile köyün yakınlarında bir araziye çadır kurduk. Akşam saat 22.00 gibi bulunduğumuz

bölgeye ateş açıldı. Silah sesleri ilk önce uzaktan geliyordu. Aradan biraz süre geçtikten sonra mermiler kafamızın üzerinden geçmeye başladı. Sonra yanımıza asker kıyafeti giyinen 6 kişi geldi. 3 kişinin yüzünü karanlıkta çok iyi seçemedik. Ama diğer 3 kişiyi daha önce tanıyordum. Ekmekçi köyünde koruculuk yapan Hürşit Eren, Ahmet Beştaş ve Muhyettin Beştaş'tı. Gelir gelmez silahlarını üzerimize doğrulttular. Biz tanıdığımız için onlarla Kürtçe konuşuyorduk onlar ise Kürtçe konuşmamamız için bizi tehdit ediyorlardı ve Türkçe konuşuyorlardı."

Dünder, korucuların kendilerine yanlarından üç kişinin geçip geçmediğini sorduklarını, daha sonra da kimseyi görmediklerini söylemelerine karşın kendilerini bir traktöre bindirerek köyün dışına çıkararak ölümle tehdit ettiklerini anlattı.

Köylülerden Lütfi Dünder da korucuların saldırısına uğradığını belirterek, "Geldikleri sırada ben çadırdaydım, sesleri duyunca dışarı çıktım, küfrediyorlardı. Ben de 'küfretmeyin sizi tanıyorum' dedim. O sırada Hürşit Eren 'Sus konuşma' dedi ve silah dipçikleriyle bana vurmaya başladı" dedi.

Şeker Bayramı nedeniyle 27 Kasım günü Şırnak'ın Cizre ilçesinde Belediye Başkanı Kamil Atak'ın evine ziyarete giden DEHAP İl Başkanı Resul Sadak, Başkan Yardımcısı Mehmet Yumak, Avukat Hüseyin Seyitoğlu, DEHAP Parti Meclisi üyesi Melike Alp ve bir grup DEHAP'lı korucuların saldırısına uğradı. DEHAP'lılar, eve gittiklerinde Atak'ın kendilerini kovduğunu, bunun ardından evde bulunan korucuların taşlı-sopalı saldırısına uğradıklarını bildirdiler.

Kendilerini takip eden Cizre Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube ekiplerinde yeralan polislerin Atak'ın evine 10-15 metre uzaklıkta beklediklerini belirten Sadak, "Saldırı sırasında polisler arabanın içinde gülmeye başladılar. Saldırıya sessiz kaldılar, hiçbir şekilde müdahale etmediler" dedi. Avukat Hüseyin Seyitoğlu da, korucubası Kamil Atak'ın, kendi ev ve arabasının camlarını, DEHAP'lıları suçlamak için kırdığını anlattı. Olayda, Mehmet Yumak, DEHAP Cizre İlçe Başkanı Mehmet Dilsiz, İl Örgütü yöneticisi Abdullah Sakın yaralandı. Daha sonra yaralıların kaldırıldığı Cizre Devlet Hastanesi önünde toplanan kalabalık bir gruba da polisler müdahale etti. Polislerin dövdüğü Aynur Gasır, Delile Tongur ve Gülistan Ölmez adlı kadınların yaralandığı bildirildi.

13 Mayıs günü Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Yayla köyü yakınlarında koyunlarını otlatan Abdülhamit Tak ve Şehmus Kaya adlı köylüler korucuların saldırısına uğradı. Genç Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan köylüler, kendilerini "terörist olmakla" suçlayan korucular tarafından

dövüldüklerini bildirdiler. Abdülhamit Tak, “Bir korucu da silahı çekerek bizi öldürmekle tehdit etti. Ardından da bir el ateş etti. Kurşun iki ayağımın ortasına isabet etti. Bir süre sonra bize ‘haydi karakola gidin’ diyerek serbest bıraktılar.” dedi. Genç Devlet Hastanesi’nden rapor alan köylüler, İHD Bingöl Şubesi’ne de başvurular. Abdülhamit Tak aldığı raporla birlikte Savcılığa suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunun yıl içinde takipsizlikle sonuçlandığı ancak bunun Tak’a bildirilmediği öğrenildi. Olayla ilgili olarak 2004 yılı içinde takipsizlik kararına itiraz edileceği öğrenildi.

Mardin’in Midyat ilçesinde 24 Haziran günü “genel af” istemiyle imza standı açan DEHAP yöneticilerine korucular saldırdı. Güvenlik görevlilerinin müdahale etmediği olayın ardından DEHAP İlçe Başkanı M. Emin Akay, İlçe Yöneticisi İlyas Akbulut ile Reşit Aslan, Ferit Aslan ve Ahmet Akay’ın gözaltına alındığı öğrenildi.

Siirt’in Kurtalan ilçesine bağlı Erdurak (Kelemerane) köyü korucuları M. Emin Cangir, Metin Cangir, İdris Cangir, Ömer Cangir ile Engin Cangir’in 2 Şubat günü sabah saatlerinde Çayırlı (Siirt) mezrasını basarak iki çobanı dövdükleri ve 400 baş koyuna el koydukları bildirildi. Edinilen bilgiye göre Tahir ve Lokman Cangir isimli çobanları kalaslarla döven korucular, daha sonra köylüleri tehdit ettikten sonra 400 baş koyuna el koydu. Kurtalan Sağlık Ocağı’nda tedavi edilmelerine rağmen kendilerine rapor verilmediğini belirten Tahir Cangir, “Korucular hiçbir gerekçe göstermeden aniden bize saldırdı. Bizleri döverek, ‘sizi öldürürüz yaşatmayız şeklinde’ tehdit ettiler” dedi.

Diyarbakır’ın Bismil ilçesindeki akrabalarını ziyaret eden yazar Edip Polat, 17 Temmuz günü korucuların saldırısına uğradı. “Sevgilim Sevgisiz Ölüm” adlı kitabı hakkında kendisiyle konuşmak isteyen eski korucu Fikret İldeniz’le bir akrabasının işyerinde buluştuklarını anlatan Edip Polat, “Fikret İldeniz, görüşmede kitapta geçen bir bölümü bana gösterdi ve ‘Kadir karakteri benim babam. Onun hakkında niçin kötü şeyler yazdın?’ dedi. Ben de ona cevap verdim. Ayağa kalkarak bir sopa ile kafama vurmaya başladı. Bu arada iki arkadaşı Çöltepe köyü muhtarı Kadir İldeniz ve Ferhat İldeniz de sandalyelerle kafama vurmaya başladılar. Olay yerindeki akrabalarım beni onların elinden kurtardı” dedi. Polat, Ferhat İldeniz’in 3 ay önce kendisini telefonla, Fikret İldeniz’in de yüz yüze görüşerek tehdit ettiğini kaydetti.

3 günlük rapor alan Polat’ın suç duyurusunda bulunmasından sonra ifadeleri alınan Kadir İldeniz, Ferhat İldeniz ve Fikret İldeniz, serbest bırakıldı.

Diyarbakır’ın Kulp ilçesine bağlı Aygün köyü Mergan

mezrasında Hanefi İdin ve ailesinden 4 kişinin korucular tarafından dövüldüğü bildirildi. 3 Aralık gecesi “kız kardeşini kaçırmak için” evlerine gelen Zeki Çelik, Kazım Çelik, Ergül Olcay, Recep Çelik, Seniha Yılmaz, Rasim Olcay ve Hanifi Olcay adlı korucuların kendilerine saldırdığını belirten Hanefi İdin, yaşadıkları ile ilgili olarak “Korucular evimize zor kullanarak girdi. Evin içinde silah dipçikleriyle beni, annemi, kızkardeşimi, babamı ve amcam Salih’i feci şekilde dövdüler. Köylüler olayı fark edip müdahale edince ortalık sakinleşti” dedi.

Olayla ilgili olarak gittikleri Aygün karakolunda herhangi bir resmi işlem yapılmadığını belirten İdin, daha sonra Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı’na korucular hakkında suç duyurusunda bulduklarını bildirdi.

Bitlis’in Hizan ilçesine bağlı Karbastı köyünden Takyettin Korkmaz, Hikmetullah Korkmaz ve Ömer Öge, 10 Ekim günü Siirt’in Şirvan ilçesi Cevizli Karakolu’na bağlı korucuların koyunlarına el koyduğu gerekçesiyle 13 Ekim günü Hizan Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundular.

Van’ın Erciş ilçesine bağlı Yankitepe köyündeki koruculardan Hasan Fidan, F.E. (28) adlı zihinsel özürlü kadına tecavüz ettiği gerekçesiyle 5 Kasım günü tutuklandı. F.E.’nin mahkemece verdiği ifadede Hasan Fidan’ın kendisine iki ay süreyle tecavüz ettiğini söylediği öğrenildi.

Şırnak’ın Cizre ilçesinde Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Sabri Adanır, 8 Aralık günü soyadını bilmediği Selah adlı korucu tarafından dövüldüğünü bildirdi. Adanır yaşadıklarıyla ilgili olarak “7 Aralık günü ona bir gazete satmıştım. Ancak parasını almamıştım. 8 Aralık günü de çarşıda görünce gazete parasını istedim. Küfretmeye başladı ve tabancasını çekerek, ‘sen şu sokağa gel, sana gösteririm’ dedi. Ben de ‘ne yapacaksan burada yap’ dedim. Bunun üzerine bana tekme-tokat saldırdı. Çarşı ortasında olduğu için hem onun yanındakiler, hem de orada bulunan bazı vatandaşlar araya girerek onu durdurdu.” dedi.

Önceki Yıllarda Açılan Davalar

8 köylünün öldürülmesi: Mardin’in Midyat ilçesinde 20 Nisan 1992 yılında sekiz köylünün öldürülmesi nedeniyle 10 korucu hakkında açılan dava, Temmuz ayı sonlarında sonuçlandı. Denizli 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davada, Mahkeme Tacettin Sakan, Mihdi Özbey, Halit Aktar, Şehmus Şeyde, Nevaf Aydın, Mehmet Sayhan, Ethem Sayhan, Tevfik Akbay, Rahmi Kaçmaz ve Abbas Taş isimli korucuları, “Taammüden birden fazla kişiyi öldürmek ve birden fazla kişiyi öldürmeye tam teşebbüste bulunmak” suçundan ömür boyu hapis cezasına mahkum etti.

Korucular Mardin Sulh Ceza Mahkemesi tarafından olaydan 16 gün sonra tutuklanmıştı. Dava, 26 Ocak 1993 tarihinde “güvenlik” gerekçesiyle Denizli’ye gönderilmiş, korucular da cezaevinde 8 ay kaldıktan sonra tahliye edilmişti. 20 Ekim 2000 tarihinde yapılan duruşmada “yeterli ve inandırıcı delil bulunmadığı” gerekçesiyle 10 korucu hakkında beraat kararı verilmişti. Yargıtay ise 7 Şubat 2002 tarihinde Denizli 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nin beraat kararını bozmuştu.

Mehmet Zeki Özdemir: Mardin’in Ömerli ilçesine bağlı Kayabalı köyünde 1994 yılında Mehmet Zeki Özdemir adlı köylünün işkenceyle öldürülmesi, oğlu Tercan Özdemir’e de işkence yapılması nedeniyle 32 korucu hakkında açılan dava, 6 Şubat günü Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başladı.

Özdemir ailesinin avukatı Muharrem Erbey, olay yerinde askerlerin de bulunmasına karşın sadece korucular hakkında dava açıldığına dikkat çekerek, “Eksik soruşturma söz konusu. Soruşturmanın genişletilerek sürdürülmesini isteyeceğiz. Bir ölü ve vücuduna naylon damlatılarak işkence gören yaralı olarak kurtulan bir mağdur var. Ancak hala tutuklu kimse yok. Bölgede o zaman olan asker ve subayların bir çoğu şu an yok, onlara ulaşip yargılanması güç olacak” dedi. Tercan Özdemir de 1994 yılında yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Olay günü iki asker bizi tarlamızın az ilerisinde bulunan bir kulübeye götürdü. Kulübede 5 korucu vardı. Korucular babama bir şeyler sorduktan sonra dövmeye başladı. Benim üzerime naylon yakıp damlatıyorlardı. Hala vücudumda izleri var. Daha sonra babama ve bana odun ile vurmaya başladılar. Babam, başına aldığı odun darbeleri sonucu yere düştü. Su vermeye çalıştılar ancak su içemeyince öldüğünü anladılar.”

Davanın 19 Haziran günü yapılan duruşmasında Özdemir’in avukatı Muharrem Erbey, görgü tanıklarının ifadeleri doğrultusunda olaya karıştığı anlaşılan askerler hakkında da dava açılmasını istedi. Erbey’in istemi reddedildi. 2003 yılında sonuçlanmayan dava da 2 Mart 2004 tarihine ertelendi. Olayla ilgili olarak yargılanan korucuların adları şöyle:

Hüsnü Oral, Mehmet Şükrü Dünder, Şükrü Çelik, Abdullaziz Özgün, Yılmaz Yılmaz, Halo Özgün, Hıdır Bulut, M.Reşit Oktay, Tekin Gültekin, Ali Kaymaz, Süleyman Erdem, Mehmet Bulut, Hüsnü Oral, Mehmet Ökmen, Edip Taş, Ahmet Taş, Mehmet Gültekin, Ferhan Erden, Ali Kanat, Hasan Kanat, İsmail Gültekin, Hasan Oktay, Mehmet Ökmen, Mahmut Bal, Ali Ökmen, Mehmet Salih Oral, Mehmet Demir, İsmail Dünder, Şükrü Kanat, Davut Oral, Şehmus Kanat ve Hamdullah Özdemir.

Karar, Yargı ve Adalet (Oral Çalışlar/Sıfır Noktası-5 Ağustos 2003/Cumhuriyet)

(...)

Mardin’in Midyat ilçesinde bundan 11 yıl önce 20 Nisan 1992 tarihinde 8 köylü (Süleyman Acar, İsmet Acar, Hasan Akay, Mehmet Ağırman, Mehmet Akan, Abdülkadir Akan, Sabri Acar ve Mehmet Emin Acar) korucular tarafından öldürülmüştü. Diyarbakır E Tipi Cezaevi’ndeki yakınlarını ziyarete giden Kutlubeyli köylülerinin minibüsü yolda korucular tarafından durdurulmuş ve 13 köylü arabadan indirilerek kurşuna dizilmişti. Bunlardan 8’i yaşamını yitirmişti.

Bu bilgileri kesinleşmiş bir mahkeme kararına dayanarak aktarıyorum. Köylüleri kurşuna diken ve daha sonra mahkeme tarafından serbest bırakılan korucular, şimdi cinayet suçundan giyaben tutuklanmış durumdadılar. Kutlubeyli köylülerini öldüren korucular, 11 yıl boyunca ellerini kollarını sallayarak dolaştılar. 11 yıl boyunca da öldürülen köylülerin aileleri adalet peşinde koştular.

Mardin’in Midyat ilçesindeki dava güvenlik gerekçesiyle Denizli’ye gönderilmişti. (Her ne hikmetse, güvenlik güçlerinin karıştığı davalar uzaklara gönderiliyor.) Denizli 2. Ağır Ceza Mahkemesi, korucuları 8 ay sonra serbest bırakmış ve 7 yıl süren davanın sonunda da onları “delil yetersizliğinden” beraat ettirmişti. Korucular, 1993 yılında Mardin E Tipi Kapalı Cezaevi’nden tahliye edilmişlerdi.

Aileler için peşini bırakmadılar, kararı temyiz ettiler... Yargıtay, geçen yıl mahkemenin beraat kararını bozmuş ve korucuların cezalandırılmaları gerektiğine hükmetmişti. Yargıtay’ın bozma kararını değerlendiren Denizli 2. Ağır Ceza Mahkemesi bu kez delilleri “yeterli” bularak 10 korucuyu müebbet hapse mahkûm etti. 11 yıldır ellerini kollarını sallayarak dolaşan, muhtemelen bölgede silahlarıyla egemenlik kuran cinayet hükümlüsü korucular, şimdi toplu cinayetten hüküm giymiş durumdadılar. Acaba onlar yakalanabilecek mi? Çünkü daha önceki deneyler gösterdi ki, bu türden hükümlüleri devlet güçleri bir türlü yakalayamıyorlar.

(...)

Burada dikkat çekici olan, herkesin gözü önünde cereyan etmiş bir toplu katliamın beraatla sonuçlanmasıydı. Mahkemenin beraatla sonuçlanan gerekçelerini ve şimdi müebbet hapse mahkûm eden gerekçelerini incelemek ciddi bir hukuk dersi olabilir. İki karar arasındaki farklılık, Türkiye’nin hukuk coğrafyasını çıkarmak isteyenler için öğretici bir belge niteliği taşıyabilir.

(...)

Bu arada Erbey, korucular hakkında Tercan Özdemir'i davadan vazgeçmesi yönünde tehdit ettikleri gerekçesiyle Mardin Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Ancak suç duyurusu ile ilgili olarak bu dönemde herhangi bir gelişme yaşanmadı.

Uğrak Köyü Olayı: 26 Eylül 2002 tarihinde Diyarbakır'ın Bismil ilçesine bağlı Uğrak köyünde Agit Tekin, Nezir Tekin ve İkrım Tekin'in öldürülmesi, altı kişinin de yaralanması nedeniyle 10 korucu hakkında Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davaya 2003 yılında devam edildi. Yıl içinde yapılan duruşmalarda kendilerine yönelik suçlamaları kabul eden Hasan Güçlü ve Abdülvahap Güçlü'nün tutukluluk halinin devamına karar veren Mahkeme, diğer sanıklar hakkında tahliye kararı verdi. Dava son olarak 10 Mart 2004 tarihine ertelendi.

İddianamede, Zeydin Güçlü (16), Abdülvahap Güçlü, Hasan Güçlü, Mehmet Hanifi Güçlü, Süleyman Güçlü, İbrahim Güçlü, Ahmet Güçlü, Emin Güçlü, Zeki Güçlü ve Mehmet Gök'ün TCY'nin "cinayet" suçuna ilişkin 448 ve "suçun birden çok işlenmesi durumunda cezanın artırılmasını" öngören 463. maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Nureddin Köyü Olayı: Muş'un Malazgirt ilçesine bağlı Nureddin (Nordin) köyünde 9 Temmuz 2002 tarihinde Yusuf Ünal, Abdulsamet Ünal ve Abdurrahim Ünal adlı köylülerin öldürülmesi nedeniyle 24 korucu hakkında açılan davaya 24 Şubat günü Muş Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada tanık olarak dinlenen korucular, sanıkların olaya karışmadıklarını iddia ettiler. 2003 yılında sonuçlanmayan dava, 13 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

Abdullah Öcalan

15 Şubat 1999 tarihinde Kenya'dan Türkiye'ye getirilen PKK/KADEK lideri Abdullah Öcalan hakkında gerek Türkiye'de gerekse tutuklanma süreci ve bulunduğu koşullarla ilgili olarak yaptığı başvuru doğrultusunda AIHM'de açılan davaya 2003 yılında devam edildi.

Abdullah Öcalan'ın yaptığı başvuruyu 12 Mart günü sonuçlandıran AIHM, Öcalan'a tazminat ödenmesine gerek olmadığını, ancak 100 bin Euro tutan yargılama masraflarının Türkiye tarafından ödenmesini kararlaştırdı. AIHM, Öcalan davasında "adil yargılanma ve hukuki yardım alma" hakkına ilişkin olarak AIHS'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ve "kötü muamele"ye" ilişkin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar verdi.

Öcalan'ın fiziksel anlamda işkence ya da kötü muamele ugramadığı, Kenya'dan getirilişinin kurallara uygun olduğu, gözaltına alınması ve tutuklanması konusunda kuraldışı bir duruma

rastlamadığı görüşünü benimseyen AIHM, "gözaltı süresi ve koşullarına" ilişkin olarak Sözleşme'nin "kısa sürede yargıç önüne çıkarılma" hakkını düzenleyen 5. maddesi uyarınca ve gözaltı süresinin uzunluğu nedeniyle ihlal olduğuna karar verdi.

Mahkeme "ölüm cezasına" ilişkin olarak "yaşam hakkı" ve "kötü muamelenin yasaklanması" hususlarında bir ihlale rastlanmadığını, ancak "adil olmayan bir yargılama sonucu verilen ölüm cezasının" 3. maddenin ihlali olduğunu belirledi. AIHM, sözleşmenin "yaşam hakkı"na ilişkin 2, "ayrımcılık yasağına" ilişkin 14, "bireysel başvuru hakkına" ilişkin 34. maddelerinin ihlal edilmediğine karar verdi.

AIHM ayrıca "suçların yasallığı, özel ve aile yaşamına saygı gösterilmesi, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü, ifade özgürlüğü gibi hakların kullanılmasına ilişkin sınırlandırmalar" konularındaki şikayetlerin ise ayrı bir incelemeye tabi tutulmasına gerek olmadığını kararlaştırdı.

AIHM kararının ardından Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, karara karşı Büyük Daire'ye temyiz başvurusunda bulunulacağı kaydedilerek, AIHM'in yasalarda yapılan değişiklikleri yeterince değerlendirmedigi ileri sürüldü ve "Bu açıdan kararın gerekçeleri ve varılan sonuçlar sağlam olmaktan uzaktır" denildi.

Uzun süre AIHM'de Türkiye'yi savunan Prof. Dr. Bakır Çağlar, mahkemenin sözleşmenin 6/1. maddesinin ihlal edildiği yolundaki kararının parasal bir yaptırımla giderilemeyeceğini söyledi. AIHM kararının "mahkemenin tarafsız, bağımsız olmaması nedeniyle Öcalan'ın adil yargılanmadığı" anlamına geldiğini belirten Çağlar, Büyük Daire'de sonucun değişmeyeceğini söyledi. Çağlar, AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargı yolunu açan 4793 sayılı yasanın Öcalan'ı kapsam dışında bırakmasının "ayrımcılık, eşitsizlik" olarak değerlendirilebileceğini ve Türkiye'den yeni bir yasal düzenleme yapmasının istenebileceğine dikkat çekti.

Türk hükümeti 12 Haziran günü AIHM'in Abdullah Öcalan davasında Türkiye'nin "adil yargılanma ve hukuki yardım alma" ile ilgili sözleşme hükümlerini ihlal ettiği yönündeki kararına itiraz etti. Türkiye'nin başvurusunda, davanın AIHM'nin temyiz mahkemesi özelliği taşıyan 17 yargıçtan oluşan Büyük Daire'de görüşülmesi istendi. Aynı tarihlerde Öcalan'ın avukatları da AIHM'e temyiz başvurusu yaptılar.

AIHM'den 11 Temmuz günü yapılan açıklamada, Öcalan'ın avukatlarının yaptığı itirazın değerlendirildiği belirtilerek, davanın temyiz mahkemesi özelliği taşıyan 17 yargıçtan oluşan Büyük Daire'de görülmesi talebinin kabul edildiği bildirildi.

Abdullah Öcalan davasının AIHM Büyük Daire'de görülmesine 30 Kasım günü devam edildi. Duruşmada, davanın 30 Ocak 2004 tarihine ertelenmesine karar verildi.

Duruşmaların tamamlanmasından sonra, AIHM yine Öcalan'ın adil yargılanmadığına karar verirse, Avrupa Konseyi'nin karar organı Bakanlar Komitesi, Öcalan'ın Türkiye'de tekrar yargılanmasını isteyebilecek.

Bu arada Yargıtay Ceza Genel Kurulu da, Öcalan hakkında verilen ölüm cezasının müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmesinin ardından, Öcalan'ın avukatları ve müdahil avukatların kararın temyiz edilmesi istemiyle yaptığı başvurulara ilişkin incelemesini 15 Nisan günü tamamladı. Kurul, Ankara DGM'nin kararına sadece itiraz edilebileceğine hükmetti.⁷

Ancak Ankara 1 No'lu DGM, Abdullah Öcalan'ın ölüm cezasının ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezasına dönüştürülmesine avukatları ve müdahiller tarafından yapılan itirazları Temmuz ayı sonunda reddetti.

Öte yandan Abdullah Öcalan'ın 29 Ocak 1999 tarihinde Atina'ya getirilişinden sorumlu tutulan 12 kişinin yargılanmasına ise 9 Ocak günü Atina Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. "Yunanistan'a izinsiz girmekle" suçlanan Öcalan ile birlikte sanık sayısının 13 olduğu dava, 27 Haziran günü sonuçlandı. Davada, tüm sanıklar hakkında beraat kararı verildi. Mahkeme üçe karşı iki oyla, Yunanistan'a izinsiz girmekle giyaben yargılanan Öcalan'ı "Ülkeye yasadışı bir biçimde mecbur kaldığı için girdiği" gerekçesiyle suçlu bulmadı. Öcalan'ı Atina'ya getiren emekli deniz subayı Andonis Naksakis'in yanı sıra, Öcalan'ın sekreteri Ayfer Kaya ve Cengiz Yakar hakkında ise "Yunanistan'a zarar verme niyetiyle hareket etmedikleri" gerekçesiyle beraat kararı verildi. Mahkeme, havaalanı görevlileri, Yunanistan Gizli Servisi üyeleri, polis, Öcalan'ı taşıyan uçağın pilotu ve uçağın sahibi şirketin yetkililerinden oluşan diğer sanıklar için de "davranışlarında kasıt unsuru" bulunmadığı gerekçesiyle beraat kararı aldı.

Diğer Gelişmeler

Abdullah Öcalan'ın İmralı adasındaki koşulları, sağlık sorunları ile özellikle 2002 yılının sonu ve 2003 yılı içinde avukatları ve yakınlarıyla görüştürülmesine yönelik engellemeler, yurtiçi ve yurtdışında uzun süre tartışıldı.

Abdullah Öcalan'ın avukatları ve ailesiyle görüşmesi 27 Kasım 2002 ile 11 Mart 2003 tarihleri arasında "hava muhalefeti olduğu gerekçesiyle" engellendi. Bu durum 2003 yılının ilk üç ayında ciddi tepkiler ve gösterilere neden oldu. Gösteriler özellikle Şubat

ayında yoğunlaştı. Doğu ve Güneydoğu illerinin yanı sıra İstanbul, Adana, Mersin gibi Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı metropollerde yapılan gösterilerde binlerce kişi gözaltına alındı, yüzlerce kişi tutuklandı. Gösterilerde güvenlik güçlerinin yoğun şiddet kullandığı gözlemlendi. Öte yandan kimi yerlerde göstericiler kamu binaları ve toplu taşıma araçlarını yakma türünden şiddet eylemlerine başvurdular.

Öcalan'ın üç buçuk ay boyunca hiç kimse ile görüştürülmemesi, İHD, sivil örgütler, meslek kuruluşları ve HADEP, DEHAP, EMEP, Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) gibi siyasi partiler tarafından da endişeyle karşılandı. "Tecridin insan haklarına aykırı olduğu"na dikkat çekilen açıklamalarda, Öcalan'a yönelik tutumun "Türkiye'yi yeni bir çatışma ve kaos ortamına sürükleyecek provakatif bir yaklaşım" olarak değerlendirildi.

Yetkililer tarafından yapılan açıklamalarda, sorunun "hava muhalefeti"nden ibaret olduğu ve görüşlerin engellenmesine yönelik kasıtlı bir tutum olmadığı öne sürüldü. Adalet Bakanı Cemil Çiçek 21 Şubat günü gazetecilerin konuya ilişkin sorularını yanıtlarken, "Dünyanın hiçbir yerinde bu kadar rahat, bu kadar ayrıcalıklı bir mahkum yoktur. Bunların görüşmeleri bildiğim kadarıyla Çarşamba günleri yapılıyor. Geçtiğimiz Çarşamba günü de bunlar gemiyle gidecekti oraya. Hava muhalefeti nedeniyle görüşemediler. Yani anlamadığım nokta şurası, yaygara koparıyor, yani bu görüşmeme meselesini bir suiistimal konusu yapıp başka bir zemine taşımaya çalışıyorlar" dedi.

Görüşmelerin "hava muhalefeti" gerekçesiyle 11 hafta boyunca engellenmesi üzerine, Öcalan'ın avukatları Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'ne (CPT) başvurdu. Başvuruyla ilgili olarak Türkiye'ye gelen CPT üyeleri Lark Neve ve Dr. Timothy Harding 17 Şubat günü Öcalan ile görüştüler.

Abdullah Öcalan, ancak 14 hafta sonra, 12 Mart günü avukatları Doğan Erbaş, İrfan Dündar, Mahmut Vefa ve kardeşi Mehmet Öcalan'la görüşebildi. Ancak görüşmeye yönelik engeller Nisan ayında da sürdü. Öcalan'ın avukatlarından Aysel Tuğluk, 16 Nisan günü İmralı adasına gitmelerinin engellenmesi üzerine yaptığı açıklamada, görüşmelerin engellenmesine yönelik uygulamalar devam ettiği

⁷ Ankara 2 No'lu DGM, 3 Ağustos 2002 tarihli 4771 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" uyarınca, KADEK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın ölüm cezasını müebbet ağır hapis cezasına dönüştürmüştü. Bunun üzerine Öcalan'ın avukatları ve müdahil avukatlar kararı temyiz etmişti. Temyiz istemlerini görüşen Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Ankara DGM'nin kararının "temyizi kabil olmayan, itiraza tabi karar" olduğu gerekçesiyle temyiz incelemesi yapmamıştı. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, bu karara itiraz ederek, Ankara 2 No'lu DGM'nin kararının temyize tabi karar olduğunu, 9. Ceza Dairesi'nin kararının kaldırılmasını istemişti.

takdirde AIHM'e başvuracaklarını bildirdi. Benzer engellemeler daha sonraki aylarda da sürdü.

Öte yandan Abdullah Öcalan'ın sağlık durumunun Ağustos ayında daha da bozulduğu bildirildi. Avukatları, 6 Ağustos günü yaptıkları görüşmede "Abdullah Öcalan'ın ilk kez kendi sağlık sorunlarını öne çıkardığını ve CPT'ye daha kapsamlı bir gözlem yapılması için İmralı'ya gelmeleri çağrısında bulunduğunu" bildirdiler.

Daha sonra Öcalan'ın avukatlarından Mahmut Şakar, Aysel Tuğluk ve Bekir Kaya tarafından başta CPT olmak üzere Uluslararası Af Örgütü, Uluslararası İnsan Hakları Dernekleri Federasyonu, İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi 40 uluslararası kuruma "Acil Çağrı" metni gönderildi. Metinde, Öcalan'ın sağlık durumu konusunda "Sağlık açısından İmralı koşulları fiziki, çevresel ve iklimsel olarak bünyeyi çöktürücüdür. Nemli havanın etkisi ağır, kronik anjin var. Bu, boğazda iltihaplanmaya ve akıntıya yol açıyor. Sıvı akıntısı yoğunlaşıyor. Bu devamla dil ve damaklarda yanmaya, koku alamamaya, nefessiz kalmaya, ani uyanmalara yol açıyor" denildi. Acil Çağrı'da Öcalan'ın durumu ile ilgili olarak şunlar aktarıldı:

"Aile ve avukatlarıyla görüşmelerine engeller getirilmekte, haberleşme ve yazışma hakkı kullandırılmamaktadır. Savunma hakkı ihlal edilmektedir. Gazete, kitap, radyo olanakları kısıtlanmakta, TV izleme hakkı tanınmamaktadır. Tüm tutuklulara tanınan telefon görüşmesi ve özel günlerde açık görüş yapma hakkı kullandırılmamaktadır. Sosyal, kültürel ve sportif aktivitelerde bulunma koşulları ve araçları tanınmamıştır."

Öcalan'ın avukatları, Adalet Bakanlığı ile Öcalan'ın sağlık durumunun yerinde tespiti için çeşitli sivil toplum örgütlerine de başvurdu.

26 Ağustos günü Milliyet gazetesinde yeralan bir haberde, 21 Ağustos günü İmralı'ya Yüksek İhtisas Hastanesi'nde görevli 6 doktorun gittiği, "yapılan muayene ve tetkiklerde 110 kilodan 90 kiloya düşen Öcalan'ın sağlık durumunun iyi olduğu ancak sinüzitinin geçmediği" belirtildi.

Öcalan'ın sağlık durumu konusunda Ankara'da görüşmeler yapan avukatı Doğan Erbaş, Baran Doğan ve kardeşi Mehmet Öcalan ise 29 Ağustos günü İHD Genel Merkezi'nde basın toplantısı düzenlediler. Toplantıda konuşan Doğan Erbaş, "Başta Adalet Bakanlığı olmak üzere, ilgili tüm kurumlara çeşitli başvurularda bulduk. Ancak, bugüne kadar tatmin edici bir yanıt alamadık" dedi. Öcalan'a yapılan tahlillerin sonuçlarının kendilerine verilmediğini de ifade eden Erbaş, "Öcalan'ın bağımsız bir doktor heyeti tarafından check-up'tan geçirilmesi ve

doktorların tanısına göre İmralı'da kalıp kalamayacağı yönünde karar verilmesi" taleplerini tekrarladı.

Öcalan'ın 50 avukatı, Eylül ayı ortalarında müvekkillerinin sağlık sorunlarına dikkat çekmek için bir dizi görüşme yaptı. Adalet Bakanı ile görüşemeyen avukatlar, taleplerini Müsteşar Yardımcısı'na iletiler. Avukat Doğan Erbaş daha sonra yaptığı açıklamada, Öcalan'a Yüksek İhtisas Hastanesi hekimleri tarafından yapılan sağlık taraması sonuçlarının kendilerine iletileceği sözü aldıklarını bildirdi.

Görüşmelerde en ilginç açıklama ise TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanvekili Cavit Torun'dan geldi. Öcalan'ın bir başka cezaevine nakli istemlerini doğru bulduklarını belirten Torun, "Onun yaşam koşullarının kötüleşmesinin kimseye yararı yok. Şartlar Öcalan'ın tecritten çıkarılmasını zorunlu kılar nitelikte. Daha fazla uygulanırsa burada görev kötüye kullanılmış olur. Tecritten çıkarılsın, normal cezaevinde tutulsun. Bu konunun artık Türkiye'nin gündemini işgal etmemesi lazım" dedi. Torun, Öcalan'ın İmralı dışında güvenli bir cezaevine nakledilebileceğini söyledi.

Ancak Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Torun'un açıklamalarını üzerine konunun gündemlerinde olmadığını belirterek, "Adalet Bakanlığı olarak bizim gündemimizde böyle bir nakil olayı yok. Türkiye'nin uğraşacağı başka gündemler var. Bu işlerle uğraşmak yerine Türkiye için daha faydalı, hayati ve önemli konular üzerinde kafa yorsunlar" değerlendirmesini yaptı.

Bu gelişmenin ardından Abdullah Öcalan, mevcut koşulların değişmemesi halinde 24 Eylül gününden itibaren avukatları ve ailesiyle görüşmeye çıkmama kararı aldığı açıkladı. Öcalan, Ekim ayında da görüşe çıkmadı. Avukatlarının "Öcalan'ın sağlık sorunlarına dikkat çekmek üzere" Adalet Bakanlığı çeşitli sivil toplum örgütlerine yaptıkları başvurular Ekim ayında da sürdü.

Avukatlar tarafından 21 Ekim günü yapılan açıklamada, Öcalan'ın İmralı'da bulunduğu koşullar nedeniyle AIHS'nin ihlal edildiği iddiasıyla Ağustos ayında AIHM'e ön başvuruda bulunduğu hatırlatılarak, AIHS'nin 41. maddesi⁸ uyarınca Öcalan hakkında "ihtiyati tedbir kararı" alınmasının isteneceği bildirildi. Açıklamada, "Konumu itibarıyla müvekkilimizin, dış dünyadan tümüyle izole edilmesinin kolay olması, bizler ve ailesi ile görüşme

⁸ AIHS Madde 41- Hakkaniyete uygun tatmin

Mahkeme bu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Akit Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.

olanağını engelleyici özelliğe sahip oluşu, süreklilik arz eden 'de facto' gözaltı ve olumsuz hücre koşulları sonucunda, müvekkilimizin sağlığının giderek bozulması gibi amaçlarla İmralı tercih edilmiştir" denildi.

Öcalan'ın sinüzit, anjin, faranjit, alerjik rinit, astım başlangıcı gibi çok çeşitli rahatsızlıkları olduğu ifade edilen açıklamada, "iletişim hakkı"nın da ihlal edildiği belirtildi. Açıklamada, Öcalan'ın avukatları ve yakınlarıyla 25 Eylül 2002 ile 21 Mayıs 2003 tarihleri arasındaki 34 hafta içinde sadece 9 hafta görüşebildiği, 27 Kasım 2002 ile 12 Mart 2003 tarihleri arasında, kesintisiz olarak 3 ay 10 gün boyunca da avukatları ve yakınları ile görüştürülmediği kaydedildi.

Avukatların açıklamasında, Adalet Bakanlığı başta olmak üzere, Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, Bursa Cumhuriyet Savcılığı, Bursa İnfaz Hakimliği ve Bursa Cezaevlerini İzleme Kurulu'na yapılan başvurulardan da bir sonuç alınmadığı belirtildi.

Abdullah Öcalan'ın avukatlarından Aysel Tuğluk, Kasım ayında İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin Türkiye sorumluları Sabrina Puig ve Rodha Day'la bir görüşme yaptı. Tuğluk, BM yetkililerinin İmralı'da inceleme yapması için yaptıkları raportör talebine olumlu yanıt verdiklerini bildirdi.

Öcalan'ın avukatları, 17 Kasım günü Adalet Bakanı Cemil Çiçek ile görüşti. 18 Kasım günü Öcalan'ın avukatlarından Doğan Erbaş ve İrfan Dündar görüşmeye ilişkin bir basın toplantısı düzenlediler. Basın açıklamasını okuyan Erbaş, özetle şunları söyledi:

"Konuyla ilgili yetkililerin şimdiye kadar 'İmralı'da kesinlikle yasalara aykırı bir durum yoktur' biçimindeki yaklaşımlarına karşılık Sayın Çiçek'in belirtilen görüşmedeki yaklaşım ve değerlendirmelerini, sorunun çözümü yönünde iyi niyetli bir girişim olarak değerlendiriyor ve bu yaklaşımın pratik sonuçlar doğuracağına olan inancımızı da belirtmek istiyoruz"

Adalet Bakanı ile görüşmelerinin daha çok İmralı koşullarının düzeltilmesi üzerinde yoğunlaştığını belirten Erbaş, "Öcalan ile yapacağımız görüşmelerde 'hava muhalefeti'nin' gerekçe olarak gösterilmemesini istedik. Bunun için Sayın Çiçek, ilgili yerlere bildireceğini, bunun sorun olmayacağı güvencesini verdi" dedi.

"İmralı'daki koşulların düzeltilmesi istemiyle" 24 Eylül gününden itibaren görüşe çıkmayan Abdullah

Öcalan, 19 Kasım günü avukatları ile görüşti. Görüşmeden sonra avukatları tarafından yapılan açıklamada, Öcalan'ın "boğazındaki iltihaplanmanın arttığı, gözlerini açıp kapatmada zorluk çektiği" ancak rutin kontrollerine bu süreçte devam edildiği aktarıldı.

Ancak Öcalan'ın avukatları ile görüşmesine 26 Kasım günü bir kez daha izin verilmedi. Öcalan'ın avukatlarından İrfan Dündar, adaya gidişlerine izin verilmemesi ile ilgili olarak, "Daha önce de olduğu gibi belirlediğimiz 4 arkadaşımızın isimlerini faks çekerek Bursa Cumhuriyet Savcılığı'na bildirdik. Ancak faksımız nöbetçi savcı tarafından, 'Başsavcı ve vekili bayram izninde bulunuyorlar. Benim ise bu konuda yetkim yok' denilerek, geri çevrildi. Bu keyfi bir tutumdur" dedi.

Bu arada Öcalan'ın avukatlarının müvekkillerinin durumu ile ilgili olarak 17 Kasım günü Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e ilettikleri dilekçe Aralık ayı içinde yanıtlandı. Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü tarafından Asrın Hukuk Bürosu'na gönderilen yazılı yanıtta, Öcalan'ın ciddi bir sağlık sorunu olmadığı savunularak, "Öcalan tehlikeli bir suçlu. Uluslararası hukukta bu mahkumların özel statüde tutulmaları haktır. Bu nedenle İmralı'nın konumu tecrit olarak addedilemez" denildi. Bakanlığın yanıtında, Öcalan'ın avukat ve ziyaretçi görüşmelerinde herhangi bir sorun yaşanmadığı öne sürüldü.

Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü'nün yanıtını değerlendiren avukat Aysel Tuğluk ise "Çözümüne yönelik herhangi bir sinyal alamıyoruz. Adalet Bakanı'yla yaptığımız görüşmede sorunlara eğileceğini söylemişti. Ama şimdi çok farklı bir yanıtla karşı karşıya kaldık. Daha çok AIHM'e yönelik hazırlanmış bir dilekçeyle karşı karşıya kaldık" dedi.

Müdürlüğün "görüşmelerde herhangi bir sorun yaşanmadığı"na ilişkin açıklamalarına karşın son beş haftada "hava muhalefeti" gerekçesiyle müvekkilleriyle biraraya gelemeyen Öcalan'ın avukatları 29 Aralık günü "görüşme yapmaya uygun herhangi bir günde" İmralı'ya gitmek için Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurdu. Başvuruda Öcalan'ın savunma hakkının çeşitli gerekçeler ileri sürülerek engellendiği savunularak, 30 Ocak 2004 tarihinde AIHM'de görülecek dava için savunma hazırlanması gerekliliğine dikkat çekildi. Ancak 2003 yılının son günlerinde de Öcalan avukatları ile görüşemedi.

Avukatlara Baskılar

Bu arada Abdullah Öcalan'ın avukatları hakkında Öcalan'la yaptıkları görüşmeleri basın yayın organlarına ilettikleri ve PKK (KADEK) propagandası yaptıkları iddiasıyla çok sayıda dava açıldı. Açılan

davaların bir kısmında “görevsizlik” bir kısmında ise “yetkisizlik” kararı verildi. Avukatlar hakkında ağırlıklı olarak DGM’lerde açılan birçok dava ise halen sürüyor.

Benzer iddialarla açılan çok sayıdaki davalardan birini örnek olarak verirsek;

İstanbul DGM Savcılığı tarafından İrfan Dündar ve Aysel Tuğluk hakkında açılan davada avukatların Terörle Mücadele Yasası’nın 7/2. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. 2003 yılı sonunda açılan davanın iddianamesinde şöyle denildi:

“16.07.2003 tarihli Akşam gazetesinde yayımlanan ‘Apo sürgün istiyor’ başlıklı yazı ve haberin yasadışı terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan ile görüşmelere giden avukatları tarafından basına verildiği yazı içeriğinden anlaşılmaktadır.

Terörist başı olan hükümlü Abdullah Öcalan’ın avukatlarının yaptıkları görüşmeleri basına yansıtmaları, aldıkları talimat gereği olup, yaptıkları basın açıklamalarının savunma haklarını aşan anlam ve etkileri taşıdığı, örgüt üyelerine mesaj iletilerek propaganda amacı güdüldüğü, ayrıca bu tür açıklamalarla avukat-müvekkil ilişkisi dışına çıkılarak örgüt sözcülüğü konumuna gelindiği anlaşılmıştır.

İmralı Kapalı Cezaevi hükümlüsü Abdullah Öcalan ile görüşen avukatlar İrfan Dündar ve Aysel Tuğluk’un Abdullah Öcalan’ın ‘Eve dönüş yasası’ ile ilgili görüş ve açıklamalarını basına bu şekilde ilettiği anlaşılmış ve avukatların hukuki yardım amacı dışına çıkarak terör örgütü KADEK’in (PKK) sözde genel başkanı olarak ilan ettikleri Abdullah Öcalan ile görüşmeleri sırasında söylediklerini, açıklama ve beyanlarını, görüşme sonrası İstanbul Beyoğlu’nda Asmalı Mescit mahallesindeki Asrın Hukuk bürosu denilen yerde basın toplantısı yaparak yazılı ve görsel medya önünde yayınlamaları terör örgütü ile sözde başkanı arasında irtibat ve iletişimi devam ettirmek şeklinde nitelendirilmiştir.../

.../böylece silahlı terör örgütü KADEK (PKK) propagandası yaptıkları dosya münderecatı ile sabit olunmuştur.

Sanıkların münnet suçtan yargılanmalarının 2845 sayılı yasanın 20. maddeleri gereğince mahkemenize icrası ile hareketlerine uyan 3713 sayılı kanunun 7/2 maddeleri ile ayrı ayrı cezalandırılmaları...”

Abdullah Öcalan için Eylem ve Gösteriler

2003 yılının ilk ayları özellikle Abdullah Öcalan’ın avukatları ve yakınları ile görüştürülmemesi, İmralı adasındaki koşulları ve ABD’nin Irak’a saldırısını protesto eylemleri ile geçti. HADEP ve DEHAP başta olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütlerinin katılımıyla düzenlenen gösteriler bu üç noktada yoğunlaştı.

HADEP ve DEHAP tarafından derlenen bilgilere göre, Ocak ve Şubat aylarında düzenlenen gösterilerde bini aşkın kişi gözaltına alındı, bunlardan yaklaşık 200’ü tutuklandı. HADEP ve DEHAP yetkilileri, bu süreçte gözaltına alınanların “izinsiz gösteri düzenlemek” yerine daha çok ceza öngören “yasadışı örgüt üyeliği” ve “yasadışı örgüte yardım” iddialarıyla tutuklandığını bildirdi. HADEP ve DEHAP hukuk komisyonlarının verilerine göre Ocak ve Şubat aylarında, Van’da yaklaşık 200 kişi gözaltına alındı, bunlardan 37’si tutuklandı. Adana’da 100’e yakın kişi gözaltına alındı, 35 kişi tutuklandı. Tutuklananlardan 3’ünün 18 yaşından küçük olduğu bildirildi. İstanbul’da gözaltına alınan 500’ün üzerinde kişiden 25’i tutuklandı. Ayrıca, Kocaeli’nde 4, Muş’ta 1, Antalya’da 3, Hatay’da 17, Mersin’de 4, Diyarbakır’da 14, Batman’da 15, Ankara’da 6, Erzurum’da 5, Aydın’da ise 12 kişi tutuklandı. Partilerin yetkilileri, bu rakamların sadece kendilerine iletilen verilerden derlendiğini, çok sayıda ilçe örgütünden bilgi alınmadığını belirttiler.

Abdullah Öcalan’ın tutukluluk koşullarını ve kimseyle görüştürülmemesini protesto etmek amacıyla düzenlenen gösterilere ilişkin olarak TIHV tarafından derlenen bazı bilgiler şöyle:

Tekirdağ F Tipi Cezaevi’nde tutuklu bulunan **Orhan Uğur**, Abdullah Öcalan’ın tutukluluk koşullarını protesto etmek amacıyla 16 Şubat günü kendisini yaktı. Uğur, 27 Şubat günü hastanede öldü.

İstanbul’un Küçükçekmece ilçesinde **Yusuf Baliç** (18), 24 Ağustos günü “KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın sağlık durumunun kötüleşmesine karşın girişimde bulunulmamasını” protesto etmek için üzerine tiner dökerek kendini yaktı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi’ne kaldırılan Baliç, 27 Ağustos günü hastanede öldü. Baliç’in Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nde “şizofreni” tedavisi gördüğü, olay günü izin alarak ailesinin yanına gittiği öğrenildi.

İstanbul Ümraniye Cezaevi’nde 15 Şubat günü “KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın kimseyle görüştürülmemesini” protesto amacıyla kendini yakan **Mehmet Aslan** adlı hükümlü, 3 Mayıs günü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi’nde öldü.

Diyarbakır Dicle Üniversitesi’nde 15 Ocak günü düzenlenen gösteriye katıldıkları ileri sürülen 15 öğrenci, 16 Ocak günü gözaltına alındı. İHD Diyarbakır Şubesi tarafından yapılan açıklamada, gösteriye müdahale eden polislerin “aşırı ve orantısız güç kullandığı” bildirildi. İHD’nin açıklamasına göre, olay günü ve daha sonra gözaltına alınan öğrencilerden adları öğrenilenler şunlar:

Velat Ektirici, Ümit Bağlı, Müslüm Aslansoy, Hüseyin Aydın, Abuselem Öncü, Hasret Gülsüm, Cihat Türkan, Abdullah Kızıl, Ahmet Güneş, Aygül Ergin, Deniz Gözütök, Derya Karakoçan, Eylem Avcı, Fırat İlksarı, Gökhan Özcan, İlhami Dinler, Kasım Şimşek, Mehmet Baytekin, Murat Çil, Nesrin Demirbaş, Reşan Bataray, Seyfullah Yayla, Tamer Baran, Tekin Sultan, Adnan Aslan, Canan Coşkun, Deniz Turgut, Engin Yılmaz, Eylem Vural, Galip Baran, Gökhan Yürgeç, İsmail Başçı, Meral Coşkun, Nazife Artut, Rahmi Tepeli, Salman Filimci, Uğur Ataç, soyadları öğrenilemeyen Burak, Cihan, Ali, Levent, Şehmus ve Taşkın.

Gaziantep Hükümlü ve Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği yöneticisi Vakkas Beran, tutuklu yakınlarının DEHAP Gaziantep İl Örgütü'nde düzenlediği açlık grevi nedeniyle 15 Ocak günü gözaltına alındı. İfade için Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan DEHAP İl Başkanı Abdullah İnce de gözaltına alındı. Beran ve İnce, 16 Ocak günü serbest bırakıldı.

13 Ocak günü Gaziantep'te düzenlenen baskınlarda gözaltına alınan 19 kişi, 15 Ocak günü Gaziantep Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. HADEP Şehitkamil İlçe Gençlik Kolları Başkanı Hüseyin Karadağ, gözaltında dövüldüklerini ve psikolojik baskı gördüklerini söyledi. (Bkz. *Kişî Güvenliği*)

17 Ocak günü İstanbul Beyoğlu'nda F tipi cezaevlerini ve Abdullah Öcalan'ın durumunu protesto amacıyla gösteri düzenleyen gruba müdahale eden polis, yaklaşık 60 kişiyi tartaclayarak gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan, Seyho Demir, Halil Salık, A. Mecit Kapazan, Emin Güngör, Hatice Yılmazçelik, Yıldız Aktaş, Derya Akbaba, Lokman Sapan, İhsan İnatçı, Hasibe Mengirkan, Musa Şen, M. Emin Yerim, Nurettin Kılıç, Lokman Çelebi, Hasan Karaman, İrfan Tutaca, Aysel Tutacak, Nazmiye Ülker, Abdullah İlgen, Sultan Filiz, Sultan Kanat, Adile Süren, Cemali Kaya, Hüseyin Çavuş, Nihat Magır, Meliha Varışlı, Şevket Aslan, Ali Uzay, Sufhiye Sevilgil, Muhlis Uyanık, Hüseyin Bucak, Nusret Kardeş, Ayfer Aslan, Nezir Erdemli, Hülya Avcı, Pınar Işık, Hamdiye Çetinkaya, Sevim Çelik ve Kadir Nalkaran'ın adları öğrenildi.

Batman'da 15 Ocak günü düzenlenen gösteriden sonra gözaltına alınan Şahin Tutak, Ahmet Bağaç, M.Ali Rüzgar, Hadil Tayfaf, Veysi Özdemir, Şirin Taş, Latif Taş, İkrım Soylu, Sabri Körsu ve Vedat Tunç 18 Ocak günü tutuklandı.

18 Ocak günü Diyarbakır Koşuyolu'nda düzenlenen basın açıklamasından sonra Emniyet Müdür Yardımcısı Bülent Yavaşoğlu ve sivil polisler tarafından dövülen Vedat Yalçınkaya, suç duyurusunda bulundu.

19 Ocak günü İstanbul Sirkeci Büyük Postane önünde toplanan kalabalık bir grup polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. HADEP İstanbul İl Başkanı Doğan Erbaş ve bir grup HADEP'linin Başbakanlığa telgraf çekmesinden sonra topluluğun dağılması sırasında müdahale eden polisler, 10'u kadın 22 kişiyi döverek gözaltına aldı. Olay sırasında dövülenler daha sonra İHD İstanbul Şubesi'nde basın açıklaması yaptı. Toplantıda konuşan İbrahim Orak, "Bir grup polisin arasına düştüm. Ellerimi arkadan bağlayarak, yere yatırdılar. Tekme tokat, yumruklarla vurup, bir yandan da küfrediyorlardı." dedi.

Mersin'in Yenipazar mahallesinde 19 Ocak gecesi düzenlenen gösteriye müdahale eden polis, iki kişiyi gözaltına aldı.

Siirt'in Çakmak mahallesindeki evine 19 Ocak günü baskın düzenlenen Halide Kaçar, evlerine zorla giren polislerin çocuklarını dövdüğünü bildirdi. Kaçar, "Bir yaşındaki kızım Vetha Kaçar ve diğer üç çocuğumun kafalarına telsiz ve yumruklarla vurdular. 'Kürtünüz teröristsiniz, yeni yasalar çıkmasaydı şimdi hepinizi burada öldürürdük' şeklinde hakaret ettiler. Bana da küfür ettiler" dedi.

Diyarbakır'ın Şehitlik ve Ben ü Sen semtlerinde 20 Ocak gecesi düzenlenen eylemden sonra Şeyhmus Karadeniz, Remzi Ökmen ve adları öğrenilemeyen 3 kişi gözaltına alındı.

21 Ocak gecesi Van'da düzenlenen gösteriden sonra Kadir Sarıbulak, Tekin Aladağ, Fesih Yıldırım, M.Akif Coşkun, Abuzer Demirkan, Hasret Aladağ, Abdullah Çetinkaya, Aydın Yamaç ve Kerem İtah adlı kişiler gözaltına alındı.

22 Ocak günü Osmaniye'de İbrahim Çiçek, Gülistan Tören, Bahattin Tören, Hüseyin Turhan, Ahmet Birgül, Metin Şakir, DEHAP Merkez İlçe Başkanı Yüksel Tecik, İzzettin Sungur, Ercan Sezgin, Adnan Coşgun ve Memduh Kaya gözaltına alındı. Bu kişilerden Ercan Sezgin, İbrahim Çiçek, Gülistan Tören ve Bahattin Tören 24 Ocak günü tutuklandı.

Şırnak'ın Silopi ilçesinde 22 Ocak günü gözaltına Abdullah Mete adlı kişi de aynı gün tutuklandı.

DEHAP Hakkari Gençlik Kolları Başkanı Faruk Temel 22 Ocak günü Hakkari'de düzenlenen gösteriden sonra tutuklandı.

24 Ocak günü Siirt'in Çal mahallesinde düzenlenen gösteri sırasında bir astsubayın arabası yakıldı, Valiliğe bağlı "Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM)" binasına da molotof kokteyli atıldı. Göstericiler daha sonra polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Olayda Vetha Aybek, Saadet Aybek, Hezna Aybek, Mevlüde Aybek ve Yuşak Aybek (9) yaralandı. Gösterilerden sonra Çakmak

mahallesinde düzenlenen ev baskınlarında Nizam Aybek ve Mirza Aybek adlı kişiler gözaltına alındı. Nizam Aybek ve Mirza Aybek, Siirt Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde dövüldüklerini ve hakarete maruz kaldıklarını söylediler.

Diyarbakır'ın Bağlar semtinde devriye gezen polis aracına 24 Ocak günü molotof kokteyli atıldı. Polislerin yara almadan kurtulduğu saldırıdan sonra Diyarbakır Emniyet Müdürü Atilla Çınar, bu tür olaylar karşısında polise silah kullanması talimatı verdi. Aynı gün Diyarbakır'da Ömer Akbey, Veysi Akbaş, Mardin'de Gökçen Kaburi, Bingöl'de Yılmaz Bulut tutuklandı.

İstanbul'un İnönü mahallesinde düzenlenen gösteri sırasında da PTT'ye ait iki iş makinesi ve bir belediye otobüsü yakıldı.

25 Ocak günü Van'da Adalet Bakanlığı'na faks göndermek için toplanan gruba müdahale eden polisler 75 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan DEHAP İl Başkan Vekili Ruknettin Hakan, Naci Başdınç, Rıza Külay, HADEP Merkez İlçe Örgütü yöneticisi Halis Çakır, HADEP Gevaş İlçe Örgütü yöneticisi Abdullah Hakan, Lokman Gezgin, Mahir Yıldız, Hamit Duman, Abuzer Şahin ve İhsan Bitik "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla 26 Ocak günü tutuklandı. 27 Mart günü Van 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, davanın tek tutuklu sanığı DEHAP Van İl Başkan Vekili Ruknettin Hakan da tahliye edildi.

27 Ocak günü Siirt'te düzenlenen gösterilerden sonra Ahmet Nas (16), Beşir Nas (14), Abdullah Nas (14), Hasan Nas (16), Sakıp Aybek (15), Musa Aybek (18), Yahya Dündar (14), Süleyman Dündar (21), Resul Timurlenk (19) ve Ömer Timurlenk (17) gözaltına alındı. Aynı gün DEHAP İstanbul il ve ilçe örgütlerine düzenlenen baskınlarda 40 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Halil Ete, Resul Timurlenk ve Ali Balık tutuklandı. Siirt'te "üzerlerinde molotof kokteyli bulunduğu" gerekçesiyle 28 Ocak günü gözaltına alınan Veysel Adıgüzel, Ayhan Taşçı ve soyadı öğrenilmeyen Reşit adlı kişi, 31 Ocak günü Siirt Asliye Mahkemesi tarafından "yasadışı örgüte yardım" ettikleri iddiasıyla tutuklandılar.

Aydın'da "ABD'nin Irak operasyonunu ve KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın kimseyle görüştürülmemesini protesto" amacıyla dağıtılan bildiriler nedeniyle Meral Turgut, Mehdiye Kıran, Tuncer Konma ve Cemil Erginlik, 28 Ocak günü İzmir DGM tarafından tutuklandı. Söz konusu kişilerin 23 Ocak günü gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldıkları ancak İzmir DGM Savcılığı'nın karara itirazı nedeniyle yeniden gözaltına alındıkları öğrenildi. 30 Ocak gecesi İstanbul'da düzenlenen

gösterilerde Ümraniye Mustafa Kemal mahallesindeki PTT binası ve Devlet Kütüphanesi'ne molotof kokteyli atıldı. Gaziosmanpaşa'da bir belediye otobüsü, Kağıthane Sanayi mahallesinde, PTT santrali, 1 Şubat günü de Bağcılar'da mahalle muhtarlığı binası yakıldı.

31 Ocak günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen gösteri sırasında AKP İlçe Örgütü binasına molotof kokteyli atıldı. 2 Şubat günü İstanbul'un Tarlabası ve Dolapdere semtlerinde düzenlenen gösterilerde iki banka şubesi, Ümraniye'de de bir belediye otobüsü yakıldı. Aynı gün Kocaeli'nin Gebze ilçesinde düzenlenen gösteride belediye garajında bulunan iki araç yakıldı.

3 Şubat günü Diyarbakır'da düzenlenen gösteri polis tarafından engellendi. Dağkapı semtindeki Vedat Dalokay meydanında düzenlenen gösteride gözaltına alınanlardan Mehmet Çetin, Gülay Tekin, Nazım Çağlık, Mehmet Sözlü, Özlem Tekin, Umut Tekin, Cemal Güngör, Onur Tekin, Mehmet Çetin, Gülay Tekin, Nazım Çağlak, Mehmet Söylü, Özen Tekin, Onur Tekin, Umut Tekin, Davut Kesen, Kerem Çelik, Faruk Şehir, Cemal Üngür, M. Şah Teke, Rıdvan Gökmen, İdris Elhakan, Zeynep Katar ve Murtaza Karademir'in adları öğrenildi. Aynı gün İstanbul Tuzla'da düzenlenen gösteride belediyeye ait bir araç molotof kokteyli atılarak yakıldı.

4 Şubat gecesi İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde düzenlenen gösteride Necip Fazıl mahallesi muhtarlık binası, bir otoparkta bulunan belediye araçları ve bir İETT otobüsü yakıldı. Esenler ilçesinde de bir yatak fabrikasına molotof kokteyli atıldı. İstanbul'da 5 ve 6 Şubat günleri düzenlenen gösteriler sırasında ise Kartal'da bir bankanın ATM cihazı, Kağıthane'de bir belediye otobüsü, Telsiz mahallesinde İSKİ'ye ait iki araç, Beyoğlu Tarlabası'nda bir market, Esenyurt'ta muhtarlık binası ve bir elektrik trafosu, Büyükçekmece Kıraç beldesinde de elektrik trafosu yakıldı. Manisa'da da bir bankanın ATM cihazı yakıldı.

DEHAP Antalya İl Örgütü tarafından düzenlenen basın açıklamasına katılan Nezan Yılmaz, Yüksel Yıldire ve Remziye Yıldız, 5 Şubat günü gözaltına alındı. Aynı gün AKP Adana İl Örgütü önünde oturma eylemi yapan Latife Aydın, Remziye Kisa, Nahide Kurt, Suphiye Bayav, Faize Baş, Ayşe Alagaş, Emine Erdem, Azize Akengin, Emine Ökmen ve Azize Çakı adlı tutuklu yakınları gözaltına alındı.

8 Şubat günü HADEP ve DEHAP tarafından Bitlis'in Tatvan ilçesinde düzenlenen basın açıklaması nedeniyle HADEP İlçe Başkanı Çetin Yılmaz, İlçe Örgütü yöneticisi Emine İrgat, Maşallah Demirtaş, HADEP Kadın Kolları Başkanı Semra Deli, Ramazan Dalgacı, DEHAP İlçe Başkanı Nihat Akdeniz, Suat

Altun ve Yusuf Kılıç gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Çetin Yılmaz, Maşallah Demirtaş, Ramazan Dalgah, Nihat Akdeniz, Suat Altun ve Yusuf Kılıç, 10 Şubat günü tutuklandı.

8 Şubat günü Muş'ta düzenlenen basın açıklamasından sonra gözaltına alınan DEHAP Muş Kadın Kolları yöneticisi Mahinur Taş, 9 Şubat günü tutuklandı.

9 Şubat günü ABD'nin Irak saldırısını ve Öcalan'ın durumunu protesto amacıyla İstanbul Taksim meydanında düzenlenen gösteri polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Polislerin gaz bombası kullandığı ve havaya ateş açtığı olayda çok sayıda kişi gözaltına alındı.

Batman'da 12 Şubat günü düzenlenen gösteri sırasında da Azadiya Welat gazetesi muhabiri Mahmut Akıl ve DIHA muhabiri Gönül Morkoç gözaltına alındı. Olaylar sırasında Abidin İlhan (12) adlı çocuğun polisler tarafından kalaslarla dövüldüğü bildirildi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Aynı gün Siirt'te düzenlenen gösteriyi havaya ateş açarak dağıtmak isteyen polislerle göstericiler arasında taşlı-sopalı çatışma çıktı. AKP milletvekillerinin araçlarının taşlandığı olayda 35 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Şirin Taşçı, Ahmet Tekin, Halime Taşçı ve Hekim Güneş aynı gün "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandı. Gözaltına alınanlardan A. Gaffur Altınbaş, Perihan Altıntaş, Arafat Kaya, Mehmet Dünder ve Ömer Aybek 13 Şubat günü; Mehmet Biçimli, Edip Doğan, M.Ali Oğuz, Halis Yıldız ve Özgür Halk dergisi Batman Temsilcisi Mehmet Yalçın da 17 Şubat günü tutuklandı.

Şırnak'ın Cizre ilçesinde AKP İlçe Örgütü önünde gösteri düzenlemek isteyen bir grup kadın polis tarafından dövülerek engellendi, çıkan olaylarda Ayşe Ölmez, Gulê Uysal, Cane Gasır, Nadire İnedi ve Fatma Erkul yaralandı.

12 Şubat gecesi Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde düzenlenen gösteri zor kullanarak dağıtıldı. Göstericileri panzerlerden basınçlı su sıkarak ve döverek dağıtan polislerin yaklaşık 50 kişiyi gözaltına aldığı bildirildi.

12 Şubat günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen gösteri de polisler tarafından havaya ateş açılarak dağıtıldı. Olayda, İsmail Asi, Gülistan Öncü ve Rıdvan Olcasöz adlı kişiler gözaltına alındı. Öncü, Asi ve Olcasöz hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla dava açıldı.

Aynı gün Şırnak AKP İl Örgütü önünde düzenlenen gösteri nedeniyle DEHAP Şırnak İl Başkanı Resul

Sadak, DEHAP İl Örgütü Sekreteri Mehmet Yumak ve Kadın Kolları Başkanı Songül Akar hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla dava açıldı.

Gösteri ve eylemler Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinin yıldönümü olan 15 Şubat gününden itibaren yoğunlaşarak sürdü. Eylemler sırasında çok sayıda belediye aracı, kamu binası ve banka şubesine molotof kokteyli atıldı. Güvenlik güçlerinin de bu tarihten sonra göstericilere daha fazla müdahale ettiği ve göstericilerle polis arasında daha fazla çatışma çıktığı gözlemlendi. 15 Şubat günü Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki il ve ilçelerde işyerleri açılmadı. Bazı yerlerde güvenlik güçlerinin açılmayan işyerlerinin kepenklerini kırdıkları bildirildi. Öcalan'ın durumunu protesto için bölgedeki yerleşim yerlerinde insanların bir bölümü evlerinden çıkmadı, sokağa siyah giysilerle çıkan çok sayıda kişi de gözaltına alındı.

15 Şubat günü Iğdır'da düzenlenen gösterilerde gözaltına alınan Mehmet Alp, Barış Kaya ve Mehmet Salur aynı gün tutuklandı. Hatay'ın Dörtöyl ilçesinde de düzenlenen gösteriler nedeniyle 16 Şubat günü gözaltına alınan 18 kişi aynı gün tutuklandı.

İstanbul Kadıköy İskele meydanında 15 Şubat günü düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınanlardan 8'i İstanbul DGM tarafından "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklandı.

Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde düzenlenen gösterilerin ardından 14 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Metin Kurt, Aydın Kurt, Çetin Bulut, Emrullah Öztunç ve Ersin Kaval, 5 Mart günü "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandı. 9 kişi ise serbest bırakıldı.

Yüksekova'da 15 Şubat günü "kepenk kapattıkları" gerekçesiyle Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Veyisel Dağlar ve İHA Muhabiri Murat Seyitoğlu'nun da aralarında bulunduğu 147 esnaf hakkında soruşturma açıldı.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde 16 Şubat günü düzenlenen basın açıklamasına polis müdahale etti. Grubun panzerlerden basınçlı su sıkılarak dağıtılmasından sonra ara sokaklarda toplanan gençlerle polis arasında taşlı sopalı çatışma çıktı. Olayda, aralarında DEHAP Mardin İl Başkanı Abdülkadir Adam ve HADEP Kızıltepe İlçe Başkanı Ferhan Türk'ün de bulunduğu 53 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Ruken Bayık ve Tarık Öner aynı günü tutuklandı. Abdülkadir Adam, basın açıklaması sırasında kendisini döven polislerin sağ kolunu kırdığını bildirdi. Gözaltına alınanlardan Ramazan Bilge de, Kızıltepe Terörle Mücadele Şube Müdürü Komiser Kenan Karakoç tarafından dövüldüğünü açıkladı. Gece düzenlenen gösteriden

sonra da Salih Aslan adlı kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

Adana'nın Seyhan ilçesinde 16 Şubat gecesi düzenlenen gösteriler, havaya ateş açan polisler tarafından engellendi. Diyarbakır, İzmir, Manisa ve İstanbul'un çeşitli semtlerinde düzenlenen gösterilerde de banka şubeleri, kamu binaları ve belediye araçlarına molotof kokteyli atıldı.

17 Şubat gecesi İstanbul'un çeşitli semtlerinde düzenlenen gösterilerde, bazı kamu binaları ve araçlar molotof kokteyli atılarak yakıldı. Aynı gün Van'da kendilerini Sudan bulvarındaki refüj demirlerine zincirleyen sekiz kadın gözaltına alındı. Mersin'de düzenlenen gösteriler nedeniyle gözaltına alınan Ahmet Afşin, Veysel Uzun ve Akif Ozan Çitil "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla 18 Şubat günü tutuklandı. İstanbul'da gözaltına alınan Dursun Ateş ve Ekrem Aksoy adlı kişilerin de aynı gün tutuklandığı öğrenildi.

Mersin'de 18 Şubat günü düzenlenen basın açıklamasına müdahale eden polis aralarında HADEP İl Başkanı Muzaffer Akad, DEHAP İl Başkanı Hasan Yurtsever, SDP İl Başkanı Hüseyin Gür, EMEP İl Yönetim Kurulu üyesi Derman Tarancı'nın bulunduğu 18 kişiyi gözaltına aldı.

Adana'da düzenlenen gösteriler nedeniyle gözaltına alınan 38 kişiden 30'u 19 Şubat günü Adana DGM tarafından tutuklandı. Avukat Cemşit Tabak, gözaltına alınanların Adana Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördüğünü, tutuklananların da Adana Kürkçüler E Tipi Cezaevi'ne girişleri sırasında jandarmalar tarafından dövüldüğünü ve saçlarının zorla kesildiğini bildirdi. (*Bkz. Kişi Güvenliği*)

Mersin'de 18 Şubat günü düzenlenen basın açıklaması nedeniyle EMEP İl Başkanı Mehmet Taşçı ve DEHAP yöneticisi Hikmet Özcan, 19 Şubat günü gözaltına alındı.

Öcalan için 19 Şubat gecesi ve 20 Şubat günü Şanlıurfa'da düzenlenen gösteride bir belediye otobüsü, İstanbul Ümraniye'de de bir banka şubesi molotof kokteyli atılarak yakıldı. Van'da düzenlenen gösterilerden sonra Hasan Emek, Seyfettin Martı ve Emin Dünder adlı kişilerin gözaltına alındığı bildirildi. İstanbul Sultanbeyli'de bir banka şubesine molotof kokteyli attığı gerekçesiyle gözaltına alınan Galip Doğru, 20 Şubat günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı.

21 Şubat günü Erzurum'da DEHAP İl Örgütü yöneticisi Faruk Taştan, Iğdır'da da Resul Gür ve Erkan İpek, "yasadışı gösterilere katıldıkları" gerekçesiyle tutuklandılar. Aynı gün Van'ın Erciş ilçesinde düzenlenen eylemden sonra Berna Yılmaz, Şefika Behçi ve Murat Yıldız; Kahramanmaraş'ın

Türkoğlu ilçesine bağlı Minehöyük köyünde düzenlenen gösteri nedeniyle de Hatun Kaşınlı, Arzu Özdemir ve Yılmaz Özdemir adlı kişiler gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 23 Şubat günü serbest bırakıldılar. Ancak 25 Şubat günü köye gelen askerler tarafından yeniden gözaltına alındılar.

Ankara'daki gösteriler nedeniyle gözaltına alınan Mahmut Çınar, Dicle Çınar ve Muhammet Bayramlı adlı kişiler 21 Şubat günü tutuklandı. DEHAP Mamak İlçe Başkanı Tuncay Yoğurtçu, Mamak İlçe Örgütü yöneticileri Şule Arslan ve Mehmet Çetin de 22 Şubat günü evlerine düzenlenen baskında gözaltında alındılar. Gözaltına alınanlar 25 Şubat günü tutuklandılar. HADEP Altındağ (Ankara) İlçe Başkanı Eşref Özviran, 4 Mart gecesi evine gelen polisler tarafından gözaltına alındı.⁹

Hakkari'de Veysi Bor, Abdurrahman Bor ve Mustafa Bor adlı kişiler 22 Şubat günü gözaltına alındı.

İstanbul Esenler'de 23 Şubat gecesi düzenlenen gösteriden sonra Hamza Aktaş, Ramazan Çelik, Oktay Kalaycı, Zeynettin Yavuz, Cemil Yavuz, Ferzende Taş, Celal Beyazkaya, Ferit Elalmış, Ayşe Öztürk ve Musa Aksoy adlı kişiler gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Zeynettin Yavuz, Ferzende Taş ve Cemil Yavuz dışındakiler 28 Şubat günü İstanbul DGM tarafından "yasadışı örgüte üye oldukları" iddiasıyla tutuklandılar.

24 Şubat günü Van'da Azadiya Welat gazetesi çalışanı Hamza Özkan ve Özgür Kadının Sesi dergisi çalışanı Derman İşçimen gözaltına alındı.

25 Şubat günü de Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde düzenlenen ev baskınlarında Sefer Terzioğlu, Aydın Terzioğlu, Yunus Terzioğlu, Cemal Terzioğlu ve Taner Özkan adlı kişiler gözaltına alındı.

Diyarbakır'ın Bismil ve Dicle ilçelerinde 26 Şubat günü düzenlenen gösterilerden sonra Hasan Bulut ve Emin Kort adlı kişiler gözaltına alındı. Aynı gün Gaziantep AKP İl Örgütü önünde toplanan DEHAP ve EMEP üyesi bir gruba müdahale eden polis, göstericileri zor kullanarak dağıttı. Olayda DEHAP İl Örgütü Sekreteri Abdurrahman Yardak ve adı öğrenilemeyen 12 yaşında bir çocuğun da dövüldüğü bildirildi.

28 Şubat gecesi İstanbul Küçükçekmece'de düzenlenen gösterilerde bir banka şubesi ve bazı

⁹ Tuncay Yoğurtçu, Şule Arslan, Mehmet Çetin ve Eşref Özviran hakkında açılan dava 29 Mayıs günü sonuçlandı. Ankara DGM, sanıkları 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Sanıkların daha sonra tahliyesine karar verildi. Ankara'nın Mamak ilçesinde KADEK lideri Abdullah Öcalan için düzenlenen gösterilere katıldıkları ve yasadışı örgüt üyesi oldukları" iddia edilen Muhammet Bayramlı, Aziz Mahmut Çınar ve Dicle Çınar hakkında açılan dava ise 2 Haziran günü sonuçlandı. Ankara DGM, sanıklara 11 yıl 1 ay 10'er gün hapis cezası verdi.

resmi binalar molotof kokteyli atılarak yakıldı. 28 Şubat günü AKP Genel Merkezi'ne giden 18 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Tutuklu Aileleri Yardımlaşma Derneği (TAYAD) Ankara Temsilcisi Doğan Karataştan, Murat Korkut, Serdar Arslan, Mehmet Yaşar, Emrah Yayla, Gültekin Acar, Ayşe Arapkir, Selhan Top ve Levent Hergüner 2 Mart günü tutuklandı. Tarsus'ta da aynı gün Abdullah Ölmez adlı kişi tutuklandı.

Şanlıurfa'nın Suroç ve Viranşehir ilçelerinde 28 Şubat günü düzenlenen baskınlarda, DEHAP Viranşehir İlçe Örgütü yöneticisi Abbas Kaya, DEHAP Suroç İlçe Örgütü yöneticisi Yılmaz Bozkurt, Mehmet Kaya, Müslüm Kaplan, Mehmet Koştı, Hikmet Beyhan, Mukadder Bilici, Zeki Balin, Salih Karakurt, Özgür Gündem gazetesi dağıtımçıları Abdullah Kaplan ve Mustafa Kaya gözaltına alındı.

DEHAP Kadıköy İlçe Başkanı Faruk Koç, Kadıköy Gençlik Kolları Başkanı Rüknettin Çakmak, Besime Başar, Derya Aslan ve Bayram Yıldız'ın da 4 Mart günü akşam saatlerinde gözaltına alındığı bildirildi.

5 Mart günü DEHAP İstanbul il örgütü tarafından Abdullah Öcalan'ın tutukluluk koşullarını ve ABD'nin Irak'a saldırısını protesto amacıyla düzenlenen gösteriler nedeniyle İstanbul'un çeşitli semtlerinde 47 kişi gözaltına alındı. İğdir'da ise DEHAP Merkez İlçe Örgütü yöneticisi Mehmet Cirkan, aynı gün "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla tutuklandı.

9 Mart günü Batman'da düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. DEHAP Merkez İlçe Örgütü binası önünde oturma eylemi yapan gruptan Cemal Aydın, Adnan Yıldız ve adları öğrenilemeyen 2 kişi gözaltına alındı. Eylemi izleyen Azadiya Welat gazetesi muhabiri Mahmut Akıl'ın da polisler tarafından tehdit edildiği bildirildi.

31 Mart gecesi Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde düzenlenen ev baskınlarında "15 Şubat günü Abdullah Öcalan lehine düzenlenen gösteriye katıldıkları" iddia edilen Emin Temel, Nuri Kurt, Fuat Abi ve Lokman Baykal ile adı öğrenilemeyen 16 kişi gözaltına alındı. Nuri Kurt ve Serbest Abi, 2 Nisan günü "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandı.

Muş E Tipi Kapalı Cezaevi'nde PKK/KADEK davalarında tutuklu bulunan 18 kişi hakkında "Abdullah Öcalan'ın uzun süre kimseyle görüştürülmemesini protesto amacıyla açlık grevi yaptıkları" için dava açıldı. Avukat Mehmet Kaya, tutukluların çoğunun "örgüt üyeliği" suçundan yargılandığını ya da hüküm giydiğini hatırlatarak, bu kişiler hakkında "örgüte yardım" iddiasıyla dava açılmasının hukuka aykırı olduğunu söyledi.

Van DGM'de görülen davada, Fethi Yaşa, Mehmet Ali Avcı, Kadri Emek, Ercan Kırmızıtaş, İlhan Tokmakçı, Bozo Açlan, M.Emin Aslan, Kadir Yıldırım, Erkan Gültekin, Mecit Haco, Nureddin Ataman, Zübeyt Demir, Cahit Yüksel, Bahattin Yaçan, Ferhan Mordeniz, Mustafa Okçul, Abdulseran Şehmuz ve Süleyman İnci adlı mahkumların "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla TCY'nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Malatya Cezaevi'nde aynı gerekçeyle açlık grevi yapan 45 tutukluya 6 ay açık görüş yasağı verildiği bildirildi. Tutuklu yakınları tarafından 5 Nisan günü yapılan açıklamada, telefon ve mektuplara da sınırlama getirildiği belirtildi.

Cezaevlerindeki açlık grevleri Kasım ayında da sürdü. 10 cezaevinde başlatılan eylem, Kasım ayında diğer cezaevlerine de yayıldı.

7 Nisan gecesi Siirt'te düzenlenen ev baskınında gözaltına alınan Hakim Güneş adlı kişi, 8 Nisan günü "yasadışı örgüte yardım ettiği" iddiasıyla tutuklandı. Batman'da ise Eşref Aslan, Yakup Esmer ve Mevlüt Tekin adlı lise öğrencileri 7 Nisan günü Fatih ve Yahya Kemal liselerinde derslerden çıkarılarak gözaltına alındı.

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü 9 Ocak günü düzenlenen bir eylemde "Abdullah Öcalan lehine slogan attıkları" gerekçesiyle 25 öğrenci hakkında açtığı soruşturmayı Mayıs ayında tamamladı. Rektörlük, K.C., N.A., G.S., H.Ç. ve Z.K.'nin bir dönem okuldan uzaklaştırılmasına karar verdi.

Öcalan'ın durumunu protesto amacıyla 28 Ağustos günü Saadet Partisi Diyarbakır İl Örgütü binasında açlık grevine başlayan tutuklu yakınlarına müdahale eden polis, 19 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar 30 Ağustos günü serbest bırakıldıktan sonra DEHAP Merkez İlçe Örgütü binasında açlık grevine başladı.

Aynı gerekçeyle 21 tutuklu yakını kadın DEHAP Van İl Örgütü binasında 30 Ağustos günü açlık grevine başladı. Tutuklu yakınları Adana'nın Seyhan ilçesinde ve İzmir'de de açlık grevine başladılar. Mardin'in Nusaybin ilçesinde 30 Ağustos günü düzenlenen gösteriden sonra DEHAP Mardin İl Örgütü yöneticisi Ramazan Bilge ve Fezzullah Ekinci adlı kişi gözaltına alındı. Bilge ve Ekinci daha sonra serbest bırakıldı.

Abdullah Öcalan için Ağustos ayında başlayan eylemler, Eylül ayında yoğunlaştı. Birçok DEHAP örgütünde ve cezaevlerinde açlık grevleri başlarken, düzenlenen gösterilere de polis müdahale etti.

KADEK davaları nedeniyle cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlüler, 1-5 Eylül günleri arasında Öcalan'ın durumunun "bağımsız ve sivil sağlık uzman tarafından gözden geçirilmesi ve başka bir

cezaevine sevki” istemiyle dönüşümlü açlık grevi yaptı.

4 Eylül günü Diyarbakır’ın Ergani ilçesinde 12 kişi, Batman’da da 13 kişi DEHAP binalarında açlık grevine başladı. Mardin’de ise açlık grevine başlamak için AKP İl Örgütü binasına giden 21 kişinin, AKP’liler tarafından zorla dışarı çıkarıldığı öğrenildi. Bu kişilerin daha sonra DEHAP İl Örgütü binasında başlattığı açlık grevi 8 Eylül günü sona erdi. 5 Eylül günü Siirt ve İstanbul Sultanbeyli’de, 8 Eylül günü Mardin’in Nusaybin ve Kızıltepe ilçelerinde, 9 Eylül günü de Ağrı’nın Doğubeyazıt ilçesinde tutuklu yakınları açlık grevine başladı.

“KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın sağlık durumunun kötüleşmesine karşın girişimde bulunulmamasını” protesto amacıyla 14 Eylül günü Gaziantep’te düzenlenen basın açıklaması polisler tarafından engellendi. Polisin basın açıklaması ile ilgisi olmayan bir kişiyi de döverek gözaltına aldığı bildirildi. Aynı gün Adana’da gerçekleştirilen basın açıklamasından sonra dağılan gruba müdahale eden polis, çok sayıda göstericiyi dövdü. Polisin havaya ateş açtığı olayda üç kişi gözaltına alındı. Daha sonra DEHAP İl Örgütü binasını kuşatan polislerin Orhan Baday adlı kişiyi de gözaltına aldığı öğrenildi.

Aynı amaçla 16 Eylül günü DEHAP Mersin İl Örgütü’nün kent merkezinde yapmak istediği basın açıklaması polis tarafından engellendi. Basın açıklaması bunun üzerine il örgütü binasında gerçekleştirildi. Basın açıklamasından sonra polis yetkilileri tarafından dışarı çağrılan DEHAP Mersin İl Başkan Yardımcısı Halis Değer ve Merkez İlçe Başkanı Cafer Şimşek gözaltına alındı. Bu arada, basın açıklamasına katılmak için istasyon garında toplanan gruptan da 5 kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

Abdullah Öcalan’ın 24 Eylül gününden itibaren görüşe çıkmayacağını açıklamasının ardından Ekim ayında Türkiye’nin birçok kentinde protesto gösterileri düzenlendi. Polisin müdahale ettiği eylemler sonrasında çok sayıda kişi yaralandı, gözaltına alındı.

5 Ekim günü İstanbul Mecidiyeköy’de toplanarak Abdullah Öcalan’ın durumunu protesto eden grubun Gayrettepe’ye doğru yürümek istemesi üzerine müdahale eden polis, 15 kişiyi gözaltına aldı.

9 Ekim günü Abdullah Öcalan’ın Suriye’den ayrılmasının yıldönümü nedeniyle Diyarbakır’da düzenlenen gösteriden sonra gözaltına alınan DEHAP Kayapınar Belde Örgütü yöneticileri Muharrem Bulut ve Selahattin Çap ile Lokman Özmen ve Enver Narinç tutuklandı.

Hakkari’nin Yüksekova ilçesinde de 9 Ekim günü işyerlerini açmayan Şevket Yıldız, Ferzende Yılmaz ve Kadir Mengej, 10 Ekim günü gözaltına alındı. Aynı

gece Adana’nın Seyhan ilçesi Küçükdikili beldesinde düzenlenen gösteride AKP ve CHP belde örgütlerine molotof kokteyli atıldı. Aynı gece Mardin’in Nusaybin ilçesinde de göstericiler bir polis aracına, iki banka şubesine ve iki elektrik trafosuna molotof kokteyli attı.

14 Eylül günü “KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın sağlık durumu ile ilgilenilmemesini” protesto amacıyla düzenlenen basın açıklamasına katıldıkları gerekçesiyle 19 Eylül günü tutuklanan DEHAP Gaziantep İl Başkanı Vakkas Dalkılıç, İl Başkan Yardımcısı Ali Şimşek, Şahinbey İlçe Başkanı Mustafa Dalkılıç, Şehitkamil İlçe Başkanı Mustafa Tuç, İl Yöneticisi Habibe Tişkaya ve İl Gençlik Kolları yöneticisi Hüseyin Güzel, 9 Ekim günü serbest bırakıldı. Aynı gün Hatay’da düzenlenen basın açıklaması nedeniyle DEHAP Hatay İl Başkanı Mahmut Aydın, DEHAP İskenderun İlçe Başkanı Ahmet Çahan, İlçe Başkan Yardımcısı Dursun Sanlı, İlçe Saymanı Türkan Ortaç, Özgür Parti Hatay İl Başkanı Mehmet İnsan, DEHAP üyeleri Mehmet Çahan, İsmail Duman ve Şanaz Altun hakkında soruşturma açıldığı bildirildi.

Öcalan için 11 Ekim günü Diyarbakır’da düzenlenen gösteri nedeniyle Hacı Baysal, Hacı Ekti, E.A. (14), M.A. (15), Çetin Demir, Ramazan Akboğa, Güney Baysungur, S.Y. ve Mehmet Ali Adsız düzenlenen ev baskınlarında gözaltına alındılar. Gözaltına alınanlardan E.A. (14), M.A. (15), Hacı Ekti, Çetin Demir, Ramazan Akboğa ve Güney Baysungur, 14 Ekim günü Diyarbakır DGM tarafından tutuklandı. 13 Ekim günü düzenlenen gösterinin ardından ise Sabri Yılmaz ve Ramazan Akboğa gözaltına alındı.

22 Ekim günü de aynı gerekçe ile birçok kentte protesto gösterileri düzenlendi. Diyarbakır’da AKP İl Örgütü önünde gösteri düzenlemek isteyen kalabalık bir grup polis tarafından engellendi. Polisler göstericiler arasında çıkan çatışmada çok sayıda kişi yaralandı. Daha sonra DEHAP İl Örgütü’ne düzenlenen baskında yedi kişi gözaltına alındı. Siirt, Batman, Tunceli, İzmir, Adana, Gaziantep ve Şırnak’ın Cizre ilçesinde düzenlenen gösteriler de polis tarafından engellendi. Siirt’te 20, Batman’da üç kişi gösterilerde gözaltına alındı. İstanbul’da ise Boğaziçi Köprüsü’nü bir süre trafiğe kapatan “Kürt Kadın İnişiyatifi” üyesi 65 kadın gözaltına alındı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü’ne götürülen kadınların burada Türkçe ifade vermeyi kabul etmemeleri üzerine ifadeleri alınmadan ve Savcılığa çıkarılmadan serbest bırakıldıkları bildirildi.

Öcalan için 23 Ekim günü düzenlenen gösteriler de olaylı geçti. Gaziantep’te İstasyon caddesinde düzenlenen gösteriden sonra dört kadın, Siirt’te düzenlenen gösteride de aralarında Özgür Siirt gazetesi muhabiri Ramazan Oktay’ın da bulunduğu 14 kişi gözaltına alındı.

24 Ekim günü de Şırnak'ın Silopi ilçesinde düzenlenen gösterinin ardından DEHAP İlçe Başkanı Hacı Özen ve Özgür Toplum Partisi İlçe Başkanı Fadil Akti gözaltına alındı. Aynı gün TBMM'nin Dikmen kapısında Öcalan'ın durumunu ve Irak'a asker gönderme tezkeresini protesto etmek üzere oturma eylemi yapmak isteyen DEHAP'lı 11 kadın gözaltına alındı.

Öcalan için 26 Ekim günü Van'ın Hacıbekir mahallesinde çoğunluğunu çocukların oluşturduğu bir grup tarafından düzenlenen gösteride bir panzere isabet eden molotof kokteyli adı öğrenilemeyen bir polisin yaralanmasına neden oldu. Olaylarda sekiz kişi gözaltına alındı.

Diyarbakır'da düzenlenen gösteriyi ise zor kullanarak dağıtan polisler, yaklaşık 25 kişiyi gözaltına aldı. Bu kişilerden Sudan Güven, Sait Demir, Resul Erkuş, Şilan Eminoğlu, Abdurahman Aksal, Ahmet Aslan, Önder Tekin, Özen Tekin, Özlem Tekin, İlkeye Bayrak, Şefika Demir, Zeynep Katar ve Umut Tekin adlı kişiler yaralandı. Engin Kotay, Mehmet Yeşilbaş, Celalettin Birtane, Derya Karahan, Feraha Bayram, Telli Çiçek, Selahattin Aslan, Remziye Tekin, Selahattin Dünder, Abdullah Akengin ve Özgür Parti İl Başkan Yardımcısı Hayrettin Altun da gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 27 Ekim günü serbest bırakıldı.

27 Ekim günü Adana'nın Seyhan ilçesinde düzenlenen protesto eyleminde de göstericilerle polisler arasında çatışma çıktı. Çok sayıda kişinin polis tarafından dövüldüğü olayların ardından yedi kişi gözaltına alındı. Aynı gece Hakkari'de düzenlenen gösteride sekiz çocuk gözaltına alındı.

28 Ekim günü Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde Öcalan'ın durumunu protesto etmek üzere düzenlenen eylemler nedeniyle 29 Ekim günü yapılan ev baskınlarında Leyla Özer (16), Şirin Yıldırım, Zeki Güngör (16), Saime Yaşodun, Aziz Akan ve Osman Turan gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Osman Turan, M. Şirin Yıldırım ve Aziz Akan daha sonra tutuklandı.

30 Ekim günü İstanbul Yenibosna'da Abdullah Öcalan için eylem yapan 35 kadar çocuktan 16'sı gözaltına alındı. Yedi yaşından küçük olan 11 çocuk gece geç saatlerde ailelerine teslim edildi. J.B. (11), H.Y. (11), S.K. (13), M.Z.K. (13) ve M.D. (14) adlı çocuklar ise Kocasinan Polis Merkezi'nde işlemleri tamamlandıktan sonra 31 Ekim günü İstanbul Çocuk Mahkemeleri Savcılığı'na sevk edildiler. Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadeleri alınan beş çocuk, daha sonra ailelerine teslim edildi. Gözaltına alınan çocuklar 8 Kasım günü İHD İstanbul Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında işkence gördüklerini açıkladı.

5 Kasım günü Şırnak'ın Cizre ilçesinde gösteri düzenleyen DEHAP'lı kadınlara polis müdahale etti. DEHAP Cizre Kadın Kolları Başkanı Özlem Güven'in de aralarında bulunduğu kadınlar polis tarafından dövüldü. Olayda, Sariya Ölmez adlı kadın yaralandı. 8 Kasım günü polisler hakkında suç duyurusunda bulunan kadınlardan Sıdıka Aşık, "Basın açıklaması sırasında polisler saldırmaya başladı. Özellikle yaşlı ve kendisini koruyamayacak durumda olan insanları çok kötü dövüldüler. Dağılmamıza rağmen arkımızdan gelerek bizi dövüyorlardı. Beni saçlarımdan yakalayarak yerde sürüklediler, tekmelediler. Ayrıca bize taşlarla da saldırdılar. İki yaşlı kadını panzere koyup tehdit ettiler. Yaralanmamıza rağmen hastaneye gitmemizde zorluk çıkardılar. Yolda önümüzü kesip, bize küfür ettiler" dedi.

5 Kasım günü Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde düzenlenen protesto gösterisinin ardından düzenlenen ev baskınlarında İsmail Önal, İshak Önal, Zahide Öztan ile Elif Baştımur gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 6 Kasım günü serbest bırakıldı.

7 Kasım günü de Öcalan için İstanbul Bakırköy'de düzenlenen gösteri nedeniyle 25 kadın gözaltına alındı.

Diyarbakır'da 9 Kasım günü "Öcalan'ın durumunu protesto" amacıyla düzenlenen gösteriyi de polis müdahale etti. Olayda polis tarafından dövülen Abdurrahman Çiçek, Bedriye Çiftçi, Veysi Unat, Mehmet Akın, Mustafa Deniz, İsmail Dindar, Cevdet Karayıl ve soyadı öğrenilemeyen Şehmus adlı kişi yaralandı, Özgür Teke ve Sabri Keklik adlı kişiler de gözaltına alındı. Aynı gün kendilerini İstanbul'da Beşiktaş iskelesine zincirleyen 19 kadın gözaltına alındı.

12 Kasım günü KADEK lideri Abdullah Öcalan için Bursa'nın Gemlik ilçesinde yapılması planlanan basın açıklamasına Van'dan katılacak grubu uğurlamak için yapılan tören olaylı geçti. Polislerin, Gemlik'e gidenleri uğurlayanları zor kullanarak dağıtmak istemesi üzerine çıkan taşlı sopalı çatışmada çok sayıda kişi yaralandı. Olaydan sonra 25 kişi gözaltına alındı. Aynı amaçla Bitlis'in Tatvan ilçesinde toplanan gruba da polisin müdahale ettiği, olayda bazı kişilerin yaralandığı bildirildi. Diyarbakır'dan Gemlik'e hareket eden otobüslerin de kent çıkışında durdurulduğu ve bazı kişilerin gözaltına alındığı öğrenildi. Muş'tan yola çıkanların da gözaltına alındığı bildirildi.

Gemlik'te düzenlenmesi planlanan basın açıklaması da polis engeline takıldı. Öncelikle Gemlik'e çeşitli kentlerden otobüslerle gelen binlerce kişinin Gemlik'e girmesine izin verilmedi. Bilecik Bozüyük'te sabah saatlerinden itibaren toplanan göstericiler, Bursa'nın İnegöl ilçesi girişine 70 otobüsle geldi. Burada polis ve jandarmalar tarafından durdurulan

göstericiler yaklaşık 2 saat boyunca Bursa-Ankara karayolunu trafiğe kapattı. Basın açıklaması için gelenler daha sonra geri dönmek zorunda kaldı. DEHAP Kocaeli İl Gençlik Kolları Başkanı Güntay Uzun, DEHAP Bursa İl Başkanı Nizam Kaplan'ın da aralarında bulunduğu 14 kişinin Bursa yakınlarında durdurulan otobüslerden indirilerek gözaltına alındığı bildirildi.

Gemlik'e gitmek için İstanbul Dolapdere'de toplanan DEHAP'lıların da yola çıkmasına izin verilmedi. Bunun üzerine sloganlar atarak yürüyüşe geçen grup, Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü binasını taşladı. Polislin göstericileri dağıtmak için göz yaşartıcı bomba kullandığı ve havaya ateş açtığı olayda, çok sayıda kişi gözaltına alındı. İstanbul'da aralarında DEHAP İstanbul İl Başkanı M. Metin Toprak, Başkan Yardımcısı Lütfü Dağ ve İl Yönetim Kurulu üyesi Aydın Vural'ın da bulunduğu 6 kişi gözaltına alındı. Çok sayıda kentte de otobüslerin yola çıkmasına izin verilmedi. İzmir'den yola çıkan beş otobüsü durduran polislerin 18 kişiyi gözaltına aldığı bildirildi. Bitlis'in Tatvan ilçesinde DEHAP'ın 16 Kasım günü düzenleyeceği "Demokrasi ve Barış" mitingine Tatvan Kaymakamlığı izin vermedi. Tatvan Kaymakamlığı'ndan DEHAP'a gönderilen yazıda, "11 Kasım günü ilçemizden Bursa'nın Gemlik ilçesine gidenlerin uğurlanması sırasında yasadışı sloganlar atılmıştır. Bunun için 16 Kasım günü yapılacak mitingde yasadışı bir eyleme dönüşeceği ve kamu düzenini bozacağı için 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 80. maddesi gereğince izin verilmemiştir" denildi.

"KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın durumu ile ilgilenilmemesini" protesto için Başbakan ve TBMM Başkanı başta olmak üzere üst düzey yetkililere mektup gönderme şeklinde biçimlenen kampanya Kasım ayında da sürdü. Birçok kentte postanelerde mektupların gönderilmesine zorluk çıkartılırken, Bingöl Sulh Ceza Mahkemesi'nin de bu mektuplar hakkında toplatma kararı verdiği bildirildi. 14 Kasım günü Diyarbakır'dan TBMM Başkanı Bülent Arınç'a gönderilmek istenen mektuplar da söz konusu karar gerekçe gösterilerek engellendi.

Ağrı'da 15 Kasım günü Öcalan ile ilgili olarak düzenlenen basın açıklamasının ardından DEHAP İl Gençlik Kolları Başkanı Murat Sabuncu, Mehmet Emin Yıldız ve Ömer Orhan gözaltına alındı. Sabuncu, 16 Kasım günü tutuklandı. Sabuncu'nun avukatı Mahmut Kaçan, müvekkilinin hangi iddia ile tutuklandığı sorusuna hakimlin "Öcalan'la ilgili basın açıklaması yapıyor. Bu her suça girer, kötü örnek teşkil ediyor. Bu da suçtur" yanıtını verdiğini aktardı.

DEHAP'ın 17 Kasım günü Diyarbakır'da düzenlediği mitingde Abdullah Öcalan lehine slogan atan bazı

kişiler, polis tarafından dövüldü. Mitingin bitmesinden sonra slogan atarak kent merkezine doğru yürüyüşe geçen gruba müdahale eden polis, çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Göstericilerin polise taş atması üzerine çıkan çatışmada da bazı kişilerin yaralandığı öğrenildi.

Kendilerini "Toplumsal Barış İçin Gençlik Girişimi" olarak adlandıran bir grup 18 Kasım günü İstanbul Adliyesi'ni işgal etti. Saat 11.00 sıralarında küçük gruplar halinde adliyeye gelen 21 eylemcinin üçüncü katta toplandığı ve 7, 8 ve 10. İcra Tetkik Mercii hakimlikleriyle duruşma salonlarının bulunduğu koridoru çelik dolaplarla barikat kurarak kapattığı bildirildi. Eylemciler daha sonra adliyenin penceresine "Kürt sorununa demokratik çözüm. İmralı Cezaevi kapatılsın" yazılı bir pankart astı. Bazı yargıçlar, memurlar ve duruşma için bekleyen memurların da içeride mahsur kaldığı eylem, polislin müdahalesiyle sona erdi. Polislin eylemcilerin üzerine sıkıldığı biber gazı, gazetecilerin, polislerin ve çevredeki kişilerin de zehirlenmesine neden oldu.

Polislin döverek gözaltına aldığı eylemcilerden Cezmi Altıntaş, Duran Yahşi, Sedat Bayram ve Serdar Karakulak, yaşları 18'den küçük olduğu için sevk edildikleri İstanbul Çocuk Mahkemesi tarafından 21 Kasım günü tutuklandı. Aynı eylem nedeniyle Ekrem Can, Mahmut Cengiz, Enver Önalın, Esat Geçer, Mehmet Şahin, Ahmet Işık, Abdülkerim Doğan, Güven Öztürk, Kerim Taştan, Ebubekir Perk, Muhlis Doğan, Yavuz Oğur, Osman Taşdemir, Özgür Tan, Şenol Akyüz, Servet Akdeniz ve Hikmet Avraz ise 22 Kasım günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı.

İstanbul DGM Savcılığı, Aralık ayında da 21 kişiden 17'si hakkında dava açtı. İddianamede, sanıklardan Hikmet Avraz, Ekrem Can, Şenol Akyüz ve Mahmut Cengiz'in "yasadışı örgüt üyeliği" ve "kamu binalarına zarar vermek", Enver Önalın, Esat Geçer, Mehmet Şahin, Ahmet Işık, Abdülkerim Doğan, Güven Öztürk, Kerim Taştan, Abubekir Perk, Muhlis Doğan, Yavuz Oğur, Osman Taşdemir, Özgür Tan ve Servet Akdeniz'in de "yasadışı örgüte yardım" ve "kamu binalarına zarar vermek" suçlarından cezalandırılması istendi.

19 Kasım günü Şırnak'ın Silopi ilçesinde Öcalan lehine düzenlenen gösteriye müdahale eden polis, Perihan Algül, Elif Oruç, Zeynep Mete ve Hanım Cin adlı kadınları gözaltına aldı.

Mersin'de 30 Kasım günü DEHAP tarafından düzenlenen "Barış için Demokratik Çözüm Mitingi"nden sonra gözaltına alınan 21 kişi 5 Aralık günü "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklandı. Yaşları 18'den küçük olan 17 kişi ise Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

DEHAP Edremit ilçe yöneticilerinin de aralarında bulunduğu 19 kişi hakkında Aralık ayı içinde Öcalan'ın sağlık durumu ile ilgili olarak TBMM ve Adalet Bakanlığı'na gönderdikleri dilekçeler nedeniyle soruşturma açıldığı bildirildi.

Abdullah Öcalan'ın durumu ile ilgili olarak toplantılara katıldıkları iddiasıyla Malatya İnönü Üniversitesi'nde 2 öğrenciye birer dönem, 11 öğrenciye de birer ay okuldan uzaklaştırma cezası verildiği bildirildi. Rektörlüğün 3 Aralık günü tebliğ edilen kararında İdris Benek ve Mehmet Akbaba adlı öğrencilerin birer dönem, Salih Çetin, Muhammed Demirtaş, Meral Doğan, Songül Doğan, Azad Deniz Ekinci, Ali Madenkuyu, Hasan Bozkurt, İbrahim İhrec, Nurten Öncü, Abdulgani Artıklar, Hacı Bayram Aksu adlı öğrencilerin ise birer ay okuldan uzaklaştırıldığı bildirildi.

Topluma Kazandırma Yasası

Nisan ayı sonlarından itibaren Adalet ve İçişleri bakanlıkları tarafından gündeme getirilen Pişmanlık Yasası,¹⁰ tartışmalara neden oldu. Özellikle Irak Savaşı'nın ardından bölgedeki genel durum ve "PKK'nin çözülmesi"ne yönelik çalışmalar kapsamında ele alınan düzenleme, kamuoyuna "Eve Dönüş Yasası" olarak tanıtıldı. Yasa hazırlıkları Mayıs ayı ortalarında şekillenmeye başladı. Hükümet yetkililerinin "yasadışı örgütlerin üst düzey yöneticilerinin" dışındakileri kapsayacağı iddiasıyla yürüttüğü hazırlıklara, başta DEHAP olmak üzere siyasi partiler, sivil toplum örgütleri ve aydınlar sıcak bakmadı. Özellikle "Kürt sorununun çözümü için demokratik bir açılım yapılmadan yapılacak bir düzenleme yerine toplumun tüm kesimlerini

barıştırmaya yönelik genel bir af çıkartılması" görüşü dile getirildi.

Kamuoyuna "Topluma Kazandırma Yasası" olarak açıklanan tasarı, 7 Temmuz günü Hükümet tarafından TBMM Başkanlığı'na sunuldu.

23 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda görüşülen tasarı'nın indirimleri düzenleyen 4. maddesi 77 ret oyuna karşın 312 oyla yeterli çoğunluk bulamadığından reddedildi.¹¹ 4. maddenin reddedilmesinin ardından Adalet Komisyonu, tasarıyı komisyona geri çekti. Daha sonra Adalet Komisyonu'nda yapılan değişikliklerle cezalar arttırıldı, yürürlük süresi de 6 ay ile sınırlandırıldı.

4959 Sayılı "Topluma Kazandırma Yasası" 29 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda 71 ret oyuna karşılık 356 oyla kabul edildi. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylanan Yasa, 6 Ağustos günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yasadışı örgütlerin lider kadrolarını ve daha önceki pişmanlık yasalarından yararlandığı halde suç işleyenleri kapsam dışında bırakan düzenleme ile "eylemlere katılmayanların yasanın yürürlüğe girmesinden sonra örgütten ayrılmaları ve başvurmaları durumunda ceza almamaları öngörüldü. Yasanın kamuoyuna tanıtılması ve özendirici olması amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü çok sayıda afiş ve kitapçık hazırladı. Yasa ile ilgili olarak pek çok yerel yayın kuruluşunda da tanıtımlara yer verildi.

CHP Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer'in daha önceki pişmanlık yasalarına ilişkin yazılı soru önergesini Temmuz ayı içinde yanıtlayan Adalet

Güneydoğu'da neler oluyor?/Sıfır Noktası/Oral Çalışlar (Cumhuriyet-15 Temmuz 2003)

Güneydoğu'dan son günlerde gelen haberler pek iç açıcı değil. PKK/KADEK yeniden eylemlere ve öldürmelere başladı. Bingöl ve çevresinde yoğunlaşan bu eylemler acaba yeni bir eğilime mi işaret ediyor?

Bir süredir, "Eve Dönüş Yasası"nın gündeme gelmesiyle, Güneydoğu hareketlenmeye başladı. DEHAP çevresi, yeni çıkarılmak istenen yasaya muhalefet ediyor, bunun "genel af"fa dönüştürülmesini istiyor. Bu arada Bingöl'de bazı güvenlik güçlerinin davranışları da gerilimi arttırıcı bir hava taşıyor. Bingöl İnsan Hakları Derneği Başkanı'nın uğradığını söylediği baskılar ve tehditler de iki taraflı olarak bir gerilim stratejisinin yürürlüğe konmak istendiği gibi endişeleri beraberinde getiriyor.

****

Güneydoğu, son dört yıldır giderek yumuşayan bir siyasi ortam içine girmişti. İnsanlar, 20 yıla yakın süren çatışmaların, köy boşaltmaların, ölümlerin ardından yeni yeni toparlanmaya başlamışlardı. Şehirler artık bir faili meçhul cinayetler yeri olmaktan çıkıyordu. Belediyeler, altyapı hizmetlerine, kültür festivallerine yönelmişlerdi.

Bu dönemin en önemli gelişmesi ise Irak'ın ABD tarafından işgaliydi. Bu işgal, Kuzey Irak'taki gelişmelerin de başka bir boyuta dönüşmesini beraberinde getirdi. Eskiden bu bölge, Türkiye ile Kuzey Irak'taki Kürt grupları arasında inişli çıkışlı ilişkiler içinde belirsiz bir özellik arz ediyordu. ABD'nin bölgeye egemen olmasıyla, Kuzey Irak'taki Kürtlerle, Türkiye arasındaki ilişkilerin çapı da değişti.

¹⁰ 1980 sonrasında çeşitli adlarla çıkartılan pişmanlık yasaları şunlar:

1985 yılında 3216 sayılı yasa, 1988 yılında 3419 sayılı yasa, 1990 yılında 3618 sayılı yasa, 1992 yılında 3853 sayılı yasa, 1995 yılında 4085 sayılı yasa, 1999 yılında 4450 sayılı yasa, 2000 yılında 4537 sayılı yasa.

¹¹ Anayasa ve içtüzüğe göre, genel af ve özel af niteliği taşıyan yasa tasarı ve tekliflerinin kabul edilmesi için beşte üç (330 milletvekili) nitelikli çoğunluk aranıyor.

ABD ile Kürt grupları arasında gelişen sıcak ilişki, Türkiye'nin bölgedeki egemenliğini sınırlandırma çabalarına yol açtı. 11 Türk askerinin kafalarına çuval geçirilerek kaçırılması, ABD'nin bu bölgedeki egemenlik isteğini ve Türkiye'nin bölgedeki varlığına bir tepkiyi de içinde barındırıyordu.

Bu olaylar devam ederken zaman zaman ABD'den Türkiye'ye yönelik bazı isteklerin geldiği basına yansdı. Bu istekler arasında Türkiye'de Kürt sorununa yönelik bazı adımlar atılması isteği de vardı. Örneğin dağdaki militanların indirilmesi için bir çözüm bulunması bunlar arasındaydı.

ABD, Türkiye'den kaynaklanacak bir Kürt sorununun işini zorlaştırmasını istemiyordu. Bu arada anlaşıldığı kadarıyla bir grup KADEK militanı Kuzey Irak'tan Türkiye'ye geçmişti. Bu geçişle birlikte Türkiye'de KADEK'e yönelik operasyonlar sıklaşmıştı. KADEK, Tunceli Valisi'ne yapılan suikastı, bir misilleme olarak savunuyordu.

***

Görüldüğü kadarıyla bölgede hava yeniden sertleşiyordu. Bu sertleşme Türkiye içindeki sertlik yanlılarını da harekete geçirebilirdi. Bu yönde bölgede bazı hareketlenmeler olduğunu bölgeyi bilenler ifade ediyorlar.

Türkiye'de AB'ye uyum yasalarının hazırlandığı bir dönemde ortalığın gerilmesi pek hayra alamet değil. Türkiye acaba yeniden bir oyunun içine mi çekilmek isteniyor? Türkiye yeniden bir çatışmalar dönemine mi döndürülmek isteniyor?

Bölgeyi iyi bilen birisi olarak şunu söyleyebilirim: Son yıllarda ciddi bir yumuşama yaşandı. İnsanlar büyük bir felaket döneminin ardından kendilerini toparlamaya başladılar. Fakat, soruna köklü çözüm bulunması amacıyla ciddi bir adım atılamadı. Türkiye'yi yönetenlerin, Kürt sorununun çözümüne yönelik dikkat çekici bir çaba gösterdiği söylenemez. AB uyum yasaları içinde yer alan anadilde yayın ve eğitim konusu bile uygulanmadı. Bölgede yer yer bazı güvenlik güçleri insan haklarını ihlal etmeyi sürdürdüler.

Tam çözüm için yeni şeyler yapılabilir mi tartışmaları gündemde iken bu kez uzun süredir suskunluğunu koruyan KADEK eylemlere başladı. Kafalarda soru işaretleri birbiri ardından gündeme geliyor? Bölgede kim, ne yapmak istiyor? KADEK'i ne gibi etkenler yeniden tetikledi?

"Eve Dönüş Yasası" bir ilk adım olarak kabul edilemez miydi? KADEK bundan neden hoşlanmadı? Tabii ki doğru olan, bir genel afla bu sorunu kökünden halletmektir. Ancak Türkiye'nin iç dengelerinin şimdilik böyle bir çözüme olanak vermediği söyleniyor.

Türkiye kritik bir dönemden geçerken bu sorunun yeniden çatışmalara doğru gitmesinin arkasında belli ki çok çeşitli nedenler var. Ama işlerin tatsız bir noktaya geldiği bir gerçek. Endişeli bir döneme giriyoruz. Demokrasiden, barıştan yana insanlarımızın daha dikkatli olması gereken bir dönem içindeyiz. Türkiye, zor bir ülke. Bir sorunu çözdüğü sanılırken başka bir sorun gelip önünü tıkayabiliyor.

Toplum Kazandırma Kanunu

Kanun No. 4959

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı, siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için kurulmuş terör örgütleri mensuplarının topluma yeniden kazandırılması, toplumsal huzur ve dayanışmanın güçlendirilerek devam ettirilmesidir.

Kapsam ve tanım

MADDE 2. - Bu Kanun;

a) Terör örgütü mensubu olup silahlı mukavemet göstermeksizin kendiliklerinden veya vasıtalı teslim olanlar yahut kendiliklerinden örgütten çekildiği anlaşılanlar ile yakalanmak suretiyle ele geçirilenlerden, terör örgütü tarafından işlenen suçlara;

1) İştirak etmeyenler,

2) İştirak edenler,

b) Terör örgütü mensuplarına, hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösteren veya erzak veya silah ya da cephane tedarik eden yahut başka yollardan yardım edenler,

Hakkında uygulanır.

Bu Kanunda geçen terör örgütü terimi; siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek üzere kurulmuş 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete, silahlı çete veya gizli ittifakı kapsar.

Kanundan yararlanamayacaklar

MADDE 3. - Bu Kanun hükümleri;

a) Her ne ad altında olursa olsun en üst seviyedeki yönetim biriminde yer almış olup, tamamı üzerinde etkili olacak şekilde terör örgütünü sevk ve idare edenler,

b) Bu Kanun kapsamında kalmakla birlikte, hükmü kesinleşmeden önce hâkim huzurunda daha önceki beyanlarını reddeden veya bu Kanun hükümlerinden yararlanmak istemediğini beyan eden failer,

c) Haklarında bu Kanun ile 5.6.1985 tarihli ve 3216 sayılı, 25.3.1988 tarihli ve 3419 sayılı, 21.3.1990 tarihli ve 3618 sayılı, 26.11.1992 tarihli ve 3853 sayılı, 28.2.1995 tarihli ve 4085 sayılı, 26.8.1999 tarihli ve 4450 sayılı, 24.2.2000 tarihli ve 4537

sayılı Kanun hükümleri uygulanmış bulunanlardan anılan kanunların kapsamına giren suçları yeniden işleyenler, hakkında uygulanmaz.

Ceza indirimleri, kötünietli açıklama ve tekerrür

MADDE 4.- Terör örgütü mensubu olup da;

a) Terör örgütü tarafından işlenen suçlara iştirak etmemiş ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra silâhlı mukavemet göstermeksizin kendiliklerinden veya vasıtalı olarak teslim olmuş veya kendiliklerinden örgütten çekildiği anlaşılmış olanlardan, bu Kanundan yararlanmak istediğini beyan edenler hakkında ceza verilmez.

b) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce terör örgütü tarafından işlenen suçlara iştirak etmiş, ancak bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra silâhlı mukavemet göstermeksizin kendiliklerinden veya vasıtalı olarak teslim olmuş veya kendiliklerinden örgütten çekildiği anlaşılmış olanlar hakkında, bu Kanundan yararlanmak istediğini beyan etmeleri ve terör örgütü içindeki konum ve faaliyetleriyle uyumlu şekilde terör örgütünün yapısı, faaliyetleri, işlenen suçlar ve diğer failer hakkında doğru bilgi verdiğinin tespit edilmesi halinde, işlemiş oldukları suçun vasıf ve mahiyetine göre, idam cezasından dönüştürülmüş müebbet ağır hapis cezası yerine oniki yıl, müebbet ağır hapis cezası yerine dokuz yıl ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar beşte bire indirilerek hükmolunur.

c) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce terör örgütü tarafından işlenen suçlara iştirak etmiş veya etmemiş olmakla beraber, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yakalanmış olanlardan, bu Kanundan yararlanmak istediğini beyan etmeleri ve terör örgütü içindeki konum ve faaliyetiyle uyumlu şekilde bilgi vermek suretiyle; terör örgütünün dağılmasına veya meydana çıkarılmasına yardım etmeleri ya da verecekleri bilgi ve belgelerle yahut bizzat gösterecekleri çaba ile terör örgütünün amaçladığı suçun işlenmesine engel olmaları halinde, bu bilgileri;

1) Hüküm kesinleşmeden önce verenler hakkında işlemiş oldukları suçun vasıf ve mahiyetine göre, idam cezasından dönüştürülmüş müebbet ağır hapis cezası yerine onaltı yıl, müebbet ağır hapis cezası yerine ondört yıl ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar üçte bire indirilerek hükmolunur.

2) Hüküm kesinleştikten sonra verenler hakkında işlemiş oldukları suçun vasıf ve mahiyetine göre, idam cezasından dönüştürülmüş müebbet ağır hapis cezası yerine yirmiiki yıl, müebbet ağır hapis cezası yerine ondokuz yıl ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar yarısına indirilerek hükmolunur.

Bu Kanun hükümlerinden yararlanmak amacıyla yapılan açıklamaların, kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğunun anlaşılması halinde, fiil başka bir suç oluştursa bile fail ayrıca beş yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezasıyla cezalandırılır ve bu Kanun hükümlerinden yararlandırılmaz.

Bu Kanundan yararlandıktan sonra Türk Ceza Kanununun 81 inci maddesinde öngörülen süreler içinde bu Kanun kapsamına giren suçları yeniden işleyenler hakkında verilecek cezalar yarı oranında artırılarak hükmolunur.

Bu madde hükümleri, terör örgütü mensubu olmayıp da; terör örgütü mensuplarına silâh ve cephaneye tedarik edenler hakkında da uygulanır. Ancak, maddenin birinci fıkrası kapsamına giren terör örgütleri mensuplarına sadece barınacak yer gösteren veya erzak tedarik eden yahut başka yollardan yardım edenlere ceza verilmez.

Koruma tedbirleri

MADDE 5. - Haklarında Türk Ceza Kanununun 170 inci maddesi ile 171 inci maddesinin son fıkrası ve terör örgütü içindeki konum ve faaliyetleriyle uyumlu bilgi verdikleri tespit edilerek bu Kanun hükümleri uygulananlar için, mahkeme kararının kesinleşmesi beklenmeksizin ilgilinin isteği hâlinde gerekli görülen koruma tedbirleri ile kişinin topluma kazandırılması için her türlü tedbir İçişleri Bakanlığı tarafından alınır.

Alınacak tedbirlerin uygulanmasında İçişleri Bakanlığı ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar gerekli her türlü gizlilik kurallarına uymak zorundadırlar. Bu fıkra hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında iki yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Koruma tedbiri uygulanacak kişiler ile tedbirin çeşidi, şekli ve bunlarla ilgili harcamalar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Koruma tedbirleri yönünden ilgili kurum ve kuruluşlar İçişleri Bakanlığının taleplerini gecikmeksizin yerine getirirler.

Koruma tedbirlerinin uygulanması ile ilgili harcamalar İçişleri Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibine konulan ödenekten karşılanır. Bu ödenekten yapılacak harcamalar, İçişleri Bakanlık makamının onayına dayanılarak 26.5.1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun değişik 77 nci maddesinde belirtilen esaslar doğrultusunda tahakkuk ettirilerek ödenir. Bu harcamalar hakkında 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Bu madde uyarınca kimlikleri değiştirilenlerin yeni kimlikleri adli sicil kayıtlarına işlenir ve sicilleri sadece Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğündeki merkezi adli sicilde bulundurulur.

5.6.1985 tarihli ve 3216 sayılı Kanun ile 25.3.1988 tarihli ve 3419 sayılı Kanun hükümlerinden yararlananlar hakkında koruma tedbirlerinin uygulanmasına devam edilir.

Verilen bilgilerin araştırılması

MADDE 6. - Bu Kanuna göre yetkili mercilere ve mahkemelere bilgi verildiği takdirde yetkili merciler ve mahkemeler bunu derhal ve gizlilik kaydı ile İçişleri Bakanlığına bildirirler.

Bu Kanunun uygulaması bakımından mahkeme, verilen bilgi ve açıklamanın doğruluğunu ayrıca İçişleri Bakanlığı vasıtasıyla araştırır. Mahkeme verilen bilgi ve açıklamaların araştırılması bakımından sanığın tüm aşamalarda ifade ve açıklamalarının yer aldığı bir dosyayı İçişleri Bakanlığına gönderir. İçişleri Bakanlığı mahkemenin yazısı üzerine, konuyu en kısa zamanda inceleyerek mahkemeye gerekçeli bir rapor verir.

Verilen bilginin doğruluğunun araştırılması bakımından zorunlu görülen hallerde hükümlü veya tutuklular, araştırmayı yürütmekle görevli makamın isteği ve savcının talebiyle, hükümlü veya tutuklunun rızası alınmak koşuluyla hükümlü veya tutuklunun bulunduğu yerdeki mahkemenin kararıyla ceza infaz kurumu veya tutukeviden alınabilirler. Zabıta muhafazasında kalmamak süre, işin niteliğine göre mahkemece tespit olunur. Hâkim, her defasında karar vermeden önce hükümlü veya tutukluyu dinler. Ancak bu süre her defasında dört günü, hiçbir surette onbeş günü geçemez. Bu süre hükümlülük ve tutuklulukta geçmiş sayılır. Hükümlü veya tutuklunun sağlık durumu, ceza infaz kurumu veya tutukeviden ayrılış ve dönüşlerinde doktor raporuyla tespit edilir. Zabıta muhafazasında kalınan sürede yapılan işlemlere ilişkin belgelerin bir örneği, ilgilinin dosyasında muhafaza edilmek üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Bu Kanunun uygulandığı hallerde, mahkemece gerekli görülürse infazın tehirine karar verilebilir.

Bu Kanun hükümlerinden yararlananlar hakkındaki hükmün bir örneği, kesinleşmesini takiben mahkemece İçişleri Bakanlığına gönderilir.

30.7.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun 7 nci maddesi kapsamına giren ve koruma tedbiri uygulanacak kişilerle ilgili işlemler esnasında, bu Kanunla düzenlenen koruma tedbirleri kapsamında bulunup bulunmadıkları ilgili tanık koruma birimlerince araştırılır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 7. - 25.3.1988 tarihli ve 3419 sayılı Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun, ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Diğer kanunlarda yürürlükten kaldırılan 25.3.1988 tarihli ve 3419 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 1.- Terör örgütü mensubu olup da bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kendiliklerinden örgütten çekildiği anlaşılanlardan veya teslim olanlardan yahut yakalananlardan bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde yetkili makam veya mahkemeye başvurup da bu Kanun hükümlerinden yararlanmak istediğini beyan edenlerden, durumlarına göre şartları yerine getirmiş olanlar veya getirenler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 8.- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve 4 üncü maddenin birinci ve son fıkrası yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlükten kalkar.

Yürütme

MADDE 9. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bakanı Cemil Çiçek, 1985, 1988, 1990, 1992, 1995, 1999 ve 2000 yıllarında çıkartılan 7 yasadan yararlanmak için 4.429 kişinin başvurduğunu bunlardan 509'unun koruma önlemlerinden yararlandığını bildirdi. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre yasalardan 2.040 kişi yararlandı.

Diyarbakır Barosu Başkanı Sezgin Tanrıkulu, Ağustos ayında yaptığı açıklamada, yasadan yararlanmak için başvuranların büyük bir kısmının Hizbullah hükümlüsü ve tutuklusunu ile 2000 yılından beri önceki yasalar için de başvuran PKK itirafçıları olduğunu söyledi. Militanların silahlarını bırakmaları

için geniş bir konsensus dahilinde bir yasal düzenleme yapılması gerektiğini belirten Tanrıkulu, kendilerinin 8 baro ile beraber hazırlayarak Adalet Bakanlığı'na yolladıkları taslağa hiçbir yanıt alamadıklarını kaydetti.

Faili meçhul cinayetlere dikkat çeken Av. Tanrıkulu, "1991 ile 1995 dönemleri arasında bölgemizde Hizbullah'ın işlediği bilinen 3 bine yakın faili meçhul cinayet işlendi. Hükümet bu yasayla ortaya çıkacak 25-30 itirafçısıyla birlikte bütün bir dönemin üstünü örtmeye çalışacak" dedi. Tanrıkulu, KADEK davasından cezaevlerinde bulunanlara yasadan yararlanmaları yönünde baskı yapıldığını söyledi.

Pes doğrusu! (Murat Çelikkan-20 Ağustos 2003/Radikal)

PKK/KADEK'in çözülmesine yönelik 'Topluma Kazandırma' adlı pişmanlık yasası, yasadışı konuma düşmüş militandan çok, cezaevindeki tutukludan rağbet gördü. Ancak bu toplumsal sorunu böylesi bir yasayla çözmeye niyetinde olan hükümet, bu konuda kapsamlı bir toplumsal çözüm önerisi geliştireceğine, 'Irak'a asker gönderme' temelinde bir çözümsüzlüğü tartışmaya başladı bile. Bu senaryo çerçevesindeki uygulamalardan biri, 'pes' dedirtecek nitelikte. Bölgede 'nereden yayın yaptığı' tam olarak bilinmeyen bir radyo istasyonundan PKK'lılara 'teslim ol' çağrısı yapılıyor. Yapılabilir. Bu, yeni uygulamanın duyurulmasının araçlarından biri. Ancak bu çağrılara destek amacıyla Ferhat Tunç ve Ahmet Kaya'nın şarkıları da kullanılıyor. Ferhat Tunç, daha dün, katıldığı Doğubeyazıt Festivali'nde, konuşmasında 'PKK yandaşlığı' yaptığı iddiasıyla tutuklandı. Kayıtlardan, iddia edilen konuşmayı yapmadığını kanıtladı ancak davası sürüyor. Ahmet Kaya ise devlet destekli bir toplumsal paranoya ve linç psikolojisi ile sürgüne gitmek zorunda kalmış ve orada ölmüş bir sanatçı. Şarkıları OHAL Bölgesi'nde yasaklıydı. Dil, kültür, yayın hakkı ve 2. sınıf vatandaşlık uygulamasının sona ermesiyle çözülecek bir dizi sorun, çirkin kontrgerilla yöntemleriyle çözülemez./...

Bu arada Ağustos ayı içinde Adalet Bakanlığı tarafından cumhuriyet başsavcılıklarına gönderilen genelgede, yasa ve genelgelerin farklı yorumlanması nedeniyle değişik uygulamaların gündeme geldiği kaydedildi. Genelgede, yasa kapsamına giren suçlardan cezaevlerinde tutuklu ve hükümlü olup, yasadan yararlanmak isteyenler hakkında cumhuriyet başsavcılıklarınca form doldurularak bunların yargılamanın yapıldığı DGM başsavcılığına gönderilmesi gerektiği bildirildi. Genelgede, yasadan yararlanmak isteyenlerin suç durumunun MİT, jandarma, emniyet ve adli sicil kayıtlarından kontrol edilerek tespit edilmesi gerektiği belirtildi.

Bu dönemde yasaya bir başka tepki ise yasadan kendi istekleri dışında yararlandırılan tutuklu ve hükümlülerden geldi. AB'ye uyum çerçevesinde çıkartılan 6 ve 7. uyum paketlerinden yararlanmak için başvuran çok sayıda kişinin başvurusu, "Topluma Kazandırma Yasası" kapsamında değerlendirildi.

Örneğin TCY'nin 169. maddesi uyarınca yargılanan M. Akif Tarın, 18 Ağustos günü tahliye edildi. Tarın, kendisinin 7. uyum paketinden yararlanmak için başvurduğunu ancak "Topluma Kazandırma Yasası"ndan yararlandırılarak serbest bırakıldığını bildirdi. İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Tarın, cezaevlerindeki üzerinde yasadan yararlanmaları yönünde baskı olduğunu savunarak, "7. Uyum Paketi kapsamında bağımsızlardan ve itirafçılardan cezalarda indirim veya tahliye olacağı söylenerek dilekçe istendi. Daha önce hazırlanmış dilekçeler imzalatıldı. Uyum Paketi'nden yararlanmak isteyenlerin dilekçeleri de Pişmanlık Yasası kapsamında değerlendirildi" dedi.

6 Haziran günü "yasadışı örgüte yardım ve yataklık" suçundan tutuklanan Elif Ceylan Özsoy da bilgisi dışında yasadan yararlandırılarak Ağustos ayının başında serbest bırakıldığını açıkladı. Yargıtay tarafından onanan 3 yıl 9 aylık cezası üzerine cezaevine giren Özsoy, kamuoyunda 7. uyum paketi olarak bilinen 4963 Sayılı Yasa'dan yararlanmak üzere başvurduğunu ancak tahliye edildikten sonra kendisine pişmanlık yasasından yararlandığının tebliğ edildiğini anlattı. Özsoy, 11 Ağustos günü DGM'ye verdiği itiraz dilekçesinde şunlara dikkat çekti:

"4963 sayılı AB'ye uyum yasasının 2. maddesi ile mahkemenizin 2002/164 sayılı kararı uyarınca hakkımda verilen, 'Teshil etmek suretiyle yardım yataklık etmek' fiili suç olmaktan çıkartılmıştır. Bu yasaya binaen infazımın durdurulması ve hakkımdaki kesin hükmün tüm sonuçları ile beraber ortadan kaldırılması gerekirken 4963 sayılı yasanın uygulanmasına yer olmadığına kesin hüküm

kazanılmış hak ilkelerine aykırı olarak karar verilmiştir. Ayrıca dışarıda olmamın tek koşulu 'Topluma Kazandırma Yasası' kapsamında ele alınmaksızın infazıma kalındığım yerden devam edilmesini talep ediyorum."

Bu arada Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak üzere başvuruların açıklamalarının doğruluğu, 23 Ekim günü yapılan bir duruşmadaki itirafçının ifadeleri nedeniyle bir kez daha tartışılmaya başladı. Radikal gazetesinde 25 Ekim günü yayınlanan habere göre, İran uyruklu PKK militanı Lokman Sultani yasadan yararlanmak üzere Bingöl'de teslim oldu. İddialara göre, Sultani Karlıova'ya bağlı bazı köylerde yaşayanlar için "bize yardım ettiler" diyerek güvenlik güçlerine bir liste verdi. Sultani'nin ifadeleri doğrultusunda gözaltına alınan yedi köylü, Diyarbakır DGM tarafından tutuklandı, altı kişi hakkında da giyabi tutuklama kararı verildi. Toplam 13 köylü hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı.

Duruşmada ifade veren Sultani, salondaki sanıkların tümünü şahsen ve ismen tanıdığını, kendilerine yardım eden şahıslar olduğunu söyledi. Ancak sanık avukatının isteği üzerine Sultani'ye köylülerin tek tek kim oldukları sorulması üzerine Sultani, "Ben Türkçe biliyorum ama okuyamıyorum. İfadem alınırken, 'bu ifadeyi verirsen kurtulursun' dediler. Ben de tekrar ettim. Ama aslında bunların hiçbirini tanımıyorum" dedi. Bunun üzerine Mahkeme, tüm tutukluların tahliyesine, giyabi tutuklu sanıkların giyabi tutukluluklarının kaldırılmasına karar verdi.

Diğer Olay ve Eylemler

Engin Sincer: Hürriyet gazetesinde 3 Eylül günü yayınlanan bir haberde KADEK Yönetim Kurulu üyesi Engin Sincer'in 15 Ağustos günü Kandil dağında "Topluma Kazandırma Yasası'na sıcak bakması nedeniyle çıkan bir anlaşmazlık sonucu öldürüldüğü" iddia edildi. KADEK'ten aynı gün yapılan açıklamada ise Sincer'in öldürüldüğü doğrulanırken, olayın "kaza kurşunu" sonucu meydana geldiği öne sürüldü. Sincer'in cenazesi 7 Eylül günü Türkiye'ye getirildikten sonra otopsi yapılması için Diyarbakır'a götürüldü. Otopside, Sincer'in "göğüs ve sağ kol üst tarafından giren iki adet ateşli silah çekirdeği" nedeniyle öldüğü belirtildi.

Engin Sincer'in cenazesinin Türkiye'ye getirilmesi sırasında düzenlenen tören nedeniyle Muharrem Şahin, Hasan Oyan ve Umut Tekin adlı kişiler hakkında dava açıldı. Diyarbakır Asliye Ceza Mahkemesi'nde 25 Eylül günü başlayan davada ifade veren Hasan Oyan, Sincer'in cenazesine ilgisi olmadığını, olay günü bir yakınını ziyaret etmek için Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne gittiğini söyledi.

Mahkeme, sanıklardan Avukat Muharrem Şahin hakkında “yargılama izni” alınması için dosyanın Adalet Bakanlığı’na gönderilmesine karar verdi. Duruşma diğer sanık Umut Tekin’in ifadesinin alınması için ertelendi.

Bener Ekmekçi: Yasadan yararlanmak üzere başvurulan DHKP-C davası hükümlüsü Bener Ekmekçi, 26 Eylül günü Sincan F Tipi Cezaevi’nde kendini yaktı. Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde yayınlanan haberlerde, “yasadan yararlanmak isteyen Ekmekçi’nin kendini örgüt baskısıyla yaktığı” öne sürüldü.

Özellikle Haziran ayından itibaren pişmanlık yasası hazırlıklarına karşı, genel af talebiyle protestolar düzenlendi. Polisin sık sık müdahale ettiği gösterilerde çok sayıda kişi gözaltına alındı. Eylemlere ilişkin bazı bilgiler de şöyle:

Yasa hazırlığını protesto etmek ve genel af istemini dile getirmek için 1 Haziran günü İstanbul’da basın açıklaması yapmak isteyen DEHAP’lılara polis müdahale etti. Polis, Taksim Ağa Camii önünde toplanan DEHAP’lıları göz yaşartıcı gaz bombası atarak dağıtmaya çalıştı. Polisle göstericiler arasında İstiklal caddesinde yaşanan kovalamaca sırasında beş kişi gözaltına alındı, çok sayıda kişi de göz yaşartıcı gazdan etkilendi. Daha sonra DEHAP İstanbul İl Örgütü önünde yapılan basın açıklamasının ardından grup olaysız dağıldı.

10 Haziran günü “genel af” talebiyle Adana Çukurova Üniversitesi’nde basın açıklaması yapan ve bildiri dağıtan öğrenciler hakkında okul yönetimi tarafından soruşturma başlatıldığı öğrenildi. Servet Uçar, Kemal Işık, Nihat Avcı, Ceyda Çetin, Ersan Turan, Hüseyin Uğur, Deniz Ökmen, Songül Özdemir, Düzgün Doğan ve Mustafa Saçlı adlı öğrenciler Eylül ayı içinde Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Yönetmeliği’nin 8/c maddesi uyarınca 1 hafta süreyle okuldan uzaklaştırıldı.

14 Haziran günü DEHAP İstanbul İl Örgütü önünde “genel af” istemini dile getirmek üzere karanfil dağıtmak için toplanan kadınlar, Taksim’de polis tarafından engellendi. DEHAP’lı kadınların parti binası önüne gitmelerini de engelleyen polis, 63 kadını gözaltına aldı.

15 Haziran günü Şırnak’ın Cizre ilçesinde basın açıklaması yapan kadınlardan 11’i gözaltına alındı. Aynı gün Van’da “genel af” istemi ile düzenlenen eyleme müdahale eden polisin grubu ateş açarak dağıttığı, bir kişinin de gözaltına alındığı bildirildi.

“Toplumsal barışın sağlanması” amacıyla 16 Haziran günü çeşitli kentlerde “Barış Masası” kuran kadınlar Bingöl’de polis tarafından engellendi. Aralarında sosyolog Pınar Selek ve İHD Genel Başkan Yardımcısı

Eren Keskin’in de bulunduğu bir grup kadın sabah saatlerinde kent girişinde bir süre polis tarafından bekletildi. Bu sırada “Barış Masası”nın kurulacağı Genç caddesini abluka altına alan polis, karşılama amacıyla caddede toplanan kadınları da dağıttı. Polisin burada üç kişiyi gözaltına aldığı bildirildi. Kente girmelerine izin verilen İstanbul, Elazığ, Şanlıurfa ve Adana kadın platformlarına üye kadınlar caddenin girişinde durduruldu.

“Barış Masası”nın kurulacağı saat kulesinin önüne gitmelerine izin verilmeyen kadınların basın açıklaması yapması polis tarafından engellendi. Gruba müdahale eden polis, aralarında Eren Keskin’in bulunduğu 127 kadını gözaltına aldı. Batman, Van ve Diyarbakır’dan gelen kadınlar ise kente sokulmadı. (*Bkz. Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü*)

18 Haziran günü Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nde “genel af” istemi ile öğrenciler tarafından yapılan oturma ve ardından sembolik olarak güvercin uçurma eylemine polis müdahale etti. Öğrencilerin güvercinlerine el koyan polisin okul çıkışında da 100 öğrenciyi gözaltına aldığı bildirildi.

DEHAP Diyarbakır İl Örgütü Kadın Kolları üyelerinin 19 Haziran günü “genel af” talebiyle AKP İl Örgütü önünde düzenlediği gösteriye müdahale eden polisler, aralarında parti yöneticilerinin de bulunduğu yaklaşık 61 kişiyi tartaklayarak gözaltına aldı. Kadınlar 20 Haziran günü serbest bırakıldı. Aynı gerekçeyle Batman’da düzenlenen basın açıklamasında 15, Şırnak’ta da 18 kişi dövülerek gözaltına alındı.

“Genel af” ilan edilmesi istemiyle 21 Haziran günü Muş, Adana, Ağrı, Van, Şırnak, Siirt, Şanlıurfa, Batman, Diyarbakır ve Adıyaman’da gösteriler düzenlendi. Şırnak’ın Silopi ilçesinde DEHAP ilçe binası önünde toplanan kadınların AKP İlçe Örgütü binasına yürümesini engelleyen polisler, göstericileri döverek dağıttı. Olayda Kadın Kolları yöneticileri Emine İnan ve Sabriye Buruntekin gözaltına alındı.

Kampanya çerçevesinde Şanlıurfa milletvekillerine faks çeken DEHAP Şanlıurfa İl yöneticileri Nurettin Çatlak, Aziz Fırat, Celal Melik, Abuzer Pala, Reşit Yardımcı, Feridun Canpolat, Veysi Yavuz, İmhan Sütçak, Halit Çiçek ve Yüksel Çiçek hakkında Temmuz ayında soruşturma açıldığı bildirildi.

Mardin’in Midyat ilçesinde “genel af” için imza standı kuran DEHAP İlçe Başkanı M. Emin Akay, İlçe Örgütü yöneticisi İlyas Akbulut, Reşit Aslan, Ferit Aslan ve Ahmet Akay’a 24 Haziran günü korucular müdahale etti. Olaydan sonra gözaltına alınan DEHAP’lılar aynı gün serbest bırakıldı.

DEHAP Gençlik Kolları tarafından bastırılan “Toplumsal Barış İçin Genel Af” yazılı afişler, 26 Haziran günü Iğdır Valiliği tarafından “İl İdaresi Yasası’nın 11/c maddesi uyarınca” yasaklandı.

Bitlis’in Tatvan ilçesinde “genel af” için imza toplayan DEHAP İlçe Başkanı Sabahattin Özel, DEHAP üyeleri Nevzat Yıldırım ve Hekim Çapkan, Van’da Fatma Elasan ve Hugiir Elasan 27 Haziran günü gözaltına alındı. Fatma ve Hugiir Elasan, 28 Haziran günü serbest bırakıldı. Özel, Yıldırım ve Çapkan ise aynı gün tutuklandı.

Van’ın Çaldıran ilçesinde de 28 Haziran günü gözaltına alınan DEHAP İlçe Başkanı Medeni Yasak, ertesi gün serbest bırakıldı.

Mersin’de de aynı amaçla imza toplayan DEHAP İl Başkanı Ali Tanrıverdi, Ali Güngör, Fatma Bozaner ve Sultan Aktepe 28 Haziran günü gözaltına alındı.

Diyarbakır’da “genel af” istemiyle toplanan yaklaşık 8 bin imzayı TBMM Başkanlığı’na iletmek için 8 Temmuz günü Ankara’ya gitmek isteyen Diyarbakır Gençlik Platformu üyesi 27 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 25’i 9 Temmuz günü çıkarıldıkları mahkeme tarafından “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla tutuklandı. Tutuklananlar, avukatlarının Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi’ne yaptığı itiraz sonucunda 10 Temmuz günü serbest bırakıldı.

Tutuklamaları protesto etmek üzere Adana’da 9 Temmuz tarihinde yapılmak istenen gösteriye polis müdahale etti. Biber gazının da kullanıldığı müdahalede SDP Adana İl Temsilcisi Mustafa Bağcıçek yaralandı, 4 kişi de zehirlendi.

Akşam saatlerinde de Van’da yapılan gösteriye polis müdahale etti. Çıkan olaylarda Faysal Yacan adlı kişinin de panzerin arkasında sürüklendiği ve işkence gördüğü bildirildi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

9 Temmuz günü genel af talebiyle Diyarbakır, Adana, Mardin ve Van’da barışın simgesi olarak Cumhurbaşkanı Sezer ile Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök’e “beyaz tülben” gönderildi. Diğer illerde herhangi bir engelleme olmazken, polis Van’daki eyleme müdahale etti. PTT binasına yürüyen gruba müdahale eden polis 32 kişiyi döverek gözaltına aldı. Aralarında DEHAP Parti Meclisi üyesi Nezahat Ergüneş, Kadın Kolları yöneticisi Zeynep Boğa, Van Kadın Kolları Başkanı Semira Varlı ve Merkez İlçe Başkanı Saime Sürme’nin de bulunduğu DEHAP’lılar 10 Temmuz günü serbest bırakıldı. Serbest bırakılanlardan Saime Sürme, Nurcan Şaybak ve Veysi Dilekçi’nin daha sonra yeniden gözaltına alındığı bildirildi.

“Genel af” istemiyle toplanan imzaları Diyarbakır’dan

Ankara’ya getiren 14 kişi de 11 Temmuz günü Ankara’nın Gölbaşı ilçesinde durduruldu. Polis, otobüste bulunan Tekin Çakmak, Davut Kesen, Fırat Ağırmatlı, Serkan Binbir, Ruşen Erkuş, Özgür Aydınlık, Şakir Özaydın, Tayyip Temel, Özgür Yaşa, Sakine Arat, Muharrem Bulut, Veysi Çelikkiler, Elçin Karakaya ve Ahmet Kaya’yı ve otobüsü karşılamak üzere Gölbaşı’na gelen 9 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar 12 Temmuz günü serbest bırakıldı. Bu arada Diyarbakır’dan gelenleri TBMM önünde bekleyen 30 kişinin basın açıklaması yapması da engellendi.

Şanlıurfa’nın Halfeti, Birecik ve Viranşehir ilçelerinde DEHAP tarafından “Genel af kampanyası” çerçevesinde Temmuz ayı ortalarında düzenlenmesi planlanan konserlere izin verilmedi. Halfeti Kaymakamlığı’nın “bölgede uyuşturucu madde operasyonları yapıldığı için konserte güvenlik görevlisi bulundurulamayacağı” gerekçesiyle konsere izin vermediği öğrenildi. Diyarbakır’da ise konsere saat 15.00-17.30 saatleri arasında düzenlenmesi koşuluyla izin verildiği, DEHAP’ın ise “bu saatlerde havanın aşırı sıcak olması” nedeniyle konseri iptal ettiği bildirildi.

DEHAP Siirt Merkez ilçe yöneticisi M. Sıddık Çelik ve Gençlik Kolları Yöneticisi Abdusselam Güneş 24 Temmuz günü genel af kampanyası çerçevesinde zorla imza topladıkları iddiasıyla tutuklandı.

5 Ağustos günü Şanlıurfa’da gözaltına alınan Perihan Yılmaz, Sevgi Azar ve Bahattin Özbey adlı kişiler 6 Ağustos günü tutuklandı. Tutuklularla görüşen İHD Şube Başkanı Gülay Koca yaptığı açıklamada, gençlere Pişmanlık Yasası’na ilişkin dilekçe imzalatılmak istendiğini ve bunu imzalamaları halinde “serbest bırakılacaklarının söylendiğini” bildirdi.

Siirt Belediyesi’ne ait reklam panolarına polisler tarafından asılan “Topluma Kazandırma Yasası” afişlerini söken Mehmet Alan, Tahir Kapalıgöz, Abdurrahman Tokdemir, Yılmaz Yılmaz, M. Emin Akbulut ve Turan Peynircioğlu ve adı öğrenilemeyen bir işçi, 8 Eylül günü gözaltına alındı. İşçiler Siirt Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi’nde ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı. İşçilerin gözaltında afişleri indirmek için Belediye Başkan Yardımcısı Epözdemir’den emir aldıklarını söylemeleri üzerine Ferit Epözdemir hakkında, 2003 yılı içinde TCY’nin 526. maddesi uyarınca dava açıldı. Davanın görülmesine 2004 yılında başlandı.

Sivas Katliamı Sanıklarının Durumu

Sivas katliamı sanıklarının “Topluma Kazandırma Yasası”nın yürürlüğe girmesinden bir gün sonra

yasadan yararlanmak için başvurdukları bildirildi. CHP Milletvekili Gürol Ergin, 8 Kasım günü Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e "Topluma Kazandırma Yasası"ndan yararlandırılanlarla ilgili soru sordu. Çiçek, soru önergesini 29 Aralık günü yanıtladı. Yanıtta, şu bilgiler verildi:

"7 Aralık 2003 tarihi itibarıyla 1347 PKK'lı, 617 Hizbullah mensubu ve 44 Sivas sanığının başvuruda bulunduğu, 447 PKK'lı ve 377 Hizbullah mensubunun yasadan yararlanarak tahliye olduğu, 61 PKK'lı ve dokuz Hizbullah mensubu ile 42 Sivas sanığının kanundan yararlandığı halde tahliye olamadığı, 27 PKK'lı ile 17 Hizbullah mensubunun kanundan yararlanamadığı, 812 PKK'lı ve 220 Hizbullah mensubu ile iki Sivas sanığının durumunun halen incelemede bulunduğu bakanlığımız kayıtlarından anlaşılmıştır."

Çiçek yasadan yararlanacak hükümlülerin, "indirimli cezaları daha dolmadığı için" şimdilik salıverilmediğini belirtti. Bu tartışmalar sırasında 13 Ocak 2004 tarihinde Radikal gazetesinde "Sivas mahkumları serbest bırakılıyor" başlıklı bir haber yayınlandı. Çiçek'in Ergin'e verdiği yanıtı dayanan haberde, 44 hükümlünün yasadan yararlanmak için Ankara DGM Savcılığı'na başvurduğu, 42 hükümlünün başvurusunun kabul edildiği ve cezalarında indirim yapıldığı, iki başvurunun DGM tarafından incelendiği anlatıldı.

Bu haberin Cemil Çiçek tarafından yalanlanması üzerine 14 Ocak 2004 tarihinde Radikal gazetesinde yayınlanan haberde özetle şöyle denildi:

"Radikal muhabiri, Çiçek'in imzasına rağmen bilginin doğru olup olmadığını soruşturmaya başladı ve dönemin Ankara DGM Başsavcısı Cevdet Volkan'a ulaştı. Volkan, belirtilen tarihte DGM'den bu hükümlülerin yasadan yararlandırılmaları yönünde karar verilmediğinin altını çizerek, 'Bu kişiler 10 yıldır içerde, yasadan yararlanırlardı tahliye olurlardı' dedi.

Volkan, 'Bakan neden bu bilginin altına imza atmış olabilir?' sorusunu şöyle yanıtladı:

'Bu tamamen ifadeyle ilgili bir şey. Bakanlık bizden yasayla ilgili düzenli anket formlarıyla bilgi ister, biz de göndeririz. Buradaki açıklamayı Sivas davasındaki 42 kişinin başvurusunun işleme konulduğu şeklinde anlamak

lazım.'

Radikal, bu açıklamanın ardından aynı gün Bakan Çiçek'e ulaştı ve durumu anlattı. Çiçek, imzaladığı yazının en az dokuz imzadan geçtiğini, bunların hepsinin de hâkim olduklarını belirterek bilginin doğru olması gerektiğini söyledi.

'Bu çelişkiye rağmen, gazete yazınıza bağlı kalarak haber yaptığında sorun olabilir' denilmesi üzerine ise Çiçek, 'Nasılca haberi hazırlamışsınız. Yarın bir çıksın, bakalım, inceleyelim. Tavzih edilmesi (düzeltilmesi) gereken bir nokta varsa gerekli açıklamayı yaparız' diye konuştu.

Bakan Çiçek, 13 Ocak sabahı manşetle ilgili olarak Genel Yayın Yönetmeni İsmet Berkan'ı aradı. Berkan'ın, 'Sizin cevap yazınızda yanlış anladığımız ya da çarpıttığımız bir nokta var mı?' sorusunu Çiçek, 'Bizim yazımız yanlış anlaşılmaya uygun bir dille yazılmış' diyerek yanıtladı. Aynı saatlerde DGM'den bu yönde verilmiş bir karar olmadığı bilgisi geldi, öğlen saatlerinde de Çiçek 'düzeltme' yaptı. Çiçek, TÜSIAD heyetini kabulde şunları söyledi:

'Sivas davası hükümlüleri, yasanın başvuru hakkından yararlanmıştır. Sanki mahkeme karar vermiş, bunun sonunda cezalarında indirim yapılmış gibi algılanması doğru değil. Yanlış algılama var. Henüz bu konuda Ankara 1 No'lu DGM bir karar vermemiştir. Benim ifade ettiğim, hükümlülerin yasadan başvurma haklarını kullandıklarıdır. Bu iş hemen başvuruya olmuyor. Emniyet gerekli soruşturmayı yapacak, hükümlülerin ifadeleri alınacak ve ondan sonra mahkemeye gelecek. Mahkeme değerlendirecek. Aldığım bilgi bu konudaki duruşmanın 17 Şubat'ta yapılacağı yönündedir.'

Haber çıkmadan önce kendisiyle görüşüldüğü hatırlatılan Çiçek, 'Size yanlış bilgi mi verildi? İmzanız olan yazıya esas olan ters yöndeki bilgi notunu hazırlayanlar için bir işlem söz konusu mu?' sorusu üzerine 'Yanlış anlaşılma varsa düzelttik. Bu konuda bilgi verenler için daha sonra gereği yapılır' dedi. Adalet Bakanlığı'ndan kaynaklanan yanlıştan dolayı haberimizi düzeltir, özür dileriz."

Sivas katliamı dava sanıklarının yasadan yararlanmak için yaptıkları başvuru 2004 yılı Şubat ayına kadar sonuçlanmadı. (Yurtiçinde ve yurtdışında yakalanan Sivas katliamı sanıklarının durumu için (Bkz. Yaşam Hakkı)

3 - ZORUNLU GÖÇ

Yaşamlarını güvence altına almak amacıyla yaşadıkları yerleri terketmek zorunda kalanların yanısıra, yerleşim birimlerinin idari ya da askeri bir kararla boşaltılmasıyla gelen zorunlu göç uygulamasının yarattığı sorunların çözümü için 2003 yılında da önemli bir adım atılmadı. Olağanüstü Hal

Uygulaması'nın 2002 yılında sona erdirilmesine karşın zorunlu göçün ve yerleşim birimlerine geri dönüşlerin önündeki en büyük engeli teşkil eden koruculuk uygulamasının sonlandırılmasına yönelik bir çaba da gösterilmedi.

Bu arada yetkililerin verdiği rakamların bile birbirleri ile çelişmesi, boşaltılan köy ve mezraların sayısının saptanmasındaki güçlüğü ortaya koydu. Meclis Araştırma Komisyonu'nun 1998 yılında açıklanan raporunda, 1997 yılı Kasım ayı itibarıyla OHAL ve mücavir alanı kapsayan bölgede 905'i köy, 2.523'ü mezra olmak üzere toplam 3.428 yerleşim biriminin boşaltıldığı, 378.335 kişinin yerinden edildiği belirtilmesine karşın İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, yıl içinde yaptığı açıklamada 811 köy ve 2.469 mezra olmak üzere toplam 3.280 yerleşim biriminin boşaltıldığını söyledi.

Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer'in soru önergesini 11 Mart günü yanıtlayan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, OHAL'in yürürlükte kaldığı dönem boyunca boşalan/boşalttırılan yerleşim birimlerine ilişkin olarak şu bilgileri verdi:

"285 Sayılı KHK'nın 4/h maddesi Olağanüstü Hal Bölge Valisi güvenlik yönünden gerekli düzenlemeleri yapabilmek için geçici veya sürekli olarak görev alanı içinde bulunan köy, mezra ve benzeri yerleşim birimleri boşalttırabilir. Yerlerini değiştirebilir hükmü amirdir. Ancak OHAL Bölge Valisince bu yetki hiç kullanılmamıştır. Ancak, OHAL ilanını gerektiren yaygın şiddet eylemleri ve yasadışı örgütün baskıları nedeniyle, 11 ilde toplam 811 köy ve 2.469 mezra, köylüler tarafından kendi istekleri çerçevesinde, herhangi bir idari karar alınmadan boşaltılmıştır. Nitekim, sağlanan huzur ve güven ortamına bağlı olarak, 456 köy ile 347 mezrada yaşayan vatandaşlarımız, kendiliklerinden köylerine geri dönüş yapmışlardır. (...) Köylerin boşalma tarihlerine ilişkin bilgiler mevcut olmadığından, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporu'ndan sonra kendiliğinden boşalan köy bulunup bulunmadığı belirlenememiştir."

Diyarbakır Valisi Nusret Miroğlu, Ağustos ayında yaptığı açıklamada, köye geri dönüşlerle ilgili bir problem olmadığını öne sürerek, Diyarbakır'da 69 köy ve 97 mezraya, 12.666 kişinin geri döndüğünü, geri dönenlere konutlarını yapabilmeleri için 1.5 trilyon Türk lirası (TL.) yardım sağlandığını iddia etti. Miroğlu, dağlık bölgelerde üç-dört ev bulunan yerler olduğunu ve amaçlarının bunları biraraya getirmek olduğunu söyledi.

Daha sonra bir açıklama yapan Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der) Başkanı Şefika Gürbüz ise Miroğlu'nun açıklamalarını yalanladı. Gürbüz, valiliklere "Köye Dönüş Projesi" için verilen paralarla birçok yerde karakol yapıldığını, köylere gidenlerin de, özel kartlarla giriş yapabildiğini söyledi. Gürbüz, köye dönüşlerde

koruculuk ve mayınların da engel olmayı sürdürdüğünü anlattı.

1 Aralık günü Zaman gazetesinde yayınlanan bir haberde, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun Bingöl, Van, Diyarbakır, Hakkari, Bitlis, Mardin, Şırnak, Siirt, Batman, Tunceli, Muş ve Elazığ'da 621 köy ile 436 mezraya geri dönüş sağlandığını açıkladığı belirtildi. 2004 yılından itibaren Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi'ne Adıyaman ve Ağrı'nın da dahil edileceği belirtilen haberde, söz konusu tarihe kadar proje kapsamında valiliklere 15 trilyon 915 milyar TL. gönderildiği savunuldu.

Göç-Der Başkanı Şefika Gürbüz, Aralık ayında yaptığı açıklamada devlet yetkililerinin 84 bin kişinin köylerine geri döndüğü şeklindeki açıklamalarının gerçeği yansıtmadığını söyledi. Bahar ayları ile birlikte bazı köylülerin sadece tarlalarını ekmek üzere köylerine döndüklerini belirten Gürbüz, bunun da göç mağdurlarının yüzde 5'ine denk düştüğünü anlattı. Köye geri dönüş yapan sınırlı sayıdaki göçzedenin de oldukça zor şartlar altında yaşamlarını sürdürdüklerini anlatan Gürbüz, "Örneğin, Faraşın Yaylası (Van, Hakkari, Şırnak arasındaki bölge) denilen yerde köylüler çadırlarda kalıyor. Çoğu çocuk ve kadın olan bu köylüler devlet yardımından hiç yararlanmadı. Devlet bunlara yardım elini uzatmadı. Uzun vadeli çözümler üretilmediği müddetçe köye dönüşler, kısa vadede sadece yazın tarlalarını ekip biçmekten ibaret olacaktır" dedi.

Bu arada Hürriyet gazetesinde 1 Mart günü yayınlanan bir haberde, 3 Kasım 2002 seçimlerinin ardından kurulan 58. Hükümet'in "Köy-Kent" projesini iptal ettiği kaydedildi. Haberde 58. Hükümet'te Tarım ve Köyişleri Bakanı olarak görev yapan Prof. Dr. Sami Güçlü'nün Dünya Bankası'ndan sağlanan 300 milyon ABD doları tutarındaki krediye ek olarak Türkiye Cumhuriyeti kaynaklarından sağlanan 130 milyon ABD doları tutarındaki kaynakla büyük bir kampanya başlatmayı öngören hazırlıkları durdurduğu; projenin uygulanması için 900 bin dolar sarf edilerek kurulan ofisi dağıtan Bakan Güçlü'nün, görevlendirilen uzman ve diğer personelin de iş akitlerini feshettiği belirtildi. Sami Güçlü ise yaptığı açıklamada Köy-Kent projesine son verildiğini doğrularken, kararın kendi isteği doğrultusunda alınmadığını öne sürdü.

Göç-Der tarafından hazırlanan "Bölgede Huzurun ve Toplumsal Barışın Sağlanması için Koruculuk Kaldırılmalıdır" başlıklı rapor, Eylül ayı başında TBMM'ye sunuldu. Koruculuğun kaldırılması için topladıkları 30 bin imzayı TBMM'ye sunan Göç-Der Başkan Yardımcısı Abdülhalim Gümüş, koruculuk

uygulamasının bölgenin sosyal yapısını iyi değerlendirmeden hayata geçirilmiş bir uygulama olduğuna dikkat çekti. Gümüş, bölgedeki birçok faili meçhul cinayetten uyuşturucu kaçakçılığına, tehdide kadar korucuların suç dosyalarının kabarcık olduğunu hatırlatarak, koruculuğun kaldırılması durumunda köye dönüşlerin hızlanacağını kaydetti.

IHD Hakkari Şube Başkanı Nayif Kayacan, Ekim ayında yaptığı açıklamada, Hakkari’de boşaltılan 34 köy ve 148 mezraya dönmek isteyenlerin mayınlar

nedeniyle dönüş yapamadıklarını söyledi. Boşaltılan köylerin tümünde mayın olduğunu kaydeden Kayacan, “Köye dönüş için can güvenliği şart. Şu anda hiçbir köylü patika yollardan can güvenliği içinde yürüyemiyor. Çünkü her an bir mayın karşısına çıkabilir. Mayınların mutlaka temizlenmesi gerekir. Diğer yandan da geri dönen köylülere artık yardım yataklık baskıları yapılmamalı. Köylünün de ülkenin de can ve mal güvenliğini sağlayacak olan güvenlik güçleridir” dedi.

Tunceli’de Boşaltılan Köyler (Oral Çalışlar/Sıfır Noktası-29 Ağustos 2003/Cumhuriyet)

Tunceli Barosu, boşaltılan köyler konusunda kapsamlı bir araştırma gerçekleştirdi. Baro Başkanı Hüseyin Aygün bu araştırma ile ilgili gönderdiği mektupta şunları söylüyor: “Tunceli ‘1994 Konsepti’ olarak adlandırılan resmi politikalarından en fazla etkilenen bölge idi. Boşaltılan yüzlerce köy, onlarca ‘siyasal kayıp’, yoğun insan hakkı ihlalleri ve ağır bir toplumsal travma bu döneme eşlik eder.

Tunceli’nin yakılan ya da boşaltılan köyleri; bu köylerin sayısı ve bugünkü mevcut durum hep tartışıldı. Baromuz, bu konudaki mevcut durumu aydınlatmak ve yetkilileri uyararak ve kamuoyunu bilgilendirmek için bir araştırma yaptı. Bu araştırmayı size gönderiyorum.

Tunceli’nin 392 köyünün 101’inde tek bir evde hayat kalmamıştır. Buna 300-400 arasındaki boş mezrayı da eklemek gerekir. 101 köyü boş Tunceli’nin nüfusu da 1990 sayımına göre yarı oranında azalmıştır.

Şimdi şunu düşünelim: 101 köyde en az 100 kişilik bir nüfus olsa -ki Tunceli’nin bazı köylerinde 800-900 kişi vardı- 11 bin kişi yurdundan ayrılmak zorunda kalmış demektir. Bu sayıda büyük bir kitlenin Türkiye’nin neresinde olduğu ve ne iş yaptığı; ne yiyip içtiği; çocuklarının durumu; sağlık sorunları vs. hiçbir şey bilinmemektedir.”

****

Tunceli Barosu’nun yaptırdığı araştırmadan (Ağustos 2003) bazı bölümler: Tunceli “zorunlu iç göç”e en fazla nüfus vermiş illerden birisidir. 1990’da nüfusu 160 binlerde olan Tunceli, bugün 80 bin civarında nüfusa sahiptir.

Tunceli’de ve bölgede izlenen köy boşaltma politikası, ulusal ve uluslararası insani hukuka aykırıydı. Hükümet zorla göç ettirilmiş yurttaşlara karşı sorumluluğunu ve özellikle tazmin yükümlülüğünü ihmal etmeye devam etmektedir.

Köyler boşaltılırken herhangi bir resmi makamın kararı söz konusu değildir. Nüfusun intikaline hangi kurumun karar verdiği bilinmemektedir. Bilinen tek şey, köyden zorla çıkarılma esnasında ilgili askeri birliğin yetkilisinin köyün boşaltılması yönündeki telkinleridir.

Ülke içinde göç ettirilen topluluklara göç ettirmenin nedenleri ve prosedürü ile tazminat ve yeniden yerleşme konusunda tam bir bilgi verilmelidir. Tunceli’de köyünden çıkarılanlar niçin böyle bir işlem yaptığını bilemedikleri gibi nereye gönderildikleri, ne zaman dönecekleri veya tazminat ve yeniden yerleşme konusunda hiçbir bilgi verilmemiştir.

Tunceli’de 1994 yılından bugüne köy yakma, mülkiyete zarar verme ve diğer hukuka aykırı uygulamalar ile ilgili sayısız suç duyurusu ve zarar-zıyan tespit davası açılmıştır. Ancak davacı köylülerin hiçbir müracaatından sonuç alınmamıştır. Tek bir askeri yetkili veya kamu görevlisi yargılanamamıştır. Açılan zarar-zıyan davalarının hiçbirisinde idare tazminat ödemeye mahkûm edilmemiştir. 9-10 yıl boyunca köylerde tespit bile yapılamamıştır. Köy boşaltma fiillerinin bizzat sorumluları olan askeri merciler mahkemelerin “güvenlik” talebine yıllarca olumsuz yanıt vermişlerdir.

Bazı yerleşim birimlerinde köylerin boşaltılmasından sonra kimi insanlar “kayıp” olmuştur. Sayıları onlarca olan bu kişilerin yaşamından bugün gelinen yerde umut kesilmiştir. Göç ettirilen kişilerin mal ve mülkü gasp edilemez; mülkleri toplu cezalandırma biçimi olarak tahrip edilemez. Bu ilkenin de yerine getirilmediği ortadadır. Zira; göç ettirilen köylerin sakinlerinin başta konut olmak üzere tarla, ağaç ve diğer mülk araçları yakılmış ve yıkılmıştır. Köylülerin geri dönmelerine adeta engel olunmak için tam bir yıkım meydana gelmiştir.

Yetkililer göç ettirilen kişilerin geride kalan mal ve mülklerini korumak zorundadırlar. Bu yükümlülüğe de uyulmamıştır. Boşalan köylerdeki mal ve mülk bir süre sonra tahrip olmaya yüz tutmuş ve kendiliğinden yok olmaya başlamıştır.

****

Tunceli’de boş köylerin oranı yüzde 26’dır. Boş köylerin hiçbirinin elektrik, telefon, sağlık ocağı, okul ya da yolu yoktur. Köylerin tümünde devlet hizmeti sona ermiştir. Resmi binalar da dahil bütün yapılar harabeye dönmüştür.

Devlet ve zorunlu iç göç mağdurları arasında kopukluk devam etmektedir. Bu bakımdan bir koordinasyon oluşturulmalı ve köylü, valilik ve sivil kurumlar bir araya gelmelidir. 10 yıldır mağdur durumda ve sefalet içinde yaşayan bütün köylülerden özür dilenmelidir. Köylülere, 10 yıllık maddi ve manevi kayıpları ödenmelidir. 1994 döneminde köy içlerine ve gelişigüzel alanlara yerleştirilmiş bulunan mayın ve savaş artıkları derhal temizlenmelidir.

Her kamu kurumu, vatandaşın köyüne dönüş özlemine uygun davranmak zorundadır. Aksi her uygulama suçtur.

KESK Şırnak Şubeler Platformu tarafından Ekim ayı içinde açıklanan raporda ise Şırnak'ta 114 köyün boş olduğuna (köylerin yüzde 34'ü) dikkat çekildi. Güvenlik gerekçesiyle boşaltılan köylerinden ayrılarak başka yerlere taşınan çiftçilerin burada tüketici konumuna geldikleri belirtilen raporda, şöyle denildi:

"Uludere'de kişi başına düşen gelir 222 dolar iken, bu en zengin ilçe olan Cizre'de 2.591 dolardır. Bu iki ilçe arasında 11 kata varan gelir dağılımındaki dengesizlik, yukarıda bahsettiğimiz nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Bu dengesizliği gidermek için; boşaltılan köyler tekrar istihdama açılmalı, meralar mayınlardan temizlenerek, çiftçilerin can ve mal güvencesi sağlanmalıdır. Acilen tarımsal kalkınma projelerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir."

Yetkililerin köye dönüşlerin hızla arttığı ve dönen köylülere yaşamlarını sürdürebilmeleri için önemli katkılarda bulunulduğuna ilişkin açıklamalarına karşın AB diplomatlarının da tanık olduğu bir olay, dönüşlerle ilgili başka ipuçlarını ortaya koydu. 13 Temmuz günü Milliyet gazetesinde yayınlanan habere göre, 4-7 Haziran günleri arasında Güneydoğu'da bir geziye katılan AB üyesi 15 ülkenin diplomatı köy-kent olarak düzenlenen Şırnak'ın Başağaç köyü ile ilgili olarak izlenimlerini şöyle aktardılar:

"Boşaltılan köylerden göç edenler, bölgede en büyük sorun olmaya devam ediyor. Eski Başbakan Bülent Ecevit'in talimatıyla bu sorunu gidermek için yapılan köy-kentler de sorunu çözememiş. 2000 yılında açılan Şırnak'a bağlı Başağaç köy-kentinde betondan iki oda-bir salon evler yapılmış ama düzgün yol yok. Su tesisatı döşenmiş ama su akıyor, köylüler klasik usullerle su taşıyor. Ziyaret edilen sağlık ocağındaki cihazlar, heyet ayrılmadan başka bir araca yüklenerek köyden çıkarıldı. Başağaç, 'Potemkin köyü' gibi. Bu arada diplomatlar, sadece dış görüntüsü düzgün olan köy-kente ulaşabilmek için kendilerini taşıyan otobüsten inip bozuk yol koşullarına uygun bir minibüse bindirildi"

Yargılanan Avukatlar

Köylerinin yakılıp boşaltıldığı iddiasıyla tazminat isteyen 96 köylünün avukatlığını yapan Diyarbakır Barosu Başkanı Sezgin Tanrıkulu ile Sabahattin Korkmaz, Burhan Deyar ve Habibe Deyar adlı avukatlar hakkında "görevi kötüye kullandıkları" iddiasıyla Haziran ayında dava açıldı. TCY'nin 240. maddesi uyarınca hazırlanan iddianamede, sanıkların "Söz konusu köylerin güvenlik kuvvetlerince yakılıp, yıkılmadığı ve zorla boşaltılmadığı bilindiği halde, bazı kişilere ev ve para alabilecekleri telkiniyle

vekalet alarak gerçeğe aykırı iddialarla asılsız suçlamada bulunup, haksız kazanç elde etmeye çalıştıkları" ileri sürüldü.

Edinilen bilgiye göre dava süreci şöyle gelişti:

2002 yılı başında, Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Çağlayan köyü Derecik mezrasının 1993 yılında, Lice'ye bağlı Ziyaret ve Uluocak köylerinin de 1994 yılında yakılıp boşaltılması olayları ile ilgili olarak köylüler söz konusu avukatlara başvurarak zararlarının tazmini için dava açılmasını istediler.

Sezgin Tanrıkulu da, 28 müvekkili adına Diyarbakır Valiliği'ne başvurarak zarar tazmini talebinde bulundu. Başvuruda, Bayındırlık İl Müdürlüğü'nün "Derecik mezrasındaki yangında 28 evin eşyalarıyla birlikte yanarak hasar gördüğü, bu nedenle söz konusu yere çadır ve battaniye gönderilmesi gerektiği" şeklindeki raporuna da yer verildi. Valilik, diğer avukatların da 68 köylü adına başvurularının ardından İl Jandarma Alay Komutanlığı'ndan, inceleme yapmasını istedi.

Dönemin Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Levent Ersöz imzasıyla valiliğe gönderilen yazıda, iddiaların asılsız olduğu ileri sürülerek, dört avukat hakkında suç duyurusunda bulunuldu. Suç duyurusunda, müştekiler arasındaki Ziyaret köyü sakinlerinden Salih ve Fettah Fidanboy'un, jandarmaya verdikleri ifadelerde, dilekçelerindekinin aksine "Köylerinin yakılıp, yıkılmadığı ve zorla boşaltılmadığı" iddialarına yer verilerek, avukatların "olmayan olayları gerçekmiş gibi göstererek para kazanmak amacıyla hareket ettiği" öne sürüldü. Suç duyurusunda, avukatların müvekkillerine, "Ev ve para alacaksınız" telkininde bulunarak vekalet aldıkları savlarına da yer verildi.

Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne ifade veren Sezgin Tanrıkulu, davanın avukatlık görevine müdahale olduğunu belirterek, "İnsan Hakları Komisyonu'nun hazırladığı raporda da iddia konusu yılı da kapsayan dönemlerde 3 bin 248 yerleşim biriminin tahrip edilip boşaltıldığı saptandı" dedi. Tanrıkulu ayrıca, aynı dönemde Deveboyu (Adrok) mezrasının yakılıp, boşaltılması ve gözaltındaki üç köylüden haber alınmaması üzerine açılan davanın AİHM'de ele alındığını ve davada Türkiye'nin 59 bin sterlin ve 61 bin Euro tazminat ödemesine karar verildiğini anlattı.

Avukatlar hakkında TCY'nin 240. maddesi uyarınca açılan dava, 17 Ekim günü Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada söz alan Tanrıkulu, "Türkiye'de sanık olmanın ne kadar kolay olduğunu gösteren bir durum. Valiliğe yazdığımız

dilekçe tahrip edildi. Nasıl sanık konumuna düşürüldüğümü görüyorum” dedi. Diğer sanıklar da yaptıkları ortak savunmada, davayı kişilik ve savunma haklarına karşı bir saldırı olarak değerlendirdiler.

Bu arada duruşma salonuna silahlı üç kişinin girmesi tartışma yarattı. Dinleyici bölümüne geçen üç kişiden ikisi durumun farkedilmesi üzerine salondan kaçarken, kendini Mehmet Şahin olarak tanıtan üçüncü kişinin silahına mahkeme tarafından el konuldu ve hakkında tutanak tutuldu.

Sezgin Tanrıku, 5 Aralık günü yapılan duruşmada da “davada taraf olmaması gereken” Jandarma Bölge Komutanlığı'nın şikayetçi olarak gösterildiğine dikkat çekti. Mahkeme, iddianamede “şikayetçi” olarak geçen Jandarma Bölge Komutanlığı'na “davaya müdahil olarak katılıp katılmayacaklarının” sorulmasına ve avukatların dilekçelerinde adı geçen köylülerin tanık olarak dinlenmesine karar verdi.

24 Aralık günü yapılan duruşmada ise avukatlara vekalet veren köylülerden M. Hanefi Aldan, Esat Aldan, Eşref Aldan, Sıdık Aldan, Kezban Dağ ve Sıdika Akdemir tanık olarak dinlendi. Daha sonra kararını açıklayan Mahkeme, avukatlar hakkında “suçun unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Bu arada Göç-Der tarafından hazırlanan “Zorunlu Göç Araştırma Raporu” nedeniyle Göç-Der Genel Başkanı Şefika Gürbüz ve raporu hazırlayan Mersin Üniversitesi Araştırma Görevlisi Sosyolog Mehmet Barut hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava, 2003 yılı içinde sonuçlanmadı.

Baskı ve Engellemeler

Köye geri dönüşlerde yaşanan zorluklar, baskılar ve engellemelere ilişkin diğer bazı bilgiler de şöyle:

Avgamasiya köyüne dönmek için Şırnak Maden Jandarma Karakolu'na dilekçe veren köylülerin engellendiği bildirildi. 5 Mayıs günü Özgür Gündem gazetesinde yer alan habere göre, askerler önce köylülerden karakola yakın bir yere yerleşmelerini istedi. Daha sonra köylülerin Şırnak anayolu ile Avgamasiya yolu ortasındaki yerleştikleri alana askerler tarafından baskın düzenlenerek bu alanın da yerleşime kapatıldığı açıklandı.

Muş'un Malazgirt ilçesine bağlı Nureddin (Nordin) köyüne Nisan ayı sonunda 35 ailenin geri döndüğü, 250 ailenin de geri dönmek için Kaymakamlığa başvurduğu bildirildi. Yetkililerden izin alarak köye dönen Yusuf Ünal, Abdulsamet Ünal ve Abdurrahim Ünal adlı köylüler 9 Temmuz 2002 tarihinde korucular tarafından öldürülmüştü.

Mayıs ayı ortalarında Şırnak Valiliği'nden izin alarak köylülerine geri dönmek isteyen Yeşilöz (Faraşin) köylüleri, Beytüşşebap (Şırnak) Jandarma Komutanlığı tarafından Kaymakamlık tarafından izin verilmediği gerekçesiyle engellendi. Kaymakamlığın köylülere önce altyapı olmadığı daha sonra da yolların kapalı olduğu iddiasıyla izin vermediği bildirildi.

Beytüşşebap karayolları bakım şantiyesine kurdukları çadırda bekletilen 130 aile Mayıs ayı sonunda İHD'ye başvurdu.¹² İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş da başvuru üzerine İçişleri Bakanlığı, TBMM İnsan Hakları Komisyonu, Şırnak Valiliği ve Beytüşşebap Kaymakamlığı'na başvurduklarını bildirdi.

Köylüler, 7 Haziran günü de köylülerine geri dönmelerini engelleyen Kaymakam hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu. 130 aile adına Refik Çetin, Mehmet Abi, Abdurrahman Aslan ve Cevher Aslan tarafından yapılan başvuruda, “kapalı bulunan yollarının açılması ve köylülerine dönüşlerinin sağlanması için defalarca Beytüşşebap Kaymakamı Adil Karataş ile görüştükleri, ancak kaymakamın kendilerine hala izin vermediği, konakladıkları yerde su ve yiyecek bulunmadığı, çocukların açlık nedeniyle hastalandığı” kaydedildi.

Bölgede incelemelerde bulunan İHD ve sivil toplum örgütlerinin oluşturduğu heyetin raporu 19 Haziran günü açıklandı. 300'ü 12 yaşından küçük çocuk olmak üzere 775 kişilik 140 ailenin çok zor koşullarda olduğu kaydedilen raporda, devlet yetkililerinin köylülerin durumuna ilişkin herhangi bir girişimde bulunmadığını belirtildi.

Yeşilöz köylülerinin yaşam standartlarının acilen iyileştirilmesi için ilk olarak gerekli gıda, sağlık, temiz su ve barınak ihtiyaçlarının herhangi bir bürokratik işleme tabi tutulmadan giderilmesi gerektiği ifade edilen raporda, özellikle hamile kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve hastalara yönelik acil destek programının hayata geçirilmesi gerektiği anlatıldı.

Yeşilözlüler köylülerine ancak Temmuz ayı başlarında gidebildiler. Beytüşşebap Kaymakamlığı tarafından tahsis edilen bir dozerin yolu açmasıyla köylülerine dönebilen 140 aileden çoğunluğunun çadırlarda kaldığı bildirildi. Daha sonra köylülere İHD tarafından gıda yardımı yapıldı.

Köyde incelemeler yapan Göç-Der Başkan yardımcısı Abdulhalim Gümüş Ağustos ayı içinde yaptığı açıklamada, “Köylüler 2000 yılında köye geri

¹² Bu arada ailelere 40 çadır sağlayan Kızılay bölge yöneticileri hakkında Savcılık tarafından soruşturma başlatıldığı bildirildi.

dönmek istediklerini dilekçelerle resmi makamlara beyan etmişler. Fakat köylülerin köye geri dönüşü sürekli engellenmiş. Devletin bürokratik engellemelerini zor da olsa aşan köylüler şu an Faraşın bölgesinde kendi imkanlarıyla çadırlar kurmuş ve bu çadırlarda, yaşamlarını sağlıklı bir ortamda sürdürmektedirler.” dedi.

Birçok çocuğun sağlıklı koşullar nedeniyle hastalandığına dikkat çeken Gümüş, şunları söyledi:

“Köyleri yakılanlar Faraşınli köylülerdir. Mağdur olanlar köyleri boşaltılanlardır. Devlet köye geri dönenlere ev yapacağına, koruculara yapmış. Beytüşşebap’ın Sürmeli mahallesinde koruculara 40 ev yapılmış ve bu evlere korucuların yanı sıra köy muhtarı ile korucubaşı yerleştirilmiş. Bu evlerin hepsi Binbaşı İbrahim denen bir askeri yetkili tarafından yapılmış. Yani korucular mükafatlandırılmış.”

Şırnak’ın Beytüşşebap ilçesine bağlı İlicak köyü sakinleri, İlçe Jandarma Karakolu ve Beytüşşebap Alay Komutanlığı’na bağlı askerler tarafından köyü boşaltmaları yönünde baskı yapıldığı gerekçesiyle Kasım ayı ortalarında İHD Diyarbakır Şubesi’ne başvurular. Köylülerden Kasım Aslan, askerlerin kendilerini “KADEK’e yardım edildiği” iddiasıyla köyü terk etmeleri için tehdit ettiklerini belirterek, “Bizlere ‘Siz KADEK’lisiniz köyü terk edeceksiniz ve çadırlarda kalacaksınız’ diyorlar. Kış aylarına girdik. Böyle bir şeyin olması durumunda köy halkının ölümü demektir. Çok zor günler geçiriyoruz” dedi.

1996 yılında korucu olmaları yönündeki istemleri geri çevrilince zorla göçettirilen ve 2002 yılında yeniden köylerine dönen Meşelik (Siirt) köylüleri yeniden korucu olma tehditleri ile karşılaştıklarını açıkladılar. 2003 yılı Temmuz ayı başında İHD Siirt Şubesi’ne başvuran köylüler, 25 Haziran günü iki KADEK militanın öldüğü çatışmanın ardından köye gelen 30 kadar asker ve yüzbaşı tarafından “Siz teröristsiniz. Ya silah alın korucu olun ya da köyden çıkın gidin” şeklinde tehdit edildiklerini bildirdiler.

İçişleri Bakanlığı yetkililerinden izin alarak Haziran ayı içinde Hakkari merkeze bağlı Aksu (Bileh) köyü ile Çiçekli (Binevşa), Durak (Çarkela), Güngören (Derzengil), Çığın (Gundik), Atbaşı (Makta) ve Oymak (Gellikatik) mezralarına dönen ailelerin Ali Ok adlı itirafçının ifadesi gerekçe gösterilerek yeniden köylerinden ayrılmaya zorlandığı bildirildi. Almanya’da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde yayınlanan habere göre, köy ve mezralar, 1994 yılı Temmuz ayında yakıldı. Haziran ayında geri dönen köylüler, Ok’un “KADEK’e yardım ettikleri” iddiası üzerine askerler tarafından 13 Temmuz günü köyden çıkartıldılar. Köylülerden Celil

Özer yaptığı açıklamada, Hakkari’ye dönmek zorunda kaldıklarını belirterek, yetkililere yaptıkları başvurulardan olumsuz yanıt aldıklarını bildirdi. Bu arada Hakkari Cezaevi’nde bulunan Ali Ok’un da Van DGM Başsavcılığı’na gönderdiği dilekçede söz konusu ifadenin kendisine ait olmadığını belirttiği öne sürüldü.

Batman’dan Van’ın Gevaş ilçesindeki yaylalara gelen 9 ailenin Ağustos ayı içinde askerler tarafından “güvenlik gerekçesi” yaylalardan dönüşe zorlandığı bildirildi.

Tunceli’nin Çemişgezek ilçesinde 2-21 Eylül günleri arasında “operasyon yapılacağı” gerekçesiyle yayla yasağı getirildi. Çemişgezek Kaymakamlığı tarafından mahalle ve köy muhtarlıklarına gönderilen yazıda, “Güvenlik güçlerince yapılabilecek operasyonel faaliyetlerde bölgede geceleyin ve izinsiz dolaşan ve yasaklara uymayan vatandaşların hayati tehlikeye maruz kalmamaları ve haklarında yasal işlem yapılmaması için sürü sahibi vatandaşların uyarılması hususunda gereğini rica ederim” denildi.

İHD Elazığ Şube Başkanı Cafer Demir yaptığı açıklamada, yasakla “geri dönüşlerin önünü alma ve engelleme”nin amaçlandığını savundu. İHD’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden 13 şube ve bölge yöneticisi tarafından Eylül ayı içinde yapılan açıklamada da, yayla yasağına dikkat çekilerek, “Çemişgezek Karakolu’nun operasyon yapılacağı gerekçesiyle Kemerli Çeşme, Ali Boğazı, Koçoğlu ve Hozat mıntukasında bulunan yaylaların boşaltılmasını istemesi, 3.5 milyon insanın evsiz ve yurtsuz kalmasına yol açan köy boşaltma uygulamalarına bir geri dönüş müdür? Bu tür operasyon hazırlıklarının derhal durdurularak bölge halkının huzursuz kılınmasından kaçınılmalıdır” denildi.

1992 yılında Diyarbakır’ın Dicle ilçesine bağlı Boğaz köyünden göç etmek zorunda kalan 200 köylü geri dönmek için 8 Eylül günü Dicle Kaymakamlığı’na başvurdu. Ancak köylülerin yetkililerden olumlu bir yanıt alamadıkları bildirildi.

Köylülerin durumunu incelemek üzere İHD ve Göç-Der Diyarbakır şubeleri tarafından bir heyet oluşturuldu. Heyetin Ekim ayı başlarında açıklanan raporunda, köylülerin üç yıldır çadırlarda kaldığına dikkat çekilerek öncelikli olarak bu köylülere yardım edilmesi gerektiği belirtildi. Raporla, Dicle Kaymakamı’nın da heyet üyelerine devletin köylülerine geri dönmek isteyenleri desteklediğini söylediği ve köye dönüş için Eylül ayı içinde verilen dilekçelerin de işleme alındığını söylediği ifade edildi.

Tunceli’nin Hozat ilçesine bağlı Boydaş (Samuşi), Yenibaş (Amutka), Kurukaylak (Zoğar), Esenevler (Karsel) ve Ağveşi yaylalarına çıkan köylülere 5

Kasım gününe kadar yayladan inmeleri için süre tanındığı bildirildi.

Boydaş köyünden Ali Ekber Balık yaptığı açıklamada Kasım ayı sonuna kadar yaylada kalmak üzere izin aldıklarını ancak 27 Ekim günü Hozat İlçe Jandarma Karakolu'na çağrıldıklarını belirterek, şunları söyledi:

“Bizi çağırıp ‘yaylaları boşaltacaksınız. Birşey olursa kendinizi kurtaramazsınız’ dediler. Aynı gün Hozat İlçe Kaymakamlığı'na giderek yaylada biraz daha kalacağımızı söyledik. Kaymakam bize ‘yüzbaşı sakıncalı bulmuş, sizler de 5 Kasım'a kadar çıkacaksınız’ dedi.”

1993 yılında boşaltılan Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Pagenk köyüne, Nisan ayında geri dönen köylülerin Kasım ayında yeniden köyden göçettirildikleri bildirildi. 16 Kasım günü Özgür Gündem gazetesinde yayımlanan habere göre, 10 Kasım günü köye giden Yüksekova İlçe Jandarma Karakolu'na bağlı askerler, köylülerin “KADEK militanlarına yiyecek yardımında bulduklarını” iddia ederek, iki gün içinde köyün boşaltılmasını istediler. Bunun üzerine köylüler de 12 Kasım günü köyden ayrılarak Yüksekova ilçe merkezine döndüler.

Tunceli'nin Hozat ve Ovacık ilçelerine bağlı 31 köyden 178 kişinin köylerine dönmek için yaptıkları başvuruyu reddeden valilik ve kaymakamlıklar hakkında yaptıkları başvuru da Aralık ayında takipsizlikle sonuçlandı. Edinilen bilgiye 14 Mayıs 2002 tarihinde Tunceli Valiliği ile Hozat ve Ovacık kaymakamlıklarına yaptıkları köye dönüş başvuruları reddedilen köylüler, görevliler hakkında “görevi ihmal” iddiasıyla suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunun reddedilmesinin ardından köylülerin avukatı tarafından Ağır Ceza Mahkemesi'ne yapılan itiraz başvurusu da reddedildi.

1993 yılında asker ve korucuların baskısı ile köyünden ayrıldıktan sonra Temmuz ayı içinde Arpinis mezrasına (Bitlis'in Hizan ilçesi Kulludere köyüne bağlı) dönen Mehmet Gencer, Kulludere karakolu askerleri tarafından baskı gördüğü gerekçesiyle Aralık ayında İHD Van Şubesi'ne başvurdu. 25 Kasım akşamı köydeki korucubaşından izin alarak kaybolan koyununu aradığını, koyununu bulduktan sonra ahıra döndüğünde kendisine ateş açıldığını ve daha sonra da karakola çağrıldığını anlatan Gencer, “İki oğlumla birlikte Kulludere Karakolu'na gittik. Karakolda bana ‘O saatte orada ne işin vardı’ dediler. Ben de izin aldığımı korucubaşının kendilerine bildirdiğini ve kendilerinin de onay verdiğini söyledim. Korucubaşı bunu inkar etti. Akşam saatlerinde beni serbest bıraktılar.” dedi. İki gün sonra tekrar karakola çağrılıp ölümle tehdit edildiğini belirten Gencer, şunları anlattı:

“Beni tekrar karakola çağırarak kaç tane çocuğumun olduğunu sordular, ben de kendilerine iki oğlumun burada olduğunu söyledim. Diğerlerinin nerede ne yaptıklarını sordular. Van'da olduklarını söyledim. Bu kez de iki çocuğumun neden cezaevinde olduğunu sordular, ben de siyasi suçtan yattıklarımı dosyalarının da karakolda mevcut olduğunu söyledim. Bu konuşmalardan sonra karakol komutanı gece dışarı çıkmamamı aksi taktirde beni ve çocuklarımı öldüreceğini söyledi.”

Gencer, olaydan sonra Arpinis mezrasına gitmesine askerler tarafından izin verilmediğini kaydetti.

AIHM'de Görülen Davalar

Türkiye aleyhine AIHM'de açılan davaların önemli bir kısmını oluşturan köy boşaltılması/yakılması ve köye dönüş ile ilgili davalar, 2003 yılında da sürdü. Başta BM olmak üzere uluslararası kuruluşlar nezdinde Türkiye'nin imajını etkileyen bu tür davalarla ilgili olarak Türk tarafı son dönemde davaların kayıtlardan da çıkartılması için dostane çözüm yolunu seçti. Edinilen bilgiye göre, Türkiye aleyhinde açılan toplam 7.805 dava karara bağlanmayı bekliyor. Türk hükümetinin, 2003 yılı içinde de AIHM'de açılan davalar nedeniyle toplam 28 trilyon lira tazminat ödemesine karar verildi.

AIHM'de köy yakılması/boşaltılması ve köye geri dönüşlerle ilgili olarak görülen bazı davalara ilişkin bilgiler şöyle:

“Yöyler/Türkiye Aleyhinde Dava”

Celalettin Yöyler'in Türkiye aleyhinde açtığı dava, 23 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme'nin oybirliği ile aldığı kararda şöyle denildi:

“AIHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna (işkence ya da gayriinsani ya da onur kırıcı davranış yasağı); 8. maddenin ihlal edilmiş olduğuna (özel hayata saygı hakkı); 1 No'lu protokolün 1. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna (mülkiyet hakkı); 13. maddenin ihlal edilmiş olduğuna (etkili başvuru hakkı); Sözleşmenin 3., 6., 8. ve 13. maddeleri ve 1. protokolün 1. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde 14. maddenin ihlal edilmemiş olduğuna (ayrımcılık yasağı); ve 18. maddenin ihlal edilmemiş olduğuna (hakların kısıtlanması üzerine sınırlamalar). 6/1. (adil yargılanma hakkı) maddenin ihlal edilip edilmediğinin incelenmesinin gerekli olmadığına karar vermiştir. Sözleşmenin 41. maddesi gereği (hakkaniyete uygun tazmin) mahkeme başvurucuya maddi kayıplarını karşılamak üzere 25,000 Euro, manevi kayıplara karşılık olarak 14,500 Euro ve adli giderleri karşılamak üzere 14,700 Euro ödenmesine karar vermiştir.”

1966-1994 tarihleri arasında Muş'un Malazgirt ilçesine bağlı Dirimpınar beldesinde imamlık yapan Celalettin Yöyler, çeşitli siyasi örgütlerde (SHP, HEP ve DEP) yer aldığı ve yöneticiliğini yaptığı gerekçesiyle birçok kez tutuklandığı, olaylar nedeniyle köyünü terketmek durumunda kaldığı ve 18 Eylül 1994 tarihinde düzenlenen baskında da evi yakıldığı gerekçesiyle AIHM'e başvurmuştu.

"Başak ve Diğerleri/Türkiye Aleyhinde Dava"

Mardin'in Kayaballı köyünde yaşayan Beşir Başak, Mehmet Ayvaz, İbrahim Şahin, Bedren Turgut, Katibe Özdemir, Kasım Turgut'un 14 Mayıs 1995 tarihinde askerlerin köylüleri meydanda toplayarak dövmesi, hakaret etmesi ardından da birçok evi yakmaları ve Hüseyin Ayvaz'ın öldürülmesi nedeniyle açtıkları dava, 16 Ekim günü dostane çözümle sonuçlandı. AIHS'nin 2., 3., 8., 13. maddeleri ve 1 No'lu Protokolün 1. maddesine aykırılık gerekçesiyle açılan dava, Beşir Başak'a 10,000 Euro, diğer başvuruculara ve Hüseyin Ayvaz'ın varislerine 20.000 Euro ödenmesi koşuluyla dostane çözüme bağlandı.

Türk tarafınca AIHM'e gönderilen açıklamada da şöyle denildi:

"Hükümet Devlet görevlilerinin Türkiye'nin güneydoğusundaki eylemlerinin sonucunda evlerin, mülkiyetin harap edildiğine ilişkin münferit olayların varlığından üzüntü duymaktadır. Bu durum, sivililerin köylerini terk etmelerine neden olmakta ve başvurucuların iddiasındaki gibi olaylarda yetkililerin soruşturma yapmaktaki başarısızlığı söz konusu olmuştur, oysaki bunları önlemeye ilişkin önlemler Türk mevzuatında yer almaktadır ve Hükümet bu tür olayları önlemek ve bu tür ihmallere karşı başvuruda bulunmanın sağlanması için önlemler almıştır. Bu tür eylem ve başarısızlıkların Sözleşmenin 8. ve 13. maddelerinde ve 1 Nolu Protokolün 1. maddesinin ihlalini oluşturduğu ve maruz kalınan zararın ve harap etme eylemlerinin sözleşmenin 3. maddesinde ihlal oluşturduğu kabul edilmektedir. (...)

Hükümet, tutukluların yaşamlarını korumak için yetkililerin başarısız olmalarından kaynaklanan ölüm vakalarından ve Mehmet Ayvaz'ın bir akrabasının yaşamını yitirmesinde olduğu gibi, bu tür olaylara yönelik araştırmaların gerektiği gibi yerine getirilmemiş olmasından üzüntü duymaktadır. Bu tür eylem ve ihmallerin Sözleşmenin 2. ve 13. maddelerinin ihlali olduğunu kabul eder. (...)

Hükümet, Avrupa Konseyi Bakanlar Konseyi'nin bu ve benzeri davalarda, Türkiye hakkında AIHM tarafından verilen kararları denetliyor olmasının insan haklarının korunmasına ilişkin durumun iyiye götürülmesi için gerekli bir mekanizma olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda bu amaca ulaşmak için gerekli işbirliği sürdürülecektir."

"Dilek/Türkiye Aleyhinde Dava"

Kemal Dilek'in Bingöl'deki evinin 14 Aralık 1995 tarihinde yakılması nedeniyle AIHM'de açtığı dava, 17 Haziran günü sonuçlandı. AIHS'nin 3., 5., 6., 8., 13., 14. maddeleri ve 1 No'lu Ek Protokolün 1. maddesi uyarınca Türkiye aleyhine açılan dava, 25.000 Euro ödenmesi koşuluyla dostane çözüme bağlandı.

"Ateş/ Türkiye Aleyhinde Dava"

Tunceli'nin Hozat ilçesinde yaşayan Hüseyin Ateş'in Türkiye aleyhine AIHM'de açtığı dava, 22 Nisan günü dostane çözümle karara bağlandı. Ateş'in 1994 yılının Ekim ayında güvenlik güçlerinin evini yaktığı gerekçesiyle AIHS'nin 3., 5., 6., 8., 13., 14. ve 18. maddeleri uyarınca açtığı davada Ateş'e 49.000 Euro ödenmesi koşuluyla dostane çözüme gidildi.

AIHM'e Başvuru: 1993 yılında köylerini boşaltmak zorunda kalan Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı Alaca (Nederan) köylüleri mülkiyet hakları engellendiği gerekçesiyle AIHM'e başvurdu. Edinilen bilgiye göre dava süreci şöyle gelişti:

1993 yılında asker ve korucuların baskısı ile zorunlu göçettirilen Alacalı köylüleri, 2001 yılından itibaren çeşitli tarihlerde köylerine dönmek için Kulp Kaymakamlığı, Diyarbakır Valiliği ve İçişleri Bakanlığı'na başvurdu. Başvurularından sonuç alamayan köylüler, daha sonra da İçişleri Bakanlığı aleyhine tazminat davası açılması için Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne başvurdu. Ancak dava açmak için gerekli harç bedelini ödeyemeyen, adli yardım talepleri de reddedilen köylüler, mülkiyet haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle Kasım ayında AIHM'e başvurdular.

Sığınma Hakkı ve Mültecilerin Durumu

Asya ve Afrika ülkeleri ile Avrupa arasındaki sığınmacı (mülteci aday) trafiğinde önemli geçiş noktalarından biri olan Türkiye'de, 2003 yılında da binlerce kişi "kaçak göçmen" oldukları gerekçesiyle yakalanarak sığınma hakkına ilişkin talepleri incelenmeden sınırdışı edildi; Avrupa'ya geçiş yapmaya çalışan en az 106 göçmen ve sığınmacının, göç yolunda öldüğüne ilişkin haberler de basın yayın organlarına yansıdı. Türkiye'nin çeşitli uluslararası sözleşmelere koyduğu çekinceler ve yasal düzenlemelerini geliştirmemesi nedeniyle bu alandaki "sicili" 2003 yılında daha da kötüye gitti.¹³

¹³ Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne koyduğu çekince nedeniyle Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü tanımıyor. Avrupalı olmayan mültecilere üçüncü bir ülkeye yerleştirilmelerine kadar geçici sığınma hakkı tanıyan 1994 Sığınma Yönetmeliğinin uygulanmasının, çok sayıda sığınmacıyı sığınma prosedürlerinin dışında bıraktığı gözlemleniyor. Bu nedenle, Türkiye'nin doğu ya da güney sınırındaki ülkelerden gelenlerin daha çok batı ve kuzey

Nitekim ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından 11 Haziran günü yayınlanan "Uluslararası İnsan Kaçakçılığı 2002 Raporu"nda Türkiye insan kaçakçılığı konusunda en kötü sicile sahip kabul edilen "üçüncü kategori" ülkeleri arasında sayıldı.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın raporunda, "Türk hükümeti, kaçakçılığın bertaraf edilmesi için gereken asgari standartları tam olarak karşılayamıyor ve bunu karşılama yönünde önemli bir çaba da göstermiyor" denildi.

Raporda, hükümetin yeni insan kaçakçılığı karşıtı yasalar çıkardığı, göçmen yasadışı yollarla Türkiye'ye girişini önlemek için aldığı tedbirlerin yetersiz kalması ve bunları kısa zaman içinde yaptığı belirtilmekle birlikte, "ancak hükümetin geçen yıl bu konulardaki ilerlemesi yavaştı. Özellikle de bu sorunu önleme ve sorundan korunma alanlarında..." ifadesi kullanıldı. "Türkiye cinsel sömürü ve istihdam amaçlı insan kaçakçılığının yöneldiği ülkelerden biri. Aynı zamanda, yine cinsel sömürü amacıyla Avrupa'ya kaçırılan kız ve kadınların geçiş ülkesi" denilen raporda, Türkiye'nin insan kaçakçılığı alanındaki sicilinin kötü olması, Türk hükümetinin son bir yıl içinde bu alanda fazla ilerleme kaydetmemesine, özellikle de sınır denetiminin yetersiz kalmasına ve sınır dışı etme uygulamasının seçici olmamasına bağlandı.¹⁴

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ise 12 Haziran günü yaptığı açıklamada, bölgedeki kriz ve ekonomik sıkıntıların Türkiye üzerinden yürütülen yasadışı göç trafiğine uygun zemin oluşturduğunu söyledi. Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelede örnek olduğunu ve ABD raporunun objektif verilere dayanmadığını iddia eden Aksu, özetle şunları söyledi:

"İnsan ticaretinin Türkiye sınırları içinde yerleşip gelişmesine imkan verilmeyecek bir ortam yaratılması amaçlandı. Buna rağmen, ABD Kongresi'ne sunulmak üzere hazırlanan 2002 İnsan Ticareti Raporu'nda, insan ticaretiyle mücadelede asgari standartları tutturamamış ülkelerle Türkiye'nin isminin zikredilmiş olması, bütün bu gelişmelerin göz ardı edildiğini gösteriyor."

Sabah gazetesinde 14 Haziran günü İçişleri Bakanlığı kaynak gösterilerek yer alan bir haberde ise son 8 yılda Türkiye'ye yasadışı yollardan giren 418.977 kişinin yakalandığı belirtildi. İçişleri Bakanlığı kayıtlarına göre, Türkiye'ye illegal yollarla giriş-çıkış yapmaya çalışırken ya da Türkiye'de yasadışı olarak ikamet ederken yakalanan yabancıların sayısı 1995'te 11.362, 1996'da 18.804, 1997'de 28.439, 1998'de 29.426, 1999'da 47.529, 2000'de 94.514, 2001 yılında 92.362, 2002 yılında 82.825, 2003 yılının ilk dört ayında da 13.716 olmak üzere son 8 yılda toplam 418.977 oldu. Bakanlık verilerine göre, Türkiye'den

çeşitli suçlara karışan toplam 217.725 yabancı uyruklu geldikleri ülkelere iade edildi.

Bakanlık raporunda, 2000 ve 2001 yıllarında Türk güvenlik güçlerinin çalışmaları sonucu göçmen kaçakçılarının geçiş rotalarının güneye (Irak-Suriye-Lübnan) ve kuzey (İran-Kafkaslar-Ukrayna) kaydığı savunuldu.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Aralık ayı içinde yaptığı açıklamada da, son sekiz yılda Türkiye'ye yasadışı yollardan giren 164 değişik ülkeden toplam 445.387, geçişleri organize eden 28 ayrı uyruklu 4.122 kişinin yakalandığını bildirdi.

Aralık ayında İçişleri Bakanlığı ile İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı arasında imzalanan bir protokolle yasadışı yollarla Türkiye'de çalışanlara psikolojik sağlık ve hukuk hizmetlerinin verildiği bir danışmanlık merkezi ve barınak açılması öngörüldü. Protokole göre "insan ticareti sorunu yaşayan ülkelerdeki sivil toplum kuruluşları ile iletişim ağı kurulacak, insan ticareti mağdurları ve seks işçilerinin hakları da dahil olmak üzere insan haklarının desteklenmesi konusunda Türkiye'deki STK'ların kapasitelerini geliştirmek için çalışmalar yapılacak. Ayrıca insan ticareti mağdurları için, içinde psikolojik sağlık ve hukuk hizmetlerinin verildiği bir danışmanlık merkezi ve bir barınak açılacak, bu konuda eğitim çalışmaları düzenlenecek."

Bu arada İçişleri Bakanlığı tarafından Haziran ayı başında yayınlanan bir genelgede öncelikle Irak savaşıyla kaçarak Türkiye'ye sığınan Irak ve İranlıların durumu hakkında bilgi verildi. Sığınmacıların ikamet ettiği il valiliklerine gönderilen genelgede, Dışişleri Bakanlığı'nın, savaş nedeniyle Irak'tan Türkiye'ye kaçan Iraklılar ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından koruma altına alınan "mülteci statüsü tanınmış" İran uyruklularının 3 ay süreyle sınır dışı edilmemesi doğrultusunda talepte bulunduğu kaydedildi. Genelgede, Irak ve İranlıların 31 Ağustos gününe kadar sınır dışı edilmemesi talimatı verildi.

20 Haziran Dünya Mülteciler Günü nedeniyle İHD tarafından yapılan açıklamada, BM Mülteciler Yüksek

sınırdan bir çıkış yolu aramaktan başka çareleri olmadığı görülüyor. Çok sayıda T.C. vatandaşı da, baskılar ya da daha iyi yaşam koşulları bulma umuduyla Asya veya Afrika ülkelerinden gelenlerle birleşip aynı yola çıkıyor.

¹⁴ ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Haziran ayında yayınlanan "Uluslararası İnsan Kaçakçılığı 2002 Raporu"nda en kötü sicile sahip kabul edilen "üçüncü kategori" ülkeler arasında gösterilen Türkiye, Eylül ayında ise "ikinci kategori" ülkeler arasına yükseltildi. ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Richard Boucher yaptığı açıklamada, bakanlığın insan kaçakçılığı raporunda, yaptırım uygulanacak üçüncü kategoride yer alan Türkiye ile birlikte dokuz ülkenin daha ikinci kategori ülke konumuna yükseltildiğini bildirdi.

Komiserliği'nin belirlemelerine göre, dünyada 12 milyon 148 bin kişinin "can güvenliği ve özgürlük" nedeniyle mülteci olduğu kaydedildi. "Sığınma hakkı"nın "temel insan hakkı" olduğu vurgulanan açıklamada, "Sığınma hakkının temel bir hak olması, uluslararası insan hakları hukukunun bu alanda getirdiği yükümlülüklerin mutlak ve evrensel olarak yorumlanmasını gerektirir. Mevcut hukuksal düzenlemelerin sığınma hakkına kısıtlama fırsatları tanıması, insan hakları açısından meşru değildir" denildi.

IHD'nin iltica hakkı ile ilgili başlıca değerlendirmeleri şöyle:

İltica hakkı, kişinin bedensel ve zihinsel bütünlüğüyle ilgili temel bir hak; temel haklar sisteminin bütünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Uluslararası koruma ve devletlerin koruma rejimleri, insan haklarının dünyanın her yerinde, her koşulda bütün kişiler için korunması anlayışına dayanmalıdır.

Mülteci, temel hakları yurttaşı olduğu devlet tarafından korunmayan; bu devletin sınırlarının dışında bulunan ve ülkesine dönmesi halinde temel haklarının devlet görevlileri ya da belirli bir yer ve zamanda kişi üzerinde iktidar kurma olanağına sahip başka grup ya da kişiler tarafından ihlal edilmesi söz konusu olan kişidir.

İnsan haklarının korunmasında uluslararası sorumluluk, koşulsuz ve mutlak; devletler, yalnızca kendi yurttaşlarının insan haklarını korumakla yetinemez, insanlığa karşı sorumlulukları ve hukuksal açıdan da, yetki alanlarında bulunan her kişinin temel haklarını koruma yükümlülükleri vardır.

İltica hakkı, bir devlette temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmadığı durumda, insan hakları ihlallerini önleyici son çaredir; ancak, söz konusu devlette insan haklarının herkes için korunmasının yerine geçirilemez.

Hiçbir devlet, savaş suçu ve insanlığa karşı suç dahil hiçbir gerekçeyle, kişileri temel haklarının tehdit altında olduğu bir ülkeye gitmeye zorlayamaz. Özellikle, savaş suçluları ve insanlığa karşı suç işleyenler dahil hiçbir kişi, ölüm cezası ya da yaşam hakkına yönelik bir tehdidin söz konusu olabileceği bir ülkeye gitmeye zorlanamaz, işkence ya da kötü muamele görme riski olan bir ülkeye gitmeye zorlanamaz.

Bir kişinin güvenli üçüncü ülke olarak değerlendirilen bir ülkeye gönderilmesi, bu ülke devletinin uluslararası hukuk bağlamında tanınmış olmasına, temel haklara ilişkin uluslararası belgeleri onaylamış ve pratikte uyguluyor olmasına ve iltica hakkına ilişkin güvencelerin yeterli olmasına bağlıdır.

Her devlet, bir ülkede temel hakları tehdit altında olan her kişinin kendi sınırlarına, geçerli kimlik ya da seyahat belgeleri olmasa bile, girebilmesini mümkün kılacak önlemleri almalı; bu tür kişilerin sınırdan girişi ve iltica prosedürlerine erişimleri asla engellenmemelidir.

Hiçbir devlet, ülkelerarası kara, hava ve deniz taşıyıcılarına, geçerli kimlik belgesi ve seyahat belgesi olmayan kişileri taşımalarını engelleyecek yaptırımlar getirmemelidir; bu önlemler, insan kaçakçılığına yol açmakta ve mültecilerin hayatını tehdit etmektedir.

Devletler, insan kaçakçılığının önlenmesi konusunda uluslararası ve bölgesel işbirliği yapmalı ve bu alandaki önlemleri, herkesin bulunduğu ülkeyi terk etme hakkını da göz önünde bulundurarak, iltica hareketlerini kolaylaştırıcı ve iltica hakkına ilişkin usulleri verimli hale getirci önlemlerle desteklemelidir.

Savaş, iç çatışma, yaygın şiddet hareketleri, etnik temizlik ve diğer insani felaketlerde kitlesel nüfus hareketlerinin olması durumunda, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin yerinde çözüm ve insani yardım çalışmaları desteklenmeli; ancak bu tür operasyonlar, ancak objektif koşullarda varolan en optimal çözüm olduğu gösterilebiliyorsa düzenlenmeli, iltica hakkının yerini almamalı ya da kitlesel sığınmayı engellemeye yönelik olarak yapılmamalıdır.

Her devlet, bütün sınır ve diğer giriş kapılarında, ayrıca sınır bölgelerinde bulunan güvenlik birimlerinde, yasal ya da yasadışı giriş yapan kişilerin iltica hakkı talep edip etmeyeceğini doğru sorularla saptayabilecek ve onları yetkili bir birime yönlendirebilecek bilgi düzeyine sahip görevliler atamalıdır.

Her devlet, iltica hakkına ilişkin talepleri ve prosedürleri, insan hakları temelinde, hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı olarak etkin bir şekilde işletebilecek yetkin bir merkezi kuruluş oluşturmali; iltica talebinin esasına ilişkin görüşmeler ve işlemler bu kuruluş tarafından yapılmalıdır.

İltica talebinde bulunan kişilerle yapılacak görüşmeler, insan hakları, sosyal hizmet, hukuk ve psikoloji eğitimi görmüş kişilerce yapılmalıdır.

İltica talebinde bulunan kişinin acil sağlık ve sosyal gereksinimleri, ilgili merkezi kuruluş tarafından değerlendirilmeli ve derhal karşılanmalıdır.

İltica talebinde bulunan kişilerin hakları, kişinin temel haklarını eksiksiz güvence altına alacak şekilde belirlenmelidir. Mülteci statüsü konusunda karar vermekle yetkili görevliler, talepte bulunan kişinin durumuna ilişkin herhangi bir şüpheyi, aksi kanıtlanıncaya kadar, mültecinin lehine yorumlamalıdır.

İltica talebine ilişkin bütün işlemler, şeffaf olmalı ve yargı denetimine açık olmalıdır.

Savaş suçu ve insanlığa karşı suç işlediği konusunda iddialar bulunan kişilere, bu suçlardan uluslararası yargı yerlerince aklanmadıkları sürece, iltica hakkı tanınmaz.

Mültecinin geldiği ülkede ilticaya neden olan koşulların ortadan kalktığına ve/veya kişinin ya da belirli bir grubun ülkesine geri dönebileceğine karar verilmesinde, değişikliğin dönmesi söz konusu olan kişiler için etkin olduğunun hem iltica devleti hem de kişilerin geri döneceği devlet tarafından güvence altına alınmış olması gerekir.

Kişilerin ülkelerine yeniden yerleştirilmeleri, uluslararası koruma sistemi çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

İltica talebi uygun bulunmayarak ülkesine geri gönderilen ya da ilticaya neden olan koşulların ortadan kalktığı belirlenerek ülkesine geri gönderilen kişilerin insan hakları ihlallerine uğraması halinde, kişiyi geri gönderen ya da kişiye geri dönebileceğini bildiren aktörler, ihlale katılmış sayılırlar.

Almanya'da yayımlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 11 Ekim günü yayınlanan bir haberde Koç Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Ahmet İçduygu tarafından hazırlanan "Türkiye'de Yasadışı Göç" konulu araştırmanın sonuçlarına yer verildi. Habere göre, politik nedenlerin göçü tetiklediği belirtilen araştırmada, dünyada her yıl kaçak göçten kazanılan paranın 5 ile 7 milyar dolar dolayında olduğu kaydedildi.

Araştırmada, çeşitli ülkelerden Türkiye'ye gerçekleştirilen kaçak göçün tek merkezden yönetilen, mafya benzeri bir örgütlenme ile değil, esnek yapılanmaya sahip, birbirinden bağımsız birimler tarafından yapıldığı ifade edildi. Farklı kaynaklara dayandırılarak sunulan bilgilere göre, 2000 yılında Türkiye'ye ulaşan 270 bin göçmenden 160 bini yasal, 94 bini ise yasadışı yollardan Türkiye'ye girdiği belirtilen araştırmada, yaşanan ölüm olaylarına rağmen insanların göç etmekten vazgeçmediği, hatta her geçen yıla göre göçmen sayısının arttığı kaydedildi. Göçün en çok politik nedenlerden kaynaklandığına dikkat çekilen araştırmaya göre, göçmenlerin yüzde 74'ü politik, yüzde 48'i sosyal, yüzde 40'ı iş, yüzde 40'ı yoksulluk, yüzde 14'ü eğitim olanaklarının olmaması, yüzde 14'ü kendini geliştirme olanaklarının olmaması, yüzde 18'i ailesel, kültürel ve dini nedenler, yüzde 42'si çatışmalar, yüzde 14'ü askerlik nedeniyle göç ediyor.

Yasadışı göç yollarının havaalanlarındaki kontrollerin artması sonucu deniz trafiğine doğru kaydığı belirtilen araştırmada, göçmenlerin genellikle 40-50 kişi taşıyan bir kamyondaki konteynerlere bindirildiği, kamyonun daha sonra ro-ro gemisine yüklendiği, kaçaklar fark edildiğinde ise kişi başına 2 ile 3 bin dolar arasında para verilerek, yolculuğa devam edildiği belirtildi.

Ölümlerle Sonuçlanan Olaylar

3 Mayıs günü BM binası önünde aşırı dozda ilaç alarak intihara kalkışan Ali Soleiman Zadeh adlı mülteci, 6 Mayıs günü hastanede öldü. Zadeh'in İran'dan kaçarak Türkiye'ye sığındığı ve üçüncü bir ülkeye gitmek üzere BM'ye başvurduğu bildirildi.

13 Ağustos günü Libya'dan İtalya'ya gitmek üzere yola çıkan 19 mülteci 5'i Balıkesir'in Edremit ilçesine bağlı Altınoluk beldesinde öldü. Sabah saat 04.00 sıralarında Altınoluk yakınlarında bindikleri gemi kaptanı tarafından denize bırakılan mültecilerin filikası alabora oldu. Kazada üçü kadın beş kişinin cesedi bulunurken, Muhammed Maye, Ezsedine Aluy, Osman Muksdiin ve Kemal Selim adlı mülteciler sağ olarak kurtuldu.

10 Eylül günü Türk-Yunan sınırını oluşturan Meriç nehrinde boğulan 23 mülteci bulundu. Petalo Peplo bölgesinde cesetleri bulunan 21'i erkek ikisi kadın mültecilerin Bangladeş ya da Pakistan vatandaşı olabilecekleri ileri sürüldü. Yunanistan yetkilileri, cesetlerin çürüdüğünü bildirdiler.

Edirne'nin Meriç ilçesinden Yunanistan'a geçmeye çalışan yedi kişi mayın patlaması sonucu öldü. Ölenlerin İran uyruklu olduğu bildirildi. 29 Eylül tarihinde açıklama yapan Edirne Valisi Fahri Yücel, Yunanistan'ın kendilerine konu ile ilgili bilgi vermediğini, ancak Türk tarafında mayın bulunmadığını ve mültecilerin nereden geçtikleri konusunda bilgileri olmadığını belirtti.

17 Eylül günü Yunanistan'ın Midilli Adası açıklarında Türk bandıralı bir teknenin battığı, 20 mültecinin kurtarıldığı, bir mültecinin ise kaybolduğu bildirildi. Yunanistan Deniz Ticaret Bakanlığı'nın açıklamasında kaybolan mültecinin Eritre uyruklu olduğu belirtildi.

19 Aralık gecesi Marmaris'ten Rodos'a mültecileri götüren bir teknenin batması sonucu 69 kişi öldü, bir kişi kurtuldu. Edinilen bilgiye göre, İstanbul'dan Marmaris'e gelen Iraklı, İranlı, Afgan ve Ürdünlü 70 kişinin bulunduğu bir tekne saat 21.00 sıralarında Yalancıboğaz bölgesinden denize açıldı. Kime ait olduğu ve kaptanın adı bilinmeyen ahşap tekne saat 23.30 sıralarında uluslararası sularda fırtınaya yakalandı ve Marmaris'in Kadırga burnuna 9 mil

uzaklıkta battı. Kaçaklardan İranlı Hüseyin Dadhkani Marci (21), kazadan 15 saat sonra denizde bir tahta parçasının üzerinde bulundu. Teknedekilerin 15'inin İranlı, 15'inin Iraklı olduğu, 40'ının da Afganistan, Ürdün ve diğer ülkelerden geldiği öğrenildi.

Tekneden kurtulan İranlı Marci verdiği ifadede tekneyi kullanan Ali Osman adlı kişinin önlerindeki adanın ışıklarını göstererek o istikamete Rodos'a varacaklarını söylediğini, az sonra ise aynı şahsın gelen bir sürat motoruna binerek tekneden ayrıldığını kaydetti. Osman'ın ayrılmasından bir süre sonra teknenin su almaya başladığını anlatan Marci, su

boşaltma çabalarının sonuç vermemesi ile mültecilerin paniğe kapıldığını, panikle teknenin battığını vurguladı.

Olayla ilgili gözaltına alınan yedi kişiden altısı çıkarıldıkları Marmaris Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuklandı. Tutuklananların isimleri şöyle:

Olayı organize ettiği öne sürülen Mesut Gerdan, mültecilerin iki gün kaldığı Akdeniz Apart Otel'in sahibi Hakkı Anıl Özcan, botun sahibi Kemal Türkmen, göçmenleri Marmaris'e getiren Afgan Javed Abdül Shakoor, Habubullah Dobay ve Mohammad Orag.

YAŞAM HAKKI

Türkiye’de yıllardır önemli bir sorun olarak varlığını sürdüren yaşam hakkı ihlalleri 2003 yılında da sürdü. Ancak, “yaşam hakkı” üst başlığı altında ele alınan yargısız infaz, dur ihtarına uymayanlara ateş açma, güvenlik görevlilerinin rasgele ateş açması gibi olaylarda önceki yıllara oranla önemli ölçüde azalma olduğu gözlemlendi. TIHV’nin belirlemelerine göre, 2003 yılında güvenlik görevlilerinin silah kullandığı olaylarda, cezaevlerinde, yasadışı örgüt saldırılarında, faili meçhul cinayetler sonucunda, sivil çatışmalarda, mayın-bomba patlamalarında ve gözaltı merkezlerinde en az 379 kişi “öldürüldü”, ayrıca Türkiye’den diğer ülkelere gitmek için yola çıkan ya da Türkiye’yi geçiş noktası olarak kullanan 99 mülteci deniz kazalarında boğularak öldü, biri ise intihar etti.

Yargısız İnfaz, Dur İhtarı, Rasgele	
Ateş Açma	46 ¹
Silahlı Çatışmalar	115 ²
Mayın ve Bomba Patlamaları	20 ³
Faili Meçhul Siyasi Cinayetler	16
Yasadışı Örgüt Saldırıları	61
Sivil Çatışmalar	1
Gözaltında Ölümler	2
Cezaevlerinde Ölümler	19 (2’si ölüm orucu)
Mülteciler	99 ⁴

Anayasa Mahkemesi’nin Terörle Mücadele Yasası’nın (TMY) güvenlik görevlilerinin silah kullanma yetkisine ilişkin ek 2. maddesini “orantılılık” ve “kademelilik” içermediği gerekçesiyle 6 Ocak 1999 tarihinde iptal etmesi nedeniyle hazırlanan yasa tasarısı, 11 Haziran günü TBMM Başkanlığı’na sunuldu.

Tasarı ile ek madde “terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda teslim ol emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde, kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılacak ölçü ve orantıda doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidir” biçiminde düzenlendi.

Maddenin eski hali “Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda teslim ol emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde, kolluk kuvveti görevlileri, failleri etkisiz kılmak amacıyla doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı ateşli silah kullanmaya yetkilidirler” biçimindeydi.

1 - ÖLÜM CEZASI

Türk Ceza Yasası (TCY) ve Orman Yasası’nın ölüm cezası öngören maddelerinin 2002 yılında kaldırılmasından sonra, ölüm cezası hükümleri içeren “Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Yasası”nın ve “Demiryollarının Usulü Zabıtasına Dair Nizamname”nin unutulduğu ortaya çıktı.

“Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Yasası” 19 Temmuz günü kabul edilen “6. Uyum Paketi (4928 sayılı yasa)” ile yürürlükten kaldırıldı.

Radikal gazetesinde 10 Ağustos günü yayınlanan habere göre, halen yürürlükte olan 30 Mayıs 1866 tarihli nizamnamenin birinci maddesi, “demiryollarında herhangi bir nedenle ölüme neden olanların” ölüm cezasına mahkum edileceği hükmü taşıyor.

Ölüm cezasının “savaş hali dışında” tümüyle kaldırılmasını öngören İnsan Haklarını ve Temel

¹ Korucuların karıştığı 11 öldüre olayı da Kürt Sorunu bölümünde ele alınmıştır. Ayrıca güvenlik görevlilerinin görevleri dışında silah kullanması sonucu meydana gelen ölümlü olaylar da bu başlık altında sayılmıştır. Ancak, asker polis intiharları (bir asker ve altı polis) ve güvenlik görevlilerinin yakınlarını öldürdükleri (ikisi polis altı kişi) olaylar bu sayıya dahil değildir.

² Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, silahlı çatışmaların sonuçları hakkında bilgi almanın güçlüğü gözönüne alındığında, bu sayının gerçeği tam olarak yansıtmayacağı açıktır.

³ Mayın patlaması sonucu ölen asker, polis, korucu ve yasadışı örgüt militanları bu sayıya dahil değildir. Bu olaylar “Silahlı Çatışmalar” başlığı altında ele alınmıştır.

⁴ Edirne’nin Meriç ilçesi yakınlarında ölen yedi mülteci, Kara Mayınları bölümünde ele alınmıştır.

İdamda dalgınlığın bedeli (Prof. Dr. Mehmet Semih Gemalmaz / Radikal-10 Haziran 2003)

Ölüm cezası, Avrupa Konseyi (AK) coğrafyasında bütünüyle kaldırıldı. Bu gelişimin kısa tarihçesi şöyle:

1950 yılında kabul edilip 1953'te yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AIHS) (md.2) hükmünde yaşam hakkı, ölüm cezası istisnasıyla tanınmıştı. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasının özel koşullarında hazırlanan AIHS'nin, ölüm cezası istisnasına yer vermesi dönemin hukuk anlayışının doğal bir sonucu idi. Bilindiği üzere Türkiye, 1954 yılında AIHS'ye taraf olmuştur.

28/04/1983'te imzaya açılıp 01/03/1985 tarihinde yürürlüğe giren AIHS/Protokol No. 6 ise, barış zamanı-savaş zamanı ikiciliği üzerinde yükselmektedir ve ölüm cezasını barış zamanı bakımından tümüyle kaldırırken, taraf devletlerin savaş zamanında ya da yakın savaş tehdidi durumunda işlenen suçlar için yasalarında ölüm cezası öngörebilmeleri olanağını da tanımaktadır. Türkiye, bu protokolü ancak 15/01/2003 tarihinde imzaladı. Haziran 2003 başı itibarıyla, Protokol No. 6'yı AK üyesi 41 devlet onaylamıştır. Türkiye ise imzalamış ancak onaylamamıştır.

İki önemli öge

Protokol No. 6 özelinde iki öge önem taşımaktaydı. İlki, ölüm cezasının saklı tutulmasına ilişkin kategori bir istisna olup, bir zorunluluk değildi. Barış zamanı için bu cezanın bütünüyle kaldırılması ise bir zorunluluktur. İkincisi, bu istisna, sadece iki hale indirgenmişti: "Savaş zamanı ve yakın savaş tehdidi durumunda işlenen suçlar."

Türkiye, Protokol No. 6'nın, 'Onaylanmasının Uygun Bulunması Hakkında Kanun'u TBMM'nde görüşmektedir. Son günlerde basında yer alan haberler buna ilişkindir.

Bu kanun çıkarıldıktan ve belgenin resmi çevirisi de Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra, Türkiye 'onay belgesini' AK Genel Sekreterliği'ne depo/teslim edecek ve böylece bu protokolle hukuken bağlanmış olacaktır.

Ancak bu süreçte bazı sorunlar vardır. Türkiye, 03/10/2001 tarih ve 4709 sayılı 'TC Anayasası'nın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun' ile 1982 Anayasasının çeşitli hükümlerinde değişiklikler yaptı, (RG, 17/10/2001, s. 24556).

Bunlardan birisi, Anayasa'ya (md. 38) eklenen bir hükümdür. Buna göre, "Savaş, savaş tehdidi ve terör suçları halleri dışında ölüm cezası verilemez." Bu hüküm, o tarih itibarıyla Türk hukukunda ölüm cezasının alanının daraltılması yönünde atılmış en büyük adımı oluşturmaktaydı. Anılan Anayasa değişikliği, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) tam üyelik sürecinde, aday tüm ülkeler için öngörülmuş asgari koşullardan birinin gereğini yerine getirmek üzere gerçekleştirildi.

Söz başka, gerçek başka

Resmi çevrelerin aksi yöndeki takdimine karşın, 4709 sayılı Kanunla Anayasa'ya (md. 38) eklenen hüküm, Protokol No. 6 gereklerini karşılamamaktaydı. Zira, söz konusu Protokol'de (md. 2) ölüm cezası için tanınan istisna, 'terör suçları' kategorisine yer vermemektedir. İç politik mülahazalarla belirtilen kategori Anayasa hükmüne eklenmişti. Gerek AK, gerekse Avrupa Birliği yetkili çevreleri, belirtilen Anayasa değişikliğinin, 'terör suçu' kategorisi bağlamında kabul edilemez nitelikte olduğunu açıkça dile getirdiler.

Bundan sonraki adım, anılan Anayasa değişikliğinin yasa düzeyinde uyumlaştırılması için yapılacak olan tasarruflardır. TBMM, 03/08/2002 tarih ve 4771 sayılı 'Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'u çıkardı, (RG, 09/08/2002, s. 24841). 4771 sayılı Kanun'a (md. 1) göre, "Savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç olmak üzere, ... 1926 tarih ve 765 sayılı TCK, 1932 tarih ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nda yer alan idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür."

4771 sayılı Kanun, fark edileceği üzere, Anayasa'ya (md. 38) eklenen hükümden farklı olarak, ölüm cezası istisnasını saklı tutmak bakımından 'terör suçları' kategorisine yer vermemiş, sadece 'savaş ve yakın savaş tehdidi' hallerinde işlenen suçları belirtmiştir. Bu yönüyle, 4771 sayılı Kanun düzenlemesi, ilk bakışta Türkiye'nin taraf olmak istediği Protokol No. 6 ile uyumlu olduğu izlenimini vermektedir. Ne ki, bu yanıltıcı bir ilk izlenimdir.

Yanıltıcı açıklamalar

4771 sayılı Kanun'un çıkarılması sonrasında Türkiye'nin resmi çevreleri, adıyla adlı hükümet, TBMM, özelde Dışişleri ve Adalet bakanlıkları çevreleri Protokol No. 6'ya uyumun sağlandığını ileri sürdüler.

Eğer bilinçli bir sapıtma değilse, bilgisizlik ve ciddiyetsizlik söz konusuydu. Çünkü, 4771 sayılı Kanun çıkarılırken, barış zamanında işlenen terör suçu bakımından ölüm cezası yaptırımını öngören bir özel yasa gözden kaçırılmıştır. Gerçekten de, oldukça yakın bir geçmişte çıkarılan, 17/02/2000 tarih ve 4533 sayılı "Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu" (RG, 20/02/2000, s. 23970) (md. 6/V) hükmüne göre, "Terör amacı ile bir örgüte mensup bir kişi veya kişilerce ormanları yakanlar, 24 yıldan 30 yıla kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilir... Yangın sebebiyle ölüm meydana gelirse, işleyen veya işleyenlere ölüm cezası verilir."

Görüldüğü üzere, 4771 sayılı Kanun'a rağmen, terör suçu özelinde ölüm cezası öngören 4533 sayılı Kanun bulunmaktadır ve Meclis, hükümet, Adalet Bakanlığı, bakanlığa katkı sunan akademisyenler, muhalefet partileri, insan hakları çevreleri, barolar bu kanunun varlığını unutmuşlardır. Sözün özü, 4771 sayılı Kanun'un çıkarılmış olması, ulusal mevzuatın Protokol No. 6 ile çelişen yönünü gidermeye yetmemiştir. Bu aksaklık giderilecek olduğunda bile, Türkiye, AK sistemine uyumlaştırmayı sağlamada geride kalmaktadır.

Ölüm cezasını her koşulda ve zamanda işlenen her suç bakımından tamamen kaldıran AIHS/Protokol No.13, 03/05/2002 tarihinde imzaya açılmıştır ve 01/07/2003 tarihinde yürürlüğe girecek. Bu Protokol, 10/12/1948 tarihli BM Evrensel İnsan Hakları Bildirisi'nin insanlık tarihinde oynadığı rol kadar önemli bir belgedir. Protokol No. 13'ün yürürlüğe girmesiyle İzlanda'dan Rusya'ya, Norveç'ten Malta'ya kadar uzanan ve dünyadaki tüm devletlerin dörtte birine karşılık gelen sayıda devletin hukuk düzeninde ölüm cezası tarihe gömülmektedir.

27 imza, 13 onay

Haziran 2003 başı itibarıyla Protokol No. 13'ü AK üyesi 27 devlet imzalamış ve 14 devlet ise onaylamıştır. Türkiye, bu protokole imza koymayan beş devletten biri. Çok yakın gelecekte, AK üyesi devletlerin tamamına yakını Protokol No. 13'ü onaylayacak. Zira iç hukuklarında ölüm cezası halen bütünüyle kaldırılmış bulunmaktadır. Önümüzdeki kısa ve orta erimde bu belgeyi imzalama ve onaylama konusunda baskı ve taleplere muhatap kalacağı kesin. Meselenin bir de AB boyutu vardır.

AB üyesi devletler aynı zamanda AK üyesidirler ve AK sözleşmeleriyle belirlenen insan hakları standartları, AB üyeliğinin asgari önkoşulları manzumesindedir. Dolayısıyla ölüm cezasının tümden kaldırılması konusunda Türkiye'ye hem AK hem de AB talep yöneltilecek. Aklın yolu, bir ceza niteliği taşımayan ve sadece AK ve AB çerçevesinde değil tüm dünyada belirgin şekilde bütünüyle kaldırılması yönünde somut adımların atılmış olduğu ölüm cezasını ulusal mevzuattan bütünüyle çıkartmaktır. 1984'ten bu yana hiçbir mahkûm için TBMM zaten infaz kanunu çıkarmamaktadır. Adım atmak için mutlaka ulusalüstü baskı ve yönlendirmeleri mi beklemek gerekiyor? Halen AB üyesi olan devletlerin tümünde ve AB'ye üye olmaları kesinleşen 12 devlette ölüm cezası, barış zamanı savaş zamanı ikiciliğine yer verilmeksizin bütün suçlar bakımından kaldırılmış bulunmaktadır.

Özgürlükleri Koruma Avrupa Sözleşmesi'nin ek 6 Numaralı protokolünün onaylanmasına ilişkin yasa tasarısı 2 Haziran günü TBMM'ye sunuldu.

Tasarının gerekçesinde, 1983 yılında Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan protokolü Avrupa Konseyi'nin tüm üyelerinin imzaladığı vurgulanarak "6. protokolün getirdiği düzenlemelerin kabulü, günümüzde artık Avrupa Konseyi üyeliği için önşart ve üyelikten kaynaklanan yükümlülük olarak değerlendirilmektedir" denildi.

Protokolün 1. maddesi "Ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse bu cezaya mahkum edilemez ve idam edilemez" kuralını getiriyor. Protokolün 2. maddesindeki istisna ise şöyle:

"Bir devlet, savaş zamanında veya yakın savaş tehdidi durumlarında işlenen eylemler için yasalarında ölüm cezasına ilişkin hüküm öngörebilir; böyle bir ceza, ancak yasada belirtilen durumlarda ve yasa hükümlerine uygun olarak uygulanabilir. Bu devlet, söz konusu yasaların ilgili hükümlerini Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirecektir."

Tasarı 26 Haziran günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

Türkiye, 6 numaralı ek protokolü, 12 Kasım günü Strasbourg'da düzenlenen törende imzaladı. Türkiye, bu protokolü yürürlükten kaldıran ve ölüm cezasını tümüyle yasaklayan 13 numaralı ek protokolü de 2004 yılı başında imzaladı.

Anayasada yapılan değişiklikler çerçevesinde askeri yasalardan ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin yasa tasarısı, 28 Mayıs günü TBMM Başkanlığı'na sunuldu.

Askeri Ceza Yasası ve Askeri Mahkemelerin Kuruluş ve Yargılama Usulü Yasası'nda değişiklik öngören tasarıya göre, üstünü/amirini kasten öldürenlere

ölüm cezası yerine ömür boyu ağır hapis⁵ cezası, daha az vahim durumlarda ise ömür boyu hapis yerine 24 yıldan 30 yıla kadar ağır hapis cezası verilecek.

Askerlik görevi sırasında isyana önyak olanlar ile isyan sırasında üstüne karşı müessir fiillerde bulunanlara işledikleri suç ömür boyu hapis cezasını gerektirmiyorsa 10 seneden az olmamak üzere ağır hapis cezası verilecek.

Ölüm cezası sadece savaş ve seferberlik durumlarında uygulanacak. Toplu işlenen suçlarda 7 gün olan hâkim önüne çıkarılma zorunluluğu 4 güne, gözaltı süresi ise 15 günden 4 güne indirilecek.

Adalet, Anayasa ve Milli Savunma komisyonlarında görüşülen tasarı daha sonra TBMM Genel Kurulu'nda ele alındı. 5078 sayılı yasa, 22 Ocak 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

⁵ "Ömür boyu ağır hapis cezasına" 4771 sayılı yasanın 1/B maddesi açıklık getiriyor. "Bu Kanun hükümlerine göre idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülenler hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 70, 73 ve 82. maddelerinde öngörülen ("tecrit", yani geceli-gündüzlü bir hücrede yalnız bırakılma) süreler iki kat, terör suçluları hakkında üç kat olarak uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine göre idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçluları hakkında Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ile 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun şartla salıverilmeye ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bunlar hakkında müebbet ağır hapis cezası ölüncüye kadar devam eder."

2- YARGISIZ İNFAZ, DUR İHTARI, RASGELE ATEŞ AÇMA OLAYLARI

2003 yılında güvenlik görevlileri tarafından düzenlenen ev baskınlarında, dur ihtarına uymadıkları ileri sürülenlere ateş açıldığı sonucunda ya da güvenlik görevlilerinin rasgele silah kullandığı olaylarda TIHV'nin belirlemelerine göre en az 35 kişi öldü.⁶

Adem Avul: 29 Haziran günü akşam saatlerinde Van'ın Özalp ilçesi Aşağı Turgalı köyü yakınlarında Adem Avul (16) adlı çocuğun İran askerleri tarafından öldürüldüğü ileri sürüldü. Köylüler, 2002 yılında da *Abdülkâki Karagüller* (37), *Metin Güngör* (17) ve *Celal Tezgel*'in (30), mazot kaçakçılığı yaptıkları gerekçesiyle İran askerleri tarafından Türkiye sınırları içinde öldürüldüğünü belirttiler.

1) İsa Gözüpek

3 Ocak günü Van'ın Saray ilçesi Kapıköy köyü yakınlarında "dur ihtarına uymadığı" iddia edilen İsa Gözüpek (25) jandarmalar tarafından öldürüldü. Gözüpek'in İran'dan kaçak mazot getirirken sınıra 5 kilometre mesafede köyün hemen dışında öldürüldüğünü belirten köy muhtarı Emin Altunli, Gözüpek'in, daha sonra askerler tarafından sınırın 100 metre yakınına götürüldüğünü söyledi.

Ağabeyi Bilal Gözüpek ise 8 Ocak günü Saray Cumhuriyet Savcılığı'nda verdiği ifadede, kardeşi ve 5 arkadaşıyla birlikte İran'dan Türkiye'ye geçtikten sonra askerlerin uyarıda bulunmadan ateş açtığını söyledi. Gözüpek, askerlerin yaralanan kardeşine müdahale edilmesini engellediğini ve kardeşinin yaralı olarak bekletildiği sırada kendilerine de işkence yapıldığını anlattı.

2) Seyfettin Aslan

15 Şubat günü Kocaeli'nin Gebze ilçesinde, hırsızlık yaptıkları ve "dur" ihtarına uymadıkları iddia edilen üç kişiye polisler tarafından ateş açıldı. Seyfettin Aslan'ın (21) öldüğü olayda Erdal Akyol ve Selçuk Mandız gözaltına alındı. Resmi açıklamada, "çalıntı arabayla kaçmaya çalışan kişilerin polisler ateş açtığı" ileri sürüldü.

3) Daştan Korkmaz

4) Nihat Çeri

Van'ın Başkale ilçesine bağlı Esenyamaç köyünde 5 Nisan günü meydana gelen patlamada Daştan Korkmaz (14) ve Nihat Çeri (13) adlı çocuklar öldü. Çocukların, askerler tarafından atılan bir roketin patlaması sonucu öldüğü iddia edildi.

Başkale Cumhuriyet Savcılığı tarafından açılan

soruşturmada ifadesi alınan Ferhat Çeri (16) adlı çocuk olayı şöyle anlattı:

"Biz o gün Daştan ve Nihat'la birlikte koyunlarımızı otlatmaya götürdük. Köyden 400 metre uzaklıktaydık. Saat 15.30 sıralarıydı. Arkadaşlarımdan 50 metre uzaklıktaydım, 150 metre uzakta bulunan bir askeriye mevzisi vardı. Askerlerden biri omzuna bir boruyu dayamıştı, bize doğru tutmuştu. Birden bir patlama sesi geldi. O arada ben korktum ve bağırdım, bir asker de bana bağıarak 'kaçma' dedi. Ben kaçarken üzerime 3 el ateş etti. Ben kendimi yere attım, kayalıkların arkasına saklanarak gelip köye durumu anlatım. Bunları savcıya da anlattım."

Esenyamaç köyü muhtarı Buşar Keser, gazetecilere yaptığı açıklamada, köyde 43 korucu olduğunu belirterek, "1996 yılında Vahdettin Atlı isimli köylümüz askeriye mevzisinden açılan ateş sonucu öldü. Operasyonda 4 korucumuz öldürüldü. 1997 yılında askeriye erzak götüren Mehmet Akkaya ve kardeşi Sabahattin Akkaya dönüşte mayına çarpıp öldü. 1999 yılında Resul Atabay, askerlere erzak götürürken mayına bastı öldü. Bunların hepsine kaza dedik sesimizi çıkarmadık, ama bu son yaşanan olaya biz sessiz kalmayacağız, gerekirse AIHM'e kadar gideceğiz" dedi.

Olayın ardından 24 köylünün imzasıyla Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Genelkurmay Başkanlığı ve Savunma Bakanlığı'na bir dilekçe gönderildi. Dilekçede, "5 Nisan 2003 tarihinde köyümüzde meydana gelen olayda iki çocuk, sürekli bizi ölümle tehdit eden Esenyamaç Karakol Komutanı olan Üsteğmen Hüsnü Bozkurt'un emri ile öldürüldü. Olayın üstüne giderek mağduriyetimizi önlemeniz için köyümüz Esenyamaç'ta inceleme yapmanızı talep ediyoruz" denildi.

İHD Van Şubesi, Van Bölge Barosu ve Mazlum-Der Van Şubesi tarafından oluşturulan heyetin hazırladığı rapor, 18 Nisan günü açıklandı. Başkale Cumhuriyet Savcılığı'nın Jandarma Karakol Komutanı Hüsnü Bozkurt'un ifadesini almadığı belirtilen raporda, Başkale Kaymakamı Mustafa Çöğün'ün olaya ilişkin bilgi vermek yerine daha çok basına yansıyan haberlerden yakındığı ve "Olaya ilişkin haberler basın ilkelerine uymayan haberlerdir, özellikle ölen çocukların ve tabut fotoğraflarının yayınlanması kolluk güçlerini hedef gösteriyor" dediği anlatıldı.

⁶ Korucuların karıştığı 11 öldürme olayı Kürt Sorunu bölümünde ele alınmıştır.

Rapora göre, soruşturmayı yürüten Başkale Cumhuriyet Savcısı İlyas Yavuz, kendisini ziyaret eden heyet üyelerine olayı şöyle anlattı:

“Olaydan hemen sonra olay yerine gittik. Jandarmadan Olay Yeri İnceleme tim komutanını da bilirkişi olarak götürdük. Cenazeler birbirine 11 metre mesafedeydi. Nihat'ın cesedi tamamen parçalandığından otopsiye elverişli değildi. Diğeri nispeten daha iyi durumdaydı ve üzerinde otopsi yapılabilirdi. Olay yerinde bulduğumuz parçalar iki cesedin arasında bir yerde bulunuyordu. Olay yerinde 4 adet dümen, 1 adet dip tapası ve 1 adet de hassas tapa bulduk. Bilirkişi tereddütsüz bir şekilde 'Bunlar RPG roketatar mermisidir' dedi.”

Ancak Cumhuriyet Savcısı, karakolda roketatar bulunmadığını da söyledi.

Esenyamaç köyüne 28 Nisan günü askerler tarafından düzenlenen baskında, ölen çocukların akrabaları Abdulhekim Çeri, Süleyman Çeri, Ayhan Korkmaz, Ensar Toprak, Mehmet Parlak ve köy korucusu Sahyeddin Uğur gözaltına alındı. Köylüler aynı gün serbest bırakıldı. Askerlerin, basına kimin bilgi verdiğini, gazetecileri ve avukatları kimin çağırıldığını sorduğunu anlatan köylüler, şikayetçi olmamalarının istendiğini söylediler.

Çocukların yakınları hakkında daha sonra “güvenlik görevlilerine hakaret ettikleri” iddiasıyla soruşturma açıldı.

7 Mayıs günü Başkale Cumhuriyet Savcılığı'na çağrılan Abdulhekim Çeri, Süleyman Çeri, Ayhan Korkmaz, Ensar Toprak, Mehmet Parlak ve korucu Sahyeddin Uğur, savcının, “Neden basına bilgi verdiniz, askerleri zan altında bırakmışsınız, güvenlik güçlerini küçük düşürmüştünüz” dediğini, kendilerinin ise iddiaları reddettiklerini söylediler.

Bu arada Özgür Gündem gazetesinde 9 Nisan günü yayınlanan “Çocuklara roketli saldırı” başlıklı haber nedeniyle gazeteye bir yazı gönderen Başkale Kaymakamı Mustafa Çöğün, haberin “askerlere yönelik iftira ve suçlamalar içerdiğini” ileri sürdü. Çöğün'ün yazısında, çocukların arazide buldukları “türü bilinmeyen bir patlayıcı maddeye, olay yerine 400 metre kadar uzakta bulunan askerlerin uyarılarına karşın taşla vurdukları” da iddia edildi.

5) Hacı Ölmez

Hacı Ölmez (37) adlı köylü Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Andaç köyü yakınlarında 7 Nisan günü askerler tarafından öldürüldü. Kaybolan hayvanlarını aramak için saat 17.00 sıralarında köyden ayrılan Hacı Ölmez ve Mevlüt Ölmez'e (30), köyden bir kilometre kadar uzakta askerler tarafından ateş açıldığı, olaydan sonra Hacı Ölmez'in cesedinin Türkiye-Irak sınırı bölgesine

götürüldüğü öğrenildi. Saldırıdan yara almadan kurtulan Mevlüt Ölmez gözaltına alınarak Uludere Jandarma Taburu'na götürüldü. Mevlüt Ölmez, 11 Nisan günü serbest bırakıldı.

Ölmez'in akrabası Sabahattin Ölmez, “Hacı Ölmez, keçisini arıyordu. Evinin bir kilometre ötesinde askerler tarafından vuruldu. Saldırının ardından Hacı'nın cesedi 5 kilometre uzaklıkta sınıra yakın yere bırakıldı. O akşam askerler köyümüzü ablukaya aldılar. Kimse dışarı çıkmıyordu. Savcı geldi, otopsi yapıldı. Sabah da cesedi gönderdiler bize. Tek kurşun vardı sırtında” dedi.

DEHAP Şırnak İl Başkanı Resul Sadak da, Hacı Ölmez'in bir süre önce “kardeşinin KADEK militanı olması nedeniyle askerler tarafından tehdit edildiği” gerekçesiyle kendilerine başvurduğunu söyledi.

Olayı araştırmak için 10 Nisan günü bölgeye giden İHD heyetinin Şırnak'a girmesine izin verilmedi. Cizre yakınlarındaki Kasrik Boğazi'nde askerler tarafından durdurulan İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, İHD Bölge Temsilcisi Hanifi Işık, İHD Diyarbakır Şube yöneticisi Ayla Akad ÇHD Yönetim Kurulu üyesi Mahsum Batı'ya “Şırnak'a girmelerinin uygun olmadığını” bildirildi.

Mevlüt Ölmez, 11 Nisan günü serbest bırakıldıktan sonra gazetecilere yaptığı açıklamada olayı şöyle anlattı:

“Köyün yaklaşık 1 kilometre dışında Virantepe mevkiinde koyunlarımızı otlatıyorduk. Akşam 18.00 gibi eve dönerken, askerler bize ateş açtı. Hacı, olay yerinde öldü. Ardından askerler bizi çembere aldılar. Beni dövmeye ve tehdit etmeye başladılar. Bana, 'siz kaçakçısınız' dediler. Bunu kabul etmeyince beni dövdüler. Servet adlı uzman çavuş bizi tanıyordu. Buna rağmen, 'siz kaçakçısınız' diye dayattı.”

Daha sonra götürüldüğü Andaç Tabur Komutanlığı'nda gözaltında tutulduğu üç gün boyunca kaçakçı olduğu yönünde ifade vermesi için işkence yapıldığını anlatan Mevlüt Ölmez, “Saldırının, soyadını bilmediğim Gülyazı Alay Komutanı yarbay Adil tarafından bölge halkına yaptığı uygulamalar sonucunda olduğunu düşünüyorum. Çünkü Adil denen bu yarbay, halka zulüm yapıyor ve keyfi uygulamalarda bulunuyor. Önceki gün de (8 ya da 9 Nisan) köye gelerek, halktan köyü boşaltmasını istemiş.”

Olaya tanık olanlar, 15 Nisan günü Uludere Cumhuriyet Savcılığı'nda ifade verdi. Mevlüt Ölmez, ifadesinde, “Askerlerin iddia ettiğinin aksine kaçakçılık yaparken değil, koyun otlatırken üzerlerine ateş açıldığını, bunun kasten yapıldığını, gözaltında yalan ifade vermeye zorlamak için baskı ve hakaretlere maruz kaldığını” söylediğini bildirdi.

Hacı Ölmez'in babası İsmail Ölmez, annesi Esmâ Ölmez, kardeşi Resul Ölmez, eşi Remziye Ölmez ile Cafer Ölmez, Sadık Ölmez ve Andaç köyü muhtarı Hüseyin Ölmez de savcılıkta ifade verdi.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri Cavit Torun ve Faruk Ünsal tarafından olay nedeniyle bir rapor hazırlandı. Komisyon'a sunulan raporda, Şırnak Valisi, Jandarma Alay Komutanı, Uludere Kaymakamı, Uludere Cumhuriyet Savcısı, Hacı Ölmez'in oğlu Bedran Ölmez, Mevlüt Ölmez ve askerlerle görüşüldüğü bildirildi.

Rapora göre, milletvekillerine bilgi veren jandarmalar, "Nivartepe'de Irak sınırını dübünle gözetlerken iki kişinin sınırdan Türkiye'ye geçtiğini gördük. Terörist ya da kaçakçı olduklarını düşündük. Mevzilendik. 200-300 metre yaklaştıklarında 'dur' ihtarında bulunduk. Durmadılar ateş açtık. Yanlarına gittiğimizde ise birinin vurulduğunu gördük" dediler.

Raporda, komisyon üyelerinin; "Bunların geldiklerini dübünle gördünüz. Silahları da yoktu, sırtlarında çoban çantaları vardı ve size doğru geliyorlardı. 5 dakika daha bekleseniz sizin kurduğunuz çemberin içine düşeceklerdi. Sağ yakalamamız mümkündü. Neden acele ettiniz" şeklindeki sorusuna jandarmaların, "Örgüt, silahsız adam gönderiyor. Bunlara müdahale olmasa peşinden başka geçişleri oluyor. Savaş şartlarıydı. Psikolojik olarak savaşa endeksliydik ve aldığımız ihbarlar her an geçiş olacağı yönündeydi. Bu yüzden teyakkuzdaydık" yanıtını verdikleri belirtildi. Raporda, olayda "aşırı güç kullanıldığı" belirtildi.

6) Murat Gök

25 Nisan günü Ankara'nın Altındağ ilçesinde meydana gelen olayda Murat Gök adlı kişi öldü. Resmi açıklamada, polislerin durdurmak istedikleri bir araçtan ateş açıldığı, bunun üzerine silahlı çatışma çıktığı belirtildi. Bir süre sonra izini kaybettiren araçtan, Murat Gök adlı kişinin cesedinin atıldığı anlatılan açıklamada, araçtaki kişilerden birinin adının Şükrü Güvenç olduğunun saptandığı kaydedildi.

7) Çetin Karaman

26 Nisan günü akşam saatlerinde Van'ın Başkale ilçesi yakınlarındaki Kurubaş bölgesinde "dur ihtarına uymadığı" ileri sürülen bir araca jandarmalar tarafından ateş açıldı. Olayda Çetin Karaman (25) öldü. Uyuşturucu ya da kaçak akaryakıt taşıyan bir aracın bölgeden geçeceği ihbarı üzerine bölgede önlem alan jandarmaların Karaman'ı durdurmak istediği, ancak Karaman'ın aracını jandarmaların üzerine sürdüğü iddia edildi. Arabada yapılan aramada herhangi bir suç unsuruna rastlanmadığı öğrenildi.

Yetkililer, jandarmanın aracın lastiklerine nişan aldığını ileri sürerken, ağabeyi Ali Karaman, kardeşinin beş kurşunla öldürüldüğünü söyledi.

Karaman'ın öldürülmesini protesto eden yakınları ve kalabalık bir grup, 27 Nisan günü Karaman'ın cenazesini Van Valiliği önüne getirdi. Polislerin grubu zor kullanarak ve havaya ateş açarak dağıtmaya çalışması üzerine çatışma çıktı. Olayda polislerin dövdüğü Maden Karaman ve Gülten Kardeş yaralandı, 7 kişi gözaltına alındı, DIHA muhabiri Ubeydullah Hakan'ın fotoğraf makinesi de polisler tarafından kırıldı.

Olaydan sonra tutuklanan Abdullah Demirtaş ve İlhan Kayıkçı adlı askerler, 23 Mayıs günü serbest bırakıldı. Hukuksal süreç şöyle gelişti:

28 Nisan günü tutuklanan askerler, 5 Mayıs günü Gürpınar Asliye Ceza Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruda, "ölüme neden olan kurşunun kimin silahından çıktığının belli olmadığını, Valilik önünde düzenlenen protesto gösterisinin ise provokasyon amaçlı olduğunu" iddia ederek, tutuklama kararının kaldırılmasını istediler. Askerlerin itirazı 7 Mayıs günü reddedildi.

Gürpınar Cumhuriyet Savcılığı ise bu kararın ardından 10 Mayıs günü tutuklama kararına itiraz etti. Cumhuriyet Savcısı Fahri İnce tarafından Asliye Ceza Mahkemesi'ne yapılan başvuruda, olay "faili meçhul" olarak nitelendi ve askerler mahkum olsa bile cezanın 2 yıla ineceği ve erteleneceği öne sürüldü. Savcılığın itirazı da reddedildi.

Gürpınar Cumhuriyet Savcılığı daha sonra tutuklama kararına, Van 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde itiraz etti. Üst mahkeme sıfatıyla itirazı değerlendiren mahkeme, askerlerin serbest bırakılmasına karar verdi.

Karaman ailesinin avukatı Murat Timur, askerlerin serbest bırakılması üzerine yaptığı açıklamada, sanıkların askeri cezaevinde tutulmalarına karşın itiraz dilekçelerinin bilgisayarda yazıldığına dikkat çekti. Bu durumun sanıkların korunduğunu gösterdiğini belirten Timur, savcılığın tutumunun "Türkiye'deki iç hukuk yollarının tükendiğini gösterdiğini" bildirdi.

Askerlerin yargılanmasına 15 Temmuz günü başlandı. Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Avukat Murat Timur, askerlerin tutuklanmasını istedi. Bu istem reddedildi. 14 Ekim günü Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, askerlerin avukatları aracılığıyla gönderdiği savunmalar okundu. Araçta Karaman dışında bir kişinin daha bulunduğunu ileri süren askerler, bu kişinin olay sırasında kaçtığını ileri sürdüler. Demirtaş ve Kayıkçı, Çetin Karaman'a öldürmek kastıyla ateş

etmediklerini, sadece uyarı ateşi açtıklarını da belirttiler. Timur ise “Araçta iki kişinin olduğundan söz ediyorlar; ancak müvekkilimin öldürüldüğü araç üç ayrı kontrol noktasından geçmiş. Bu kontrol noktalarında hep bir kişi olarak tutanaklara geçmiş” dedi. Timur’un askerlerin tutuklanması istemi reddedildi. Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Bu arada Karaman’ın yakınları 30 Nisan günü olayın araştırılması için İHD ve Van Barosu’na başvurular.

Van Barosu tarafından hazırlanan rapor, 11 Mayıs günü açıklandı. Avukatlar Fesih Kınay, Ekrem Kutlu, Derya Hayva, Ayşe Yıldırım ve Taner Polat’ın hazırladığı raporda, Başkale Kaymakamı Mustafa Yavuz’un “operasyon hakkında önceden bilgisinin olmadığını, olayın abartıldığı biçimiyle kasti bir öldürme olayı olmadığını” iddia ettiği aktarıldı. Raporda, Yavuz’un cenaze töreni sırasında Van Valiliği önünde yaşanan olayların “provokasyon” olduğunu söylediği de anlatıldı.

Başkale Cumhuriyet Savcısı Fahri İnce’nin, heyetin Çetin Karaman dosyasını incelemesine izin vermediğine dikkat çekilen raporda, “Savcı, olaydan önce jandarmaya araçla ilgili uyuşturucu ihbarı yapıldığı bu bilginin kendilerine aktarıldığını belirtmiştir. Bunun üzerine jandarmanın tali yol üzerinde pusu kurduğu ve ‘dur ihtar’ üzerine durmadığı için olayın meydana geldiğini, araçta ikinci bir kişinin daha olduğunu ancak askerler karanlıktan korktukları için araca yaklaşmadıkları ve ölümün 15 dakika sonra meydana geldiğini söylemiştir” denildi.

Raporda, “Hakkında ihbar bulunan aracın Başkale ile Gürpınar arasındaki çok sayıda arama noktasında neden durdurulmadığı?” sorusuna Cumhuriyet Savcısı’nın, “Jandarma ile polisin koordineli çalışmadığı, uyuşturucu ihbarının doğru çıkması durumunda yakalayan ve ihbar edenlere ikramiyeye verilmesi nedeniyle, ikramiyeyi almak isteyen birimlerin birbirlerine haber vermediği” yanıtını verdiği ifade edildi.

Raporun son bölümünde şu noktalara dikkat çekildi:

- * Uyuşturucu ihbarı yapıldığı taktirde bunun doğruluğunun araştırılması gerekmez miydi?
- * Bir uyuşturucu kaçakçılığı ihbarı alındıysa araç Başkale-Gürpınar arasındaki arama noktalarında neden durdurulmamıştır?
- * Olayda 5 kurşun atıldığından söz ediliyor oysa 3 adet boş kovan bulunmuştur?
- * Olaydan sonra askerler karanlıktan korksalar bile neden telsizle başka bir ekip çağırmadılar?
- * Bu gibi olaylarda maktullerin sabıka kayıtları

incelenmediği halde bu şahsın sabıka kayıtları neden incelenmiştir?”

Çetin Karaman’ın eşi Rafiye Karaman, Temmuz ayında İçişleri Bakanlığı aleyhine tazminat davası açtı. Avukat Murat Timur, bakanlıktan 200 milyar lira maddi ve manevi tazminat istediklerini bildirdi.

8) Mehmet Kusuv

Mehmet Kusuv (19), 4 Haziran günü İstanbul Ümraniye Mustafa Kemal mahallesinde polisler tarafından öldürüldü. Bir marketin önünden geçerken kapısının açık olmasından kuşkulanan polis ekibini gören Mehmet Kusuv ve kimliği belirlenemeyen bir arkadaşının kaçmak istediği, bu sırada İ.K. adlı polisin “elinde silah gördüğü” Kusuv’a ateş ettiği bildirildi. Kusuv’un elindeki silahın kurusıkı olduğu ortaya çıktı. Kusuv’un arkadaşının İ.K.’yi bıçakla yaralayarak kaçtığı öğrenildi.

9) Recep Vural

Recep Vural (22) adlı genç, 19 Haziran günü Mardin’in Mazıdağı ilçesine bağlı Ulutaş köyü yakınlarında öldürüldü. Vural’ın öldürüldüğü sırada bölgede askerlerin uyuşturucu madde kaçakçılarına karşı operasyon düzenlediği öğrenildi. Yakınları da Recep Vural’ın korucular tarafından öldürüldüğünü ileri sürdüler. (Bkz. Kürt Sorunu)

10) Halit Coşkun

10 Temmuz gecesi Şırnak’ın Kumçatı beldesinde tarlada çalışan DEHAP Belde Başkanı Abid Durak ve 20 yakını silahlı saldırıya uğradı. Olayda Durak’ın akrabası Halit Coşkun (35) öldü. Jandarmaların, olaydan sonra Abdullah Demir, Ahmet Demir, Ahmet Demir (ikisinin de adı aynı) adlı korucuları gözaltına aldığı öğrenildi. (Bkz. Kürt Sorunu)

11) İbrahim Demircan

İstanbul Bağcılar’da 16 Temmuz gecesi “dur” ihtarına uymadığı iddia edilen bir araca polis tarafından ateş açıldı. Olayda İbrahim Demircan (22) öldü. Aracı kullandığı öğrenilen Kenan Aksakal da gözaltına alındı.

Görgü tanıkları, Kenan Aksakal’ın motosikletli polislerin izlediği arabadan indikten sonra koşarak kaçtığını, İbrahim Demircan’ın ise arabadan daha sonra indiğini ve üzerine gelen polisi görünce ellerini havaya kaldırdığını söylediler. Görgü tanıkları, polis memuru Hayrullah Çapkın’ın bir eliyle İbrahim Demircan’ın boğazını kavradığını, silahını da Demircan’ın başına dayadığını, bu sırada silahın patladığını anlattılar. Hayrullah Çapkın’ın ise ifadesinde “Devrilen motordan kalktım. Otomobilden inerek üzerime doğru yürüyen gençle boğuşmaya başladık. Bu sırada bana kafa attı. Elimdeki silah patladı. Kurşun başına isabet etmişti. Kurşun bana da

gelebilirdi” dediği öğrenildi. Çapkın, 17 Temmuz günü tutuklandı.

Bu arada olay gecesi hastanede Demircan'ın öldüğünü öğrenen yakınları, polis araçlarının camlarını kırdı, bazı polisleri de dövdü. Bu nedenle gözaltına alınan yedi kişiden Mustafa Köse, Adem Yıldız, Hüseyin Buruş ve Cihan Taşdemir 19 Temmuz günü tutuklandı. Olaylar nedeniyle Bağcılar Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Emniyet Amiri Uğur Gül, Komiser Ali İhsan Öner ve polis memuru Servet Şahin “İbrahim Demircan'ın yakınlarıyla çıkan kavgada yetersiz kaldıkları” gerekçesiyle görevden alındı.

Hayrullah Çapkın hakkında açılan dava, 17 Eylül günü Bağcılar 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Gazetecilerin ve Demircan'ın yakınlarının alınmadığı duruşmada, olay sırasında Demircan'ın yanında bulunan Kenan Aksakal, tanık olarak dinlendi. Aksakal, olay yerinden kaçtığı sırada silah sesi duyduğunu belirterek, “Arkama baktığımda İbrahim Demircan'ın yere düştüğünü gördüm. Polis memuru da saçlarını çekerek kendi kendine ‘Ben ne yaptım’ şeklinde bağırarak ağlıyordu” dedi. Mahkeme, “Çapkın'ın Demircan'ı kasten öldürmüş olabileceği” görüşüyle görevsizlik kararı vererek, dosyayı Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderdi.

Bu arada İbrahim Demircan'ın kardeşi Olcay Demircan, sanık Hayrullah Çapkın'a duruşmaya getirildiği sırada küfrettiği gerekçesiyle gözaltına alındı.

12) Kazım Özgen

Mardin'in Derik ilçesinde zihinsel özürlü Kazım Özgen, 22 Temmuz gecesi askerler tarafından öldürüldü. “Dur ihtarına uymadığı” iddia edilen Özgen'in başından vurulduğu öğrenildi. Kazım Özgen'in akrabası Dağpınar mahallesi muhtarı Erdal Özgen şunları anlattı:

“Olay yerine gittiğimde Özgen'in elleri kafasına kenetlenmiş bir şekilde olduğunu gördüm. Dizlerinin üzerine çökmüş vaziyeteydi. Askerler kendisinin ‘dur emrine uymadığımı’ söylüyorlar ve nöbetçi kulübesinden ateş edildiği iddia ediyor. Kazım Özgen'in nöbetçi kulübesinden yaklaşık 30 metre uzakta olduğunu gördüm. Özgen'in alnından giren kurşun kafasının arka kısmını tamamen parçalamıştı.”

Daha sonra hazırlanan İHD raporunda olayın “yargısız infaz” olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtildi. Özgen'e ateş eden Lokman Bozdağ adlı askerın tutuklanması gerektiği vurgulanan raporda, Bozdağ'ın 30 metre mesafeden ateş ettiği, olay yerinin karanlık olduğu yönündeki anlatımının da doğru olmadığı kaydedildi.

13) Ufuk Tuncay

9 Ağustos günü Tokat'ın Niksar ilçesi yakınlarında trafik polislerinin “dur ihtarına uymadığı” ileri sürülen Ufuk Tuncay (26) öldürüldü. Niksar'da bir kahvenin camlarının alkollü olduğu ileri sürülen kişiler tarafından kırılmasının ardından durdurulmak istenen traktörün sürücüsü Ufuk Tuncay'ın durmaması üzerine ateş açıldığı öğrenildi. Tokat Emniyet Müdürü Yusuf Altunpınar, olay nedeniyle iki polisin gözaltına alındığını söyledi.

14) Ahmet Er

15) Mehmet Er

20 Ağustos gecesi Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesine bağlı Güllüce köyü yakınlarında bir grup köylünün üzerine ateş açıldı. Ahmet Er ve Mehmet Er adlı kardeşlerin öldüğü olayda, Ahmet Önder, Osman Tosun, Mehmet Er ve Misfiye Er yaralandı.

Olayda yaralanan Güneş Ögdün, korucuların kendisini de silahlarının dipçikleriyle dövdüğünü söyledi. Olaydan sonra Taşlıca ilçesine bağlı Tanyolu köyünde görev yapan 15 korucu gözaltına alındı. Koruculardan birinin adının Hanif Artan olduğu öğrenildi. (Bkz. Kürt Sorunu)

16) Çerkeş Aydın

İstanbul'un Fatih ilçesi Çarşamba mahallesinde Çerkeş Aydın adlı kişinin evine 3 Eylül gecesi İstanbul Emniyet Müdürlüğü Narkotik Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından baskın düzenlendi. Baskın sırasında evin yakınlarındaki bir kahvehanede oturan Çerkeş Aydın'ın polisler ateş ederek kaçmaya çalıştığı, bunun üzerine ateş açan polisler tarafından vurulduğu ileri sürüldü.

17) Zahir Yılmaz

Van'ın Çaldıran ilçesine bağlı Üçgözler köyü yakınlarında Zahir Yılmaz (14), askerler tarafından öldürüldü. 30 Eylül gecesi köy yakınlarında kaçakçıları yakalamak için pusu kuran askerler tarafından durdurulan köylülerin bir kısmının kaçtığı, Zahir Yılmaz (14) ve Seyfettin Kaya'nın (49) ise teslim olduğu bildirildi. Zahir Yılmaz'ın bu sırada askerler tarafından vurulduğu iddia edildi. Yılmaz, götürüldüğü Çaldıran Jandarma Tabur Komutanlığı'nda öldü. Seyfettin Kaya, şunları anlattı:

“30 Eylül akşamı saat 19.00'da mazot getirmek için İran'a doğru yola çıktık. İran sınırını 5 metre geçerek İranlıların getirdiği mazotları atarımıza yükleyerek köyümüze doğru yola koyulduk. Sınırı 150 metre kadar geçince askerlerin pususuna yakalandık. Saat 23.00-24.00 sıralarıydı. Askerler teslim olmamızı istedi. Önce ‘dur’ ihtarında bulundular. Bizden bir grup kaçarken, ben ve Zahir ellerimizi kaldırıp ‘teslim oluyoruz’ dedik. Askerler bize çok yakındı. Bizi

görüyorlardı. Aramızda 15 metre gibi bir mesafe vardı. Ellerimizi kaldırıp teslim olduğumuz halde üç taraftan bize ateş ettiler. Zahir'e arkadan bir kurşun isabet etti. Askerler beni yüzüstü yere yattırdı. 'Siz bize ateş açtınız' diyorlardı. Bir asker, postalıyla boynuma basıyordu. Zahir yaralıyken sorguya alındı. 'Kiminle gittiniz?', 'Kaç kişiydiniz?', 'Niçin gitmişsiniz?' gibi sorular soruyorlardı. Aradan 1,5 saat geçti; hiçbir askeri cemse ve ambulans getirilmedi. Çaresiz kaldığım için onu sırtıma aldım ve yaklaşık bir kilometre kadar götürdük. Ondan sonra askeri araç geldi. Askerler bizi Çaldıran Tabur Komutanlığı'na götürdü. Aradan 40 dakika geçti. Zahir 03.30'da yaşamını yitirdi. Bazı askerler, sağlık ocağında Zahir'in üzerindeki elbiseleri çıkararak götürdü."

18) Hüseyin Yaman

2 Ekim gecesi İstanbul Pendik'te "çalıntı bir araba ile kapkaç yaptıkları" iddia ettikleri üç kişiye ateş açan polisler Hüseyin Yaman'ı (23) öldürdü. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Polis tarafından izlenen araç, Pendik sahil yolunda bariyerlere çarparak durdu. Kaza sonucunda araçta bulunan Doğan Öztürk ve Yemlihan İspir yaralı olarak gözaltına alındı. Kaçmaya çalışan Hüseyin Yaman ise polisler tarafından öldürüldü.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada, Yaman'ın polisler ateş açtığı ileri sürüldü.

19) Ramazan Demir

13 Ekim gecesi Mardin'in Derik ilçesine bağlı Kovalı köyüne askerlerin açtığı ateş sonucu beş kişi yaralandı, yaralılarından Ramazan Demir daha sonra kaldırıldığı hastanede öldü. (Bkz. Kürt Sorunu)

20) Ramazan Yaşlı

5 Kasım günü Muş'a bağlı Yeralan ve Karabey köylerinde yaşayanlar arasında çıkan kavgayı ayırmak için ateş açan jandarmaların bir köylüyü öldürdükleri, iki köylüyü ise yaraladıkları öne sürüldü. Edinilen bilgiye göre, 5 Kasım günü odun kesmek için Yeralan köyünden ormana giden 25 kişi ile köylüleri ormana sokmak istemeyen Karabey köylüleri arasında kavga çıktı. Olay yeri yakınlarında bulunan Yaygın Jandarma Karakolu'ndaki askerler ise kavga edenleri ayırmak için grubun üzerine ateş açtı. Olayda, Ramazan Yaşlı (18) öldü, Ayhan Yaşlı ve Ferit Şimşek ise yaralandı. Jandarmaların 25 kişiyi de gözaltına aldığı bildirildi.

İHD Muş Şubesi yöneticileri 6 Kasım günü yaptıkları incelemeden sonra olaya ilişkin bir rapor hazırladılar. Edinilen bilgiye göre, Yeralan köyünden adının açıklanmasını istemeyen bir kişi olayla ilgili olarak sunuları anlattı:

"Ben olay günü köydeydim. Yeralan çobanları, dağda koyunları kurt kaptığını telefon ile köylülere bildiriyor. Bunun üzerine köylülerden aralarında Ramazan Yaşlı'nın da bulunduğu birkaç kişi traktörle dağa, Karabey köyü yakınlarına doğru gidiyorlar. Karabey köylüleri ise jandarmaya, onların odun kesmeye geldiklerini ihbar ediyorlar. Bunun üzerine jandarma, Karabey köy korucuları ile birlikte olay yerine gidiyor. Traktörde ruhsatsız silah vardı, jandarma 'dur' diyor, ama Yeralan köylüleri traktörü durdurmayınca jandarma ateş açıyor. Ateş sonucunda Ramazan Yaşlı ölüyor, Ferit Şimşek ve Ayhan Yaşlı, yaralı olarak kurtuluyor."

İHD Muş Şube Başkanı Sevim Yetkiner de, bir grup köylünün olay günü kendilerine başvurarak Ramazan Yaşlı'nın askerlerin açtığı ateşte öldüğünü söylemelerine karşın, daha sonra bunu inkar ettiklerini anlattı. Yetkiner, bir süre sonra adlarının açıklanmasını istemeyen bazı köylülerin, korucu olduklarını ve askerlerin kendilerini silahlarını almakla tehdit ettiklerini söylediklerini aktardı.

21) Mustafa Çakan

14 Kasım günü Hatay'ın Dört Yol ilçesinde "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen bir araca korucular tarafından ateş açıldı. Olayda, aracın sürücüsü Mustafa Çakan öldü. "Hırsızlık yaptığı" iddia edilen Çakan'ın durmaması üzerine Hüseyin Değer, Ahmet Bolat, İsmet Işık ve Tahsin Melek adlı gönüllü köy korucularının Çakan'ın aracına ateş açtığı öne sürüldü. Olayın ardından gözaltına alınan Değer, Işık ve Melek serbest bırakılırken, Ahmet Bolat tutuklandı.

22) Yasin Çiftçi (23)

14 Kasım günü İzmir'in Bornova ilçesinde Yasin Çiftçi, polis tarafından öldürüldü. "Hırsızlık" iddiasıyla gözaltına alındığı öğrenilen Çiftçi'nin sağlık raporu için götürüldüğü Bornova Devlet Hastanesi'nden kaçmaya çalıştığı sırada polis memuru Nihat Berberoğlu tarafından öldürüldüğü bildirildi. Nihat Berberoğlu daha sonra gözaltına alındı.

Yasin Çiftçi'nin babası Mehmet Çiftçi ise gazetecilere yaptığı açıklamada, oğlunun üzerine hedef gösterilerek ateş edildiğini iddia etti.

23) Mehmet Çiçekli

24) Hüseyin Şahin

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden çeşitli cezaevlerine gönderilirken Uşak'ta askerlerin silahını alarak firar eden üç hükümlüden Mehmet Çiçekli ve Hüseyin Şahin daha sonra öldürüldü.

Hüseyin Şahin (26), Hayrettin Çelik (47) ve Mehmet Çiçekli'nin (26) içinde bulunduğu aracın 15 Kasım gecesi Bostancı köprüsü üzerinde durdurulmaya çalışıldığı, ancak hükümlülerin ateş açması üzerine kısa süreli bir çatışma çıktığı bildirildi. Çatışma sırasında yaralanması üzerine arkadaşları tarafından bir benzin istasyonuna bırakılan Mehmet Çiçekli, kaldırıldığı Kartal Devlet Hastanesi'nde öldü.

Hüseyin Şahin de 28 Kasım günü İstanbul Şişli'de polis tarafından öldürüldü. Firari hükümlüler Hüseyin Şahin ve Hayrettin Çelik'in Halaskargazi caddesinde bir aracı gaspetmeye çalışırken "dur" ihtarında bulunan polisler ateş açtıkları ileri sürüldü. Resmi açıklamada, Şahin'in çatışma sonucunda öldürüldüğü iddia edildi. Olay yerinden kaçan Çelik, 29 Kasım günü İstanbul Gaziosmanpaşa'da yakalandı.

25) İzzet Özdemir

26) X.X.

18 Kasım gecesi Van'ın Başkale ilçesine bağlı Yavuzlar köyü yakınlarında "kaçakçılık" yaptıkları ileri sürülen iki kişiye askerler tarafından ateş açıldı. Olayda, İzzet Özdemir ve adı öğrenilemeyen İran uyruklu bir kişi öldü.

27) Hüseyin Altun

28) İbrahim Kılıç

3 Aralık günü akşam saatlerinde Diyarbakır'ın Bağlar beldesinde bir eve düzenlenen baskında Hüseyin Altun ve İbrahim Kılıç adlı kişiler öldürüldü. Diyarbakır Valisi Nusret Miroğlu, Bağlar beldesi Girne caddesindeki bir evde bulunan Altun ve Kılıç'ın "teslim ol" çağrısı üzerine ateş açtıklarını ve çatışmada öldürüldüklerini iddia etti.

Kılıç'ın babası Mehmet Kılıç ise "Oğlum burada inşaat işçisi olarak çalışıyordu. Herhangi bir örgütle ilişkisi yoktu" dedi.

Özgür Gündem gazetesinin haberine göre, görgü tanıkları, saat 19.00 sıralarında basılan evin bulunduğu sokakta güvenlik önlemleri alındığını, çevrede oturanların uyarıldığını, saat 20.00 sıralarında da silah sesleri duyulduğunu söylediler. Haberde, silah seslerinin duyulmasından bir saat kadar sonra polisin "teslim ol" çağrısında bulunduğu, saat 22.00 sıralarında da silah seslerinin kesildiği belirtildi.

Evin dış duvarlarında hasar olmadığı anlatılan haberde bir görgü tanığının, "evin önünde polislerin bir kişiyi yere yatırdığını, bu kişinin daha sonra polislerin uyarısı üzerine içeri girdiği" anlatımına da yer verildi.

Hüseyin Altun, 6 Aralık günü Diyarbakır'da toprağa

verildi. Aynı gün basılan evin önünde düzenlenen basın açıklamasına katılan kalabalık bir grubun yürüyüş yapması polis tarafından engellendi. Olayda polislerin dövdüğü üç kişi yaralandı.

29) Hakim Bilen

30) Ahmet Yaman

Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Şenoba köyü yakınlarındaki Katır mağaraları bölgesinde ava çıkan Hakim Bilen adlı köylü, bölgede operasyon düzenleyen askerler tarafından 30 Aralık günü öldürüldü. Olay sırasında Hakim Bilen'in yanında bulunan bir arkadaşının ise kaçarak kurtulduğu öğrenildi. 1 Ocak 2004 tarihinde ise aynı bölgede kaçakçılık yaptığı ileri sürülen Ahmet Yaman adlı kişi askerler tarafından öldürüldü.

31) Süleyman Günay

17 Aralık gecesi İzmir'de bir barın önünde çıkan kavgada, Süleyman Günay, Mustafa İşlek adlı polis tarafından öldürüldü.

Edinilen bilgiye göre, bir taksinin telsizle yardım istemesi üzerine söz konusu barın önüne giden bir polis ekibi, kendilerini görünce koşarak bara giren iki kişinin peşinden içeri girmek istedi. Kapıdaki görevliler ise polisleri içeri almadı. Bunun üzerine çıkan kavga sırasında görevliler tarafından yumruklanan polis memuru Mustafa İşlek'in açtığı ateşte bar sahibi Süleyman Günay öldü.

Diğer Olaylar

32) Kerem Saçan

Aydın'da 21 Eylül gecesi Mehmet Karaaymaz adlı polis, yol verme nedeniyle tartıştığı minibüs şoförü Kerem Saçan'ı silahla öldürdü. Tartışma sırasında Saçan'ın Karaaymaz'ın başına sopayla vurduğu, Karaaymaz'ın bunun üzerine ateş ettiği bildirildi. Mehmet Karaaymaz, daha sonra gözaltına alındı.

33) Ahmet Aydın

26 Eylül gecesi "eşiyle kavga ettiği" için Ankara Kavacık Polis Karakolu'na götürülen Ahmet Aydın, polis memuru İlhan Çerçi tarafından silahla öldürüldü. Çerçi'nin olaydan sonra Cumhuriyet Savcısı'na verdiği ifadede, karakolda eşinden ayrı bir odaya konulan Aydın'ı "sürekli kendisine küfredtiği ve üzerine yürüdüğü için öldürdüğünü" söylediği öğrenildi. Çerçi'nin "Kimse kimsenin anasına küfredemez. Sandalyeden kalkıp hamle yapınca silahımı alacağımı düşünüp ateş ettim" dediği belirtildi. İlhan Çerçi'nin Haziran ayında "dengesiz davranışları" nedeniyle Numune Hastanesi'ne gönderildiği, daha sonra yeniden görevine döndüğü bildirildi. Olay sırasında Aydın'ın da içkili olduğu bildirildi.

İlhan Çerçi hakkında Ekim ayında dava açıldı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, İlhan Çerçi'nin "adam öldürme" gerekçesiyle cezalandırılması, ancak suçu "ağır tahrik nedeniyle" işlediği için cezada indirim yapılması istendi.

Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava yıl içinde sonuçlanmadı.

34) Suat Ofluoğlu

35) Harun Hacısalihoğlu

Rize'nin Pazar ilçesi Emniyet Müdürlüğü Trafik Şube Müdürlüğü'nde görev yapan Mustafa Yağcı, Suat Ofluoğlu ve Harun Hacısalihoğlu adlı kişileri öldürdü. Uzun süredir psikolojik sorunları bulunduğu ileri sürülen Mustafa Yağcı'nın 12 Kasım günü öğle saatlerinde nöbet tuttuğu kulübenin karşısındaki çay fabrikasında çalışan Suat Ofluoğlu ve Harun Hacısalihoğlu'nun üzerine "kendisine güdüklere" gerekçesiyle ateş ettiği öğrenildi.

Yağcı'nın psikolojik sorunları nedeniyle iki kez hastaneye sevk edildiği ancak, Yağcı'ya 10 Mayıs 2002 tarihinde Rize Devlet Hastanesi'nde 5 Kasım 2002 tarihinde de Ankara Numune Hastanesi'nde sağlam raporu verildiği bildirildi. Yağcı'nın "sağlam" raporlarına karşın amirlerinin istediği ile pasif göreve çekildiği öğrenildi.

Yaralanma İle Sonuçlanan Olaylar

Turgay Kıltepe, Selami Atalay: 15 Ağustos günü İzmir'in Çiğli ilçesinde kavga eden gençlere müdahale eden polislerin silah kullanması sonucu iki kişi yaralandı. Edinilen bilgiye göre, bir okulun bahçesinde top oynayan gençler arasında çıkan kavgaya müdahale eden polislerin açtığı ateş sonucunda Turgay Kıltepe (22) göğsünden ve kolundan, Selami Atalay (25) sırtından yaralandı. Polislerin Murtaza Atalay'ın da başına tabanca kabzası ile vurduğu bildirildi. Polisin tutumunu protesto amacıyla Erdal Kılıç Karakolu önünde toplanan bir grup, karakolu ve polis araçlarını taşıdı. Görgü tanıkları, polislerin olay yerinden ayrılmasından sonra yaralıların çevredekiler tarafından hastaneye kaldırıldığını söylediler.

Necmettin Ergül, Murat Akbaş (16), Ramazan Bakrak (17), Mehmet Özdemir: Adana'nın Seyhan ilçesinde düzenlenen bir sünnet törenine "slogan atıldığı" gerekçesiyle müdahale eden polis, kalabalığın üzerine ateş açtı, olayda dört çocuk yaralandı. Edinilen bilgiye göre, 25 Ağustos gecesi Murat Erol adlı kişinin Ova mahallesinde düzenlediği törene katılanların slogan attığını ileri süren sivil polisler, arabayla kalabalığın arasına daldı. Bunun üzerine çıkan kavga

sırasında polisler, çevredekilerin üzerine ateş etti. Olayda, Necmettin Ergül (11) kasiğinden, Murat Akbaş omzundan (16), Ramazan Bakrak (17) ve Mehmet Özdemir (16) ise bacaklarından yaralandı.

Orhan Acur: 13 Ekim günü Bursa'da İbrahim Küçük adlı polis, "tehlike yaratacak şekilde araç kullandığı" gerekçesiyle tartıştığı Orhan Acur adlı dolmuş sürücüsünü silahla yaraladı. İbrahim Küçük'ün Bursa Emniyet Müdürlüğü Terörle Şube Müdürlüğü'nde görevli olduğu öğrenildi.

Adnan Ceylan: 22 Aralık günü İstanbul Alibeyköy'de "dur" ihtarına uymadığı ileri sürülen bir araca polis tarafından ateş açıldı. Olayda, Adnan Ceylan adlı araç sürücüsü kolundan yaralandı. Ceylan'ın kalp krizi geçiren babası Ali Fuat Ceylan'ı hastaneye yetiştirmek için hızlı gittiği ve polislerin uyarısına karşın durmadığı öğrenildi.

Mesut Akkaya: Alaattin Boybay adlı polis, 23 Aralık günü İstanbul Zeytinburnu'nda tartıştığı Mesut Akkaya adlı kişiyi silahla yaraladı. Eşiyle yürürken kendisine çarpan Alaattin Boybay'ın küfrettiğini, bunun üzerine aralarında kavga çıktığını söyleyen Mesut Akkaya, kavga sırasında Boybay'ın kendisini silahla ayağından yaraladığını anlattı. Akkaya, Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde polislerin olayı kapatmak istediğini, daha sonra götürüldüğü Üsküdar Doğancılar Polis Merkezi'nde de kendisine kötü davranıldığını kaydetti.

Asker-Polis İntiharları

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün polis intiharları konusunda yaptırdığı bir araştırmanın sonuçları, Eylül ayında basına yansdı. Zaman gazetesinde 22 Eylül günü yayınlanan haberde, Emniyet Genel Müdürlüğü Araştırma-Planlama-Koordinasyon Daire Başkanlığı'nın araştırmasına göre, 1989-1999 yıllarında 242 polisin intihar ettiği belirtildi. İntihar gerekçelerinin başında ruhsal sorunlar ve ağır çalışma koşullarının geldiği belirtilen araştırmada, polis intiharlarında İstanbul'un ilk sırada olduğu, bu kenti Ankara, İzmir ve Adana gibi büyük kentlerin izlediği kaydedildi.

Habere göre, 10 yıllık dönemde intihar eden 242 polisten 64'ünün ilçe emniyet müdürlüklerinde, 50'sinin çevik kuvvette, 29'unun karakollarda, 18'inin asayişte, 18'inin koruma şubelerinde, 15'inin trafikte, 11'inin özel harekâta, altısının istihbaratta, altısının polis okullarında, dördünün personel şubelerinde, dördünün terörle mücadelede, birinin güvenlikte, birinin mali şubede ve birinin de pasaport şubesinde görev yaptığı, diğerlerinin de teknik şubelerde çalıştığı belirtildi.

Zaman gazetesinde 9 Aralık günü yayınlanan bir başka haberde de, TBMM İçişleri Komisyonu üyesi ve

AKP Yalova Milletvekili Şükrü Önder'in Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a polislerin sorunları konusunda bir rapor verdiği anlatıldı. Habere göre, raporda "yoğun çalışma temposu ve ekonomik zorlukların polisin ruh sağlığını ciddi anlamda bozduğu" ifade edildi.

Radikal gazetesinde 17 Aralık günü yayınlanan haberde ise 1989-2003 yılları arasında toplam 370 polisin intihar ettiği belirtildi. Haberde, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün kayıtlarına göre, 1989 yılında 19, 1990 yılında 6, 1991 yılında 12, 1992 yılında 13, 1993 yılında 11, 1994 yılında 22, 1995 yılında 24, 1996 yılında 38, 1997 yılında 38, 1998 yılında 32, 1999 yılında 27, 2000 yılında 41, 2001 yılında 42, 2002 yılında 26 ve 2003 yılında da 19 polisin intihar ettiği belirtildi.

Radikal gazetesinin Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bir raporuna dayandığı haberinde, 83 polisin ruhsal bunalım, 57 polisin ailevi, 21 polisin de maddi sorunlar nedeniyle intihar ettiği kaydedildi.

1998-2001 yılları arasında Diyarbakır'da Özel Harekat Komutanlığı yapan Binbaşı **Cumhur Burcu** (40), 26 Ocak günü Ankara'da intihar etti. Jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı (JÖAK) Özel Harekat Grup Komutanı Burcu'nun, Ankara'da karargahtaki odasında, JÖAK Komutanı Albay Burhan Ergin'in önünde silahını şakağına dayayarak intihar ettiği bildirildi. Olaydan sonra eşinin "1,5 yıldır evimizde huzur yoktu. Çok gergin ve stresliydi" dediği gazetelere yansdı.

Katil kim? (Can Dündar-Milliyet/6 Nisan 2003)

Balkaner cinayeti, basında yansıtıldığı gibi "bir aşk cinneti" mi?

Bence değil...

Saldırganın biyografisinde, dikkatten kaçan bir ayrıntı içten içe kanayan bir toplumsal yarayı ele veriyor.

30 yaşındaki Tuncay Baktimur, askerliğini Güneydoğu'da komando olarak yapmış. Terhisten sonra, -kışladan dönen çoğu komando gibi- güvenlik görevlisi olarak çalışmış. Bir süre önce de işsiz kalmış. Pompalı tüfekte öldürdüğü eşinden de bu dönemde ayrılmış. Akli dengesinin yerinde olmadığı, psikolojik tedavi gördüğü söyleniyor.

Çok tamdık bir öykü bu...

Kanlı baskının ertesi günü, Manisalı gençlere işkence yapmaktan aldıkları hapis cezaları onanan polislerin bir kısmı da aynı durumdaydı. Onlar da Bingöl'de Özel Tim'de görev yaparken Manisa'ya atanmış ve 3 ay sonra bu işkence olayına karışmışlardı. Hâlâ Güneydoğu'da yaşadıkları olayların etkisi altındaydılar. Orada bir savaş sürerken Manisa'da farklı düşünen gençleri "düşman" gibi görmüş ve işkence yapmışlardı.

Örnekleri çoğaltmak mümkün...

2001 Kasım'ında Manavgat'ta 25 yaşındaki bir jandarma komando astsubay, kredi başvurusunu reddeden bankaları bir manga askere kurşunlatmıştı.⁷ O da 3 yıl Hakkâri'de sıcak çatışmalara katıldığını, birçok arkadaşının gözünün önünde şehit düştüğünü, cepheden döndüğünde eşiyile çocuğundan ayrıldığını ve borçlarını ödeyemez duruma düştüğünü anlatmıştı.

"Ora"da ülkesi için kan dökerken, "bura"da yüzüne bakan olmamıştı.

Bu olaydan 15 gün sonra bu kez İzmir'de 40 yaşındaki bir polis memuru eşiyile 3 çocuğunu öldürmüş, son kurşunu da kendi beynine sıkıştı. Polis memurunun Özel Harekatçı olarak gittiği Batman'da çatışmada başından yaralandığı, 8 ay tedavi gördüğü ve maddi sıkıntıda olduğu açıklanmıştı.

"Cinnet" deyip geçtiğimiz çoğu cinayetin, katliamın, intiharın faillerinin biyografilerinde hep aynı dipnot var:

"Güneydoğu'dan döndükten sonra, işsiz kalıp eşinden ayrıldığı ve..."

İddia ediyorum ki, birbirinden bağımsız sanıp günbegün 3. sayfalara manşet yaptığımız kanlı cinayetlerin katili aynı...

Psikolojide buna "Travma sonrası stres bozukluğu" deniliyor.

Amerika'daki adı, "Vietnam sendromu".

Vietnam'dan dönen yarım milyon Amerikan askerinde sık rastlanan bir ruhsal hastalık...

Türkiye için bir ad takmak istenirse "Güneydoğu sendromu" denilebilir.

Hastalığın mağdurları, savaş alanında yaşadıkları çatışma anlarını tekrar tekrar hatırlıyor, kâbus görüyor. Öfke patlamasından, tedirginlikten, uykusuzluktan, çevreye uyumsuzluktan, ölüm korkusundan, kısaca depresyondan şikâyet ediyor.

Tabii işsizlikten, parasızlıktan, terk edilmişlikten de...

Toplumsal bir iç kanama bu...

Cephede bitti sandığımız savaş, savaşanların bilinçaltında sinsice yaşıyor. Bu yarayı sarmadıkça çatışan toplumlar huzura kavuşmuyor. Keşke Irak'ta kurtarılan Amerikalı er Jessica'nın yurda dönüş öyküsüyle yakından ilgilenenler, biraz da kendi savaşlarından dönenlerin dramıyla ilgilenseydi.

O zaman "katil"i cinayetten önce yakalayabilirdik belki...

⁷ 11 Kasım 2001 tarihinde "kendisine kredi vermeyen bankaları emrindeki askerlere silahla taratan" Astsubay Murat Zencirli'nin yargılandığı dava 10 Ekim günü Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Davada, "Murat Zencirli'nin ölüm tehdidi ve baskı kurmasıyla olaya karıştıkları" yönünde ifade veren Orhan Karıcı, Çağdaş Şengel, Zekeriya Yılmaz, Alper Genç, Ali Akkuş ve Barış Turan adlı askerler beraat etti. Zencirli ise "tehdit, saldırgan sarhoşluk, silahlı saldırı, erlere yasadışı emir vermek, şehir içinde korku ve panik yaratacak şekilde silahla ateş etmek" suçlarından 30 yıl hapis ve 3 milyar 147 milyon 347 bin lira para cezasına mahkum edildi.

Elazığ'da görev yapan Astsubay Yaşar Arık, 31 Mart günü tartıştığı eşi **Emel Arık**'i öldürdü. Yaşar Arık olayın ardından gözaltına alındı. Arık'ın bir süre önce Elazığ Askeri Hastanesi'nde psikolojik tedavi gördüğü öğrenildi.

İstanbul Bağcılar Güvenlik Şube'de görevli komiser **Murat Şahin Dik (33)**, 20 Nisan gecesi eşiyle aralarında çıkan tartışmadan sonra beylik silahıyla intihara teşebbüs etti.

Kırklareli Emniyet Müdürlüğü'nden emekli Başkomiser **Halil İbrahim Bek (57)**, 21 Nisan günü oğlu **Bülent Bek**'i öldürdü. Bek, daha sonra intihar etti.

Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi eski Başkanı, Teftiş Kurulu'nda görevli Polis Başmüfettişi **Taner Arda**, 2 Eylül günü Ankara'daki evinde beylik silahı ile intihar etti.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Silah-Ruhsat Büro Amirliği'nde görev yapan polis memuru **Alper Biçer**, 10 Eylül günü bir lokantanın tuvaletinde intihar etti. Biçer'in borçları nedeniyle icra takibine uğradığı ve zimmetine para geçirmekten hakkında işlem başlatıldığı öğrenildi.

Reyhan Emre Şen adlı trafik polisi, 11 Eylül günü İstanbul Beşiktaş'ta tartıştığı **Dursun Demir** ve **Naci Akarsu** adlı polisleri öldürdü. Daha sonra teslim olan Reyhan Emre Şen'in polis telsizinden, "Beni uyuşturucuya ve rüşvete teşvik eden iki arkadaşımı vurduğum. Gelin, teslim olacağım" şeklinde anons yaptığı öğrenildi.

Şen'in, ilk ifadesinde de, "Rüşvet alıyorlardı. Uymamı istediler, karşı çıktığım için komplo kurdular, akşam yediğim kokorecin içine eroin koydular, rüşvete alıştırarak için uyuşturucuya kandırmak isteyen iki kişiyi vurduğum" dediği öne sürüldü. Reyhan Emre Şen, daha sonra tutuklandı. Şen hakkında açılan dava, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürüyor.

İstanbul Beyoğlu İlçe Emniyet Müdür Yardımcısı'nın şoförlüğünü yapan polis memuru **Mehmet Emin Aygün**, eski kız arkadaşı **Nurten Top** ve Top'un sevgilisi **Remzi Türkay Hacıoğlu**'nu 21 Eylül günü silahla öldürdü. Aygün daha sonra intihar etti.

Elazığ Emniyet Müdürlüğü Şehit Osman Bozanbaşı Polis Merkezi'nde görev yapan **Nuray Koçuk**, 12 Ekim günü evinde intihar etti.

20 Ekim günü İstanbul Heybeliada'da "kimin daha hızlı silah çektiği" konusunda iddiaya giren iki polisten **Nizamettin Özbek** öldü. "Silahının emniyetini açık unuttuğu" yolunda ifade veren Yusuf Yılmaz adlı polis, tutuklandı.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'nde görev yapan polis memuru **Bünyamin Demir**, 7 Aralık günü Şişli'de bindiği taksinin sürücüsü **Yıldıray Yılmaz**'ı rehin aldı ve üç saat kadar arabayla kent içinde dolaştı. Çengelköy'de bir polis ekibini görünce araçtan inerek yakınlardaki bir benzin istasyonuna giren **Bünyamin Demir**, burada çalışan **Ayhan Özdemir**, **Kemal Yaprak** ve **Mustafa Coşar**'ı rehin aldı. Demir, burada gazetecilere yaptığı açıklamada, dokuz günlük bayram tatili boyunca çalıştığını, 6 Aralık günü de 18 saat görev yaptığını belirtti. Demir, sorunlarını ileticek muhatap bulamadığını da kaydetti.

Olay yerine gelen Üsküdar Cumhuriyet Başsavcısı **Ahmet Özoğlu** ve Üsküdar Emniyet Müdürü **Ali Öz**'le konuştuğundan sonra teslim olan **Bünyamin Demir**, "hürriyeti tahdit" suçundan tutuklandı. Demir'in, **Haydarpaşa Numune Hastanesi Baştabipliği**'ne sevk edildiği ve "hezeyanlı bozukluk, paranoid, şizofrenik bozukluk ve bipolar bozukluk" ön tanısı konulduğu belirtildi.

12 Aralık günü Adana'da bir araç gasp eden polis memuru **Rıdvan Hakan Teberik**, Kahramanmaraş'ta intihar etti. Edinilen bilgiye göre, Adana Şakirpaşa Karakolu'nda görev yapan polis memuru **Rıdvan Hakan Teberik**, saat 03.00 sıralarında Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi'nde çalışan kız kardeşi ile tartıştıktan sonra hastanenin güvenlik görevlilerine silah çekerek buradan ayrıldı. Daha sonra bir aracı gasp eden **Teberik**, ayrıldığı eşinin bulunduğu Kahramanmaraş'a gitmek üzere yola çıktı. Yolda karşılaştığı polis ekiplerine ateş açan **Rıdvan Hakan Teberik**'in aracı Adana-Osmaniye karayolunun 25. kilometresinde kaza yaptı. Bunun ardından kendisine yardım etmek için duran bir araca el koyan **Teberik**, Kahramanmaraş girişinde polisler tarafından durduruldu. Burada bir süre ikna edilmeye çalışılan **Teberik**, beylik silahı ile intihar etti.

Yargısız İnfaz Davaları

İbrahim Erdoğan, **Yücel Şimşek**, **Niyazi Aydın**, **Zeynep Eda Berk**, **Cavit Özkaya**, **Nazmi Türkcan**, **Hasan Eliuygun**, **Ömer Coşkunırmak**, **İbrahim İlci**, **Bilal Karakaya**: 12 Temmuz 1991 tarihinde İstanbul'un Nişantaşı, Dikilitaş, Balmumcu, Bakırköy, Merter, Kadıköy ve Üsküdar semtlerinde bulunan 8 ayrı eve düzenlenen baskınlarda **İbrahim Erdoğan**, **Yücel Şimşek**, **Niyazi Aydın**, **Zeynep Eda Berk**, **Cavit Özkaya**, **Nazmi Türkcan**, **Hasan Eliuygun**, **Ömer Coşkunırmak**, **İbrahim İlci** ve **Bilal Karakaya**'nın öldürülmesi nedeniyle, TAYAD üyesi bir grup, dönemin İstanbul Emniyet Müdürü **Mehmet Ağar**, çok sayıda yargısız infaz olayı nedeniyle yargılanan **Şefik Kul** ve sekiz polis hakkında suç duyurusunda bulundu.

11 Temmuz günü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na verilen suç duyurusu dilekçesinde polislerin "kasten adam öldürme" suçundan yargılanması istendi.

Mehmet Emin Yılmaz, Yusuf Ertaş, Haydar Yılmaz, Beşir Sayın, Musa Yılmaz: Van'ın Başkale ilçesine bağlı Aydemir köyünde Mehmet Emin Yılmaz (78), Yusuf Ertaş (67), Haydar Yılmaz (44) Beşir Sayın (33) ve korucubaşı Musa Yılmaz'ın 18 Ekim 1995 tarihinde askerler tarafından öldürüldüğü iddiasıyla açılan soruşturma, 20 Aralık 2002 tarihinde takipsizlikle sonuçlandı.

Beşir Sayın'ın kardeşi Salih Sayın'ın verdiği bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Köye gelen PKK militanları köylülerin koyunlarına el koydu. Bunun üzerine köylüler, 18 Ekim 1995 tarihinde Başkale Kaymakamı ve Başkale İlçe Jandarma Tabur Komutanı'ndan izin alarak koyunları aramaya çıktılar.

Köylülerin Pirdoda köyü yakınlarında Hakkari Dağ Komando Tugayı Topçu Taburu'na bağlı askerler tarafından gözaltına alındığını ileri süren Salih Sayın, Tabur Komutanı Yarbay Mustafa İlhan Köksal'ın emriyle köylülerin eroin torbaları ve PKK bayraklarıyla fotoğraflarının çekildiğini, öldürüldükten sonra da içinde buldukları ahırla birlikte yakıldıklarını iddia etti.

Sayın, kardeşi ve yakınlarının öldürüldüğünü gören Geçitli köyü korucularının verdiği bilgiler ışığında Beytüşşebap Cumhuriyet Başsavcılığı'na, Tabur Komutanı hakkında suç duyurusunda bulunduğunu söyledi. Sayın, Hakkari ve Van valiliklerine, Van Alay Komutanlığı'na, Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve İHD İstanbul Şubesi'ne başvurduğunu bildirdi.

Salih Sayın, Yusuf Ertaş'ın kardeşi Fadıl Ertaş'ın öldürülenlerin atlarını Geçitli Jandarma Karakolu'nun önünde bulduğunu, askerlere, atların sahiplerini sorunca tehdit edilerek uzaklaştırıldığını belirterek, "Ertesi gün Geçitli Karakolu'na 4 kişi daha gitti, ancak atları yerinde bulamadı. Atların askerlerce Gewrık dağına götürülerek öldürüldüğünü sonradan öğrendik" dedi.

Salih Sayın, takipsizlik kararının, "böyle bir operasyonun yapılmadığı, Mustafa İlhan Köksal'ın söylenen tarihte Hakkari'de görevli olmadığı, köy korucularının ifadelerinde operasyona katılmadıklarını belirttikleri" gerekçesiyle verildiğini kaydederek, şunları söyledi:

"Karar, bana 2 Ocak günü tebliğ edildi. Ben de 10 Ocak günü Beytüşşebap Ağır Ceza Mahkemesi'ne itirazda bulundum. Savcılığın kararı çelişkilerle doludur. Olayın Mayıs 1995'te olduğunu belirtiyor,

oysa olay Ekim 1995'te oldu. Hakkari Dağ Komando Tugayı'nda görevli Yarbay'ın 1996 yılı Haziran ayında göreve başladığı belirtiliyor. Böyle bir şey varsa biz bu yarbayın adını 1995 yılında nasıl öğrenebiliriz. Tarihlerde bir saptırma var. İtirazda bunun araştırılmasını istedim. Ayrıca Savcı, ne benim ne de Geçitli Karakolu önünde atları gören Fadıl Ertaş'ın ifadelerini almadı. İzin belgesinin olmadığı söyleniyor. Belgelerin tanığı benim, korucu başı Musa Yılmaz'dır, hatta köyün tüm korucularıdır."

İsmail Can: 2002 yılında Tunceli'nin Sütluçe köyü yakınlarında beş köylünün üzerine ateş açan ve İsmail Can adlı köylüyü yaralayan askerler hakkında Aralık ayında takipsizlik kararı verildi.

Edinilen bilgiye göre, köylülerin suç duyurusundan bulunması üzerine Tunceli Cumhuriyet Savcılığı, dosyayı "memurların yargılanmasına ilişkin yasa" uyarınca Tunceli Valiliği'ne gönderdi. Valilik ise "aynı gün bölgede yasadışı örgüt üyeleriyle askerler arasında çatışma çıkması ve militanların yerel giysilerle dolaşması" nedeniyle soruşturma izni vermedi. Cumhuriyet Savcılığı'nın valilik kararına zamanında itiraz etmemesi üzerine köylülerin avukatı Tunceli Barosu Başkanı Hüseyin Aygün, Malatya İdare Mahkemesi'ne başvurdu. İtirazı kabul eden mahkeme, valiliğin ön inceleme raporu hazırlamasını istedi.

Ancak valilik, askerler hakkında yine soruşturma izni vermedi. Aygün, bu karara da itiraz etti. İdare Mahkemesi, ikinci başvuruda, valiliğin kararını onayladı. Tunceli Cumhuriyet Savcılığı da, 4 Aralık günü, İdare Mahkemesi'nin kararına dayanarak Jandarma Özel Harekat Komando Timi'nde görev yapan 17 asker hakkında takipsizlik kararı verdi.

28 Ekim 2002 tarihinde köy muhtarına ve Sütluçe Jandarma Karakolu'na haber vererek ava giden Adil Diribaş, Cemal Diribaş, Gürkan Diribaş, İsmail Can ve Ayhan Özel'in üzerine askerler tarafından ateş açılmış, olayda İsmail Can göğsünden yaralanmıştı. Olaydan sonra İsmail Can hastaneye kaldırılmış, diğer köylüler ise tutuklanmıştı. Dosyaları Malatya DGM'ye gönderilen köylüler, avukatlarının itirazı üzerine bir gün sonra serbest bırakılmış, haklarında da dava açılmasına gerek görülmemişti.

Selma (Gurbet) Kılıç, Necdet Demirkandan, X.X.: 17 Ekim 2001 tarihinde Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde bir eve düzenlenen baskında Selma (Gurbet) Kılıç, Necdet Demirkandan ve Suriye uyruklu bir kişinin öldürülmesi nedeniyle açılan soruşturma, Eylül ayında takipsizlikle sonuçlandı. Kılıç ailesinin avukatı Reyhan Yalçındağ'ın suç duyurusu üzerine Silvan Cumhuriyet Savcılığı, operasyona katılan 43 polisin yargılanabilmesi için Diyarbakır Valiliği'nden "soruşturma izni" istemişti. Valiliğin 4 Nisan 2002

tarihli kararıyla soruşturma izni vermemesi üzerine Avukat Yalçındağ, Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurmuştu. Mahkemenin itirazı reddetmesinden sonra Cumhuriyet Savcılığı, 1 Ağustos günü soruşturmayı takipsizlikle sonuçlandırdı.

Erşan Uysal: Erşan Uysal adlı erin 2 Ağustos 1999 tarihinde Ankara'nın Beypazarı ilçesinde öldürülmesi nedeniyle üç asker hakkında açılan dava, 18 Mart günü sonuçlandı. Ankara 7. Ağır Ceza Mahkemesi, Astsubay Mustafa Olcay, erler Duran Şerefli ve Harun Görgün hakkında beraat kararı verdi. Van'da askerliğini yapan Erşan Uysal'ın 31 Temmuz 1999 tarihinde birliğinden firar ettiği, Beypazarı'nda kimlik kontrolünde yakalanan Uysal'ın daha sonra kaçmaya çalışırken jandarmalar tarafından öldürüldüğü ileri sürülmüştü.

Turgay Metin, Cihat Metin: 23 Ağustos 1997 tarihinde Ordu'nun Mesudiye ilçesine bağlı Güneyce köyü yakınlarında hayvan otlatan Turgay Metin (14) ve Cihat Metin (14) adlı çocukların öldürülmesi nedeniyle 6 özel tim görevlisi hakkında açılan dava, olaydan yaklaşık 6 yıl sonra sonuçlandı. Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'nde 11 Nisan günü yapılan duruşmada, özel tim görevlileri Mustafa Yılmaz ve Ali Şirin hakkında "olay sırasında ateş etmedikleri" gerekçesiyle beraat kararı verildi. Osman Aygüney (halen Kars Özel Harekat Şube Müdürü), İbrahim Kaya, Mustafa Çavdar ve Aziz Pullu ise 48'er yıl hapis cezasına mahkum edildi. Bu ceza daha sonra 10 yıla indirildi.

Kararda, çocuklardan birine 10, diğerine 8 mermi isabet etmesinin "kesin öldürme amacını" ortaya koyduğu belirtildi.

Olayın ardından tutuklanan özel tim görevlileri Mustafa Çavdar ve İbrahim Kaya bir gün sonra serbest bırakılmış ve görevlerine dönmüşlerdi. Dava, Ordu İl İdare Kurulu'nun karar vermesi ve özel tim görevlilerinin ifadelerinin alınması için geçen yaklaşık 3,5 yıllık dönemin ardından ailelerin avukatı Tevfik Karabulut'un çabalarıyla açılabilmişti. Olay sırasında tim komutanı olan Başkomiser Osman Aygüney'in kendisinin ateş etmediğini söylemesi üzerine emanette bulunan silahının incelenmesi sonucunda boş kovanlardan 42'sinin Aygüney'in silahından çıktığı belirlenmişti.

Bu arada "çocukların yakınlarına yapılan yardımların tazminattan düşülmesi istemiyle açılan" dava da 15 Mayıs günü sonuçlandı.

Çocukların 23 Ağustos 1997 tarihinde öldürülmesinden sonra yakınları İçişleri Bakanlığı aleyhine tazminat davası açmıştı. Ordu Asliye Hukuk Mahkemesi de bakanlığın çocukların ailelerine 2

milyar 500'er milyon lira tazminat ödenmesine karar vermişti. Ancak İçişleri Bakanlığı, çocukların cenaze işlemleri için bütçeden ödenen 200'er milyon lira ile Sosyal Yardımlaşma Vakfı'ndan ailelere verilen toplam 2 milyar 739 milyon 500 bin liranın tazminattan düşürülmesi talebiyle Ordu İdare Mahkemesi'ne dava açmıştı. İdare mahkemesi, İçişleri Bakanlığı'nun istemini reddetti.

İbrahim Yalçın Arıkan, Avni Turan, Recai Dinçel: İstanbul'un Bahçelievler semti Hüseyin Paşa caddesindeki bir eve 24 Mart 1993 tarihinde düzenlenen ev baskınında İbrahim Yalçın Arıkan (35), Avni Turan (38) ve Recai Dinçel'in (36) öldürülmesi nedeniyle 12 polisin yargılandığı dava, 29 Mayıs günü sonuçlandı.

Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Ali Osman Akar, Dursun Ali Öztürk, Adnan Taşdemir, Ayhan Çarkın, Kadir Uçar, Şenol Aygün, Hüseyin Doğru, Ömer Kaplan, Süleyman Bolak, Ayhan Özkan, Selim Kostik ve Ali Erşan adlı polisler hakkında "kendilerini savundukları ve verilen emri yerine getirdikleri" iddiasıyla beraat kararı verdi.

Olaydan sonra IHD İstanbul Şubesi tarafından yapılan açıklamada, "Olay, çatışma olarak yansıtılsa da, birçok soruyu beraberinde getirmektedir. Evin bir hücre evi olmadığı, polis tarafından da açıklandığına göre, bir aile evinde bu kadar çatışacak silah nasıl bulunmuştur? Ayrıca cesetlerin bir arada ve dışarıya camı olmayan bir banyoda bulunması da ilginçtir" denilmişti. Ayrıca otopsi sonucunda Recai Dinçel'in üzerinde 30'a yakın, Avni Turan'da 20, İbrahim Yalçın Arıkan'da ise en az 25 kurşun yarası bulunduğu açıklanmıştı.

Semra Kayacan: 19 Eylül 2002 tarihinde İstanbul Kavacık'ta çalıntı bir aracı izleyen polislerin açtığı ateş sonucu Semra Kayacan adlı kadının ölümü nedeniyle açılan davaya 26 Mayıs günü Üsküdar 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, polisler Esat Bitnel ve davanın tek tutuklu sanığı Nusret Akıner'in "kasten adam öldürmek" suçundan 24 yıl hapis cezasına mahkum edilmesini, "olayda silah kullanmadıkları" anlaşılan Nazif Aydın ve Ayhan Işık'ın beraatine karar verilmesini istedi. Savcı, olaya neden olan aracı çalan Ercan Sökel'in ise "görevli memura direndiği" gerekçesiyle bir yıl hapis cezasına mahkum edilmesini istedi.

Dava 11 Eylül günü sonuçlandı. "Sanıklardan Kartal Soğanlık Bölge Denetleme Trafik Şube Müdürü Esat Bitnel'in silahından çıkan merminin elinden yaralanan polis memuru Ayhan Işık'a mı, yoksa Semra Kayacan'a mı isabet ettiğinin anlaşılamadığı" belirtilen kararda, Bitnel önce "kasten adam öldürme" suçundan 24 yıl hapis cezasına mahkum

edildi. Bu ceza daha sonra 1 yıl 8 ay hapis cezasına indirildi.

Polis Nusret Akıner de aynı biçimde 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkum edildi. Akıner ayrıca "Işık'ı yaraladığı" gerekçesiyle 8 ay hapis cezasına mahkum edildi. Bu ceza da önce 16 gün hapis, ardından da 116 milyon 304 bin lira para cezasına çevrildi. Her iki polise üçer ay da memuriyetten men cezası verildi. Polis memurları Ayhan Işık ve Nazif Aydın ise beraat etti.

Hırsızlık yaptığı iddia edilen Ercan Sökel ise "polise direndiği" gerekçesiyle 1 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Ercan Sökel, "adam öldürmek ve yaralamak" suçlamalarından ise "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat etti.

Maşallah Akcan: 2001 yılında gözaltına alınan Maşallah Akcan adlı kişiyi silahla yaralayan astsubay Süleyman Türksever'e verilen hapis cezası Ekim ayında bozuldu.

Avukat Mensur Işık'ın verdiği bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Akcan, 17 Haziran 2001 tarihinde "PKK'ye yardım ettiği" iddiasıyla evine düzenlenen baskında gözaltına alındı. Türksever, kent dışında ıssız bir yere götürdüğü Akcan'ı silahla yaraladı. Bunun ardından Türksever hakkında, "adam öldürmeye teşebbüs" iddiasıyla dava açıldı. Ancak astsubay Türksever, Haziran ayında Muş Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlanan davada, "Akcan'ı kaza sonucu yaraladığı" gerekçesiyle bir yıl hapis cezasına mahkum edildi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise kararı, "Türksever'in adam öldürmeye teşebbüs suçuyla cezalandırılması" gerektiği görüşüyle bozdu.

Işık, İçişleri Bakanlığı aleyhine Van İdare Mahkemesi'nde açtıkları tazminat davasının sürdüğünü bildirdi.

Eda Yüksel, Taşkın Usta, Sabahat Karataş: İstanbul'un Çiftehavuzlar semtindeki bir eve 17 Nisan 1992 tarihinde düzenlenen baskında Eda Yüksel, Taşkın Usta ve Sabahat Karataş'ın öldürülmesi nedeniyle 22 polis hakkında açılan dava, 21 Ekim günü Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada beraatla sonuçlandı.

13 Temmuz 2001 tarihinde sonuçlanan davada, polisler Reşat Altay, İbrahim Şahin, Vasfi Kara, Abdullah Dindar, Mehmet Şakir Öncel, İsmail Alıcı, Adnan Taşdemir, Ruhi Fırat, Aslan Pala, Mehmet Düzgün, Adalet Üzüm, Şenel Karaman, Ömer Mesut Yağcıoğlu, İsmail Türk, Ali Türken, Yahya Kemal Gezer, Zülfikar Çiftçi, Sönmez Alp, Ayhan Çarkın, Salih Tonga ve Yaşar Karaçam beraat etmiş, dava

sürerken ölen Mehmet Baki Avcı hakkındaki dava ise düşmüştü. Yargıtay ise kararı, usule ilişkin eksiklikler nedeniyle bozmuştu.

Duruşmadan sonra kararı protesto etmek isteyen TAYAD'lılara polis müdahale etti. İstanbul'dan gelen TAYAD'lılar otobüse bindirilerek şehir dışına çıkarıldı.

Özkan Tekin: 10 Aralık 2000 tarihinde İstanbul Okmeydanı'nda Özkan Tekin'in öldürülmesi, Şükrü Yıldız ve Şamil Camekan'ın yaralanması nedeniyle 13 polis hakkında açılan davaya Beyoğlu 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Yıl içindeki duruşmalarda önemli bir gelişme yaşanmadı.

Davada, Necati Öcel, Hüseyin Yağmur, Halil Yorulmaz, Kemal Koçer, Kadir Gümeş, Celalettin Durmuş, Köksal Öztaş, Ayhan Mert, Satılmış Karakaya, Mehmet Yabul, Sabri Kahraman, Seyfettin Kara ve Nevzat Demirel adlı polislerin TCY'nin "adam öldürme" suçuna ilişkin 448 ve "faili belli olmayacak şekilde adam öldürme" suçuna ilişkin 463. maddeleri uyarınca yargılanması, ancak "suçun bir yasa hükmünü ya da yetkili amirin emrini yerine getirirken işlenmesi durumunda ceza verilmemesine" ilişkin 49. maddesinin uygulanması isteniyor.

Haşim Beyazgül: Haşim Beyazgül adlı sağır-dilsiz gencin 19 Eylül 2001 tarihinde Van'ın Başkale ilçesi Yüksel köyü yakınlığında öldürülmesi nedeniyle 7 asker hakkında açılan dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Davada, Üsteğmen Adem Kardeş, Asteğmen Rahim İskender Demir ile Murat Dikbaş, Turan Sayar, Bayram Çetin, Kenan Uysal, Recep Kaymaz adlı erler yargılanıyor.

Olay günü bölgede İran'dan mazot getiren köylülere karşı operasyon düzenleyen askerlerin, silah seslerini duyamayan Haşim Beyazgül'ü öldürdükleri ileri sürülmüştü. Yakınları, sol koltuk altına isabet eden tek kurşunla ölen Haşim Beyazgül'ün cesedinin olay yerinde bir çukura konulup üzerinin örtüldüğünü, 20 Eylül günü bir köylünün haber vermesi üzerine cesedin bulunduğunu açıklamışlardı.

Bu arada İçişleri Bakanlığı, Haşim Beyazgül'ün babası Ahmet Beyazgül'ün yaptığı tazminat başvurusunu reddetti. Ahmet Beyazgül, "askerlerin yasaların tanıdığı silah kullanma yetkisini aştıkları ve oğlunun soruşturma yapılmadan yasalara aykırı biçimde gömüldüğü" gerekçesiyle 2002 yılı Eylül ayında 20 milyar lira tazminat istemişti. Beyazgül'ün avukatı Murat Timur, Bakanlığın tazminat talebini reddetmesi nedeniyle idare mahkemesinde dava açacaklarını bildirdi.

Suat Durmuş, Mustafa Muratoğlu: 6 Mart 2002

tarhinde İstanbul Kadıköy Kazasker'de çalıştığı bankayı soyan Suat Durmuş ve Mustafa Muratoğlu'nu öldüren güvenlik görevlisi Engin Bozkurt'un yargılanmasına 6 Kasım günü Kadıköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada, İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü Balistik İnceleme Şube Müdür Vekili Kriminalistik Uzmanı Ali Rıza Üzüm ve Kadıköy Adli Tıp Şube Müdürü Mehmet Çin tarafından hazırlanan rapor okundu. Raporla, vücuduna bir mermi çekirdeği isabet eden Mustafa Muratoğlu ile üç mermi isabet eden Suat Durmuş'un "arkalarından uzak mesafeden ateş edilmesi sonucu" iç kanamaya bağlı olarak öldükleri vurgulandı.

Engin Bozkurt, ilk ifadesinde kendisini korumak için havaya ateş ettiğini söylemişti. Bozkurt hakkında, "Görevini yerine getirirken savunma ve zaruret sınırlarını aşarak iki kişiyi öldürdüğü" gerekçesiyle 8 yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezası isteniyor. Bilirkişi raporunun kabul edilmesi durumunda Engin Bozkurt, "kasden adam öldürmek" suçundan yargılanabilecek. Bozkurt, bir ay tutuklu kaldıktan sonra tahliye edilmişti.

Nermin Karabulut: Sivas'ın Hafik ilçesi Göydün köyünde 29 Temmuz 1998 tarihinde Nermin Karabulut (15) adlı genç kızın askerler tarafından öldürülmesi nedeniyle altı jandarma hakkında açılan davaya yıl içinde devam edildi.

Davada, emekli astsubay Mehmet Elagöz, Fatih İnce, Adem Erdönmez, Levent Tarım, Salih Yıldırım ve Ergün Sungurtekin yargılanıyor.

Olay tarihinde bir açıklama yapan Avukat İsmail Hakkı Konar, Sivas'a 11 kilometre uzaklıktaki Göydün köyünde yaşayan Nermin Karabulut'un sinir hastası ablası Serap Karabulut (16) ile beraber iğnelerini yaptırmak için akşam saatlerinde köyden ayrıldığını, araç bulamadıkları için yürüyen kardeşlerin üzerine Erzurum-Sivas karayolunun yakınlarında askeri bir araçtan ateş açıldığını bildirmişti.

Mümtaz Özdemir: Van'ın Başkale ilçesinde 24 Mayıs 2002 tarihinde jandarmanın "dur" ihtarına uymadığı iddia edilen Mümtaz Özdemir'in öldürülmesi nedeniyle Eren Akdeniz ve Dünder Benk adli askerler

hakkında açılan dava, 18 Nisan günü Van Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Sanıklardan Eren Akdeniz, 25 Mayıs 2002 tarihinde tutuklanmış, 6 Haziran 2002 tarihinde de tahliye edilmişti. Davada, sanıkların TCY'nin "adam öldürme" suçuna ilişkin 448 ve sanıklardan hangisinin suçu işlediğinin belirlenememesi durumunda cezada indirim öngören 463. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

İsmail Kahraman: İsmail Kahraman (Karaman) adli kişinin 6 Temmuz 2001 tarihinde İstanbul Avcılar'da öldürülmesi nedeniyle Nihat Çulhaoğlu ve Ali Erşan adli polisler hakkında açılan dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Beyoğlu 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 12 Mayıs günü yapılan duruşmada söz alan Avukat Behiç Aşçı, 13 Mart günü gözaltına alındığını hatırlatarak, sanık polisler tarafından Emniyet Müdürlüğü'nde tehdit edildiğini bildirdi.

Akkise Olayları

9 Ağustos 2001 tarihinde Konya'nın Ahırlı ilçesi Akkise beldesinde çıkan olaylar nedeniyle Ahırlı eski Jandarma Bölük Komutanı Astsubay Ali Çalışkan hakkında açılan davaya yıl içinde Seydişehir (Konya) Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

15 Mayıs günü yapılan duruşmada Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas, İkinci İhtisas ve Balistik daireleri tarafından hazırlanan raporlar okundu. Mahkeme Başkanı, Halil İbrahim Erkul ve Kemal Candan'ın yaralanma nedenlerinin saptanamadığını, ölen Hasan Gültekin'in vücudundaki yaralarda yapılan incelemede ise barut atığına rastlanmadığını belirtti. Mahkeme Başkanı, raporlardan Gültekin'in ne ile öldürüldüğünün belirlenemediğini de kaydetti. Raporlar ışığında suç vasfının değişme olasılığı nedeniyle Astsubay Ali Çalışkan tahliye edildi.

Olay günü kimlik kontrolü için Akkise'ye gelen Ahırlı Jandarma Karakolu Komutanı Astsubay Recep Karabacak komutasındaki 20 kadar jandarmanın, askere gidecek gençlerin arkadaşlarıyla eğlendiği kahvede üzerinde kimlik bulunmayan iki genci götürmek istemesi üzerine gerginlik çıkmıştı. Recep

Akkise olayları ve medyanın 'kırmızı' çizgileri (1) (Kronik Medya-Yeni Şafak/22 Mayıs 2003)

"Manisalı gençler" ve "Metin Göktepe" davaları, medyanın işin ucunu bırakmaması durumunda, eksik gedik de olsa "adaletin tecelli edebileceğini" göstermesi açısından çok önemliydi. Ne var ki medya, zanlıları polis olan bazı davalardaki tavrını, zanlıları jandarma olan davalarda göstermiyor ya da göstermiyor. Davası geçtiğimiz günlerde "kapatılan" Akkise olaylarında basın ilk günkü tavrını sürdürseydi, pekâlâ yeni bir "örnek olay"la karşılaşabilirdik. Hatırlayalım bakalım, basın Akkise'de bir günde nasıl rotayı değiştirmişti?

Konya'nın Ahırlı ilçesinin Akkise beldesinde 10 Ağustos 2001 gecesi meydana gelen, asker uğurlama töreni düzenleyen halkla jandarmanın karşı karşıya geldiği olayların davası geçtiğimiz günlerde sona erdi. Olayların zanlısı olarak tutuklu

bulunan jandarma kıdemli üstçavuş Ali Çalışkan tahliye edildi. Haberi veren tek gazete Radikal, bir yılı aşkın süredir devam eden davanın sonucunda, bir kişinin ölümü, beş kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan olayda “kimlerin ateş ettiğinin saptanamadığını” duyurdu okurlarına...

Başta Hürriyet, Milliyet ve Sabah olmak üzere gazetelerin ilk gün olayı nasıl duyurdıklarını bilenlerin, “kimlerin ateş ettiğinin saptanamaması” sonucuna nasıl ulaşılabilirdiğini anlamaları mümkün değil. Eminiz, o gazetelerde ilk günlük haberleri yazan muhabirler ve haberleri sayfaya yerleştiren editörler de anlamamışlardır olan biteni... Ya da, bu sonuçta kendilerinin sonraki günlerdeki tavrının belirleyici bir rol oynadığını bildikleri için her şeyi pek güzel anlamışlardır... Kimbilir, belki de bir yılı aşkın süredir devam eden davada hiçbir “haber takibi”ne yeltenmemeleri ve nihayet davanın “düştüğü” haberini vermemeleri de bir utançtan, bir vicdan yarasından kaynaklanmaktadır...

Gelin, o günlerde yayında olan Medyakronik'ten faydalanarak, medyanın nasıl günde “kırmızı çizgilerine” döndüğünün bu müstesna örneğini hatırlamaya çalışalım:

İLK GÜN HÜRRIYET

Konya'nın Ahırılı ilçesinin Akkise beldesinde 10 Ağustos 2001 cuma gecesi ne oldu? Bu sorunun cevabını almak için Türkiye'nin üç büyük gazetesini iki gün üst üste okuyanlar, “ne oldu?” ve “neden oldu?” sorularına verilmiş iki ayrı cevapla karşılaşmışlar. Çünkü birinci gün (12 Ağustos 2001) “normal” gazeteciler gibi, bütün “tarafklar”la görüşüp yazdılar haberlerini; ikinci gün ise –suçlanan tarafın ordu mensupları olması nedeniyle– “Türk tipi” gazeteciliğe döndüler ve bu kez sadece resmî-askeri yetkililerle görüşerek düzenlediler haberlerini...

Ortaya çıkan iki farklı tabloya bakalım...

O gece Akkise'de olan biteni “Dehşet gecesi” başlığıyla aktaran Hürriyet'e göre (12 Ağustos), olay, asker uğurlama eğlencesi düzenleyen gençlerden kimlik isteyen jandarmanın sert tutumundan kaynaklanmıştı:

“Jandarmalar, ‘Herkes kimliğini çıkarsın’ deyince, eğlencelerinin kesilmesinden rahatsız olan gençlerden bir bölümü, ‘Bu da nereden çıktı?’ diyerek kimlik göstermek istemedi. Asker adayı gençlerden bazıları da ‘biz de askeriz’ diyerek sevk belgesini göstermek istedi. Asker adayı gençlere, jandarma erlerinden biri ‘başlarım sizin gibi askere’ deyince, gerginlik tırmandı. Jandarmalar, üzerinde kimlik bulunmayan iki genci götürmek isteyince, önce kahvede bulunan gençler ve daha sonra da meydana toplanan kalabalık karşı çıktı.”

Tartışmanın ardından kısa bir itiş kakış yaşandı ve jandarmaların başındaki Astsubay Üstçavuş Recep Karabacak'ın emriyle, köyde bulunan 20 asker geri döndü.

Saat 22.00 sıralarında yaşanan bu olaylardan bir saat kadar sonra bu kez Ahırılı Jandarma Bölük Komutanı Kıdemli Üstçavuş Ali Çalışkan komutasındaki 100 kadar jandarma 8 araçlık bir konvoyla beldeye döndü, köy meydanı kuşatıldı ve Çalışkan elinde Kalaşnikof tüfekle bir masanın üstüne çıkarak “Nedir sizden bu çektiğim” diyerek konuşmaya başladı.

Hürriyet, bundan sonrasını şöyle aktarıyor:

“Akkise Belediye Başkanı ANAP'lı Abdullah Kayaalp ile mahalle muhtarları Tahsin Oflaz ve Muammer Acar başta olmak üzere beldenin ileri gelenleri bir yandan kalabalığa sakin olmaları çağrısında bulunurken, bir yandan da Çalışkan'dan olayın büyütülmemesini istedi. İddiaya göre, Çalışkan'ın emriyle Jandarmalar Kayaalp ve yanındakileri tüfek dipçığı ile vurarak uzaklaştırdı.

“Meydanda toplananlarla jandarma arasında itiş-kakış başlayınca Üstçavuş Çalışkan, havaya üç el ateş etti, ardından jandarmaların da havaya ateşi başladı. Meydandaki kalabalık panik içinde kaçarken; jandarmanın kurşunlarına hedef olan Hasan Gültekin yere düştü...”

Hürriyet'in ilk günlük haberinde (ki yazıldığında olayın üzerinden yaklaşık 24 saat geçmişti –olayla ilgili bütün ayrıntılara ulaşılabilir kadar uzun bir süre) “halkın da ateş açtığı”, “çok sayıda askerin yaralandığı”, “araçların tahrip edildiği” gibi bilgiler hiç yer almıyordu.

Gazete, “Üstçavuş Çalışkan'ın daha önce de kadınlara ateş açtığı” bilgisine yer veren bir de çerçeve unsur sunuyordu okurlarına...

SABAH: 'AĞIR İDDİA'

Sabah gazetesi de Hürriyet gibi, olaylardan jandarmayı sorumlu tutan başlık ve haberlerle yayımlandı 12 Ağustos pazar günü...

Sürmanşetten duyurulan haberde şöyle deniyordu: “ANAP'lı Belediye Başkanı Abdullah Kayaalp, kimliksiz iki asker adayını jandarmaya teslim etmek istemeyen halka ateş açıldığını iddia etti: ‘Bölük komutanı, 80 jandarmayla geldi, bir sandalyeye çıkıp ateş açtı. Askerlere de ‘Niye ateş açmıyorsunuz’ diye bağırdı. Allahtan asker emre uymadı, yoksa en az 50 kişi ölürdü.”

Milliyet de, “Akkise halkı”na dayandırdığı haberini “Korkunç iddia... Jandarma rastgele ateş açtı” başlığıyla duyuruyor, “Akkise halkı, ‘ateş’ emri veren bölük komutanını suçluyor” diyordu...

Tıpkı Hürriyet gibi Sabah ve Milliyet'te de ertesi gün okuyacağımız, “askeri yetkililer” kaynaklı hiçbir haber yoktu... (A.G.)

Akkise olayları ve medyanın ‘kırmızı’ çizgileri (2)

İlk haberlerin yayımlanmasından bir gün sonra, başvuru kaynakla birlikte haberler de değişiverdi...

Hürriyet, “Olayın geçtiği meydana Kalaşnikof silahlar dışında, askeri birliklerce kullanılmayan 7.65 milimetre çapında bir tabanca mermisine ait boş kovan ve boş av tüfeği bulunması, halktan da askerlere ateş edildiğini ortaya çıkardı” diye yazdı.

Hürriyet, ilk gün ateş emri veren Jandarma Bölük Komutanı Ali Çalışkan'ın sözlerini de “Köylüler ateş açtı” (Hürriyet'in haberinde tırnak içinde değil) başlığıyla duyurdu. Çalışkan, şöyle demişti Doğan Haber Ajansı muhabirine:

“Belde halkının toplandığı Cumhuriyet Meydanı’nda, herkesin duyması için masa üzerine çıkarak görev yaptığımızı söyledim ve yardımcı olunmasını istedim. Üzerime sandalye attılar, başımdan yaralandım. Saldırımı durdurmak için elimdeki silahla havaya ateş açtım. Kalabalık askerlere de saldırınca ben de uyarı ateşi açılması için emir verdim. Saldırı devam ederken geri çekilmeye başladık. Üzerimize her taraftan taş, sopa, sandalye ve boş sebze kasaları yağıyordu. Araçlarımız hasara uğradı. Olayın daha da büyümemesi için hızla köyü terk ettik.”

SABAH VE MİLLİYET

Sabah ve Milliyet de tıpkı Hürriyet gibi ikinci gün “kaynak”larını değiştirdiler ve yukarıda aktardığımız yeni bilgilere ulaştılar...

Önce Sabah’ın (13 Ağustos) haberinden aktaralım:

“Askeri yetkililer, Akkise’de vatandaşların, genel asayiş uygulamasına karşı çıktıklarını, tartışmanın da bu yüzden büyüdüğünü söylediler. Tartışma sonucunda yaşanan kargaşada, kahvehanedekilerin ve çevredeki kişilerin güvenlik görevlilerinin üzerine yürüdükleri ve tartaklamaya başladıklarını anlatan yetkililer, askerlerin, taş ve sopayla yapılan bu saldırı sırasında yaralandıklarını bildirdiler.”

Milliyet, bir gün sonra “Askere ateş açıldı’ iddiası gündemde” başlığıyla verdi haberi: “Olayın geçtiği meydana 7.65 milimetre çapında bir tabanca mermisine ait boş kovan ve bir de boş av tüfeği fişegi bulunması, halktan da askerlere ateş edildiğini gündeme getirdi.”

Milliyet de Jandarma Komutanı’nın sözlerini aktararak, bir gün önceki “Paniğe kapılarak kaçışan halk ve rastgele ateş açan jandarma” görüntüsünü yerine yeni bir resim öneriyordu: “Paniğe kapılarak kaçışan jandarmalar ve taş ve sopalarla onlara saldıran halk.”

Hürriyet ve Milliyet, haberlerinde, Belediye Başkanı’nın “acımızı yüreğimize gömdük” açıklamasına yer veriyordu. Oysa Zaman gazetesinden (sadece ondan) Belediye Başkanı ve beldedeki muhtarların “zehir zemberek” bir basın açıklaması yaptığını öğreniyorduk. Belediye Başkanı Abdullah Kayaalp ile dört mahallenin muhtarlarının yaptığı yazılı açıklamada şöyle deniyordu:

“Köylü, Çarşı Meydanı’nda yayılım ateşine tutuldu. Ateş açılması üzerine mahalle arasına kaçan vatandaşlarımızın üzerine binlerce kurşun sıktı. Meydanda kalanların üzerine kurşun sıktılar ve dipçikle yakaladıklarının kafalarına vurdular. Işık gördükleri evlere ateş ettiler. (...) Askere gidecek genci öldürmek, askere gidecek 120 gencin üzerine silah sıkmak hangi ulusseverliğin ürünüdür?”

GAZETECİLERİN SORMADIĞI SORULAR

Bu ani dönüşü “gazetecilik rezaleti” diye niteledik yukarıda. Evet, rezaletti, çünkü durum aynen şöyleydi:

Türkiye’nin üç büyük gazetesi, çok önemli, çok kritik bir gelişmenin üzerinde en az 24 saat çalıştıktan sonra olayı haberleştiriyorlar. (Hatırlatmakta fayda var: Gazeteciler, 10 Ağustos gecesi, olaydan bir saat sonra oradaydılar. Geç olduğu için haberler 11 Ağustos sayılarında değil, 12 Ağustos sayılarında yayımlandı.) Devam edelim...

12 Ağustos pazar günü verdikleri haberlerden, jandarma kurşunlarına hedef olan köylülerden birinin öldüğünü, beşinin de yaralandığını öğreniyoruz... O kadar... Ortada ne “köylülerin ateş açtığı” var, ne “yaralı askerler” ve ne de “hasarlı araçlar...”

Bu nasıl gazetecilik ki, gözönünde meydana gelen bir olayda yaralanan (üstelik ikisi ağır şekilde) 20’den fazla asker saptanamıyor?

Ve bu nasıl gazetecilik ki, ertesi gün, “askeri yetkililer”in bu yeni bilgileri içeren açıklamalarını, derhal akla getirdiği soruları sormadan olduğu gibi yayımlıyor...

Onların sormadığı soruları, gazetelerin iki günlük performanslarını izleyip çok şaşırılmış olan belediye başkanı ve yörenin dört muhtarı ortak açıklamalarında sordular:

“Şimdi soralım, 10 Ağustos Cuma akşamı ve 11 Ağustos Cumartesi günü bütün hastane kayıtlarına bakalım. Bir er, erbaş veya astsubay yaralı olarak veya bir çizik için hastaneye gelmişler midir? Raporla askeri araçların tahrip edildiği, camlarının kırıldığı iddia edilmektedir. Olaydan bir saat sonra basın oradaydı. Olay sabahı savcılık incelemesinde olay mahallinde askeri araçlara ait ne bir cam kırığı, ne de tahrip edilmiş bir parça bulunmamıştır. İki gün sonra yaralılardan söz ediliyor. Bunlar tamamen gerçek dışıdır.”

JANDARMA HAKLI

Büyük basının Akkise olaylarıyla ilgili son haberi 14 Ağustos’ta geldi... O gün gazeteler, İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin halkı suçlayan raporunu gene hiçbir sorgulama girişiminde bulunmaksızın haberleştirdiler:

Hürriyet: “İçişleri, Akkise’de jandarmayı haklı buldu... Konya’nın Akkise beldesinde geçen cuma gecesi 1 kişinin ölmesi, 3 sivil ve 25 jandarmanın da yaralanmasıyla sonuçlanan olayda jandarmanın haklı olduğu, çatışmanın bazı sivillerin görev yapmakta olan jandarma birliğine mukavemeti ile başladığı açıklandı...”

Sabah: “Akkise raporu: Jandarmaya karşı mukavemet edildi... (...) Müfettişler hazırladıkları ilk değerlendirme notunda, ‘Olay mahallinde yapılan ilk incelemede, olayın vahametinin jandarmanın saldırıya uğrayan personelini kurtarmak için silah kullanmak zorunda kalmasından kaynaklandığının anlaşıldığını bildirdiler...”

Dediğimiz gibi: Bu, son haberdir. Olaylardan bir yıl sonra, 2002 yazında dava başladı ve geçtiğimiz günlerde de sona erdi. Büyük basın, “İçişleri, Akkise’de jandarmayı haklı buldu”dan sonra bu meseleyle bir daha hiç ilgilenmedi.

Şimdi söyleyin: Davanın “düşmesinde” basının bu tavrının büyük rolü oldu derken haksız mıyız? Bunu bir “gazetecilik rezaleti” diye nitelerken haksız mıyız? (A.G.)

Karabacak'ın durumu bildirdiği Ahırılı Jandarma Bölük Komutanı Astsubay Ali Çalışkan'ın 100 kadar jandarmayla beldeye gelmesinden sonra yaşanan kavga sırasında jandarmaların açtığı ateş sonucu Hasan Gültekin (21) ölmüş, Sami Tokmak, Kemal Candan ve İsmet Taşbaşı adlı kişiler de yaralanmıştı. Konya Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava daha sonra olay yerine daha yakın olan Seydişehir'e gönderilmişti.

AIHM Kararları

Süleyman Ekrem: AIHM, EMEP Pertek İlçe Örgütü yöneticisi Süleyman Ekrem'in 29 Kasım 1999 tarihinde Tunceli'nin Pertek ilçesine bağlı Pirinçli köyünde öldürülmesi nedeniyle yapılan başvuruyu kabul etti.

İrfan Ağdaş: Kurtuluş gazetesi dağıtımcısı İrfan Ağdaş'ın İstanbul Alibeyköy'de 13 Mayıs 1996 tarihinde öldürülmesi nedeniyle ailesinin AIHM'e yaptığı başvuruda, "dostane çözüm" önerisi gündeme getirildi.

Avukat Behiç Aşçı, davanın polislerin beraatıyla sonuçlanması üzerine AIHM'in "yaşam hakkı" ve "adil yargılanma hakkı"nın ihlal edildiği gerekçesiyle AIHM'de dava açıldığını belirterek, "Davada devlet aleyhine karar çıkma olasılığı yüksek. Bu nedenle devlet bize dostane çözüm önerisinde bulundu. Öneride, Ağdaş'ın ölümünün aşırı güç kullanımı sonucu gerçekleştiği belirtildi ve dostane çözüm için 36 bin Euro önerildi. Ama öneriyi kabul etmedik. Öncelikle dava konusu nedeniyle dostane çözüm önerisini kabul etmiyoruz. Böylesi bir davada kimse ne bizden ne de temsil ettiğimiz Kemal Ağdaş'dan çocuğunu öldürenlerle anlaşma yapmasını beklememelidir" dedi. Aşçı, devletin önerisinin art niyetli olduğunu düşündüklerini ve reddettiklerini

belirtti.

Birol Mıdık, Abdurrahman Yolcu ve Aytekin Kayhan adlı polislerin yargılandığı dava, 2 Nisan 2001 tarihinde Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlanmıştı.

Serdar Oğraş: Mardin'in Nusaybin ilçesinde 4 Temmuz 1995 tarihinde özel tim görevlileri tarafından öldürülen Serdar Oğraş'ın ailesi tarafından açılan dava, 29 Ekim günü dostane çözümle sonuçlandı. Türkiye, Oğraş ailesine 134 milyar lira tazminat ödemeyi kabul etti.

Oğraş'ın yakınlarının 1996 yılında polisler hakkında yaptığı suç duyurusu ise halen sonuçlanmadı. Nusaybin Cumhuriyet Savcılığı, AIHM'in davayı kabul edilebilir bulduğu 1997 yılı başında Oğraş ailesinin ifadesini almıştı. Mardin Valiliği, olay günü görevli polisler hakkında soruşturma izni vermemişti. Avukat Meryem Erdal, soruşturmanın kapanması durumunda, Türkiye'nin "dostane çözüm teklifindeki ifadelerini" gerekçe göstererek yeni suç duyurusunda bulunacaklarını kaydetti.

Yakup Kara, Ali Benek, Hamit Kara, Hüseyin Babat, Mehmet Kara, Mehmet Ürün: Şırnak'ın Uludere ilçesi Hilal beldesi Belediye Başkanı Yakup Kara, Ali Benek, Hamit Kara, Hüseyin Babat, Mehmet Kara ve Mehmet Ürün'ün 28 Haziran 1991 tarihinde Şırnak-Uludere yolunda kimliği belirsiz kişiler tarafından öldürülmesi nedeniyle, yakınlarının açtığı dava Ekim ayı sonunda "dostane çözümle" sonuçlandı. Türkiye, öldürülenlerin yakınlarına 93 bin Euro tazminat ödemeyi kabul etti. Türk tarafı AIHM'e verdiği deklarasyonda, 5 kişinin ölümünden "üzüntü duyulduğunu" ifade etti ve bir daha böyle olayların yaşanmaması için gerekli önlemlerin alınacağını bildirdi.

3 - FAİLİ MEÇHUL SİYASİ CİNAYETLER

1990'lı yılların başında yoğunlaşan "faili meçhul siyasi cinayetler", 2003 yılında azalmakla birlikte sürdü. Daha önemlisi, gerek 2000 yılından sonra başlayan Hizbullah operasyonlarına, gerekse AKP hükümetinin (önceki hükümetler gibi) verdiği sözlere karşın, faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması yolunda hemen hiçbir adım atılmadı. AIHM kararları üzerine kimi soruşturmaların yeniden açıldığı, mağdur yakınlarının savcılıklara çağrıldığı haberleri basına yansdı. Ancak, somut bir gelişme sağlanamadı.

1993-1996 yıllarında işlenen faili meçhul cinayetlerde yakınları öldürülenlerin, dönemin yetkilileri hakkındaki suç duyurusu Temmuz ayında Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın takipsizlik kararıyla

sonuçlandı.

Susurluk davasında hapis cezasına mahkum olan Korkut Eken hakkındaki açıklamaları nedeniyle emekli generaller hakkındaki soruşturmanın takipsizlik kararıyla sonuçlanması üzerine, Yakınlarını Kaybedenler Derneği (YAKAY-DER) Başkanı Pervin Buldan ve çok sayıda kişi, dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Genelkurmay eski Başkanı ve DYP Kilis Milletvekili Doğan Güreş, dönemin Başbakanı Tansu Çiller, dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Emekli Orgeneral Necati Özgen, Emekli Orgeneral Teoman Koman, Emekli Korgeneral Hasan Kundakçı, Emekli Korgeneral Atilla Kurtaran, Emekli Orgeneral Adnan Doğu, eski Emniyet Genel Müdürü ve DYP Antalya Milletvekili Kemal Çelik,

eski Emniyet Genel Müdürü ve DYP Ankara Milletvekili Saffet Arıkan Bedük, eski Olağanüstü Hal Bölge Valisi ve DYP İstanbul Milletvekili Hayri Kozakçıoğlu, eski Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan ve Eski Emniyet Genel Müdürü ve Elazığ Milletvekili Mehmet Açar hakkında 2002 yılı Nisan ayında suç duyurusunda bulunmuştu.

“Çetelere Karşı Halk İnisiyatifi” tarafından 6 Ekim günü İHD İstanbul Şubesi’nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Pervin Buldan, boşaltılan köylerin, tutuklananların ve faili meçhul cinayetlerin bilançosunun çıkarılmadığını ifade etti. Yakınlarını faili meçhul cinayetlerde kaybedenler adına birçok girişimde bulduklarını belirten Buldan, bu olayların soruşturulmadığını kaydetti.

İç hukuk yollarıyla sorumluların açığa çıkarılmadığını anlatan Buldan, faili meçhul cinayetlerde hayatlarını kaybedenlerin yakınları olarak 600 dosyayı Ekim ayı başında avukatları aracılığıyla AIHM’e gönderdiklerini bildirdi. Buldan, şöyle konuştu:

“Eğer o dönem gerçekten sonuçları ile araştırılırsa, faili meçhul cinayetler ve kayıpların tahmin edilenin çok üzerinde olduğu görülecektir. Bunun için sadece hukuki yolların kullanılması değil, o dönemi bütün sonuçlarıyla ortaya çıkaracak bir komitenin de kurulması gerekmektedir. Böyle bir komite 1999’dan beri oluşturulmaya çalışılan çatışmasız ortamın gerçekten kalıcı olarak sürmesi için de çok önemlidir.”

Adı uzun yıllar işkence ve faili meçhul cinayetlerle birlikte anılan, ancak resmi açıklamalarda varlığı sürekli yalanlanan Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele Birimi’nin (JİTEM) “yasallaştırılması” için hazırlanan yasa tasarısı, Mayıs ayı ortalarında TBMM’ye sunuldu. Daha sonra hükümet tarafından geri çekilen tasarı, yıl içinde yeniden gündeme gelmedi.

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yasası’na iki madde eklenmesini öngören tasarı, Jandarma Genel Komutanlığı’nın istihbarat örgütü kurmasını ve bilgi toplamasını öngörüyordu.

1950’li yıllarda oluşturulan Jandarma İstihbarat Amirlikleri’nin 1980’li yılların başında Binbaşı Ahmet Cem Ersever tarafından etkinleştirilmesiyle kurulan JİTEM’in yöneticilerinden Albay Veli Küçük’ün adı Susurluk kazasından sonra gündeme gelmiş, Küçük’ün “Yeşil” kod adlı Mahmut Yıldırım’la telefon görüşmesi yaptığı dönemin Emniyet İstihbarat Daire Başkan Yardımcısı Hanefi Avcı tarafından açıklanmıştı.

1993 yılı başında ordudan ayrılan ve kontr-gerilla faaliyetleri hakkında kamuoyuna ilginç açıklamalar yapan Emekli Binbaşı Cem Ersever, 1993 yılı Kasım ayında Ankara’nın Elmadağ ilçesi yakınlarında ölü olarak bulundu. Cem Ersever’in elleri arkadan bağlanıp ensesine 2 kurşun sıkılarak öldürüldüğü belirlendi.

Devletin işleyişi, istihbarat faaliyetleri ve kontr-gerilla eylemleri konusunda önemli bilgilere sahip bulunan Cem Ersever, Olağanüstü Hal Bölgesi’nde düzenlenen operasyonlarda önemli görevler üstlenmiş, Kürt liderler Celal Talabani ve Mesut Barzani ile yapılan görüşmeleri de doğrudan yürütmüştü. Cem Ersever’in adı birçok yargısız infaz ve işkence olayına da karışmıştı.

Cem Ersever’in birlikte çalıştığı iki istihbaratçı arkadaşı da o günlerde öldürüldü. Öldürülenlerden Mustafa Deniz’in cesedi Ankara’nın Polatlı ilçesi yakınlarında, Suriye asıllı Neval (Mahzune) Boz’un cesedi ise Ankara’nın Çamlıdere ilçesi yakınlarında, Ankara-İstanbul otoyolu civarında bulundu.

2003 yılında TIHV’nin belirlemelerine göre, faili meçhul siyasi cinayetlerde 12’si Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde olmak üzere 16 kişi öldürüldü.

1) Turan Özmen

Bingöl’de 4 Mart günü Turan Özmen adlı kuyumcu işyerinde öldürüldü. 3 Kasım 2002 seçimlerinde DEHAP Bingöl milletvekili adayı Mehmet Nuri Özmen’in akrabası Turan Özmen’in birkaç kez “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla gözaltına alındığı öğrenildi. İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, sürekli olarak Özmen’in işyerinin de bulunduğu bölgede bekleyen polislerin olay günü DEHAP İl Örgütü önünde görevlendirildiğini, benzer olayların aksine Özmen öldürüldükten sonra kent giriş çıkışlarının tutulmadığını söyledi. Kızgın, otopsi raporunda Özmen’in 9 mm çapında bir silahla öldürüldüğünün anlatılmasına karşın balistik raporunda 7.65 mm çapında bir silahtan söz edildiğine de dikkat çekti.

2) Beşir Tekin

Beşir Tekin adlı kişi 25 Mayıs günü İstanbul Küçükçekmece’de kimliği belirlenemeyen bir kişi tarafından silahla öldürüldü. Tekin’in daha önce “Hizbullah üyesi olduğu” iddiasıyla Batman’da gözaltına alındığı öğrenildi.

3) Şükrü Özcan

İHD Bingöl Şubesi’nden edinilen bilgiye göre, 21

Haziran günü Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Yayla köyündeki evinden ayrılan Şükrü Özcan'ın cesedi, 26 Haziran günü Genç ilçesi yakınlarında bulundu. Başına bir kurşun sıkılarak öldürülen Özcan'ın ağzına bir milyon lira sıkıştırıldığı öğrenildi.

4) Ali Keleş

Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Döşekkaya köyü muhtarı Ali Keleş, 9 Haziran günü Güllüce mezarındaki evine gelen silahlı kişiler tarafından öldürüldü. Resmi açıklamada saldırının KADEK militanları tarafından düzenlendiği iddia edildi. Ancak KADEK tarafından yapılan açıklamada, Ali Keleş'in askerler tarafından öldürüldüğü öne sürüldü.

10 gün kadar önce Ali Keleş'in evinde bulunan KADEK militanları ile askerler arasında kısa süreli bir çatışmanın çıktığı, bu olayın ardından Ali Keleş ve kardeşinin gözaltına alındığı öğrenildi. Ali Keleş'in dört gün, kardeşinin de bir gün gözaltında tutulduktan sonra serbest bırakıldığı, 9 Haziran günü evine gelen altı kişinin Ali Keleş'i öldürdüğü bildirildi.

5) Mehmet Kalabay

Diyarbakır'ın Hazro ilçesine bağlı Bayırdızı köyünde yaşayan Mehmet Kalabay (55), 17 Haziran gecesi öldürüldü. Mehmet Kalabay'ın saat 21.00 sıralarında "asker giysili ve telsizli" üç kişi tarafından "Salat köyü yolunu göstermesi için" evden alındığı ileri sürüldü. Köy dışındaki su deposu yakınlarında öldürülen Mehmet Kalabay, 18 Haziran günü toprağa verildi.

6) Mehmet Sayıs

Adana Barosu avukatlarından emekli Binbaşı Mehmet Sayıs, 1 Temmuz günü Adana'da düzenlenen silahlı saldırıda öldürüldü. "Uyuşturucu kaçakçılığı" iddiasıyla yargılanan Urfi Çetinkaya'nın Adana DGM'deki davalarına bakan Sayıs'a, sabah evinden çıkarken kimliği belirlenemeyen bir kişinin ateş ettiği bildirildi.

Sayıs'ın eski müvekkili Cengiz İlhantekin'in kendisinden haraç istediği ve ölümlü tehdit ettiği gerekçesiyle polise başvurduğu öğrenildi.

Sayıs'ın eşi Dilek Sayıs ise daha sonra yaptığı açıklamada, "cinayetin arkasında Adana Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar ve Kaçakçılık Şube Müdürü Ziya Dilmen'in olduğunu" iddia etti. Cinayete azmettirmek suçundan aranan Cengiz İlhantekin'i bir dönem Narkotik Şube Müdürlüğü de yapan Ziya Dilmen'in yönlendirip koruduğunu ileri süren Dilek Sayıs, "eşinin, bir operasyonda ele geçirilen eroin miktarının adliyeye eksik bildirilişini ortaya çıkardığını, çok şey bildiği için öldürüldüğünü" söyledi. Dilek Sayıs, şunları söyledi:

"Bir çetenin de lideri olan Cengiz İlhantekin herkesten haraç topluyor, adam vuruyordu. Narkotik yetkilileri de bu işe göz yumuyordu. Eşimden de haraç istedi. Eşim ölüm tehdidi aldığını emniyet yetkililerine bildirdi. İlhantekin gözaltına alınıp hemen serbest bırakıldı. Bu kişinin kesinleşmiş cezası ve hakkında da gıyabi tutuklama kararı bulunuyordu."

7) Hüseyin Özmen

8) Hacı Kaya

9) Ahmet Acar

10) Erdal Acar

11) Mahmut Kaya

Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Yumaklı (Pakuni) köyü Yeniköy mezarında 10 Temmuz günü beş köylü öldürüldü. Hüseyin Özmen (55), Hacı Kaya, Ahmet Acar (30) ve babası Erdal Acar'ın (50) silahla öldürüldüğü, Mahmut Kaya'nın da başına taşla vurularak ağır yaralandığı bildirildi. Kaya, 12 Temmuz günü tedavi gördüğü hastanede öldü.

Olaydan sonra IHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran köylüler şu bilgileri verdiler:

"Tarlada çalışıyorduk, yanımıza üstlerinde gerilla elbisesi bulunan, yakalarından askeri giysileri görünen ve spor ayakkabı giyen 4 kişi gelerek Mahmut Kaya'ya yanaştı, kim olduğunu sordular. Mahmut Kaya adımı söyledi. Kaya ardından 'Ben Türkçe bilmiyorum' dedi. Şahıslar buna kızdılar. Onlardan birisi, Mahmut Kaya'yı yanına alarak götürdü. Diğerleri ise Kaya'nın yanında bulunan Bilal ve Turan isimli köylüleri yanlarına alıp köye getirdiler. Köyde, önce Ahmet Acar'ın evine gidip Ahmet ve Erdal Acar'ı yanlarına alarak, Hüseyin Özmen'in evine gittiler. Sonra Hüseyin Özmen'i de yanlarına alarak köyün dışına çıktılar. Hüseyin'in oğlu Murat Özmen de babasının ardından gitti. Köydeki kadınlar da onların peşinden gitti. Ama geri çevrildiler. Erdal Acar ise götürüldüğü esnada arkasına dönüp 'Hiç bir erkek gelmesin' diye bağırdı. Kontralar 'Komutanımız köyün aşağısındadır. İfadeleriniz alıp bırakacağız' dediler. Ardından silah sesleri geldi. Gece olduğu için kimse gitmedi. Saat 05.00 civarında öldürülenleri bulduk, 06.00'da da Yamaç Karakolu'na haber verdik. 12.30'da bir binbaşı 5-6 subay ve askerler köye geldi. Çok sıradan bir olay gibi davrandılar. Askeri yetkili, 'Siz kendi aramızda kavga etmişsiniz' diyerek olayı geçiştirmeye çalıştı. Biz '15 Haziran günü bu köyde iki KADEK gerillası öldürüldü. Onları vuran da 6 kişiydi. Daha önce bir kişi vurulduğunda yüzlerce asker geliyordu. Ama şu anda dört kişi öldürülmüş ve herhangi bir araştırma yapılmıyor' diye cevap verdik"

Özgür Gündem gazetesindeki haberde de bir görgü tanığının "Saldırganlar düzgün Türkçe

konusuyorlardı. Gerilla giysisinin altında asker elbisesi vardı” dediği belirtildi. Haberde, öldürülen köylülerin geçmiş yıllarda, “PKK’ye yardım” iddiasıyla birçok kez gözaltına alındıkları anlatıldı.

IHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın da “Bu kişiler, bir süre önce gerilla kılığında köye giderek, ekmek, un gibi şeyler istemişler. Aldıkları bu malzemeler daha sonra köylüler tarafından, Murat suyu kenarında bulunmuş” dedi. Başka olaylardan sonra yoğun güvenlik önlemleri alınmasına karşın köye vali ve askeri bir yetkilinin sadece üç korumayla gitmelerinin dikkat çekici olduğunu söyleyen Kızgın, bölgenin termal kameralarla izlendiğini, öldürülen köylülerin DEHAP’la ilişkisi olduğunu ve cenazelerin de otopsi yapılmadan gömüldüğünü vurguladı.

Bu arada köye Dicle Haber Ajansı ve Özgür Gündem gazetesi muhabirleri dışındaki gazetecilerin girişine izin verildiği bildirildi.

Olay nedeniyle IHD Diyarbakır ve Bingöl şubeleri tarafından oluşturulan heyet 22 Temmuz günü köyde inceleme yaptı. Rapor, 30 Temmuz günü açıklandı. Yetkililerin heyet üyelerine randevu vermediği anlatılan raporda, tanıkların da kimliklerini bildirmekten ve konuşmaktan sakındığına dikkat çekildi.

Olaydan sonra görgü tanıklarının ifadesinin alınmadığını ifade edilen raporda, şöyle denildi:

“Mezrada sabit telefon bulunmadığından saat 06.00 sularında jandarmaya telefon açıp olanları anlatırlar. Jandarma saat 11.30 sularında 3 cemse ve 15 asker ile köye gelir. Saat 12.30 sularında savcı köye gelir. 13.30 sularında da Bingöl Valisi helikopter ile köye gelir. Yanında sadece bir koruması vardır. Köyde 15 asker dışında asker yoktur. Vali köye gelir gelmez bir açıklama yapar ve teröristlerin köyü basıp 4 vatandaşı öldürdükleri, 1 kişiyi de yaraladıklarını belirtir. Savcı ve doktor ölü muayenesi yaptıktan sonra cenazeleri köylülere teslim ederler ve hep birlikte köyden ayrılırlar. Köylüler olaydan yaklaşık bir hafta sonra Mahmut’un öldürüldüğü yerin yakınlarında kanlı bir kasatura bulurlar. Bu kasaturayı yıkayıp kaldırır.”

Heyetin raporunda şu bulgulara yer verildi:

*Köye gelen silahlı kişiler, köylüler tarafından ilk defa görülmüşlerdir.

*Silahlı kişiler Türkçe konuşmakta ve içlerinden sadece biri Zazacayı anlamaktadır.

*Silahlı kişiler militanların giydiği kıyafetlerle benzer yeni ve temiz kıyafetler giymişlerdir.

*Köylüler bu insanların örgüt üyesi olup olmadıkları hususunda ciddi kuşku taşımadıkları.

*Mahmut Kaya’nın vücudunda kesikler bulunmaktadır ve kafasına taşla vurularak öldürülmüştür.

*Erdal Acar ve Hacı Kaya müdahaleleri nedeni ile silahlı kişiler tarafından götürülmüş ve öldürülmüştür.

*Gıyasettin Özmen’in, nüfusta Hüseyin Özmen olarak kayıtlı olduğu köy sakinleri tarafından bilinmemektedir.

DEHAP tarafından hazırlanan raporda da, köyde “Gıyasettin” adıyla bilinmesine karşın silahlı kişilerin Hüseyin Özmen adını kullandığına dikkat çekildi.

2003 yılı içinde olayın faillerinin bulunmasına ilişkin bir gelişme yaşanmadı. Ancak olayın ardından IHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın hakkında soruşturma başlatıldı. Edinilen bilgiye göre heyet raporu ve Kızgın’ın anlatımlarının yurtdışında yayın yapan bir internet sitesinde yer aldığı gerekçesiyle Kızgın hakkında “delilleri kararttığı” iddiasıyla dava açıldı. Davanın görülmesine 2004 yılında başlanacak.

12) Çağlar Özok

“Dev-Sol militanı olduğu ve çeşitli eylemlere katıldığı” gerekçesiyle 1992-2000 yıllarında cezaevinde kalan Çağlar Özok, 30 Temmuz gecesi Bursa’da düzenlenen silahlı saldırıda öldürüldü. Polis yetkilileri tarafından yapılan açıklamada, Çağlar Özok’a düzenlenen saldırıda kullanılan silahın olaydan bir hafta kadar önce de bir arabanın kurşunlanmasında kullanıldığı bildirildi.

Bu arada olaydan bir ay kadar önce İstanbul Emniyet Müdürlüğü’ne, “Özok’un İstanbul Beylikdüzü’nde Hasan Sarıbekiroğlu’nu ‘nişanlısına tecavüz ettiği’ iddiasıyla öldürdüğü” iddiasını içeren imzasız bir mektup gönderildiği öğrenildi. Hürriyet gazetesinde yayınlanan haberde, ihbar mektubu üzerine gözaltına alınan Özok’un suçlamayı reddettiği belirtildi.

13) Yasef Yahya

Dış hekimi Yasef Yahya, 21 Ağustos günü İstanbul Şişli’deki muayenehanesinde öldürüldü.⁸ Yahya, telefonlara cevap vermemesi üzerine muayenehaneye gelen eşi tarafından bulundu. Polis yetkilileri, Yahya’nın elleri ve ayaklarınıniple bağlandıktan sonra başının küvete eğilip arkadan tek el ateş edildiğini bildirdiler. Yahya’nın evrak çantası ve cep telefonunun alındığı, diğer değerli eşyalara ise dokunulmadığı öğrenildi. Yasef Yahya’nın öldürülmesinden sonra Musevi cemaatinin önde gelen isimlerini arayan bir kişi, yüklü miktarlarda para istedi. Ancak bu kişi, polislerin izleme çalışmalarına karşın yakalanamadı.

⁸ Gıda toptancısı Moiz Konur da 9 Ekim günü İstanbul Kartal’da öldürüldü. Konur’un öldürülmesi nedeniyle Selim Yılgin ve Erkan Işçi adlı kişiler tutuklandı. Selim Yılgin’in evinde yapılan aramada, bahçeye gömülmüş iki el bombası bulundu.

14) Haydar X.

6 Ekim günü akşam saatlerinde soyadı öğrenilemeyen Haydar adlı korucu Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde silahlı saldırıda öldü.

15) A. Menaf Sungur

A. Menaf Sungur adlı kişinin cesedi Ekim ayı ortalarında Van yakınlarında bulundu. Sungur, Van Devlet Hastanesi'nde yapılan otopsinin ardından 13 Ekim günü toprağa verildi. Sungur'un kuzeni DEHAP Bostaniçi Belde Örgütü yöneticisi Nasri Sungur, olaya intihar süsü verilmek istendiğini söyledi. Cesedin üzerinde bir tabanca ve bir cep telefonu bulunduğunu belirten Sungur, "O hiçbir zaman silah taşımazdı. Elinde bir silahla polisler tarafından ölü bulunmuş. İntihar süsü verilmek isteniyor. İntihar etmesi için hiçbir neden yok. Onu karanlık güçler öldürdü" dedi.

16) Osman Durak

Osman Durak (39) adlı kamyon şoförünün cesedi, 26 Ekim günü Mardin'in Derik ve Mazıdağı ilçeleri arasında Kanika Hami bölgesinde bulundu. Batman'dan kum yüklü kamyonu ile Derik'e geldiği öğrenilen Durak'ın kamyonundan indirilip 15-20 metre uzaklaştırıldıktan sonra öldürüldüğü bildirildi.

Eski Olaylara İlişkin Gelişmeler

Necdet Güçlü: 13 Nisan 1970 tarihinde radikal sağ eylemciler tarafından öldürülen Tabip Asteğmen Necdet Güçlü, Emekli Sandığı tarafından "terör kurbanları" listesinden çıkarılarak "fazla ödenen" 10 milyar 521 milyon liranın eşi Hatice Güçlü'nün emekli maaşından kesilmesine karar verildi.

Emekli Sandığı Yönetim Kurulu'nun 19 Şubat günü aldığı kararda, "Güçlü'nün öldürülme olayının sanıkları mahkemece terör suçlusu kabul edilmediklerinden, genel müdürlük işlemi ile yapılan terörle mücadele yasası uygulanması işleminin iptaliyle dul ve yetimleri hakkında TSK vazife malullüğü aylığı ödenmesine devam edilmesi kararlaştırılmıştır" denildi.

Bu karardan sonra Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Tahsisler Daire Başkanlığı'ndan Güçlü'ye gönderilen yazıda, "10 milyar 521 milyon 420 bin lira adınıza borç çıkarılmıştır. Anılan borcunuza karşılık Temmuz 2003 devre üç aylıklarınızdan itibaren dörtte bir oranında tahsilata başlanacaktır" denildi.

Ankara 2. İdare Mahkemesi, Hatice Güçlü'nün başvurusu üzerine "maaşın kesilmesi" kararında yürütmeyi durdurma kararı verdi.

Mahkeme kararında, "Bu bir terördür, o tarihte Terörle Mücadele Yasası'nın gündemde olmaması

sonucu değiştirmez. O terörün amacı da açıktır; kişisel husumet değil, belli bir grubu ve düşüncüyü hedef alan eylemlerdir. Devlet bunu görmelidir. Temel hak ve hürriyetleri yok etmek, yaşam hakkını elden almaya yönelik terör sonrası davacı eşe yapılan ödemelerin geri istenmesi hukuk devletine aykırıdır" denildi.

13 Nisan 1970 tarihinde MHP'li eski Sağlık Bakanı Osman Durmuş'un da aralarında bulunduğu 10 kadar radikal sağ eylemci Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne baskın düzenledi. Saldırıda, Selim Ölçer kaçırıldı, Güçlü ise Ülkü Ocakları Talebe Birliği Başkanı İbrahim Doğan ve 1999 seçimlerinde MHP'den milletvekili seçilen Ali Güngör tarafından silahla vuruldu. Güçlü'nün eşi Hatice Güçlü'ye, 9 Mayıs 1972 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri vazife malullüğü aylığı bağlandı. Emekli Sandığı, 1991 yılında çıkarılan Terörle Mücadele Yasası kapsamında Güçlü'yü terör kurbanları kapsamına alarak, Hatice Güçlü'nün aldığı aylığı yükseltti.

Sevinç Özgüner: İstanbul 2. İdare Mahkemesi, 23 Mayıs 1980 tarihinde radikal sağ eylemciler tarafından İstanbul'da öldürülen Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi üyesi Sevinç Özgüner'in kızı Alev Özgüner'in açtığı tazminat davasını sonuçlandırdı. "Ceza zamaşımı süresi içinde faillerin yakalanamamasının, idarenin hizmet kusuru kapsamında" değerlendirildiği kararda, bu sonucun "vatandaşın ve toplumun devlete ve hukuka duyduğu güveni sarsacak ve manevi zarara yol açacak nitelikte olduğu" vurgulandı. Mahkeme, İçişleri Bakanlığının Alev Özgüner'e 3 milyar lira manevi tazminat ödemesini kararlaştırdı.

Kararda, İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa'nın bakanlığın görevini tanımlayan 2. maddesinde, "Suç işlenmesini önlemek, suçluları takip etmek ve yakalama"nın bakanlığın görevleri arasında sayıldığı anımsatıldı.

Kararda özetle, "Vatandaşın devlete ve hukuka duyduğu güven kavramı içinde, kimsenin kişilik haklarına zarar veremeyeceği, devletin buna engel olacağı fakat her nasılsa bu korunmadan yararlanamaz ve zarar görürse devletin zarar vereni cezalandıracağı inancı da yer almaktadır. Zarar gören vatandaşın, kendi hakkını kendisi aramayı bu görevi devlete tevdi etmesinin ve devletçe zarar verene verilecek ceza ile yetinmesinin nedeni, sosyal bir hukuk devletinde yaşıyor olmasından kaynaklanmaktadır" denildi.

Teymen Demir: Batman'da 4 Haziran 1993 tarihinde kimliği belirsiz kişiler tarafından öldürülen Teymen Demir adlı gencin babası Ferman Demir, 6 Şubat günü Adana DGM Savcılığı'na çağrıldığını ve "halen

şikayetçi olup olmadığını” sorulduğunu açıkladı. Olaydan sonra Adana’ya yerleştiğini anlatan Ferman Demir, oğlunun çivili sopa kullanan kişilerin saldırısına uğradığını, olaydan üç ay kadar önce de Batman Valiliği’ne başvurduklarını söyledi.

Avukat Fırat Aydın Kaya, Demir’in, bazı generallerin Susurluk davası sanığı Korkut Eken lehine açıklamalarından sonra yakınları öldürülen ve kaybolan ailelerle birlikte 8 Temmuz 2002 tarihinde mahkemelere başvurduğunu hatırlattı. Soruşturmanın henüz sonuçlanmadığını belirten Kaya, “Eğer Adana’daki mahkeme, Demir’in talebini kabul ederse diğer yerlerde bu konularda açılmış davalar için emsal teşkil edebilir” dedi.

Namık Erdoğan: Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı Namık Erdoğan’ın öldürülmesi, sağlık sektöründeki yolsuzlukları soruşturan Ankara DGM Savcılığı tarafından 2003 yılında yeniden gündeme getirildi. Kamuoyunda “Neşter operasyonu” olarak bilinen davayı açan Ankara DGM Savcılığı’nın operasyon sırasında bulunan bir silahın bazı olaylarda kullanılmış olabileceği bilgisi ve Susurluk davası sanığı Haluk Kırcı’nın bir dönem Sağlık Bakanlığı’na malzeme satan firmalarla birlikte çalıştığına ilişkin ifadesi nedeniyle olayı incelediği bildirildi.

Kimliği belirsiz kişiler tarafından 9 Mayıs 1994

tarihinde Ankara’da kaçırılan Namık Erdoğan, 11 Mayıs 1994 tarihinde Kırıkkale yakınlarında ölü olarak bulundu. Namık Erdoğan’ın ensesine iki kurşun sıkılarak öldürüldüğü belirlendi.

Kutlu Adalı: AIHM, 6 Temmuz 1996 tarihinde Kıbrıs’ta öldürülen Yeni Düzen gazetesi yazarı Kutlu Adalı’nın eşi İlkay Adalı’nın açtığı dava çerçevesinde, Haziran ayında Kıbrıs’ta tanıkları dinledi.

23-24 Haziran günlerinde yapılan oturumlarda, davada adı geçen dönemin Sivil Savunma Başkanı Galip Mendi, o dönemde Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı yapan Hasan Peker Günel, Kıbrıs Türk Polis eski Komutanı Atilla Sav dinlendi. AIHM yargıçları Adalı’nın öldürüldüğü sokakta ve Adalı’nın evinde de inceleme yaptı.

Türk hükümetinin AIHM’e verdiği savunmada, “cinayetin Kıbrıs Türk kesimi makamları tarafından yeteri kadar soruşturulduğu, ancak failerin bulunamadığı” iddia edilmiş ve resmi makamların cinayete karıştığı iddiaları da reddedilmişti.

Başvuruda, AIHS’in yaşam hakkına ilişkin 2, kötü muameleyle ilişkin 3, sivil haklara ilişkin 6, özel yaşama ilişkin 8, ifade özgürlüğüne ilişkin 10, toplantı ve gösteri özgürlüğüne ilişkin 11, soruşturmanın etkinliğine ilişkin 13 ve ayrımcılığa ilişkin 14. maddelerinin ihlal edildiği savunuluyor.

Kontr-gerilla Laboratuvarı: Kıbrıs (11 Temmuz 1996-Evrensel/Fatih Polat)

3 Mayıs 1958 Cumartesi günü çıkan yerli gazetelerin başlıklarında, büyük puntolarla yazılmış şu harfler okunuyordu: “Bahar bayramında Türk Bayrağı’nın taşınması infial uyandırdı. Bizden olmayanlar bizim bayrağımızı taşıyamazlar. Olay neydi? Bu başlıklar neden atılıyordu? Henüz İngiliz yönetiminin sürdüğü bir dönemde, 1 Mayıs bahane edilerek, Türk ve Rum halkının birbirinden ayrılmalrı için solcu avına çıkılmasının hazırlıkları mı yapılıyordu?”

Geçtiğimiz günlerde kontr-gerilla tarafından öldürülen Yeni Düzen gazetesi yazarı Kutlu Adalı, Rum ve Türk emekçilerinin birlikte düzenledikleri görkemli 1958 1 Mayıs’ından sonra adada girişilen katliamları anlattığı yazısına böyle başlıyor. Adalı’nın, 1 Mayıs 1989 tarihinde Yeni Düzen gazetesinde yayınlanan ve “Solcular Mayıs’ta Avlanabilir” başlığını taşıyan söz konusu yazısı şöyle devam ediyor: “1 Mayıs 1958 Perşembe gününden hemen sonra gelişen kanlı olaylara göz attığımızda, gerçekten iki halkın birbirinden ayrılması için solcu ve komünist avcılığına çıktığımız, her iki toplumdaki şoven güçlerin, yeraltından çıkarılarak kan kusturmaya başladığını görüyoruz.” Yazısının devamını okuduğumuzda Kıbrıs’ı çok tanımasanız, Kıbrıs tarihini çok fazla bilmeseniz de, olaylar size çok bildik gelecek. ‘Biz de bu filmi seyretmiştik’ diyeceksiniz.

Maraş, Çorum, ‘77 1 Mayıs’ı, ‘80 faşist darbesi ve sonrası uygulamalar, sokak ortasında faileri bir türlü “bulunamayan” devrimci, aydın, ilericilere yönelik katliamlar, ardi arkası kesilmeyen “kayıp”lar, gazete ve parti bombalamaları, köyleri yakarak, bombalayarak boşaltma uygulamaları, gazeteci, kitle örgütü yöneticileri ve sendikacı, milletvekili katliamları vb. olaylar kafamızın bir yerine yaşadığımız coğrafyayı “kontr-gerilla cumhuriyeti” olarak kazımıştır. Bu filmi bu kadar aynı yaşamış olmanız, filmin orada çekilmiş olmasından kaynaklanıyor. Kontr-gerilla emekleme döneminde Kıbrıs’ta epeyce egzersiz yaptı ve yürümeye başlayınca oradan “anavatan”ına yetişkin, işyapar bir çocuk olarak döndü.

Çocuğun ilk ismi Türk Mukavemet Teşkilatı’dır (TMT). Babası ise, Genelkurmay Başkanlığı’nın görevlendirdiği Özel Harp Dairesi’dir. Teşkilat, işbirlikçi Türkiye burjuvazisinin adadaki bölgesel çıkarlarını gözetecektir. İşbirlikçi Rum burjuvazisinin EOKA (Kıbrıs Mücadelesi Ulusal Örgütü) aracılığıyla adayı Yunanistan’a bağlamak yönündeki emellerine karşı, “Türk”ün çıkarını korumak adı altında, Türkiye burjuvazisinin bölgesel çıkarları için ne gerekiyorsa o yapılacaktır.

Kutlu Adalı, “iki halkın birbirinden ayrılması için solcu ve komünist avına çıktığımız, her iki topluma ait şoven güçlerin, yeraltından çıkarak solculara kan kusturmaya başladığını görüyoruz” diyor. Kastettiği 1955’te kurulan Yunan burjuvazisinin yeraltı teşkilatı EOKA ile 1958’de kurulan Türkiye burjuvazisinin aynı nitelikteki örgütü TMT’dir. Biri, ‘Rum’un ve ‘Rum halkının çıkarları için savaştığını’ ilan ederken, diğeri de, ‘Türk’ün ve ‘Türk halkının’ çıkarını gözettiği propagandası ile sahnededir. Kutlu Adalı’nın aynı makalesinde büyüteç tuttuğu cinayetler, TMT’nin kuruluşundan hemen sonraya rastlar. TMT, adanın Yunanistan’a bağlanmasını engellemek için çalıştığı propagandası ile adanın Türklerini çevresinde toplamaya uğraşırken, “faili” yönetenlerce hiç açıklanmayacak siyasi cinayetler de başlar.

Adada, "Rum emekçilerle birlikte bir yaşam, her iki toplum emekçilerinin birlikte ve ortak çıkarları için savaş vermesine" vurgu yapan ve böyle bir kimlikle öne çıkan Türk tarafı devrimcileri, aydınları, sendikacıları öldürülmeye başlanır. Adresi TMT'yi gösteren cinayetler 1965'e kadar sürer.

Cinayet ve saldırıların belli başlıları; Adalı'nın gerek 1 Mayıs 1989 tarihini ve "Solcular Mayıs'ta Avlanabilir" başlığını taşıyan makalesi, gerekse gazetesinde "Kıbrıs Notları" adı altında yazdığı üzere şöyledir: "Solcu İşçi Birlikleri'nde çalışan Sadi Erkut ve eşi 21 Mayıs 1958 tarihinde vurularak yaralanır. 22 Mayıs tarihinde muhalif olarak bilinen Fazıl Özer (32) vurularak öldürülür. 25 Mayıs 1958 tarihinde yine muhalif kimlikleri ile bilinen Abdurrahman Candaş ve Hasan Yaman Ali vurularak yaralanır. Bu olayı 26 Mayıs 1958 tarihinde Ahmet Yahya'nın vurularak öldürülmesi olayı izler. Mayıs olaylarının ardından kontr-gerilla saldırı ve cinayetlerine 1 yıl kadar ara verir. 7 Haziran 1959 tarihinde, Türk Haberler Bürosu bombalanır. Ardından, o dönemde adada yayınlanan Cumhuriyet gazetesinin ortakları ve yöneticileri gazeteci Ayhan Hikmet ve Ahmet Muzaffer Gürkan öldürülür. Kutlu Adalı'nın bu iki meslektaşısı Kıbrıs'ta kontr-gerilla cinayetine kurban giden ilk basın şehitleridir.

Bu iki cinayet, adada bomba etkisi yaratan 'Bayraktar Camii'nin bombalanması olayının hemen ardından gerçekleşmiştir. Bu bombalama olayının söylendiği gibi Rumlar tarafından değil, Türkiye'ye ait faşist güçlerce gerçekleştirildiğini söyleyen Hikmet ve Gürkan, öldürülmeden bir gün önce Bayraktar Camii'ne bombayı kimin koyduğunu ertesi günkü gazetede açıklayacaklarını yazmışlardır. Bu duyuru onların son yazıları olur. 1965 yılında ise, Komünist Partisi (AKEL) üyesi Derviş Ali Kavazoğlu öldürülür. Bu cinayet ve bombalama olaylarının hiçbirinin faileri bulunamamıştır.

Kontr-gerilla eylemlerine bu tarihten 1980'e kadar ara verilir. Ondan sonra yine benzer eylemlerin kurbanı olanlar, Türkiye sermayesinin adaya gerçekleştirdiği 1974 çıkarmasını 'işgal' olarak tanımlayanlar arasından seçilecektir. Resmî söylemin aksine, 'Rum' tarafı düşman değil, adada birlikte yaşanması gereken güç olarak tanımlayan ve Kıbrıs sorununun da emperyalizme bağımlı Türkiye ya da Yunanistan yönetenlerinin formülleri üzerinden değil, ada halklarının tercihleri üzerinden gerçekleştirilmesi gerektiğini savunan kişi ve kurumlar hedef tahtasına konulur.

14 Şubat 1980 tarihinde gazeteci Kutlu Adalı yine hedeftedir. Lefkoşa'daki evi kurşunlanır. Olay faili meçhul kalır. 2 Ekim 1989'da Cumhuriyetçi Türk Partisi Genel Merkez binasına bomba konur. Ancak bombalar patlamaz. Aynı gece YKP Genel Başkanı Alpay Durduran'ın evi bombalanır. Saldırıları 31 Ocak 1990 tarihli bir bildiri ile, "Kıbrıs Türk Halk Hareketi" üstlenir. 14 Ocak 1990 tarihinde Güzelyurt'ta Zafer Niyazi'nin evine bomba atılır. 16 Ekim 1990 tarihinde CTP eski milletvekili Fadil Çağda'nın Girne'deki evine bomba konulur. Aynı gece Özgürlük dergisi sahibi Hürrem Tulga, Sabri Tahir ve Devrim Benzinci'nin arabaları havaya uçurulur. Bu bombalama saldırılarından bir gün önce bildiri yayımlayan "Kıbrıs Türk Halk Hareketi" eyleme geçeceği tehdidinde bulunmuştur.

15 Ağustos 1991, Yeni Kıbrıs Partisi Genel Başkanı Alpay Durduran'ın arabası havaya uçurulur. Durduran, '74 çıkarmasını' işgal olarak tanımlayan ve Türk askerinin adadan çekilmesi gerektiğini savunanların başında geldiği için, bu saldırıların sürekli hedefidir. Durduran ve partisi, Kuzey Kıbrıs'taki yöneticilere ve Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin olarak resmi politikanın tezlerini savunulara göre "Vatan hainidir." YKP'nin programı alternatif bir sistem öneren sosyalist bir içeriğe değil, yerel milliyetçi bir çizgiye sahiptir. Partinin sloganı "Kıbrıs Kıbrıslıdır" biçiminde, temel tezleri de Türkiye'den adaya nüfus aktarımına ve Türkleştirme politikalarına son verilmesi üzerine kuruludur.

1958'den '96'ya kadar tüm kontr-gerilla cinayetleri "Kıbrıs Notları" adı altında yazılar yazan Kutlu Adalı'nın notlarına geçmiştir. Adalı'nın not düşmeye yetişemediği son kontr-gerilla eylemini de, meslektaşları ve mesai arkadaşları faksla tüm basın kuruluşlarına duyurdular: "6 Temmuz 1996. Gazetemiz yazarı, aydın, demokrat, barışçı, yurtsever insan Kutlu Adalı, kallesçe düzenlenen bir suikaste kurban gitti. Adalı evinin 20 metre ilerisinde yürürken, otomatik silahla taranarak öldürüldü."

Halit Ertuş, Ahmet Bozkurt, Lokman Kaya, Selahattin Aşkan, Süleyman Tekin: 25 Ağustos 1996 tarihinde Hakkari'ye bağlı Otluca köyü yakınlarında Halit Ertuş, Ahmet Bozkurt, Lokman Kaya, Selahattin Aşkan ve Süleyman Tekin adlı köylülerin öldürülmesi, Şubat ayında yeniden gündeme geldi. Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 23 Şubat günü yayınlanan haberde Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'nın Hakkari Dağ Komando Tugay Komutanlığı'na köylülerin akıbeti hakkında bir yazı yazdığı, askeri yetkililerin de "çobanların tüm aramalara karşın bulunamadığı" yönünde yanıt verdiği belirtildi.

Olaydan sonra çobanların yakınlarının başvurusu üzerine soruşturma açan Hakkari Cumhuriyet Savcılığı, bölgedeki askerlerin ve Yüzbaşı Hüseyin Oğuz'un ifadesine başvurmuştu. Yüzbaşı Oğuz, ifadesinde "Telsizde askerlerin yaptığı konuşmayı

duydum, 'çoban olduklarını biliyorduk buna rağmen öldürdük' diyorlardı" dedi. Hüseyin Oğuz, ifadesini olayı soruşturan Meclis Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nda yineledi. Ancak aradan geçen sürede soruşturma sonuçlanmadı.

Yüksekova çetesi hakkında CHP milletvekilleri tarafından 1996 yılı Ekim ayında bölgede yapılan inceleme sonucunda hazırlanan raporda da, 25 Ağustos 1996 tarihinde Otluca köyünde çıkan çatışmada 2 astsubayın öldüğü, 5 çobanın da kaybolduğu aktarılarak, şöyle denilmiştir:

"Olaydan 15 gün sonra olay yerinde köylüler inceleme yapar, kanlı keçe, gömlek, pantolon görür, ancak kayıplar bulunamaz. Lokman Kaya (18), Halit Ertuş (65), Ahmet Bozkurt (39), Selahattin Aşkan (45) ve Süleyman Tekin'den (50) çeşitli başvurulara rağmen haber alınamamıştır. Yakınları bu kişilerin de özel çetenin elinde olduğuna inanmaktadırlar."

Necip Hablemitoğlu: Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Necip Hablemitoğlu'nun 18 Aralık 2002 tarihinde öldürülmesinden sonra sürdürülen soruşturmada somut bir gelişme yaşanmadı.

İstanbul DGM'de "beş kişiyi para ve zevk için öldürdüğü" gerekçesiyle yargılanan Durmuş Anuçin, Nisan ayı başında Hablemitoğlu'nu öldürdüğünü iddia etti. Anuçin 8 Nisan günü yapılan duruşmada, "Türkiye'de gündemi değiştirecek bazı olaylarım var. Ankara'da Necip Hablemitoğlu'nu bizzat ben öldürdüm. Daha sonraki duruşmalarda öldürme sebebimi, aldığım parayı, silahların yerini belgelerimle birlikte mahkemeye sunacağım" dedi.

Hablemitoğlu cinayetini, 1986 yılında İmralı Cezaevi'nden tanıdığı ve İzmir'de "baba" olarak bilinen İbrahim Çiftçi ile gerçekleştirdiğini iddia eden Durmuş Anuçin, "Ancak cinayet esnasında Çiftçi yanımda değildi. Ankara'ya kadar gelmişti. Beni kullananlar, beni yakalatmasını da başardılar. Parayı bilerek İstanbul'daki bankaya gönderip beni yakalattılar" dedi. Cinayetlerle ilgili Aykut Sancaktar adlı kişiyle birlikte çalıştığını ve bu kişiden emir aldığını öne süren Durmuş Anuçin, Sancaktar'ın olayları planladığını, kendisinin de silahlı gücü olduğunu kaydetti. Mahkeme heyeti, Anuçin'in Necip Hablemitoğlu suikastı ve diğer olaylara ilişkin sözlerini tutanağa yazdırdı.

Bunun üzerine aynı gün Kocaeli F Tipi Cezaevi'ne giden Ankara DGM Savcısı Cengiz Köksal, Anuçin'in ifadesini aldı. Bundan sonra Anuçin'in ifadesi üzerine gözaltına alınan dört kişi serbest bırakıldı. Anuçin'in elinde olaya ilişkin belge olmadığı da öğrenildi. Köksal, Ankara'da Durmuş Anuçin'in tarif ettiği yerde silah bulunmadığını da bildirdi.

Ankara DGM Savcılığı'nın olaya ilişkin ifadesini almak için, Anuçin'in sözlerine ilişkin haberlerin yayınlanmasından sonra yurtdışına çıkan İbrahim Çiftçi'yi aradığı öğrenildi.

Susurluk

İstanbul DGM'de görülen Susurluk davasında milletvekili dokunulmazlığı nedeniyle yargılanmayan Sedat Edip Bucak hakkında, 3 Kasım 2002 seçimlerinde milletvekili seçilemediği için İstanbul DGM Savcılığı tarafından dava açıldı. DGM Savcılığı, TCY'nin 313 ve 314. maddelerinin DGM'lerin görev alanından çıkarılması nedeniyle görevsizlik kararı vererek, dosyayı Ocak ayı başında İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdi.

Bucak'ın, "gyabi tutuklama kararı ile aranan Abdullah Çatlı'yı saklamak", "suç işlemek amacıyla çete kurmak" ve "vahim nitelikte silah bulundurmak" suçlamalarıyla yargılanmasına 2 Nisan günü İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

22 Mayıs günü yapılan duruşmada ilk kez ifade veren Sedat Bucak, Susurluk kazası konusunda şunları söyledi:

"Olaylar 1991'de siyasete atılmamla başladı. O zamanlar DEP'ten milletvekili seçilmiş olan Leyla Zana ve Sedat Yurtdaş'la tanışmıştım. Sürekli olarak benimle görüşmek istiyor ve devletin yanında görev almamam için bana telkinde bulunuyorlardı. Ben bu durumu hemen MGK Sekreterliği'ne bildirdim ve MGK'nın direktifleri doğrultusunda hareket etmeye başladım."

Dönemin Başbakanı, bakanları, askeri üst düzey yetkilileri ve Emniyet Müdürlüğü'nde görev yapan çok sayıda kişinin kendisinden, devlete yardımcı olmasını istediğini ifade eden Sedat Bucak, Hüseyin Kocadağ ile 1980 öncesi Urfa Emniyet Müdürlüğü görevinde iken tanıştığını, Abdullah Çatlı'yı⁹ ise Mehmet Özbay olarak tanıdığını öne sürdü. Çatlı'nın yanında her zaman devlet yetkilileri olduğunu anlatan Bucak, "Terörle mücadele sırasında Çatlı, Eken ve devlet görevlileriyle beraber çektiğimiz fotoğraflar var. Ama gerek kendi güvenliğim, gerek devletin güvenliği için bu fotoğrafları ibraz etmek istemiyorum" dedi.

Bucak, kazadan sonrasını hatırlamadığını, çantasında bulunan silah ve susturucularla da ilgisi olmadığını öne sürdü.

Dava, 26 Haziran günü sonuçlandı. Duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı Orhan Erbay, Sedat Bucak ve Bucak aşiretinin "devletin yanında yer aldığını, ücret almadan koruculuk yaptığını" anlattı. Bucak'ın 1994 yılında "üst düzey yetkililerin bulunduğu bir yemekte" tanıştığı Çatlı'yı 12 Eylül müdahalesinin üzerinden çok zaman geçtiği için tanımamasının normal olduğunu öne süren Cumhuriyet Savcısı, Susurluk davası sanıklarının çeşitli saldırılar gerçekleştirdiğinin iddia edildiğini, ancak bu saldırıların kimlere karşı yapıldığının belirlenemediğini söyledi. "Çete suçu" nun oluşmadığını ileri süren Cumhuriyet Savcısı, Bucak hakkında beraat kararı verilmesini istedi.

Mahkeme de Bucak'ın "çete" suçundan beraatına, "Abdullah Çatlı'nın yerini yetkililere bildirmemek" ve "ruhsatsız silah bulundurmak" suçlarından açılan davanın ise Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmesine karar verdi.

⁹ Abdullah Çatlı ve Haluk Kırca'nın kurduğu GSC tekstil şirketinin ortaklarından MHP'li Efraim Barut, 28 Mayıs günü Kocaeli'nin Gebze ilçesi yakınlarında meydana gelen trafik kazasında öldü. Kazada, MHP Kocaeli İl Başkan Yardımcısı İbrahim Uçar da öldü. Daha sonra arabada yapılan aramada, kime ait olduğu belirlenemeyen bir tabanca ile Antalya'da görülen bir davayla ilgili dosyanın bulunduğu öğrenildi.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Sedat Edip Bucak¹⁰ hakkındaki beraat ve erteleme kararlarını temyiz etti. Temyiz başvurusunda, “Sanığa atfedilen ve TCK’nın 313/2-3 maddesinde tarif edilen suç işlemek için teşekkül oluşturmak suçu, bir tehlike suçu olup, sadece bu kasıtlı teşekkül oluşturulmasının suçun oluşumu için yeterli olacağı açıktır” denildi.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı da Kasım ayında hazırladığı tebliğnamesinde, kararın bozulması yönünde görüş bildirdi. Davayı görüşen Yargıtay 8. Ceza Dairesi açısından bağlayıcılığı bulunmayan başsavcılık tebliğnamesinde, beraat kararının “kaza öncesi ve Susurluk kazasında birlikte olduğu kişiler ile kendisine ait arabada ortaya çıkan silahlar dikkate alındığında suçunun kesinleştiği” gerekçesiyle bozulması istendi.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Susurluk davasında 6 yıl hapis cezasına mahkum edilen Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Dairesi Başkanvekili İbrahim Şahin’in cezasını Anayasa’nın 104. maddesi uyarınca affetti. Af kararı, 15 Temmuz günü Resmi Gazete’de yayınlandı. Avukat Salim Özdemir, 28 Mart 2000 tarihinde Bursa-Yalova yolunda trafik kazası geçiren Şahin’in ağır yaralandığını ve uzun süre Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde tedavi gördüğünü bildirdi.

Bu arada Susurluk davasında İstanbul DGM tarafından 4 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilen Ali Fevzi Bir, 13 Haziran günü serbest bırakıldı. 25 Mayıs 2002 tarihinde cezaevine konulan Ali Fevzi Bir’in başka bir dava nedeniyle arandığı bildirildi.

Korkut Eken: İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi, MİT eski görevlisi Korkut Eken’in yeniden yargılanması istemini 6 Ocak günü reddetti. Kararla, Susurluk davasında Eken’e verilen 6 yıl hapis cezası kesinleşmiş oldu. Mart ayında da Yargıtay 8. Ceza Dairesi, Eken’in avukatlarının kararın yazılı emir

yluyla bozulması istemini oybirliği ile reddetti.

Bazı emekli generallerin Korkut Eken lehindeki açıklamalarının gazetelerde yayınlanması üzerine Avukat Armağan Güner, yeniden yargılama istemiyle İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi’ne başvurmuş, ancak istemi reddedilmişti. Eken’in avukatı Güler, ret kararı üzerine bir üst mahkeme olan İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi’ne itiraz etmişti. (*Ayrıntılı bilgi için TIHV 2002 İnsan Hakları Raporu*)

Yüksekova Çetesi Davası

“Ordunun olanaklarını kullanarak uyuşturucu-silah kaçakçılığı yaptıkları, bombalı saldırılar düzenledikleri, bazı kişileri öldürdükleri” gerekçesiyle asker, korucu ve itirafçılar hakkında açılan dava (“Yüksekova Çetesi davası”), 20 Kasım günü Hakkari Ağır Ceza Mahkemesi’nde sonuçlandı. Mahkeme, emekli Binbaşı Mehmet Emin Yurdakul’u 29 yıl, Yüzbaşı Bülent Yetüt’ü 7 yıl 4 ay 26 gün, özel tim görevlisi Enver Çırak’ı 4 yıl 5 ay 10 gün, korucu Kemal Ölmez’i 14 yıl 10 gün, PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç’i 31 yıl 4 ay 20 gün hapis cezasına mahkum etti. Hakkari Dağ Komando Tugayı eski Komutanı Kurmay Albay Hamdi Poyraz, Yüksekova Belediye eski Başkanı Ali İhsan Zeydan, Astsubay Ali Kurtoglu, korucu İsmet Ölmez, korucu Hasan Öztunç, Et Balık Kurumu eski Müdürü Mustafa Koca, şoförü Oğuz Baygüneş ve Yüzbaşı Nihat Yiğiter ise beraat etti.

Mahkemenin Yurdakul hakkındaki kararında şöyle denildi:

“Sanık Yurdakul’un komutasında bir birlik, teröristlerle sıcak temas sağlamıştır. Teröristlerin İran’a kaçması üzerine Ağaçalı köyüne gelen Yurdakul, buradaki köylülerin örgüte yardım ettiğini düşünerek Şemsettin Yurtsever, Mikdat Özekan ve Münir Sarıtış adlı köylüleri dövmüş, yaşlı olan Yurtsever yediği tkmeler sonucu ölmüştür.¹¹ Bunu gören Yurdakul,

İstanbul DGM’de Susurluk davasına bakan emekli Yargıç Sedat Karagül:

“Bu karar hoş olmadı. Çok tartışılacak. Çünkü aynı durumda olan kişiler cezalandırıldı. Korkut Eken hakkında da yeterince delil yoktu. Yargıtay 8. Ceza Dairesi bile kararı onarken gerekçesi eksikti. Şimdi Bucak hakkında verilen beraat kararı için bir hafta beklememiz lazım. Cumhuriyet Savcısı da beraat istemişti. Mahkemenin de kararı beraat olduğu için karar temyiz edilemez, ancak bir üst savcının itirazı gerekir. Ancak bu şekilde temyiz yapılabilir. Şimdi aynı durumda olan şahıslar için iki ayrı ceza var. Bucak da Korkut Eken de aynı iddialarla yargılanıyorlardı. Konuamları aynı idi ama dosyada Bucak aleyhine bir delil olmadığı için beraat kararı verildi.”

¹⁰ Bilal Durmuş adlı kişi Urfa’nın Siverek ilçesinde 30 Temmuz günü düzenlenen silahlı saldırıda öldürüldü. Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan habere göre, olay Sedat Bucak’ın yeğeni Nusret Bucak, koruma İbrahim Buzludağ ve adı öğrenilemeyen bir kişinin içinde bulunduğu arabanın Bilal Durmuş’un üzerine sürülmesiyle başladı. Eski Soğuk Hava deposunda yaşanan tartışma sırasında Bucak’ın yeğeni ve arabadakilerin Durmuş’a silah çektiği, Durmuş’un da silahını çıkarıp Buzludağ’ın başına dayadığı bildirildi. Tartışmanın araya girenler tarafından sona erdiği anlatılan haberde, aynı gün akşam saatlerinde Buzludağ ve Bucak aşiiretinden 30 kişinin Durmuş’un 7. sokakta bulunan evini kuşattığı ve Durmuş’a ateş açtığı belirtildi. Bilal Durmuş’un akrabası olduğu öğrenilen İbrahim Buzludağ hakkında 2004 yılı başlarında dava açıldı.

¹¹ Şemsettin Yurtsever ve diğer kayıpların yakınları tarafından AIHM’e yapılan başvuru, 18 Aralık günü dostane çözümlerle sonuçlandı. AIHS’in “yaşam hakkı”, “işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele”, “güvenlik ve özgürlük hakkı”, “adil yargılanma” ve “yargılama dışı ceza vermeme”ye ilişkin maddeleri uyarınca yapılan başvuruda, Türkiye, üç kişinin yakınlarına toplam 160 bin Euro tazminat ödemeyi kabul etti.

diğer iki köylünün de tamkılık edeceğini düşünerek öldürülmesi kararı vermiştir. İki köylü daha sonra tabura ait eğitim sahasında bir çukur içinde tarandıktan sonra benzin dökülerek yakılmıştır. Aynı çukura gömülen köylülerin cesedi köpekler tarafından çıkarılınca, köylülerin cesetleri bu kez taburun yakınlarından geçen çaya atılmıştır.”

Yargıtay'ın cezayı onaması halinde, tutuklu yargılanan Bilgiç dışındaki dört sanık hakkında da gıyabi tutuklama kararı verilecek.

Diyarbakır 4 No'lu DGM'de 22 Mart 2001 tarihinde sonuçlanan davada, Hakkari Dağ Komando Tugayı eski Komutanı Kurmay Albay Hamdi Poyraz “kanıt yetersizliği” gerekçesiyle beraat etmişti. Davada, çeteyi ifadeleri ile ortaya çıkaran PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç'e “patlayıcı madde atmak ve tehditle para istemek” suçundan toplam 30 yıl hapis ve ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanma, korucubaşı Kemal Ölmez'e “çete oluşturmak ve gasp” suçundan 13 yıl 4 ay, Yüksekova Jandarma eski Tabur Komutanı Binbaşı Mehmet Emin Yurdakul'a “çete oluşturmak, tehditle para almak ve bir otele roketli saldırı yaptırmak” suçlarından toplam 25 yıl 2 ay 6 gün hapis ve 444 bin 444 lira para, roketli saldırıyı düzenleyen özel tim görevlisi Enver Çırak'a 3 yıl 8 ay 13 gün hapis, 222 bin 222 lira para, Yüzbaşı Bülent Yetüt'e aynı suçtan 7 yıl 4 ay 26 gün hapis, 444 bin 444 lira para, ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanma cezası verilmişti. DGM, Yurdakul ve Ölmez hakkında gıyabi tutuklama kararı vermişti. Yüksekova Belediye eski Başkanı Ali İhsan Zeydan, Astsubay Ali Kurtoğlu, korucubaşı İsmet Ölmez, Hasan Öztunç, Et Balık Kurumu eski Müdürü Mustafa Koca ve şoförü Oğuz Baygüneş, Yüzbaşı Nihat Yiğiter ise “teşekkül halinde uyuşturucu ve silah ticareti yapmak” suçlarından beraat etmişti.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi ise 8 Şubat 2002 tarihinde Binbaşı Mehmet Emin Yurdakul'un da bulunduğu 5 sanık hakkındaki mahkumiyet kararını, “eksik soruşturma” gerekçesiyle bozmuştu. Mahkumiyetinin ardından emekliye ayrılan ve yakalanamayan Yurdakul hakkındaki gıyabi tutuklama kararını kaldıran Daire, “çete” suçlarının DGM'lerin görev alanından çıkarılması gerekçesiyle dosyanın Hakkari Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermişti.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise 2002 yılı Mart ayı başında Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin kararına itiraz etti. İtiraz başvurusunda, dosyada yeterli kanıt bulunduğu için bozma kararının kaldırılarak esastan karar verilmesi istendi.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın “Yüksekova Çetesi” davasında Diyarbakır DGM tarafından verilen cezaları “eksik

soruşturma” gerekçesiyle bozan Yargıtay 6. Ceza Dairesi kararına itirazını 2002 yılı Mayıs ayında kısmen kabul etti.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, korucubaşı Kemal Ölmez ile özel hareketçi Enver Çırak hakkındaki beraat kararını bozdu. Kurul ayrıca olay tarihinde binbaşı olan Mehmet Emin Yurdakul, Bülent Yetüt, Kahraman Bilgiç ve Kemal Ölmez'in suçu işledikleri sabit olduğundan 6. Ceza Dairesi'nin bu sanıklara verilen cezaları bozma kararını da kaldırdı.

Kayıp Silahlar Davası

Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Ocak ayı başında, 1993 yılında Hospro şirketi aracılığıyla İsrail'den ithal edilen silahlar nedeniyle 15 kişi hakkında açılan davada, 10 sanık hakkında verilen “davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesi” kararını onadı. Yargıtay, 4 sanık hakkındaki davanın Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmesi konusunda ise “erteleme kararlarının temyizinin kabul olmadığını, bu kararlara itiraz edilebileceği”ne karar verdi. Daire, bu sanıklar açısından dosyayı mahkemeye iade etti.

Musa Teber'e verilen hapis cezasının ertelenmesi açısından Yargıtay, Şartla Salıverilme Yasası'nda değişiklik yapan 4758 sayılı yasa uyarınca sanığın isterse yeniden yargılabileceği görüşüyle kararı bozdu. Ancak Teber hakkında da zamanaşımı, 26 Ekim 2001 tarihinde dolmuştu.

Ankara 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 10 Temmuz 2001 tarihinde sonuçlanan davada, eski Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Dairesi Başkanvekili İbrahim Şahin, dönemin Antalya Özel Harekat Kursu Depo Sorumlusu Mustafa Büyük, Gölbaşı Depo Sorumlusu Uğur Çevik, kurs yöneticileri Operasyon Şube Müdürü Lütfi Eraslan, Emniyet Müdürü Şemsettin Canpolat, Sayım ve Muayene Komisyonu Başkanı Sezai Boran, komisyon üyeleri Niyazi Pek, Arif Yıldız, Hasan Kozan ve Ali Durmuş hakkında “zamanaşımı süresi dolduğu için davanın ortadan kaldırılması” kararı verilmişti.

Eski Emniyet Genel Müdürlüğü İkmal Dairesi Başkanı Necmettin Ercan, eski Dış Tedarik Şube Müdürü Mustafa Tekin Hatipoğlu, eski Akreditif ve Gümrük İşleri Büro Amiri Nazmi Kara ve polis memuru Ömer Aydoğan'a TCY'nin “görevi ihmal” suçuna ilişkin 230. maddesi uyarınca verilen ceza Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmiş, İkmal Dairesi Başkanlığı Depo Şube eski Müdürü Musa Teber'e “görevi kötüye kullanma” iddiasıyla verilen hapis cezası da paraya çevrilerek ertelenmişti.

İsrail'den getirilen silahlardan 10 tabancanın ve susturucuların “kaybolduğu”, 1996 yılında Susurluk kazasından sonra anlaşılmıştı. Kazada, Abdullah

Çatlı'nın üzerindeki silahın kaybolan silahlardan biri olduğu belirlenmişti.

Batman'da Kaybolan Silahlar

Danıştay, Batman'da valilik tarafından ithal edilen silahlarla ilgili dosyayı 25 Ocak günü karara bağladı. Aralarında Batman valileri Salih Şarman,¹² Sami Seçkin, Zeki Şanal, Necati Develioğlu, yedi vali yardımcısı ve dokuz polisin de bulunduğu toplam 20 sanığa yönelik "görevi kötüye kullanma" ve "görevi ihmal" suçlarının zamanaşımına girdiğine karar veren Danıştay, dönemin Batman Valisi Salih Şarman'ın "yurda izinsiz silah sokmak" ve "zimmete silah ve para geçirmek" suçlarından ikişer kez yargılanmasını istedi.

"Görevi kötüye kullanma" fiilinin zamanaşımına uğradığına karar veren Danıştay, Salih Şarman, Mustafa Ayhan, Necati Develioğlu ve Hasan Kersin'e yöneltilen görevi ihmal suçunun da Şartla Salıverilme Yasası kapsamına girdiğine hükmetti.

Dönemin vali yardımcılarını Ahmet Soley ve Mithat Kuşadalı hakkındaki, zimmete silah ve para geçirmek suçlarını soruşturma yetkisinin Batman Başsavcılığı'na ait olduğunu kararlaştıran Danıştay 2. Dairesi, sanıklar hakkında genel hükümlere göre işlem yapılmasını istedi.

Silahlarla ilgili işlemlerin, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın yazısına dayanarak Gümrük İdaresi tarafından yapıldığı, ancak bu yazının silahların ithalatına değil, teslimine ilişkin olduğu kaydedilen kararda, valiliğin, üç ayrı partide ithal ettiği silah ve mühimmatı bu yöntemle yurda soktuğu anlatıldı.

Kararda, Şarman ve Kuşadalı'nın, "yetkili makamlardan izin almadan 507 bin dolarlık silah ve mühimmatı gümrük muamelesine tabi tutmadan yurda soktukları" gerekçesiyle 6136 sayılı Ateşli Silahlar Yasası'nın 12. maddesi uyarınca yargılanmaları istendi.

Danıştay kararında, "sayım sonucunda, çok sayıda silah ve mühimmatın ithalat belgelerinin bulunmadığı" belirtilerek Şarman, Kuşadalı ve Soley'in, "silahları izin almadan yurda soktukları" gerekçesiyle 6136 sayılı Ateşli Silahlar Yasası'nın 12. maddesi uyarınca ikinci kez yargılanmaları gerektiği kaydedildi.

Danıştay, sanıkların Yargıtay'ın ilgili ceza dairesinde yargılanmasını kararlaştırdı.

Danıştay İdari İşler Kurulu, Danıştay 2. Dairesi'nin lüzumu muhakeme ve men-i muhakeme kararlarına ilişkin incelemesini, Mayıs ayında tamamladı.

Danıştay İdari İşler Kurulu, 1995-1996 yıllarında "yurtdışından usulsüz silah ithal edildiği"

gerekçesiyle eski Batman Valisi Salih Şarman'ın "zimmet" ve "Ateşli Silahlar Yasası'na aykırı davranmak", Mithat Kuşadalı ve Ahmet Soley'in de "Ateşli Silahlar Yasası'na aykırı davranmak" suçlarından yargılanmasına ilişkin kararı onayladı.

TCY'nin "zimmet" suçuna ilişkin 202. maddesi, 6 yıldan 12 yıla kadar hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar para cezası öngörüyor.

Dosya, yargılamanın yapılacağı Yargıtay'a gönderildi.

Kurul kararında Şarman'ın zimmet suçundan yargılanmasına karar verilen ilk eylemi şöyle anlatıldı:

"Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı Destekleme ve Geliştirme Fonu'ndan 1994-1996 yılları arasında peyderpey gönderilen toplam 165 milyar liranın da yatırıldığı banka hesaplarında faiz geliri, diğer kaynaklardan aktarmalar ve benzeri gelirlerle oluşturulan paranın o günkü kur üzerinden 2 milyon 623 bin 764 dolar tutarındaki bölümünü, usulüne uygun bir şekilde izin alınmadan gerçekleştirilen ithalat doğrultusunda ve mevzuat gereği harcama belgesi olarak kabul edilmeyen proforma fatura ve benzeri belgeler karşılık gösterilerek harcama ve faturalarda alındığı iddia edilen bazı silah, mühimmat ve benzeri malzemenin alınmadığı halde bedelini ödemek, bedeli ödendiği halde söz konusu malzemenin akıbetini satıcı firmadan sormamak suretiyle ödenen paraları aracı kişiler vasıtasıyla zimmetine geçirdiği..."

Kararda, Şarman ile ilgili diğer zimmet suçlaması ile ilgili olarak da şunlar kaydedildi:

"Batman Valiliği'nce yasal olmayan yollardan gerçekleştirilen silah, mühimmat ve benzeri malzeme alımlarında taraf olan firma ve şirketlerden söz konusu malzemelerin seri numaralarını gösteren ayrıntılı listelerin alınmadığı, bu listelerin ilgili firmalardan teminine yönelik yapılan yazışmaların da cevapsız kalması nedeniyle valilikte bulunan Silah Kuvvet Kayıt Defteri ve diğer kayıt defterlerindeki seri numaraları esas alınarak yapılan incelemede, çok sayıda değişik tipte mermi, el bombası, aydınlatma roketi, renkli işaret çubuğu, el projektörü, batarya, el ve araç telsizi, kalaşnikof tüfek ile droganov rifle tüfeğinin depoda bulunmadığı, dolayısıyla sözkonusu bu malzemelerin takip ve denetimden sorumlu olan sanık Salih Şarman'ın zimmetinde olduğu anlaşıldığından..."

¹² Salih Şarman, 2004 yılı Şubat ayında da "Erin Yapı İnşaat İhracat ve İthalat Limited Şirketi'nin sahibi Hamit İnâl'a kendisine bir otomobil verilmesi karşılığında Batman çok katlı otopark ihale işi'ni vermeyi vaat ettiği" gerekçesiyle hapis ve para cezasına mahkum edildi. Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nde 13 Şubat 2004 tarihinde sonuçlanan davada, Şarman, 6 yıl 3 ay hapis, 40 milyar 762 milyon lira para ve ömür boyu memuriyetten men cezasına mahkum edildi.

Danıştay İdari İşler Kurulu'nun Şarman, Kuşadalı ve Soley'in, "Ateşli Silahlar Yasası'na aykırı davranmak" suçundan yargılanmalarına ilişkin kararında da, gümrük işlemlerini Batman Vali Yardımcısı Kuşadalı'nın imzaladığı belirtilerek sanıkların "silah ithali için mevzuatın gerektirdiği işlemleri yapmadan yurda silah soktukları" anlatıldı.

Ateşli Silahlar Yasası'nın 12. maddesinin birinci fıkrası, 5 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasını öngörüyor.

Batman'da 1993 yılında kurulan Karma Özel Harekât Birliği için ithal edilen silahlardan bazılarının kaybolduğu ortaya çıkmıştı. Yetkisi olmadığı halde yurtdışından silah ithal etmekle suçlanan Batman Valisi Şarman'ın, silah alımı için valiliğe verilen iki buçuk milyon doların yarısına yakını belgelendirmeden harcadığı saptanmıştı. Valilik tarafından ithal edilen silahların büyük bölümünün gümrük işlemleri yapılmadan yurda sokulduğu, ithal edilen silah ve mühimmatın, kayıtlardaki silah ve mühimmattan fazla olduğu belirlenmişti. Mülkiye

müfettişlerinin raporunda, dosyada adı geçen 20 sanığın, 12 ayrı suçtan yargılanması istenmişti. İçişleri Bakanlığı da, dosyayı Danıştay'a göndermişti.

Orhan Bıçakçioğlu: Ankara Cumhuriyet Savcılığı, radikal sağ eylemciler Haluk Kırıcı ve İsa Armağan'ın işlediği cinayetler için "eylemlerin savunucusuyum" diyen MHP Trabzon eski Milletvekili Orhan Bıçakçioğlu hakkında Nisan ayında dava açtı. İddianamede, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in, "Şartla Salıverilmeye, Ceza ve Davaların Ertelemesine Dair Yasa"yı tekrar görüşülmek üzere Meclis'e iade etmesi üzerine görüşünü sormak için kendisini arayan bir gazeteciye, sol örgütler tarafından işlenen cinayetlerden örnekler verdiği ve "sonuna kadar Armağan ve Kırıcı'nın yaptıkları eylemlerin savunucusuyum" dediği anlatıldı. İddianamede, Bıçakçioğlu'nun TCY'nin "yasanın suç saydığı fiili övme" suçuna ilişkin 312/1. maddesi uyarınca yargılanması istendi. Dava, Ankara 16. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

4 - KARA MAYINLARI

Uluslararası Mayın İzleme Komitesi'nin 2002-2003 raporu, Eylül ayı başında açıklandı. Türkiye'de en az 900.094 mayının döşeli olduğu, bunlardan 615.419'unun da Suriye sınırında bulunduğu belirtilen raporda, 1989-1992 yılları arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan güvenlik tesislerinin çevresine 39.569 mayının döşendiği kaydedildi.

BM Türkiye Daimi Temsilcisi Murat Esenli ve İHD verilerine dayanan raporda, resmi açıklamalara göre, 2002 yılında Türkiye'de beş kişinin mayın patlaması sonucunda öldüğü belirtildi. İHD verilerine göre ise yıl içinde 15 kişinin mayın patlamaları nedeniyle öldüğü kaydedildi. Raporda, 8 kişinin de türü belirlenemeyen patlayıcılar yüzünden öldüğü belirtildi.

Esenli'nin verdiği bilgilere göre, 1996 yılından bu yana mayın üretmeyen Türkiye, 1998 yılında başlayan çalışmalar çerçevesinde 2002 yılı sonuna kadar 13.945 mayını temizledi. Esenli, Bulgaristan sınırının Türkiye tarafının temizliğinin 2002 yılı ortalarında tamamlandığını, Ermenistan sınırında ise 12.774 mayının temizlendiğini bildirdi. Murat Esenli, Yunanistan sınırındaki mayınların temizlenmesine ise her iki ülkenin anlaşmayı eş zamanlı olarak uygulamaya koymaları ile başlanacağını belirtti.

"Anti-Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası İle İlgili Sözleşmeye Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun

Tasarısı", 12 Mart günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. Kısaca "Ottawa Sözleşmesi" olarak bilinen sözleşme, 4 Aralık 1997 tarihinde Ottawa'da imzaya açılmış ve 1 Mart 1999 tarihinde yürürlüğe girmişti. Sözleşmeyi 142 ülke imzalamış, 122 ülke ise onaylamıştı. Taraf devletlere depolarındaki mayınları 4, döşenmiş durumdaki mayınları ise 10 yıl içerisinde imha etme yükümlülüğü getiren sözleşme, taraf devletleri imha işlemi tamamlanana kadar döşenmiş mayınların yerlerini belirlemek ve bu bölgeleri tecrit ederek sivillerin zarar görmesini engellemekle yükümlü kılıyor.

BM Genel Kurul çalışmaları için New York'a giden Dışişleri Bakanı Abdullah Gül ve Yunanistan Dışişleri Bakanı Yorgo Papandreu, Ottawa Sözleşmesi'ni 25 Eylül günü imzaladılar. İki bakan daha sonra, Anti-Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası İle İlgili Sözleşme'nin onay belgelerini, sözleşmeye ev sahipliği yapan Kanada Dışişleri Bakanı William Graham'a, BM binasında düzenlenen törenle teslim ettiler.

Mayınsız Bir Türkiye Girişimi, Düşünce Suçuna Karşı Girişim, İsviçre Mayın Karşıtı Kampanya, Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV) ve Medico International tarafından düzenlenen "Dünyada ve Türkiye'de Kara Mayını Sorunu ve Çözüm Arayışları Konferansı" 26 Nisan günü İstanbul Taksim Hill Otel'de yapıldı.

BM Mayın Yasaklama Anlaşması Dönem Başkanı Jean Lint, mayınları temizlemek, mevcut stokları ortadan

kaldırmak, mağdurlara yardım etmek ve mayın yasaklama sözleşmesini evrensel hale getirmek için çalışmalar yürüttüklerini anlattı. 45 ülkede 30 milyon kara mayının ortadan kaldırıldığını hatırlatan Lint, mayın stoklarının imha edilmesinin ve mayın üretiminin durdurulmasının önemine de değindi.

Sınır Bölgelerindeki Mayınlar

Milli Savunma Bakanlığı'nın Türkiye'nin Suriye sınırında bulunan yaklaşık 500 metre eninde 700 kilometre uzunluğundaki 3,5 milyon dönümlük alandaki mayınların temizlenmesi için gerekli ödeneği sağladığı, bu işte görev yapacak personelin eğitiminin de başladığı açıklandı.

Kilis'te yaşayan Sefer Aslan'ın Başbakanlığa yazdığı mektuba Temmuz ayında yanıt veren Milli Savunma Bakanlığı Genel Plan ve Prensipler Dairesi Başkanı Tuğamiral Can Erenoğlu, Suriye sınırındaki mayınların temizlenmesi ve mayınlı bölgedeki arazilerin bölge halkının kullanımına açılması konusundaki faaliyetlerin sonuçlandırılması için gerekli tedbirlerin alınmakta olduğunu bildirdi. Erenoğlu mektubunda şu bilgileri verdi:

"Ancak; söz konusu arazinin genişliği ve mevcut tehlikeli durumu dikkate alındığında yapılması planlanan faaliyetlerin hassasiyetle icrası zorunlu bulunmaktadır. Bu kapsamda konunun güvenlik, idari, teknolojik, ekonomik ve mali boyutlarının bütün ayrıntılarıyla ele alınması gerekmektedir. Çalışmaların sıfır hata ile sonuçlandırılması ve bölgedeki vatandaşlarımızın ileride herhangi bir risk ile karşılaşmalarının önlenmesi için gerekli hassasiyet gösterilmektedir."

Tuğamiral Erenoğlu, çalışmalar sonucunda proje için gerekli kaynağın temin edildiğini, ihtiyaç duyulan teçhizat ve malzemelerin tespiti, denemesi ve tedariki ile mayın temizlemede görevlendirilecek personelin eğitime başlandığını ifade etti.

Şanlıurfa'nın Suriye sınırındaki Akçakale ilçesindeki mayınlı arazinin temizlenmesine de Ekim ayı sonlarında başlandı. Şanlıurfa Genç İşadamları Derneği'nin, Hatay, Kilis, Urfa ve Mardin'in Suriye sınırındaki 35 bin hektar mayınlı araziye, "organik tarım" yapmak için talip olduğu öğrenildi.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdullatif Şener de, 4 Kasım günü düzenlediği basın toplantısında, Suriye ve Irak sınırlarındaki geniş bir alana yayılan mayınlı bölgenin temizlenerek, birinci sınıf tarım arazilerinin üretime kazandırılması yönünde sürdürülen çalışmaların eşgüdüm içerisinde yürütülmesi için bir "Çalışma ve Koordinasyon Kurulu"nun oluşturulduğunu açıkladı. Şener, arazilere Şanlıurfa'da pamuk, Gaziantep, Kilis, Hatay ve Mardin'de hububat ekileceğini kaydetti. 1958 yılında 3.5 milyon dönüm arazinin kamulaştırılarak

mayınlı bölgeye dönüştürüldüğünü anımsatan Şener, mayınların 5 yıllık bir çalışma ve yaklaşık 35 milyon dolarlık bir harcamayla temizleneceğini belirtti.

IHD Hakkari Şube Başkanı Nayif Kayacan, Şener'in basın toplantısından sonra yaptığı açıklamada, mayınların sadece Suriye sınırında değil, tüm bölgede bulunduğunu söyledi. Özellikle İran ve Irak sınır boyunda geniş mayınlı alan bulunduğunu belirten Kayacan, "Tüm bölgedeki mayınlar temizlenmelidir, sadece Suriye sınırındakiler can almıyor, tüm bir bölgede hergün mayınlar can alıyor. Ayrıca 10 yıl gibi bir zamana da gerek yok. İstense kısa bir sürede mayınlar temizlenebilir" dedi.

PKK militanlarına karşı 1994 yılında İran ve Irak sınırında "Tampon Bölge" uygulaması başlatıldığını belirten Kayacan, uygulama çerçevesinde İran ve Irak sınırında 10 kilometre enindeki alana giriş çıkışların yasaklandığını, sınır bölgesindeki karakollara da termal kameralar yerleştirilerek bölgenin kontrol edildiğini anlattı. Kayacan, sınırdan kaçak yollarla geçmek isteyen mülteciler ve arazilerine gitmek isteyen çok sayıda köylünün mayınlara basarak öldüğünü, çok sayıda hayvanın da telef olduğunu hatırlattı. Termal kameralarla izlenen bölgeye giren birçok kişinin askerler tarafından açılan ateş sonucunda öldürüldüğünü de kaydeden Nayif Kayacan, bu bölgedeki çok sayıda köyün boşaltıldığını, bu nedenle arazilerin ekilemediğini, hayvancılığın yok olduğunu vurguladı.

Kayacan, şunları söyledi:

"Türkiye'nin İran ve Irak sınırında Tampon Bölge uygulaması hala sürüyor. İnsanlar arazilerine giremiyor, giren ya ölüyor ya sakat kalıyor. İran ve Irak tarafına geçtiğiniz zaman burada mayınlar yok, ormanlar ve ekili alanlar var. Irak'ta yıllardır savaş var, ama kimse mayın ekmemiş. Neden bizim bu taraf mayınlanmıştır? Başta İran ve Irak sınırı olmak üzere bölgedeki tüm mayınlar temizlenmeli, ortalığa saçılan patlayıcılar imha edilmelidir. Yıllardır toprak altında olan mayınlar ve patlayıcılar kar ve yağmur nedeniyle ortaya çıkıyor. Bunları oyuncak sanan çocuklar kurcalarken ya ölüyor ya da ömür boyu sakat kalacak şekilde yaralanıyor."

Van Genç İşadamları Derneği (VANGIAD) Genel Sekreteri Kadri Salaz da, "Tampon Bölge uygulaması, bölge ekonomisine büyük bir zarar vermektedir. Bunun yanında insanların hem canını hem malını almaktadır. İnsanların tapulu arazileri bir nevi işgal altında kalmıştır. Tek istediğimiz, buraların mayınlardan temizlenerek tekrar tarıma açılmasıdır. Bu ekonomiye de katkı sağlar. Ayrıca hükümetin mayınların temizlenmesine ilişkin başlattığı çalışmayı olumlu buluyorum, ancak bu çalışma bu bölgeyi de kapsamalıdır" dedi.

Bu arada Hakkari il merkezinde 27 Ekim günü meydana gelen bir mayın patlamasından sonra İHD Hakkari Şubesi ve Göç-Der tarafından bir rapor hazırlandı. “KADEK militanlarının geçiş yolu olduğu” gerekçesiyle mayınların yerleştirildiği bölgede, köylerini terk etmek zorunda kalan göç mağdurlarının yaşadığına dikkat çekilen raporda, şöyle denildi:

“Bir yıl içinde 30 hayvan mayınlara basarak telef oldu. Son olarak 27 Ekim günü bir inek iki mayına birden bastı, başka bir inek de ayrı bir mayına basarak telef oldu. Üç ayrı patlamada hayvanların yanındaki çobanlar şans eseri kurtuldu. Mayınların temizlenmesi için gerekli yerlere başvurduklarını ifade eden mahalle sakinleri, ‘PKK’lilerin yolu açılın diye inekleri mayınların üzerine kasten salıyorsunuz’ şeklinde yanıt almış.”

İHD Hakkari Şube Başkanı Nayif Kayacan da, Hakkari’de boşaltılan 34 köy ve 148 mezranın tamamında mayın bulunduğuna dikkat çekti.

Diyarbakır Barosu “Mayın ve Çatışma Artığı Patlayıcılarla Mücadele Grubu”, Türkiye-Suriye sınırının Mardin’in Nusaybin ilçesindeki bölümünün 90’lı yılların başında 300 metre ileri alınması nedeniyle ilçe yakınlarında açıkta kalan mayınlı alanın temizlenmesi istendi. Grup sorumlusu Avukat Sedat Yurtdaş tarafından 4 Kasım günü Başbakanlık, Adalet, Milli Savunma ve İçişleri bakanlıkları ile Mardin Valiliği’ne gönderilen yazıda, ilçenin güneybatısındaki Yenituran ve Çelikyurt mahallelerinin mayınlı sahadan sadece 3,5 metre uzaklıkta olduğu belirtilerek, 300 metre eninde ve yaklaşık 2 kilometre uzunluğundaki alanın temizlenmesi istendi.

Daha sonra Mardin Valiliği’nin Diyarbakır Barosu’na gönderdiği yazıda, “mayınlı sahaların çevresinin dikenli tellerle çevrildiği, her 30 metrede Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca uyarı levhalarının asıldığı” belirtildi.

Çevrede oturanların uyarı levhalarını söktüğü öne sürülen yazıda, çeşitli tarihlerde meydana gelen patlamalarda ölenlerin yakınları ve yaralananlar suçlandı. Yazıda, “Mağdur olarak ifade edilen şahıslardan bazıları, bilinçsiz veya kasti davranışlardan dolayı hem devlet malına zarar vererek suç işlemişler, hem de devletten çıkar sağlamak üzere Milli Savunma Bakanlığı aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açtıkları tespit edilmiştir” denildi.

Bu arada Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, CHP Milletvekili Gökhan Durgun’un mayın temizlenmesiyle ilgili bir yazılı soru önermesini Aralık

ayında yanıtladı. Gönül, Türkiye-Suriye sınırının Cizre-Hatay arasında bulunan bölümünün temizlenerek tarıma kazandırılması konusunda çalışmalara başlandığını belirtti.

Gönül, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı koordinatörlüğünde Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı temsilcilerinden oluşan komisyonun ilk toplantısını 4 Kasım günü, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdüllatif Şener başkanlığında yaptığını bildirdi. Gönül, “Tarım Bakanlığı ile GAP Başkanlığı tarafından mayından temizlenecek alanların tarıma açılma önceliklerinin ve bu alanların hangi yöntemlerle tarıma açılacağına belirlenmesi, TSK, MSB ve Maliye Bakanlığı tarafından temizlenecek alanların tarıma açılması konusu ile askeri yasak ve güvenlik bölgeleri gibi hukuki boyutunun araştırılması” için toplantının 2004 yılı Mart ayına ertelendiğini bildirdi.

Tunceli’nin Pertek ilçesine bağlı Günboğazı (Margek) köyü yakınlarında 1995 yılında mayınlanan yaklaşık 100 dönümlük araziye girilmemesi için askerlerin köy kahvesine uyarı yazısı astığı bildirildi.

Bölgede arazisi bulunan 16 ailenin “mayınların döşenmesinden sonra arazilerini ekip biçemedikleri” gerekçesiyle Pertek Asliye Hukuk Mahkemesi’ne açtığı dava sürerken 17 Mayıs günü meydana gelen bir mayın patlamasında Erdoğan Katırcı adlı köylünün yaralanması üzerine, askerler köy kahvesine “Sorumluluk alanımızdaki Ağaçtepe, mayınlı saha olduğundan dolayı siz sevgili vatandaşlarımızın canının ve malının zarar görmemesi için belirttiğimiz bölgeye kesinlikle girilmeyecektir. Ayrıca misafir maksatlı köyünüzü ziyarete gelen vatandaşlar ilk görülen şahıs tarafından uyarılacaktır” yazılı bir uyarı astı.

Bu arada mayınlı bölgede arazisi bulunan 4 köylü hakkında da, devletten 200’er milyon lira kredi alarak “sahtekarlık yaptıkları” gerekçesiyle dava açıldığı öğrenildi.

Mayınlanan bölgede 10 dönüm arazisi bulunduğunu ifade eden köylülerden Hıdır Beyaz, “Geçmiş yıllarda önlem alınmadığı için hayvanları telef olan köylüler oldu. Biz geçen yıl mayınların temizlenmesi için dava açtık. Dava lehimize sonuçlanırsa tazminat alacağız” dedi. Abidin Kılınç adlı köylü de, araziler mayınlanmadan önce askerlerin kendilerinden imza topladığını belirterek, “İmzayı sadece köylünün haberdar olması için topladılar. Arazimiz mayınlandığı için hayvanlarımız faydalanamıyor. Mayın sayılı döşendi, sayısını da bilmiyoruz ancak sayılı ve belirli alanın dışında da mayın kullanıldı” dedi.

Mayın-Bomba Patlamaları

Çatışma döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine döşenen mayınlar ya da çoğunlukla askeri birliklerin yakınlarında bulunan bomba ve değişik patlayıcılar nedeniyle 2003 yılında 9'u çocuk en az 20 kişi öldü, 30'dan fazla kişi de yaralandı.

1) Ramazan Akpınar

8 Şubat günü Mardin'in Beyazsu beldesine bağlı Daline köyü yakınlarında mayına basan Ramazan Akpınar adlı çocuk öldü, *Sait Ağırman* ve *Zübeyir Ağırman* adlı çocuklar ise yaralandı.

2) Zehra Barın

18 Nisan günü Şırnak yakınlarındaki Kasrik Boğazi bölgesinde mayına basan Zehra Barın (22) adlı kadın 20 Nisan günü Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde öldü.

Barın'ın patlamadan sonra bir saat kadar olay yerinde yardım beklediği, daha sonra götürüldüğü Kasrik Jandarma Karakolu'nda da bir saat beklediği ve yakınlarının temin ettiği ambulansla hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Zehra Barın da, ölmeden önce yaptığı açıklamada askerlerin kendisini hastaneye götürmeden önce sorguladığını söyledi.

Barın, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Sabah saatlerinde kenger toplamaya gitmiştim, etrafımda tel örgüler vardı, ineklerini ve hayvanlarını otlatmaya getiren bir sürü köylü vardı. Bana yardım etmeye gelen 3 yaşındaki yeğenim yanımdaydı. Askeri bölge olduğunu bilmiyorduk. Elimdeki demirle son kengeri çıkarmaya çalışıyordum. O anda sanki elektrik çarpmış gibi oldu ve mayın patladı. Mayının parçaları vücuduma isabet etti. Yardım istedim. Yeğenim korkup kaçmıştı. Yaklaşık bir saat yerde öylece kaldım. Köylülere bağırarak yardım etmelerini istedim. Beni duyan bir köylü askere bağırarak beni götürmesini istedi. Ancak askerler bir saatten fazla yanıma gelmediler. Köydeki korucuları çağırıp mayın arama makinesiyle yanıma geldiler. Beni tanımadıkları için Kasrik Jandarma Karakolu'na götürdüler. Bir saat yaralı halde orada beklemek zorunda kaldım. Yakınlarımla Cizre'den çağırıldığı ambulansla Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne getirildim. Sol kolumu kestiler, bir gözümü de kaybettim. Henüz doktorlar gelip diğer gözüme bakmadılar."

Aynı aileden Cemil Barın'ın da 1993 yılında aynı bölgede mayın patlaması nedeniyle yaralandığı öğrenildi.

3) Şerife Mavi

1 Haziran günü Konya'nın Karapınar ilçesinde meydana gelen patlamada Şerife Mavi (60) öldü, eşi *Mustafa Mavi* (64), oğlu *Muhammet Mavi* (25) ve

torunu *Mustafa Mavi* (1,5) yaralandı. Yaralıların durumunun ağır olduğu öğrenildi. Patlamanın, Şerife Mavi'nin Girginli yaylasındaki askeri poligon yakınlarında bularak eve getirdiği el bombasını kurcalaması üzerine meydana geldiği öğrenildi.

4) Engin Yerler**5) Uğur Gül**

5 Eylül günü Muş'un Malazgirt ilçesindeki 108. Topçu Alay Komutanlığı yakınlarında buldukları roketatar mermisini kurcalayan Engin Yerler (12) ve Uğur Gül (12) adlı çocuklar öldü. Olay nedeniyle İHD Muş Şube Başkanı Sevim Yetkiner, Avukat Mensur Işık ve Abdalbaki Akar tarafından hazırlanan raporda, resmi yetkililerin heyet üyeleriyle görüşmediği belirtilerek, askerlerin atış eğitimlerinden sonra patlayıcı maddeleri toplamadığı anlatıldı.

6) Mehmet Kaçar

6 Eylül günü Siirt'in Erüh ilçesi yakınlarındaki askeri bölgede mayına basan Mehmet Kaçar (12) adlı çocuk öldü, *Rıdvan Demir* (10) ağır yaralandı.

7) X.X.

8) X.X.

9) X.X.

10) X.X.

11) X.X.

12) X.X.

13) X.X.

Eylül ayında Edirne'nin Meriç ilçesinden Yunanistan'a geçmeye çalışan yedi kişi mayın patlaması sonucu öldüğü öğrenildi. Ölenlerin İran uyruklu olduğu bildirildi. Yunanistan'ın Türkiye'ye bilgi vermediğini söyleyen Edirne Valisi Fahri Yücel, Türk tarafında mayın bulunmadığını ve mültecilerin nereden geçtikleri konusunda bilgi olmadığını belirtti.

14) Abdullah Bingöl

Batman'ın Beşiri ilçesi Beşpınar (Aramze) köyüne bağlı Sapanlı mezrasında yaşayan Abdullah Bingöl (29), 7 Ekim günü evinin yakınlarında bulunduğu bombayı kurcalarken meydana gelen patlama sonucunda öldü.

15) Mesut Önalın

11 Ekim günü Bingöl'ün Adaklı ilçesine bağlı Elmadüzü köyü yakınlarında bulunduğu el bombasını kurcalayan Mesut Önalın (11) adlı çocuk öldü, annesi *Nafiye Önalın* yaralandı.

16) Nehir Ölmez**17) Selin Ölmez**

18) Songül Ölmez**19) Vedat Ölmez**

2 Kasım günü Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Andaç köyü yakınlarında arazide buldukları havan topu mermisini kurcalayan Nehir Ölmez (14), Selin Ölmez (10), Songül Ölmez (8) ve Vedat Ölmez (7) öldü, Newroz Ölmez, Zübeyde Ölmez, Ferdi Ölmez, Şehriban Ölmez, Emine Ölmez, Gülsin Ölmez ve Çilek Ölmez de yaralandı. Ferdi Ölmez'in sağ bacağına kesildiği öğrenildi.

IHD'nin patlamaya ilişkin raporu, 5 Kasım günü açıklandı. Havan topu mermisinin Makine Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE) yapımı olduğu belirtilen raporda, "Görgü tanıkları, parçaları toplayan güvenlik güçlerinin kendi aralarında; patlayıcının güvenlik güçlerinin kullandığı patlayıcılardan olduğu biçiminde bir konuşmaya şahit olduklarını belirttiler. Ayrıca geçici köy korucusu olduklarını, görev itibarıyla de hangi merminin hangi silaha ait olduğunu bildiklerini belirtmişlerdir" denildi.

Raporda, daha sonra köye gelen Uludere Cumhuriyet Savcısı'nın patlamadan kurtulan çocukların ifadelerini almadığı da kaydedildi. 4.200 nüfuslu köyün çevresinin mayımlandığı ve diğer patlayıcı maddelerin yoğun olarak bulunduğu belirtilen raporda, olay yerinde bulunan çocukların ve köy sakinlerinin ifadelerinin alınması, patlayıcının balistik incelemesinin yapılması, mağdurların tedavilerinin, maddi ve manevi zararlarının devlet tarafından karşılanması istendi.

Diyarbakır Barosu ve Antipersonel Kara Mayınları ve Diğer Savaş Aracı Patlayıcı Maddelerin Temizlenmesi Komisyonu'ndan bir heyet de köyde inceleme yaptı.

20) Hüseyin Öksüz

Hatay'ın Dörtiyol ilçesine bağlı Payas beldesinde Irak'tan getirilen savaş hurdalarının depolandığı alanda meydana gelen patlamada, Hüseyin Öksüz adlı işçi öldü, Ali Sönmez ve Hazni İnan adlı işçiler de yaralandı. Patlamanın, hurdalar arasında bulunan bir havan topu mermisinden kaynaklandığı bildirildi.

Yaralanmayla Sonuçlanan Olaylar

9 Mart günü Diyarbakır'ın Silvan ilçesindeki Silvan Komando Birliği yakınlarında bulunduğu roket mermisini kurcalayan Veysi Yarmağaç (13), ağır yaralandı.

3 Nisan günü Van'ın Gürpınar ilçesi Değirmenözü mahallesinde orduya ait eğitim alanında bulunduğu patlayıcı maddeyi kurcalayan Mehmet Atak (16), ağır yaralandı. Atak'ın bir elinin koptuğu ve gözlerini kaybettiği bildirildi.

7 Nisan günü Mardin'in Kızıltepe ilçesinde hurdacılık yapan Hamit Aydın (19), orduya ait atış poligonunda

bulduğu mayını kurcalarken meydana gelen patlamada yaralandı.

29 Nisan günü Muş yakınlarında arazide buldukları türü belirlenemeyen patlayıcı bir maddeyi kurcalayan Naile Yavuz (14) ve Songül Yavuz (16), yaralandı.

10 Mayıs günü Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Abalı köyü yakınlarında mayına basan Menderes Kirhan (25) yaralandı.

14 Mayıs günü Hakkari'nin Durankaya beldesi yakınlarında arazide bulunduğu patlayıcı bir maddeyi kurcalayan Sinan Budak adlı çocuk ağır yaralandı. IHD Hakkari Şube Başkanı Nayif Kayacan, hastaneye kaldırılan Budak'ın ayağının ve kolunun koptuğunu bildirdi.

Aynı gün Şırnak yakınlarındaki Kasrik boğazı bölgesinde mayına basan Yusuf Sekman (29), hafif yaralandı.

Tunceli'nin Pertek ilçesine bağlı Pınarlar köyünde 17 Mayıs günü mayına basan Erdoğan Katırcı (25), yaralandı.

30 Mayıs günü İstanbul'da HSBC bankasının Fındıkzade şubesinin önüne bir poşet içerisinde bırakılan bombanın patlaması sonucunda, çöpleri karıştırarak geçimini sağlayan Ersoy Göksal (32) ayağından yaralandı.

20 Haziran günü Van'ın Çaldıran ilçesi Soğuksu köyü yakınlarında bulunduğu patlayıcı maddeyi kurcalayan Recep Yalı (14), yaralandı. Recep Yalı'nın sağ el parmaklarının parçalandığı bildirildi.

6 Temmuz günü Van'ın Yalımerz mahallesindeki 6. Hudut Alay Komutanlığı atış sahasında buldukları el bombasını kurcalayan Bilal Bulut (8) ve Recep Tolu (10), yaralandı. Patlamada, Recep Tolu'nun bir parmağının koptuğu, Bulut'un ise göğsünden yaralandığı bildirildi.

24 Temmuz günü Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesine bağlı Çepkenli köyü yakınlarında bulunduğu patlayıcı maddeyi kurcalayan Erkan Sarıhan (14), ağır yaralandı. Patlama sonucunda Sarıhan'ın ellerinin koptuğu öğrenildi.

Temmuz ayı sonunda Cudi dağı eteklerinde bulunan Cevizli köyü yakınlarında mayına basan Abdullah Gözlek, ağır yaralandı.

4 Ağustos günü Van'ın Başkale ile Gürpınar ilçeleri arasındaki Güzeldere bölgesinde mayına basan Kazım Çaçan (14) ve Cüneyt Nurlu (13), yaralandı. Kazım Çaçan'ın iki gözünü ve ellerini kaybettiği bildirildi. Yakınları, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin istediği tedavi masraflarını karşılayamadıkları için çocukların hastanede "rehin" tutulduğunu bildirdiler.

Batman'ın Kozluk ilçesine bağlı Koçaklar köyü yakınlarında 14 Eylül günü patlayan havan topu mermisi *Birsan Tan*'ın (13) yaralanmasına neden oldu. Merminin nereden atıldığı belirlenemedi.

17 Eylül günü Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Ortaköy yakınlarından Irak'a geçmeye çalışan *Nusret Berk* adlı köylü mayın patlaması sonucunda yaralandı.

Hatay'ın Iskenderun ilçesine bağlı Payas beldesinde, Irak'tan getirilen savaş atığı hurdaların depolandığı alanda 30 Eylül günü meydana gelen patlamada *E.C.* (8), yaralandı. Olay nedeniyle Uğur Nakliyat şirketinin sahibi Arif G. ve saha bekçisi Bilal D.

gözaltına alındı.

23 Ekim günü Bingöl'ün Karşıyaka mahallesinde buldukları el bombasını kurcalayan *Selahattin Moiz* (17) ve *Ümit Moiz* (8) adlı kardeşler hafif yaralandı. Çocuklar, Emniyet Müdürlüğü'nde ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldılar.

19 Kasım günü Van'ın Başkale ilçesine bağlı Yavuzlar köyü yakınlarında mayına basan *Kinyas Akkaya* (18) adlı çoban ağır yaralandı. Akkaya'nın yakınları, çevreye 7 yıl önce Albayrak Jandarma Karakolu tarafından güvenlik gerekçesiyle mayın döşendiğini belirterek, şimdye kadar 4 kişinin mayınlar nedeniyle öldüğünü söylediler.

5 - SİLAHLI ÇATIŞMALAR

TİHV'nin derlediği bilgilere göre, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere 2003 yılında meydana gelen silahlı çatışmalarda, 25 asker, 2 polis, 2 korucu ve 86 örgüt militanı öldü.

İHD Diyarbakır Şubesi tarafından hazırlanan 2003 yılı raporunda, bölgedeki silahlı çatışmalarda son bir yılda 118 kişinin öldüğü bildirildi. KADEK tarafından 2004 yılı Ocak ayı başlarında yapılan açıklamada ise 155 asker, 10 polis ve 98 KADEK militanının öldürüldüğü iddia edildi. KADEK militanlarına karşı Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 101 operasyon düzenlendiği belirtilen açıklamada, İran ordusunun KADEK'e karşı 10 operasyon düzenlediği, iki kez de Türk Silahlı Kuvvetleri ve İran tarafından ortak operasyon gerçekleştirildiği ifade edildi. Bu operasyonlarda 52 kez çatışma çıktığı belirtilen açıklamada, KADEK'in de 25 misilleme eylemi düzenlediği bildirildi. KADEK açıklamasında bu çatışmalarda, 3 "ajan"ın ve sekiz İran askerinin öldüğü de kaydedildi.

Bingöl ve Diyarbakır'ın Lice ilçesi arasındaki bölgede 2002 yılı Temmuz ayında çıkan bir çatışmada ölen KADEK militanının adının Kerim Koç olduğu öğrenildi. Kerim Koç'un kimliğinin İstanbul Adli Tıp Kurumu'nda yapılan DNA testlerinde kesinleşmesi üzerine Koç'un cenazesi 22 Ocak günü yakınlarına teslim edildi.

Ocak ayı başlarında İran'ın Serdeşt bölgesinde çığ düşmesi sonucu 10 KADEK militanının öldüğü bildirildi. Ölen KADEK militanlarından Neytullah Getiren'in cenazesi Türkiye'de yakınlarına teslim edildi. Neytullah Getiren, 13 Mart 1999 tarihinde İstanbul Mavi Çarşı'ya düzenlenen saldırıya katıldığı iddiasıyla gözaltına alınmış ve işkence görmüştü. Daha sonra Getiren'in olayla ilgisi olmadığı anlaşılmıştı.

16 Ocak günü Diyarbakır'ın Hani ve Bingöl'ün Genç ilçesi arasındaki Tapantepe bölgesinde KADEK militanlarıyla askerler arasında çatışma çıktı. Resmi açıklamada, çatışmada bir astsubayın öldüğü, beş askerin de yaralandığı belirtildi. Ölen askerin adının İrfan Yayla olduğu öğrenildi. Askerlerin Özel Kuvvetler Komutanlığı'na bağlı olduğu öğrenildi. KADEK tarafından yapılan açıklamada ise 6 askerin öldüğü, 11 askerin de yaralandığı bildirildi.

Genelkurmay Başkanlığı tarafından 17 Ocak günü yapılan açıklamada, bu olayın ardından sürdürülen operasyonlarda 12 KADEK militanının öldürüldüğü belirtildi. Açıklamada, 6 askerin öldüğü yolundaki haberlerin doğru olmadığı ileri sürüldü.

KADEK tarafından aynı olayla ilgili olarak 20 Ocak günü yapılan açıklamada ise, 14-17 Ocak günleri arasında Diyarbakır'ın Lice ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada, 12 KADEK militanının öldüğü bildirildi. Özgür Politika gazetesinin internet sitesindeki haberde, çatışmada biri astsubay (İrfan Yayla), altı askerin öldüğü, 11 askerin de yaralandığı belirtildi. Habere göre, çatışmada ölen KADEK militanlarının adları şöyle: Kadir Çiçek, Fikret Demir, Şevket Ergül, Mehmet Kaplan, Mehmet Ergül, Veysel Arar, Yılmaz Özlü, Hikmet Yakut, Mehmet Oğur, Ethem Şakir, Kemal Kurnat ve Xasif Qaradağ.

KADEK militanlarından Kadir Çiçek'in cenazesini almak için giden ağabeyleri Hüsamettin Çiçek ve Abdurrahman Çiçek, 25 Ocak günü gözaltına alındı.

Şırnak'ın İdil ilçesinde 27 Ocak günü polis lojmanları ve 2. Piyade Taburu'na ateş açılması üzerine çıkan çatışmada bir erin öldüğü bildirildi. KADEK tarafından yapılan açıklamada, saldırının "12 KADEK militanının öldürülmesine misilleme olduğu" belirtildi. Açıklamada, "saldırıda biri rütbeli 7 askerin öldürüldüğü, 5 askerin de yaralandığı" iddia edildi.

Olaydan sonra ilçede düzenlenen operasyonlarda çok sayıda kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan DEHAP İdil (Şırnak) Başkan Yardımcısı Yetkin Adıbelli, Sırtköy Belde Belediye Başkanı Şahin Akman (ANAP), Mehmet Gören, Hasan Yalman, Faik Yalman, Metin Gören, Havil Adıbelli, A.Kerim Adıbelli, Beşir Gazyak, Ali Nas, Deniz Karaçin, Emin Akkan, Resul Malgaz, Lezgin Sadak, Hüseyin Akbaş, Ali Tekdal, Hasan Yençer ve Hacı Doğan'ın adı öğrenildi. Şahin Akman daha sonra serbest bırakıldı.

Olaylar üzerine ilçeye giden insan hakları heyeti, gözaltına alınanlara işkence yapıldığını bildirdi. (*Bkz. Kişi Güvenliği*)

18 Nisan günü Şırnak'ın Silopi ilçesinde Suriye uyruklu olduğu ileri sürülen bir **KADEK militanının** yakalanmamak için intihar ettiği bildirildi. Silopi ilçe merkezinde polisler tarafından durdurulmak istenmeleri üzerine kaçan iki kişinin Ramazan Tanrıku'nun evine girdiği, çevrelerinin sarılması üzerine bu kişilerden birinin intihar ettiği, diğerinin eve giren polisler tarafından yakalandığı bildirildi. Daha sonra gözaltına alınan kişinin adının Cafer Gül olduğu öğrenildi.

Olaydan sonra Silopi'de düzenlenen ev baskınlarında Abdullah Kaya, Reşit Demir, Tahir Yüce, Hamit Kahraman ve adı öğrenilemeyen 3 kişi gözaltına alındı. 19 Nisan günü de Şırnak'ta Nezir Yılmaz ve Salih Yılmaz adlı kişiler gözaltına alındı.

Cafer Gül "yasadışı örgüt üyesi olduğu", daha sonra düzenlenen baskınlarda gözaltına alınan Salih Yılmaz, Nezir Yılmaz, Naif Kaynar, M. Şirin Kaynar ve Abdullah Kaya ise "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandı. Reşit Demir, Tahir Yüce, Ramazan Salih, Hacı Özdemir ve Hamit Kahraman ise serbest bırakıldı.

26 Nisan günü Bingöl'ün Genç ilçesine bağlı Yeniyazı köyü Mağaralar bölgesinde çıkan çatışmada **Mustafa Mahmutoğlu** ve **Himmat Aydın** adlı erler öldü.

Tokat'ın Almus ilçesi yakınlarında 15 Mayıs günü çıkan çatışmada **Emel Kılıç** adlı TIKKO militanı öldürüldü.

Tunceli'nin Mazgirt ilçesi Ataçınar köyü yakınlarında 20 Mayıs gecesi saat 23.00 sıralarında KADEK militanlarıyla askerler arasında çıkan çatışmada **Emin Urhan** ve **Serkan Sağır** adlı askerler ile bir **KADEK militanı** öldü.

Giresun'un Alucra ilçesi yakınlarında 22 Mayıs günü çıkan çatışmada **Cem Karaca** ve **Murat Arıca** adlı TIKKO militanları öldürüldü.

24 Mayıs günü Tunceli yakınlarında çıkan çatışmada Maoist Komünist Parti-Halk Kurtuluş Ordusu (MKP-HKO¹³) militanı **Aycan Tato** öldü. Aycan Tato'nun ölüm haberinin duyulması üzerine olay yerine giden annesi Sakine Özalp ile yakınları DYP eski İl Başkanı Mukadder Çekme ve Baki Tato gözaltına alındı.

29 Mayıs günü Bingöl'ün Yayladere ilçesi yakınlarındaki Dalbasan mezrasında bulunan Kalkanlı karakoluna ateş açıldı. KADEK militanları tarafından düzenlendiği iddia edilen saldırıda, adı öğrenilemeyen bir asker öldü, iki astsubay ve altı er yaralandı. Çatışmadan sonra Yayladere'ye bağlı köylerden yaklaşık 30 kişinin Yayladere Jandarma Taburu'na çağrıldığı, bu kişilerden sekizinin gözaltına alındığı öğrenildi. Gözaltına alınanların adları şöyle:

Zeyneli köyünden Aziz Özek, Mustafa Avcıoğlu, Mustafa Sağdıç, Günlük (Anzerik) köyü muhtarı Mehmet Ali Çimen, aynı köyden Katibi Göksal, Hikmet Süer, Korlu köyü muhtarı Alişan Göksal ve Mikail Elibol. Bu kişiler daha sonra tutuklandı.

1 Haziran günü Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Türekpınar köyü Dereguri bölgesinde çıkan çatışmada, bir **KADEK militanı** öldü, üç asker de yaralandı.

Bingöl'ün Karlıova ilçesi yakınlarında 6 Haziran günü çıkan silahlı çatışmada beş askerin yaralandığı bildirildi.

13 Haziran günü Van'ın Başkale ilçesi ve Mardin'in Nusaybin ilçesi yakınlarında çıkan çatışmalarda "**Serdar**" ve "**Zerdeşt**" kod adlı KADEK militanları öldürüldü. Daha sonra KADEK tarafından yapılan açıklamada, Van'daki olaya misilleme olarak 25 Haziran günü aynı bölgede bir askeri araca saldırı düzenlendiği ve 14 askerin öldürüldüğü, bir astsubayın da yaralandığı ileri sürüldü.

14 Haziran günü Tokat'ın Reşadiye ilçesi Yuvacık köyü yakınlarında çıkan çatışmada **İpek Yücel** ve **Metin Keskin** adlı DHKP-C militanları öldürüldü.

17 Haziran günü Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde, Zaman ve Milliyet gazetelerinde farklı tarihlerde İpek Yücel'in "çatışmada öldürüldüğü" yolunda iki haber yayınlandığı belirtildi. Habere göre, Milliyet gazetesinde 12 Eylül 1998 tarihinde, Zaman gazetesinde de 22 Mart 2002 tarihinde yayınlanan haberlerde İpek Yücel'in öldürüldüğü anlatıldı. Yücel, 16 Haziran günü İstanbul'da toprağa verildi.

¹³ Kısa adı TKP (ML) TIKKO olan "Türkiye Komünist Partisi (Marksist Leninist) Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu" 2002 yılı Eylül ayında adını MKP-HKO olarak değiştirmişti.

15 Haziran günü Bingöl'ün Genç ilçesi Yumaklı köyü yakınlarında çıkan çatışmada, birinin adının **Cahit Dağtekin** olduğu öğrenilen **iki KADEK militanı** öldürüldü. Olay nedeniyle KADEK'ten yapılan açıklamada, militanların öldürüldükten sonra askeri araçların arkasına bağlanarak çevredeki köylerde sürüklenerek gezdirildiği öne sürüldü. Dağtekin, 30 Haziran günü Tunceli'de toprağa verildi.

Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı İsa köyü yakınlarında 19 Haziran günü çıkan çatışmada, **Engin (Çınar) Çinkır** ve **Çetin Kaçar (Koç)** adlı KADEK militanları öldürüldü.

KADEK militanları 27 Haziran günü toprağa verildi. Engin Çınar'ın ağabeyi Fatih Çınar, A.A. (13) adlı çobanın olaya tanık olduğunu belirterek şunları söyledi:

“Çoban, 2 gerilla ile birlikte yemek yediklerini, bu sırada çevrede bir ses duyduklarını söyledi. Engin'in etrafa bakması için kendisini gönderdiğini ve korucular tarafından yakalandığını anlattı. Çobanın anlattığına göre, uzun süre geri dönemeyince kız kardeşi de onu aramaya çıkıyor, bu sırada korucular gerillalara ateş açıyor. İlk ateşte Çetin Koç yere düşüyor. Kardeşim Engin ise yaralanıyor. Daha sonra üç korucudan ikisi her iki kollarından çekerken diğer korucu da ateş ederek Engin'i öldürüyor. Öldürdükten sonra da agalını (kefi) boynuna bağlayarak 200 metre kadar yerde sürüklüyorlar. Daha sonra askerlere haber veriyorlar. Her iki cenaze Karlıova mezarlığının dışında yıkanmadan kanlı bir şekilde kepçe ile kazılan bir çukura gömülüyor.”

Olaydan sonra tutuklanan A.A., avukatının tutuklama kararına itirazının kabul edilmesi üzerine 27 Haziran günü serbest bırakıldı.

Siirt Valiliği tarafından yapılan açıklamada, 25 Haziran günü Meşelik yakınlarında çıkan çatışmada **iki KADEK militanının** öldürüldüğü iddia edildi. Daha sonra KADEK tarafından yapılan açıklamada, bu olaya misilleme olarak 2 Temmuz günü Şırnak yakınlarındaki Gabar dağlarında bir askeri araca düzenlenen saldırıda **10 askerin** öldürüldüğü iddia edildi.

Tokat yakınlarındaki Topçam bölgesinde, askerlerle TIKKO militanları arasında çıkan çatışmada, **Fatih Güneş** adlı askerin öldüğü, Muhammet Dumlu ve Erman Oruç adlı askerlerin de yaralandığı bildirildi.

26 Haziran günü Tokat'ın Kızıldağ köyü yakınlarında çıkan çatışmada **Murat Poyraz** ve **Dursun Önder** adlı TIKKO militanları öldürüldü, Kamil Turanlıoğlu adlı militan da yaralı olarak yakalandı.

Almanya'da yayımlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 2 Ağustos günü yer alan haberde, Poyraz'ın anne ve babasının anlatımlarına yer verildi.

Babası Hasan Poyraz, “Sağ kulağı yoktu, kesilmişti. Başının sol tarafının derisi yüzülmüştü ve aşağı doğru sarkıyordu. Sağında, solunda da morluklar, delikler vardı. El parmaklarından biri kopmuştu, ayak parmakları kırılmıştı. Vücudu kurşun delikleri ile doluydu. Yüzü aldığı darbelerden dolayı çok kötü şişmişti. Oğlumuzu güçlükle teşhis ettik. Bu sırada savcı da geldi. Bu durumu o da gördü. Biz işkenceyi, vahşeti gördüğümüzde oradaki askeri yetkililerden bilgi almaya, oğlumuzun nasıl bu hale getirildiğini öğrenmeye çalıştık. Ama bize ‘herşey otopsi raporlarında var’ demekle yetindiler” dedi. Hasan Poyraz, oğlunun cesedinin fotoğraflarını çektiklerini ve video kamera ile çekim yaptıklarını da ifade etti.

Haziran ayı sonlarında Tunceli'ye bağlı Geyiksuyu köyü yakınlarındaki Venk deresi bölgesinde çıkan çatışmada **bir KADEK militanının** öldürüldüğü ileri sürüldü.

Temmuz ayı başlarında, Tunceli'nin Ovacık ve Hozat ilçeleri arasında bölgede çıkan çatışmalarda da **bir asker** öldü. Tunceli Valiliği tarafından yapılan açıklamada, çatışmalarda **üç KADEK militanının** öldürüldüğü iddia edildi.

8 Temmuz günü Tunceli ile Pülümür ilçesi arasındaki yolda Tunceli Valisi Ali Cafer Akyüz'ün makam aracına silahlı saldırı düzenlendi. Konvoydaki güvenlik görevlilerinin karşılık vermesi üzerine çıkan çatışmada, **Engin Eriş** ve adı öğrenilemeyen bir er öldü, **Burhan Karataş** adlı er de yaralandı. Burhan Karataş, daha sonra hastanede öldü. Vali Akyüz, saldırıdan yara almadan kurtuldu.

Daha sonra Tunceli'de Kahraman Güvenç adlı KADEK militanının yakalandığı ileri sürüldü. Güvenç'in saldırıya katıldığı iddia edildi. KADEK tarafından yapılan açıklamada ise haber yalanlandı. Açıklamada, “devletin elindeki kişinin üç ay kadar önce KADEK'ten kaçan ‘Tito Hasan’ kod adlı militan olduğu” belirtildi. Bu kişinin yakalanmasına ilişkin haberlerin ardından Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Obruktaş ve Temurtaht köylerine baskın düzenlendi. Baskınlarda Obruktaş köyünden Çiçek Gücü, Dilek Gücü, Ülker Akaltın, Kadriye Akaltın, Muzaffer Demirtaş ve adı öğrenilemeyen bir kişi ile Temurtaht köyünden Gürdal Sarı adlı kişilerin gözaltına alındığı öğrenildi.

KADEK tarafından yapılan açıklamada, 26 Haziran günü Tunceli yakınlarındaki Askasor bölgesinde çıkan çatışmada “**Ferhat**” kod adlı militan ile bir askerin öldüğü, **bir askerin** de yaralandığı bildirildi. Açıklamada, militanın ölümü nedeniyle 5 Temmuz günü Tunceli'nin Ovacık ilçesinde misilleme amacıyla askeri bir araca saldırı düzenlendiği ve üç askerin öldürüldüğü, yedi askerin de yaralandığı ileri sürüldü.

KADEK'in açıklamasında, 5 Temmuz günü Yaylıdere bölgesinde çıkan çatışmada da "Ferhat" kod adlı bir militanın öldüğü belirtildi.

KADEK militanı **Mahmut Erol**, 4 Temmuz günü Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı Hasanova köyünde bir köylü tarafından öldürüldü. Erol, 8 Temmuz günü Erzurum'da toprağa verildi.

6 Ağustos günü Mardin Orduevi'nin karşısında bulunan polis noktasına KADEK militanları tarafından düzenlenen bombalı ve silahlı saldırıda, polislerle KADEK'liler arasında çatışma çıktı. Olayda **Mürsel Hacıoğlu** ve **Ramazan Yazıcı** adlı polis memurları öldü, İbrahim Boz adlı polis de yaralandı.

5 Ağustos günü Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı İlkadım ve Kuyular köyleri arasındaki alanda çıkan çatışmada, **Mustafa Polat** ve Suriye uyruklu **Mahmud Çarçoşe** adlı KADEK militanları ile üç asker öldü.

21 Ağustos günü Siirt'in Kurtalan ilçesi ile Batman'ın Beşiri ilçesi arasındaki bölgede çıkan çatışmada, **Ahmet Aslanhan** ve **Muzaffer Bakış** adlı erler öldü. Yedi KADEK militanının da öldürüldüğü çatışmada bir yüzbaşı, bir astsubay ve bir erin de yaralandığı bildirildi. Öldürülen KADEK militanlarının adlarının **İzzet Yılmaz** (21), **Şerif Yalçın** (29), **Yılmaz Ayaz** (25), **Muhammed Ömer Reşid** (27), **Deniz Yanat** (23), **İzzettin Kök** (21), **Yılmaz Şimşek** (20) olduğu öğrenildi.

Tokat'ın Topçam ilçesi yakınlarındaki Gürmenek bölgesinde 24 Ağustos günü **Bilge Kıldı** adlı er öldü. Resmi açıklamada Kıldı'nın başka bir asker tarafından yanlışlıkla vurulduğu belirtildi.

4 Eylül günü Hakkari'nin Yüksekova ilçesi Topağa köyü yakınlarında mayına basan **Azizhan Yalçın** (28) ve **Abidin Düzen** (38) adlı korucular öldü, Bahattin Düzen yaralandı.

22 Eylül günü Tokat'ın Almus ilçesinin Çevreli ve Ormandibi köylüleri arasında çıkan çatışmada üç KADEK militanı öldürüldü. Öldürülen kişilerden birinin adının **Hüseyin Gül** olduğu öğrenildi.

28 Eylül günü Bingöl'ün Yayladere ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada **Alper Öcay** adlı astsubay öldü.

Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı Karacehennem ormanlık bölgesinde 6 Ekim günü çıkan çatışmada, bir KADEK militanı öldü. KADEK tarafından yapılan açıklamada, çatışmada iki askerin öldüğü, iki askerin de yaralandığı ileri sürüldü. Resmi açıklamada ise çatışmada üç askerin yaralandığı iddia edildi. Aynı bölgede 19 Ekim gecesi çıkan silahlı çatışmada da bir KADEK militanının öldürüldüğü öne sürüldü.

Tunceli'nin Ovacık ilçesine bağlı Kuşluca köyü yakınlarında 10 Ekim günü askerlerle KADEK

militanları arasında çıkan silahlı çatışmada, **Hasan Ömer**, **İbrahim H. Bolkan**, **Ramazan Süleyman** (Kuzey Iraklı) ve soyadı öğrenilemeyen **Kahraman** adlı KADEK militanları öldü.

KADEK tarafından yapılan açıklamada, 13 Ekim günü Hakkari'nin Şemdinli ilçesi yakınlarındaki Xapuşke tepesinde çıkan çatışmada 10 askerin öldürüldüğü ileri sürüldü. Saldırının Ovacık ilçesi yakınlarında dört KADEK militanının öldürülmesine misilleme olarak düzenlendiği belirtildi.

12 Ekim günü Tokat'ın Zile ilçesi yakınlarındaki Kervansaray bölgesinde çıkan çatışmada **Zeynel Arslan**, **Kenan Kösedenez**, **Cemal Keser** ve **Erol Baştuğ** adlı MKP militanları öldürüldü.

Elazığ'ın Arıcak ilçesi Görecek dağında KADEK militanları ile askerler arasında çıkan çatışmada bir KADEK militanının öldüğü bildirildi.

Çorum Valiliği'nden yapılan açıklamada, 21 Ekim günü Eskiören köyünde jandarmalarla DHKP-C militanları arasında çıkan çatışmada **Gazi Alıcı** (Arıcı) ve **Salhan (Selhan) Top** adlı DHKP-C militanlarının öldürüldüğü, Engin Has adlı erin yaralandığı bildirildi.

KADEK tarafından yapılan açıklamada, 16 Ekim günü Diyarbakır'a bağlı Dicle ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada **Haşim Bitik** adlı KADEK militanının öldüğü bildirildi. Haşim Bitik'in cesedi çatışmadan 10 gün kadar sonra yakınları tarafından teslim alındı. Yakınları, Bitik'in gözlerinin oyulduğunu söylediler.

Açıklamada, 17 Ekim gecesi Dicle yakınlarında operasyondan dönen askerlerle Şingirak Jandarma Karakolu'ndaki askerler arasında yanlışlıkla çatışma çıktığı, bir helikopterin düştüğü olayda bir yüzbaşı ve bir astsubayın öldüğü iddia edildi.

Tokat'ın Almus ilçesine bağlı Arsu köyü Altıdan mahallesinde 27 Ekim günü çıkan çatışmada bir KADEK militanının öldürüldüğü iddia edildi.

Tunceli'nin Ovacık ile Hozat ilçelerinin arasındaki yolda bulunan askeri kontrol noktasına 28 Ekim günü bombalı saldırı düzenlendi. Patlamada adları öğrenilemeyen iki asker yaralandı.

Bingöl'ün Adaklı ilçesi yakınlarında 5 Kasım günü çıkan çatışmada, iki KADEK militanı (birinin adı **Vedat Mert**) ve Astsubay **Hanifi Ateş** öldü, iki asker de yaralandı.

Tokat'ın Almus ilçesi yakınlarındaki Gökyar tepe bölgesinde çıkan çatışmada da hangi örgüte üye oldukları belirlenemeyen **Ramazan A.** ve adı öğrenilemeyen bir militan öldürüldü.

20 Kasım günü Bingöl'ün Karlıova ve Adaklı ilçeleri arasındaki Karacehennem bölgesinde çıkan

çatışmada Hamza Şen, Hasan Ali, Berzan Hamza, Ahmet Şeylan, Ayhan Altın, Nurettin Doğru, Akif Uruk, Erol Bul, Yaşar Aykal, Hüseyin Sefavi, Mustafa Gök, Erkan Barçatılmışan, Menan Hüso, Ali Sabuncu ve Halil Avökmen (Koluman) adlı KADEK militanları öldürüldü. Bingöl Valisi Hüseyin Avni Coş, çatışmada iki astsubay, iki köy korucusunun da yaralandığını açıkladı. Korucuların adlarının Kazım Köylü ve Fethullah Köylü olduğu öğrenildi.

Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 22 Kasım günü yayınlanan haberde, çatışmada 12 militanın öldürüldüğüne ilişkin resmi açıklamadan hemen sonra Jandarma Genel Komutanlığı'nın, iki militanın daha öldürüldüğü yolunda bir açıklama yaptığına dikkat çekildi. Haberde, sağ olarak yakalanan iki militanın daha sonra Karlıova İlçe Jandarma Komutanlığı'nda öldürüldüğü iddia edildi. Gazetede 27 Kasım günü yayınlanan haberde de, öldürülen militanların Yaşar Karabulak adlı kişinin arazisine gömüldükleri bildirildi.

KADEK tarafından yapılan açıklamada, bu olaya misilleme olarak 20 ve 25 Kasım günlerinde iki ayrı saldırı düzenlendiği öne sürüldü. Açıklamada, 20 Kasım günü Tunceli'nin Hozat ilçesi yakınlarında bir askeri aracın imha edildiği, 25 Kasım günü Ovacık ilçesindeki askeri birliğe düzenlenen saldırıda altı askerin öldürüldüğü iddia edildi. Çatışmadan sonra gözaltına alınan Aynık köyü Muhtarı M. Çelim Bilek, Niyazi Demir ve Mehmet Bozkurt, 26 Kasım günü "yasadışı örgüte yardım ve yataklık" iddialarıyla tutuklandı.

DEHAP Malazgirt (Muş) İlçe Başkanı Tahyettin Özkahraman ve İlçe Başkan Yardımcısı Ahmet Şancı, 20 Kasım günü Bingöl'de çıkan çatışmada ölen Ayhan Altın'ın cenaze törenine katıldıkları gerekçesiyle 7 Aralık günü gözaltına alındı. DEHAP'lılar, akşam saatlerinde serbest bırakıldı. Hakkari Yüksekova DEHAP İlçe Başkanı Tacettin Karagöz de, aynı çatışmada ölen Ali Sabuncu'nun cenaze töreninde yaptığı konuşma nedeniyle tutuklandı.

20 Kasım günü Hatay'ın Dörtyol ilçesi yakınlarında çıkan çatışmada iki KADEK militanının (birinin adı Mehmet Kaçar) öldürüldüğü bildirildi. Hatay Valisi Abdülkadir Sarı, Necmettin Ayhan, Ayhan Bozkaya, Ömer Demir ve Yahya Ayhan adlı kişilerin de gözaltına alındığını bildirdi.

Ordu'nun Gökçöy ilçesinde 23 Kasım günü çıkan çatışmada Barış Şenol, Hasan Ertuğrul ve Ömer Çiftçi adlı KHK militanları öldürüldü. 21 orman işçisini rehin alan militanların, kaçmayı başaran üç işçinin durumu haber vermesi üzerine olay yerine giden askerler tarafından öldürüldüğü bildirildi.

1 Aralık günü Mardin'in Nusaybin ve Midyat ilçeleri arasındaki Beyazsu bölgesinde mayına çarpan askeri bir araçta bulunan Astsubay Halim Bulut, erler Nuh Kaya, Adnan Yash, Görkem Taş ve Hakan Uykur öldü. Asteğmen Hakan Kazanç, erler Sinan Tunç, Ümit Cebe ve Gökmen Yavuz yaralandı.

Siirt'in Eruh ilçesine bağlı Yanılmaz köyü yakınlarında 2 Aralık günü çıkan çatışmada iki KADEK militanı öldürüldü. Olaydan sonra köydeki evlere baskın düzenleyen askerler, Kasım Acar ve İhsan Erdemci adlı köylüleri gözaltına aldı.

6 - YASADIŞI ÖRGÜT SALDIRILARI

1) Bülent Firik

İHD İstanbul Şubesi'nde 13 Mart günü basın toplantısı düzenleyen İmam Firik, kendisinden uzun süredir haber alamadıkları oğulları Bülent Firik'in, üyesi olduğu MKP tarafından öldürüldüğünü ileri sürdü. Toplantıda konuşan İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin, MKP'nin kongre belgelerinden Bülent Firik'in öldürüldüğünün anlaşıldığını belirtti.

Ali Firik de, yeğeni Bülent Firik'in 2000 yılının Mayıs ayında "yurtdışına çıkmak amacıyla" evden ayrıldığını belirterek, "Altı ay sonra evi bir kez daha arayarak durumunun iyi olduğunu söyledi. Ondan sonra bir daha kendisinden haber alamadık" dedi. 6 Mart günü yurtdışından, üzerinde gönderenin adı bulunmayan bir zarf geldiğini anlatan Ali Firik, zarftan çıkan MKP 1. kongresine ait belgede, Bülent Firik'in öldürüldüğünün yazıldığını bildirdi.

2) Şengül Akkurt

20 Mayıs günü Ankara Kızılay'da bir kafede meydana gelen patlamada Şengül Akkurt (26) adlı kadın öldü. Patlamada bir kişi de hafif yaralandı. Akkurt'un intihar saldırısına hazırlandığı ve bombayı yanlışlıkla patlattığı iddia edildi.

Olaydan sonra yapılan resmi açıklamada saat 09.00 sıralarında "Crocodile" adlı kafeye giden Şengül Akkurt'un kısa bir süre oturduktan sonra tuvalete gittiği, bunun ardından da patlamanın meydana geldiği bildirildi. Olay yerinde inceleme yapan bomba uzmanlarının, Akkurt'un bombayı üzerine yerleştirmeye çalışırken yanlışlıkla patlattığına ilişkin bulgulara ulaştıkları bildirildi.

Akkurt'un 1994 yılında "DHKP-C üyelerine yardım ettiği" iddiasıyla tutuklandığı, 1997 yılında tahliye olduğu öğrenildi. Malatya DGM'nin "yasadışı örgüt

üyesi olduğu” iddiasıyla verdiği giyabi tutuklama kararı nedeniyle Akkurt’un 2000 yılından bu yana arandığı bildirildi.

3) Hayri Duman (polis)

4) X.X.

Diyarbakır’ın Silvan ilçesinde Emniyet Amirliği’ne 31 Ağustos gecesi silahlı saldırı düzenlendi. Daha sonra çıkan çatışmada polis memuru Hayri Duman öldü, iki polis de yaralandı. Diyarbakır Emniyet Müdürü Atilla Çınar, bomba atmaya çalışan bir kişinin de öldüğünü açıkladı.

5) Zeynel Abidin Ateş (asker)

Adana’nın Yüreğir ilçesi Kürkcüler beldesinde 15 Ekim günü bir jandarma aracına silahlı saldırı düzenlendi. Adana Ceyhan yolu üzerindeki Kürkcüler Cezaevi yakınlarında gerçekleştirilen saldırıda Zeynel Abidin Ateş adlı er öldü, astsubay Erkan Erkayran ve er Adem Ayhan da yaralandı.

6) Ozan Demirkollu (polis)

30 Kasım günü Mardin’in Dargeçit ilçesindeki polis karakoluna düzenlenen silahlı saldırıda Ozan Demirkollu adlı polis öldü.

İstanbul’da Bombalı Saldırıları

İstanbul’da 15 Kasım günü Şişli’deki Neve Şalom, Beyoğlu’daki Beth Israel sinagoglarına, 20 Kasım günü de Levent’teki HSBC Bankası Genel Müdürlüğü’ne ve Beyoğlu’ndaki İngiltere Başkonsolosluğu’na patlayıcı madde yüklü kamyonetlerle saldırı düzenlendi. Saldırılarda toplam 57 kişi öldü, 600’den fazla kişi de yaralandı.

Radikal İslami örgütlerden, özellikle de El-Kaide örgütünün Türkiye bağlantılarından kuşku edilen saldırılar şöyle gelişti:

15 Kasım günü ilk saldırı saat 09.30 sıralarında Şişli’deki Beth Israel Sinagogu’na düzenlendi. Hahambaşı İsak Haleva ve Türk Musevi Cemaati Başkanı Bensiyon Pinto’nun da içeride bulunduğu sırada meydana gelen patlamada, sekiz kişi öldü.

İkinci patlama, saat 09.34’te Beyoğlu Kuledibi’nde bulunan Neve Şalom Sinagogu’nda¹⁴ meydana geldi. Neve Şalom Sinagogu’nun daha önce düzenlenen saldırılar nedeniyle güçlendirildiği, bu nedenle içeride bulunan yaklaşık 400 kişinin patlamadan fazla etkilenmediği bildirildi. Bu patlamada da çoğunluğu sokakta bulunanlardan 15 kişi öldü. Her iki patlamada da çevredeki bina ve araçlarda büyük hasar meydana geldi. Kriminal Polis Laboratuvarı’nda yapılan incelemede, saldırılarda amonyum sülfat (gübre), nitrat ve sıkıştırılmış akaryakıt karışımından oluşan tahrip gücü yüksek el yapımı bombaların kullanıldığı belirlendi.

İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada, hastanelere 303 yaralının geldiği bildirildi.

Patlamada iki saldırgan dışında ölenlerin adları şöyle:

Nurettin Aydın, Yono Romono, Saadet Güneş, Mustafa Yenier (özel güvenlik görevlisi), Kaya Kaya, Fazıl Süslü, Oğuz Kızılırmak, Ömer Yazar, Murat Şahin, Berta Özdoğan (hamile), Ahmet Özdoğan, Mehmet Eruş, Emin Türkaslan (özel güvenlik görevlisi), Serkan Balcı (özel güvenlik görevlisi), Hakan Yüksel, Naşit Güler, Avram Varol, Yoel Ülçer Kohen, Arnette Rubinstei Talu (8), Arnette Rubinstei Talu (aynı adı taşıyan büyükannesi), Bülent Bostanoğlu (polis), Mehmet Ateş (özel güvenlik görevlisi), Engin Öztürk (17 Kasım günü hastanede öldü).

20 Kasım günü de iki ayrı patlama daha meydana geldi. İlk saldırı, saat 10.55’de İstanbul Levent’te meydana geldi. HSBC Bankası Genel Müdürlük binasının önünden geçen yoldaki kırmızı ışıkta duran bir kamyonete yerleştirilen bombanın patlaması sonucunda, çevrede ve binada en az 10 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı. Binanın ikinci ve üçüncü katlarının çökmesine, çevredeki binaların da önemli ölçüde hasar görmesine neden olan patlamadan, kamyonetin çevresindeki araçlarda bulunanların daha çok etkilendiği bildirildi. Saldırının, kamyonet kırmızı ışıkta durunca araçtan inerek binaya girdiği ve üzerindeki bombaları patlattığı ileri sürüldü. Ancak, iki ayrı patlama olduğu yönündeki iddialar doğrulanmadı.

İkinci saldırı saat 11.00’de Beyoğlu’ndaki İngiltere Başkonsolosluğu binasına düzenlendi. Konsolosluk bahçesinde meydana gelen patlamada, konsolosluk binalarında ve çevrede bulunan en az 17 kişi öldü. Konsolosluğa her gün dışarıdan yemek getiren araca benzer biçimde hazırlanan kamyonetin Yeni Çarşı sokağına hızla girmesi üzerine konsolosluk koruma görevlisinin ateş açtığı, ancak kamyoneti durdurmayı başaramadığı ileri sürüldü. Yaklaşık 1.5 ton ağırlığındaki bahçe kapısının parçalanmasına, iki katlı konsolosluk ek binasının çökmesine ve bahçe duvarının sokaktan geçen araçların üzerine yıkılmasına neden olan patlama nedeniyle çok sayıda tarihi binada da hasar meydana geldi.

Olayda saldırıdan birkaç dakika önce konsolosluğa gelen İngiltere’nin İstanbul Başkonsolosu Roger Guy Short da öldü.

¹⁴ Neve Şalom Sinagogu’na 6 Eylül 1986 tarihinde düzenlenen ilk saldırıda, iki kişi, ibadet eden cemaatin üzerine bomba atmış ve otomatik silahlarla ateş açmıştı. Saldırıda, 23 kişi ölmüştü. 1 Mart 1992 tarihinde aynı sinagoga düzenlenen bombalı saldırıda ise ölen ya da yaralanan olmamıştı.

Bu saldırılarda da iki saldırgan dışında ölenlerin adları şöyle:

Roger Guy Short, Lisa Hallworth (Diplomat), Cafer Gündüz (Konsolosluk temizlik görevlisi), Kiraz Gündüz (Konsolosluk temizlik görevlisi), Süleyman Aydoğan (Konsolosluk temizlik görevlisi), Janet (soyadı belli değil, konsolosluk görevlisi), Kerem Yılmaz (tiyatro sanatçısı), Yonca Bilgin, Ethem Doğan (İETT şoförü), Sedat Yeşilyurt (İETT şoförü), Hüseyin Apaydın (Konsoloslukta görevli polis), Salih Çapkın (Konsoloslukta görevli polis), Adem Tezer, Ahmet Baha, Mustafa Akgün, İlbey Erdoğan, Durmuş Toprak, Gülcan Boyun, İsmail Çiftlik, Candan Toros Anusavan, Nazım Harmanakaya, Nannet Hurma, Aynur Erkoca, Nadire Özdemir, Nadide Demirbozan, Hülya Dönmez (22 Kasım günü hastanede öldü), Nazmiye Çırık (26 Kasım günü hastanede öldü) Selahaddin Yıldırım (14 Aralık günü hastanede öldü).

İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Halil Yılmaz 27 Kasım günü yaptığı açıklamada, Neve Şalom Sinagogu'na saldırıyı Gökhan Elaltuntaş, Beth İsrail Sinagogu'na saldırıyı Mesut Çabuk, İngiltere Başkonsolosluğu'na saldırıyı da Feridun Uğurlu'nun gerçekleştirdiğini açıkladı. İstanbul Valisi Muammer Güler de, 30 Kasım günü yaptığı açıklamada, HSBC Bankası Genel Müdürlüğü'ne saldırıyı gerçekleştiren kişinin adının İlyas Kuncak olduğunu bildirdi. Halil Yılmaz, 15 Kasım günü Neve Şalom ve Beth İsrail sinagoglarına düzenlenen saldırılarda 27 kişinin öldüğünü, 262 kişinin yaralandığını, 20 Kasım günü HSBC Bankası Genel Müdürlüğü ve İngiltere Başkonsolosluğu'na düzenlenen bombalı saldırılarda da 32 kişinin öldüğünü, 450 kişinin de yaralandığını bildirdi.

İlk saldırılardan sonra El-Kaide örgütünün kolu olarak bilinen Ebu Hafız el Masri Tuğayları Mücahitleri adlı örgütün Londra'da yayınlanan El Kudüs el Arabi gazetesine bir bildiri göndererek saldırıları üstlendiği açıklandı.

Neve Şalom ve Beth İsrail sinagoglarına düzenlenen saldırılardan sonra basın yayın organlarında, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün El-Kaide örgütünün Türkiye'de eylem yapabileceği uyarısında bulunduğu, özellikle ABD ve İsrail diplomatik temsilciliklerindeki güvenlik önlemlerinin artırılmasını istediği yolunda haberler yayınlandı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da, olaydan sonra gazetecilerin, "Saldırıları El Kaide'nin üstlendiği iddia ediliyor" sorusuna, "Bize de bu yönde bilgi geldi. Teyit ettikten sonra İçişleri Bakanlığı gerekli açıklamayı yapacak" yanıtını verdi. Milliyet gazetesinde 20 Kasım günü yayınlanan haberde de, ABD'li yetkililerin 14 Kasım günü Emniyet Genel Müdürlüğü'ne "patlayıcı yüklü araçlarla eylem düzenleneceği" yolunda bir rapor verdiği, bu raporun emniyet müdürlüklerine

ulaştırıldığı belirtildi. Haberde, ABD hükümetinin "tehdit değerlendirme raporu"nda, ABD ve bazı ülkelerin uçak ve havayolu şirketlerinin yanı sıra, uluslararası örgütlerin faaliyetlerini sürdürdüğü bina, ortak kullanım alanları ve elçiliklerin hedef alınacağı bilgisinin verildiği kaydedildi.

Sinagoglara düzenlenen saldırılarda kullanılan kamyonetlerin plakalarından yola çıkılarak yapılan araştırmada, Mesut Çabuk ve Gökhan Elaltuntaş adlarına ulaşıldı. Gazetelerde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne dayanılarak verilen haberlerde, Mesut Çabuk'un "İslami Hareket Örgütü" üyesi olduğu, Gökhan Elaltuntaş'ın ise "henüz herhangi bir örgüte bağlantısının saptanamadığı" ileri sürüldü. Bunun ardından Beth İsrail Sinagogu'na düzenlenen saldırıda kullanılan kamyonetin sahibi Metin Ekinci, Bingöl'den İstanbul'a getirildi. Ekinci'nin, 1 Mayıs günü meydana gelen depremin ardından cadırdı yaşamaya başladığını, bu dönemde nüfus cüzdanı ve ehliyetinin çalındığını söylediği bildirildi.

Diğer kamyonetin sahibi Ahmet Uğurlu, oğlu Süleyman Uğurlu ve kardeşi de gözaltına alındı. Metin Ekinci'nin kardeşi Azad Ekinci ile Ahmet Uğurlu'nun diğer oğlu Feridun Uğurlu'nun, saldırıdan 15 gün kadar önce Dubai'ye gittikleri de iddia edildi. Azad Ekinci'nin Çeçenistan'da, Feridun Uğurlu'nun da Afganistan'da Ruslara karşı savaştığı iddia edildi.

Neve Şalom ve Beth İsrail sinagoglarına düzenlenen saldırıdan sonra gözaltına alınan sekiz kişiden altısı, 19 Kasım günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı. Saldırılarda kullanılan kamyonetlerle ilgileri olduğu gerekçesiyle gözaltına alınan Süleyman Uğurlu, İsmail Duru, Osman Eken, Metin Ekinci ve Mehmet Helvacı TCY'nin "Anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye ferî iştirak" suçuna ilişkin 146/3, İsmet Alçık da "yasadışı örgüte yardım" suçuna ilişkin 169. maddesi uyarınca tutuklandı. Ahmet Uğurlu ve Bülent Duman ise DGM Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Beth İsrail Sinagogu'na düzenlenen saldırının planlayıcılarından biri olduğu iddia edilen Yusuf Polat da, 29 Kasım günü İstanbul DGM tarafından "Anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye teşebbüs ve yasadışı örgüt yöneticiliği" iddialarıyla tutuklandı.

İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Halil Yılmaz, Yusuf Polat'ın, 25 Kasım günü Ağrı'da, Gürbulak sınır kapısından İran'a geçmek üzereyken yakalandığını bildirdi. Polat'la birlikte gözaltına alınan beş kişi ise serbest bırakıldı. Balıkesir, Mardin ve İstanbul'da gözaltına alınanlardan Yusuf Dural, Cemile Aktaş ve Mediha Yıldırım 26 Kasım günü tutuklandı. Yunus Dural, Irak asıllı bir İsveç vatandaşı ve 13 kişi ise serbest bırakıldı.

Operasyonlarda “radikal İslamcı ‘İmamlar Birliği’ örgütüne üye oldukları” iddiasıyla gözaltına alınan Ziya Çelik, İbrahim Yerli, Bülent Yıldız ve Ahmet Aslanoğlu da 27 Kasım günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı. Bilgehan Doğan, Yusuf Ateş, Kadir Gören, Metin Taner, Arif Aktaş ise savcılık tarafından serbest bırakıldı.

Jandarma Genel Komutanlığı’ndan 30 Kasım günü yapılan açıklamada, 15 ve 20 Kasım günlerinde düzenlenen saldırılarla ilişkileri olduğu öğrenilen Hilmi Tuğluoğlu, eşi Leyla Tuğluoğlu ve 20 kişinin Suriye’den Türkiye’ye getirildikleri bildirildi. Olayla ilgisi olduğu ileri sürülen Habib Aktaş, Azad Ekinci, Gürcan Baç, Abdulkadir Karakuş adlı kişilerin de arandığı ifade edildi.

Suriye’den Türkiye’ye getirilen 22 kişiden 20’si (Muhammet Akın, Hanife Şahin (21), Ayşe Kılavuz (15), Elif Akbayrak (18), Suna Demir, Kehriban Çiçek (19), Ali Atalay, Kenan Bilgin, Mehvibe Kaynar (16), Ezgi Kübra Güven (14), Rabia Şerife Taşkıran, Esmenur Herekeli (18), Sabiha Vekil (18), Nilüfer Demir, Abdullah Bayrak, Bekir Ekinci, Sevda Yeşilöz, Hatice Gedemen, Muhammet Nurullah Kaynar (19) ve Mahşuk Yamaç) Hatay Cumhuriyet Savcılığı tarafından 2 Aralık günü serbest bırakıldı.

1 Aralık günü Ankara’ya getirilen Hilmi Tuğluoğlu ve eşi Leyla Tuğluoğlu ise Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi’nde sorgulandı. Hilmi Tuğluoğlu’nun kardeşi Ramazan Tuğluoğlu’nun da “radikal İslamcı ‘Selefi’ örgütüne üye olduğu”

iddiasıyla gözaltında tutulduğu öğrenildi. Hilmi Tuğluoğlu, 4 Aralık günü Ankara DGM tarafından “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla tutuklandı, eşi Leyla Tuğluoğlu ise serbest bırakıldı.

Hilmi Tuğluoğlu’nun ifadesinde, saldırıları gerçekleştiren örgütün “beyin takımından” olduğu iddia edilen Azad Ekinci’yi tanıdığını ancak örgütsel bir ilişkisi olmadığını söylediği öğrenildi.

Bu arada Suriye’nin Türkiye’ye teslim ettiği ve Hatay’da savcılık tarafından serbest bırakılan 20 kişinin durumu tartışma yarattı. Milliyet gazetesinde 3 Aralık günü yayınlanan haberde, bu kişilerin Türkiye tarafından arananlar listesinde olmadığı belirtildi.

Bunun dışında, saldırılarla ilgileri olduğu gerekçesiyle gözaltına alınan Murat İdrak, Bülent Tozoğlu, Ahmet Özaydın, Harun Gecü, Mustafa Atlıhan, Tarkan Kalaycı, Hakan Çalışkan, Burhan Perk, Nurettin Gündüz, Ramazan Tahta, Fevzi Yitiz, Adnan Eröz, Ahmet Demir, Mehmet Kuş, Yusuf Polat, Muhammed Emin Bastın adlı kişiler tutuklandı. Çok sayıda kişi ise DGM savcılıkları ve DGM’ler tarafından serbest bırakıldı.

Adnan Eröz, DGM’de verdiği ifadede, teslim olmak için geri döndüğünü ve pişmanlık yasasından faydalanmak istediğini söyledi. Eröz’ün, 15 Aralık’ta İran’dan havayoluyla geldiği Atatürk Havalimanı’nda teslim olduğu anlaşıldı. Yusuf Polat ve Fevzi Yitiz’in de pişmanlık yasasından yararlanmak istediği öğrenildi.

Bingöl’de Devlet İhaleleri ve ‘Derin’ Sorular... (Oral Çalışlar-Cumhuriyet/29 Kasım 2003)

(...) Bir aile, bu yoksul kentten varlıklı kesimi olarak dikkat çekiyordu. Bu aile Elaltuntaş ailesiydi. Neve Şalom Sinagogu’na yapılan saldırının faili olan Gökhan Elaltuntaş’ın ailesi. Yine gazetelere yansıyan bir bilgiye göre Bingöllü Yamaç aşiretinden gelen ailenin akrabası olan başka Bingöllü aileler de vardı. Bu ailelerden de acımasız Hizbullah militanları çıkmıştı. Okul önlerinde erkeklerle konuşan genç kızlara kezzap atan Hizbullah’ın “kezzap timi” nin şefi Muhittin Elaltunkara da Yamaç aşiretindendi. Gökhan Elaltuntaş’ın amcasının oğlu ailenin başka bir ferdi Ramazan Elaltuntaş, Hizbullah’ın ünlü tetikçilerindendi ve 60 kişiyi öldürmekten yargılanıyordu. Hizbullah lideri Hüseyin Velioglu’nun şoförü de bu aşirettendi ve ismi Şaban Elaltunteri’ydi. Burada dikkat çekici olan, bu aşiretin Hizbullah üreten militanlarının soyadlarının neredeyse hepsinin El’le başlamasıydı. Acaba bunlar sonradan İslam tarihinde çok kullanılan “El” sözcüğünü mahkeme kararıyla mı değiştirmişlerdi? Bütün bunlar, bilinmeyen şeyler değil. Hepsi devletin kayıtlarında bulunuyor.

Savaş Ay, Sabah gazetesinde, Gökhan Elaltuntaş’ın ailesinin yaptığı işleri şöyle sıralıyor: “Elaltuntaş ailesinin, Bingöl ve çevre illerde pek çok devlet ihalesine girdiği ve müteahhit firma olarak ihalelerin çoğunu kazandığı anlaşıldı. İnşaat malzemeleri ve elektrik teçhizatı konusunda iş yapan baba Şefik Elaltuntaş ve oğlu Fatih Elaltuntaş Milli Eğitim, İl Özel İdare, Bayındırlık Müdürlüğü ve bazı askeri karakol inşaatları için açılan ihaleleri kazanan firma olarak gözüküyor.”

Bu bilgilerden sonra şu soruları sorabiliriz:

1. Aralarında çok sayıda Hizbullahçının yer aldığı ve halen yargılandığı Elaltuntaş ailesinin mensupları, bütün bu ihaleleri hangi özellikleri nedeniyle ve nasıl kazandılar? Çünkü Bingöl gibi hassas bir ilde, askeri karakol dahil birçok önemli devlet ihalesi bir aileye öyle kolay kolay verilmez. Her şey didik didik edilir.
2. Bingöl gibi askeri güçlerin, güvenlik güçlerinin yoğun olduğu, her gelenin peşine güvenlik güçlerinin takıldığı, herkesin birbirini tanıdığı küçücük bir ilde, intihar eylemcileri nasıl oldu da dikkat çekmeden örgütlenip bombalama eylemlerine hazırlanabildiler? Bu hazırlıklar devletin güvenlik ve istihbarat güçlerinin dikkatini nasıl çekmedi?
3. Bingöl’de devlet güçleri PKK/KADEK’le mücadele içinde çok yoğun bir faaliyet yürütüyorlar. Aralarında MHP yöneticilerinin de bulunduğu ve Hizbullah militanlarının çıktığı bu aileler, hâlâ PKK/KADEK’e karşı bir denge ve destek gücü

olarak mı kabul ediliyor? Böyle bir bakış açısı, “Bunlar bizim çocuklarımız” gibi bir aymazlığı beraberinde mi getirdi?

4. Bu kentte Hizbullah'ın bilinmemesi mümkün değil. 200'e yakın militanı Bingöl Cezaevi'nde yatıyor. Bu arada El Kaide Türkiye'de terör eylemlerine gireceğini aylardır söylüyor. Bingöl'den militanlar Afganistan'a, Pakistan'a eğitime gidiyorlar. Bu bilgiler Bingöl'deki istihbarat ve güvenlik güçlerinin raporlarında yer alıyor mu? Almıyorsa, neden almıyor?

5. Saldırı eylemlerinden sonra, bu konuda bir araştırma başlatıldı mı? Bir istihbarat zaafının olduğu saptandı mı? Bu eksikleri gidermek amacıyla yeni araştırmalara girişildi mi?

6. Bomba tehditlerinin sürdüğü günümüzde acaba, yeni intihar eylemcilerinin önünü kesecek ciddi önlemler alındı mı? Bingöl'den gelen bilgiler kafaları karıştırmaya devam ediyor. Hizbullah militanları, devlet ihaleleri, işletilmeyen istihbarat... Soruları ve şüpheleri artırıyor...

Diğer Gelişmeler

Bakanlar Kurulu'nun 17 Kasım günü yapılan toplantısında, sinagoglara düzenlenen saldırılar ele alındı. Adalet Bakanı ve hükümet sözcüsü Cemil Çiçek, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, “Bu vahşetten sonra bize taziye mesajı gönderen bazı ülkeler vicdan muhasebesi yapmak zorundadır. Aksi takdirde döktükleri gözyaşı timsah gözyaşlarıdır” dedi. Türkiye'nin “teröre” karşı uluslararası platformda birçok kez mücadele çağrısında bulunduğunu anlatan Çiçek, şöyle devam etti:

“Ama bu çağrılarında maalesef gerekli, samimi ve zamanında bir cevap alınamamıştır. Türkiye terörle mücadelede yalnız bırakılmış bir ülkedir. Birçok ülke Türkiye'de can döken canilere destek olmuştur, lojistik destek sağlamış, himaye etmiştir. Şimdi yaşanan bu vahşetten sonra bize taziye mesajı gönderen bazı ülkeler vicdan muhasebesi yapmak zorundadır. Aksi takdirde döktükleri gözyaşları timsah gözyaşlarıdır.”

Ancak, 24 Kasım günü Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan “Hizbullah'ı bitirdik” başlıklı haberde, Eylül ayında Almanya'nın “IBDA-C ve Hizbullah'a karşı işbirliği” önerisinin geri çevrildiği anlatıldı. İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü yetkililerinin, Alman Federal Kriminal Dairesi'nin (Bundeskriminalamt-BKA) önerisine, “Biz bu örgütleri çöktük. Operasyonel güçleri yok. Gerek yok” yanıtı verdikleri anlatılan haberde, Alman yetkililerin, hükümet yetkililerinin İstanbul'daki bombalı saldırılardan sonra Avrupa'ya suçlamasını eleştirdikleri kaydedildi.

20 Kasım günü de Başbakan Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında düzenlenen toplantıda, saldırılar ele alındı. MİT Müsteşarı Şenkal Atasagun'un ve ilgili bakanların katıldığı toplantıda, sıkıyönetim uygulamasının tartışıldığı ve bu tür önlemlere şimdilik gerek duyulmadığı öğrenildi.

Saldırılar, 21 Kasım günü yapılan MGK toplantısında da ele alındı. Gazetelerde yer alan haberlere göre, toplantıda sunulan istihbarat raporunda Bosna-Hersek, Çeçenistan, Afganistan ve üç Arap ülkesinde askeri eğitim alan ya da çatışmalara katılan Türklerin

sayısının bini geçtiği vurgulandı. Raporla, El-Kaide kamplarında eğitim gören, ardından da Taliban saflarında çatışan Türklerin bazılarının halen Türkiye'de bulunduğu bilgisine de yer verildi.

MGK toplantısından sonra yayınlanan bildiri de özetle şöyle denildi

“Ülke genelinde güvenlik ve asayiş durumu gözden geçirilmiş, bu bağlamda, İstanbul'da meydana gelen terör saldırıları tüm boyutlarıyla ele alınmıştır. Yakın geçmişte terörden en çok zarar gören ve bu konuda acı deneyimler yaşamış, ancak demokratik yapısı ve hukuk düzeni içinde bu eylemleri etkisiz kılmayı başarmış olan ülkemizde, bu kez devletimizin ve ulusumuzun kararlılığı, dayanışması karşısında uluslararası terörün amacına ulaşamayacağı; gerçekleştirilen bu saldırıların uluslararası alanda terörizmle çok daha etkin bir savaşımın sürdürülmesi için bölgesel ve küresel düzeydeki işbirliğinin etkinleştirilerek yoğunlaştırılması gereği bir kez daha vurgulanmıştır.”

Toplantıda, MİT, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı istihbarat birimleri arasında koordinasyon sağlanması için özel çalışma grupları kurulmasının kararlaştırıldığı yolunda haberler basına yansıdı.

Saldırlara ilişkin ilginç gelişmelerden biri, İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah'ın ikinci saldırıdan basını sorumlu tutan konuşması oldu. İngiltere Başkonsolosluğu'nda ölen Hüseyin Apaydın ve Salih Çapkın adlı polisler için 22 Kasım günü düzenlenen törende konuşan Cerrah, basına ağır suçlamalar yöneltti. Cerrah, şunları söyledi:

“Ancak sorumsuzca davranan medya ve basınımız, maalesef failleri ve uzantılarını deklare ettiler. Eğer sorumsuzluk olmasaydı, şu anda bu şehitlerimiz burada yatmıyordu. Ancak sorumsuz yapılan bu yayınlar, özgür basın adına, maalesef 27 vatandaşımızın şehit olmasına sebep olmuştur. Yakalamak üzereydik, takip etmek üzereydik. Bunun için mutlaka Basın Yasası'nda bazı değişikliklerin olması lazım Sayın Başbakanım”

11 Eylül olaylarında ABD basınının üzerine düşen görevi yaptığını savunan anlatan Cerrah, “Ancak

burada yapmış olduğumuz her şey, faile uzanmak üzereyken, 1 saat arayla ve ikinci olayın failinin de kaçmasına sebep olmuştur. Bu mudur basın? Ve arkasından bazı basın mensupları, sorumsuzca benimle ilgili bazı yazılar yazmakta tereddüt göstermemişlerdir” dedi.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ise “Dünya bir 11 Eylül yaşadı. Acaba dünya medyasının elinde iki kuleden başka bir şey var mı? Yok. Bize ne oluyor ki? Bu bilgi akışlarını ifşa etmenin medyaya kazandırdığı nedir? İl Emniyet Müdürü’nün feryadı, bu tespitin çok acı bir tablosudur. Sizleri sorumluluğa davet ediyorum” dedi.

Celalettin Cerrah’ın konuşması basın örgütleri tarafından tepkiyle karşılandı. Bazı köşe yazarları, Cerrah’ın istifa etmesi gerektiği yönünde yazılar yazdılar.

Başbakan Erdoğan ise bu tür köşe yazıları konusundaki bir soruya “Bekara karı boşamak kolay. Terör her vurduğu yerde yöneticileri istifa mı ettirdi? Zaten terörün amacı budur. Biz böyle anlarda medyanın desteğinin güvenlik güçlerinin yanında olmasını istiyoruz” dedi.

Saldırıları çerçevesinde başka bir tartışmada da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın “İslami terör ifadesi kanıma dokunuyor” sözüyle başladı. Erdoğan, 25 Kasım günü Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde yaptığı konuşmada, “İslam’la terörün bir arada anılması beni huzursuz ediyor. İslami terör ifadesini duyduğum zaman buna tahammül edemiyorum” dedi

Erdoğan şöyle konuştu:

“Özellikle son yıllarda İslam’la terörü bir arada anma gibi gayret ortada. Teröre sıfat olarak İslam’ı giydirmek gibi bir gayret ortada. Tabii bu oyunu bozmak, şüphesiz hepimizin tek tek görevi olduğu gibi, bir arada topluca en önemli görevimizdir. Özellikle eğitim kurumlarında, bunun daha farklı şekilde öğrencilerimize yansıtılmasında büyük kaygılar olduğuna inanıyorum. Sıfat olarak bu kutsal değerimizi, dinimizi teröre giydirenler bunda mesafe alıyor gibi geliyor. Çünkü ‘ben Müslümanım’ diyen de bu ifadeyi kullanıyor. İslam’ın dışındaki tüm semavi dinlerin de teröre sıfat olarak giydirilmesine tahammül edemiyorum. Çünkü ortada bilimsel gerçek yok.”

Bu arada, 25 Kasım günü Avrupa Futbol Birliği UEFA tarafından alınan kararlar, Galatasaray ve Beşiktaş’ın yabancı takımlarla oynayacağı maçlar “güvenli olmadığı” gerekçesiyle İstanbul’dan alınıp başka bir ülkeye verildi.

Avrupa Konseyi’nin de bir iç yazışmayla Türkiye’de düzenlemeyi planladığı faaliyetleri güvenli

nedeniyle ertelediği haberi, 29 Kasım günü gazetelerde yayınlandı. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Walter Schimmer adına personele gönderilen mesajda, erteleme kararının hangi faaliyetler için alındığı hakkında detaylı bilgi verilmedi ancak, “Türkiye’de geçen hafta meydana gelen terörist saldırılar ışığında, Genel Sekreter, bu yılın sonuna kadar yapılması öngörülen önceden planlanmış bazı faaliyetleri erteleme kararı almıştır” denildi. Yazıda, faaliyetlerin yanı sıra personelin resmi nitelikli Türkiye ziyaretlerinin de özel izne tabi olacağı açıklandı.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 5 Aralık günü katıldığı bir televizyon programında, saldırıları gerçekleştiren gruba “isim konulmadığını” söyledi. Aksu, “Eylemlerin İmamlar Birliği ve Hizbullah ile alakası yok. Daha ayrı bir organizasyon, henüz ismini koymadık” dedi.

İstanbul Valisi Muammer Güler de 26 Aralık günü düzenlediği basın toplantısında, bombalı saldırıları düzenleyenlerin “daha önceden bilinen herhangi bir örgütle ilişkileri olmadığını, yurtdışı kaynaklı yeni bir örgüt kurma aşamasında bulduklarını” söyledi. Güler, “El Kaide’nin Türkiye’deki unsurlarıdır. İsim anlamında belli bir yapılanma yoktur. Daha önce yurtdışında eğitim gören kişilerin oluşturdukları bir platform gibi görünmektedir. Ama El Kaide ile bağlantılıdır. Onu kesinleştirmiş durumdayız” dedi.

Yayın Yasağı

Her iki saldırının hemen ardından İstanbul DGM Savcılığı’nın istemi üzerine İstanbul DGM, soruşturmalar hakkında yayın yasağı getirdi. 20 Kasım günü düzenlenen saldırıların ardından olay yerinde görüntü alan gazetecilerin filmlerine polisler tarafından el konuldu. Bazı gazeteciler ise iki saat kadar gözaltında tutuldu. (*Bkz. Düşünce ve İfade Özgürlüğü*)

Diğer Olaylar

22 Ocak günü Ankara Atatürk Bulvarı üzerindeki Yargıtay bahçesindeki hakim ve savcılarının servis araçlarının park alanına bırakılan bomba patladı. Araçlarda maddi hasara neden olan patlamada ölen ya da yaralanan olmadı.

25 Mayıs günü İstanbul DGM’nin otoparkına bırakılan bir bomba patladı. Patlamada, *Mustafa Başer* ve *Ekrem Baki* adlı polisler yaralandı.

3 Haziran günü de İstanbul’da DGM hakim ve savcılarını taşıyan araca Bakırköy’de bombalı saldırı düzenlendi. Bombanın, içinde 23 kişi bulunan midibüsün Bakırköy Taşhan köprüsünün altından geçtiği sırada uzaktan kumandayla patlatıldığı bildirildi. Patlama sonucunda, midibüste bulunan

DGM savcılarını *Hadi Salihoglu, Ahmet Ayvaz*, servis aracının sürücüsü *Hüseyin Gitsinalın*, öndeki polis aracında bulunan *Sevil İmişçi, Ragıp Sakalhoğlu* ile olay yerinden geçen *Azat Merseoğlu* ve *Halil Duran Şeker* hafif yaralandı. İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu, saldırıyı DHKP-C'nin üstlendiğini bildirdi.

Olaydan sonra SKY Türk televizyon kanalı ile Akşam ve Bakırköy Haber Manşet gazetelerinde "saldırıyı Hüseyin Fevzi Tekin adlı kişinin düzenlediği" yolunda haberler yayınlandı. Bunun üzerine Tekin, 10 Haziran günü avukatı Behiç Aşçıyla birlikte ÇHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyerek haberleri yalanladı.

İstanbul'da "DHKP-C üyesi olduğu ve 3 Haziran günü DGM'de görevli hakim ve savcılar taşıyan servis aracına yönelik saldırı ile İstanbul ve Ankara'daki çeşitli bombalama eylemlerinin faili olduğu" iddiasıyla gözaltına alınan İrfan (İnan) Gök ve Gök'e yardım ettiği öne sürülen Nadir Akgül, 19 Ekim günü DGM tarafından tutuklandı.

İstanbul DGM Savcılığı, İrfan (İnan) Gök ve Nadir Akgül hakkında dava açtı. İddianamede, Gök'ün TCY'nin 146. maddesi uyarınca ömür boyu hapis, Akgül'ün de "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla hapis cezasına mahkum edilmesi istendi.

11 Haziran günü Adana'da ABD Konsoloslugu'na bombalı saldırı düzenlendi. Cumali Kızılkoca adlı kişinin konsoloslugu'nun bahçesine attığı el bombalarından biri patladı. Patlamada yaralanan olmadı. Kızılkoca'nın attığı ikinci el bombası ise patlamadı. Bu bomba, daha sonra uzmanlar tarafından kontrollü olarak patlatıldı.

Kızılkoca'nın saldırıyı İsrail'in, Filistin halkına saldırılarına ve Hamas liderine suikast düzenlenmesine karşı misilleme olarak yaptığı öğrenildi. Adana Valisi Kemal Önal, saat 14.30 sıralarında konsolosluga girmek isteyen Cumali Kızılkoca'nın polisler tarafından uzaklaştırılmaya çalışıldığı sırada el bombalarını attığını bildirdi. Önal, olaydan sonra gözaltına alınan Kızılkoca'nın, herhangi bir örgütle ilişkisinin olmadığı yönünde ifade verdiğini söyledi.

Star gazetesinin İzmir Bürosu'na 14 Haziran günü bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda yaralanan olmadı. Olaydan 10 dakika kadar sonra gazeteyi telefonla arayan bir kişi saldırının bir süre önce yayınlanan "Ker-Kürt (Eşek Kürt)" başlıklı haberi nedeniyle düzenlendiğini söyledi.

Saldırı nedeniyle Sami Özbil (25) ve İbrahim A. (23) adlı kişiler İzmir'in Kuşadası ilçesine bağlı Davutlar beldesinde gözaltına alındı. Gözaltına alınanların "MLKP üyesi oldukları" ileri sürüldü.

Zaman gazetesinde yayınlanan haberde ise ölüm cezasına mahkum edilen Sami Özbil'in ölüm orucunda rahatsızlanması üzerine 2001 yılında geçici olarak tahliye edildiği, daha sonra cezaevine dönmemesi üzerine hakkında arama kararı çıkarıldığı anlatıldı.

Zaman gazetesinde bu dönemde, ölüm orucunda Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalandıkları için tahliye edilen mahkumların "aslında hasta olmadıkları ve eylemlere katıldıkları" yolunda haberler yayınlanmıştı. Haberlerde, ölüm orucunda sağlık durumları çoğunlukla bir daha düzelmeyecek biçimde bozulan mahkumları affeden Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de eleştirilmişti. (Bkz. *Cezaevleri*)

16 Temmuz gecesi İstanbul Zeytinburnu, Fatih ve Şehremini semtlerinde üç ayrı banka şubesine molotof kokteyli atıldı. Saldırılarda ölen ya da yaralanan olmadı.

Ankara'da Adalet Bakanlığı'na bağlı Hakim ve Savcı Adayları Eğitim Merkezi'nin bahçesinde 1 Ağustos günü bomba atıldı. İlk bomba merkezin bekçisi tarafından yakınlardaki bir inşaata atıldığında patladı. İkinci bomba ise polisin çevre güvenliği almadan ve özel giysi giymeden müdahale ettiği sırada patladı. Bomba imha uzmanı *Erol Gültekin*'in parmaklarının kopmasına neden olan patlamada yaralanan diğer 15 polisten *Necdet Haluk Esertepe, Abdullah Büyüktürk, Emin Gökbayrak, Sadık Yavuz, Turgut Şahinler, İsmet Doğru, Osman Kaya, Ahmet Gögebakan, Vedat Arabacıoğlu* ve *Alparslan Gürgenç*'in adı öğrenildi.

6 Ağustos günü İstanbul Halkalı'da askeri personeli taşıyan servis aracına bombalı saldırı düzenlendi. Olayda yaralanan olmadı.

10 Ağustos günü İstanbul'un Şişli ilçesinde bulunan AKP İstanbul İl Başkanlığı binasının yakınlığında bir bomba patladı. Patlamada yaralanan olmadı. Aynı gün Beşiktaş Okmeydanı'nda bulunan bir bomba da uzmanlar tarafından imha edildi.

28 Ağustos günü akşam saatlerinde Şırnak'ın Cizre ve Silopi ilçelerinde iki ayrı polis kontrol noktasına düzenlenen silahlı saldırılarda *Nurettin Ekiz, Suat Erdik, Cemal Topuz, Yüksel Canikli* ve *Veysel Şan* adlı polisler yaralandı.

Tunceli'nin Hozat ilçesinde 29 Eylül günü adı öğrenilemeyen bir astsubayın aracına yerleştirilen bomba, araç 51. İç Güvenlik Tugayı'nın garajında park halindeyken patladı. Astsubayın aracını park etmesinin ardından meydana gelen patlamada ölen ya da yaralanan olmadı. Patlamada, garaj ve üç araç kullanılmaz hale geldi.

Saldırılardan sonra Silopi'de 12 kişinin gözaltına alındığı bildirildi. Gözaltına alınanların adları şöyle:

Salih Kol, Ramazan Atak, Hasan Atak, Abbas Atak, Zeki Şakir, Hüsnü Şakir, Hacı Kiran, Mehmet Kiran, Güngür Akın, Selim Akın, Ferhan Ayaz ve Şehmuz Ayan.

Giresun'un Ericek köyü yakınlarındaki Orman İşletme Şefliği şantiyesine 2 Ekim günü baskın düzenleyen silahlı bir grup *Beykant Oflu* adlı işçiyi kaçırdı. TIKKO militanı oldukları ileri sürülen söz konusu kişiler Oflu'yu iki saat kadar sonra serbest bıraktı.

15 Ekim günü Diyarbakır'ın Dicle ilçesinde bir polis noktasına düzenlenen saldırıda adı öğrenilemeyen *bir polisin* yaralandığı bildirildi. Saldırının ardından Orhan Uyguner, Yüksel Bozkurt, Ahmet Akengin ile Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımıcısı Zülfi Binbir gözaltına alındı.

17 Ekim gecesi Ankara, İstanbul ve İzmir'de bombalı saldırılar düzenlendi.

Ankara'nın Çankaya semtinde Dışişleri Bakanlığı ek binasının yakınlarına bırakılan iki bombanın patlaması sonucunda çevredeki araçlarda hasar meydana geldi. Bombalardan birinin AKP Samsun Milletvekili Mustafa Çakır'ın oturduğu binanın önünde patladığı bildirildi.

İstanbul Sanayi Odası binasının arka tarafına bırakılan ses bombası maddi hasara neden oldu. Taksim'de ise TRT stüdyolarının önüne bırakılan bir bomba patladı.

İzmir'de ise Alsancak semtinde bulunan Türk-Amerikan Derneği Lokali'nin girişine bırakılan bomba, binanın camlarının kırılmasına neden oldu.

19 Ekim gecesi İstanbul Şişli'de bir polis aracına molotof kokteyli atıldı. Olayda *Mehmet Balık* ve *Memik Aytakin* adlı polisler hafif yaralandı. Aynı saatlerde AKP Zeytinburnu İlçe Merkezi'nin bulunduğu binanın girişine atılan molotof kokteyli, binada hasara neden oldu.

21 Ekim günü Mardin'in Derik ilçe merkezindeki polis noktaları ve İlçe Emniyet Müdürlüğü binasına açılan ateş sonucu Başkomiser *Faik Kahraman*, polis memurları *Nazif Özel*, *Mehmet Erol* ile binada görevli bir kalorifercinin yaralandığı öğrenildi. Saldırının Derik ilçesine bağlı Kovalı köyünde, askerlerin köylülerin üzerine ateş açmasına misilleme olarak düzenlendiği bildirildi.

Adana Afet Evleri mahallesinde bulunan polis lojmanlarına ve bir okula 27 Ekim günü bombalı saldırı düzenlendi. Polis lojmanına atılan bombanın patlamadığı, 75. Yıl Lisesi'nin bahçesine atılan bombanın ise maddi hasara neden olduğu bildirildi.

Tunceli Şehit Nahit Bulut Polis Karakolu'na 13 Kasım günü akşam saatlerinde bombalı saldırı düzenlendi.

Olayda, nöbet tutan polis memurları *Savaş Meral* ve *Orhan Burç* ağır yaralandı.

29 Kasım günü Siirt'in Aydınlar ve Eruh ilçeleri arasındaki yolda bulunan bir polis noktasına düzenlenen silahlı saldırıda *İsa Çetin* ve *Mehmet Ali Gündoğan* adlı polisler yaralandı. Saldırıdan sonra düzenlenen ev baskınlarında DEHAP İl Örgütü yöneticisi Agit Kaçar, Özgür Toplum Partisi Merkez İlçe Örgütü yöneticisi Tahir Oğuz, Belediye Meclisi üyesi Musa Şen, Abdulselam İnan, Maşallah Uçar ve Veysel Adıgüzel gözaltına alındı.

İstanbul, İzmir ve Ankara'da 12 Aralık gecesi adliye binalarına bombalı saldırılar düzenlendi. Saldırılarda ölen ya da yaralanan olmadı. İstanbul'daki patlama İstanbul Adliyesi'nin otopark çıkışında meydana geldi. Patlamada, adliyenin ve karşısında bulunan İran İslam Cumhuriyeti İlköğretim Okulu'nun camları kırıldı. İzmir'de ise Yeşilyurt Karakolu ve Bayraklı semtindeki adliye binasının yakınlarında iki patlama oldu. Ankara adliyesinin arka bölümündeki çöplüğe bırakılan bomba da saat 19.00 sıralarında patladı.

23 Aralık günü İstanbul Bağcılar'da bir işyerinin önüne bombalı pankart asıldı. Bomba, uzmanlar tarafından imha edildi. Pankartın DHKP-C tarafından asıldığı bildirildi.

İstanbul Eminönü'nde bulunan İstanbul Ülkü Ocakları binasının girişine bırakılan bomba 30 Aralık günü saat 07.30 sıralarında patladı. Patlamada, ölen ya da yaralanan olmadı.

Siyasi Cinayet Davaları

Kemal Türkler Davası: 22 Temmuz 1980 tarihinde DISK Genel Başkanı Kemal Türkler'i İstanbul Merter'de öldürdüğü iddiasıyla Ünal Osmanağaoğlu hakkında açılan davaya 21 Ocak günü İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada, Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nden getirtilen MHP ana davasına ilişkin 56 çuval içindeki dosya ve eklerinin incelendiği ve yeni delillere rastlanmadığı için 10 Ocak günü geri gönderildiği açıklandı. Bunun üzerine söz alan müdahil Avukat Rasim Öz, "6 yıldan beri MHP ana davası dosyasını istiyoruz. Sonunda geldi. 3 gün içinde geri gönderildi. Dosyayı, Ankara Ağır Ceza Mahkemesi 8 yıldır inceliyor. Ancak hala incelemeyi tamamlayamadı. Onların 8 yılda tamamlayamadığını mahkeme nasıl 3 gün içinde bitirebiliyor? Dosyanın yeniden incelenmesini istiyoruz" dedi.

Öz, MHP İstanbul davası ve Susurluk davasında suikastta kullanılan silahları nasıl temin ettiğini anlatan Haluk Kırcı, Avni Musulluoğlu ve Mithat Şimşek'in ifadelerinin de getirtilmesini istedi. Ünal

Osmanağaoğlu'nun avukatları da davada daha önce azmettirici olarak yargılanan ancak beraat eden DYP eski milletvekili Celal Adan'ın tanık olarak dinlenmesini istediler. Mahkeme, avukatların isteklerini reddetti.

Dava 14 Nisan günü sonuçlandı. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Osmanağaoğlu hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Türkler ailesinin avukatı Rasim Öz, kendilerinin öne sürdüğü delillerin toplanmadığını, hazırlık soruşturmasında sanığı suçlayan tanıkların dinlenmediğini söyledi.

Kemal Türkler'in eşi Sabahat Türkler ise "Olayı, yaşadığımız apartmandaki herkes görmüştü. Fakat mahkemeye gelip tanıklık yapmadılar. Haklı olarak korktular. Benim küçük kızım her şeyi görmüştü. Ama bu dikkate alınmadı" dedi.

Ankara Bahçelievler'de yedi TIP'li öğrencinin öldürülmesi davasında yedi kez ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen Osmanağaoğlu, bu nedenle cezaevinden çıkamayacak. Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede Osmanağaoğlu'nun TCY'nin 149/2. maddesi uyarınca, "Ahaliyi ayaklandırarak birbirini öldürmeye sebebiyet vermek" suçundan ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu. Dava süreci şöyle gelişti:

12 Eylül öncesinde MHP'nin önde gelen adlarından Yılma Durak, Sıkıyönetim Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmada, azmettirici olarak MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'i suçlamıştı. Abdülselem Karakuş da, suikastı İsmet Koçak, Osmanağaoğlu ve Aydın Eryılmaz'la birlikte gerçekleştirdiklerini itiraf etmişti. Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nde görülen davada Alparslan Türkeş'le birlikte azmettirici olmakla suçlanan dört sanık beraat etti. Abdülselem Karakuş 12 yıl 6 ay, Aydın Eryılmaz ise 10 yıl ağır hapis cezasına mahkum edildi. Osmanağaoğlu, yurtdışına kaçtığı için dosyası ayrıldı ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi. Daha sonra dosyada uzun süre herhangi bir gelişme yaşanmadı. Dava, Türkler ailesi ve Avukat Rasim Öz'ün çabalarıyla 1996 yılında Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yeniden açıldı. 1999 yılında Kuşadası'nda kardeşi Tamer Osmanağaoğlu'nun kimliğiyle yakalanan Osmanağaoğlu'nun Orman Bakanlığı'ndan alınan Milli Park'ı işlettiği ortaya çıktı. Ünal Osmanağaoğlu mahkemede Türkler'in kızı Nilgün Soydan tarafından da teşhis edildi.

Bedrettin Cömert Cinayeti: 1978 yılında Ankara'da Doç. Dr. Bedrettin Cömert'i öldüren Rıfat Yıldırım'ın yargılanmasına 23 Ocak günü Ankara 4. Ağır Ceza

Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada Yıldırım'ın avukatları Neslihan Duran, Hüseyin Ayan ve Yıldırım Ak, Doç. Dr. Cömert'in öldürüldüğü tarihte, Yıldırım'ın Samsun'da akrabası Necmi Alp'in yanında olduğunu, bu nedenle Alp'in tanık olarak dinlenmesini istediler.

16 Nisan günü sonuçlanan davada, Rıfat Yıldırım hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verildi.

Yıldırım, Cömert'in öldürülmesinin yanı sıra 25 Mayıs 1978 tarihinde Ankara Abidinpaşa Lisesi önünde öğrencilerin üzerine ateş açılması ve bir kahvenin taranması nedeniyle ömür boyu hapis cezası istemiyle yargılanıyordu. Almanya'da yakalanan Yıldırım, AB'ye uyum yasaları çerçevesinde ölüm cezasının kaldırılmasından sonra Türkiye'ye iade edilen ilk siyasi suçlu oldu. 2 Aralık 2002 tarihinde İstanbul'a getirilen Rıfat Yıldırım daha sonra Ankara'ya gönderildi. Yıldırım, 3 Aralık 2002 tarihinde de tutuklandı.

Rıfat Yıldırım, 3 Temmuz 1979 tarihinde dönemin Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) Burdur İl Başkanı Avukat Mehmet Öztürk'ü silahla yaraladığı gerekçesiyle yargılandığı davada 15 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

Onat Kutlar Davası: 30 Aralık 1994 tarihinde İstanbul Taksim'deki Opera Pastanesi'ne yerleştirilen bombanın patlaması sonucu gazeteci-yazar Onat Kutlar ve arkeolog Yasemin Cebenoyan'ın ölümü nedeniyle "PKK üyesi oldukları" iddia edilen 20 kişi hakkında açılan dava, 26 Şubat günü sonuçlandı.

İstanbul DGM, sanıklardan Deniz Demir, Hicran Kaçmaz ve Abdülcelil Kaçmaz'ı TCY'nin "devlet topraklarının bir kısmını ya da tamamını devlet idaresinden ayırmaya teşebbüs etmek" suçuna ilişkin 125. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum etti. Hakkında TCY'nin 59. maddesi uygulanmadığı için Deniz Demir, ölene kadar cezaevinde kalacak. Hicran Kaçmaz ve Abdülcelil Kaçmaz hakkında ise TCY'nin 59. maddesi uygulandı. Bu sanıklar, İnfaz Yasası uyarınca yaklaşık 36 yıl cezaevinde kaldıktan sonra tahliye edilebilecek. DGM, Deniz Demir ve Hicran Kaçmaz'ın itirafçı olmak için yaptıkları başvurunun kabul edilmediğini de açıkladı.

Aynı madde uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen Hasan Kızılkaya'nın cezası, yakalandığı tarihte 18 yaşından küçük olduğu için 16 yıl 8 ay hapis cezasına indirildi. Kızılkaya, cezaevinde kaldığı süre dikkate alınarak tahliye edildi. Hasan Ergün ve Kemal Aydın adlı sanıkları "yasadışı örgüt üyesi oldukları" gerekçesiyle 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum eden DGM, Mehmet Şah Altan,

Abdülhalik Yunus ve Mehmet Uğurlu hakkında beraat kararı verdi. Abdullah Yunus, Zeydin Güleç, Abdullah Çolak, Ömer Filizer, Hamit Şen, Nimet Kaçmaz, Sait Aytemiz, Abdulkadir Er, Abdülrezzak Aydın, Ramazan Gülle ve Mehmet Ali Güneşli hakkındaki dava Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelendi. Hamit Şen hakkında ise “patlayıcı madde imal etmek” suçundan beraat, “yasadışı örgüt üyeliği” suçundan ise erteleme kararı verildi.

Sanıklardan Hasan Kızılkaya, 30 Haziran 1995 tarihinde Batman Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördüğünü ve tecavüze uğradığını açıklamıştı. Kızılkaya, Hasan Ergün ve Kemal Aydın hakkında açılan dava, daha sonra Kutlar davasına eklenmişti. Bombalı saldırı, İBDA/C örgütü tarafından üstlenildiği halde DGM Savcılığı, PKK üyesi olduğu iddia edilen 20 kişi hakkında dava açmıştı.

“Turizmi baltalamak için” The Marmara Otelinin bombalanmasına karar verildiği ileri sürülen gerekçeli kararda, Mesut Ünsal'ın isteği üzerine Deniz Demir ve Gülşen Özdemir'in otele bomba koymayı kararlaştırdıkları, Hamit Şen'in evinde yapılan bombayı Gülşen Özdemir ve Deniz Demir'in Opera Pastanesi'ne bıraktıkları anlatıldı. Kararda, eylem kararı veren Mesut Ünsal ve eylemi gerçekleştirenlerden Gülşen Özdemir'in 1 Şubat 1995 tarihinde Haliç köprüsünün ayaklarına yerleştirdikleri bombanın patlaması sonucu öldükleri belirtildi.

Mısır Çarşısı Davası: 9 Temmuz 1998 tarihinde İstanbul'daki Mısır Çarşısı'na bomba yerleştirerek 7 kişinin ölümüne 120 kişinin yaralanmasına neden oldukları iddia edilen 15 kişinin yargılandığı dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

21 Temmuz günü İstanbul DGM'de yapılan duruşmada, ODTÜ tarafından hazırlanan rapor okundu. Raporunda, patlamanın büfedeki fırında meydana gelmiş olabileceği belirtildi.

İddianamede yer alan olaylardan Erdal Nayır'ın öldürülmesi (28 Temmuz 1997) konusunda söz alan Avukat Ayhan Erdoğan da, olaydan sonra çekilen görüntülerle iddianamede geçen olay anlatımının farklı olduğunu söyledi. Olay yerinde çekilen fotoğrafları mahkemeye veren Erdoğan, Adli Tıp raporunda imzaları bulunan uzmanların da katılımıyla keşif yapılmasını ve sanıkları sorgulayan polislerin tanık olarak dinlenmesini istedi. Bu konu 1 Ekim günü yapılan duruşmada yeniden gündeme geldi. Erdoğan, Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan raporda, kurumun Başkanvekili Mustafa Okudan yerine isimsiz bir imza atıldığını belirtti. Erdoğan, “Bu dosyaya dışardan müdahale var. Bu durum eksiklik olarak değerlendirilemez. Bu imzayı atan kişinin tespit edilmesi ve hakkında suç duyurusunda bulunulması gerekir” dedi.

Sanıklarından Kadriye Kübra Sevgi de “Topluma Kazandırma Yasası” olarak bilinen pişmanlık yasasından yararlanmak istediğini söyledi. DGM, Kadriye Kübra Sevgi'nin ifadesinin yasadan yararlanıp yararlanamayacağını sorulması için Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderilmesini kararlaştırdı.

24 Aralık günü yapılan duruşmada, Heval Öztürk ve Maşallah Yağan tahliye edildi.

Davada, Pınar Selek, Abdülmecit Öztürk (tutuklu), Alaattin Öget (tutuklu), İsa Kaya (tutuklu), Kübra Sevgi (tutuklu) hakkında TCY'nin 125. maddesi uyarınca ömür boyu, Baran Öztürk, Heval Öztürk (tutuklu), Ercan Alır, Maşallah Yağan, Delibaş Arat, Menderes Öget, Erkan Öget, Hasan Kılıçdoğan, Alican Öget ve Suat Kaya hakkında ise hapis cezası isteniyor.

Devrimci Sol Davası: Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 1.243 sanıklı Devrimci Sol davasına ilişkin kararı Kasım ayında bozdu. Sıkıyönetimin kalkmasından sonra Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne devredilen dosyada yapılan inceleme sonucunda 100 kadar klasörün kaybolduğu belirtilen kararda, “31 çuvaldan oluşan dosyada 19 numaralı çuvalın bulunmadığı, iddianame asılları ile gerekçeli kararın 2.205 ile 2.460. sayfaları ile bazı sanıklar hakkındaki hazırlık soruşturması evrakları ve sorgu tutanaklarının mevcut olmadığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın eksikliklerin tamamlanması için yazılar yazmasına karşın eksikliklerin giderilmediği, bu hususların dosyayı esastan incelemeyi olanaksız kıldığı anlaşıldığından kararın bozulmasına oybirliğiyle karar verildi” denildi.

İstanbul Üsküdar Cumhuriyet Savcılığı ise klasörlerin bulunması nedeniyle “karar düzeltme” istemiyle Aralık ayında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurdu. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, istemi yerinde bulursa, dosya yeniden Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nde ele alınacak.

Avukatlar Behiç Aşçı ve Cemal Yücel, 6 Aralık günü düzenledikleri basın toplantısında, davanın uzun sürmesi nedeniyle AIHM'e başvurma kararı aldıklarını bildirdiler.

İstanbul Sıkıyönetim 2 No'lu Askeri Mahkemesi'nde 1981 yılında görülmeye başlanan dava, 1991 yılında karara bağlanmış ve sanıklara 2 yıl 9 aydan ölüm cezasına kadar değişen cezalar verilmişti. Kararın Yargıtay tarafından bozulmasından sonra sıkıyönetimin kaldırılması nedeniyle dosya, Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne devredilmişti. Bu mahkeme de davayı 1999 yılında sonuçlandırdı.

Devrimci Sol Davası: “DHKP-C üyesi oldukları ve İstanbul DGM Savcısı Yaşar Günaydın (6 Şubat

1992), koruma polisi Şaban Ceylan, makam şoförü Halis Balta ve emekli Orgeneral Adnan Ersöz'ün (13 Ekim 1991) ölümüyle sonuçlanan silahlı saldırılara katıldıkları" iddia edilen üç kişinin yargılandığı dava, 26 Eylül günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Yasemin Okuyucu, Metin Dikme ve Bayram Kaya'yı TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum etti. Metin Dikme'nin avukatı Ercan Kanar, müvekkilinin bir önceki duruşmada, "Pişmanlık Yasası"ndan yararlanmak için dilekçe verdiğini hatırlattı ve Dikme'nin "yasanın içeriğini inceledikten sonra" bu kararından vazgeçtiğini söyledi.

Devrimci Sol Davası: "DHKP-C üyesi oldukları ve 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e suikast düzenlemeyi planladıkları" ileri sürülen Ercan Kartal, Fadime Baştuğ ve 20 Aralık 2002 tarihinde ölüm orucunda ölen Berkan Abatay hakkında açılan dava, 28 Mayıs günü sonuçlandı.

İstanbul DGM, Kartal'ı "9 Ocak 1996 tarihinde, Sabancı Holding yöneticileri Özdemir Sabancı, Haluk Görgün ve sekreter Nilgün Hasefe'nin öldürüldüğü eylemin planlanması ve 12 Eylül darbesinin lideri Kenan Evren'e suikast düzenlemek için hazırlık yapılmasının da içinde bulunduğu çeşitli eylemler" nedeniyle ömür boyu hapis cezasına mahkum etti. Ercan Kartal, şartlı tahliye hakkından yararlanamayacak ve ölene kadar cezaevinde kalacak. Fadime Baştuğ "yasadışı örgüt üyesi olduğu ve Evren'e suikast düzenlemek için hazırlık yaptığı" gerekçesiyle 15 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Abatay hakkındaki dava ise düştü.

22 Nisan 1999 tarihinde sonuçlanan davada, haklarında ölüm cezası istenen Abatay ve Baştuğ'a "yasadışı örgüte üye oldukları" gerekçesiyle 12 yıl 6 ay, İlhan Uçar'a "yasadışı örgüte yardım ettiği" gerekçesiyle 3 yıl 9 ay hapis cezası verilmişti. Hakkında ölüm cezası istenen Ercan Kartal ile Filiz Gencer, Şerif Minaz ve Canan Ferai Köker ise beraat etmişti. Yargıtay, Kartal'ın beraatı ile Berkan Abatay ve Fadime Baştuğ'a verilen hapis cezalarını bozmuş, Uçar hakkındaki hapis cezası ile Filiz Gencer, Şerif Minaz ve Canan Ferai Köker hakkındaki beraat kararlarını onamıştı. Bunun üzerine yeniden görülen dava, 8 Mayıs 2001 tarihinde sonuçlanmış ve Kartal, TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkum edilmişti. Abatay ve Baştuğ'a ise "yasadışı örgüt üyesi oldukları" gerekçesiyle 15'er yıl hapis cezası verilmişti. DGM, İlhan Uçar hakkında ise "ilk yargılamada verilen hapis cezasının Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmesine" karar vermişti.

Devrimci Sol Davası: "Devrimci Sol üyesi oldukları, 1991-1993 yılları arasında 13'ü polis 16 kişiyi öldürdükleri ve çeşitli eylemler gerçekleştirdikleri" ileri sürülen 31 kişi hakkında açılan dava, 18 Aralık günü sonuçlandı.

İstanbul DGM, sanıklardan Erkan Koç'u TCY'nin 146/1 maddesi uyarınca ağırlaştırılmış ömür boyu, Özden Bilgin, Erol Çam, Dursun Bütüner, İsmail Yiğit ve Yeşim Taciroğlu'nu aynı madde uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum etti. Koç, ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezası nedeniyle ölene kadar cezaevinde kalacak. Ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen diğer sanıklar ise İnfaz Yasası'ndan yararlanabilecek. Abdurrahman Kayhan ve Perihan Sürücü'ye "yasadışı örgüt üyeliği ve patlayıcı madde atmak" suçlarından 20 yıl 6'şar ay hapis cezası veren DGM, İbrahim Döğüş, Alişan Yalçın, Cemalettin Erdemli, Rıza Demirel ve Cafer Sadık Gökçen'i de "yasadışı örgüt üyeliği" suçundan 12 yıl 6'şar ay hapis cezasına mahkum etti. Ali Ekber Pamuk'a ise aynı suçtan 8 yıl 4 ay hapis cezası verildi. Kemal Mete Sözen, Talat Ünlü ve Emrah Pamuk'un beraat ettiği davada, Fethiye Yalçın, İsmail Kulak, Mehmet Emin Yıldırım, Ercan Yeşil, Hacı Güler, Zeki Tanrıverdi, Erdoğan Aktaş, Mehmet Kulak, Kasım Kulak ve Yusuf Büyükdag hakkındaki dava zamanaşımı nedeniyle ortadan kalktı. Hasan Dinler ve Harun Kartal hakkındaki dosya ise yargılama süresince ifadeleri alınmadığı için ayrıldı.

Ayhan Çevik'e Bombalı Saldırı Davası: Ankara DGM Savcılığı, "Çankırı eski Valisi Ayhan Çevik'e 5 Mart 1999 tarihinde düzenlenen bombalı saldırıya katıldığı ve TIKKO üyesi olduğu" iddia edilen Selma Korkut hakkında Ocak ayında dava açtı. Selma Korkut'un 2002 yılı Aralık ayında teslim olduğu açıklanmıştı.

Bu arada Haziran ayında Yargıtay 9. Ceza Dairesi, saldırı nedeniyle Kemal Ertürk, Mesut Deniz, Küçük Hasan Çoban ve Kemal Kaygısız'a TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca verilen ölüm cezasını ömür boyu hapis cezasına çevirerek onadı. Yargıtay, Hakan Eren ve Nihat Konak'a verilen 15 yıl, Savaş Kör'e verilen 15 yıl 1 gün hapis cezalarını da onadı. Daire, haklarındaki dava ertelenen sanıklar hakkındaki kararı da onadı. Lale Açık hakkındaki 15 yıl hapis cezası kararı ise bozuldu.

Ankara DGM'de ikinci kez yargılanan Lale Açık, Kasım ayında sonuçlanan davada ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi.

14 Şubat 2002 tarihinde Ankara DGM'de sonuçlanan davada, Şener Kökten, Erkan Balçık, Devrim Karacan, Bülent Ertürk, Özgür Deniz Demirdiş, Arap Deniz, Bilal Ekin, Halil Köseoğlu, Cemile Sönmez, Serdal Çitil, Murat Yılmaz, Sevinç Güden, Selahattin Yurdaer, Murat Demirdiş, Turan Açık, Ömer Necmi Hatipoğlu, Aziz Batur, Cafer Kaya Bozkurt, Metin Sezgin ve Eren Karacan hakkındaki dava Şartla Salıverilme Yasası uyarınca ertelenmiş, ölüm orucunda ölen Muharrem Horuz hakkındaki dava ise ortadan kalkmıştı.

23 Haziran günü Sivas'ta "TIKKO üyesi olduğu" iddia edilen Tahsin Geçimli adlı kişi gözaltına alındı. Adının Kenan Özyürek olduğu öğrenilen kişi ise kaçmayı başardı. Geçimli ve Özyürek'in "Çevik'e düzenlenen bombalı saldırıya katıldıkları" ileri sürüldü. Geçimli 24 Haziran günü tutuklandı.

Mavi Çarşı Davası: "13 Mart 1999 tarihinde İstanbul Göztepe'de Mavi Çarşı adlı iş merkezine molotof kokteyli atarak 13 kişinin ölümüne neden oldukları" iddiasıyla Ergin Atabay, Abdullah Günay, Azime Işık ve Metin Yamalak hakkında açılan dava, yıl içinde sonuçlanmadı. Duruşmalarda önemli bir gelişme yaşanmadı.

Davada sanıkların TCY'nin 125. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesini isteniyor.

Jak Kamhi'ye Suikast Girişimi: "28 Ocak 1993 tarihinde Türkiye'deki Museviler tarafından kurulan 500. Yıl Vakfı'nın Başkanı işadamı Jak Kamhi'ye düzenlenen suikast girişimine katıldığı" iddia edilen Yaşar Polat'ın yakalandığı açıklandı. MİT tarafından yakalandığı açıklanan Polat, 1 Şubat günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı. Saldırı nedeniyle İstanbul DGM'de yargılanan Can Özbilen, Osman Erdemir ve Ali Rıza Bayramçavuş ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmiş, Ahmet Burak beraat etmişti. Firari sanıklar Kamil Aşkın, Yaşar Polat ve Ayhan Sağ'ın dosyaları ise ayrılmıştı.

Sivas katliamı: Sivas katliamı (2 Temmuz 1993) nedeniyle aranan Muammer Özdemir, Yalçın Kepenek ve Mustafa Uğur Yaraş, Ocak ve Şubat aylarında yakalandılar. Muammer Özdemir, 17 Şubat günü tutuklandı. Sivas katliamından sonra tutuklanan Özdemir, 25 Mart 1994 tarihinde Ankara DGM'de yapılan duruşmada tahliye edilmişti. Yargılama sonucunda Özdemir'e verilen 5 yıl hapis cezası, 1999 yılı Ocak ayında Yargıtay tarafından onanmıştı. Kepenek ise 25 Mart 1994 tarihinde Ankara DGM tarafından tahliye edilmişti. İlk yargılamada 3 yıl hapis cezasına mahkum edilen Kepenek, Yargıtay'ın kararı bozmasından sonra 7 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. 28 Şubat günü Balıkesir'in Bandırma ilçesinde yakalanan Mustafa Uğur Yaraş, Ankara DGM tarafından ölüm cezasına mahkum edilmişti. Yaraş'ın yaklaşık 6 yıldır sahte kimlikle kardeşi Fikret Yaraş'ın yanında yaşadığı öğrenildi.

Bu arada Hürriyet gazetesinde 9 Mayıs günü yayımlanan bir haberde de, Ankara DGM tarafından hapis cezasına mahkum edilen Adem Ağbektas, Adem Bayrak, Mehmet Yılmaz, Sedat Yıldırım, Hayrettin Gül ve Etem Ceylan'ın Almanya'da bulunduğu anlatıldı. Haberde, bu kişilerden Adem

Ağbektas ve Etem Ceylan'ın iltica isteğine yönelik itirazın incelendiği, Bayrak, Yılmaz ve Yıldırım'ın iltica başvurularının reddedildiği, Gül'ün de sınırdışı edilmek üzere cezaevinde tutulduğu öğrenildi. Yıldırım, Ankara DGM tarafından ölüm cezasına mahkum edilmiş, ancak olay sırasında 18 yaşından küçük olduğu için ölüm cezası 20 yıl hapis cezasına indirilmişti.

7 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilen Adem Ağbektas'ın Badenwürttemberg'de Milli Görüş'e ait bir camide imamlık yaptığı anlatılan haberde, Ağbektas'ın "3 yıl ceza verdiler bana. İzinsiz gösterinin suçu normalde 2-3 aydır. Zaten tutuklu yargılandığım için içerdeki süre sayılınca serbest kaldım. Dış etkenler nedeniyle davanın gidişatı değişti. 3 yıl cezayı, hiç katılmadığım bir yürüyüşe katıldı diye veriyorlar. Bu da, yürüyüşe katılmış olsam bile çok yüksek bir ceza. Ben ceza yüksek diye karşı taraf da ceza az diye itiraz etti. Bir baktım ki 7.5 yıl almışım. Zaten üç yıllık cezamı çekmişim. Bir de böyle bir haksızlık yapılırca anladım ki bana yaşam hakkı tanımayacaklar. Almanya'ya geldim" dediği belirtildi.

Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Feyzullah Aslan 9 Mayıs günü düzenlediği haftalık basın toplantısında, Sivas katliamı davasında hapis cezasına mahkum edilen Mehmet Yılmaz'ın Almanya'da yakalandığını ve Türkiye'ye iade edilmek üzere tutuklandığını bildirdi. (Topluma Kazandırma Yasası'ndan yararlanmak için başvuran Sivas katliamı sanıklarının durumu için *Bkz. Kürt Sorunu*)

Umut Operasyonu: "Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok ve Muammer Aksoy'un öldürülmesinin de aralarında bulunduğu 22 olayın failleri oldukları" gerekçesiyle sekiz sanığın yeniden yargılanmasına 3 Şubat günü Ankara DGM'de başlandı.

Yargıtay'ın kararı bozmasından sonra yapılan ilk duruşmaya tutuklu sanıklar Ferhan Özmen, Mehmet Ali Tekin, Hasan Kılıç, Yusuf Karakuş, Muzaffer Dağdeviren, Abdülhamit Çelik, Fatih Aydın, Mehmet Şahin katıldı. Duruşmada, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma ilamını okunmasından sonra görüşleri sorulan sanıklardan Muzaffer Dağdeviren bozma kararına uyulmasını istedi. Diğer sanıklar ve avukatları ise mahkemenin ilk kararında direnmesini istediler.

Müdahil avukatlarından Hakkı Suha Okay, Yargıtay'ın "örgüt yönünden doğrudan zarar görmedikleri" gerekçesiyle müdahilliklerinin hukuken geçersiz olduğuna karar verdiğini anımsatarak, "Mumcu, Kışlalı, Aksoy ve Üçok, örgütün amacı doğrultusunda öldürülmüştür. Örgütün amacı şeriat devleti

kurmaktır. Bu kişiler şeriat devleti önündeki engeller oldukları için öldürülmüşlerdir. Dolayısıyla müdahilliklerin devamına karar verilmesini istiyoruz” dedi. DGM, Yargıtay’ın bozma kararına uyulduğunu açıkladı. DGM Başkanı daha sonra, Aksoy’un öldürüldüğü 31 Ocak 1990 tarihinde olay yerinde tutanak düzenleyen polis memurları Mehmet Gözütok, Abdurrahim Koşar, Salih Sahur ve Erdoğan Yurdaer’in tanık olarak dinlenmelerine karar verildiğini açıkladı. Aksoy’un öldürüldüğü yerde ele geçirilen 3 adet boş kovana ilişkin yazışmaların örneklerinin de istenmesinin kararlaştırıldığını belirten DGM Başkanı, Üçok’a bombalı paketi gönderen kargo görevlisi Gülay Calap’ın dinlenmesine ve İran uyruklu Abbas Gulamzade’nin kaçırılmasıyla ilgili olarak İstanbul DGM’den dava dosyasının istenmesine karar verildiğini belirtti.

17 Mart günü yapılan duruşmada, Aksoy’un öldürülmesinin ardından olay yeri tutanağı düzenleyen polis memurları dinlendi. Olay tarihinde Bahçelievler Polis Karakolu’nda görevli polis Mehmet Gözütok, olay yerinde 3 boş kovani ve bir deforme olmuş mermi çekirdeği bulduklarını söyledi. Gözütok, DGM Başkanı’nın “Tutanak düzenleyip kovanların Geco marka olduğunu yazmışsınız. Sonradan bunların HP marka olduğu anlaşılmış. Kovanların Geco marka olduğuna emin misiniz? Başka marka biliyor musunuz?” sorusuna “Kovanların Geco marka olduğunu uzman ekip söyledi. Yoksa ben farklarımı bilmem. İki markayı gösterecekler de ayırt edemem” yanıtını verdi. Polislerden Salih Salur da “Ben markalarını da görmedim. Zaten kısa ve uzun 9’lu dışında mermi kovani markası da bilmem. Tutanağı Gözütok düzenledi, biz imzaladık” dedi. Erdoğan Yurdaer ise “Ben kovani ve çekirdeği hiç görmedim. Kovanların farkını da bilmem. Sadece düzenlenen tutanağı imzaladım” dedi.

Sanık avukatlarının, olay yerine gelen uzman ekiple birlikte sanıkları sorgulayan polislerin tanık olarak dinlenilmesi istekleri reddedildi.

Ankara DGM’de 16 Nisan günü yapılan duruşmada, Bahriye Üçok’a gönderilen bombalı paketi kargo şirketinde teslim alan Gülay Calap tanık olarak dinlendi. Calap, 1990 yılında İstanbul Perşembe Pazarı Hırdavatçılar Çarşısı’ndaki bir kargo şirketinde sekreter olarak çalıştığını, koli ve paketleri kendisinin teslim aldığını söyledi. Üçok’un öldürülmesinin ardından ifadesine başvurulduğunu, bazı şüphelilerle yüzleştirildiğini belirten Calap, o tarihte bildiklerini yetkililere anlattığını, kendisinden eşkal istendiğini kaydetti. Paketi teslim eden kişiyi o tarihte orta boylu, ince bıyıklı şeklinde tarif ettiğini anlatan Calap, olayın üzerinden uzun yıllar geçtiği için ayrıntıları hatırlayamadığını söyledi.

27 Ağustos günü yapılan duruşmada ise tutuklu sanıklar Mehmet Ali Tekin, Yusuf Karakuş, Muzaffer Dağdeviren, Fatih Aydın ve Mehmet Şahin’in, Pişmanlık Yasası’ndan ararlanmak için başvurduğu açıklandı.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Ankara DGM tarafından 7 Ocak 2002 tarihinde ölüm cezasına mahkum edilen Necdet Yüksel ve Rüştü Aytufan’ın cezasını 2002 yılı Kasım ayında ömür boyu hapis cezasına çevirerek onamıştı. Yargıtay, Derviş Polat, Yüksel Pekdemir, Mehmet Gürova, Mehmet Kassap, Adil Aydın, Talip Özçelik, Hakkı Selçuk Şanlı ve Murat Nazlı’ya verilen hapis cezaları ile Abdullah Argun Çetin hakkındaki beraat kararını da onamıştı. Sekiz sanık hakkındaki karar ise eksik soruşturma gerekçesiyle bozulmuştu. Bozma kararı, Aksoy cinayetinde kullanılan silahtan çıkan kovanların farklı kaydedilmesi nedeniyle verilmişti. Dairenin kararında, Aksoy’un öldürülmesinden sonra olay yerinden alınan ve tutanağa 3 adet “Geco” marka olarak geçirilen kovanların Cumhuriyet Başsavcılığı’nın emanet sırasına 3 adet “HP” marka kovani olarak geçirildiğine dikkat çekilmişti.

Bu arada ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen sanıklardan Ferhan Özmen, Necdet Yüksel ve Rüştü Aytufan, “adil yargılanmadıkları” gerekçesiyle AİHM’e başvurdu. Avukat İbrahim Ceylan, yargılamanın adil yapılmadığını, “büyük iddiaya sahip davanın halen kapalı bir kutu olduğunu”, bu kutunun yargılama sırasında açılmadığını, detaylı inceleme konusu olabilecek hiçbir hususun Yargıtay da dahil yargılama sırasında dikkate alınmadığını savundu.

İçişleri Bakanlığı ise Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı’yı öldürdükleri (21 Ekim 1999) iddiasıyla yargılanan Ferhan Özmen, Necdet Yüksel, Rüştü Aytufan ve Oğuz Demir aleyhine tazminat davası açtı. Bakanlık, Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde görülen davada, Kışlalı’nın yakınlarına verilen 40 milyar 581 milyon 850 bin lira tazminat ve mahkeme masrafları olarak ödenen 5 milyar 325 milyon 850 bin liranın sanıklardan tahsil edilmesini istedi.

Gaffar Okkan Suikastı¹⁵ ve Radikal İslamcı Örgütler

Emniyet Genel Müdürü Gökhan Aydın, 1 Ocak-19 Kasım günleri arasında “aşırı sağ” örgütlere yönelik

¹⁵ Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan ve 5 polis, 24 Ocak 2001 tarihinde düzenlenen silahlı saldırıda öldürüldü. Gaffar Okkan Emniyet Müdürlüğü binasından ayrıldıktan sonra, binaya 500 metre kadar uzaklıktaki Şehitlik kavşağında saldırı gerçekleşti. Saldırganlar, Okkan’ın makam aracı, motosikletli eskortlar ve bir koruma aracından oluşan konvoyu önce el bombaları attılar, daha sonra da ateş açtılar. Saldırıda, Gaffar Okkan’la birlikte Atilla Durmuş (eski Sağlık Bakanı Osman Durmuş’un yakın akrabası), Mehmet Kamalı, Sabri Kün, Mehmet Sepetçi ve Selahattin Baysoy öldü. Nuri Bozkurt, Mustafa Dinçer, Veli Göktepe ve Fatih Gökçek adlı polisler de yaralandı.

320 operasyon düzenlendiğini, bu operasyonlardan 267'sinin Hizbullah örgütünü hedef aldığını bildirdi. Hizbullah operasyonlarında 401 kişinin "yakalandığını" ifade eden Aydın, aynı süre içinde Pişmanlık Yasası'ndan 431 Hizbullah üyesinin yararlandığını, bunlardan 316'sının cezaevlerinden başvurup dışarı çıktığını, 115 kişinin de arandığı sırada başvurarak yasadan yararlandığını söyledi.

Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan'a 24 Ocak 2001 tarihinde düzenlenen saldırı nedeniyle açılan davalara 2003 yılında da devam edildi.

Servet Yoldaş, Şener Dönük ve Suat Çetin adlı kişiler hakkında açılan dava ile Mehmet Fidancı hakkında açılan davaya Diyarbakır DGM'de devam edildi. Duruşmalarda önemli bir gelişme yaşanmadı.

İddianamede, 17 kişinin öldürülmesi eylemine katıldığı ileri sürülen Servet Yoldaş ile diğer sanıkların TCY'nin 146. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyor. 14 kişiyi öldürdüğü ileri sürülen Mehmet Fidancı'nın da aynı madde uyarınca cezalandırılması isteniyor.

"Hizbullah yöneticisi ve üyesi oldukları" iddia edilen Recep Dönük, Mustafa Duygun, Ferit Kubat, Ferit Filitoğlu ve adları öğrenilemeyen dört kişi İstanbul'da gözaltına alındı. Dönük'ün Gaffar Okkan'a düzenlenen silahlı saldırıya katıldığı ileri sürüldü. Diyarbakır'a gönderilen zanlılardan Filitoğlu, Duygun ve Dönük, 31 Ekim günü Diyarbakır DGM tarafından tutuklandı.

"Hizbullah örgütünün lideri olduğu" iddia edilen Mehmet Sait Fidancı da, 10 Ekim günü Bursa'da gözaltına alındı. Daha sonra Diyarbakır'a gönderilen Fidancı, 14 Ekim günü Diyarbakır DGM tarafından tutuklandı.

Mehmet Şerif Uprak, Bayram Ali Uprak: Ocak ayı ortalarında Mersin'de, "Hizbullah üyesi oldukları" iddia edilen 4'ü kadın 17 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Hasan Gül, Güvenir Hayta ve Güvenç Hayta'nın, 1999 yılında Mersin'de kaçırılan Mehmet Şerif Uprak ve Bayram Ali Uprak'ın öldürülmesinden sorumlu oldukları iddia edildi.

Orhan Karaağar, Adnan Işık: İstanbul'da "Hizbullah üyesi oldukları" iddiasıyla gözaltına alınan Cüzeyri Aslan, Tahir Baran ve kardeşi Cafer Baran 12 Nisan günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı, Adil Demir ise serbest bırakıldı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada, söz konusu kişilerin 30 Haziran 1993 tarihinde Van'da iki oteli kundakladıkları ve aralarında yabancı uyrukluların da bulunduğu 11 kişinin ölümüne, 17 kişinin yaralanmasına neden oldukları ileri sürüldü. Açıklamada, çok sayıda kundaklama, silahlı-satırlı

saldırıdan sorumlu oldukları öne sürülen dört kişinin, 19 Ocak 1993 tarihinde Van'da Özgür Gündem gazetesi dağıtıcısı Orhan Karaağar ve 27 Kasım 1993 tarihinde gazete dağıtıcısı Adnan Işık'ın öldürülmesi eylemlerine katıldıkları iddia edildi.

"Hizbullah üyesi olduğu, çok sayıda kaçırma ve öldürme olayına katıldığı" gerekçesiyle aranan Zübeyir Timur, 6 Temmuz günü Konya'da yakalandı. Resmi açıklamada, Zübeyir Timur'un, 1988 ve 1989 yıllarında Haşim Yıldız'ın yaralanması, İslamcı yazar Konca Kuriş'in kaçırılması, Uğur Gökdemir, Erhan Terzioğlu, Mehmet Şerif Uprak, Bayram Ali Uprak, Hüseyin Bayburt, Ahmet Ekinci, Faik Oyunlu, Bülent Doğan'ın öldürülmesi ve Hıdır Yeniay'ın kaçırılması olaylarına katıldığı ileri sürüldü.

Gaffar Okkan'ın öldürülmeden önce kamuoyuna açıkladığı "Hizbullah tetikçileri" listesinde adı geçen Şahin Çeribaşı'nın yargılandığı dava, 23 Eylül günü Diyarbakır DGM'de sonuçlandı. "Şuayip Polat adlı kişiyi öldürdüğü, iki kişiyi de silahla yaraladığı" iddiasıyla yargılanan Çeribaşı, ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi. Mahmut Özmez'e "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla 3 yıl 9 ay hapis cezası verildi.

Aynı listede adları geçen Mehmet Çiçek ve Nurullah Gülsever adlı kişiler ile Hizbullah'ın üst düzey yöneticilerinden olduğu iddia edilen Mehmet Beşir Varol 17 Mayıs günü Konya'da gözaltına alındı. Aynı operasyonda, "Hizbullah tarafından öldürüldüğü" açıklanan Ali Aslan'ın da yakalandığı bildirildi. Söz konusu kişiler Diyarbakır DGM tarafından tutuklandı. Cumhuriyet gazetesinde 23 Mayıs günü yayınlanan haberde, Konya Akyokuş bölgesinde 26 Mayıs 1999 tarihinde bulunan üç cesetten birinin Ali Aslan olduğunun açıklandığı anlatıldı. Ali Aslan'ın cesedinin Muş'tan gelen kardeşleri Mustafa Aslan ve Abdurrahman Aslan tarafından teşhis edildiği ve cesedin toprağa verildiği anlatılan haberde, Ali Aslan'ın ifadesinde "kardeşlerinin cesedi bilerek yanlış teşhis ettiklerini" söylediği belirtildi.

"Hizbullah yöneticisi ve üyesi oldukları" iddia edilen 23 kişi hakkında açılan davaya 23 Ocak günü İstanbul DGM'de devam edildi. Duruşma, Diyarbakır DGM'de görülen Hizbullah davasının dosyasında yer alan video ve ses kasetlerinin incelenmesi için ertelendi. Davada Hacı İnan, İlyas Kutulman Abdülsettar Yıldızbakan, Burhan Ekineker, Mehmet Bayram Eren, Sebahattin Alkan, Mehmet Emin Ekici, Mehmet Cemil Eres ve Abit Taşan "Anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye kalkışmak" suçundan TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca ömür boyu, diğer sanıklar "yasadışı örgüt üyeliği" iddiasıyla 15 ile 22 yıl 6 ay arasında hapis cezası istemiyle yargılanıyor.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Ankara DGM'nin 29 sanıklı Hizbullah davasında verdiği kararı, Ekim ayında bozdu. Bozma kararı, "Topluma Kazandırma Yasası" olarak bilinen Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmayı isteyen sanıkların durumlarının değerlendirilmesi gerektiği görüşüyle alındı.

Ankara DGM'de 19 Nisan 2002 tarihinde sonuçlanan davada, Mehmet Emin Alpsöy, Mustafa Gürlüer ve Şeyhmus Alpsöy TCY'nin 146. maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkum edildi. Aysel Aldanmaz, Ayşe Sudan, Veli İnce, Halit Karşı, Ahmet Akbulut ve

Hüseyin Tamer hakkında beraat kararı veren DGM, Abdulsamet Yıldız, Sadullah Arpa ve Abdurrahman Alpsöy'ü "yasadışı örgüt üyesi oldukları" gerekçesiyle TCY'nin 168/2 ve TMY'nin 5. maddesi uyarınca 15'er yıl hapis cezasına mahkum etti. Davada, 15 sanık da "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla TCY'nin 169 ve TMY'nin 5. maddesi uyarınca 4 yıl 6'şar ay hapis cezasına mahkum edildi. Mahmut Kaya ve İsmail Kaya adlı sanıklar da "suç tarihinde 18 yaşından küçük oldukları" gerekçesiyle aynı maddeler uyarınca 3'er yıl hapis cezasına mahkum edildi.

7- SİVİL ÇATIŞMALAR

1) Kadir Aydın (polis)

12 Mayıs gecesi Van'ın Halilağa mahallesinde devriye gezen polislerin kimlik kontrolü için durdurduğu İranlı sığınmacı Taher Serzai, silahını aldığı polis memuru Kadir Aydın'ı öldürdü. Olaydan sonra kaçan Serzai, kısa sürede yakalandı.

Diğer Olaylar

1 Ocak günü radikal sağ görüşlü öğrencilerin saldırısına uğrayan Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi öğrencileri Fadıl Oktay, Cengiz Bozdoğan, Yaşar Kıyda ve Özkan Rona yaralandı.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü tarafından 8 Ocak günü düzenlenen "Türkiye, Kıbrıs ve Kuzey Irak" konulu panelde olay çıktı. Eski Dışişleri Bakanı Şükrü Sina Gürel, İP Genel Başkanı Doğu Perinçek ve emekli orgeneral Necati Özgen'in katıldığı panelde, Doğu Perinçek'i protesto eden bir grup, İP yanlılarının saldırısına uğradı. Olay sırasında Ekin Çiftçi adlı öğrenci başından yaralandı. Daha sonra protestocu öğrenciler, İP yanlıları ve okulun güvenlik görevlileri tarafından dışarı atıldı. Salonun dışında Doğu Perinçek'i ve olayı protesto eden öğrencilerden 20'si gözaltına alındı.

Gazetecilerin sorularını yanıtlayan Doğu Perinçek, saldırıya uğrayan öğrencilerin provokatör olduğunu savunarak, "Sabote edenler tabii ki etkisiz hale getirilecek. Bunu yapmazsanız Türkiye dağılır" dedi. Perinçek, "Ama bu kanlı şekilde oldu" sözü üzerine, "Tabii öyle olacak. Bıçakla sopayla davranınca öyle olacak. Bundan sonra daha feci olacak. Türkiye'de Türkiye halkını bölmek, parçalamak isteyenlerin kafası önümüzdeki dönem ezilecek" dedi.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Meriçah Öğrenci Yurdu'nda 12 Ocak günü sağ ve sol görüşlü öğrenciler arasında çıkan kavgadan sonra 15'i sağ görüşlü, 47'si sol görüşlü 62 öğrenci gözaltına alındı. Arkadaşlarının gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla 13 Ocak günü gösteri düzenleyen

öğrencilere de jandarmalar müdahale etti. Müdahale sırasında da 7 öğrenci gözaltına alındı. Öğrenciler, daha sonra serbest bırakıldı.

21 Şubat günü Siirt'in Baykan ilçesinde seçim çalışması yürüten AKP Van Milletvekili Yekta Haydaroğlu ve parti yöneticilerine "savaş istemediklerini" söyleyen Erdal Emeç ve Yılmaz Ete adlı gençler, AKP İlçe Başkanı Halil Tanboğa tarafından dövüldü. Olaydan sonra Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen gençlerin emniyet görevlileri tarafından "uyarıldıkları" bildirildi.

Evrensel gazetesi muhabiri Gökhan İmrek, İHD Antep Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, 26 Şubat günü Antep Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde okuldaki sağ görüşlü öğrencilerin lideri Yunus Uzunlar ve bir grup tarafından dövüldüğünü bildirdi.

28 Şubat gecesi İstanbul Zeytinburnu'nda bulunan Atatürk Öğrenci Sitesi'ni basan bir grup sağ görüşlü, öğrencilere saldırdı. Olayda, İstanbul Üniversitesi öğrencisi Abdüllatif Gümüşgöz ve Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencisi Sedat Yıldız ağır, sekiz öğrenci de hafif yaralandı. Olaydan sonra 32 kişinin polis tarafından gözaltına alındığı belirtildi. Resmi açıklamada, bilardo oynayan iki grup arasında kavga çıktığı ve grupların birbirine saldırdığı iddia edildi.

Öğrenciler tarafından daha sonra yapılan açıklamada, "yurt yönetiminin ve güvenlik görevlilerinin saldırganlara göz yumduğu" ifade edildi. Öğrenciler, saldırının kararlaştırıldığı toplantıya yurt yönetiminden üç kişinin de katıldığını ileri sürdüler.

Yurttaki sağcıların periyodik olarak 4. blokta toplantı yaptığını ifade eden Gümüşgöz, şunları söyledi:

"Bu toplantılara, Topkapı Ülkü Ocağı'ndan araçlarıyla gelen şahıslar ve yurt görevlileri de katılıyor. Son toplantı 26 Şubat akşamı 4. Blokta yapıldı. Bu toplantıya soyadlarını bilmediğimiz, Kürt öğrencileri sürekli tehdit eden 4. blok memuru Ziya isimli görevli, geçtiğimiz yıl öğrencilerin odalarına gaz

bombası atılması ve camlarından silah sıklması olayına, birçok kavgaya, baskına adı karışan Yurt Müdür Yardımcısı Salper adlı görevli ve Selami adlı yurt görevlisi katıldı.”

Öğrenciler hakkında daha sonra “yurdun mallarına zarar verdikleri” gerekçesiyle soruşturma açıldı. Saldırıda kendisiyle birlikte Onur Kaya, M. Ali Koran, Arif Cebe ve Hüseyin Korkmaz adlı arkadaşlarının da yaralandığını hatırlatan Marmara Üniversitesi öğrencisi Mesut İmrağ, yurdun kapılarını ve pencerelerini kırmakla suçlandıklarını söyledi.

İstanbul Marmara Üniversitesi Göztepe Kampusu Fen-Edebiyat Fakültesi binasında 12 Mart günü “Savaşa Hayır” yazılı pankart asmak isteyen TKP yanlısı öğrencilerle sağ görüşlü öğrenciler arasında kavga çıktı. Olayda, Volkan Bahtiyar Karabeyin, Gültekin Küpeli, Orhan Aslıhan, Mehmet Akkuş, Deniz Aktaş, Ali Tecer ve Adnan Kemal Başaran adlı öğrenciler yaralandı. Olaydan sonra çoğunluğu TKP yanlısı 40 kadar öğrenci gözaltına alındı.

Bahkesir’in Ayvalık ilçesi Altınova beldesinde DEHAP belde binası 15 Mart gecesi 150 kişilik bir grubun saldırısına uğradı. Binada hasara neden olan saldırı nedeniyle gözaltına alınanlar, ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı. DEHAP Altınova Belde Başkanı Abdurrahman Akın, “Olay Altınova Lisesi’nde ülkücü öğrenciler ile Kürt öğrenciler arasında yaşanan çatışmayla başlamış. Cuma (14 Mart) günü başlayan kavga, okul dışında bulunan bir parkta devam etmiş. Daha sonra Jandarma Komutanı Metin Taş ile görüştük. Okuldaki kavga sonrası her iki taraftan 8-10 kişinin gözaltına alındığını söyledi. Daha sonra barıştırmışlar. Okuldaki olaylar yatıştığı halde dün gece bir grup ülkücünün yürüdüğünü ve jandarmaların 10 kişiyi gözaltına aldığını öğrendik. Komutan 50-60 kişi diyor, ancak görgü şahitleri 100-150 kişilik bir grup diyor. Gözaltından çıktıktan sonra DEHAP binasına gitmiş, binanın camlarını taş ve sopalarla kırmışlar” dedi.

12 Mayıs günü İzmir’in Torbalı ilçesinde DEHAP’ın düzenlediği pikniğe katılanlar, sağ görüşlü bir grubun saldırısına uğradı. Piknik alanından ayrılan Cemile Çiçek adlı kadının Erzurumlular Derneği üyesi olduğu ileri sürülen bir grup tarafından dövülmesi üzerine çıkan kavgada üç DEHAP üyesi yaralandı, iki kişi gözaltına alındı.

Diyarbakır’ın Hazro ilçesinde DEHAP İlçe Örgütü yöneticisi Yusuf Dünder, 15 Haziran günü sağcıların saldırısına uğradı. Bıçakla göğüs ve sırtından yaralanan Dünder, kendisine saldıran 3-4 kişinin arasında MHP İlçe Örgütü yöneticisi Mehmet Mehmetoğlu’nun da bulunduğunu söyledi. Yaralı olmasına rağmen Hazro Emniyet Müdürlüğü’nde bir

saat bekletildikten sonra hastaneye kaldırıldığını belirten Yusuf Dünder, Mehmetoğlu’nun daha önce de kendisine ve DEHAP’lılara saldırdığını anlattı. DEHAP İlçe Başkanı Hamit Ergin, iki yıldır, “Türk İntikam Tugayı (TİT)” imzalı tehdit mektupları ve telefonları aldıklarını belirtti. Ergin, saldırganların Mehmetoğlu ailesinden gençler olduğunu da ileri sürdü.

19 Haziran günü de DEHAP Hazro İlçe Örgütü binasına iki kez saldırı düzenlendi. Sabah saatlerinde meydana gelen taşlı sopalı saldırıda DEHAP yöneticilerinden Tahsin Kaçar yaralandı. DEHAP İlçe Başkanı Hamit Ergin, olayı şöyle anlattı:

“Sabah saatlerinde parti binasında otuyordum. İlçe Sekreterimiz Hacı İçer ve Tahsin Kaçar, partiye geliyordu. O sırada MHP’ye yakınlığıyla bilinen Mehmet Koparan ile oğlu, parti binasına girip, ‘Bu partinin kapısı hala açık mı?’ diye tehditte bulundu. Ona karşılık verince ellerindeki sopalarla üzerimize geldiler. Birden sayıları 40-50 kişiyi buldu. Bizi linç etmek istediler. Saldırıya sonradan katılanların arasında itirafçı Mesut Mehmetoğlu da bulunuyordu. Saldırıyla birlikte polis gelip olaya müdahale etti. Saldırıda Tahsin Kaçar yaralandı, kapı ve pencerelerimizi kırıldı. Polisler bazı saldırganları gözaltına aldı.”

Akşam saatlerinde düzenlenen ikinci saldırıda da Selahattin Dilsiz adlı DEHAP yöneticisi sırtından bıçakla yaralandı. Mesut Mehmetoğlu’nun bu saldırıya da katıldığı bildirildi.

Saldırıdan sonra gözaltına alınan DEHAP İlçe Başkanı Hamit Ergin, İlçe Sekreteri Hacı İçer, saldırıya katıldıkları iddia edilen Mehmet Koparan, Emin Dönen, Lütfü Mehmetoğlu ve Mehmet Mehmetoğlu, 20 Haziran günü serbest bırakıldı. Ergin, saldırganların özür dilediğini, DEHAP Diyarbakır İl Örgütü yöneticileri ile Mehmetoğlu ailesinin olayların büyümemesi için görüştüklerini bildirdi.

Hazro Cumhuriyet Savcılığı, Aralık ayı sonunda olay nedeniyle DEHAP eski İlçe Başkanı Hamit Ergin ve İlçe Sekreteri Hacı İçer hakkında “tehdit”, saldırganlardan Seyithan Koparan hakkında “bıçakla müessir fiil”, Yavuz Gökçe hakkında da “silah çekme” iddialarıyla dava açtı.

5 Mayıs günü İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi’nde sol görüşlü öğrencilerle Atatürkçü Düşünce Kulüpleri Federasyonu (ADKF) üyeleri arasında kavga çıktı. Üniversite içinde saat 09.30 sıralarında çıkan kavgaya müdahale eden polisler çok sayıda öğrenciyi gözaltına aldı.

Kavga, polisin ayrılmasından sonra üniversite önündeki Barbaros bulvarında yeniden başladı. Polislerin tarafları gaz bombası ve cop kullanarak

ayırdığı kavgada, Erkan Karaaslan adlı öğrencinin surlarla yaralandığı öğrenildi. Çevredeki sağlık kuruluşlarına bir polis ve 28 öğrencinin başvurduğu, hastanelere gidenlerin gözaltına alınması nedeniyle çok sayıda öğrencinin kendi olanaklarıyla tedavi olduğu bildirildi.

SDP tarafından yapılan açıklamada, gerginliğin İstanbul Üniversitesi'nde başladığı hatırlatılarak, ADKF üyelerinin üniversite kapılarını tuttuğu ve sol görüşlü öğrencilerin kimliklerini alarak polislere verdiği belirtildi. "Emek Gençliği" tarafından yapılan açıklamada da, olayların sorumlusunun Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Araştırma Görevlisi Gökçe Fırat olduğu öne sürüldü. Bu arada İşçi Partisi yöneticisi Mehmet Perinçek ise kavgaya karışan ADKF üyelerinden bazılarının iki yıl önce partiden atıldığı bildirdi.

Kavgalar nedeniyle, 6 Mayıs günü her iki üniversitede arama yapan polisler 137 öğrenciyi gözaltına aldı. Öğrencilerin üzerinde çok sayıda bıçak, satır, sopa ve taş bulunduğu bildirildi.

Bu arada ADKF üyeleri 6 Mayıs günü yaptıkları basın açıklamasında "terör örgütü üyelerinin" saldırısına uğradıklarını, TKP, EMEP ve SDP'nin ise "saldırıya destek olduğunu" iddia ettiler. TKP'li öğrenciler tarafından yapılan açıklamada ise çatışmanın dışarıdan gelen gruplar tarafından çıkarıldığı ifade edildi ve 18 TKP'linin olaylara karışmadığı halde gözaltına alındığı bildirildi.

137 öğrenciden 124'ü 7 Mayıs günü serbest bırakıldı. 5 Mayıs günü çıkan kavgadan sonra gözaltına alınan 58 öğrenciden de 11'i aynı gün serbest bırakıldı. Diğer öğrenciler, 9 Mayıs günü savcılığa sevk edildi. Sabah saatlerinde İstanbul DGM Savcılığı'na çıkarılan sol görüşlü 35 öğrenci, savcılığın görevsizlik kararı üzerine İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edildi. ADKF üyesi 25 öğrenci ise doğrudan İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edildi. Öğrencilerin tümü tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idam edilişlerinin (6 Mayıs 1972) yıldönümü nedeniyle Afyon'da düzenlenen etkinliğe katılanlar, sağ görüşlü bir grubun saldırısına uğradı. Olayda, Ö.S. adlı genç yaralandı.

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nde okuyan altı öğrenci 20 Mayıs günü radikal sağcı bir grubun saldırısına uğradı. Saldırganlar olaydan sonra kaçtı. Akşam saatlerinde de Ozan Fındık adlı öğrencinin evine baskın düzenlendi. Saldırganlar, Ozan Fındık, annesi Nurten Fındık ve kardeşi Ezgi Fındık'ı dövdükten sonra kaçtı. Olay yerine saldırırganlar kaçtıktan sonra gelen polislerin sol görüşlü yedi öğrenciyi gözaltına aldığı bildirildi. Ozan Fındık daha

sonra yaptığı açıklamada, saldırganların arasında öğrencilerin bulunduğunu ve teşhis edebileceklerini söyledi. Daha sonra 21 sağ görüşlünün de gözaltına alındığı öğrenildi.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencisi Soner Aytar, 22 Mayıs günü Köprübaşı semtinde 15 kadar sağcının saldırısına uğradığını bildirdi. Aytar, 26 Mayıs günü Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

26 Temmuz gecesi Sakarya'nın Karaçalı köyündeki bir nişan töreninde Kürtçe şarkı söylenmesine tepki gösteren bir grup, törene müdahale etti. Grubun silah kullanması üzerine çıkan olaylarda damat Yılmaz Yüce, akrabaları Huris, Özcan, Murat, Yaşar ve Fatih Yüce ile Reşat Yıldırım ve Fettah Ergül yaralandı. Yaralıların hastaneye götürülmesi sırasında da araca ateş açıldığı bildirildi. Olayların ardından 20 kişi gözaltına alındı.

Ankara'nın Ayaş ilçesine bağlı Oltan beldesinde inşaat işçileri "aralarında Kürtçe konuştukları ve Kürtçe müzik dinledikleri" gerekçesiyle 1 Ekim günü DYP'li Belediye Başkanı Ali Ada ve 40-50 kişilik bir grubun saldırısına uğradı. (Bkz. Kürt Sorunu)

Konya Selçuk Üniversitesi'nde Ekim ayının ikinci haftasında sol görüşlü bir öğrenci sağcı öğrencilerin saldırısına uğradı, çok sayıda öğrencinin sakalı da sağ görüşlüler tarafından zorla kesildi. Olayların ardından İlker Evin ve Alev Karakoyun adlı öğrenciler, 12 Ekim günü akşam saatlerinde silahlı saldırıya uğradı. Evin'in sağ bacağından, Karakoyun'un da sol topuğundan yaralandığı olaydan sonra Celal Erkan ve M. Şener Habir adlı öğrenciler gözaltına alındı. Saldırıda kullanılan silahın Habir'in üzerinde bulunduğu öğrenildi. Olay nedeniyle Mehmet Sevinç adlı öğrencinin de arandığı bildirildi.

Ağrı Eğitim Fakültesi öğrencisi Mehmet Ali Kızılkaya'nın 20 Ekim günü sağ görüşlü öğrenciler tarafından dövülmesinin ardından 21 Ekim günü öğrenciler arasında çıkan kavgada Mehmet Doğan adlı öğrenci yaralandı, Salih Kızılkaya ve Burhan Bülbül adlı öğrenciler de gözaltına alındı.

Ankara Gazi Üniversitesi öğrencisi Fuat Keleş, "sakallı olduğu için" sağ görüşlü iki öğrencinin saldırısına uğradığını açıkladı. Keleş, kantinde düzenlenen saldırıda burnunun kırıldığını, sağ kulak zarının da yırtıldığını söyledi.

DEHAP Şişli İlçe Örgütü yöneticisi Mevlüt Aslan, 31 Ekim günü akşam saatlerinde Şişli'ye bağlı Ayazağa'da Azerbaycan uyruklu bir kişinin kendisine bıçakla saldırdığını söyledi. Kendisine saldıranın Azerbaycan uyruklu, soyadını bilmediği Elçin adlı kişi olduğunu ifade eden Aslan, "Bakkaldan ekmek aldıktan sonra bahsettiğim, şahıs bıçakla yolumu kesti. Bana bıçakla

saldırdı. Mahalle sakinlerinin araya girmesiyle olay sona erdi. Olayın siyasi boyutu var. Daha önce de mahalleden gitmem yönünde tehdit telefonları ve tehdit notları alıyordum” dedi.

2 Kasım günü akşam saatlerinde Ankara Beşevler’de afiş asan EMEP üyeleri, MHP’li oldukları ileri sürülen bir grubun saldırısına uğradı. EMEP’lilere sopa ve zincirlerle saldıran kişiler daha sonra kaçtı. Olayda, EMEP Gençlik Kolları yöneticisi Erdal Imrek yaralandı.

DEHAP Avcılar (İstanbul) İlçe Örgütü binasına 3 Kasım günü gelen kimliği belirsiz üç kişi, Ekrem Çağlayan adlı çalışanı sopalarla dövdü. Saldırganlar, duvarlara asılan afiş ve yazıları söktükten sonra kaçtı.

Çorum’da bir tiyatro oyununun afişlerini “Kur’an Mucizeleri” adlı kitabın afişlerinin üzerine yapıştıran, Mustafa Aktürk adlı organizasyon şirketi çalışanı, kimliği belirsiz kişiler tarafından ağır biçimde dövüldü. Mustafa Aktürk, daha sonra verdiği ifade, dini içerikli afişlerin üzerini örttüğü gerekçesiyle 3-4 kişinin saldırısına uğradığını söyledi. Mustafa Aktürk, başına taşla vuran saldırganların “Oruçluyuz zaten. Ramazan ayında belanı mı arıyorsun” diye bağırdıklarını anlattı.

Neslihan Çam, Bilgi Alver, Alev Özgüler ve Ebru Çetin adlı öğrenciler, oruç tutmadıkları için 3 Kasım günü Ankara Gazi Üniversitesi Gölbaşı kampusunda sağ görüşlü öğrencilerin saldırısına uğradı. İHD Ankara Şubesi’ne başvuran öğrenciler, kantinde yemek yemelerine izin verilmediğini, sigara içen arkadaşlarının tartaklandığını, tehdit edildiğini bildirdiler. Öğrenciler, okul yönetiminden yardım istediklerinde, “Provakatörlük yaptıkları, haklarında soruşturma açılacağı” yanıtı aldıklarını belirttiler.

İnegöl Ticaret Lisesi’nde 6 Kasım günü “oruç tutmadıkları için” dört öğrenciye laf atan İsmail Özbek (17) adlı öğrencinin bıçakla yaralandığı bildirildi.

Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi’nde sol görüşlü öğrenciler 7 Kasım günü radikal sağcı bir grubun saldırısına uğradı. Olayda, Adnan Gül adlı öğrenci silahla yaralandı. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Akşam saatlerinde Eğitim Fakültesi’nden toplu halde çıkan öğrenciler, sağcı bir grubun saldırısına uğradı. Burada çıkan kavgaya, polisler tarafından ayrıldı. Daha sonra saat 21.00 sıralarında, kavgaya karışan öğrencilerden Adnan Gül ve iki arkadaşına evlerinden çıktıkları sırada bir araçtan ateş açıldı. Gül’ün kolundan yaralandığı öğrenildi. Saldırının ardından olay yerinde toplanan öğrenciler tekrar sağcıların saldırısına uğradı. Kavgaya daha sonra müdahale eden polisler, 11 sol görüşlü öğrenciyi ve

beş aşırı sağ görüşlü kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar kısa sürede serbest bırakıldı.

Olaylar nedeniyle İHD İzmir Şube Başkanı Avukat Mustafa Rollas, İHD yöneticisi Ahmet Dağlı, DEHAP İzmir İl Başkanı Hüseyin Dağ ve Özgür Toplum Partisi yöneticisi Hasan Vural’dan oluşan bir heyet Uşak’a gitti.

İstanbul Üniversitesi’nde “Emperyalizme ve Şeriata Hayır” yazılı pankart asan TKP yanlısı öğrencilerle kendilerini “Müslüman Gençlik” olarak adlandıran bir grup arasında 2 Aralık günü kavga çıktı. İktisat Fakültesi hizmet binasının önünde çıkan kavgaya müdahale eden polisler, 10 öğrenciyi gözaltına aldı.

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Kara, 8 Aralık günü kimliği belirlenemeyen beş kişinin saldırısına uğradı. Okulun koridorunda başına sert bir cisimle vurulan Kara, hastaneye kaldırıldı. Kara’nın, fakülte kantininin duvarlarına sağ görüşlülerin astığı KKTC ve Alparslan Türkeş’in fotoğrafını kaldırttığı için saldırıya uğradığı bildirildi.

Çanakkale’de Terzioğlu Öğrenci Yurdu, 8 Aralık günü 30 kadar sağ görüşlü tarafından basıldı. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi öğrencisi oldukları öğrenilen grubun gece yarısına doğru yurda gelmesi üzerine yurttaki öğrencilerin odalarına kaçtığı bildirildi. Yurdun giriş kapısının camlarını kıran sağ görüşlülerin ikinci kattaki odalara girmek istediği, olay yerine gelen polislerin 10 kişiyi gözaltına aldığı, diğerlerinin ise kaçtığı belirtildi.

Bursa Cumhuriyet Lisesi’nin yurdunda kalan öğrencilerin “Kürtçe konuştukları ve şarkı söyledikleri” için 13 Aralık günü sağ görüşlü bir grubun saldırısına uğradığı bildirildi. İHD Bursa Şubesi’ne başvuran öğrenciler, kendilerine sopalarla saldıran ve bir arkadaşlarını bıçakla yaralayan saldırganlara yurt yönetiminin müdahale etmediğini, olaydan sonra polis çağrılmadığını açıkladılar.

Davalar

Şeref Akbulut, Oğuzhan Melek, Cemil Ballı: 20 Kasım 2002 tarihinde İstanbul Zeytinburnu Nakliyeciler Sitesi’nde işçiler arasında çıkan kavgada üç Nakliyat-İş üyesi işçinin öldürülmesi, 7 kişinin de yaralanması nedeniyle açılan dava 17 Mart günü Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başladı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Türk-İş’e bağlı TÜMTİS ve DISK’e bağlı Nakliyat-İş üyeleri arasında çıkan kavgada Şeref Akbulut, Oğuzhan Melek ve Cemil Ballı öldürülmüştü. Davada, 4’ü tutuklu 42 sanık hakkında “adam öldürme”, “adam öldürmeye tam teşebbüs”, “ölümle sonuçlanan kavgaya karışmak” suçlarından hapis cezası isteniyor.

Sinan Kayış: 31 Ağustos 2002 tarihinde ÖDP üyesi Sinan Kayış'ı öldüren Ziya Yücepe ve Ömer Karakuş hakkında açılan davaya 16 Ocak günü devam edildi. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, tanık olarak dinlenen Rüstem Karakuş, olayı şöyle anlattı:

“Okmeydanı'nda ben, Temel Atik, Ali Yıldırım, Sinan Kayış ve Yalçın Köse ile parti bildirisi dağıtıyorduk. Bildiri bırakmak için Sinan Kayış'la Yalçın Köse, Ziya Yücepe'nin kahvehanesine girdi. Biz kapıda bekledik. İçeride yüksek sesle bir tartışma olduğunu duyunca biz de içeri girdik. İçerisi kalabalık değildi. Ziya Yücepe ağza alınmayacak küfürler ederek Yalçın'ın üzerine yürüyordu. Ben araya girerek Ziya Yücepe ile konuşmaya çalıştım. Ama o halen küfür ediyordu. Bir ara Yalçın'ı dövdüklerini fark ettim. O arada bir kargaşa yaşandı. Sonra Ziya Yücepe'nin elinde bir silahla ateş ettiğini gördüm. Önce Yalçın vuruldu, arkasından da Sinan. Sonra bana doğru ateş etmeye başlayınca can havliyle dışarı çıkarak oradan uzaklaşmaya çalıştım.”

Temel Atik ve Ali Yıldırım da aynı doğrultuda ifade verdi. Sanık Ziya Yücepe'nin ağabeyleri Kemal Yücepe ve Haşim Yücepe ise kahveye iki kişinin girdiğini, tartışmanın ardından silah sesi duyduklarını ve kardeşlerinin elinde silah gördüklerini belirttiler.

21 Nisan günü yapılan duruşmada ise Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi tarafından hazırlanan otopsi raporu okundu. Raporda, Kayış'ın vücuduna isabet eden bir merminin neden olduğu iç kanama yüzünden öldüğü belirtildi.

23 Haziran günü yapılan duruşmada, esas hakkındaki

görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, Yücepe'nin “kasten adam öldürmek”, Karakuş'un ise “kavgada korkutmak amacıyla silah kullanmak” suçlarından cezalandırılmasını ve “tutuklu bulunduğu süre gözönüne alınarak” tahliye edilmesini istedi. Mahkeme, Karakuş'un tahliye istemini reddetti.

Duruşmadan sonra slogan atarak adliyeden ayrılan ÖDP'lilere polis müdahale etti. DEHAP İstanbul İl Kadın Kolları üyelerinin basın açıklamasında gözaltına alınanlar için adliye bulunan çevik kuvvet ekipleri ve sivil polisler, “basın açıklaması yapmayacaklarını” açıklayan ÖDP'lileri döverek dağıttı. Olayda 32 kişi gözaltına alındı.

Sanıklardan Ömer Karakuş 7 Temmuz günü yapılan duruşmada tahliye edildi.

Dava, 3 Kasım günü sonuçlandı. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Yücepe'yi “hafif tahrik altında adam öldürmek”, “adam yaralamak” ve “ruhsatsız silah taşımak” suçlarından toplam 16 yıl 3 ay, Karakuş'u da “korkutmak amacıyla silah taşımak ve kullanmak” suçlarından 11 ay 20 gün hapis cezasına mahkum etti.

Duruşmadan sonra adliye önünde basın açıklaması yapan ÖDP'li bir grup, ÖDP Eminönü İlçe Örgütü binasına yürümek istedi. ÖDP'liler polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. Olayda, müdahil avukatlarından Bahri Bayram Belen, Oya Meriç Eyüboğlu, Murat Altındere ve bir polis memuru yaralandı. Hastaneye kaldırılan yaralılardan Altındere'nin kafasına aldığı cop darbeleri nedeniyle bilincinin kapalı olduğu öğrenildi. ÖDP'liler polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

KİŞİ GÜVENLİĞİ

Yoğun bir biçimde sürdürülen Avrupa Birliği'ne üyelik girişimleri, yasal düzenlemeler, "işkence ayıbından kurtulma" çabaları, işkencenin 2003 yılında da "sistemik bir sorgu yöntemi" olarak varlığını sürdürmesini engellemedi. Ancak, bu çabaların bir sonucu olarak "işkencenin şiddetinde" önceki yıllara oranla azalma oldu. Bu dönemde "kaçırma", yani güvenlik görevlilerinin insanları gözaltına almak yerine zorla kent dışındaki ıssız yerlere götürerek sorguladığı olaylarda ise önemli bir artış oldu. İşkence zanlılarının yargılanmasında ise herhangi bir olumlu değişiklik görülmedi. "İşkencenin sifıra indirileceği" yolundaki resmi açıklamalar, TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243 ve "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddelerinde yapılan değişiklikler, işkencenin etkili-caydırıcı biçimde cezalandırılmasını sağlamadı.

TIHV'nin derlediği bilgilere göre, 2003 yılında 2 kişi gözaltında öldü, 72'si çocuk olmak üzere 600 kadar kişi işkence gördü. Ancak, özellikle adli nedenlerle gözaltına alınanların işkence gördüğünü açıklamaktan korkması, "kaçırma" olaylarının kimi zaman basın-yayın organlarına yansımaması, "İşkence Olayları" bölümünde örneklerinin de görüleceği gibi güvenlik görevlilerinin çoğunlukla gece saatlerinde insanları sokakta dövdükten sonra bırakması ve toplumsal gösterilerde dövülenlerin sayısının belirlenememesi/çokluğu gözönüne alındığında bu sayının gerçeğin oldukça altında olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

2003 yılında TIHV tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine işkence nedeniyle 68'i çocuk 925 kişi başvurdu. Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'deki tedavi ve rehabilitasyon merkezlerine başvuran bu kişilerden 340'ı 2003 yılında işkence gördüğünü açıkladı. Bu kişilerin işkence gördükleri yerlere göre dağılımı şöyle: 116 kişi emniyet müdürlüklerinde, 36 kişi polis karakollarında, 5 kişi jandarma komutanlıklarında, 10 kişi jandarma karakollarında, 167 kişi diğer yerlerde (20'si kent dışında ya da belirsiz yerlerde olmak üzere, evde, işyerinde, okulda, sokakta), 6 kişi cezaevinde.

İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu tarafından yapılan açıklamada, 2002 yılı Ocak ayından bu yılın Aralık ayına kadar 55'i kadın 423 kişinin (Ocak-Ekim aylarında 201 kişi) "işkence ve kötü muamele" gerekçesiyle başvurduğu, bu kişilerden 109'unun 18 yaşından küçük olduğu bildirildi.

423 kişiden 99'unda yasal gözaltı işleminin yapılmadığı ifade edilen açıklamada, 371 kişinin polis karakollarında, 35 kişinin ise jandarma karakollarında işkence gördüğü, işkence olaylarında polis merkezleri arasında 16 olayla Bozyaka'daki İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ve Narlıdere Şehit Ayhan Tanrıverdi Karakolu'nun ilk sırada yer aldığı kaydedildi.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyeleri Faruk Ünsal ve Cavit Torun'un İzmir'de Gümüşpala

---

Nisan ve Mayıs aylarında İzmir Gümüşpala Polis Karakolu'nda işkence gördükleri gerekçesiyle İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu'na başvuran dokuz kişiye Adli Tıp Kurumu'ndan rapor verilmesi üzerine polisler hakkında soruşturma açıldığı bildirildi. Gazetelere yansıyan haberlere göre, işkence mağdurlarının anlatımları şöyle:

V.D., U.A., Y.C.: 1 Nisan günü "hırsızlık" gerekçesiyle gözaltına alınan V.D., U.A. ve Y.C., "karakolda çırılçıplak soyulduklarını, gözlerinin bağlandığını, cop ve sopalarla dövüldüklerini, üzerlerine basınçlı soğuk su sıkıldığını, aç-susuz bırakıldıklarını, hakarete maruz kaldıklarını, el ve ayaklarının bağlandığını, birbirlerine işkence çığlıklarının dinlettirildiğini, çıplak halde soğuk zemine yatırıldıklarını" bildirdiler.

A.Ç. (19): 20 Nisan günü "hırsızlık" iddiasıyla gözaltına alınan A.Ç., "gözlerinin bağlanarak çırılçıplak soyulduğunu, dövüldüğünü, basınçlı soğuk suyla ıslatıldığını, küfür ve hakarete maruz kaldığını, çıplak halde soğuk zemine yatırıldığını" bildirdi.

Z.U.: 22 Nisan günü gözaltına alınan Z.U., "gözlerinin bağlanarak cop ve sopalarla dövüldüğünü, çırılçıplak soyulduğunu, basınçlı soğuk suyla ıslatıldığını, küfür ve hakarete maruz kaldığını" anlattı.

C.Ş. (18): 8 Mayıs günü gözaltında tutulan bir arkadaşına yemek götürdüğünü belirten C.Ş., yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Karakolda daha önceden tanıdığım Ümit adlı polisi görmek istedim. Kapıdaki memur, misafiri olduğunu ve 5 dakika sonra gelmemi söyledi. Kısa süre sonra gittiğimde, 'arandığımı' söyleyip beni kolumdan çekerek içeri sokmaya kalktı. Küfür

ediyordu. Etmemesini söyledim. Sonra bir başkomiser ile dört memur, ellerimi arkadan kelepçeleyip, arasına sopa geçirdi. Beni karakolun bahçesindeki bir odaya soktular. Filistin askısına aldılar ve bir başkomiser ile uzun boylu kel bir memur beni tekme ve yumruklarla dövmeye başladı. Birisi de tazyikli su sıkmaya başladı. Gözlerimi bağlayıp yaklaşık dört saat dayağa devam ettiler. Daha sonra doktor raporu almak için hastaneye götürdüler. Doktora anlattım, bana rapor yazdı. Bunun üzerine beni geri getirip sağ elimi sağ ayağıma kelepçeleyerek küfür edip dövmeye devam ettiler. Kelepçeli olarak sabaha kadar bekledikten sonra savcılığa çıkarıldım.”

Polislerin, “kendilerine bıçak çekip küfür ederek saldırdığı” iddiasıyla şikâyetçi olması üzerine tutuklanan C.Ş., bir ay tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı.

Ö.G., A.K., I.E.: 15 Mayıs günü “hırsızlık” iddiasıyla gözaltına alınan Ö.G., A.K. ve I.E., “elleri kelepçeli, gözleri bağlı halde bekletildiklerini, çırılçıplak soyulup, basınçlı soğuk suyla ıslatıldıklarını, cop ve sopayla dövüldüklerini, yüzlerinin tekmelendiğini, saçlarından tutulup kafalarının duvara çarpıldığını, falakaya yatırıldıklarını, hayalarının burulduğunu, küfür ve hakarete maruz kalıp, birbirlerinin işkence çığlıklarının dinletirildiğini, aç susuz bırakıldıklarını” açıkladılar.

Semt Karakolu, Gümüşpala İstihbarat Karakolu ve Yamanlar Polis Karakolu’nda yaptığı incelemenin sonuçları da Eylül ayı başında açıklandı.

Çalışmaları hakkında bilgi veren Cavit Torun, CMUK uyarınca, gözaltına alınan kişiye baro tarafından avukat tahsis edilebilmesine karşın karakollarda bu hüküm yokmuş gibi davranıldığını söyledi. Yamanlar Polis Karakolu’nda 2003 yılında gözaltına alınan 126 kişiden hiçbirinin avukat istemediğinin görüldüğünü belirten Torun, diğer karakollardaki tutanaklarda da benzer ilgisizliğin gözlemlendiğini anlattı. Bunun nedenini sorduklarında, “insanların avukat parası ödemekten kaçındıklarının” söylendiğini ifade eden Torun, polislerin CMUK uyarınca tahsis edilecek avukatın ücretsiz olduğu konusunda vatandaşları bilgilendirmediğine dikkat çekti. Karakollarda CMUK servisinin numaralarının bile bilinmediğini belirten Torun, gözaltından sonra alınan doktor raporlarında da “Darp ve cebir izi yoktur” yazılı kaşelerin basılı olduğunu söyledi.

Torun, aynı kişilere verilen Adli Tabip raporlarında ise çok ciddi bulguların tespit edildiğini kaydetti ve hekimlerin işkenceyi önleme konusunda sorumluluklarının gereğini yerine getirmediğini ileri sürdü.

Emniyet Genel Müdürlüğü ise bu haberin gazetelerde yayınlanması üzerine rapora yazılı bir açıklamayla yanıt verdi. Yasalarda avukat yardımından yararlanmanın zorunlu haller dışında zanlının isteğine bağlı olduğu vurgulanan açıklamada, şöyle denildi:

“1.117 dava dosyası üzerinde yapılan bir araştırma sonucuna göre, polis ifadesini aldığı şahısların yüzde 50’sine müdafî tayin hakkının olduğunu bildirmiş, yüzde 10’una bildirmemiştir. Bildirilenlerden yüzde 5’ine baro tarafından müdafî tayin edilmiş, tayin edilen avukatlardan sadece yüzde 4.3’ü şahısla ilgili hazırlanan dosyayı incelemiştir. Görüldüğü gibi sanığın ifadesinin alınmasında müdafinin karakolda hazır bulunmamasında tek suçlu kolluk birimleri değil. Sanıklardan yüzde 95’i müdafî tayin etme haklarını kullanmamış. Bu da halkımızın bu konuda

bilinçsiz olduğu gibi müdafilerin görevlerini tam anlamıyla yerine getirmediklerini göstermektedir.”

Avukat Nalan Erkem de “26 Haziran BM İşkence Görenlerle Dayanışma Günü” nedeniyle gazetecilere yaptığı açıklamada, 1997-2002 yıllarında İzmir’in Bornova, Konak ve Karşıyaka ilçelerinde 97 işkence ve kötü muamele davası açıldığını, ancak davalardan sadece birinde failin bulunup cezalandırıldığına dikkat çekti. Erkem, şunları söyledi:

“İşkence mağduru ve ailesi üzerinde baskı oluşturularak, davalarından vazgeçirmeye çalışılıyor. Bu nedenle şikâyetlerinden vazgeçenler oldu. Bu işkence davasının takipsiz, faillerinin cezasız kalmasını beraberinde getiriyor. Doktorların rapor düzenlerken Birleşmiş Milletler İstanbul Protokolü ve Sağlık Bakanlığı genelgelerinden habersiz olmaları da çalışmalarımızı engelliyor. İşkencenin takibi ve faillerinin cezalandırılması noktasında doktor raporları en temel delil. Bu nedenle doktorlar raporları düzenlerken yasalara uygun rapor düzenlemesi çok önemlidir. “

Avukatlar sadece Mayıs ayında Karşıyaka Asayiş Şubesi ve Gümüşpala Polis Karakolu’nda işkence gördükleri gerekçesiyle 9 kişinin baroya başvurması üzerine, 29 Mayıs günü karakolu ve asayiş şubesini “ziyaret etti”. Avukatlardan Nalan Erkem, Ercan Demir ve Nergiz Tuğba Aslan, Karşıyaka İlçe Emniyet Müdürü Koray Bakır ile görüştü. Erkem daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, yetkililerin işkence iddialarını kabul etmediğini, ancak “kısa sürede bu kadar başvuru yapılmışsa” bunu dikkate alarak “olayın üzerine gideceklerini bildirdiğini” söyledi.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, CHP Ankara Milletvekili Yakup Kepenek’in işkenceye ilişkin bir soru önergesini Şubat ayında yanıtladı. 2000-2002 yılları arasında 4.600 kişinin “işkence gördükleri” gerekçesiyle suç duyurusunda bulunduğunu bildiren Çiçek, 2000 yılında 1.633 başvurunun 490’ı, 2001 yılında 1.605 başvurunun 245’i, 2002 yılında 1.362 başvurunun 210’u nedeniyle dava açıldığını, diğer suç duyurularının ise görevsizlik, yetkisizlik ve takipsizlik kararlarıyla sonuçlandığını açıkladı.

Adalet Bakanı Çiçek söz konusu dönemde TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243 ve "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddeleri uyarınca toplam 2.471 dava açıldığını da bildirdi.

Çiçek, işkence-kötü muamele nedeniyle AIHM'e bugüne kadar Türkiye aleyhine 344 başvurunun yapıldığını, bu davalardan 247'sinin sürdüğünü, 32 başvuruda ihlal kararı verildiğini, 65 başvuruda ise dostane çözüm yoluna gidildiğini belirtti.¹

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, CHP İzmir Milletvekili Ahmet Ersin'in benzer bir konudaki soru önergesine Nisan ayında verdiği yanıtta ise İzmir'de son beş yıl içinde TCY'nin 243 ve 245. maddeler uyarınca 37 jandarma personeli hakkında soruşturma açıldığını bildirdi. Jandarmalardan dördü hakkında 243, 33'ü hakkında da 245. madde uyarınca dava açıldığını ifade eden Cemil Çiçek, "işkence" suçundan yargılanan jandarmaların görevlerine geri döndüklerini ve davalarının sürdüğünü kaydetti. Çiçek'in verdiği bilgiye göre, "kötü muamele" suçundan yargılanan jandarmalardan birinin ordu ile ilişkisi kesildi, üçü hakkında takipsizlik, sekizi hakkında beraat kararı verildi, dördü mahkeme tarafından cezalandırıldı, 17'si hakkındaki dava ise devam ediyor.

Çiçek, son beş yılda İzmir'de görev yapan 130 polis hakkında TCY'nin 243. maddesi, 296 polis hakkında da 245. maddesi uyarınca adli işlem yapıldığını, söz

konusu maddeler uyarınca hakkında idari soruşturma açılan 433 polisten 12'sine disiplin cezası verildiğini, 215 polisin dosyasının ortadan kaldırıldığını, 206 polis hakkında ise "ceza tayinine yer olmadığı" kararı verildiğini kaydetti.

Cumhuriyet gazetesinde 19 Ağustos günü yayınlanan "İşkencecinin faturasını devlet ödüyor" başlıklı haberde, "işkence" nedeniyle yargılanan polislerin avukat masraflarının Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden ödendiği açıklandı. "Hakkında Dava Açılan Polis İçin Avukat Tutma ve Ücret Ödeme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" uyarınca kaçakçılık, rüşvet, dolandırıcılık gibi yüz kızartıcı suçlardan yargılanan polislerin avukat ücretlerinin ödenmediğini belirten İstanbul Barosu Başkanı Kazım Kolcuoğlu, işkence iddiasıyla yargılanan polislerin avukatlık ücretlerinin devlet tarafından ödenmesinin kabul edilemez olduğunu vurguladı.

İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Komisyonu'ndan Avukat Nalan Erkem de, bu konuda "İşkenceci polislerin avukatlarına, diğer kamu personeli ve vatandaşlar için belirlenen asgari ücret tarifesinin 20 katı daha fazla ödeniyor. Terörle Mücadele Kanunu kapsamında görev yapan polislere ise sınırsız miktarda avukatlık ücret hakkı tanınıyor" dedi. İzmir Barosu Başkanı Bahattin Özcan, İçişleri Bakanlığı'na başvurarak bugüne dek işkence suçundan yargılanan polislerin avukatlarına ne kadar para ödendiğini sordu.

1 - YASAL DÜZENLEMELER

TBMM'de Ocak ayında kabul edilen 4778 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un (4. Uyum Paketi) 1. maddesi ile işkence ve kötü muamele suçlarından verilen cezaların para cezasına çevrilemeyeceği ya da ertelenmeyeceği hükmü getirildi. Böylece, çok sayıda işkence davasında görülen cezaların ertelenmesi yolu ile sanık güvenlik görevlilerinin kurtulmasının önünün kesilmesi amaçlandı. Yasanın 1. maddesi ile TCY'nin 245. maddesine şu hüküm eklendi: "243. madde ile bu maddede yazılı suçlardan dolayı verilen cezalar, para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemez ve ertelenemez."

Kamuoyunda 7. uyum paketi olarak bilinen 4963 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 5. maddesi ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'na bir madde eklendi.

Buna göre, TCY'nin 243 ve 245. maddeleri uyarınca, güvenlik görevlileri hakkında "işkence" ve "kötü muamele" suçlarından açılan soruşturmaların "acele iş" sayılması, öncelikle ele alınması, bu suçlara

ilişkin davalarda da zorunluluk olmadıkça duruşmalara bir aydan fazla ara verilmemesi ve davaların adli tatilde de sürmesi öngörüldü.

CMUK Yasa Tasarısı: Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nda değişiklik yapılmasına ilişkin yasa tasarısı Mart ayı başında TBMM Başkanlığı'na sunuldu. Tasarıda yer alan bazı düzenlemeler şöyle:

-Aramaya hakim karar verecek. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcılar veya kolluk amirlerinin yazılı emirleri üzerine kolluk memurları arama yapabilecek. Avukat büroları ancak mahkeme kararı ile ve savcının denetiminde aranabilecek.

-Şüpheli, sanık ve avukatları, savunma için süre isteminde bulduklarında, tutuklama kararı verilemeyecek. Bu durumda savunma için 4 gün aşmayacak bir süre tanınacak. Tutuklama kararı verilmezse, şüpheli veya sanık derhal serbest bırakılacak.

¹ Yanıtta <http://www.tbmm.gov.tr> adresinden ulaşılabilir.

-Cezasının üst sınırı beş yıl ve daha az hapis olan suçlarda şüpheli veya sanık, en çok 6 ay tutuklu olarak tutulabilecek. Bu sürenin sonunda tutukluluk, bir defaya özel ve dört ayı geçmemek koşulu ile uzatılabilecek. Cezasının üst sınırı beş yıldan fazla hapis olan suçlarda şüpheli veya sanık, en çok bir yıl, ağır cezalı suçlarda ise en fazla 2 yıl tutuklu olarak tutulabilecek.

-Tutuklamadan ve tutuklamanın uzatılmasına ilişkin her karardan, tutuklunun bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, gecikmeksizin haber verilecek. Şüpheli veya sanık yabancı olduğunda durumu, yurttaşı olduğu devletin konsolosluğuna bildirilecek.

-5 yıl veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren cürümler dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, başka suretle delil elde etme olanağı bulunmaması durumunda, telefonların dinlenmesine ve kayda alınmasına sulh ceza hakimi tarafından gizli olarak karar verilecek.

-Hakkında kesin bir mahkumiyet cezası olmayan kişilerin kelepçelenmiş halini ilgilinin rızası olmadan görüntüleyen veya bunları yayımlayan kişilere 3 milyar liradan 7 milyar liraya kadar para cezası verilecek.

-Adliye binasında ve duruşma salonunda sesli veya görüntülü kayıt ve nakil olanağı sağlayan aletler kullanılmayacak. Hükme aykırı hareket edenlere, 20 milyar liraya kadar ağır para cezası verilecek.

-İfade alma ve sorguda, şüpheli ve sanığa kötü davranma, işkence, ilaç verme, aldatma, bedensel şiddette bulunma gibi eylemlere başvurulamayacak.

Tasarının yasalaşması konusunda daha sonra herhangi bir adım atılmadı.²

“Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği”: Adalet ve İçişleri bakanlıkları tarafından hazırlanan “Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği” (Bkz. Ek 6) 24 Mayıs günü Resmi Gazete’de yayınlandı. Polis, jandarma, sahil güvenlik ve özel güvenlik görevlileri tarafından yapılacak “ev, iş yeri ve üst aramalarında AB kriterlerine uyum sağlamak” amacıyla yayınlanan yönetmelikte, “üst aramalarında bedene dokunulmamasına özen gösterilmesi”, “çıplak olarak aramanın da aynı cinsiyetten görevliler tarafından yapılması” istendi.

Yönetmelikte, arama kuralları şöyle belirtildi:

* Hakkında gıyabi tutuklama ve yakalama müzakeresi bulunan kişinin yakalanması halinde üstünde, konutunda, işyerinde ve yerleşim yerinde yapılan aramada, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye konmadan önce yapılan üst aramasında, kaçakçılarının üst, eşya ve araçlarında

yapılan aramada hakim kararı aranmaz.

* Rıza ile yapılan aramada, kolluk memuru ilgili kişiye bağlı bulunduğu birimi bildirir ve kimliğini gösterir. Kişinin rızası alındıktan sonra imzası alınır ve arama işlemine başlanır.

* Kişinin aramaya rızası bulunmadığını bildirdiği hallerde kolluk gücü, takdirine göre aranacak yerin etrafında gerekli tedbirleri alır ve arama kararı almak üzere gerekli başvuruyu yapar.

* Adli arama işlemi tutanağa bağlanır. Tutanakta, aramanın yapıldığı yer, tarih ve saati, aramanın konusu, aramanın sebebi, aranan kişinin kimlik bilgileri, adını söylemediği takdirde eşkal bilgileri, araçta, konutta, iş yerindeki aramanın mevki, aramanın sonuçları, el konulan suç eşyasına ilişkin bilgiler, arama sonucunda yaralanma veya bir zarar meydana gelip gelmediği hususlarına yer verilip, arama işlemine katılanlar ile hazır bulunanlara birer nüsha verilir.

* Otel, gazino, kahve, bar, tiyatro, sinema, hamam ve plaj gibi umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini men amacıyla yapılan denetimlerde hakim kararı aranmaz.

* Okullardaki disiplinin sağlanmasına yönelik önlemlerde, sendikaların genel kurularının yapıldığı yerlerde, halkın topluca bulunduğu yerlerde, öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için tüm üniversitelerin bina ve ekleri içerisinde, kurumun imkanıyla önlenmesi mümkün olmayan olayların çıkması olasılığı karşısında rektör, acele hallerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin kolluktan yararlanma istemeleri halinde, girilecek üniversite, bağımsız fakülte veya bağlı kurumların içerisinde, kolluk amirleri önleme araması emri veremez.

Urfa Barosu, “Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği”nin bazı maddelerinin Anayasa ve Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası’na aykırı olduğu gerekçesiyle Aralık ayında Danıştay’a başvurdu.

Urfa Barosu Başkan Vekili Avukat Murat Toprak tarafından yapılan başvuruda, Anayasa ile getirilen “Adli aramalar hakim kararı ile olur” zorunluluğunun yönetmeliğin 7. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle ve bu emrin alınmadığı hallerde kolluk amirinin yazılı emri ile arama yapılabileceği” hükmüyle çeliştiği belirtildi. Başvuruda şöyle denildi:

“Bu düzenlemede, gecikmesinde sakınca bulunan ve Cumhuriyet Savcısı’na ulaşılamayan hallerde kolluk amirinin yazılı emri ile arama yapma yetkisi

² Tasarının tam metnine <http://www.tbmm.gov.tr> adresinden ulaşılabilir.

düzenlenmemiştir. Yasada ve Anayasa'da olmayan bir yetki kolluk amirine verilmiştir. Kaldı ki, burada amaç suç ve suçluyla mücadele ise zaten Türkiye'nin tüm adliyelerinde günün 24 saati nöbetçi hakim ve savcılar vardır. Herhangi bir arama halinde bu iznin alınması adli tahkikatı ve idari tatbikatı geciktirmeyecektir. Yine aramanın hakim kararı veya Cumhuriyet Savcısı'nın yazılı izin ve talimatıyla yapılması uyum yasaları kapsamında yapılan düzenlemeler olup, temel insan hak ve özgürlüklerinin güvenceye alınmasına yöneliktir. Bu yönetmelikle daha önceki düzenlemelere benzer mahiyette ve Anayasa ile Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nda olmayan yetkinin kolluk amirlerine verilmesi hukuksal ve yasal dayanaktan yoksun ve hukuka aykırıdır.”

Yönetmeliğin 9. maddesinde “rıza ile arama” konusunun düzenlendiği ifade edilen dava dilekçesinde “Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nda rıza ile aramaya yer verilmediği gibi ‘Rızayla olsa da hukuka aykırı olarak elde edilen delil hükme esas alınmaz’ kuralı geçerlidir. Dolayısıyla rıza olsa da elde edilen delil, hukuka aykırı sayıldığına göre bu delilin elde edilmesine sebep olan ‘rıza ile arama’ hukuka aykırıdır. 9. maddenin de iptal edilmesi gereklidir” denildi.

Davada, yönetmeliğin “Çıplak olarak ve beden çukurlarında arama” başlığı taşıyan 22. maddesinin

de “kişinin ruh ve beden tamlığı ile özel yaşamın gizliliği, kişi onur ve haysiyetinin dokunulmazlığını ihlal niteliğinde olduğu” gerekçesiyle iptali istendi.

Danıştay 10. Dairesi davayı 11 Kasım günü sonuçlandırdı. Danıştay, yönetmeliğin polislere “hakim ya da savcının izni olmadan kişinin rızasıyla arama yapma yetkisi veren” iki maddesini “Anayasa’ya aykırı olduğu, temel hak ve hürriyetlerin ihlaline yol açacağı” gerekçesiyle iptal etti. Danıştay’ın kararında şöyle denildi:

“Anayasa’nın sıkı bir şekilde korumakla yetinmeyip, sınırlama ölçütlerini de sıkı kurallara bağladığı temel haklardan olan ‘özel hayatın gizliliği’ ve ‘konut dokunulmazlığı’ hakkından tümüyle vazgeçilmesi anlamına gelen ‘rıza ile arama’ müessesesinin, bu hakların ihlalini kolaylaştıracağı ve Anayasa ile getirilen korumayı işlevsiz hale getireceği açıktır.”

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği: Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, Adalet ve İçişleri bakanlıkları tarafından hazırlanarak 1 Ekim 1998 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan “Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği”nin bazı maddelerinin iptal edilmesi istemiyle açılan davayı Ekim ayında sonuçlandırdı. Genel Kurul, gözaltına alınanlara verilecek doktor raporunun bir örneğinin poliste bulunmasına ilişkin maddeyi “raporun poliste kalmasının, doktorlar üzerinde baskı yaratabileceği” gerekçesiyle iptal etti.

Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Aralık ayında, gözaltına alınanların sık sık karşılaştığı bir uygulama konusunda önemli bir karar verdi. Olayın gelişimi şöyle:

2000 yılında bir hırsızlık olayı nedeniyle gözaltına alınan Fahri Göncü adlı kişi, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amiri Ata Bozkır hakkında “kötü muamele ve hürriyeti tahdit” iddiasıyla suç duyurusunda bulundu. Bozkır da, Göncü’den “kendisine iftira attığı” iddiasıyla şikayetçi oldu.

Şişli 5. Asliye Ceza Mahkemesi’nin Göncü ve Bozkır hakkında beraat kararı vermesinden sonra dava Yargıtay 4. Ceza Dairesi’nde ele alındı. Daire, Göncü’ye “iftira”, Bozkır’a “kötü muamele” suçlamalarından verilen beraat kararını onadı, Bozkır’a “hürriyeti tahdit” suçlamasından verilen beraat kararı ise bozuldu.

Bozma kararında, Anayasa, Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, yargıç tarafından karar verilmeden, kişilerin ancak suçüstü durumunda veya işlendiği net olarak bilinen bir soruşturma nedeniyle gözaltına alınabilecekleri belirtildi.

Kararda, “Kolluk görevlileri ise bu ikinci durumda yalnızca gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda yakalama yetkisini kullanabilir. Belirtilen hukuki düzenlemelerin gereği olarak ceza soruşturmalarında temel ilke, kişi hürriyetlerine müdahale edilmeden başvurulabilecek bir yöntem varken hürriyeti daraltan yöntemlere başvurulmaması ilkesidir” denildi.

Herhangi bir suçla ilgili suçüstü durumu ya da soruşturma bulunmamasına karşın, salt kimliği belirsiz bir kişinin 16 Mayıs 2000 tarihinde telefonla, “Şişli ilçesindeki market ve işyerlerindeki hırsızlık suçlarını bu kişiler işliyorlar” şeklindeki soyut ihbarı üzerine bazı kişilerin gözaltına alındığı kaydedilen kararda, şöyle denildi:

“Kimlik ve adresleri aynı tarihli tutanakla tespit edilen bu kişiler hakkında arşiv ve benzeri araştırmalar yapılmaksızın asayiş büro amiri sanığın (Ata Bozkır) talimatı doğrultusunda harekete geçilerek 3 saat sonra yakınların gözaltına alınması, cumhuriyet savcısına hırsızlığa karıştığı iddia edilen kişilerin yakalandığı yolunda bilgi verilip peşi sıra bu kişilerin ‘herhangi bir suçla’ ilgilerinin olup olmadığı yönünde araştırma yapılarak, 20 saat gözaltında kalan yakınların ertesi gün saat 13.30’da bir kanıt bulunmadığı gerekçesiyle ifadeleri dahi alınmadan ve soruşturma evrakı fezlekeye bağlanarak cumhuriyet savcılığına sunulmaksızın serbest bırakılması biçimindeki eylemin Türk Ceza Kanunu’nun 181/1 (hürriyeti tahdit) maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden, kanıtları yanlış değerlendiren yetersiz gerekçeyle beraat hükmü kurulması yasaya aykırıdır.”

Danıştay, Türk Tabipleri Birliği'nin açtığı davada yönetmeliğin iptali istenen bazı maddelerinde daha sonra değişiklik yapıldığı için, "karar vermeye yer olmadığı" görüşüne varmış, bazı maddeler için de iptal istemini reddetmişti. Bu kararın temyiz istemini görüşen Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, yönetmeliğin "Sağlık Kontrolü" başlığıyla düzenlenen 10. maddesinin bazı fıkralarının iptal isteminin reddine ilişkin kararı kısmen bozdu.

Bu arada, gözaltına alınanların avukatlarıyla görüştürülmesine yönelik engellemeler de sürdü. Örneğin, 14 Ekim günü Tunceli'nin Ovacık ilçesinde gözaltına alınan DEHAP Ovacık İlçe Başkanı Kemal Dinlergüler ve beş kişinin Ovacık Jandarma Komutanlığı'nda avukatları ile görüşmelerinin engellendiği bildirildi. Ovacık İlçe Jandarma Komutanlığı'na giden Avukat Barış Yıldırım, askeri yetkililerin "DGM'lere tabi suçlarda, avukatın görüşme ve ifadeye katılma hakkı olmadığı" gerekçesiyle kendisini engellediklerini söyledi.

Gözaltına alınanlara Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 135. maddesi uyarınca "avukat isteme haklarının bulunduğu" hatırlatılmadığını anlatan Barış Yıldırım, ifade alınırken doldurulan "Şüpheli ve Sanık Hakları Formu"nda yeni yasal düzenlemelerin gerektirdiği değişikliklerin yapılmadığını söyledi. Yıldırım, "Formda hala 'DGM kapsamında bir suçtan gözaltına alınmış iseniz ancak tutuklandığımızda veya gözaltı süreniz hakim tarafından uzatıldığında müdafinizle görüşebilirsiniz' ifadesi yer alıyor. Bu ifadenin çıkartılması gerekiyordu. Müdafiden yararlanma haklarının bulunduğu hatırlatılmalıydı. Bunların aldığı ifade geçersizdir. Bu ifadeyi alanlar görevini ihmal etmişlerdir. Bu tutanak başlı başına bu suçun işlendiğine ilişkin bir evrak" dedi.

Diyarbakır'da bildiri dağıttıkları gerekçesiyle gözaltına alınan altı kişi ile görüşmek için Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne giden Avukat Şeymus Kabadayı, Güvenlik Şube Müdürlüğü'ne alınmadığı gerekçesiyle polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. 23 Ekim günü Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğü'ne gittiğini belirten Kabadayı olayı şöyle anlattı:

"Emniyet Müdürlüğü kapısındaki görevli memur kaydımı alıp Güvenlik Şube Müdürlüğü'ne telefon açtı. Oradaki görevlilerden 'gönder' cevabı aldıktan sonra geçmeme izin verdi. Ancak ben Şubeye doğru ilerlerken, kapıdaki görevli bana gözaltındaki zanlıların avukat istemediklerini söyledi. Ben onlara, 'o halde bu çelişkiyi giderelim' dedim. Kapıdaki görevliyle tekrar görüştüm. Şubeyi aradı. Bu kez 'gönderme' cevabı verdiler. Bu cevabı gözaltındakilerden duymak istediğimi söyledim. Ancak Güvenlik Şube Müdürlüğü'ndeki görevliler

bunu kabul etmedi. Olumsuz yanıt alınca, Baroya geri dönmek zorunda kaldım. Durumu Genel Koordinatör Avukat Serhat Eren'e bildirdim. Bana tutanak tutmamı söyledi."

Aynı gün Cumhuriyet Savcılığı'na çıkarılan Aynur Özbek'in "Avukat istedik vermediler" dediğini belirten Kabadayı, Güvenlik Şube Müdürlüğü'nde görev yapan polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Sicil Affı: Radikal gazetesinde 18 Nisan günü yayınlanan "Emniyet fiş silmiyor" başlıklı haberde, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün "sicil affı"na ilişkin yasaya karşın kayıtlarındaki "fiş"leri silmediği bildirildi. Habere göre, 26 Ekim 1994 tarihinde kabul edilen 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile kişiler hakkında "mahkemece verilen cezalara ilişkin adli sicil kayıtları dışındaki kayıtlara ait fişlerin imhası" benimsendi. Yasanın geçici 4. maddesiyle "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış bulunan güvenlik soruşturması sonucunda ilgilinin dosyasına konulmuş olan ve mahkemelerce verilen cezalara ilişkin adli sicil kayıtları dışındaki kayıt ve fişler, ilgilinin başvurusu aranmaksızın dosyadan çıkarılır" hükmü getirildi.

Haberde, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan genelgede ise "affa uğramış suçlara ilişkin fişlerin imha edilmemesi" talimatının verildiği anlatıldı.

Habere göre, genelgede, bu talimatın gerekçesi şöyle açıklandı:

"Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak olanlar dışında kalanlar hakkında, 26.10.1994 tarihli ve 4045 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış bulunan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda ilgililerin dosyasına konulmuş olan ve mahkemelerce verilen cezalara ilişkin adli sicil kayıtları dışındaki kayıt ve fişler, ilgilinin başvuru yapması şartı aranmaksızın dosyasından çıkarılır ve imha edilir şeklindeki hüküm, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapan kurumları değil, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını talep eden kurumları ilgilendirmektedir."

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün daha önce çıkarılan sicil aflarını da benzer gerekçelerle uygulamadığı ifade edilen haberde, emniyetin fişleri güvenlik soruşturmaları ve arşiv araştırmalarında kullandığı kaydedildi.

Emniyet Genel Müdürlüğü sözcüsü Feyzullah Arslan, aynı gün düzenlediği haftalık basın toplantısında, habere ilişkin bir soru üzerine “silinmeyen fişleri, ‘vatandaş lehine’ yeniden düzenlediklerini” söyledi. İçişleri Bakanlığının 12 Haziran 2002 tarihinde sicil kayıtlarının vatandaş lehine yeniden düzenlemesi talimatı verdiğini anlatan Arslan, “Vatandaş lehine değişiklikler yapıldığını gayri resmi olarak söyleyebilirim. Beraat, takipsizlik ya da zamanaşımına uğrayan soruşturmalara ilişkin kayıtlar siliniyor. İlgili kişinin başvurusu üzerine siliniyor. Artık adli makamlara intikal ettirilmeyen gözaltılar da kayda geçilmiyor” dedi

İşkence ve Kötü Muamele Konusunda Etkinlikler, Girişimler, Uluslararası Çalışmalar

2002 yılı Aralık ayı sonu ile Ocak ayı başlarında 12 gün süreyle Türkiye’de incelemelerde bulunan Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) heyeti tarafından 10 Ocak günü yapılan açıklamada, Türkiye’de işkencenin “yaygın” ve “ustaca” olduğu belirtilerek, “Polis ve askeri görevlilerin gözaltına alınma ve gözaltı sırasındaki işkence ve kötü muamele pratiği henüz düşüştür çok uzak olduğu gibi çok yaygın ve sistematiktir” denildi.

Uluslararası Af Örgütü tarafından Türkiye’de yürütülen çalışmaların sonucunda hazırlanan “Kadınlara Yönelik Gözaltında Şiddete Son” başlıklı rapor da 27 Şubat günü İstanbul’da açıklandı. İTÜ Maçka Tesisleri’nde düzenlenen toplantıya Af Örgütü Proje Danışmanı Christina Curry, ABD Şubesi’nden Zaynab Nawaz, Avrupa ve Orta Asya Medya Sorumlusu Judit Arenas da katıldı.

“Kadınların gözaltında sorgulanırken ya da cezaevinde sıklıkla erkek görevliler tarafından ‘cırılçırıl soyulduğu’, eşleri ve yakınlarının önünde cinsel şiddete maruz kaldıkları” belirtilen raporda, “kadınların, bir ceza yöntemi olarak bekaret kontrolü’nden geçmeye zorlandıkları, bakire olmadığı saptanan kadınların aşağılandığı” ifade edildi.

Raporda, Diyarbakır, Muş, Mardin Batman ve Midyat’ta 100’den fazla kadın mahkûmla görüşen Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Komisyonu’nun, hemen hemen tüm kadın mahkûmların “bekaret kontrolüne tabi tutulduğunu ve gözaltında sözlü ya da fiziksel tacize maruz kaldığını ortaya çıkardığı” vurgulanan raporda, devlet görevlilerinin cinsel şiddetine uğradığını açıklayan kadınların daha fazla ihlal riski altına girdiği belirtildi.

İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin de, 27 Mart günü düzenlenen “Kadın, Savaş ve Şiddet” konulu söyleşide, “tecavüz” kavramının tanımının yasalarda yetersiz olduğunu belirterek, “Tecavüz, TCY’de sadece erkeğin cinsel organı olarak

algılanıyor. Oysa kadınlar cop, tazyikli su gibi birçok yöntemle tecavüze uğruyor” dedi. Gözaltında tecavüzle sık sık karşılaştığını belirten Keskin, uluslararası hukuk ve Türk hukukunun kadın haklarını savunma açısından yetersiz kaldığına dikkat çekti.

Uluslararası Af Örgütü’nün 2002 yılı raporu Mayıs ayı sonunda açıklandı. Türkiye’nin işkence uygulayan ilk 27 ülke arasında sayıldığı raporda, işkenceden sorumlu olanların yargılanması konusunda bir gelişme olmadığı belirtildi. Yasal değişikliklerin ihlalleri engellemede yetersiz kaldığı anlatılan raporda, “işkencecilerin daha ustaca yöntemler geliştirdiği” ifade edildi. Raporda, işkence suçlarının cezalandırılmasına tek örnek olarak “Manisa davası” gösterildi.

Raporda, 106 ülkede işkencenin sürdüğü, 31 ülkede 1.500’den fazla kişinin idam edildiği, en az 42 ülkede insanların devlet tarafından işlenmiş cinayetlerin kurbanı olduğu, 33 ülkede kayıp olayları yaşandığı, 34 ülkede de şiddete başvurmadan siyasi görüşlerini dile getirenlerin tutuklandığı bildirildi.

“İnsan Hakları Aktivizmi” seminerler dizisi kapsamında 4 Mayıs günü işkence konusunda düzenlenen bir panele katılan İşkenceyi Önleme Derneği Hukuk Programı görevlisi Debra Long, ek protokolün işkence ve tutukluluk sürecinin izlenmesini devlet ve uluslararası uzmanların denetimine açmayı amaçladığını ifade etti. Ek protokolün yürürlüğe girmesi için 20 ülkenin onayı gerektiğini belirten Long, şimdilik sadece Costa Rica ve Senegal’in protokolü onayladığını ifade etti. Long, “ABD, Mısır ve Cezayir ek protokole itiraz eden ülkeler arasında. Bu devletler dışardan gelen heyetin kendi içişlerine karışmasını istemediği için itiraz ediyorlar. İşkencenin önlenmesi için kanunlarla yasaklanması yeterli değildir. Polisin eğitilmesi, gözaltı zihniyetinin değişmesi ve sivil toplum örgütlerinin denetleme yetkisinin olması gerekmektedir. Devletlerin terörle mücadeleyi bahane olarak kullanması bizim örgütlülüğümüzü bozuyor. Mazeret göstermek işkence kapısını aralar. Gerçeği söyleten makineler, ilaçlar yasaklanmış yöntemlerdir, gerçeğe ulaşmaya katkısı olmadığı halde kullanılmaları da bir suçu teşkil eder” dedi.

TOHAV Raporu: Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) tarafından işkence konusunda hazırlanan “İşkence-2002” raporu, 29 Kasım günü açıklandı. 2002 yılında TOHAV’a 220 kişinin yaptığı başvuruya dayanılarak hazırlanan raporda, en fazla işkence yapılan yerlerin başında yüzde 75’lik oranla emniyet müdürlüklerinin geldiği, bunu yüzde 14 ile jandarma karakollarının, yüzde 11’le de polis karakollarının izlediği ifade edildi.

Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) İşkence Rehabilitasyon Merkezi'nde görevli Dr. Veysi Ülgen'in, vakfa başvurulara ilişkin araştırmasının sonuçları da Ekim ayı sonlarında açıklandı. TOHAV'a bu yılın ilk altı ayında 52'si kadın 128 kişinin işkence şikayetiyle başvurduğu belirtilen araştırmada, 52 kadından 40'ının sarkıntılık ve taciz, 25'inin tecavüz tehdidi, 6'sının ise tecavüze maruz kaldığı vurgulandı.

Araştırma sonuçlarına göre, işkencede "şiddet kullanarak kaçırma, tecavüz ve ölümlerle tehdit etme, mağdur üzerinde bunların provasını uygulama, denemeler yapma, sürekli sorguda bırakma, uyku, açlık gibi temel fonksiyonlardan mahrum bırakma, dış dünyadan yalıtma" yöntemlerine sıkça başvurulduğu kaydedildi.

Ülgen, araştırmasının sonuçları hakkında, "Özellikle işkencenin en zayıf halkası olan cinsel işkence de bazen sırta kadem basıyor. Mağdur diğer işkenceleri anlattığı gibi cinsel işkenceyi anlatamıyor. Elbette başvuru kadınların çoğunun cinsel işkenceye uğradığını söyleyemeyiz. Ancak birçoğunun uğramış olsa dahi bunu ifade edemediğini de açıkça söyleyebiliriz. Gözaltında işkenceye uğradığını doktora bile zor anlattıran toplumsal statüyü aşmamız gerekiyor" dedi.

İşkenceye karşı mücadelenin "sadece hukuksal boyuta indirildiğini" ifade eden Ülgen, hukuksal süreçte işkencecilerin kamuoyunda teşhirini önleyen yasaların aşılması gerektiğini belirtti.

"İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü"
Projesi: İzmir Barosu tarafından hazırlanan "İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü" projesinin "araştırma, dosya taraması ve eğitim çalışmaları"ni içeren bölümü Adalet Bakanlığı engeline takıldı. İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu avukatlarından Nalan Erkem Aralık ayında yaptığı açıklamada, projenin "dosya taraması" bölümünde, İzmir ağır ceza mahkemelerinde son 10 yılda görülen ağır ceza davalarından seçilecek dosyaları "işkence ve kötü muamele" açısından incelemeyi, ayrıca bu dönemdeki "işkence ve kötü muamele" davalarını ve savcılıklara yapılan başvuruları ayrıntılı olarak ele almayı düşündüklerini bildirdi.

Çalışma nedeniyle 2003 yılı ortalarında Adalet Bakanlığı'na başvurduklarını kaydeden Avukat Nalan Erkem, bu amaçla Avukat Hülya Üçpınar ile birlikte Ankara'da Adalet Bakanlığı Müsteşar Vekili Osman Bölükbaşı ile görüştiklerini, daha sonra kendilerine "özel hayatın korunması" gerekçesi öne sürülerek olumsuz yanıt verildiğini bildirdi. Erkem, bunun üzerine Baro Başkanı Bahattin Özcan ile birlikte bu kez Adalet Bakanı Cemil Çiçek ile görüşerek

amaçlarını anlattıklarını ancak halen bir yanıt alamadıklarını ifade etti.

Bu arada proje çerçevesinde, Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı'ndan Doç. Dr. Melek Göregenli'nin hazırladığı "Şiddet, Kötü Muamele ve İşkenceye Yönelik Deneyimler, Tutum ve Değerlendirmeler" başlıklı çalışma Aralık ayında açıklandı.

Araştırma çerçevesinde İzmir'de çeşitli sosyo-ekonomik düzeylerden 1033 katılımcıyla görüşülerek düzenlenen anketin sonuçlarına göre, katılımcıların yüzde 18.7'si polisin sözel, yüzde 14.9'u de fiziksel şiddetine maruz kaldığını söyledi. Ankete göre, kendilerini "solda" gören katılımcılar polisten, "sağda" tanımlayanlar ise babalarından ve askerlikte üstlerinden şiddet gördüklerini belirttiler.

İşkence ve şiddete maruz kalanların ortalama yüzde 85'inin sözel ya da fiziksel hiçbir tepkide bulunmadığı belirlenen ankette, askerde uygulanan sözel ve fiziksel şiddete karşı hiçbir şey yapmama oranı yüzde 95, polise karşı bir şey yapmama oranı ise yüzde 92 olarak belirlendi.

Katılımcıların yüzde 92'sinin "Türkiye'de işkence olduğunu" belirttiği anket sonuçlarına göre, katılımcıların yüzde 74'ü karakolda, yüzde 32'si orduda, yüzde 29'u evde, yüzde 16'sı okulda, yüzde 12'si sokakta, yüzde 11'i de zabıta merkezlerinde işkence ve şiddet uygulandığını söyledi. İşkencenin önlenemeyeceğini düşünenlerin oranının ise yüzde 11.5 olduğu bildirildi. Avrupa Birliği'ne girildiğinde işkence ve şiddetin ortadan kalkacağına inananların oranı ise yüzde 17 oldu. Katılımcıların yüzde 61'i bu fikre inanmadığını, yüzde 22'si kararsız olduğunu kaydetti.

İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuk Uygulama ve Araştırma Merkezi de 21 Aralık günü "İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü" konulu bir toplantı düzenledi.

İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu üyesi Avukat Bahattin Özdemir toplantıda yaptığı konuşmada "İşkencenin önüne geçilememesinin temel nedenlerinin biri, savcıların başvuruları değerlendirip zamanında ve gerekli soruşturmaları yapmamasıdır. Bir karakolda işkence yapıldığı yönünde verdiğimiz şikayet dilekçesine karşı savcı, ancak iki ay sonra karakola bir yazı gönderiyor. İkinci bir neden ise hekimlerdir. İşkencenin gizlenmesinin en büyük sorumlusu hekimlerdir. İşkencenin ortaya çıkarılıp ya da gizlenmesinde hekimlerin rolü büyüktür" dedi.

İçişleri Bakanlığı Raporu: İçişleri Bakanlığı uzmanları Bülent Doğan ve Huriye Seven tarafından hazırlanan "işkence" konulu bir raporda ise

İnsan hakları, yeni taktikler (Yıldırım Türker-8 Eylül 2003/Radikal)

Geçtiğimiz hafta Şile’de “İnsan Hakları Mücadelesinde Yeni Taktikler” üst başlıklı “Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölgesel Eğitim Semineri”nin bir bölümüne katıldım. (...)

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Vahit Bıçak’ın sunumu, son derece etkileyiciydi. “Kolluk birimlerinin insan hakları ihlalleri yapmaktan caydırılmasına yönelik insan hakları eğitimi” başlıklı sunumda Bıçak, öğrencileriyle arasındaki gerilimli ilişkiden doğan taktik yaklaşımını anlatırken bu ihtiyacın nasıl doğduğunu da işaret ediyordu:

“Öğrencilerin insan hakları konseptinin kendi haklarının korunmasını da kapsadığını algılamakta güçlük çektiklerinin gözlenmesi. Öğrencilere benimsetilmeye çalışılan değer yargılarını aktarmakta karşılaşılan çeşitli güçlükler. İnsan hakları ihlallerinin müeyyidelerinin yeterince bilinmediğinin tespiti. Yetkilerini kötüye kullananların daha iyi pozisyonda olduğuna ilişkin kanaatlerin yaygın olduğunun tespiti. Aktarılmaya çalışılan değer yargılarına karşı öğrencilerin direnci, bu direnci kırmaya yönelik çabanın yoruculuğu.”

Bıçak, sunumunda, öğrencilerin sahip olduğu ve eğitimi şart kılan yanlış kanaatlere de örnekler gösterdi:

“İnsan haklarına saygı, güvenlik güçlerinin suçla mücadele kapasitesini olumsuz etkiler. Suçluları yakalayabilmek için mümkün olan her türlü yöntem kullanılabilir ve kullanılmalıdır. Kolluk faaliyetleri, suç olgusu ile bir savaştır. Savaşta yöntem sınırlandırılması olamaz. İnsan hakları konsepti bu savaşı engellemek için hukukçular ve gönüllü insan hakları kuruluşları tarafından ortaya atılmıştır. ‘Sanığa bir de çay kahve ısmarlayalım’ şeklinde sanık haklarını alaya alıcı sözlerle karşılaşmıştır. Göstericileri dağıtmak için aşırı güç kullanımının onaylanması, gözlem altına alınan kişiden bilgi alabilmek için baskı uygulamasının onaylanması eğilimleri gözlemlenmiştir.”

En vurucu olan da polislerin de sanık olabileceği gerçeğinin öğrenciler tarafından büsbütün dışlandığının saptanması. Bıçak’ın uyguladığı taktik, mevcut değer yargılarını ölçmeye yönelik anket uygulamaları; empati duygusunu geliştirmeye yönelik olarak video kaseti izlenmesi; yanlış kanaatlere karşı argümanlar geliştirilmeye çalışılması; eğitim dönemi boyunca konuların ‘hakların gerekliliği’ ekseninde ele alınması; ders yılı sonunda aynı anketin tekrar uygulanması şeklinde özetlenebilir. Sanığın susma hakkından, ifade alma işlemi öncesi avukatıyla görüşmesine, nezarethaneye konacak kişinin doktor incelemesinden geçirilmesinden yakınlarıyla haberleşme hakkına kadar çeşitli konularda kösteklendiğini düşünen polis adaylarında yıl sonunda belirli bir insan hakları bilinci gözlemlenmektedir. Anket sonuçları da bunu açıkça gösteriyor. Vahit Bıçak’ın geliştirmiş olduğu taktik, yaygınlaştırılması gereken, sonuç alabileceği kanıtlanmış bir eğitim programıdır. (...)

İzmir’de oluşturulan İşkenceyi Önleme Grubu’nun sözcüsü Murat Dinçer’in sunumu, oluşturulacak bu “iyilik hücreleri”ne olağanüstü bir örnek. Beş avukat arkadaş bir gün sohbet ederken adli suçlarda kötü muamele ve işkence konusunda onca saptama olmasına karşın bunların mahkemeye yansımaması, nitekim son beş yılda İzmir’de işkence suçundan hiçbir mahkûmiyet bulunmaması konusunda bir şeyler yapmaya karar veriyor. Amaçları, işkence faillerinin yargı önüne çıkarılmaları ve mahkûm edilmelerini sağlamak için yeni ve bağımsız bir yapı oluşturmak. Bu yolla işkenceci ve işkenceyle toplumsal ve yargı desteğini seferber ederek uluslararası standartlarda mücadele etmek. İşkencenin delillendirilmesi konusunda mekanizma kurmak. Cezasızlık prensibine karşı mücadele etmek.

İşkenceye karşı toplumun ve yargı mensuplarının duyarlılığını geliştirmek. Bu küçük grup, kendisine ilke olarak bütün grup ve ideolojilere aynı mesafede durup özel yapılanma, özel teknikler kullanarak bir dayanışma şebekesi oluşturmayı, işkenceciyle değil işkenceyle mücadele etmeyi belirliyor. Kısa sürede sayıları 40-45’e çıkıyor. İzmir Barosu’nun bünyesinde çalışmaya başlıyorlar. Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın da katkılarıyla iç eğitim programı uyguluyorlar. Afişler bastırıp adliye panolarından vapurlara kadar asıyorlar: “İşkenceyi durdurmak için, susma, korkma, bildir!” 24 saat başvurulabilecek yardım hattı oluşturuyorlar. Doğal olarak polis baskısıyla karşılaşıyorlar. Yılmıyorlar. Bu gönüllü avukatlar, başvuran mağdurların kendi ağızlarından beyanlarını alıyor, Adli Tıp raporları, alternatif tıbbi raporlarla bizzat işkenceyi tespit için fotoğraflar çekerek güçlü deliller topluyor. Bunun için görüşte hatıra fotoğrafı çektirme hakkında bile yararlanıyor, bu yolla işkence izlerinin kayda geçirilmesini sağlıyorlar. Mağdurlardan vekâletname masrafı almadan şikâyet başvuruları yapıyor, savcıların üstünde baskı oluşturuyorlar. Mağdur başvuruları yoğunlaştıkça görev paylaşımında yaşanan sıkıntılar, onları yeni yöntemler bulmaya itiyor.

İzmir Barosu Adli Yardım Kurulu ile görüşerek gönüllülerin işkence ile mücadele için bir Adli Yardım Grubu oluşturmasını sağlıyor. 234 avukat atölye çalışmasına katılıyor. Artık gelen başvurulara İşkenceyi Önleme Grubu’ndan 1 ücretsiz gönüllü, Adli Yardım listesinden ise Adli Yardım bütçesinden ücretlendirilen 1 avukat görevlendiriliyor. Böylece her vaka için iki avukat birlikte görev yapıyor. Bir buçuk yıllık çalışmanın sonuçları şunlar: 63’ü 18 yaşından küçük 304 mağdurun işkence yakınması 183 dosya ile takip edilmekte. Şikâyetleri üzerine açılan 68 dosya yargı aşamasında. 84 dosya hazırlık soruşturması aşamasında. 13 dosya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne taşınmış. Resmi merciler artık İÖG’yi tanıyor. Bu gönüllü hukuk insanları işkencenin sessiz sedasız ve cezasız geçirilmesine izin vermiyor. (...)

“Türkiye’de bu konuda mevzuat bakımından herhangi bir sıkıntı bulunmamaktadır. Tüm sorunlar uygulamadan kaynaklanmaktadır” denildi. Yeni Şafak gazetesinde 19 Mayıs günü yayınlanan habere göre, raporda, “teknolojik eksikler ve uzman personel

eksikliği nedeniyle güvenlik görevlilerini sanıktan delile ulaşılmaya çalıştıkları, bunun için de sanığı kendisi ve başkaları hakkında ifade vermeye zorladıkları” belirtildi.

Habere göre, raporda, şu önerilerde bulunuldu:

- * Sanığın, özellikle yer, tarih, eşkal ve işkence biçimine ilişkin ayrıntılı anlatımlarını içeren işkence ve kötü muamele iddiaları, mahkemece mutlaka araştırılmalıdır.
- * Araştırma sonucunda, işkence veya kötü muamele bulgusunun tespiti halinde savcılıklar harekete geçirilmelidir.
- * İşkence iddialarının savcılıklarca doğrudan araştırılması ve sanık ifadelerinin savcılıklarca alınması sağlanmalıdır.
- * Özellikle gözaltı süresinde, savcılıkların emniyet birimlerini sürekli kontrol etmesi sağlanmalıdır.
- * Sanık yakınlarının veya avukatının, başvuruları halinde, sanıkla görüşmeleri engellenmemeli, kolaylaştırılmalıdır.
- * Sanık ifadesinin alınması sırasında mutlaka avukat yardımından yararlanması sağlanmalı ve avukat bulunması sanığın isteğine bırakılmamalıdır. Avukat bulunmaksızın alınan ifadeler geçersiz sayılmalıdır.
- * İşkence ve işkencenin önlenmesi hakkında müstakil ve kanun çıkartılması düşünülmelidir. Bu tür bir düzenlemenin sağlayacağı önemli yararlar bulunmaktadır.
- * İşkence ve kötü muamelelerin ayrıntılı tanımlanması ile maddi ceza kuralları yanında, yargılama usul kurallarını, avukat ve adli tıp ilişkilerini kapsayan özel bir kanun, işkenceyle mücadelede heyecan oluşturacak ve önleyici bir işlev görecektir.
- * İşkence her gerçekleştiğinde, tüm üst düzey yetkililerce kınanmalıdır.
- * Savaş da dahil olmak üzere, hiçbir koşul ve gerekçe ile hiç kimseye işkence uygulanmayacağına güvence altına alan bir siyasi irade sağlanmalıdır.
- * İşkencenin uygulandığı yerlerin izlenmesi ve denetimine yönelik yasal güvencesi olan ya da olmayan bağımsız, yetkin komiteler oluşturulmalı, çalıştırılmalıdır.
- * Tüm gözaltı birimlerine bağımsız, habersiz ve kısıtlamasız denetim ziyaretleri yapılmalıdır.
- * İşkence şikayet ve raporları, bağımsız kurumlarca zamanında ve kapsamlı olarak incelenmeli ve soruşturma sonuçları halka açıklanmalıdır.
- * Adli Tıp Kurumu güçlendirilmeli ve mutlak özerkliği sağlanmalıdır.
- * İşkence mağdurlarına yeterli tazminat ve tedavi imkanı sağlanmalıdır.
- * Güvenlik güçlerine kurum içerisinde ve sürekli bir

şekilde psikolojik rehberlik ve danışmanlık hizmeti sağlanmalıdır.

* Güvenlik birimlerinin teknik olanakları sayı ve donanım itibarıyla artırılmalıdır.

* Sıralı amirleri de kapsayacak bir sorumluluk sistemi oluşturulmalı ve her somut olayda mutlaka bu sistem, istisnasız işletilmelidir.”

İstanbul Protokolü ve Hekimler Hakkında Soruşturma: İzmir İl İnsan Hakları Kurulu tarafından adli rapor veren hekimler için düzenlenen eğitim çalışması nedeniyle, eğitim çalışmasına katılan hekimler hakkında inceleme başlatıldı.

Edinilen bilgiye göre, İstanbul Protokolü'nün BM belgesi olarak kabulünden sonra, İzmir İnsan Hakları Kurulu'nun geçen yıl yapılan toplantısında, il genelinde adli rapor veren hekimlere yönelik eğitim çalışması düzenlenmesi karara bağlandı. Kurulun başkanı İzmir Valisi Yusuf Ziya Göksu, kurul kararı üzerine İl Sağlık Müdürlüğü ve İzmir Tabip Odası'ndan, "İstanbul Protokolü ve Adli Rapor Düzenlenmesi" konulu eğitim çalışmalarının başlatılmasını istedi. Bunun üzerine 2002 yılı Aralık ayında TTB, Adli Tıp Uzmanları Derneği ve TIHV temsilcileri tarafından yürütülen ilk eğitim çalışmasına sağlık ocağı hekimleri katıldı. Bu yıl 10-12 Haziran günlerinde de acil servis hekimlerine yönelik ikinci eğitim çalışması başlatıldı.

12 Haziran günü eğitim çalışmasının yapıldığı binaya gelen iki sivil polis, "örgütsel propaganda yapıldığı" yönünde ihbar aldıkları gerekçesiyle çalışmaya katılmak istedi. Polislerin isteği kabul edilmedi ve İzmir Tabip Odası Başkanı Fatih Sürenkök, olayı bir yazıyla valiliğe iletti ve sorumlular hakkında soruşturma açılmasını istedi. Ancak bunun yerine eğitim çalışmasına katılan hekimler hakkında, "Eğitimde PKK/KADEK propagandası yapıldığı, devletin manevi şahsiyetine hakaret edildiği ve güvenlik güçlerinin karalandığı" iddialarıyla ön inceleme başlatıldı. Bu çerçevede, valilik tarafından görevlendirilen müfettişler eğitime katılan 42 hekim ve İl Sağlık Müdür Yardımcısı'nın ifadelerini aldı.

Sema Pişkinsüt'ün Yargılanması:

Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP) Genel Başkanı Sema Pişkinsüt hakkında, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı olduğu dönemde, "işkence gördüğü komisyon tarafından saptanan kişilerin adlarını adli makamlara vermediği" gerekçesiyle açılan dava, ilk duruşmada beraatla sonuçlandı.

3 Temmuz günü Ankara 21. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifade veren Pişkinsüt, "davanın, DSP genel başkanlığına aday

olduğu için ‘siyasi nedenlerle’ açıldığını” ileri sürdü. Komisyon çalışmalarının TBMM’nin denetim görevleri kapsamında olduğunu, adli soruşturma ve kovuşturma anlamı taşımadığını belirten Pişkinsüt, hazırladıkları Erzincan ve Erzurum raporlarındaki işkence iddialarının Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’na soruşturulduğunu söyledi. Başsavcılığın, soruşturma çerçevesinde komisyonun kimliklerini gizlediği mağdurların adlarını istediğini anlatan Pişkinsüt, “bunun denetim çalışması olduğu ve komisyonun yasalarla belirlenen görevi gereği mağdur isimlerini vermek zorunda olmadıklarını bildirdiklerini” ifade etti. Pişkinsüt, bunun üzerine başsavcılığın 2000 yılının Ekim ayında takipsizlik kararı verdiğini anmsattı.

Avukat Ünal Yıldız da, cumhuriyet savcılığının işkence mağdurlarının adlarını istemesine karşın, işkence yaptığı iddia edilen memurların adlarını istemediğine dikkat çekti.

İddianamede Pişkinsüt’ün, “soruşturma konusu bilgi ve belgeyi adli makamlara vermediği” gerekçesiyle TCY’nin 296. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

İşkence Nedeniyle Görevden Alınan Polis:

İstanbul Emniyet Müdürlüğü eski Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürü Adil Serdar Saçan, “işkence yaptığı” gerekçesiyle meslekten ihraç edildi.

Adil Serdar Saçan’ın görevden alınmasına neden olan olay şöyle gelişti:

2002 yılı Mart ayında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Yasemin Durgun’un öldürülmesinden sonra Eylül ayında Durgun’un C.A., S.S. ve Ö.Ö. adli arkadaşları gözaltına alındı. Bu kişiler Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü’nde dört gün sorgulandıktan sonra Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. Haseki Hastanesi’nde kontrolden geçirilen zanlıların “işkence gördüklerini” söylemelerine karşın doktorlar “darp izine rastlanılmadığı” yönünde rapor verdi. Daha sonra Avukat Metin İriz’in girişimiyle İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığı’na sevk edilen bu kişilerin “işkence gördüğü” belirlendi. İriz, Saçan ve polisler hakkında Fatih Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu. Polisler hakkında ayrıca idari soruşturma da açıldı.

Soruşturma sonucunda Cumhuriyet Savcılığı, Haseki Hastanesi’nde görev yapan üç doktor ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü’nde görev yapan yedi polis hakkında dava açtı. Davada polislerin “işkence ve hakaret”, doktorların ise “görevi ihmal”

suçundan cezalandırılması istendi. Dava, Aralık ayında İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlayacak.

İdari soruşturma sonucunda ise İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Muzaffer Ecemiş başkanlığında 11 Eylül günü toplanan Yüksek Disiplin Kurulu, Saçan ve yardımcısı Ahmet İhtiyaroğlu’nun Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü’nün, “işkence” suçuna ilişkin 8/39. maddesi uyarınca “meslekten ihraç edilmelerine” karar verdi.

Adil Serdar Saçan hakkındaki başka olaylara ilişkin işkence iddiaları da ancak görevden alındıktan sonra basına yansıdı. Milliyet gazetesinde 20 Eylül günü yayınlanan habere göre, Adıyaman Milletvekili Mahmut Göksu, Saçan hakkındaki işkence iddiaları nedeniyle 2001 yılında yazılı soru önergesi verdi. Saçan, soru önergesinde “işkence ile ismi özdeşleşen” tabirini kullandığı için Göksu aleyhine beş milyar lira manevi tazminat istemiyle dava açtı.

Saçan hakkında, 1999 yılında İstanbul DGM tarafından aranan Osman Sancaktar’ı, teslim olmak istediği halde gözaltına almadığı iddiasıyla dava açıldı. Adil Serdar Saçan, “görevini kötüye kullandığı” gerekçesiyle 10 ay hapis ve bir yıl memuriyetten men cezasına mahkum edildi. Bu ceza ertelendi.

Adil Serdar Saçan ve şubede görev yapan polisler hakkında hazırlanan müfettiş raporu Kasım ayında Yeni Şafak gazetesinde yayınlandı.

Saçan, yardımcısı Ahmet İhtiyaroğlu ve 31 polis hakkında 2002 yılı Eylül ayında, “gözaltına alınan zanlıya işkence yapmak” iddiasıyla adli ve idari soruşturma açılmıştı. Polis başmüfettişleri Metin Aytürk ve Salih Akman tarafından yürütülen soruşturma sonucu hazırlanarak, Fatih Cumhuriyet Savcılığı’na verilen raporda, 2002 yılı Mart ayında cesedi bulunan Yasemin Durgun adlı genç kızın katil zanlıları olarak C.A., S.S., Ö.Ö., S.T.T., S.N.S., A.U. ve Y.G. adli üniversite öğrencilerinin gözaltına alındığı bildirildi. Söz konusu kişilerin serbest bırakıldıktan sonra Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda buldukları anlatılan raporda, gözaltına alınanların gözaltı süresinin “işkence izlerinin iyileşmesi için” sürekli olarak uzatıldığına dikkat çekildi.

Raporda, Organize Suçlarla Mücadele Şubesi’nde işkencenin birden çok görevli tarafından yapıldığına dikkat çekilerek, “Bir şahsa elektrik verme suretiyle işkence yapma olayının, alet ve düzeneklerin özelliği itibarıyla bir kişi tarafından yapılamayacağı, bunun için, mağdurların da ifade ettiği gibi birden çok kişinin olması gerektiğinden müşteki Ö.Ö.’nün ifadesinden anlaşılmıştır” denildi.

Raporda, “26 Temmuz 2002 tarihindeki muayenede, gençlerden Ö.Ö.’ya ‘Cinsel organı üzerindeki cilt dokusunun incelenmesinden elektrik akımına bağlı tespit edilen bulguların elektrik işkencesi ile uyumlu olduğu 10 gün işine engel olur” şeklinde, C.A.’ya ise ‘Ağrı ve hareket kısıtlılığının şikayetiyle uyumlu akut stres bozukluğu olduğundan 15 gün işine engel olur’ şeklinde rapor düzenlendiği anlaşılmıştır” denildi. (Ayrıca Bkz. *İşkence Davaları, Zihni İpek davası*)

“**İşkence Edilen Emniyet Hekiminden İbret**”: Mafya-emniyet ilişkisi üzerine bir proje hazırlarken 2000 yılında gözaltına alınan ve işkence gören Dr. Erdoğan Yağız’ın yazdığı “İşkence Edilen Emniyet Hekiminden İbret” adlı kitap Nisan ayında Ozan Yayıncılık tarafından yayınlandı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Polis Kliniği eski başhekim Dr. Erdoğan Yağız, kitabın yayınlanmasından sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, 5 Şubat 2000 tarihinde gözaltına alındığını, dört gün boyunca Organize Suçlar Şube Müdürlüğü’nde psikolojik işkence gördüğünü, bu nedenle Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nde “psikolojik travma” teşhisi ile tedavi gördüğünü söyledi. Yağız, İstanbul eski Emniyet Müdürü Hasan Özdemir’in, çalışması nedeniyle kendisini gerçekle bağdaşmayan suçlamalarla gözaltına aldığını, sürgün, açığa alınma ve emeklilik ile uzaklaştırıp, susturmak istediğini söyledi.

Yağız, gözaltına alınışını ve yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Çok kötü bir gündü, evde misafirlerimiz vardı. Telefon geldi, Çevik Kuvvet Şube Müdür Yardımcısı acele gelmemi istedi. Nizamiye kapısından girerken, birinin beni izlediğini hissettim, önemsemedim. Onun yanına bir kişi daha yaklaştı, bir şeyler söyleyip kaçtı. ‘Revirde çalışıyorlar, beni görünce kaytarmak isteyip kaçtılar’ diye düşündüm. İçeri girdim, arabamı park ederken kapı süratle açıldı. Dışarıda gördüğüm adamdı. “Eller yukarı” diye bağırdı. Bunun hiçbir şekilde ciddi olduğuna inanmadım. Ama ellerimin arkadan kelepçelendiğini gördüm ve bir yığın çevik kuvvet şube müdürlüğü polislerinin gözleri önünde götürüldüm. İşkencenin belki de en ağrının psikolojik işkence olduğunu düşünüyorum. Şu an doktorluk yapamıyorum. Çünkü unutuyorum. Uzun süre tedavi gördüm. Psikolojik bir travma ile yaşamdan koparsınız.”

Hasan Özdemir’in kendisini “yağma” ve “yol kesme” ile suçladığını ancak kendisi hakkındaki beş ayrı belgede beş ayrı suç yazıldığını ifade eden Dr. Yağız, “tanınmış bir gazeteci” ile birlikte hazırladıkları mafya-polis ilişkisi konusundaki çalışma nedeniyle gözaltına alındığını, serbest bırakıldıktan bir süre sonra çalışmasının kaybolduğunu söyledi. Dr. Yağız, AIHM’e yaptığı başvuruda kabuledilebilirlik kararı verildiğini bildirdi. Yağız başka bir röportajında da İstanbul’da yaşayanların çoğunun fişlendiğini kendisinin fiş numarasının da 599.108 olduğunu belirtti.

2 - KAYIPLAR

TİHV’nin derlediği bilgilere göre, 2003 yılında kayıp olayı yaşanmadı. Kayıplar konusundaki kayda değer tek gelişme, 20 Kasım 2002 tarihinde Muş’ta kaybolan Sıddık Kaya’nın cesedinin bulunması oldu. Ayrıca, yakınları kaybolan çok sayıda kişi olağanüstü hal uygulamasının kaldırılmasından sonra AIHM’e başvurmaya başladı.

17-31 Mayıs “Kayıplar Haftası” çerçevesinde, 17 Mayıs günü İHD Ankara Şubesi tarafından düzenlenen toplantıda konuşan İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, devletin halkla ilişkisinde özgürlük alanını genişletmesinin demokrasi sağlayacağına dikkat çekerek, “Bu olmadığında, kayıplar, işkenceler, dil yasakları ve daha birçok insan hakları ihlali yaşanacaktır” dedi.

TİHV Genel Başkanı Yavuz Önen de, çatışmaların durup, OHAL’in kalktığına dikkat çekerek, sorumlular hakkında soruşturma başlatılması ve yargılanmaları gerektiğini söyledi. Önen, “Devletin elinde kayıtlar yoksa biz bu kayıtları vermeye hazırız. Bunu öneriyoruz. Biz bu konuda çalışmaya hazırız.

Önemli olan önümüzdeki dönemde ne yapacağımızdır” dedi.

İHD İstanbul Şubesi tarafından da etkinlikler kapsamında “Bir insan nasıl kaybedilir” konulu bir panel düzenlendi. Panelde gözaltında kaybedilen Kenan Tekin’in avukatı Kamil Tekin Sürek, “Cumartesi Anneleri” kitabının yazarı Berat Güncikan, Uluslararası Gözaltı Kayıplarını Araştırma Örgütü (ICAD) üyesi Ali Ocak, İHD Kayıp Komisyonu Sözcüsü Nimet Tanrıku ve çok sayıda kayıp yakını katıldı.

Panelin açılış konuşmasını yapan Tanrıku, şu ana kadar kendilerine 800’e yakın kayıp başvurusu yapıldığını, ama kayıtlara geçmeyen 2000’den fazla kayıp olduğunu söyledi.

Coşkun Doğan

Tunceli’de 24 Şubat 2002 tarihinde “PKK üyesi olduğu” iddiasıyla gözaltına alındıktan sonra kaybolan Coşkun Doğan’ın durumu konusunda 2003 yılında da bir gelişme sağlanamadı. Avukat Fatma

Karakaş, Coşkun Doğan'ın kaybolmasından sonra, Doğan'ın bir davasının sürdüğü İstanbul DGM'ye, görev alanı Tunceli'yi kapsayan Malatya DGM Savcılığı'na, Tunceli ve çevre illerin cumhuriyet savcılıklarına, jandarma komutanlıklarına ve emniyet müdürlüklerine yaptığı başvurulara, "Doğan'ın gözaltına alınmadığı" yanıtı verildiğini bildirdi.

Doğan'ın annesi Fidan Doğan, oğlunun 24 Şubat 2002 tarihinde gözaltına alınmasından sonra çekilen görüntülerinin aynı gün akşam saatlerinde televizyonlarda yayımlandığını açıklamıştı. Doğan'ın Nisan ayı ortalarında askerler tarafından Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı köylerde dolaştırılırken akrabaları ve tanıdıkları tarafından görüldüğü de öğrenilmişti.

Avukat Fatma Karakaş olay nedeniyle AIHM'e başvurduklarını, dosyanın halen mahkeme gündeminde bulunduğunu bildirdi.

Sıddık Kaya

Muş'un Varto ilçesine bağlı Karapınar köyünde 20 Kasım 2002 tarihinde kaybolan Sıddık Kaya'nın cesedi 24 Nisan günü Muş'un Bulanık ilçesine bağlı Serinova beldesi yakınlarında Murat nehrinin kıyısında bulundu.

Sıddık Kaya'nın cesedinin çocuklar tarafından bulunduğunu belirten dayısı Şevket Kılma, cesedin ayaklarına taş bağlandığını söyledi. Kılma, "Yeğenimin yüzü tanınır haldeydi. Kaybolmadan önce Erzurum'da yapılan ameliyatla sağ ayağının baş parmağı kesilmişti. Uzak bir yerden suya bırakıldığını tahmin ediyorum. Çünkü sürüklendiği belliydi, üzerinde hala elbiseleri vardı ve kolundaki saat hala çalışıyordu" dedi.

İstanbul'da Adli Tıp Kurumu'nda yapılan otopsi sonucunda, Kaya'nın başına ateş edilerek öldürüldüğü belirlendi. Otopsi raporunda ölüm nedeni, "ateşli silah, mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kafatası kırıklarıyla birlikte beyin doku harabiyeti, beyin kanaması" olarak belirtildi. Kaya, 28 Nisan günü köyünde toprağa verildi.

Sıddık Kaya'nın cesedinin bulunmasından sonra 30 Nisan günü basın toplantısı düzenleyen İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, Kaya'nın sağ bulunması için girişimlerde bulduklarını, ancak sonuç alınmadığını belirtti.

"Acil" kaydıyla Devlet eski Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ertuğrul Yalçınbayır, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e olayla ilgili raporları gönderdiklerini hatırlatan Öndül, Kaya'yı kim öldürürse öldürsün sorumlusunun devlet olduğunu belirtti. Öndül, Kaya'nın siyasi bir faaliyetinin olmadığını, daha çok

jandarmayla ilişkilerinin olduğunu bildiğini kaydetti.

Yeşil kart çıkarmak için gittiği ilçe merkezinde kız kardeşi Herdem Kaya'yı ziyaret eden Sıddık Kaya, "ilçe girişindeki köprüde Astsubay Celal Şen³ ile görüşeceğini" söyleyerek evden ayrıldıktan sonra kaybolmuştu.⁴

Serdar Tanış, Ebubekir Deniz

Şırnak'ın Silopi ilçesinde 25 Ocak 2001 tarihinde kaybolan HADEP İlçe Başkanı Serdar Tanış ve İlçe Sekreteri Ebubekir Deniz'in akıbeti hakkında yıl içinde bilgi edinilemedi.

Tanış'ın akrabası Avukat İdris Tanış, Ocak ayı sonunda yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Suç duyurusundan sonra savcılık 2001/116 hazırlık No'lu dosya üzerinde soruşturma başlattı. Tedbir amacıyla aynı zamanda AIHM'e başvurduk. Soruşturma sırasında, dosya için gizlilik kararı alınması, soruşturmanın aşamaları hakkında avukatlara bilgi verilmemesi, ayrıca AIHM'de görülmekte olan davada hükümetin sürekli süre isteyerek gerekli belgeleri göndermemesi gibi zorluklarla karşılaştık. Son olarak dosya üzerindeki gizlilik kararının kaldırılmasına rağmen, dosyanın fotokopisi hukuka aykırı bir şekilde Silopi Sulh Ceza Mahkemesi'nin 15 Ocak 2003 tarihli kararı ile bize verilmedi. Soruşturmada, Serdar'ın gözaltına alınmadan önce son konuştuğu ve Serdar'ı Jandarma Karakolu'na çağıran şahıs tespit edilmiş olmasına rağmen tutuklanmamıştır."

Olay nedeniyle 28 Nisan günü Türkiye'ye gelen AIHM yargıçları, çalışmalarını 30 Nisan günü

³ Almanya'da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin internet sitesinde 28 Ocak 2004 tarihinde yayınlanan bir haberde, başka bir yere tayin edilen Astsubay Celal Şen'in DEHAP Varto ilçe Örgütü'nü ziyaret ettiği anlatıldı. Haberde, Can'ın "Benim görev yerim değişti. Ben buradan gidiyorum. Yalnız Sıddık Kaya'nın ölümü ile bir alakam yoktur. Eğer sonuç almak istiyorsanız, İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Polis Memuru Cengiz'in peşine düşün, işin sorumlusu odur" dediği belirtildi.

Bunun üzerine Avukat Mensur Işık, olayın yeniden araştırılması amacıyla 23 Ocak 2004 tarihinde Varto Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu. Işık, "Soruşturmada uzun süredir gelişme yaşanmıyordu. Şen'in dile getirdiği bazı iddialar üzerine savcı ile görüştüm. Savcı, bana, ilk olarak 'zaten Celal Şen'in verdiği ifadelerde çelişki var. Bunun için tekrar çağırarak ifadesine alacağım' dedi. Diğer bir konu eğer Şen böyle bir konuşma yapmışsa, bu davanın da seyrini değiştirir. Bunun için olayın tanıklarının gelerek başvurmaları gerekiyor" dedi.

Habere göre, Sıddık Kaya'nın babası Takdemir Kaya da, oğlunun Celal Şen ve polis memuru Cengiz tarafından öldürüldüğünü belirtti. Kaya, "Zaten sorumlu olan iki kişi de tayinlerini isteyerek Varto'dan ayrıldılar. Ama Celal Şen, beni iki gün önce aradı. Bana 'Varto'da ne var ne yok, bir de dava ne durumda?' diye sordu. Ben de 'neden aradın, zaten olayın sorumlusu sensin' dedim. O da telefonu yüzüme kapattı" dedi.

⁴ Sıddık Kaya olayı konusunda İHD'nin hazırladığı rapora <http://www.ihd.org.tr> adresinden ulaşılabilir.

tamamladı. AIHM'in "iç hukuk yollarının tükenmesi" şartını işletmeden gündemine aldığı davada, 28 Nisan günü müdahil avukatların gösterdiği 11 tanık dinlendi.

Ankara Adliyesi'nin kütüphanesinde yürütülen çalışmada, 29 ve 30 Nisan günlerinde ise aralarında olay sırasında Karakol Komutanı olarak görev yapan Süleyman Can ve askerlerin de bulunduğu kamu tanıklarının ifadesi alındı. Ancak Şırnak eski İl Alay Komutanı Levent Ersöz, ifade vermeye gelmedi. Ersöz halen Bursa Jandarma Garnizon Komutanı olarak görev yapıyor.

Bu arada Tanış ve Deniz'in yakınları tarafından Başbakanlık'a yapılan başvuru olumsuz sonuçlandı. Başbakanlık tarafından İçişleri Bakanlığı'na gönderilen dilekçeye Jandarma Genel Komutanlığı'ndan Tuğgeneral K. Ali Esener imzasıyla 2003 yılı başında verilen yanıtta, Silopi Sulh Ceza Mahkemesi'nin 11 Aralık 2001 tarihinde "gizlilik kararı" verdiği belirtilerek, "Bu nedenle konu ile ilgili bilginin Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan talep edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir" denildi. Başbakanlık da, bu yazıyı Tanış ve Deniz'in yakınlarına iletti. Aynı biçimde Adalet Bakanlığı'na da başvurulması üzerine, Nisan ayı sonlarında Şırnak Cumhuriyet Savcılığı'na çağrılan Tanış ve Deniz'in yakınlarına "neden şikayetçi olduklarının" sorulduğu öğrenildi.

Olay nedeniyle Silopi Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma Haziran ayı ortalarında tamamlandı ve dosya Diyarbakır DGM Savcılığı'na gönderildi. Diyarbakır DGM Savcılığı da, daha önce Silopi Sulh Ceza Mahkemesi'nin aldığı "gizlilik kararı" nedeniyle Tanış ve Deniz'in avukatlarının dosyayı incelemesine izin vermedi.

Dosyanın Diyarbakır DGM Savcılığı'na ulaşmasından sonra 16 Mayıs günü dosyayı incelemek için savcılığa başvurduğunu anlatan Avukat Tahir Elçi, 26 Mayıs günü Diyarbakır DGM Savcısı Kemal Esenkaya imzasıyla gönderilen yanıtta, "Hazırlık dosyasında ismi geçen ve halen bölgede görev yapmakta olan güvenlik elemanlarının can güvenliğinin sağlanması, görevlerinin etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için CMUK'nun 143-2 gereğince gizlilik kararı verilerek tarafların ve vekillerin dosya inceleme ve suret alma haklarının kısıtlanmasına ilişkin karar yazımız ektedir" denildiğini bildirdi.

Gizlilik kararına karşın dosyanın 2001 yılında hükümete iletildiğine dikkat çeken Avukat Elçi, "Dosya hükümet tarafından AIHM'e sunuldu. AIHM'e sunulan dosyada isimler can güvenliği gerekçesiyle silinmiş. Bu davada ciddi bir eşitsizlik ve adaletsizlik var. Sanıkların elinde dahi bu dosya var. Mağdur taraf ise dosyanın hangi aşamaya geldiğini

inceleme hakkına sahip değil" dedi.

Tanış'ın ağabeyi Yakup Tanış ayrıca Nisan ayında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, TBMM Başkanı Bülent Arınç ve TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na başvurdu. Tanış, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e gönderdiği mektupta olayın aydınlatmasını istedi. Tanış ve Deniz'in yakınları 9 Ekim günü de ABD Başkanı George W. Bush'a başvurdu. Daha önce Türkiye'de ve Avrupa'daki çok sayıda makama başvurduğunu; ancak olumlu sonuç alamadığı için bu kez ABD'ye başvurduğunu anlatan Serdar Tanış'ın kardeşi Yakup Tanış, ABD Başkanı Bush'a faks, mektup ve elektronik posta gönderdiklerini söyledi.

Tanış ve Deniz'in kaybolmasının yıldönümü nedeniyle 25 Ocak günü Mardin'in Derik ilçesinde HADEP binası önünde düzenlenen gösteride 25 kişi gözaltına alındı. Diyarbakır'da ise basın açıklaması yapılmasına izin vermeyen polisler, Veysel Dağlı, Osman Ocaklı, Mazlum Öncel, Ali Erdemirci, Mehmet Uçaş, Hüseyin Bayrak, Gani Alkan, Baki Kazmacı, Şerif Camcı, Nimet Narin ve Umut Tekin'i gözaltına aldı. Antalya'da düzenlenen gösteride de HADEP İl Başkanı Halil Bekmezci, Adnan Eyer ve Süleyman Gül gözaltına alındı.

25 Ocak günü Mardin'in Nusaybin ilçesinde düzenlenen basın açıklaması nedeniyle DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri hakkında dava açıldı. Nusaybin Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, DEHAP yönetici ve üyeleri Ahmet Dinç, Tayyip Güneş, Latife Ağırman, Hüseyin Yıldırım, Emine Kayran ve Kadriye Gündüz'ün "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle cezalandırılması istendi. Dava, 11 Eylül günü Nusaybin Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Polisler tarafından dövülen DEHAP'lıların suç duyurusunun ise kaymakamlığın "soruşturma izni vermemesi" nedeniyle sonuçsuz kaldığı öğrenildi.

Hıdır Işık, Hatun Işık, Elif Işık, Yeter Işık (15), Dilek Serin (3), Ali Işık, Düzali Serin, Gülizar Serin⁵

1994 yılında Tunceli'de kaybolan 13 kişiden 8'inin yakınları Olağanüstü Hal uygulamasının

⁵ 1994 yılı Eylül ayı sonu ile Ekim ayı başında Tunceli ve ilçelerinde yapılan askeri hareket sırasında, Hozat ve Ovacık'a bağlı köylerde yaşanan 17 kişi ortadan kayboldu. Kaybolanların adları şöyle: Hıdır Işık, Hatun Işık, Elif Işık, Yeter Işık, Düzali Serin, Gülizar Serin, Dilek Serin, Nazım Gülmez, Mehmet Ağgün, Ahmet Akbaş, İbrahim Gencer, Adnan Şeker, Müslüm Aydın, Müslüm Kavut, Aslan Yıldız, Ali Işık ve Hasan Çiçek. Bu kişilerden Müslüm Kavut, Aslan Yıldız, Ali Işık ve Hasan Çiçek, daha sonra ölü olarak bulundu. Ölüm ve ortadan kaybolma olaylarıyla ilgili olarak yapılan suç duyuruları üzerine Hozat Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açıldı. Ancak soruşturmadan bir sonuç çıkmadı. Kayıp yakınları, 17 kişinin askerler tarafından götürüldükten sonra ortadan kaybolduğunu ya da öldürüldüğünü belirttiler.

kaldırılmasından sonra Şubat ayında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Kayıp yakınları Süleyman Işık ve Kamer Serin'in avukatları Tunceli Baro Başkanı Hüseyin Aygün ve Özgür Ulaş Kaplan tarafından yapılan başvuruda, dönemin askeri yetkilerinin TCY'nin "öldürme" suçuna ilişkin 448. maddesi uyarınca yargılanması gerektiği bildirildi.

Suç duyurusunda, Bolu Komando Tugayı'na bağlı askerlerin 24 Eylül 1994 tarihinde Mirik mezrasında Hıdır Işık, Hatun Işık, Elif Işık, Yeter Işık, Düzali Serin, Gülizar Serin ve Dilek Serin'i evlerinden aldıkları, o tarihten itibaren bu kişilerden hiçbir haber alınmadığına dikkat çekildi. Dilek Serin'in o zaman 3 yaşında olduğu belirtilen suç duyurusunda, Ali Işık'ın bir gün sonra ailesinin akıbetini öğrenmek için köye gittiği ve bir süre sonra cesedinin bulunduğu kaydedildi.

Başvuruda, "Her iki aileye ait büyük ve küçükbaş hayvanlar birkaç gün sonra köyün karşısında bulunan karakol yetkililerince ailelere teslim edildi. Operasyon bitiminden sonra güvenlik güçlerinden izin alarak köye giden kişiler köydeki evleri, içindeki eşyaların roket atılarak yakıldığı ve köyün bir bütün olarak harabeye çevrildiği görüldü" denildi.

Suç duyurusunda Tunceli Asliye Hukuk Mahkemesi'ne 1998 yılında ifade veren Gökçek köyü muhtarı Cebrail Nakış, Ahmet Gülmez ve Ali Bulut'un, "operasyon tarihinde köye girişlerin yasaklandığını, köye gitmek için birkaç kez izin istemelerine rağmen verilmediğini, birkaç gün sonra köye girdiklerinde ise köyün yakılmış, yıkılmış ve bombalanmış olduğunu gördüklerini söyledikleri" bildirildi ve o dönemde Tunceli'de görev yapan Bolu Komando Tugayı'na bağlı personelin kimliklerinin saptanması istendi.

Öldürülen ve kaybolanların yakınları tarafından TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuru üzerine Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tarafından komisyona gönderilen yazıda, 21-26 Eylül 1994 tarihleri arasında Mirik mezrası Kutu deresi bölgesinde düzenlenen operasyonda, 2 güvenlik görevlisinin ve 18 militanın öldüğü, operasyon sırasında Mirik mezrasında kimsenin bulunmadığı, Işık ve Serin ailelerinin güvenlik güçleri ile muhatap olmadıkları, 35 kilometre genişliğindeki operasyon bölgesinde rastlanan 200 kadar başıboş koyunun sonradan sahiplerine iletmek üzere Gökçek Jandarma Karakolu'na teslim edildiği anlatılmıştı.

Ahmet Er (50)

1995 yılı Temmuz ayında Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Kavuşak köyünde kaybolan Ahmet Er'in kardeşi Ali Er, Şubat ayında AİHM'e başvurdu.

Ali Er'in verdiği bilgiye göre, köy yakınlarında çıkan bir çatışmadan sonra bölgeyi iyi bildiği için askerler

tarafından rehberlik yapması için götürülen Ahmet Er'den bir daha haber alınmadı.

Bunun üzerine girişimlerde bulunan yakınlarına Jandarma Karakol Komutanlığı'ndan "Ahmet Er'in askerler tarafından köyden alındığı, daha sonra da bırakıldığı" yanıtı verildi. Daha sonra Er'in yakınları askeri yetkililer hakkında suç duyurusunda bulundu. Cumhuriyet Savcılığı tarafından, İlçe Jandarma Karakol Komutanlığı'na 15 Eylül 1995 tarihinde gönderilen yazıda Ahmet Er'in akıbeti soruldu. Askeri yetkililer savcılığa da aynı yanıtı verdi.

Zamanaşımı süresinin doldurulmaya çalışıldığını belirten Ali Er, Şubat ayında AİHM'e başvurdu.

Mehmet Şah Şeker

9 Ekim 1999 tarihinde Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde kaybolan Mehmet Şah Şeker'in yakınları tarafından Adalet Bakanlığı'na yapılan başvuru, 3,5 yıl sonra Nisan ayında yanıtlandı.

Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensaroğlu, işyerinden evine giderken kaybolan Mehmet Şah Şeker'in durumu ile ilgili olarak 2 Kasım 1999 tarihinde Hikmet Sami Türk'ün görev döneminde Adalet Bakanlığı'na ve diğer yetkililere başvurduklarını söyledi. Adalet Bakanlığı'na gönderilen yazıda bir su tesisatçısının yanında çalışan Mehmet Şah Şeker'in işyeri ile evi arasında 10 dakikalık yol olduğu, yol üzerinde emniyet, belediye, hükümet konağı ve kaymakamlık lojmanı bulunduğu belirtildi. Yazıda, "Mehmet Şah Şeker, bir ara hastanede birtakım kişilerle tartıştığını ve tartıştığı kişilerin kendi kimliklerini göstererek polis olduklarını söylediklerini ve kendisinin de kimlik bilgilerini aldıktan sonra, 'bu sana kalmaz' diyerek tehdit ettiklerini söylemiş ve birkaç kez de babasına sivil polisler tarafından takip edildiğini ifade etmiştir" denildi.

Adalet Bakanlığı'ndan 10 Nisan günü Mazlum-Der'e gönderilen yazıda, olayın incelendiği belirtilerek, "Mehmet Şah Şeker'in kaybolması ile ilgili Bismil Cumhuriyet Başsavcılığı'nda başlatılan soruşturmanın devam etmekte olduğu, bu konudaki taleplerin usul ve yasa hükümleri yönünden doğrudan ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı'na yapılması gerektiği" kaydedildi.

Ahmet Yetişen, Zeynel Kürsep

Batman'da 1994 yılında kaybolan Ahmet Yetişen ve Zeynel Kürsep'in yakınlarının ifadeleri, olayın üzerinden 10 yıla yakın bir süre geçtikten sonra Temmuz ayında Batman Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi tarafından alındı.

Babası Ahmet Yetişen'in 1994 yılında askerler tarafından gözaltına alındığını belirten Hanifi Yetişen

“Babamı başka bir evden almışlardı. O gün evimize 10 kez baskın düzenlendi. Sonra beni de gözaltına alarak, babamın yanına götürdüler. Babama işkence yapılırken, gördüm” dedi. Babasından bir daha haber alamadığını kaydeden Hanifi Yetişen, “Bunları anlattıktan sonra polisler ‘Bu şekilde ifadeni alırsak askeriye senin hakkında dava açar’ dediler. Artık ifademe başvurmaya gerek kalmadığını belirttiler ve ifademi tutanağa geçirmediler” dedi.

1994 yılında hastaneye giderken kaybolan Zeynel Kürsep’in babası İbrahim Kürsep ise “Bana ‘oğlum hangi partidendi’ diye sordular. Ben de oğlumun hiçbir partiden olmadığını, kendi halinde bir kapıcı olduğunu söyledim. Onlara beraber kaçırılan kişilerin anlatımlarına göre oğlumun Bahçelievler Karakolu yakınlarında bir evde 6 gün tutulduğunu daha sonra Silvan’da bir sığınağa götürüldüğünü anlattım” dedi.

Şemdin Culaz, İbrahim Akıl, M. Salih Demirtaş, Halit Özdemir, Hamdin Şimşek, Hikmet Şimşek

1993 yılında Şırnak İl Jandarma Komutanı olarak görev yapan emekli Tuğgeneral Mete Sayar hakkında, Sabah gazetesinde 1993 yılında yayınlanan bir röportajındaki sözleri nedeniyle suç duyurusunda bulunuldu.

14 Mayıs 1993 tarihinde Şırnak’ın Silopi ilçesine bağlı Görümlü köyüne baskın düzenleyen askerler tarafından gözaltına alınan Şemdin Culaz, İbrahim Akıl (imam), M. Salih Demirtaş, Halit Özdemir, Hamdin Şimşek (Süryani) ve oğlu Hikmet Şimşek kaybolmuştu. Olaydan sonra yaptıkları başvuruların işleme konulmaması üzerine kaybolanların yakınları olağanüstü hal uygulamasının kaldırılmasından sonra avukatları Tahir Elçi aracılığıyla suç duyurusunda bulunmuştu. Bunun üzerine Cumhuriyet Savcılığı tarafından ifadesi alınan tanıklar, köylülerin askerler tarafından gözaltına alındığını anlattılar. Tanıklar, köye düzenlenen baskın sırasında Şimşek ailesinin evinden alınan haçın, “hakaret etmek amacıyla” İbrahim Akıl’ın boynuna takıldığını da belirttiler.

Soruşturmanın 2003 yılı başında takipsizlik kararıyla sonuçlanması üzerine Avukat Tahir Elçi, kararın kaldırılması amacıyla Şubat ayında Siirt Ağır Ceza Mahkemesi’ne başvurdu. Siirt Ağır Ceza Mahkemesi de Ağustos ayında takipsizlik kararını kaldırdı. Silopi Cumhuriyet Savcılığı, bunun üzerine yeniden soruşturma açtı.

Bu arada Avukat Tahir Elçi, 1993 yılında Sabah gazetesinde yayınlanan bir röportajında olaya ilişkin bilgi verdiği gerekçesiyle dönemin Şırnak Tugay Komutanı Tuğgeneral Mete Sayar hakkında da ek suç duyurusunda bulundu. Süreç şöyle gelişti:

Olaydan birkaç ay sonra Sabah gazetesinde yayınlanan röportajda Nuriye Akman’ın “Vatandaşla

teröristi ayırmakta güçlük çekiyor musunuz?” sorusuna Sayar, şu yanıtı vermişti:

“Size ilginç bir anımı anlatayım. Yaklaşık 2 ay önce bir köyün bir yıldır imamlığını yapan bir kişi eylem sırasında öldürüldü. Üzerindeki eşyaları araştırıldığında boynundan ‘haç’ kolye çıktı. Sünnetsiz olduğu görüldü. İmam bildiğimiz adamın Ermeni olduğunu gördük.”

Sayar, “Hangi köy bu?” sorusuna ise “İsim vermeyeyim” yanıtı verdi.

Elçi gazetecilere yaptığı açıklamada, “Sayar röportajında, öldürülen imamın hangi köyden olduğunu açıklamıyor. O köyün ismini açıklarsa sadece imamın değil kayıp 6 köylünün akıbeti de ortaya çıkar. Olayda sorumluluğu ve bilgisi olduğu gerekçesiyle Mete Sayar hakkında suç duyurusunda bulunduk” dedi.

İlyas Eren

11 Mart 1997 tarihinde Diyarbakır’da sivil giyimli dört kişi tarafından zorla bir araca bindirilerek götürüldükten sonra kendisinden haber alınmayan İlyas Eren’in yakınları Hanifi Eren, Serdin Eren, Umut Eren, Halise Eren, Evin Eren, Nevin Eren, Bahar Eren ve Hevin Eren tarafından AIHM’de açılan dava 2 Ekim günü dostane çözümle sonuçlandı.

Başvurucular, AIHS’in 2. (yaşam hakkı) ve 3. (işkence ya da gayriinsani ya da küçük düşürücü davranış yasağı) maddeleri uyarınca yaptıkları başvuruda, Türkiye’nin 5 bin Euro’su yargılama giderleri için olmak üzere toplam 30 bin Euro tazminat ödeme talebini kabul etti.

Dava nedeniyle Türk hükümeti tarafından AIHM’e verilen deklarasyonda özetle şöyle dendi:

“Hükümet, Türk mevzuatında yer almasına ve hükümetin bu tür olayların ortaya çıkmasını engellemeye yönelik tedbirlerine rağmen İlyas Eren’in kaybolmasından üzüntü duyar. Kişilerin kaybolmasına ilişkin şikayetlere yönelik soruşturmanın yetersizliğinin Sözleşmenin 2. maddesine yönelik ihlal oluşturduğu kabul edilmektedir. Hükümet konuya ilişkin gerekli incelemeleri yapacaktır ve yaşam hakkının sağlanması için (etkin soruşturmanın yürütülmesine ilişkin yaptırımlar da dahil olmak üzere) gerekli bütün önlemleri almayı kabul eder. Bu bağlamda yakın zamanda kabul edilen hukuki ve idari önlemlerle söz konusu başvuruya benzer kayıp ve bildirimsiz gözaltı vakalarının azaldığı ve daha etkin incelemelerin yapıldığına dikkat çeker...”

Fehmi Tosun

17 Ekim 1995 tarihinde İstanbul’da polisler

tarafından kaçırıldıktan sonra kendisinden haber alınamayan Fehmi Tosun'un eşi Hanım Tosun'un AIHM'de açtığı dava, Kasım ayı başında dostane çözümlenmiştir. Türkiye, Hanım Tosun'a mahkeme masrafları da dahil olmak üzere toplam 40.000 Euro ödemeyi kabul etti.

Hanım Tosun AIHM'e, AIHS'in "yaşam hakkı"nı güvence altına alan 2., "işkence ya da gayriinsani ya da küçük düşürücü davranış yasağı"nı düzenleyen 3., "güvenli bir yaşam hakkı"nı düzenleyen 5., "etkin yargı yolları"na ilişkin 13. ve "ayrımcılık yasağı"nı düzenleyen 14. maddelerinin ihlal edildiği gerekçesiyle başvurmuştu.

Türk hükümeti, AIHM'e yaptığı bildirimde, "soruşturmanın yetersiz kaldığını ve durumun AIHS'nin 2. maddesine aykırılık taşıdığını" kabul etti.

Şemsettin Yurtseven, Mikdat Özekan, Münir Sarıtaş

27 Kasım 1995 tarihinde Hakkari'nin Yüksekova ilçesine bağlı Ağaçalı köyüne askerler tarafından gözaltına alındıktan sonra kaybolan Şemsettin Yurtseven, Mikdat Özekan ve Münir Sarıtaş'ın yakınlarının AIHM'e yaptığı başvuru, 18 Aralık günü dostane çözümlenmiştir.

AIHS'in "yaşam hakkı", "işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele", "güvenlik ve özgürlük hakkı", "adil yargılanma" ve "yargılama dışı ceza vermeme"ye ilişkin maddeleri uyarınca yapılan başvuruda, Türkiye, üç kişinin yakınlarına toplam 160 bin Euro tazminat ödemeyi kabul etti. (Bkz. TIHV 1995 Raporu)

Mehmet Salim Acar

AIHM Büyük Dairesi, Diyarbakır'ın Bismil ilçesine bağlı Ambar köyünde 20 Ağustos 1994 tarihinde kimliği belirlenemeyen iki kişi tarafından kaçırılan Mehmet Salih Acar'ın kardeşi Tahsin Acar'ın yaptığı başvuruda, "davanın kayıtlardan düşürülmesi" kararını iptal etti.

Tahsin Acar başvurusunda AIHS'in 2. (yaşama hakkı), 3. (işkence ve kötü muamele), 5. (kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı), 6. (adil yargılanma hakkı), 8. (özel yaşam ve aile yaşamına saygı), 13. (hak arama özgürlüğü) ve 14. (ayrımcılık yasağı) maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürdü.

Başvuru üzerine Türk hükümeti 27 Ağustos 2001 tarihinde, Tahsin Acar'a 70 bin Pound ödemeyi ve davanın dostane çözümlenmesini önerdi. Tahsin Acar ise Türk hükümetinin deklarasyonunda "AIHS'in ihlal edilmiş olduğuna ya da Mehmet Salim Acar'ın güvenlik güçleri tarafından kaçırıldığına ilişkin bir kabul bulunmadığı" gerekçesiyle bu istemi kabul etmedi. AIHM de, 9 Nisan 2002 tarihinde davanın kayıtlardan düşürülmesine karar verdi. Bu kararın ardından Tahsin Acar, davanın AIHM Büyük Dairesi'nde ele alınmasını istedi.

AIHM Büyük Dairesi, 6 Mayıs günü Türk hükümetinin başvurunun kayıtlardan düşürülmesi talebini reddetti ve davanın sürdürülmesine karar verdi.

3 - GÖZALTINDA ÖLÜM OLAYLARI

1) Mehmet Gürbüz

Adli bir suç nedeniyle verilen hapis cezası nedeniyle gözaltına alınan Mehmet Gürbüz adlı kişi, 25 Nisan günü Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde öldü. Gürbüz'ün kalp krizi nedeniyle öldüğü açıklandı.

2) Cengiz Anlar

Antep'te "uyuşturucu bulundurduğu" gerekçesiyle gözaltına alınan Cengiz Anlar (30), 16 Temmuz günü Gaziantep Emniyet Müdürlüğü binasında öldü. Anlar'ın sabah saatlerinde binanın dördüncü katından atlayarak intihar ettiği bildirildi. Antep Emniyet Müdürü Ali Kalkan, "İfadesine başvurulmak isteniyor, babasının gözetiminde bir komiser ve bir polis memurunun yanında ona nasihatle bulunuluyor. Bu sırada Cengiz Anlar, yanında babası Yusuf Ziya Anlar bulunduğu halde, hiçbir tepki göstermeden memuru itip pencereden atlıyor" dedi.

Gözaltında Ölüm Davaları

Birtan Altınbaş

Ankara'da 10 Ocak 1991 tarihinde gözaltına alınan Birtan Altınbaş'ın işkence sonucu ölümü (16 Ocak 1991) nedeniyle 10 polisin yargılandığı iki ayrı dava, yıl içinde sonuçlanmadı. Sanıkların duruşmalara katılmaması, tebligatların "ulaşamaması" ya da sanık avukatların görevden çekilerek sanıklara yeni avukat tutmaları için süre tanınması gibi zamanaşımını doldurma çabalarına bu davada da sıkça rastlandı. Örneğin 14 Kasım günü yapılan duruşmada, sanıklar İbrahim Dedeoğlu ve Hasan Cavit Orhan'ın avukatı Özber Duvarcı'nın davadan çekildiği açıklandı. Benzer bir biçimde sanıklardan İbrahim Dedeoğlu (adresi, Ankara Emniyet Müdürlüğü ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü kayıtlarında bulunduğu halde) bulunamadığı için tebligat yapılamadı.

Davanın ilk aşamasında yakalanamadıkları için dosyaları ayrılan Naim Kılıç ve Ahmet Baştan'ın yargılandığı davaya, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 21 Şubat günü devam edildi. Duruşmada, Altınbaş ailesinin avukatlarının bildirdiği adreste gözaltına alınan Naim Kılıç'ın ifadesi okundu. Uzun bir süredir İstanbul'da aynı adreste oturan ancak "polisler tarafından bulunamayan" Kılıç'ın ifadesinde, olay tarihinde kendisinin araç sürücüsü olduğunu ve Altınbaş'ın başını duvarlara vurarak kendisini yaraladığını söylediği öğrenildi. Mahkeme Başkanı, Kılıç hakkındaki giyabi tutuklama kararının ifadesi alındığı için kaldırıldığını, Baştan hakkındaki giyabi tutuklama kararının ise geçerli olduğunu açıkladı.

8 polisin yargılandığı davada da müdahil avukatlar Oya Aydın, Ender Büyükçulha, İmam Buğu ve Elvan Olgun, Yargıtay'ın ilk kararı usulden bozduğunu belirterek, duruşmalara gelmeyen sanıkların dinlenmesinden vazgeçilmesini ya da sanıklar hakkında tutuklama kararı verilmesini istediler.

Bu arada Manisa davasında olduğu gibi, bu davada da yargılanan polisler "tebligat yapılamadığı" ortaya çıktı. Duruşmadan önce, mahkemeye ulaşan tebligat yanıtına göre, polislerden Talip Taştan için Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne gönderilen tebligata "Kırkkale'ye tayin oldu. Kırkkale, Ankara Caddesi, ... adresinde oturmaktadır" yanıtı verildi. Kırkkale Emniyet Müdürlüğü ise "Adres yetersiz. Bulunamadı" yanıtını mahkemeye gönderdi. Denizli'nin Tavas ilçesinde oturduğu bildirilen Süleyman Sinkil'in tebligatını götüren jandarma görevlileri ise "Tam adresinin Özkanlar Petrol'den öğrenilebileceği bildirilmiştir" yanıtını verdi. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde görev yaptığı bildirilen Mehmet Kırpıcı'ya yapılan tebligata ise Ankara Emniyet Müdürlüğü yanıt vermedi. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Tansel Kayhan için emniyetten "tanınmıyor" yanıtı verildi. Benzer bir biçimde Ahmet Baştan'a da ulaşamadı.

Davada, Hasan Cavit Orhan ve İbrahim Dedeoğlu mahkemeye gelerek ifade vermişti, Sadi Çaylı ve Muammer Ekin'e ise tebligat yapılmıştı.

Mahkeme 2 Mayıs günü yapılan duruşmada da, Ahmet Baştan'ın İstanbul Pendik ve Ankara Sincan'daki adreslerine 2001 yılından bu yana tebligat yapılmaması nedeniyle Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkilileri hakkında "görevlerini ihmal ettikleri" gerekçesiyle suç duyurusunda bulunulmasına karar verdi. Diğer polisler tebligat yapılmaması nedeniyle suç duyurusunda bulunulması istemi reddedildi.

20 Haziran günü yapılan duruşmada ise polislerden Süleyman Sinkil hakkında, "duruşmaya getirilmesi

icin" giyabi tutuklama kararı verildi. Müdahil Avukat Oya Aydın 5 Aralık günü yapılan duruşmada, Denizli'de yaşayan Süleyman Sinkil'in adresini mahkemeye vererek sanıkların duruşmalara katılmasını sağlamayan görevliler hakkında suç duyurusunda bulunulmasını, sanık polislerin de tutuklanmasını istedi. Sinkil'in avukatı Mehmet Yener ise müvekkilinin nerede olduğunu bilmediğini iddia etti.

Birtan Altınbaş, Ankara Hacettepe Üniversitesi'nde 10 Ocak 1991 tarihinde gözaltına alınmış ve 16 Ocak 1991 tarihinde Gülhane Askeri Hastanesi'nde ölmüştü. Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından açılan davada, mahkeme, "sanıkların memur olması nedeniyle" dosyayı Ankara İl İdare Kurulu'na göndermişti. Daha sonra yargı ve Ankara İl İdare Kurulu arasında oluşan "olumsuz görev uyumsuzluğu" nedeniyle dosya Yargıtay'a gönderilmişti. Yaklaşık 8 yıl sonra 1999 yılında Yargıtay, polislerin yargılanmasına karar vermişti. 18 Mart 1999 tarihinde Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava 18 Temmuz 2001 tarihinde sonuçlanmıştı. Davada, polisler İbrahim Dedeoğlu, Sadi Çaylı, Hasan Cavit Orhan ve Süleyman Sinkil, 4 yıl 5 ay 10'ar gün hapis cezasına mahkum edilmişti. Tansel Kayhan, Talip Taştan, Mehmet Kırpıcı ve Muammer Ekin ise "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat etmişti. Giyabi tutuklu sanıklar Ahmet Baştan ve Naim Kılıç'ın dosyaları ise ayrılmıştı. Yargıtay 1. Ceza Dairesi ise kararı usulden bozmuştu.

Özgür Ünal

Özgür Ünal adlı gencin 22 Ağustos 2001 tarihinde Edremit Emniyet Müdürlüğü'nde ölümü nedeniyle Ali Rıza Topçu adlı polis amiri hakkında açılan dava 19 Eylül günü sonuçlandı. Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Ali Rıza Topçu, TCY'nin "görevi ihmal" suçuna ilişkin 240. maddesi uyarınca 2 ay 15 gün hapis cezasına mahkum edildi. Bu ceza da paraya çevrilerek ertelendi.

Komiser Yardımcısı Hakan İzmir, Hayri Güntürk, Yakup Kadri Öztürk, Salih Köksal, Engin Ayışık, Ekrem Çırakoğlu ve Hüseyin Duran adlı polisler hakkında açılan dava ise Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürüyor.

Edremit Asliye Ceza Mahkemesi'nde 22 Mayıs günü yapılan duruşmada, mahkemenin isteği üzerine otopsi raporunu ve diğer raporları inceleyen TTB raporu okundu. Raporda, Adli Tıp Kurumu'nun teknik yetersizlikler nedeniyle Minnesota Otopsi Protokolü'ne uygun bir otopsi gerçekleştirmediği belirtilerek, şöyle denildi:

"Otopsi öncesi ve otopsi sırasında çekilmesi gerekli olan fotoğraf ve video kayıtları yok. Tanımlanan

bulguların varlığını veya yokluğunu gösterecek bu kayıtların olmaması önemli bir eksiklik. Bu tip olgularda, cinsel suçlar açısından anüs ve diğer vücut bölgeleri incelenerek materyal aranması ve laboratuvar analizlerinin yapılması gerekiyken raporda bu yönde bir kayda rastlanılmadı. Ayrıca rutin otopsi işlemlerinin yanı sıra boyun, ense, sırt, omuz, bel, uyluk, ayak tabanı gibi bölgelerin de kesi yapılarak incelenmesi, burun, kulak, ağız içinin incelenerek şüpheli lezyonlardan örnek alınması gerekirken kayıtlarda buna da rastlanılmadı. Otopsi raporunda sağ kol üst ön bölümde 6 x 3 cm'lik kırmızı renkli ekimoz ile her iki ayak tabanında 5 x 2 ve 4 x 2 cm'lik ekimozlar görüldüğü belirtilmiştir. Belgeler ve mevcut bulgulara göre kişinin ölüm nedeninin 'ası' olduğu kesin olarak saptanmışsa da olayın orijininin intihar ya da cinayet olarak ayrımının tıbben mümkün olmadığı, ancak sağ kol ile ayak tabanlarındaki ekimozların bu bölgelere yönelik haricen uygulanmış travmatik etkiler sonucunda meydana gelmiş olduğu kanaatine varılmıştır.”

Rapor nedeniyle Cumhuriyet Savcısı, sanıkların “işkence” ve “adam öldürme” suçlarından yargılanması gerektiğini bildirdi. Mahkeme de, davanın Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verdi. Mahkemenin kararında “TTB'nin raporunda belirtildiği gibi Ünal'la ilgili otopsi ve doktor raporlarında 'doyurucu bir inceleme bulgu ve gerekçenin mevcut olmadığı' görülmektedir. Özgür Ünal, 'cinsel yön dahil olmak üzere işkence ve pek fena muamele suretiyle fiziksel ve psikolojik travmaya maruz bırakılıp kendini astı mı, yoksa öyle mi gösterildi?' sorusuna tam açıklığıyla cevap verilemezken müdahillerin bu yöndeki iddiaları devamlı bir şüpheyi ayakta bırakmıştır” denildi.

İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu'ndan Avukat Nalan Erkem, Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Bursa Grup Başkanlığı tarafından hazırlanan otopsi raporunda ölüm nedenini sorgulayıcı unsurlar olmadığını belirterek, “Bunun üzerine TTB Merkez Konseyi'ne başvurduk ve burada hazırlanan rapor, olay günü karakolda görevli polislerin, Ünal'ı işkence sonucu öldürdüğü yönündeki kuşkularımızı daha da kuvvetlendirdi. TTB Merkez Konseyi raporunda, Bursa'da düzenlenen otopsi raporunun 'Minnesota Otopsi Protokolü'ne aykırı düzenlendiğine değinildi” dedi.

Minnesota Protokolü'nün, insan hakları ihlallerine yönelik ayrıntılı incelemeleri gerektirdiğini anlatan Erkem, “Bu protokole göre otopsi öncesi ve sonrasında her aşamanın, özellikle saptanan tüm lezyonların fotoğraf ve videosunun çekilmesi gerekmektedir. Oysa adli tıp raporunda 24 adet fotoğraf çekildiğinden bahsediliyor ancak iletilen dosyada otopsi işlemine ait herhangi bir fotoğraf yok.

Bize iletilen 4 fotoğraf ise olay yeri incelemesine ait” dedi.

Ünal ailesinin avukatları da dava açıldıktan sonra, dosyada araştırılmayan bir dizi konu bulunduğunu saptadıklarını belirterek şu açıklamayı yaptılar:

“Türkiye'nin AIHM'de büyük oranda maddi tazminat cezasına çarptırılması olasılığı olan bu davanın ağır ceza mahkemesinde, işkence olgusu gözönüne alınarak görülmesini istiyoruz. Araştırılmasını istediğimiz bir dizi husus var. Bursa Adli Tıp Kurumu'ndan video görüntülerini istedik. Olay yeri inceleme fotoğraflarında çocuğun duvardaki ayak izleriyle aslı birbirini tutmuyor. Bunun için bilirkişi incelemesi istedik. Babasının söylediğine göre iki eliyle dahi düğüm atmasını bilmeyen Özgür Ünal'ın battaniye ipleriyle kendisini asacak düğümü nasıl yaptığının araştırılmasını istiyoruz. Duvarda bulunan maktulün parmak izleri ve o gece karakolda görevli polislerin parmak izleri alındı mı? Bunu da öğrenmek istiyoruz.”

Süleyman Yeter

Limter-İş Sendikası Eğitim Uzmanı Süleyman Yeter'in 7 Mart 1999 tarihinde gözaltında ölümü nedeniyle Ahmet Okuducu (gıyabi tutuklu), Mehmet Yutar ve Erol Erşan adlı polisler hakkında açılan dava, 1 Nisan günü sonuçlandı.

İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararında “Yutar ve Okuducu'nun işkence edip kötü muamelede buldukları, eylemleri sonucunda Yeter'in hayatını kaybettiği” belirtildi. Yakalanmadığı için Okuducu'nun dosyasını ayıran Mahkeme, Yutar'ı “kastı aşarak kasten adam öldürmek” suçundan önce 10 yıl hapis cezasına mahkum etti. Ceza, “birden fazla fail olması ve asıl failin belirlenememesi” nedeniyle 5 yıla, daha sonra da Yutar'ın duruşmalardaki iyi hali nedeniyle 4 yıl 2 aya indirildi. Yutar'a ayrıca 3 yıl memuriyetten men cezası verildi. İnfaz Yasası uyarınca bu ceza 20 ay 8 güne inecek. Yutar, daha önce 1,5 yıl tutuklu kaldığı için 2 ay cezaevinde yatacak. Erol Erşan hakkında “delil yetersizliği” nedeniyle beraat kararı verildi.

Mahkemenin gerekçeli kararında, “işkencenin insanlık suçu” olduğu vurgulandı ve “ceza adaletini toplum vicdanında sağlamak amacıyla cezanın asgari haddin üzerinde tayin edilmesi gerektiği” anlatıldı.

Ahmet Okuducu⁶ ve Yutar'ın işkence tanımına uyan fiilleri gerçekleştirdikleri belirtilen gerekçeli kararda Yeter'in boynuna vurulan darbe nedeniyle öldüğü,

⁶ Okuducu'nun adı 11 Kasım 1998 tarihinde gözaltına alınan Kızıl Bayrak ve Ekim dergileri çalışanları Müslüm Turfan, Ahmet Turan ve Dinçer Erduvan adlı kişilere işkence yapılması nedeniyle açılan davada da geçiyor.

ancak bu darbeyi Okuducu'nun mu, yoksa Yutar'ın mı vurduğunun anlaşamadığı kaydedildi.

Salih Karaaslan

1999 yılı Mart ayında Şırnak'ın Silopi ilçesine bağlı Doruklu (Hazayi) köyünde gözaltına alınan Salih Karaaslan adlı kişinin işkence sonucu ölümü nedeniyle yedi asker hakkında açılan dava, 24 Haziran günü sonuçlandı.

Şırnak Ağır Ceza Mahkemesi, astsubaylar Ahmet Candan Yıldız, Ali Metin ve Kayhan Yaşar'ı 5 yıl 4'er ay hapis cezasına mahkum etti. Sami Türker, Süleyman Yıldır, Hamit Peri ve Yusuf Köksal adlı askerler ise beraat etti.

Şırnak Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararında, "Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan 16 Ağustos 2000 tarihli raporun Karaaslan'ın köye düzenlenen operasyondan bir gün sonra öldüğünü gösterdiği" belirtildi. Bu nedenle operasyona katılan Yıldır, Türker, Peri ve Köksal'ın ölümden sorumlu olamayacağı ifade edilen kararda, Adli Tıp raporunun Karaaslan'ın vücudundaki işkence izlerinin her birinin ayrı ayrı ölüme neden olabileceğini gösterdiği vurgulandı.

Adli Tıp Kurumu'nun raporunda "Maktulün her iki omuz yüzünde koltuk altına doğru askı uygulaması ile uyumlu ekimozların, genital bölgesindeki haya burma ile uyumlu olan yaygın ekimozların, penis gövdesindeki lezyon ile ayak sırtı dış yanda görünen lezyonun elektrik uygulaması ile benzerlik göstermesi, ayak tabanlarındaki geniş ekimozların falaka uygulaması ile uyumlu oldukları vücudun muhtelif yer ve yönlerinde çok sayıda künt travma ile uyumlu travmatik değişimlerin olduğu cihetle bunların kişinin etkisiz hale getirilmesi için zor kullanım veya kendi eylemi ile gerçekleştirilmiş olmayacağı, yine ölümün kalp hastalığından ileri gelmediği Adli Tıp Raporu'nda belirtilmiş, yine belirlenen bu travmaların ağırlığı ve yaygınlığı itibari ile başlı başına ölüme yol açacak nitelikte olduğu saptanmıştır" denildi.

Salih Karaaslan'ın eşi Bahar Karaaslan'ın avukatı Tahir Elçi, kararı temyiz etti. Elçi, temyiz başvurusunda, hakkında beraat kararı verilen askerlerin, Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Dairesi'nin raporu ışığında cezalandırılmasını istedi.

Yunus Güzel

Yunus Güzel'in İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde ölümü nedeniyle 7 polis hakkında açılan davaya 28 Mayıs günü devam edildi. Fatih 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada söz alan müdahil avukatı Özgür Gider, Yunus Güzel'in 1 metre 87 santim boyunda olduğunu belirterek 1 metre 90

santimlik ranzaya kendisini asmasının mümkün olmadığını belirtti. Polislerin avukatı İlhami Yelekçi ise Adli Tıp Kurumu'ndan verilen raporda, Güzel'in cesedinde herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığını söyledi.

9 Ekim günü yapılan duruşmada, Güzel ailesinin avukatları Süleyman Şensoy ve Özkan Köylüoğlu, olay yerinde keşif yapılmasını istediler. Mahkemenin bu istemi kabul etmesi üzerine 17 Ekim günü İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde keşif yapıldı. 31 Ekim günkü duruşmada da keşfe ilişkin bilirkişi raporu okundu.

Raporda, "nezarethanedeki ahşap ranzanın vidalarının uzun süre kullanım nedeniyle bir miktar esnemiş olabileceği, alete gerek duymadan ahşap döşemeden sökülmüş olabileceği ve ranzadan gürültü çıkmayabileceği" belirtildi.

Dava, 3 Aralık günü sonuçlandı. Fatih 5. Asliye Ceza Mahkemesi, İstanbul Terörle Mücadele Şubesi'nden Sorumlu Emniyet Müdür Yardımcısı Şefik Kul, Terörle Mücadele Şube Müdürü Mehmet Artunay, Osman Kurşun, Saldıray Öztürk, Celil Zilyaoğlu, Yücel Ceylan ve Ahmet Asım Işık hakkında beraat kararı verdi.

Iddianamede, polislerin "görevi ihmal" suçundan cezalandırılması isteniyordu.

Yunus Güzel 16 Ekim 2001 tarihinde "DHKP-C üyesi olduğu ve intihar saldırısına hazırlandığı" iddiasıyla gözaltına alınmış, 23 Ekim 2001 tarihinde de hücrelerinde asılı bulunmuştu. Resmi açıklamada Güzel'in yere sabitlenen ranzayı sökerek duvara yasladığı ve çarşafı ranzanın ayağına bağlayarak intihar ettiği ileri sürülmüştü.

Asım Ceylan

Trabzon'da 20 Mart 2001 tarihinde Asım Ceylan adlı kişinin ölümü nedeniyle Komiser Hüseyin Çapkın ile "ölümle biten kavgaya karıştıkları" iddiasıyla Servet Özlü, Birol Ceylan ve Çetin Koçkeser adlı kişiler hakkında açılan dava Haziran ayında kesinleşti.

Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava 9 Nisan 2002 tarihinde sonuçlanmıştı. Mahkeme, Komiser Hüseyin Çapkın ve Birol Ceylan'ı TCY'nin "adam öldürme" suçuna ilişkin 450. maddesi uyarınca önce 8 yıl hapis cezasına mahkum etmiş, cezayı daha sonra "asli failin belli olmaması" ve "duruşmalardaki iyi hali" gibi indirimlerle 6 ay 20 gün hapis cezasına mahkum etmişti. Servet Özlü ise daha önce sabıkası olduğu için 6 ay 21 gün hapis cezasına mahkum edilmişti. Çetin Koçkeser'e de, "suç delillerini sakladığı" gerekçesiyle 5 ay hapis cezası verilmişti. Mahkeme, Özlü dışındaki sanıkların cezalarını ertelemişti.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 3 Haziran günü mahkemenin kararını onadı.

20 Mart 2001 tarihinde evinin yakınındaki bir kahvenin önünde üç el ateş edilmesi üzerine sokağa çıkan Asım Ceylan bağırmağa başlayınca polisler müdahale etmişti. Dövülerek polis arabasına bindirilen Asım Ceylan arabada ölmüştü. Daha sonra havaya ateş eden kişinin Çetin Koçkeser olduğu öğrenilmişti.

Metin Yurtsever

Avukat Keleş Öztürk'ün verdiği bilgiye göre, Metin Yurtsever adlı kişinin gözaltında ölümü nedeniyle 16 polis hakkında açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı. Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmalarda önemli bir gelişme yaşanmadı.

İddianamede, Kocaeli Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube Müdürü Şinasi Yılmaz, Başkomiser Şih Ömer Ediz, Komiser Yardımcısı Şaban Kurnaz ile Süleyman Başkal, İsmail Türkdemir, Sadettin Topal, Bülent Oral Tunar, Bekir Şahin, Temel Çakmak, Kadir Cenk, Onur Düzcan, Cemil Çetin, Nihal Yücesoy, Mehmet Gürcan, Mustafa Atik ve Recai Ergün adlı polislerin “görev sırasında faili belli olmayacak ve kastı aşacak biçimde adam öldürmek” suçundan 8 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmeleri isteniyor. Yurtsever, 20 Kasım 1998 tarihinde HADEP Kocaeli İl Örgütü'ne yapılan baskında gözaltına alınmış, gördüğü işkence nedeniyle 23 Kasım 1998 tarihinde ölmüştü.

Alpaslan Yelden

İzmir'de gözaltına alınan Alpaslan Yelden'in 15 Temmuz 1999 tarihinde işkence sonucu ölümü nedeniyle 10 polis hakkında açılan davaya İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Davada, İzmir Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Bürosu'nda görevli Başkomiser İbrahim Peker, komiser yardımcıları Tarkan Gündoğdu ve Hakan Ergüden ile Muharrem Çetinkaya, Ali Aykol, Hikmet Kudu, Yusuf Oyan, Uğur Kocal ve Nevzat Sağoğlu hakkında “Alpaslan Yelden'e işkence yaparak ölüme neden oldukları” iddiasıyla 15 yıla kadar, Başkomiser Cemil Bulut hakkında da “görevi savaştırmak” iddiasıyla 3 aydan bir yıla kadar hapis cezası isteniyor.

AIHM Kararları

Ali Karaca: 10 Ekim 1994 tarihinde Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Güleç köyü Kom mezrasına baskın düzenleyen askerler tarafından “militanlara yiyecek verdiği” iddiasıyla gözaltına alınan Ali Karaca'nın ölümü nedeniyle yakınları tarafından AIHM'de açılan dava Ocak ayında dostane çözümlen-

sonuçlandı. Türkiye, Karaca'nın yakınları H. Karaca, A.D. Karaca ve K. Karaca'ya, tazminat ve mahkeme masrafları için 60 bin Euro ödemeyi kabul etti.

Olay tarihinde Ali Karaca'nın yakınları yaşananları şöyle anlatmıştı:

“Mezrayı basan Ataçınarı Jandarma Karakolu'ndaki askerler Ali'nin gerillalara un verdiğini söylediler. O da, 3 yıldır değirmeninini çalışmadığını belirterek, bu suçlamayı reddetti. Buna rağmen Ali'yi döverek helikoptere bindirip götürdüler. Helikopterle önce Ataçınarı Jandarma Karakolu'na daha sonra Tunceli'ye götürmüşler. Onu Tunceli Devlet Hastanesi'nde bulduk. Öğrendiğimiz kadarıyla polisler tarafından baygın ve çıplak olarak yol kenarında bulunup hastaneye getirilmiş. Durumu ağır olduğu için Elazığ Devlet Hastanesi'ne kaldırdık. 3 gün komada kaldıktan sonra yaşamımı yitirdi. Hastanede bize önce, ‘Vücudunda darp izleri var ve başından aldığı darbe yüzünden öldü.’ dediler. Daha sonra askerler araya girince bu sefer menenjit ve yüksek tansiyon nedeniyle öldüğünü söylediler. Ayrıca daha önce çekilen filmlerini de vermediler.”

Yakup Aktaş: 18 Kasım 1990 tarihinde Mardin'in Derik ilçesinde gözaltına alınan Yakup Aktaş'ın gözaltında ölümü nedeniyle AIHM'de açılan dava 24 Nisan günü sonuçlandı. AIHM kararında, AIHS'in “yaşam hakkı”na ilişkin 2., “işkence”ye ilişkin 3. ve “etkili soruşturma yapılmaması”na ilişkin 13. maddelerinin ihlal edildiğine karar verildi.

Türk yargıç Feyyaz Gölcüklü'nün kısmi itirazına karşın 6 oyla alınan karara göre, Türkiye, Aktaş'ın eşi, kızı ve kızkardeşine 226 bin 65 Euro maddi, 58 bin Euro manevi tazminat ödeyecek. Aktaş'ın kardeşine de 4 bin Euro ödemesine karar verilen kararda, Türkiye'nin 29 bin 275 Euro mahkeme masrafını ödemesi de öngörüldü.

Ferhat Tepe: Özgür Gündem gazetesi muhabiri Ferhat Tepe'nin ölümü nedeniyle AIHM'de açılan dava, 9 Mayıs günü sonuçlandı. AIHM kararında, “Tepe'nin devlet tarafından öldürülüp öldürülmediğinin” belirlenemediği belirtildi. “Cinayetin aydınlatılmaması” nedeniyle AIHS'in “yaşam hakkı”na ilişkin 2. maddesinin ihlal edildiği vurgulanan kararda, “işkence”ye ilişkin 3., “özgürlükleri sınırlandırmayı yasaklayan” 5. ve “ifade özgürlüğü”ne ilişkin 10. maddeleri açısından ihlal olmadığı anlatıldı. AIHM, Türkiye'nin 29 bin Euro maddi ve manevi tazminat ile mahkeme masraflarını ödemesine karar verdi.⁷

⁷ Özgür Gündem gazetesinin Bitlis muhabiri ve DEP Bitlis İl Başkanı İhsan Tepe'nin oğlu Ferhat Tepe, 28 Temmuz 1993 tarihinde kimliği belirsiz kişiler tarafından kaçırıldı. Görgü tanıkları, olay günü saat 19.00 sıralarında uzun boylu, sakallı ve 25-30 yaşlarında, telsizli bir kişinin, koluna girdiği Ferhat Tepe'yi bir

Şaban Cadıroğlu: 16 Ağustos 1999 tarihinde Van'da polisler tarafından dövülerek öldürülen Şaban Cadıroğlu (14) adlı çocuğun babası Süleyman Cadıroğlu, Van Valiliği'nin olaya adı karışan polis memurları Seyit Demir ve Mustafa Sıvacı hakkında yargılama izni vermemesi nedeniyle Ocak ayında AIHM'e başvurdu.

Cadıroğlu'nun avukatı Abdulmenaf Kıran da, olay sırasında tutulan ve İstanbul Adli Tıp Kurumu'na gönderilen otopsi raporunun sonucunun kendilerini iletmediğini söyledi.

Bu arada oğlunun öldürülmesi nedeniyle tazminat davası açan Süleyman Cadıroğlu, hakkında "mahkemeye sunduğu fakirlik belgesinde sahtekarlık yaptığı" iddiasıyla açılan dava, Nisan ayında sonuçlandı. Van Asliye Hukuk Mahkemesi, Süleyman Cadıroğlu'na 2 ay 15 gün hapis cezası verdi, ceza daha sonra 150 milyon lira para cezasına çevrildi. Süleyman Cadıroğlu, işsiz olduğu için para cezasını ödeyemeyeceğini söyledi.

Süleyman Cadıroğlu ayrıca, Kavaklı köyünden askerler tarafından çıkarıldığını, evinin ve ağaçlarının da yakıldığını bildirdi.

Faruk Tuna: Faruk Tuna'nın 8 Ağustos 1980 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde işkence sonucu ölümü nedeniyle açılan dava, Mayıs ayı sonunda zamanaşımı nedeniyle ortadan kalktı. Bu nedenle Tuna'nın ailesi AIHM'e başvurdu. Başvuruda, AIHS'in "işkence", "yaşam hakkı" "adil yargılanma" hükümlerinin ihlal edildiği belirtildi.

Davanın gelişimi kısaca şöyle:

Tuna'nın ölümünden yaklaşık 8 yıl sonra Sinan Yalçın adlı polis hakkında dava açıldı. Yargılama aşamasında dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Mehmet Açar'ın "ceza almayacağı güvencesi vererek kendisini kurban seçtiğini" söyleyen Sinan Yalçın, 15 Ekim 1991 tarihinde İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 4 yıl 5 ay 10 gün hapis cezasına mahkum edildi. 26 Kasım 1997 tarihinde cezaevine giren Yalçın, 16 Ekim 1998 tarihinde serbest bırakıldı.

Yalçın'ın 27 Mart 1990 tarihli duruşmada Faruk Tuna'nın ölümünden sorumlu olduğunu söylediği Hüseyin Gök, Mustafa Soylu, Necdet Göksel, Yusuf Tokur ve Sebahattin Tur adlı polisler hakkında açılan dava ise İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 11 Şubat 1993 tarihinde başladı. Tuna'yla birlikte gözaltına alınan kız arkadaşı Ferhan Çiniolu'nun aradan çok zaman geçtiği için teşhis edemediği polisler 1995 yılında beraat etti. Karar, 1997 yılında Yargıtay tarafından "eksik soruşturma" gerekçesiyle bozuldu. 1 Temmuz 2002 tarihinde sonuçlanan davada Yusuf Tokur, 4 yıl 5 ay 10 gün hapis cezasına

mahkum edildi. Sebahattin Tur, Necdet Göksel, Mustafa Soylu, Hüseyin Gök adlı polisler ise beraat etti.

Davayı inceleyen Yargıtay 8. Ceza Dairesi, TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243 ve "ölüme neden olmak" suçuna ilişkin 452 /1 maddelerinin 15 yıllık zamanaşımına tabi olduğu, ancak olayın üzerinden 22 yıl 6 ay geçtiği gerekçesiyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verdi.

Yargılama sürerken Avukat Ergin Cinmen tarafından 9 Ağustos 2000 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilen suç duyurusu dilekçesinde, Sinan Yalçın'ın ifadelerinde adı geçen Halis Yelmen ve Mustafa Yıldırım adlı polislerin de "işkence sonucu ölüme neden olmak" suçundan yargılanması istendi.

Yelmen ve Yıldırım hakkında açılan soruşturma 2000 yılı Aralık ayında takipsizlikle sonuçlandı.

Faruk Tuna'nın ölümü nedeniyle ailesinin İçişleri Bakanlığı'na açtığı tazminat davası 1994 yılında sonuçlanmış ve Tuna'nın yakınlarına 127 milyon 699 bin 928 lira maddi, 300 milyon lira da manevi tazminat ödenmişti.

Cengiz Aksakal: 1980 yılı Ekim ayında Artvin'in Şavşat ilçesinde gözaltına alınan öğretmen Cengiz Aksakal'ın işkence sonucu ölümü nedeniyle, yakınları AIHM'e başvurdu. Davada ceza alan iki subayın da AIHM'e başvuracağı bildirildi.

Davanın gelişimi özetle şöyle:

18 Ekim 1980 tarihinde Artvin'in Şavşat ilçesi Veliköy bucağında öğretmen olarak görev yaparken arandığını öğrenince teslim olan Cengiz Aksakal, "Devrimci Yol üyesi olduğu" iddiasıyla 8 gün gözaltında tutuldu. Sıkıyönetim Gözetimevi'ne teslim edildiği sırada fenalaşıp hastaneye kaldırılan Aksakal

arabaya bindirirken gördüklerini söylediler. Tepe'nin evine 29 Temmuz sabahı telefon eden kimliği belirsiz bir kişi, "Türk-Osmanlı İntikam Tugayı adına aradığını" ve Ferhat Tepe'nin ellerinde bulunduğunu söyledi. Söz konusu kişi daha sonra DEP'in Bitlis'teki faaliyetine son verilmesini, 4 milyar lira fidye ödenmesini ve PKK'nın elindeki bazı yabancı turistleri serbest bırakmasını istedi. Ferhat Tepe'nin cesedi 3 Ağustos 1993 tarihinde Elazığ'ın Sivrice ilçesi yakınlarında, Hazar gölü kıyısında bulundu. Ferhat Tepe önce "kimliği saptanamadığı" gerekçesiyle Elazığ'da gömüldü. Ferhat Tepe'nin mezarı daha sonra ailesinin baskıları sonucunda açıldı ve ceset mezardan çıkartılarak tekrar morga götürüldü. Cenazesi daha sonra ailesine teslim edilen Ferhat Tepe'nin, "boynunda morluklar, vücudunda darp ve işkence izleri bulunduğu" belirlendi. Ferhat Tepe'nin öldürülmesi üzerine bir açıklama yapan dönemin İHD Genel Başkanı Akın Birdal, cinayetin devletin bilgisi ve gözetiminde işlendiğini belirterek, "Ferhat Tepe'nin sağ olarak kurtarılamayışının sorumlusu, öncelikle İçişleri Bakanı'dır. İçişleri Bakanı'nı birkaç kez uyarımıza karşılık, Ferhat Tepe'nin bulunması yönündeki bütün girişimler sonuçsuz kalmıştır" dedi. Ferhat Tepe, 10 Ağustos 1993 tarihinde yaklaşık 2 bin kişinin katıldığı bir cenaze töreninden sonra Bitlis'te toprağa verildi.

daha sonra öldü. Otopsi sonucunda Aksakal'ın vücudunun çeşitli yerlerinde darp ve cebir izleri saptandı. Bunun üzerine eşi, 28 Ocak 1981 tarihinde suç duyurusunda bulundu.

Erzurum-Artvin Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı tarafından açılan davada, Hilmi Özcan, Seyhan Açikel, İbrahim Üçok adlı polisler, Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No'lu Askeri Mahkemesi tarafından 3'er yıl 4'er ay hapis cezasına mahkum edildi. Askeri Yargıtay 2. Dairesi, 1984 yılında kararı "Üsteğmen Ferit İldırar ve Astsubay Mecdi Cengiz'in de yargılanması gerektiği" görüşüyle bozdu. 1986 yılında sona eren ikinci yargılamada "delil yetersizliği" gerekçesiyle polisler hakkında beraat kararı verildi. Askeri Yargıtay bu kararı da "diğer sanıkların araştırılması gerektiği" görüşüyle bozdu. Bunun ardından 1986 yılında 3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı, askerler hakkında dava açtı.

Bu arada sıkıyönetimin kaldırılması üzerine dosya sivil mahkemeye gönderildi. 1990 yılında Artvin Cumhuriyet Savcılığı, İldırar ve Cengiz hakkında "suçun asli faileri oldukları" gerekçesiyle dava açtı. Artvin Ağır Ceza Mahkemesi, 1991 yılında sanıklara 4 yıl 2'ser ay hapis cezası verdi. Yargıtay 8. Ceza Dairesi bu kararı "eksik soruşturma" gerekçesiyle bozdu. İkinci yargılamada askerler hakkında beraat kararı verdi. Dosyayı tekrar inceleyen Yargıtay 8. Ceza Dairesi, "askerlerin yargılanması için Adalet Bakanlığı'ndan izin alınmadığı" gerekçesiyle 1993 yılında kararı bozdu.

Adli bölge sınırlarında yapılan değişiklik nedeniyle

dosya Ardahan Cumhuriyet Savcılığı'na gönderildi. Ardahan Cumhuriyet Savcılığı, Adalet Bakanlığı'ndan izin alındıktan sonra iki asker hakkında 1994 yılında yeniden dava açtı. Bu dönemde Ferit İldırar terfi ederek Sarıyer Jandarma Bölük Komutanlığı'na atandı. 1997 yılında Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi, sanıkları ikişer yıl birer ay hapis cezasına mahkum etti. Yargıtay kararı 1998 yılında onadı. Sanıklar daha sonra kendileri lehine yeni deliller olduğu gerekçesiyle 1999 yılında mahkemeye başvurdu. Önce infaz kararını durduran mahkeme 23 Ekim 2002 tarihinde yeniden yargılamaya gerek görmedi ve infazın yerine getirilmesine karar verdi.

Bu arada Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in askerlerin yeniden yargılanmasını sağlamak için 8 Ocak günü yazılı emir yoluyla bozma istemi başvurusu, Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nde oybirliğiyle reddedildi. Yargıtay'ın başvuruyu kabul edip davanın yeniden görülmesine karar vermesi durumunda, 25 yıllık zamanaşımı süresinin dolması olasıyla ortaya çıkabilecekti.

Çiçek, subaylar lehine harekete geçme gerekçesini şöyle açıkladı:

"Hüküm giyen kişilerden birinin suç yerinde değil başka bir operasyonda görevli olduğu, diğer hükümlünün de izinde olduğunu gösteren resmi kayıtlardan hareketle Yargıtay'dan durumun yeniden değerlendirilmesi istenmiş. İşkence hükümlüsü lehine davranma niyeti yoktur."

Aksakal ailesinin avukatı Mehmet Ali Kırdök tarafından 1999 yılında yapılan başvuru halen AIHM gündeminde bulunuyor.

4 - İŞKENCE ve KÖTÜ MUAMELE OLAYLARI

Nedim Tutmaz: DEHAP İstanbul Pendik İlçe Örgütü Yönetim Kurulu üyesi Nedim Tutmaz, evine gelen sivil polisler arama izni sorması üzerine gözaltına alındığını ve boş bir arsada sorgulandığını açıkladı. 3 Ocak günü kendisi isteyken Taştepe mahallesindeki evine gelen sivil polislerin 4 yıl cezaevinde kalan ve kısa bir süre önce tahliye edilen oğlu Fırat Tutmaz'ı sorduklarını belirten Tutmaz, şunları söyledi:

"Polis içeri girmek istemiş ama eşim arama izinleri olmadığı için izin vermemiş. Sonra beni aradı. Akşam saatlerinde geri geldiler. Yine içeri girip evi arayacaklarını söylediler. Arama iznini sordum. 'Yok' deyince ben de dışarı çıkıp kapıyı kapattım. Evden ailemin fotoğraflarını alacaklarını söylediler, ama ben yine arama izni sordum. Bunun üzerine beni gözaltına aldıklarını söylediler. Apartmandan çıkarırken komşularıma 'Bu terörist' diye beni gösterip teşhir ettiler. Beni karakola götürceklerini bekliyordum ama onlar polis aracını mahalledeki boş

bir arsaya çektiler. Bana 'Eğer İstanbul dışına çıkarsanız gelip bize haber vereceksiniz. Bizden habersiz hiçbir şey yapmayacaksınız' dediler. Ben de 'Savcılığın böyle bir uygulaması var ise elbette uyarız. Ama yoksa yerine getirmeyiz' dedim. Bunun üzerine beni serbest bıraktılar."

Abdülkadir Dayan: Siirt'te "ajanlık yapması için polisler tarafından tehdit edildiği" gerekçesiyle suç duyurusunda bulunan Abdülkadir Dayan (Eren), 15 Ocak günü tutuklandı. 3 Ocak günü Siirt Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Abdülkadir Dayan, 1999 yılı Kasım ayında HADEP Siirt İl Örgütü'nde çalıştığı sırada polisler tarafından ajanlık yapması için tehdit edilmesi üzerine Siirt'ten ayrıldığını bildirmişti. Dayan suç duyurusu dilekçesinde, 12 Aralık 2002 tarihinde kendisini izleyen polisler tarafından bir araca bindirildiğini, polislerin daha sonra kendisini "verdikleri randevuya

gelmemesi halinde öldürüleceği” biçiminde tehdit ederek serbest bıraktığını kaydetmişti. Dayan, suç duyurusu dilekçesinde, “3 Ocak günü Cumhuriyet caddesi üzerinde bulunan HADEP Siirt İl Binası önünde park eden 56 AL 328 plakalı araçta bekleyen kişiler beni yanlarına çağırıp ‘Sen kapana sıkıştın. Artık kaçamazsın’ dediler. Polis kayıtlarında arandığımı söyleyip kimliğimi istediler. Tam kimliğimi gösterdiğim esnada şahıslardan biri elimden kimliğimi aldı ve vermedi” dedi. Dayan’ın kimliğini almak için gittiği Siirt Emniyet Müdürlüğü’nde gözaltına alındığı ve daha sonra tutuklandığı bildirildi.

Mehmet Ayhan: Mehmet Ayhan adlı işçi, 6 Ocak günü yardım istemek için gittiği 100. Yıl Polis Karakolu’nda dövüldüğünü bildirdi. İstanbul Güneşli’deki Yavuzlar konfeksiyon atölyesinde biriken maaşlarını istediği için işverenler tarafından dövüldüğünü söyleyen Mehmet Ayhan, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Diğer esnaflar beni onların elinden kurtardı. ‘Polise telefon açın beni kurtarsınlar’ dedim. 15 dakika sonra polisler gelip beni 100. Yıl Karakolu’na götürdü. Ben karakolda iken beni döven Aydın Bayata ile soyadını bilmediğim Hasan adlı emekli polis arkadaşı geldi. Eski polis gelince bu kez karakolun içinde dövülmeye başladım. Elimi arkadan kelepçeleyip dövdüler. Karakolun bodrum katına indirip tekme-tokat dövdüler. Hasan da sürekli onlarlaydı ama o vurmuyordu. Sadece beni döven dört polise ‘Bu Diyarbakırlı, bundan her şey beklenir’ diyordu. Sonra polisler ‘Eğer gidip bizi şikayet edersen gelip seni gözaltına alırız, kaybederiz’ tehdidiyle Bağcılar Merkez Sağlık Ocağı’na götürdüler. Burada da dövmeye devam ettiler. Hatta, lavabo ve yerdeki kanları kendileri sildiler. Emekli polis Hasan ve polisler doktora ‘Bu hayvan Güneydoğuludur, Türkçesi kıttır. Bunun raporunu siz kendi kafanıza göre yazın’ dediler. Sağlık Ocağı’ndan sonra tekrar karakola getirildim. Emekli polis Hasan oradaki polislere ‘Biz tespit yaptık, olay çıkaran kişi budur’ dedi. Bunun üzerine polislerin hazırladığı ve beni suçlu göstermeye çalışan ifadeyi imzalamamı istediler ama imzalamadım. Savcılığa götürceklerini söyleyip beni savcılık binasına kadar getirdiler ama kapıda hiçbir işlem yapmadan ‘Hadi çek evine git’ deyip beni bıraktılar.”

Bağcılar Cumhuriyet Savcılığı’na Yavuz Öksüz, Aydın Bayata, Hamdi Bayata, emekli polis Hasan ve kendisini döven polisler hakkında suç duyurusunda bulunduğunu belirten Ayhan, Adli Tıp Kurumu’nda 7 günlük rapor verildiğini bildirdi.

Uğur Bulut, Ali Uğurlu: 9 Ocak günü Adana’da gözaltına alınan HADEP üyesi Uğur Bulut, ajanlık

yapması için ölümle tehdit edildiğini bildirdi. Saat 20.30 sıralarında Barbaros mahallesinde polisler tarafından ağzı ve gözleri bağlanarak zorla bir araca bindirildiğini anlatan Uğur Bulut, “Elime bir kağıt verdiler. Daha sonra gözlerimi açarak okumamı istediler, ben de okudum. Kağıtta KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın tecrit koşullarına ilişkin şeyler yazılıydı. ‘Kağıtta artık parmak izin var, bu parmak izleri seni hapiste çürütmeye yeter’ dediler. Polisler bana, ‘Sana her türlü maddi desteği sağlarız. Devlet senin arkanda olur. Aksi halde seni mahvederiz’ gibi tehdit savurdular” dedi. Bulut, Adana’nın Seyhan ilçesinde arabadan indirildiğini ve polislerin kafasına silah dayayarak tehdit edip koşarak uzaklaşmasını istediklerini belirtti.

IHD Adana Şube Sekreteri Eylem Güden, Ali Uğurlu adlı kişinin de aynı gün polis tarafından kaçırıldığı ve ajanlık yapması için tehdit edildiği gerekçesiyle kendilerine başvurduğunu bildirdi.

Abdülkadir Kanat: Özgür Gündem gazetesi Bursa dağıtımcısı Abdülkadir Kanat, polisler tarafından ajanlık yapmaya zorlandığını ve dövüldüğünü söyledi. Ocak ayının ilk haftasında polisler tarafından izlendiğini belirten Kanat, “11 Ocak günü de ‘Kendine dikkat et biz devletiz, devlete karşı çıkanları fena yaparız. Seni öldürürüz’ diyerek tehdit ettiler ve cebime 10 milyon para sıkıştırarak ‘Bize yardım edersen sırtın yere gelmez’ dediler. Ertesi gün adresimi doğru vermediğim gerekçesiyle küftettiler ve tekme tokat dövdüler. Akşam da evime giderek beni komşularımıza ve kardeşlerime sormuşlar” dedi. Kanat, 17 Ocak günü de aynı polisler tarafından Küçük Balıklı yoluna otomobille götürülerek, “Ablalarımı işten kovdururuz. Bütün ailen mahvolur sizi aç bırakırız” şeklinde tehdit edildiğini bildirdi.

Şaban Sucu, Tahsin Polat: Ağrı’nın Diyadin ilçesindeki Yatılı İlköğretim Bölge Okulu’nda çalışan Şaban Sucu (24) adlı işçinin, 11 Ocak günü okulda düzenlenen etkinliğe “davetsiz misafir aldığı” gerekçesiyle polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Şaban Sucu’nun yakını Ömer Evren Doğan, okul yemekhanesinde çalışan Sucu’nun etkinlik sırasında davetiyeleri olmayan iki kişiyi içeri aldığını gören polisler tarafından dövüldüğünü anlattı. Doğan, “Sucu davetsiz iki kişiyi içeri aldıktan sonra, kapıda bekleyen Hasan Ekinci adlı polis Sucu’ya yanaşarak tartışmaya başladı. Tartışmanın sertleşmesiyle birlikte kapıda bekleyen Harun adlı diğer polis Sucu’ya saldırarak kafasına telsizle vurmaya başladı. Bu arada dışarıda bekleyen adlarını bilmediğim dört polis daha içeri girerek, Şaban Sucu’yu bayıltıncaya kadar dövdüler.” Ömer Evren Doğan, Harun adlı polisin çevredekilere “Delikanlı olan gelsin, kafasına kurşun sıkırım” diye bağırdığını Sucu’nun arkadaşı Tahsin

Polat'ın da tartaklandığını söyledi. Daha sonra Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen Hasan Sucu'nun fenalaşması üzerine Erzurum'da Aziziye Araştırma Hastanesi Beyin Cerrahi Servisi'nde yoğun bakıma alındığı öğrenildi. Diyadin Emniyet Müdürü Selim Şahin, adı geçen polisler hakkında adli soruşturma başlatıldığını açıkladı.

9 Öğrenci: Edirne Trakya Üniversitesi'nde okuyan bir grup öğrenci, 28 Ocak günü Edirne Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusundan sonra yapılan basın açıklamasında konuşan öğrencilerden Onur Çavuş, bazı öğrenci arkadaşlarının 2002 yılı sonlarından itibaren, kendilerini "polis" olarak tanıtan kişiler tarafından kaçırdığını ve ajanlık yapmaya zorlandığını bildirdi. Onur Çavuş, 15 Ocak günü üniversite kampüsünde gözaltına alınan 9 öğrenciye de Emniyet Müdürlüğü'nde işkence yapıldığını kaydetti.

Hüseyin Karadağ, Rukiye İncesu, HADEP gençlik kolları üyeleri: 13 Ocak günü Antep'te KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın uzun süredir avukatları ve yakınlarıyla görüşürülmemesini protesto amacıyla düzenlenen gösteride gözaltına alınan HADEP Antep Gençlik Kolları üyeleri, işkence gördüklerini açıkladılar. Gözaltına alınanlardan Rukiye İncesu, suç duyurusunda bulunmak amacıyla Cumhuriyet Savcısı'nın odasına gittiklerinde, kendilerine işkence yapan polislerden biriyle karşılaştıklarını söyledi. İncesu, "Arkadaşlar dilekçelerini vermeden savcı tarafından sert bir üslupla uyarıldı. Savcı arkadaşlara 'Suçlu değilsiniz de nesiniz, bundan sonra görüşürüz, suç bizde ki; sizleri serbest bırakıyoruz' sözleriyle tehdit etti" dedi.

Gözaltına alınan 19 kişi, 15 Ocak günü Antep Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. HADEP Şehitkamil İlçe Gençlik Kolları Başkanı Hüseyin Karadağ, gözaltında dövüldüklerini ve psikolojik baskı gördüklerini söyledi. Karadağ, "Bizi yere yatırıp ayak ve başlarımızı havaya kaldırmamızı istediler. Bunu yaptıktan sonra böbreklerimiz, karın boşluğumuza ve göğüs kısımlımıza vurdular, gözlerimizi bağladılar. Bir daha HADEP'e ve DEHAP'a gitmememiz için tehdit ettiler" dedi. Çocuk polisi tarafından sorgulanan lise öğrencileri de, dövüldüklerini ve tehdit edildiklerini bildirdiler.

Vedat Yalçinkaya, Abdullah Akengin: Diyarbakır Koşuyolu'nda 18 Ocak günü düzenlenen basın açıklamasında Emniyet Müdür Yardımcısı Bülent Yavaşoğlu ve sivil polisler tarafından dövülen Vedat Yalçinkaya, suç duyurusunda bulundu.

Yalçinkaya, suç duyurusu dilekçesinde, açıklamanın ardından bir arabadan inen sivil giyimli ve telsizli

dört polis tarafından dövüldüğünü, daha sonra da Emniyet Müdür Yardımcısı Bülent Yavaşoğlu'nun kendisini sopayla dövdüğünü belirtti. Olaya müdahale etmek isteyen Abdullah Akengin adlı kişinin de dövüldüğünü anlatan Yalçinkaya, götürüldükleri Güvenlik Şube Müdürlüğü'nde koridorda üç saatten fazla bekletildiklerini ve hakarete maruz kaldıklarını söyledi. Yalçinkaya, "Birtakım belgeler doldurulduktan sonra bizi Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Beni muayene eden doktora vücudumdaki izleri gösterdim. Ama buna rağmen rapor verilmedi" dedi.

Mijdin Beyav: Adana'da "KADEK üyesi olduğu" iddiasıyla Ocak ayı ortalarında gözaltına alınan Mijdin Beyav'ın işkence gördüğü bildirildi. İHD Adana Şubesi'ne başvuran Behice Beyav, oğluyla Adana Kürkçüler Cezaevi'nde görüştüğünü belirterek, oğlunun burnunun sürekli kanadığını, kollarını kaldıramadığını ve vücudunda izler bulunduğunu söyledi. Beyav, oğlunun cezaevinde tedavi edilmediğini de kaydetti.

Vetha Kaçar ve Çocukları: Siirt'in Çakmak mahallesindeki evine 19 Ocak günü baskın düzenlenen Halide Kaçar, evlerine zorla giren polislerin çocuklarını dövdüğünü bildirdi. Kaçar, "Bir yaşındaki kızım Vetha Kaçar ve diğer üç çocuğumun kafalarına telsiz ve yumruklarla vurdular. 'Kürtünüz teröristsiniz, yeni yasalar çıkmasaydı şimdi hepinizi burada öldürürdük' şeklinde hakaret ettiler. Bana da küfür ettiler" dedi.

Hüseyin Karaçay: Atılım gazetesi dağıtıcısı Hüseyin Karaçay, 20 Ocak günü İHD İstanbul Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, kendilerini JİTEM elemanları olarak tanıtan kişiler tarafından ajanlığa zorlandığını bildirdi. Karaçay olayı şöyle anlattı:

"9 Ocak günü işyerine telefon açan birisi asker arkadaşımın arkadaşı olduğunu, ondan mektup getirdiğini, görüşmek istediğini söyledi. Bunun üzerine saat 19.00'da Mecidiyeköy'de, Ali Sami Yen Stadı önünde buluştuk. Bir pastaneye oturduk. Konuşmalarından şüphelendim. Yalan söylediğini söyleyip, kim olduğunu sorunca masanın üzerine içinde 5 milyar olduğunu belirttiği bir zarf koydu. Ailemin fotoğraflarını göstererek beni tehdit etti. Ben kabul etmedim. Oradan kalkarken iki kişi gözüme biber gazı sıkarak zorla bir arabaya bindirip tehditlere devam ettiler. En son 17 Ocak günü telefon açıp yine tehdit ettiler."

O.D. (13), A.B. (16), R.Ö. (19), M. Kocaoğlu (19), A. Kocaoğlu (18), M. Kocaoğlu (16), Ö.D. (16), Mehmet Taşkiran, Hamit Kocaoğlu, Osman Kocaoğlu, Müslüm Kocaoğlu: Urfa'nın Bozova ilçesine bağlı Hacılar köyünde "ilköğretim okulu

bahçesindeki Atatürk büstünü kırdıkları” iddiasıyla 23 Ocak günü gözaltına alınan O.D., A.B., R.Ö., M. Kocaoğlu, A. Kocaoğlu, M. Kocaoğlu, Ö.D., Mehmet Taşkiran, Hamit Kocaoğlu, Osman Kocaoğlu ve Müslüm Kocaoğlu’nun işkence gördüğü bildirildi. Çocukların avukatı Gülay Koca, gözaltına alınanların 48 saat boyunca aç bırakıldığını, gece jandarma karakolunun bahçesinde bekletildiğini, dövüldüklerini, çocukların önünde babalarının silahla tehdit edildiğini kaydetti.

Nizam Aybek, Mirza Aybek: 24 Ocak günü Siirt’te düzenlenen gösterilerden sonra Çakmak mahallesinde düzenlenen ev baskınlarında Nizam Aybek ve Mirza Aybek adlı kişiler gözaltına alındı. Nizam Aybek ve Mirza Aybek, Siirt Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi’nde dövüldüklerini ve hakarete maruz kaldıklarını söylediler.

Mecail Özel: 25 Ocak günü Diyarbakır’ın Ofis semtinde polisler tarafından dövülen Mecail Özel’in suç duyurusu üzerine açılan soruşturma Temmuz ayında takipsizlik kararıyla sonuçlandı. “Delil yetersizliği” gerekçesiyle verilen takipsizlik kararna karşı “en yakın ağır ceza mahkemesi” sıfatıyla Siverek Ağır Ceza Mahkemesi’ne yapılan başvuru da reddedildi.

M. Akif Tarin: KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın çağrısı üzerine 1999 yılında Türkiye’ye geldikten sonra tutuklanan “Barış Grubu” üyeleri Ali Sapan, Yüksel Genç, İsmet Baycan, Seydi Fırat, Gülten Uçar, Aysel Doğan, Sohbet Şen, Yaşar Temur ve Aygül Bidav, 27 Ocak günü Muş E Tipi Cezaevi’nden Muş Emniyet Müdürlüğü’ne götürülen M. Akif Tarin adlı mahkuma işkence yapıldığı ve kendileri aleyhine ifade vermesinin istendiğini bildirdiler.

İdil’de gözaltına alınanlar: Şırnak’ın İdil ilçesinde 27 Ocak günü polis lojmanları ve 2. Piyade Taburu’na düzenlenen saldırıdan sonra yaşananları incelemek amacıyla ilçeye giden insan hakları heyeti, gözaltına alınanların işkence gördüğünü açıkladı.

IHD Bölge Temsilcisi Hanifi Işık, IHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, Avukat Ayla Akat ve ÇHD Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Saniye Karataş, İdil’de Cumhuriyet Savcısı Turgay Talas ve gözaltında tutulanlarla görüştü. Demirtaş, “Olaydan sonra ilçe merkezi ve köylerde 33 kişi gözaltına alınmış. Gözaltına alınanların 9’u ilçe emniyet müdürlüğünde, 15’i ilçe jandarma komutanlığında, geri kalan 9 kişi ise Şırnak Emniyet Müdürlüğü’nde tutuluyor. Jandarma Komutanlığı’nda görüştüğümüz kişilerden bazıları gözaltında kendilerine işkence yapıldığını belirttiler. Ayrıca gözleri bağlı bir şekilde soğukta bekletildiklerini ve

kendilerine yemek verilmediğini de ifade ettiler” dedi.

IHD Diyarbakır Şube Başkanı Demirtaş, Abdurrahim İdem, Deniz Kereçin, Emin Akkan, M. Emin Alkış, Abdurrahman Alkış, Gülek Adıbelli, Faik Yalman, DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri Mehmet Goran ve Yetkin Adıbelli’nin İdil Emniyet Müdürlüğü’nde; Mehmet Aydoğmuş, Hacı Doğan, Mehmet Tekin, Lezgin Sadak, Ahmet Yalman, Faik Yalman, Hediye Özalp, Hüseyin Akbaş, Ali Tekdal, Hasan Yencer, Ali Ural, Mehmet Aslan, Beşir Başa, Sabri Kar ve İbrahim Teke’nin İdil Jandarma Komutanlığı’nda; Mehmet İdem, Havil Adıbelli, Metin Goran, Hasan Yalman, Beşir Gasyak, Emin Özek, Derviş Yamalak, Ali Nas ve Resul Malgaz’ın da Şırnak Emniyet Müdürlüğü’nde gözaltında tutulduğunu söyledi.

Bu arada 29 Ocak gecesi ilçe merkezinde 20 dakika boyunca polis panzerlerinden havaya ateş açıldığı bildirildi.

İnsan hakları heyeti tarafından hazırlanan rapor, 1 Şubat günü açıklandı. Raporla, İdil Jandarma Komutanlığı’nda gözaltında tutulananların yaklaşık 30 saat karakolun yemekhanesinde sandalyede oturtuldukları, kimseyle konuşmalarına, hareket etmelerine, uyumalarına izin verilmediği, yeterince yiyecek alamadıkları ve işkence gördükleri belirtildi.

Raporla “Jandarmada tutulan zanlıların tümünün uygulamadan şikayetçi oldukları ve işkence-kötü muamele iddialarında buldukları, zanlıların tümünün yoğun bir travma hali yaşadıkları, kaygılı ve tedirgin bir ruh hali içerisinde oldukları, jandarma karakolunda müdafî görüşme odasının henüz tahsis edilmediği, emniyet müdürlüğünde tutulananların nispeten daha uygun koşullarda tutuldukları ve gözaltına alınırken kötü muamele ile karşılaştıkları iddialarının daha yoğun olduğu, doktor kontrolleri ve arama usullerinin yasaya uygun yapılmadığı iddialarının olduğu, tüm zanlıların 30 saati aşkın bir süredir gözaltında olmalarına rağmen, sorgularına henüz başlanmadığı tespit edilmiştir” denildi.

Olaydan sonra gözaltına alınanlardan Şırnak ve İdil emniyet müdürlüklerinde tutulan 18 kişi 31 Ocak gecesi mahkeme tarafından ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı. İlçede 31 Ocak günü de Mehmet Doğan, Kadri Şaman, Hüsnü Babat ve İlhami Aslan adlı kişiler gözaltına alındı.

Mehmet Ali Durmuş: İzmir’de basın açıklamalarına ve mitinglere katıldığı gerekçesiyle 30 Ocak günü gözaltına alınan Mehmet Ali Durmuş, gördüğü işkence nedeniyle IHD İzmir Şubesi’ne başvurdu. Terörle Mücadele Şubesi’nde basın açıklamalarına ve mitinglere gitmemesi için tehdit edildiğini, ajanlık yapmaya zorlandığını ve dövüldüğünü anlatan Durmuş, 31 Ocak günü serbest bırakıldığını bildirdi.

12 kişi: 31 Ocak günü Isparta Gençlik Derneği tarafından düzenlenen basın açıklamasına müdahale eden polisler 12 kişiyi gözaltına aldı. Dernek tarafından yapılan açıklamada, olay sırasında yaralananların tedavi edilmediği bildirildi. Açıklamada, kalp rahatsızlığı geçiren ve dişleri kırılan iki kişinin, gece saatlerinde Emniyet Müdürlüğü'nden hastaneye götürüldüğü ancak tedavi edilmedikleri, gece dövülen bir başka dernek üyesine ise hastanede doktorun "romatizma nedeniyle yürüyemediğini" söylediği ve işkence raporu vermediği bildirildi.

Nigar Yıldız: DEHAP İstanbul Büyükçekmece Kavaklı Belde Örgütü yöneticisi Nigar Yıldız, Esenyurt Jandarma Karakolu'nda işkence gördüğünü açıkladı. Arkadaşlarıyla Kurban Bayramı nedeniyle Şubat ayında AKP Esenyurt Belde Örgütü'nü ziyaret eden İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun yanına gittiklerini anlatan Yıldız, savaş istemediklerini söylemesi üzerine gözaltına alındığını belirtti. Yıldız, Esenyurt Jandarma Karakolu'nda Ahmet Cengiz adlı subayın kendisine hakaret ettiğini belirterek, "Karakolda bulunan 4 görevli beni saçlarımdan çekip, tekmelerle böbreklerime, bacaklarıma ve bilek kemiklerime vurdu. Bir süre beni tekme tokat dövdüler. Bana sürekli eylemlerin DEHAP tarafından organize edilip edilmediğini soruyorlardı" dedi.

İstanbul DGM Savcılığı'na götürüldüğünde adli tabibin kendisini muayene etmediğini ifade eden Yıldız, DGM tarafından serbest bırakıldıktan sonra suç duyurusunda bulunduğunu kaydetti.

D.S. (17), Emir Melet: İstanbul Bahçelievler'de 7 Şubat günü gözaltına alınan D.S. (17) adlı genç, Kocasinan Polis Karakolu'nda işkence gördüğünü açıkladı. Yolda yürürken gerekçe gösterilmeden gözaltına alındığını belirten D.S., "Aradan 15 dakika geçtikten sonra HADEP İlçe Gençlik Kolları Başkanı Emir Melet'i benim bulunduğum araca bindirdiler. Daha sonra bizi Kocasinan Polis Karakolu'na götürdüler. Burada sürekli, 'KADEK lehine pankart asılmış. Siz HADEP'lisiniz, biliyoruz bunu siz yaptınız' diyorlardı. Polis, pankartı Emir'in astığı yönünde ifade vermemi istiyordu. Bu yönde ifade vermeyeceğimi söylediğimde küfür ederek, tekme tokat dövmeye başladılar" dedi. D.S., bir süre sonra yanına gelen bir kişinin kendisini avukat olarak tanıttığını belirterek, şunları söyledi:

"Avukat olduğuna inandırmak için de bir kartvizit verdi. Bana, 'Sen ifadende, Emir'in pankartı astığımı söyle. Emir'e söylerim o da senin astığımı söylesin. Böylece karakoldan çıkarırsınız. Mahkemede ikiniz de itiraz ettiniz mi, ben sizi bıraktırım' dedi. Ben de polise o şekilde ifade verdim. Yüzleştirildiğimizde

İşkence kültürü/Türker Alkan (Radikal-1 Şubat 2003)

(...) Bundan birkaç ay önce Kızılay'ın göbeğinde gösteri yapan bir genci (*Veli Kaya*) polisler dövdü, boş bir depoya tıktı, ancak amirlerinin emri üzerine serbest bıraktı. Her şey televizyon kameralarının önünde geçti. Buna rağmen müfettişler, adam döven polisleri suçsuz buldu, gencin saliverilmesi emrini veren amirin ise kusurlu olduğuna kanaat getirdi! (Gerçi sonradan bu karar yargıda bozuldu.)

Bunun üzerine bir yazı yazıp, "İşkence, polis örgütünde bir altkültür haline gelmiş olmalı" demiştim. "Polis müfettişlerinin televizyonda milyonlarca kişinin izlediği bir dayak olayını örtbas etmek istemesi nasıl açıklanır? Ve bu polis, kimsenin görmediği kuytu karakol köşelerinde insanlara neler yapmaz?"

Bunun üzerine (çoğu genç olduğu anlaşılan) bazı polis memurlarından sert eleştiriler aldım. 'Bilmeden konuşma' anlamına gelen tepkiler.

Birkaç gün önce benzeri bir olayı televizyon ekranlarında, haber saatinde izledik. Bir delikanlı araba çalmış, sonra yakalanmış, polisin birisi arkadan kollarını tutmuş. Çocuğun kaçacak hali yok. Çevre polis kaynıyor. Yapılacak iş, kelepçeyi takmak, karakola götürüp işlemleri başlatmak.

Ama hayır, bu olmuyor. Arkadan polisin birisi hışımla geliyor. Çocuğun kafasına bir tekme. Hızını alamıyor, bir tekme daha. Sonra yumruk. 'Eyvah' diyorum korku içinde, 'Çocuk şimdi beyin sarsıntısı geçirecek.'

Dayanıklı gençmiş. Yalvaran bir sesle, "Yapma abi" diyor, "vurma."

Dinleyen kim. Bir tekme daha. Sonra karate filmlerine özeniyor, gencin kafasını tutup hızla çeviriyor. 'Boyun kırma' girişimi. Çocuk ölmeden bunu da atlattı. (Gerçi ölse ne fark ederdi ki? 'Kendi kendini darp etmiş' diyecekti polis raporları.) Sonra kahraman polisimizin gözü kameraya takıldı. Koşar adım oradan uzaklaştı.

Ve bu olayı nakleden televizyon sunucusu polisi eleştiren tek kelime söylemedi. O günden beri yazılı basında bu olaya ilişkin (benim gördüğüm kadarıyla) tek satır çıkmadı.

Polis örgütü o işkenceci polis hakkında bir işlem başlattı mı? Kamuoyundan tepki gelmediği için bu olayı muhtemelen görmezlikten gelecektir. (Dayak yiyen genç bir büyüğümüzün oğlu olsaydı sonuç farklı olmaz mıydı?)

'Olur böyle vakalar, Türk polisidir es geçer' anlayışı var korkarım. Fikrimi değiştiriyorum: İşkence, sadece polisimiz için değil, genel olarak halkımız için sıradan bir kültürel olaya dönmüş olmalı. Yoksa o dehşet ve ibret verici sahne nasıl bu kadar sessizce geçiştirilebilirdi.' (...)

'Emir de kurtulmak için aynı ifadeyi vermişir' düşüncesiyle, 'Pankartı Emir astı' dedim. Bu sırada Emir'in polislere, 'Siz bu çocuğu kandırmışsınız' diye bağırmasıyla ve kartvizitin geri alınmasıyla anladım ki oyuna getirildim. Savcılığa çıkarıldığımda suçlamaları kabul etmedim ve oyuna getirildiğimi aktardım. Yaşım küçük olduğundan ben serbest bırakıldım ancak Emir, benim verdiğim ifade yüzünden tutuklandı."

Avukat Özcan İntaş, gözaltında Emir Melet'in de işkence gördüğünü bildirdi. İntaş, "Müvekkilime gözaltında ajanlık teklifinde bulunulmuş, Emir kabul etmediği için Filistin askısına asmak, çırılçıplak soyarak tazyikli su tutmak ve cinsel tacizde bulunmak gibi işkencelere maruz bırakılmıştır" dedi.

A.A. (14), İ.A. (15), M.A. (16), S.A. (17): Hakkari'de "ayakkabılarıyla karlara Abdullah Öcalan lehine slogan yazdıkları" gerekçesiyle 11 Şubat günü gözaltına alınan dört çocuk işkence gördüklerini açıkladı. A.A., İ.A., M.A. ve S.A. adlı çocuklar, 12 Şubat günü serbest bırakıldı. Çocuklardan S.A., yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Sivil polisler bizi evlerimizden alıp emniyete götürdüler. Bizi bir süre gözaltında tuttuktan sonra tekrar slogan yazılan yere götürdüler, burada ayakkabılarımızın izini aldılar. Daha sonra geri götürüp bir odaya attılar. Saçımdan çektiler, elektrik verdiler. Sürekli yumruklarla, tekmelerle vuruyorlardı. Ertesi gün doktora götürdüler. Sonra da savcılığa çıkarıldık. Savcı bana 'senin PKK ile aran var mı?' diye sordu, sonra da 'ayakkabılarınızı inceleme için Diyarbakır'a gönderiyoruz. Sizin yazdığınız ortaya çıkarsa tutuklanırsınız' dedi ve serbest bıraktı."

İ.A. ise "Bizi Devlet Hastanesi'ne götürdüklerinde polisler doktorlarla sohbet etti. Doktor bana 'bir şeyin var mı?' diye sordu. Elbisemi kaldırıp vücuduma baktı. Rapor için Van'a sevkimiz yapıldı" dedi. Çocukların yakınları İHD Hakkari Şubesi'ne başvurdu.

Abidin İlhan (12): Batman'da 12 Şubat günü düzenlenen gösteri sırasında Abidin İlhan adlı çocuğun polisler tarafından kalaslarla dövüldüğü bildirildi. Eyleme katılmadığını söyleyen Abidin İlhan, "4 kişi beyaz bir arabayla geldiler. Beni yerde sürükleyerek, mahallemizin sonunda bulunan köşeye götürdüler. Tekme ve ellerinde bulunan odun parçalarıyla dövmeğe başladılar" dedi.

38 kişi: Adana'da düzenlenen gösteriler nedeniyle gözaltına alınan 38 kişiden 30'u 19 Şubat günü Adana DGM tarafından tutuklandı. Avukat Cemşit Tabak, gözaltına alınanların Adana Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördüğünü, tutuklananların da Adana

Kürkcüler E Tipi Cezaevi'ne girişleri sırasında jandarmalar tarafından dövüldüğünü ve saçlarının zorla kesildiğini bildirdi.

Fikret Şahin: Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR) Genel Başkan Yardımcısı İbrahim Güçlü, HAK-PAR üyesi Fikret Şahin'in 15 Şubat günü polisler tarafından ölümle tehdit edildiğini bildirdi. Güçlü açıklamasında, evinin önünde kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından zorla bir arabaya bindirilen ve gözleri bağlanan Şahin'in başına silah dayanarak tehdit edildiğini ve dövüldüğünü kaydetti.

V.Y., C. Çelik, H.A., S.K., S.S., İ.A., Ş.Ç., V.T., H.K.: ABD'nin Irak'a saldırı hazırlıklarını protesto amacıyla İstanbul Kadıköy İskele meydanında 15 Şubat günü düzenlenen basın açıklamasından sonra gözaltına alınan V.Y., C. Çelik, H.A., S.K., S.S., İ.A., Ş.Ç., V.T. ve H.K. adlı çocuklar, 17 Şubat günü tutuklandı.

C. Çelik'in babası Zeki Çelik, "Çocuklara işkence yapıldığını öğrendik. Oğlumun 6 kez beyin tomografisi çekildi. Çocuklar son derece yorgun ve bitkindiler. İşkence gördükleri her hallerinden belliydi" dedi. Avukat Fatma Karakaş da, "Çocuklar, emniyette kendilerine işkence yapıldığını söylediler. Çocukların yüzlerinde cop izleri vardı" dedi.

Hecer Orhan, Halil Orhan, Necdet Bor, Taner Abi: Hecer Orhan adlı çocuk, Van'da 14 Şubat gecesi polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Van'da gösterilerin yoğunlaştığı Hacıbekir (Xaçort) mahallesinde evine giderken maske takan polisler tarafından Sürmeli sokakta önünün kesildiğini ifade eden Orhan, yaşadıkları ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Yürürken polis panzerleri yukarı sokaktaki bir gösteriye müdahale için gitti. Kısa süre sonra birkaç polis geri döndü. Yanıma yaklaşırken kar maskelerini yüzlerine geçirerek, bir şey sormadan tekme-tokat ve coplarla vurmaya başladılar. Yaklaşık 10 kişiydiler. Ne kimlik sordular, ne de kim olduğumu. Neden dövüldüklerini de söylemediler. Sadece 'Bize kaç gündür rahat vermiyorsunuz. Bize bayram mı kaldı?' deyip vuruyorlardı. Daha sonra amcamın evine sığındım. Peşimden geldiler. Amcam Halil Orhan, polislerle tartışmaya başladı. Polisler amcamı tehdit ederek, 'Sana ne, yoksa seni de döveriz' diye tehdit etti. Polisler daha sonra evden ayrıldı. Korktuğum için hastaneye gidemedim."

Hacıbekir mahallesinde yaşayan Muteber Bor da 15 Şubat gecesi evlerine baskın düzenleyen 10 kadar polisin 13 yaşındaki oğlu Necdet Bor'u dövdüğünü ve eşyalarını dağıttığını söyledi. Muteber Bor, oturdukları sokakta yedi eve düzenlenen baskınlarda da çocukların dövüldüğünü bildirdi. Necdet Bor da, polislerin sırtını ve başını tekmelediklerini söyledi.

Taner Abi (15) adlı çocuk da “Bakkaldan geliyordum. Önüme çıkıp beni yanlarına çağırdılar. Maskeli oldukları için korktum kaçtım. Beni yakaladılar ve yumruklarla, tekmelerle vurmaya başladılar. İki kişi ayaklarımın tutup havaya kaldırdı, diğerleri karnıma vurarak, ‘Apo gelsin sizi korusun, Allahınız gelse sizi elimizden kurtaramaz’ diye tehditler savurdu” dedi.

Cevher Kaçar: Siirt’te Cevher Kaçar adlı köylü, 15 Şubat günü “telsizli ve maskeli” dört kişi tarafından ağır bir biçimde dövüldü. Kaçar, olayı şöyle anlattı:

“Saat 22.00 gibi ahıra gittim. Hayvanlara yem verdikten sonra çıkarken, daha önce tanıdığım ve polis olduğunu bildiğim dört kişi kolumdan tutarak, beni sokak ortasında dövmeye başladılar. Sokakta bir süre dövdükten sonra kuytu bir köşeye götürdüler. Burada da beni bayılına kadar kalaslarla, tekmelerle dövdüler. Bayılınca da beni yol kenarına bırakmışlar. Kendime gelince eve gittim. Ertesi gün Siirt Devlet Hastanesi Acil Servisi’ne gittim.”

Yürümekte ve temel gereksinimlerini karşılamakta zorluk çektiğini anlatan Cevher Kaçar, 17 Şubat günü İHD Siirt Şubesi’ne başvurduğunu belirtti.

Ali Avcı, Esat Söylemez, Abdurrahman İnanç, Mehmet Ergün, Selahattin Kaya, Tahir Dündar: Adana’nın Ceyhan ilçesinde 15 Şubat günü KADEK lideri Abdullah Öcalan için düzenlenen gösteriye katıldıkları iddiasıyla gözaltına alınan Ali Avcı, Esat Söylemez ve Abdurrahman İnanç, işkence gördükleri gerekçesiyle İHD Adana Şubesi’ne başvurular. Esat Söylemez, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Bir kahvede maç izledik. Daha sonra kahvenin 200 metre ilerisinde Ali ile birlikte yürürken sivil polisler önümüzü kesti ve bizi duvara yasladılar. Üstümüzü aradıktan sonra silah dipçikleri ve coplarla dövmeye başladılar.”

17 Şubat günü saat 04.00 sıralarında Gaziosmanpaşa Polis Karakolu’na götürüldüğünü, burada Abdurrahman İnanç ve Mehmet Ergün’le birlikte yaklaşık 8 metrekarelik hücreye konulduğunu anlatan Söylemez, “Hücre çok soğuktu ve karanlıktı burada 4 gün kaldık. Kaldığımız sürece sürekli dövüldük ve hakarete maruz kaldık. Dördüncü günün sonunda Ceyhan Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü’ne götürüldük. Burada da dayığa ve hakarete maruz kaldık” dedi. Gözaltında tutulurken iki kez Ceyhan Devlet Hastanesi’ne götürüldüğünü anlatan Söylemez, muayene sırasında ellerinin kelepçeli olduğunu, odaya polislerin de girdiğini ve doktorun kendisini muayene etmediğini söyledi.

15 Şubat günü gözaltına alınan Ali Avcı da, şunları söyledi:

“Polisler, Reşat Coşkun Karakolu’ndan sonra beni, aynı nedenle gözaltına alınan Selahattin Kaya ve Tahir Dündar ile birlikte Ceyhan Emniyet Müdürlüğü’ne götürdü. İşkence nedeniyle Selahattin Kaya’nın vücudunun her yanı morluklar içerisindeydi ve ayakta duramıyordu. Ceyhan Emniyet Müdürlüğü’nün bodrum katında bulunan soğuk bir hücreye konulduk.”

Kızıltepe’de gözaltına alınanlar: Mardin’in Kızıltepe ilçesinde 17 Şubat günü “KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın uzun süredir kimseyle görüştürülmemesini ve ABD’nin Irak’a saldırı hazırlıklarını” protesto amacıyla düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınanların işkence gördüğü açıklandı. Gözaltına alınan 53 kişiyle görüşen Avukat Hüseyin Cangir, DEHAP İl Başkanı **Abdülkadirim Adam**’ın dövülmesine karşın kendisine sağlam raporu verildiğini bildirdi. Adam serbest bırakıldıktan sonra yaptığı açıklamada, basın açıklaması sırasında kendisini döven polislerin sağ kolunu kırdığını bildirdi. DEHAP Kızıltepe İlçe Başkanı **Ali Öner**, başına telsizle vurulduğunu ve vücudunun çeşitli yerlerinde darp izleri olduğunu belirtti. HADEP İlçe Başkanı **Ferhan Türk** de hakarete uğradığını ve dövüldüğünü anlattı. **Ramazan Bilge**, Kızıltepe Terörle Mücadele Şube Müdürü Komiser **Kenan Karakoç** tarafından dövüldüğünü açıkladı.

Daha sonra eylem nedeniyle Antep Emniyet Müdürlüğü’ne çağrılan DEHAP Antep İl Örgütü yöneticileri **Abdurrahman Yardak**, **Halef Polat**, **Rıdvan Özer**, HADEP Şahinbey İlçe Başkanı **Mehmet Emin Altürk**, HADEP Şehitkamil İlçe Başkanı **Mehmet Aslanoğlu**, EMEP Antep İl Başkanı **Mecit Bozkurt**, EMEP Şehitkamil İlçe Başkanı **Abdullah Çiloğlan** ve İHD Antep Şube Başkanı **Kadir Tüzün**, kötü muameleye maruz kaldıklarını açıkladılar.

Ercüment İlten, Cemil Altıntaş: 24 Şubat günü İstanbul Sarıgazi’de gözaltına alınan Ercüment İlten ve Cemil Altıntaş adlı kişiler, JITEM görevlileri tarafından ölümlü tehdit edildiklerini ve ajanlık yapmaya zorlandıklarını bildirdiler. İHD İstanbul Şubesi’nde 28 Şubat günü düzenlenen basın toplantısında konuşan Altıntaş, DEHAP Sarıgazi Belde binasından çıkarken jandarma tarafından gözaltına alındıklarını söyledi. Cemil Altıntaş, şunları söyledi:

“Bizi arabaya bindirerek Sarıgazi Jandarma Alay Komutanlığı’na götürdüler. Alayda bize küfredip korsan eylemleri üstlenmemizi istediler. Fotoğraflarımızı çekip parmak izlerimizi aldılar. Daha sonra gece yarısına doğru sivil giyimli kişiler gözlerimizi bağlayarak arabaya bindirdiler. Alaydan yaklaşık 45 dakikalık uzaklıkta ormanlık bir alana götürdüler. Bana ‘Seni ölüm ormanına götürüyoruz’ dediler ve yere yatırarak Kadıköy ve Sarıgazi’de

yapılan korsan eylemleri üstlenmemi istediler. 'Eğer üstlenmesen seni öldürürüz' dediler. Birisi bıçak çekip boğazıma dayadı. Bana 'DEHAP'a gidip orada olup biteni bize anlatacaksın' dediler. Yarım saat ormanda sorguladıktan sonra alaya geri getirdiler. Daha sonra askerler bize 'Sizi ormana götürülenler sivil JITEM elemanları' dedi. Bir gece alayda kaldıktan sonra sabahleyin saat 10.00'da kimliklerimizi verip bizi serbest bıraktılar."

Ercüment Ilten ise "Askerler önce bizi vermek istemedi, aralarında tartıştılar. Daha sonra gözlerimi bağlayarak ormanlık bir alana götürdüler. DEHAP'a neden gittiğimi, eylemleri benim yaptığımı söylediler. Kabul etmeyince dövmeğe başladılar. Karlı bir çukura atıp silahın mekanizmasını açarak öldüreceklerini söylediler. Baskıyla eylemleri üstlenip kiminle birlikte yaptığımı söylememi istediler. Kendileri için çalışmam için ajanlık teklif ettiler, kabul etmedim. Ormanda dövüp sorguladıktan sonra alaya geri getirdiler. Yolda 'Bana kimseye söyleme, eğer söylersen seni öldürürüz' dediler" dedi.

Pınar Aydın: Diyarbakır Dicle Üniversitesi öğrencisi Pınar Aydın, Diyarbakır'da "kendilerini polis olarak tanıtan" kişiler tarafından kaçırıldığını, dövüldüğünü ve tehdit edildiğini açıkladı. Aydın, 24 Şubat günü okul çıkışında sivil giyimli iki kişi tarafından bir araca zorla bindirildiğini belirterek, "Ellerinde bir isim listesi vardı. Bana birçok isim sordular. Sordukları kişileri tanımadığımı ve bilgi sahibi olmadığımı söyleyince bana tokat attilar. Yaklaşık 1.5 saat arabanın içinde oturtup, sorular sorarak tehdit ettiler. 'Ayağımı denk al yoksa seni öldürürüz' diye tehdit ettiler. Daha sonra arabadan indirdiler" dedi. Aydın, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Cevat Düşün: Özgür Halk dergisi Diyarbakır bürosu çalışanı Cevat Düşün (18), 26 Şubat günü "kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından" kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. Düşün, "Gözlerimi bağladıktan sonra uzun bir süre dolaştırıldım. Beni sürekli 'Kantar mevkiinde polis aracına molotofkokteyli atmak, KADEK lideri Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde eylemler yapmakla suçladılar. Kafama silah dayayıp, suçlamaları kabul etmemi istediler. Aileme ve bana küfürler ederek, beni ve aile bireylerini öldürmekle tehdit ettiler. Sürekli kafama ve sırtıma vurarak bana ajanlık teklif ettiler" dedi. Daha sonra başka bir araca bindirilerek Sade köyü yakınlarındaki boş bir araziye götürüldüğünü anlatan Cevat Düşün, burada da dövüldüğünü söyledi.

Düşün, "Kimliklerimi, cep telefonumu, kitap ve dergilerimi aldıktan sonra gözümdeki bandı açarak kafama montumu bağladılar. Ardından beni bir uçurumdan aşağıya attılar. Arkamdan iki el ateş

ettiler. Yerde bir süre yattıktan sonra gece olunca kalktum ve şehre geldim" dedi. Cevat Düşün, bu olaydan birkaç gün önce de Dağkapı semtinde iki polis tarafından zorla bir araca bindirildiğini ancak, "Gıyasettin" adlı polisi tanması üzerine serbest bırakıldığını belirtti.

Erkan Öztürk: IHD Adana Şubesi tarafından yapılan açıklamada, 10 Mart günü sivil polisler tarafından kaçırılan Erkan Öztürk adlı kişinin ajanlık yapmaya zorlandığı bildirildi. IHD Şube Sekreteri Eylem Güden, "Erkan Öztürk bize polislerin İsmail Süner adlı arkadaşımı sorduklarını, kendisi hakkında bilgi getirmesini, bunun karşılığında para vereceklerini söylediklerini belirtti" dedi.

Sevda Kurban, Sinem Camuz, Sinan Güzel, H.Y., R.B., Y.A., O.Y., B.S., N.A. (17), S.Y.: ABD'nin olası Irak saldırısını protesto etmek için 10 Mart günü Beşiktaş Lisesi önünde düzenlenen gösteride gözaltına alınan Sevda Kurban, Sinem Camuz, Sinan Güzel, H.Y., R.B., Y.A., O.Y., B.S., N.A. ve S.Y., gözaltında işkence gördüklerini açıkladılar. 12 Mart günü polisler hakkında suç duyurusunda bulunan öğrencilerden N.A, gözündeki darp izini göstererek, "Gözaltına alındıktan sonra Beşiktaş Terörle Mücadele Şubesi'ne götürüldük. Burada kaba dayak, sarkıntılık, ağza alınmayacak küfürler olmak üzere işkenceye maruz kaldık. Birçok arkadaşımız 18 yaşından küçük olduğu halde ellerine kelepçe takıldı" dedi. Avukat Behiç Aşçı da gözaltına alınan çocukların hem Beşiktaş Emniyet Müdürlüğü'nde hem de Haseki Hastanesi'nde dövüldüklerini bildirdi.

Halil İbrahim Kafaoglu: Konya'da gözaltına alınan Halil İbrahim Kafaoglu, götürüldüğü karakolda Metin Kanyer adlı komiser tarafından dövüldü. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

10 Mart günü bir benzin istasyonunda özel aracını sıraya girmeden yıkatmak isteyen Metin Kanyer, istasyon sahibi Halil İbrahim Kafaoglu tarafından uyarıldı. Metin Kanyer bunun üzerine, istasyonun başka bir karakolun görev alanında olmasına karşın, görev yaptığı Şehit Topel Polis Karakolu'ndan ekip isteyerek Kafaoglu, kardeşi Mustafa Kafaoglu, işçiler Adnan Piriç ve Mehmet Özdiken ile aracını yıkatan bir kişiyi karakola götürdü. Halil İbrahim Kafaoglu, karakolda ifade verirken Kanyer tarafından yumruklandı. Hastaneye kaldırılan Kafaoglu'nun dudagının yarıldığı ve alt çenesinden yaralandığı belirlendi.

Komiser Metin Kanyer, daha sonra hakkında açılan soruşturma çerçevesinde açığa alındı.

Behiç Aşçı: Halkın Hukuk Bürosu avukatlarından Behiç Aşçı, 13 Mart günü İstanbul'da gözaltına alındı. Aynı gün serbest bırakılan Aşçı, Bakırköy Kadın ve

Çocuk Tutukevi'nden çıkarken gözaltına alındığını belirterek, şunları söyledi:

“Çıkışta jandarma tarafından gözaltına alındım. Gözaltı gerekçesi, ‘hakkımda Genel Bilgi Taraması (GBT) incelemesi yapıldığı, incelemede Terörle Mücadele Şubesi’nce (TEM) arandığımı anlaşıldığı’ şeklinde açıklandı. Hapishane girişinde avukatlar hakkında GBT incelemesi yapılamayacağı hükmüne rağmen araştırma sonrasında gözaltına alındım. Götürüldüğüm İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesi’nde, Nihat Çulhaoglu ve Ali Erşan⁸ isimli polisler beni, Halkın Hukuk Bürosu’nda çalışmamam için ölümle tehdit etti. ‘Burada çalışmaya devam edersen en geç bir yıl içinde cesedin bir kenarda bulunur’ dediler.”

Aşçı, Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi Müdürü, Koruma Bölük Komutanı, Ali Erşan ve Nihat Çulhaoglu hakkında suç duyurusunda bulundu.

Hüseyin Akbalık: Bursa Uludağ Üniversitesi öğrencisi Hüseyin Akbalık, polislerin kendisine ajanlık yapmasını teklif ettiğini açıkladı. Akbalık, İHD Bursa Şubesi’nde 19 Mart günü düzenlediği basın toplantısında, “13 Mart günü iki sivil polis Hamzabey civarında koluma girerek bana kimlik sordu. Ben onlara kimlik sorduğumda isimlerini kapatarak kimliklerini gösterdiler. Daha sonra beni Hamzabey Camii’nin bahçesine götürerek ben ve ailem hakkında bildikleri bazı şeylerden bahsettiler. Bana fondan para ayıracaklarımı ve her türlü ihtiyacımı karşılayacaklarımı söylediler” dedi.

Abdullah Kaya, Saniye Ertan: 20 Mart gecesi Şırnak’ın Idil ilçesinde Abdurrahman Üngün, Hüseyin Erşen, Ferzende Erşen ve Bedirhan Akyüz gözaltına alındı. Polisler tarafından dövülen Abdullah Kaya ve Saniye Ertan’ın da ağır yaralandığı öğrenildi.

Nashan Çınar: Nashan Çınar adlı kişi Antep’in Şahinbey ilçesinde, siyasi polis tarafından tehdit edildiği gerekçesiyle Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu. Çınar, “31 Mart günü saat 08.00 sıralarında beyaz bir araba dükkana yanaştı. Benden izin almadan fotoğraflarımı çektiler. Yurt dışında bulunan ağabeyimi sorup beni tehdit ettiler. Dükkanda bulunmadığım zamanlarda da beni babamdan sorup ailemi tedirgin ediyorlar” dedi.

Nazif Koparal: DEHAP Samsat (Adıyaman) İlçe Örgütü yöneticisi Nazif Koparal, 28 Mart günü çağrıldığı Samsat İlçe Jandarma Karakolu’nda işkence gördüğünü açıkladı. Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunan Koparal, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“İkamet etmekte olduğum Uzuntepe köyünün Ağa mezrasına gelen jandarmalar, beni Yeşil kart talebim nedeniyle karakola çağırdı. Bunun üzerine 28 Mart

günü Samsat Jandarma Karakolu’na gittim. Alt kattaki bekleme odasında bir saat kadar bekletildim. Daha sonra nöbetçi onbaşı beni bölük komutanının yanına çıkardı. Ben içeri girer girmez adının sonradan Adnan Girgin olduğunu öğrendiğim komutan, bana ‘hem HADEP’e üye oluyorsun hem de devletten yardım istiyorsun. Kardeşin nerede?’ dedi. Bunları söylerken beni döverek yere düşürdü. ‘Başımıza terörist olmuşsunuz. Sana 48 saat süre veriyorum. Ya kardeşini getirirsin ya da seni Samsat’tan sürgün ederim’ diyerek tehdit etti.”

Mehmet Çirka, Ufuk Demir, Selahattin Filizkiran, Mehmet Alp, M. Emin Aladağ, Barış Kaya, Mehmet Salur, Resul Gür, Levent Taştan, Erkan İpek, Rıza Yılmaz, Boran Yargı: Kapatılan HADEP İğdir Merkez İlçe Örgütü ve Gençlik Kolları yöneticileri Mehmet Çirka, Ufuk Demir, Selahattin Filizkiran, Mehmet Alp (gözaltı tarihi, 15 Şubat), M. Emin Aladağ (gözaltı tarihi, 31 Mart), Barış Kaya (15 Şubat), Mehmet Salur (15 Şubat), Resul Gür (21 Şubat günü tutuklandı), Levent Taştan, Erkan İpek (21 Şubat günü tutuklandı), Rıza Yılmaz ve Boran Yargı, gözaltında işkence gördüklerini açıkladılar. HADEP’liler İğdir Cezaevi’nden yakınları aracılığıyla İHD Van Şubesi’ne yaptıkları başvuruda şunları söylediler:

“Değişik tarihlerde İğdir Terörle Mücadele Şubesi tarafından gözaltına alındık. Gözaltında insanlık dışı işkencelere maruz kaldık. Daha sonra muayene için götürüldüğümüz hastanedeki doktorlar da bizleri muayene etmeden polisin baskısı ile sağlam raporu verdiler. Tutuklanarak cezaevine götürüldüğümüzde vücudumuzdaki darp ve yara izlerine rağmen cezaevi doktoru ve yönetimi bize rapor vermedi, bağımsız doktor isteğimiz cezaevi yönetimi tarafından reddedildi.”

31 Mart günü Ankara’da gözaltına alınan Emin Aladağ’ın avukatı Haydar Mızrak da daha sonra yaptığı açıklamada, “4 Nisan günü cezaevine kendisini görmeye gittim. Müvekkilim çok feci bir şekilde işkenceye tabi tutulmuş, yürüyemez durumda. Kaburgalarında ve ayaklarında kırıklar var. Gözaltından çıktıktan sonra İğdir Devlet Hastanesi’ne götürülen müvekkilime tüm bunlara rağmen ‘sağlam raporu’ verilmiş” dedi.

Mızrak, 1995 yılında “PKK üyesi olduğu” iddiasıyla tutuklanan Aladağ’ın Erzurum DGM’nin TCY’nin 168/1 maddesi uyarınca verdiği 12 yıl hapis cezasının Yargıtay tarafından bozulması üzerine tahliye

⁸ Erşan ve Çulhaoglu, İsmail Kahraman’ın 6 Temmuz 2001 tarihinde İstanbul Avcılar’da öldürülmesi nedeniyle yargılanıyor. Polisler ayrıca 19 Nisan 1994 tarihinde İstanbul’da gözaltına alınan Erol Kaplan, Rıdvan Kura, Fatma Günay, Mustafa Demir, Avukat Fazıl Ahmet Tamer ve Avukat Hasan Demir’e işkence yaptıkları gerekçesiyle de yargılanmışlardı.

edildiğini, bunun ardından yurtdışına çıktığını bildirdi. Mızrak, 31 Mart günü Türkiye'ye dönen Aladağ'ın Ankara'da hakkında giyabi tutuklama kararı bulunduğu gerekçesiyle gözaltına alındığını, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde bir gün tutulduktan sonra Iğdır'a gönderildiğini ve 3 Nisan günü "yasadışı örgüt üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandığını söyledi. Mızrak, hakkında giyabi tutuklama kararı bulunan kişinin sorgulanmadan cezaevine götürülmesi gerektiğine dikkat çekti.

Iğdır Cumhuriyet Savcılığı, daha sonra polisler Turgut Tutar, Hüseyin Eğin ve Hasan Korkmaz hakkında "işkence", "işkence mağdurlarına sağlam raporu veren" Iğdır Devlet Hastanesi'nde görevli Dr. Metin Şimşek ve Iğdır Cezaevi hekimi Ahmet Babacan hakkında da "görevlerini kötüye kullandıkları" iddiasıyla dava açtı.

Dava 2 Ekim günü başladı. Iğdır Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Avukat Haydar Mızrak'ın davanın gizli yapılması istemi reddedildi. Bu arada duruşmaya izleyici olarak katılan **Osman İpek** adlı kişi, kendisinin de işkence gördüğünü açıkladı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Ruhsel Demirbaş, Uğur Atılğan, Şenol Budak: İHD İstanbul Şubesi'nde 9 Nisan günü basın toplantısı düzenleyen Ruhsel Demirbaş, Uğur Atılğan ve Şenol Budak adlı gençler, 1 Nisan günü Aksaray'da Mücadele Birliği dergisinin hazırladığı "Savaşa Hayır" afişlerini asarken gözaltına alındıklarını ve götürüldükleri İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gördüklerini bildirdiler. Afiş için izin belgelerinin olmasına rağmen tartaklanarak gözaltına alındıklarını belirten Budak, "Bizleri hiç uyutmadılar, pencereden atmakla, kafamıza silah dayayarak öldürmekle tehdit ettiler. Gözaltı süresi 4 gün olmasına rağmen ben 6 gün gözaltında tutuldum. Daha sonra DGM'ye çıkarıldık. DGM bizi Fatih Savcılığı'na sevketti. Fatih Savcılığı da ifadelerimizi almaya gerek görmeden serbest bıraktı" dedi.

Fatma Kılıç: İHD Mersin Şubesi'ne başvuran Fatma Kılıç adlı kadın, 2 Nisan günü evine baskın düzenleyen polisler tarafından dövüldüğünü ve oğlu Halil Kılıç'ın gözaltına alındığını bildirdi. Eve gelen polislerin büyük oğlu İsmail Kılıç'ı sorduklarını anlatan Fatma Kılıç, "Abisi yoktu, onun yerine Halil'i alıp götürdüler. Onlara karşı çıkmaya çalıştım ama polislerden biri beni dövdü" dedi.

Orhan Eski, Fadik Adıyaman, Mehmet Kocalar: 6 Nisan günü İstanbul Şişli Abide-i Hürriyet meydanında düzenlenen "Barış Mitingi"nden sonra gözaltına alınan TAYAD Yönetim Kurulu üyesi Orhan Eski, Fadik Adıyaman ve Mehmet Kocalar'ın gözaltında tutuldukları üç gün boyunca psikolojik

baskıya maruz kaldıkları bildirildi. Olay nedeniyle suç duyurusunda bulunmak için 14 Nisan günü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na giden TAYAD üyelerinden Hıdır Gül, polis tarafından gözaltına alındı. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı tarafından kabul edilmeyen suç duyurusu, Fatih Cumhuriyet Savcılığı'na yapıldı.

Mevlüt Ölmez: 7 Nisan günü Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Andaç köyü yakınlarında askerler tarafından öldürülen Hacı Ölmez'in yanında bulunan akrabası Mevlüt Ölmez, 11 Nisan günü serbest bırakıldı. Mevlüt Ölmez, olaydan sonra götürüldüğü Andaç Tabur Komutanlığı'nda üç gün boyunca kaçakçı olduğu yönünde ifade vermesi için işkence gördüğünü anlattı.

Tuna Altan, Onur Binbir (19), İrfan Gerçek (17), Özkan Günaysel, Güler Ünsal, Ümit Şener (17): 7 Nisan günü İstanbul'daki ABD Konsoloslugu önünde kendilerini zincirleyerek gösteri düzenleyen Tuna Altan, Onur Binbir, İrfan Gerçek, Özkan Günaysel ve Güler Ünsal adlı gençler, 9 Nisan günü İHD İstanbul Şubesi'nde düzenledikleri basın toplantısında gözaltında psikolojik baskıya maruz kaldıklarını bildirdiler.

İrfan Gerçek, Onur Binbir ve Ümit Şener, 13 Nisan günü İstanbul Taksim'de düzenlenen gösteride de polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldüler. 15 Nisan günü İHD İstanbul Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan İrfan Gerçek, sivil polislerin başını trafik tabelasına vurarak yaralandığını bildirdi. Onur Binbir ise "Polisler otobüse bindirirlerken elimi bilerek ters çevirdiler ve sonra da 'kırdı mı' diyerek alay ettiler. Bir-iki polis kolumu kıvrırdıktan sonra beni otobüse götürürlerken, diğer polisler de kafama ve vücudumun diğer yerlerine vuruyorlardı" dedi.

Ümit Şener de şunları söyledi:

"Basın açıklaması yapmak isterken polisler saldırdı. Beni iki polis kollarımdan tuttu, bir polis de saçımdan. Otobüse götürene kadar tekmelediler. Dizlerime, kafama tekmeyle vurdular. Yüzüme gaz sıkıldılar. Otobüse bindirildiğimde küfür etmeye başladılar. Diğer arkadaşlarımızla konuşmamızı engellediler. Ellerimizin havada durmasını istediler." Gençler daha sonra polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

8 Çocuk: İstanbul Karaköy sahili civarında ATM kulübelerinde kalan 8 sokak çocuğu polisler tarafından dövüldüklerini açıkladılar. Yaşları 15-18 arasında değişen 8 çocuk, 9 Nisan günü saat 20.15'te polisler tarafından karakolun arka bahçesinde dövüldüklerini belirttiler. Olayın ardından Taksim

İlkyardım Hastanesi'ne giderek rapor aldıklarını belirten M.A. (17) ve M.İ. (16) adlı çocuklar, raporlarında “vücutlarında darp belirtileri” bulunduğunun yazıldığını söylediler. El ve ayaklarında morluklar, kesikler, başlarında şişlikler gözlenen çocuklar, işkence gördüklerini açıklamalarına karşın Adli Tıp Kurumu'na sevk edilmediklerini bildirdiler. Eski İstanbul Valisi Erol Çakır döneminde polislerin kendilerini dövmeyi anlatan K.A. da, “Erol Çakır gittikten sonra polisler hergün gelip bizi topluyor” dedi.

Ercan Duman (18): 10 Nisan günü İstanbul'da jandarmalar tarafından gözaltına alınan Sarıgazi Mehmetçik Lisesi öğrencisi Ercan Duman, gözaltında işkence gördüğünü bildirdi. Duman, 14 Nisan günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı. Duman'ın 12 Mayıs günü Bayrampaşa Özel Tıp Cezaevi'ne gelen bir JİTEM görevlisi tarafından sorgulandığı ve tehdit edildiği bildirildi. Duman, “Başgardıyan, Cezaevi İkinci Müdürü Nusret ile beni daha önce sorgulayan kişi, kendileriyle çalışmam için dayatmalarda bulundular. Bu durumun açığa çıkmaması için Cezaevi İkinci Müdürü Nusret, 'Koğuşa gittiğinde sana sorarlar, okuldan geldiklerini söylersin. Eğer bu konudan bahsedersen senin için iyi olmaz' diye tehdit etti” dedi.

Cezaevi görevlileri hakkındaki suç duyurusunda bulunan Avukat İbrahim Bilmez, Duman'ı sorgulayan kişinin Jandarma İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde görevli Niyazi Malkoç olduğunu açıkladı.

Şafak Kurt, Yılmaz Güneş: Alinteri gazetesinden 16 Nisan günü yapılan açıklamada, Şafak Kurt ve Yılmaz Güneş adlı gençlerin İstanbul Ümraniye'de polisler tarafından “kimlik kontrolü” gerekçesiyle ara sokağa götürülerek dövüldüğü, daha sonra da gözaltına alındığı bildirildi.

Mehmet Ertaş: Azadiya Welat gazetesi Mardin Temsilcisi Mehmet Ertaş, gözaltında tehdit edildiği gerekçesiyle polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. 17 Nisan günü DEHAP'lı kadınların düzenlediği eylemi izlerken “basın kartı olmadığı” gerekçesiyle gözaltına alındığını anlatan Mehmet Ertaş, Çarşı Polis Karakolu'nda polis memuru Kenan Karakoç tarafından tehdit edildiğini söyledi.

Mehmet Emin Ete: Siirt'te 19 Nisan günü gözaltına alınan Mehmet Emin Ete adlı kişi, polisler tarafından dövüldüğünü ve tehdit edildiğini bildirdi. İşyerinde gözaltına alındığını ve polisler tarafından bir arabaya bindirildiğini belirten Ete, “Yarı yolda arabaya Yeni Mahalle Polis Karakolu'nda görev yapan Tarkan adlı komiser bindi ve beni dövmeye başladı. Polis otosunun camını kırmakla suçluyorlardı beni. Komiser tabancasını çıkararak şakağıma dayadı. Beni

ölümle tehdit etti. Daha sonra eline bir bıçak aldı ve vücuduma bastırmaya başladı. Engel olmak isterken bıçağı sağ elime batırdı, 3 parmağıma yaraladı. Bunun üzerine telaşlandı ve yumuşamaya başladı, 'Hakkımızda şikayette bulunmazsan sana cep telefonumuzu veririz. Para istiyorsan para veririz' dedi. Hastanede doktor parmaklarıma 9 dikiş attı. O sırada polisler doktoru çağırıp konuştular. Bunun üzerine doktor bana rapor vermedi” dedi.

Ete, suç duyurusunda bulunmaması için polislerin “üzerine suç atacaklarını söyleyerek” kendisini tehdit ettiğini kaydetti.

Mehmet Emin Ete'nin suç duyurusu üzerine Siirt Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli Şinasi Çetin ve Şenol Kutal hakkında açılan soruşturma takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Siirt Cumhuriyet Savcılığı'nın 5 Mayıs günü verdiği kararda, “polisler hakkında Ete'yi dövdükleri ve yaraladıkları yönünde delil bulunmadığı” ileri sürüldü.

Hakan Akkaya, Ali Elcik: Aydın'ın Kuşadası ilçesinde 21 Nisan gecesi “çevreye rahatsızlık verdikleri” iddiasıyla gözaltına alınan Hakan Akkaya ve Ali Elcik adlı kişiler, götürüldükleri polis karakolunda işkence gördüklerini açıkladılar. Polislerin kendilerini ıslattığını ve dövdüğünü bildiren Hakan Akkaya ve Ali Elcik, suç duyurusunda bulundular.

Pınar Peker, Asiye Tekin: DEHAP Kadın Kolları üyeleri, Pınar Peker ve Asiye Tekin adlı kadınların İstanbul'da değişik tarihlerde polisler tarafından kaçırıldığı ve işkence yapıldığı gerekçesiyle 29 Nisan günü suç duyurusunda bulundu. İstanbul Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasında, Pınar Peker'in 18 Nisan günü Bağcılar'da sivil polisler tarafından zorla bir arabaya bindirildiği, sorgulandığı ve cinsel tacize maruz kaldığı bildirildi. 23 Nisan günü DEHAP Ümraniye İlçe Örgütü binasından çıkarken sivil polisler tarafından gözaltına alınan Asiye Tekin ise gözleri bağlı olarak bilmediği bir yerde sorgulandığı, cinsel tacize maruz kaldığı, DEHAP'a gitmemesi için tehdit edildiğini kaydetti.

Zeynel Abidin Uşar: İzmir Karşıyaka'da 22 Nisan günü gözaltına alınan Zeynel Abidin Uşar, gözaltında işkence gördüğünü açıkladı. “Hakkında şikayet olduğu” gerekçesiyle gözaltına alındığını belirten Uşar, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Asayiş Şubesi'ne götürerek, nezarethaneye atılar. Sabah saat 10.00 gibi yanıma gelen başkomisere astım hastası olduğumu ve nefes alamadığımı söyleyerek, kapıyı aralamasını istedim. Bunun üzerine komiser, 'Bizim işimizi bize mi öğreteceksin?' diye çıkıştı. Hasta olduğumu ve sadece rica ettiğimi söylediğimde ise iki komiser bana küfür etmeye başladı. 'Aileme küfür etmeyin' dediğimde de, '5 dakika sonra seninle

görüürü' deyip gittiler. Daha sonra iki polis beni kolumdan tutup sürükledi ve nezarethaneden çıkardı. Beni banyoya soktular, komiser de banyoya geldi. İki polis beni tutarken, diğerleri de iç çamaşlıklarımı yırtarak soydu. Beni tekrar odaya getirdiler. 'Yere eğil' diyerek, kazağımı başıma geçirdiler. Kollarıma ters kelepçe taktılar. Üzerime su döküp, cop ve tahta sopalarla dövmeye başladılar. Yüzüme ayakkabılarıyla basıyorlardı. Bir defa ellerinden kurtularak kapıya koştum. Bu arada başıma geçirdikleri kazak düştü ve yüzlerini gördüm."

Daha sonra bir bekçinin yaralarını sardığını anlatan Zeynel Abidin Uşar, "Komiser Ahmet diye biri iç çamaşını ve atlet getirip kurulanmamı istedi. Daha sonra beni aydınlık bir yere götürerek, yüzüstü yattırdılar, bir polis kafama battaniye koydu. Birçok kişi üstümü açıp suratıma ve vücuduma baktı. Ardından tekrar nezarethaneye götürdüler. Akşam üzeri beni Karşıyaka Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Doktor beni polislerin yanında muayene etti. 'Yara bere var mı?' diye sordu ve bir şeyler yazdı. Tekrar karakola döndük ve beni tekrar nezarethaneye attılar. 23 Nisan günü saat 16.00 sıralarında beni Karşıyaka Savcılığı'na çıkardılar. Üzerimde olmayan bir bıçağı zarfın içine koyup savcılığa göndermişler. Savcıdan beni Adli Tıp'a göndermesini istedim. Bornova Adli Tıp'a gittik. Rapor alıp savcılığa verdim. Sonra polisler beni Soğukkuyu'da serbest bıraktılar" dedi.

İşkenceden sonra hücrede duvara kendi kanıyla "İşkence bitmeli, şerefsizler" yazdığını anlatan Uşar, yazılarla birlikte fotoğrafının çekildiğini ve hakkında "polise mukavemet ettiği" gerekçesiyle soruşturma başlatıldığını öğrendiğini söyledi. Uşar, İHD İzmir Şubesi'ne başvurdu.

Bu arada Özgür Gündem gazetesinin Uşar hakkındaki haberinde, "Karşıyaka Asayiş Şube Amirliği'nden adını vermeyen bir yetkilinin Uşar'ın bir hırsızlık olayı nedeniyle gözaltına alındığını belirterek, "Gözaltında zorluk çıkarıldığı anda kafa kırılabilir, kol çıkabilir. Bu tür durumlar yaşanabilir" dediği belirtildi.

Bedri Dokuz (15), Müslüm Okçu (14): Diyarbakır'ın Hani ilçesinde 23 Nisan günü gözaltına alınan Bedri Dokuz ve Müslüm Okçu (14) adlı çocukların işkence gördüğü bildirildi. G.K. adlı öğretmene laf attıkları gerekçesiyle Hasan Sezgin ve Ergün Şahin adlı polisler tarafından gözaltına alınan öğrencilerin Hani Emniyet Müdürlüğü'nün bodrum katındaki bir hücrede dövüldüğü ardından yüzlerine insan dışkı sürülerek ilçe merkezinde teşhir edildiği ileri sürüldü.

Öğrencilerden Bedri Dokuz şunları söyledi:

"Bizi emniyetin alt katında bulunan bodruma koyarak gittiler. Saatlerce bekledik. Akşam bodruma bizi gözaltına alan Hasan Sezgin ve Ergün Şahin adlı polisler geldi. Bize, 'G.K.'ye niye laf attınız?' dediler. Biz de laf atmadığımızı söyledik. Bize tekme ve tokatlarla vurmaya başladılar. Arkadaşım Müslüm korkudan bayılmıştı. Bize bir süre daha vuran polisler ertesi sabah yanımıza gelerek yine vurmaya başladılar. Bodrumda eskiden kalan insan dışkısı vardı. Bize çıkıştular, pisliği üzerimize ve yüzümüze sürmemizi istediler. 'Geldiğimizde vardı. Biz yapmadık' dememize rağmen ısrar ettiler. Dediklerini yapmayınca ellerimizi kelepçeleterek yüzümüze zorla sürdüler. Yüzümüze sürdükleri pislikle çarşımın içerisinde bizi gezdirdiler. Bizi teşhir ettikten sonra akrabalarımıza teslim ederek gittiler."

Çocukların G.K. adlı öğretmene "sarkıntılık ettiği" iddiasıyla açılan davaya 4 Haziran günü Hani Sulh Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada söz alan G.K., şikayetini geri çektiğini açıkladı. Öğrencilerin avukatı Zülfü Dündar, duruşmadan önce müvekkillerine ulaşamadığını bildirdi. Çocukların gözaltında kaldığı süre içerisinde kötü muameleye maruz kaldığını, karanlık bir bodrumda yüzlerine insan dışkısı sürüldüğünü ifade eden Avukat Dündar, duruşmadan sonra çocuklara işkence yaptığı ileri sürülen Hasan Sezgin ve Ergün Şahin adlı polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Sarkıntılık iddiasıyla açılan dava 25 Haziran günü beraatla sonuçlandı.

Ancak Dündar, olayın gazetelere yansımaları üzerine soruşturma açan Cumhuriyet Savcılığı'nın "delil yetersizliği" gerekçesiyle 3 Haziran günü takipsizlik kararı verdiğini gazetecilerden öğrendi. Dündar, "Soruşturmanın iki günde sonuçlandırılması alışıldık değil. Soruşturmanın oldu bittiye getirildiği görüşündeyiz. Avukat olarak görüşlerimize başvurulması gerekirdi. Hukuki bulmuyorum" dedi.

Hani Cumhuriyet Savcılığı'nın işkence haberini yayınlayan Özgür Gündem ve Evrensel gazetelerinin yazarları müdürleri ve muhabirleri hakkında İstanbul Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduğu da öğrenildi.

Bu arada Milliyet gazetesinde yayınlanan haberde, Müslüm Okçu'nun amcası Emrullah Okçu'nun "Olay doğru değil. Çocuklara AIHM'den 10 bin dolar tazminat kazanabileceklerini söylemişler" dediği yer aldı. Dokuz ve Okçu'nun savcılıkta verdikleri ifadede, işkence görmediklerini söyledikleri ve nezarethanede kendi yaptıkları pisliklerini yine kendi rızalarıyla temizlediklerini söyledikleri belirtilen haberde, çocukların babalarının da, "çocukların kendilerine herhangi bir darp izi ve vücutlarında pislik olmadan teslim edildiğini ifade ettikleri" anlatıldı.

Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan haberde ise Bedri Dokuz ile görüşmek isteyen DİHA muhabiri İlyas Akengin'in polis tarafından engellendiği bildirildi. Habere göre Akengin şunları anlattı:

"Müslüm Okçu'nun babasına ait terzi dükkanına gittim. Müslüm'ü Diyarbakır'a gönderdiklerini söylediler. Bedri Dokuz'un evine gittim. Ablası 'Burada değil', dedi. Arkamda polis vardı. Bedri'nin babasının çalıştığı minibüs duraklarına geldim. Bedri'yi burada gördüm. Yanında sivil polis vardı. Polis ona, 'buradan git, gazetecilerle hiçbir şey söylemeyeceksin, yoksa sen bilirsin' dedi. Bedri Dokuz ortadan kayboldu. Bunun üzerine babasıyla görüşmek istedim. Babası Mahmut Dokuz, 'Davadan çekilmek istiyoruz' dedi. Polis Turan Erden de beni yanına çağırdı ve 'Böyle haber mi olur, ortalığı gerginleştiriyorsun. 4 senedir barış ortamı var. Yalan haberler ilçe halkını da, bizi de tedirgin ediyor' dedi. Ben de 'Kesinlikle yalan haber yapmıyoruz. Taraflarla görüşüyoruz, çocukların anlatımları altında imzası var bende' dedim."

Diyarbakır Valiliği'nden yapılan açıklamada "Hani Cumhuriyet Savcılığı'nın mağdurlar ve ailelerinin ifadelerini aldığı, mağdurların iddianın asılsız olduğunu ve fotoğrafların da gizlice çekildiğini söyledikleri" anlatıldı.

Hani Cumhuriyet Savcılığı'nın takipsizlik kararına ve Diyarbakır Valisi Nusret Miroğlu'nun açıklamasının aksine, çocukların "üzerlerine insan dışkı sürülerek teşhir edildiklerine" tanık olanların anlatımları 5 Haziran günü Özgür Gündem gazetesinde yayımlandı. Habere göre, çocukların okul arkadaşı Sedat Taraman, "Parkta duruyorduk. Polisler çocukların yüzüne pislik sürmüştü. Bütün Hani halkı gördü ama kimse söylemiyor. Ben gözlerimle gördüm, ağlıyorlardı" dedi.

Haberde, Doğan Özgür'ün de "Biz dört kişi parkta oturuyorduk. Polis yanımıza gelip, 'Bedri ve Müslüm'ü sordu. Okulda top oynadıklarını söyledik. Daha sonra polislerin Bedri'yle Müslüm'ü arabaya bindirdiğini gördük. Ardından biz de emniyete kadar gittik. Orda suratlarına dışkı sürmüşler, Müslüm ağlıyordu. Polisler onları çarşıya getirdi. Onlara küfür ediyor, dövüyorlardı, suratlarına dışkı sürmüşlerdi. Gözlerimizle gördük. Bazı tanıklar var korkudan konuşmuyor" dediği belirtildi.

6 Haziran günü de Kenan Ulucan, Salih Kahraman ve Mehmet Özen'in olaya ilişkin anlatımları Özgür Gündem gazetesinde yayımlandı. Ulucan, "Ben kahvehanede oturuyordum. Çocukları Cumhuriyet caddesinden geçirip kahvehanenin köşesinde bıraktılar. Yüzlerinde insan pisliği vardı. Çocukları çarşının ortasında, yani Hani meydanında bıraktılar. Çocuklar da bağırıp küfrediyorlardı" dedi. Salih

Kahraman da olaya tanık olduğunu söyledi. Mehmet Özen ise "Arkadaşlarla kahvehanede oturuyorduk. Bir anda bağrışmalar oldu. Birkaç arkadaşımız dışarı çıktı. 'Bedri Dokuz ile diğer arkadaşına insan pisliği sürülmüş' dediler. Birkaç kişi bu olay üzerine tanıklık etmek istediler ama dava sahipleri vazgeçtikleri için pek sahiplenmediler" dedi.

Haber üzerine Doğan Özgür ve Sedat Taraman adlı çocuklar, 6 Haziran günü Hani Cumhuriyet Savcılığı'nda ifade verdi.

Açıklamasının yayınlanması üzerine Ergün Sezgin adlı polisin kendisini aradığını söyleyen Özgür, "Polis bana 'neden gazetecilere konuştun, çok ayıp ettin' dedi. Ben de ayıp bir şey yapmadığımı, doğruları anlattığımı ifade ettim. Bunun üzerine bana savcıya 'gazeteciler rüşvet verip konuştu' şeklinde ifade vermemi istedi. Ancak ben kabul etmedim. Kimsenin rüşvet teklif etmediğini söyledim. Daha sonra benim Savcılığa çağrıldığımı, gidip ifade vermem gerektiğini söyledi. Ben de savcılığa gittim. Gazetecilere anlattıklarımın aynısını savcıya da anlattım. Savcı bana 'sen mi gazetecilere gittin', 'gazeteciler mi senin yanına geldi' diye sordu. Ben de 'ben onların yanına gittim' dedim. Benden sonra Sedat ifade verdi. Duyduğuma göre polisler onu tehdit etmiş" dedi.

Olay nedeniyle İHD Diyarbakır Şubesi tarafından hazırlanan rapor, 11 Haziran günü açıklandı. Şube Başkanı Selahattin Demirtaş düzenlediği basın toplantısında, tanıkların baskı altında olduğunu ve Turan Erden adlı polisin tanıkları tehdit ettiğini saptadıklarını bildirdi. Demirtaş, ilçede görüştükleri 20 kişinin "çocukların yüzlerine insan pisliği sürülerek teşhir edildiğini" doğruladığını belirtti. "Olaya karışan polislerin halen görevde olduğu" ifade edilen raporda, tanıkların savcılık tarafından dinlenmesi, çocuklar, yakınları ve tanıkların korunması istendi.

Olayın yarattığı tartışmalar sürerken Bedri Dokuz'un babası Mahmut Dokuz'un 5 Haziran günü Hani Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak Avukat Zülfü Dündar'ın savunma görevinden alınmasını istediği ortaya çıktı. Dokuz, başvurusunda şu iddialarda bulundu:

"Ben bu avukatın niyetinin ne olduğunu anlayamadım. Sürekli bizi telefon ile arayarak rahatsız etmektedir. Oğlum ile yaptığım görüşmelerde bana bütün olayları anlattı. Herhangi bir kötü muamele ve benzeri olayın olmadığını, gazetecilerin çeşitli vaatlerle kendisini kandırdığını söyledi. Zannedersem oğlumun müdafisi reklam peşindedir. Olay ile ilgili herhangi bir davamız ve şikayetimiz yoktur, çünkü dava ve şikayete konu herhangi bir olay yoktur."

Hani Cumhuriyet Savcılığı'nın başvurusu ilettiği Diyarbakır Barosu ise isteği reddetti. Baro tarafından Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilen yazıda "Gerek ulusal, gerekse de uluslararası kurallar çerçevesinde hareket eden meslektaşımız, aynı zamanda insanlığa karşı suç olan işkence ve kötü muameleyle ilişkin edindiği bilgiyi suç duyurusu olarak savcılığa bildirmiş, bu anlamda görevini ve sorumluluğunu yerine getirmiştir. Atanan müdafî görevinin ifası sırasında herhangi bir şekilde kusurlu olarak hareket etmediğinden, ayrıca atanan müdafîinin değiştirilmesi konusunda gerek sanığa, gerekse de yakınlarına bir hak tanınmadığından Avukat M. Zülfü Dündar'ın atanmış olduğu görevine devam edeceği hususunda gereğini bilgilerinize sunarım" denildi.

Bedri Dokuz ve Müslüm Okçu'nun gördüğü işkenceyi araştırmak için 10 Haziran günü Hani'ye giden Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Komisyonu üyesi Avukat Ömer Yıldız ise Doğan Özgür ve Sedat Taraman'a ulaşamadı. Avukat Yıldız, Cumhuriyet Savcısı, Bedri Dokuz ve Müslüm Okçu'nun yakınları, görgü tanıkları ile görüştüklerini ancak Özgür ve Taraman'a ulaşamadıklarını söyledi.

Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Komisyonu'nun raporu 17 Haziran günü Komisyon Genel Sekreteri Hasan Dağdelen tarafından kamuoyuna açıklandı. "Olayın gerçekleşmiş olduğu sonucuna varılmış" olduğu kaydedilen raporda, "Olayın açığa çıkması için uğraşan kişilerin PKK taraftarı olmakla suçlandığı, bu nedenle görgü tanıklığı yapamadıkları"na dikkat çekildi. Ailelerin de heyetle görüşmekten çekindikleri belirtilen raporun sonuç bölümünde, "Olayın daha etkin soruşturulması, tanıklık yapacak kişilerin güvenlik kaygılarının giderilmesi ve olayı gerçekleştirdiği iddia edilen kolluk görevlilerin derhal açığa alınmaları durumunda olayın gerçek boyutları açığa çıkacaktır" denildi.

Olay nedeniyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri AKP Adıyaman Milletvekili Faruk Ünsal ve CHP Kırşehir Milletvekili Hüseyin Bayındır tarafından hazırlanan rapor da, Ağustos ayı başında açıklandı. Hani ilçesinde Kaymakam Erkan Bulgan, Emniyet Amiri Vekili Aydın Özdoğan, çocukları gözaltına alan polis memuru Ergin Şahin, gözaltına alınan Müslüm Okçu, Bedri Dokuz, aileleri, Avukat Zülfü Dündar ile yapılan görüşmeler sonucunda hazırlanan raporda "iddiaların huzur ortamını baltalamaya yönelik olup, birilerine rant sağlama amaçlıdır. Eğer böyle bir olay olsaydı, kısa süre içerisinde kamuoyunun gündemine gelmemesi imkansızdı. Öğrencilerin alındığı nezarethanedeki kedi yavruları, fare ve insan pisliği olduğu iddiaları da doğru değildir. İncelemelerde bu yönde bilgi, belge ve bulgulara rastlanmamıştır" denildi.

Bu arada Müslüm Okçu'nun babası Mahmut Okçu'nun şikayeti üzerine Hani Cumhuriyet Savcılığı'nın soruşturma açtığı öğrenildi. Müslüm Okçu'nun savcılığa, kendisini "gazeteci" olarak tanıtan bir kişinin olaydan sonra telefonla evlerini sürekli arayarak oğlunu ölümle tehdit ettiği gerekçesiyle başvurduğu bildirildi. Soruşturma çerçevesinde olaya ilişkin ilk haberi yazan Dicle Haber Ajansı muhabiri İlyas Akengin'in ifadesi 17 Ekim günü alındı.

Kaze Özlü: 19 Kasım 1999 tarihinde Adana'da evine düzenlenen baskında polislerin copla tecavüz ettiği Kaze Özlü adlı kadın, AİHM'de açtığı davayı geri çekmesi için tehdit edildiğini açıkladı. Daha önce de evi basılan ve işkence gören Kaze Özlü, son olayları şöyle anlattı:

"23 Nisan günü akşam saatlerinde polisler evimi bastı. Kapıyı açmak istemedim. Ancak polisler kapıyı tekmeleyince açmak zorunda kaldım. Mutfığa girmeme izin vermediler. Oturma odasında bir saati aşkın bir süre oturduk ve benden AİHM'e başvurumu geri çekmemi istediler. Ben de çekmeyeceğimi belirttim; bunun üzerine beni ve çocuklarımı öldüreceklerini söylediler. 1996 yılında gördüğüm işkencenin ardından Kızılay Polikliniği'nde tedavi görüyorum. 28 Nisan'da da polikliniğe gittim. Ardından da İHD'ye giderek, polislerin evime gelip beni tehdit ettiklerini anlattım. Eve dönerken, Obalar caddesinde yine aynı polisler caddenin ortasında başıma silah dayayarak beni arabaya bindirdiler. Gözlerimi ve ağzımı kapatarak, hakaretlerde bulundular ve davamı çekmemi istediler. Bir saat boyunca gezdirdiler. Davamdan vazgeçmezsem beni öldüreceklerini söylediler. Ben de sonu ölüm de olsa vazgeçmeyeceğimi belirtmem üzerine Atatürk parkında beni arabadan attılar. Orada bulunan insanlar çok şaşırıldı; ancak sivil polisler olduğu için kimse sesini bile çıkaramadı."

Evine yapılan polis baskınları nedeniyle komşularının kendisinden uzak durduklarını anlatan Özlü, "Bir defasında hasta olduğum için komşum arabasıyla beni TİHV'e götürmüştü, ertesi gün polisler o komşumu tehdit etti. Sürekli izlendiğimiz için komşularım beni aramıyor artık" dedi.

Ahmet Bağaç: Avukat Ahmet Bağaç, Ağrı'nın Gürbulak ilçesinde gözaltına alınan müvekkilini görmeye gittiği Gürbulak Jandarma Karakolu'nda jandarmalar tarafından dövüldüğünü ve hakarete maruz kaldığını bildirdi. Kaçakçılık yaptığı iddiasıyla 26 Nisan günü gözaltına alınan müvekkili Ayhan Demirkan'ın durumunu öğrenmek için Gürbulak Jandarma Karakolu'na gittiğini anlatan Bağaç, şöyle konuştu:

“Karakolda, Jandarma Karakol Komutan yardımcısı olan Kürşat adlı Astsubay, tahkikatı Gürbulak 2. Piyade Bölüğü'nün yürüttüğünü söyledi. Bunun üzerine 2. Piyade Bölük Karakolu nizamiye kapısına gelerek kapıda bekleyen nöbetçi askere avukat olduğumu ve tahkikat için geldiğimi söyledim. Nöbetçi asker içeri seslenerek 'avukat geldi' dedi. Bunun üzerine içerden çıkan bir asker küfür ederek üzerime geldi. Beni tartaklamaya başladı. Başka bir asker boynuma tekme ile vurdu. Adımı sonradan öğrendiğim Hakan Erçetin adlı yüzbaşı da 3 veya 4 yumruk salladı. Bu sırada bağırarak 'ben avukatım' dedim. Bunun üzerine yakamı tutmuş olan yüzbaşı bana 'kimliğini göster' dedi. Kimliğimi gösterdim, inceledikten sonra yüzüme fırlattı. 'Seni kim gönderdi ise git ona söyle biz adamı böyle yaparız. Defol git bir daha da buralara gelme' dedi. Müvekkilimi görmeden karakoldan ayrıldım.”

5 günlük rapor alan Bağaç, Doğubeyazıt Cumhuriyet Başsavcılığı'na askerler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Sıdika Deniz: DEHAP Antep Şehitkamil İlçe Örgütü yöneticisi Sıdika Deniz, 1 Mayıs günü cezaevinde bulunan oğlunu ziyaret ettikten sonra gözaltına alındığını ve tehdit edildiğini bildirdi.

Deniz, ziyaretten sonra jandarma tarafından gözaltına alındığını belirterek, “Nedenini sorduğumda 'senin hakkında ifade var' dediler. Yaklaşık bir saat sorguya çektiler. Çıkışta iki sivil polis beni arabaya bindirerek Terörle Mücadele Şubesi'ne götürdü. Yaklaşık üç saat da orada sorguladılar. 'Neden DEHAP'a gidiyorsun?' 'İstifa et, git evinde otur' diye tehdit ettiler. Partiyle çalışanlarla ilgili sorular sordular. Daha sonra akşam bıraktılar” dedi.

Agit Paksoy, Cemil Paksoy: İHD Antep Şubesi üyesi Agit Paksoy, 9 Mayıs günü akrabası Cemil Paksoy ile birlikte gözaltına alındığını ve götürüldükleri Antep Emniyet Müdürlüğü'nde dövüldüklerini, hakarete maruz kaldıklarını bildirdi. Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli polisler tarafından gözaltına alındıklarını belirten Agit Paksoy, neden gözaltına alındıkları konusunda bilgi verilmediğini söyledi.

D.P., Ç.K., M.Ş.: İHD Ankara Şube Başkanı Avukat Ender Büyükçulha, Ankara'da düzenlenen 1 Mayıs mitingine katılan Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi öğrencisi D.P. ile Dikmen Lisesi öğrencileri Ç.K. ve M.Ş.'nin okullarına gelen polisler tarafından sorgulandığını bildirdi. Ender Büyükçulha, 8 ve 12 Mayıs günlerinde liselere giden polislerin isteği üzerine derslerinden çıkarılan öğrencilerin, okul yöneticilerinin odalarında fotoğraflar gösterilerek sorgulandığını, bazı kitle örgütleri hakkında bilgi istendiğini ve “okuldan atılmakla” tehdit edildiğini

belirtti. Ender Büyükçulha açıklamasında Dikmen Lisesi Müdür Yardımcısı Abdullah Işık ve Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi Müdür Yardımcısı Mustafa Keskin'in “polislere sorgu için odalarını tahsis etmesini” eleştirdi.

Olayın basına yansımaları üzerine bir açıklama yapan Ankara Emniyet Müdürü Ercüment Yılmaz, olayı yalanladı. Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Fezullah Arslan ise 16 Mart günü düzenlediği basın toplantısında “Böyle bir uygulamayı tasvip etmiyoruz. Konuyu aydınlatmak için gerekirse okul yöneticileriyle öğrencileri sorguladığı öne sürülen polisler yüzleştirilecek. Amacımız yanlış yapan varsa bunu düzeltmektir” dedi.

Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi Müdürü Muzaffer Yaran, okula gelenlerin kimliklerine baktığını, polisler öğrencileri sorgularken müdür yardımcısının da yanlarında olduğunu söyledi. Tartışmanın büyümesi üzerine Ankara Milli Eğitim Müdürü Murat Bey Balta, olayı araştırmak için iki müfettiş görevlendirildiğini açıkladı. Murat Bey Balta, okul, emniyet ve öğrencilerin olayı çok farklı anlattığını belirterek “Bize gelen bilgiler çok çeşitli. Okul kimsenin sorguya çekilmediğini söylüyor. Polis başlarında 3 öğretmen vardı diyor” dedi.

Bu arada olayı araştırmak için 23 Mayıs günü Dikmen Lisesi'ne giden CHP milletvekilleri Zekeriya Akıncı, Ali Aslan, Erdal Karademir, Yılmaz Kaya ve Muharrem İnce, Müdür Refik Demir ile görüştüler. Demir, milletvekillerinin öğrencilerin sorgulanmasıyla ilgili sorularına şu yanıtları verdi:

“8 Mayıs günü MIT mensupları geldi. Fotoğraflar getirmişler. Öğrenciler, lise 1 ve 2. sınıfta olduklarından ilgili müdür muavinlerine gönderdim. O arkadaşlar da fotoğraflardan çocukların kimliğini teşhis etmiş. 12 Mayıs günü ise Ankara Emniyeti'nden geldiler. Onlar da değişik fotoğraflar getirdiler. Ancak kesinlikle öğrenci ve velilerle görüşme olmadı. Biz de soruşturma yapmadık.”

Ortada bir sorgu tutanağının da bulunmadığını belirten Demir, öğrencileri deşifre etmediklerini söyledi.

Çankaya Kaymakamlığı, öğrencilerin okullarda polisler tarafından sorgulanmasına yardımcı olan öğretmenler hakkında soruşturma izni vermedi. Çankaya Kaymakamlığı'nın 26 Mayıs günü verdiği 2003/68 sayılı kararda, “olayın uygun bir davranış” olmadığı, ancak öğrencilere işkence yapılmadığı belirtildi. Dikmen Lisesi'nde iki öğrencinin Müdür Yardımcısı Abdullah Işık'ın odasında, Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi'ndeki bir öğrencinin de rehberlik odasında polisle görüşürüldüğü kaydedilen kararda şöyle denildi:

“Polisin, bilgi almak amacıyla da olsa, okulda öğrencilerle görüşmesi uygun bir davranış olmamakla birlikte, yapılan uygulamanın okul idarecileri için bir kusur teşkil etmediği... Okul idarecilerinin ve polisin öğrencilere herhangi bir işkence ve gayri insani, onur kırıcı muamelede bulunmadığı, hiç kimseyi tehdit etmediği anlaşılmakta, suç teşkil edecek kusurlarının olmadığı, görevlerini ihmal etmedikleri, kötüye kullanmadıkları görüş ve kanaatine varıldığından haklarında soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir.”

Öğrencileri sorgulayan polisler hakkındaki soruşturma ise sürüyor.

Mehmet Marangoz: Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde yaşayan Mehmet Marangoz (73) adlı kişi askerler tarafından dövüldüğünü açıkladı. İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Mehmet Marangoz, 3 Mayıs günü bahçesine izinsiz girerek piknik yapmak isteyen dört kadını çıkardığını, kısa bir süre sonra da aralarında iki polisin de bulunduğu 10 kadar güvenlik görevlisinin bahçeye geldiğini belirtti. Marangoz yaşadıklarını özetle şöyle anlattı:

“Beni karakola götürceklerini söylediler. Ben de ‘Karakola götürmeniz için bir şey yapmadım ki’ dedim. ‘Sen o kadınları niye kovdun’ diye sordular. Ben de bahçenin bana ait olduğunu, kadınların otlara zarar verdiğini anlattım. Beni karakola götürmek isteyince direndim. Bunun üzerine komutan olduğunu düşündüğüm biri sağ göğüs boşluğuma dirseği ile vurmaya başladı. Ellerimden ayaklarımdan tutarak sırt üstü vaziyette arazinin içinden yaklaşık 200 metre kadar sürüklediler ve askeri cipin içine attılar.”

Karakolda 5 saat tutulduğunu belirten Mehmet Marangoz, “Beni karakol komutanının yanına götürdüler. Subay olduğunu düşündüğüm bir şahıs, ‘Komutanım bu adam bize direndi, bize karşı çıktı’ dedi. Komutan da subaya ‘vursaydınız’ şeklinde cevap verdi. Subay ‘Komutanım ne ile vursaydık’ diye sordu. Komutanda ‘kurşunla’ yanıtını verdi. Ben de komutana ‘Onlar beni tam vuramadı, sen vur’ diye yanıt verdim. Oğlum yetkililerle konuştuktan sonra serbest bırakıldım” dedi. PKK militanı yeğenlerinin çatışmalarda öldüğünü anlatan Mehmet Marangoz, bahçeye gelen güvenlik görevlilerinin “Sen de Marangozlardan mısın. Senin bizden daha çok çekeceğin var” dediğini söyledi.

Serkan Erol: Serkan Erol (30) adlı kişi Ankara’da iki polis tarafından dövüldüğünü açıkladı. 8 Mayıs günü evine giderken sokakta tuvaletini yapan bir kişiyi uyardığını anlatan Erol, “Adam ‘Ben polisim. Ne hakla bana karşıyorsun?’ dedi. Bu sırada arabadaki diğer polis de indi, beni dövmeye başladılar. İkisi de alkollüydü, arabada da bira şişeleri vardı. Yere

düştüm, acımasızca tekmelediler. Kaçmaya çalıştım ama adının Salim Aydın olduğunu öğrendiğim polis tekme atarak beni yere yıktı. Bayılmış taklidi yaptım. Bu sırada diğer polis ‘Dur, adamı öldüreceksin, başımızı belaya sokacaksın’ dedi. O sırada oradaki bir marketin sahibi benimle ilgilenirken ikisi de panik içinde ne yapacaklarını konuşuyorlardı. Nefes aldığımı görünce rahatladılar. Yüzüme su serptiler. Bu sırada başka polisler gelip bizi iki karakola götürdüler. Ama her iki yerde de sanki suçlu benmişim gibi sorguluyorlardı. Beni döven polisler çok rahattı. Şikayetçi oldum.”

Olaydan sonra Salim Aydın’ın kendisini tehdit ettiğini belirten Serkan Erol, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Adli Tıp Kurumu’nun kendisine 10 günlük rapor verdiğini belirten Serkan Erol, Ankara Cumhuriyet Savcılığı’nın yürüttüğü soruşturmaya karşın Salim Aydın’ın halen görevde olduğunu söyledi.

Siroz tedavisi gördüğünü ve olay nedeniyle beş gün hastanede yattığını anlatan Serkan Erol, hastaneden çıktıktan sonra birkaç kez Salim Aydın’la karşılaştığını belirterek Aydın’ın “Hasta olduğumu bilmiyordum. Bilsedim vurmazdım. Çok içkiliydim” dediğini aktardı.

Serkan Erol, Salim Aydın’ın evlerinin yakınındaki bir işyerine giderek davadan vazgeçmesi için kendisine haber gönderdiğini ve işyeri sahibine “Ben ülkücüyüm, her yerde kolum var. Ekmeğimle oynarlarsa iyi şeyler olmaz. Daha önce iki kişiyi öldürdüm, davadan kolayca sıyrıldım. Bundan da sıyrılırım” dediğini ifade etti.

Nedim Oruç: Azadiya Welat gazetesi Silvan dağıtıcısı Nedim Oruç, Nisan ayı içinde beş defa tehdit edildiğini açıkladı. Oruç, 28 Nisan günü polisler tarafından üzerinin aranıp abone listesinin alındığını ve dağıtım yapmasının engellendiğini belirtti. Oruç, şunları söyledi:

“5 Mayıs ve 12 Mayıs günleri yine beni durdurdular. Bana, ‘bu gazete yasak, sakın bir daha buraya gelip başına iş açma’ dediler. Ardından beni bir polis minibüsüne bindirdiler. Araçta bana bağırıyorlar ve ‘bir daha buraya gelme yoksa seni öldürürüz’ diyerek beni tehdit ediyorlar” dedi. Oruç, tehditlere ilişkin olarak Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulundu.

İsmail Kardaş, Hakkı Kaya: Diyarbakır Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Derneği’nin (THAD-DER) 10 Mayıs günü yaptığı basın açıklamasına katılan DEHAP Diyarbakır Gençlik Kolları Başkanı İsmail Kardaş ve Hakkı Kaya’nın polisler tarafından dövüldüğü bildirildi.

Kardaş olayı şöyle anlattı:

“Açıklamanın ardından partiye giderken polisler önümü kesti. Hiçbir şey söylemeden bana ve Hakkı'ya vurmaya başladılar. Ben de kendimi onlardan kurtararak parti binasına yöneldim. Ancak yine önümü keserek sopalarla ve tekmelerle vurmaya başladılar. 5 kişilerdi. Güvenlik Şube komiserlerinden Erkan adlı polis de, diğerleriyle birlikte bana sopayla vuruyordu. Özellikle kafamıza ve kulağımıza vurdular.”

Erdal Şen ve seyyar satıcılar: İzmir'in Konak ilçesinde 21 Mayıs günü seyyar satıcıların tezgahlarını kaldıran polislerin çok sayıda satıcıyı ağır bir biçimde dövdüğü bildirildi. Polisler, Erdal Şen (17) adlı seyyar satıcıyı da gözaltına aldı. Erdal Şen'in ağabeyi Abdurrahim Şen, “Polisler tezgahları kaldırdığı sırada buna karşı çıkan seyyar satıcıları zor kullanarak, ellerini kelepçeleyerek, tekme, tokat ve copla dövdü. Bu sırada kardeşimi de dövmeye başladılar. Erdal'ı gözaltına alarak Kemeraltı Karakolu'na götürdüler. Ardından Savcılığa çıkartılan kardeşimi Adli Tıp'a, daha sonra da Yeşilyurt Devlet Hastanesi'ne sevkettiler. Kardeşim yediği dayanın etkisiyle, ayakta duramıyor, midesi bulaniyor ve iyi göremediğini söylüyor” dedi.

Erdal Şen de, olayı şöyle anlattı:

“O gün işe çıkmamıştım. Arkadaşlarımın yanına uğradım. Daha sonra ağabeyime birlikte eve gitmek için bilet almaya gittim. Döndüğümde polislerin arkadaşları meydanda dövdüğünü gördüm. Ne olduğunu sormak için polise yanaşım. O sırada bana bir kafa attı. Ardından da diğer polisler üstüme yığıldı. Ellerimi kelepçelemeye çalışarak beni polis otosuna attılar, orada da dövmeye başladılar” dedi.

Erdal Şen, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Gözaltına alınan seyyar satıcılardan Nedim Altındağ (34), Mesut Aykal (25), Selçuk Mengüç (19), Mahmut Yavuz (15), Lokman Yavuz (17) ve Osman Demirtaş (28), “Devlet memuruna hakaret ve mukavemet” iddiasıyla 21 Mayıs günü tutuklandı.

Seyyar satıcıların yakınlarından Mahmut Aktoğ, “Biz Belediye'den yer istiyoruz. Ama vermiyorlar. Tutuklanan yakınım Osman Demirtaş, 3 çocuk babası ve hepsi okula gidiyor. Yapacak başka bir işi de yok. Biz burada doğulu olduğumuz için böyle bir muamele görüyoruz. Bizim dışımızdaki seyyar satıcılar hala işine devam ediyor. Ayrımcılık yapıyor” dedi.⁹

Emine Yıldız, Sait Durmuş: 21 Mayıs günü Diyarbakır'da trafik polisleri tarafından durdurulan bir yolcu minibüsünden zorla indirilen Emine Yıldız (55) adlı kadın fenalık geçirdi.

Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı Yeşilsirt köyü minibüsü, Seyrantepe yakınlarında trafik ekipleri tarafından durduruldu. Polisler, belgelerin eksik olduğu gerekçesiyle aracın garaja çekileceğini belirterek yolcuları araçtan indirmeye başladı. Bu sırada trafik ekipleri ile araç sürücüsü arasında tartışma çıktı. Tartışma sürerken bir polis, aracı garaja götürmek için hareket ettirdi. Ancak araçtan inemeyen yolculardan Emine Yıldız (55) ve kızı Nesihe Yıldız, polisleri uyararak aracı durdurmasını istediler. Nesihe Yıldız, polise annesinin kalp hastası ve gırtlak kanseri olduğunu belirterek zaman tanımamasını istedi. Emine Yıldız'ın immesinin zaman alması üzerine polisler, Emine Yıldız'ı el ve ayaklarından tutarak araçtan sürükleyip indirdi. Çekiştirme nedeniyle kollarında morluklar oluşan Emine Yıldız baygınlık geçirdi.

Diyarbakır SSK Hastanesi'ne kaldırılan Emine Yıldız, ilk tedavisi yapıldıktan sonra taburcu edildi. Doktorların, Nesihe Yıldız ve Emine Yıldız'ın ısrarına karşın rapor vermediği bildirildi.

Olayı öğrenince hastaneye giden Emine Yıldız'ın ağabeyi Sait Durmuş, bir sedye üzerinde yatan kız kardeşiyle kimsenin ilgilenmediğini belirterek “Polisler gayet nazik bir şekilde bana, ‘Ne olmuş?’ diye sordular. Ben de, ‘Kız kardeşimi polisler dövmüş!’ dedim. Sonra bir kişi gelip yakama yapıştı ve suratıma kafa attı. Kardeşimin polis tarafından dövüldüğünü söylediğim için dövenin de sivil bir polis olduğunu düşündüm. Ancak daha sonra bana vuranın Dr. Yılmaz Yarar olduğunu öğrendim” dedi. Sait Durmuş, Dr. Yarar hakkında suç duyurusunda bulundu.

Emine Yıldız ve Sait Durmuş'un başvurusu üzerine hastaneye giden İHD Diyarbakır Şubesi'nden bir avukata da Dr. Yarar'ın hakaret ettiği bildirildi.

Mehmet Meriç: İstanbul Küçükçekmece'de bir eve 22 Mayıs gecesi baskın düzenleyen polislerin arama izni soran ev sahibi Mehmet Meriç'i tehdit ettikleri

⁹ Servet Oğuz adlı seyyar satıcı 3 Temmuz günü İzmir'in Karşıyaka ilçesinde zabıtalardan tarafından ağır bir biçimde dövüldüğünü açıkladı. İHD İzmir Şubesi'ne başvuran Servet Oğuz, şunları söyledi:

“Karşıyaka Zabıta Amiri ‘Manisalı Hurşit’ olarak bilinen kişi beni göstererek, ‘dövmün şu şerefsizi’ dedi. Bunun üzerine zabıtalardan demir sopa ve kalaslarla beni dövmeye başladı. Olay yerinde bulunan polis arabası müdahale etmedi. Zabıtalardan dövmeyi bırakınca polisler beni hastaneye götürdüler. Karakola gidip zabıtalardan şikayet ettim.” Oğuz'un avukatı Eylem Yılmaz da, zabıtalardan hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını bildirdi.

İzmir'in Konak ilçesinde seyyar satıcılık yapan Mehmet Selim Arıkan (54), belediye zabıtası tarafından dövüldüğünü açıkladı. 24 Ağustos günü Basmane semtinde açtığı tezgaha gelen bir zabıtanın telsizle yüzüne vurduğunu anlatan Mehmet Selim Arıkan, bu nedenle dört dişinin kırıldığını bildirdi. Mehmet Selim Arıkan, olay nedeniyle İHD İzmir Şubesi'ne başvurdu.

bildirildi. “Kürtçe eğitim” istemiyle dilekçe verdiği için bir süre cezaevinde kaldığı öğrenilen Mehmet Meriç, polislerin saat 02.00 sıralarında eve geldiğini belirterek, olayı şöyle anlattı:

“Polis olduklarını belirtip, evi arayacaklarını söylediler. Ben ‘Mahkemeden izniniz var mı? İzniniz yoksa evimi aramanıza izin vermem’ dedim. Onlar da, ‘Teröriste bak. Sizin gibi teröristleri aramak için bir izin kağıdı mı alacağız?’ diyerek beni itip zorla içeriye girdiler. Ben tekrar ‘Evimi aramaya hakkınız yok’ deyince, bu kez beni bir köşeye çekerek, ‘Bağırma bağırırsan dayacağı yersin. Başına başka şeyler de gelir’ diyerek tehditlerde bulundular. 4 ve 7 yaşlarındaki iki oğlumu ve karımı da uykudan uyandırarak hepimize küfür ettiler. Daha sonra bana ağabeyim Hasan, kardeşim Ahmet, yengem Fevziye ve amcamın oğlu Feytullah’ın nerede olduğunu sordular. Bilmediğimi söyleyince ‘Yalan söyleme pis terörist’ deyip tekrar tehdit ettiler. Evin her tarafını dağıttıktan sonra gittiler. Giderken de, ‘3-4 ayda bir seni ziyaret edeceğiz. Ayağımı denk al. Böyle devam edersen, başka türlü davranırsan sana’ dediler.”

Mehmet Meriç’in avukatı İlhami Sayan, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Mehmet Uğur: 22 Mayıs günü Şırnak’ın Cizre ilçesinde düzenlenen ev baskınlarında DEHAP İlçe Başkanı Mehmet Dilsiz, Mehmet Uğur, Özlem Güven, Delile Tongut, İbrahim Erkul, Kamil Tektal, Hüseyin Aşar, Osman Tongut, Ali Cebaz ve Sarya Ölmez gözaltına alındı.

Gözaltına alınanlardan Mehmet Uğur, serbest bırakıldıktan sonra yaptığı açıklamada, arama sırasında polislerin eşyalarına zarar verdiğini ve götürüldüğü emniyet müdürlüğünde dövüldüğünü bildirdi. Mehmet Uğur şunları söyledi:

“Evime gece yarısı baskın düzenleyen 20’ye yakın sivil polis evde ne varsa herşeyi kırıp döktü. Elllerinde Cizre Savcılığı’ndan alınmış bir arama izni vardı. Aralarında iki de kar maskeli polis vardı. Onları tanımadım. Parti binamızda yaptığımız Newroz kutlamasının kayıtlı olduğu CD’yi ele geçirmişler. Hiçbir yasadışı terim kullanmamıştık. Ama gözaltında zorla yasadışı bir partiden talimat aldığımı, bu programı onların istemi üzerine hazırladığımı söylememi istiyorlardı. Karnıma aldığım bir darbeye kendimden geçmişim. Gözlerimi açtığımda ambulanstaydım. Cizre Devlet Hastanesi’ne götürüldüm, oradan da Mardin Devlet Hastanesi’ne sevk edildim.”

Mustafa Kakız, Serhat Çakmak, Mehmet Gümüş, Cemal Daş, Bayram Kovanaslan: İstanbul Laleli’de balık satan Mustafa Kakız adlı kişi polislerin kendisini tehdit ederek zorla çiğ balık yedirdiğini söyledi. Kakız yaşadıklarını şöyle anlattı:

“23 Mayıs akşamı resmi kıyafetli 3 polis memuru yanımıza geldi. Bir polis içinde 20 balık olan kabı çıkardı ve balıkları kızartma için kullandığım yağa sokup çıkardı. Sonra bana dönüp ‘Bunların hepsini yiyeceksin’ dedi. Ben de ‘Nasil yerim, öğle yemeğinde pilav ayran yedim, zehirlenirim’ dedim. Bunun üzerine polis ‘Yemezsen arabana el koyar götürürüz’ diye tehdit etti. Korkudan 20 tane çiğ balığı yedim. Bunun üzerine çekip gittiler. Yere düşüp bayıldım, zehirlenmişim”

Serhat Çakmak, Mehmet Gümüş, Cemal Daş ve Bayram Kovanaslan adlı seyyar satıcılar da benzer baskılarla karşılaştıklarını açıkladılar.

Misrihan Aras: 30 Mayıs günü Hakkari’nin Şemdinli ilçesine bağlı Boğazköy’e baskın düzenleyen askerler tarafından dövülen Misrihan Aras adlı hamile kadının düşük yaptığı bildirildi. Edinilen bilgiye göre, Şemdinli Jandarma Karakolu’nda görevli Astsubay Baki Karadağ komutasındaki askerler tarafından “hayvan kaçakçılığı yapıldığı” gerekçesiyle düzenlenen baskında, askerlerle köyde bulunan kadınlar arasında tartışma çıktı. Bu sırada 7 aylık hamile Misrihan Aras, Baki Karadağ tarafından dövüldü. Daha sonra Yüksekova Devlet Hastanesi’ne kaldırılan Misrihan Aras, bebeğini düşürdü. Aras’ın Baki Karadağ hakkında suç duyurusunda bulunduğu öğrenildi.

Volkan Yıldız: Tunceli’nin Hozat ilçesinde Volkan Yıldız (20) adlı gencin 4 Haziran günü polisler tarafından ağır biçimde dövüldüğü bildirildi. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti:

İçkili olduğu öğrenilen Volkan Yıldız, saat 22.00 sularında yolda yürürken bir trafik levhasına yumruk attı. Bunun üzerine yakınlarda bulunan polisler müdahale ederek Volkan Yıldız’ı dövmeye başladılar. Elleri kelepçelenen ve 40 kadar polis tarafından dövülen Yıldız daha sonra gözaltına alındı. Yıldız’ı döven polislerin çevrede toplananları dağıtmak için havaya ateş açtığı bildirildi. Yıldız, 5 Haziran günü Hozat Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. Volkan Yıldız, olay nedeniyle İHD’ye başvurdu.

H.A.: İzmir’in Konak ilçesinde 6 Haziran günü H.A. (14) adlı çocuğun polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. H.A., Agora semtinde saat 21.00 sıralarında iki polis tarafından durdurulduğunu belirterek, “Biz seni DEHAP’ın eyleminde gördük” diyen polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldüğünü söyledi. Baygın bir şekilde sokak ortasında bırakıldığını anlatan H.A., ayıldıktan sonra DEHAP Konak İlçe Örgütü binasına gittiğini ve arkadaşları tarafından Yeşilyurt Devlet Hastanesi’ne kaldırıldığını söyledi.

IHD İzmir Şube Başkanı Avukat Mustafa Rollas, 9 Haziran günü olay nedeniyle suç duyurusunda bulundu.

Necmettin A.: Necmettin A. (25) adlı genç, 8 Haziran gecesi İstanbul Beyoğlu'nda kendisinden para isteyen polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunan Necmettin A., saat 03.50 sıralarında arkadaşlarından ayrıldıktan sonra evine gitmek için ABD Konsolosluğu'nun bulunduğu sokağa girdiğinde sokakta bekleyen polisler tarafından durdurulduğunu söyledi. Kimlik kontrolü yapan polislerin daha sonra para istediğini anlatan Necmettin A., para vermeyi kabul etmeyince ellerini kelepçeleme polislerin kendisini yere yatırarak ağır bir biçimde dövdüğünü, üzerindeki parayı aldıklarını ve daha sonra Beyoğlu Merkez Karakolu'na götürüldüğünü bildirdi.

Karakolda tutulduğu 11 saat içinde telefon etmesine izin verilmediğini, yemek, su ve tuvalet ihtiyaçlarının karşılanmadığını belirten Necmettin A., Cumhuriyet Savcılığı'na çıkarılmadan önce götürüldüğü Beyoğlu Adli Tabibi'nin kendisine yedi günlük rapor verdiğini söyledi. Raporunda, Necmettin A.'nın burnunun kırıldığı, gözlerinin çevresinde ve kollarında izler bulunduğunu belirtildi. "Polise hakaret ettiği" iddiasıyla Cumhuriyet Savcılığı'na sevk edilen Necmettin A., ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı. Necmettin A., suç duyurusunda bulunması üzerine polislerin kendisine bin dolar vermeyi önerdiklerini de bildirdi.

İbrahim Alıcı: Siirt'in Erüh ilçesine bağlı Dağdöş köyü Jandarma Komutanlığı'nda görev yapan Astsubay İbrahim Alıcı'nın işkence gördüğü bildirildi. Evde gürültü yaptığı gerekçesiyle komşularının şikayet ettiği Alıcı'nın 13 Haziran günü Üsteğmen Fazıl Ergün tarafından jandarma karakoluna götürüldüğü ve dövüldüğü bildirildi. Genel Cerrahi Uzmanı Tabip Asteğmen Ahmet Başkent tarafından hazırlanan raporda Alıcı'nın "burun kökünde ve çenesinde sıyrık, göğüs sol meme altında, her iki kol ön yüzünde darp izi, sağ kol ön yüzde yanık izi ve eklemelerinde hassasiyet bulunduğu" belirtildi. İHD Siirt Şube Başkanı Vetha Aydın da, daha önce de aynı karakolda işkence iddialarının gündeme geldiğini belirterek İbrahim Alıcı ve eşinden, kendilerine başvurularından sonra haber alamadıklarını söyledi.

Gülbahar Gündüz: DEHAP İstanbul İl Örgütü Kadın Kolları yöneticisi Gülbahar Gündüz (31), 14 Haziran gecesi İstanbul Fatih'te kendilerini "sivil polis" olarak tanıtan dört kişi tarafından bir araca bindirilerek kaçırıldığını, tecavüze uğradığını ve işkence gördüğünü bildirdi.

Gündüz, 15 Haziran günü İHD İstanbul Şubesi'nde yaptığı basın açıklamasında, olayı şöyle anlattı:

"Saat 09.00 sularında Saraçhane köprüsündeki alt geçide inerken iki kişi arkamdan yaklaşarak ellerimi tuttu. Bir kişi de yüzümü kapatıp beni zorla beyaz bir otomobile soktu. Bayılmışım. Daha sonra küçük, çok sıcak ve ranzası olan bir odada buldum kendimi. Gözlerim kapalı olduğu için yüzlerini görmediğim ve orta yaşlarda olduklarını tahmin ettiğim dört kişi, beni tehdit ederek, 'Genel afla ilgili eylemlerde neden kadınlar başı çekiyor? Arkadaşların şimdi gelsin seni kurtarsın' diye bağırdı. Bana oral yolla tecavüz ettiler, işkence yaptılar, yüzümde sigara söndürdüler. Başıma sert bir cisimle vururken sırtımı ve vücudumun çeşitli yerlerini de metal cisimlerle çizdiler. Daha sonra iki kat çıkararak, yeniden araca bindirdiler. Saat 22.00 sularında Gaziosmanpaşa TEM yolu kenarına beni atıp kaçtılar."

Kaçırıldığı sırada bir kişinin kendisine yardım etmek istediğini belirten Gündüz, "Sesinden erkek olduğunu fark ettiğim kişi, beni kaçıranlarca, 'Biz polisiz, karışma' diye uyarıldı" dedi.

Haseki Hastanesi'nde verilen raporda, Gündüz'ün "sırt bölgesi, sağ ve sol üst bacak ve boynun sol tarafında sıyrıklar" tespit edildi. Raporunda, tecavüzün tespiti için Gündüz'ün Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesi gerektiği belirtildi.

Bu arada Gündüz'ün tecavüze uğraması TBMM gündemine de geldi. CHP Diyarbakır Milletvekili Mesut Değer, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun yanıtlaması istemiyle verdiği soru önergesinde, olay nedeniyle soruşturma açılıp açılmadığını sordu.

Avukat Baran Doğan, 17 Haziran günü yaptığı açıklamada, şunları söyledi:

"İlk müracaat için gidilen Gazi Karakolu'ndaki görevli polis, 'Benim kurumumu karalıyorsun' diyerek başvuruyu almak istememiş, daha sonra zoraki olarak alınan başvuru ise son derece yetersizdir. Bu konuda ne yazık ki müracaat savcısı da hassas davranmadı. Müvekkilimle kapsamlı bir görüşme yaptım. Dilekçe ile savcılığa başvuracağız. Kanaatimizce Gülbahar Gündüz otobüse bindiğinden itibaren takip edildi. En tenha görülen yerde de kaçırıldı."

Gündüz, 18 Haziran günü İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polisler hakkında "ırza geçmek", "işkence", "siyasi hürriyeti tahdit", "şahıs hürriyetini tahdit" gerekçeleriyle suç duyurusunda bulundu. Dilekçede, 15 Haziran günü Gündüz'ün olayla ilgili şikayetini usulüne uygun biçimde almayan Gazi Karakolu'nda görevli polisler hakkında da "görevi ihmal" suçundan dava açılması istendi.

Bu arada olay nedeniyle açılan soruşturmada sahte belge düzenlendiği de ileri sürüldü. Gündüz'ün avukatı Baran Doğan, Ağustos ayı ortalarında

İstanbul Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmaya ilişkin dosyayı ilk kez inceleyebildiğini bildirdi.

Dosyada diğer belgelerin yanı sıra Gazi Polis Karakolu tarafından hazırlanan iki ifade tutanağı bulunduğunu anlatan Doğan, tutanakların Gündüz'ün başvurusundan sonra hazırlandığını açıkladı. Doğan, şunları söyledi:

“Gülbahar Gündüz, kaçırıldığı gün karakola gidip kaçırıldığını, tecavüze ve işkenceye maruz kaldığını söylüyor, şikayetini bildiriyor. Polisler onu dinlemiyorlar. Alay ediyorlar. Biz daha sonra bu polisler hakkında görevi ihmalden suç duyurusunda bulununca, bunlar bu ifadeyi hazırlıyorlar. Bu tutanak görevi ihmal suçunu ortadan kaldırmaya dönük bir tutanak” dedi.

Baran Doğan, sahte ifade tutanağının Komiser Hasan Mercan, polisler Mesut Arıkan ve Hikmet Durgun tarafından imzalandığını kaydetti.

İdari soruşturma Ekim ayında “sanık polis olmadığı” gerekçesiyle kapatıldı.

Karar nedeniyle 18 Ekim günü İHD İstanbul Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan avukat Nermin Selçuk, adli ve idari makamlarca iki ayrı soruşturma açıldığını hatırlatarak, şunları söyledi:

“Adli soruşturma Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcılığı'nca yürütülmekte olup halen devam etmektedir. İdari soruşturma ise İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından yürütülmekteydi. Ancak idari soruşturma dosyasının 7 Ekim günü işlemde kaldırıldığı, 15 Ekim günü İHD'ye tebliğ edilmiştir. Dosyanın işlemde kaldırılma gerekçesi ise ‘sanık durumunda herhangi bir emniyet mensubunun bulunmaması’ olarak gösterilmiştir.”

İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin de “İçişleri Bakanlığının söz konusu dosyayı işlemde kaldırması, işkencenin bir devlet politikası olduğunun en açık ifadesidir. Bu kadar kısa bir sürede nasıl sonuca ulaşmışlar ki, dosyayı işlemde kaldırmışlar? Acaba bu olayın failleri polis mi, JITEM memuru mu diye neden araştırılmadı? İçişleri Bakanlığının bu dosyayı rafa kaldırması bir anlamda yargıya da ‘sen de kapat’ mesajıdır. İçişleri Bakanlığı bu kararın Mardin'de 405 askere açılan davayla bir bağlantısının olup olmadığını, yani bu kızgınlıkla verilen bir karar olup olmadığını açıklamasını yapmak zorundadır” dedi.

Çeşitli uluslararası kuruluşların oluşturduğu heyetler Temmuz ayında Türkiye'ye gelerek Gülbahar Gündüz'le görüştü. Bu çerçevede Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Temsilcisi Luisa Morgantini ve AP Karma Delegasyon üyesi Feleknaş

Uca, 19 Temmuz günü Gülbahar Gündüz'ü ziyaret etti.

Olayı protesto amacıyla 21 Haziran günü İstanbul Fatih Saraçhane parkında düzenlenen basın açıklamasına polis müdahale etti. 300 kadar kadın, kurt köpekleri ve gaz bombaları kullanan polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. DEHAP'tan yapılan açıklamada, 84 kişinin gözaltına alındığı, bazı yaralıların da hastanelerde gözaltına alındığı bildirildi.

Olay sırasında polis köpekleri tarafından ısırılan **Beyaz Bilgin** adlı kadın yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Polis ‘basın açıklamasına izin vermeyeceğiz, hemen dağılın’ diye bağırdı. Bunun üzerine DEHAP'lı yöneticiler ‘sessizce dağılım’ dedi. Ancak, kadınlar zılgıt çekerken dağılmamıza fırsat vermeden polis saldırıya geçti ve insanların yüzlerine bayıltıcı gaz sıkıldılar. Ben daha koşmadan polis, köpeği serbest bırakarak üzerime doğru saldı. Köpek bacağıma, kolumu, sırtımı, göğsümü defalarca ısırıldı. Polis ise üzerimdeki kanı görene kadar köpeği geri çekmedi. O sırada küfür de ediyorlardı ve amirleri de sürekli ‘vur’ emri veriyordu.”

Olay sırasında kolu kırılan DEHAP Eminönü İlçe Başkanı **Abdulkadir Akdağ** da, kaçmaya çalışırken bir polisin kendisini yere düşürdüğünü belirtti. Akdağ, “Yere düşünce kolum kırıldı. Yerdeyken de polisler bana vurmaya devam etti. Beş dakika kadar yerde kaldım. Daha sonra kendi imkanlarımla Haseki Hastanesi'ne gittim” dedi. Gözaltına alınan 84 kişiden 77'si aynı gün akşam saatlerinde tutuksuz yargılanmak üzere savcılık tarafından serbest bırakıldı.

Gösteride dövülerek gözaltına alınan DEHAP Kadın Kolları üyeleri daha sonra polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. İstanbul Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasında konuşan DEHAP İstanbul İl Kadın Kolları Başkanı Sabahat Tuncer, polislerin “tehdit, taciz ve sarkıntılık” suçlarından cezalandırılmasını istediklerini söyledi.

Bingöl'de Gözaltına Alınanlar: “Toplumsal barışın sağlanması” amacıyla çeşitli kentlerde “Barış Masası” kuran 100'den fazla kadın Bingöl'de polisler tarafından engellendi ve gözaltına alındı.

Bingöl Emniyet Müdürlüğü'nde cep telefonları toplanmadan önce gazetecilerle konuşan Pınar Selek, polislerin kendilerine “Burada basın açıklaması yapamazsınız, burası İstanbul değil Bingöl. Ne barışı istiyorsunuz, burası sizin bildiğiniz yerlerden değil” dediğini aktardı. Gözaltına alınan kadınların “Hayvanca muameleye maruz kaldıklarını” söyleyen Selek, kadınların dövüldüğünü kaydetti. (**Bkz. Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü**)

Faik Khalid: Hakkari'nin Şemdinli ilçesi yakınlarındaki Kepenek bölgesinde 17 Haziran günü gözaltına alınan Suriye uyruklu Faik Khalid adlı kişinin işkence gördüğü bildirildi. Hakkari Alay Komutanlığı'nda 6 gün sorgulanan Khalid, 23 Haziran günü tutuklandı. Şemdinli Cezaevi'ne konulan Faik Khalid'in gözaltında gördüğü işkence nedeniyle rahatsızlanınca 25 Haziran günü Yüksekova Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığı öğrenildi.

Süleyman Özmen: Kürtçe yayınlanan Azadiya Welat gazetesinin Malatya dağıtıcısı Süleyman Özmen, polisler tarafından kaçırıldığını ve tehdit edildiğini bildirdi. 18 Haziran günü akşam saatlerinde Paşaköşkü mahallesinde gazete dağıtırken üç polis tarafından dövüldüğünü ve zorla bir arabaya bindirildiğini anlatan Özmen, "Malatya'ya 20 kilometre mesafede bulunan Bağtepe'ye götürerek tehdit ettiler. Enseme iki kez boş silah sıkıp, sonra iki el havaya ateş açtılar. Beni öldüreceklerini sandım. Daha sonra gazete dağıtımına devam etmem durumunda beni öldüreceklerini ifade ettiler. Sonra yol kenarında bulunan bir köye bırakıp gittiler" dedi. Özmen, sonraki günlerde iki kez daha bu biçimde kaçırıldığını ve tehdit edildiğini söyledi.

Deniz Eren: Deniz Eren (31) adlı kişi 20 Haziran gecesi İstanbul Davutpaşa'da polisler tarafından kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. Saat 00.30 sıralarında Davutpaşa'daki dolmuş durağı yakınlarında zorla bir arabaya bindirildiğini belirten Eren, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Beni arabanın arka koltuğa oturtular, iki polis iki tarafıma oturdu. Kafamı eğmem için zorladılar. Kafama, yüzüme yumruklarla ve telsizle vurmaya başladılar. Alnım ve gözümün altı yarılmıştı. Bir yandan küfürler ediyorlar bir yandan da ağabeyim Erenler Eren'i ve tanımadığım birkaç kişinin yerini soruyorlardı. Ağabeyimin 4 yıl önce gözaltına alındığını, sonra bırakıldığını, şimdi de Avrupa'da yaşadığını söyledim. Bana 'Niye rahat durmuyorsun, sana mı kaldı bilet satmak', siz kim oluyorsunuz' gibi tehditlerde bulundular, küfür ettiler."

Eren, yarım saat kadar arabayla dolaştırıldıktan sonra serbest bırakıldığını söyledi. İHD'ye başvuran Eren, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Ali Oruç, Mustafa Ağaslan, Mehmet Türkmen, Hüseyin Işık: 3 Ocak günü Antep'in Şehitkamil ilçesinde gözaltına alınan Özgür Gündem gazetesi Antep dağıtıcısı Ali Oruç, işkence gördüğünü açıkladı. Sabah saatlerinde Cinderesi mahallesinde gözaltına alındığını anlatan Oruç, "Pankart astığımı söylemem için beni dövdüler. Kafama silah dayayarak ölümle tehdit ettiler" dedi. Oruç, kimliğine, yanındaki gazetelere ve 15-20 milyon lira parasına el koyan polislerin saat 01.30 sıralarında gözaltına alındığı yerde kendisini bıraktığını söyledi.

Dağıtımıcılardan Hüseyin Işık, Şubat ayında yaptığı açıklamada, Gazikent mahallesinde gazete bırakmak için gittiği bir binada oturan polis ve binanın kapıcısı tarafından dövüldüğünü söyledi. Işık, "Sürekli beni rahatsız eden ve ölümle tehdit eden polis memuru, beni apartman dairesinde görünce saldırdı. O sırada kapıcı da beni tutarak dövmesine yardımcı oldu" dedi. Işık, 7 Nisan günü de "Yaşar" adlı polis tarafından ölümle tehdit edildiğini açıkladı. Aynı polis tarafından daha önce dövüldüğünü hatırlatan Hüseyin Işık, "Bu olaydan sonra bir hafta yürüyemedim. 7 Nisan günü dağıtım yaptığım sırada aynı polis beni durdurarak tartaklamaya başladı. Bana 'Seni öldürürüm, sen kimsin. Senin suratını öyle bir hale getiririm ki ailen bile tanıyamaz. Seni görevli olmadığım sırada öldürürüm. Kimsenin de ruhu duymaz. Şikayetçi olursan seni hırsızlıkla dahi suçlarım' diyerek beni tehdit etti" dedi.

Özgür Gündem gazetesi dağıtıcısı Mustafa Ağaslan da, 26 Haziran günü Antep'in Şehitkamil ilçesinde polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Ağaslan, olayı şöyle anlattı:

"Fıstıkçılar sitesinde gazete dağıtıyordum. Üç kişi beni çağırıyor, üstümü aramak istediler, ben de kimliklerini göstermelerini istedim. Bunu üzerine 'S...tir ulan, ne kimliği. Zaten sizin gibilerin kimlik sorması yüzünden bizim değerimiz düşüyor' dediler. Daha sonra bana hakaretler ederek vurmaya başladılar. Dağıtım yaptığım bisikleti kırdıktan sonra içinde 60 adet gazetenin olduğu çantamı alıp gittiler."

Gazetenin Antep dağıtım sorumlusu Metin Acet ile gazete dağıtımçıları Ali Oruç, Mustafa Ağaslan, Mehmet Türkmen ve Hüseyin Işık, "polisler tarafından tehdit edildikleri, gerekçe gösterilmeden gözaltına alındıkları, gazete ve paralarına el konulduğu" gerekçesiyle 27 Haziran günü polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Ümit Göksu, Vedat Yavuz, Şiwan Ahmet Bozkurt, Aydın Çelik: Tutuklu ve Hükümlülerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (THYD-DER) yöneticisi Ümit Göksu, Vedat Yavuz, Şiwan Ahmet Bozkurt ve Aydın Çelik adlı kişiler 26 Haziran günü Ankara'nın Altındağ ilçesinde polisler tarafından dövüldüklerini bildirdiler. Göksu, olayı şöyle anlattı:

"Hoca Ahmet Yesevi sokakta arabayla giderken 10-15 civarında polis önümüzü kesti. Yanımızda ailelerimiz de vardı. Bizi herkesin gözünün önünde arabadan indirip döverek yere yattırıldılar. Daha sonra polis otolarına bindirerek, Altındağ Merkez Karakolu'na götürdüler. Burada sıra dayığından geçirdiler. Daha sonra Altındağ Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler. Burada gece saat 01.30-02.00 sıralarında ifademiz alındı. Ardından kendisine 'Altındağ İlçe Emniyet Müdürü' diye hitap edilen bir polis tarafından

dövüldük. Müdür bize, ‘Ben boksörüm beni tanımayan musunuz?’ diyerek, yumruk atmaya başladı. Daha çok karın boşluklarımıza vuruyorlardı. Bizi işlerimizden etmekle tehdit ettiler. Nereli olduğumuzu sorup, memleketlerimizin Erzurum ve Tunceli olduğunu öğrendikten sonra daha çok dövüldük.”

27 Haziran günü saat 07.00 sıralarında adli tabipliğe götürüldüklerini belirten Ümit Göksu, kendisine, Aydın Çelik ve Şivan Ahmet Bozkurt’a “dövüldüklerine” ilişkin rapor verildiğini, Vedat Yavuz’a da Ankara Numune Hastanesi’nde bir günlük rapor verildiğini söyledi. Adli tabiplik ve Numune Hastanesi’ndeki kontrolden sonra karakola götürüldüklerinde yeniden tehdit ve hakaretlere maruz kaldıklarını ifade eden Ümit Göksu, polisler hakkında suç duyurusunda bulduklarını bildirdi. “Mahallede oturanları polise karşı kıskırttıkları” iddiasıyla gözaltına alındıklarını belirten Göksu, “Komiser Murat Sandar etrafına eli silahlı sopalı, 20-25 kişilik polis timini alarak mahallemizde geceleri sokak sokak dolaşiyor. Havaya ateş ediyorlar. ‘Bu mahallenin kabadayıları nerede? Dışarı çıksın’ diye bağırarak insanları tehdit ediyorlar” dedi.

Yasin Böber: İstanbul Beşiktaş’ta Yasin Böber adlı ticari araç sürücüsü, 28 Haziran günü Hayati T. ve Mehmet D. adlı trafik polisleri tarafından dövüldü. Öğle saatlerinde Beşiktaş İskele meydanında bekleyen taksilere ceza yazan iki polisle Yasin Böber arasında tartışma çıktı. Elleri kelepçelenen Yasin Böber, ağır bir biçimde dövüldü. Böber’in sağ ayağının iki yerinden kırıldığı öğrenildi. Polislerin ifadelerinde, “Karakola götürmek istedik. Kendisini yere attı. Ayağı o sırada kırılmış” dedikleri bildirildi.

Zabit Atay: Türkiye-İran sınırında bulunan Van’ın Özalp ilçesine bağlı Yukarı Turgalı köyünde yaşayan Zabit Atay, Haziran ayı sonlarında tarladan dönerken Yukarı Turgalı Karakolu’nda görevli askerler tarafından karakolun önündeki telefon direğine kelepçelendiğini söyledi. Atay, suçunu sorunca askerlerin “Tabur Komutanının emridir” demekle yetindiğini anlattı.

Kervan Berk, Fahri Berk, Abdulhaluk Berk, Tahir Berk: Şırnak’ın Uludere ilçesine bağlı Ortaköy (Aroşe) köyünde 2 Temmuz günü gözaltına alınan Kervan Berk ile 5 Temmuz günü gözaltına alınan Fahri Berk, Abdulhaluk Berk ve Tahir Berk adlı köylülerin işkence gördüğü bildirildi. Kervan Berk, şunları anlattı:

“Askerler bana bazı kişileri sordular. Bilmediğimi söyledim. Bunun üzerine hakaret ederek dövmeye başladılar. Beni dövenlerden biri Ortaköy Karakol Komutanı Üsteğmen Mutlu Zorlu, diğeri de soyadını bilmediğim Astsubay Adnan’dı. Mutlu Üsteğmen, silahının namlusuyla vurunca kafam yarıldı. Astsubay

Adnan ise boynumu ve sırtımı tekmeliyordu. Yaklaşık 20 dakika dövüldük. Başıma silah dayayıp, isim vermezsem öldüreceklerini söylediler. Ben de korkudan ağabeyimin ve amcamın üç oğlunun adını verdim. Köylüler gelince beni dövmeyi bıraktılar. Daha sonra karakola götürüldüm. Karakolda işkence yapmadılar, yaraların iyileşmesi için vücuduma krem sürdüler. Daha sonra Gülyazı Jandarma Karakolu’na götürüldük. Burada da bir gün kaldıktan sonra Gülyazı Sağlık Ocağı’na götürüldüm. Doktor işkence gördüğüme dair rapor vermek istedi, ancak bir astsubay kayadan düştüğümü söyleyerek raporun bu şekilde yazılmasını istedi. Uludere’ye götürülerek savcılığa çıkarıldığımda başımdan geçenleri savcıya anlattım, raporun yalan olduğunu söyledim. Savcı beni tekrar doktora gönderdi. Uludere Devlet Hastanesi’nde 9 yerde darp izi olduğu gerekçesiyle 3 günlük iş göremez raporu verildi.”

Berk’in serbest bırakılmasından sonra köye 5 Temmuz günü düzenlenen baskında da Fahri Berk, Abdulhaluk Berk ve Tahir Berk gözaltına alındı. Bu köylülere de işkence yapıldığı bildirildi. Aynı gün saat 16.00 sıralarında köylülerin topluca karakola yürüdükleri öğrenildi. Gazetecilere olayı anlatan Nazım Berk, “Karakola yaklaştığımızda askerler dışarı çıkarak yürüyüşü engellemeye çalıştı ve havaya ateş açtı. Ancak yürüyüşümüzü sürdürmeye devam ettik. Bunun üzerine askerler karakola sığındı. Biz de karakolun çevresinde saat 23.00’e kadar bekledik” dedi.

Daha sonra Uludere’den askeri yetkililerin gelerek kendilerini sakinleştirmeye çalıştığını anlatan Berk, üç köylünün serbest bırakılması ve askeri yetkililerin araya girmesi üzerine eyleme son verdiklerini söyledi.

Olay üzerine köyden ayrılan yaklaşık 500 köylü, 6 Temmuz günü Ömerli tepesi bölgesinden Kuzey Irak’a geçti. Sınırı yaklaşık 500 metre geçen köylülerin daha fazla ilerlemesi askerler tarafından engellendi.

Bu arada Uludere Kaymakamı Ahmet Aşar, 4. Taktik Alay Komutanı ve Uludere Jandarma Komutanı’nın köyde muhtar ve köylülerle görüştüğü, Aşar’ın, “olaylarda köylülerin haklı olduğunu, sorumlu askerler hakkında gerekli işlemlerin yapılacağını söylediği” öğrenildi. Köylülere işkence yaptıkları bildirilen Üsteğmen Mutlu Zorlu ve Astsubay Adnan Aksoy daha sonra görevden alındı.

Baskıları protesto amacıyla Kuzey Irak’a geçen köylüler de yetkililerin girişimleri ve iki askerin görevden alınması üzerine köylerine döndüler.

Olayla ilgili olarak İHD tarafından yapılan araştırmanın sonuçları, 10 Temmuz günü İHD Diyarbakır Şubesi’nde düzenlenen toplantıda açıklandı. İşkence görenlerle, diğer köylülerle ve

yetkililerle görüştiklerini bildiren İHD Genel Başkan Yardımcısı Reyhan Yalçındağ, Cumhuriyet Savcılığı'nın soruşturma açtığını söyledi.

Gözaltına alınanlara işkence yapıldığını, köylülerin üzerine gelişigüzel ateş açıldığını, köylülerin daha önce de işkenceye maruz kaldığını anlatan Reyhan Yalçındağ, Üsteğmen Mutlu Zorlu ve Astsubay Adnan Aksoy'un işkence olaylarından sorumlu olduklarını kaydetti. Raporun sonuç bölümünde de, "Heyetimiz, görüşmeler, edindiği bulgular ve gözlemlerinden hareketle gözaltına alınan Abdulhaluk Berk ve Fahri Berk'in işkence ve gayri insani muameleye maruz kaldığı, sivil halkın üzerine ateş açılarak darp edildiği düşüncesini taşımaktadır. Heyet gerekli adli ve idari önlemler alınmadığı ve sorumlular derhal görevden uzaklaştırılmadığı sürece Ortaköy halkının yaşam hakkının ve işkence yaşağının tekrar ihlal edileceği kanaatine varmıştır" denildi.

Köylüler hakkında "görevli memura direndikleri" iddiasıyla açılan dava, 3 Ekim günü Uludere Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Duruşmada şikayetçi askerlerden **Fatih Fakı**'nın ifadesi alındı. Fakı, köylülerin kendilerine saldırmadığını, savcılıkta astsubay Adnan Aksoy'un söyledikleri doğrultusunda ifade verdiğini ve diğer askerlerin de bu nedenle şikayette bulunduğunu söyledi. Fakı, dosyada bulunan "darp raporu"nun hatırlatılması üzerine kendisinin rapor için bir sağlık kuruluşuna başvurmadığını ve rapor almadığını söyledi. Fatih Fakı, nöbette uyuduğu için Karakol Komutanı üsteğmen Mutlu Zorlu ve astsubay Adnan Aksoy'un kendisini falakaya yatırdıklarını ve karakol önündeki direğe bağlayarak işkence yaptıklarını da bildirdi. Fatih Fakı, **Serkan Bozkaya** adlı askere de aynı biçimde işkence yapıldığını kaydetti.

Köylülerin avukatı, Reyhan Yalçındağ, Uludere Cumhuriyet Savcılığı'nın Mutlu Zorlu, Adnan Aksoy ve diğer görevliler hakkında TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca dava açtığını, ancak Uludere Asliye Ceza Mahkemesi'nin yargılamanın "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca yapılması gerektiği görüşüyle görevsizlik kararı vererek dosyayı Şırnak Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderdiğini söyledi.

Recep Dinler, Raif Dinler, Dinçer Dinler: Recep Dinler (32), Raif Dinler (29) ve Dinçer Dinler (27) adlı kardeşler, 2 Temmuz günü polisler tarafından dövüldüklerini bildirdiler. İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Recep Dinler şunları söyledi:

"Saat 00.30 civarında ailemle birlikte akrabalarımızdan dönüyorduk, kardeşim Raif'i sokakta içkili bir şekilde görünce eve götürmek istedim. Bana direnince birlikte yere düştük. Orada devriye görevi yapan polisler bizim kavga ettiğimizi

sanarak, gelip bizleri dövmeye başladı. Biz de onlara karşılık verince çok sayıda polis geldi. Polisler, annem, kız kardeşim ve yengemi de feci şekilde dövdü. Yediğim dayaktan bayılmışım. Kendime geldiğimde çok pis bir hücrede kardeşlerim ile birlikteydim. Bizi bırakmalarını isteyince bizi yine dövmeye başlıyorlardı. Başıma aldığım darbeden kaynaklanan kanama geçmeyince Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne götürüp dikiş attılar. Kafama 12, burnuma ise 8 dikiş attılar. Daha sonra götürüldüğümüz karakolda tekrar dövüldük. Yüz ve burnumdaki dikişler patladı, bu şekilde savcıya çıkarıldık. Mahkemede kardeşim Serdar Dinler tutuklandı."

Dinler, kendilerini döven polislerden birinin Başkomiser Ahmet Yılmaz olduğunu söyledi.

Perihan Sarmış, Gülbeyaz Karaer, Serpil Çalışır: Tutuklu Aileleri Yardımlaşma Derneği Mersin Şubesi tarafından yapılan açıklamada, 5 Temmuz günü gözaltına alınan Perihan Sarmış, Gülbeyaz Karaer ve Serpil Çalışır adlı tutuklu yakınlarının işkence gördüğü bildirildi. Şube Temsilcisi Sevda Türkmen, F tipi cezaevlerinin kaldırılması amacıyla yürütülen imza kampanyası nedeniyle gözaltına alınan tutuklu yakınlarının Yumruktepe Polis Karakolu'nda dövüldüklerini, daha sonra çıkarıldıkları Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldıklarını söyledi.

Mehmet Yeşil: Mehmet Yeşil adlı kişi, 7 Temmuz günü Ardahan'ın Göle ilçesi Yiğitkonağı yaylasındaki Çayırbaşı Jandarma Karakolu'nda işkence gördüğünü bildirdi. Hayvan otlatmak için Iğdır'dan Yiğitkonağı yaylasına gittiğini anlatan Mehmet Yeşil, 5 Temmuz günü kayıt için alınan kimliğini istemek için jandarma karakoluna gittiğini belirterek şunları söyledi:

"Göle'ye geldiğimiz sırada festival vardı. Orada tanımadığım bir genç, askerler tarafından dövülüyordu. Neden dövüldüklerini öğrenmek istedim, bana 'zafer işareti yapmış' dediler. Ben de 'suçu varsa o zaman karakola götürün, niye dövüyorsunuz' diye tepki gösterdim. 7 Temmuz günü kimliğimi almak için karakola gittim. Karakol Komutanı Astsubay Celal, 'seninle işimiz var' diyerek beni odasına aldı. 'Sen festivalde devlete küfür etmişsin. Senin hakkında yasal işlem başlatacağım' dedi. Ben de küfür etmediğimi söyledim. Daha sonra beni nezarethaneye götürdüler. Orada Cuma adlı bir astsubay yanıma gelip, 'sen kim oluyorsun da devlete küfür ediyorsun' deyip hakaretlerde bulundu. Bana, 'sen ne biçim Kürtün, sen PKK'lisin' deyip beni sopayla dövmeye başladı. 8 Temmuz günü de saat 06.00 civarında bir başka astsubay gelip başıma çarşaf geçirdi. Ellerime kelepçeyi vurduktan sonra vurmaya başladı. Fatih adlı başka bir astsubay da 5-6 tokat attı. Daha sonra Göle Sağlık Ocağı'na götürdüler. Vücudumun çeşitli

yerlerinde darp izleri vardı. Orada bana 5 gün 'iş göremez' raporu verildi. Daha sonra serbest bırakıldım."

Yeşil, 9 Temmuz günü Göle Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Faysal Yacan, İsmail Kardaş, Mustafa Bağcıçek ve göstericiler: "Genel af" istemi ile toplanan imzaları TBMM'ye vermek üzere Ankara'ya gitmek isteyen "Demokratik Gençlik Platformu" üyelerinin gözaltına alınmasını protesto etmek üzere 9 Temmuz akşamı Van'da yapılan gösteriye polis müdahale etti. Grupla polis arasında yaşanan kovalamacada polislerin yakaladığı Faysal Yacan'ın panzerin arkasında sürüklendiği bildirildi. Yacan yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Beni Sürmeli sokağında yakaladılar. Dipçik ve coplarla vurmaya başladılar. Polislerden biri, 'Buna sıkalım öldürelim' dedi. Diğer bir polis, 'Zaten ölmüş, kurşuna yazıktır' dedi. Ardından ellerimi panzerin arkasına bağladılar. Daha sonra da panzer harekete geçti. Yaklaşık 100 metre sürüklendiğimi biliyorum. Ondan sonra da bayılmışım, beni 'ölü' diye bırakmışlar. Kendime gelince Dumlupınar İlköğretim Okulu yanında bulunan bahçede kendimi buldum. Sırtımdan, başımdan ve kolımdan yaralandım. Henüz doktora gitmedim. Eyleme katılmadım ama kimi buldularsa vuruyorlardı beni de eylemci sandılar."

Yacan, daha sonra polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Gösteri nedeniyle 9 Temmuz günü "yasadışı örgüte yardım ettikleri" gerekçesiyle tutuklanan 25 kişi, avukatlarının Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne yaptığı itiraz sonucu daha sonra serbest bırakıldı. Bu kişilerden İsmail Kardaş, gözaltında kötü muameleye maruz kaldıklarını belirterek "Polisler, bize gözaltında psikolojik baskı yaparak, kışkırtıcı hareketlerde bulundular. Savcılıkta ifadelerimiz alındıktan sonra tutuklanma talebi ile Asliye Ceza Mahkemesi'ne sevk edildik. Bizi gözaltına alan polisler, aleyhimize tanıklık yaptılar. Ardından Diyarbakır E Tipi Cezaevine götürüldük. Orada da Cezaevi Müdürü ve gardiyanların psikolojik baskılarıyla karşılaştık. Bizleri tek kişilik hücrelere koydular" dedi.

Aynı nedenle 9 Temmuz günü Adana'da düzenlenen gösteriye müdahale eden polisler, göstericileri zor kullanarak dağıttı. Polislerin kullandığı biber gazı nedeniyle dört kişinin zehirlendiği olayda başına telsizle vurulan Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) yöneticisi Mustafa Bağcıçek de hastaneye kaldırıldı.

İşkence Gören Köylüler: Urfa'nın Bozova ilçesine bağlı Küpeli köyünde yaşayanların jandarmalar tarafından dövüldüğü bildirildi. TBMM İnsan

Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri AKP Adıyaman Milletvekili Faruk Ünsal ve CHP Kırşehir Milletvekili Hüseyin Bayındır, köylülerin başvurusu üzerine 18 Temmuz günü köyde incelemelerde bulundu. Köy muhtarı Mehmet Tanrıverdi, olayı şöyle anlattı:

"Düğünde silah atıldığı iddiasıyla jandarmalar köye geldi ve camiden anons yaptırarak herkesin okul önünde toplanmasını istedi. Köylüler toplandı. Silahları istediler. Biz de silah olmadığını söyledik. Bunun üzerine bizi saatlerce yerde yattırdılar. Daha sonra gruplar halinde okula götürerek sorguladılar. Gençleri ve çocukları sopalarla, tekmelerle dövdüler. Çocuklarımızı dövüp, bizi de kadın-erkek demeden saatlerce yere yatırarak bekletiler. Yatanların üstünden yürüdüler."

Olay günü jandarmalar tarafından dövüldüğünü söyleyen Sedat Tanrıverdi (14) ise "Beni de okul içinde dövdüler. Ben kimin silah attığını bilmediğimi ve görmediğimi söyleyince, vurmaya başladılar. Burnumu ve iki parmağımı kırdılar. Ben ve 9 arkadaşım rapor aldık" dedi.

Köylülerden Ramazan Tanrıverdi, "Bizi yüzüstü yatırıp küfürler ettiklerinde ben de kızdım. 'Babanız yaşıdayım, ayıptır' dedim. Daha sonra gelip evimi aradılar ve akabinde 30'u aşkın kişiyle birlikte bizi Yaylak Jandarma Karakolu'na götürdüler. Orada 10 kişi tutuklandı" dedi.

10 Temmuz günü okula götürülerek jandarmalar tarafından dövülen çocuklardan Seyit Vakkas Tanrıverdi (16) de, "Askerler o gün köye geldiğinde hoparlörden her evden bir erkeğin gelmesini istedi. Evin erkeği olarak ben gittim. Bizi okulun avlusunda topladılar. Sonra bizi okulun içine aldılar. Bizi sopalarla dövüp, küfürler ettiler. Sonra hepimizi dışarıda ayrı bir yerde durdurdular" dedi.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan rapor, Eylül ayı ortalarında açıklandı.

Raporda, bir düğünde ateş edilmesi üzerine köye giden jandarmalarla köylüler arasında kısa süreli bir arbede yaşandığı anlatıldı. Bir gün sonra, 10 Temmuz günü köye yeniden giden jandarmaların, köylüleri okul bahçesindeki sıcak betona yatırdığı belirtilen raporda, "Heyetimiz silah atışı yapıldığı için düğüne müdahale eden jandarmalarla köylüler arasında silahların teslimi konusunda bir itiş-kakış yaşandığını ama iddia edildiği gibi bir dövme hadisesinin yaşanmadığı kanaatindedir. Okul bahçesinde yapılan yüzüstü aramada sınırın aşıldığı izlenimi edinilmiştir. Yüzüstü yatırılma olayının, tarafların iddia ettikleri gibi 4-5 saat gibi uzun veya 15-20 dakika gibi kısa olmadığı, ama cezalandırma kastı taşıyacak şekilde,

uzunca tutulduğu izlenimi edinilmiştir. Arama maksadıyla da olsa köylülerin sıcak betona yatırılmaları ve uzun süre bu vaziyette tutulmaları, sözlü ve fiili hakarete maruz kalmaları kötü muamele örneğidir” denildi.

Bayram Uçum: Bayram Uçum adlı kişi 10 Temmuz günü polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Eminönü’nde kendisinden yol isteyen çevik kuvvet aracına yol vermesinin ardından komiser yardımcısı Hasan Fehmi Tekin’in küfürler ederek yanına geldiğini anlatan Uçum şunları söyledi:

“Tekin küfürler ederek yanıma geldi. ‘Burası park yeri mi?’ diye bağırarak Tekin’e, geçmeleri için yol açtığımı söyledim. Medeni bir şekilde konuşabileceğimi sanıyordum. Ehliyetimi isteyince trafik polisi çağırmasını; ancak onlara verebileceğimi söyledim. Bunun üzerine açık olan arabamın camından suratıma yumruk atmaya başladı. Daha sonra otobüste bulunan bütün polisler indi ve beni arabadan çıkarıp tuttular. Tekin de bana acımasızca vurmaya devam etti. Beni otobüse aldılar. Tekin, beni bir koltuğa oturtup küfür ederek rasgele vuruyordu. Polislerin olayı telsizle merkeze bildirmelerini de engelleyen Tekin, beni Eminönü Merkez Karakolu’na götürdü. ‘Ben terörist miyim, nasıl bana böyle bir muamele yaparsınız?’ diyerek kendimi savunmaya çalıştım. İki gözüm mosmor olmuş ve kapanmıştı. Artık etrafı göremiyordum. Ama o, ‘Hâlâ konuşuyor musun şerefsiz oğlu şerefsiz, karşında kimin olduğundan haberin yok mu senin?’ diye bağırıyor ve karakolun içinde de vurmaya devam etti. Karakol komiseri benim durumumu görünce, Tekin’e ancak benden davacı olarak kendini kurtarabileceğini söyledi. Tekin de ayağıma vurduğumu iddia ederek şikayetçi oldu. Oysa beni döverken ayağımı arabama vurmuştu. O gece nezarete kaldım. Sabaha karşı avukatım geldi. Sultanahmet Adliyesi’ne çıkarıldım. Adli Tıp Kurumu’ndan üç gün ‘iş göremez raporu’ verdiler. Savcı suçsuz olduğumu söyleyerek beni serbest bıraktı.”

Uçum, komiser yardımcısı Hasan Fehmi Tekin aleyhinde maddi ve manevi tazminat davası açacağını bildirdi.

Sırrı Orhan: 10 Temmuz günü İstanbul Taksim’de gözaltına alınan Sırrı Orhan (31) adlı kişi Beyoğlu Karakolu’nda işkence gördüğünü açıkladı. Samet Albayrak adlı arkadaşı ile birlikte “şüpheli oldukları” gerekçesiyle gözaltına alındıklarını anlatan Sırrı Orhan, “Karakolda nezarete girmek istemediğimi, suçsuz olduğumu söylemem üzerine küfür edip dövmeye başladılar. Ayaklarıma, yüzüme vurmaya başladılar. O esnada yere düştüm. Küfür ediyorlardı. Kelepçe getirdiklerinde hala yerdeydim. Yüzüstü ellerim arkada kelepçelediler” dedi. Dört polis

tarafından dövüldüğünü belirten Sırrı Orhan yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Biri boğazımı sıkarken, biri kafama, biri ayaklarıma ve bacaklarıma copla vuruyordu. Diğer polis de kollarımı basıyordu. Boğazım sıkıldığı için nefes alamamaya başladım. Ağzımdan burnumdan kan akmaya başladı. Ağzımı açıp hava almaya çalıştığım esnada aralarından biri ağzıma su döktü. O zaman nefesim kesildi. Çok bitkin düştüğüm için beni bıraktılar.”

Albayrak’ın serbest bırakıldıktan sonra durumu haber vermesi üzerine arkadaşlarının ve çalıştığı işyerinin sahibinin karakola kendisini görmeye geldiklerini anlatan Orhan, bunun üzerine polislerin “şikayetçi olunmaması” için gelenlerden ricada bulunduğunu belirtti. Saat 03.00 sıralarında gözaltındaki dört kişiyle birlikte Taksim İlyardım Hastanesi’ne götürüldüğünü ancak vücudundaki yaralar belirgin olduğu için doktora gösterilmeden karakola geri götürüldüğünü anlatan Sırrı Orhan, “Karakolda lavaboya gitmek istediğimi söyledim. Girdiğimde bayılmışım polisler üzerime su dökmüşler, patronlarım ve arkadaşlarım karakolda olduğumu bildikleri için ellerinde öleceğimi düşünüp beni Taksim İlyardım Hastanesi’ne geri götürdüler. Daha sonra beni Beyoğlu Adliyesi’ne götürdüler. Adli Tabip 10 gün iş göremez raporu verdi. Savcılığa çıktığımda serbest bırakıldım” dedi. Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunan Sırrı Orhan, İHD İstanbul Şubesi’ne de başvurdu.

Nadir Demir: İstanbul’da 11 Temmuz günü gözaltına alınan Nadir Demir, götürüldüğü Kulaksız Polis Karakolu’nda işkence gördüğünü açıkladı. 23 Temmuz günü İHD İstanbul Şubesi’nde basın toplantısı düzenleyen Nadir Demir, “Dükkanımın önünde duran polisler ‘neden bekliyorsunuz?’ diye sorunca ‘Sana mı soracağız?’ diyerek beni gözaltına alıp Kulaksız Karakolu’na götürdüler. Karakolda bana işkence yaptılar. Bir gün süren gözaltı ve işkencenin ardından doktora götürüldüm. Polisler beni, ‘işkence gördüğünü söylersen bunun devamı da olur’ diyerek tehdit ettiler. Korktuğum için söylemedim. Erol adındaki polis hakkında suç duyurusunda bulundum. Şimdi de aynı polisler beni sürekli takip edip ölümle tehdit ediyorlar. Bir sefer üzerime araç bile sürdüler” dedi.

Eşref Oğuz: Sağır-dilsiz Eşref Oğuz adlı kişinin Hakkari’nin Yüksekova ilçesinde polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. 12 Temmuz günü Esentepe mahallesinden ilçe merkezine giden Eşref Oğuz’un üç polis tarafından bindiği araçtan indirildiği ve “bir polisin eşine laf attığını” gerekçesiyle sokak ortasında dövüldüğü öğrenildi. Daha sonra Emniyet Müdürlüğü’ne götürülen Eşref Oğuz’un sağır-dilsiz

olduğu anlaşılınca polisler tarafından evinin önüne bırakıldığı bildirildi. Oğuz'a Yüksekova Devlet Hastanesi'nde 10 günlük rapor verildi. Kardeşi Zeki Oğuz şunları söyledi:

“Kardeşim işaretlerle polisler tarafından dövüldüğünü söyledi, bir polis eşine laf atmakla suçlandığını belirtti. Olayın tanıklarıyla konuştum. Onlar da aynı şeyi anlatınca kardeşimi hastaneye götürdüm. Dr. A. İhsan Açıklalın ‘10 gün iş göremez’ raporu verdi. Raporu alarak bir gün sonra emniyete götürdüm. Orada bir komiser ‘gelin barışın’ dedi. Fakat ben kabul etmedim. Daha sonra Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunduk.”

Olaydan sonra Eşref Oğuz'un ruh sağlığının bozulduğunu anlatan Zeki Oğuz, “Akşamları durduk yere bağırıp çağırıyor. Bilinçsizce dışarıya kaçıyor. Sürekli başında beklemek zorunda kalıyoruz” dedi.

Oğuz'a verilen raporda, “her iki gözün altında ekimoz, sağ çenede hassasiyet ve çiğneme fonksiyonunda bozukluk, sol kalça eklemünde hassasiyet, sağ kol iç pazu tarafında ekimoz, yüzde asimetrik görünüm, sol testiste şişlik, hematom ve ileri derecede hassasiyet tespit edildi” denildi.

14 Öğrenci: 14 Temmuz günü YÖK yasa tasarısını protesto amacıyla Başbakanlık binası önünde gösteri düzenlemek isteyen 14 öğrenci, Başbakanlık binasında görevli polisler tarafından dövülerek gözaltına alındı. İHD Ankara Şubesi tarafından yapılan açıklamada, Çankaya Merkez Polis Karakolu'na götürülen öğrencilerin işkenceye maruz kaldığı bildirildi.

Öğrenciler, 16 Temmuz günü Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından serbest bırakıldı. Mahkeme, ifadeler ve Adli Tıp Kurumu raporları doğrultusunda, “öğrencilere işkence yaptıkları” gerekçesiyle Başbakanlık koruma polisleri ve Çankaya Polis Karakolu'nda görevli polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Öğrenciler, 17 Temmuz günü de İHD Ankara Şubesi'nde basın toplantısı düzenlediler. Basın toplantısında konuşan öğrencilerden **Ozan Demirkol**, gözaltına alındıktan sonra bindirildikleri otobüste bir polisin kendisini yere yatırarak üzerine oturduğunu ve karakola gidene kadar üstünden kalkmadığını ayrıca, başka bir polisin de kendisini dövdüğünü söyledi. Öğrencilerden **Ethem Akdoğan** da, aynı polisin kendisinin hayalarını sıkıttığını ve hakaret ettiğini anlattı.

Öğrenciler, Başbakanlık koruma polislerinin Çankaya Karakolu'nda yalnızca karakol görevlilerinin girebileceği bir alanda da kendilerini dövdüğünü söylediler. Toplantıda işkence nedeniyle vücutlarında oluşan izleri gazetecilere gösteren öğrenciler, polisler

“Daha bitmedi. Sizi mermi manyağı yapacağız” diyerek kendilerini tehdit ettiğini de bildirdiler. Öğrenciler daha sonra olay sırasında çekilen ve gazetelerde yayımlanan fotoğraflardan polisleri teşhis ettiler.

Cemil Parlatur: Ordu'nun Kumru ilçesinde bir lokantada hesaba itiraz ettiği için görevlilerle tartıştıktan sonra gözaltına alınan Cemil Parlatur (55), işkence gördüğünü açıkladı. 14 Temmuz günü gözaltına alınan Parlatur, karakolda sabaha kadar dövüldüğünü, ellerinin arkadan kelepçelendiğini ve ayaklarına pranga vurulduğunu söyledi. İki dışının kırıldığını, sağ gözü ile vücudunun 14 yerinde yara ve darp iziyle oluşan morluklar bulunduğunu anlatan Parlatur, gözaltında bir polisin sabaha kadar üzerine su döktüğünü, diğerinin de cop ve tekmeyle kendisini dövdüğünü kaydetti. Parlatur, Fatsa Devlet Hastanesi'nden 7 günlük rapor aldığını kaydetti. Cemil Parlatur hakkında “alkollü olarak olay çıkardığı, görevli memurlara direndiği ve hakaret ettiği” iddiasıyla dava açıldığı, polisler hakkında da valiliğin soruşturma başlattığı öğrenildi.

Muhsin Camcı: DEHAP Mersin Gençlik Kolları yöneticisi Muhsin Camcı, 21 Temmuz gecesi üç kişi tarafından dövüldü. Camcı, kendisine saldıran üç kişiden birisinin “DEHAP'ın etkinliklerini sürekli izleyen polislerden olduğunu” söyledi. Muhsin Camcı, 22 Temmuz günü polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

O.İ.: İstanbul Beyoğlu'nda 23 Temmuz günü gözaltına alınan O.İ. (13) adlı çocuk Asayiş Şube Müdürlüğü'nde dövüldüğünü, aynı saatlerde gözaltında tutulan kişilere de işkence yapıldığını bildirdi. O.İ. şunları söyledi:

“Sivil bir polis minibüsünde üç saat tutuldum. Ardından Asayiş Şube Müdürlüğü'ne götürüldüm. Önce yüzümüz duvara dönük tutulduk. Sonra herkesi tek tek içeri alıp dövdüler. Copla, tekme tokatla vurdular. Bir polis kafamı ayağının altına aldı. Diğeri ellerimi tuttu. Sonra diğerleri vurdu. Bizi 05.00'te ormana bıraktılar.” O.İ., Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Maşallah Uçar, Bahattin Karatoprak, Hasan Ergül, Mustafa Korkmaz, Mevlüt Uçar: Ankara'da DEHAP tarafından düzenlenen gençlik kurultayında atılan sloganlar nedeniyle Antep Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan DEHAP Antep İl Örgütü yönetici ve üyeleri, polisler tarafından dövüldüklerini açıkladılar. 23 ve 24 Temmuz günlerinde iki grup halinde Antep Emniyet Müdürlüğü'ne gittiklerini anlatan Maşallah Uçar, şunları söyledi:

“İlk grupta ben, Mevlüt Uçar, Bahattin Karatoprak, Mehmet Korkmaz ve Hasan Ergül yer alıyorduk.

Emniyette ifadelerimiz alındı. Daha sonra Ankara DGM tarafından gönderilen DEHAP Gençlik Kurultayı'na ait olduğunu söyledikleri bir video kaseti izlettirdiler. Görüntülerde yer alan gençlerin yasadışı slogan attıklarını ve benim de bu kişilerin arasında yer aldığımı söylediler. İddia edilenlerin doğru olmadığını söylemem üzerine bana hakaret etmeye başladılar. Daha sonra vurmaya başladılar. Bazen duvarlara vurarak, iddiaları kabul etmemi istediler. Kabul etmeyince hakaretlerine bir de tehdit eklediler. İfadelerimizi aldıktan sonra bizi serbest bıraktılar.”

Uçar, 24 Temmuz günü Emniyet Müdürlüğü'ne giden Hüseyin Karadağ ve Zeynep Karagöz dışındaki arkadaşlarının da bu tür uygulamalara maruz kaldığını söyledi.

Erdal Demir, Nazmi Demir: Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde bir polis memurunun eşine laf attığı gerekçesiyle 24 Temmuz günü gözaltına alınan Erdal Demir adlı üniversite öğrencisi “toplumun huzurunu bozduğu” gerekçesiyle tutuklandı. Demir'in avukatı Erol Çallı yaptığı açıklamada müvekkilinin gözaltında işkenceye maruz kaldığını ve boğazına ip takılarak sürüldüğünü bildirdi. Çallı ayrıca müvekkiline 7 günlük rapor verildiğini ve polisler hakkında suç duyurusunda bulduklarını da söyledi. Amcası Nazmi Demir ise Erdal Demir'i sormaya gittiğinde karakolda, olayı savcıya bildirmeye gittiğinde ise savcılıkta polisler tarafından tehdit edildiğini söyledi.

E.A., E.A., A.K., D.İ., F.B.: 27 Temmuz günü DEHAP tarafından Mersin'de düzenlenen bir etkinliğin ardından gözaltına alınan 5 çocuğun işkence gördükleri bildirildi. “Akdeniz beldesi Siteler Polis Karakolu'nun camlarını kırdıkları ve polis aracını taşıdıkları” öne sürülen E.A. (14), E.A. (13), A.K. (13), D.İ. (9) ve F.B. (8) adlı çocuklar 28 Temmuz günü gözaltına alındı. D.İ. ve F.B. yaşları küçük olduğu için aynı gün, diğer üç çocuk ise 29 Temmuz günü serbest bırakıldı. Serbest bırakılan çocuklar dövüldüklerini, hakarete maruz kaldıklarını ve aç bırakıldıklarını söylediler. Çocukların gözaltına alındıktan sonra polis arabasında dövülmeye başlandığı bildirildi.

Bu arada Mersin Devlet Hastanesi'nden 5 günlük “iş göremez” raporu alan E.A.'nın (14) ailesi, polisler hakkında 30 Temmuz günü Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu. E.A. (13) ise işkenceyi gazeteye ve DEHAP'a bildirmemeleri için tehdit edildiklerini belirtti.

E.A. (14), yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Beni polis aracına koyar koymaz dövmeye başladılar. İlk önce kimliğimi almak için eve götürdüler.

Kimliğimi aldıktan sonra arabaya bindiğimde ayakkabı bağcıklarını çözmemi istediler. Bu sırada dövmeye başladılar. Karakola gittikten sonra bu defa mahallede geceleri eylem yaptığımızı söylediler. Karakolda dövmeye devam ettiler. D.İ. ve F.B., yaşları küçük olduğu için serbest bırakıldılar. Bizi de bir gün sonra tek tek Cumhuriyet Savcılığı'na çıkardılar. Orada beni karakolun camlarını kırıp, polis arabasını taşlamakla suçladılar. Kabul etmedim. Ondan sonra da beni serbest bıraktılar.”

A.K. (13) ise “Annemize ve ablalarımıza küftrettiler. Güya biz miting gününde polis arabalarına ve karakola taş atmışız. Öyle dediler. ‘Biz yapmadık’ dediğimizde tekme tokat dövüyorlardı. Aç bıraktılar.”

Çağatay Fırat: Odak dergisi Adana bürosu çalışanlarından Çağatay Fırat sivil polis olduğunu söyleyen kişiler tarafından kaçırılarak ölümle tehdit edildiğini açıkladı. Adana İHD Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen Fırat, 9 Temmuz günü DEHAP tarafından gerçekleştirilen basın açıklamasına müdahale eden polisler tarafından dövüldüğünü ve 21 günlük rapor aldığını bildirdi. Saldırının ardından suç duyurusunda bulunması üzerine polisler tarafından tehdit edilen Fırat son olarak 4 Ağustos günü de Adana'nın Seyhan ilçesi Mahfesiğmaz mahallesinde kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından bir arabaya bindirilerek kaçırıldığını ve ölümle tehdit edildiğini söyledi.

İbrahim Nazlıcan: İbrahim Nazlıcan adlı kişi 5 Ağustos günü polisler tarafından dövüldüğünü bildirdi. Kızının tedavisi için Diyarbakır'dan İstanbul'a geldiğini anlatan İbrahim Nazlıcan, olay günü Eminönü semtinde bir parkta otururken yanına üç polisin geldiğini ve küfrederek parktan gitmesini söylediklerini belirtti. Nazlıcan, “Karşı çıkınca beni dövmeye başladılar. Ellerimi kelepçelediler sonra omzuma, göğüs kafesime yumruklarla vurdular. Sağ kaşım yırtıldı. Parkta dövdükten sonra Kumkapı Karakolu'na götürüp orada da dövmeye devam ettiler. Ellerim arkadan kelepçeliyken yüzümü havuzun içine soktular” dedi. Nazlıcan, polislerin tehditleri nedeniyle daha sonra götürüldüğü İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde dövüldüğünü söyleyemediğini kaydetti.

Cihan Sevime: İstanbul'da adli bir suç nedeniyle 5 Ağustos günü gözaltına alınan Cihan Sevime adlı kişinin işkence gördüğü bildirildi. Cihan Sevime'ye Adli Tıp Kurumu tarafından dört günlük rapor verilmesi üzerine 6 Ağustos günü “Cihan Sevime'nin yer göstermeye götürüldüğü sırada elleri kelepçeli olduğu halde kaçmaya çalıştığı, bu sırada düşerek yaralandığı” yolunda sahte tutanak tutulduğu ortaya çıktı. Cihan Sevime hakkında “adam yaralama ve polise direnme” iddiasıyla açılan davanın Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmasında,

yer gösterme tutanağında imzası bulunan Metin Bostancı ve Şükrü Şentürk adlı polisler tanık olarak dinlendi. Bostancı ve Şentürk, tutanaktaki imzaların kendilerine ait olmadığını, Sevime'yi yer göstermeye götürmediklerini bildirdiler. Mahkeme, bu nedenle Asayiş Şube Müdürlüğü'nde görevli polisler hakkında "sahtecilik ve görevi kötüye kullanma" iddialarıyla suç duyurusunda bulundu.

Kivi Berwari: 6 Ağustos günü İstanbul Atatürk Havaalanı'nda gözaltına alınan Kivi Berwari adlı Kanada vatandaşı işkence gördüğünü açıkladı. Kuzey Irak'daki akrabalarını görmek için İstanbul üzerinden Irak'a giden Berwari, Kanada hükümetine yaptığı başvuruda, Atatürk Havaalanı'nda görevlinin "nereye gittiği" sorusuna "Kürdistan" yanıtı verince gözaltına alındığını kaydetti. Kivi Berwari, başından geçenleri şöyle anlattı:

"Kürdistan yanıtını verince birkaç memur pasaportumu aldı. Ardından beni bir hücreye attılar. Burada 17 saat aç ve susuz kaldım. Kendime yiyecek ve içecek almama izin vermelerini istediğimde, susmamam halinde işkence edecekleri tehdidinde bulundular. 'Telefon edebilir miyim?' diye sorduğumda ise üç polis gelerek beni yumruk ve tekmelerle dövmeye başladı. Her üçü de bana 10 dakika işkence etti. 48 saat sonra Kanada'ya geri dönmem koşuluyla aç susuz vaziyette serbest bıraktılar. Türkiye üzerinden Irak'a gitmeme izin verilmediğini söylediler."

Berwari, serbest bırakıldıktan sonra Kanada'ya döndü.

Mehmet Sena Savaş, X.X.: Van'ın Erciş ilçesinde gözaltına alınan Mehmet Sena Savaş, işkence gördüğünü açıkladı. İHD Van Şubesi'ne başvuran Mehmet Sena Savaş, 15 Ağustos günü kardeşi ile adını bilmediği bir kişinin para yüzünden kavga ettiğini, kendisinin de olaya karışmadığı halde gözaltına alındığını söyledi. Daha sonra Erciş Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğünü anlatan Mehmet Sena Savaş, şunları söyledi:

"Emniyette coplarla dövüldüler. Daha sonra hastanede kafama üç dikiş atıldı. Gözaltında sürekli dizleriyle hayalarım vuruyorlardı. Hayalarım şişmiş. Polisler hastanede, kavgada yaralanmışım gibi gösterdiler. Komiser Ersin savcılığa suç duyurusunda bulunmam halinde ayaklarım beton bağlayarak göle atacağını söyledi. Beni, 'senin arabana eroin ve silah koyarım. Seni tutuklatırım. Senin hayatını karartırım. Savcılığa başvurma. Senin için iyi olmaz. Hayatınla oynarım' diye tehdit etti. Kardeşimle kavga eden kişilere de işkence yaptı. Karşı taraftan benim de kavgada olduğum ve silah sıkıyım yönünden ifade aldirtmak istediler. Ama karşı taraf bunu kabul etmedi. Bundan dolayı onları da çok dövüldüler."

Savaş Öngel, Cemalettin Canlı: KESK'in 23 Ağustos günü Ankara'da düzenlediği miting için çeşitli kentlerden Ankara'ya gelen memurlara polis müdahale etti. Kızılay meydanına giden yollarda barikat kuran polislerle memurlar arasında zaman zaman çıkan tartışma ve kavgalar sonucunda ikisinin yaşı 18'den küçük yedi kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 24 Ağustos günü serbest bırakıldı. Serbest bırakılanlardan Savaş Öngel, gözaltında ellerindeki kelepçelerin açılmadığını, sabaha kadar kapalı bir odada tutulduklarını belirtti. Cemalettin Canlı da polislerin kafasına vurduğunu, bu nedenle 3 günlük rapor aldığını söyledi.

İsmail Çadırılı: İzmir'in Menemen ilçesinde 23 Ağustos günü gözaltına alınan İsmail Çadırılı (38) adlı kişi işkence gördüğünü açıkladı. Çadırılı olayı şöyle anlattı:

"İki arkadaşımınla birlikte Menemen Askeri Atış Alanı'nda içki içiyorduk. Yolda bir kaza oldu. Kazayı yapan Ozan isimli bir gençti. Polis olay yerine geldi. 'Zarar ne ise öderim' demesine rağmen polis, Ozan'a saldırarak küfretmeye başladı. Ben de müdahale ettim. Olayın ardından, bir süre sonra arkadaşlarımla bir birahaneye gittik. Polisler burayı bastı ve beni dört arkadaşımınla birlikte gözaltına aldı ve Menemen Emniyet Müdürlüğü'ne götürdü. Emniyetin bodrum katında, kollarım arkadan kelepçeli bir şekilde işkenceye maruz kaldım. Gözlerim bağlydı; ama onları seslerinden dahi tanırım, çünkü sürekli küfür ediyorlardı. Bütün gece elim arkadan kelepçeli şekilde bırakıldım. Sırayla gelip beni üzerime su döküp dövüyorlardı."

Çadırılı, bir gün sonra götürüldüğü Menemen Devlet Hastanesi'nde vücudundaki izlerin dikkate alınmadığını söyledi.

Halil Demir: Urfa'nın Suruç ilçesinde minibüs şoförlüğü yapan Halil Demir, aracında Kürtçe müzik çaldığı için bir polis tarafından dövüldüğünü açıkladı. İHD Urfa Şubesi'ne başvuran Halil Demir, "Minibüste Suruç'ta görev yapan bir sivil polis vardı. Urfa girişindeki SSK kavşağında sürekli trafik kontrolünü yapıyordu. Bizi de durdurdular. Bu sırada tanıdığım ama adını bilmediğim sivil polis küfrederek beni yumrukladı. Daha sonra arabada fazla yolcu olduğu gerekçesiyle 32 milyon lira para cezası kestiler" dedi.

Hüseyin Armut, Mirvan Kaval: DEHAP Van İl Örgütü Kadın Kolları yöneticisi Mirvan Kaval ve Gençlik Kolları yöneticisi Hüseyin Armut, 27 Ağustos günü polis ve askerler tarafından dövüldüklerini, ajanlığa zorlandıklarını bildirdiler. Bir miting için Şabaniye mahallesinde çalışma yaptıkları sırada sivil polisler tarafından durdurulduğunu anlatan Mirvan Kaval, burada kafasının duvara vurulduğunu ve

saçlarının çekildiğini söyledi. Kaval, “Aralarında rütbeli asker de vardı. Beni alıp bir evin bodrumuna götürdüler. Bana ‘Neden DEHAP’ta çalışıyorsun? Yanındakiler kimler? Hangi kitabı okuyorsun? En son okuduğun kitap hangisi? Ajandanın içinde güller vardı, nerede onlar?’ şeklinde sorular sorup ardından da ‘Bize yardımcı ol, DEHAP’ta ne işin var, orada çalışma yoksa seni öldürürüz’ şeklinde tehdit ettiler” dedi.

Hüseyin Armut ise Kaval’ın sorgulanmasına karşı çıkınca aynı kişilerin kendisini bir araca bindirdiklerini söyledi. Ajanlık teklifinde bulunulduğunu belirten Armut, asker ve polislerin “Arkadaşın bize yardımcı olmadı ama sen olursun. DEHAP’ta ne diye çalışıyorsun? Sana ayda 200 milyon veririz. Bizimle çalış” dediğini, kabul etmeyince kendisini ölümle tehdit ettiklerini bildirdi.

F. Özdemir (6): Siirt’te 3 Eylül günü KADEK lideri Abdullah Öcalan için düzenlenen bir gösteri sırasında polis panzerine taş attığı ileri sürülen F. Özdemir (6) adlı çocuğun polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. F. Özdemir’in akrabası Hülya Özdemir, “Panzerden inen iki polis, yeğenimi önce tokatladılar, sonra duvara fırlattılar, yere düşünce tekmeye kafasına vurdular” dedi. Daha sonra Siirt Devlet Hastanesi’ne götürülen F. Özdemir’e Acil Servis’te görevli Abdülkadir Sadak adlı hekimin “kırk çıkık olmadığı” gerekçesiyle rapor vermediğini anlatan Hülya Özdemir, çocuğun idrarından kan geldiğini belirtti. F. Özdemir’in yakınları İHD Siirt Şubesi’ne başvurdu.

Yusuf İnatçı: Diyarbakır’ın Silvan ilçesine bağlı Karacalar köyünde 3 Eylül günü yapılan düğünde “havaya ateş açıldığı” gerekçesiyle Silvan Alay Komutanlığı’na çağrılan Yusuf İnatçı adlı genç, burada dövüldüğünü ve tehdit edildiğini açıkladı. Düğününde silah kullanıldığı gerekçesiyle askerlerin köye baskın düzenlediğini anlatan Yusuf İnatçı, askerlerin kendisini ve eşini gözaltına almak istediğini ancak köylülerin tepkisi üzerine bundan vazgeçildiğini söyledi. Yusuf İnatçı, bunun üzerine askerlerin kendisini İlçe Jandarma Komutanlığı’na götürerek ifadesini aldığını belirterek düğünde çekilen video kaseti komutanlığa götürmesi şartıyla serbest bırakıldığını söyledi. İnatçı, şunları söyledi:

“Düğünden birkaç saat sonra Jandarma Alay Komutanlığı’nda görevli bir albay tarafından tekrar komutanlığa çağırıldım. Burada beni tekme tokat dövdüler. Tehdit edildim. Alay komutanı bana, ‘Düğün kasetini getirmediğiniz taktirde sizi Silvan’dan dışarı çıkarmayacağım. Sizinle her türlü yasal ve yasadışı yollarla uğraşacağım, buraları size zindan edeceğim. İstedğin yere gidip şikayet edebilirsin. Seninle görüşeceğiz’ dedi.”

İnatçı, 4 Eylül günü askerler hakkında suç duyurusunda bulunduğunu bildirdi.

Süleyman Şensoy, İsmail Gider, Saadet Güner, Mehmet Dolas: Tunceli’nin Pertek ilçesinde, DHKP-C militanı Ali Özbakır’ın üzerinde “Öldüler Yenilmediler” yazılı mezar taşına el konulması nedeniyle 14 Eylül günü mezarlığa giden ÇHD İstanbul Şube Başkanı Süleyman Şensoy ve 14 kişi dövülerek gözaltına alındı. Olayda polisler tarafından dövülen İsmail Gider’in omzunun çıktığı, Saadet Güner (55) adlı kadının da başından darbe aldığı bildirildi. İsmail Gider’in Pertek Emniyet Müdürlüğü’nde iki saat kadar baygın olarak bekletildikten sonra durumunun ağırlaşması üzerine sağlık ocağına götürüldüğü öğrenildi. Gider ve Güner daha sonra Tunceli Devlet Hastanesi’ne götürüldü. Gözaltına alındıktan sonra sağlık ocağına muayeneye götürülen Süleyman Şensoy’un çevrede bulunanlara “Biz sadece mezarda incelemelerde bulunacak, tutanak tutacaktık. Herhangi bir taşkınlık yapmak gibi bir durumumuz yoktu. Gözaltında sert müdahale devam ediyor. Gözaltına alınan kadınları da erkek polis aramak istiyor” dediği bildirildi.

Süleyman Şensoy, Metin Özkan, Ferudun Osmanağaoğlu, İbrahim Polat, Özkan Özgür, Kumru Gider, Hediye Kaya ve Umut Yılmaz, 15 Eylül günü akşam saatlerinde, Emine Palabıyık, Saadet Güner ve İsmail Gider ise 16 Eylül günü serbest bırakıldı. İsmail Gider, Sakine Aba, Mehmet Doğan ve Mehmet Dolas ise 17 Eylül günü tutuklandı.

İsmail Gider, Sakine Aba, Mehmet Doğan ve Mehmet Dolas, 15 Ekim günü serbest bırakıldı. Mehmet Dolas da daha sonra yaptığı açıklamada, gözaltına alınırken işkence gördüklerini söyledi.

Mehmet Altay: Özgür Gündem gazetesinin Siirt dağıtımçılarından Mehmet Altay, 16 Eylül günü akşam saatlerinde Siirt’e bağlı Çöl köyü korucularından A. Kadir Özbay ve kardeşi AKP İl Örgütü yöneticilerinden Kenan Özbay tarafından tartaklandığını, ölümle tehdit edildiğini açıkladı. Olaydan sonra Altay, Özbay kardeşler ve çevrede bulunan Cafer Sevgin, Hilmi Sevgin, Muzaffer Sevgin ve Eyüp Sevgin adlı esnaflar gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

Meki Bulut: İzmir’in Bayındır ilçesine bağlı Çirpi beldesinde Kürtçe Azadiya Welat gazetesinin dağıtımçılığını yapan Meki Bulut, 16 Eylül günü gözaltına alındığını ve jandarma karakolunda tehdit edildiğini açıkladı. Meki Bulut, ondan üç hafta önce de kendisini karakola götürüp kimlik bilgilerini aldıklarını ifade ederek, karakol komutanının kendisine bağırarak, “Burada bu gazeteyi dağıtmayacaksın” dediğini, bir saat süre tutulduğu karakolda psikolojik baskıya maruz kaldığını söyledi.

Mehmet Mert: İstanbul Büyükçekmece’de yayınlanan Haberdar gazetesinin sahibi Mehmet Mert’in,

Büyükçekmece Belediye Başkanı Dr. Hasan Akgün hakkındaki bir haber nedeniyle belediye zabıtalardan tartaklandığı bildirildi. Olayı protesto amacıyla 17 Eylül günü Büyükçekmece belediye binası önünde basın açıklaması yapmak isteyen gazeteciler zabıtalardan tarafından engellendi. Gazetecilerin dövülmesi polisler tarafından engellendi.

Cüneyt Elmaskeser, Serkan Tümer, Kemal Yılmaz, Nuri Bingöl: Faal Futbol Hakemleri ve Gözlemcileri Derneği, 20 Eylül günü Antalya'da oynan Antalyaspor-Türk Telekom futbol karşılaşmasında görev alan hakemlerin polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. Dernek Başkanı Metin Tokat tarafından İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'ya gönderilen yazıda, Antalya Emniyet Müdürlüğü'nün üst düzey yetkililerinin hakemler Cüneyt Elmaskeser, Serkan Tümer, Kemal Yılmaz ve Nuri Bingöl'ü önce soyunma odasında, daha sonra da konakladıkları otelde tehdit ettikleri ifade edildi. Yazıda, hakemlerin polisler tarafından rızaları alınmadan zorla alkol muayenesine götürüldükleri ve uzun süre alkonuldukları da kaydedildi.

X. Ferah, Murat Hocayığit: Köksal Ferah adlı kişi, 21 Eylül gecesi oğlunun İstanbul Küçükköy'deki büfesinde müşterileri tartakladığı gerekçesiyle Y.Ş. adlı polis hakkında suç duyurusunda bulundu. Köksal Ferah, suç duyurusu dilekçesinde, 21 Eylül gecesi oğluna yardımcı olmak için büfede bulunduğu sırada, büfenin önündeki bir müşteriye bağırarak Y.Ş.'nin daha sonra içeride bulunan Murat Hocayığit adlı müşteriyi de tartaklayarak dışarı çıkardığını bildirdi. Ferah, Y.Ş.'nin "ruhsatı olmadığı" gerekçesiyle büfeyi beş gün mühürlediğini de kaydetti.

Haşim Balkaş: Haşim Balkaş (50) adlı kişi, 22 Eylül gecesi Diyarbakır'da polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Balkaş, akşam saatlerinde evine giderken kalabalık bir grup görünce ne olduğuna bakmak için yaklaştığını, bu sırada kalabalığın arasındaki polislerin kendisine küfrettiklerini söyledi. Balkaş, polislere "neden küfrettiklerini" sorunca da dövüldüğünü anlattı. Olayda, üç kişinin kırıldığını ve vücudunun çeşitli yerlerinde morluklar oluştuğunu kaydeden Haşim Balkaş daha sonra gittiği Devlet Hastanesi'nden rapor aldığını belirtti. Balkaş, kendisini döven biri resmi, ikisi sivil polisleri tanıdığını bildirdi.

Refik Akar: Antep'in Şahinbey ilçesinde Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Refik Akar, polis olduklarını söyleyen beş kişi tarafından dövüldüğünü açıkladı. Akar, yaşadıklarıyla ilgili olarak "21 Eylül günü gazete dağıtımını yaparken, birden önümü bir araba kesti. Arabanın içinde siyah

gözlüklü, sivil giyimli beş kişi vardı. Bu kişiler 'niye bu gazetenin dağıtımını yapıyorsun' diyerek beni ölümle tehdit etti. Ben onlara kim olduklarını sorduğumda polis olduklarını söylediler ve beni dövmeye başladılar" dedi.

Ayşe Yumlu Yeter: Gözaltında işkence sonucu ölen sendikacı Süleyman Yeter'in eşi Ayşe Yumlu Yeter, 15 Eylül günü ifadesinin alınacağı gerekçesiyle çağırıldığı İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde gözaltına alındı. Emniyet Müdürlüğü'nde bir gün gözaltında tutulduktan sonra 16 Eylül günü İstanbul DGM tarafından "MLKP örgütüne üye olduğu" iddiasıyla tutuklanan Ayşe Yumlu Yeter, 24 Eylül günü avukatının itirazı üzerine serbest bırakıldı.

Avukat Keleş Öztürk, Nisan ayında Atılım gazetesi muhabiri Necati Abay'ın evine düzenlenen baskında, kuruluş çalışmaları süren Tekstil-Sen'in kurucu üyeleri Necati Abay'ın eşi Leyla Abay, Ayşe Yumlu Yeter, Bülent Aydoğdu ve Feride Konca'nın belgelerine el koyan polislerin daha sonra Yeter'i Terörle Mücadele Şubesi'ne çağırıldığını ve gözaltına alındığını bildirdi.

Ayşe Yumlu Yeter serbest bırakıldıktan sonra yaptığı açıklamada, gözaltında psikolojik işkence gördüğünü açıkladı. Ayşe Yumlu Yeter, şunları söyledi:

"İki kişilik ekipler halinde bana psikolojik işkence yapılıyordu. Onlara 'Siz katilsiniz, işkencecisiniz. İnsan değilsiniz' gibi sözler söyledim. Bana kandırıldığımı, kendi başıma karar verecek durumda olmadığımı söylediler. Polislerden biri 'Süleyman Yeter ne ilkti ne son olacak. Evet katilim' dedi. Sonra gafını anlayınca da düzeltmeye çalıştı. Sultanahmet Adliyesi'nden gelen bir savcıya gözaltında psikolojik işkenceye maruz kaldığımı söylediğimde o da bana, 'Sultanahmet'te de biz sizden rahatsız oluyorduk' diyerek, yapılan psikolojik işkenceyi meşru imiş gibi göstermeye çalıştı"

Avni Polat: Urfa'nın Birecik ilçesinde Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Avni Polat, 28 Eylül günü polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Polat, polislerin kendisini dağıtımcılığı bırakması için tehdit ettiğini de söyledi.

Fettah Ülgen: Van'ın Çaldıran ilçesine bağlı Sarıçimen köyünde yaşayan Fettah Ülgen adlı kişi, 30 Eylül günü askerlerin üzerine ateş açtığını ve işkence yaptığını açıkladı. Van Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Ülgen, yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Kaybolan koyunumu aramak için atımla köyün dışına çıktım. Evime dönerken, köy yakınlarında, Güneş Karakolu'ndan gelen askerler sebepsiz yere bana 3-4 el ateş etti. Attan inip bekledim. Yaklaşık 10 asker, daha sonra yanıma gelip küfür etmeye başladı.

Askerlerin başındaki asteğmen, 'Nerden geliyorsun, sınırdaki kiminle görüştün?' şeklinde sorular sorup, elindeki silahın namlusunu ağızma soktu. 'Seni şimdi burada öldürürüm' diye tehdit etti. Daha sonra da askerlere 'Vurun, konuşana kadar vurun' şeklinde emir verdi. Bunun üzerine askerler dipçiklerle bana vurmaya başladı. Bu sırada bayılmışım, gerisini hatırlamıyorum."

Köy muhtarı Mehmet Maşuk da, askerleri Fettah Ülgen'i döverken gördüğünü söyledi. Maşuk, "Ben o esnada komşumuzun evinin önünde otuyordum. Askerler Fettah'a doğru 3-4 el ateş etti. Fettah atından inip, askerleri bekledi. Askerler Fettah'ın yanına gelmez gelmez dövmeye başladılar. Ben olay yerine gittiğimde, askerler hala yere düşen ve baygın durumda olan Fettah'ı dövmeye devam ediyorlardı. 'Hemen hastaneye kaldırılalım' dedim. Bu sırada asteğmen beni 'Sakın hastaneye götürme yoksa seni de aynı şekilde döveriz' şeklinde tehdit etti. Daha sonra köylüler olay yerine geldi. Fettah'ı önce sağlık ocağına, oradan da Van Devlet Hastanesi'ne kaldırdık" dedi.

Ülgen'in avukatı Murat Timur, 1 Ekim günü askerler hakkında Van Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Fettah Ülgen'e "işkence yaptıkları" iddia edilen Asteğmen Mehmet Hilmi İnci ile Ahmet Bozdağ ve Mehmet Çelik adlı erler, 11 Ekim günü tutuklandı.

Umur Karatepe: Irak'a asker gönderme kararını protesto amacıyla 7 Ekim günü İstanbul Boğaziçi köprüsünde düzenlenen eylemde gözaltına alınan Halkevleri Soğanlı Şube Başkanı Umur Karatepe, gözaltında işkence gördüğünü açıkladı. 25 Ekim günü İstanbul Tabip Odası'nda düzenlenen basın toplantısında konuşan Karatepe, polisler tarafından adliye koridorunda dövüldüğünü, bunun sonucunda da baygınlık geçirdiğini söyledi. Avukat İlke Çandırbay ise Haydarpaşa Numune Hastanesi Acil Servisi'ne kaldırılan müvekkilinden para istendiğini belirtti. Çandırbay, "Müvekkilimin gözaltında morluk, geçici bilinç kaybı ve ellerinde uyuşma vardı. Bu durum Adalet Bakanlığı'nın 80 Sayılı Genelgesi ile 'Yakalama, Gözaltı ve İfade Alma Yönetmeliği'ne de aykırıdır" dedi.

Olgun Yiğit: İzmir'de bir otobüs firmasında çalışan Olgun Yiğit adlı kişi, İstanbul Bayrampaşa Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'nde görev yapan Zafer T. adlı polis tarafından dövüldüğünü açıkladı. İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'nde Olgun Yiğit'i "bagajımı geç verdiği" gerekçesiyle ağır biçimde döven Zafer T.'nin Cumhuriyet Savcılığı tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldığı öğrenildi. Çenesi ve burnu kırılan Yiğit'in hastanede hortumla beslendiği ve konuşamadığı bildirildi.

Metin Cihangir: 13 Ekim gecesi düzenlenen ev baskınında gözaltına alınan Özgür Toplum Partisi Adana Küçükdikili Belde Başkanı Metin Cihangir'in gözaltında işkence gördüğü ve tehdit edildiği bildirildi. İHD Adana Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Özgür Toplum Partisi Seyhan İlçe Başkanı Cihan Kıran, jandarmaların gözaltında Cihangir'e işkence yaptıklarını söyledi. Kıran, "Arkadaşımızdan, partiden bir hafta içinde istifa etmesini isteyen jandarma güçleri aksi takdirde arkadaşımızın faili meçhul cinayete kurban gidebileceği tehdidinde bulunmuşlardır. Metin Cihangir olayla ilgili olarak suç duyurusunda bulundu" dedi.

Onur Dilber, Aynur Kalkan, Fevzi Yıldırım, Ersan Turan: 13 Ekim günü Adana Çukurova Üniversitesi'nde öğretim yılının açılışı nedeniyle düzenlenen törende "YÖK ve Irak'a asker gönderme kararını" protesto eden öğrenciler, polisler ve üniversitenin güvenlik görevlileri tarafından dövüldü. Tören sırasında pankart açtıkları ve slogan attıkları gerekçesiyle Aynur Kalkan, Fevzi Yıldırım ve Ersan Turan adlı öğrenciler, salondan özel güvenlik görevlileri tarafından dövülerek çıkarıldı. Polisler ve güvenlik görevlilerinin öğrencileri daha sonra bir odaya kapatarak ağır bir biçimde dövdükleri bildirildi.

Olay sırasında odanın kapısı önünde toplanan öğrencilerle, güvenlik görevlileri arasında yapılan görüşme sonucunda, bir öğrencinin gözaltına alınmaları görmesine izin verildi. İçeri giren Onur Dilber adlı öğrenci, daha sonra arkadaşlarının dövüldüğünü açıkladı. Bunun üzerine Onur Dilber de dövülerek odaya kapatıldı. Dört öğrenci bir süre sonra serbest bırakıldı.

Mehmet Demir, Burhan Demir, Abdulsamet Demir: 13 Ekim gecesi Mardin'in Derik ilçesine bağlı Kovalı köyüne askerlerin ateş açmasından sonra yaralıları hastaneye götürülen askerler tarafından dövüldüğü bildirildi. Araç sürücüsü Mehmet Demir, "Yolda askerler tarafından üzerimize ateş açıldı, fakat durmadık. Köyün 500 metre ilerisinde bulunan Üçyol Karakolu'nda bulunan askerler tarafından durdurulduk. Bizi yarım saat beklettiler. Bu sırada bizi copla ve yumrukla dövdüler. Bize 'siz PKK'lileri barındırıyorsunuz' dediler. Kimliğimi ve ruhsatımı aldılar. Feci şekilde dövüldüm. Askerler beni 'Hastaneye gidince kimseye bir şey söylemeyeceksiniz yoksa seni öldürürüz' şeklinde tehdit ettiler. Şoför olduğum için beni bıraktılar" dedi. Araçta bulunan Burhan Demir ve Hamdullah Demir'in oğlu Abdulsamet Demir'in gözaltına alındıkları, sabah saatlerinde de serbest bırakıldıkları bildirildi. (**Bkz. Kürt Sorunu**)

Burhan Bölün: DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan'ın Ağrı ziyareti sırasında "yasadışı slogan attığı" iddiasıyla 15 Ekim günü gözaltına alınan Burhan Bölün adlı genç, gözaltında işkence gördüğünü açıkladı. Gözaltında kaldığı 4 saat süresince polislerin kendisine dayak attığını ve başından darbe aldığını söyleyen Bölün, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Bölün'le birlikte Ö.O. adlı öğrenci de gözaltına alınmıştı.

Fatma Çetin, Halil Çetin, Sabri Özer, X.X.: Özel tim görevlileri 18 Ekim günü Hakkari'nin Çukurca ilçesinde beş korucunun evine baskın düzenledi. Özel tim görevlilerinin, Sabri Özer adlı korucuyu döverek kolunu kırdıkları, Fatma Çetin adlı akrabasının yüzüne de tüfek dipçigiyle vurdukları bildirildi. Özer, olay nedeniyle 20 Ekim günü İHD Hakkari Şubesi'ne başvurdu.

Baskın nedeniyle İHD Hakkari Şubesi tarafından hazırlanan raporda, özel tim görevlilerinin, koruculardan Halil Çetin ve babasını hayvan pisliği içinde sürüklediği anlatıldı. Fatma Çetin (60) adlı kadına tüfek dipçigiyle vurulduğu belirtilen raporda, baygın halde Çukurca Sağlık Ocağı'na kaldırılan Fatma Çetin'in korktuğu için doktor raporu almayı reddettiği kaydedildi. Sabri Özer adlı korucunun kolunun özel tim görevlileri tarafından kırıldığı ifade edilen raporda, adının açıklanmasını istemeyen hamile bir kadının da tartaklandığı kaydedildi.

Ali Namli, Yılmaz Gümüş: 19 Ekim gecesi İzmir'in Ödemiş ilçesinde gözaltına alınan oğlunun durumunu öğrenmek için karakola giden Ali Namli ve arkadaşı Yılmaz Gümüş, Emniyet Müdürü Mustafa Saygı ve komiser Hüseyin Ceylan tarafından dövüldüklerini açıkladılar. Ali Namli yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Araç kullanırken alkollü yakalanan oğlumun durumunu öğrenmek için misafirim ile birlikte Çarşı Karakolu'na gittik. Emniyet Müdürü Mustafa Saygı, 'Sen kimsin? Buraya gelip hesap soruyorsun' diye çıkıştıktan sonra, karakol içinde vurmaya başladı. Olaydan sonra kolumda ve sırtımda ağrılar oluşunca, polisler tarafından hastaneye götürüldüm. Burada yapılan tetkiklerde kol ve kaburgalarımda kırık olduğu belirlendi."

Namli ve Gümüş'ün polisler hakkında suç duyurusunda bulunmasının ardından savcılığa ifade veren Emniyet Müdürü Saygı, "Ben kimseyi dövmedim. Karakol girişindeki merdivenden düşmüş olabilirler" dedi.

Mesut Aşan: 22 Ekim günü Van'da gözaltına alınan Azadiya Welat gazetesi dağıtımcısı Mesut Aşan, Van Emniyet Müdürlüğü'nde dövüldüğünü ve gazetelere "toplatma kararı bulunduğu" gerekçesiyle el konulduğunu bildirdi.

Mehmet Yayla, İbrahim Gökçek, Özlem Olgun, Derya Özkaya: "Yüksek Öğretim Kurulu'nu, Irak'a asker gönderilmesi kararını ve F tipi cezaevlerindeki baskıları" protesto amacıyla 23 Ekim günü İstanbul Kadıköy'de başlatılması planlanan yürüyüş için düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınan öğrenciler, işkence gördüklerini açıkladılar.

26 Ekim günü Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Mehmet Yayla adlı üniversite öğrencisi, "Çevik kuvvet ekipleri bizi gözaltına alırken, ayakları ve yumrukları ile suratımıza ve vücudumuzun her yerine vurdular. Arabanın içinde de üzerimize gaz bombası attılar. Polisler, üzerimize oturuyor, postaları ile de sırtımıza vuruyorlardı. Arabadan indirildikten sonra bizi Terörle Mücadele Şubesi'ne götürdüler. Orada da işkencelere maruz kaldık. Çırlıçılak soyarak hayalarımızı sıktılar. Yemek, su, tuvalet ihtiyaçlarımızın hiçbiri karşılanmadı. Daha sonra bizi adli tıbbı götürdüler. Biz doktora, polislerin yanında muayene olmayacağımızı söyledik. Ama doktor polisleri dışarı çıkarmadı ve bizi de aşağılayarak geçiştirmeye çalıştı. Biz de muayeneyi kabul etmedik" dedi. Yayla, serbest bırakıldıktan sonra 25 Ekim günü Taksim meydanında düzenlenen gösteride de gözaltına alındıklarını ve işkence gördüklerini belirtti. Gösteride 15 kadar öğrenci gözaltına alınmıştı. Toplantıya katılan İbrahim Gökçek, Özlem Olgun ve Derya Özkaya adlı öğrenciler de işkence gördüklerini açıkladılar.

İstanbul'dan Ankara'ya yürümek isteyen Gençlik Dernekleri Federasyonları Girişimi üyesi öğrenciler, 28 Ekim günü de engellendi. İstanbul Bostancı Köprüsü altında toplanan 20 öğrenci, dövülerek gözaltına alındı.

Fatmanur Bağçeli, Sinan Tanrıverdi: 23 Ekim günü gözaltına alınan Malatya İnönü Üniversitesi öğrencileri Fatmanur Bağçeli ve Sinan Tanrıverdi 25 Ekim günü İHD Malatya Şubesi'nde düzenledikleri basın toplantısında, psikolojik baskıya maruz kaldıklarını ve ajanlık yapmaya zorlandıklarını bildirdiler.

17 Gösterici: Yakınlarını Kaybedenlerle Dayanışma Derneği (YAKAY-DER), Tutuklu Yakınlarıyla Dayanışma Derneği (TUAD) ve Barış Anneleri İnisiyatifi'nin 1998 yılında silahlı çatışmada ölen Rabia Sarıkaya ve aynı yıl İstanbul'da ev baskınında öldürülen Gülistan Özdemir'in mezarlarına 26 Ekim günü yaptığı ziyaret nedeniyle toplanan kalabalık bir grup zor kullanılarak dağıtıldı. Polisin müdahalesi üzerine çıkan taşlı sopalı çatışmada bazı işyerleri ve araçlar hasar gördü. Küçükçekmece Kanarya mahallesinde aynı amaçla düzenlenen gösteride de 16 kişi tartaklanarak gözaltına alındı.

Gözaltına alınanlardan A.A. (16) adlı çocuk, Küçükçekmece Polis Karakolu'nda kendisine ve birlikte gözaltına alındığı diğer kişilere işkence yapıldığını açıkladı. A.A., şunları söyledi:

“Arabaya götürene dek dövdüler. Tekme tokat her tarafıma vuruyorlardı. Beni arabaya koyduktan sonra polisleri biri kafamı dirseğinin altına sıkıştırdı. Başka bir polis de tabancasının kabzasıyla bacaklarıma, kafama ve yüzüme vuruyordu. Diğer polisler de tokat ve yumruk atıyordu. Küfür ve hakaret ediyorlardı. Karakola vardığımızda beni arabadan indirip yerde sürükleyerek ve tekmeleyerek içeri götürdüler ve ayrı bir odaya koydular. Beni koydukları odada çırılçıplak soyarak hakaret ettiler. Daha sonra beni gözaltına alan polis, telsizle ve copla her tarafıma vurdu. Silahını çıkararak kabzasıyla bacaklarıma vurdu. Kafamı bacakları arasına alarak duvara vuruyordu. Daha sonra da beni havaya kaldırıp yere attı”

Odaya gelen diğer polisler tarafından da dövüldüğünü belirten anlatan A.A., “Aynı olayda gözaltına alınan 16 arkadaşın bulunduğu odaya götürüldüm. Hepsini çırılçıplak soyulmuştu. Hepsinin vücutlarında ve yüzlerinde darp izleri vardı. Saat 23.00’te sağlık kontrolü için bizi hastaneye götürdüler. Doktor muayenesinden geçtikten sonra karakola geri getirildiğimizde tekrar beni ayrı bir odaya alıp ‘Muayene sırasında neden bu kadar içerde kaldım’ deyip dövmeğe başladılar. Aynı gece beni çocuk bürosuna götürdüler. Geceyi orada geçirdik. Yiyecek-içecek vermediler. Benim yaşlarımda iki kişiyle birlikte 27 Ekim günü Çocuk Mahkemesi’ne çıkarıldık. Her iki çocuğun da yüzlerinde darp izleri ve morluklar vardı. Mahkemeye çıktığımızda savcı ‘Siz PKK-KADEK ve Apo yandaşısınız. Neden Apo lehine slogan attınız. Siz devlete ve polise karşı çıkıyorsunuz’ diyerek bize baskı yapıyordu. Daha sonra yaşımızın küçük olması nedeniyle serbest bırakıldık” dedi.

Mezarlık ziyaretinde gözaltına alınanlardan DEHAP Bahçelievler İlçe Başkanı Lokman Başaran ve 13 kişi, 28 Ekim günü İstanbul DGM tarafından tutuklandı.

Seyit Battal Yaşit: Gebze’nin Dilovası beldesinde DEHAP Gençlik Kolları üyesi Seyit Battal Yaşit, polisler tarafından tehdit edildiğini söyledi. Yaşit, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Bana 3-4 ay içinde 4 defa polisler tarafından ajanlık teklif edildi. Bu polisleri genellikle Gebze’de basın açıklamaları sırasında görüyorum. Her defasında aynı sivil polisler beni ya Hereke sahiline götürerek ya da araba ile gezdirerek ajanlık teklif ettiler. Polisler, şiddet kullanmazken ‘Bizimle çalışmazsan seni öldürürüz, ailene musallat oluruz’ tehdidinde bulundular. Daha sonra da partide çok aktifsin, her

çalışmaya katılıyorsun diyerek para teklifi yaptılar. ‘Sana 200 milyon aylık vereceğiz, karşımızda değil yanımızda yer al’ dediler. Psikolojik baskıda bulundular, küfür ettiler.”

Şeyho Demir, Derya Kıyak: 30 Ekim günü tutukluları ziyaret etmek için gittiği İstanbul Ümraniye Cezaevi’nde gözaltına alınan Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TUAD) Başkanı Şeyho Demir, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Ümraniye Sevgi Can Karakolu’nda görevli Amir Mürsel Can’ın kendisine sürekli hakaret ettiğini belirten Demir, “Karakolda benimle birlikte gözaltına alınan Derya Kıyak bana Kürtçe bir şey sorduğu için Mürsel Can bize, ‘Ulan siz burada Kürtçe konuşamazsınız, burası Türkiye Cumhuriyeti karakoludur’ şeklinde sözler sarf etti” dedi.

8 Çocuk: 30 Ekim günü İstanbul Yenibosna’da KADEK lideri Abdullah Öcalan için gösteri düzenleyen 35 kadar çocuktan 16’sı gözaltına alındı. Yaşları yediden küçük olan 11 çocuk gece geç saatlerde ailelerine teslim edildi. J.B. (11), H.Y. (11), S.K. (13), M.Z.K. (13) ve M.D. (14) adlı çocuklar ise Kocasinan Polis Merkezi’nde işlemleri tamamlandıktan sonra 31 Ekim günü İstanbul Çocuk Mahkemeleri Savcılığı’na sevk edildiler. Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadeleri alınan beş çocuk, daha sonra ailelerine teslim edildi. DEHAP Bahçelievler İlçe Örgütü’nde gazetecilerle görüşürülen H.B. (7), H.D. (7), V.Ç. (8), R.G. (10) ve R.B. (10) adlı çocuklar, “karakolda korktuklarını, ağladıklarını ve üşüdüklerini” anlattılar.

8 Kasım günü de İHD İstanbul Şubesi’nde düzenlenen basın toplantısında konuşan çocuklardan S.K., karakolda aç-susuz bırakıldıklarını ve sürekli tehdit edildiklerini belirtti. M.K. de polislerin kendilerine küfür ettiğini söyledi. M.D. adlı çocuk ise tuvaletteki musluktan su içmeye zorlandıklarını ve dövüldüklerini anlattı.

Aydın Turan, Kasım Gergin: DEHAP Adana İl Örgütü Gençlik Kolları tarafından 2 Kasım günü düzenlenen mitinge katılan yedi kişinin polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Kasım Gergin (16) adlı genç, “Eve giderken polisler hiçbir neden göstermeden hakaret etmeye başladı. Hakaretlere karşı çıktığım için çevik kuvvet ve sivil polisler coplarla vurmaya başladı, yere düştüm. Yere düştükten sonra da polisler sırtıma, kafama ve yüzüme tekmelerle vurdular” dedi. Gergin, Adana Devlet Hastanesi’nden rapor aldığını söyledi.

Aydın Turan adlı genç de, polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Adana şehirlerarası otobüs garajına giderken Ova mahallesinde polisler

tarafından durdurulduğunu ifade eden Aydın Turan, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Çocukları kovalayan çevik kuvvet polisleri beni durdurdu. ‘Elini aç’ dediler. Elimi açınca, bana ‘Elinde ateş isi var, ateş yakmışsın’ diyerek kafama copla vurmaya başladılar. O sırada yere düştüm. Dövülürken askerlik belgelerimin içinde bulunduğu zarfı göstererek, eylemlerle ilgimin olmadığını, askere gitmek üzere olduğumu anlatmaya çalıştım. Dinlemeyip, sırtıma coplarla vurdular. Aldığım darbeler yüzünden kısa süreli bir baygınlık geçirdim.”

Turan, aynı gün akşam saatlerinde rapor almak için gittiği Adana Askeri Hastanesi’nde muayene edilmediğini söyledi. Buradan Askerlik Şubesi’ne gönderildiğini, şubeden de Adana Devlet Hastanesi’ne sevk edildiğini kaydeden Turan, “Burada da muayenem yapılmadı. Şakirpaşa Polis Karakolu’na gönderildim. Burada gece saat 01.00’e kadar gözaltında tutuldum” dedi.

K.Y.: DEHAP Gençlik Kolları Genel Başkan Yardımcısı Nadir Yıldırım, 2 Kasım günü Samsun’da düzenlenen mitingde yaşanan olaylar nedeniyle 3 Kasım günü Adana’da basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısında konuşan K.Y. (16) adlı genç, mitingden sonra sivil polisler tarafından dövüldüğünü anlattı. K.Y., “Arkadaşlarımla eve dönüyorduk. Yolda yanımızda bulunan sivil polisler küfür etti. Bir sivil polis beni Atilla Alınkat köprüsünün altında dövdü. Daha sonra çevik kuvvet polisleri geldi ve vurmaya başladılar” dedi.

Müzeyyen Avras, İhsan Avras: İstanbul Bağcılar’da 2 Kasım gecesi Avras ailesinin evine baskın düzenleyen polislerin, evde bulunanları tehdit ettiği bildirildi. Eşi İhsan Avras’ın kardeşi Nuri Avras’ın 1997 yılında Bitlis’te bir çatışmada öldüğünü belirten Müzeyyen Avras, evde 3 saat kalan polislerin İhsan Avras’ı bir odada uzun süre sorguladığını söyledi. Müzeyyen Avras, İHD İstanbul Şubesi’ne yaptığı başvuruda, “Nuri Avras’ın silahının evde saklandığını” ileri süren polislerin, akciğer hastası eşini gözaltına alırken “Öldürüp getireceğiz” dediklerini anlattı.

Musa Aşkara: Siirt’te Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Musa Aşkara, polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. Siirt Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunan ve İHD Siirt Şubesi’ne başvuran Aşkara, “Gazete dağıtımına başladığımdan beri sivil polisler beni rahatsız ediyor. En son 1 Kasım günü cep telefonumdan arayıp kendisini polis olarak tanıtan kişiler, bana ‘gazete dağıtımını yapma, yaparsan seni öldürürüz, kaybettiririz’ dediler. Sürekli araçlarıyla takip edip, tehdit ediyorlar” dedi. Aşkara, bu açıklamayı yaptıktan sonra 4 Kasım günü gözaltına alındı.

X.X., X.X., X.X.: İzmir’in Alsancak ilçesinde kimliği belirlenemeyen üç kişi polisler tarafından dövüldü. 4 Kasım gecesi saat 02.00 sıralarında yaşanan olay, amatör bir kamera tarafından görüntüledi. Görüntüler, 6 ve 7 Kasım günlerinde bazı televizyon kanallarında da yayınlandı. Alsancak 1469. sokakta durdurulan bir araçta bulunan üç kişi, sivil polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldü. Polisler, söz konusu kişileri daha sonra serbest bıraktılar.

İzmir Valisi Yusuf Ziya Göksu, olaya karışan polisler hakkında idari soruşturma ve disiplin soruşturması açıldığını söyledi.

İdris Gengeç, Halil Şahin: Hatay’ın Dört Yol ilçesinde 15 Kasım günü “KHK militanlarına yiyecek götürdükleri” iddiasıyla gözaltına alınan İdris Gengeç ve Halil Şahin adlı kişilerin işkence gördüğü bildirildi. İdris Gengeç’in eşi Leyla Gengeç, şunları söyledi:

“Geçen hafta Dört Yol Cezaevi’ne görüşe gittim. İdris ayakta duramıyordu. Arkadaşlarının yardımıyla görüşe geldi. Bir sandalyede oturdu. Kaburgalarının kırıldığını, nefes almakta zorlandığını ve iç kanama tehlikesi yaşadığını söyledi. Cezaevine gelen doktorun dışarıda tedavi edilmesi için sevkini yapılmasının gerektiğini belirtmesine rağmen sevk yapılmıyor. Eşim, gözaltında kendisine işkence yapan Hatay Alay Komutanı tarafından kaburgalarının kırıldığını söyledi.”

Gengeç’in avukatı Mehmet Şahin de müvekkilinin tedavisi için Dört Yol Cezaevi Savcısı’na 21 Kasım günü başvurduklarını belirterek, “21 Kasım günü İdris Gengeç’i cezaevinde görmeye gittim. İkisi de kötü durumdaydılar. Özellikle İdris yürüyemiyor, ayakta duramıyordu. Kaburgaları kırılmış, iç kanama tehlikesi geçiriyordu. Halil’in de kulakları duymuyordu. Görüşme sonrasında sevk yapılması için Cezaevi Savcısı’na dilekçeyle başvurduk. Savcı, olumlu yanıt verdi ve sevk çıktı. Ancak cezaevi yetkilileri ‘asker yok’ diyerek Gengeç’i doktora götürmeyi kabul etmiyor” dedi.

Baran Bozkurt, Sinan Baykal, Salih Baran: 19 Kasım günü İHD Mersin Şubesi’nde basın toplantısı düzenleyen Mersin Üniversitesi öğrencileri, okulda polisler tarafından dövüldüklerini ve tehdit edildiklerini açıkladılar. Öğrenciler adına konuşan Güllü Taşkıran, Salih Baran adlı öğrencinin dövüldüğünü, Baran Bozkurt ve Sinan Baykal adlı öğrencilerin de polisler tarafından tehdit edildiğini bildirdi.

Hasan İlingi: Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencisi Hasan İlingi (23), sivil polisler tarafından kaçırıldığını ve ajanlık yapması için tehdit edildiğini

açıkladı. İHD İzmir Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen İlingi, 17 Kasım günü okul çıkışında sivil polisler tarafından bir araca zorla bindirilerek ormanlık bir alana götürüldüğünü ve polislerin, ajanlık yapması halinde kendisine maddi yardıma bulunmayı vadettiğini anlattı.

Faysal Aslan: Faysal Aslan adlı kişi, 26 Kasım günü Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde bir polis tarafından silahla yaralandığını açıkladı. Faysal Aslan, olayı şöyle anlattı:

“Cezaevindeki kardeşlerimi görmek için Silvan'a gittim. Cezaevinden çıktuktan sonra bir kahvehaneye gitmek isterken, uzun boylu, başına kar maskesi geçirmiş, düzgün Türkçe konuşan bir polis memuru durmamı söyledi. Aramızda yaklaşık 5 metre vardı. ‘Ellerini havaya kaldır’ dedi, kaldırdım, ‘Üç adım yaklaş’ dedi, yaklaştım. Beni duvara yasladı. ‘Arkanı dön’ dedi. Korktuğum için dönmedim. G-3 marka silah ile 7-8 el ateş etti. Attığı kurşunlardan biri sağ bacağıma isabet etti. Yaralı olduğumu fark etmedi. Beni yere yatırdı, üstümü aramak isterken, eli kana bulaştı. Yakınlarda zırhlı polis aracı vardı. Silah sesini duyan beş sivil polis yanımıza geldi. Beni yaralayan polis sürekli ‘Seni öldüreceğim’ diyerek dövüyordu. Arkadaşları beni daha fazla dövmesine izin vermediler. Sonra amir olan biri geldi. Polise ‘Sana vur emrini kim verdi’ diye kızdı. O andan sonra polisi görmedim.”

Daha sonra polisler tarafından hastaneye kaldırıldığını anlatan Faysal Aslan, “Daha sonra, yakınlardaki kahvedekileri ‘Kaçtığı için vuruldu’ şeklinde ifade vermeye zorlamışlar. Kahve sahibi Abdullah'ı da ‘Seninle sonra hesaplaşırız’ diye tehdit etmişler” dedi. Aslan, Silvan Emniyet Müdürü'nün “Yanlışlıkla olmuştur, olay fazla büyümeden uzlaşalım” şeklinde mesaj gönderdiğini de kaydetti.

S. Tekin: 26 Kasım günü Siirt'te gözaltına alınan S. Tekin (16) adlı çocuk, gözaltında işkence gördüğünü açıkladı. S. Tekin, yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Saat 17.30 sıralarında bayram ziyaretlerinden dönerken arkamdan gelen bir kişi kafama çuval geçirerek sesimi çıkarmamamı söyledi. Elimi bağladıktan sonra bir arabanın içine itti. Arabada ayaklarımı da bağladıktan sonra silah olduğunu düşündüğüm sert bir cismi kafama vurarak bayıltılar. Uyandığımda kafamdaki çuval ile hala arabanın içindeydim. Telsiz sesleri geliyordu, arabayı durdurup beni indirdikten sonra yere uzatarak kafama silah dayadılar. Arkamı dönersem beni öldüreceklerini söylüyorlardı. Biri, sırtımın üzerine çıktı ve ‘Ağabeyin nerede, çabuk söyle, onu hangi delikte olsa çıkarıp öldüreceğiz’ dedi.”

Daha sonra Şehmuse mezarlığında kendine geldiğini belirten S. Tekin, el ve ayaklarının tutmadığını kaydetti. Babası Emin Tekin de, DEHAP ve İHD üyesi oldukları için baskı gördüklerini, evlerinin de bir yıldır polisler tarafından gözlem altına alındığını söyledi.

Mehmet Başaran, Bülent Özcan, Serhan Aksin: Mardin'in Derik ilçesinde 23 Kasım günü gözaltına alınan Mehmet Başaran, Bülent Özcan ve Serhan Aksin adlı kişiler, işkence gördükleri gerekçesiyle polisler hakkında suç duyurusunda bulundular.

Mardin Cezaevi'nde bulunan üç kişiden Bülent Özcan, gözaltına alındığında önce ilçe dışına götürülerek dövüldüğünü söyledi. Daha sonra Derik Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğünü kaydeden Özcan, şunları anlattı:

“Emniyette hücreye konuldum ve yaklaşık 20 dakika dövüldüm. Sonra başka bir hücreye koyuldum. İki saatte bir sorgulandım. Uyumama izin vermiyorlardı. Sorgu sırasında pantolonumu dizime kadar indirdiler. Beni sandalyeye oturtular. Serçe parmağıma ve cinsel organıma tel bağlamamı istediler. Ben bağlamayınca kendileri bağladılar. Sonra elektrik verdiler. Bayılmışım, ayıldıktan sonra bana su verdiler. Suyu içer içmez elektrik çarptı. Midem bulandı ve kustum. Tehdit ediyorlardı. Tekrar hücreye koydular. Sabaha karşı sorgu odasına götürdüler. Bazı suçlamaları kabul etmemi, yoksa aileme zarar vereceklerini söylediler. Yemek vermediler. Tuvalete de iki defa götürüldüm. Avukat isteğim kabul edilmedi.”

Götürüldüğü Derik Sağlık Ocağı'nda doktorun kendisini muayene etmediğini söyleyen Özcan, Cumhuriyet Savcılığı'nda yaşadıklarını anlatırken savcının “Sen nerede yaşadığını biliyor musun? Burası Derik Cumhuriyeti” dediğini kaydetti. Bülent Özcan, işkence nedeniyle idrarından kan geldiğini belirtti.

Serhan Aksin de, Derik Emniyet Müdürlüğü'nde önce binanın kömürlüğüne hapsedildiğini ve dövüldüğünü belirterek “Saçlarımdan tutarak beni sürüklediler ve başka bir yere götürdüler. Burada başıma sert bir cisimle vurdular. Daha sonra baş aşağı sürükleyerek başka bir odaya götürdüler. Burada serçe parmağıma kablo bağlayarak elektrik verdiler. Arkamda da biri durmadan tekmelerle vuruyordu. Sonra tek kişilik hücreye konuldum. Hücre kapısında bulunan biri beni yumrukladı. Sağlık Ocağı'na götürüldüm. Burada maruz kaldığım uygulamaları doktora anlattım. Muayene sırasında yanımızda polis vardı. Savcılığa çıkarılınca avukat talebinde bulundum. Ancak kabul etmediler” dedi.

Mehmet Başaran ise Derik Emniyet Müdürlüğü'nde ve daha sonra götürüldüğü Jandarma

Komutanlığı'nda dövüldüğünü, hayalarının sıkıldığını anlattı. Başaran da, tedavi ve avukat taleplerinin savcılık tarafından kabul edilmediğini söyledi.

Gözaltına alınanların avukatı İHD Mardin Şube Başkanı Hüseyin Cangir daha sonra yaptığı açıklamada, 24 Kasım günü müvekkilleri ile görüşmek üzere yaptıkları başvurunun savcı tarafından engellendiğini belirtti. Müvekkilleri ile ancak 28 Kasım günü görüşebildiğini kaydeden Cangir, tutukluların durumu ile ilgili olarak şunları anlattı:

“Tutuklular, kendilerine ağır işkence yapıldığını anlattılar. Mağdurlar, elektrik şoku, haya sıkma, kaba dayak, askıda bekletme gibi işkencelere maruz kalmış. Hatta Bülent Özcan'a verilen elektrik şokundan sonra zorla su içirilmiş. Daha sonra kırsala götürülerek başına silah dayanmış ve kaçması istenmiş. Sanırım 'Kaçtı' diyerek öldürmek istemişler. Ayrıca Özcan'ın burnu kırılmış. Bununla ilgili olarak görevli polisler hakkında işkence suçlamasıyla Mardin Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusu bulunduk ve mağdurların Adli Tıp'a sevk edilerek muayene edilmesi talebinde bulunduk. Ancak işkence görmelerinin üzerinden 23, talebin üzerinden 15 gün geçmesine rağmen savcılık henüz harekete geçmedi ve tutuklular Adli Tıp'a götürülmedi.”

Afife Mintaş, Zeki Mintaş: DEHAP Diyarbakır Kadın Kolları yöneticisi Afife Mintaş (27), 9 Aralık günü kimliği belirsiz kişiler tarafından kaçırıldığını, işkenceye maruz kaldığını açıkladı. 12 Aralık günü İHD Diyarbakır Şubesi'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan DEHAP Diyarbakır Kadın Kolları Başkanı Ezgi Dursun, Mintaş'ın aile ziyareti için gittiği Ferit Köşk mahallesinde saat 18.00 sıralarında iki kişi tarafından ağız kapatılarak kaçırıldığını söyledi. Mintaş'ın, bindirildiği arabada dört kişi tarafından “Seni uzun süredir takip ediyoruz. Elimizden kurtulamayacaksın, DEHAP'ı size mezar edeceğiz” şeklinde tehdit edildiğini belirten Dursun, “Yöneticimiz yoğun cinsel tacize maruz bırakılmış, boğazı birkaç yerden bıçakla çizilmiş, ağzına silah dayanmış, ölümle tehdit edilmiştir” dedi. Ajanlık teklifini kabul etmesi için Mintaş'a bir hafta süre tanıdığını anlatan Dursun, aynı gün gözaltına alınan Mintaş'ın ağabeyi Zeki Mintaş'ın da dövüldüğünü ve Afife Mintaş'a ilişkin sorular sorulduğunu belirtti.

Afife Mintaş'ın kaçırılarak işkence yapılmasını protesto amacıyla 15 Aralık günü Kızıltepe'de (Mardin) düzenlenen yürüyüş engellendi. Cumhuriyet meydanında yapılan basın açıklamasının ardından grubun DEHAP İlçe Örgütü'ne yürümesini engelleyen polisler, eski İlçe Başkanı Ferhan Türk,

örgüt yöneticilerinden İsmail Asi, Adil Başaran, Handan Babayigit, Nilüfer Ellik ve Cebrail Yılmaz'ın da aralarında olduğu 30 kişiyi gözaltına aldı.

H.B. (16), A.A. (18): 11 Aralık günü İzmir'de gözaltına alınan H.B. ve A.A., Alsancak Polis Karakolu'nda işkence gördüklerini açıkladılar. İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu'na başvuran gençlerden H.B., saat 21.00 sıralarında arkadaşlarıyla sokakta otururken yanlarına gelen motosikletli polisler tarafından gözaltına alındıklarını söyledi.

H.B. “Biri A.A.'nın kafasını tutarak bir arabanın camına vurdu. Cam ve arkadaşımın burnu kırıldı. Daha sonra dövülerek Alsancak Polis Karakolu'na götürüldük. Karakola girdiğimizde orada bulunan polisler üzerimize yürüyerek bize vurmaya başladılar. Bardakları bile kafalarımıza atıyorlardı. Önüne gelen bize tekme tokat girişiyordu” dedi.

Gece geç saatlerde polislerin kendilerini tekrar dövdüğünü anlatan H.B., “Gece yarısı arkadaşları farklı farklı karakollara götürdüler. Ben Çınarlı Karakolu'na götürüldüm. Çok açtım, bir parça ekmek istedim, kafamı duvarlara vurdular. Sonra da beni Çocuk Bürosu'na teslim ettiler. Bu sayede dayaktan kurtuldum” dedi.

A.A. da, “Yürüyemiyorum her tarafım ağrıyor. Alındığımızda hepimizi dövdüler. Karakola götürülünce de dövüldük. Aldığım darbelerden dolayı ön üç dişim sallanıyor” dedi.

Hüseyin Ali Büçgün, Fırat Yeğen: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencileri Hüseyin Ali Büçgün ve Fırat Yeğen'in üniversitenin özel güvenlik görevlileri tarafından dövüldüğü bildirildi. Edinilen bilgiye göre, 11 Aralık günü İşletme Fakültesi'nde “kantin zamlarının geri çekilmesi ve kantinlerde hijyene dikkat edilmesi için” bildiri dağıtan Hüseyin Ali Büçgün ve Fırat Yeğen, iki özel güvenlik görevlisi tarafından engellendi. Elleri kelepçelenerek fakülteden çıkarılan öğrencilerin dövüldüğünü gören arkadaşlarının toplanması üzerine Büçgün ve Yeğen, güvenlik görevlilerinin kullandığı kabine sokuldu.

Öğrenciler, Dekan Yardımcısı Özcan Dağdemir'in olay yerine gelmesi üzerine bırakıldı. Hastaneye götürülen Büçgün ve Yeğen'in durumunun ağır olduğu bildirildi.

Demet Demir ve Atilla Bilgin adlı öğrenciler, “Arkadaşlarımızı kurtarmak istedik, görevliler bize 'Yaklaşmayın size de aynı şey olur' dediler. Korktuğumuzdan müdahale edemedik” dediler.

Murat Aslan, Yılmaz Aslan: 13 Aralık günü Adana'da adli bir nedenle gözaltına alınan Murat Aslan ve Yılmaz Aslan, götürüldükleri Şakirpaşa Polis Karakolu'nda işkence gördüklerini açıkladılar.

Kuzeni Murat Aslan'la birlikte Adana Şehirlerarası Otobüs Terminali'nde çalıştıklarını belirten Yılmaz Aslan, 13 Aralık günü akşam saatlerinde tartıştıkları bir kişinin kendilerine bıçakla saldırdığını, daha sonra gelen polislerin kendilerini gözaltına aldığını söyledi. Karakolda dövüldüklerini ve bir gün gözaltında tutulduklarını anlatan Yılmaz Aslan, Şakirpaşa Sağlık Ocağı'nda kendisine vücudunda dövüldüğüne ilişkin izler bulunduğu yolunda rapor verildiğini, daha sonra da Adana Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüklerini kaydetti. Bir gün de burada tutulduktan sonra götürüldükleri Meydan Sağlık Ocağı'nda da benzer bir rapor verildiğini ifade eden Yılmaz Aslan, "polise direndikleri" iddiasıyla mahkemeye sevk edildiklerini ve tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldıklarını kaydetti.

Yılmaz Aslan, adliye çıkışında "parmak izlerinin alınacağı" gerekçesiyle yeniden Şakirpaşa Polis Karakolu'na götürüldüklerini belirterek, "Burada polisler hakaret edip bizi tekrar dövdüler. Karakoldan sonra tekrar Adana Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldük. Parmak izimiz alınarak akşam saat 22.00 sularında serbest bırakıldık" dedi. Murat Aslan ise gözaltında kulaklarının yırtıldığını belirterek şunları anlattı:

"Karakolda komiserle iki polis yanıma geldi. Komiser benim daha önce geçirdiğim bir kazada yaralanan kulağımı tutarak çekti, kulağım yırtıldı. Komiser ve polisler her yerime rasgele yumruk ve tekmeyle vurmaya başladılar. Yere düşünce polisler sırtıma vurmaya başladılar."

IHD Adana Şubesi'ne başvuran Yılmaz Aslan ve Murat Aslan, polisler hakkında Adana Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Basın Açıklamasında Gözaltına Alınanlar: 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunun yıldönümü nedeniyle Mersin'de düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınanların işkence gördüğü bildirildi. Mersin Temel Hak ve Özgürlükler Derneği'nde düzenlenen basın toplantısında konuşan Serpil Çalışır, gözaltına alınanların ölümle tehdit edildiğini söyledi. Çalışır, Ekmek ve Adalet dergisi çalışanı Şükran Söyleme'nin de cinsel tacize maruz kaldığını belirtti.

Servet Polat: IHD Ankara Şube Başkanı Ender Büyükçulha, 23 Aralık günü düzenlediği basın toplantısında, "19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunun yıldönümünden önce bombalı saldırı hazırlığı yaptıkları" iddiasıyla gözaltına alınan yedi kişinin işkence gördüğünü açıkladı. Büyükçulha, "Gözaltında 7 kişinin susma hakkını kullandıklarını ilişkin tutanaklar tutulmamıştır; avukatlarını aramalarına izin verilmemiş, işkence ve kötü muamele uygulanmıştır; öldürülmekle ve eşlerine tecavüz etmekle tehdit edilmişlerdir" dedi. Basın

toplantısında konuşan Servet Polat da, polislerin kendisini "eşini gözaltına alıp tecavüz etmekle" tehdit ettiklerini bildirdi.

Servet Polat, 19 Ocak 2004 tarihinde de evinden çıktıktan sonra yanına gelen iki polis tarafından ajanlık yapması için tehdit edildiğini açıkladı. Polat, şöyle konuştu:

"İşsiz olduğumu bildikleri için para teklifinde bulundular. 'Amirlerimizden emir aldık. Seni kazanacağız. Yoksa bundan sonra daha kötü olacak' dediler. Eşimin akşamları eve yalnız döndüğünü her an başına bir şey gelebileceğini belirttiler. Daha önce yaşadıklarımı basına yansıtmamdan dolayı da uyardılar. Eşimin ve benim can güvenliğimiz yok."

Selda Yeşiltepe, Mustafa Erol, Çetin Beyazdoğan: 20 Aralık günü gözaltına alınan Anadolu'nun Sesi radyosu Genel Yayın Yönetmeni Selda Yeşiltepe ve Çetin Beyazdoğan, 21 Aralık günü serbest bırakıldı. Selda Yeşiltepe, cezaevleri operasyonu nedeniyle AKP Gaziosmanpaşa İlçe Örgütü binası önünde yapılan basın açıklamasını izledikten sonra "kimlik göstermeyi reddettiği" iddiasıyla gözaltına alındıklarını bildirdi. Gözaltına alınırken dövüldüklerini ve yerde sürüklendiklerini anlatan Selda Yeşiltepe, kendileriyle birlikte gözaltına alınan Mustafa Erol'un ise İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde tutulduğunu kaydetti.

Toplantı ve Gösterilerde Dövülenler

Yıl içinde çeşitli nedenlerle düzenlenen çok sayıda gösteri, miting ve basın açıklamasına polis müdahale etti. Bu olaylarda yüzlerce gösterici, güvenlik görevlileri tarafından dövüldü, atılan gaz bombalarından zehirlendi. Polislerin şiddet kullanarak müdahale ettiği olaylara ilişkin bazı örnekler şöyle:

19 Ocak günü İstanbul Sirkeci Büyük Postane önünde toplanan kalabalık bir grup polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. HADEP İstanbul İl Başkanı Doğan Erbaş ve bir grup HADEP'linin Başbakanlığa telgraf çekmesinden sonra topluluğun dağılması sırasında müdahale eden polisler, 10'u kadın 22 kişiyi döverek gözaltına aldı. Olay sırasında dövülenler daha sonra IHD İstanbul Şubesi'nde basın açıklaması yaptı. Toplantıda konuşan İbrahim Orak, "Bir grup polisin arasına düştüm. Ellerimi arkadan bağlayarak, yere yattılar. Tekme tokat, yumruklarla vurup, bir yandan da küfrediyorlardı" dedi.

Batman'da Selma Beyazoğlu (40) adlı zihinsel özürli kadının, 15 Şubat günü KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinin yıldönümü nedeniyle düzenlenen gösteriye katıldığı gerekçesiyle polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldüğü bildirildi.

Eğitim-Sen üyesi öğretmenlerin 10 Mayıs günü, Milli Eğitim Bakanlığı ile Eğitim-Sen arasında imzalanan sözleşmede yer alan hükümlerin uygulanması istemiyle düzenlediği gösteriye polis müdahale etti. Milli Eğitim Bakanlığı'na yürüyüşe geçen öğretmenlerin yolu Kızılay'da polisler tarafından kesildi. Bunun üzerine öğretmenler yolu trafiğe kapatarak oturma eylemine başladılar. 2,5 saat kadar süren oturma eyleminin ardından polis barikatına yürüyen öğretmenler, panzerlerden sıkılan basınçlı su ile dağıtılmaya çalışıldı. Polisler, çok sayıda öğretmeni de topladı. Müdahale nedeniyle 11 Mayıs günü İçişleri Bakanlığı hakkında suç duyurusunda bulunan Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer, polislerin uyarıda bulunmadan saldırdığını söyledi.

İstanbul Tuzla organize sanayi bölgesinde toplu iş görüşmelerinde işverenlerin tutumunu protesto amacıyla 28 Mayıs günü gerçekleştirilen iki saatlik iş bırakma eylemine müdahale eden jandarmalar, Deriş İstanbul Tuzla Şube Başkanı Hasan Sonkaya ve Şube Sekreteri Musa Alyücel'i tartaklayarak gözaltına aldı. Sonkaya ve Alyücel aynı gün tutuklandı. Sonkaya ve Alyücel hakkında, "görevli memura mukavemette buldukları" iddiasıyla açılan dava 2 Temmuz günü Tuzla Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada, Sonkaya ve Alyücel tahliye edildi.

Diyarbakır'da "Barış Anneleri İnisiyatifi" üyesi kadınların 16 Haziran günü yaptığı basın açıklaması polisler tarafından engellendi. Kadınları tartaklayarak dağıtan polisler, Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı **Mikail Çağrıncı**'yı ağır bir biçimde dövdü.

Tunceli'de bulunan İnsan Hakları Heykeli hakkında Tercüman gazetesinde 18 Haziran günü yayınlanan "Kaldırın Bu İhanet Heykelini" başlıklı haberi protesto amacıyla 20 Haziran günü düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Olayda EMEP İl Başkanı Hüseyin Tunç, Genel-İş Sendikası Şube Başkanı **Hasan Çiçek** ve üç kişi tartaklanarak gözaltına alındı. Daha sonra sendika, dernek ve parti binalarına baskın düzenleyen polislerin bazı kişileri gözaltına aldığı bildirildi. Gözaltına alınan 20 kişi, bir süre sonra serbest bırakıldı.

DEHAP Diyarbakır İl Örgütü Kadın Kolları üyelerinin 19 Haziran günü "genel af" talebiyle AKP İl Örgütü önünde düzenlediği gösteriye müdahale eden polisler, aralarında parti yöneticilerinin de bulunduğu yaklaşık 60 kişiyi tartaklayarak gözaltına aldı. Aynı gerekçeyle Batman'da düzenlenen basın açıklamasında 15, Şırnak'ta da 18 kişi dövülerek gözaltına alındı.

Gözaltına alınanlardan **Bedriye Çiftçi**, polislerin kendisini yerde sürükleyerek arabaya bindirdiğini belirterek arabada da çok sayıda polis tarafından

dövüldüğünü söyledi. Çiftçi, "Arabanın içinde onlarca kişi beni aralarına alıp dövmeye başladılar. Rastgele en çok da kafama ve enseme vurdular. Bana, 'sen Ramazan'ın annesinin' deyip dövdüler. Oğullarıma işkence yapıp, ajanlık teklif ettiler. Oğlum şu an nerede ben de bilmiyorum. Bana ağza alınmayacak laflar ettiler" dedi. Çiftçi, Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde kendisine rapor verildiğini, ancak polislerin raporu elinden aldığını söyledi.

"Genel af" ilan edilmesi istemiyle 21 Haziran günü Şırnak'ın Silopi ilçesinde DEHAP ilçe binası önünde toplanan kadınların AKP İlçe Örgütü binasına yürümesini engelleyen polisler, göstericileri döverecek dağıttı. Olayda Kadın Kolları yöneticileri **Emine İnan** ve **Sabriye Buruntekin** gözaltına alındı.

Ölüm orucunda yaşamını yitiren Aysun Bozdoğan'ın ölüm yıldönümü nedeniyle İstanbul Taksim'de basın açıklaması yapmak isteyen gruba polis müdahale etti. Taksim İmam Adnan sokakta toplanan grubu zor kullanarak dağıtan polisler, 18 kişiyi döverecek, yerlerde sürükleyerek gözaltına aldı.

İHD İstanbul Şubesi'nde 2 Temmuz günü düzenlenen basın toplantısına katılan **Behlül Ocak**, **Serkan Yılmaz**, **Emrah Tiyar** ve **Uğur Atılğan**, "gözaltına alınırken ve polis araçlarına bindirildikten sonra dövüldüklerini, bir kişinin kafasının cop darbeleriyle yarıldığını ve polislerin olayı gizlemek için bu kişiyi araçtan attığını" bildirdiler.

F tipi cezaevlerini ve tecridi protesto amacıyla 29 Haziran günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Üsküdar'daki evinin önünde gösteri düzenlemek isteyen bir grup tutuklu yakını polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Erdoğan'ın evinin bulunduğu sokağa alınmayan TAYAD üyeleri ile polisler arasında çıkan taşlı sopalı çatışmada üç polis ve 35 gösterici hafif yaralandı. Polislerin çatışma sırasında, içinde TAYAD'lıların bulunduğu otobüse ve göstericilerin kaçtığı parka gaz bombası atması nedeniyle çok sayıda kişi de zehirlendi. Göstericiler arasındaki yaşlı kadınları, çocukları ve özürülleri de döven polisler, 10 kişiyi gözaltına aldı.

9 Temmuz günü "genel af" talebiyle düzenlenen gösteride Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e beyaz tülbent göndermek isteyen DEHAP Van Kadın Kolları üyeleri dövülerek gözaltına alındı. Kadınların suç duyurusu üzerine açılan soruşturma çerçevesinde, Eylül ayı içinde müştekilerin yeniden rapor almaları istendi. DEHAP Merkez ilçe Başkanı Saim Sürme, şunları söyledi:

"Gözaltında dövülmemizin ardından Van Araştırma Hastanesi'nden aldığımız raporları Cumhuriyet Savcılığı'na verdik ve polisler hakkında suç duyurusunda bulduk. Ancak aradan 2 ay geçtikten

sonra savcı bizi çağırarak, tekrar rapor almamızı istedi. Kollarımızı mühürleyip hastaneye sevk etti. Hastane adli kayıt defterinde adımın kayıtlı olmadığını gördük. Hastane yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunacağız.”

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlunun nikah töreninden önce gösteri düzenlemek isterken gözaltına alınan 28 EMEP üyesi, 12 Ağustos günü, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusu dilekçesinde, göstericilerin gözaltına alınırken polisler tarafından dövüldüğü bildirildi.

“KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın sağlık durumunun kötüleşmesine karşın girişimde bulunulmamasını” protesto amacıyla 14 Eylül günü Antep'te düzenlenen basın açıklaması polisler tarafından engellendi. Polislerin basın açıklaması ile ilgisi olmayan bir kişiyi de döverek gözaltına aldığı bildirildi. Aynı gün Adana'da gerçekleştirilen basın açıklamasından sonra dağılan gruba müdahale eden polisler çok sayıda göstericiyi dövdü. Polislerin havaya ateş açtığı olayda üç kişi gözaltına alındı. Daha sonra DEHAP İl Örgütü binasını kuşatan polislerin Orhan Baday adlı kişiyi de gözaltına aldığı öğrenildi.

İsrail'i protesto etmek amacıyla 24 Eylül günü İstanbul Taksim meydanında düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Göstericileri coplayarak ve biber gazı sıkarak dağıtan polisler yaklaşık 40 kişiyi gözaltına aldı.

6 Ekim günü Başbakanlık binası önünde, Irak'a asker gönderilmesi girişimlerini protesto amacıyla gösteri düzenleyen beş genç tartaklanarak gözaltına alındı.

Hükümetin, Irak'a asker gönderme kararı 19 Ekim günü İstanbul, İzmir, Ankara ve Kayseri'de düzenlenen gösterilerle protesto edildi. İstanbul'da Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu tarafından düzenlenen eyleme polisler biber gazı, köpekler ve copla müdahale etti. Göstericilerin de polislerle taşla karşılık verdiği olaylarda, 2'si ağır 12 kişi yaralandı, çok sayıda gösterici de gözaltına alındı. Acıbadem Köprüsü altında başlayan Halk Koşusu sırasında savaş karşıtı sloganlar atan TKP'liler polisler tarafından dövülerek gözaltına alındı. Köprüye Özgür-Der imzasıyla pankart asmak isteyen 43 kişi de gözaltına alındı.

İzmir'de savaş karşıtları tarafından Bornova Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenen mitingin ardından yürüyüş yapmak isteyen gruba polislerin müdahale etmesi üzerine çıkan olaylarda bir polis yaralandı, 15 kişi gözaltına alındı.

“Irak'a asker gönderme” kararını protesto amacıyla 12 Ekim günü İstanbul Kadıköy'de Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) tarafından düzenlenen

gösteride çok sayıda gösterici polisler tarafından dövüldü. Olayda, SDP üyesi Ateş Turan'ın kolu polisler tarafından kırıldı.

13 Ekim günü SDP Genel Başkanı Akın Birdal'la birlikte basın toplantısı düzenleyen Turan, “Çevik kuvvet polisleri kollarımızı bükerek araca götürüyorlardı. Hepimizin yüzüne tek tek gaz sıktılar. Arkadan gelen çevik kuvvet polisleri kolumu büküp dirseğime vurunca kolum kırıldı” dedi.

Altı saat gözaltında tutulduktan sonra savcılığa çıkarılmadan serbest bırakıldıklarını belirten Koçali de şunları söyledi:

“Polisin müdahale etmeden önce üç kere megafonla uyarıda bulunması gerekirdi. Hiçbir uyarıda bulunmadan doğrudan biber gazı kullandılar. Yetkililer de, bizi çevik kuvvetle karşı karşıya bırakıp kenara çekildiler. Bir sürü insanın burnunun yere çarpıldığına, ağızlarına biber gazı sıkıldığına tanık oldum. Ateş benim arkamdaydı. Polisler, kollarını büktiler. Ben, kollarımı tutan polislere ‘Bize neden böyle davranıyorsunuz. Ben sadece oğlumun Irak'ta ölmesini istemiyorum’ dediğimde arkadan bir çevik kuvvet; ‘Bu kadının da kolunu kırın’ diye emir verdi.”

Koçali ise “Bizi, yasal sorumluluklarını yerine getirmeden gözaltına aldılar. Herhangi bir uyarıda bulunmadan biber gazı ile arkadaşlarımızı bayılttılar. Kollarım ve bacaklarım çok kötü durumda. Çok uzun bir süre yerlerde sürüklendim; yarı baygındım” dedi.

KADEK lideri Abdullah Öcalan için 26 Ekim günü Diyarbakır'da düzenlenen bir gösteriyi zor kullanarak dağıtan polisler yaklaşık 20 kişiyi gözaltına aldı. Bu kişilerden Sudan Güven, Sait Demir, Resul Erkuş, Şilan Eminoğlu, Abdurahman Aksal, Ahmet Aslan, Önder Tekin, Özen Tekin, Özlem Tekin, İlkeye Bayrak, Şefika Demir, Zeynep Katar ve Umut Tekin yaralandı. Gözaltına alınanlardan Engin Kotay, Mehmet Yeşilbaş, Celalettin Birtane, Derya Karahan, Feriha Bayram, Telli Çiçek, Selahattin Aslan, Remziye Tekin, Selahattin Dündar, Abdullah Akengin ve Özgür Parti İl Başkan Yardımcısı Hayrettin Altun'un adı öğrenildi.

Irak'a asker gönderilmesini kararını protesto amacıyla 27 Ekim günü Manisa'da gösteri düzenleyen Celal Bayar Üniversitesi öğrencisi 50 kişi tartaklanarak gözaltına alındı.

KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın sağlık durumu ile ilgilenilmemesi nedeniyle 27 Ekim günü Adana'nın Seyhan ilçesinde gerçekleştirilen gösteride, göstericilerle polisler arasında çatışma çıktı. Olayda, çok sayıda kişi polisler tarafından dövüldü, yedi kişi gözaltına alındı.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı nedeniyle düzenlenen törenlere çağrılmayan DEHAP il örgütleri çeşitli

kentlerde “alternatif törenler” gerçekleştirdi. Şırnak DEHAP İl Örgütü’nün basın açıklaması nedeniyle toplanan grubu zor kullanarak dağıtan polisler, aralarında DEHAP Parti Meclisi üyesi Mefahir Altındağ ve İl Başkanı Resul Sadak’ın da bulunduğu çok sayıda kişiyi dövdü.

ÖDP üyesi Sinan Kayış’ın öldürülmesi nedeniyle 3 Kasım günü görülen davadan sonra adliye önünde basın açıklaması yapan ÖDP’liler polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. Olayda, müdahil avukatlarından Bahri Bayram Belen, Oya Meriç Eyüboğlu, Murat Altundere ve bir polis memuru yaralandı. Hastaneye kaldırılan yaralılarından Altundere’nin kafasına aldığı cop darbeleri nedeniyle bilincinin kapalı olduğu öğrenildi.

KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın sağlık durumu ile ilgilenilmemesi nedeniyle 5 Kasım günü Şırnak’ın Dicle ilçesinde DEHAP’lı kadınlar tarafından düzenlenen gösteri zor kullanılarak dağıtıldı.

Gösteride polisler tarafından dövülen kadınlardan DEHAP Cizre Kadın Kolları Başkanı **Özlem Güven, Sاریa Ölmez ve Sıdıka Aşık**, 8 Kasım günü suç duyurusunda bulundular. Sıdıka Aşık, “Basın açıklaması sırasında polisler saldırmaya başladı. Özellikle yaşlı ve kendisini koruyamayacak durumda olan insanları çok kötü dövdüler. Dağılmamıza rağmen arkımızdan gelerek bizi dövüyorlardı. Beni saçlarımdan yakalayarak yerde sürüklediler. Sonra yerde tekmelediler. Ayrıca bize taşlarla da saldırdılar. İki yaşlı kadını panzere koyup tehdit ettiler. Yaralanmamıza rağmen hastaneye gitmemizde zorluk çıkardılar. Yolda önümüzü kesip, bize küfür ettiler” dedi.

Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) kuruluş yıldönümü nedeniyle 6 Kasım günü çok sayıda kentte protesto gösterileri düzenlendi. Ankara’da Kızılay meydanında düzenlenen gösteride, polisler öğrencilere saldırdı. Öğrencilerin de karşılık verdiği olaylar sırasında polisler, çok sayıda öğrenciyi acımasızca dövdü. Kızılay meydanından kaçan öğrencileri Maltepe ve Sıhhiye yönlerinde de izleyen polislerin attığı gaz bombaları yüzlerce kişinin zehirlenmesine neden oldu. (*Bkz. Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü*)

Diyarbakır’da 9 Kasım günü düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Olayda polisler tarafından dövülen **Abdurahman Çiçek, Bedriye Çiftçi, Veysi Unat, Mehmet Akın, Mustafa Deniz, İsmail Dindar, Cevdet Karayıl** ve soyadı öğrenilemeyen **Şehmus** adlı kişi yaralandı, **Özgür Teke** ve **Sabri Keklik** adlı kişiler de gözaltına alındı.

DEHAP’ın 17 Kasım günü Diyarbakır’da düzenlediği mitingde Abdullah Öcalan lehine slogan atan bazı kişiler, polisler tarafından dövüldü. Mitingin sona

ermesinden sonra slogan atarak kent merkezine doğru yürüyüşe geçen gruba müdahale eden polisler, çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Göstericilerin polislere taş atması üzerine çıkan çatışmada da bazı kişiler yaralandı.

Eski Olaylar

2003 yılından önce yaşanmasına karşın, ancak 2003 yılı içinde kamuoyu gündemine gelen, bu nedenle TIHV’nin daha önceki raporlarında yer almayan bazı olaylardan örnekler şöyle:

Muhittin Canbay: 1995 ile 2000 yılları arasında birçok kez gözaltına alınan Muhittin Canbay, gördüğü işkenceler nedeniyle “kronik böbrek yetmezliği”ne yakalandığını bildirdi. Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi’nde haftada üç kez diyaliz makinesine bağlanmak zorunda olduğunu kaydeden Canbay, şunları söyledi:

“1994 yılına kadar Lice’nin Güçlü köyünde oturuyorduk. 1994 yılının Mart ayında askerler köyümüzü yakınca Diyarbakır’a göç etmek zorunda kaldık. Göç ettikten sonra defalarca gözaltına alınarak işkenceden geçirildim. Köyümüz yakıldıktan sonra Diyarbakır’a geldik. Diyarbakır’a geldikten sonra ‘PKK’ye yardım’ iddiasıyla sürekli gözaltına alınmaya başladık. İlk gözaltına alındığımda Emniyet Müdürlüğü’nde 24 gün işkence gördüm. Daha sonra kısa aralıklarla sürekli gözaltına alınarak işkenceden geçirildim. 1996 yılının Aralık ayında babam Mehmet Canbay’la birlikte gözaltına alındık. Gözaltında babamın kalbine silah dipçigiyle vurulunca babamın kalbi zedelendi. Polisler o zaman bizi doktora götürdü. Doktor kalp zedelenmesinin meydana geldiğine dair rapor verdi. Ancak polisler raporu bizden zorla aldılar. Babam gözaltından çıktıktan 6 ay sonra kalp zedelenmesinden yaşamımı yitirdi.”

2000 yılı sonunda gözaltına alındığımda da işkence nedeniyle durumu ağırlaşınca doktora götürüldüğünü anlatan Canbay, doktorların “böbreklerinin çürüdüğünü” söylemesi üzerine polislerin “Artık seninle işimiz bitti, gidebilirsin” dediğini ve daha sonra gözaltına alınmadığını kaydetti. Kızkardeşinden kendisine böbrek nakli yapılacağını ancak masrafları karşılayacak durumda olmadıklarını kaydeden Muhittin Canbay, “Valiliğe başvurdum. Kısa bir süre sonra yetkililer çağırarak bana, ‘sen teröristsin sana hiçbir yardım yapmayacağız’ dediler, daha sonra da beni azarlayarak gönderdiler” dedi.

Hacı Tokay: Şırnak’ın Silopi ilçesinde 5 Haziran 1999 tarihinde gözaltına alınan Hacı Tokay’ın işkence nedeniyle ruh sağlığının bozulduğu ve “şizofreni başlangıcı” teşhisi konulduğu bildirildi. Gözaltına alındığında 17 yaşında olan Hacı Tokay’ın babası İsa

Tokay şunları anlattı:

“Oğlum Görümlü köyünde korucular tarafından gözaltına alınarak, İlçe Jandarma Taburu'na götürüldü. Bir süre kendisinden haber alamadık. Silopi ve Şırnak Emniyet Müdürlüğü'nde kaldı. Gözümün önünde işkence yaptılar. Elektrik şoku, kulaklarından elektrik verme gibi işkence yöntemleri vardı. Ayrıca üzerinde naylon eritilmiş, vücudundaki tüyler ateşe verilmiş ve tırnakları çekilmişti. 21 gün gözaltında kaldıktan sonra 'örgüt üyeliği' iddiasıyla tutuklandı. 2.5 ay Midyat Kapalı Cezaevi'ne kaldıktan sonra DGM'de ilk duruşmada yaşımın küçük olması ve delil yetersizliği nedeniyle serbest bırakıldı. Ardından da beraat etti. Tahliye edildikten sonra 15 gün boyunca kendine gelememi. Onu Mardin'de bir doktora götürdük. Doktor, oğlumun psikolojisinin bozulduğunu söyleyerek, 'şizofreni başlangıcı' teşhisi koydu. Doktor tedavi olması halinde belli oranda iyileşebileceğini söyledi.”

İsa Tokay, Hacı Tokay'ı parasızlık nedeniyle tedavi ettiremediklerini belirterek, “Geçenlerde yeşil kart başvurusu yaptık. Silopi Emniyet Müdürlüğü'ne giden bir akrabamıza 'o teröristti, ona nasıl yeşil kart verelim' demişler. Kaymakamlığa, Şırnak Valiliği'ne gittik ama sonuç alamadık” dedi.

Hamdi Çiçek: Suriye'de “KADEK üyesi olduğu” iddiasıyla tutuklanan Hamdi Çiçek adlı kişinin 1 Ocak günü Türkiye'ye iade edildiği bildirildi. Avukat Hüseyin Cangir, Çiçek'in Mardin Cezaevi'nde tutuklu bulunduğunu ve TCY'nin 125. maddesi uyarınca yargılanacağını belirterek, şunları söyledi:

“16 Ağustos 2002 tarihinde Suriye'de Derik ve Kamışlı arasında 11 arkadaşı ile birlikte yakalanmış. Tutuklu kaldığı süre içinde de kötü muamele ve işkence görmüş. Tek başına karanlık bir hücrede elektrikten askıya, akla gelebilecek bütün işkence yöntemleri uygulanmış. 1 Ocak günü Hatay Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan Türkiye'ye teslim edilmiş. Burada bir gece gözaltında kalmış. Daha sonra Mardin Savcısı'nın isteği üzerine Mardin Emniyet Müdürlüğü'ne getirilmiş. Üzerine 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen birkaç eylemi yıkmışlar. Türkiye'de fiziki işkenceye maruz kalmadı. Ancak psikolojik baskı ve tehditle bazı ifadeler kabul ettirilmiş kendisine. Sağlığı iyi. Sadece bazı suçlamaları kabul etmesi için tehdit edilmiş.”

Oğlu Suat Çiçek de, babasının 1993 yılına kadar birçok kez gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü, üç kardeşinin öldürülmesi üzerine Suriye'ye geçtiğini söyledi.

Muhammet Bayramlı, Aziz Mahmut Çınar, Dicle Çınar: “Ankara'nın Mamak ilçesinde KADEK lideri Abdullah Öcalan için düzenlenen gösterilere katıldıkları, bazı

yerlere molotof kokteyli attıkları ve yasadışı örgüt üyesi oldukları” iddia edilen Muhammet Bayramlı, Aziz Mahmut Çınar ve Dicle Çınar hakkında açılan dava 7 Nisan günü Ankara DGM'de başladı. Duruşmada savunmasını yapan Muhammet Bayramlı, gözaltında polislerin kendisine baskı yaptığını ve Necip Hablemitoğlu (18 Aralık 2002) cinayetini üstlenmeye zorlandığını bildirdi.

Aziz Mahmut Çınar ise polisler tarafından götürüldüğü sırada suçunun ne olduğu sorduğunu, polislerin bunun üzerine gülererek “Merak etme biz sana bir suç buluruz” dediklerini ifade etti. Çınar, “Benden Hablemitoğlu cinayetini üstlenmemi istediler. Kabul etmedim. Bunun üzerine polisler, 'Arkadaşların cinayeti üstlendiler senin de gözcülük yaptığını söylediler' dediler, ancak buna rağmen suçlamaları kabul etmedim” dedi. Gözaltında kendisine işkence yapıldığını anlatan Çınar, polislerin suçlamaları kabul etmemesi halinde yeğeni Dicle Çınar'ı öldürmekle tehdit ettiğini söyledi. Çınar, yeğeninin baygın bir halde kendisine gösterilmesinden etkilenecek kendisine yöneltilen suçlamaları kabul ettiğini ve Hablemitoğlu'nun öldürüldüğü yerde düzenlenen tatbikatta polislerin söylediklerini yaptığını ifade etti.

Dicle Çınar da şunları söyledi:

“Kalbim delik olduğu için yarım insan olduğumu söyledim. Gözaltındayken kalbim sıkıştı. Amcam da bunu gördü. Ben suçlamayı kabul etmedim. Fakat Savcının, polislere 'Ne biçim ifade almışsınız?' şeklinde kızması üzerine beni Emniyet'e geri götürdüler. Bana yazacakları ifadeyi imzalamamı söylediler: Ben de içeriğini bilmediğim ifadeyi imzalamayacağımı söyledim. Onlar, 'Savcıda da aynıyı tekrar et' dediler. 3 gün boyunca yapılan işkencelere dayanamayarak ifadeyi imzaladım. Ayrıca, 'Mahkemeye çıktığında her şeyi kabul et. Etmezsen ailen dışarıda, hepsini gözaltına alırız' şeklinde tehditlerde bulundular”

Avukat Mehmet Selam Enez, müvekkillerinin kendilerine yapılan işkenceyi utandıkları için açıkça anlatamadıklarını belirterek, müvekkillerinin cople taciz edildiğini ve cinsel organlarına elektrik verildiğini söyledi. Duruşma 5 Mayıs gününe ertelendi.

Ayhan Tokcan, Hüseyin Gökhan Kanat, Mehmet Artan: “Susurluk davasında hapis cezasına mahkum edilen Ali Fevzi Bir'i kaçıran fide istedikleri” gerekçesiyle İstanbul Kağıthane eski Emniyet Müdürü Ayhan Tokcan ve 8 sanık hakkında açılan davaya, 15 Temmuz günü İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Tokcan ifadesinde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Şube Müdürlüğü'nde sorgulandığını belirterek “Polis bana işkence yaparak

zorla tutanak imzalatıldı. Suçlamayı kabul etmiyorum. Polis kendi düzenlediği senaryoyu bize zorla kabul ettirmeye çalıştı. Organize Suçlar Şubesi tarafından alınan ifadelerimiz sırasında lehimize olan deliller hiç toplanmadı” dedi. Sanıklardan Hüseyin Gökhan Kanat ve Mehmet Artan da, 8 gün boyunca işkence gördüklerini bu nedenle ifadeleri imzalamak zorunda kaldıklarını belirttiler. Duruşmada, Mehmet Artan, Mustafa Genco, Şemsettin Başak, Kenan Çarpuk ve Metin Kanat tahliye edildi.

Osman Altunhan: Osman Altunhan adlı genç, 2000 yılında askerliğini yaptığı Sivas'ta “dövüldüğü, bu nedenle ruh sağlığının bozulduğu” gerekçesiyle Milli Savunma Bakanlığı aleyhine 200 milyar liralık maddi ve manevi tazminat davası açtı. Diyarbakır nüfusuna kayıtlı Osman Altunhan, 24 Aralık 2000 tarihinde askerliğini yapmak için Sivas 5. Piyade Er Eğitim Tugayı, 2. Makineli Tüfek 1. Tabur, 2. Bölük Komutanlığı'nda er olarak göreve başladığını, burada komutanları tarafından dövüldüğünü bildirdi. Yere düştüğü için dövüldüğünü anlatan Altunhan şunları söyledi:

“Astsubay ve asteğmen kafama tekmeler vurdu. Yediğim tekmeler nedeniyle sağlığımı kaybettim. Fiziki olarak dengem bozuldu, psikolojim sarsıldı, konuşmalarım ve insanlarla ilişkilerim değişti”.

İzmir Asker Hastanesi Psikiyatri Bölümü'nde yapılan kontrol sonucu 6 ay hava değişimine çıktığını belirten Osman Altunhan, askerliğine Edremit'te devam ederken hastalığının sürmesi üzerine kendisine “kronik nitelik kazanmış nevrotik kişilikte adaptasyon bozukluğu” teşhisi konulduğunu ve “askerliğe elverişli olmadığına” ilişkin rapor verilerek 12 Aralık 2001 tarihinde terhis edildiğini söyledi.

İşkence Davaları

Manisa Davası: Kamuoyunda “Manisa davası” olarak bilinen işkence davası, yıl içinde zamanaşımı (25 Haziran 2003) doldurma çabalarına karşın sonuçlanabilirdi. Davanın 2002 yılı Ekim ayında sonuçlanmasından¹⁰ sonra, karar aylarca sanıklara tebliğ edilemedi. Kamuoyundan gelen tepkilerle tebliğ işleminin tamamlanmasıyla dosya Yargıtay'a gitti.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Ocak ayında hazırlanan tebliğnamesinde hapis cezasının onanması istendi. Dava, Nisan ayında Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nde sonuçlandı.

Davanın Yargıtay'da görüşülmesi sırasında zamanaşımı süresini doldurma çabaları yeniden gündeme geldi. Sanık polisler, görev yerleri ve adresleri belli olmasına karşın, tebligat için kendilerini arayan polisler tarafından “yerlerinde bulunamadılar”. Zamanaşımı süresini doldurma

girişimleri; kamuoyunun konuya ilgisi, Yargıtay 8. Ceza Dairesi üyesi Hamdi Yaver Aktan ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun çabalarıyla aşılabildi.

Polislerin “yerlerinde bulunamaması”nın gazetelere yansımaları üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Feyzullah Arslan, 14 Mart günü düzenlediği basın toplantısında şunları söyledi:

“Tebliğat¹¹ sorunu öncelikle savcılığı ilgilendiriyor. Nerede tıkanma oldu, biz de bilmiyoruz. Manisa davasında 7 ila 10'ar yıl hapse mahkum olan polisleri biz de arıyoruz. Kayıtlarda ceza alan bu personele tebliğat yapılmadığına dair herhangi bir kayıt yok. İhmal edildiğine dair de bir kayıt yok. Biz de çok merak ediyoruz ama konu tamamen Emniyet'in dışında. Tebliğat işlemleri savcılık kanalıyla yapılıyor. Ama bir tıkanma söz konusu ise savcılarımız görevini ihmal edenler hakkında TCY'nin 230 ve 240.

¹⁰ Manisa Ağır Ceza Mahkemesi, polisler hakkında 12 Mart 1998 tarihinde beraat kararı verdi. Yargıtay'ın bu kararı “sanıkların işkencede aktif rol aldıkları” görüşüyle bozması üzerine yinelenen yargılama da 27 Ocak 1999 tarihinde beraatla sonuçlandı. Mahkemenin kararında direnmesi nedeniyle dosyayı ele alan Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 15 Haziran 1999 tarihinde beraat kararını bozdu. 15 Kasım 2000 tarihinde üçüncü kez sonuçlanan davada, mahkeme, sanıklara önce her mağdur için ayrı ayrı 12'şer ay hapis cezası verdi, daha sonra bunu 10 aya indirdi. Buna göre, Turgut Demirel 5 yıl, Turgut Özcan 5 yıl 10 ay, Atilla Gürbüz 8 yıl 4 ay, Halil Emir 10 yıl 10 ay, Levent Özvez 10 yıl, Engin Erdoğan, Fevzi Aydoğ, Musa Geçer, Mehmet Emin Dal ve Ramazan Kolak 9 yıl 2'şer ay hapis cezasına mahkum edildi. Karar, yasanın öngördüğü cezanın alt sınırında olduğu için polisler tutuklanmadı. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2 Mayıs 2001 tarihinde usul eksiklikleri nedeniyle bu kararı bozdu. Yeniden başlayan yargılamada, sanık avukatlarının sürekli davadan çekilmesi, Adli Tıp Kurumu raporlarına itiraz gibi zamanaşımı süresini doldurma çabaları sergilendi.

Son olarak 16 Ekim 2002 tarihinde sonuçlanan davada, Halil Emir, TCY'nin 243. maddesi uyarınca 10 yıl 10 ay, Levent Özvez 10 yıl, Engin Erdoğan, Mehmet Emin Dal, Ramazan Kolak ve Fevzi Aydoğ 9 yıl 2 ay, Komiser Atilla Gürbüz ve polis memuru Musa Geçer 8 yıl 4 ay, Turgut Özcan 5 yıl 10 ay, Turgut Demirel de 5 yıl hapis cezasına mahkum edildi.

¹¹ Manisa davasına ilişkin tartışmaların sürdüğü dönemde Tebliğat Yasası'nın değiştirilmesi gündeme geldi. Mart ayında hazırlanan yasa tasarısında özetle şu değişikliklerin yapılması öngörüldü:

Tebliğ yapılacak kişi adresine bulunmazsa, tebliğ aynı konutta oturan kişilere veya varsa hizmetçilerinden birine de yapılabilecek. Yasadaki “hüviyet” sözcüğü “adı ve soyadı” şeklinde değiştirilecek. Böylece adı ve soyadı saptanan kişiye tebliğat yapılabilecek. Adresini değiştirip yeni adresini bildirmeyen ve yeni adresi de saptanamayan kişilere de tebliğatın yapılmış sayılması için “tebliğin, eski adreste kapağı yapıldığı tarihten itibaren 15 gün sonra yapılmış sayılması” düzenlemesi getirilecek. Tebliğ belgesinin muhtar, ihtiyar heyeti üyeleri ya da zabıtaya tesliminde, belgeyi kabul etme zorunluluğu getirilecek. Yurtdışında yaşayanların tebliğ belgesini almaması ya da siyasi temsilciliğe gelmesine rağmen almaktan kaçınması halinde de tebliğ yapılmış sayılacak. Tebliğatların muhatabına ilettilmesine herhangi bir şekilde engel olmak da dahil, yasaya uymayanlara para ve hapis cezası verilebilecek.

Yasa tasarısı 15 Mart günü TBMM Adalet Komisyonu'nda kabul edildi. Komisyonunda yapılan değişiklikle aynı konutta oturan aile fertlerine de tebliğat yapılabilmesine olanak tanındı.

maddeleri uyarınca işlem yapmak durumunda. Bu konu bizi de rahatsız ediyor. Böyle bir şeye muhatap olmak istemiyoruz. Biz bu konuda suçlanmak istemiyoruz ve eksik de bırakmak istemiyoruz.”

Avukat Sabri Ergül ise zamanaşımını doldurma çabaları konusunda şu örnekleri verdi:

“Mahkemenin 2002 Ekim ayında verdiği kararın ardından, 31 Ekim 2002 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde görevli olan sanığa tebligat gönderildi. Amiri, adı geçen kişinin Çankaya Emniyet Müdürlüğü'ne tayin edildiğini söyledi. Tebligat bu kez Çankaya'ya yapıldı. Orada olmadığı anlaşılınca, 5 Şubat 2003'te yeniden Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne yazı yazıldı. Aynı amir, bu kez sanığın 1 Mart'a kadar izne çıktığını söyledi. 26 Şubat'ta, valilik kararıyla, Emniyet'e gittik. Sanık izinli değil aksine Emniyet binasındaydı. Kendisini bulduk ve tebligatı verdik. Bu tebligatı verene kadar dört ay geçti. Benzer olay, İzmir Emniyet Müdürlüğü'nde de yaşandı. Amirleri, sanığın Bornova'da olduğu söyledi. Aylar sonra sanığın İzmir Emniyeti'nde olduğu anlaşıldı. Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'nden emekli olan bir polis ise Osmaniye'ye yerleşti. Ancak, Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'nden verilen adres, boş bir tarlaya çıkıyor.”

Polis memurluğundan komiserliğe terfi eden bir sanığın Van Emniyeti Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde görev yaptığını söyleyen Ergül, bir türlü bulunamayan diğer polislerin de Manisa Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Kayseri Kocasinan Emniyet Müdürlüğü ve Hatay Terörle Mücadele Müdürlüğü'nde görev yaptıklarını bildirdi.

Yargıtay Kararı

Tebligat Yasası'nda yapılan değişiklik nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın tebliğnamesinin sanıklara tek tek bildirilmesi işleminin Mart ayında tamamlanmasının ardından Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 4 Nisan günü kararını açıkladı.

Yargılanan 7 polise güçlülük de olsa tebliğnameleri tebliğ eden Daire, üç polise bir türlü ulaşamadı. Daire, sanıkların mahkemeye bildirdiği eski adreslere tebligat yaptı ve bu bildirimleri Yargıtay'daki “ilan tahtası”nda 1 ay süreyle asılı tutarak tebliği yapılmış saydı. Bazı polisler şö şekilde tebligat yapılabilir:

Halil Emir: Eski adresi olan Manisa Emniyeti'ne tebligat yapıldı, ancak emniyetten postacıya artık orada olmadığı bilgisi verildi. Postacı, Yargıtay'ın talimatı üzerine, tebligatı emniyetin kapısına astı. Tebligatın bir parçası da Yargıtay'daki “ilan tahtasına” asıldı. Emir, Yargıtay'a dilekçeyle yeni bir adres bildirdi. Yapılan incelemede Emir bu adreste de bulunamadı.

Levent Özvez: Gaziantep'teki adresine tebligat yapıldı. Baldızı Zeynep Karaibişoğlu, Özvez'in Almanya'da, Hollandische-Str. 138 Kassel/Almanya adresinde oturduğunu söyledi. Karaibişoğlu, tebligatı bu gerekçeyle almayınca, postacı tebligatı bahçeye bıraktı. Yargıtay da “ilan tahtası”na tebligatı astı.

Turgut Özcan: Eski adresi olan Ankara Emniyeti'ne gidildi. Buradan, Yargıtay Başsavcılığı'nda görev yaptığı söylendi. Özcan'ın burada olmadığı anlaşılınca emniyet, “Mart ayına kadar yıllık izinde” dedi. 26 Şubat'ta emniyette “bulunarak” tebligat yapıldı.

Yargıtay kararında, “Anayasa'da ve uluslararası sözleşmelerde işkence suç sayılmıştır. Adli Tıp ve hastanede yaptırılan muayene ve tetkikler, sorgulama yöntemleri ve veriler nazara alındığında; tüm mağdurların gerek psikolojik, gerek fiziki yönden doktrinde ve uygulamada benimsenen işkence nitelemesi boyut ve yoğunluğunda şiddet, haysiyet kırıcı, zalimane eylemlere maruz kaldıkları anlaşılmış, bu olaydan sonra bir kısım mağdurların intihara kalkıştığı, bir kısmının tüberküloz hastalığına yakalandığı, bir kısmının da sürekli psikolojik tedaviye muhtaç kaldığı belirlenmiştir” denildi.

Yargıtay'ın kararı onama gerekçesi, 8 Nisan günü açıklandı. “Mağdurlara suçlarını söyletebilmek için sürekli biçimde” işkence yapıldığı anlatılan gerekçede, sanık polislerden Levent Özvez'in adresine 4 Şubat günü tebligat yapılırken, baldızının sanığın yurtdışında olduğunu söylediği, ancak dosyadaki pasaport fotokopisinden Levent Özvez'in tebligatın yapılmasından bir gün sonra yurtdışına çıktığının anlaşıldığı, bu yüzden sanığın eski adresine yeniden yapılan tebligatın geçerli sayılarak işlemin bitirildiği anlatıldı.

İnfaz Yasası uyarınca, 9 yıl 2 ay hapis cezasına mahkum edilen Engin Erdoğan, Fevzi Aydoğ,

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, İstanbul Barosu'nun 125. kuruluş yıldönümü nedeniyle 1 Nisan günü düzenlenen “Yargı Reformu ve Yargı Sorunları Sempozyumu”nda yaptığı konuşmada şöyle dedi:

“Manisa davası gerçekten Türk yargısının mutlaka çözmesi gereken bir sorun ve hatta daha da ileri gidersek bir onur meselesi olmuştur. Ben şunu ifade edebilirim, dosyadaki tebligatlar tamamlanmıştır. Sanıyorum ki bugünlerde davanın zamanaşımına uğramasını önleyecek biçimde bu dava mutlaka sonuçlanacaktır. Bu konuda inanarak, güvenerek ve bilerek beyanda bulunuyorum. Türkiye böyle bir ayıbı hak etmemiştir. Böyle bir ayıpla kesinlikle karşılaşmayacaktır.”

Mehmet Emin Dal ve Ramazan Kolak 3 yıl 8 ay, Levent Özvez 4 yıl (10 yıl hapis cezası), Turgut Demirel 2 yıl (5 yıl hapis), Turgut Özcan 2 yıl 4 ay (5 yıl 10 ay hapis), 8 yıl 4 ay hapis cezası alan Atilla Gürbüz ve Musa Geçer 3 yıl 4 ay, Başkomiser Halil Emir 4 yıl 4 ay (10 yıl 10 ay hapis) cezaevinde kalacak. Polisler meslekten de ihraç edilecek.

Polislerin Açıklamaları

Kararın açıklanmasından sonra bir araya gelip gazetecilerle konuşan polisler, ceza almalarında Avrupa Birliği'nden, özellikle de Almanya'dan gelen baskının rol oynadığını savundular. Polisler, işkence mağduru gençlerden birinin "kendisine işkence yapılmadığı" yolundaki mektubu da dahil olmak üzere kendileri lehine 27 belgenin dosyadan kaybolduğunu da iddia ettiler.

Milliyet gazetesinde 8 Nisan günü yayınlanan habere göre, polisler, "sistemin kurban olarak kendilerini seçtiğini" savundular.

Habere göre, polisler (özetle) şunları söylediler:

Başkomiser Halil Emir: Bunun gibi siyasi davalarda hukuki delil aranmaz. Beraatımıza karar veren yerel mahkemeye güçleri yetmeyince Yargıtay'dan karar aldılar. İstanbul Adli Tıp'tan Şebnem Korur Fincancı, gençleri görmeden işkence gördüklerine ilişkin rapor verdi. Yargıtay da kabul etti. Aynı kişi, Umut Davası'nda da rapor verdi, ama devlet kabul etmedi. Hizbullah değil de polis yargılandığı için mi böyle oldu? Ben 130 ay değil 1030 aya da mahkûm olsam, ülkemi şikâyet etmezdim, ama adaletli davranılmadığı için AİHM'ye gideceğiz.

Aklanayım diye düşünmüyoruz. Suçlu değilim. Davayı zamanaşımına sokmaya da çalışmadık. Suçluların içinde öğretmen var. Örgüt suçundan yatmış olanlar var. Milletvekili Sabri Ergül'ün arkadaşının oğlu var.

Ramazan Kolak: Avukatımla bugün Yargıtay'a gittim. Münire (Apaydın) adlı mağdurun el yazısı, "suçlu olmadığımızı belirten" dilekçesi, buna ilişkin

Dün işkence ilk kez mahkûm oldu (Can Dündar/Milliyet-5 Nisan 2003)

Manisa'da işkence gören gençlerden biri, geçenlerde karakola düştü.

Polis kendisini dosyasından tanıdı. Bu kez iyi davrandı. Ve sorguda, "Boşa uğraşıyorsunuz. Devlet nasıl olsa bunu zamanaşımına uğratacak" dedi.

Devlet, dün bu "son umut"u yıkmış ve 7.5 yıllık bir utanç dosyasını kapatmıştır.

Yargıtay, işkenceci 10 polisin cezasını, zamanaşımına 3 ay kala onayarak "Ankara'da hâkimler var" dedirtmiştir.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in alkışlanacak açıklaması tarihi önem taşıyor:

"Şu andan itibaren işkence yapmaya kalkışacak olanlar 9 defa düşünmelidir."

Aynı açıklamanın İçişleri Bakanı tarafından da dile getirilmesini ve halen 5'i görevde olan 10 işkencecinin bir an önce cezalandırılmasını bekliyoruz. (...)

***

İlk gününden bu yana, bir gazeteci, bir yurttaş, bir baba, bir insan olarak takip ettiğim bu davamın öğrettiklerini özetlemek istiyorum:

Öncelikle görüldü ki, Türkiye'de işkence sistemattir.

Bu teşhis, yalnızca içeri giren istisnasız herkesin en azından kaba şiddet ve hakaret tezgâhından geçirildiği teşhisinden kaynaklanmıyor; aynı zamanda işkencecilerin görünmez bir kalkan tarafından kollanmasıyla da açığa çıkıyor. İşkencenin kanıtlanamaması, ifadelerin aylarca alınmaması, tebligatların yıllarca yapılamaması, işkencecileri "devlet koruması altındayız" zanniyle cesaretlendiriyordu.

Yargıtay, bunu caydırmaya çevirmiştir.

Artık işkenceci, yaptığıının yanına kalmayacağını, eziyet ederse içeride yatacağını ve Türkiye'nin mahkûm olacağı tazminatın kendi cebinden çıkacağını bilecektir.

Ayrıca işkence, Yargıtay içtihadına girip ayrıntılarıyla tanımlandığından bundan böyle daha kolay cezalandırılacaktır.

***

Bu davayı kamuoyu kazanmıştır.

Zafer tacını, öncelikle işkence gören gençler hak etmiştir. Onlar, yaşadıkları dehşeti cesaretle anlatıp duruşma salonlarında (aileleriyle birlikte) dimdik durarak bu insanlık suçunun hesabını sordu.

Avukatları yıllarca yılmadan müthiş bir hukuk savaşı verdi.

Sabri Ergül, kendini bu davaya adayarak, bir milletvekilinin ne büyük işlev görebileceğini kanıtladı.

Basın, davayı titizlikle takip ederek kamuoyunu uyanık tuttu.

Davaya ekimdeki AB İlerleme Raporu'nda değinilmesi ve Dışişleri'nin devreye girmesi çözümü hızlandırdı.

Türkiye gördü ki Manisa'da masaya yatırılan, sadece 10 gencin değil, kendisinin de istikbalidir. (...)

ekspertiz raporu hâkimlerin önüne giden dosyada yok. Daha önemlisi dosyada iki karar var. Birinde bizim haklı yönlerimize işaret ediliyor. Diğerinde aldığımız cezalar var. Lehimize olan her şey dosyadan çıkartılmış.¹²

Halil Emir: Biz mahkemeye tebligat adreslerimizi bildirdik. Benim yeni adresime gelmiş, yokmuşum. Olmayabilirim.

Gerçeği söyleyelim. Avrupa bize karşı değil. Almanya karşı. Bunlar DHKP-C lideri Dursun Karataş'la anlaşmış. Almanya onu yakalamıyor, o da militanlarını Bergama'da altın çıkartılmasına karşı çıkan köylüleri kışkırtmak için kullanıyor. Almanya altın için bastırıldı. AB'yi de onlar bu şekilde yöneltti.

Halil Emir (Türkiye'de işkence var mı sorusu üzerine): Orası polis merkezi. Dışarıdan gelen kişileri kimse halıyla karşılamıyor. Bizim çizdiğimiz çizgi değil. Bazı kurallar vardır. İşkence var ya da yok diyemem. Varsa devlet yakalasin. Bunu söylemeye mezun değilim.

Fevzi Aydoğ: Bizim arkamızda kimse yok. "Bunlar gariban dört polis" dedikleri için böyle oldu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Feyzullah Arslan, 11 Nisan günü düzenlediği haftalık basın toplantısında, gazetecilerin Manisa davasıyla ilgili sorularını yanıtladı. Polislerin "Emniyet bize sahip çıkmadı" sözleri anımsatılan Arslan, şunları söyledi:

"Siz 'Sahip çıkıyorsunuz' diye suçluyordunuz, şimdi karşı taraf 'Sahip çıkmıyorsunuz' diye suçluyor. Hangisi doğru ben de anlayamadım. Biz kesinlikle ve kesinlikle iyiye sahip çıkarız. Hiçbir zaman kötüye sahip çıkmayız. Doğruya sahip çıkarız, yanlışta sahip çıkmayız. Bu demek değil ki birilerini suçluyorum. Hep doğrudan ve iyiden yanayız, kötüyü de tasvip etmiyoruz. Ama kimseye de 'kötü' demiyoruz, deme hakkına sahip değiliz. Ama görevimiz iyilikleri getirmek, kötülükleri götürmek, insanlara yardım etmek, zarar vermemektir. Bizim şiarımız, çalışma sistemimiz, hizmet politikamız bu."

Polisler, 8 Nisan günü "karar düzeltme" istemiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurdu. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı da, Halil Emir, Ramazan Kolak, Musa Geçer, Engin Erdoğan, Turgut Özcan ve Atilla Gürbüz'ün "karar düzeltme" istemini 14 Nisan günü reddetti. Bu kararlar birlikte polisler hakkındaki Türkiye'deki iç hukuk yolu tüketmiş oldu.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, karar düzeltme istemini reddettikten sonra dosyayı, infazın yapılması için suçun işlendiği Manisa Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdi.

Turgut Demirel ve Levent Özvez, Nisan ayının son

günlerinde Cumhuriyet Savcılığı'na teslim oldu. Halil Emir, Atilla Gürbüz, Mehmet Emin Dal, Turgut Özcan ve Fevzi Aydoğ, 2 Mayıs günü Kayseri'de, Musa Geçer de Sivas'ta teslim oldu.

10 polisten dokuzu "adil yargılanmadıkları" gerekçesiyle ay sonunda AIHM'e başvurdu. Polislerin avukatı M. Oktar Aykut tarafından yapılan başvuruda, "sanıkların adil yargılanma hakkından yararlandırılmadığı, hak arama hürriyetlerinin engellendiği ve suçsuzluk karinesinin ihmal edildiği" belirtildi ve "Mahkemenize açtığımız bu davada sanıkların savunucusu olarak öncelikle belirtmek istediğim, ülkemde işkencenin var olduğu konusundaki gerçeği inkâr etmediğimdir. Adaletin zor ve yavaş işleyip, geç uygulandığı her ülkede olduğu gibi, ülkemde de işkence vardır. Kabul etmek istemesem de, var olmaya devam edecektir" denildi.

AIHM'in öncelikle infazı erteleme istenen dilekçede, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun Susurluk davasında kullandığı, "Bu dava Türkiye'nin temiz toplum özleminin simgesi haline gelmiştir, zamanaşımına uğraması yargıyı yıpratır" görüşünü kendi davalarında da sürdürdüğünü, böylece zamanaşımını gerekçe gösterip adil yargılanma haklarını engellediği öne sürüldü. Turgut Demirel, AIHM'e başvurmadı.

Bu arada 4 Mayıs günü Cumhuriyet gazetesinde "İşkenceci polis için kampanya" başlıklı bir haber yayınlandı. Haberde, Polis Akademisi 1992 mezunu başkomiserlerin Manisa davası sanıklarından Atilla Gürbüz'e yardım amacıyla aralarında para topladıkları bildirildi. Habere göre, başkomiserlikten emniyet amirliğine terfi kursuna katılmak için Ankara'ya gelen yaklaşık 400 başkomiserin, yaklaşık 3 milyar lira topladığı belirtildi.

Tazminat Davası: Yargıtay, "Manisa davası" sanıklarından Ayşe Mine Balkanlı'ya "10 ay tutuklu kaldığı için" 5 milyar lira tazminat ödenmesine ilişkin kararı "tazminat miktarının yüksek olduğu" gerekçesiyle bozdu. Manisa'da 1995 yılı sonunda gözaltına alınan ve İzmir DGM'de beraat eden gençlerden Ayşe Mine Balkanlı'nın açtığı tazminat davası 2002 yılı Ekim ayında İzmir 5. Ağır Ceza

¹² 18 Eylül 2002 tarihinde yapılan duruşmada işkence mağdurlarından Münire Apaydın'ın gönderdiği iddia edilen bir mektup okundu. Mektupta, "polislerin zanlılara işkence yapmadığı, zanlıların avukatlar Pelin Erda, Sema Pekdaş ve söz konusu dönemde milletvekili olan Sabri Ergül tarafından yönlendirildiği" iddia edildi. Serhan Özbek, mektubun gerçeği yansıtmadığını, davanın zamanaşımına uğratılmaya çalışıldığını bildirdi. Mahkeme Başkanı Mehmet Yılmaz da, bu tür mektupların herkes tarafından mahkemeye gönderilebileceğini, davanın bu aşamasında, Yargıtay kararının bağlayıcı olduğunu belirterek, mektubu dikkate almadı. Münire Apaydın da daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, mahkemeye mektup göndermediğini bildirdi.

Mahkemesi'nde sonuçlanmıştı. Mahkeme, 26 Aralık 1995 tarihinden 15 Ekim 1996 tarihine kadar tutuklu kalan Balkanlı'ya 5 milyar lira manevi tazminat ödenmesine karar vermiş, maddi tazminat talebini ise "tutuklu kaldığı sürede öğrenci olduğu, herhangi bir işte çalışmadığı için gelir kaybının olamayacağı" gerekçesiyle kabul etmemiştir.

İbrahim Çiçek, Ali Hıdır Polat, Delil İldan, Hacı Orman, Füsün Erdoğan, Birol Paşa, Hakkı Mıhçı, Ali Ocak, Doğan Şahin: 15 Mart 1996 tarihinde gözaltına alınan Atılım gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Çiçek ile Ali Hıdır Polat, Delil İldan, Hacı Orman, Füsün Erdoğan, Birol Paşa, Hakkı Mıhçı, Ali Ocak ve Doğan Şahin'e işkence yaptıkları gerekçesiyle 7 polis hakkında açılan davanın 2002 Eylül ayında sonuçlanmasından sonra, kararın "sanıklara tebligat yapılmadığı" gerekçesiyle, yaklaşık bir yıl sonra 30 Eylül günü Yargıtay'a gönderilebildiği öğrenildi.

Mağdurların avukatları, dava ağır ceza mahkemesinde zamanaşımı süresinin sınırında tamamlandığı için Yargıtay'ın "davanın ortadan kalkması" dışında bir karar vermesinin beklenmediğini bildirdiler.

Beş yıllık zamanaşımı süresinin dolmasına bir gün kala 25 Eylül 2002 tarihinde sonuçlanan davada, olay tarihinde Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde görevli Başkomiser Bayram Ali Kartal, Komiser Sedat Selim Ay, Komiser Yusuf Öz, polis memurları Nafiz Aktaş ve Sönmez Alp'e TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca 1 yıl 2'şer ay hapis ve 3 ay 15'er gün memuriyetten men cezası verdi. Cezalar paraya çevrilmedi ve ertelenmedi. Polis memurları Mustafa Ünal ve Yalçın Büyükhana ise beraat etti.

Iddianame, 16 Mayıs 1997 tarihinde hazırlanmış, davanın görülmesine de 26 Eylül 1997 tarihinde başlanmıştı.

27 Köylü: Sırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Ilıcak, Ortalı, Dağaltı ve Aşat köylerine 2001 yılında düzenlenen baskınlarda gözaltına alınan 27 köylüye işkence yaptıkları gerekçesiyle 15 jandarma hakkında açılan soruşturma Aralık ayında takipsizlik kararıyla sonuçlandı.

Köylülerin suç duyurusu üzerine açılan soruşturma, Adalet Bakanlığı'nın 2082 sayılı Hakimler ve Savcılar Yasası'na dayanarak izin vermemesi nedeniyle 2002 yılı başlarında takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Köylülerin avukatı Diyarbakır Baro Başkanı Avukat Sezgin Tanrıkulu ise karara itiraz etti. Tanrıkulu, Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği itiraz dilekçesinde özetle şunları belirtti:

"Mağdurlardan Kemal Acar'ın gözleri sorgu sırasında sürekli bağlı tutulmuş, kendisine elektrik verilmiştir. Yakup Aslan ise sorgu sırasında birçok kez

yumruklanmış, jandarma görevlileri başını kollarının arasında sıkıştırarak öldürmekle tehdit etmişlerdir. Cafer Aslan ve Hekim Aslan da elektrik verilmek suretiyle işkenceye maruz kalmıştır. Mağdurlar gözaltı süresince, kaba dayığa, hakarete maruz kalmışlar, çıplak soyularak üzerlerine tazyikli su sıkılmıştır, elleri arkadan bağlanarak uzun süre askıda bekletilmişler, makata cop sokularak pislik yalıtılmıştır, hayaları sıkılmıştır, 11 gün boyunca ıslak zemin üzerinde aç ve susuz bekletilmişlerdir."

İtiraz dilekçesine yanıt verilmemesi üzerine Tanrıkulu, 16 Aralık günü Beytüşşebap Cumhuriyet Savcılığı'na yeniden başvurdu. Bunun üzerine Beytüşşebap Cumhuriyet Savcısı Rafet Yavaş imzasıyla 19 Aralık günü Tanrıkulu'na gönderilen yazıda "soruşturmanın yanlışlıkla hazırlık defterine kayıt edilerek takipsizlik kararı verildiği, bu nedenle bundan sonra yapılacak hukuki işlemler hakkında kuşku doğduğu için Cumhuriyet Savcılığı'nın Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'ne başvurarak görev istediği" anlatıldı.

Tanrıkulu ise 2082 sayılı Hakimler ve Savcılar Yasası'nın bu tür soruşturmalarda uygulanmasının mümkün olmadığını belirterek "Bu yasanın jandarma hakkında da geçerli sayılıp takipsizlik verilmesi hukuksal değil. Bu dosyayı daha önce de AIHM'e göndermiştik. Amaç işkenceyi örtbas etmektir. İşkence yapıldığına dair elimizde deliller var. Yeniden soruşturmanın başlatılması ve bilgi isteminde bulunmak için Adalet Bakanlığı'na izin başvurusu yapılması çok ilginç. Soruşturmanın başlatılması için Adalet Bakanlığı'nın izin çıkarması lazım. Bir yıldır bekliyoruz. Karar henüz çıkmadı. Bu yüzden gerekli işlemler de yapılamıyor" dedi.

Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'ne verilen itiraz dilekçesine yıl içinde yanıt gelmedi.

İşkenceyle suçlanan askerlerin adları şöyle:

Beytüşşebap İlçe Jandarma Bölük Komutanı Üsteğmen Hakan Torun, Üsteğmen Murat Yıldız, Başçavuş Dursun Cıbık, Kadir Doğan, Yasin Özyağan, Bayram Akgül, Mehmet Koç, Kasım Göl, Mesut Aydoğmuş, Kenan Begiç, Seyfettin Kırıkkale, Mustafa Turak, Mustafa Dönmez, Erkan Basiç ve adı öğrenilemeyen bir astsubay.

Mağdur köylülerin adları ise şöyle:

Fahri Ceylan, Yakup Ceylan, Karaman Abo, Nezir Abo, Cafer Aslan, Bahattin Aslan, Turan Aslan, Hakim Aslan, Keser Acar, Kelam Acar, Kerim Acar, Hamit Acar, Zeydin Aşan, Hakkı Aşan, Naif Aşan, Ekrem Aşkan, Yakup Aşan, Mirza Aşan, İsa Abi, Şemsettin Abi, İsa Abi, Nazmi Abi, Şehmus Abi, Orhan Abi, Yasin Abi, Ahmet Abi ve Sadun Yeşil.

Cafer Kurt: 21 Mayıs 1998 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan Cafer Kurt'a işkence yaptıkları gerekçesiyle Nafiz Aktaş, Sedat Selim Ay, Taner Aydın, Muhammet Dalga ve Sönmez Alp adlı polisler hakkında açılan dava, "Yunanistan'dan iltica talebinde bulunan Cafer Kurt'un ifadesi alınmadığı için" yıl içinde sonuçlanmadı. Kurt'un avukatları Muammer Çöpür ve Zeynel Polat, davada zamanaşımı süresinin 2005 yılı Haziran ayında dolacağını bildirdiler.

Mustafa Evren, Dursun Taşçı, Ali Taşçı, Sefer Taşçı, Nail Akın, Şahin Akın, Yaşar Ekşi, Mehmet Tufan, Hüseyin Uzun, Uğur Ulusoy, Günay Demirağ: Uşak'ın Sivashi ilçesine bağlı köylerde 23 Ocak 2001 tarihinde gözaltına alınan Mustafa Evren, Dursun Taşçı, Ali Taşçı, Sefer Taşçı, Nail Akın, Şahin Akın, Yaşar Ekşi, Mehmet Tufan, Hüseyin Uzun, Uğur Ulusoy ve Günay Demirağ'a işkence yaptıkları gerekçesiyle Karakol Komutanı Astsubay İbrahim Sarı ile astsubaylar Hasan Öz, Bayram Dilmaç ve Nadir Murat Demir hakkında açılan davaya yıl içinde Uşak Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Gözaltına alınan 11 köylüden 7'si işkence gördükleri gerekçesiyle 2 Şubat 2001 tarihinde Uşak Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuşlar ve "hırsız olmadıklarını ısrarla söylemelerine rağmen sürekli dövüldüklerini, yere yatırılıp çiğnendiklerini, çırlıçıplak soyularak saatlerce ayakta bekletildiklerini, betona çıplak olarak yatırıldıklarını ve cinsel tacize uğradıklarını" belirtmişlerdi. Köylüler, dört günlük gözaltı süresinde sadece bir kez yemek yediklerini, yakınlarının gönderdiği yiyecek ve giyeceklerin kendilerine verilmediğini de vurgulamışlardı. Davada sanıkların TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Şafak Gümüşsoy: Devrimci Mücadele dergisine 2001 yılı Kasım ayında düzenlenen baskında gözaltına alınan Şafak Gümüşsoy'a "kötü muamelede buldukları" gerekçesiyle Tekin Ünal, Enver Cengiz, Ümit Sönmeziç, Kamil Çelik, Mehmet Mustafa Akkaya, Ahmet Çanakçı ve Turan Şahin adlı polisler hakkında açılan davanın 30 Ocak günü Beyoğlu 11. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmasında, görevsizlik kararı verildi. Dava Beyoğlu 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürüyor.

2002 Kasım ayında yapılan duruşmada, Gümüşsoy'un avukatı Gülizar Tuncer, polislerin "kötü muamele" değil, "işkence" suçundan yargılanması gerektiğini belirterek, görevsizlik kararı verilmesini ve dosyanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesini istemişti.

Bülent Gedik, Devrim Öktem, Zülcihan Şahin, Ali Kılıç, Sinan Kaya, Sevgi Kaya, Arzu Kemanoglu,

Levent Bağdadi, Okan Kaplan, İzzet Tokur, Ulaş Batu:¹³ "TKEP-L örgütüne üye oldukları" iddiasıyla 1996 yılının Mart ayında gözaltına alınan Bülent Gedik, Devrim Öktem, Zülcihan Şahin, Ali Kılıç, Sinan Kaya, Sevgi Kaya, Arzu Kemanoglu, Levent Bağdadi, Okan Kaplan, İzzet Tokur ve Ulaş Batu'ya işkence yapan 6 polis hakkında açılan dava, 5 Şubat günü sonuçlandı.

İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Atilla Çavdar hakkındaki dava, ölümü nedeniyle düştü. Mahkeme, davaya sonradan eklenen Mustafa Sara'yı "Bülent Gedik ve Devrim Öktem'e işkence yaptığı gerekçesiyle" TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca 2 yıl hapis cezasına mahkum etti. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde amir konumunda olan Mustafa Taner Paylaşan ile Ahmet Bereket, Fatih Berkup ve Yakup Doğan hakkındaki dava ise zamanaşımı nedeniyle düştü. Mustafa Sara açısından zamanaşımı süresi de 14 Nisan günü doldu.

Halen AIHM gündeminde bulunan davada, Türk hükümeti "işkence ve uzun gözaltı süresini" kabul etti ve mağdurlara 530 bin Euro tazminat ödemeyi önerdi. Ancak mağdurların dostane çözümü kabul etmemesi nedeniyle dosya AIHM Büyük Dairesi'ne gönderildi.

X.X.: Yargıtay 8. Ceza Dairesi, "gözaltına alınan kişinin zorla sakal ve bıyığını kesen güvenlik görevlisinin 'işkence' suçu işlediğine" karar verdi. Yargıtay Kararları dergisinde yayınlanan karara göre, olay şöyle gelişti:

Giresun'un Şebinkarahisar ilçesine bağlı bir köyde aranan K. adlı köylü yerine oğlu A. gözaltına alındı. Gözaltında dövülen, sakal ve bıyığı kesilen A.'nın suç duyurusu üzerine Jandarma Karakol Komutanı M. hakkında dava açıldı. Şebinkarahisar Ağır Ceza Mahkemesi, M.'yi TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum etti ve cezayı erteledi. M.'nin temyiz başvurusu üzerine davayı görüşen Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin kararında "sanığın mağdura bu şekilde davranmasının 'insanlık dışı haysiyet kırıcı bir davranış' olduğu" belirtildi. Mahkemenin sanığa verdiği hapis cezasının bu açıdan düşük olduğu

¹³ 1996 yılının Mart ayında "TKEP-L üyesi oldukları" iddiasıyla İstanbul'da gözaltına alınan 24 genç hakkında açılan dava İstanbul DGM'de sürüyor. Davada, Devrim Öktem, Bülent Gedik, İsmail Altun, Özgür Öktem ve Erbil Kızıl, "örgüt yöneticisi oldukları iddiasıyla" TCY'nin 146/1. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezası istemiyle yargılanıyor. Zülcihan Şahin, Müştak Erhan II, İzzet Tokur, Arzu Kemanoglu, Bilgin Ayata, Sinan Kaya, Ebru Karahancı, Ulaş Batu, Okan Kaplan, Sevgi Kaya, Mustafa Yazıcı, İlyas Koçak, Güven Dağdelen, Ahmet Olgun, Zuhal Sürücü, Serpil Koçak, Cemal Bozkurt, Ali Kılıç ve Levent Bağdadi hakkında da hapis cezası isteniyor

vurgulanan kararda, suç “işkence” olarak tanımlandı ve bu nedenle M.’nin TCY’nin 243. maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği belirtildi. Ancak temyiz başvurusu sanık tarafından yapıldığı için karar bozulamadı.

8 travesti: Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü’nde görev yaptığı dönemde 8 travestiyi (üçünün adı Mustafa Öncel, Melike Demir ve Ece Dalaman) hortumla döverken çekilen görüntüleri televizyonda yayınlanan “Hortum Süleyman” takma adlı Başkomiser Süleyman Ulusoy hakkında açılan dava, 18 Şubat günü Beyoğlu 6. Asliye Ceza Mahkemesi’nde sonuçlandı. Mahkeme, Şartla Salıverilme Yasası uyarınca davanın beş yıl süreyle ertelenmesine karar verdi. İddianamede, Süleyman Ulusoy’un, “travestilere kötü muamelede bulunduğu” gerekçesiyle, TCY’nin “kötü muamele” suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Enver Gündüz, Şehabettin Alp, Hanifi Turan, Hüseyin Avcu, M. Avcu, Şirin Ağahatun: 1995 yılında Diyarbakır’da gözaltına alınan Enver Gündüz, Şehabettin Alp, Hanifi Turan, Hüseyin Avcu, eşi M. Avcu ve Şirin Ağahatun adlı kişilere gözaltında işkence yapan 18 polisin yargılandığı dava, 18 Şubat günü sonuçlandı. Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, dönemin Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürü Ramazan Sürücü ile Haluk Bayram Deniz, Hasan Koçak, Nebil Alpaslan, Gıyasettin Özturan, Mustafa Bölük, Cafer Ongün, Şevki Taşçı, Yusuf Ziya Evran, İhsan Kara, Recep Kaplan, Tevfik Işık, Ömer Uslu, İbrahim Uçar, Numan Çakır, Ekrem Korkmaz, Mahmut Yılmaz ve Orhan Çerçi adlı polisler hakkındaki davanın, “zamanaşımı süresi 31 Aralık 2002 tarihinde dolduğu” gerekçesiyle düşmesine karar verildi.

Suç duyurusunun takipsizlikle sonuçlanması üzerine AIHM’e götürülen davada Türkiye’nin mağdurlara 150 bin Fransız Frankı ödemesine karar verilmişti. İşkence davası da AIHM’in talebi üzerine açılmıştı. Avukat Sezgin Tanrıku, davanın zamanaşımına uğraması nedeniyle yeniden AIHM’e başvuracaklarını söyledi. Polisler hakkında TCY’nin işkence ve kötü muamele suçunu düzenleyen 243., 245. ve “görevi ihmal” suçuna ilişkin 230. maddeleri uyarınca 5 yıla kadar hapis cezası verilmesi isteniyordu.

Mehmet Kızıl: Yargıtay, Bursa’nın Mustafakemalpaşa ilçesi Karaoğlan köyünde 12 Nisan 1999 tarihinde gözaltına alınan Mehmet Kızıl adlı kişiye Karacabey Jandarma Komutanlığı’nda işkence yaptığı gerekçesiyle Mustafakemalpaşa Jandarma Karakol Komutanlığı’nda görevli Yıldırım Yüksel’e verilen hapis cezasını 2003 yılında onadı. Bursa 4. Ağır Ceza

Mahkemesi’nde 26 Ekim 2001 tarihinde sonuçlanan davada Yıldırım Yüksel, TCY’nin 243. maddesi uyarınca 1 yıl 6 ay hapis ve aynı süre memuriyetten men cezasına mahkum edilmişti.

Haydar Durmaz: Ankara’da 17 Ağustos 2002 tarihinde gözaltına alınan Haydar Durmaz adlı seyyar satıcıya işkence yaptıkları gerekçesiyle Tayfun Nalçakar ve Ali Gültepe adlı polisler hakkında açılan dava, 28 Mart günü sonuçlandı. Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi, Tayfun Nalçakar ve Ali Gültepe’yi 2’şer ay 15’er gün hapis cezasına mahkum etti. Nalçakar’ın cezası paraya çevrilerek ertelendi. Gültepe’nin cezası ise daha önce aynı suçtan mahkum olduğu için ertelenmedi. Gültepe’nin daha sonra paraya çevrilen cezayı dokuz taksitte ödemesine karar verildi.

Polisler hakkında Ankara Emniyet Müdürlüğü’nün yürüttüğü idari soruşturmanın “suçları subuta ermediği” gerekçesiyle ortadan kaldırıldığı bildirildi.

Haydar Durmaz ve polislerin yargılanmasında Durmaz lehine tanıklık eden Eyüp Acay hakkında da “polise hakaret ve görevli memura direnme” iddiasıyla dava açıldığı ortaya çıktı. Bu dava da Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülüyor.

Veli Kaya: Ankara Bölge İdare Mahkemesi, YÖK’ü protesto amacıyla 6 Kasım 2002 tarihinde Ankara’da düzenlenen eylemde öğrencileri döven polisler hakkında soruşturma izni vermeyen Ankara Valiliği kararını Ocak ayında iptal etti. Kararın ardından soruşturmayı başlatan Ankara Cumhuriyet Savcılığı, 29 Ocak günü Sefa Sevim ve Ergün Ateş hakkında TCY’nin “kötü muamele” suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca dava açtı. Savcılık, “Veli Kaya’nın depoya götürülmesi” talimatını veren Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı Zekai Baloğlu, Güvenlik Şubesi’nde görevli polisler Cuma Cihan ve Dursun Sarıkaya hakkında takipsizlik kararı verdi. Veli Kaya’nın avukatı Gökçen Zorcu, üç polisle ilgili takipsizlik kararına itiraz edeceklerini bildirdi.

Olaydan sonra Emniyet Genel Müdürlüğü müfettişleri tarafından hazırlanan raporda, Veli Kaya’yı döven polisler hakkında işlem yapılmaması, Kaya’nın serbest bırakılması talimatını veren Çevik Kuvvet Şube Müdürü Mehmet Yüksel’in ise “gözaltına alınan bir kişiyi hakkında işlem yapmadan serbest bıraktığı” için yargılanması gerektiği belirtilmişti. Raporu kabul etmeyen Ankara Valiliği ise sadece Veli Kaya’yı döven iki polis hakkında soruşturma izni vermişti. Bunun üzerine Kaya’nın avukatı Gökçen Zorcu, “işkenceyi yapan, yapılmasını kolaylaştıran ve bu konuda emir veren diğer sorumluların da yargılanması amacıyla” Bölge İdare Mahkemesi’ne dava açmıştı.

Dava 19 Mart günü Ankara 10. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada sanık polisler Sefa Sevim ve Ergün Ateş'in avukatları, haklarında takipsizlik kararı verilen polisler Zekai Baloğlu, Cuma Cihan ve Dursun Sarıkaya'nın tanık olarak dinlenmesini istediler.

24 Nisan günü yapılan duruşmada sanık polisler Sefa Sevim ve Ergün Ateş'in savunmaları alındı. Ergün Ateş savunmasında, Veli Kaya'nın Şekerbank'ın deposuna götürülmesi talimatını Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı Zekai Baloğlu'nun verdiğini söyledi. Her iki polis de, Veli Kaya'yı dövmediklerini iddia ettiler. Veli Kaya ise yargılanan iki polisin yanı sıra iki sivil polisin de kendisini dövdüğünü belirtti. Kaya, sanıklardan Sefa Sevim'i teşhis etti.

26 Haziran günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, polislerin TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca cezalandırılmasını istedi. Dava, 27 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme, polisleri TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca 6'şar ay hapis cezasına mahkum etti. Ancak, ceza beş yıl süreyle ertelendi.

Gülistan Ekinci: Elazığ'da Hizbullah operasyonları çerçevesinde 2002 yılı Ağustos ayından gözaltına alınan Dr. Gülistan Ekinci'ye "kötü muamelede buldukları" iddia edilen 7 polisin yargılandığı dava, 23 Eylül günü sonuçlandı. Elazığ 1. Asliye Ceza Mahkemesi, Mehmet Ömür, Zekai Altuntaşoğlu, Erdal Küçük, Süleyman Erdoğan, Osman Aladağ, Serkan Kaygısız ve Ramis Gör adlı polisler hakkında beraat kararı verdi.

Ekinci'nin eşi Dr. Mehmet Ekinci, "Hizbullah üyesi olduğu" iddiasıyla yargılandığı davada 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

Kenan Ak, Serkan Aksoy: İstanbul'da hırsızlık yaptıkları iddiasıyla 5 Haziran 2000 tarihinde gözaltına alınan Kenan Ak ve Serkan Aksoy adlı kişilere işkence yapan Küçükçekmece Asayiş Büro Amiri Başkomiser Nevzat Ayar ve Feridun Koç adlı polis hakkında açılan dava, Bakırköy 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2003 yılında da sürdü. Davada, polislerin TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca ikişer kez cezalandırılması isteniyor.

Muzaffer Çınar: 1999 yılında Siirt'in Baykan ilçesinde gözaltına alınan Muzaffer Çınar'a işkence yaptıkları ileri sürülen 8 polisin yargılandığı dava, yıl içinde sonuçlanmadı. Siirt 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmalar, Adli Tıp Kurumu raporunun beklenmesi ve sanık polislerin ifadesinin alınması için ertelendi. Muzaffer Çınar, "PKK yöneticilerinden oluşu ileri sürülen Cevat

Soysal'ın telefon defterinde adı bulunduğu" gerekçesiyle 21 Temmuz 1999 tarihinde Siirt'in Baykan ilçesinde gözaltına alınmış ve 29 Temmuz 1999 tarihinde serbest bırakılmıştı.

Erkan Polat, Osman Yazıcı, Kadir Sağın: 13 Temmuz 1998 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan Erkan Polat, Osman Yazıcı ve Kadir Sağın adlı kişilere İstanbul Emniyet Müdürlüğü Gaziosmanpaşa Asayiş Büro Amirliği'nde (Küçükköy Karakolu) işkence yaptıkları gerekçesiyle Zekai Yakıcı, Zakir Altuntaş ve İsmail Köker hakkında açılan davaya yıl içinde Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Zihni İpek: İstanbul Fatih Cumhuriyet Savcılığı, 24 Ağustos 2001 tarihinde "çıkar amaçlı suç örgütü kurduğu" iddiasıyla gözaltına alınan Zihni İpek'e işkence yaptıkları gerekçesiyle İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Şube Müdürü Adil Serdar Saçan, polis memurları Alper Özdemir, Murat Gökçek ve Semir Günaydın hakkında Mart ayında dava açtı.

İddianamede, İpek'in, İstanbul Organize Suçlar Şube Müdürlüğü'nde gözaltında tutulduğu süre içinde birkaç kez Haseki Hastanesi'nde doktor kontrolünden geçirildiği ve raporlarında olumsuz bir durumdan bahsedilmediği anlatıldı. İpek'in 31 Ağustos 2001 tarihinde de İstanbul DGM Savcılığı'na sevk edildiği belirtilen iddianamede, İstanbul DGM Adli Tabipliği tarafından yapılan muayenede Zihni İpek'in vücudunun çeşitli yerlerinde darp izlerine rastlandığı ve İstanbul DGM'deki sorgusu sırasında da kötü muameleye maruz kaldığını bildirdiği kaydedildi.

Bunun üzerine İstanbul DGM Cumhuriyet Savcılığı'nın suç duyurusunda bulunduğu ve Fatih Cumhuriyet Savcılığı'nın soruşturma açtığı ifade edilen iddianamede, Adil Serdar Saçan hakkında "takipsizlik" kararı verildiği bildirildi. Saçan hakkındaki takipsizlik kararı İpek'in avukatının itirazı üzerine Beyoğlu 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kaldırıldı.

İddianamede, polislerin TCY'nin "işkence" suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, 27 Mayıs günü sonuçlandı. Duruşmada ifade veren Zihni İpek, gözaltında işkence gördüğünü ancak kendisine işkence yapanların sanıklar olmadığını söyledi. Bunun üzerine mahkeme polisler hakkında beraat kararı verdi.

Ali T. (16), Mucip G. (16), Ersin Ü. (17): İstanbul Beyoğlu'nda 8 Aralık 2001 tarihinde "hırsızlık" iddiasıyla gözaltına alınan Ali T., Mucip G. ve Ersin Ü. adlı gençlere Karaköy Polis Karakolu'nda işkence

yaptıkları iddia edilen Emre Çözeli, Mehmet Yanbul, Erdal Doğan ve Ayhan Mısır adlı polisler hakkında dava açıldı. TCY'nin "kötü muamele" suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca açılan dava 15 Nisan günü Beyoğlu 7. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı.

Elif Ceylan Özsoy: İzmir'de 8 Ekim 2001 tarihinde gözaltına alınan üniversite öğrencisi Elif Ceylan Özsoy'a işkence yaptıkları ileri sürülen yedi polis ve sahte rapor düzenlediği iddia edilen bir hekim hakkında Nisan ayında dava açıldı.

13 Ekim 2001 tarihinde tutuklanan Elif Ceylan Özsoy'un babası Avukat Vahit Özsoy, 15 Ekim 2001 tarihinde yaptığı suç duyurusunun takipsizlikle sonuçlanması üzerine 13 Aralık 2001 tarihinde karara itiraz etmiş ve ağır ceza mahkemesi takipsizlik kararını kaldırmıştı.

Bunun üzerine Cumhuriyet Savcılığı, İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli İlhan Yakın, Muammer Çınar, Mehmet Doğan, Ahmet Recep Kömürçüler, Zeyid Türkmen, İbrahim Durkal ve Orhan Yılmaz adlı polisler hakkında TCY'nin 243. maddesi uyarınca dava açtı. Dr. Şenol Çetinol'un da "gerçeğe aykırı rapor düzenlemek" iddiasıyla yargılandığı dava, 2 Haziran günü başladı.

Dava, 21 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme, polisler ve Dr. Şenol Çetinol hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Bu arada hakkında İzmir DGM tarafından 3 yıl 9 ay hapis cezası Yargıtay tarafından onanan Elif Ceylan Özsoy, 6 Haziran günü tutuklandı. Özsoy, 8 Ağustos günü Pişmanlık Yasası'ndan yararlandırılarak serbest bırakıldı. Ancak, Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak için başvurusu olmadığını belirten Özsoy, İzmir DGM'ye verdiği dilekçede, "7. Uyum Paketi" olarak bilinen 4963 sayılı yasadaki yararlanmaya hakkı olduğunu, DGM'nin de bu yönde karar verdiğini hatırlattı. Özsoy dilekçesinde, "Bu yasaya binaen infazımın durdurulması ve hakkımdaki kesin hükümün tüm sonuçları ile beraber ortadan kaldırılması gerekirken 4963 sayılı yasanın uygulanmasına yer olmadığına kesin hüküm kazanılmış hak ilkelerine aykırı olarak karar verilmiştir. Ayrıca dışarıda olmamın tek koşulu 'Topluma Kazandırma Yasası' kapsamında ele alınmaksa infazıma kaldığı yerden devam edilmesini talep ediyorum. Bu durum öz saygımı incitici ve zedeleyicidir" dedi.

Sunay Yeşildag, Naciye Çoğaltay: İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, 23 Eylül 2002 tarihinde "KADEK üyesi oldukları" iddiasıyla İstanbul'da gözaltına Sunay Yeşildag ve Naciye Çoğaltay adlı kadınlara işkence yaptıkları ileri sürülen Ömer Özüyılmaz, Ömer Faruk Albayrak, Feyzullah İlker

Serdar ve Özkan Ekinci adlı polisler hakkında dava açtı.

Sunay Yeşildag'ın komiser Ömer Özüyılmaz ve polis memuru Ömer Faruk Albayrak, Naciye Çoğaltay'ın da komiser Feyzullah İlker Serdar ve Özkan Ekinci tarafından sorgulandığı ifade edilen iddianamede, Adli Tıp Kurumu'nun Yeşildag ve Çoğaltay'a 15'er günlük rapor verdiği belirtildi. İddianamede, Yeşildag ve Çoğaltay'ın gözaltında "tecavüz ile tehdit edildiği, cinsel organlarına hortum sokulduğu, vücutlarına elektrik verildiği" anlatıldı.

Dava 13 Haziran günü başladı. Polisler, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmaya, "Uluslararası Enerji Konferansı'nda görevli oldukları" gerekçesiyle katılmadılar. Sunay Yeşildag ifadesinde şunları söyledi:

"Bilmediğim bir yere götürdüler. Bulduğumuz yer karanlıktı, pencere yoktu. Küfredip tek ayak üzerinde uzun süre tutuyor ve sınav çektiriyorlardı. Saç tellerimizi tek tek çekiyorlardı. Avuçları ile göğsüme ve başıma vurmaları nedeniyle başımda ağrılar, göğsümde morluklar oluştu. Vücudumuzu soyarak tazyikli su sıkıyorlar; daha sonra, çıplak vaziyette değişik işkenceler yapıyorlardı. Zaman zaman bunu gözlerimizi bağlayarak yapıyorlardı, bağlamadıkları da oluyordu. Beni çınlı çıplak soyduktan sonra 10-11 kişi vücuduma dokunuyordu. Cinsel organlarımı çıkarıp vücuduma dokunduruyorlardı. Tecavüze yeltendikleri oldu. Ama daha çok 'tecavüz ederiz' diye tehdit ediyorlardı. İnsanlara nasıl tecavüz ettiklerini anlatıyorlardı. Sık sık elektrik veriyorlardı. Elektrikçi vücuduma nasıl vereceklerini 'Doktor' diye seslendikleri birine soruyorlardı. Ağzıma tükürüyorlardı ve dışarıya atmama izin vermiyorlardı."

Yeşildag, Mahkeme Başkanı'nın "Polisleri teşhis ettin mi?" sorusuna, "Hayır teşhis işlemi yapılmadı, ama bana işkence yapan polisleri tanırım. Hatta şu an dışarıda sanıklardan biri var" yanıtını verdi. Yeşildag, polisler tarafından takip edildiğini de söyledi.

Çoğaltay ise polislerin kendisini bir benzin istasyonuna götürerek, "Seni burada yakacağız" diyerek tehdit ettiklerini belirterek "Örgüt üyeliğinden suçlandığımı şubede öğrendim. Bilmediğim, tanımadığım kişiler üzerine ifade vermeme istiyorlardı. Kabul etmeyince de işkence yapmaya başladılar. 'Sana istediğimizi yaparız, kanıtlayamazsın, savcı da hakim de bizimle aynı düşünüyor' dediler. İnsanlara nasıl tecavüz ettiklerini anlatarak bana hortumla ve copla tecavüz edeceklerini söylüyorlardı. Darplar yüzünden 2 gün baygınlık geçirdim. Arkadaşımın anlattığı şeyleri bana da yaptılar" dedi. Naciye Çoğaltay da, işkenceci

polislerden ikisini adliyede gördüğünü söyledi. Duruşma, 21 Ekim gününe erteledi.

Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Bu arada Yeşildağ, Çoğaltay ve üç kişi hakkında “KADEK üyesi oldukları” iddiasıyla açılan davaya 6 Haziran günü İstanbul DGM’de devam edildi. Duruşmada Sunay Yeşildağ ve Naciye Çoğaltay tahliye edildi.

Hamdiye Aslan: 5 Mart 2002 tarihinde Mardin’in Kızıltepe ilçesinde gözaltına alınan Hamdiye Aslan’a işkence yapan beş polis hakkında dava açıldı. İddianamede, Hanife Şennur Pat, Bayram Ural, Nazım Ege, Abdulkadir Özer ve Levent Bilsel’in “Aslan’a hortumla soğuk su sıkıtları, saçını çekip kafasını duvara vurdukları, böbreklerini tekmeledikleri, sağ omzuna copla vurdukları, elbiselerini çıkartıp göğüslerini ve cinsel organını sıkıtları, göğüs ve kollarına elektrik şoku verdikleri, dövdükleri, eşinin karşısına çıplak çıkardıkları, makatına cop soktukları” belirtildi.

6 Mayıs günü Kızıltepe Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada Türkçe’yi iyi bilmediği için tercüman aracılığıyla Kürtçe ifade veren Hamdiye Aslan, Hanife Şennur Pat’ı teşhis etti. Aslan, “Kafama siyah poşet geçirdikleri için erkek polislerin yüzlerini göremedim. 4-5 kişi sürekli beni dövüyordu. Nefesim kesilince poşeti çıkarmaya çalıştım. O an karşımdaki kişinin buradaki kadın polis olduğunu gördüm” dedi. Duruşmada Aslan’ın ifadesini Türkçe’ye çeviren tercüman zaman zaman sanık polislerin müdahalesi ile karşılaştı. Polislerin tercümanın yaptığı çeviriye itirazları mahkeme tarafından reddedildi.

Polisler ise savunmalarında Aslan’ın “yattığı yerden kendisini yere attığını”, “kolundan tuttıkları için iz kaldığını” iddia ettiler. Aslan’ın avukatı Hüseyin Cangir de, Mardin Devlet Hastanesi ve Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan raporları mahkemeye verdi.

12 Haziran günü yapılan duruşmadan birkaç gün önce gazetecilerle görüşen Hamdiye Aslan, duruşmaya “işkencecilerin yüzünü görmemek için” katılmayacağını söyledi.

Aslan, gözaltında yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Jandarma bizi kabul etmedi ve Terörle Mücadele Şube’sine gönderdi. TEM’de ilk gece polisler eşimi de beni de çırılçıplak soydular. İki-üç saat hem dövdüler hem tacizde bulundular. Sonra bizi ayrı ayrı hücrelere götürdüler. Gözlerimi bağladılar. Yine çırılçıplak soydular. Klimanın önünde buz gibi tazyikli suya tuttular. Sırtımda buz erittiler. Coplarla dövüp, tekmelediler. Ağza alınmayacak küfürler, hakaretler ve anlatamayacağım başka şeyler yaptılar. Bu

işkencelere dayanamayarak bir anda elimi gözümdeki banda attım ve onları gördüm. Biri kadın 5 kişiydiler. Kanamam oldu, daha sonra bayıldım. O gece kanama durmadığı ve sık sık bayıldığım için üç defa Mardin Devlet Hastanesi’ne kaldırdılar. Bir ara eşimle beni yine çırılçıplak karşı karşıya getirerek, bana ‘ya eşini öldüreceğiz ya da bu olayı kabul et’ dediler. Kabul etmedim. Sabah tekrar beni hastaneye götürdüler. TEM’e yeniden getirildiğimde ‘Kocamı öldürdük. Herşeyi kabulleneceksin yoksa seni de öldürürüz’ dediler. Ben yine bir şey anlatmadım. Çünkü söyledikleriyle ilgili anlatacağım hiçbir şey yoktu.”

Gözaltında 3 gün kaldıktan sonra tutuklandıklarını belirten Aslan, cezaevinden önce götürüldüğü Mardin Devlet Hastanesi’nde kendisine “işkence gördüğü” yönünde rapor verildiğini, Mardin Kapalı Cezaevi’nde de infaz savcısı tarafından Diyarbakır Adli Tıp Kurumu’na sevk edildiğini bildirdi.

Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Mehmet Şahin: 1 Temmuz 2002 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Şube Müdürlüğü tarafından gözaltına alınan Mehmet Şahin adlı kişiye işkence yaptıkları iddia edilen Komiser İbrahim Emre ve polis memuru Semir Günaydın hakkında Nisan ayında dava açıldı. İddianamede sanıkların TCY’nin 243. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Yavuz Güngör, Ali Dost: 6 Haziran 2002 tarihinde “gasp” iddiasıyla İstanbul’da gözaltına alınan Yavuz Güngör ve Ali Dost adlı kişilere gözaltında işkence yaptıkları ileri sürülen İstanbul Asayiş Şube Müdürlüğü Gasp Büro Amirliği’nde görevli komiser Ali Kaya ve polis memuru Mustafa Akan hakkında Nisan ayında dava açıldı. İddianamede, Adli Tıp Kurumu Bakırköy Şube Müdürlüğü tarafından Ali Dost’a 3, Yavuz Güngör’e de 5 günlük rapor verildiği bildirildi.

Ercan Taşdemirler, Emrah Coşkun, Cenker Ekemen: F tipi cezaevleri konusunda İzmir’de 9 Aralık 2000 tarihinde düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınan Mücadele Birliği dergisi çalışanı Ercan Taşdemirler, Emrah Coşkun ve Cenker Ekemen’e “kötü muamelede buldukları” gerekçesiyle 21 polis hakkında dava açıldı. Dava 6 Mayıs günü İzmir Asliye Ceza Mahkemesi’nde başladı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Davada, İzmir Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü Celil Taşkın, komiserler Ramazan İşgüder, Mustafa Gökhan Solak, komiser yardımcısı Ali Osman Denizalp, polis memurları Kasım Sekmen, Metin Karayel, Besim Gönül, Nevzat Algan, İbrahim Uzun, Günay Aktaş, Mustafa Sezai Terzioğlu, Osman Kurt, Ahmet Ünalmiş, Halil Kızal, Ahmet Gürel, Feti

Rüştü Yeğen, Cengiz Pehlivan, Mustafa Aktaş, Adnan Özcan, Ayla Değer ve İzmir Seferihisar İlçe Emniyet Müdürlüğü Sığacık Karakol Amiri Alpaslan Tuncer Altınok yargılanıyor.

Ercan Taşdemirler'in avukatı Gül Kireçkaya, İzmir Cumhuriyet Savcılığı'nın soruşturmayı takipsizlikle sonuçlandırması üzerine karara ağır ceza mahkemesinde itiraz ettiklerini, mahkemenin kararı iptal etmesi üzerine dava açıldığını bildirdi.

Uluslararası Af Örgütü de Taşdemirler için acil eylem çağrısı yaptı. Uluslararası Af Örgütü, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'ya mektup gönderilmesi çağrısında bulundu.

Taşdemirler'in 26 Mart-16 Nisan günleri arasında cep telefonuna çok sayıda tehdit telefonları aldığı belirtilen çağrıda, avukatının tehdit telefonlarının kaynağının tespit edilmesi için İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurduğu anlatıldı.

IHD İzmir Şubesi'nde 18 Nisan günü basın toplantısı düzenleyen Ercan Taşdemirler de, polisler hakkında dava açılmasından sonra birçok kez gözaltına alındığını ve cep telefonuna tehdit mesajları geldiğini anlattı.

Bu arada Avukat Gül Kireçkaya hakkında da, Cumhuriyet Savcısı'nın görevini yapmadığını belirterek "Sizi Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na şikayet edeceğim" sözü nedeniyle dava açıldı. Bu dava da İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürüyor. Avukat Gül Kireçkaya, basın açıklamasının engellenmesi nedeniyle "AIHS'nin ifade özgürlüğüne ilişkin maddesinin ihlal edildiği" gerekçesiyle AIHM'e başvurduklarını bildirdi.

Yusuf Ertekin: 27 Eylül 2002 tarihinde İzmir Alsancak Devlet Hastanesi'nde Yusuf Ertekin adlı kişiyi döven polis memuru Seyfi Uysal hakkında açılan dava, 15 Nisan günü İzmir 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Yusuf Ertekin olayı şöyle anlatmıştı:

"Milli Eğitim Müdürlüğü'nden sevkli olduğum halde, hastanede fiş kesilerek para istendi. Buna karşı çıktım ve evraklarımı istedim. Bunun üzerine doktorlar hastanede görevli polis memurlarını çağırdı. Polis memuru Seyfi Uysal bana hakaret etmeye başladı. Ben de onu uyardım. Ama polis hakarete devam edip üzerime saldırdı. Hastanede bulunan vatandaşlar olaya müdahale etti ve beni polisin elinden zor kurtardı. Daha sonra Adli Tıp'a ardından da İzmir Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdum. Adli Tıp Kurumu'ndan iki gün iş göremez raporu verdiler. Cumhuriyet Savcılığı'na gittiğimde Savcı beni dinlemedi. Israrla olay yerine polis gönderilmesini ve

olaya şahit olan vatandaşların olduğunu söyledim. Fakat savcı 'Gerek yok, biz soruşturma açar, olayı öğreniriz' dedi."

Alsancak Kaymakamlığı, Seyfi Uysal hakkında soruşturma açılmasına izin vermemiş, bu karar idare mahkemesi tarafından iptal edilmişti.

S.K. (14), G.K. (15): Sakarya'nın Geyve ilçesi Karaçam köyünde 14 Eylül 2002 tarihinde "hırsızlık yaptıkları" iddiasıyla gözaltına alınan S.K. ve G.K. adlı çocuklara "gazetecilerin önünde kadın giysileri giydiren" Geyve Merkez Jandarma Bölük Komutanı Üsteğmen Kemal Sönmezoğlu hakkında Mayıs ayında dava açıldı. Geyve Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede Sönmezoğlu'nun iki yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Dava, Adapazarı 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

Üsteğmen Sönmezoğlu'nun Kocaeli Cumhuriyet Savcılığı'nda verdiği ifadede, gazetecileri suçlayarak "Bana çekim yapmadıklarını söylemişlerdi. Gizli çekim yapmışlar. Gazeteciler zanlılara iç çamaşırları giydirilmesini istediler. Çocuklar ise üzerlerinde tuttu. Buradaki her şey gazeteciler tarafından yapılmıştır" dediği öğrenildi.

X.X.: Kayseri'nin Develi ilçesinde "ruhsatsız silah bulundurduğu" gerekçesiyle gözaltına alınan bir kişiyi dövdükleri gerekçesiyle dört polisin yargılandığı dava, 26 Mayıs günü sonuçlandı. Develi Ağır Ceza Mahkemesi, Mustafa Özkan'ı 2 ay 15 gün, Serdar Kaya ve Osman Gezgen'i 10'ar ay hapis ve 2 ay 15'er gün memuriyetten men cezasına mahkum etti. Metin Durak adlı polis de beraat etti. Hapis cezaları ertelendi.

Behzat Örs: Ankara'da 1996 yılında gözaltına alınan Behzat Örs adlı kişiye işkence yaptıkları gerekçesiyle Hayati Akça, Osman Menteşe, Rıza Temir, Fikri Vidinli, Kadri Tuncel, Ali Tosun ve Remzi Ekçi adlı polislerin yargılandığı dava zamanaşımına uğradı. Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 10 Haziran günü yapılan duruşmada, Mahkeme Başkanı, Behzat Örs'ün adresinin belirlenemediğini bildirdi. Cumhuriyet Savcısı da, esas hakkındaki görüşünde, "Behzat Örs bulunamadığı için davanın zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasını" istedi. Mahkeme, davanın zamanaşımı nedeniyle ortadan kalkmasını kararlaştırdı. Davada, polislerin TCY'nin 243. maddesi uyarınca 5 yıldan az olmamak üzere hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu. "Yasadışı örgüte üye olduğu" iddiasıyla 1996 yılında tutuklanan Örs, 2000 yılında tahliye edilmişti.

Orhan Buyak: Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Bursa'da 1997 yılında gözaltına alınan Orhan Buyak adlı kişiye işkence yaptıkları gerekçesiyle yargılanan polislere verilen cezayı erteledi. Yargılama süreci şöyle gelişti:

Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Ramazan Aktaş ve Turhan Sümertaş adlı polisler 10 ay hapis ve beş ay memuriyetten men cezasına mahkum edildi. Ceza, "sanıkların sabıkasız olması ve yeniden suç işlemeyecekleri yolundaki kanaat" nedeniyle ertelendi. Davayı görüşen Yargıtay 8. Ceza Dairesi, cezayı onadı ancak erteleme kararını bozdu. Yargıtay'ın kararında şöyle denildi:

"Suçlamanın asılsızlığı üzerine serbest bırakılan mağdur (Orhan Buyak), işkence gördüğü için şikayetçi olunca, sanıklar hakkında soruşturma açılmıştır. Buna kızan sanıkların, mağduru geçerli bir neden olmadığı halde yeniden gözaltına alıp, evvelce mağdurdan şikayetçi olmayan çocuğu zorla suçlamaya yönelttikleri, bu suçlamanın gerçeği yansıtmadığı yargılamada anlaşılacak mağdurdan beraati karşısında suç işleme konusundaki ısrarlı tutumları dikkate alındığında, verilen hapsin ertelenmesini gerektiren haklı nedenler yoktur."

Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi ise ilk kararında

direndi. Bunun üzerine dava Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda ele alındı. Genel Kurul, sekize karşı 15 oyla mahkemenin erteleme gerekçelerini kabul ederek kararı onadı.

Şenol Gürkan: 2001 yılı Haziran ayında Ankara'da gözaltına alınan "Şenol Gürkan adlı üniversite öğrencisine, gözaltında tutulduğu altı gün boyunca işkence yaptıkları" gerekçesiyle Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Komiser Yardımcısı Murat Dedeoğlu (Birtan Altınbaş'ın gözaltında ölümü nedeniyle yargılanan İbrahim Dedeoğlu'nun oğlu), Rifat Doğru, Gürrah Ayhan, Atanur Arslan, Erdal Şimşek Ahmet Horoz, Tekin Taşhova, Recep Cömert ve Mustafa Usul hakkında açılan dava Ankara 21. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sürdü.

26 Haziran günü yapılan duruşmada ifade veren Gürkan, polislerden Murat Dedeoğlu'nu teşhis etti. Gürkan, "Murat Dedeoğlu ve diğer polisler, işkencelerin ardından üzerimi çıkarmamı istediler. Odada o sırada en az 10 kişi vardı. İçlerinden birisi

Yeni âdet: "Sanıkları devlete kazandırmak" (!) (Kürşat Bumin-Yeni Şafak/30 Haziran 2003)

Ben de birçoğunuz gibi "Yüce Türk Adaleti"nin işlerini anlamakta gerçekten güçlük çekiyorum. Bakın önümüzde taze bir örnek var; hem de Yargıtay gibi bir "yüksek mahkeme"de cereyan ediyor...

Geçen gün (25 Haziran), sağolsun Ankara'da olup bitenler hakkında bizi habersiz bırakmayan Adnan Keskin'in bir haberi gazetesi Radikal'in manşetine şöyle taşınmıştı: "İşkencenin Yargıtay zaferi". Bu önemli haberden, Yargıtay'ın "topluma kazandırmak için" işkence cezalarını ertelediğini öğreniyorduk. Yargıtay'ta son sözü söyleyen Ceza Genel Kurulu, 8'e karşı 15 oyla aldığı bir kararla, işkence yaptığı kesinleşen polislerin cezalarını ertelemişti.

Adnan Keskin okurlarını bir hususta uyarmayı da ihmal etmiyordu: "Tek teselli: Ocak 2003'te çıkan yasa, o tarihten sonraki suçlarda ertelemeyi yasaklıyor." Bu uyarının anlamı şu: 2003'e kadar işlenmiş suçlarda suçluları "devlete ve topluma kazandırmak" ilkesi pekâla sürdürülebilir! Erteleme yasağını bu işe 2003'ten sonra kalkışacak olanlar düşünsün...

Söyledim ya, "Yüce Türk Adaleti"nin işine gerçekten akıl sır ermiyor... Herşeyden önce hikayenin şu faslı: Bursa'da 1997 yılında gözaltına alınan Orhan Buyak'a işkence yaptıkları, Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararıyla sabit olan iki polis ne cezaya çarptırılmış biliyor musunuz? Aktarayım da, memleketimizde devletin memurlarına ne kadar şefkatli davrandığı daha iyi anlaşılabilir: "10 ay ağır hapis ve beş ay memuriyetten men cezası."(!)

"Yüce Türk Adaleti"nden sual edilmez ama bu ceza epeyce "komik" kaçmıyor mu? İnfazı zaten ertelenecek olan 10 ay hapis ve meslekten sadece 5 ay men cezası... Unutmayın; bu ceza bir ağır ceza mahkemesinin suçlarını sabit bulduğu iki işkenceci polis hakkında verdiği bir ceza. Yani işin özeti, "5 aylık" bekledikten sonra tekrar görev başına!

Durun acele etmeyin; mahkeme, hepimizin "Bu kadar da olur mu?" diye küçümsediğiniz bu cezayı da ertelemiş.

Dosya nihayet Yargıtay'a ulaşmış. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, "verilen hapsin ertelenmesini gerektiren haklı nedenler yoktur" diyerek yerel mahkemenin erteleme kararını bozmuş.

Ancak mahkeme bozmaya uymayıp, ertelemeye direnmiş. Mahkemenin direnirken dayandığı gerekçelerden bir bölümü şöyle: "Sanıkların geçmişi sabıkasızdır, (...) Kişisel bir menfaatleri söz konusu değildir. (...) Sanıklara ceza verilmiştir. Ancak bu olaydan ders alacakları düşünülmüştür. Duruşmadaki tavırları da dikkate alınarak onları yeniden devlete ve topluma kazandırmak için bir şans verilmesi gerekmiş, o nedenle de cezaları ertelenmiştir."

Sizin de dikkatinizi çekti değil mi? Gerekçede sanıkların "yeniden devlete ve topluma kazandırılması"ndan söz ediliyor. Bu ifade Ceza Hukuku'na yeni girmiş olsa gerek; suçluların "topluma kazandırılması"ndan birkaç yüzyıldır haberimiz vardı ama suçluların "devlete kazandırılması"ndan doğrusu yeni haberimiz oluyor!

Ertelemeye karar veren mahkeme direnince, dosya "son söz"ün söylenmesi için Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na gelmiş. Ve nihayet, Genel Kurul da 8'e karşı 15 oyla, "işkence cezasının ertelenmesi"ni onaylamış. Dikkat ettim, bu "onama gerekçesi"nde de var o ilginç ifade: "... sanıkların yeniden devlete ve topluma kazandırmak için..."

Siz söyleyin şimdi, "Yüce Türk Adaleti"nin bu "Yüce" kararı karşısında ne diyelim, kararı nasıl yorumlayalım?

Haklısınız; en iyisi gerçekten hiç laf etmeden, yani "ifade özgürlüğümüz"ü kullanmadan, sadece "düşünce özgürlüğümüz" ile yetinmek!

bana tecavüz edeceğini söyledi. Yarım saat çıplak tuttuktan sonra giyinmemi istediler. Giyindikten sonra hücreme indirdiler. 5 dakika sonra gözlerimi bir havlu ile bağlayarak bilmediğim bir yere götürdüler. Tazyikli su ile vücuduma özellikle cinsel organıma su sıktılar. İki saat sonra beni tekrar hücreme götürerek zorla ifade imzalattılar. Hücrede bulunduğum sürede devamlı deterjanlı su içirdiler” dedi.

4 Kasım günü yapılan duruşmada ise sanıkları teşhis eden Şenol Gürkan, duruşmaya izleyici olarak katılan Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi’nde görevli Kadri Tuncer’in de kendisine işkence yapanlar arasında bulunduğunu söyledi.

Tuncer ise “Bunlarla bir ilgim yok. Her duruşmayı izlerim, her duruşmada beni teşhis ederler” dedi.

Duruşma, kamuoyunda “7. Uyum Paketi” olarak bilinen 4963 sayılı yasa ile “işkence davalarının 30 günden daha fazla süreyle ertelenemeyeceği” hükmünün getirilmesine karşın 10 Şubat 2004 tarihine ertelendi.

İddianamede, polislerin TCY’nin “kötü muamele” suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Abdülvahap Kavak: 1996 yılı Şubat ayında Diyarbakır’da gözaltına alınan Abdülvahap Kavak adlı kişiye işkence yaptıkları gerekçesiyle altı polis hakkında açılan dava 6 Mayıs günü sonuçlandı. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesi, sanık polisler Birol Yaman, Recep Kaplan, Orhan Serçi, Ayhan Koç, Ethem Aras ve Hüseyin Demir hakkında beraat kararı verdi.

Dava süreci şöyle gelişti:

Gözaltına alındıktan sonra İstanbul’a gönderilen Abdülvahap Kavak, 21 Mart 1996 tarihinde tutuklandı. 1998 yılı Mayıs ayında polisler hakkında suç duyurusunda bulunan Kavak, gözaltında tutulduğu 13 gün boyunca falakaya yatırıldığını, kollarından askıya alındığını, Dicle nehrine götürülerek suya batırılıp boğulmak istendiğini, hücrede ıslatılıp çıplak bir şekilde ayakta bekletildiğini belirtti. Kavak, İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde de 10 gün süreyle işkenceye maruz kaldığını açıkladı.

Olağanüstü Hal Bölge Valiliği’nin polisler hakkında yargılama izni vermemesi üzerine Avukat Muharrem Erbey, kararın iptali istemiyle Diyarbakır İdare Mahkemesi’ne başvurdu. Mahkemenin kararı iptal etmesinden sonra Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, 2002 yılı Temmuz ayında polisler hakkında dava açtı.

6 Mayıs günü yapılan duruşmada esas hakkında görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, 21 Şubat

2000 tarihinde İstanbul Adli Tıp Kurumu tarafından verilen raporda, Kavak’ın kollarında güç kaybı olduğunun anlatıldığını hatırlattı. Savcı, “güç kaybının ne zaman oluştuğu” belirlenemediği için polisler hakkında “delil yetersizliği” nedeniyle beraat kararı verilmesini istedi. Mahkeme de polisler hakkında beraat kararı verdi.

Fatma Deniz Polattaş, Nazime Ceren Samanoğlu: 1999 yılı Mart ayında İskenderun’da gözaltına alınan Fatma Deniz Polattaş ve Nazime Ceren Samanoğlu adlı genç kızlara gözaltında işkence yaptıkları gerekçesiyle İskenderun Emniyet Müdürlüğü’nde görevli polis memurları Murat Çıkar, Halil Özkan, Aysun Yüksel ve Siyasi Polis Büro Amiri Gürkan İlhan hakkında açılan dava sonuçlanmadı. Yıl içinde İskenderun Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmalar, iki yıla yakın bir süredir gelmeyen Adli Tıp Kurumu raporunun beklenmesi için ertelendi.

Bu arada Polattaş ve Samanoğlu’nun avukatı Bülent Akbay, duruşmadan sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, sanıklardan Gürkan İlhan’ın Kahramanmaraş Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü’ne atandığını söyledi.

Yargılanan polislerin savunma masrafinin İçişleri Bakanlığı tarafından karşılandığını belirten Bülent Akbay, “İçişleri Bakanlığının bunu üstlenmesi mantıklı değil, bizim paramızla işkence yapan polisleri savunuyor. Bu da bakanlığın davaya müdahale ettiğini ve taraf olduğunu ortaya koymaktadır. Savunma, bakanlık düzeyinde yapıldığı için dosyanın geciktirilmesini de beraberinde getiriyor. Adli Tıp Kurumu’nda çalışan birinin bakanlığın üstlendiği davayı objektif olarak değerlendirmesi mümkün değildir” dedi.

Mehmet Desde: 2002 yılı Temmuz ayında İzmir’de gözaltına alınan Almanya vatandaşı Mehmet Desde’ye işkence yaptıkları ileri sürülen dört polis hakkında dava açıldı. İzmir Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi eski Müdürü Muhteşem Çavuşoğlu ile polis memurları Mesut Angı, Alim Erçetin ve Hürriyet Gündüz’ün TCY’nin “işkence” suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Dava 2 Ekim günü başladı. İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada sözlü ve yazılı ifade veren Mehmet Desde, 9 Temmuz 2002 tarihinde İzmir’in Menemen ilçesi Asarlık beldesinde gözaltında alındığını belirterek gözlerinin bağlandığını, yasal haklarının söylenmediğini, avukatla görüşme, ailesine ve Almanya Konsolosluğu’na haber verme isteklerinin geri çevrildiğini söyledi. Desde ifadesinde yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Dört gün boyunca kuvvetli bir ışık altında, havasız ve aşırı sıcak bir hücrede tutuldum. Aç ve uykusuz bırakıldım. Belli aralıklarla gözlerim bağlanarak sorgu odasına götürüldüm. Sorgu odasında dayak yedim, göğsüme, sırtıma ve kafama darbeler aldım. Küfür ve hakarete uğradım. Çınlıçplak soyularak hayalarım sıkıldı. Copla tecavüz girişiminde bulundular. Kaybetme tehdidinde bulundular.”

13 Temmuz 2002 tarihinde tutuklandığımı anlatan Desde, daha sonra avukatları Çetin Bingölbali ve Ayşe Kuru'nun iki kez suç duyurusunda bulunduğunu belirtti. Desde, suç duyurusunun takipsizlik kararıyla sonuçlanması üzerine Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi'ne yaptıkları itirazların reddedildiğini bildirdi. Mehmet Desde, daha sonra haberdar olan Almanya Başkonsolosluğu'nun girişimleri üzerine Adalet Bakanlığı'nın onayıyla yeniden soruşturma açıldığını kaydetti.

31 Ekim günü yapılan ikinci duruşmaya sanıklardan Mesut Angı, Alim Erçetin ve Hürriyet Gündüz katıldı. Duruşmada ifadesi alınan polisler, sorgulamada bulunmadıklarını, Desde ifade vermediği için sorgulama yapılamadığını söylediler.

24 Aralık günü yapılan duruşmaya, sanık polisler adliye binasında bulunmalarına karşın katılmadı. Duruşmada, Mehmet Desde'ye¹⁴ Ege Üniversitesi ve İzmir Tabip Odası tarafından verilen raporların Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesine karar verildi. Duruşma, 19 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

Leyla Bozacı: Yargıtay, Leyla Bozacı adlı kadına İstanbul Şile'de 30 Ağustos 2001 tarihinde tecavüz eden polis memuru Kerem Döndü'ye verilen hapis cezasını “cezanın artırılması gerektiği”, polis memuru Benal Demir'in beraat kararını da “asli fail olarak yargılanması” gerektiği görüşüyle bozdu. Yargıtay, Mehmet Pot adlı kişinin beraat kararını ise onadı. 31 Aralık 2002 tarihinde Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlanan davada, Döndü'ye 15 yıl 4 ay hapis cezası verilmiş, Demir ve Pot ise beraat etmişti.

Şükran Esen, İ. Esen: Mardin Cumhuriyet Savcılığı, 1993 ve 1994 yıllarında gözaltına alınan Şükran Esen adlı kadına tecavüz edildiği gerekçesiyle 64'ü rütbeli¹⁵ 341'i er 405 asker hakkında Ekim ayında dava açtı. İddianamede sanık askerlerin TCY'nin “küçük yaştakilere tecavüz” suçuna ilişkin 416, “bu suçun yetkililer tarafından işlenmesi halinde ceza artırımı” öngören 417 ve “işkence” suçuna ilişkin 243. maddeleri uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istendi.

Davanın gelişimi şöyle:

Şükran Esen, 1999 yılında Almanya'da düzenlenen bir toplantıda “Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze

Karşı Hukuki Yardım Projesi” sorumlularına, Mardin'in Derik ve Mazıdağı ilçelerinde tecavüze uğradığını anlattı. Bunun üzerine Avukat Eren Keskin suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunda, Şükran Esen'in 1993 yılı Kasım ayında Mardin'in Derik ilçesine bağlı Dağköyü köyünde jandarmalar tarafından gözaltına alındığı, gözaltında tutulduğu yedi gün içinde soyularak gözleri bağlı bir biçimde falakaya yatırıldığı, sopa ve elle iki kez tecavüze maruz kaldığı belirtildi. Esen'in olayı sadece annesine anlattığı ifade edilen dilekçede, 1994 yılı Mart ve Ağustos aylarında iki kez daha gözaltına alınan Şükran Esen'in üstegmen üniformalı bir kişiyle sayısını hatırlamadığı askerlerin tecavüzüne uğradığı, işkence sırasında ağzına tuz doldurulduğu vurgulandı.

Suç duyurusu üzerine açılan soruşturma takipsizlik kararıyla sonuçlandı. Ancak ağır ceza mahkemesine yapılan itirazın kabul edilmesi üzerine, TCY'nin “tecavüz” suçuna ilişkin 416. ve 417. ile “işkence” suçuna ilişkin 243. maddeleri uyarınca dava açıldı.

Tamık olarak Ahmet Gören, Süleyman Dölek, İsmet Yıldız, Şeyho Gövsa, Şeyhmus Başaran, Piro Yıldız, Bedri Ay, Hüseyin Çin, Mehmet Gören'in anlatımları ile sanıklardan üçünün ifadelerinin yer aldığı

¹⁴ “Bolşevik Parti Kuzey Kürdistan/Türkiye” adlı örgütü kurdukları iddiasıyla Mehmet Desde ve dokuz kişi hakkında açılan dava 24 Temmuz günü sonuçlandı. İzmir DGM, 21 Ocak günü tahliye edilen Mehmet Desde, Maksut Karadağ, Hüseyin Habib Taşkın, Şerafettin Parmak ve Mehmet Bakır'ı “yasadışı örgüt kurdukları” gerekçesiyle 4 yıl 2'şer ay hapis ve 7 milyar lira para cezasına mahkum etti. Metin Özgünay, Ömer Güner ve Ergün Yıldırım'ın “yasadışı örgüte yardım” gerekçesiyle 10'ar ay hapis ve 795 milyon lira para cezasına mahkum edildiği davada Hatice Karadağ ve Fatma Tufaner hakkında beraat kararı verildi. Alman vatandaşı olan Mehmet Desde ile Berlin'de ikamet eden Mehmet Bakır'a tahliye kararlarında olduğu gibi mahkumiyet kararıyla beraber yurtdışına çıkış yasağı konuldu.

¹⁵ Davanın sanıklarından Derik İlçe Jandarma Karakolu Komutanı Musa Çitil, Şükran Esen'le aynı dönemde gözaltına alınan Şükran Aydın'a tecavüz ettiği gerekçesiyle yargılanmış ve beraat etmişti. Şükran Aydın olayında da Cumhuriyet Savcılığı önce takipsizlik kararı vermişti. Ancak, AIHM'e götürülen davada, Türkiye'nin tazminat ödemesine karar verilmesinden sonra Mardin Cumhuriyet Savcılığı, Çitil hakkında dava açmıştı. 6 Kasım 1997 tarihinde Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan yargılama sonunda, Çitil “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat etti. Yargıtay 5. Ceza Dairesi ise Askeri Ceza Yasası'nın 152/2 ve TCY'nin 8. bendi uyarınca Çitil'in askeri mahkemede yargılanması gerektiğine karar verdi. Daha sonra askeri mahkemede yargılanan Çitil beraat etti. Musa Çitil'in adı, 1993 yılı Şubat ayında gözaltına alınan Özgür Gündem gazetesi muhabiri Salih Tekin, babası ve üç kardeşine işkence yapılması olayına da karıştı. Olaydan hemen sonra Çitil hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karşın Derik Cumhuriyet Savcılığı dosyayı, iki yıl sonra 4 Mayıs 1995 tarihinde İlçe İdare Kurulu'na gönderdi. Kurul da, 13 Eylül 1995 tarihinde “delil yetersizliği” gerekçesiyle “men-i muhakeme (yargılamaya gerek olmadığı)” kararı verdi. Karar Danıştay'da onaylanma iç hukuk yolları tükendi ve Tekin AIHM'ye başvurdu. AIHM, Türkiye'nin Tekin'e 25 bin Sterlin tazminat ödemesine karar verdi.

iddianamede, sanık er F.Ö.'nün, "Bir kadın terörist belirtilen tarihlerde Bozok Karakolu'na teslim oldu. 7-8 gün kaldı. Bölük komutanı bu kadını alıp bir yere götürdü. Nereye götürdüğünü bilmiyorum" dediği belirtildi. Erlerden M.Y., ifadesinde, Esen'in gözaltına alındığı operasyona katıldığını, sorgulamada bulunmadığını, M.K. ise sadece olayı duyduğunu ifade etti.

Bu arada dava açılmasının ardından Esen'in annesi İ. Esen de gözaltında tecavüze uğradığını açıkladı. İ. Esen 1994 yılında bölgede çıkan bir çatışmanın ardından askerlerin bütün köylüleri evde topladığını belirterek "Kızıma çok işkence yapıyorlardı. Çıglıkları geliyordu. İşkence tüm gün sürdü. Çıglıklar hırılıtlara dönüştü, sonra da kesildi. Sonradan öğrendim Şükran halsiz düşüp bayılmış. Bana da diğer odada iki asker işkence yaptı. Korkutmak için kafamın üstünden ateş ediyorlardı. Sonra tahta sopalarla beni dövdüler ve taciz ettiler" dedi.

1994 yılı Mart ayında gözaltında ikinci kez tecavüze uğramasından sonra kızını Mardin'in Kızıltepe ilçesinde doktora götürdüğünü anlatan İ. Esen, Kızıltepe otobüs garajında 4 kişinin kendisini gözlerini bağlayarak bir arabaya bindirdiklerini belirtti ve "Bir yere götürdüler. Çırlıçplak soydular ve sorguladılar. Sonra Mardin'e götürdüler. Burada da çırlıçplak soydular. Askiya aldılar, elektrik verdiler. Sonra copla bana tecavüz ettiler. Sonra yine Kızıltepe'ye götürdüler. 3 gün gözaltında tutuktan sonra bıraktılar" dedi.

Dava, 10 Ekim günü başladı. Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmaya, Almanya'da yaşayan Şükran Esen katılmadı. Duruşmada, Cumhuriyet Savcısı'nın davanın gizli görülmesi istemi reddedildi.

6 Kasım günü yapılan duruşmada söz alan Avukat Meral Beştaş, "Bu olayı 405 sanığın yapmadığını hepimiz biliyoruz. Biz olayın sorumlularının bu kadar kabarık sanık arasında kaybolacağı kaygısını taşıyoruz. Mağdurenin net tarifleri var. Hırsızlık olaylarında bile tutuklanmalara şahit oluyoruz. Sanıklara 37 yıl istenen davada tutuklama kararının çıkmaması ilginçtir" dedi.

Beştaş, olay tarihinde Kızıltepe Özel Sağlık Merkezi'nde Şükran Esen'e işkence gördüğüne dair rapor veren Dr. Adnan Halitoğlu'nun dinlenmesi istedi. 15 Nisan 1993 tarihinde hazırlanan raporda, "kızlık muayenesinde kızlık zarının travma neticesinde zedelenmiş olduğu, tarafımdan gözlemlendi. Not: Kızlık zarı travma neticesinde bozulmuştur" ifadesinin yer aldığı bildirildi.

Avukat Reyhan Yalçındağ ise sanıklardan Yüzbaşı Musa Çitil'in, 1993 yılında gözaltına alınan Şükran

Aydın'a tecavüz ettiği gerekçesiyle yargılandığını hatırlattı. Mahkeme, Dr. Halitoğlu'nun dinlenmesine karar verdi.

Bu arada Dr. Adnan Halitoğlu tarafından hazırlanan rapor, basına da dağıtıldı. Almanya'da Şükran Esen ile görüştüğünü hatırlatan İHD Genel Başkan Yardımcısı Avukat Eren Keskin, İHD İstanbul Şubesi'nde yaptığı basın açıklamasında, "Müvekkilim doktorun başına bir şey gelmesinden endişelendiği için bugüne dek raporu saklamış ancak görüşmemiz sırasında ağzından kaçırdıktan sonra haberimiz oldu" dedi.

20 Kasım yapılan duruşmada, Şükran Esen'e tecavüz ettikleri gerekçesiyle 40 asker hakkında açılan bir davanın da Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde sürdüğü ortaya çıktı. Avukat Reyhan Yalçındağ, Mart ayında açılan ve ilk duruşması Nisan ayında yapılan davanın kendilerine haber verilmediğini söyledi. Bunun üzerine mahkeme, iki davanın birleştirilmesi için Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne yazı yazılmasına karar verdi. Duruşma, 24 Şubat 2004 tarihine ertelendi.

Jandarma Genel Komutanlığı Açıklaması

Şükran Esen olayına alışıldık tavırlarının aksine "büyük" gazeteler de yer verdi. Bu nedenle olay kamuoyunda daha geniş yankı buldu. Bunun üzerine Jandarma Genel Komutanlığı, 10 Ekim günü bir açıklama yaptı. "Haberlerin çarpıtılarak sunulduğu" ileri sürülen açıklamada, "Basında yeralan haber, yorumlar ile kullanılan başlık ve sloganların, bölücü örgüt ve onun işbirlikçilerinin propaganda amaçlı gayretlerinin bir parçası olabileceği değerlendirilmektedir" denildi.

"İddianameye konu olan olayın yalnızca müştekinin beyan ve isnatlarına dayandığı, 10 yıl sonra 405 jandarma personeli hakkında açılan dava sürecinin devam ettiği" anlatılan açıklamada, "iddianamede birkaç duyum ve müştekinin isnatlarına bağlı şekilde 405 jandarma personelinin bir kişiye tecavüz ettiği şeklinde 'abartılı' iddianın, kesinleşmiş yargı kararı ile hüküm altına alınmış gibi basın organlarında yorum ve değerlendirmeye tutulduğu" ifade edildi.

Açıklamada, özetle şöyle denildi:

"Müşteki, 1998 yılında yaptığı şikayette 1993 ve 1994 yıllarında jandarma tarafından gözaltına alınarak işkence ve tecavüze maruz kaldığını ileri sürmüş ve iddianame bu beyana dayandırılmıştır. Ancak savcılık tarafından yapılan hazırlık soruşturmasında, anılan şahsın kolluk, adli makamlar ve sağlık kuruluşlarında olay ve iddiası ile ilgili herhangi bir müracaatı, kayıt veya raporun mevcut olmadığı belirlenmiştir.

'Ş.E.'nin onur mücadelesi', 'Askerlere tecavüz davası', 'Tecavüz skandalı büyüyor', 'Ş.E.'nin annesi de tecavüze uğramış', 'Merkez Medya 405 askerin

tecavüzü haberini ne yapacak', 'Çırlıçplak soyulup falakaya yatırıldı' gibi başlık ve sloganlarla çarpıtılarak sunulmasını bölücü örgütün ve onun işbirlikçilerinin propaganda amaçlı gayretlerinin bir parçası olabileceği değerlendirilmektedir. Aksi hal yargının yerine geçmek veya en azından yargıyı etkilemek şeklinde yorumlanabilir ki bu durum da yasalara göre suç olduğu gibi basın meslek kuralları ile de örtüşmemektedir.”

Jandarma Genel Komutanlığı'nın açıklaması üzerine Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu avukatları Fatma Karakaş ve Eren Keskin, 15 Ekim günü basın toplantısı düzenlediler.

Avukat Keskin, Jandarma Komutanlığı'nın işkence iddiasını duyuran gazetecileri “KADEK işbirlikçisi” olarak göstermeye çalışmasını eleştirerek, bunun gazetecilerin ve yargının tehdit edilmesi anlamına geldiğini ifade etti. Keskin, “iddianamenin yalnızca kendisinin beyanlarına dayandırıldığı” iddiasına karşılık Şükran Esen hakkında TIHV ve Esen'in Almanya'da tedavi gördüğü kurum tarafından düzenlenen iki ayrı rapor bulunduğunu bildirdi.¹⁶

Mehmet Dinç, İlhan Aktaş, Şükrü Eryılmaz: Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı Merkez Mali Şube Müdürü Şerafettin Bural hakkında üç polise “kötü muamelede bulunduğu” iddiasıyla Ekim ayında dava açıldı.

Edinilen bilgiye göre dava süreci şöyle gelişti:

2001 yılında İzmir'in Alsancak ilçesinde düzenlenen bir operasyonun ardından, kaçak malların sahibi olduğu ileri sürülen Metin Yıldırım, dönemin Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürü Bural'a başvurarak, komiser Mehmet Dinç ile polis memurları İlhan Aktaş ve Şükrü Eryılmaz'ın kendisinden rüşvet istediklerini açıkladı. Rüşvet alınırken yakalanan polisler daha sonra Bural hakkında “kendilerine işkence yaptığı” iddiasıyla suç duyurusunda bulundu. Bural hakkında TCY'nin “kötü muamele” suçuna ilişkin 245. maddesi uyarınca dava açıldı.

Görgü Koçlardan, Sadrettin Sosan, Atik Peker: “Hizbullah üyesi oldukları” iddiasıyla gözaltına alınan Görgü Koçlardan, Sadrettin Sosan ve Atik Peker adlı kişilere işkence yaptığı iddiasıyla astsubay Mahir Özbayrak hakkında açılan dava, 16 Ekim günü başladı. Muş Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada söz alan Koçlardan, 4 gün boyunca sorgulandığını ifade ederek sorgu sırasında sık sık dövüldüğünü ve gözlerinin sürekli bağlı tutulduğunu söyledi. Koçlardan götürüldüğü sağlık ocağında ve devlet hastanesinde üzerindeki kanların tespit edildiğini bildirdi.

Mahir Özbayrak ise yazılı olarak gönderdiği savunmasında, operasyonun yüzbaşı Hüseyin Polatsoy tarafından yürütüldüğünü belirterek, “Özgür” kod adlı Aslan Topdağ ile “Abbas” kod adlı Alim Türker'in bu kişilerin sorgularına katıldığını söyledi.

M.Ş. Turan: Diyarbakır'da düzenlenen bir ev baskınında M.Ş. Turan (12) adlı çocuğa işkence yaptığı gerekçesiyle yargılanan Özkan Toptaş adlı polise, TCY'nin “işkence” suçuna ilişkin 243. maddesi uyarınca 10 ay hapis ve 2 ay 15 gün memuriyetten men cezası verildi. Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 30 Aralık günü sonuçlanan davada, Toptaş'a verilen ceza ertelenmedi.

Seyithan Kırar, Mehmet Acar, Mazhar Çınar: 9 Haziran 2002 tarihinde Batman'da gözaltına alınan Seyithan Kırar, Mehmet Acar ve Mazhar Çınar adlı kişilere işkence yapılması nedeniyle Yusuf Dönmez ve Kenan Yıldırım adlı astsubaylar hakkında açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı. Avukat Oktay Bağatır, Batman Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada sanıkların ifadesinin alınmasının beklendiğini bildirdi.

Müslüm Turfan, Ahmet Turan ve Dinçer Erduvan: 11 Kasım 1998 tarihinde gözaltına alınan Kızıl Bayrak ve Ekim dergileri çalışanları Müslüm Turfan, Ahmet Turan ve Dinçer Erduvan adlı kişilere işkence yapılması nedeniyle polisler Mehmet Hallaç, Şeref Bayrakçı ve Mahmut Yıldız hakkında açılan davaya İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Avukat İbrahim Ergün, Süleyman Yeter'in ölümü nedeniyle de yargılanan Ahmet Okuducu hakkında, Cumhuriyet Savcılığı'nın beş yıllık zamanaşımı süresinin dolmasına kısa bir süre kala 5 Eylül günü dava açtığını, böylece beş yıllık sürenin davanın açıldığı tarihten itibaren işlemeye başladığını bildirdi. Okuducu hakkındaki dava da üç polisin yargılandığı dava ile birleştirildi ve Okuducu hakkında “ifadesi alınmadığı” için gıyabi tutuklama kararı verildi. Avukat Ergün, yasalar uyarınca zamanaşımı süresi suç tarihinden itibaren 7,5 yılı geçmeyeceği için, davada zamanaşımı süresinin 15 Mayıs 2006 tarihinde dolacağını bildirdi.

Hallaç ve Bayrakçı, Süleyman Yeter'in öldürülmesi nedeniyle görülen davada savunma tanığı olarak dinlenmişti.

AIHM Kararları

Urfa'da 1992 yılı Kasım ayında gözaltına alınan Ö.Ö. ve S.M. adlı kişilerin “işkence gördükleri” gerekçesiyle AIHM'e yaptıkları başvuru 30 Nisan

¹⁶ Radikal gazetesi yazarı Yıldırım Türker ve Hürriyet gazetesi yazarı Ertugrul Özkök'ün yazıları için Bkz. Ek 7

günü “dostane çözümlerle” sonuçlandı. Türkiye, başvuruculara tazminat ve mahkeme masrafları için 30 bin Euro ödemeyi kabul etti.”

10 Kasım 1995 tarihinde “PKK üyesi olduğu” iddiasıyla Diyarbakır’da gözaltına alınan ve 11 gün gözaltında tutulan Nuray Şen’in açtığı dava 17 Haziran günü sonuçlandı. AIHM kararında, Türkiye’nin AIHS’in “gözaltına alınanların kısa sürede yargıç önüne çıkarılmasına” 5. maddesini ihlal ettiği belirtildi. AIHM, Türkiye’nin Şen’e 5.100 Euro ödemesine karar verdi.

14 Aralık 1995 tarihinde Bingöl’deki evi güvenlik görevlileri tarafından yakılan Kemal Dilek’in AIHS’in “insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağına” ilişkin 3, “özgürlük ve güvenlik hakkı”na ilişkin 5, “adil yargılanma” hakkına ilişkin 6 ve “özel yaşama saygı”ya ilişkin 8. maddelerin ihlal edildiği gerekçesiyle yaptığı başvuru 17 Haziran günü “dostane çözümlerle” sonuçlandı. Türkiye, Dilek’e 25 bin Euro maddi ve manevi tazminat ödemeyi kabul etti.

2 Mayıs 1989 tarihinde “Devrimci Yol üyesi olduğu” iddiasıyla gözaltına alınan Kutay Meriç’in “işkence” nedeniyle yaptığı başvuru da aynı gün “dostane çözümlerle” sonuçlandı. Türkiye, Meriç’e tazminat ve masraflar için 26 bin Euro ödemeyi kabul etti.

Kutay Meriç’e işkence yaptıkları gerekçesiyle Mehmet Akçelik ve Lütfi Çetin hakkında açılan dava halen sürüyor.

AIHM, 19 Haziran 1992 tarihinde Diyarbakır’da tutuklanan Hulki Güneş’in “gözaltında işkence gördüğü” gerekçesiyle yaptığı başvuruyu 19 Haziran günü sonuçlandırdı. AIHM, Türkiye’nin Güneş’e 25 bin Euro tazminat ödemesini, 3.500 Euro tutarındaki yargılama giderlerini de karşılamasını kararlaştırdı.

4 Temmuz 1992 tarihinde tutuklanan Hulki Güneş, Diyarbakır DGM tarafından ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmişti.

11 Mayıs 1996 tarihinde Adana’da gözaltına alınan Ülkü Doğan, Celal Yalçıntaş ve Servet Çolak’ın “işkence”, “kısa sürede yargıç önüne çıkarılmama”, “avukatla görüştürülmeme” ve “ayrımcılık” gerekçeleriyle yaptıkları başvuru da aynı gün “dostane çözümlerle” sonuçlandı. Türkiye, üç mağdura tazminat ve masraf olarak toplam 80 bin Euro ödemeyi kabul etti.

Çeşitli tarihlerde gözaltına alınan Talip Kalın, Ali Gezer, Ekrem Ötebay, Emin Karatay, Dilek Köroğlu, Nuran Kovankaya adlı kişilerin “makul bir sürede yargıç önüne çıkarılmadıkları” gerekçesiyle AIHM’de açtıkları davalar, 28 Ekim günü dostane çözümlerle sonuçlandı. Türkiye, bu kişilere toplam 98 bin 500 Euro tazminat ödemeyi ve mahkeme masraflarını karşılamayı kabul etti.

Devrimci Yol davasında yargılanan 16 kişinin açtığı dava da 30 Ekim günü “dostane çözümlerle” sonuçlandı. Türkiye, “adil yargılanmadıkları” gerekçesiyle AIHM’e başvuran Ali Alfatlı, Haşim Aydınca, Nusrat Safa Akyürek, Ahmet Asena, İbrahim Levent Saçılanates, Mehmet Kaplandur, Nevzat Cömert, Özgür Şahin, Bülent Forta, Hüseyin Cihan, Hasan Yorulmaz, Ahmet Kirami Kılınç, Mehmet Engin Höke, Mustafa Aslan ve Sedat Göçmen’e 14.500 ile 161 bin Euro arasında tazminat ödemeyi kabul etti. AIHM, dostane çözüm yolunu kabul etmeyen Mahmut Memduh Uyan’a ise “adil yargılanmadığı” gerekçesiyle toplam 13 bin Euro ödenmesini kararlaştırdı.

CEZAEVLERİ VE İNSAN HAKLARI

2003 yılı, cezaevlerinde baskıların sürdüğü bir yıl oldu. 2003 yılında cezaevlerinde ölüm orucu, hastalık, intihar, mahkumlar arasında kavga gibi nedenlerle toplam 20 kişi öldü, bir kişi de cezaevinde tedavisi yapılmadığı için tahliye olduktan sonra öldü. Gerek siyasi gerek adli tutuklu ve hükümlüler yıl boyunca sistematik olarak baskılara maruz kaldılar. Tutuklu ve hükümlülerin tedavileri engellendi, hem cezaevinde hem de mahkeme ve hastanelere gidiş gelişlerinde kötü muamele ile karşılaştılar.

2000 yılı Ekim ayında F tipi cezaevlerine karşı başlatılan “ölüm oruçları”nda 2003 yılında 2 kişi öldü.

Özlem Türk: 11 Ocak günü Ankara Numune Hastanesi'nde öldü. Türk, 1995 yılında gözaltına

Soydaş'ın ölmesinin ardından ölüm orucu ve bağlı nedenlerle ölenlerin sayısı 64'e ulaştı.

Ölüm orucu eylemi süresince ölenlerin sayısı ise 113 kişiyi buldu.

Ölüm orucuna bağlı gerekçelerle sağlık durumu bozulanların cezaları Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından affedilmeye devam edildi. Cumhurbaşkanı ilk olarak ölüm orucunda Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalananlardan **Erdal Doğan** adlı siyasi hükümlünün cezasını affetmişti. Sezer'in, orucu sonucu kalıcı rahatsızlığı bulunan bir hükümlüyü affetmesine ilişkin bu kararı 28 Aralık 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı. Sezer, 2003 yılı içinde 100'ün üzerinde hükümlünün cezasını affetti.

19 Aralık Operasyonu'nda ölenler 32 kişi [28+2 mahkum ve 2 jandarma]

Cezaevlerinde ölenler: 45 kişi

Ölüm oruçlarına destek veren tutuklu yakınlarından ölenler: 7 kişi

Tahliye olduktan sonra ölüm orucunu sürdürürken ölenler: 12 kişi

Kendini yakanlar: 5 kişi [biri Almanya'da]

Tedavi sırasında ölen: 1 kişi [kanser tedavisi sırasında yanlış soda takımı nedeniyle]

Saldırıları sonucu ölen: 1 kişi [Hollanda'da destek ölüm orucu eylemcisi]

İntihar saldırısı sonucu ölenler: 6 kişi [3 polis, 1 turist, 2 eylemci]

5 Kasım 2001 Küçükarmutlu müdahalesi sırasında ölenler: 4 kişi

alınmış ve 1996 yılında Ankara DGM tarafından 15 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. Ölüm orucunun 7. ekibinde yer alan Türk'e Kütahya Cezaevi'nde zorla müdahale edildiği ve Türk'ün aşırı kilo kaybına karşın tedaviyi kabul etmediği belirtildi.

Yusuf Aracı: 26 Mart günü Ankara Numune Hastanesi'nde öldü. 1 Mayıs 2002 tarihinde Sincan F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucuna başlayan Aracı, Gaziantep'te 2000 yılında “DHKP-C üyesi olduğu” iddiasıyla tutuklanmıştı.

“Hayata Dönüş Operasyonu”na karşın ölüm oruçları cezaevlerinde ve dışarıda sürdürüldü. 10. ölüm orucu ekibi eyleme başladı. 21 Mart 2001 tarihinde Cengiz

Ölüm orucu eyleminde Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalandıkları için serbest bırakılan birçok hükümlü “iyileşti” raporu verilerek yeniden tutuklandı. Bu kişilerin sağlık durumları bozuk olduğundan CMUK'un 399. maddesi uyarınca cezaları 6 ay süre ile ertelenmekteydi. İlk olarak İstanbul Adli Tıp Kurumu'nun 5 kere Wernicke-Korsakoff tanısı ile rapor verdiği ve cezası bu raporlara dayanılarak CMUK'un 399. maddesi uyarınca toplam 22 ay süreyle ertelenen Bekir Balyemez adlı mahkuma 8 Ekim günü yapılan altıncı muayenesinde sağlık durumunun düzeldiği yolunda rapor verildi. Rapor nedeniyle Balyemez'in cezası bir kere daha ertelenmedi.

2003 yılı içinde cezaevlerinde yaşanan olaylar ya da cezaevi yönetimlerinin ihmalleri sonucunda toplam 18 kişi cezaevlerinde öldü.

Cezaevlerinde Ölümler

- 1) Erdal Sakyen
- 2) İsmet B. (Manisa Salihli Cezaevi-4 Şubat-İntihar-Adli)
- 3) Yaşar Akgün (Metris Cezaevi-7 Şubat-İntihar-Adli)
- 4) Nincu Portaze (Romanya uyruklu-Trabzon E Tipi Cezaevi-20 Şubat-İntihar-Adli)
- 5) Orhan Uğur (Tekirdağ F Tipi Cezaevi-27 Şubat-Kendini yakma-Siyasi)
- 6) Vahdettin Canpolat (Van Kapalı Cezaevi-10 Mart-İntihar-Adli)
- 7) Aydoğan Pehlivan (Edirne Kapalı Cezaevi-Mart-İntihar-Adli)
- 8) Mehmet Galip Yıldırım (Lice Cezaevi-25 Mart-İntihar-Adli)
- 9) Hacer Kaya (Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi-4 Nisan-Hastalık-Siyasi)
- 10) Mehmet Aslan (Ümraniye Cezaevi-3 Mayıs-Kendini yakma-Siyasi)
- 11) İsmet Baycan (Muş E Tipi Cezaevi-24 Mayıs-Hastalık-Siyasi)
- 12) Oğuz Tekdemir (Aydın E Tipi Cezaevi-Mayıs-Cinayet-Adli)
- 13) İhban Elbaş (Niğde Cezaevi-11 Haziran-Cinayet-Adli)
- 14) Mehmet Bakır Yavuz (Denizli Cezaevi-Haziran-Cinayet-Adli)
- 15) Cemal Dur (Sakarya Karasu Cezaevi-14 Haziran-İntihar-Adli)
- 16) Hakan Çavuş (Alanya Cezaevi-19 Haziran-İntihar-Adli)
- 17) S.D. (Erzurum E Tipi Cezaevi-14 Eylül-İntihar-Adli)
- 18) Emin Baran (Aydın E Tipi Cezaevi-26 Aralık-İntihar-Adli)

Cezaevi koşullarına bağlı olarak sağlık durumları bozulan kimi mahkumların tedavi edilmeleri ya engellendi ya da geciktirildi. Söz konusu durumlar çoğunlukla cezaevi yöneticilerinin ilgisizliklerinden kaynaklandı. Hükümlülerin sağlık koşullarına söz konusu yaklaşım nedeniyle 2 kişi cezaevlerinde yaşamını yitirdi.

Cezaevlerinde bulunanlar üzerindeki baskılarda ya da bu kişilere yönelik kötü muamelede azalma gözlenmedi. Sıradanlaşan baskılara ek olarak 4959 Sayılı "Topluma Kazandırma Yasası"nın 6 Ağustos

günü yürürlüğe gimesi ile başta KADEK davasından cezaevlerinde bulunanlar olmak üzere hükümlülere yasadan yararlanmaları yönünde baskı yapıldı. (Bkz. *Kürt Sorunu*)

Resmi Açıklamalar ve Gelişmeler

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Haziran ayı başında cezaevi sayısının yarıya indirileceğini açıkladı. Çiçek, önümüzdeki dört yıl içinde her yıl en az 50 cezaevi kapatılacağını ve 508 olan cezaevi sayısının 250'ye indirileceğini duyurdu. Çiçek, cezaevi sayısının azalması ile "hizmette daha fazla verimlilik sağlanacağını" söyledi. Ancak 2003 yılı sonu itibari ile cezaevlerinin sayısında beklenen azalma olmadı.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun ise aynı ay yaptığı açıklamada İstanbul'daki ceza infaz kurumlarının yetersizliği nedeniyle duruşma tarihi gelen 5 bin tutuklunun her ay başka kentlerden İstanbul'a getirildiğini açıkladı. Ertosun, söz konusu maliyetle rahatlıkla cezaevi yapılabileceğini kaydetti.

İstanbul'da Bayrampaşa Kapalı Cezaevi, Kartal Özel Tip Kapalı Cezaevi, Metris Kapalı Cezaevi, Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi, Paşakapısı Cezaevi, Ümraniye Kapalı Cezaevi olmak üzere 6 ceza infaz kurumu bulunuyor. İstanbul'a 2 yeni cezaevi daha yapılacağını bildiren Ertosun, birinin Silivri'de, diğerinin ise Maltepe Bakkalköy'de yapılacağını söyledi. Ertosun, toplam 75 olan E ve özel tip cezaevinin 67'sinde oda sistemine geçildiğini, diğer sekizinde ise çalışmaların devam ettiğini de aktardı.

Ertosun, tarafından yapılan açıklamada ceza infaz kurumlarındaki psikolog ve sosyal çalışmacı sayısının yetersiz olduğunu da bildirildi. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü için öngörülen 195 sosyal çalışmacı kadrosunda yalnızca 67 kişinin görev yaptığı, 195 psikolog kadrosunun da ancak 57'sinin dolu olduğu kaydedildi.

Ertosun, Haziran ayında yaptığı başka bir açıklama ile de infaz koruma memurlarına yükseköğretim düzeyinde eğitim vermeyi amaçladıklarını açıkladı. Ertosun, "Kaliteyi artırmak istiyorsak infaz koruma memurlarını iyi motive etmemiz ve eğitim düzeylerini yükseltmemiz şart" dedi. Ceza infaz kurumlarında başarılı bir yönetim için personelin yapılan değişiklikleri benimsemesi gerektiğini kaydeden Ertosun, sözlerine şöyle devam etti:

"Bu amaçla 'ceza infaz kurumları personeli eğitim merkezleri' açıyoruz. Ankara'daki faaliyete geçti. Yakında İstanbul ve Erzurum'da da faaliyete geçecek. Bunların sayısı kısa zamanda 5'e çıkacak. Yani tüm personel eğitimden geçecek ve bu en az bir yıl süren meslek öncesi eğitim olacak. Ancak oradan çıktuktan sonra cezaevlerinde görev yapabilecekler."

Kasım ayında Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na başvuran gardiyanlar çalışma koşullarının insan haklarına aykırı olduğunu savundu. Başvuruları inceleyen İnsan Hakları Başkanlığı, infaz koruma memurlarının taleplerini Adalet Bakanlığı'na ilettiler.

Yargı-Sen Başkanı Edip Binbir, 4688 sayılı Kamu Sendikaları Yasası çıkarılırken, infaz koruma memurlarının bu kapsam dışında tutulması nedeniyle 2002 yılında AIHM'e başvurmuştu.

Daha sonra adı Büro Emekçileri Sendikası olarak değişen sendikanın başvurusunda, infaz koruma memurlarının güvenlik gücü sayıldığını, ancak güvenlik görevlilerinin özlük haklarından yararlanmadığı belirtilmiş, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'na bağlı olmaları nedeniyle sendikal haklardan yararlanmaları gerektiği belirtilmişti.

Yasal ve İdari Düzenlemeler

"TCK ile Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Yasa'da Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa" 5 Şubat günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

Yasa ile TCY'nin 307. maddesine eklenen (b) fıkrasının 2. paragrafı "**mahkumları ölüm orucu ya da açlık grevine teşvik edenlere ya da bu yönde talimat verenlere**" 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası verilmesini öngörüyor. Yasa, ölüm orucu ya da açlık grevinde ölüm meydana gelmesi durumunda "sorumlu tutulan kişinin" 10 yıla 20 yıl arasında hapis cezasına mahkum edilmesini hükme bağlıyor.

Eyleme katılanlarda sakatlık meydana gelmesi durumunda da sanık TCY'nin "öldürme amacı olmadan bir kişiye zarar vermek" suçuna ilişkin 456. maddesi uyarınca yargılanacak. Ölüm orucu ya da açlık grevi yapan mahkumların zorla beslenmesini öngören yasa, "avukatların cezaevlerine girişte elle aranmayacağı, ancak cezaevinde duyarlı kapı yoksa kabul etmeleri durumunda elle aranabilmelerini" öngörüyor.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayladığı yasa 10 Şubat günü Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe girdi.

IHD İstanbul Şubesi, Adalet Bakanlığı'nın "avukatların hükümlülerle görüşebilmek için görüşmenin hukuksal bir konuda olduğunu belgelemesini öngören" genelgesinin iptali istemiyle 25 Ağustos günü Danıştay'a başvurdu. İHD Cezaevi Komisyonu üyesi Avukat F. Ahmet Taner, genelgenin yasal temele dayanmadan hükümlülerin avukatlarıyla görüşme hakkını ortadan kaldırdığını belirterek, "Bir hükümlü için görüş, haberleşme, okuma gibi en temel haklardan biridir ve her seferinde belgelendirme şartına, keyfi ret olasılığına bırakılmaz. Ayrıca hükümlünün avukatla görüşmesinin hukuki içerikte olduğunu belgelendirmesi şartı nasıl hukuka aykırı ise aynı zamanda bu durum her zaman mümkün de olmayabilir. Hükümlü örneğin eşinden boşanma niyetini, AIHM'e başvurma isteğini, cezaevi ile ilgili sorunlar hakkındaki düşüncelerini nasıl belgelendirecek" dedi.

TC

ADALET BAKANLIĞI

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı: B.03.OC.T.F0.00.00.04.V.R.D: L.D. 2.15/85

Konu: Hükümlü ve tutukluyu ziyaret

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İLGİ: 26.11.2001 gün ve 21-131 sayılı Genelge

Avukatların ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklularla yapacakları görüşmelerin usul ve esasları ilgi Genelgemiz ile tüm teşkilata duyurulmuştur. Ancak Cumhuriyet başsavcılıkları ile yapılan yazışmalardan sayılan az da olsa

- Tutuklu vekili olan bazı avukatların ziyaret etme yetkisi bulunmayan ve avukat olmayan kişileri vekil olarak tayin ederek müvekkili ile görüştürme girişiminde buldukları

- Hükümlüye vasi olarak atanan bazı kişilerin vasilik görevi ile ilgili olmaksızın çok sayıda avukata vekalet vermek suretiyle hükümlü ile görüşmelerini sağlamaya çalıştıkları

tespit edilmiştir.

Bilindiği üzere;

4667 sayılı Kanunla değişik 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 56'ncı maddesinin 5'inci fıkrasında "Avukatlar veya avukatlık ortaklığı, başkasını tevkil etme yetkisini haiz oldukları bütün vekaletnameleri kapsayacak şekilde bir başka avukata veya avukatlık ortaklığına vekaletname yerine geçen yetki belgesi verebilir. Bu yetki belgesi vekaletname hükmündedir." düzenlemesine yer vermiştir. Bu düzenleme ile avukatlar, ancak tevkil yetkisine sahip oldukları vekaletnamelere dayanarak başka bir avukatı vekil olarak tayin edebilir.

Yine Medeni Kanun'un 407'inci maddesinde, bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkum olan her

erginin kısıtlanacağı 403'üncü maddesinde kısıtlının kişiliği ve mal varlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukuki işlemlerde vekalet etmekle yükümlü vasi tayin edileceği, 447'inci maddesinde, vasinin kısıtlıyı [korumak ve bütün kişisel işlerinde ona yardım etmekle yükümlü olduğu hükme bağlanmıştır].

Bu itibarla

- Hükümlü veya tutuklu avukatının avukat olmayan herhangi bir kişiye hükümlü veya tutuklunun vekili olarak vekaletname verme yetkisi bulunmadığından, bu şekilde vekaletname alan şahısların hükümlü ve tutukluyu ziyaret etmesine izin verilmemesi,

- Vasinin görevinin, hükümlünün kişiliği ve mal varlığı ile ilgili menfaatlerini korumak ve hukuki işlemlerde onu temsil etmek olması nedeniyle, vasi veya vekalet verdiği avukatın hükümlü ile görüşmek istemesi halinde, görüşme sebebinin vasilik görevi ile ilgili olduğunu ispatlayacak belgelerin istenmesi, belgelendirilmemesi halinde görüşmeye izin verilmemesi, gerekli denetimin yapılabilmesi için vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi ile denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesinin bilgilendirilmesi,

- Yukarıdaki esaslara göre işlem ifası, aksine davrananlar hakkında yasal gereğinin yapılacağı göz önünde bulundurulması, keyfiyetin yargı çevrenizdeki Cumhuriyet başsavcılıkları ile Cumhuriyet savcılıklarına, cezaevi idarelerine, bilgileri bakımından da infaz hakimlikleri ile izleme kurullarına bildirilmesi önemle rica olunur.

Cemil ÇİÇEK

Adalet Bakanı

1 - CEZAEVLERİNDE ÖLÜM ORUCU

2000 yılı Ekim ayında F tipi cezaevlerine karşı başlatılan "ölüm oruçları" gerekçesiyle 2003 yılında toplam 2 kişi öldü.

Ölüm Orucunda Ölenler

Özlem Türk, 11 Ocak günü Ankara Numune Hastanesi'nde öldü. Kapanan "Mücadele" dergisinin Samsun muhabiri Özlem Türk, 1995 yılında gözüaltına alınmış ve 1996 yılında Ankara DGM tarafından 15 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında Çanakkale Cezaevi'nde bulunan Özlem Türk, daha sonra Kütahya E Tipi Cezaevi'ne gönderilmişti. Ölüm orucunun 7. ekibinde yer alan Türk, 12 Ağustos 2002 tarihinde Ankara Numune Hastanesi'ne nakledilmişti. Halkın Hukuk Bürosu'ndan yapılan açıklamada, Türk'e Kütahya Cezaevi'nde zorla müdahale edildiği ve Türk'ün 15 kiloya düşmesine karşın tedaviyi kabul etmediği belirtildi.

Yusuf Aracı, 26 Mart günü Ankara Numune Hastanesi'nde öldü. 1 Mayıs 2002 tarihinde Sincan F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucuna başlayan Aracı, Gaziantep'te 2000 yılında "DHKP-C üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklanmıştı.

Ölüm Orucu

Ölüm orucu eylemini sürdürürken sağlık durumları bozulduğu için eylemi bırakan ya da müdahale edilen eylemcilerin adları ile Mart ayı itibarıyla buldukları yerlerin bilgileri ise şöyle:

Tanju Mete: 6. ekip. Ankara Numune Hastanesi'nde

Şengül Arslan: 8. ekip. Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde

Mesut Akbulut : 8. ekip. Edirne Tıp Fakültesi Hastanesi'nde

Nihat Palabıyık: 8. ekip. Kandıra F Tipi Cezaevi'nde

Yavuz Ateş: 8.ekip. Kandıra F Tipi Cezaevi'nde

Sinan Akbayır: 8.ekip. İzmir Yeşilyurt Devlet Hastanesi'nde

Ali Şahin: 8.ekip. Bayrampaşa Hastanesi'nde

Eylem Göktaş: 9. ekip. Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde

Ümit Günger: 9.ekip. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde

Erkan Bülbül: 9. ekip. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde

Kemal Gömi: 9.ekip. Kandıra F Tipi Cezaevi'nde

Ayşe Sultan Yazıcı: 9. ekip. Kütahya E Tipi Cezaevi'nde

Sibel Şahanoğlu: 9.ekip. Manisa E Tipi Cezaevi'nde

Ali Kılınc: 9. ekip. İzmir Kırklar F Tipi Cezaevi'nde

Mürsel Kaya: 9. ekip. Sincan F Tipi Cezaevi'nde

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TAYAD) tarafından yapılan açıklamada, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde ölüm orucunu sürdüren Ümit Günger ve Erkan Bülbül'ün 26 Haziran günü zorla hastaneye kaldırıldıkları bildirildi.

DHKP-C tarafından 21 Ekim günü yapılan açıklamaya göre, 20 Ekim günü 10. ekip ölüm orucu eylemine başladı. 2003 yılı sonu itibarıyla eylemi yalnızca 10. ekip sürdürüyor. Ekipte yer alan mahkumlar ile buldukları cezaevleri şöyle:

Tekirdağ F tipi: **Selami Kurnaz, Vedat Düşkuner**;

Kandıra F tipi: **Muharrem Karademir**, Sincan F Tipi: **Hüseyin Çukurluöz**, **Bekir Baturu**, Bakırköy Cezaevi: **Selma Kubat**, Kütahya Kapalı Cezaevi: **Raziye Karabulut**, Uşak Cezaevi: **Günay Öğrener**

Diğer Gelişmeler

Hürriyet gazetesinde 18 Ocak günü yayınlanan haberde, Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in Sincan F Tipi Cezaevi'nde ziyaret ettiği Mustafa Devrim Şenses adlı mahkumu ölüm orucundan vazgeçirdiği bildirildi.

Ölüm orucu eylemini Kocaeli F Tipi Cezaevi'nde sürdüren Kemal Gömi (34) adlı hükümlü 14 Mayıs gecesi hastaneye kaldırıldı. "Yasadışı örgüt üyesi olduğu" iddiasıyla ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen ve 30 Aralık 2002 tarihinde ölüm orucuna başlayan Kemal Gömi'nin Kocaeli Devlet Hastanesi mahkum koğuşuna götürüldüğü öğrenildi.

Halkın Hukuk Bürosu'ndan yapılan açıklamada, "DHKP-C üyesi olduğu" iddiasıyla Manisa E Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Nurten Hasçelik'in, zorla Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne götürüldüğü için ölüm orucuna başladığı bildirildi. Açıklamada, "Nurten Hasçelik 6 Haziran günü Adalet Bakanlığı ve Manisa E Tipi Cezaevi yönetiminin işbirliğiyle, kaldığı Manisa E Tipi Cezaevi'nden Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne kaçırılarak adli tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu bölüme konulmuştur. Hasçelik, hapishanelere yönelik tecridin kaldırılması için ölüm orucuna başladı" denildi.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan Remzi Aydın'ın Haziran ayı sonunda "F tipi cezaevlerini ve tecridi protesto" amacıyla ölüm orucuna başladığı bildirildi. Aydın'ın "TKEP/L örgütüne üye olduğu" iddiasıyla tutuklu bulunduğu öğrenildi.

TAYAD tarafından Ekim ayı başında yapılan açıklamada da, 30 Kasım 2002 tarihinde ölüm orucuna başlayan Erkan Bülbül adlı tutuklunun Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden hastaneye götürüldüğü ve istememesine karşın tıbbi müdahalede bulunulduğu bildirildi.

Bolu F Tipi Cezaevi'nde Ekim ayı ortasında ölüm orucuna başlayan Kerem Özdikmenli adlı hükümlü, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış ve AKP Milletvekili Cavit Torun ile görüşükten sonra 30. gününde eylemine son verdiği duyuruldu.

Kerem Özdikmenli'nin annesi Sakine Tekelioğlu, oğlunun ölüm orucunu bıraktığı haberini yalanladı. Sakine Tekelioğlu, "hücreden çıkartılmak" için ölüm orucuna başlayan oğlunun dövülerek, zorla hastaneye kaldırıldığını ifade etti. Sakine Tekelioğlu, oğlunun "özellikle göğsüne vurulduğunu ve sürekli kalbinin ağrıdığını" anlattığını ve "Bilincim açık.

Hastaneye gitmek istemiyorum dediğim halde beni döverek hastaneye götürdüler. Muayene olmayı reddettim. Ertesi gün ayakta duramayacak kadar kötüydüm. Beni yine mahkemeye gitmem için döverek adliyeye götürdüler" dediğini bildirdi. Tekelioğlu, cezaevi yöneticileri ile oğlunun durumu hakkında görüşüğünü, bunun ardından oğlunu ziyaret etmesinin yasaklandığını da söyledi.

Bir grup avukat, Ankara Numune Hastanesi'ne kaldırılan ölüm orucundaki eylemcilere zorla müdahale edilmesi nedeniyle Adalet Bakanı Cemil Çiçek, Sağlık Bakanı Recep Akdağ ve hastane yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulundu. 23 Ocak günü İstanbul Adliyesi önünde toplanan avukatlar adına basın açıklaması yapan Avukat Behiç Aşçı, "Hastaneye kaldırılan tutuklu ve hükümlülerin avukatları ve aileleriyle görüştürülmesi engellenmektedir. Hastaneye kaldırılanlar yataklarına zincirlerle bağlanmaktadır. İhtiyaçları karşılanmamaktadır. Ölüm orucu eyleminde bulunanlara zorla ve işkenceyle müdahale edilmektedir. Ali Koç (8 Temmuz 2001), Fatma Tokay Köse (31 Ağustos 2002) ve Özlem Türk'e (11 Ocak) zorla serum takıldığını tespit ettik. Her üçü de yataklarına zincirlerle bağlanmıştır. Bu müdahalenin üç kişiyi yaşatmak için yapıldığı söylenmekte. Oysa her üçü de yaşamını yitirdi" dedi.

Yeniden Tutuklanan Ölüm Orucu Eylemcileri

Ölüm orucu eyleminde Wernicke-Korsakoff sendromuna yakalandıkları için serbest bırakılan birçok hükümlü Adli Tıp Kurumu tarafından "iyileşti" raporu verildiği için yeniden tutuklandı.

İstanbul Adli Tıp Kurumu'nun beş kez Wernicke-Korsakoff tanısı ile rapor verdiği ve cezası bu raporlara dayanılarak CMUK'un 399. maddesi uyarınca toplam 22 ay süreyle ertelenen Bekir Balyemez adlı mahkuma 8 Ekim günü yapılan altıncı muayenesinde sağlık durumunun düzeldiği yolunda rapor verildi. Rapor nedeniyle Balyemez'in cezası bir kez daha ertelenmedi. Balyemez 1993 yılında gözaltına alınmış ve "yasadışı örgüt üyesi" olduğu gerekçesiyle 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

CMUK'un 399. maddesi uyarınca tahliye edilen Kemal Bolat, Adli Tıp Kurumu'nun "iyileştiği" yönündeki raporu üzerine 2 Aralık günü tutuklandı. Eşi Sibel Bolat, kurumun 21 Mart günü verdiği raporda, Bolat'ın sağlık durumunun "ciddi" ölçüde bozuk olduğunun belirtilmesine karşın 11 Kasım günü verilen raporda "iyileştığinin" yazıldığını belirtti.

Veysel Yağan, Ayşe Eğilmez, Melahat Akay, Tülin Dağ, Sakine Altun, Nuran Ekingen, Eylem Çelik, Özgür

Yolcu, Meryem Algör, Elif Ateş, Kasım Aksakal, Ali Rıza Aydar, Nizamettin Doğan, Rauf Erdem, Esral Karagöz ve Tekin Yıldız adlı mahkumların da Adli Tıp Kurumu'nun "iyileştikleri" yönündeki raporları nedeniyle değişik tarihlerde yeniden tutuklandığı öğrenildi.

Avukat Gülizar Tuncer, daha önce bu hastalığın "iyileşmesi mümkün olmayan bir hastalık" olduğu raporu veren Adli Tıp Kurumu'nun daha sonra aksi yönde raporlar vermeye başladığına dikkat çekti. Tuncer, "Wernicke-Korsakoff için birden bire fikir değiştirilmiş olması ve hastaların da artık iyileştiği kanaatine varılması, normal bir durum olmadığı gibi tıp etiğiyle ve mesleki sorumlulukla bağdaşmayan bir uygulamadır" dedi. Son dönemde cezaları ertelenen tutuklulara Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmaları için baskı yapıldığını da kaydeden Gülizar Tuncer, birçok hasta mahkum hakkında "iyileşti" raporu veren doktorlar arasında, daha önce "işkenceyi gizlediği ve gerçeğe aykırı rapor düzenlediği gerekçesiyle 6 ay meslekten men" cezası verilen Dr. Nur Birgen'in de bulunduğuna dikkat çekti.

İstanbul Tabip Odası, ölüm orucuna bağlı olarak Wernicke Korsakoff teşhisi konulan ancak önce "iyileşmez" daha sonra da "iyileşebilir" raporları veren adli tabipler hakkında soruşturma başlattı. Oda ayrıca konuyla ilgili yeni bir rapor da hazırlattı.

Nöroloji Uzmanı Prof. Dr. Rezzan Tuncay, Psikiyatri Uzmanı Prof. Dr. Raşit Tükel, Adli Tıp Uzmanı Doç. Dr. Ümit Biçer'in hazırladıkları raporda, Adli Tıp Kurumu'nun "iyileşmez" raporlarının ardından, "iyileşir" raporları vermesinin çelişkili olduğu belirtildi. Wernicke Korsakoff hastalığının iyileşmesi mümkün olmayan bir hastalık olduğuna dikkat çekilen raporda, hükümlü Bekir Balyemez için yapılan başvuru sonucunda, Balyemez'i muayene eden Adli Tıp Kurumu'nun beş muayenesinde de Wernicke Korsakoff belirtilerinin saptandığı hatırlatılarak, son muayenede ise bu bulguların tamamen ortadan kalktığı yönünde rapor verildiği bildirildi. Yapılan incelemelerde bu durumun tubben imkansız olduğu ve son raporun diğer raporlarla çeliştiği kaydedildi.

Bu belirleme üzerine İstanbul Tabip Odası, ilk beş raporda ve en son bunların tam tersi kararın verildiği raporda imzaları olan Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Dairesi Başkanı Uzman Doktor Nur Birgen, Adli Tıp Kurumu Başkan Vekili Uz. Dr. Mustafa Okudan, üyeler Op. Dr. M. Oktan Aktürk, Prof. Dr. Can Ö. Gökdoğan, Prof. Dr. Erbil Gözükırmızı, Prof. Dr. Esin Öztürk, Uz. Dr. C. Yalçın Ergezer hakkında soruşturma başlattı.

Nur Birgen daha önce de "raporlarında işkenceyi gizlediği" için ağır ceza mahkemesinde yargılanmıştı.

Öte yandan müvekkilleri hakkında rapor hazırlayan Adli Tıp Kurumu doktorları hakkında, avukatlar da suç duyurusunda bulundular.

Bu arada benzer uygulamaya maruz kalan Sait Oral Uyan'ın durumuna dikkat çekmek amacıyla Aralık ayı sonunda İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenlendi. Açıklamaya, Uyan'ın babası Ali Uyan, avukatı Ünal Kuş, Tutuklu Aileleri Birliği (TUYAB) üyesi Sema Gül ile İHD İstanbul Şube Başkanı Kiraz Biçici katıldı. Biçici, cezaevinde girdiği ölüm orucu sırasında Wernicke Korsakoff hastalığına yakalandığı için serbest bırakılan 20 mahkum hakkında yeniden tutuklama kararı çıkarıldığına dikkat çekti.

Altı ay süreyle tahliye edilen Ramazan Sadıkoğulları, 26 Aralık günü evinden alınarak tutuklandı.

Adli Tıp Kurumu 2001 yılından itibaren birçok mahkuma Wernicke Korsakoff teşhisi koyarak "hastalığım geri dönüşünün mümkün olmadığı" yönünde rapor verdi. Bu raporlar sonucunda beş yüzü aşkın hükümlü serbest bırakıldı.

Küçükarmutlu Davası

İstanbul Küçükarmutlu'da ölüm oruçlarının sürdüğü evlere düzenlenen operasyondan (5 Kasım 2001) sonra 19 kişi hakkında açılan davaya 7 Mart günü devam edildi. İstanbul DGM'de yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, sanıkların TCY'nin "yasadışı örgüte yardım" suçuna ilişkin 169. maddesi uyarınca cezalandırılmasını istedi. Dava, "yasadışı örgüt üyeliği" suçuna ilişkin 168. maddesi uyarınca açılmıştı.

Davaya 30 Mayıs günü devam edildi. İstanbul DGM'de yapılan duruşma için cezaevlerinden getirilen tutuklular ring aracından indirilirken zafer işareti yaparak slogan attı. Mahkumlar bunun üzerine jandarmalar tarafından tartaklanarak salona götürüldü.

Duruşma başladığı sırada salonun yeterli olmadığını öne süren polisler, izleyicilerin bazılarını içeri almadı. Bunun üzerine çıkan tartışma zaman zaman karşılıklı yumruklaşmaya dönüştü. Birkaç dakika süren gerginliğin sonunda sadece sanıkların yakın akrabaları salona alındı.

5 Aralık günü devam edilen dava 2003 yılında sonuçlanmadı. Davada, Zeki Doğan, Sinan Tökü, Güzin Tolga, Eylem Göktaş, Ahmet Güzel, Gamze Turan, Vedat Çelik, Selma Kubat, Dursun Ali Pekin, Halil Aksu, Haydar Bozkurt, Hakkı Şimşek, Hüseyin Akpınar, Serhat Ertürk, Özkan Güzel, Madımak Özen, Halil Acar, Serap Boyoğlu ve Engin Karagöz'ün TCY'nin "yasadışı örgüte yardım" suçuna ilişkin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Operasyonda ölüm orucuna katılan Arzu Güler ile refakatçiler Sultan Yıldız, Bülent Durga ve Barış Kaş ölmüştü.

Eylem Göktaş

22 Eylül günü Cumhuriyet gazetesinde “DHKP-C üyesi olduğu” iddiasıyla cezaevinde bulunan Eylem Göktaş’ın avukatlarının “sanığın ölüm orucu eylemini bırakması” nedeniyle savunma görevinden çekildiklerine ilişkin bir haber yayınlandı. Avukatların mahkemeye verdikleri dilekçede gerekçelerini belirtmeden “vicdani” nedenlerle davadan çekildikleri anlatılan haberde Halkın Hukuk Bürosu’ndan Avukat Behiç Aşçı’nın “Ölüm orucu eylemini bıraktığı için Göktaş’ı savunmaktan vazgeçtik” dediği öne sürüldü.

Halkın Hukuk Bürosu’ndan yapılan açıklamada ise şöyle denildi:

“Vekilleri olduğumuz ve İstanbul 6 No’lu DGM’nin 2002/74 No’lu dosyasında savunmasını üstlendiğimiz Eylem Göktaş’ın kendi iradesiyle 30 Kasım 2001 tarihinde ölüm orucuna başladığı ve yine kendi iradesiyle Mart 2003’te ölüm orucunu bıraktığı doğrudur. Ölüm orucunu bırakmış olması nedeniyle istifa etmemiz söz konusu değildir. Eylem Göktaş, ölüm orucunu bıraktıktan sonra aynı davada yargılandığı ve bizim de müvekkillerimiz olan diğer sanıkların koğuşundan ayrılmış, kendisiyle yaptığımız görüşmede, diğer sanıklarla fikir ve eylem birliğinden ve dolayısıyla savunma içeriğinden de vazgeçtiğini, bu nedenle vekil-müvekkil ilişkimizin sona erdirilmesini’ talep ve beyan etmiştir. Bunun üzerine vekâletten azledilmeyi beklemeden istifa ettik. İstifa ile ölüm orucunu bırakma arasındaki 3 aylık zaman dilimi de bu görüşmeler nedeniyle istifanın delilidir. Aynı şekilde İHD İstanbul Şube Başkanı Kiraz Biçici ve İstanbul Barosu Başkanı Kazım Kolcuoğlu bizleri töhmet altında bırakmışlardır. Bizlerin 19 sanıklı dosyada 14 sanığın savunmasını üstlendiğimizi ve tutukluların isteği ile iddianamede atılı suçların ferdileştirilmemiş olması nedeniyle ortak savunma yaptığımızı bilselerdi, sanıklar arasında savunma konusundaki ayrılıkta, yasa gereği istifa mecburiyetimiz olduğunu görebileceklerdi. Savunma hakkını gaspedenler onlarken biz suçlu gibi gösterilmeye çalışıyoruz.”

Siyasi Olmayan Eylemciler

Aydın’ın Kuşadası ilçesinde 2000 yılı Ocak ayında 2 Rus’un çantalarını gasp ettikleri gerekçesiyle hapis cezasına mahkum olan Osman Çeken (36) ve Suat Sallıoğlu’nun (31) “haksız yere cezalandırıldıkları” gerekçesiyle ölüm orucuna başladıkları bildirildi. 6 Ağustos günü basına yansıyan habere göre Çeken ve Sallıoğlu 2 Şubat günü ölüm orucuna başladılar. Çeken ve Sallıoğlu, durumları kötüleştiği için

Temmuz ayında Yeşilyurt Atatürk Araştırma Hastanesi’ne kaldırıldı. Sadece şekerli su ve çay alan mahkumların, tedavi kabul etmeyerek, eylemlerine devam ettikleri bildirildi. Tutuklulara, B vitamini veren doktorlar, rızaları olmadığı için müdahale edemediklerini, ancak suçurlarını kaybettikleri zaman tedavi edebileceklerini belirttiler.

Affedilen Mahkumlar

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, 2003 yılı içinde ölüm orucunda sağlık durumu bozulan yüzden fazla mahkumun cezalarını Anayasa’nın 104. maddesi uyarınca affetti. Cezaları affedilen mahkumların adları ve af kararının Resmi Gazete’de yayınlanma tarihleri şöyle:

Murat Acar ve Bülent Demirçelik, 8 Ocak

Necati Gönenç ve Ahmet Turan Atmaca, 11 Ocak

Nihat Sönmez, Özgür Saltık, Halil Doğan, Ali Rıza Güngör ve Mehmet Bülent Yılmaz, 16 Ocak

Çetin Dönmez, Sevgi Tağmaç ve Hayrettin Yılmaz, 18 Ocak

Kenan Korkankorkmaz, 23 Ocak

Ali Konuk, 28 Ocak

Nergiz İzci, Ökkeş Karaoğlu ve Cenker Aslan, 7 Şubat

Hüseyin Taşkın, Mürsel Aydın ve Ozan Akın, 23 Şubat

Mustafa Demirel, Faik Önder ve Selahattin Akcan, 6 Mart

Ayhan Koç ve Kenan Camekan, 11 Mart

Nezahat Gündoğan ve Can Ali Türkmen, 15 Mart

Hüseyin Polat, 14 Mart

Okan Ünsal ve Mustafa Ünsal, 19 Mart

Mustafa Sağdıç ve Şahin Geçit, 21 Mart

Eray Karapınar, 1 Nisan

Enis Aras ve Abdurrahman Bağuç, 3 Nisan

Ulaş Göçmen, Murat Kırsay, Necati Ayaz, Nil Pınar Arın ve Mustafa Tokur, 8 Nisan

Yüksel Mızrak, 17 Nisan

Özlem İlhan, 2 Mayıs

Oğuzhan Durmuş, 13 Mayıs

Murat Ertekin, Salih Aydın, Ayhan Toprak, İlhan Emrah, Yunus Özgür, Lütfi Topal, Sırrı Volkan Günay, Müslüm Kaloğulları, Ali Cefat Uğraş, 21 Mayıs

Asude Şafak Dirik (Bozdoğan), 16 Mayıs

Mustafa Yaşar, 27 Mayıs

Bekir Sıtkı Keçeci, İbrahim Gezici, 6 Haziran

Yücel Uğur, İsmail Hakkı Sadiç, Tuncer Dilaveroğlu, 8 Haziran

İnan Eren, Hüseyin Avşar, 12 Haziran
 Yalçın Abatay, Hakan Yılmaz, 13 Haziran
 Emir Keskin, 17 Haziran
 Banu Coşkun, 25 Haziran
 Erdoğan Toprak, Haydar Güneş, Ali Yılmaz, Ali Köçmen, Hasan Aydoğan, Binali Yıldız, Sinan Rakip, 1 Temmuz
 Edibe Tozlu, 10 Temmuz
 Doğan Karataştan, Dinçer Otluçimen, Cavit Temürtürkan, Mehmet Seviş, 5 Temmuz
 Ahmet Özdemir, 17 Temmuz [gazeteci]
 Ruhi Uzunhasanoğlu, Adem Kepeneklioğlu, Turhan Tarakçı, 19 Temmuz
 Nazif Töre, 24 Temmuz
 Hatice Demirer, 29 Temmuz
 Mustafa Kerim Okatan, 30 Temmuz
 Tayyar Sürül, 1 Ağustos
 Hüsametdin Özdem, Hasan Bölücek, Abbas Alkan, Cihan Arkan, 5 Ağustos
 Salih Arıgöten ve Ali Özen, 7 Ağustos
 Şahin Aksoy, 22 Ağustos
 Turan Çil ve Mehmet Güvel, 26 Ağustos
 Ergazi Yurtoğlu, 3 Eylül
 Hüseyin Kıran, Mesut Sevimli, 5 Eylül
 Özgür Koçak, 2 Ekim
 İsmail Yüce, 28 Ekim
 Faruk Eyiduyar, 6 Kasım

Ölüm orucu sonucunda sağlığı bozulan bu mahkumlar dışında çeşitli nedenlerle sağlık durumu bozulduğu için aşağıdaki kişilerin de cezaları affedildi.

İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği 40 ay hapis cezası nedeniyle cezaevinde bulunan öğretmen **Hasan Basri Aydın**'ın (70) cezası Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından affedildi. Af kararı, 2 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayınlandı.

Hakkında "Cumhurbaşkanı'na, Meclis'e ve hükümete hakaret" iddiasıyla açılan dört ayrı dava birleştirilerek yargılanan Aydın, 15 Mart 2002 tarihinde 40 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Kalp damarlarında tıkanma, sağ bacağına da felç olan Hasan Basri Aydın, kararın Yargıtay tarafından onanmasından sonra 12 Kasım 2002 tarihinde tutuklanmıştı.

Hasan Basri Aydın (70), cezaevinde çırılçıplak soyulduğunu ve kendisine otur-kalk eğitimi yaptırıldığını söyledi. Cezaevine götürüldüğü zaman "her tutuklunun maruz kaldığı uygulamaların kendisine de yapıldığını" söyleyen Hasan Basri Aydın, "Önce çırılçıplak soyunmamı söylediler. Soyunduktan sonra da bacağıma iyice açtırtıp, 'otur kalk' diyerek beni yaylandırdılar" dedi. Hasan Basri Aydın, 12 Eylül döneminde de gözaltında yoğun işkenceye maruz kalmıştı.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, işkence nedeniyle sakatlanan **Gülderen Baran**'ın cezasını Anayasa'nın 104. maddesi uyarınca affetti. Karar, 18 Haziran tarihinde günü Resmi Gazete'de yayınlandı.

2 - CEZAEVLERİNDE ÖLÜMLER VE OLAYLAR

Ölümler

1) Erdal Sakyen

Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi gören Erdal Sakyen adlı siyasi hükümlünün 26 Aralık 2002 tarihinde intihar ettiği bildirildi. 21 Ocak günü İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen Celal Sakyen, kardeşinin 1993 yılında "PKK üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandığını ve tahliye edilmesine 8 ay kaldığını söyledi. Celal Sakyen, şöyle konuştu:

"Kardeşim birçok cezaevinde bulundu. En son Bartın Cezaevi'nden Çanakkale veya Bursa Cezaevi'ne naklini isterken cezaevi görevlileri 'Seni Bursa'ya götürüyoruz' diyerek, Afyon Cezaevi'ne götürdüler. Kardeşim Afyon Cezaevi'nde 10 ay boyunca tecritte tutuldu. Bize sürekli psikolojik ve fiziki işkence gördüğünü, gardiyanların kendisine, 'Seni buradaki tutuklular eliyle öldürtürüz' diyerek baskı yaptığını söylüyordu. Kardeşim de Afyon'dan naklini istemek

için 45 gün açlık grevine girdi. Daha sonra Elazığ Cezaevi'ne nakledildi. Kardeşim tecrit nedeniyle fiziki ve psikolojik olarak kötü durumdaydı. 5 Aralık 2002 tarihinde tedavi için hastaneye kaldırıldı. Bununla ilgili bize herhangi bir bilgi verilmedi. Kardeşimin neden hastaneye kaldırıldığına, hastalığına ilişkin bir bilgi de verilmedi. En son 26 Aralık 2002'de kardeşimin çarşafı kendisini astığını bize söylediler."

2) İsmet B.

Manisa'nın Salihli ilçesindeki cezaevinde bulunan İsmet B. adlı adli tutuklu, 4 Şubat günü intihar etti.

3) Yaşar Akgün

Metris Cezaevi'nde bulunan Yaşar Akgün adlı adli tutuklu 7 Şubat günü intihar etti. Akgün, "31 Ekim 2002 tarihinde İstanbul Bahçelievler'de polis memuru Şahin Ekiz'i ve 19 Kasım 2002 tarihinde Fatih'te Mehmet Azman adlı kişiyi öldürdüğü, Selman Okumuş adlı kişiyi de yaraladığı" gerekçesiyle tutuklanmıştı.

4) Nincu Portaze

Trabzon E Tipi Cezaevi'nde bulunan Romanya uyruklu Nincu Portaze adlı adli tutuklu, 20 Şubat günü koğuştaki kendisini asarak intihar etti.

5) Orhan Uğur

Abdullah Öcalan'ın tutukluluk koşullarını protesto etmek amacıyla tutuklu bulunduğu Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde kendini yakan Orhan Uğur, 27 Şubat günü hastanede öldü.

6) Vahdettin Canpolat

Van Kapalı Cezaevi'nde bulunan Vahdettin Canpolat (65) adlı adli tutuklu, 10 Mart günü intihar etti. Canpolat'ın çarşafı yırtarak yaptığı iple kendisini koğuşun tuvaletinde astığı bildirildi.

7) Aydoğan Pehlivan

Edirne Kapalı Cezaevi'nde bulunan Aydoğan Pehlivan (27) adlı adli hükümlü Mart ayında intihar etti. Pehlivan'ın kendisini koğuştaki astığı bildirildi.

8) Mehmet Galip Yıldırım

Diyarbakır'ın Lice ilçesindeki cezaevinde bulunan adli hükümlü Mehmet Galip Yıldırım (23), 25 Mart günü intihar etti. Yıldırım'ın askerden firar ettiği için 5 ay hapis cezasına mahkum olduğu bildirildi.

Oğlunun "elektrik kablosu ile intihar ettiği"nin söylendiğini belirten babası Abdülkadir Yıldırım, şöyle konuştu:

"Oğlumun askerlik çağı gelmişti, hasta olduğuna dair raporlarının olmasına rağmen onu askere aldılar. Orada hasta olduğu fark edilince askeri hastaneye kaldırıldı ve 3 aylık hava değişimi izni aldı. 3 ay sonra gittiğinde tekrar 3 aylık hava değişimi izni aldı. Üçüncü kez birliğine gittiğinde bu kez 'askere elverişsizdir' denilerek çürük raporu verildi ve terhis edildi. Askerden geldikten sonra oğlumun hastalığı devam etti. 8 Ocak günü Kulp Jandarma Komutanlığı tarafından görevlendirilen korucular 'askerdeyken hava değişimi olarak verilen 3 aylık süreyi ihlal ettiği' gerekçesiyle gözaltına aldı. Kulp'a götürdüler. 4 gün boyunca ağır işkencelere maruz kaldı. Daha sonra hiçbir şey söylenmeden serbest bırakıldı. Gözaltında gördüğü işkenceler sonucu hastalığı epey ilerlemişti. Aradan yaklaşık 2 ay geçtikten sonra 18 Mart günü askerler tekrar onu almaya geldi."

Cesedi ailesine teslim edilen M. Galip Yıldırım'ın (23) cezaevi yetkililerinin ihmali sonucu öldüğü bildirildi. Yıldırım'a ölmeden 4 gün önce verilen doktor raporunda intihar tehlikesi bulunduğu, bu nedenle Diyarbakır Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniği'ne sevk edilmesi gerektiğinin belirtilmesine rağmen cezaevi idaresinin raporu dikkate almadığı

kaydedildi. 2002 yılında İzmir Narlıdere'de askerlik yapan Yıldırım, psikolojik sorunlar yaşadığı gerekçesiyle terhis edilmişti ve kendisine benzer yönde rapor verilmişti. Yıldırım, terhis edilmeden önce "askerden firar" ettiği gerekçesiyle, Askeri Mahkeme tarafından 5 ay hapis cezasına mahkum edildiği için, 18 Mart günü gözaltına alınarak, kesinleşmiş cezası için Lice Kapalı Cezaevi'ne gönderildi. Yıldırım'ın 24-25 Mart günü elektrik kablосуyla intihar ettiği ileri sürüldü. İHD Diyarbakır Şube Başkanı avukat Selahattin Demirtaş da incelemelerini tamamladıktan sonra sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını belirtti.

9) Hacer Kaya

Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde bulunan Hacer Kaya (24), kanser hastalığı nedeniyle 4 Nisan günü öldü. Babası Rüstem Kaya, Adli Tıp Kurumu'nun raporuna karşın kızının tahliye edilmediğini belirtti. Hacer Kaya'nın Avukatı Okan Yıldız ise bir gün önce İstanbul DGM'de yapılan duruşmada tahliye talebinde bulduklarını ancak reddedildiğini söyledi. Kaya, 5 Nisan günü Gebze'de toprağa verildi. Marmara Üniversitesi öğrencisi Hacer Kaya, 2001 yılının Nisan ayında "KADEK üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklanmıştı.

10) Mehmet Aslan

15 Şubat günü İstanbul Ümraniye Cezaevi'nde "KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın kimseyle görüştürülmemesini" protesto amacıyla kendisini yakan Mehmet Aslan adlı hükümlü 3 Mayıs günü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde öldü.

Mehmet Aslan'ın ölümü nedeniyle, hekimler ve cezaevi yöneticileri hakkında suç duyurusunda bulunuldu. 11 Temmuz günü Fatih Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusu dilekçesini veren Avukat İlhami Sayan, şunları söyledi:

"Mehmet Aslan, Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne, ardından Bayrampaşa Devlet Hastanesi'ne kaldırılmıştı. Uzmanlık gerektiren tıp dallarından ve sağlık imkanlarından yoksun bir cezaevi hastanesi yerine tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilmesi gerekirdi. Bunda Ümraniye Cezaevi idari ve askeri personelinin kasıtlı davranışları etkili olmuştur. Yine aynı şekilde Aslan, Plastik Cerrahi Ünitesi'nde tedavi edilmek yerine Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yanık Ünitesi'ne sevk edilmiştir. Buradaki görevliler tıp etiğini, hipokrat yeminini, insani ve yasal sorumluluklarını hiçe sayarak yer olmadığı gerekçesiyle Aslan'ı geri çevirdiler. Aslan'ın hastaneler arasında böyle gidiş gelişleri vücudunda kanamalara neden olmuş ve zayıf düşmüştür. Aslan, öleceği anlaşılınca da Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Plastik Cerrahi Bölümü'ne götürüldü. Aslan hastaneye kaldırıldıktan iki gün sonra 3 Mayıs günü

öldü. Vücudunun yüzde 70'i yanan Aslan, hastanede kaldığı sürede askeri yetkililer, normal görüş daha uzun olduğu halde aile ve avukat görüşlerini 5 dakika ile sınırladılar. Aslan, yaşama ihtimali varken, vefat etmiş hatta yaşam hakkı hiçe sayılarak adım adım ölüme götürülmüştür.”

Annesi Kıymet Aslan da, “Mehmet hastanede kalırken 10 dakika daha görüşelim diye komutanlara yalvarıyorduk. Komutan da bizi, ‘Böyle yaparsanız 5 dakikadan da olursunuz’ diye tehdit etti” dedi.

11) İsmet Baycan

Muş E Tipi Cezaevi'nde bulunan İsmet Baycan adlı PKK/KADEK üyesi, 24 Mayıs günü öldü. Akşam saatlerinde kalbinden rahatsızlandığı bildirilen İsmet Baycan'ın zamanında hastaneye kaldırılmadığı ileri sürüldü.

Mahkumlar tarafından yapılan açıklamada, Baycan'ın herhangi bir sağlık sorununun olmadığı belirtildi. Açıklamada, cezaevi yönetiminin “aracın hazır olmadığı”, “askerlerin akşam sayımında bulunduğu” gibi gerekçelerle Baycan'ı yarım saat kadar beklettiği, yan hücrede tutuklu bulunan bir doktorun müdahale etmesine de izin verilmediği bildirildi. Daha sonra Muş Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Baycan'ın, Van'a götürülmek istenirken saat 19.30'da öldüğü öğrenildi.

İsmet Baycan, PKK/KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın çağrısı üzerine oluşturulan “1. Barış ve Demokratik Çözüm Grubu”yla birlikte 1 Ekim 1999 tarihinde teslim olmuştu. Baycan ile Ali Sapan, Seydi Fırat, Mehmet Şirin Tunç, Yaşar Temur, Sohbət Şen, Gülten Uçar, Yüksel Genç Van DGM tarafından “yasadışı örgüt üyesi oldukları” iddiasıyla 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti.

İsmet Baycan'ın cenaze törenine katılan birçok kişi “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla gözaltına alındılar ve tutuklandılar. Cenaze töreniyle ilgili olarak 7 Temmuz günü Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde gözaltına alınan DEHAP üyeleri Gülistan Geçit, Talat Yasmin, İbrahim Utuş ve Memduh Çiftçi, 8 Temmuz günü tutuklandı. 11 Temmuz günü ise Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde Belediye Meclis üyesi Mehmet Can ve DEHAP çalışanı Fatma Karakuş, “KADEK'e yardım ettikleri” iddiasıyla tutuklandı. Karakuş'un kızı Halime Karakuş annesinin sağlık durumunun kötü olduğu ve tedavisinin yapılmadığını açıkladı.

DEHAP Muş İl Başkanı A. Baki Çelebi, İl Örgütü yöneticisi Muhlise Karagüzel, Merkez İlçe Başkanı Naif Oğlağa, Bulanık İlçe Örgütü yöneticisi Maynur Taş, DEHAP üyesi Feyzi Ergül, Varto (Muş) İlçe Örgütü yöneticisi Mehdi Akbal, Malazgirt Kadın Kolları Başkanı Diba Kahramaner ve İHD Şube

Başkanı Sevim Yetkiner de “24 Mayıs günü cezaevinde ölen KADEK üyesi İsmet Baycan'ın cenaze törenine katıldıkları gerekçesiyle” Muş Sulh Ceza tarafından verilen giyabi tutuklama kararı üzerine 17 Temmuz günü tutuklandılar. Avukat Mensur Işık, Muş Sulh Ceza Mahkemesi'nin giyabi tutuklama kararını “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla verdiğini söyledi.

A. Baki Çelebi, Muhlise Karagüzel, Naif Oğlağa, Maynur Taş, Feyzi Ergül, Mehdi Akbal, Diba Kahramaner ve Sevim Yetkiner, avukatlarının Erzurum DGM'ye yaptığı ikinci itiraz üzerine serbest bırakıldılar.

12) Oğuz Tekdemir

Aydın E Tipi Cezaevi'nde Mayıs ayı sonunda adli mahkumlar arasında çıkan kavgada Oğuz Tekdemir adlı mahkum şişlenerek öldürüldü. Tekdemir'i öldüren İmdat Saruhan'ın da diğer mahkumlar tarafından ağır biçimde yaralandığı bildirildi.

13) İhban Elbaş

Niğde Cezaevi'nde bulunan hükümlü İhban Elbaş, 11 Haziran günü Mahmut Bilgiç adlı hükümlü tarafından boğularak öldürüldü.

14) Mehmet Bakır Yavuz

Denizli Kapalı Cezaevi'nde bulunan Mehmet Bakır Yavuz adlı tutuklu, Haziran ayında şişlenerek öldürüldü. Murat Göğkurt adlı tutuklu da şişle yaralandı. Resmi açıklamada, olay nedeniyle İsmail Aslan ve Abdullah Uçkun adlı tutukluların sorgulandığı bildirildi.

15) Cemal Dur

Sakarya'nın Karasu ilçesindeki cezaevinde bulunan Cemal Dur adlı mahkum, 14 Haziran günü intihar etti.

16) Hakan Çavuş

Alanya Cezaevi'nde adli bir suç nedeniyle tutuklu bulunan Hakan Çavuş (34) adlı öğretmen, 19 Haziran günü intihar etti.

17) S.D.

Erzurum E Tipi Cezaevi'nde S.D. adlı mahkum, 14 Eylül günü intihar etti. S.D.'nin tuvalette kendisini çarşafı yırtarak yaptığı ipe astığı öğrenildi.

18) Emin Baran

Aydın E Tipi Cezaevi'nde bulunan Emin Baran (30) adlı tutuklu, 26 Aralık günü intihar etti. İHD Aydın Şube yöneticisi Mehmet Şener Sürü, adli bir suçtan tutuklu bulunan Baran'ın daha önce de cezaevinde iki kez intihar girişiminde bulunduğunu ancak bu konuda önlem alınmadığını kaydetti.

Olaylar

Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'nde iki grup arasında Şubat ayı sonlarında "haraç" nedeniyle çıkan kavgada 9 hükümlü şışlenerek yaralandı. Yaralılar Haydarpaşa Numune ve Bayrampaşa Cezaevi hastanelerinde tedavi altına alındı.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde *Hasan Tahsin Akgün* adlı tutuklunun 19 Mart günü kendisini yaktığı öğrenildi. TAYAD tarafından yapılan açıklamada, "tek kişilik hücrede bulunan Akgün'ün ruh sağlığı bozulduğu için kendisini yaktığı" belirtildi. Ayakları yanan Akgün'ün cezaevi revirinde tedavi altına alındığı bildirildi. Akgün'ün annesi Melek Akgün, 20 Mart günü cezaevi yöneticileri ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek hakkında suç duyurusunda bulundu.

Edirne F Tipi Cezaevi'nde bulunan *Mehmet Ardağlı* adlı mahkumun Nisan ayı içinde hap içerik intihar etmek istediği bildirildi. Edinilen bilgiye göre "çıkar amaçlı suç örgütü kurmak ve üye olmak" suçundan tutuklu bulunan Ardağlı, 28 günde bir adet içilmesi gereken "Ateraks" adlı anti depresyon hapından 12 tane içerik intihar etti. Hastaneye kaldırılan Ardağlı tedavi altına alındı.

Adana Kürkcüler Cezaevi'nde *Ali Bilen* adlı tutuklunun 11 Temmuz günü kendini yaktığı öğrenildi. Öğle saatlerinde üzerine kolonya dökerek kendisini yakan Bilen, Adana Numune Hastanesi'ne kaldırıldı. Mart ayında Mersin'de gözaltına alınan Bilen'in "KADEK'e yardım ettiği" iddiasıyla tutuklandığı bildirildi.

Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan *Bener Ekmekçi* adlı siyasi hükümlü, 26 Eylül günü kendini yaktı. Ekmekçi, Ankara Numune Hastanesi'ne kaldırıldı. Ekmekçi'nin kendisini neden yaktığı öğrenilemedi. Ancak, Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde "DHKP-C üyesi Ekmekçi'nin "Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak istediği için örgüt baskısı nedeniyle kendisini yaktığı" yolunda haberler yayınlandı. Adalet Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada ise "F tipi cezaevlerinde örgüt baskısı olamayacağı" belirtildi.

Gebze Cezaevi'nde 11 Eylül gecesi adli suçlardan hükümlü ve tutukluların bulunduğu bir koğuşta kavga çıktı. Olayların ardından isyan girişiminde bulunan hükümlü ve tutuklular koğuşlardaki yatak, yorgan ve çarşafı ateşe verdi. Kavga ve duman nedeniyle 9 hükümlü ve tutuklu hastaneye kaldırıldı.

Hüseyin Şahin, *Hayrettin Çelik* ve *Mehmet Çiçekli* adlı mahkumlar Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nden çeşitli cezaevlerine gönderilirken 2 Kasım günü Uşak'ta askerlerin silahını alarak firar ettiler. Mahkumlar Afyon'a 80 kilometre kala askerleri etkisiz hale getirerek silahlarını gasp etti. Minibüsü Uşak'a getiren mahkumlar geçmekte olan bir aracı

gasp ederek kaçtılar. Firar eden mahkumlardan **Mehmet Çiçekli** 15 Kasım günü, Hüseyin Şahin ise 28 Kasım günü İstanbul'da polisler tarafından öldürüldü. (*Bkz. Yaşam Hakkı*)

Tedavi Edilmeyen Mahkumlar

Hüsamettin Sevik: Ocak ayında yapılan açıklamaya göre Gaziantep Özel Tıp Cezaevi'nde bulunan Hüsamettin Sevik adlı hükümlünün sağlık durumunun, omzunda bulunan mermi çekirdeğinin çıkarılmaması nedeniyle kötüye gittiği bildirildi. Diyarbakır'ın Lice ilçesinde 1997 yılında çıkan bir çatışmada yaralı olarak yakalanan ve ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen Sevik'e çatışmada iki kurşun isabet ettiği, bunlardan birinin çıkarıldığı öğrenildi.

Mehmet Emin Akdağ: Ocak ayında tutuklu yakınları tarafından yapılan açıklamaya göre Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunan Mehmet Emin Akdağ'ın felç tehlikesine karşın tedavi edilmediği bildirildi. 2002 yılında geçirdiği bir hastalık nedeniyle Bartın Cezaevi'nden Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne sevkedilen Akdağ'a 1 Nisan 2002 tarihinde "Hastada kolun sağ vücut yarısında 2/5 kuvvetinde motor kuvvet kaybı mevcuttur. Hastalığı sürekildir ve sekel olarak yorumlanmıştır" şeklinde rapor verildiği belirtildi. Yakınları, Akdağ'ın sadece ağırlaştığı zamanlarda hastaneye kaldırıldığını bildirdiler.

Muhittin Altın: "PKK üyesi olduğu" gerekçesiyle verilen hapis cezası nedeniyle Ordu Cezaevi'nde bulunan Muhittin Altın adlı hükümlünün ayaklarındaki yaraların tedavi edilmediği bildirildi. Ocak ayı sonunda yapılan açıklamaya göre 1993 yılında Diyarbakır Cezaevi'nde kendisini yakan Altın'ın 1995 yılında Ankara Numune Hastanesi'nde yanık tedavisi gördüğü ancak tedavisinin yarıda kesilerek Ordu Cezaevi'ne nakledildiği öğrenildi. Yakınlarının verdiği bilgiye göre, Ordu Cezaevi ve Ordu Devlet Hastanesi'nin tedavi için gerekli koşullara sahip olmaması ve kendisiyle ilgilenilmemesi nedeniyle Altın'ın iki ayağında kalıcı sakatlık meydana geldi. Altın'ın tam iyileşmeyen yaralarının iltihap kaptığı, ilaçların yan etkilerinin de olumsuz sonuçlar doğurduğu bildirildi.

Mayıs ayı sonlarında ise Altın'ın yakınları tarafından "iklim koşulları uygun bir cezaevine gönderilmesi" istemiyle yapılan başvurunun ardından Altın hastaneye götürüldü. Altın'a "ciddi bir sağlık sorunu bulunmadığı için sevkedilmesine gerek olmadığı" yönünde rapor verildiği öğrenildi.

Altın'ın kardeşi Ali Altın, 1992 yılında "PKK yöneticisi olduğu" iddiasıyla tutuklanan ağabeyinin 36 yıl hapis cezasına mahkum edildiğini bildirdi. Ağabeyinin Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde "baskıları

protesto etmek” için 1993 yılında kendini kaynar su ile yaktuğunu anlatan Ali Altın, Giresun ve Ordu cezaevlerinde de yatan ağabeyinin Diyarbakır'daki ilk müdahaleden sonra tedavi edilmediğini kaydetti.

Nurcan Yücel: Malatya E Tipi Kapalı Cezaevi'nde 27 Kasım 2002 tarihinde kendisini yakan Nurcan Yücel adlı siyasi tutuklunun tedavi edilmediği bildirildi. Tutuklu yakınları tarafından Ocak ayında yapılan açıklamada, olaydan sonra iki kez İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılan ancak tedavi edilmeden cezaevine gönderilen Nurcan Yücel'in üçüncü kez hastaneye götürülüşünde de tedavinin geciktirilmesini protesto ederek ameliyatı reddettiği belirtildi. Nurcan Yücel'in sağ ayağının dizine kadar yandığı ve 3. derece yanık teşhisi konulduğu bildirildi.

Nurcan Yücel'in kangren tehlikesi nedeniyle yapılan ameliyattan sonra cezaevine götürüldüğü bildirildi. Yakınları, Yücel'e cezaevinde pansuman yapılmadığını, görüş ve mektup yasağı cezası verildiğini bildirdiler.

Selim Yıldırım: Muş E Tipi Cezaevi'nde bulunan Selim Yıldırım adlı siyasi tutuklunun 22 Haziran 2002 tarihinde Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde by-pass ameliyatı geçirdiği ancak hastane tarafından verilen “cezaevinde kalamaz” yönünde rapor Adli Tıp Kurumu tarafından onanmadığı için serbest bırakılmadığı bildirildi.

Mehmet Atça: Ocak ayında yapılan bir açıklamada Amasya Cezaevi'nde bulunan Mehmet Atça (65) adlı hükümlünün iki gözünün kör olduğu ve çeşitli rahatsızlıklarının bulunduğu bildirildi. Mehmet Atça'nın 1993 yılında “PKK üyesi olduğu” iddiasıyla Şırnak'ın İdil ilçesinde 15 kişiyle birlikte gözaltına alındığını ve 28 gün gözaltında kaldığını belirten Avukat Nermin Selçuk, Atça'nın işkence sırasında başına aldığı bir darbe nedeniyle gözlerinin kör olduğunu bildirdi. Selçuk, “Atça, 6 ay tutuklu kaldıktan sonra tahliye edildi ve tedavi olmak için Almanya'ya gitti. Diyarbakır DGM 1997 yılında, Atça'yı TCY'nin 168. maddesi uyarınca 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum etti. Bunun üzerine Atça, Almanya'daki tedavisini yarım bırakarak 26 Haziran 2002 tarihinde İstanbul'a geldi ve yeniden tutuklandı.” dedi. Atça'ya, İstanbul'da kaldırıldığı Sağmalcılar Devlet Hastanesi'nde hipertansiyon, kronik bronşit, depresyon, iştme kaybı teşhisleri konulduğunu anlatan Selçuk, müvekkilinin Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 399. maddesi uyarınca tahliye edilmesi gerektiği halde Amasya Cezaevi'ne gönderildiğini, bunun üzerine Cumhurbaşkanlığı'na başvurduklarını bildirdi. Avukat Hasip Kaplan da Atça'nın işkence görmesi nedeniyle 1998 yılında AIHM'de dava açtıklarını

söyledi. Kaplan, kendilerinin ve Türkiye'nin savunmalarının alındığını, davanın karar aşamasında olduğunu kaydetti.

Şevket Levent Çöplü: Ocak ayı sonunda yapılan bir açıklamaya göre Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan Şevket Levent Çöplü adlı siyasi hükümlünün “sizoaffektif bozukluk” tanısına karşın tahliye edilmediği bildirildi. 2000 yılında “Türkiye Komünist İşçi Partisi (TKİP) üyesi olduğu” gerekçesiyle hapis cezasına mahkum edilen Şevket Levent Çöplü hakkında, Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan raporda, “cezaevinde tedavi imkanı bulunmadığı ve suçun işlendiği 1994-2000 yılları arasında cezai ehliyetinin bulunmadığı” belirtildi.

Kazım Yılmaz: Avukat Hacer Çekiç, Ümraniye Cezaevi'nde bulunan Kazım Yılmaz adlı hükümlünün kalp rahatsızlığına karşın serbest bırakılmadığını bildirdi. Çekiç, Şubat ayında yaptığı açıklamada 1995 yılında Antalya'nın Alanya ilçesinde tutuklanan ve Diyarbakır DGM tarafından TCY'nin 125. maddesi uyarınca ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen Kazım Yılmaz'ın kalp hastalığının 2000 yılında ortaya çıktığını bildirdi. Çekiç, “Yılmaz önce Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nde ameliyat oldu, sonra bir süre Adana'da tedavi gördü, daha sonra da ameliyatları riskli olduğu gerekçesiyle İstanbul Koşuyolu Kalp Hastanesi'ne gönderildi. Buradaki tedavisi uzun sürdüğünden bir süredir Ümraniye Cezaevi'nde tutuluyor” dedi. Çekiç, Kazım Yılmaz'ın cezasının Yargıtay tarafından onanmasına karşın “hükümlü olduğuna ilişkin belgelerin” savcılığa ulaşmaması nedeniyle Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 399. maddesinden yararlandırılmadığını bildirdi.

Vahdettin Yalçın: Adana Tutuklu ve Hükümlü Aileleriyle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (ATHAD-DER) Başkanı Süleyman Özkan, Şubat ayında yaptığı açıklamada Muş Cezaevi'nde kendisini yakan Vahdettin Yalçın adlı tutuklunun tedavisi bitmeden Kürkcüler Cezaevi'ne götürüldüğünü belirtti. Özkan, kendi ihtiyaçlarını karşılamayacak durumda olmayan Yalçın'ın siyasi mahkumların koğuşuna verilmemesini bildirdi.

Ufuk Keskin: Nisan ayında Bayrampaşa Özel Tıp Cezaevi'nde bulunan Ufuk Keskin adlı siyasi tutuklunun diyabet hastası olduğu halde tedavi edilmediği bildirildi. Avukat Behiç Aşçı da, 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında Ümraniye Cezaevi'nde komaya giren Ufuk Keskin'in sevk edildiği Edirne F Tipi Cezaevi'nde de ilaçları verilmediği için defalarca komaya girdiğini söyledi. Aşçı, “Ufuk diyete uygun beslenemediğinden şeker komasına girip kendisini kaybediyor, saldırıya uğruyor, ailesini tanıyamıyor” dedi.

Ufuk Keskin'in babası Fahrettin Keskin ise, 1999 yılı Haziran ayında tutuklanan oğlunun hastalığının raporlarla sabit olduğunu belirterek, "Ziyaretine gittiğimde cezaevi nakillerinde ve mahkeme gidiş-gelişlerinde defalarca dövüldüğünü söyledi. Bana anlattığına göre, son olarak 9 Nisan günü duruşmasına katılmak üzere Bayrampaşa Özel Tip Cezaevi'nden İstanbul DGM'ye getirildiğinde nezarethaneden sorumlu astsubay ve jandarmalar tarafından feci bir şekilde dövülmüş" dedi.

Aygül Kapkaç: PKK davasından 36 yıl hapis cezasına mahkum edilen ve Amasya E Tipi Kapalı Cezaevi'nde bulunan Aygül Kapkaç adlı mahkumun tedavi edilmediği bildirildi. 10 Ağustos 1995 tarihinde bir çatışmada yaralanan Kapkaç'ın kalçasındaki şarapnelin çıkarılmadığı, açlık greviden sonra kalçasının şiştiği öğrenildi. Kapkaç, 14 Temmuz günü Anakara Numune Hastanesi'ne hastaneye kaldırıldı, ancak jandarmaların kelepçelerini çıkarmamaları nedeniyle ameliyat edilemedi. Ameliyatın yapılamaması üzerine Kapkaç'ın cezaevine geri götürüldüğü bildirildi.

Memduh Kılıç: Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan Memduh Kılıç'ın sara hastalığına karşın tek kişilik odada tutulduğu bildirildi. Çankırı E Tipi Cezaevi'nden kronik tüberküloz ve sara nedeniyle Ankara Sanatoryumu'na kaldırılan Kılıç'ın tüberküloz tedavisinin ardından Ağustos ayında Sincan F Tipi Cezaevi'ne sevk edildiği öğrenildi.

Daha sonra Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne sevk edilen Memduh Kılıç'ın verem ve nefes darlığı hastalıklarına karşın tedavi edilmediği bildirildi. Kasım ayı sonunda İHD Ankara Şubesi'ne başvuran yakınları, Çankırı Devlet Hastanesi'nin Memduh Kılıç'a 18 Nisan 2000 tarihinde "hayati tehlikesi bulunduğu" yolunda rapor verdiğini bildirdiler. Yakınları, Haziran ayında kaldırıldığı sanatoryumda da benzer bir rapor düzenlenmesine karşın Memduh Kılıç'ın tedavi edilmediğini kaydettiler.

Engin Aydınalp: Konya E Tipi Cezaevi'nde bulunan Engin Aydınalp'ın ağabeyi Mehmet Aydınalp de, tüberküloz ve zatürre hastalıklarına yakalanan kardeşine yardım edilmesi için İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvurdu. Aydınalp, kardeşinin İstanbul ve Ankara'daki hastanelerde muayene edilmesine karşın tedavi edilmediğini söyledi.

Sedat Adalması: KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın yakınları ve avukatlarıyla görüştürülmemesini protesto için Ümraniye E Tipi Kapalı Cezaevi'nde 4 Eylül günü kendini yakan Sedat Adalması adlı tutuklunun tedavi edilmediği belirtildi. Cezaevindeki tutuklular adına Müslüm Özçelik ve Mahmut Yamalak tarafından Kasım ayı başında yapılan

açıklamada şu bilgiler verildi:

"Sedat Adalması, odasındakilerin durumu erken fark etmesi üzerine yaralı olarak kurtarılmış ve tedavisinin yapılması için revire kaldırılmıştır. Fakat revirde gerektiği gibi tedavi edilmeyerek, geri gönderilmiştir. Cezaevi idaresi arkadaşımızın tedavisini engellemiştir. Disiplin Kurulu tarafından 'mahkumlara kötü örnek olduğu ve örgüte yardım ettiği' gerekçesiyle Adalması'ya bir ay ziyaretten men cezası verilmiştir. İdare Adalması'nın ilaçlarını temin etmesini de engellemektedir."

Cengiz Demirci ve Kemal Ertürk: Sincan Cezaevi'nde bulunan Cengiz Demirci ve Kemal Ertürk, Eylül ayında İHD Ankara Şubesi'ne yazdıkları mektuplarda muayene sırasında kelepçelerinin çıkartılmayarak muayenelerinin engellendiğini açıkladılar.

İdris Genç ve Halil Şahin: Hatay'ın Dörtöyl ilçesinde 15 Kasım günü "yasadışı örgütü yardım ve yataklık" iddiasıyla tutuklanan İdris Genç ve Halil Şahin'in kendilerine eşlik edecek güvenlik görevlisi bulunmadığı gerekçesiyle doktora sevklerinin yapılmadığı bildirildi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Şefik Elmas: Cezaevinde yakalandığı akciğer hastalığı nedeniyle 2002 yılında cezasının bitmesine 10 gün kala tahliye edilen Şefik Elmas (33), 6 Aralık günü Adana'da öldü. Elmas'ın 1993 yılında "PKK üyesi olduğu" iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi.

Hatice Darı: "Evrakta sahtecilik" iddiasıyla 18 Şubat günü tutuklanan Hatice Darı (77) adlı kadının sağlık durumunun bozuk olduğu bildirildi. Oğlu Erdoğan Darı, Aralık ayında yaptığı açıklamada Ankara Numune ve İbn-i Sina hastanelerinden verilen "cezaevinde kalamayacağına" ilişkin raporların Kasım ayı başından beri İstanbul Adli Tıp Kurumu'nda onay için beklediğini söyledi. Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunan annesi için Cumhurbaşkanlığı'na başvurduklarını belirten Erdoğan Darı, "Beş hastalığına dair en son kararı Adli Tıp Kurumu verecek denildi. İbn-i Sina Hastanesi'nden psikiyatri ve nöroloji raporları alınması istendi. 'Yüzde 80 demans özü'ü, yani beyin küçülmesi ve unutkanlık raporu verildi. 3 Kasım günü tekrar Adli Tıp Kurulu'na sokuldu. Halen sonuç alamadık" dedi.

Darı, şeker hastalığı nedeniyle annesinin bacaklarının morardığını, ağzının içinde yaralar olduğunu, konuşmakta-yürümekte zorluk çektiğini anlattı. İHD Ankara Şube yöneticisi Süleyman Turan, konuyu TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış'a ilettilerini belirtti.

3 - CEZAEVLERİNDE BASKILAR¹

IHD Ankara Şubesi'nin F tipi cezaevlerine ilişkin raporu, 25 Şubat günü açıklandı. İç Anadolu Bölgesi'ndeki cezaevlerinde yapılan araştırmaya dayanan raporda, "tecrit ve izolasyon" politikalarının tutuklu ve hükümlülerde sinirsel, ruhsal ve fiziksel tahribatlara yol açtığına dikkat çekildi. Raporda, 45 mahkumda konuşma bozukluğu, okuma ve yazmada hatırlayamama, 21 mahkumda iletişim kuramama, yaşama küsme, 33 mahkumda uyuyamama ya da çok uyuma, 17 mahkumda aşırı heyecan, titreme, terleme, kalp çarpıntısı, 50 mahkumda baş dönmesi, 55 mahkumda zaman kavramının karıştırılması, 36 mahkumda gün içinde olayları hatırlayamama, 16 mahkumda da sınırlı ruh hali gibi rahatsızlıkların görüldüğü bildirildi.

F tipi cezaevlerinde 35 mahkumda göz, 171 mahkumda burun, boğaz ve diş rahatsızlıkları görüldüğü belirtilen raporda, bu tür rahatsızlıkları bulunan 11 mahkumun tedavisinden sonuç alınmadığı, 7 mahkumun tedavisinin ise engellendiği bildirildi. Raporda 85 mahkumda mide rahatsızlıkları, 7 mahkumda ülser görüldüğü, 2 mahkumun göğsünde kist bulunduğu, bir mahkumda da kalp ritminde bozukluk olduğu ifade edildi.

IHD ve tutuklu yakınları dernekleri tarafından Mart ayında yapılan açıklamada ise F tipi cezaevlerine ilişkin şu istekler dile getirildi:

En az üç hücre kapısının açılarak gündüz saatlerinde en az 9 kişinin bir araya gelebilmesi ve tek kişilik hücrelerin kapatılması.

Kitap, gazete ve dergi sınırlamasının kaldırılması.

Tutuklu ve hükümlülerin avukat ve aileleriyle yaptıkları görüşmelerde onur kırıcı aramalara son verilmesi.

Tutuklu ve hükümlülerin savunmalarını yapabilmeleri için bir araya gelebilmeleri ve not alabilmeleri.

Tedavinin engellenmemesi ve geciktirilmeden yapılması.

Hak ihlallerine ilişkin verilen dilekçelerin engellenmeden ilgililere ulaştırılması ve izleme kurullarında barolar, TTB ve demokratik kitle örgüt temsilcilerinin bulunması.

Tutuklu ve hükümlülerden elektrik parasının alınmasına son verilmesi

Kültürel ve sanatsal etkinliklere izin verilmesi.

Sağlıksız su kullanımına son verilmesi.

Aramalar ve görüşler sırasında elle taciz ve iç çamaşır soydurmaya son verilmesi.

Görüş sürelerindeki keyfi uygulamalara son verilmesi

Cezaevlerine servis araçlarının konulması.

Savunmaya yönelik evrakların alınmaması ve acil durumlarda sınırlı da olsa görüşe izin verilmesinin sağlanması.

ÇHD Genel Başkanı Hüseyin Yüksel Biçen, F tipi cezaevlerine ilişkin raporlarını açıklamak amacıyla 5 Temmuz günü basın toplantısı düzenledi. Edirne, Tekirdağ, İzmir-Kırıklar, Ankara-Sincan, Kocaeli-Kandıra F tipi cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler ile yapılan görüşmeleri sonucunda raporun ortaya çıktığını vurgulayan Biçen, şu bilgileri verdi.

"Adliye, hastane, sevk gibi nedenlerle cezaevi dışına çıkışlarda kapalı sevk araçları kullanılarak tutuklu ve hükümlülerin iletişimleri engelleniyor. Hükümlü ve tutuklularla görüşmede birinci derece aile dışında ziyaretçiler kabul edilmemekte, hüküm giymiş kişilerin ise avukatları ile görüşmeleri bile engellenmektedir. Basın yayın organları toplantı kararı olmamasına rağmen içeriye verilmemektedir. Ölüm orucu, açlık grevi ve diğer nedenlerle kronik sağlık sorunları yaşayan tutuklu ve hükümlülerin tedavileri keyfi biçimde geciktirilmektedir. İlaç, elektrik ve su paraları tutuklu ve hükümlülerden tahsil edilmektedir. Mahkumların çoğu bu giderleri karşılayamadığı için artezyen suyu kullanmak zorunda kalıyor. Temizlik maddeleri alamadıkları için de hastalanıyorlar."

Diyarbakır, Mardin, Midyat, Siirt, Urfa, Batman, Bingöl, Bitlis, Elbistan, Elazığ, Muş, Antep ve Adıyaman Cezaevleri

Diyarbakır Barosu Cezaevi Komisyonu'nun, Diyarbakır, Mardin, Midyat, Siirt, Şanlıurfa, Batman, Bingöl, Bitlis, Elbistan, Elazığ, Muş, GaziaAntep ve Adıyaman cezaevlerindeki incelemelerine ilişkin raporu 14 Temmuz günü açıklandı.

Basın toplantısında konuşan Avukat Muharrem Şahin şunları söyledi:

"Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler temel ihtiyaçlarını karşılamakta problem yaşamakta. Ayrıca cezaevlerinin şehir dışında olmasından dolayı görüşe giden ailelerin ihtiyaçlarını giderebileceği yerler de bulunmuyor. Bu da görüşleri tam bir ıstıraba dönüştürüyor."

Yapımı tamamlanan Diyarbakır Özel Yüksek Güvenlikli D Tipi Cezaevi'nin de "tecrit ve izolasyon" amaçlı olduğunu belirten Şahin, "Cezaevi 622 kişi kapasiteli olup, üçer ve dörder kişilik odalardan

¹ Baskılar, cezaevleri adlarının abc sırasına göre dizilmesi ile anlatılmıştır.

oluşmaktadır. Buna ek olarak 78 adet tek kişilik hücre mevcuttur. Dört bloktan oluşan cezaevi insani anlayıştan uzak olup tamamen güvenlik kaygılarından hareketle inşa edilmiştir” dedi.

Nazilli, Bergama ve Bursa Cezaevleri

Nazilli, Bergama ve Bursa cezaevlerinde bulunan siyasi tutukluların baskıları protesto etmek amacıyla Mayıs ayında başlayarak 2 ay görüşe çıkmadığı bildirildi. KADEK davalarından cezaevinde bulunan mahkumlar tarafından Temmuz ayında yapılan açıklamada, “tutuklular arasında görüşün ve Kürtçe konuşmanın yasaklandığı, Nazilli ve Bergama cezaevlerinde 2 saat olan görüş süresinin de 45 dakikaya indirildiği” ifade edildi. Bursa Özel Tip Cezaevi’nde açık görüş için çeşitli illerden giden tutuklu yakınlarının, “cezaevinde arama yapıldığı” gerekçesiyle altı saat bekletildiği bildirildi. Tutuklu yakınları saat 08.30’da başlaması gereken görüşün 11.15’te başladığını, 2 saat olması gereken görüş süresinin 45 dakikaya indirildiğini anlattılar. İzmir Tutuklu Aileleri Derneği Başkanı Avukat Zeynel Değirmenci de, KADEK davaları nedeniyle cezaevlerinde bulunan mahkumlara mektuplarının iletilmediğini, keyfi disiplin cezaları uygulandığını, avukat görüşünün engellendiğini söyledi.

Nazilli E Tipi Cezaevi’ndeki siyasi mahkumlar tarafından Temmuz ayında yapılan açıklamada, cezaevindeki olumsuzluklara dikkat çekildi. Baskıların Cezaevi Birinci Müdürü Halil Özsan’ın göreve gelmesinden sonra arttığı belirtilen açıklamada, ortak kullanım ve spor alanlarının, kurslardan yararlanma hakkının sadece adli tutuklulara tanındığı ifade edildi. “Hastaneye, mahkemeye giden arkadaşlarımızın bilekleri kıvrılarak ve sıkılarak kelepçe takılmaktadır. Yine saatlerce tıkdıkları bekleme hücrelerinde kelepçeler açılmayarak işkence yapılmakta, hakaret edilmektedir” denilen açıklamada, hasta mahkumların tedavisinin engellendiği, oda ve hücrelerin sağlıksız olduğu, yemeklerin kötü olduğu, suyun sınırlı bir şekilde verildiği, son iki aydır ziyaretlerin bir saatle sınırlandırıldığı ifade edildi. Açıklamada, mahkumların baskıları protesto amacıyla iki ay görüşe çıkmadığı kaydedildi.

Adıyaman E Tipi Cezaevi

Adıyaman E Tipi Cezaevi’nde bulunan Mehmet Ali Sarık adlı tutuklu, “Diyarbakır Cezaevi’ne sevk talebi kabul edilmediği” için Temmuz ayı sonunda başladığı açlık grevini Eylül ayı başına kadar sürdürdü. İHD Diyarbakır Şubesi’ne başvuran Kadri Sarık, kardeşinin bir yıldır psikolojik sorunlar yaşadığını, tedavi için Diyarbakır Cezaevi’ne sevk edilmesini istediklerini, ancak cezaevi yönetiminin buna olumlu yanıt vermediğini söyledi.

Gaziantep E Tipi Kapalı Cezaevi

Gaziantep E Tipi Kapalı Cezaevi’nde bulunan tutuklu ve hükümlülere de cezaevi yönetimi tarafından baskı yapıldığı belirtildi. Abdullah Semsu adlı tutuklu yakını Mart ayında yaptığı açıklamada, “Kardeşim Nuri Semsu ile görüşmeye her gittiğimde her tarafımız sıkı bir şekilde aranıyor. İçeriye fotoğraf dahi alınmıyor. Haftada bir gün sıcak su veriliyor. Bazen o da verilmiyor. Bundan dolayı çoğu zaman soğuk su ile banyo yapılıyor. Aynı şekilde kaloriferler de haftada bir yakılıyor” dedi.

Aydın E Tipi Cezaevi

İHD Aydın Şube Başkanı Süleyman Mutlu, Temmuz ayı ortasında Aydın E Tipi Cezaevi’nde, gardiyanların adli mahkumları dövdüklerini açıkladı. Mutlu, dövülen mahkumlardan N.E.’nin (15) tahliye olduktan sonra İHD’ye başvurduğunu ve Aydın Baro Başkanı Avukat Suna Germen’in aracılığıyla rapor aldığını bildirdi.

Ağustos ayında ise Aydın E Tipi Cezaevi’nde A. Demirtaş (15) adlı tutukluya işkence yapıldığı açıklandı. A. Demirtaş’ın babası Ahmet Demirtaş, 15 ay kadar önce adli bir suç nedeniyle tutuklanan oğlunu iki ay kadar görüştürülmediğini, ısrarları sonucunda oğlunun İzmir Yeşilyurt Devlet Hastanesi’ne kaldırıldığını öğrendiğini bildirdi. Hastanede gördüğü oğlunun belden aşağısının işkence nedeniyle felç olduğunu anlatan Ahmet Demirtaş, İHD Aydın Şubesi’ne başvurdu. Şube Başkanı Süleyman Mutlu, cezaevindeki işkence olayları nedeniyle şubeye çok sayıda başvuru yapıldığını kaydetti.

Ağustos ayında ayrıca cezaevinde bulunan A.B. (17), E.K. (16), O.Y. (17) adlı tutukluların gardiyanlar tarafından dövüldüğü bildirildi. Tutuklu yakınları, Aydın Barosu’na başvurarak hukuki yardım istedi. Aydın Barosu Çocuk Hakları Komisyonu Başkanı Avukat Canev Cömert, daha önce de dört çocuğun yakınlarının aynı gerekçeyle baroya başvurduğunu söyledi.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyeleri Cavit Torun ve Faruk Ünsal, işkence iddiaları üzerine Aydın Cezaevi’nde inceleme yaptı. A.D. adlı çocuğun da işkence sonucu felç olduğu iddia edilen cezaevine girişte engellendiklerini belirten Torun, incelemeleri ve bulguları hakkında şu bilgileri verdi:

“İstisnasız çocukların hepsinin üst tarafı çıplak ve yara bere içindeydi. Jilet, demir parçası, fayans, ne buldularsa kendilerini jiletlemişler. Gittiğimizde taze kan kokusu vardı. Koğuştaki yatak olarak sadece kirli simsiyah olmuş süngerler vardı. Çarşaf ve battaniye yoktu. Yanımıza görevli almadan girdiğimiz koğuştaki

aralarına oturarak konuştuğumuz çocuklar, gardiyanlar tarafından kendilerine işkence yapıldığını iddia etti.”

Cavit Torun, bir çocuğun, çocuk koğuşunda 12 kişinin dört çocuğa sürekli olarak tecavüz ettiği iddiasında bulunduğunu, kendisine de tecavüz etmek istedikleri için gönüllü olarak hücreye kapatıldığı bilgisini aldıklarını anlattı.

Torun, A.D.’nin işkence sonucu felç olduğu iddialarını ise doğrulayamadıklarını söyledi. Koğuştaki çocukların anlatımına göre, A.D.’nin cezaevine geldiğinde de felç olmamakla birlikte hasta olduğunu belirlediklerini kaydeden Torun, rapor veren doktorların da böylesi bir felç için omuriliğinden büyük darbe alması ve ağır kırıklar meydana gelmesi gerektiğini ancak böyle bir duruma rastlamadıklarını bildirdiklerini anlattı.

Torun, raporlarının komisyonda yapılacak oylamada kabul edilmesi durumunda, sorumlular hakkında gerekli işlemlerin yapılması için Valiliğe ve savcılığa suç duyurusunda bulunacaklarını belirtti.

Komasyon üyelerinin Aydın Cezaevi’ndeki çocuk mahkumlara kötü muamele yapıldığını belirten açıklamalarının ardından Mazlum-Der yetkilileri de cezaevinde incelemelerde bulundu. Mazlum-Der İzmir Şube yöneticilerinden avukat Arif Koçer ile Selvet Çetin’in, cezaevinde yaptığı incelemeden sonra hazırladığı raporda şu bilgilere yer verildi:

“G.Ö., cezaevinin Müşahede-1 olarak isimlendirilen hücre bölümünde kendi isteği ile tek başına tutulmaktadır. G.Ö. koğuş ortamında can güvenliği bulunmadığını belirtmiştir. G.Ö. çocukların kendilerini jiletlemelerine göz yumulduğunu belirtmiş, gardiyanlarca dövüldüğünü dile getirmiştir. V.Y. ise çocuklardan birinin gardiyanlarca feci şekilde dövüldüğünü bizzat gördüğünü anlattı. Bu çocuğun el ve ayaklarından felç olduğunu ve halen İzmir Devlet Hastanesinde tedavi görmekte olduğunu iddia etti.”

Cavit Torun, Mazlum-Der’in raporunu değerlendirirken, “Aslında haksız çıkmak isterdik. Ancak Mazlum-Der’in hazırladığı rapor bizim haklılığımızı ortaya çıkardı” dedi.

Aydın E Tipi Cezaevi’nde, çocuk mahkumlara yönelik baskılarla ilgili haberler, Ekim ayında da devam etti. Ö.Yılmaz, M.B., S.S. ve U.T. adlı çocukların rahatsızlıklarını bildirerek doktora çıkmak istediklerini söyleyen Ö.Yılmaz’ın babası Zeynettin Yılmaz, “Ancak cezaevi yönetimi buna izin vermedi. Çocuklar bunun üzerine vücutlarının çeşitli yerlerini kestiler ve eylül ayının son günlerinde Aydın Devlet Hastanesi’ne kaldırıldılar” dedi. Olayın ardından açıklama yapan Zeynettin Yılmaz, 5 aydır

çocuklarıyla görüştürülmediklerini açıkladı ve oğlunun hücrede tutulduğunu bildirdi.

Daha sonra Ö.Yılmaz, M.B., S.S., U.T. adlı çocukların cezaevindeki baskıları protesto etmek amacıyla açlık grevine başladığı öğrenildi. Çocuklardan Ö.Yılmaz, annesine yazdığı mektupta haksızlık ve baskıya uğradıklarını, hücre cezası aldıklarını, kendilerine 2 ay açık görüş yasağı ve 6 ay telefon yasağı verildiğini belirterek, 22 Eylül gününden itibaren açlık grevine başladıklarını bildirdi. Mektubun ardından babası Zeynettin Yılmaz, 25 Eylül günü IHD İzmir Şubesi’ne başvuruda bulundu.

Çocukların eylemlerinin 15. gününde durumlarının kötüleşmesi üzerine hastaneye kaldırıldığı ve eylemi bıraktıkları öğrenildi.

Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi

Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi’nde bulunan bir grup tutuklu, cezaevi yetkilileri hakkında Haziran ayı sonunda kötü muamele gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusu nedeniyle yapılan basın açıklamasında şu bilgilere yer verildi:

“Cezaevindeki yaşam standartları ve insan hakları en asgari düzeyde bile değilken bir de keyfi uygulamalar ve zorluklar artırılmaya başlandı. Cezaevi ne E tipi ne de F tipi olduğu için genelgeler çok keyfi bir şekilde uygulanıyor. Son dönemlerde hastaneye geliş gidişlerde ciddi sorunlar yaşıyoruz. X-Ray cihazından ve el aramalarından sonra çırılçıplak soyunmamız isteniyor.”

Açıklamada günlüklere, mektuplara ve kartlara da el konulduğunu bildirildi.

Ağustos ayında da tutukevinde bulunan E. Basiç adlı çocuğa işkence yapıldığı bildirildi. E. Basiç’in annesi Cevahir Basiç, 22 Ağustos günü Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği’nde düzenlediği basın toplantısında oğlunun 25 gün kadar önce tutuklandığını belirterek şunları anlattı:

“Oğlum, cezaevine girdiği günden itibaren baskı ve işkenceye maruz kalmaktadır. İlk gün üzerindeki temiz giysileri alınıp kötü bir eşofman verilmiş, hala onları giyiyor. Gardiyanlar defalarca dövmüş, parasını gasp etmişler. Vücudunda hala darp ve yara izleri bulunmakta. Bu konuya ilişkin Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda buldum. Oğlumun tedavi edilmesini ve can güvenliğinin sağlanmasını istedim. Savcı ‘Tamam ilgileniriz’ dedi ancak oğlumun ne tedavisi yapıldı, ne de koğuşu değiştirildi. Cezaevi görevlilerine söylediğimizde ‘Biz bir şey yapamayız’ diyorlar.”

Bayrampaşa Özel Tip Cezaevi

TAYAD tarafından Nisan ayında yapılan açıklamada,

Bayrampaşa Özel Tip Cezaevi'nden duruşma için İstanbul DGM'ye getirilen diabet hastası Ufuk Keskin'in nezarethaneden sorumlu astsubay ve jandarmalar tarafından dövüldüğü bildirildi.

Bayrampaşa Özel Tip Cezaevi'nde bulunan siyasi tutuklular tarafından Haziran ayı ortalarında yapılan açıklamada, Mehmet Yılmaz adlı tutuklunun duruşma için Eyüp Adliyesi'ne götürülürken hakaretlere maruz kaldığı ve dövüldüğü bildirildi. Açıklamada, JİTEM elamanlarının cezaevinde tutuklulara işkence yaptığı ve ajanlık teklif ettiği öne sürüldü.

Kasım ayı başında yapılan açıklamada, tutukluların "Toplumla Kazandırma Yasası"ndan yararlanması için baskı uygulandığı belirtildi. Açıklamada şöyle denildi:

"Sorunlarımız, Pişmanlık Yasası'yla daha da artmıştır. Cezaevlerinde bu yasadan yararlanmak istemeyen siyasi tutukluları, pişman etmek için her türlü yöntem uygulanıyor. Gözaltındayken emniyette başlayan pişmanlık dayatmaları, tutuklandıktan sonra cezaevindeki asker, idare ve gardiyanlar tarafından da insanlık onuruyla bağdaşmayacak yöntemlerle sürdürülüyor. Mustafa Orhan, Sami Dünder ve Orhan Kaya adlı arkadaşlarımız İstanbul Esenler'de gösteriye katıldıkları gerekçesiyle tutuklanıp Bayrampaşa Özel Tip Cezaevi'ne getirildiler. Cezaevi girişinde askerler, arkadaşlarımızı arama adı altında çıplak soyarak copla tacizde bulunmuş ve çıplak vaziyette şınav çektirmiştir. Küfür ve hakaretlere maruz kalan arkadaşlarımız, askerlerce dövülmüşlerdir."

Cezaevi 2. Müdürü'nün yeni tutukluları siyasi mahkumların bulunduğu koğuşa gitmemeleri için tehdit ettiği belirtilen açıklamada, "Pişmanlık Yasası"na kabul etmeyen tutukluların karantinaya alındığı kaydedildi. Açıklamada, "Karantinada arkadaşlarımız havalandırmaya çıkarılmamış, ihtiyaçları karşılanmamış, günde tek öğün yemek verilip su ihtiyaçlarını tuvaletteki musluktan gidermek zorunda bırakılmışlardır. 6. gün sonunda karantinadan çıkarılan arkadaşlarımız, hırsızlık ve kapkaç suçlarının bulunduğu B/3 koğuşuna götürülmüştür" denildi.

Bergama Cezaevi

14 Ocak günü İzmir DGM tarafından "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla tutuklanan Barış Kimsesiz'in yakınlarıyla görüştürülmediği bildirildi. Oğlunun Bergama Cezaevi'nde tek kişilik hücrede tutulduğunu belirten babası Mahmut Kimsesiz, 1 Mayıs günü cezaevinde görüşmelerinin gerekçe gösterilmeden engellendiğini söyledi.

Bingöl Özel Tip Cezaevi

Bingöl Özel Tip Cezaevi'nde bulunan Nadir Tosun adlı hükümlünün yakınları tarafından Mayıs ayının ilk yarısında yapılan açıklamada, deprem nedeniyle koğuş duvarlarında çatlaklar meydana geldiği, bu yüzden mahkumların ranzaların altında yatmak zorunda kaldıkları belirtildi.

Bitlis E Tipi Cezaevi

KADEK lideri Abdullah Öcalan için Van'da düzenlenen gösterilere katıldıkları gerekçesiyle Şubat ayında tutuklanan dört çocuğun cezaevinde dövüldüğü bildirildi. Bitlis Cezaevi'nde bulunan çocuklardan K. Sarıbulak'ın babası Deham Sarıbulak, "cezaevinde koridorları temizlemeyi reddeden çocukların gardiyanlar tarafından hücreye konularak dövüldüğünü" söyledi.

Aynı gösteride gözaltına alınan Cahit Bilgin (16) adlı lise öğrencisinin de gardiyanlar tarafından dövüldüğü bildirildi. İHD Van Şubesi'ne başvuran Mehmet Bilgin, "Oğlum lise son sınıfta okuyor. Savaşa karşı eylemlere katıldığı gerekçesiyle gözaltına alındı. Gözaltında baskı gördü, tutuklandı, şimdi de cezaevinde kötü muameleyle karşı karşıya. Gardiyanlar zorla temizlik yaptırmak istemiş, yapmayınca da dövmüşler, üç gün hücreye atmışlar. Dün görüşe gittim camın arkasında görüştük, elleri titriyordu" dedi.

Bitlis Cezaevi'nde bulunan Cengiz Baytar adlı mahkuma itirafçılığı kabul etmesi için baskı yapıldığı bildirildi. Oğlunun durumu için Nisan ayı başında Adalet Bakanlığı'na başvuran Baytar'ın annesi Naime Baytar şunları söyledi:

"Oğlum 5 yıl kaldığı Batman Cezaevi'nde itirafçılığı kabul ettiği için PKK'li tutukluların bulunduğu koğuştan alınarak, bağımsız tutukluların bulunduğu koğuşa gönderildi. Bir süre sonra Gaziantep Cezaevi'nde tutulurken, itirafçılık yapmaktan vazgeçerek tekrar PKK'li tutukluların bulunduğu koğuşa dönmek istedi, Muğla Cezaevi'ne gönderdiler. Burada tutulduğu bir yıl içerisinde itirafçılık yapmadığı için tek kişilik hücrede tutuldu. Daha sonra oğlumu Muğla'dan Bitlis Cezaevi'ne götürdüler. Psikolojik sorun yaşadığı için oğluma doktor tarafından önerilen ilaçlar yerine uyuşturucu iğne ve fiziksel şiddet yolu ile tekrar itirafçılık dayatılıyor. Sürekli uyuşturucu iğne veriliyor. Neredeyse akli dengesini yitirecek. Operasyonlara katılması için sürekli kaba dayak ve işkenceye maruz kalıyor."

Nisan ayının ilk haftasında da Bitlis Cezaevi'ndeki siyasi mahkumların yakınları Bitlis Cumhuriyet Başsavcılığı'na yakınlarına zorla temizlik yaptırıldığı ve mahkumların kötü muameleyle maruz kaldıkları gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. Suç

duyurusunun ardından infaz koruma memurları hakkında savcılık tarafından soruşturma başlatıldı.

Diyarbakır Barosu Cezaevleri Komisyonu üyesi Avukat Muharrem Şahin de, Nisan ayında Bitlis E Tipi Cezaevi'nde yaşanan sorunlar nedeniyle cezaevi yönetimi hakkında suç duyurusunda bulundu. Şahin suç duyurusunda, cezaevinde avukat görüşme odasının bulunmadığını, mahkumların temel haklarını kullanamadıklarını belirterek, "Bayanlar koğuşundaki arama ve sayımlar erkek gardiyanlar tarafından yapılıyor. Tutuklu ve hükümlüler havalandırmaya çıkarılmıyor. 10 kişilik bir grup, koğuş değiştirmek istediği için 10 gün boyunca 3 kişilik hücreye konuldu. Aile ve avukatlarla rahatlıkla görüşmeler yapılamıyor. Görüşmeler gardiyanlar tarafından dinleniyor. Tutuklu ve hükümlülerin yazışmaları engelleniyor, istedikleri gazeteleri alamıyorlar. Siyasi koşullara geçmek isteyenler hücreye atılmakla tehdit ediliyor. Mahkumlar tahrik edilerek disiplin kuruluna sevk edilmeleri sağlanıyor" dedi.

Bolu F Tipi Cezaevi:

Avukat Gülizar Tuncer, Bolu F Tipi Cezaevi'nde bulunan müvekkili Bülent Barmaksız'ın 20 Aralık 2002 tarihinde gardiyanlar tarafından dövüldüğünü ve vücudundaki izlerin geçmesi için bir hafta süreyle doktora götürülmediğini açıkladı. Tuncer, olayı şöyle anlattı:

"Müvekkilim, cezaevindeki koşullar ve işkence nedeniyle tüberküloz, zatürre, bronşit, faranjit gibi hastalıklara yakalandı. Bu nedenle hastaneye götürülüp getiriliyordu. En son 20 Aralık 2002 tarihinde gene hastaneye götürülürken, aramaya tabi tutuluyor. İlk arama, hücre kapısında gerçekleşiyor. İkinci arama X ray cihazı önüne geldiğinde yapılıyor. Gene aynı biçimde elle üst araması ve ayakkabı araması yapılıyor. Üçüncü arama olarak X ray cihazından geçiriliyor. Cihazdan geçiş esnasında öten kemer, saat gibi eşyalar çıkartılıp tekrar tekrar geçiriliyor. Son olarak mahkum kabul kısmı denilen bölüme götürülerek gene askerler tarafından elle üst ve ayakkabı araması yapılıyor. Müvekkilim hastane dönüşünde de aynı aramalara maruz kalıyor ve bir odaya konarak bir süre tek başına bırakılıyor. Sonra başgardiyan ve yanındaki infaz koruma memurları içeri girip soyunmasını söylüyor. Barmaksız, 'buna gerek olmadığını, hastaneye giderken dört aramadan geçtiğini, zaten hastanede kaldığı süre boyunca askerlerin kendisini hiç yalnız bırakmadığını, bu yüzden soyularak aramaya gerek olmadığını' belirtiyor. Bunun üzerine başgardiyan, 'Tıpış tıpış soyunacaksın, beni sinirlendirme, çıkar üstündekileri' diyerek, müvekkilimin yüzüne bir yumruk atıyor. Ardından da diğer infaz koruma

memurları da tekme tokat girişip, üzerindeki parçalarcasına çıkarıyor ve X ray cihazından geçiriyorlar. Bu da yetmiyor, el dedektörünü müvekkilimin çıplak vücudunun üzerinde gezdirip arama yapıyorlar. Müvekkilim, bir hafta boyunca doktora çıkmak istemiş, ancak çıkarmamışlar. Son çare olarak savcılığa suç duyurusunda bulunmuş. Bunun üzerine savcı Barmaksız'ı Bolu Devlet Hastanesi'ne göndermiş. Fakat doktor muayeneye bile gerek görmeden, rapora, darp ve cebir izi yoktur yazmış."

Tuncer, olay nedeniyle suç duyurusunda bulduklarını söyledi. 1994 yılında gözaltına alınan Barmaksız'ın 18 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edildiği, 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonundan sonra Gebze Cezaevi'nden Bolu F Tipi Cezaevi'ne gönderildiği öğrenildi.

Mazlum-Der İstanbul Şubesi, Bolu F Tipi Cezaevi'nde bulunan mahkumlarla görüşerek hazırladığı raporu Mayıs ayının ikinci yarısında açıkladı. Bolu F Tipi Cezaevi'nin faaliyete geçtiği günden itibaren problemlerle anıldığı, "tecrit" ve mahkumlara yönelik uygulamalar nedeniyle mahkumlar, mahkum yakınları ve sivil toplum kuruluşlarının eleştirilerine hedef olduğu hatırlatıldı. Raporla özetle şu sorunlara dikkat çekildi:

Güvenlik gerekçesi ile iletişim imkanları kişiler, zaman ve mekan yönünden sınırlandırılıyor.

Bakanlığın öngördüğü sayının on olmasına karşın mahkumlar spor alanına altı kişilik grup olarak çıkarılıyor.

Ziyaretler haftada bir gün toplam 1 saat 15 dakika ile sınırlı ve ayda bir aynı süre ile açık görüş imkanı tanınmıyor. Ziyaret yeri çok küçük olduğu için görüşmelerde sıkıntı yaşanıyor. Geniş mekanlar bulunmasına karşın personel yetersizliği gerekçe gösterilerek kullandırılmıyor.

Haftada 10 dakika ile sınırlı olan telefon görüşmelerinde de telefonla görüşülecek kişi ve numarası önceden tespit ediliyor ve 10 dakikalık sürenin tamamı yalnız bir yakınla kullandırılıyor.

Tüm işlem kameralar gözetiminde yapıldığından ayakkabıya bir şey saklanması olanaksız olduğu halde hücrelere her giriş çıkışta ayakkabılar zorunlu olarak çıkartılıyor.

Hücrelere haftada üç gün, bir saat sıcak su veriliyor. Tuvaletlerdeki sifon sistemi de sorunlu ve bğün herhangi bir koğuşunda çalışan sifon tüm hücrelerde duyuluyor.

Buca Cezaevi

Izmir Buca Cezaevi'nin çocuk koğuşunda bulunan

tutuklular 20 Mart gecesi isyan çıkardı. İsyân sırasında çocukların çıkarttığı yangın kısa sürede söndürüldü. Olayın nedeni öğrenilemedi. Buca Cezaevi'nde çocuk mahkûmların tutulduğu koğuştta 5 Kasım günü tekrar bilinmeyen bir nedenle isyan çıktı. Kapıya barikat kuran çocuk mahkûmların koğuştta bulunan eşyaları da ateşe verdiği bildirildi. İzmir Cumhuriyet Başsavcısı İlhan Mesutođlu, saat 03.30 sıralarında başlayan olayların "ikna" yoluyla yatıştırıldığını, mahkûmların jandarmaya direnmediğini söyledi. İlhan Mesutođlu, "isyânın maceracı birkaç çocuk tarafından başlatıldığını" iddia etti. Olaya jandarmaların müdahale etmediğini, itfaiyenin yangını söndürmek için sığıttığı suyun koğuştta kalanların elbiselerini ıslattığını anlatan Mesutođlu, "Bu nedenle üşümemeleri için bahçede elbiseleri çıkarıldı ve battaniye verildi. Kısa süre içinde de kuru elbiseler giydirildi. İddia edildiği gibi özellikle bu şekilde bekletilmedi." dedi.

İzmir Barosu, yaşanan olaylar nedeniyle 6 Kasım günü cezaevi yönetimi hakkında suç duyurusunda bulundu. Baro, Buca Cezaevi yönetimi ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı ve TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na da başvurdu. İzmir Barosu CMUK Komisyonu üyesi Özlem Mungan, "isyân" adı verilen olayların ardından gittikleri cezaevinde kendilerine çeşitli engeller ve kısıtlamalar getirildiğini belirterek, "Baro tarafından görevlendirilmemize karşın bizi cezaevinden bir an önce göndermek amacıyla her türlü yöntemi denediler" dedi. Çocuklarla sağlıklı bir şekilde görüşürülmediklerini belirten Mungan, koğuştta kalan 40 çocuğun avukatlarına uzun süredir yaşadıkları şiddetleri aktardıklarını ve çözüm bulunmasını istediklerini bildirdi. Çocukların avukatları da, Aydın Cezaevi'nde gündeme gelen işkence ve baskıların Buca Cezaevi'nde daha yoğun olarak yaşandığını savundular. Avukatlar, cezaevi yönetiminin tecrit, elle yemek yedirme, hastaneye sevk dilekçelerini kabul etmeme, sıra dayağı gibi uygulamaların bulunduğunu bildirdiler.

Daha sonra olaylar nedeniyle soruşturma açıldı.

İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Komisyonu'ndan avukat Nalan Erkem, hastaneye gönderilmeyen 38 çocuğun Buca Cezaevi'ndeki hücrelerde tutulduğunu müdahil avukatlardan öğrendiğini söyledi. Cezaevindeki gelişmeleri kamuoyuna açıkladığı gerekçesiyle "ifade vermek" için Cumhuriyet Savcılığı'na çağrılan Erkem, Adalet Bakanlığı'ndan izin alınmadığı için ifade vermedi. Erkem, "Avukatların ifadesi ancak Adalet Bakanlığı'nın izniyle alınabilir. Savcılar bunu biliyor, ancak ısrarla bir an önce gidip ifade vermeme istiyorlar. Adalet Bakanlığı olur vermedikten sonra yasal hakkım gereği ifade vermeyeceğim ve Buca Cezaevi'ndeki gelişmeleri görevim gereği izleyeceğim" dedi.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış, komisyon üyeleri CHP Milletvekili Ahmet Ersin ve AKP Milletvekili Faruk Ünsal, cezaevinde inceleme yapmak için 9 Kasım günü İzmir'e gitti. Elkatmış, cezaevinden ayrıldıktan sonra yaptığı açıklamada, 29 tutukluyla görüşüklerini, tutukluların işkence iddialarında bulunduğunu söyledi.

Komisyon üyeleri, incelemelerini 10 Kasım günü tamamladı. Komisyon üyeleri, "cezaevinde organize bir işkence ya da baskı unsuru tespit edilmediğini" bildirdiler. Komisyon Başkanı Mehmet Elkatmış, "Türkiye'deki tüm cezaevlerinde istenmeyen ufak çaplı olaylar yaşanıyor. Buca'da da aynısını tespit ettik ve organize bir durumla karşılaşmadık" dedi. Çocuk koğuştındaki 43 çocuktan tahliye olan ikisi dışında tümüyle bire bir görüşüklerini belirten Elkatmış, şunları söyledi:

"Karşımızda rahat olmaları için onlara her türlü garantiyi verdik. Cezaevi yönetiminden korktukları için açıklama yapamadılar yönündeki söylemleri kabul etmeyiz. İsyânı çıkaranlar da macera tutkusıyla böyle bir olayı başlattıklarını itiraf ettiler. Çocuklardaki yaralar, olaylar sırasında yaşanan karışıklıktan. Bir de isyana katılmayan çocuklara, olayları başlatanların uyguladığı şiddet sonucu olanlar var. Olaylar kamuoyuna yansıdığı gibi değil. İddialar abartılı."

CHP İzmir Milletvekili Ahmet Ersin de "Olayların işkence nedeniyle olduğuna inanmıyorum" dedi.

Komisyon üyelerinin açıklamaları, avukatlar tarafından yalanlandı. Avukat Nalan Erkem, ziyaretten önce milletvekillerini çocukların konuşamayacakları yönünde uyardıklarını belirterek, "İsyânın ilk günü 10 çocuktan avukatlarımızın ayrı ayrı aldığı tutanakları kendilerine verdik. Burada 10 çocuğun işkence gördüğüne dair açık beyan ve ifadeleri vardı" dedi. Komisyonun vardığı sonucun kendilerini kaygılandırdığını kaydeden Erkem, heyet üyelerinin çocukların aileleri ile görüşmediğini, bir aileden gelen görüşme talebini de geri çevirdiklerini söyledi.

İzmir Tabip Odası Başkanı Dr. Fatih Sürenkök, heyet üyelerini, korkan çocukların gerçekleri aktarmalarının engelleneceği yönünde uyardıklarını kaydetti. Komisyona, çocukların durumu daha iyi anlatmaları için bağımsız bir hekim grubu ile cezaevine gidilmesi önerisi götürüklerini söyleyen Sürenkök, "Komisyon, bu önerimizi dikkate almadı, geçiştirdi" dedi. Sürenkök, heyetin "işkenceye rastlamadık" açıklamasını da "talihsizlik" olarak nitelendirdi.

Bursa Özel Tip Cezaevi

Ekim ayı ortasında yapılan bir açıklamaya göre Bursa

Özel Tip Cezaevi'nde tutukluların görüşlerde yakınlarıyla Kürtçe konuşmasının yasaklandığı bildirildi. Serdi Ateş adlı tutuklu yakını, yakınlarıyla Kürtçe konuşanların görüşme kabinlerinden çıkarıldığını belirterek, "Bizi kabinlerden uzaklaştırdıkları sırada gardiyanlarla tartıştığı için bir tutukluyu, ailesinin gözleri önünde tekmelemeye başladılar. Gardiyanlar tutuklulara saldırarak onları kabinlerden uzaklaştırdı" dedi.

IHD Bursa Şube Başkanı Ayşe Batumlu da, Bursa Cezaevi'nde gardiyanların, görüş sırasında yakınlarıyla Kürtçe konuştukları gerekçesiyle tutukluları dövdükleri yönünde bilgiler aldıklarını belirtti. Batumlu, Kasım ayı başında yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Tutuklu ve hükümlülerin mahkeme, revir ve ziyarete gidiş gelişlerde sürekli gardiyan ve askerlerin saldırılarına maruz kaldığı bildirildi. Tutuklu aileleri son haftalarda tutukluların ve yakınlarının görüşmelerinde Kürtçe konuşmasının engellendiğini söylediler. Nedenini sorduklarında ise 'genelge var' cevabını aldıklarını belirttiler. Aileler cezaevi idaresinin, 'Görüşte Kürtçe konuşmayacaksınız. Kürtçe konuşanları görüştürmeyeceğiz' dediğini söylüyor."

Ayşe Batumlu, cezaevi yönetici ve görevlileri hakkında Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulduklarını da kaydetti.

Ceyhan Özel Tip Cezaevi

DEHAP Adana İl Örgütü'nde basın toplantısı düzenleyen İl Başkanı Mehmet Cançelik, Adana Savaş Karşıtları Platformu tarafından 15 Şubat günü düzenlenen basın açıklamasından sonra tutuklanan çoğu DEHAP'lı 37 kişinin Ceyhan Cezaevi'nde kötü muameleye maruz kaldığını açıkladı. Cançelik, "Avukatların ve tutuklu yakınlarının bizlere verdiği bilgilere göre, ırkçı marşlar eşliğinde jandarmalar tarafından saldırıya uğramışlar. Birçok tutukluda kırık, morarma ve ağır travmalar olduğunu öğrendik. Tutukluların saç ve bıyıkları zorla kestirildi" dedi.

IHD Adana Şubesi tarafından Ceyhan Özel Tip Cezaevi ile ilgili olarak hazırlanan rapor Haziran ayında açıklandı.

Raporda, cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerinin ağızlarının arandığı, günde üç kez sayım yapıldığı, görüş süresinin 15 dakikaya indirildiği, hasta mahkumların tedavi edilmediği, saçların tek tip kesildiği, elektrik ücretlerinin tutuklulardan alındığı bildirildi.

Denizli Kapalı Cezaevi

Denizli Kapalı Cezaevi'nde bir grup adli tutuklu ve hükümlü, "cezaevindeki sorunlar" nedeniyle 26

Ağustos günü direniş başlattı. Koğuş kapılarına barikat kurarak sayım vermeyen mahkumlar, cezaevi yönetimiyle yaptıkları görüşmenin ardından eylemlerini sona erdirdiler. Eylem sırasında bazı mahkumların kendilerini traş bıçaklarıyla yaraladığı bildirildi.

Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi

Diyarbakır'da "genel af" istemiyle toplanan imzaları TBMM Başkanlığı'na vermek için Ankara'ya gitmek isterken gözaltına alınan ve 9 Temmuz günü "yasadışı örgüte yardım ettikleri" gerekçesiyle tutuklanan 25 kişiden altısı, "cezaevinde tehdit ve hakarete maruz kaldıkları" gerekçesiyle Diyarbakır E Tipi Cezaevi 2. Müdürü ve gardiyanlar hakkında suç duyurusunda bulundu.

"Sahte kimlik düzenlediği" gerekçesiyle tutuklanan Hacı Atlı, Ekim ayı sonunda yaptığı açıklamada Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi'nde askerler tarafından çıplak soyularak arandığını bildirdi. Atlı, cezaevinde tek kişilik hücreye konulduğunu ve sabaha kadar çıplak bir halde beton üzerinde bekletildiğini kaydetti.

IHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Hacı Atlı, Şahin Dalgıç, Nufer Dalgıç, Neşet Dalgıç, Cezayir Kılıççı, Velat Oruç, Süleyman Yılmaz, Aydın Sevinç ve soyadını bilmediği Şirin adlı kişilerin de aynı uygulamaya maruz kaldığını bildirdi.

Doğubeyazıt Cezaevi

Ağrı Doğubeyazıt Cezaevi'nde bulunan Nuri Çelik, Seyat Cengiz ve Feridun İşçimen adlı mahkumların, Erzurum DGM'de yapılan duruşmalarına "aileleri yol parasını veremediği" gerekçesiyle götürülmediği bildirildi. Cezaevi yönetiminin, 11 Mart günü yapılacak duruşma için mahkumlardan 150'şer milyon lira yol parası istediği, ailelerin bu parayı sağlayamaması nedeniyle söz konusu kişilerin duruşmaya götürülmediği öğrenildi.

Elazığ E Tipi Cezaevi

Elazığ Cezaevi'nde bulunan Mehmet Mutlu adlı siyasi hükümlünün "başka bir cezaevine sevk isteğinin kabul edilmemesi" nedeniyle Ağustos ayında ölüm orucuna başladığı öğrenildi. Batman, Mardin, Midyat ya da Diyarbakır cezaevlerine gönderilmek isteyen Mutlu'nun kardeşi Lami Mutlu, Mehmet Mutlu'nun yürümekte ve konuşmakta güçlük çektiğini söyledi.

Eylül ayı ortasında yapılan bir basın açıklamasında da ölüm orucunu sürdüren Mehmet Mutlu'nun Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne kaldırıldığı bildirildi. 1995 yılında tutuklanan ve 36 yıl hapis cezasına mahkum edilen Mehmet Mutlu'nun babası Remzi Mutlu, IHD Diyarbakır Şubesi'ne ve Adalet Bakanlığı'na başvurdu.

Elbistan E Tipi Cezaevi

ÇHD, İHD, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (THAD-DER) Diyarbakır Şube yöneticilerinden oluşan heyetin Elbistan E Tipi Cezaevi'nde yaptığı incelemenin sonuçları Nisan ayında açıklandı. THAD-DER temsilcisi Avukat Abdülkadir Güleç, Elbistan E Tipi Cezaevi'nde bulunan tutukluların yakınları ile görüşürken Kürtçe konuşmalarının engellendiğini, telefonda Kürtçe konuşulması durumunda da tercüman tutulduğunu ve parasının tutuklulardan alındığını söyledi. Güleç, cezaevi yönetiminin İsmet Ayaz ve Veysel Avcı adlı tutuklulara 6 ay görüş, 3 ay mektup ve telefon yasağı cezası verdiğini ifade etti.

Abdülkadir Güleç, "Tutuklular kış aylarında ısınma problemleri yaşamış. Sıcak su haftada sadece bir saat var. O da keyfi olarak iş ve yemek sıralarına denk getiriliyor. Oda değiştirmek isteyen tutukluların talebi geri çevriliyor. Havalandırmada tutuklulara sigara içirilmiyor" dedi. Elbistan Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Dalan ile görüştüklerini kaydeden Güleç, "Başsavcı bize, sorunlardan haberdar olduğunu ve sorunların Cezaevi Müdürü'nden kaynaklandığını bildiğini ifade etti" dedi.

Erzurum Özel Tip Cezaevi

Erzurum Özel Tip Cezaevi'nde bulunan KADEK'li tutuklular adına Ramazan Kıran ve Celal Topçu tarafından Nisan ayı başında yapılan açıklamada, Adalet Bakanlığı'nın mahkumlara tanıdığı hakların cezaevinde uygulanmadığı bildirildi. Açıklamada şöyle denildi:

"Birçok arkadaşımızda çeşitli hastalıklar baş gösterdi, 30 arkadaşımızda Hepatit-B şüphesi olduğu revir doktoru tarafından kabul edildi. Buna rağmen 'kan tahlilleri için para vermeniz gerekiyor' denilerek arkadaşlarımızın tedavileri yapılmıyor. Hepatit-B teşhisi konulan 5 arkadaşımız ise tecrit edilerek tedavileri yapılmıyor. Hücrelerde baş gösteren hastalıklara karşı bir sağlık taraması ve Hepatit-B aşısı yapılması yönündeki talebimiz idare tarafından reddedildi. Günlük gazetelerimiz ya verilmiyor ya da gece 22.00'ye kadar bekletiliyor. Adalet Bakanlığı'nın yayınladığı genelgede yer alan haftada 5 saat sohbet, 5 saat spor ve kütüphaneyi kullanma hakkı idare tarafından uygulanmıyor. İki kişinin selamlaşması disiplin suçu olarak değerlendiriliyor. Disiplin cezası alan arkadaşlarımız sohbet, görüş, mektup gibi en insani haklardan 6 aydan az olmamak kaydıyla mahrum bırakılıyor."

Gebze Cezaevi

Gebze Cezaevi'nde bulunan kadın tutuklular tarafından Temmuz ayı başında yapılan açıklamada diğer cezaevlerinden Gebze'ye getirilen kadın

mahkumların "tacize varacak şekilde" arandıkları bildirildi. Açıklamada, Buca Cezaevi'nden getirilen Fidan Yıldırım ve Süreyya Bulut'un soyularak arandığı belirtildi.

Giresun Cezaevi

KADEK davaları nedeniyle Giresun Cezaevi'nde bulunan mahkumlar tarafından Ekim ayı ortasında yapılan açıklamada, iklim koşulları nedeniyle çok sayıda tutuklunun hastalandığı bildirildi. Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere başka cezaevlerine sevk isteklerinin kabul edilmediği belirtilen açıklamada, hasta tutuklular hakkında şu bilgiler verildi:

Hüseyin Hacı: Alerjiye bağlı hastalıklar, kronik grip, aşırı üşüme, terleme.

Halil Durgun: Bronşit alerjik astım, nefes darlığı, göğüs daralması, romatizma.

Yavuz Soydamal: Sinüzit, alerji, nefes darlığı.

Süleyman Hemedo: sinüzit, alerjik nezle, nefes darlığı. Hasan Eroğlu, yüksek tansiyon, nefes darlığı.

Hakkari Kapalı Cezaevi

Hakkari Kapalı Cezaevi'nde bulunan DEHAP üyesi Ayşe Gökkan Mart ayı sonunda avukatları aracılığıyla yaptığı açıklamada, "Cezaevindeki havalandırmaya soğuk hava nedeniyle kar dolmuş. Cezaevi müdürlüğüne bu sorunları bildirdik fakat yetkililer, 'size kazma kürek verelim, siz kendiniz temizleyin' dediler. Koşullarımızda siyasi tutuklular, adli tutuklular ve gardiyanlar birlikte kalıyor" dedi. Gökkan, haberleşme hakkının da kısıtlandığını bildirdi.

İskenderun Cezaevi

İskenderun Özel Tip Cezaevi'nde bulunan tutuklular tarafından yapılan açıklamada, Ahmet Bilge ve Cesim Soylu adlı tutukluların başvuruları olmadığı halde başka bir cezaevine gönderildiği belirtilerek, buna karşı cezaevi yönetimine başvurduklarında "dilekçenizi yırtıp çöpe atacağız" yanıtı aldıkları belirtildi. Açıklamada, "12 Mart günü başlattığımız süresiz açlık grevini ilgili makamlara bildirmek için yazdığımız dilekçeler de alınmamış, bulunduğumuz odaların mazgallarından içeri atılmıştır. Hakkında toplatma kararı olmadığı halde Türkçe veya Kürtçe yazılmış gazete, dergi ve kitapları almamız engellenmektedir. Basınla, insan hakları kuruluşlarıyla yazışmalarımıza engel olunmakta, göndermek istediğimiz hiçbir mektup yerine ulaştırılmamaktadır. Adalet Bakanlığı ve diğer devlet yetkililerine başvuru dilekçelerimize cezaevi idaresi tarafından el konulmakta, dilekçelerimiz imha edilmektedir. Mektup, faks, kart gibi iletişim

araçlarını kullanmamıza engel konulmakta, tarafımıza verilmemektedir” denildi. Açıklamada, tutuklulara aylık ödenmesi gereken işe bedellerinin verilmediği, hastaneye gidiş-gelişlerde yoğun baskılarla karşılaşıldığı, ciddi rahatsızlığı olan tutukluların tedavilerinin engellendiği kaydedildi.

Mahkumların yakınları tarafından 23 Nisan günü yapılan açıklamada, mahkumların baskı altında olduğunu bildirildi. ve “İlaçların ücreti tutuklulardan alınıyor. Sular keyfi olarak 15 günde bir veriliyor, bu yüzden banyo yapılamadığı için hastalık tehlikesi artıyor. Elektrik paraları hükümlülerden alınıyor, vermedikleri takdirde elektrikleri kesiliyor” denildi.

Kandıra F Tipi Cezaevi

Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e sorunlarına ilişkin dilekçe yazdıkları için Kandıra F Tipi Cezaevi'nde bulunan 40 siyasi mahkuma, “toplu eylem” gerekçesiyle bir ay görüş ve mektup yasağı cezası verildi. Dilekçelerin biçim ve içerik olarak aynı olması nedeniyle açılan soruşturmanın Aralık ayında tamamlandığı ve mahkumlara verilen cezanın 23 Aralık 2002 tarihinden başlayarak, 23 Ocak gününe kadar uygulandığı öğrenildi. Mahkumların dilekçelerinde, keyfi aramalardan, sayımların askeri disiplinle yapılmasından, musluklardan akan suyun temiz olmaması nedeniyle kantinden parayla su almak zorunda kalmalarından, bazen bir aya varan sürelerle sıcak su akmadığı için banyo yapamadıklarından, hastaların tedavi edilmemesinden, ilaç ücretlerinin ödenmemesinden, ailelerin getirdiği giysilerin kendilerine

verilmemesinden ve mektuplarının geç postalanmasından şikayet ettikleri bildirildi.

Kandıra F Tipi Cezaevi'nde bulunan Hüseyin Karaoğlu'nun ailesi oğullarının idare tarafından tehdit edildiğini açıkladı. TAYAD Başkanı Tekin Tangün ise yetkililer hakkında 10 Haziran günü suç duyurusunda bulundu. TAYAD binasında yapılan basın toplantısında konuşan baba Halil Karaoğlu, oğlunun hücresinden zorla alınarak karşıt görüşlülerin bulunduğu bir hücreye konulduğunu belirtti.

Kırıkhan Kapalı Cezaevi

Kırıkhan (Hatay) Kapalı Cezaevi'nde bulunan siyasi mahkumlar tarafından Temmuz ayı ortasında yapılan açıklamada, Hepatit B hastası İsmet Aslan ve Bengin Kurt'un koşulların daha kötü olduğu Hatay E Tipi Kapalı Cezaevi'ne gönderildikleri bildirildi. Nakil emrinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü tarafından verildiği belirtilen açıklamada, iki mahkumun, cezalarının tamamlanmasına kısa bir süre kala tedavi amacıyla Kırıkhan Cezaevi'ne getirildikleri kaydedildi. Açıklamada, “Arkadaşlarımızın sağlık durumlarının Kırıkhan Cezaevi'ne geldikten sonra iyiye gittiği doktor raporlarıyla belgelenmiştir. İsmet Aslan'ın cezasının bitimine 17 gün, Bengin Kurt'un cezasının bitimine de 3 ay gibi kısa bir süre kaldığı dönemde 'sağlık sorunları' gerekçe gösterilerek kötü koşulları ile bilinen Hatay E Tipi Cezaevi'ne sürgüne tabi tutulmaları inandırıcı değildir” denildi.

Cezaevinde Tutulan Akıl Hastası (Sıfır Noktası-Oral Çalışlar-Cumhuriyet/29 Ekim 2003)

Kocaeli-Kandıra F tipi cezaevlerinden gelen mektup, cezaevlerindeki durumun değişmeden aynı şekilde sürdüğünü gösteriyor. Avrupa Birliği uyum yasalarının arkası arkasına çıkarıldığı bir dönemde en çok yakınma, uygulamalardan geliyor. Adalet Bakanı Cemil Çiçek, “Biz kanunları çıkarıyoruz, ancak uygulamalar istenildiği gibi gitmiyor” diyor. O zaman Adalet Bakanı acaba F tipi cezaevlerinden ya da diğer cezaevlerinden haberdar değil mi? Büyük bir olasılıkla, cezaevlerinin durumunu bu cezaevinde görev yapan idari personelin raporlarından öğreniyor. Hangi idareci kendi yaptığı yanlış ve kötü uygulamaları doğru bir raporla bakanlığa iletir ki! Adalet Bakanlığı'nın uygulamaları denetleyebilmesi için karşı tarafı da dinleyecek bir sistem geliştirmesi gerekiyor.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek'le yaptığımız telefon görüşmelerinde bu durumu kendisine anlatıyorum. Öğrenmek ve uygulamaları değiştirmek istiyorsa kendisine bu mektubu okumasını ve gereğini yapmasını diliyorum.

Kandıra Kocaeli F Tipi Cezaevi'nden Nuri Akalın, aynı hücrede kaldığı, hücre arkadaşı Turgut Köklü'nün durumunu anlatıyor. Nuri Akalın'ın tasvir ettiği durumun uydurulması mümkün değil. O zaman bu genç, hangi akıl ve hangi kanunla hâlâ cezaevinde tutuluyor bunu merak ediyorum.

“Tam üç yıl oldu, F tipi cezaevlerindeyiz. Bir zamanlar çok tartışılan ve hâlâ gündemde olan hücrelerde. Bu yazdıklarım yalnızca bildiklerinize yenilerini, daha somut olanları ekleyecek. Size yazıyorum, çünkü aynı zamanda sizden yardım istiyorum. Sorunumuzu dile getirirseniz kim bilir belki duyan olur.”

“Hava deliği açılmış kutuyu andıran küçük bir odada üç kişi kalıyoruz. Kapımız, ziyaret, mahkeme ve revir dışında açılmıyor. Yemekler sanki denek hayvanlarıymışız gibi kapıdaki küçük mazgaldan yüzünü görmediğimiz biri tarafından uzatılıyor. Ailelerimiz ekonomik nedenlerle ve yol uzun olduğu için ancak ayda bir gelebiliyor. Oyle ki revire çıkarken bile koridorların boş olmasına özel bir dikkat gösteriliyor. Böylesi insandan, insani olandan, sosyal yaşamdan yalıtılmış yaşamaya mahkûm edilmek her birimizde ruhsal problemleri de beraberinde getiriyor.”

“Birlikte kaldığım arkadaşım Turgut Köklü şu anda pencerenin önünde dikilmiş kendi kendine konuşup küfrediyor ve 'uydularla' bağlantı kuruyor. Bir ay kadar önce yoğunlaşan rahatsızlığı, ilk günler uyumamak şeklinde belirdi. Kullandığı

uyku haplarını çoğalttı. O da işe yaramadı. Giderek daha da fazla içine kapandı, yaşamdan tümüyle koşturdu. En sevdiği Fenerbahçe maçlarına bile ilgi duymaz oldu.”

“Kimi zaman yatakta, kimi zaman voltada kendi kendine konuşurken bulur olduk. Haftalardır banyo yapmıyor, banyo yapmaya zorladığımızda direniyor. Birikmiş kirli çamaşırlarını yıkamamıza da izin vermiyor. Her şey bir yana duvar yalıyor örneğin. Niye böyle bir şey yaptığını sordüğümüzde ‘Orada çilek var görmüyor musunuz’ diyerek bizi azarlıyor. Havalandırmaya çıkıp avazı çıktığı kadar bağırıyor, küfrediyor, türkü söylüyor. Bütün bunları, kafasında kontrol edemediği bir şeylere karşı duyduğu korkudan yaptığını, iyi olduğu anlardaki sohbetlerimizde satır aralarından çıkartabiliyorum.”

“Mesela elindeki bardağı, neden kırdığını sordüğümüzde, ‘Niye bazı şeyler parçalanıyor, bazıları parçalanmıyor bunu anlamaya çalışıyorum’ diyor. Bu şekilde su ısıtıcısını ve gitarını kırdı.”

“Bu rahatsızlığı bir yıl önce yine buradayken ilk kez ortaya çıkmış. Uzun uğraşlar sonunda Bakırköy’e sevk ettirmişler. Üç ay tedavi görmüş, ‘mizaç bozukluğu’ teşhisi konmuş. O zamanlar ben onun yanında değildim. Üç aylık bir tedavi sonunda belli bir iyileşme göstermiş. Rahatsızlığı tekrarladı. Yeniden Bakırköy’e hastaneye sevk edilmesi gerekiyor. Ne var ki birtakım bürokratik engeller gerekçe gösterilerek sevk işlemi yapılmıyor. Bütün çabalarımıza rağmen geçişirici yanıtlar veriliyor. Yukarıda saydığım rahatsızlıklarının birçoğu yetkili müdürlerin ve doktorların gözleri önünde onların tanıklığında gerçekleşiyor.”

“İlaçla tedavi edilebilir teşhisi konulduğundan, tahliye de edilmiyor. İlaçlarını bir yıldır kullandığı halde şu an çok vahim bir durumda. İyi bir tedavi için tahliye edilmeli. Ama öncelikle hastaneye sevk edilmesi gerekiyor. Çabuk olunursa hastalık daha da ilerlemeden belki engellenebilir ya da belli düzeylerde tutulabilir.”

Nuri Akalın’ın mektubu böyle. Adalet Bakanı’nın ilgileneneğini umuyorum. Takip edeceğim.

Kırıklar F Tipi Cezaevi

Şubat ayı içinde Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde İlker Kartal adlı hükümlüye, “annesiyile telefon görüşmesi yaptığı sırada kızkardeşiyle de konuşması” nedeniyle 6 ay açık görüş cezası verildi. Görüşmeden sonra cezaevi görevlilerinin “kızkardeşiyle 15 saniye konuştuğu” için Kartal’ın ifadesini almak istediği, Kartal’ın ise ifade vermeyi reddettiği öğrenildi.

Tutuklu yakınları, cezaevine Kürtçe yayınların sokulmamasını protesto amacıyla açlık grevi yapan İnan Çoban’a da birkaç kez disiplin cezası verildiğini, bu nedenle Çoban’ın üç kişilik odada tek başına tutulduğunu açıkladılar. Tutuklu yakınları, Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde elektrik parasını ödemeyen mahkumların elektriklerinin sürekli kesildiğini, kantin fiyatlarının piyasanın üzerinde olduğunu, kantinden satışların artırılması için uzun süredir kahvaltılarda sadece çorba verildiğini de bildirdiler.

Buca Kırıklar F Tipi Cezaevi’nde bulunan PKK davasından hükümlü Şehmus Poyraz’ın gardiyanlar tarafından “öldürülmeye çalışıldığı” iddia edildi. Poyraz’ın annesi Vezire Poyraz konuyla ilgili olarak Temmuz ayı sonunda İHD İzmir Şubesi’ne başvurdu. Poyraz, “Oğlum üç kişilik hücreden alınıp tek kişilik hücreye konulmak istendi. Bunu kabul etmeyince kendisine işkence yapılmış. Daha sonra tek kişilik hücreye konulmuş. Şu anda ölüm orucu eyleminde, son görüşmemizde çok bitkinci ve gardiyanların kendisini ipe boğmak istediklerini söyledi” dedi.

Konya Cezaevi

Konya Cezaevi’nde bulunan KADEK davası tutukluları Welat Esen ve Rahman Yıldırım tarafından Nisan ayında yapılan açıklamada, cezaevi yönetiminin 4 aydır tutukluların ilaç ihtiyaçlarını

karşılamadığı, ağır hasta tutukluların tedavi edilmediği bildirildi. Açlık grevine giren tutukluların da tehdit edildiği belirtilen açıklamada, “Başta Welat Esen ve Şinasi Tur adlı arkadaşlarımız olmak üzere KADEK’li tutukluların can güvenliğinin olmadığı bizzat 1. Müdür Necmi Üçler imzasıyla idare panosuna asılmıştır” denildi.

Açıklamada, tutuklu yakınları ile yapılan görüşmelerin dinlenip kaydedildiği, görüşlerde ve telefon görüşmelerinde Kürtçe konuşmanın yasaklandığı, aramalarda yasal yayınlara el konulduğu, Kürtçe yayınların cezaevine sokulması için görevlendirilen çevirmenin ücretinin mahkumlardan alındığı anlatıldı.

Kürkçüler E Tipi Kapalı Cezaevi

KADEK lideri Abdullah Öcalan için düzenlenen gösteriler nedeniyle 19 Şubat günü Adana’da tutuklanan 29 kişiden sekizi avukatlarının itirazı üzerine serbest bırakıldı. Serbest bırakılanlar Adana Kürkçüler Cezaevi’nde işkence gördüklerini açıkladı. Tahliye edilen tutuklulardan Nusret Bakır, “Cezaevinin dış güvenliğinden sorumlu jandarmalar ve bizi cezaevine getiren sivil polisler, gözlerimiz bağlıyken daha cezaevine girmeden saldırdılar. Dişlerim kırıldı, vücudumda morartılar oluştu.” Zülküf Tezkorkmaz ise “Bizi isim kaydı yapmak için çırılçıplak soydular. Daha sonra teker teker bir odaya alındıktan sonra dört jandarmanın saldırısına uğradık. Aldığım darbeler nedeniyle kulaklarım duymuyor” dedi. Şükrü Beyav da, cezaevi kimliklerinin çıkarılacağı gerekçesiyle saç, sakal ve bıyıklarının kesildiğini belirterek, koğuşlara gönderilmeden önce dört gün tutuldukları tecrit odalarında dövüldüklerini söyledi. Beyav, kulak

zarının patladığını ve kaburgalarında ağrı olduğunu kaydetti.

IHD Adana Şubesi'nde 22 Mart günü düzenlenen basın toplantısında konuşan Şube Sekreteri Eylem Güden, Kürkçüler Cezaevi'nde mahkumların baskı altında olduğunu söyledi. Baskıların Erzurum Kapalı Cezaevi eski müdürü Mete Erdem'in Kürkçüler Cezaevi'ne atanmasından sonra arttığını ifade eden Eylem Güden, görüş süresinin 15 dakikaya indirildiğini, ziyaretçilerin yanındaki giysi ve yiyeceklerin kullanılmaz hale getirildiğini, yeni tutukluların zorla tıraş edildiğini ve mahkumların dövüldüğünü söyledi.

Adana Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği üyeleri de 11 Haziran günü cezaevi önünde basın açıklaması yaptı. Basın açıklamasını okuyan dernek başkanı Esmer Doster, "Geçtiğimiz hafta suni gerekçelerle 5 kadın tutuklunun hastanelik edilmesine dövüldüğünü öğrendik" dedi.

Avukat Vedat Özkan ise gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Müvekkillerimin aktardığına göre bu uygulamalar özellikle cezaevi idaresinin başına Mete Erdem'in getirilmesinden sonra artmış. Erdem'in, yanına gardiyanları alarak tutukluları 'Ben celladım. Hepinizin ölümü benim elimden olacak. Burada ben ne dersem o olur' şeklinde tehdit ettiği bilgileri aktarıldı."

Vedat Özkan ayrıca uygulamaları protesto etmek amacıyla geçen hafta görüşe çıkmayan C-16 Koşu'ndaki tutuklulara 1 ay kapalı, 6 ay açık görüş yasağı getirildiğini belirtti.

IHD Adana Şubesi tarafından Kürkçüler E Tipi Kapalı Cezaevi ile ilgili olarak hazırlanan rapor Haziran ayında açıklandı. IHD Cezaevi Komisyonu Sözcüsü Ethem Açıkalin, raporu hazırlarken Kürkçüler Cezaevi Müdürü Mete Erdem, Cezaevi Savcısı ve Adana Cumhuriyet Savcısı ile görüşmek istediklerini ancak kendilerine randevu verilmediğini söyledi.

Raporda, cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerinin ağızlarının arandığı, günde üç kez sayım yapıldığı, görüş süresinin 15 dakikaya indirildiği, hasta mahkumların tedavi edilmediği, saçların tek tip kesildiği, elektrik ücretlerinin tutuklulardan alındığı bildirildi.

Kürkçüler E Tipi Kapalı Cezaevi'ndeki baskıların Mete Erdem'in Cezaevi Müdürü olmasından sonra yoğunlaştığı belirtilen raporda, kendilerini "A Takımı" olarak adlandıran bir grup gardiyanın keyfi uygulamalarının engellenmediği ifade edildi. Açıkalin, "Tutuklu aileleri, yakınlarının Erdem ve ekibi tarafından sürekli ölümle tehdit edildiğini

aktardı. Geçen hafta B-7 Koşu'nda KADEK davasından tutuklu bulunan kadın tutuklulara bir saldırı gerçekleştirilmiş ve bu saldırı sırasında trioid kanseri olan Şermin Dorak aldığı darbeler sonucu ağır yaralanmış" dedi.

24 Ocak günü tutuklanan ve 3 Nisan günü tahliye edilen DEHAP Osmaniye Gençlik Kolları yöneticisi Ercan Sezgin, Adana Kürkçüler Cezaevi'nde dövüldüğünü bildirdi. Sezgin cezaevinde yaşadıklarını şöyle anlattı:

"Ağızlarımıza kadar arama yapılıyor. İlk gelenlere hoş geldin dayağı atılıyor. Bizleri askeri sıraya sokarak sayımlar almıyor. Her gün sakal traşı yaptırılıyor. Ayrıca gün boyunca aynı koridorlar defalarca paspaslatılıyor, inşaat işleri yaptırılıyor. Cezaevi yönetimi kendi özel işlerini de yaptırıyor. Bir hafta içerisinde 3 defa dolaplarımız aranıyor, eşyalarımız karıştırılıyordu."

Tutuklu yakını Nafiye Çakmak da, "Görüşten bir gün önce telefon açmamız gerektiği söylendi. Telefonla hangi gün ve saatte görüş yapacağımızı soruyoruz. Bize gün veriyorlar. Gittiğimiz de ise bizleri görüştürmeyerek, yanlış anladığımız söyleniyor. 2 saatten 15 dakikaya indirilen görüş süresinin 10 dakikası üst aramasıyla geçiyor. Az kişi görüşe gelmişse uzun süre bekletiliyoruz. Yakınlarımızla saçlarımızın tokasına hatta iç çamaşırlarımıza kadar arandıktan sonra görüşebiliyoruz" dedi.

IHD Adana Şube yöneticilerinden Ethem Açıkalin Ağustos ayı başında Kürkçüler Cezaevi'nde tutuklu bulunan Eser Yangın'a itirafçı olması için baskı yapıldığını açıkladı. Açıkalin, Temmuz ayı sonunda Kürkçüler Cezaevi'ne giden sivil polisler tarafından tehdit edilen Yangın'ın itirafçılığı kabul etmemesi üzerine psikolojik baskıya maruz bırakıldığını söyledi.

"Adana'da 15 Ekim günü askeri bir araca düzenlenen silahlı saldırıya katıldıkları" iddiasıyla 27 Ekim günü tutuklanan Hanifi Kaçar, Nevzat Alban ve Kadri Çelebi adlı kişilerin Kürkçüler E Tipi Cezaevi'nde jandarmalar tarafından dövüldüğü bildirildi. Avukat Vedat Özkan, tutukluların durumu ile ilgili olarak şunları anlattı:

"Hanifi Kaçar'ın gözünde şişme, boynunda incinme, ayak bileğinde şişme ve vücudunun diğer bölgelerinde darptan kaynaklı morluklar mevcut. Çelebi'nin yüzü, gözü ve kaburgalarında morluklar ve darp izleri mevcuttur. Alban'ın ise yüzünde, boyun bölgesinde yaralanmalar söz konusu. Müvekkillerim cezaevi içinde kendilerine angarya işler yaptırıldığını, sürekli ayakta bekletildiklerini, yanlarına gelen her gardiyanın kendilerini tekme tokat dövdüğünü, saçlarının kesildiğini ve gardiyanların sırtlarına

bindiğini söylediler. Cezaevinde hiçbir ihtiyaçlarının karşılanmadığını, hem gözaltında hem de tutuklu buldukları süreçte yakınlarıyla görüştürülmediklerini belirttiler”

Hanifi Kaçar'ın oğlu Murat Kaçar, 8 Aralık günü babası ile görüştüğünü ve işkence izlerini gördüğünü söyledi. Babasının 1994 yılında Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunduğu sırada güvenlik görevlilerinin düzenlediği bir operasyonda ayağından yaralandığını belirten Murat Kaçar, “Psikolojisi tamamen bozulmuştu. Gözlerinden sürekli yaş geliyordu. Ayakta durmakta güçlük çekiyordu. Konuşmada zorlanıyordu. Bana kendilerine gardiyanlar tarafından her gün kötü muamelede bulunduğunu ve her gün çıplak ayakla yerlerin paspaslatıldığını ve dövüldüğünü söyledi” dedi.

Gardiyanların babasını sık sık koğuştan alıp sorguladıklarını ve işkence yaptıklarını anlatan Kaçar, işkence nedeniyle babasının vücudunun çeşitli yerlerindeki ağrılardan yakındığını, tedavi edilmediğini ve sadece işkence izlerinin geçmesi için bir merhem verildiğini bildirdi. Murat Kaçar, babasının dört kişi ile birlikte bir hücrede tutulduğunu ve bir saatlik görüş haklarının 10 dakikayla sınırlandırıldığını da kaydetti.

IHD Adana Şubesi Cezaevi Komisyon Sözcüsü Ethem Açıklalın, Adalet Bakanlığı Cezaevi İzleme Komisyonu'na başvurarak, Hanifi Kaçar ve arkadaşlarının Adli Tıp Kurumu'na sevklerini istediklerini belirtti. Bunun üzerine Kaçar ve arkadaşlarının 7 Aralık günü Adli Tıp Kurumu'na sevk edildiğini ifade eden Açıklalın, “Bu kişilerin ailelerinden aldığımız bilgiye göre, Adli Tıp Kurumu'na götürülmeden önce Kaçar ve arkadaşlarına gardiyanlar tarafından baskı yapıldığı için Adli Tıp Kurumu'nda vücutlarındaki izlerin cezaevinde merdiven, sandalyeden düşme ve kendi aralarındaki kavgalardan meydana geldiğini söylemişler” dedi.

Malatya E Tipi Cezaevi

Malatya Cezaevi'nde “Abdullah Öcalan'ın yakınları ve avukatlarıyla görüştürülmemesini” protesto amacıyla açlık grevi yapan 45 tutukluya 6 ay açık görüş yasağı verildiği bildirildi. Tutuklu yakını Ahmet Demir, Nisan ayında yaptığı açıklamada telefon ve mektuplara da sınırlama getirildiğini söyledi.

Malatya E Tipi Cezaevi'nde 2 gün açlık grevi yapan KADEK üyesi 44 mahkuma 6 ay süreyle görüşe çıkmama cezası verildiği bildirildi. Tutuklu yakınlarının Ekim ayı başında verdiği bilgiye göre, tutuklulara görüş yasağının yanı sıra 2 ay süreyle mektup ve telefonla görüşmeme cezası da verildi.

Malatya Cezaevi'nde bulunan Gülay Efendioğlu² ve beş kadın tutuklu, dövüldüklerini ve türkü söyledikleri için ceza aldıklarını açıkladılar. İHD Ankara Şubesi'ne Ekim ayı başında mektup yazan kadın tutuklular, askerlerin tutukluları rahatsız etmek için koğuş pencerelerinden pornografik resimler attığını da iddia ettiler. İki ay kadar önce elleri kelepçeli olarak mahkemeye götürülen 6 kadın tutuklunun askerler tarafından dövüldüğü anlatılan mektupta, daha sonra “askerlere saldırdıkları” iddiasıyla tutukluların ifadesinin alındığı kaydedildi.

Malatya E Tipi Cezaevi'nde biri 13 diğeri 14 yaşında iki çocuğa tecavüz edildiği ileri sürüldü. 23 Kasım günü Evrensel gazetesinde yer alan habere göre, çocuklar görüş sırasında yakınlarına tecavüz olayını aktarıırken durumu farkedilen cezaevi yetkilileri müdahale ederek telefon bağlantısını kesitler. Cezaevindeki baskılarla ilgili olarak Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği de bir açıklama yaparak cezaevinde disiplin gerekçesi ile verilen cezalarla görüşlerin kısıtlandığını duyurdu.

Mardin E Tipi Kapalı Cezaevi

Tutuklu yakınları tarafından Ocak ayı başında yapılan açıklamada, Mardin E Tipi Kapalı Cezaevi'nde 6 kişilik odalarda 14, 8 kişilik odalarda ise en az 24 kişinin kaldığı belirtildi. Açıklamada, cezaevinde yiyecekler nedeniyle zaman zaman zehirlenme olayları yaşandığı, yasal dergi, gazete ve kitapların tutuklulara verilmediği, daktilo ve teyplerin “tehlike yarattığı” gerekçesiyle tutuklulardan alındığı, hastane ve mahkeme sevklerinde tutukluların görevlilerin hakaretlerine maruz kaldığı belirtildi.

16 Ocak günü Ordu Cezaevi'nden Mardin Cezaevi'ne götürülen Necmettin Ektirici ve Halil Dağ adlı siyasi mahkumların işkence gördüğü bildirildi. Ektirici'nin ablası Zarife Söylemez, “Kardeşim ve Dağ'a sevk sırasında yolda görevliler tarafından işkence yapılmış. Bir gün Elazığ Cezaevi'nde bekletilmişler. Orada görevliler ve sağ görüşlü tutuklular ikisine de hakaret etmiş. Kardeşimin Mardin Midyat, Dağ'ın da Mardin Derik Cezaevi'ne götürülmesi gerekirken ikisi de şu anda Mardin Cezaevi'nde tecritte tutuluyor. Kardeşim cezaevinde de kendilerine işkence yapıldığını söyledi” dedi.

Midyat E Tipi Cezaevi

Diyarbakır Barosu Cezaevi Komisyonu'nun Midyat (Mardin) E Tipi Cezaevi'nde yaptığı incelemeye ilişkin rapor Nisan ayında açıklandı. Komisyon Başkanı Avukat Zülfü Dündar, tutukluların kötü

² Gülay Efendioğlu'na 2001 yılında Mustafa Özen adlı gardiyanın tecavüz ettiği ileri sürülmüş, ancak Cumhuriyet Savcılığı soruşturma sonucunda takipsizlik kararı vermişti.

muameleye maruz kaldıklarını, hastane ve mahkemeden dönüşlerinde çırılçıplak soyularak arandıklarını, cezaevi yönetiminin mahkumların sağlık sorunlarına duyarız kaldığını bildirdi. Cezaevinde kış aylarında ciddi ısınma sorunları yaşandığını ve koşulların nemli olduğunu anlatan Dündar, hastaneye sevk edilen tutuklulara çok geç yanıt verildiğini, cezaevinde kadın gardiyan bulunmadığı için kadın tutukluların çeşitli sorunlar yaşadığını, telefonla görüşmeye izin verilmediğini, kitap sayısının sınırlandırıldığını söyledi. Dündar, "Songül Omar adlı müvekkilimin yüksek tansiyonu ve ağır sağlık sorunları vardı. Ziyaret etmek istedim ancak gardiyanların keyfi engeliyle karşılaştım. Cezaevi müdürü ve gardiyanlar hakkında suç duyurusunda bulundum. İkinci defa da savcılığa başvurdum. İzin alıp gittik ama yine görüştürülmedik" dedi.

Diyarbakır Barosu Cezaevleri Araştırma Komisyonu üyesi avukatlar Feride Aytuğ, Muharrem Şahin ve Vedat Karaduman tarafından Midyat Cezaevi'nde yapılan inceleme sonucunda hazırlanan rapor Eylül ayı ortasında açıklandı.

Kadın koşusunda tifo salgını bulunduğu, çok sayıda kadın mahkumun göğsünde kist oluştuğu, bazı mahkumlarda da bel fitiği rahatsızlığı bulunduğu belirtilen raporda şu bilgilere yer verildi:

"Tutuklu ve hükümlülerin yazdıkları dilekçe veya mektupların gönderildikleri yere ulaşım ulaştırılmadığı hakkında bilgi alamadıkları, bu konuda cezaevi idaresinin şeffaf davranmadığı, ayrıca telefonla görüş sisteminin amacına hizmet etmediği, elverişli olmayan bu görüşme yönteminin tutuklu ve hükümlülerce kullanılmadığı tespit edilmiştir. Özellikle, hastaneye sevklerin çok geciktirilerek yapıldığı, götürüldükleri hastanelerde tutuklular için ayrılan hücrede saatlerce bekletildikleri, bu bekleme esnasında sırasında kelepçelerin çıkartılmadığı, temel ihtiyaçların giderilmesinde sıkıntılar yaşandığı; ayrıca, özellikle bayan tutuklulara ilişkin olarak, askerlerin doktor-hasta mahremiyetini zedeleyen davranışlar sergiledikleri belirtilmiştir"

Muş E Tipi Cezaevi

KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın çağrısı üzerine 1999 yılında Türkiye'ye geldikten sonra tutuklanan "Barış Grubu" üyeleri Ali Sapan, Yüksel Genç, İsmet Baycan, Seydi Fırat, Gülten Uçar, Aysel Doğan, Sohbet Şen, Yaşar Temur ve Aygül Bidav, Muş E Tipi Cezaevi'nde baskı altında olduklarını bildirdiler. "Barış Grubu" üyeleri, Muş ve Varto'da gözaltına alınanların kendileri aleyhine ifade vermeye zorlandığını bildirdiler. Açıklamada, 27 Ocak günü cezaevinden Muş Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen M. Akif Tarin adlı mahkuma işkence yapıldığı ve

kendileri aleyhine ifade vermesinin istendiği, avukatlarının ve yakınlarının da baskı gördüğü kaydedildi.

Cezaevinde bulunan tutukluların yakınları, mahkumların karşılaştığı baskılar nedeniyle Haziran ayı başında İHD Muş Şubesi'ne başvurdu. Tutuklu yakınları, cezaevi yönetiminin siyasi tutukluların sağlık sorunlarını ciddiye almadığını, tedavilerin geciktirildiğini, cezaevinde yeterli yiyecek verilmediğini bildirdiler. Daha sonra Cumhuriyet Savcısı Ercan Şafak ile görüşen tutuklu yakınları, kahvaltıda her mahkuma sadece üç zeytin verildiğine dikkat çektiler.

Muş Cezaevi'nden serbest bırakılan Faruk Temel Eylül ayı sonunda yaptığı açıklamada düzenli yemek verilmediği için mahkumların açlık sınırında olduğunu söyledi. Cezaevine dışardan yemek alınmasının yasak olduğunu belirten Temel şunları söyledi:

"Yemekler tuzsuz, yağsız ve salçasız veriliyor. Bazen karpuz ve yoğurt dahi bir öğün yemek olarak veriliyor. Kantinde ise son kullanma tarihleri geçmiş, hatta küflenmiş yiyecekler yüksek fiyatlarla satılıyor. İdareye başvurduğumuzda ise bize, 'tüketmek zorundayız' deniliyor. Tutuklular çoğu zaman aç kalıyor. Özellikle mide ve bağırsak şikayetleri söz konusu. Tutuklular yemek yediğinde ise kusuyor. Çok sayıda tutuklu hastalanmış durumda. Cezaevi doktoru da yok. Tutukluların bu konuda yaptığı başvurulara da ne bakanlık ne idare herhangi bir cevap vermiyor. Tutuklular protesto etmek amacıyla açlık grevi de yaptılar, ancak hiçbir düzeltme olmadı."

Muş E Tipi Cezaevi'nde bulunan Mahmut Aslan, Van Araştırma Hastanesi'nde askerlerin kendisine işkence yaptığını bildirdi. Mahmut Aslan, Ekim ayı ortasında yaptığı açıklamada yaşadıklarını şöyle anlattı:

"1999 yılında gözaltına alındığım Van Emniyet Müdürlüğü'nde gördüğüm işkence nedeniyle sol kolum dirsekten kırıldı. Yıllardır fizik tedavi görüyorum. 8 Ekim günü Van Araştırma Hastanesi Fizik Tedavi Bölümü'ne götürüldüm. Burada tedavim için hastaneye yatırılmam gerekiyordu. Ancak bir asker, hem doktora gözdağı verecek hareketlerde bulundu hem de bana hakaret ederek tedaviyi engelledi. Askere, davranışının yasal olmadığını, bu davranışın tedaviyi engelleyen fiili müdahale anlamına geldiğini ve doktor kararının yönlendirilmesi olduğunu belirtmem üzerine beni doktor odasından alarak, tehditler, insani olmayan davranışlar içinde ring aracına kadar götürdü. Ardından tekme, tokat ve yumruklarla dövmeye, hakaret etmeye başladı. Bana, 'Seni öldüreceğim; seni cezaevine sağlam götürmeyeceğim; tek kurşun sıkarak öldüreceğim' diye tehditler savurdu."

27 Ekim günü Muş E Tipi Cezaevi'nden duruşma için Van DGM'ye götürülen Yüksel Yazıcı ve Ramazan Özlü adlı tutukluların askerler tarafından dövüldüğü bildirildi. Tutuklu yakınları, duruşmadan sonra askerlerin başındaki astsubayın Yazıcı ve Özlü'ye "neden Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak istemediklerini" sorduğunu ve tutukluların olumsuz yanıt vermesi üzerine Ramazan Özlü'nün adliye nezarethanesinde, Yüksel Yazıcı'nın da tuvalette askerler tarafından dövüldüğünü söylediler.

30 Ekim günü Muş E Tipi Cezaevi'ne görüşe giden Yazıcı'nın ağabeyi Hatip Yazıcı da, "Kardeşimin sağ gözünde ve yüzünde morluklar vardı. Sağ gözünün alt kısmı morarmıştı. Sırtında da aynı şekilde yaralar vardı. Kardeşim, Ramazan Özlü'nün de vücudunda morlukların olduğunu söyledi" dedi.

Nazilli E Tipi Kapalı Cezaevi

Nazilli E Tipi Kapalı Cezaevi'nde bulunan tutuklu ve hükümlülerin yakınları Mayıs ayı sonunda bir açıklama yaparak cezaevinde ziyaret süresinin 45 dakikaya indirildiğini, ancak bu sürenin de çeşitli gerekçelerle kısaltıldığını bildirdiler. Açıklamada ikinci derece akrabaların ziyaretlerinin engellendiği de belirtildi.

Nusaybin Kapalı Cezaevi

14 Eylül'de Nusaybin Kapalı Cezaevi'nde cezaevi savcısının da katılımıyla bir arama gerçekleştirildi. Arama kapsamında Yeniden Özgür Gündem gazetesinin bazı sayılarına el konuldu. Aramanın ardından cezaevine Yeniden Özgür Gündem gazetesinin girişi yasaklanırken, cezaevi yetkilileri hakkında da tutanak tutuldu. Bir süre sonra da, haftalık olarak Kürtçe yayımlanan Azadiya Welat gazetesinin de cezaevine girişi yasaklandı.

Siirt Cezaevi

Batman Cezaevi'nden Siirt Cezaevi'ne gönderilen Mehmet Zennun Rüzgar adlı tutuklunun, Siirt'te askerler tarafından dövüldüğü bildirildi. Ali Osman Rüzgar, 1994 yılında tutuklanan babasının rahatsızlığı nedeniyle Siirt Cezaevi'ne nakledilmesi için Adalet Bakanlığı'na başvurduklarını belirterek, "Babam kapalı alanda duramadığı için naklin ring aracılığıyla değil de normal araçla yapılmasını istememiz üzerine cezaevi yöneticileri 135 milyon lira para talep etti. Parayı Batman Cezaevi'nde gardiyanlara verdik ama babam yine de 25 Ocak günü ring aracılığıyla Siirt'e götürüldü" dedi. Ali Osman Rüzgar, babasının Siirt Cezaevi'ne girişte arama için soyunmaya zorlandığını, bunu kabul etmeyince de soğuk havada saatlerce bekletildiğini ve askerler tarafından dövüldüğünü bildirdi.

Sincan F Tipi Cezaevi

Sincan F Tipi Cezaevi'nde bulunan Muhammet Bayramlı adlı siyasi hükümlünün kardeşi Adem Bayramlı, Eylül ayı başında yaptığı açıklamada, ağabeyinin işkence gördüğünü bildirdi. Cezaevindeki baskılar nedeniyle ağabeyinin ruh sağlığının bozulduğunu anlatan Adem Bayramlı, "Bize kaldığı hücrenin duvarlarından garip sesler geldiğini söylüyor. Son görüşmemizde anneme 'Beni buradan bir an önce kurtarmazsanız, cesedimi bir çöplükte bulacaksınız' dedi. Cezaevindeki suda bir sorun olduğunu ve içemediğini belirtiyor. Bu nedenle dudakları parçalanmış durumda. Aynı dosyadan yargılanan arkadaşları Amasya E Tipi Cezaevi'ne sevk edildi. Kardeşim de 5 kez sevkini istedi. Ancak sevk yapılmıyor" dedi.

Ankara Barosu avukatlarından Ali Haydar Hakverdi, müvekkili Tahsin Geçimli'nin 2 Aralık günü Ankara DGM'de yapılan duruşmadan sonra Sincan F Tipi Cezaevi'ne götürülürken yol boyunca gardiyanlar tarafından dövüldüğünü bildirdi. Hakverdi, gardiyanlar hakkında suç duyurusunda bulunduğunu kaydetti.

Şanlıurfa Yarı Açık Cezaevi

Şanlıurfa Yarı Açık Cezaevi'nden Ekim ayında tahliye olan Z.Y., cezaevinde başgardiyan Halil Aykut ile gardiyanlardan Mustafa Eroğlu'nun, Korucu Bucak Aşireti mensubu Mustafa Zinciroğlu'na özel olanaklar sağlandığını açıkladı.

Cezaevi koşullarının Zincirlioğlu tarafından belirlendiğini dile getiren Z.Y., konuyla ilgili DIHA'ya yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Zincirlioğlu gardiyanlar tarafından zaman zaman dışarıya bırakılıyor. Günlerce dışarıda kahyor. Ağalık sistemi diğer tutuklulara da dayatılıyor. Ona karşı çıktığımız için bizleri tek kişilik hücrelere atıyorlardı. Bu adaletsizlik yüzünden diğer koşullarda bir çok tutuklu firar etti. Zinciroğlu, birkaç kez kendi çamaşırlarını bizim yataklarımıza atarak, gardiyanlara bizim çaldığımızı söyledi. Bunun üzerine bizi hırsızlıktan hücreye attılar. Bize kötü davranıyorlardı."

Tekirdağ F Tipi Cezaevi

Avukat Ercan Kanar, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde bulunan Veli Özdemir adlı müvekkiline, itirafçı olması için baskı yapıldığını açıkladı. Kanar, 30 Ocak günü, biri binbaşı iki JİTEM görevlisi tarafından avukat görüş yerinde sorgulanan Özdemir'in itirafçı olmayı kabul etmemesi nedeniyle tehdit edildiğini bildirdi. Kanar, JİTEM elemanları ve uygulamaya göz yuman cezaevi görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunduğunu söyledi.

IHD İstanbul Şubesi tarafından Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde yapılan inceleme sonucunda IHD Yönetim Kurulu üyesi Kamber Erkoçak, avukatlar Gülseren Yoleri, Deniz Tuna ve Ahmet Tamer tarafından hazırlanan rapor, 26 Ağustos günü açıklandı. 30 Haziran günü gardiyan ve askerlerin koşullarda Cihat Özdemir, Ali Haydar Saygılı ve Habip Akkaya adlı adli tutukluları ağır bir biçimde dövdükleri anlatılan raporda, "Cezaevi 1. Müdürü personel hakkında soruşturma başlattığını bildirdi. Şiddete maruz kalan tutuklular ise saldırıyla ilgili verdikleri üç ayrı suç duyurusunun kayıt edilmediğini ve savcılığa yansıtılmadığını ifade ettiler" denildi.

Rapor hakkında bilgi veren Tamer, "Savcı ve müdürler, 'devleti savunmak' adına geçitirici bir tutum alıyorlar. Memurlar hakkında bir işlem yapmak devleti karalamak olacağı gibi aynı zamanda böylesi olumsuz davranışlar içinde bulunan ve sayıları hiç de az olmayan personeli karşınıza almak anlamına da gelecektir. Bu nedenle görüştüğümüz sorumlu düzeyindeki görevliler, 'art niyetliler' demesek de belirli bir pasiflik içinde bulunuyorlar" dedi.

İstanbul'da yapılacak ameliyat için 18 Eylül günü Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nden Bayrampaşa Cezaevi'ne getirilen Odak dergisi eski Yazışleri Müdürü Erol Zavar'ın asker ve gardiyanlar tarafından dövüldüğü bildirildi. Elif Zavar, cezaevine girerken çırılçplak soyularak aranmayı reddettiği için dövülen eşine daha sonra götürüldüğü Bayrampaşa Cezaevi Hastanesi'nde rapor verilmediğini söyledi. Elif Zavar, ziyaret için gittiğinde kendisinin de çırılçplak soyularak aranmak istendiğini, reddetmesi üzerine eşini görmesine izin verilmediğini belirtti.

İstanbul Bayrampaşa ve Ümraniye cezaevlerinden Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne sevk edilen 141 siyasi tutuklunun açlık grevine başladığı bildirildi. Avukat Nermin Selçuk, 24 Aralık günü Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde müvekkilleriyle görüştüğünden sonra yaptığı açıklamada, Bayrampaşa Cezaevi'nden 101, Ümraniye Cezaevi'nden de 40 tutuklunun, ailelerinin ve avukatlarının haberi olmadan Tekirdağ'a götürüldüklerini bildirdi. Selçuk şunları söyledi:

"Cezaevine getirilirken yanlarına hiçbir şey alamamışlar. Çoğunun yanında parası ve eşyası yok. Bazı tutukluların ailelerinin haberi dahi yok. Şu anda tutuklular tek kişilik ve 3 kişilik hücrelere konulmuşlar. Bazı tutuklular, daha ilk duruşmaları dahi yapılmadan tek kişilik hücrelere konulmuşlar. Bu hücrelerde yatak ve yorganın dışında hiç bir şey bulunmuyor. Bütün ihtiyaçlarını kantinden karşılıyorlar ama yanlarında paraları yok. Tutuklular şu anda 3'er günlük açlık grevindeler. Bir takım

ihtiyaçları için cezaevi idaresine dilekçe vermek istemişler ama kabul edilmemiş. Gardiyanlarla yemek teslimleri dışında görüşemiyorlar. Acil bir durum için görüşecekleri kimsenin olmadığını, acil bir durumda kendilerine kimsenin yanıt vermediğini söylüyorlar. Şu anda tutukluların dünya ile hiçbir bağlantıları yok. Kendilerine gazete-dergi verilmiyor. Koşulları çok olumsuz, tecrit altındalar."

Arafet Yılmaz adlı tutuklu yakını da 1 Ocak 2004 tarihinde yaptığı açıklamada, Bayrampaşa Cezaevi'nden Tekirdağ F Tipi Cezaevi'ne götürülen tutukluların işkence gördüğünü bildirdi. Arafet Yılmaz, "İşkenceler yüzünden Özgür Gürbüz adlı bir tutuklunun kolu kırılmış. Oğlum kendi vücudunda da darp izleri olduğunu söyledi. Bana izleri göstermek isteyince gardiyanlar engel oldu" dedi.

Tutuklulardan Ercan Kılıç'ın babası Abdullah Kılıç ise oğlunun gözlerinde morluklar olduğunu, ayaklarında da yaralar bulunduğunu söyledi.

Trabzon E Tipi Cezaevi

Trabzon E Tipi Cezaevi'nde bulunan Ramazan Karataş adlı siyasi hükümlünün, "ailesinin bulunduğu Ağrı'ya yakın bir cezaevine nakledilmesi" isteğinin reddedildiği, yakınlarıyla Kürtçe konuşmasının da gardiyanlar tarafından engellendiği bildirildi. Ömer Karataş Eylül ayı başında yaptığı açıklamada, ağabeyinin başka bir cezaevine nakledilmesi isteğini Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yetkilileri ile görüştüğünü ancak kendisine "Ramazan Karataş'ın itirafçı olması halinde nakil işleminin yapılacağı"nın söylendiğini bildirdi. Ömer Karataş, bu teklifi kabul etmeyen ve Türkçe bilmeyen yakınlarıyla Kürtçe konuşması engellenen ağabeyinin açlık grevi yaptığını kaydetti.

Ümraniye Cezaevi

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Dayanışma Derneği (TUHAD), tarafından yapılan açıklamada, 4 Şubat günü Ümraniye Cezaevi'nde yapılan görüş sırasında yaklaşık 10 gardiyanın iki tutukluyu dövdüğü belirtildi.

Tutuklu Yakınları

Tutuklu yakınları Emine Palabıyık ve Feridun Osmanağaoğlu, "cezaevlerinde tecridin kaldırılması, tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşullarının düzeltilmesi" amacıyla 12 Ocak günü İstanbul Gazi mahallesinde açlık grevine başladı. Eyleme üç kişinin de dönüşümlü açlık grevi ile katıldığı bildirildi. Kandıra F Tipi Cezaevi'nde bulunan Nihat Palabıyık'ın annesi Emine Palabıyık, 8,5 aydır ölüm orucunu sürdüren oğlunun son durumunu şöyle anlattı:

“Tek başına bir hücrede. Üstelik kaldığı bloku tamamen boşaltmışlar. Bir ses dahi duyamıyor. Haftada bir saat sıcak su veriliyor. O da görüşe denk getirilmiş. Ya görüşe çıkacak ya da banyo yapacak. Anne olarak her şeyi denedim. Kimseden yanıt alamadım. Tek çarem bu kaldı.”

TAYAD ve Halkevleri'nin yönetici ve üyeleri 3 Ocak günü F tipi cezaevlerindeki tecridin kaldırılması için ABD İstanbul Konsolosluğu'na dilekçe verdi. Yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı açıklama sırasında üç kişi gözaltına alındı.

13 Ocak günü İstanbul'da ölüm orucuna ve F tipi cezaevlerine dikkat çekmek amacıyla gösteri düzenleyen tutuklu yakınları polisler tarafından engellendi. Üzerlerine “Tecride Hayır” yazılı önlükler giyerek kendilerini Galata köprüsünün korkuluklarına kilitlemek isteyen 20 kadın gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar hakkında, “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla dava açıldı. Tutuklu yakınları, 14 Ocak günü İstanbul 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan ilk duruşmada, tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

F tipi cezaevlerine karşı hazırlanan raporları vermek amacıyla İzmir'den Ankara'ya giden tutuklu yakınları, Manisa'nın Salihli ilçesi yakınlarında güvenlik görevlileri tarafından durduruldu. Bindikleri otobüsü 18 Ocak gecesi durduran polis ve jandarmalar tarafından dövülenlerden Mehmet Doğru, Sabahattin Kirazođlu, Nazan Bilgen, Erdal Güngör, Sevilay İmsak, Esat Üzkan, Volkan Kara, Ozan Onar ve Özlem Özçelik'in yaralandığı bildirildi.

F tipi cezaevlerindeki yaşam koşullarının düzeltilmesi için 22 Ocak günü Başbakanlık binası önünde gösteri düzenleyen tutuklu yakınları, polisler tarafından engellendi. “Çocuklarımız ölüyor, tecrit kaldırılın” sloganı atan ve döviz açmak isteyen Faik Adıyaman, Fahrettin Keskin, Şahin Güzel, Telli Mete, Atilla Bahçivan, Kenan Ustabası ve Yeter Özarslan, Başbakanlık korumaları tarafından tartaklanarak gözaltına alındı. Başbakanlık'tan yapılan açıklamada, “eylemin akli dengesi bozuk bir kadın tarafından gerçekleştirildiği” ileri sürüldü.

Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde 22 Mayıs 2002 tarihinde ölen Okan Külekçi'nin İstanbul Sarıgazi'deki mezarı başında düzenlenen anma törenine müdahale eden jandarmalar, Melet Tukut, Ömer Ünal, Mustafa Yaşar, Metin Günay, Günnaz Kuruçay, Firdevs Kırbiyık, Şafak Kurt, Nursel Türüç ve adı öğrenilemeyen iki kişiyi gözaltına aldı.

Ölüm orucunda 26 Haziran 2002 tarihinde ölen Aysun Bozdağın'ın ölüm yıldönümü nedeniyle de İstanbul Taksim'de basın açıklaması yapmak isteyen gruba polis müdahale etti. Taksim İmam Adnan

sokakta toplanan grubu zor kullanarak dağıtan polisler, 18 kişiyi döverek, yerlerde sürükleyerek gözaltına aldı.

F tipi cezaevlerini ve tecridi protesto amacıyla 29 Haziran günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Üsküdar'daki evinin önünde gösteri düzenlemek isteyen bir grup tutuklu yakını, polisler tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Erdoğan'ın evinin bulunduğu sokağa alınmayan TAYAD üyeleri ile polisler arasında çıkan taşlı sopalı çatışmada üç polis ve 35 gösterici hafif yaralandı. Polislerin çatışma sırasında, içinde TAYAD'lıların bulunduğu otobüse ve göstericilerin kaçtığı parka gaz bombası atması nedeniyle çok sayıda kişi de zehirlendi. Göstericiler arasındaki yaşlı kadınları, çocukları ve özürülleri de döven polisler, 10 kişiyi gözaltına aldı.

Aynı amaçla Samsun'da AKP Merkez İlçe Örgütü binası önünde düzenlenen gösteride de 18 kişi gözaltına alındı.

Antakya'da da Başbakan Erdoğan'ın konuşma yaptığı stadın önünde gösteri yapmak isteyen gruptan 28 kişi gözaltına alındı.

TAYAD Mersin Şubesi önünde basın açıklaması yapan Mersin Şube Temsilcisi Sevdâ Türkmen, F tipi cezaevlerinin kaldırılması için başlattıkları “Tecridi Çözün” başlıklı imza kampanyasına yönelik baskılar bulunduğunu söyledi. 5 Temmuz günü Perihan Sarmış, Gülbeyaz Karaer ile Serpil Çalışır adlı tutuklu yakınlarının gözaltına alındığını belirten Türkmen, “Tutuklu yakınları Yumruktepe Karakolu'na götürülerek kaba dayığa maruz kalmıştır. Sorgularının ardından ise çıkartıldıkları savcılıkça serbest bırakıldılar” dedi.

“Cezaevlerinde tecridin kaldırılması” için İstanbul'dan Ankara'ya giden 100 kadar TAYAD üyesinin, 27 Temmuz günü AKP Bursa İl Örgütü'ne yürütmesine polisler tarafından izin verilmedi. İzmir'den yola çıkan grubun ise aynı gün ÖDP Salihli (Manisa) ilçe örgütü önünde yapmak istediği basın açıklaması da polislerce engellendi. Polis daha sonra kalabalığı döverek dağıttı. TAYAD üyeleri 28 Temmuz günü de Afyon'da sağ görüşlülerin saldırısına uğradı. Ankara'da yapılan basın açıklamasında yaşanan olaylarda 29 kişinin yaralandığı, otobüs şoförünün de bıçaklandığı bildirildi. Açıklamada olaya jandarma ve polisin müdahale etmediği vurgulandı.

TAYAD üyesi bir grubun, cezaevlerindeki baskılara dikkat çekmek amacıyla 16 Eylül günü Ankara Abdi İpekçi parkında çadır kurmasına polisler izin vermedi. TAYAD'lıların basın açıklamasından sonra oturma eylemi yapması üzerine müdahale eden polisler, 17 kişiyi gözaltına aldı.

Ankara Abdi İpekçi parkında dönüşümlü olarak açlık grevi yapan TAYAD üyeleri Bülent Özdemir, Yıldız Bağuç, Özkan Özgür, Yurdum Ali Toköz ve adı öğrenilemeyen bir kişi, 18 Kasım gecesi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar, 20 Kasım günü serbest bırakıldı.

29 Ekim günü Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında cezaevlerindeki tecrit uygulamasını protesto etmek isteyen 16 TAYAD üyesi İstanbul'da, iki TAYAD üyesi de İzmir'de gözaltına alındı. Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TUAD) Başkanı Şeyho Demir, 30 Ekim günü tutukluları ziyaret etmek için gittiği İstanbul Ümraniye Cezaevi'nde gözaltına alındı.

Demir, polisler hakkında, "görevi kötüye kullanmak,

hakaret, darp ve ölümlü tehdit" iddiasıyla suç duyurusunda bulundu. Ümraniye Sevgi Can Karakolu'nda görevli amir Mürsel Can'ın kendisine sürekli hakaret ettiğini belirten Demir, karakolda Kürtçe konuşmalarının da engellendiğini bildirdi.

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunu ve F tipi cezaevlerini protesto amacıyla 19 Aralık günü AKP Mersin İl Başkanlığı önünde basın açıklaması yapan tutuklu yakınlarına müdahale eden polisler, 10 kişiyi gözaltına aldı.

21 Aralık günü de İstanbul Gümüşsuyu'nda aynı nedenle TAYAD tarafından düzenlenen eyleme müdahale eden polisler, 13 kişiyi gözaltına aldı.

4 - CEZAEVİ DAVALARI

Bayrampaşa Cezaevi: Güvenlik Görevlilerinin Davası

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında Bayrampaşa Cezaevi'nde görev yapan 1.440'ı jandarma 1.615 görevli hakkında açılan davaya 24 Ocak günü Eyüp 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada operasyon döneminde Bayrampaşa Cezaevi'nde görev yapan 20 gardiyanın ifadesi alındı.

Gardiyanlardan Yunus Özmat, operasyon sırasında görevli olduğunu, ancak mahkumlara kötü davranmadığını söyledi. Sanıklardan bazıları operasyon sırasında yıllık izinde olduklarını, bazıları da operasyon başlamadan önce sabah 04.30 sıralarında istirahat çekildiklerini belirttiler.

Operasyon sırasında cezaevinde bulunan mahkumlardan Nursel Demirdövcü ise operasyonda görev almayan gardiyanlardan şikâyetçi olmadıklarını belirterek, "Biz, dönemin başbakanı, ilgili bakanlar, Genelkurmay ve Özel Tim'den şikâyetçiyiz" dedi. Mahkumların avukatı Bülent Kurt, 1615 sanığın gruplar halinde dinlenmesi halinde zamanaşımı süresi dolacağı için duruşmanın Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda yapılmasını istedi.

Davaya 6 Haziran günü devam edildi. Duruşmada, sanıklardan 15 gardiyanın ifadesi alındı. Gardiyanlar, operasyon başlamadan önce cezaevi dışına çıkarıldıklarını ve operasyon bitinceye kadar içeri alınmadıklarını söylediler. Müdahil avukatlar ise operasyona katılmadıkları bilinen gardiyanların yargılama dışı bırakılmasını ve Ankara Jandarma Özel Asayiş Komutanlığı'na yazı yazılarak operasyona katılan görevlilerin öğrenilmesini istediler. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Duruşma haberi Milliyet gazetesinde "Dehşet raporu-Öldüren operasyonla hayata nasıl dönsünler"

başlığıyla verildi. Haberde, uzun zaman önce açıklanan ve bazı gazetelerde de yayınlanan Adli Tıp Kurumu raporlarına dayanılarak "öldürülen mahkumların vücutlarındaki kurşun yaralarının kesici aletlerle genişletildiği, bunun başta atış mesafesi olmak üzere birçok değerlendirmeyi olumsuz etkilediği" anlatıldı.

Milliyet gazetesi ölüm orucu sürecinde ve 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunda mahkumları karalayan, sadece resmi açıklamalara dayanan haberleriyle dikkat çekmişti.

Jandarma ve gardiyanların "tutuklu ve hükümlülere kötü muamelede bulunduğu" ve "görevlerini ihmal ettikleri" ileri sürülen iddianamede, görevlilerin sevk işlemleri sırasında C Blok'da bulunan mahkumları döverek dışarı çıkardığı, kötü muamelenin cezaevi araçlarında da sürdüğü belirtildi. İddianamede, "görevi ihmal" suçlaması, "operasyondan önce mahkumların cezaevine silah sokmasına göz yumulduğu" iddiasına dayandırıldı.

Bayrampaşa Cezaevi: Mahkumların Davası

Operasyon sırasında Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunan 31'i kadın 167 mahkum hakkında "cezaevinde silahlı ayaklanma çıkardıkları" iddiasıyla açılan davaya da 31 Ocak günü Eyüp 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Duruşmada savunmasını yapan Hacer Arıkan, koğuşun tavanını delen askerlerin içeri gaz sıkıldığını ve ateş açıldığını söyledi. Arıkan, içeri sıkılan siyah renkli bir gazın vücutlarının açıkta olan yerlerini yakıldığını anlattı. Hacer Arıkan'ın ağabeyi Erol Arıkan da, olay günü 13. Koğuş'ta olduğunu belirterek, isyan çıkarmadıklarını söyledi. Arıkan, bombaların sesiyle uyandığını, daha sonra kardeşi Hacer Arıkan'ın yanına gitmek için koğuştan çıkarken koridorda

vurulduğunu, daha sonra olanları hatırlamadığını söyledi.

Cezaevleri operasyonundan ağır yaralı olarak kurtulan Birsen Kars ve Gülizar Kesici adlı eski mahkumlar, Şubat ayı başında yetkililer hakkında suç duyurusunda bulundu. 5 Şubat günü İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusu dilekçelerini veren Kars ve Kesici, Bayrampaşa Cezaevi'nde operasyon sırasında uzun süre değişik türde gazlara maruz kaldıklarını bildirdiler. Dilekçede, Adli Tıp Kurumu raporunda, "Ne olduğu anlaşılmayan" bir maddenin saptandığı belirtildi.

Davaya 27 Temmuz günü devam edildi. Duruşmada, Bayrampaşa Cezaevi'nden gelen yazı okundu. Yazıda, uzun süredir aranan bazı belgelerin cezaevinde bulunduğu belirtildi. 19 Aralık günü devam edilen davada ifade veren tutuksuz sanıklardan Sadık Yılmaz, operasyonda güvenlik güçlerinin ateş açtığını ve koğuşlara çok sayıda gaz bombası attığını ifade ederek kendilerini korumak için barikat kurduklarını söyledi.

Sanık avukatları da, uzun zaman aranan bazı belgelerin cezaevinde bulunduğunu anımsatarak, belgelerin cezaevi müdürünün denetimine bırakılmasının "delillerin yok edilmesine" neden olabileceğini açıkladılar. Avukatlar ayrıca, duruşmalarda savunma haklarının kısıtlanması nedeniyle reddi hakim talebinde bulundular. Bu istek mahkeme tarafından reddedildi ve dosya isteğin incelenmesi için bir üst mahkeme sıfatıyla Eyüp Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

Davada, sanıkların 7 yıl 6 ayla 10 yıl 6 ay arasında hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyor.

Çanakkale E Tipi Cezaevi

Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde operasyondan sonra 154 mahkum hakkında "adam öldürmek, intihara azmettirmek, isyan, isyana teşvik, devlet malına zarar vermek" iddialarıyla açılan davaya 2003 yılında devam edildi. Operasyonu nedeniyle 563 güvenlik görevlisi (3 asteğmen, 37 astsubay, 16 uzman çavuş, 496 er, bir komiser, 10 polis memuru) hakkında açılan soruşturma gizli yürütüldüğünden soruşturma dosyasındaki belge ve bilgiler bu davada kullanılmadı. Ayrıca operasyonla ilgili kamera kayıtları da uzun süre Jandarma İstihbarat Daire Başkanlığı'nda tutuldu. Kayıtlar duruşmalarda izlenemedi. Davaya 5 Nisan 2004 tarihinde devam edilecek.

Diyarbakır E Tipi Cezaevi

Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 24 Eylül 1996 tarihinde özel tim görevlileri, jandarma ve infaz koruma memurlarının düzenlediği saldırıda 10 tutuklunun dövülerek öldürülmesi nedeniyle 1

hekim, 6 infaz koruma memuru, 36 polis, 29 asker toplam 72 kişi hakkında açılan davaya 31 Mart günü Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Müdahil avukatları Sezgin Tanrıkulu ve Mesut Bestaş'ın katıldığı duruşmada, Mahkeme heyeti "olayın üzerinden 7 yıl geçmesi ve sanıkların olay tarihinde üniformalı olması nedeniyle" mağdurların sanıkları teşhis etmesi talebinin reddedildiğini açıkladı.

Davaya 24 Eylül günü devam edildi. Duruşmada, müdahil avukatlar Sezgin Tanrıkulu ve Mesut Beştaş'ın sanıkların tutuklanması talebi daha önceki duruşmalarda olduğu gibi reddedildi. Duruşma, savcının esas hakkındaki görüşünü hazırlaması için 22 Ekim gününe ertelendi.

22 Ekim günü devam edilen davada Ali Kütük ve Adem Çığır adlı sanıkların ifadelerinin alınmadığı ortaya çıktı. Duruşma, bu sanıkların adreslerinin belirlenmesi için ertelendi.

Davada, sanıklar hakkında TCY'nin "görevi ihmal" suçuna ilişkin 230 ve "öldürme kastı olmayan eylem sonucu ölüme neden olma" suçuna ilişkin 452/1 maddeleri uyarınca hapis cezası isteniyor.

Ümraniye Cezaevi

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu sırasında Ümraniye Cezaevi'nde bulunan 399 mahkum hakkında açılan davaya 21 Nisan günü Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada tutuklu sanıklar Nuran Güvenilir, Gülbahar Ünlü, Fadime Baştuğ, Zuhul Sürücü, tutuksuz sanıklar Asker Akkoç, Selahattin Aydın, Mustafa Akpur, Kazım Aslan, Handan Albayrak ve Serkan Aydoğan'ın savunması alındı.

Duruşmaya ilk defa getirilen Fadime Baştuğ, hiçbir şey hatırlamadığını belirterek, savunma yapamayacağını söyledi. Baştuğ'un avukatı Özgür Gider de, müvekkiline hastanede zorla müdahale edildiğini, bu nedenle hafızasını kaybettiğini açıkladı.

Davaya yıl içinde devam edildi. Duruşmalarda sanıkların ifadeleri alındı ve Adli Tıp Kurumu'ndan gelen raporlar okundu. Davaya 2004 yılında devam edilecek.

"Hayata Dönüş Operasyonu" sırasında Ümraniye Cezaevi'nde mahkumların ölümüyle ilgili güvenlik görevlileri hakkında yapılan suç duyurusunun ardından 2003 yılında meni muhakeme kararı verildi. Avukatlar idare mahkemesinde itiraz ettiler.

Davanın 12 Nisan 2002 tarihinde Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılacak duruşmasından önce avukatları tartaklayan ve hakaret eden polisler hakkında açılan soruşturma takipsizlikle sonuçlandı.

Bayrampaşa Cezaevi Soruşturması

Cezaevleri operasyonu (19 Aralık 2000) sırasında Bayrampaşa Cezaevi'nde 12 mahkumun öldürülmesi nedeniyle yürütülen soruşturmada, operasyonda görev yapan jandarmaların adlarının Eyüp Cumhuriyet Savcılığı'na bildirilmediği öğrenildi. Yaklaşık 21 aydır süren soruşturma çerçevesinde savcılığın Jandarma Komando Özel Asayiş Komutanlığı'na sekiz yazı yazarak askerlerin kimliğini sorduğu, bu yazılara her seferinde "ilgili belge ve bilgiye ulaşılamadı" yanıtı verildiği bildirildi.

Avukatlara Baskılar

Denizli Baro Başkanı Mehmet Yıldırım Aycan hakkında, cezaevine girerken üzerinin elle aranmasına izin vermediği için "görevli memura direndiği" iddiasıyla açılan dava, Ocak ayında Denizli 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Mahkeme kararında, Avukatlık Yasası'nın 58. maddesinin "ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri dışında avukatların üzerinin aranmayacağı" hükmü taşıdığı hatırlatıldı. Adalet, Sağlık ve İçişleri bakanlıkları tarafından hazırlanan üçlü protokol ise avukatların cezaevine girişte duyarlı kapıdan geçmesini ve yanlarındaki belgelerin incelenmesini düzenliyor.

İstanbul Barosu da Ocak ayı içinde "cezaevlerinde elle aramanın cinsel taciz boyutuna vardığı" gerekçesiyle bir dizi eylem düzenleme kararı aldı. Karar hakkında bilgi veren Avukat Erdal Doğan, "Cezaevlerinde, bayanların sütyenlerindeki metale kadar her şeye öten X-ray cihazları yetmiyormuş gibi bir de elle aramalar başladı. Hem de çok aşağılayıcı bir şekilde uygulanıyor. Bayan avukatların petlerine kadar her

şeyi arar oldular. Cinsel taciz boyutuna kadar geldi bu aramalar. Hatta Kartal Özel Tıp Cezaevi'nde parmak izi ve avukatın müvekkiliyle görüşmesi esnasında görüntü alınmasına başlandı. Uygulama sadece üst aramayla kalmıyor, tamamen savunmayı etkileyebilecek boyutlara ulaşmış durumda. Üçlü protokolün kaldırılması için başta Türkiye Barolar Birliği ve İstanbul Barosu olmak üzere birçok baronun katılımıyla Adalet Bakanlığı'na, İçişleri Bakanlığı'na ve Sağlık Bakanlığı'na karşı dava açılmıştı. Bu dava sürerken fiziki üst araması yapılmıyordu. Dava reddedildikten sonra elle arama da başladı. Bu uygulama yalnızca elle aramayla kalmayacak gibi gözüküyor. Parmak izi ve görüntüleme uygulamalarının yanı sıra avukatla müvekkil arasına bir cam konmasının düşünüldüğünü duyuyoruz" dedi. Doğan, 17 Ocak günü de imza kampanyası başlatıldığını söyledi.

Temmuz ayında yapılan bir açıklamada Ardahan Kapalı Cezaevi'nde müvekkili bulunan kadın avukatların cezaevinin tek kadın gardiyanının hafta sonu izin yapması nedeniyle hafta sonları görüş yapamadıkları bildirildi.

Yasal olmasına karşın hafta sonları tutuklu ve hükümlülerle görüştürülmediklerini söyleyen Avukat Müzeyyen Çiftçi, hafta içinde müvekkilleriyle yaptıkları görüşmelerde ise, kendilerine bir gardiyanın refakatçi olarak verilmeye başlandığını bildirdi. Konuya ilişkin bilgi veren Ardahan Kapalı Cezaevi yetkilileri ise hafta sonu görüşlerinde yaşanan sıkıntıların giderilmesi için Adalet Bakanlığı'na başvuru yaparak, 5 kadın gardiyanın cezaevine gönderilmesini istediklerini ancak herhangi bir sonuç alamadıklarını söylediler.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ

Düşünce özgürlüğü alanında Avrupa Birliği'ne üyelik çabaları kapsamında 2001 yılındaki Anayasa değişiklikleri ile başlayan süreç 2003 yılında da sürdü. Yıl içinde kabul edilen 4928 ve 4963 sayılı yasalar ile düşünce özgürlüğünü kısıtlayan maddelerde aşağıdaki bölümde detayları verilen değişiklikler gerçekleştirildi. Ancak uygulamaya bakıldığında “devlet politikalarına” karşı görüşleri savunan kişi ve kuruluşlar, yayın organları 2003 yılında da yargılama ve hapis cezası tehdidi altında faaliyetlerini sürdürdüler.

2003 yılında, daha önceki yıllarda olduğu gibi düşüncelerini açıkladıkları, resmi görüşe uymayan düşünceler dile getirdikleri için siyasal partiler, hükümet dışı kuruluşlar, gazeteciler, yazarlar ve sanatçılar üzerindeki baskılar sürdü. TIHV'nin belirlemelerine göre, sözlü ya da yazılı olarak ifade edilen görüşler, kitap, gazete, dergi gibi yayınlar nedeniyle en az 774 dava açıldı.

2003 yılında TCY'nin “devleti, cumhuriyeti, emniyet ve askeri kuvvetleri tahkir ve tezyif etme” suçunu düzenleyen 159. maddesi uyarınca en az 70 dava açıldı, yıl içinde sonuçlanan 21 davada 7 mahkumiyet, 14 beraat kararı verildi.

“İrk, bölge, sınıf, mezhep, din ve dil ayrımı gözeterek halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme” suçunu düzenleyen TCY'nin 312. maddesi uyarınca en az 68 dava açıldı. Yıl içinde sonuçlanan 26 davadan 10'u mahkumiyet, 16'sı beraatla sonuçlandı.

“Yasadışı örgütün açıklamalarını yayınlama” suçunu düzenleyen TMY'nin 6. maddesi uyarınca en az 175 dava açıldı. Yıl içinde sonuçlanan 91 davadan 84'ünde mahkumiyet kararı verildi.

“Ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü aleyhine propaganda yapma (bölücülük propagandası)” suçunu düzenleyen TMY'nin 8. maddesi uyarınca yürürlükten kaldırıldığı 15 Temmuz tarihine kadar en az 38 dava açıldı. O zamana dek yıl içinde sonuçlanan 35 davanın 13'ünde mahkumiyet kararı verildi. “Yasadışı örgütün propagandasını yapma” suçunu düzenleyen TMY'nin 7. maddesi uyarınca en az 39 dava açıldı.

Ağustos ayında yapılan değişikliklerle, TCY'nin “yasadışı örgüte yardım ve yataklık etme” suçunu düzenleyen 169. maddesinin uygulama alanının daraltılmasından sonra savcı ve yargıçlar özellikle Kürt sorunu konusunda çalışmalarını sürdüren, bu konuda görüşlerini açıklayan kişiler, yayın organları, siyasi partiler hakkında başta TMY'nin 7. maddesi olmak üzere farklı diğer ceza maddelerini uygulamaya başladılar. Ancak 169. madde tehdit oluşturmayı sürdürdü. Düşüncesini ifade eden kişiler hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca en az 174 dava açıldı. Yıl içinde sonuçlanan 116 davadan 58'i beraat 58'i mahkumiyet ile sonuçlandı.

Kürt sorunu odaklı haber ve yazılara yer veren günlük Yeniden Özgür Gündem gazetesine yönelik baskılar devam etti. Gazetenin Yazışları Müdürü Mehmet Çolak ve sahibi Ali Çelik Kasımoğulları'na 2003 yılında sonuçlanan davalarda verilen cezalar toplam 476 milyar TL'ye ulaştı. Yargılanan Diğer Gazeteciler bölümünde anlatılan cezalar nedeniyle gazete 2004 yılı Şubat ayında yayın hayatına son vermek zorunda kaldı.

Çeşitli gazete ve dergilere açılan davaların sonucunda toplam 370 gün kapatma kararı verildi. 2003 yılında RTÜK tarafından verilen yayın durdurma cezaları radyo kuruluşları için 240 gün, televizyon kuruluşları için 240 gün olmak üzere toplam 480 güne ulaştı.

19 Haziran günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen ve kamuoyunda 6. Uyum Paketi olarak bilinen 4928 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla özel televizyonlara getirilen Türkçe dışındaki dillerde ve lehçelerde yayın yapabilme özgürlüğü kağıt üzerinde kaldı. Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun hazırlaması gereken yönetmelik yıl içinde yayınlanmadı.

Türkçe dışındaki dil ve lehçelerde eğitim ve öğretim konusunda da 30 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen yasa değişikliği, Milli Eğitim Bakanlığı'nın söz konusu değişikliğe işlerlik kazandırmak amacıyla çıkartması gereken yönetmeliği ancak 5 Aralık günü yayınlaması nedeniyle yıl içinde uygulamaya sokulamadı.

2003 yılında da kitapların yasaklanması, yayıncı ve yazarlara yönelik yargılamalar devam etti. TIHV'in ulaşabildiği kadarıyla yıl içinde en az 40 kitap hakkında dava açıldı.

Aydınlar Dilekçesi

Demokratikleşme taleplerine ilişkin "Aydınlar Dilekçesi" (Bkz. Ek 8), 19 yıl sonra 2003 yılında yeniden gündeme geldi. Kurumlarından bağımsız olarak dilekçeye imza atan Pir Sultan Abdal Kültür Derneği (PSAKD) Genel Başkanı Kazım Genç, TTB 2. Başkanı Metin Bakkalçı, İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, müzisyen Şanar Yurdatapan, yazar Abdurahman Dilipak¹, yazar Fikret Başkaya, Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı yöneticisi Hasan Mollaoğlu ve Yüce Yılmazoğlu, dilekçeyi 2 Haziran günü Cumhurbaşkanlığı'na götürdüler. Randevu isteğine yanıt verilmediği için dilekçe Cumhurbaşkanlığı Köşkü görevlilerine verildi. Yurdatapan burada yaptığı açıklamada, eski dilekçenin yanısıra yeni bir dilekçe daha sunduklarını belirterek, Türkiye'nin aradan geçen uzun zamana rağmen bir türlü demokratik bir ülke olmadığını ve bunda yasama, yürütme ve yargı kurumlarının ortak payı bulunduğunu belirtti.

Dilekçe ayrıca, Anayasa Mahkemesi, TBMM Başkanvekili İsmail Alptekin ve TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış'a da verildi.

Türkiye'nin halen 12 Eylül rejiminin ürettiği 1982 Anayasası ile yönetildiğine dikkat çekilen dilekçede şöyle denildi:

"Bu Anayasa doğrultusunda düzenlenmiş anti-demokratik yasalar, bunlara dayanan kararname, tüzük ve yönetmelikler ve mevcut yasaları bile yetersiz bularak, olabilecek en tutucu yorumlarla oluşturulan içtihatlar; günümüz dünyasında yüzümüzü kara, boynumuzu eğik hale düşürecek bir tablo oluşturuyor."

"Deli gömleği" olarak tanımlanan 1982 Anayasası'nın "toptan çöpe atılarak, yerine çağdaş bir anayasanın hazırlanması" istenen dilekçede, "Türkiye'de yetkililerin, yıllarca demokrasiyi elinin tersiyle ittiği" ancak, Avrupa Birliği üyeliği nedeniyle gündeme gelen Kopenhag Kriterleri'nin zorlamasıyla yapılan açıklamaların da samimiyetten uzak olduğu kaydedildi.

İlk aydınlar dilekçesi yaklaşık 1.300 kişinin imzasıyla, 5 Mart 1984 tarihinde Cumhurbaşkanlığı ve Meclis Başkanlığı'na sunulmuştu. Dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in "vatan hainliği" suçlaması üzerine dilekçeye imza atanlardan 59'u hakkında "1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'na aykırı

davrandıkları" iddiasıyla dava açılmıştı. Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülen dava, 7 Şubat 1986 tarihinde beraatla sonuçlanmıştı.

İHD, TIHV ve Mazlum-Der'in girişimiyle 27 Mayıs günü Ankara'da toplanan sivil toplum örgütü temsilcileri ile aydınlar düşünce özgürlüğü için ortak bir açıklama yaptı. Katılımcılar tarafından hazırlanan açıklamayı okuyan İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, Avrupa Birliği ile uyum süreci kapsamında yapılmakta olan çalışmalara dahil olmak istediklerini söyledi.

Hükümetlerin bugüne kadar demokratikleşme adı altında yaptıkları çalışmaları kaygıyla izlediklerini belirtilen açıklamada, "Çünkü AB ile uyum süreci kapsamında yapılmakta olan bu çalışmaların kimler tarafından hazırlandığı ve Meclis'e kimler tarafından getirildiği belirsizleşmiştir" denildi. Kamuoyunun ve sivil toplum kuruluşlarının bu sürecin dışında tutulduğuna dikkat çekilen açıklamada, "Bizler demokratik yaşamımızı ilgilendiren bu çok önemli yeni düzenlemeleri ancak basından izleyebiliyoruz. Bu sürecin şeffaflaştırılması ve toplumun katılımının sağlanması gerekmektedir" denildi.

Ülkenin temel sorunlarının güvenlik sorunlarına indirgenerek ele alındığı anlatılan açıklamada, Meclis'te görüşülen 6. Uyum Paketi'ne dikkat çekildi ve "Bir yandan TMY'nin 8. maddesi kaldırılırken, aynı kapsamda başka bir maddenin daha da ağırlaştırılmış hali TCY'ye eklenmektedir" denildi.

Ankara Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası'nda düzenlenen toplantıya, aralarında Hüsnü Öndül, TIHV Genel Sekreteri Sedat Aslantaş, Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensaroğlu, TMMOB Genel Başkanı Kaya Güvenç, Metin Bakkalçı, Türkiye Ortadoğu Forumu Vakfı Başkanı Paşa Öztürk, Araştırmacı-Yazar Fikret Başkaya ve Avukat Yusuf Alataş'ın da bulunduğu çok sayıda kişi katıldı.

Düşünce Özgürlüğü Alanında Gerçekleştirilen Yasal Değişiklikler

4778 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa

2 Ocak günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen "4778 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik

¹ Başörtülü öğrencilerin okullara sokulmamasını protesto amacıyla 2001 yılı Ekim ayında Boğaziçi Üniversitesi önünde düzenlenen gösteride gözaltına alınan gazeteci Abdurrahman Dilipak'ın suç duyurusu üzerine Muammer Balaban, Özey Çoban, Nevzat Yılmaz ve Erol Toprak adlı polisler hakkında açılan dava, 6 Mayıs günü sonuçlandı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, polis memurlarına "görevlerini kötüye kullandıkları" gerekçesiyle 6'şar ay hapis ve 3'er ay memuriyetten men cezası verdi. Ceza daha sonra 142 milyon 365 biner lira para cezasına çevrilerek ertelendi.

Yapılmasına İlişkin Kanun” ile 5680 sayılı Basın Yasası'nın 15. maddesine yapılan ekle basın-yayın kuruluşlarının sahiplerinin, sorumlu yazarlarının, müdürlerinin ve muhabirlerin haber kaynağını açıklamaya zorlanamayacakları hükmü getirildi. Yasa, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayının ardından 11 Ocak günü Resmi Gazete'de yayınlandı.

4809 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelemesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa

Sorumlu müdür sıfatıyla işlenmiş suçlar dahil, basın, sözlü ve görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş suçlardan mahkum olup cezaları infaz edilenlerin mahkumiyetlerinin yok sayılmasını öngören “4809 Sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa” Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylanarak 10 Şubat günü Resmi Gazete'de yayınlandı. Yasaya göre mahkumiyeti vâki olmamış sayılanların hakları üzerindeki yasaklamalar da kendiliğinden kalkacak. Daha önce çıkan yasa ile basın yayın yoluyla işlenen suçlarda verilen cezalar ve soruşturmalarda davalar ertelenmiş, ancak cezasını çekenlere ilişkin bir af düzenlemesi getirilmemişti.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer 17 Ocak günü yasayı “af niteliğinde olduğu ve Anayasa uyarınca genel ve özel af kararının Meclis'te beşte üç çoğunlukla alınması gerektiği” gerekçesiyle veto etmişti. Söz konusu yasa değişikliği ile AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'a TCY'nin 312. maddesi uyarınca verilen mahkumiyetin “yok sayılması” sağlandı.

4809 Sayılı Yasa

28.8.1999 tarihli ve 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un 2. maddesine aşağıdaki iki fıkra eklenmiştir.

1. madde kapsamına giren bir suçtan dolayı mahkûmiyet hükmü alıp cezası infaz edilmiş olanlar da, bu Kanunun yayımı tarihine kadar geçen süreyi 1. madde kapsamına giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkûm edilmeksizin geçirdikleri takdirde mahkûmiyet vâki olmamış sayılır.

Bu madde uyarınca mahkûmiyeti vâki olmamış sayılanların hakları üzerindeki yasaklamalar da kendiliğinden kalkar.

4928 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (6. Uyum Paketi)

Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları çerçevesinde hazırlanan, kamuoyunda 6. Uyum Paketi olarak bilinen 4928 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun 19 Haziran günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. Bu kanunla düşünce özgürlüğü alanında getirilen en önemli değişiklik “devletin bölünmezliği aleyhine propaganda” suçunu düzenleyen TMY'nin 8. maddesinin² kaldırılması oldu.

Kanun çerçevesinde düşünce özgürlüğü kapsamında getirilen diğer değişiklikler şunlar:

-Terör tanımı değiştirildi. Bir eylemin terör olarak değerlendirilmesi “cebir ve şiddet kullanılarak gerçekleştirilmesi ve suç teşkil etmesi” koşuluna bağlandı.³

-Özel radyo ve televizyonların, Türk yurttaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın yapabilmeleri hükme bağlandı. Buna göre, devlet kuruluşları dışındaki yayın organları da Kürtçe dahil farklı dil ve lehçelerde yayın yapabilecek.

-Seçimlerde özel radyo ve televizyonların yayın ilkelerini belirlemeye YSK yetkili kılındı. İfade özgürlüğünü genişletmek amacıyla, YSK'nin yaptırım yetkisini uygulamadan önce daha hafif cezaları kademeli olarak uygulamasına olanak tanındı. Yayın kuruluşunun uyarılması, suçun yinelenmesi durumunda program yayınının durdurulması, ileri aşamada ise televizyon yayınının 7 güne kadar durdurulmasına dönük yaptırımlar öngörüldü.

-Sinema, video ve müzik eserlerine dönük denetimin kapsamı, Anayasa'nın başlangıç bölümü ve 2. maddesindeki ilkelerle sınırlandı. Bu eserler yalnız, “Cumhuriyetin Anayasa'da belirtilen temel niteliklerine, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, genel ahlak ve genel sağlık ile kamu düzenine” uygunluğu yönünden denetlenebilecek. Resmi makamların bu gerekçelerle verdiği kararlar, 24 saat içinde sulh ceza yargıcının onayına sunulacak. Yargıç kararını 48 saat içinde açıklayacak, aksi halde karar kendiliğinden kalkacak. Ayrıca Sinema, Video ve Müzik Eserleri Yasası uyarınca kurulan Denetleme Kurulu'ndan MGK temsilcisi de çıkarıldı.⁴

² Madde 8 (Değişik: 27/10/1995-4126/1 md.)

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapılamaz. Yapanlar hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yüzmilyon liradan üçyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası hükümlenir. Bu suçun mükerreren işlenmesi halinde, verilecek cezalar paraya çevrilemez.

Birinci fıkrada belirtilen propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Kanununun 3. maddesinde belirtilen mevcuteler vasıtası ile işlenmesi halinde, ayrıca sahiplerine de mevkute bir aydan az süreli ise bir önceki ay ortalama satış miktarının yüzde doksamı kadar ağır para cezası verilir. Ancak, bu para cezaları yüzmilyon liradan az olamaz. Bu mevcutelerin sorumlu müdürlerine, sahiplerine verilecek para cezasının yarısı uygulanır ve altı aydan iki yıla kadar hapis cezası hükümlenir.

Birinci fıkrada belirtilen propaganda suçunun ikinci fıkrada yazılı mevcuteler dışında basılı eser ve sair kitle iletişim araçları ile işlenmesi halinde, sorumluları ve ayrıca kitle iletişim araçları sahipleri hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis, yüzmilyon liradan üçyüzmilyon liraya

-Seçim dönemindeki yayın yasağı, seçim gününden önceki 24 saat olarak daraltıldı.

TMY'nin 8. maddesinin yürürlükten kaldırılması tartışmalara neden oldu. Söz konusu maddenin kaldırılması için ileri sürülen gerekçede şu ifadeler yer verilmesi özellikle tartışma yarattı:

"TMY 8. maddesinin yürürlükten kaldırılmasıyla ülke bütünlüğünün korunması bakımından boşluk doğmayacaktır. TCY'nin 311. maddesi gereğince, 8. madde yürürlükten kaldırıldığında boşluk doğması bir tarafa, ülke bütünlüğü aleyhine propaganda daha ağır cezalandırılacaktır. TCY'nin 312/2. fıkrası doğrudan olmasa da dolayısıyla milli birliği, bağlılığı koruyan hükümdür. Ama din, dil, ırk ve bölge farklılıklarının vurgulanması halinde fikri içtima kuralları gereğince, TCY'nin 312/2. fıkrası hükmü de uygulanabilir."

Ordu, yasa tasarısına ilişkin itirazlarını Mayıs ayında MGK Genel Sekreteri Orgeneral Tuncer Kılıncı aracılığıyla hükümete iletti. Hürriyet gazetesinde 19 Mayıs günü yayınlanan habere göre, Kılıncı, Başbakanlığa gönderdiği "gizli" damgalı bir yazıyla "TMY'nin 8. maddesinin kaldırılmasının terörü özendirceği ve özel TV kanallarının anadilde yayın yapmasının bölücülüğe prim olacağı" iddialarında bulundu.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek ise gazetecilerin soruları üzerine ordunun itirazı konusunda şunları söyledi:

"Bu konularda ilgili tüm kurumlardan görüş isteniyor. Herkes görüş bildiriyor, bunda bir sakınca yok. Biz 8. maddeyi kaldıralım derken, bu suç cezasız bırakalım demiyoruz. Bu suç TCY 312. madde zaten karşılar. Hatırlayın 1991'de TCY 141-142 ve 163. madde kaldırıldı, o zaman da çok tepki gösterildi. Ama bu suçlar cezasız kalmadı. Bu suçlar, TMY 8. maddeyle cezalandırıldı. Kaldırsak da bu maddedeki suç, suç olmaktan çıkmıyor. Batıda temel düzenleme bu tür suçların genel ceza kanunları içinde olması. Bu suç yeni TCY'de de karşılanacak. Ayrıca oluşan boşluklar yargı içtihatlarıyla doldurulur."

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, TMY'nin 8. maddesinin kaldırılmasıyla ilgili düzenlemeyi "devletin ülkesiyle ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü yönünden sakınca yaratabileceği" gerekçesiyle 30 Haziran günü TBMM'ye iade etti. Sezer, yasanın 8. maddenin kaldırılmasına ilişkin 19. maddesinin yanısıra, 8. madde uyarınca açılan dava ve soruşturmalar ile verilen cezaların ortadan kaldırılmasına ilişkin 21. maddesini de Meclis'e iade etti. Paketin 19 maddesini onaylayan Sezer, 8. maddenin kaldırılması halinde, Anayasa'nın 14. maddesindeki temel hak ve özgürlüklerin anlatım

özgürlüğü yönünden kötüye kullanılması yasağının da yaptırımsız kalacağını savundu.

iade gerekçesinde, 1992 yılında TMY'nin 7. ve 8. maddelerinin, TCY'nin 141, 142 ve 163. maddelerinin yerine yasalaştırıldığını anımsatan Sezer, 2002 yılında Kopenhag Kriterleri'ne uygunluk için maddede değişiklik yapıldığını ancak kaldırılmasına gerek görülmediğini vurguladı.

6. Uyum Paketi 15 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda aynen kabul edildi. Anayasa uyarınca bir kez daha TBMM'ye iade etme hakkı bulunmayan Sezer, yasaı onayladı. 4928 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" 19 Temmuz günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

4963 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (7. Uyum Paketi)

Avrupa Birliği'ne üyelik çabaları kapsamında hazırlanan 7. Uyum Paketi (4963 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun) 30 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. Yasa, 8 Ağustos günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Yasa ile düşünce özgürlüğü alanında getirilen düzenlemeler şöyle:

kadar ağır para cezası hükmolunur. Ayrıca bu fiilin radyo ve televizyonlar vasıtasıyla işlenmesi halinde mahkemeye ilgili radyo ve televizyon kuruluşunun bir günden onbeş güne kadar yayından men'ine karar verilir.

Birinci fıkrada yazılı fiillerin ikinci ve üçüncü fıkralarda yazılı kitle iletişim araçları ile işlenmesi halinde belirlenen ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

³ TMY'nin 1. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının eski hali:

Terör Tanımı:

Madde 1- Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.

Maddenin birinci ve ikinci fıkralarının yeni hali:

Madde 1- Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

⁴ Tasarının gerekçesinde MGK temsilcisinin çıkarılması şöyle açıklandı: "Denetleme Kurulu'nun kuruluş amacı, oluşumu ve çalışma alanları dikkate alınarak, ayrıca Kurulun kararları açısından tek rakamlı temsilin gerekliliği de gözönünde tutularak, 'MGK Genel Sekreterliği' ibaresi madde metninden çıkarılmıştır."

-TCY'nin 159. maddesinde öngörülen hapis cezasının alt sınırı 1 yıldan 6 aya düşürüldü. Maddenin son fıkrası da şu şekilde değiştirildi:

“Tahkir, tezyif ve sövme kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek amacıyla yapılan düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez.”⁵

-TCY'nin 169. maddesinde yer alan ‘Her ne suretle olursa olsun hareketlerini kolaylaştırırsa’ ibaresi çıkarılarak maddenin uygulama alanı daraltıldı.⁶

-TMY'nin 7. maddesinin 2. fıkrası, “Yukarıdaki fıkra uyarınca oluşturulan örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiiller başka bir suç oluştursa bile ayrıca 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 500 milyon liradan 1 milyar liraya kadar ağır para cezası verilir” şeklinde değiştirildi.⁷

-Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin (a) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirildi:

a) Eğitim ve öğretim kurumlarında, Türk

vatandaşlarına Türkçe'den başka hiçbir dil, ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez. Ancak, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak üzere özel kurslar açılabilir; bu kurslarda ve diğer dil kurslarında aynı maksatla dil dersleri oluşturulabilir. Bu kurslar ve derslerde, Cumhuriyetin Anayasa'da belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı öğretim yapılamaz. Bu kursların ve derslerin açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usuller, Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

c) Türkiye'de eğitimi ve öğretimi yapılacak yabancı diller, Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir.

-Halkı askerlikten soğutma suçu barışta sivil kişilere uygulanamayacak. Siviller artık savaş karşıtı düşünceleri nedeniyle askeri mahkemelerde yargılanamayacak.

-“Genel ahlaka aykırı” görülen yayınlar imha edilemeyecek.

1 - İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Davalar ve Soruşturmalar

Alp Ayan, Mehmet Barındık: 13 Ocak 2001 tarihinde İzmir'de F tipi cezaevleri ve 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu nedeniyle düzenlenen basın açıklamasında “Adalet Bakanlığı'na ve Bakan Hikmet Sami Türk'e hakaret edildiği” iddiasıyla TIHV İzmir Temsilciliği çalışanı Dr. Alp Ayan ve Limter-İş Sendikası yöneticisi Mehmet Barındık hakkında açılan dava, 19 Haziran günü sonuçlandı. İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi, Alp Ayan'ı 1 yıl 1 gün, Mehmet Barındık'ı da 1 yıl hapis cezasına mahkum etti. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ilk yargılama sonucunda 10 Haziran 2002 tarihinde verilen hapis cezasını 27 Şubat günü bozmuştu. 20 Eylül 2001 tarihinde ölüm orucunda ölen Abdülbari Yusufoğlu hakkındaki dava ise düşmüştü. Yargıtay, bu kararı TCY'nin 159. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle bozmuştu. Basın açıklaması nedeniyle “izinsiz gösteri düzenlendiği” iddiasıyla İzmir 4. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava 26 Nisan 2001 tarihinde yapılan ilk duruşmada beraatla sonuçlanmıştı. Ağır ceza mahkemesindeki dava ise bu davanın ardından 16 Mayıs 2001 tarihinde açılmıştı.

Mehmet Nuri Sarı: DEHAP Diyardin (Ağrı) İlçe Başkanı Mehmet Nuri Sarı hakkında Ocak ayında yaptığı bir açıklamada, “PKK Genel Başkanı Sayın Abdullah Öcalan üzerinde tecrit uygulanmaktadır.

Tecrite son verilmeli, ayrımsız genel af çıkarılmalıdır” dediği gerekçesiyle TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava 15 Nisan günü Erzurum DGM'de sonuçlandı. Mahkeme, Sarı'yı TCY'nin 312. maddesi uyarınca 2 yıl 1 ay hapis cezasına mahkum etti. Sarı, hapis cezasının 1 Temmuz günü Yargıtay'da kesinleştiğini bildirdi.

⁵ TCY'nin 159. maddesinin son fıkrasının eski hali:

Madde 159- (Değişik: 5/1/1961-235/2 md.) Türklüğü, Cumhuriyeti, Büyük Millet Meclisini, Hükümetin manevi şahsiyetini, Bakanlıkları, Devletin askeri veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya Adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahrir ve tezyif edenler bir seneden altı seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Birinci fıkra beyan olunan cürümlerin irtikabında muhatap sarahaten zikredilmemiş olsa bile onlara matufiyetinde tereddüt edilmeyecek derecede karineler varsa tecavüz sarahaten vukubulmuş addolunur.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına veya Büyük Millet Meclisi Kararlarına alenen sövenler 15 günden 6 aya kadar hapis ve 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Türklüğü tahkir yabancı memlekette bir Türk tarafından işlenirse verilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

⁶ TCY'nin 169. maddesinin eski hali:

Madde 169- 64 ve 65. maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephane veya elbise tedarik eder veya her ne suretle olursa olsun hareketlerini teşhil ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır.

⁷ TMY'nin 7. maddesinin ikinci fıkrasının eski hali:

Yukarıdaki fıkra uyarınca meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım edenlere ve örgütle ilgili propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve ellimilyon liradan yüz milyona kadar ağır para cezası hükmolunur.

Mahinur Taş: DEHAP Bulanık (Muş) Kadın Kolları başkanı Mahinur Taş, 8 Şubat günü yapılan “Savaşa Hayır” konulu basın açıklaması nedeniyle 9 Şubat günü tutuklandı. Taş hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava, Van DGM'de 8 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme, Taş'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası Aralık ayında Yargıtay tarafından “suçun TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca değerlendirilmesi gerektiği” gerekçesiyle bozuldu. Taş'ın yeniden yargılanmasına 2004 yılı Nisan ayında başlanacak.

Tuncer Bakırhan, Bedri Fırat: DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan ve DEHAP Erzurum İl Başkanı Bedri Fırat hakkında, 28 Ekim 2002 tarihinde Erzurum'un Tekman ilçesinde yaptıkları konuşmalar nedeniyle açılan dava 26 Haziran günü sonuçlandı. Erzurum DGM, Bakırhan ve Fırat'ı TCY'nin 312. maddesi uyarınca 10'ar ay hapis cezasına mahkum etti. Cezalar ertelendi.

Tuncer Bakırhan, Kasım ayında DEHAP tarafından Cizre, Yüksekova, Ağrı, Kars ve Erciş'te düzenlenen mitinglerdeki konuşmalarında “halkı kin ve düşmanlığa sevkedici ifadeler kullandığı” gerekçesiyle de 16 Aralık günü Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nda ifade verdi.

Nuri Çelik, Feridun İşçimen, Seyat Cengiz: Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde Ocak ayında düzenlenen savaşa hayır mitinginde Abdullah Öcalan için, “PKK-KADEK Genel Başkanı” diyen Nuri Çelik, Feridun İşçimen ve Seyat Cengiz adlı kişiler “yasadışı örgüt propagandası yaptıkları” iddiasıyla 23 Ocak günü tutuklandılar. Çelik, İşçimen ve Cengiz hakkında TCY'nin 312/1. maddesi uyarınca açılan dava 9 Nisan günü sonuçlandı. Erzurum DGM sanıkları 15'er ay hapis cezasına mahkum etti.

Faruk Temel: HADEP Hakkari Gençlik Kolları Başkanı Faruk Temel, 22 Ocak günü DEHAP il örgütü önünde düzenlenen basın açıklamasında PKK/KADEK lideri Abdullah Öcalan'dan “Sayın Öcalan” diye bahsettiği gerekçesiyle 24 Ocak günü TCY'nin 312. maddesi uyarınca tutuklandı. Temel hakkında Van DGM'de “yasadışı örgüt üyesi olduğu” iddiasıyla açılan dava 16 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Temel'i 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti.

Güngör Alp: DEHAP Kars İl Başkanı Güngör Alp, 31 Mayıs günü DEHAP tarafından düzenlenen “Barış ve Kardeşlik” şöleninde yaptığı konuşma nedeniyle tutuklandı. 5 Haziran günü ifadesinin alınması için Emniyet Müdürlüğü'ne çağrılan Alp'in “bölücülük propagandası yaptığı” iddiasıyla tutuklandığı öğrenildi. Güngör Alp hakkında TMY'nin 8. maddesi uyarınca açılan dava, 17 Temmuz günü Erzurum

DGM'de başladı. Güngör Alp, avukatı Ayhan Erkmek'in, TMY'nin 8. maddesinin yürürlükten kaldırıldığını hatırlatarak tahliye kararı verilmesini istemesi üzerine tahliye edildi. Davanın 14 Ağustos günü görülen duruşmasında Erzurum DGM Alp'e TCY'nin 312 ve 169. maddeleri uyarınca ek savunma istedi. Dava 7 Kasım günü sonuçlandı. Güngör Alp'i TCY'nin 312. maddesi uyarınca 10 ay hapis cezasına mahkum eden Erzurum DGM, cezaı erteledi.

Mahmut Boçnak: DEHAP Kars eski İl Başkanı Mahmut Boçnak hakkında görevli olduğu dönemdeki bir basın açıklaması nedeniyle açılan dava 7 Kasım günü Erzurum DGM'de sonuçlandı. Boçnak, TCY'nin 312/1 maddesi uyarınca 6 ay hapis cezasına mahkum edildi. Dava, TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılmıştı.

Gürbüz Çapan: İstanbul Esenyurt Belediye Başkanı Gürbüz Çapan'ın 2 Temmuz günü Kars'ta bir yerel televizyon kanalına yaptığı açıklama nedeniyle yargılandığı dava, 25 Aralık günü sonuçlandı. Kars 2. Sulh Ceza Mahkemesi, Çapan'ı “5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'a aykırı davrandığı” gerekçesiyle 1 yıl 3 ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza ertelendi.

Ferhat Kaya, Mehmet Alkan: 28 Nisan günü düzenlenen DEHAP İl Kongresi'nde konuşan Ardahan DEHAP İl Başkanı Ferhat Kaya hakkında, “Sayın Öcalan” dediği için soruşturma başlatıldı. Kaya soruşturma çerçevesinde 15 Mayıs günü Ardahan Cumhuriyet Savcılığı'na ifade verdi. Kaya ile birlikte DEHAP PM üyesi Mehmet Alkan hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı. Erzurum DGM'de 9 Ekim günü sonuçlanan davada mahkeme Kaya'yı 6 ay hapis cezasına mahkum etti. Alkan hakkında ise beraat kararı verdi.

Ferhat Tunç, Kazım Çalışkan, Murat Ceylan: DEHAP tarafından 4 Ağustos günü Aydın'da düzenlenen konser nedeniyle sanatçı Ferhat Tunç ve organizasyon komitesi üyeleri Kazım Çalışkan ve Murat Ceylan hakkında, TCY'nin 526. maddesi uyarınca Aydın Sulh Ceza Mahkemesi'nde açılan dava 27 Ekim günü sonuçlandı. Sanıklar, “yetkili makamların emirlerine uymadıkları” gerekçesiyle 3'er ay hapis cezasına mahkum edildiler.

Avukat Ercan Demir kararın gerekçesinde “izin yalnızca konser için alındığı, konuşma yapmak üzere alınmadığını” belirttiğini söyledi.

Tacettin Karagöz: Hakkari Yüksekova DEHAP İlçe Başkanı Tacettin Karagöz, 20 Kasım günü Bingöl'de çıkan çatışmada ölen KHK militanlarından Ali Sabuncu'nun cenaze töreninde yaptığı konuşma nedeniyle 11 Aralık günü TCY'nin 312. maddesi uyarınca tutuklandı.

İbrahim Güçlü: Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR) Genel Başkan Yardımcısı İbrahim Güçlü, 22 Ocak 2002 tarihinde Mersin’de düzenlenen basın toplantısında Kürt sorunu ile ilgili olarak yaptığı konuşma nedeniyle Adana DGM tarafından 29 Mart 2002 tarihinde TMY’nin 8/1. maddesi uyarınca verilen 1 yıl hapis cezası nedeniyle cezaevine girdi. HAK-PAR Genel Başkanı Abdülmelik Fırat tarafından yapılan yazılı açıklamada Güçlü’nün 17 Nisan günü parti binası çıkışında polislerce cezanın infazı için Emniyet Genel Müdürlüğü’ne götürüldüğü bildirildi. Ankara Gündül Cezaevi’ne gönderilen İbrahim Güçlü 21 Temmuz günü tahliye edildi.

Abdullah Akın: Batman eski Belediye Başkanı Abdullah Akın (HADEP), 23 Ekim günü Ankara’da tutuklandı. Akın hakkında, 1 Eylül 2000 tarihinde Ağrı’nın Doğubeyazıt ilçesinde yaptığı bir konuşma ile ilgili olarak TCY’nin 312/1. maddesi uyarınca açılan dava nedeniyle Ağrı 1. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından giyabi tutuklama kararı verildiği bildirildi. 21 Kasım günü serbest bırakılan Akın hakkındaki dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Abdullah Akın hakkında, 2000 yılında Almanya’da düzenlenmesi planlanan ancak yapılmayan bir basın açıklaması için hazırlanan metin nedeniyle Diyarbakır DGM Savcılığı’nın dava açtığı bildirildi. TCY’nin 169. maddesi uyarınca açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Hüseyin Gür: SDP Mersin İl Başkanı Hüseyin Gür, 18 Şubat günü Emek Barış Demokrasi Bloğu adına yaptığı basın açıklamasında PKK/KADEK lideri Abdullah Öcalan’dan “Sayın Öcalan” olarak söz ettiği iddiasıyla gözaltına alındı. Gür, 20 Şubat günü tutuklandı ve hakkında TCY’nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı. Davanın ilk duruşması Adana DGM’de 15 Mayıs günü yapıldı. Hüseyin Gür duruşmada tahliye edildi.

Ahmet Konuk: DEHAP Genel Merkez yöneticilerinden Ahmet Konuk, 4 Mayıs günü Kahramanmaraş’ta yapılan DEHAP 1. Olağan Kongresi’nde yaptığı konuşmada “Sayın Öcalan” ifadesini kullandığı gerekçesiyle gözaltına alındı. Konuk 5 Mayıs günü TMY’nin 7. maddesi uyarınca tutuklandı. 6 Mayıs günü kefaletle serbest bırakılan Ahmet Konuk hakkında Malatya DGM’de açılan davanın ise Temmuz ayında beraatla sonuçlandığı bildirildi.

Sevgi Tekbaş, Sinan Arga, Murat Aslan, Zeynel Abidin Arslan, Murat Bilgiç, Mehmet Yatar, Süleyman Karaboyun, Sultani Yıldız, Gökhan Söylemez, Ferhat Arslan: Balıkesir Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrenciler Sevgi Tekbaş, Sinan Arga, Murat Aslan, Zeynel Abidin Arslan, Murat Bilgiç, Mehmet Yatar, Süleyman Karaboyun, Sultani Yıldız,

Gökhan Söylemez ve Ferhat Arslan hakkında, Abdullah Öcalan’ın içinde bulunduğu koşullara dikkat çekmek amacıyla 9 Haziran günü yaptıkları basın açıklamasında, “Sayın Abdullah Öcalan” dedikleri için YÖK Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nin “İrk, din, dil, mezhep ayırımı yapmak” suçunu düzenleyen 9/D maddesi uyarınca birer dönem okuldan uzaklaştırılma cezası verildi. Öğrenciler, yürütmenin durdurulması ve kararın iptali için Bursa İdare Mahkemesi’ne başvurular.

Fikret Başkaya: Yazar Fikret Başkaya hakkında “Paradigmanın İflası-Resmi İdeolojinin Eleştirisine Giriş” adlı kitabı ve 1993 yılında yazdığı bir yazı nedeniyle iki dava açıldı.

“Paradigmanın İflası-Resmi İdeolojinin Eleştirisine Giriş” adlı kitabının 8. baskısı nedeniyle Başkaya ve yayıncı İsmet Erdoğan hakkında açılan dava, 3 Haziran günü Ankara DGM’de başladı. Duruşmayı, aralarında TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri ve Uluslararası Af Örgütü temsilcilerinin de bulunduğu çok sayıda kişi izledi. Fikret Başkaya savunmasında, kitabı nedeniyle yargılanmasının “yanlış” olduğunu söyledi ve “kitabı bir suç aleti, yazarını da terörist olarak değerlendirmenin mümkün olmayacağını” ifade etti. Başkaya, aynı kitap nedeniyle aynı gerekçeyle daha önce de yargılandığını ve cezaevinde yattığını, AIHM kararıyla Türkiye’nin tazminat ödediğini hatırlattı. Fikret Başkaya’nın avukatı Aydın Erdoğan da, “AIHM’in verdiği kararlar devletin bütün kurumları için bağlayıcıdır. Şimdi TMY’nin 8. maddesinin kaldırılması düşünülüyor. Bu değişiklik yapılmasa bile burada yargılanacak bir durum yoktur” dedi.

Davanın 26 Ağustos günü yapılan duruşmasında esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, TMY’nin “bölücülük propagandası” suçuna ilişkin 8. maddesinin “6. Uyum Paketi” olarak bilinen 4928 sayılı yasa ile yürürlükten kaldırıldığını anımsattı. Savcı, “fiilin suç olmaktan çıkması” nedeniyle beraat kararı verilmesini istedi. Başkaya ve Erdoğan hakkında beraat kararı veren DGM, kitap hakkındaki toplatma kararını da kaldırdı.

Aynı kitap nedeniyle Başkaya ve Doz Yayınevi’nin sahibi Selim Okçuoğlu İstanbul DGM’de yargılanmışlardı. 1993 yılı Ağustos ayında sonuçlanan davada Fikret Başkaya 20 ay hapis ve 42 milyon lira para cezasına, Selim Okçuoğlu da 5 ay hapis ve 41 milyon lira para cezasına mahkum edilmişti. Kararın Yargıtay’da onanmasının ardından 18 Mart 1994 tarihinde cezaevine giren Fikret Başkaya, 14 Haziran 1995 tarihinde serbest bırakılmıştı. Türkiye, AIHM’de açılan dava sonucunda Fikret Başkaya’ya 1999 yılında tazminat ödemişti.

Öte yandan AIHM kararları doğrultusunda yeniden yargılanmaya olanak tanıyan 2. Uyum Paketi'nin (4793 sayılı yasa) kabul edilmesinden sonra Başkaya ve Selim Okçuoğlu'nun avukatlarının başvurusu üzerine yapılan yeniden yargılama da 10 Ekim günü İstanbul DGM'de beraatla sonuçlandı.

Başkaya hakkındaki ikinci dava TCY'nin 159. maddesi uyarınca açıldı. Sivas katliamını konu alan makale 12 Temmuz 1993 tarihinde günlük bir gazetede yayınlandı. Makale dört yıl sonra da Başkaya'nın "Akıntıya Karşı Yazılar" adlı kitabında yer aldı. Söz konusu dava kitabın bu yıl yapılan üçüncü baskısı nedeniyle açıldı. Davanın ilk duruşması 10 Eylül günü Ankara 15. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapıldı. Başkaya ile birlikte Maki yayıncılık şirketi sorumluları Özden Bayram ve İsmet Erdoğan'ın da yargılandığı dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Alp Ayan, Ecevit Piroğlu, Mert Zengin, Gonca Çoban: 10 Şubat 2001 tarihinde F tipi cezaevlerine ilişkin olarak düzenlenen basın toplantısı nedeniyle TIHV İzmir Temsilciliği çalışanı Dr. Alp Ayan, İHD İzmir Şube Yönetim Kurulu üyesi Ecevit Piroğlu, Mert Zengin ve tutuklu yakını Gonca Çoban hakkında açılan davaya 24 Nisan günü devam edildi. İzmir 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Mahkeme Başkanı, daha önce İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın "TCY'nin 159. maddesinde yapılan değişikliklerle ceza üst sınırının 6 yıldan 3 yıla indirilmesi" nedeniyle asliye ceza mahkemesine gönderildiğini hatırlattı. Mahkeme Başkanı, "iddianamenin ağır ceza mahkemesinin görevli olduğu dönemde hazırlanmış olması" nedeniyle görevsizlik kararı verdi. Bu nedenle dosya "olumsuz görev uyuşmazlığı"nın çözümü için Yargıtay'a gönderildi.

Yargıtay'ın davanın aynı mahkemede görülmeye devam edilmesine karar vermesi üzerine davaya İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 10 Aralık günü devam edildi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Şefika Gürbüz, Mehmet Barut: Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der) tarafından hazırlanan "Zorunlu Göç Araştırma Raporu" nedeniyle Göç-Der Genel Başkanı Şefika Gürbüz ve raporu hazırlayan Mersin Üniversitesi Araştırma Görevlisi Sosyolog Mehmet Barut'un TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılanmalarına 2003 yılında İstanbul DGM'de devam edildi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Şefika Gürbüz, Pakize Eriş, Süleyman Yıldız, Burhan Subaşı, Semra Oğuz, Medine Mutlu, Ahmet Emektar, İhsan Akbaba, Süleyman Söğüt, Halim Gümüş: Göç-Der Başkanı Şefika Gürbüz ve dernek yöneticileri Pakize Eriş, Süleyman Yıldız, Burhan Subaşı, Semra Oğuz, Medine Mutlu, Ahmet Emektar,

İhsan Akbaba, Süleyman Söğüt ve Halim Gümüş hakkında "1999-2001 Zorunlu Göç Araştırma Raporu" nedeniyle TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 18 Temmuz günü başladı. Fatih 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifade veren Gürbüz, "Derneğimizin amacı Türkiye'de var olan zorunlu göçün nedenlerini, kişi, aile ve kamu üzerindeki etkilerini belirlemektir. Raporu hazırlayış nedenimiz devlet tarafından gerçekleştirilen zorunlu göçün ve uygulamaların yasadışı olduğunu ortaya çıkarmak, bu suçu işleyen kamu görevlileri hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılmasını sağlamaktır" dedi. Dava, yıl içinde sonuçlanmadı.

Sezgin Tanrıkulu, Eren Keskin, Pınar Selek: İHD Diyarbakır Şubesi tarafından 8 Aralık 2001 tarihinde düzenlenen "İnsan Hakları Sempozyumu"na katılan TIHV Diyarbakır Temsilcisi, Diyarbakır Baro Başkanı Avukat Sezgin Tanrıkulu, İHD İstanbul Şubesi eski Başkanı Eren Keskin ve sosyolog Pınar Selek hakkında "konuşmalarında güvenlik güçlerine hakaret ettikleri" iddiasıyla TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava 30 Ocak günü başladı. Diyarbakır 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifade veren Tanrıkulu, "Sempozyumda işkenceye değindim. Ancak konuşma metnimin tümü iddianameye yansıtılmamış. Eğer tümü dikkate alınmış olsaydı böyle bir dava açılmazdı. Davanın hazırlık aşamasında ifademe dahi başvurulmadı" dedi. Tanrıkulu, sempozyumda yaptığı konuşmanın metnini de mahkemeye sundu. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Alaattin Bilgiç: DEHAP Tarsus 2. Olağan Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle 28 Mart günü tutuklanan Tarsus İlçe Başkanı Alaattin Bilgiç hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava 4 Haziran günü Adana DGM'de başladı. Duruşmada, Bilgiç tahliye edildi. Davanın 7 Ekim günü görülen duruşmasında DGM Bilgiç'in TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılanması gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı verdi ve dosyayı Tarsus Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderdi. Asliye Ceza Mahkemesi'nin de görevsizlik kararı vermesi üzerine dosya Yargıtay'a gönderildi.

Bilgiç hakkındaki ikinci dava 7 Şubat günü Tarsus'ta yaptığı basın açıklaması nedeniyle açıldı. Adana DGM bu dava hakkında da 24 Eylül günü görevsizlik kararı verdi. Bilgiç'in avukatı Ali Dinsever'in verdiği bilgiye göre bu karar DGM Savcısı tarafından temyiz edildi. Yargıtay kararı yıl içinde açıklanmadı.

Eren Keskin: İHD Genel Başkan Yardımcısı, avukat Eren Keskin hakkında, 25 Kasım 2001 tarihinde düzenlenen "Kadına Yönelik Şiddet" konulu paneldeki konuşmasında "bölücülük propagandası yaptığı" iddiasıyla açılan dava, 25 Mart günü

sonuçlandı. İstanbul DGM, Keskin hakkında “suçun yasal unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Eren Keskin hakkında Almanya Alevi Kadınlar Birliği'nin 16 Mart 2002 tarihinde Almanya'nın Köln kentinde düzenlediği “Kadın Hakları” konulu konferanstaki konuşması nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava 11 Eylül günü İstanbul DGM'de beraatla sonuçlandı.⁸

Eren Keskin, Yeni Aydınlık dergisi Yazışları Müdürü Gültekin Kaya ve muhabir Uğur Yıldırım hakkında, Keskin'le yapılan bir röportaj nedeniyle açılan dava, 6 Haziran günü sonuçlandı. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Eren Keskin, Gültekin Kaya ve Uğur Yıldırım beraat etti. Dava, dergide 1 Temmuz 2001 tarihinde yayınlanan röportajda “orduya hakaret edildiği” iddiasıyla açılmıştı.

Akın Birdal: Uluslararası İnsan Hakları Dernekleri Federasyonu (FIDH) Başkan Yardımcısı Akın Birdal hakkında, 20 Ekim 2000 tarihinde Almanya'da katıldığı bir panelde “Ermenilere soykırım yapılmıştır. Türkiye, özür dilemelidir” dediği iddiasıyla açılan dava, 5 Mart günü sonuçlandı. Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Birdal hakkında “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat kararı verildi. Dava uzun süre Birdal'ın konuşmasına ilişkin haberi yazan Gözcü gazetesi muhabirinin kimliğinin belirlenebilmesi için ertelenmişti. Mahkeme daha sonra muhabirin aranmasından vazgeçmişti. Davada, Birdal'ın TCY'nin 159/1. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu.

Münir Ceylan: Petrol, Petro-Kimya ve Lastik Sanayii İşçileri Sendikası (Petrol-İş) Sendikası eski Genel Başkanı Münir Ceylan'ın AIHM'in verdiği kararın ardından yeniden yargılanmasına 12 Haziran günü İstanbul DGM'de başlandı. Ceylan, 1991 yılında Yeni Ülke gazetesinde yayınlanan “Yarın Çok Geç Olabilir” başlıklı yazısı nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca 20 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. 1994 yılı Ocak ayında kararın Yargıtay tarafından onanmasından sonra 1 Haziran 1994 tarihinde cezaevine girmiş, 29 Ocak 1995 tarihinde de serbest bırakılmıştı. Ceylan'ın başvurusu üzerine konuyu inceleyen AIHM, Türkiye'nin 70 bin Frank tazminat ödemesini kararlaştırmıştı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Cem Uzan: Genç Parti Genel Başkanı Cem Uzan hakkında 13 Haziran günü Bursa'da düzenlenen mitingde yaptığı konuşmada “Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret ettiği” gerekçesiyle Temmuz ayında dava açıldı. İddianamede, Uzan'ın Başbakan

Erdoğan'a yönelik “Bak kalles adam. Sen ne biçim Müslümansın be adam. Sen Allahsız olmuştun. Senin yaptığına eşkıyalık denir” sözleri nedeniyle TCY'nin 159. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, 8 Ekim günü Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada, TCY'nin 159. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle dosyanın Bursa Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verildi. Davada, Cem Uzan'la birlikte miting tertip komitesinde yer alan Genç Parti Bursa İl Örgütü'nün yedi yöneticisi de yargılanıyor. Yıl içinde sonuçlanmayan davanın son duruşması 17 Kasım günü Bursa 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görüldü.

Ferhat Tunç, Murat Batgi, Rojin Ölker, Gülistan Geçit, Talat Yasmin: Sanatçı Ferhat Tunç, 7 Temmuz günü Muğla'nın Milas ilçesinde DEHAP İlçe Örgütü tarafından düzenlenen konserden sonra gözaltına alındı. Tunç'un 20-23 Haziran günlerinde Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde düzenlenen 2. Doğubeyazıt Kültür Sanat ve Turizm Festivali'nde verdiği konser sırasında yaptığı konuşma nedeniyle gözaltına alındığı öğrenildi. Tunç 8 Temmuz günü Doğubeyazıt Sulh Ceza Mahkemesi'nin TMY'nin 8. maddesi uyarınca verdiği giyabi tutuklama kararının ardından tutuklandı. Ferhat Tunç, avukatları Hasip Kaplan ve Ercan Demir'in karara itirazları üzerine 16 Temmuz günü Muğla Cezaevi'nden tahliye oldu.

Ferhat Tunç ile birlikte aynı festivalde yer alan tiyatro oyuncusu Murat Batgi ve şarkıcı Rojin Ölker hakkında da “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla giyabi tutuklama kararı verildi. Avukat Ercan Demir, kararın “Batgi'nin izleyicilere ‘Hernepês’ türküsünü söylediği, Rojin'in de okuduğu bir parçada geçen ‘Kürdistan’ sözcüğü nedeniyle” verildiğini söyledi. Rojin ve Murat Batgi hakkındaki tutuklama kararı 7 Ağustos günü kaldırıldı. Avukat Hasip Kaplan, TCY'nin 169. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle başvurdukları İstanbul DGM'nin tutuklama kararını kaldırdığını söyledi.

Erzurum DGM Savcılığı daha sonra, Ferhat Tunç, Rojin ve Murat Batgi ile izleyiciler Gülistan Geçit, Talat Yasmin hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açtı. Dava, 12 Ağustos günü Erzurum DGM'de başladı. Avukatlar Ercan Demir ve Yusuf

⁸ Eren Keskin'in güvenlik güçlerinin karıştığı tecavüz olaylarına da değinen sözkonusu konuşması üzerine 2002 yılı Mart ve Nisan aylarında özellikle Doğan Grubu'na ait basın yayın organlarında karalama kampanyası başlatılmış, 18-20 Mart 2002 tarihleri arasında Radyo D'deki “Bab-ı ali Yokuşu” adlı programında, konuşmayla ilgili Hürriyet gazetesinde çıkan haberi yorumlayan Altaylı “Ben bu Eren Keskin'i ilk gördüğüm yerde cinsel tacizde bulunmazsam namerdim. Keskin bana niye cinsel tacizde bulunmuyorsunuz demek istiyor, manyak mıdır nedir?” demişti. Fatih Altaylı hakkında bu yorumu nedeniyle TCY'nin 480/1-4 maddesi ve Radyo Televizyon Kuruluşları Hakkındaki Yönetmelik'in 18-1 maddeleri uyarınca açılan “hakaret” davası yıl içinde devam etti.

Alataş savunmalarında, konserde tutanak tutan polislerin Tunç'un konuşmasını yanlış yazdıklarını belirterek polisler hakkında Doğubeyazıt Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulduklarını söylediler. Bu arada Tunç'un avukatlarından Hasan Geriş, duruşmadan önce "asker kaçağı olduğu" gerekçesiyle gözaltına alındı. Geriş, daha sonra serbest bırakıldı. Erzurum DGM 21 Ekim günü "suçun DGM kapsamına girmediği" gerekçesiyle 21 Ekim günü görevsizlik kararı verdi. Dosya Doğubeyazıt Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

Murat Batgi, 14 Ağustos günü pasaport almak için gittiği İstanbul Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alındı. "Hakkında gıyabi tutuklama kararı bulunduğu" gerekçesiyle gözaltına alınan Batgi, 15 Ağustos günü İstanbul DGM Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

Murat Batgi, 7 Eylül günü 1. Kızıltepe Kültür ve Sanat Festivali için gittiği Kızıltepe'de (Mardin) gözaltına alındı. Kızıltepe Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen Batgi'nin daha önce hakkında çıkarılan ve ifade vermesine rağmen iptal edilmeyen gıyabi tutuklama kararı nedeniyle gözaltına alındığı öğrenildi. Batgi, aranmadığına ilişkin belgelerin Emniyet Müdürlüğü'ne ulaşmasının ardından serbest bırakıldı.

Ferhat Tunç'un, 4 Eylül günü Hakkari'de kaldığı otel polis tarafından basıldı. Tunç, ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı. Tunç, 3 Eylül günü Hakkari'de verdiği konserdeki sözleri nedeniyle Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'nın hakkında TCY'nin 312. maddesi kapsamında soruşturma açtığını kaydetti.

Mahmut Bayhan: Diyarbakır Tutuklu ve Hükümlü Aileler Derneği (TUHAD-DER) eski Başkanı Mahmut Bayhan hakkında 4 Mayıs günü yapılan DEHAP İl Kongresi'ndeki konuşmasında "Sayın Öcalan" dediği için TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava Diyarbakır 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 2 Aralık günü başladı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Mahmut Bayhan hakkında, konuşması nedeniyle ilk soruşturma TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılmış, ancak 169. maddede yapılan değişiklik dikkate alınarak 9 Eylül günü takipsizlik kararı verilmişti. Ancak Diyarbakır DGM Savcılığı, kararlar beraber Bayhan hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca suç duyurusunda bulunmuştu.

Cahit Polat: "Devlet içindeki gizli örgütlenmeler" hakkında çok sayıda suç duyurusunda bulunan Cahit Polat hakkında, Ankara Valisi Yahya Gür'e çektiği faks nedeniyle dava açıldı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, faksta geçen "Cumhurbaşkanından torpilli valimiz, yemeyi, içmeyi ve gezmeyi çok sevdiği iddia edilen çok asil

valimiz" ifadelerinin hakaret içerdiği ileri sürüldü. TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava 16 Eylül günü başladı.

Osman Baydemir: İHD eski Genel Başkan Yardımcısı Osman Baydemir hakkında, bir basın açıklaması nedeniyle TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava 5 Ağustos günü Diyarbakır DGM'de beraatla sonuçlandı. Baydemir hakkında yine TMY'nin 8. maddesi uyarınca açılan bir başka dava da 7 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Baydemir hakkında çeşitli tarihlerde yaptığı konuşmalar ile ilgili olarak TCY'nin 312. maddesi uyarınca Diyarbakır DGM'de açılan üç dava ve TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan da dava sürüyor. Osman Baydemir hakkında son 4 yıl içinde 64'ü takipsizlikle sonuçlanan toplam 129 soruşturma açıldığı bildirildi.

Aşkın Ayrancıoğlu, Seyit Saatçi: 2001 yılı Haziran ayında Sinop'un Boyabat ilçesinde açtıkları karikatür sergisi nedeniyle Aşkın Ayrancıoğlu ve Seyit Saatçi hakkında açılan dava 3 Mart günü Boyabat Asliye Ceza Mahkemesi'nde yeniden başladı. Dava bilirkişi raporunun beklenmesi nedeniyle yıl içinde sonuçlanmadı.

Ayrancıoğlu ve Saatçi hakkında "emniyet görevlilerine hakaret ettikleri" iddiasıyla açılan dava, 2002 yılı Şubat ayında Boyabat Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlamıştı. Mahkeme, TCY'nin 159. maddesinde yapılan değişiklik ile üst ceza sınırının 6 yıldan 3 yıla düşmesi nedeniyle yargılamanın asliye ceza mahkemesinde sürmesi gerektiği görüşüyle görevsizlik kararı vermişti. Boyabat Asliye Ceza Mahkemesi'nin de 26 Eylül 2002 tarihinde yapılan duruşmada görevsizlik kararı vermesi üzerine konu Yargıtay tarafından incelenmişti. Yargıtay'ın kararı üzerine, davanın asliye ceza mahkemesinde görülmesine başlandı.

Nazım Çiftçi: Göç-Der'in 27 Ekim günü yapılan 2. Olağan Kongresi'ndeki konuşması nedeniyle Hakkari Şube Başkanı Nazım Çiftçi hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı. Çiftçi'nin avukatı Mikail Demiroğlu'nun verdiği bilgiye göre dava Van DGM'de 2004 yılında başlayacak.

Fettah Karaoğlu, M. Pirzan Aka, M. Mirze Şen, Coşkun Güneş, Ayhan Saydam, Saffet Culum, Bahar Demir: Özgür Toplum Partisi Ağrı İl Örgütü yöneticileri hakkında, "7 Kasım günü yapılan kongrede Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Yurtta Sulh Cihanda Sulh' sözünün Kürtçesinin yazıldığı bir pankartın asılması ve İl Başkanı'nın salona Kürtçe merhaba demesi" gerekçesiyle açılan davaya 12 Aralık ve 28 Aralık günlerinde devam edildi. Bir sonraki duruşma 28 Ocak 2004 tarihinde Ağrı Asliye Ceza

Mahkemesi'nde yapılacak. Davada, ÖTP İl Başkanı Fettah Karaoğlu ile örgüt yöneticileri M. Pirzan Aka, M. Mirze Şen, Coşkun Güneş, Ayhan Saydam, Saffet Culum ve Bahar Demir'in Siyasi Partiler Yasası ve TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Cafer Demir: İHD Elazığ Şube Başkanı Cafer Demir hakkında, 26 Mayıs günü Muş'ta düzenlenen "Türkiye'de İnsan Hakları" konulu panelde yaptığı konuşma nedeniyle açılan dava 8 Aralık günü Muş 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başladı. Davada, Demir'in "Devletin manevi şahsiyetine hakaret ettiği" iddiasıyla TCY'nin 159. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Van 100. Yıl Üniversitesi öğrencileri: Van 100. Yıl Üniversitesi'nde 6 Haziran günü genel af çıkarılması talebiyle oturma eylemi yapan 34 öğrenci hakkında, TCY'nin 312/2. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava 23 Aralık günü Van 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Yargılanan öğrencilerin adları şöyle: İsmail Bağışkondur, Habip Yıldıztan, Zeyni Keleş, Hazma Kılınc, Nevzat Engin, Remziye Akkaya, Edip Meriç, Faik Tanrıverdi, Erdinç Özer, Mehmet Hüsni Akyurt, Şeref Kaydı, Suut Akdağ, Ali Ermiş Buğur, Sedat Ecer, Erol Berge, İsmail Ekinci, Saliha Ataman, Abdullah Bor, Yusuf Tan, Hakan Ekdi, Kezban Önal, Mehmet Hanifi Saçık, Mahsum Tavla, Yusuf Erkol, Faruk Tatlı, Serdar Özmeşe, Ali Karakoç, Darap Eren, Melike Çelik, Cemal Dülger, Ferman Aslan, Ferdi Yıldız, Şerif Malgir ve Veysi Soysal.

İrfan Dündar, Aysel Tuğluk, Mahmut Şakar, Hatice Korkut, Mehmet Erbil, Asya Ülker: PKK/KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın avukatları İrfan Dündar, Aysel Tuğluk, Mahmut Şakar, Hatice Korkut, Mehmet Erbil ve Asya Ülker hakkında 27 Mart günü yaptıkları basın açıklaması nedeniyle TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM Savcılığı'nın 31 Aralık günü açtığı davada, avukatların Öcalan'la yaptıkları görüşmeleri basına yansıtarak "terör örgütü ile sözde başkanı arasında irtibat ve iletişimi devam ettirdikleri" iddia edildi.

Avukatlar İrfan Dündar ve Aysel Tuğluk hakkında ayrıca, 1 Temmuz günü yapılan basın açıklaması nedeniyle TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca bir dava daha açıldı.

Bülent Kaya, Emirali Şimşek, Selahattin Demirtaş: BES Genel Başkanı Bülent Kaya, İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş ve Eğitim-Sen Genel Sekreteri Emirali Şimşek hakkında Diyarbakır'da 21 Haziran günü düzenlenen Emek ve Demokrasi Mitingi'nde yaptıkları konuşmalar nedeniyle Ağustos ayında soruşturma açıldı. Soruşturma sonucunda

TCY'nin 312. maddesi uyarınca Diyarbakır DGM'de açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Bülent Kaya hakkında ayrıca 7 Eylül günü Van'da düzenlenen Barış Mitingi'nde yaptığı konuşma nedeniyle TMY'nin 7/2. maddesi uyarınca Van DGM Savcılığı tarafından soruşturma açıldı. Soruşturma yıl içinde sonuçlanmadı.

Mehmet Sami Hülagü: AKP İzmir İl Örgütü önünde 8 Haziran günü yapılan basın açıklamasında Abdullah Öcalan'dan "Sayın Öcalan" diye bahseden DEHAP Gençlik Kolları üyesi Mehmet Sami Hülagü, 19 Haziran günü İzmir DGM tarafından TCY'nin 169. maddesi uyarınca tutuklandı. Hülagü iki ay cezaevinde kaldıktan sonra serbest bırakıldı.

Ahmet Telli, Abdullah Varlı, Ayşen Keysan, Seyhan Erkek: Ege Üniversitesi'nde 15 Ekim 2002 tarihinde düzenlenen bir etkinlik nedeniyle, öğrenciler Ayşen Keysan ve Seyhan Erkek ile şair Ahmet Telli ve yazar Abdullah Varlı hakkında, "seçim zamanında kamu binasında propaganda yaptıkları" gerekçesiyle Haziran ayında dava açıldı. İzmir Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Arif Şirin, İsmail Türüt, Nursel Tozkoparan: İstanbul Eyüp Cumhuriyet Savcılığı, Kanal 7 televizyonunda yayınlanan bir programa katılan halk ozanı Arif Şirin'in söylediği bir şarkıda "12 Eylül darbesinin lideri Kenan Evren'e hakaret edildiği" iddiasıyla, Şirin, programın sunucusu İsmail Türüt ve yönetmen Nursel Tozkoparan hakkında Ağustos ayında dava açtı. Eyüp 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davada sanıkların TCY'nin 159. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

Burhan Kum: Ressam Burhan Kum hakkında, "eserleriyle Manavgat'ın imajını zedelediği, halkın ar ve haya duygularını rencide ettiği" iddiasıyla dava açıldı. 8 Nisan günü başlayan dava Manavgat Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

Bülent Ulusoy: Ankara Mesa Kuru sitesindeki işyerinin camına Neyzen Tevfik'in bir şiirini asan Bülent Ulusoy hakkında "Atatürk'e hakaret ettiği" iddiasıyla Mayıs ayında dava açıldı. 6 Kasım 2002 tarihinde işyerine gelen bir müşterinin ihbarı üzerine gözaltına alınan Bülent Ulusoy'un ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldığı öğrenildi. Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın 5816 Sayılı Atatürk'ü Koruma Yasası uyarınca açtığı dava Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülüyor.

Filiz Kalaycı: Avukat Filiz Kalaycı hakkında, "F tipi cezaevlerine ilişkin hazırlanan '3 Kapı 3 Kilit' projesinde devlete hakaret edildiği" iddiasıyla açılan dava 20 Mayıs günü sonuçlandı. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada esas hakkındaki

görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı Ali Çelik, TCY'nin 159. maddesinin “düşünce özgürlüğü önünde engel oluşturduğunu” belirterek söz konusu projenin 159. maddede belirtilen suçun kapsamına girmediğini kaydetti. Mahkeme de Avukat Filiz Kalaycı hakkında beraat kararı verdi. Davada, Filiz Kalaycı'nın TCY'nin 159 ve “görevi kötüye kullanma” suçuna ilişkin 240. maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

B.A.: 15 Kasım 2002 tarihinde Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde bulunan Kazancı İlköğretim Okulu'nda yapılan sabah töreni sırasında “Ne mutlu Kürdüm diyene” dediği iddia edilen B.A. (14) hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı. Avukat Muharrem Erbey, B.A.'yı döven Müdür Cemil Özer, öğretmenler Ayşe İsteyılmaz ve Feyzi Yurtoğlu hakkında Bismil Kaymakamlığı'nın “yeterli delil olmadığı” gerekçesiyle soruşturma izni vermediğini, kendilerinin Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurduklarını söyledi.

B.A.'nın yargılanmasına 4 Mart günü Diyarbakır DGM'de başlandı. Duruşmaya katılmayan B.A., salonun dışında bekledi. B.A. gazetecilere yaptığı açıklamada, “Son bölümde ‘Türk'üm’ dedim ama öğretmen ‘Kürt'üm’ anladı ve müdürün odasına götürüp babamı çağırdı. Müdür, ‘Okulda bölücü çete faaliyeti yürütüyorsunuz. Sizi perişan ederim’ diyerek elinde bulunan su borusunu gösterip ‘Bu boruyu sana sokarım’ dedi. Dört gün sonra beni jandarmaya teslim ettiler” dedi. Dava, 27 Mayıs günü beraatla sonuçlandı.

Kazım Öz: “Ax (Toprak)” adlı kısa filmin yönetmeni Kazım Öz hakkında “halkı düşmanlığa kışkırttığı” iddiasıyla açılan dava, 16 Eylül günü sonuçlandı. İstanbul DGM, “filmde suç unsuru bulunmadığı” gerekçesiyle Öz'ün beraatına karar verdi. Söz konusu film 1999 yılında Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü tarafından “suça teşvik unsuru taşıdığı ve dış politikaya aykırı olduğu” gerekçesiyle yasaklanmıştı.

Handan İpekçi: Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı tarafından “Büyük Adam Küçük Aşk” filminin yönetmeni Handan İpekçi hakkında “filmde güvenlik güçlerine hakaret edildiği” iddiasıyla açılan ve 17 Nisan günü Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava 10 Eylül günü beraatla sonuçlandı. Kültür Bakanlığı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Denetleme Kurulu, 2002 yılı Mart ayında filmin gösterim iznini iptal etmişti. Danıştay ise aynı yıl Haziran ayında yürütmeyi durdurma kararı vermişti.

Ayten Kıran, Züleyha Çınarlı: İHD Van Şube Sekreteri Züleyha Çınarlı ve Tutuklu Yakınları Yardımlaşma Derneği Van Şube Başkanı Ayten Kıran, “Van Kadın Platformu tarafından 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle yapılan basın

açıklamasında ‘tecrit’ ifadesine yer verildiği” için 2 Mayıs günü gözaltına alındı. Van DGM tarafından tutuksuz yargılanmak üzere aynı gün serbest bırakılan Çınarlı ve Kıran hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava Temmuz ayında beraatla sonuçlandı.

Hıdır Akkaya: BES Mersin Şubesi tarafından “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” nedeniyle 9 Mart günü düzenlenen şenlikte şiir okuyan Hıdır Akkaya adlı öğrenci hakkında açılan dava 30 Nisan günü beraatla sonuçlandı. Akkaya, şirde geçen “Selam olsun Kürt halkının isyan ateşine” cümlesi nedeniyle Adana DGM'de TCY'nin 169. maddesi uyarınca yargılanıyordu.

Hasan Basri Aydın: İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği 40 ay hapis cezası nedeniyle cezaevinde bulunan öğretmen Hasan Basri Aydın'ın (70) cezası Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından affedildi. Af kararı 2 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayınlandı. Hakkında “Cumhurbaşkanı'na, Meclis'e ve hükümete hakaret” iddiasıyla açılan dört ayrı dava birleştirilerek görülen Aydın, 15 Mart 2002 tarihinde 40 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Kalp damarlarında tıkanma, sağ bacağına da felç olan Hasan Basri Aydın, kararın Yargıtay tarafından onanmasından sonra 12 Kasım 2002 tarihinde tutuklanmıştı. (*Bkz. Cezaevleri ve İnsan Hakları*)

Saime Sürme, Ayten Kıran: Tutuklu Yakınları ve Aileleriyle Dayanışma Derneği (TUYAD-DER) Van Şubesi'nin Mayıs ayında düzenlenen kongresindeki konuşmaları nedeniyle DEHAP Van Merkez İlçe Başkanı Saime Sürme ve TUYAD-DER Van eski Şube Başkanı Ayten Kıran hakkında açılan dava, 30 Eylül günü sonuçlandı. Van DGM, TCY'nin “yasadışı örgüte yardım” suçuna ilişkin 169. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle beraat kararı verdi.

Bedia Akkaya: Medya TV'de KADEK lideri Abdullah Öcalan ile ilgili açıklamalarda bulunduğu gerekçesiyle tutuklanan DEHAP Bulanık (Muş) Kadın Kolları Başkanı Bedia Akkaya hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava Van DGM'de 12 Mayıs günü başladı. Duruşmada söz alan Akkaya konuşmasının içeriğinde örgütü destekleyen ya da öven sözlerin yer almadığını belirterek tahliyesini istedi. Avukat Murat Timur da, müvekkilinin yaptığı açıklamanın düşünce kapsamına girdiğini belirterek, ‘örgüte yardım yataklıkla yargılanmasının’ yasal bir hata olduğunu söyledi. Dava 25 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Bilgesu Erenus: Yazar Bilgesu Erenus hakkında Yaşadığımız Vatan dergisinde yayımlanan “Hasretle Yüksel'in Avlusunda” başlıklı yazısı nedeniyle açılan dava, 21 Mayıs günü İstanbul DGM'de yapılan ilk duruşmada beraatla sonuçlandı. İstanbul

Küçükarmutlu'da ölüm orucunu sürdürürken 31 Ağustos 2001 tarihinde ölen Hülya Şimşek'i anlatan yazı nedeniyle açılan davada Bilgesu Erenus'un TMY'nin 7. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Hülya Akpınar, Sevil Kuzucu, Savaş Kekeç, Barış Kubilay, İ. Halil Koyuncu, Ahmet Laftan, Erdal Karabatak: Eğitim-Sen üyesi öğretmen Hülya Akpınar, Kilis'in Elbeyli ilçesinde kaymakamlık tarafından düzenlenen "Asılsız Ermeni Soykırım İddiası" konulu konferansta konuşmacı Kilis Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kabacık'a sorduğu soru nedeniyle 2 Haziran günü tutuklandı. Akpınar ertesi gün kefaletle serbest bırakıldı. Hülya Akpınar ve tartışmaya katılan altı öğretmen hakkında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın 30. maddesi uyarınca üç yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı.

1 Temmuz günü Kilis Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, 3 Aralık günü beraatla sonuçlandı.

Bu arada 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın "hakkında cezai işlem yapılan memurlara" 140. maddesi uyarınca Haziran ayında görevden alınan Hülya Akpınar, Temmuz ayı başında görevine iade edildi. Kilis Valisi Tevfik Başakar, Akpınar'ın daha fazla mağdur edilmemesi için görevine iade edilmesini kararlaştırdıklarını söyledi.

Hülya Avsar, Karin Kazaryan, Ali Bitiş, Fazıl Altuntaş, Mine Öztürk: Sanatçı Hülya Avsar, Sony Müzik yöneticisi Karin Kazaryan, Med Yapım TV ve Filmcilik Şirketi temsilcisi Mine Öztürk, İstanbul Tahtakale'de esnafılık yapan Ali Bitiş ve Fazıl Altuntaş hakkında "Bayrak Kanunu'na muhalefet ettikleri" iddiasıyla açılan dava Aralık ayı başında İstanbul 4. Sulh Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Dava, Hülya Avsar'ın televizyonda yayınlanan şov programında üzerinde Türk bayrağı bulunan balonu tekmelemesi üzerine açılmıştı.

Cihan Deniz Zarakolu: 27 Ocak 2002 tarihinde ölen Belge Yayıncılık sorumlusu Ayşe Nur Zarakolu'nun oğlu Cihan Deniz Zarakolu hakkında, annesinin cenaze törenindeki konuşması nedeniyle açılan dava, 20 Ağustos günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Zarakolu'nun beraatına karar verdi. Davada, Zarakolu'nun TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Siirt Belediyesi Halk Tiyatrosu Oyuncuları: Dario Fo'nun "Ödenmeyecek Ödemiyoruz" adlı oyununu sahneye Siirt Belediyesi Halk Tiyatrosu'nun 14 oyuncusu hakkında "orduya ve polise hakaret ettikleri" iddiasıyla açılan dava, Mayıs ayında Siirt Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Davada, Mizgin Karadağ, Gülnur Kaya, Bedri

Erdemci, Ayfer Sevimli, Serpil Ercan, Ercin Berrak, Alper Göyer, Sabahattin Kaya, Zülfü Kaya, Şoreş Yetiş, Lokman Hekimoğlu, Abbas Dayan, Veysel Akcan ve Ekrem Oktay adlı oyuncular yargılanıyordu.

Ragıp Zarakolu: Hannover Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Gazi Çağlar'ın "12 Eylül Rejimi Yargılamıyor" kitabını Türkçe'ye çeviren gazeteci Ragıp Zarakolu hakkında açılan dava, 3 Aralık günü sonuçlandı. İstanbul DGM'de yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, beraat kararı verilmesini istedi. DGM de, Zarakolu hakkında beraat kararı verdi. Davada, Zarakolu'nun TCY'nin 312. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu.

Abdülgani Alkan: DEHAP Diyarbakır İl Başkan Yardımcısı Abdülgani Alkan hakkında, 10 Şubat günü Medya TV'de yayınlanan bir programda yaptığı konuşmada "KADEK Genel Başkanı" ifadesini kullandığı için Diyarbakır DGM Savcılığı tarafından açılan soruşturma Nisan ayı başlarında takipsizlikle sonuçlandı.

Tiyatro Oyunevi Oyuncuları: Hakkari'de düzenlenen "Doğuya Sanat Köprüleri Festivali" kapsamında yer alan "Gavara" adlı oyunda dekor olarak kullanılan "sinekliğin renkleri" nedeniyle Tiyatro Oyunevi Oyuncuları hakkında soruşturma açıldı. Oyuncular 18 Haziran günü Hakkari Cumhuriyet Savcılığı'nda ifade verdi. Oyunun yönetmeni Mahir Günşiray, şunları söyledi:

"İfadelerimizle birlikte sineklik de DGM'ye sevk edildi. Benimle birlikte dekoru asan kişilerin ifadesi alındı. Tiyatro Oyunevi'ndeki herkes 'Hepimiz astık' deyince, savcı 'O kadar kişi asmış olmayın, birkaç kişi asmış olun' dedi. Onun için Güven İnce ve Ece Eroğlu bana yardım etmiş oldular. Sineklik savcının masasında duruyordu. Kendisi de tutanakta şu kadar eninde, bu kadar boyunda, yeşil, bordo, kırmızı, turuncu, sarı renklerin düzensiz sıralanmasından oluşan dekor amaçlı sineklik, ifadesini kullandı."

Hakkari Valisi Kazım Özsoy ise oyunu yasakladıklarını belirterek "Savcılıktan aldığım bilgiye göre, sarı, kırmızı, yeşil renklerde bir bayrak asıldığı ihbarı yapılmış. Adli merciler de inceleyerek o bayrakları toplamışlar. Yani oyuncularla ilgili bir şey yok. Oyunu yasaklamadık." Soruşturmanın Ağustos ayında takipsizlikle sonuçlandığı bildirildi.

Osman Akkoyun, Nejat Konuş: DEHAP Parti Meclisi üyesi Osman Akkoyun ve DEHAP Kızıltepe (Mardin) eski yöneticilerinden Nejat Konuş hakkında 17 Şubat günü Medya TV'de yaptıkları konuşmada PKK/KADEK lideri Abdullah Öcalan hakkında "Sayın" ifadesini kullandıkları gerekçesi ile soruşturma açıldı. Kızıltepe Cumhuriyet Savcılığı

tarafından başlatılan soruşturma kapsamında Mayıs ayı başlarında Akkoyun ve Konuş'un ifadeleri alındı. Soruşturma, Temmuz ayında takipsizlikle sonuçlandı.

Tuncer Bakırhan, Ahmet Turan Demir, Haluk Levent, Göktuğ Şenkal, Demir Karacehennem, Musa Eroğlu: Almanya'da düzenlenen "Kürt Festivali" nedeniyle Ankara DGM Savcılığı'nın açtığı soruşturma çerçevesinde, DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan, Özgür Toplum Partisi Genel Başkanı Ahmet Turan Demir, müzik sanatçısı Haluk Levent, gitaristler Göktuğ Şenkal ve Demir Karacehennem 22 Eylül günü gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar ifadeleri alındıktan sonra 23 Eylül günü serbest bırakıldı. Festivale katılan Türk halk müziği sanatçısı Musa Eroğlu da 24 Eylül günü Ankara DGM Savcılığı'nda ifade verdi.

N.Ç.: Mardin'de kendisine tecavüz edenlerin serbest bırakılmasının ardından Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e bir mektup yazan N.Ç. (13) hakkında TCY'nin 159. maddesi uyarınca soruşturma açıldı. N.Ç.'nin soruşturma kapsamında bulunduğu çocukevinden polislerce savcılığa götürüldüğü ve 19 Kasım günü ifade verdiği bildirildi.

Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde süren davada, N.Ç.'ye tecavüz eden tutuklu tüm sanıklar Mayıs ayında yapılan duruşmada tahliye edilmişlerdi. N.Ç. de devlet tarafından koruma altına alınıp çocukevine yerleştirilmişti.

Sacit Kayasu: Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, eski Adana Cumhuriyet Savcısı Sacit Kayasu'nun avukatlık görevini yapamayacağına karar verdi. Yüksek Kurul tarafından Nisan ayında zorunlu olarak emekli edilen Kayasu, Kurul'un 27 Mayıs günü aldığı kararla ilgili olarak AIHM'e başvuracağını bildirdi. Kayasu, 27 Mart 2000 tarihinde, Kenan Evren hakkında 'Darbe yaparak anayasal düzeni bozduğu' gerekçesiyle dava açmış, bunun üzerine "görevini kötüye kullandığı" iddiasıyla yargılanmış ve 2001 yılı Nisan ayında 1 yıl hapis, üç ay memuriyetten men cezasına mahkum edilmişti. Hapis cezası para cezasına çevrilmiş ve Yargıtay tarafından men cezası ile birlikte ertelenmişti. Kayasu hakkında orduya hakaret ettiği iddiasıyla açılan dava ise iki kez beraatla sonuçlanmış ancak karar iki kez Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından bozulmuştu.

Düşünceye Özgürlük Kampanyası

"Düşünceye Özgürlük-2000"

"Düşünceye Özgürlük Kampanyası" çerçevesinde yayımlanan "Düşünceye Özgürlük 2000" kitabını yayıncı olarak imzalayan 15 kişinin "bölücülük propagandası yaptıkları" ve "halkı düşmanlığa kışkırttıkları" iddiasıyla İstanbul DGM'de yeniden yargılandıkları dava 29 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

İstanbul DGM'de 13 Şubat 2001 tarihinde sonuçlanan davada Vahdettin Karabay (DİSK Genel Başkanı), Salim Uslu, Siyami Erdem (KESK eski Genel Başkanı), Hüsnü Öndül (İHD Genel Başkanı), Yavuz Önen (TIHV Başkanı), Cengiz Bektaş (TYS Başkanı), Yılmaz Ensaroğlu (Mazlum-Der Genel Başkanı), Atilla Maraş, Zuhâl Olcay, Lale Mansur, Şanar Yurdatapan, Ali Nesin, Erdal Öz, Ömer Madra, Etyen Mahçupyan, Sadık Taşdoğan hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verilmişti. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise 2001 yılı Haziran ayında 15 sanık hakkındaki kararı "yasanın suç saydığı yayımı dağıtmak suçundan yargılanmaları gerektiği" görüşüyle bozmuş, Sadık Taşdoğan hakkındaki beraat kararını ise onamıştı.

"Düşünceye Özgürlük Herkes İçin"

Necmettin Erbakan, Hasan Celal Güzel, Akın Birdal, Murat Bozlak ve Eşber Yağmurdereli'nin daha önce yargılanmış yazılarından oluşan "Düşünceye Özgürlük-Herkes İçin" adlı kitaba yayıncı olarak imza atan 65 kişi hakkında "bölücülük propagandası yaptıkları" ve "halkı düşmanlığa kışkırttıkları" iddialarıyla İstanbul DGM'de açılan dava 29 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Beraat eden aydın ve sanatçılar şunlar: Şanar Yurdatapan, Mustafa Kahveci, Hasan Basri Çıplak, Ziver Özdemir, Yaşar Buhan, Mustafa Altunel, Murat Kaya, İsrail Kahraman, Yılmaz Tunç, Abdullah Kaya, Dursun Güleç, Zuhâl Olcay, Sabiha Ünlü, Ahmet Şişman, Mustafa İslamoğlu, İhsan Çelik, Oktay Saral, Lale Mansur, Emine Şenlikoğlu, Adalet Ağaoglu, Canan Ceylan, Ulvi Alacakaptan, Yalçın Balaban, Erdoğan Turan, Abdurrahman Dilipak, Mustafa Yavuz, Aydın Polat, Atilla Dede, Ahmet Han Yılmaz, Hüsnü Öndül, Halil Ürün, Cengiz Tayfur, Rüstem Altunbaş, Şaban Sarı, Orhan Şahin, Bekir Gürsoy, İlhan Durmuş, Mehmet Sami Büyükyılmaz, Hatice Kübra Kalıpçı, Hayrullah Küçükdağ, Süleyman Kurnaz, Necip Bilek, Bekir Özer, Gürsoy Bilgin, Mustafa Acar, Veli Tolu, Hasibe Özlem Demirel Çepni, Kazım Batmaz, Ahmet Sorgun, Ahmet Yaradanakul, Bahattin Yıldırım, Hasan Terzi, Suat Altınsoy, Ahmet Güney, Yusuf Karataş, Ali Aşlık, Halil Güven, Hasan Ünal, Ertan Kara, Hasan Burgan, Mehmet Çelik, Muzaffer Cengiz, Mustafa Akkaş, Rifat Çiftçi, Ali Gök.

"Düşünceye Özgürlük-2001"

"Düşünceye Özgürlük-2001" kitabına yayıncı olarak imza atan 11 kişiden Yılmaz Çamlıbel ve Şanar Yurdatapan hakkında TCY'nin 312., 169., ve 162. maddeleri ile TMY'nin 8/1. maddesi uyarınca açılan davaya 22 Ocak günü devam edildi. Duruşmada söz alan Yurdatapan, kitapta yayıncı olarak 11 kişinin

adının geçmesine rağmen sadece yazıları derleyen ve dağıtımını yapan iki kişiye dava açılmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek diğer yayıncılar hakkında da dava açılması gerektiğini vurguladı. Dava 24 Aralık günü Şanar Yurdatapan hakkında beraat kararıyla sonuçlandı. Yılmaz Çamlıbel'in dosyasının ayrılmasına karar verildi.

DGM Savcılığı, diğer yayıncılar Abdurrahman Dilipak, Emine Şenlikoğlu, Eren Keskin, Fehmi Kuru, Fikret Başkaya, Mehmet Kutlular, Nevin Berktaş, Noam Chomsky ve Mehmet Bekaroğlu hakkında takipsizlik kararı vermişti. Kitapta, Abdurrahman Dilipak, Celal Başlangıç, Emine Şenlikoğlu, Eren Keskin, Fehmi Kuru, Fikret Başkaya, Mehmet Kutlular, Nevin Berktaş (13 yıldır cezaevinde bulunan Berktaş "Hücrem" adlı kitabı nedeniyle TCY'nin 169. maddesi uyarınca ceza aldı), Noam Chomsky ve Yılmaz Çamlıbel'in yazı ve konuşmaları ile Serhat Azizoglu, Mürsel Sargut, Özcan Özsoy, Abdülkadir Tunç, Nurcan Akyol, Mehmet Söğüt, Abdülcelil Kaya, M. Halit Çölgeçen, Haşim Gülen, Kenan Tilki, Ercan Yılmaz, Hüseyin Gökot, Handan Arslan ve İsmail Meriç'in "Kürtçe eğitim" için verdikleri dilekçeler yer alıyor.

"Düşünceye Özgürlük 2002"

22 Ocak günü "Düşünceye Özgürlük-2001" kitabı nedeniyle açılan davanın duruşmasından sonra DGM bahçesinde "Düşünceye Özgürlük 2002" kitabının tanıtımı yapıldı. Çeşitli yazar, aydın ve sanatçılar hakkında açılan 21 davanın iddianamelerinden alıntılarının yer aldığı kitapta yayıncı olarak Abdullah Keskin, Abdurrahman Dilipak, Adnan Keskin, Ahmet Önal, Ahu Zeynep Görgün, Ayşenur Zarakolu (27 Ocak 2002 tarihinde öldü), Doğan Özgüden, Emin Karaca, Emine Duman, Filiz Bingölçe, Hasan Saltuk, Kiraz Biçici, Mehmet Barut, Mehmet Bekaroğlu, Mehmet Emin Sert, Mehmet Metiner, Mehmet Şevket Eygi, Muharrem Cengiz, Seyfullah Karakurt, Şanar Yurdatapan, Şefika Gürbüz, Şehmus Gülen, Tomris Özden, Yüksel Mansur Kılınç'ın imzaları yer aldı.

"Düşünceye Özgürlük-2002" kitabıyla ilgili olarak İstanbul DGM savcısı tarafından başlatılan soruşturma 3 Şubat günü takipsizlikle sonuçlandı.

Yargılanan Gazeteciler

Ahmet Kaya-Emekçiler

2001 yılında kapatılan Emekçiler dergisi Yazışlıları Müdürü Ahmet Kaya, 20 Ocak günü kesinleşmiş beş yıllık hapis cezasını çekmek üzere Bayrampaşa Cezaevi'ne girdi. Kaya dergide yayınlanan bazı yazılar nedeniyle TCY'nin 312 ve TMY'nin 8. maddeleri uyarınca yargılandığı dört ayrı dava sonucunda toplam beş yıl hapis cezasına mahkum edilmişti.

Kaya'nın avukatı Murat Altındere, 312. maddedeki

değişiklikler üzerine yeniden yargılama için 2002 yılında yaptıkları başvurunun "kamu düzenini açıkça tehdit eder durum olduğu" gerekçesiyle reddedildiğini bildirdi. Altındere ayrıca, Ahmet Kaya'nın TCY'nin 312. maddesi uyarınca verilmiş ve Yargıtay'da halen görüşülmekte olan 1 yıl 8 aylık hapis cezası daha olduğunu bildirdi. Kaya Nisan ayı ortalarında Tekirdağ Saray Cezaevi'ne nakledildi.

M. Nuri Karakoyun, Tahsin Uyan-Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesi sahibi M. Nuri Karakoyun ve Yazışlıları Müdürü Tahsin Uyan hakkında gazetenin 12-18 Eylül 2002 tarihli sayısında yer alan bir yazı nedeniyle 2002 yılı Ekim ayında TMY'nin 6/2-son maddesi uyarınca açılan dava İstanbul DGM'de devam etti. Yıl içinde sonuçlanmayan davanın bir sonraki duruşması 26 Nisan 2004 tarihinde yapılacaktır.

M. Nuri Karakoyun, Salih Turan-Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesi sahibi M. Nuri Karakoyun ve Yazışlıları Müdürü Salih Turan hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca 2002 yılında İstanbul DGM'nin verdiği 7 milyar TL tutarındaki para ve gazetenin 15 gün süreyle kapatılması cezaları Yargıtay tarafından 8 Aralık günü bozuldu.

M. Nuri Karakoyun-Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesi sahibi M. Nuri Karakoyun hakkında gazete tarafından hazırlanan Pine 2002 ajandası nedeniyle TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan davada İstanbul DGM'nin 2002 yılı Aralık ayında verdiği 3 yıl 9 ay hapis cezası, 13 Ekim günü Yargıtay tarafından bozuldu. Yeniden yargılama 25 Mart 2004 tarihinde başlayacaktır.

Tahsin Uyan-Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesi Yazışlıları Müdürü Tahsin Uyan hakkında gazetede yer alan bir yazıyla ilgili olarak 11 Ocak 2002 tarihinde TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan ve 5 Eylül 2002 tarihinde İstanbul DGM'de verilen beraat kararı 26 Mart günü Yargıtay'da kesinleşti.

Suat Özalp-Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesi Yazışlıları Müdürü Suat Özalp hakkında, gazetede 1 Şubat günü yayınlanan Abdullah Öcalan'a ait fotoğraf ve haber ile ilgili olarak 5 Şubat günü TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava, 17 Temmuz günü İstanbul DGM'de beraatla sonuçlandı.

Suat Özalp hakkında, gazete tarafından hazırlanan Pine 2003 ajandası nedeniyle 24 Şubat günü TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava 10 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Suat Özalp hakkında, gazetede yer alan bazı yazılar nedeniyle 20 Ekim günü TMY'nin 6/2. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava 22 Nisan 2004 tarihinde İstanbul DGM'de başlayacak.

Suat Özalp hakkında, 26 Nisan günü yayınlanan bazı yazılar ve KADEK örgütünün amblemini taşıyan fotoğraf nedeniyle 2 Haziran günü TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM'de 13 Kasım günü sonuçlanan davada, Özalp 346 milyon TL para cezasına mahkum edildi. Mahkeme, gazetenin bir hafta kapatılmasına da karar verdi.

Suat Özalp hakkında gazete tarafından hazırlanan 2004 yılı duvar takvimi nedeniyle 30 Aralık günü TMY'nin 7. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava, 31 Mart 2004 tarihinde İstanbul DGM'de başlayacak.

Aziz Özer-Yeni Dünya İçin Çağrı

Yeni Dünya İçin Çağrı dergisi sahibi ve Yazışleri Müdürü Aziz Özer hakkında derginin 2002 yılı Haziran ayında yayınlanan 6. sayısında yer alan "15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi" ve "Halkımıza" başlıklı yazılarla ilgili olarak TMY'nin 6/2. maddesi uyarınca açılan dava 23 Ekim günü sonuçlandı. İstanbul DGM Özer'i 218.103.000 TL para cezasına mahkum etti. Mahkeme, derginin 15 gün kapatılmasına da karar verdi.

Özer hakkında ayrıca Ekim ayında yayınlanan 9. sayıda yer alan "80 Yıl Türkiye Cumhuriyeti, 80 Yıl Faşizm" başlıklı yazıyla ilgili olarak TCY'nin 312/2. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM'de açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Özer hakkında Yargıtay'da görüşülmekte olan TCY'nin 159. maddesi uyarınca 2 yıl hapis cezası ve toplam 8 milyar 403 milyon TL tutarınca para cezası bulunmakta.

Sakine Yalçın-Alınteri

Alınteri gazetesinin sahibi ve Yazışleri Müdürü Sakine Yalçın hakkında gazetenin 19., 20., 21. ve 22. sayılarında yer alan yazılarla ilgili olarak açılan 4 ayrı dava 23 Ocak günü Şişli Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Yalçın, TCY'nin 159. maddesi uyarınca toplam 8 milyar 771 milyon TL para cezasına mahkum edildi.

Sinan Kara-Datça Haber

Kaymakamlığa "Datça Haber" gazetesinin iki nüshasını vermediği için Datça Asliye Ceza Mahkemesi tarafından üç ay hapis cezasına mahkum edilen ve 26 Aralık 2002 tarihinde tutuklanan Datça Haber gazetesinin sahibi Sinan Kara 7 Şubat günü serbest bırakıldı. Kara hakkında 2001 yılı Ağustos ayında yayınlanan ve Datça Kaymakamı Savaş Tuncer'le ilgili olarak yaptığı bir haber nedeniyle

başlayan süreçte açılan davaların bir kısmı 2003 yılında da devam etti.

Basın Konseyi Şubat ayında Sinan Kara'ya "gazetecilik özel çıkarlara alet edilemez" ve "gazeteci, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürmez" ilkelerine uymadığı gerekçesiyle 'kınama' cezası verdi. Kınama kararı, işadamı Mehmet Karadağ ve Muğla İl Genel Meclisi üyesi, Doğan Ömer Yalçınkaya'nın, "Aleyhte yayın yapma tehdidiyle parasal çıkar sağladığı" gerekçesiyle yaptıkları başvuru üzerine alındı. Kara bu iddiaları reddetmiş ve "kötü niyetli kişilerle birtakım yargı mensubu ve bürokratların dirsek teması halinde" olduklarını ileri sürmüştü.

Sinan Kara, 14 Nisan günü 5 ayrı davadan hakim karşısına çıktı. Kara, Datça Kaymakamı Savaş Tuncer ve Datça Müftüsü Osman Aytekin'in açtığı hakaret davaları, Meka İnşaat Sahibi Mehmet Karadağ'ın açtığı tehdit davası, Datça Kaymakamlığı'nın açtığı yanlış adres bildirim ve yine Datça Kaymakamlığı'nın açtığı beyana aykırı adres bildirim yapmak davalarından yargılandı. Datça Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davalarda avukatı Burhan Apaydın hasta olduğunu bildirerek katılmadı. Datça Kaymakamlığı tarafından "beyana aykırı adres bildiriminde bulunmak" iddiasıyla açılan davada, savcı Mehmet Şirin Acar, Kara'nın beraatını istedi.

5 Mayıs günü yapılan duruşmalarda Sinan Kara "Meka İnşaat Sahibi Mehmet Karadağ'ı tehdit ettiği" gerekçesiyle 1 yıl hapis ve 362 milyon lira para cezasına mahkum edildi. Yayını durdurulan Datça Haber gazetesini yeniden yayınladığı gerekçesiyle açılan davada da Sinan Kara'ya 20 milyar 284 milyon lira para cezası verildi. Kara, iş adresini yanlış yazdığı gerekçesiyle yargılandığı davada ise beraat etti. Kara hakkındaki diğer iki dava ise ertelendi.

Sinan Kara, 27 Ekim günü, eski başbakanlardan Tansu Çiller'in oğlu Mert Çiller'in koruma görevlilerine "basın yoluyla tehdit ettiği" iddiasıyla Datça Asliye Ceza Mahkemesi tarafından verilen bir yıl hapis cezası nedeniyle tutuklandı ve cezaevine kondu. Kara, İnfaz Yasası uyarınca 144 gün cezaevinde kalacak.

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) Genel Sekreteri Robert Menard konuyla ilgili olarak Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e bir mektup göndererek Kara'nın dosyasının yeniden ele alınmasını istedi.

İlyas Emir-Güney Kültür-Sanat ve Edebiyat

Yargıtay, Güney Kültür-Sanat ve Edebiyat dergisinin Yazışleri Müdürü İlyas Emir'e İstanbul DGM tarafından verilen para cezasını Şubat ayında onadı. Derginin 15. sayısında yayınlanan "Susma, Sustukça Sıra Sana Gelecek" başlıklı yazı nedeniyle yargılanan İlyas Emir, 8 Temmuz 2002 tarihinde "yasadışı örgüte

yardım ettiği” gerekçesiyle 3 yıl hapis cezasına mahkum edilmiş, dergiye de 7 gün kapama cezası verilmişti. Hapis cezası daha sonra 6 milyar 477 milyon 634 bin 800 TL ağır para cezasına dönüştürülmüştü.

Muharrem Cengiz, Ahu Zeynep Görgün-Kültür Sanat Yaşamında Tavrı

Kültür Sanat Yaşamında Tavrı dergisinin sahibi Muharrem Cengiz ve Yazışleri Müdürü Ahu Zeynep Görgün hakkında, “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla açılan dava 25 Mart günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Görgün’ü önce 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası paraya çevrildi. Cengiz hakkında ise beraat kararı verildi. DGM, dergiye de bir gün yayın durdurma cezası verdi.

Ümit Gök-Sanat ve Hayat

Sanat ve Hayat dergisinin Yazışleri Müdürü Ümit Gök hakkında, Haluk Gerger’in “Türkiye’de Aydınların Mahpushane Serüveni” ve Muhsin Kızılkaya’nın “Cigerxun’da Özgürlük, Tutsaklık Gerilimi” başlıklı yazıları nedeniyle açılan dava, 12 Mart günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Gök’ü TMY’nin 8. maddesi uyarınca 1 yıl 1 ay 10 gün hapis ve 1 milyar 111 milyon 110 bin lira para cezasına mahkum etti. DGM, dergiye de 7 hafta kapatma cezası verdi.

Memik Horuz-İşçi Köylü

Yargıtay, İşçi Köylü gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Memik Horuz’a Ankara DGM tarafından verilen 15 yıl hapis cezasını Ocak ayında onadı. 12 Haziran 2002 tarihinde Ankara DGM’de sonuçlanan davada Horuz, “yasadışı örgüt üyesi olduğu” iddiasıyla 15 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. Yargıtay, aynı davada yargılanan itirafçı sanık Erol Çetin’e verilen 12 yıl 6 ay hapis cezasını da onadı. Horuz, “TIKKO militanlarıyla röportaj yaptığı” iddiasıyla 25 Haziran 2001 tarihinde tutuklanmıştı.

Kemal Aydeniz-Odak

Odak dergisinin Yazışleri Müdürü Kemal Aydeniz hakkında, “F Tipi, Baskı ve Tecrit Devrimci İradeyi Teslim Alamaz” ve “Anısı Onurumuzdur” başlıklı yazılar nedeniyle açılan dava 28 Ocak günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Aydeniz’i “yasadışı örgüte yardım ettiği” gerekçesiyle 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. DGM, dergiye de 7 gün kapatma cezası verdi.

Hasan Özgün-Özgür Gündem

Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır Temsilcisi iken 9 Aralık 1993 tarihinde düzenlenen baskında gözaltına alınan ve 12 gün sonra tutuklanan Hasan Özgün, 9 yıl 4 ay 12 gün hapis yattıktan sonra 21 Nisan günü Sultanhisar (Aydın) E Tipi Cezaevi’nden tahliye oldu.

Özgün “PKK’ye üye olduğu” iddiasıyla Diyarbakır DGM’de yargılanmış ve 17 Ocak 1996 tarihinde 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. 22 Nisan 1996 tarihinde Diyarbakır Cezaevi’nden Aydın Cezaevi’ne nakledilen Hasan Özgün, Susurluk kazası sonrasında durumunun yeniden incelenmesi talebiyle Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Diyarbakır DGM Başsavcılığı, Aydın Cumhuriyet Başsavcılığı ve Adalet Bakanlığı’na başvurdu. Dilekçelerde, çalıştığı gazetenin Susurluk gerçeğinin açığa çıkmasından önce yaşanan insan hakları ihlallerini kamuoyuna duyurduğu için bölücü ilan edildiğini vurgulayan Özgün, “Susurluk Raporu’nda, devletin rutin dışına çıkarak öldürülen gazetecileri isim isim belirttiğini” hatırlattı. Tutuklanmasının hukuka aykırı olduğunu vurgulayan ve “iade-i muhakeme” isteyen Özgün gönderdiği dilekçelerde şu ifadelere yer verdi:

“Çalıştığım ‘Özgür Gündem’ gazetesinde Susurluk gerçeğini, 1990’lardan itibaren yaşanan insan hak ve ihlallerini, yargısız infazları, boşaltılan köyleri, öldürülen Kürt aydın ve işadamlarını, HEP, ÖZDEP, DEP ve HADEP’e yönelik hukuk dışı uygulamaları dile getirdim. Bunları ayrıntılı olarak kamuoyuna duyurduğum için “bölücü” ilan edildim. Oysa, Susurluk süreci yazdıklarımın tescilidir.”

Hasan Özgün hakkında söz konusu dilekçelerde “güvenlik görevlilerine hakaret ettiği” iddiasıyla TCY’nin 159. maddesi uyarınca dava açıldı. Davaya 17 Nisan ve 9 Ekim günlerinde Diyarbakır 4. Asliye Ceza Mahkemesi’nde devam edildi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Merkezi Paris’te bulunan Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) Özgün’ün tahliyesi üzerine yaptığı açıklamada yargılamaya son verilmesini istedi.

Eylem Tandoğan, Eyüp Cem Avcı-Özgür Halk

Özgür Halk dergisi sahibi Eylem Tandoğan ve Yazışleri Müdürü Eyüp Cem Avcı hakkında, derginin 15 Aralık 1999 tarihli sayısında yayımlanan bir yazıda “bölücülük propagandası yapıldığı” iddiasıyla açılan dava 11 Nisan günü sonuçlandı. İstanbul DGM, derginin sahibi Eylem Tandoğan’a 100 milyon lira, Yazışleri Müdürü Eyüp Cem Avcı’ya ise 1 yıl 1 ay 10 gün hapis ve 1 milyar 11 milyon 111 bin 110 lira para cezası verdi. DGM, derginin de 15 gün süreyle kapatılmasına karar verdi.

Güler Yıldız-Çınar

Mersin’de yayımlanan Çınar gazetesinin eski Yazışleri Müdürü Güler Yıldız hakkında Nadire Mater’in “Mehmedin Kitabı”nın tanıtımı için yazılan yazı nedeniyle açılan dava, 2 Nisan günü sonuçlandı. Mersin 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Yıldız’ı “yazıda orduya hakaret edildiği” gerekçesiyle TCY’nin 159. maddesi uyarınca 10 ay hapis ve 600 milyon lira para cezasına mahkum etti. Hapis cezası paraya çevrildi.

İlk olarak 21 Haziran 2001 tarihinde sonuçlanan davada Güler Yıldız, aynı cezaya mahkum edilmişti. Yargıtay ise kararı yasada yapılan değişiklik nedeniyle usulden bozmuştu. Bunun üzerine yeniden görülen dava 24 Haziran 2002 tarihinde sonuçlanmış ve Yıldız yine aynı cezaya mahkum edilmişti. Ancak ceza ertelenmişti. Yargıtay, bu kararı da bozmuştu. Mahkeme ikinci kararında, ilk yargılamadaki cezayı verdiği ancak ertelediği için dava, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda ele alınmıştı.

Zülfikar Yıldırım, Barış Bakşi-Sorun Polemik Marksist İnceleme-Araştırma dergisi

Sorun Polemik Marksist İnceleme-Araştırma dergisinin 2002 yılı Şubat ayında yayınlanan 2. sayısında yer alan "Kürt Sosyal Muhalefeti Nereye?" başlıklı yazı nedeniyle yazar Zülfikar Yıldırım ve Yazışleri Müdürü Barış Bakşi hakkında açılan dava, Mayıs ayında sonuçlandı. Yıldırım 1 yıl hapis, 2 milyar 908 milyon 420 bin lira para, Bakşi de 6 ay hapis, 1 milyar 500 milyon lira para cezasına mahkum edildi. Hapis cezalarını paraya çeviren İstanbul DGM, derginin 15 gün süreyle kapatılmasına karar verdi. Mahkumiyet kararı TMY'nin 8. maddesi uyarınca verildi.

Ahmet Gürbüz-Vuslat

Vuslat dergisinin 2002 yılı Ocak ayı sayısında yayınlanan "Başörtüsü ve Diyalog Çağrıları" başlıklı yazı nedeniyle derginin Yazışleri Müdürü Ahmet Gürbüz hakkında açılan dava 3 Ekim günü sonuçlandı. İstanbul DGM, Gürbüz'ü TCY'nin 312. maddesi uyarınca 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza, paraya çevrildi ve ertelendi. DGM, derginin de 15 gün süreyle kapatılmasına karar verdi.

Taylan Bilgiç-Evrensel

Yargıtay, Evrensel gazetesinde yayınlanan bir yazı nedeniyle Yazışleri Müdürü Taylan Bilgiç'e verilen cezayı Aralık ayı sonunda bozdu. Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin bozma kararında "yazı bir bütün olarak incelendiğinde suçun yasal unsurları oluşmadığı, yazının 'ağır ve sert eleştiri' niteliğinde olduğu" belirtildi. Bilgiç, Evrensel gazetesinde 20 Ocak 2002 tarihinde yayınlanan Cihan Soylu imzalı "Kürt Sorunu Tüm İşçilerin Sorunudur" başlıklı yazı nedeniyle İstanbul DGM'de yargılanmış ve 24 Eylül 2002 tarihinde TCY'nin 312. maddesi uyarınca 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkum edilmişti. Hapis cezasını 4.398.432.280 lira para cezasına çeviren DGM, gazetenin de 7 gün süreyle kapatılmasına karar vermişti. Soylu'nun dosyası ise ayrılmıştı.

Sedat İmza-Özgürlük Dünyası

Özgürlük Dünyası dergisi Yazışleri Müdürü Sedat İmza hakkında derginin Ocak 2002 tarihli sayısında

Yusuf Akdağ imzasıyla yayımlanan "Bekleyin Demokrasi Gelecek' Politikası" başlıklı yazı ile ilgili olarak TMY'nin 8. maddesi uyarınca verilen 1.659.982.000 TL para cezası 24 Şubat günü Yargıtay tarafından onaylandı. İstanbul DGM derginin de 7 gün boyunca kapatılmasına karar vermişti.

Emin Karaca, Doğan Özgüden, Mehmet Emin Sert-Avrupa'da ve Türkiye'de Yazın

"Avrupa'da ve Türkiye'de Yazın" dergisinin Nisan 2002 sayısında yer alan Emin Karaca'nın "Otuzuncu Yılın Anımsattıkları", Doğan Özgüden'in de "Otuz Yıl Sonra" başlıklı yazılarında "orduya hakaret edildiği" iddiasıyla, Karaca, Özgüden ve derginin Yazışleri Müdürü Mehmet Emin Sert'in yargılandığı davaya 18 Mart günü İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşmada, Belçika'da yaşayan Doğan Özgüden'in Türkiye'ye gelmesi durumunda zorla mahkemeye getirilmesine karar verildi. Gazetecilerin TCY'nin 159/1. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istenen dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Kemal Mutlu, Ali Ekber Coşkun-Dersim

İzmir'de bulunan Tunceli Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin yayınladığı "Dersim" dergisinin Nisan sayısında yer alan yazılar nedeniyle dernek başkanı, derginin sahibi Kemal Mutlu ve Yazışleri Müdürü Ali Ekber Coşkun hakkında dava açıldı. Kemal Mutlu derginin 6 Şubat 2002 tarihinde yayınlanan ilk sayısında Kürtçe yazılar yayımlandığı için Cumhuriyet Savcılığı'nın "Dergi başvurusunda Türkçe yayın yapılacağı belirtilmesine karşın Kürtçe yazılar yayınlanarak mülki amirlerin yanıltıldığı" gerekçesiyle kendilerine 20 milyar TL ön ödemeli para cezasının verdiğini bildirdi. Mutlu para cezasını ödemedikleri için açılan davanın İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sürdüğünü söyledi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Mutlu yaptığı açıklamada üç yıl önce Türkçe ve Kürtçe yayın yapan bir dergi çıkarmak için yetkililere başvurduklarını ifade ederek, "Kürtçe'ye izin vermediklerini söylediler. Bir yıl boyunca olumlu cevap alamadık. Biz de Türkçe yayın hakkı için başvurup daha sonra Kürtçe yayın yapan dergiler olduğunu öğrendik. Başvurumuzu Türkçe yayın olarak 6 Şubat 2002 yılında yaptık. 20 Aralık 2002 tarihinde bize onay verdiler. İlk yayında Türkçe dergide Kürtçe bir yazı yer alması nedeniyle posta yoluyla bana ve Ali Ekber Coşkun'a 20 milyar lira ceza ödememiz yönünde tebligat geldi. 10 gün içerisinde bu ödemeyi yapmazsak cezanın yüzde 50 artacağı belirtiliyordu" dedi.

Kemal Mutlu ve Yazışleri Müdürü Ali Ekber Coşkun hakkında, derginin Nisan ayı sayısında yer alan

“Dersim’de Milat”, “Özgürlüğüne Düşkün Bir Diyar: Dersim”, “Osmanlıdan Sonra Cumhuriyetle Süren Alevi İhlalleri”, “Festivalin Onur Ödülü” ve “Kurumlarımıza ve Aydınlarımıza Çağrı” başlıklı yazılarda “halkın düşmanlığa kışkırtıldığı iddiasıyla” TCY’nin 312. maddesi uyarınca dava açıldığı bildirildi. İzmir DGM’de görülen dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Muharrem Nas-Özgür Siirt

Özgür Siirt gazetesinde Bingöl’de Mayıs ayında meydana gelen depremden sonra yayınlanan “Bingöl’e Yardım Engellendi” başlıklı haberle ilgili olarak Siirt Valiliği tarafından gönderilen tektip yazısını yayınlanmadığı iddiasıyla gazetenin sahibi ve Yazışleri Müdürü Muharrem Nas 16 Haziran günü 50 milyar TL para cezasına mahkum edildi. Ceza ödenmediği için Siirt Sulh Ceza Mahkemesi’nde açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Nas, davanın açılma gerekçesini özetle şöyle açıkladı:

“Siirt Valiliği tarafından 20 Mayıs günü tektip yazısı gönderildi. Biz haberin doğru olduğuna inandığımız için tektibi yayınlamadık. Bunun üzerine Siirt Sulh Ceza Mahkemesi, valiliğin talebi üzerine tektibi yayınlamamızı istedi. Biz de 16 Haziran günü tebliğ edilen mahkeme ilanında belirtilen tektip haberini üç günlük inceleme süremizin dolduğu tarihten sonra çıkan ilk nüsha olan 16. sayımızda yayımladık. Ancak Siirt Cumhuriyet Başsavcılığı, 9 Temmuz günü ön ödeme tebligatı gönderdi.”

Nas, ön ödeme emrine uymadıkları gerekçesiyle, Basın Yasası’nın 29/3 ve 36. maddeleri ile TCY’nin 19. maddesi uyarınca dava açıldığını belirtti.

Ersin Sedefoğlu-Dayanışma

Dayanışma gazetesi Yazışleri Müdürü Ersin Sedefoğlu hakkında Aralık 2001 tarihinde gazetede yayınlanan “Ölümü Yenenler Yenilmez” başlıklı yazı nedeniyle TCY’nin 312. maddesi uyarınca açılan dava nedeniyle 16 Ocak günü giyabi tutuklama kararı verildi. Sedefoğlu bu kararla üzerine 2 Nisan günü evine yapılan baskında gözaltına alındı. Ertesi gün serbest bırakılan Sedefoğlu yaptığı açıklamada sabah saat 05.00’te gözaltına alınmasına rağmen gözaltı kaydının saat 11.00’de yapıldığını ve o saate kadar hücrede tutulduğunu ve kendisi hakkında bilgi edinmek isteyen yakınlarına gözaltında olmadığını söylediğini bildirdi. Ayrıca giyabi tutuklama kararıyla ilgili olarak da adres değişikliğini Emniyete bildirdiği halde dava ile ilgili tebliğlerin eski adresine yapıldığını bu yüzden hakkında açılan davadan haberi olmadığını belirtti.

25 Nisan günü İstanbul DGM’de yapılan duruşmada Sedefoğlu’nun aynı yazı nedeniyle 2002 yılında aldığı

para cezasına ilişkin Yargıtay kararının beklenilmesine karar verildi. Sedefoğlu, aynı yazı nedeniyle Fatih 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde TCY’nin 312. maddesi uyarınca yargılanmış ve 2002 yılı Mayıs ayında 5 milyar TL para cezasına mahkum edilmişti.

Baki Demirhan, Nevzat Bingöl, Osman Özsat, Zafer Gür, Şemsettin Yıldırım-Gün TV

Diyarbakır’da yayın yapan Gün TV yöneticileri Baki Demirhan, Nevzat Bingöl, Osman Özsat, Zafer Gür ve Şemsettin Yıldırım hakkında 4 Ekim 2001 tarihinde yayınlanan De Xalo (Dayı) adlı türkü nedeniyle “orduya hakaret ettikleri” iddiasıyla açılan davaya 6 Şubat günü Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde devam edildi. Mahkeme, “davanın asliye ceza mahkemesinde görülmesi gerektiği” görüşüyle görevsizlik kararı verdi.

Bu arada Gün Radyo-TV Genel Yayın Yönetmeni Cemal Doğan’a Ocak ve Şubat ayları içinde yayınlanan 11 müzik parçası nedeniyle 34 milyar 285 milyon lira para cezası verildi. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı’nın para cezalarını 3257 Sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Yasası’nın 9/2 maddesine aykırı davranıldığı gerekçesiyle verdiği öğrenildi. Cemal Doğan yaptığı açıklamada Kültür Bakanlığı tarafından yasaklanan şarkıların listesinin kendilerine iletilmediğini belirterek, para cezalarını ödemeyeceğini söyledi.

Mehmet Ali Varış-Uzun Yürüyüş

Uzun Yürüyüş dergisi Yazışleri Müdürü Mehmet Ali Varış hakkında derginin Mayıs ayında yayınlanan 62. sayısında yer alan “Kaypakkaya’da Teori ve Pratik İlişkisi Üzerine” başlıklı yazı nedeniyle TMY’nin 8. maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM’de görülen dava yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Mehmet Ali Varış Tohum Yayıncılık sorumlusu olarak yargılandığı bir başka dava ile ilgili olarak hakkında verilen giyabi tutuklama kararı nedeniyle 2 Nisan günü tutuklandı. Varış 13 Mayıs günü serbest bırakıldı. (Bkz. *Yasaklanan Kitaplar*)

Celal Başlangıç, Hasan Çakkalkurt-Radikal

Radikal gazetesi yazarı Celal Başlangıç ve Yazışleri Müdürü Hasan Çakkalkurt hakkında, Başlangıç’ın bir haberinde “orduya hakaret edildiği” iddiasıyla açılan dava 7 Şubat günü sonuçlandı. İstanbul Bağcılar 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada ifade veren Başlangıç, haberinin Van’da düzenlenen “zorunlu göç ve köy boşaltmalara” ilişkin bir paneldeki konuşmalara ve resmi verilere dayandığını anlattı. Mahkeme, Başlangıç ve Çakkalkurt hakkında beraat kararı verdi.

Enis Berberoğlu-Radikal

Radikal gazetesi yazarı Enis Berberoğlu hakkında 10 Haziran 2002 tarihinde yayınlanan “AB Düşmanı Susurluk Koalisyonu” başlıklı yazısı nedeniyle açılan dava 7 Şubat günü İstanbul Bağcılar 2. Asliye Ceza mahkemesi’nde beraatla sonuçlandı.

Aydın Doğan, Nejdet Tatlıcan, Şaban Arslan-Hürriyet

Hürriyet gazetesinde 16 Ağustos 2001 tarihinde yayınlanan bir haberde “İçişleri eski Bakanı Saadetin Tantan’ın yasadışı örgütlere hedef gösterildiği” iddiasıyla gazetenin sahibi Aydın Doğan, Yazışları Müdürü Nejdet Tatlıcan ve muhabir Şaban Arslan hakkında İstanbul DGM’de açılan dava, 29 Eylül günü yapılan duruşmada beraatla sonuçlandı. Davada, Doğan, Tatlıcan ve Arslan’ın TMY’nin 6. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Murat Saraç-Özgür Ülke

“PKK üyesi olduğu” iddiasıyla 4 Ağustos 2002 tarihinde İran’dan Türkiye’ye iade edilen Özgür Ülke gazetesi eski Yazışları Müdürü Murat Saraç’ın yargılandığı dava 14 Ocak günü sonuçlandı. Van DGM’de yapılan duruşmada Saraç, beraat etti. Saraç hakkında “Medya TV’de bölücü içerikli konuşmalar yaptığı ve bölücülük propagandası yapan gazetelerde çalıştığı” iddiasıyla TCY’nin “yasadışı örgüt üyeliği” suçuna ilişkin 168. maddesi uyarınca hapis cezası isteniyordu.

Coşkun Ak-Superonline

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, internet şirketi Superonline’nin eski İnteraktif Bölümler Koordinatörü Coşkun Ak’a, “Forum” sayfasında yayınlanan bir mesaj nedeniyle verilen 40 ay hapis cezasını Ocak ayı başında bozdu. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun kararında, Ak’ın hukuki durumunun Avrupa Birliği’ne uyum yasalarının getirdiği yeni düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği belirtildi.

Coşkun Ak’ın yeniden yargılandığı dava 30 Nisan günü İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nde beraatla sonuçlandı. Beraat kararı özetle şöyle gerekçelendirildi:

“Yazımın, bütün olarak değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti’nin bütün kurum ve kuruluşlarına ağır hakaret içerdiği aşikar ise de yazımın sanık tarafından kaleme alınmamış olması nedeniyle, sanığın yazıdaki görüşlere katıldığı hususunda delil bulunamadığı anlaşılmaktadır.”

Forum sayfasında “Bir insan” takma adıyla yazılan mesajda “orduya, polise ve adliyeye hakaret edildiği” iddiasıyla TCY’nin 159. maddesi uyarınca açılan

dava, 27 Mart 2001 tarihinde İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nde 40 ay hapis cezası kararıyla sonuçlanmıştı. Yargıtay’ın bu kararı 2001 yılı Kasım ayında bozması üzerine dava yeniden görülmüş ve mahkeme ilk kararında direnmiş ancak hapis cezasını para cezasına çevirmişti.

Neşe Düzel, Hasan Çakkalkurt-Radikal

Radikal gazetesi yazarlarından Neşe Düzel ve Yazışları Müdürü Hasan Çakkalkurt hakkında, Düzel’in Pir Sultan Abdal 2 Temmuz Kültür ve Eğitim Vakfı Başkanı Murtaza Demir’le yaptığı 8 Ocak 2001 tarihli gazetede yer alan bir söyleşi nedeniyle açılan dava 11 Nisan günü sonuçlandı. İstanbul DGM, gazeteciler hakkında beraat kararı verdi. Davada, Düzel ve Çakkalkurt’un TCY’nin 312. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi isteniyordu.

Hasan Çakkalkurt, Yıldırım Türker, Perihan Mağden, Neşe Düzel, Doğu Ergil-Radikal

Çeşitli yazıları nedeniyle Radikal gazetesi yazarları Yıldırım Türker, Perihan Mağden, Neşe Düzel, Düzel’in röportaj yaptığı siyaset bilimci Doğu Ergil ve Radikal gazetesi Yazışları Müdürü Hasan Çakkalkurt hakkında TCY’nin 159. maddesi uyarınca açılan üç ayrı dava 26 Eylül günü sonuçlandı. Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmalarda, beraat kararı verildi.

Üstün Alpay, Ali Alkan-Özgür Radyo

Özgür Radyo’da “Şarkışla Ağıtı ve Grup Yorum’un Dalga Dalga adlı şarkılarının çalınması” nedeniyle radyonun Genel Yayın Yönetmeni Üstün Alpay ve programcı Ali Alkan hakkında TCY’nin 312. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava, 9 Nisan günü Ankara DGM’de yapılan ilk duruşmada “yargılanmalarını gerektirecek bir durum olmadığı” gerekçesiyle beraatla sonuçlandı.

Cumhur Kılıççioğlu-Mücadele

Siirt’te yayınlanan Mücadele gazetesinin sahibi ve Yazışları Müdürü Cumhur Kılıççioğlu hakkında, 7 Nisan günü yayınlanan “Kızıldere Unutulmaz. Mahir Çayan ve arkadaşlarını anıyoruz” başlıklı ilan nedeniyle Mayıs ayında dava açıldı. Siirt Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, Kılıççioğlu’nun “ilanda halkı düşmanlığa kışkırttığı” gerekçesiyle TCY’nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, 22 Aralık günü Siirt Asliye Ceza Mahkemesi’nde beraatla sonuçlandı.

Adnan Ekinci, Hasan Çakkalkurt-Radikal

Radikal gazetesi yazarlarından Adnan Ekinci’nin 24 Mayıs 2002 tarihinde yayınlanan “Bilirkişi Dersi” başlıklı yazısı nedeniyle, Ekinci ve gazetenin

Yazışleri Müdürü Hasan Çakkalkurt'un yargılandıkları dava 10 Ekim günü beraatla sonuçlandı. Bağcılar 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava Basın Yasası'nın 30. maddesi uyarınca açılmıştı.

Emin Çölaşan-Hürriyet

Hürriyet gazetesi yazarı Emin Çölaşan hakkında, NTV'de yayınlanan bir programdaki sözleri nedeniyle TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava, 29 Eylül günü Şişli 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan ilk duruşmada beraatla sonuçlandı. Dava, 5 Kasım 2002 tarihinde yayınlanan programda Çölaşan'ın "Bizim medyamız da yalakadır, halkımız da yalakadır" sözleri ile "Türklüğe hakaret ettiği" iddiasıyla açılmıştı.

Erol Özkoray-İdea Politika

"İdea Politika" dergisi eski yazı işleri müdürü Erol Özkoray, 22 Aralık günü Fransa'dan geldiği İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gözaltına alındı. Özkoray ertesi gün öğle saatlerinde serbest bırakıldı. Bu arada Avukat Yıldırım Baysal, Özkoray hakkında 2001 yılında yayınlanan "Ordu Ne İşe Yarar?" başlıklı yazısı nedeniyle açılan davanın da 29 Aralık günü İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandığını bildirdi.

Seyfullah Karakurt, Selda Demir-Anadolu'nun Sesi Radyosu

Anadolu'nun Sesi radyosunun Genel Yayın Yönetmeni Seyfullah Karakurt ve sunucu Selda Demir hakkında, F tipi cezaevlerine ilişkin programlar nedeniyle TCY'nin 169. maddesi uyarınca açılan dava, 25 Şubat günü sonuçlandı. İstanbul DGM'de yapılan duruşmada, Seyfullah Karakurt ve Selda Demir hakkında beraat kararı verildi.

Seyfullah Karakurt'un TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılandığı başka bir dava da 6 Mart günü sonuçlandı. İstanbul DGM'de yapılan duruşmada, Karakurt hakkında "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verildi. Seyfullah Karakurt, F tipi cezaevlerine ilişkin haberler, "İnsanlığımız Mektuplar" adlı programa cezaevlerinden gönderilen mektuplar ve "İnançlar Mozaigi Anadolu" adlı programın Laz kültürü ile ilgili bölümleri nedeniyle yargılanıyordu.

Mustafa Kahya, Mehmet Çolak-Özgür Gündem

Yeniden Özgür Gündem gazetesinde 28 Mart günü yayınlanan "Türkiye Savaşın Neresinde" başlıklı yazı nedeniyle yazar Mustafa Kahya ve gazetesinin Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava Eylül ayında Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

Eren Keskin, Gültekin Kaya, Uğur Yıldırım-Yeni Aydınlık

IHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin, Yeni Aydınlık dergisi Yazışleri Müdürü Gültekin Kaya ve muhabir Uğur Yıldırım hakkında, Keskin'le yapılan bir röportaj nedeniyle açılan dava, 6 Haziran günü sonuçlandı. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, Eren Keskin, Gültekin Kaya ve Uğur Yıldırım beraat etti. Dava, dergide 1 Temmuz 2001 tarihinde yayınlanan röportajda "orduya hakaret edildiği" iddiasıyla açılmıştı.

Mahfuz Uyanık-Batman Doğuş

Yerel Batman Doğuş gazetesi Yazışleri müdürü Mahfuz Uyanık hakkında, gazetesinin Batman'daki sağlık kuruluşlarında yaşanan yolsuzluklar nedeniyle 27 Kasım 2001 tarihinde yayımlanan bir yazıda TCY'nin 159. maddesine aykırı davranıldığı gerekçesiyle açılan dava 31 Mart günü Batman Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

Mahfuz Uyanık'ın gazetesinin 6 Mayıs 2002 tarihli sayısında yer alan ve hırsızlık olaylarında yargının tutumunu eleştiren bir yazı nedeniyle aynı madde uyarınca yargılandığı dava da 3 Temmuz günü Batman Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı.

Sabri Ejder Öziç-Radyo Dünya

Adana Cumhuriyet Savcılığı, Radyo Dünya'nın Genel Yayın Yönetmeni Sabri Ejder Öziç hakkında 27 Aralık 2002 tarihinde yayınlanan "Kürt Dili ve Edebiyatı Tarihi" programı nedeniyle dava açtı. "Kürtçe yayın hakkının yalnızca TRT'ye verildiği" gerekçesiyle açılan davada Öziç'in "resmi makamlar tarafından verilen emirlere ve yasalara uymadığı" gerekçesiyle hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Dava, 18 Nisan günü Adana 3. Sulh Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada söz alan Sabri Ejder Öziç, yasada Türkçe dışında yayının TRT tarafından yapılabileceği belirtilmişse de bunun eşitlik ilkesine aykırı olduğu inancıyla böyle bir yayın yaptıklarını söyledi. Yayının içeriğinde herhangi bir sakınca bulunmadığını ifade eden Sabri Ejder Öziç, "Kürt dili ve edebiyatı konusu içerikli bir yayındı. Bu yayın Türkçe de yapıldı. Suçlamayı kabul etmiyorum" dedi. Dava 23 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Mustafa Balbay-Cumhuriyet

Cumhuriyet gazetesi Ankara Temsilcisi Mustafa Balbay, 12 Haziran günü Ankara DGM Savcılığı'nda ifade verdi. Balbay hakkında 23 Mayıs 2003 günü Cumhuriyet gazetesinin manşetinden verilen "Genç Subaylar Tedirgin" başlıklı haber nedeniyle TCY'nin 147, 153, 146/2 ve 311. maddeleri uyarınca suç duyurusunda bulunulmuştu.

Nevin Bilgiç-Star

TBMM Başkanlığı tarafından 11 Aralık günü yapılan açıklamada Star gazetesi muhabiri Nevin Bilgin hakkında “Meclis’te Porno Avı” başlıklı haberde “Meclis’e hakaret edildiği” gerekçesiyle suç duyurusunda bulunulduğu bildirildi. Söz konusu haberde milletvekillerinin internette porno kanallarına girdiği ve Meclis Başkanı Bülent Arınç’a bu konuda bir rapor sunulduğu iddia edilmişti.

Yargılanan Diğer Gazeteciler ve Yazarlar**2003 Yılında Açılan ve Yıl İçinde Sonuçlanmayan Davalar**

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem gazetesi sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 01 Ocak 2003 tarihli 122. sayıda yer alan “Özgürlük Güneşine, Halkın Yalnızlığına Mektuplar” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: : Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 09 Ocak 2003 tarihli 130. sayıda yer alan “Operasyon Olursa Türkiye’ye Döneriz” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 18 Ocak 2003 tarihli 139. sayıda yer alan “Bizim Mücadelemiz Halkın Mücadelesidir”, “15 Şubat’a Doğru” ve “Biz Apo’yu Özledik” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 19 Ocak 2003 tarihli 140. sayıda yer alan “KADEK: Lice Savaş İlanıdır” “Lice Barışa Provokasyondur”, “Irak’ta Barış. Ya Türkiye’ de”, “Kürt Fobisi” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 20 Ocak 2003 tarihli 141. sayıda yer alan “GÜNDEM-Savaş ve Kürtler”, “SÖYLEŞİ-Kürtlere Karşı Üçüncü Saldırı Dalgası” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 27 Ocak 2003 tarihli 148. sayıda yer alan “İşin İçinde Kimler Var” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 31 Ocak 2003 tarihli 152. sayıda yer alan “Güneşin Zaptı Mümkün mü?” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad. 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 05 Şubat 2003 tarihli 157. sayıda yer alan “Zaman Daralıyor-Bugün İmralı’da Kritik Gün” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 07 Şubat 2003 tarihli 159. sayıda yer alan “Savaş Meclisine Doğru” ve “Bir, İki Üç... Daha Fazla Serhildan”, “KADEK: Tecrit Savaş Konseptidir” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 8. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 10 Şubat 2003 tarihli 162. sayıda yer alan “Öfke” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 12 Şubat 2003 tarihli 164. sayıda yer alan “Yeni Haçlı Seferi ve Kürtler”, “Bayram Tecritle Karardı”, “Hangi Savaş Ne Kadar Kolay”, “Hava-Civa Gerekçeler” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 14 Şubat 2003 tarihli 166. sayıda

yer alan “Ak sayfalara Kara Leke Sürülemez”, “PJA: Kadınlar Öncü Olsun” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Şubat 2003 tarihli 174. sayıda yer alan “Kendimi Unuttuğumda Ancak Öcalan'ı Reddederim”, “Afrika ile Kader Birliği” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 23 Şubat 2003 tarihli 175. sayıda yer alan “Kürtlere Birlik Çağrısı-İmhaya Karşı Birlik” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Mart 2003 tarihli 181. sayıda yer alan “Tecritin Aktörü Buldozer Ersöz” başlıklı haber-yazı.

İddia: TMY'nin 6/1-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Mart 2003 tarihli 188. sayıda yer alan “KADEK İmhaya Karşı Özgürlük Mücadelesi”, “Özgürlük Serhıldanla Gelir”, “Albatros Sana Ne” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 312/2-son mad., TMY'nin 6/2-son mad. 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Mart 2003 tarihli 189. sayıda yer alan “Her Günü 8 Mart Yapacağız” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Mart 2003 tarihli 199. sayıda yer alan “Değişim Düğmesine Basıldı-Dünya Geri Dönülmez Bir Değişim Sürecine Girdi”, “Kalkan: Newroz Hükümet Açısından Sınav Olacak” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 24 Mart 2003 tarihli 204. sayıda yer alan “Newroz ve Savaş”, “KADEK'li Tutuklular: İsttilan Eski Yasalarla Çözüm Olmaz”, “HADEP'lilere Hakim Hiddeti” ve “Kürtçe Rejimin Süs Biberi değildir” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. ve 6/1-2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 25 Mart 2003 tarihli 205. sayıda yer alan “Unutkanlığın Bedeli 6 Ay” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Nisan 2003 tarihli 216. sayıda yer alan “Kalkan: Kürt-Türk Stratejik İttifakının Ortadoğu'ya Barışı Getireceğini Söyledi”, “Kardeşlerinin Dili İle Apo” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06 Nisan 2003 tarihli 217. sayıda yer alan “Görüntülenemeyenlerin Ardında Braktıkları” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad. 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Nisan 2003 tarihli 221. sayıda yer alan “Bende Bir Arabım Artık, Bağdat'ta”, “ABD'nin Reel Politikası” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Nisan 2003 tarihli 239. sayıda yer alan “Sorumluluklar Yerine Getirilsin” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Mayıs 2003 tarihli 244. sayıda yer alan “Öcalan Görüşe Çıkmayacak”, “Devlet İmralı’da Büyük Provokasyon Peşinde”, “Bu Kafayla Hukuk Olmaz” başlıklı haberler.
İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. ve 6/1-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06 Mayıs 2003 tarihli 247. sayıda yer alan “KADEK’li Tutuklular Görüşe Çıkmayacak” başlıklı yazı.
İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 29 Mayıs 2003 tarihli 270. sayıda yer alan “Analiz: Pişmanlık Duyması Gerekenler Kimlerdir”, “BAKIŞ: Ölü Doğumlar”, “İlkel Milliyetçilik Dayatmasına, Özgür Kadın Yaklaşımı” başlıklı yazılar.
İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06 Haziran 2003 tarihli 278. sayıda yer alan “Geleceğe Uzanan Bir Adım” başlıklı yazı.
İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Haziran 2003 tarihli 279. sayıda yer alan “Öcalan’dan Tarihi ve Kritik Açıklama” başlıklı yazı.
İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Haziran 2003 tarihli 280. sayıda yer alan “Türkiye Tarihi Bir Yol Ayırımında”, “Karasu: Halk Siyasete Katılmalı” başlıklı haberler.
İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 16 Haziran 2003 tarihli 288. sayıda yer alan “Çağdaş Sokrates Savunması” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Haziran 2003 tarihli 293. sayıda yer alan “Komploya Karşı Barışı Dayattım-İntiharı Değil Çözümü Seçtim” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem gazetesi Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak, yazar Evrim Alataş

Dava Konusu Yazı: 05 Haziran 2003 tarihli 277. sayıda yer alan “Kadının Kaleminden: Kerkürt ve Refleksizlik” başlıklı yazı

İddia: TCY’nin 312. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Temmuz 2003 tarihli 303. sayıda yer alan “Alevilere Birlik Çağırısı”, “Zilan Her Yerde Anıldı” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169, TMY’nin 6/2-son mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 02 Temmuz 2003 tarihli 304. sayıda yer alan “Bu Provokasyon Yasasıdır” başlıklı haber.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Temmuz 2003 tarihli 305. sayıda yer alan “Binlerce Gerilla Zilan’ı Andı” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Temmuz 2003 tarihli 307. sayıda yer alan “Kürt Sorunu İçin Bilimsel Tartışma-Abdullah Öcalan’dan Çözüm Bildirgesi” ve “Bilimsel Tartışma Doğruya Götürür” başlıklı haber.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 12 Temmuz 2003 tarihli 314. sayıda yer alan “Asrın Davası Büyük Dairede-Doğru Okuyalım” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Temmuz 2003 tarihli 315. sayıda yer alan “Kararılan: Üstümüze Düşeni Yaptık”, “Çözüm İçin Herşeyi Yaptık” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Temmuz 2003 tarihli 318. sayıda yer alan “Tek Yanlı Çaba Çözüm Getirmez” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 23 Temmuz 2003 tarihli 325. sayıda yer alan “Kürt Çatışması Olmaz” başlıklı yazı
İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 24 Temmuz 2003 tarihli 326. sayıda yer alan “Pişmanlık Sevki-Hedef Tecrit” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son, 6/1. mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Temmuz 2003 tarihli 329. sayıda yer alan “ABD Türkiye İle Yürümez-Çözüme Dayalı Silahsızlanma” ve “Mazlum Doğan Festivali Coşkuyla Start Aldı” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Ağustos 2003 tarihli 340. sayıda yer alan “Koruculara HPG Çağrısı-HPG'den Koruculara Çağrı: Kardeş Kanı Dökmeyin” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Ağustos 2003 tarihli 342. sayıda yer alan “Pişmanlık Değil, Diyalog” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Ağustos 2003 tarihli 344. sayıda yer alan “Pişmanlık Yasasının Analara Reva Gördüğü” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Ağustos 2003 tarihli 348. sayıda yer alan “19. Yıl Kutlaması, KADEK'ten 15 Ağustos Mesajı”, “15 Ağustos Ruhuna Yaşatılmalı” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Ağustos 2003 tarihli 349. sayıda yer alan “Gerilla 15 Ağustosunu Kutladı” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Ağustos 2003 tarihli 350. sayıda yer alan “Dış Pencereden-19 Yılın Öğrettikleri” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Ağustos 2003 tarihli 352. sayıda yer alan “PJA Erkekleri Eğitiliyor”, “Osman Öcalan: Dağa Dönüş Yasası Oldu” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Ağustos 2003 tarihli 355. sayıda yer alan “Her Can İçin Bir Madalya” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/1 mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 25 Ağustos 2003 tarihli 358. sayıda yer alan “Halk Savunma Güçlerine” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 7/2-son, 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Ağustos 2003 tarihli 360. sayıda yer alan “Gençlik Anlamadır ve Türkiye Gençliğine” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Ağustos 2003 tarihli 361. sayıda yer alan “Öcalanın Sağlık Durumuna İlişkin Değerlendirmesi”, “Yedi Yürek” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Eylül 2003 tarihli 371. sayıda yer alan “Ateşkesi Devlet Bozdu” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Eylül 2003 tarihli 373. sayıda yer alan “Erdal'dan Erdal'a” ve “ABD Kürtleri Dışlayamaz-KADEK'ten Sonbahar Hamlesi” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 14 Eylül 2003 tarihli 378. sayıda yer alan “Öcalan: Sincer'in Şahadetinden Büyük Üzüntü Duydum” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Eylül 2003 tarihli 383. sayıda yer alan “KADEK Sorumluluğa Çağırıldı” başlıklı yazı.
İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Eylül 2003 tarihli 385. sayıda yer alan “PJA Kampanyayı Sahiplendi” başlıklı yazı.
İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Eylül 2003 tarihli 386. sayıda yer alan “KADEK: Tehlikeli Bir Girişim” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 23 Eylül 2003 tarihli 387. sayıda yer alan “KADEK'ten Kürtler'e Çağrı” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 30 Eylül 2003 tarihli 394. sayıda yer alan “Öcalan Çürütmeye Karşı Duruyor” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 02 Ekim 2003 tarihli 396. sayıda yer alan “Gül Cevap Vermedi”, “Abdullah Öcalan ve Barış Eline Yanıt: Tecrit” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Ekim 2003 tarihli 399. sayıda yer alan “KADEK Güneyde Kalmaya Kararlı”, “KADEK'ten Powell Tetkiki”, “Amed Rolünü Oynasın” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Ekim 2003 tarihli 401. sayıda yer alan “Gerillanın Yarısı Türkiye’de” başlıklı haber.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., TCY 36 ve 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Ekim 2003 tarihli 402. sayıda yer alan “Cezaevlerinde 9 Ekim Eylemi”, “Halka Sokağa Çıkmayın Çağrısı” başlıklı haberler.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Ekim 2003 tarihli 404. sayıda yer alan “9 Ekim Boykotu”, “Barış Savaşta Daha Zordur” başlıklı haberler.
İddia: TMY’nin 7/2-son ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 14 Ekim 2003 tarihli 408. sayıda yer alan “Seçim Çalışma İle Kazanılır” başlıklı yazı.
İddia: TMY’nin 7/2-son ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Ekim 2003 tarihli 409. sayıda yer alan “HPG: Misillemede 10 Asker Öldü” başlıklı haber.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 20 Ekim 2003 tarihli 414. sayıda yer alan “Halkların Kaderi Bu Kampanyada”, “Söz Değil Eylem Zamanı” başlıklı yazılar.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Ekim 2003 tarihli 415. sayıda yer alan “KADEK Devleti Uyardı” başlıklı haber.
İddia: TMY’nin 7/2-son ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 26 Ekim 2003 tarihli 420. sayıda yer alan “KADEK: Endişe Duyuyoruz” başlıklı yazı.
İddia: TMY’nin 7/2-son ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Ekim 2003 tarihli 421. sayıda yer alan “Gündem-Öcalan ve Kürtler” başlıklı yazı.
İddia: TMY’nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Ekim 2003 tarihli 422. sayıda yer alan “Gerilla Fotoğrafları, Koreli Gazeteci Gerillayı İzledi”, “Erkeğe Değil Özgürlüğe Hizmet”, “Karla Gelen Ayrılık” ve “Kadının Kaleminden: Bir Özgürlük Fotoğrafi” başlıklı yazılar.
İddia: TMY’nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 31 Ekim 2003 tarihli 425. sayıda yer alan “Kutlamaların Ardından” başlıklı yazı.
İddia: TCY’nin 312/2, TMY’nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Kasım 2003 tarihli 428. sayıda yer alan “Apo’nun Çocuklarıyız” başlıklı yazı.
İddia: TMY’nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06 Kasım 2003 tarihli 431. sayıda yer alan “Kamuoyuna” başlıklı yazı.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Kasım 2003 tarihli 436. sayıda yer alan “Sürgünde Bir Kürt Anası: Sarya” başlıklı yazı.
İddia: TCY’nin 312/2-son, 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Kasım 2003 tarihli 442. sayıda
yer alan “Miyonumuzu KONGRA-GEL İle
Sürdüreceğiz” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 16 Kasım 2003 tarihli 441. sayıda
yer alan “KONGRA-GEL Dönemi”, “KONGRA-GEL
Kuruldu”, “Öcalan Kurumsal Başkan” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 20 Kasım 2003 tarihli 445. sayıda
yer alan “Bakış: Çocuk Hakları-Kürt Çocukları”,
“Kürtler KONGRA-GEL ile Öz Kimliğini Oluşturuyor”
başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 21 Kasım 2003 tarihli 446. sayıda
yer alan “Öcalan: KONGRA-GEL Dağdan Şehre
İnecektir” başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 27 Kasım 2003 tarihli 452. sayıda
yer alan “Çözüm Diyaloğa Bağlı”, “Nereden Nereye”
başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son ve 7/2-son mad., 5680 sayılı
ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 28 Kasım 2003 tarihli 453. sayıda
yer alan “KONGRA-GEL ve KNK Beraber Çalışma
Yürütecek”, “27 Kasım Coşkusu”, “Değerlerin Sahibi
Olacağız” başlıklı yazılar. İddia: TMY'nin 6/2-son ve
7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 29 Kasım 2003 tarihli 454. sayıda
yer alan “Kutlamalar Aralıksız Sürdü” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1

mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 01 Aralık 2003 tarihli 456. sayıda
yer alan “Mersin’li Barış Dedi”, “Adana’da Kitlesele
Final” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 7/2-son ve 6/2-son mad., 5680 sayılı
ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 02 Aralık 2003 tarihli 457. sayıda
yer alan “Ateşkes Yeniden Uzatıldı” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 03 Aralık 2003 tarihli 458. sayıda
yer alan “Devlet Karşılık Versin” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 14 Aralık 2003 tarihli 469. sayıda
yer alan “Tatlıses’e Destek-Kurumlardan Ortak
Açıklama” ve “Sanatçılara Sahip Çıkın” başlıklı
yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 16 Aralık 2003 tarihli 471. sayıda
yer alan “Kürt Katliamları Ortaya Çıkarılsın”
“Kalkan: Onun Gidişi Yeni Irak’ın Önünü Açacak”
başlıklı yazı ve haberler

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1
mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 22 Aralık 2003 tarihli 477. sayıda
yer alan “Duyarlılık”, “Kongre Halkla Buluşuyor”,
“Aydar’dan Diyalog Çağrısı” başlıklı yazı ve haberler
İddia: TMY'nin 7/2-son ve 6/2. mad., 5680 sayılı ya.
ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik
Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 23 Aralık 2003 tarihli 478. sayıda

yer alan “Bingöl ve Şırnak’taki Kontra Faaliyetlerine Karşı Halkı Uyararak Kalkan: Dikkatli Olun” başlıklı haber

İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Aralık 2003 tarihli 483. sayıda yayınlanan “AKP Çözumsuzlüğün Çözüm Olarak Dayatıldığı Bir Dönem Başlattı. Düşünsel İdamın Baş Mimarı”, “Tecride ve Hücreye Tepki”, “Diyarbakır’da Tecride Karşı Yürüyüş” başlıklı haberler
İddia: TMY'nin 7/2, 6/2-son, 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 29 Aralık 2003 tarihli 484. sayıda yayınlanan “Tutuklulara Rehine Muamelesi” ve “Hükümet Tahrik Ediyor” başlıklı haberler
İddia: TMY'nin 6/2-son, 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19-20-21-22 Aralık 2002 tarihli 109-110-111-112. sayılarda yer alan İLAN-Haklar ve Özgürlükler Platformu, “19-22 Aralık Tecrite Karşı Mücadele Günleri”, “Haklar ve Özgürlükler Cephesi” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Ocak 2003 tarihli 137. sayıda yer alan “Türkiye Tehlikeli Oynuyor” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 23 Ocak 2003 tarihli 144. sayıda yer alan “Cemil Çiçek Özel Savaşçı mı?” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 30 Ocak 2003 tarihli 151. sayıda yer alan “Perşembenin Geleceği Sorunu” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 31 Ocak 2003 tarihli 152. sayıda yer alan “Ortadoğu İlerici Güçlerinin Meşru Savunmasını” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Şubat 2003 tarihli 153. sayıda yer alan “Direnişe Davet” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06 Şubat 2003 tarihli 158. sayıda yer alan “Öcalan’a Tecrit Savaş Suçudur” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Şubat 2003 tarihli 160. sayıda yer alan “Tehlikeli Viraja Girildi” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Şubat 2003 tarihli 167. sayıda yer alan “Hesap Verecekler” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 25 Şubat 2003 tarihli 177. sayıda yer alan “Ortadoğu Halklarının Güneşi, Karanlık Güçlerin Oyunlarını Bozacak” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Şubat 2003 tarihli 179. sayıda yer alan “Savaş ve Sosyal Şovenizm Atağı” başlıklı yazı

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Şubat 2003 tarihli 180. sayıda yer alan “Yorum-Meşru Savunma Hakkı” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Mart 2003 tarihli 187. sayıda yer alan “Tecavüz Mağduru N.Ç.'nin Babası, Toplumsal Baskılara İsyani Etti: Artık Buralara Sığamıyoruz” başlıklı haber.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 13 Mart 2003 tarihli 193. sayıda yer alan “Savaş Tanrıları” başlıklı yazı. (Celal Beşiktepe)
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Nisan 2003 tarihli 216. sayıda yer alan “At İzi İt İzine Karişti” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 09 Nisan 2003 tarihli 220. sayıda yer alan “Çocuklara Roketli Saldırı-Başkale Bağdat Gibi” başlıklı haber.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06-07 Mayıs 2003 tarihli 247. ve 248. sayılarda yer alan bazı haberler.
İddia: TCY'nin 312/1-son maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Mayıs 2003 tarihli 249. sayısında yer alan “Bu Hikaye Sizi Anlatıyor”, “Halkların Kardeşliğini Haykırmak” başlıklı yazılar.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 24 Mayıs 2003 tarihli 265. sayısında yer alan “Tutsaklara Özgürlük, Sınırsız Genel Af” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Mayıs 2003 tarihli 269. sayısında yer alan “Mutlu Kürde Beraat” başlıklı haber.
İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 02 Haziran 2003 tarihli 274. sayısında yer alan bir haber
İddia: 5680 sayılı ya. 3. mad., 2253 sayılı ya. 40/1. maddesi, TCY'nin 119. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 26 Haziran 2003 tarihli 298. sayısında yer alan “Ama O Daha Çok Küçük” başlıklı haber.
İddia: 5680 sayılı ya. 3. mad., 2253 sayılı ya. 40/1. mad., TCY'nin 119. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 26 Haziran 2003 tarihli 298. sayısında yer alan “Gülbaharla baharlaştırmak” başlıklı haber.
İddia: 5680 sayılı ya. 3. mad., 2253 sayılı ya. 40/1. mad., TCY'nin 119. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 27 Haziran 2003 tarihli 299. sayısında yer alan “Bucak'a Ödül de Verin-Yargıda Susurluk Skandalı” başlıklı haber ve yazılar.
İddia: 5680 sayılı ya. 30. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Haziran 2003 tarihli 300. sayısında yer alan “Yanakları Kızarmayanlar” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Haziran 2003 tarihli 300. sayısında yer alan “Yanakları Kızarmayanlar” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 28 Haziran 2003 tarihli 300. sayısında yer alan “Yanakları Kızarmayanlar” başlıklı yazı.
İddia: TCY'nin 159. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Temmuz 2003 tarihli 300. sayısında yer alan "Onurunuz Var mı ki Kırılınsın" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 159. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Haziran 2003 tarihli 277. sayısında yer alan "Kadının Kaleminden: Ker-Kürt ve Refleksizlik" başlıklı yazı

İddia: TCY'nin 159. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Haziran 2003 tarihli 281. sayısında yer alan "Öcalan'ın Çözümüne Halktan Destek" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 312/1-son mad., 5680 sayılı ya. 16/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Özgür Kadının Sesi dergisi sahibi Gülşen Bozan, Yazışleri Müdürü Kadriye Kanat
Dava Konusu Yazı: Derginin Nisan 2003 tarihli 37. sayısında yayınlanan bazı yazılar

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5., 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.,

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Özgür Kadının Sesi dergisi sahibi Gülşen Bozan, Yazışleri Müdürü Kadriye Kanat
Dava Konusu Yazı: Derginin Eylül 2003 tarihli 42. sayısında yayınlanan bazı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.,

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Özgür Kadının Sesi dergisi Yazışleri Müdürü Kadriye Kanat

Dava Konusu Yazı: Derginin Ekim 2003 tarihli 43. sayısında yayınlanan bazı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Özgür Kadının Sesi dergisi sahibi Gülşen Bozan, Yazışleri Müdürü Kadriye Kanat

Dava Konusu Yazı: Derginin Kasım 2003 tarihli 44. sayısında yayınlanan bazı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek 2/1 maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanıklar: Özgür Kadının Sesi dergisi sahibi Gülşen Bozan, Yazışleri Müdürü Bayire Karataş

Dava Konusu Yazı: Derginin Aralık 2003 tarihli 45. sayısında yayınlanan bazı yazılar

İddia: TMY'nin 7/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek 2/1

maddeleri

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
İzleyen Duruşma: 26.05.2004

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 6. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 7. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 8. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 9. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 14. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/2-son mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 15. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 7/2-son ve 6/2-son, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 19. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 7/2-son ve 6/2-son, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi

Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 20. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312. mad., ve TMY'nin 7/2-son, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 22. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/2-son mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 23. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/2-son mad., TMY'nin 7/2-son, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 24. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/2-son mad., TMY'nin 7/2-son, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 3. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 4. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 5. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 6. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 7. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 8. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 9. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 9. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 10. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 10. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 11. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 12. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 12. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.
İddia: TCY'nin 159/1 mad.
Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 13. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 14. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 14. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 15. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 16. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 17. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 20. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 21. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 22. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1-3 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 3. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 2. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 4. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 6. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 7. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 8. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri
Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 5. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Partizan dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 49. sayıda
yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi
Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 12. sayıda

yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son ve 8/1-2-mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Sanık: Partizan dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap
Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 50. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 153 nolu Özel Sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 159/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Sanık: Özgür Gelecek Yolunda Yeni Demokrasi gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 26 nolu Özel Sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/2-son mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Önceki Yıllarda Açılan ve 2003 Yılında Devam Eden Davalar

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Eylül 2002 tarihli 9. sayıda yayınlanan "Altındağ Altın Buldu" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 482/1-4. maddesi, 5680 sayılı ya. 16. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 18 Eylül 2002 tarihli 17. sayıda yer alan "İstihbarat Skandalları" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Ekim 2002 tarihli 38. sayıda yer alan "Kürt Alerjisi" başlıklı yazı. (Ahmet Kahraman)

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Ekim 2002 tarihli 42. sayıda yer alan "Aynaya Tükürenler" başlıklı yazı. (Ahmet Kahraman)

İddia: TCY'nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Önceki Yıllarda Açılan ve 2003 Yılında Sonuçlanan Davalar

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 04 Eylül 2002 tarihli 3. sayıda yer alan "Dağdan Yansıyan Işık, Gerilla"-Gerilla Şakası", "Van'da Sloganlı Işık Gösterisi", "Fatma Çolak Toprağa Verildi", "İmralı'ya Yüzlerce Mektup", "Onlar Engin Denizlere Yelken Açtılar" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 14 Mayıs günü sonuçlandı. Ali Çelik Kasımoğulları beraat etti. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Basın Yasası'nın 16. maddesi uyarınca ceza 9.673.755.000 TL para cezasına çevrildi. Mahkeme, gazetenin 7 gün kapatılmasına da karar verdi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Eylül 2002 tarihli 4. sayıda yer alan "Dağlarda Yeni Bir Yaşam" başlıklı haber

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 14 Mayıs günü sonuçlandı. Ali Çelik Kasımoğulları beraat etti. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Basın Yasası'nın 16. maddesi uyarınca ceza 9.673.755.000 TL para cezasına çevrildi. Mahkeme, gazetenin 7 gün kapatılmasına da karar verdi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Eylül 2002 tarihli 9. sayıda yer alan "Güney'den Notlar" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 12 Eylül 2002 tarihli 11. sayıda yer alan "MHP Savaşı Kışkırtıyor" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2 mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 181.752.000 TL, Mehmet Çolak'ı 181.752.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 14 Eylül 2002 tarihli 13. sayıda

yer alan “Newroz Tutuklularına Tahliye”, “Kürtçe Eğitim Tartışılıyor”, “Bir Bilgeler Kuşağına” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/1. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 13 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.522.860.000 TL, Mehmet Çolak'ı 2.681.000.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 15 Eylül 2002 tarihli 14. sayıda yer alan “Osman Öcalan, Sol Blokun Umut Yarattığını Söyledi” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 12 Mart günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 181.752.000 TL, Mehmet Çolak'ı 181.752.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 16 Eylül 2002 tarihli 15. sayıda yer alan “Kürtler Festivalde Buluştu” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 18 Eylül 2002 tarihli 17. sayıda yer alan “Türkiye'nin Değişim Gerçeği”, “İstihbarat Skandalları” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 20 Eylül 2002 tarihli 19. sayıda yer alan “KADEK Özel Bölge İlan Etti” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 25 Mart günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.204.000.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.102.000.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 8 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 22 Eylül 2002 tarihli 21. sayıda yer alan “Demokratik Güçler Birleşmeli” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 25 Mart günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 218.104.000 TL ve Mehmet Çolak'ı 218.104.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 2 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 25 Eylül 2002 tarihli 24. sayıda yer alan “Kadınlar Çözüm Gücü Oluşturuyor” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Kasım günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 29 Eylül 2002 tarihli 28. sayıda yer alan “Öcalan: DEHAP'ın Potansiyeli Yüzde Yirmibeş” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 218.103.000 TL, Mehmet Çolak'ı 109.051.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 5 Ekim 2002 tarihli 34. sayıda yer alan “Öcalan: Demokratik Karakteri Yok” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava Ali Çelik Kasımoğulları hakkında 2.204.000.000 TL, Mehmet Çolak hakkında 918.530.000 TL para cezası ile sonuçlandı. Mahkeme, gazetenin 7 gün kapatılmasını kararlaştırdı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 7 Ekim 2002 tarihli 36. sayıda yer alan “Seçimde Siyasal Yapı Değişecek” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 25 Mart günü Ali Çelik Kasımoğulları hakkında 2.645.370.000 TL, Mehmet Çolak hakkında 1.322.685.000 TL para cezası ile sonuçlandı. Gazete de 5 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 9 Ekim 2002 tarihli 38. sayıda yer alan “Bakış-Komplo ve Sonuç”, “Öcalan Savaşı Engelledi”, “9 Ekim Komplosu AB Sürecini Geciktirdi”, “Kürt Alerjisi”, “4 Ekim Erbil Toplantısı

Nasil Değerlendirilmeli”, “PÇDK: Parlamento Tüm Güçleri Kapsamalı”, “9 Ekim Komplosu Kınandı” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2. ve 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü Ali Çelik Kasımoğulları hakkında 2.645.370.000 TL, Mehmet Çolak hakkında 1.322.685.000 TL para cezası ile sonuçlandı. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Ekim 2002 tarihli 39. sayıda yer alan “Komplocuların Hesabı Tutmadı” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 9.673.755.800 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Ekim 2002 tarihli 40. sayıda yer alan “KADEK' ten Seçim Uyarısı” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 312/2 son mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 9 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 181.752.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 181.752.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Ekim 2002 tarihli 42. sayıda yer alan “DEHAP'a Başarılar”, “Bayrampaşa'da Baskılar Artıyor-Bayrampaşa'da Kötü Muamele” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.102.237.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.249.416.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Ekim 2002 tarihli 44. sayıda yer alan “DEHAP'ı Engellemek Bölücülüktü “ başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.102.237.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.204.475.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Ekim 2002 tarihli 45. sayıda yer alan “Komployu Boşa Çıkarmak”, “Savcı İmlayı Zorladı” ve “Daha Fazla Başarı İçin”, “Sabih Kanadoğlu” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/1 mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 27 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.322.685.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.645.370.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete 2 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 20 Ekim 2002 tarihli 49. sayıda yer alan “KADEK Özerk Bölge İlan Etti”, “Tek Çözüm Gücü DEHAP” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2 son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.102.237.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.204.475.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Ekim 2002 tarihli 50. sayıda yer alan “KADEK Genel Başkanlık Konseyi Üyesi M. Karayılan, Güneyde Oluşturulan Medya Savunma Bölgelerini Değerlendirdi” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2 son ve 8/2 son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 24 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.322.685.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.645.370.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 4 Kasım 2002 tarihli 64. sayıda yer alan “Van'dan İmralı'ya Selam” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Mart günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 5 Kasım 2002 tarihli 65. sayıda yer alan “KADEK Başkanlık Konseyi: Başarana Kadar

Yürüyüşe Devam" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2 son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.210.912.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.421.825.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 8 Kasım 2002 tarihli 68. sayıda yer alan "Yeni Meclis Meşru Değil" ve "Özürü Meclisin Ömrü Uzun Olmayacak" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 14 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.009.093.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.421.825.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Kasım 2002 tarihli 71. sayıda yer alan "PJA Askeri Konferans Yaptı" ve "Öcalan İçin Eylemler Yaygınlık Kazandı", "Öcalan'a Destek Eylemleri Sürüyor", "PJA: Saldırmayacağız, Kendimizi Savunacağız" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2 son 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Kasım günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 12 Kasım 2002 tarihli 72. sayıda yer alan "Değişimin Yönü İyi Görülmeli" ve "İmralı'ya Selam Eylemleri" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2 son 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 13.374.255.000 TL, Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.906.190.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 2 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Kasım 2002 tarihli 73. sayıda yer alan "Gözler İmralı'da, Halk Açıklama Bekliyor" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay ağır hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 9.673.755.800 TL para

cezasına çevrildi. Gazete 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Kasım 2002 tarihli 75. sayıda yer alan "Halkın İradesine Dikkat" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2 son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 2 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 181.752.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 181.752.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 5 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Kasım 2002 tarihli 79. sayıda yer alan "KADEK'ten Hükümete Süre" başlıklı haber.
İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2 son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.453.095.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.906.190.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Kasım 2002 tarihli 81. sayıda yer alan "Bakış-İktidar Bambaşka Bir Dünyadır" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 27 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 11.921.160.000 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 2 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Kasım 2002 tarihli 82. sayıda yer alan "10 Aralık'tan 15 Şubat'a Kampanya-Gençler Sokakları Terk Etmiyor ve PKK'nin Kuruluşu Avrupa'da Kutlanacak", "Kürtleri Uyarın KADEK Genel Başkanlık Konseyi Üyesi O. Öcalan: İnce İmhaya Sessiz Kalmayın" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 10.103.937.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 181.752.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 23 Kasım 2002 tarihli 83. sayıda yer alan "18 Kasım Unutulmadı" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 312/ 2-son maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 2 yıl hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 5.306.370.000 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 2 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 24 Kasım 2002 tarihli 84. sayıda yer alan "Gençler Öcalan'a Özgürlük İstedi" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 9.673.755.800 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 26 Kasım 2002 tarihli 86. sayıda yer alan "Başarıya Engel, Dogmalardır" başlıklı haber. **İddia:** TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 27 Kasım 2002 tarihli 87. sayıda yer alan "APO'cular PKK'yi Anlatıyor-Söz ve Eylemi Bir Olan Hareket-Tarihte Bir Dönüm Noktası: PKK" başlıklı yazı, 28 Kasım 2002 tarihli sayıda yer alan "PKK Eşittir KADEK Değil-PKK Efsanesi Yaşayacak", 29 Kasım 2002 tarihli sayıda yer alan "PKK Egemen Erkeği Öldürdü" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 11.303.765.800 TL para cezasına çevrildi. Gazete 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 30 Kasım 2002 tarihli 90. sayıda yer alan "Zindanlarda" ve "PKK, Ben İnsanım Diyenlerin Hareketidir" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 6 Aralık 2002 tarihli 96. sayıda yer alan "KADEK: Barış Umutlarımızı Arttırın" ve "Bayram Barışa Vesile Olsun" başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2. mad. 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.213.207.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.438.415.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 7 Aralık 2002 tarihli 97. sayıda yer alan "KADEK'ten Bayram Mesajı" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 14 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 846.671.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.032.012.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 8 Aralık 2002 tarihli 98. sayıda yer alan "Geçiş Süreci Sona Erdi", "Yeni Konsept Uyarısı: KADEK'ten Önemli Uyarılar" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/1. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 10.103.937.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 181.752.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 9 Aralık 2002 tarihli 99. sayıda yer alan "KADEK Demokratik Eylem Kampanyası Başlattı" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 8 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.016.005.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.032.012.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 10 Aralık 2002 tarihli 100. sayıda yer alan "Temel Sorun Kürt Sorunudur" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.016.005.000 TL ve Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.032.012.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 12 Aralık 2002 tarihli 102. sayıda yer alan “Mersin’e Planlamacı Polis Müdürü” ve “Özgürlük Kampanyası Avrupa’ya Yayılıyor” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Aralık 2002 tarihli 103. sayıda yer alan “BAKIŞ: A. Melik Fırat Ne Yapmak İstiyor” ve “Mustafa Yöndem: Siyasette Son Durum” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Aralık 2002 tarihli 105. sayıda yer alan “KADEK Başkanlık Konseyi Üyesi Öcalan: Türkiye Güneyi İşgal Etmeye Hazırlanıyor” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 8 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 9.922.185.000 TL ve Ali Çelik Kasimoğulları'nı 2.032.012.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Aralık 2002 tarihli 106. sayıda yer alan “15 Şubat’a Kadar Kesintisiz Eylem” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 2 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 9.922.185.000 TL para cezasına mahkum etti. Ayrıca gazetenin de 7 gün süreyle kapatılması kararlaştırıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Aralık 2002 tarihli 107. sayıda yer alan “Öcalan Hassasiyeti Büyüyor” başlıklı haber
İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 15 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.016.005.000 TL ve Ali Çelik Kasimoğulları'nı 2.032.012.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 18 Aralık 2002 tarihli 108. sayıda yer alan “Serbest Kalan Kesbir, Kürt Halkını Kutladı”, “Kısırlaştırma Alman Basınında” ve “Cezaevleri Çözüm İstiyor”, “Adalet Bakanına Açık Mektup” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2. ve 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Çolak'ı 2.522.102.000 TL ve Ali Çelik Kasimoğulları'nı 2.689.752.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Aralık 2002 tarihli 109. sayıda yer alan “Genelkurmay mı Savaşa Karşı?” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 24 Haziran günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 20 Aralık 2002 tarihli 110. sayıda yer alan “Tecrit: Tehlikeli Oyun” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 15 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 9.923.735.000 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Aralık 2002 tarihli 111. sayıda yer alan bazı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 15 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Kasimoğulları'nı 2.438.415.000 TL, Mehmet Çolak'ı ise 1.219.207.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Aralık 2002 tarihli 112. sayıda yer alan “Öcalan'ın Serbest Bırakılması Gerektiğine Dikkat Çeken Halk: Türkiye Kazanır”, “Öcalan'ın Özgürlüğü Kürtlerin Özgürlüğüdür”, “Değişimin Mimarı Öcalan'dır” başlıklı haberler ile “Gelişmelerin Farkına Varmak” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM
Karar: Dava 9 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 24 Aralık 2002 tarihli 114. sayıda yer alan “Öcalan’ın Serbest Bırakılması Gerektiğine Dikkat Çeken Halk: Türkiye Kazanır”, “Öcalan’ın Özgürlüğü Kürtlerin Özgürlüğüdür”, “Değişimin Mimarı Öcalan’dır” başlıklı haberler ile “Gelişmelerin Farkına Varmak” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 9 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 24 Aralık 2002 tarihli 114. sayıda yer alan “Rejim Serhıldanla Aşıldı” ve “1992 Cizre Değil, 2002 İstanbul” başlıklı haberler.

İddia: TMY’nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Kasımoğulları’nı 181.752.000 TL, Mehmet Çolak’ı 10.103.937.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Aralık 2002 tarihli 117. sayıda yer alan bazı yazılar.

İddia: TMY’nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Aralık 2002 tarihli 118. sayıda yer alan “KADEK, Türkiye ve Olası Gelişmeler” başlıklı yazı

İddia: TCY’nin 169. Mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Çolak’ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 9.922.185.000 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 31 Aralık 2002 tarihli 121. sayıda yer alan bazı yazılar

İddia: TMY’nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü beraatla sonuçlandı.

2003 Yılında Açılan ve Yıl İçinde Sonuçlanan Davalar

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 30 Ocak 2003 tarihli 151. sayıda yer alan “Sessizlik Barış Umudunu Kırmaktır”, “İdil Olayını HPG Üstlendi”, “Işıklar Öcalan İçin Söndü” ve “Açlık Grevleri Yayılıyor” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 1.743.787.000 TL, Mehmet Çolak’ı 871.893.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Şubat 2003 tarihli 173. sayıda yer alan “Türkiye Kamuoyuna Açık Mektup” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 159. maddesi, 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi

Karar: Dava 11 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak’ı 3.467.700.000 TL para cezasına mahkum etti. Ceza ertelendi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 02 Ocak 2003 tarihli 123. sayıda yer alan “Öcalan’a Yasak Sürüyor, Tecrit Ağırlaşıyor, Tepkiler Artıyor”, “Yılbaşında Öcalan’a Mesaj” başlıklı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Mayıs günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak’ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Basın Yasası’nın 16. maddesi uyarınca ceza 15.380.820.000 TL para cezasına çevrildi. Mahkeme, gazetenin 7 gün kapatılmasını da kararlaştırdı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Ocak 2003 tarihli 124. sayıda yer alan bazı yazılar.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Ocak 2003 tarihli 126. sayıda yer alan “Tecrit Sabır Taşırıyor”, “Mücadeleyi Yükseltelim”, “Tecrit Kişilik Haklarına Saldırıyor”, “Herkes Bilinçli Davransın”, “Barışı Öcalan Sağladı” başlıklı yazılar ile “2002-Bilanço” ekinde yer alan yazı ve fotoğraflar.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680

sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.092.545.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.046.272.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 4 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 06 Ocak 2003 tarihli 127. sayıda yer alan "ABD Kürtlere Karşı İkiyüzlü" "Lozan'daki Utancı Değiştirmek İstedim" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 07 Ocak 2003 tarihli 128. sayıda yer alan "Ömür Boyu Hapis Yatarız" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. ve 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.092.545.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.046.272.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 08 Ocak 2003 tarihli 129. sayıda yer alan "KADEK Devletten Bir Açıklama Bekliyor" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.743.787.000 TL, Mehmet Çolak'ı 871.893.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 10 Ocak 2003 tarihli 131. sayıda yer alan "AP: Tecrit Provokasyondur" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 14 Ocak 2003 tarihli 135. sayıda yer alan "KADEK: Türkiye Yanlış Test Yapıyor-Türkiye Sabrımızı Zorlamasın" ve "PJA: Kadınlar Eyleme Geçsin" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 16 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali

Çelik Kasımoğulları'nı 1.743.787.000 TL, Mehmet Çolak'ı 871.893.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 16 Ocak 2003 tarihli 137. sayıda yer alan "Güzellik Kadının Yüreğinde" başlıklı haber. İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Nisan günü sonuçlandı. Mahkeme Çolak'ı 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkum etti. Hapis cezası 15.775.305.000 TL para cezasına çevrildi. Gazete de 7 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 17 Ocak 2003 tarihli 138. sayıda yer alan "İmralı Suskunluğu" başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 21 Ocak 2003 tarihli 142. sayıda yer alan "Lice Provokasyonunu Kim Yaptı-Gerginlik Politikası ve Direnme Hakkı", "Aydınlar Oyuna Gelmesin" Tutuklu Aileleri Ankara'da" başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2 ve 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.092.545.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.046.272.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 23 Ocak 2003 tarihli 144. sayıda yer alan "Cemil Çiçek Özel Savaşçı mı?" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/1-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.092.545.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.046.272.000 TL mahkum ettiler. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışları Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 24 Ocak 2003 tarihli 145. sayıda yer alan "Tecrite Karşı Tepki Alevleniyor", "Tecridi Serhıldan İle Aşmak", "Kürt Petrolü Kan Kokuyor...", "Hindistan'ın Sınırı Fırat Olmalı" başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2 ve 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek

2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 25 Ocak 2003 tarihli 146. sayıda yer alan “Türkiye Yanlıştan Dönmelidir”, “Sayın Öcalan’a Tutuklama”, “Kürt Sanatçılardan Tecrite Tepki” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 26 Ocak 2003 tarihli 147. sayıda yer alan “Zübük Ortalığı Karıştırdı”, “KADEK: Zaman Daralıyor”, “Tutuklular Açlık Grevinde” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 17 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.092.500.000, Mehmet Çolak 1.046.272.000 TL para cezasına mahkum edildi. Gazete de 2 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 28 Ocak 2003 tarihli 149. sayıda yer alan “Kamuoyunu Yanıltıyorlar “Eylemler ve Açlık Grevleri Sürüyor-KADEK'lilerin Aileleri Cenazeleri Almaya Gitti” Kürt Sanatçılar Paris'teydi-Tecrit Konserle Kınandı”, “Kürtler Demokrasi ve Barış İstiyorlar”, “Cesaret Anamızı Özlüyoruz” başlıklı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 30 Ocak 2003 tarihli 151. sayıda yer alan bazı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.743.787.000 TL, Mehmet Çolak'ı 871.893.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 01 Şubat 2003 tarihli 153. sayıda yer alan “İmralı Tecrit Ötesi” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680

sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 02 Şubat 2003 tarihli 154. sayıda yer alan “Bir Düşünün Hele” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 9 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 06 Şubat 2003 tarihli 158. sayıda yer alan “Savaş Dayatılıyor-Ateşle Oynamıyor”, “Niye APO İle Görüşmek İstiyorlar “Öcalan’a Tecrit Savaş Suçudur” Hükümetin İki Yüzlü Politikaları”, “KADEK: Hukuk Çiğneniyor, Halkta Sabır Kalmadı”, “Tecrit Kalkana Kadar Açlık Grevi” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 873.862.000 TL, Mehmet Çolak'ı 439.931.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 08 Şubat 2003 tarihli 160. sayıda yer alan “Tehlikeli Viraja Girildi” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 09 Şubat 2003 tarihli 161. sayıda yer alan “Türkiye İmhaya Hazırlanıyor...” başlıklı yazı

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.048.635.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 11 Şubat 2003 tarihli 163. sayıda yer alan “BAKIŞ-ABD'den Bekleme” ve “Halk 15 Şubat'ta Öcalan'a Sahip Çıksın” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 4 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 873.862.000 TL, Mehmet

Çolak'ı 436.930.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Şubat 2003 tarihli 165. sayıda yer alan "Savunma Savaşı Başlıyor", "Bakış-Herşey Bitmiş Değil", "Tarih Tekerrür Ettirilmek İsteniyor" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 18 Aralık günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Şubat 2003 tarihli 167. sayıda yer alan "Güneyden Notlar", "15 Şubat" "Öcalan'ın Çözüm Projesi Geleneksel İnkarcı Yapıyı Zorluyor", "Komplo Gerçekliği" ve "Hesap Verecekler" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 8 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Şubat 2003 tarihli 168. sayıda yer alan "Halkın Gündemi", "Savaş Karşıtları Kadıköy'e Sığmadı" ve "Tarihsel Komplolar Gelişmeleri Hızlandırır", "Kürtler Ayağa Kalktı" ve "Uçurumun Kenarında 4 Yıl" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 25 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Şubat 2003 tarihli 169. sayıda yer alan "Kürtler Öcalan İçin Ayaktaydı", "KADEK'ten Yeni Kampanya" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 873.862.000 TL, Mehmet Çolak'ı 436.631.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 18 Şubat 2003 tarihli 170. sayıda yer alan "KADEK Başkanlık Konseyi Üyesi Duran Kalkan" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 18 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme

Ali Çelik Kasımoğulları'nı 873.862.000 TL, Mehmet Çolak'ı 436.931.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Şubat 2003 tarihli 171. sayıda yer alan "Tufanda 33 Gün" ve "Komployu Bedenleri İle Karşılayan Kadınlar" başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 8/1-2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 20 Şubat 2003 tarihli 172. sayıda yer alan "Savaş Karşıtlığı ve Kürt Barışı", " Önderliğe Her Zamankinden Daha Yakın Olmalıyız" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 28 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Şubat 2003 tarihli 173. sayıda yer alan "Tecrit Provokasyondur" ve "Açlık Grevleri Sona Erdi", "1800 Korucu ve 50 İtirafçı KADEK'e Operasyon İçin Hazır Bekliyor-İtirafçılar ve Korucular Yine Sahnede", "Almanya'da Kürtlere Kısaç-YEK-KOM Başkanı Demir: Almanya da Kürtlere Baskı Artıyor" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 24 Şubat 2003 tarihli 176. sayıda yer alan "KADEK'ten Kürtlere Çağrı" başlıklı haber.
İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 4 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 873.862.000 TL, Mehmet Çolak'ı 436.930.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 25 Şubat 2003 tarihli 177. sayıda yer alan "Çağrıya Yanıt Olmak" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Şubat 2003 tarihli 180. sayıda yer alan “YORUM-Meşru Savunma Hakkı”, “Barışın Korunmasında Direnme Bir Haktır” başlıklı yazı.
İddia: TMY'nin 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Mart 2003 tarihli 181. sayıda yer alan “Sanatımızın Hakkını Vereceğiz”, “Özgürlük Rüzgarı İle Yürüyor” başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: 4 Temmuz günü yapılan duruşmada iki dava birleştirildi. Dava 5 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.981.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 02 Mart 2003 tarihli 182. sayıda yer alan “Kürt Halkı Direnmeli” başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 3 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.311.155.000 TL ve Çolak'ı 1.155.577.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Mart 2003 tarihli 183. sayıda yer alan “PJA: Barış İçin Alanlara-Kürt Kadınlarına Çağrı” ve “KNK: Ulusal Birliği Güçlendirelim-KNK'den Kürtlere Serhıldan Çağrısı” başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.980.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 04 Mart 2003 tarihli 184. sayıda yer alan “Zana Belgeseli ART'de”, “5 Bin Yıllık Savaş Geleneğini Yıkma İçin ve “İmralı'ya Gülden Köprüler Kuralım” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL Mehmet Çolak'ı 962.981.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Mart 2003 tarihli Kadın baharlaşması ekinde yer alan “Bu Yıl 8 Mart Kutlaması, Savaş Karşıtlığına Dönüşüyor”, “Kürt Kadınlarının 8 Mart Hazırlıkları”, “Mart Kadın ve Bahar Aydır”, “İnsanlık Özgürlük ve Aşk Kadınla Olacaktır” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Mart 2003 tarihli 190. sayıda yer alan “Halk İnisiyatifi” başlıklı makale.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Mart 2003 tarihli 191. sayıda yer alan “Siirt Seçimleri Ak Partiyi Kurtaramaz” ve “Gençlikten Eylem Haftası” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 14 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı TCY'nin 169. maddesi uyarınca beraatına karar verdi, ancak TMY'nin 6/2. mad., uyarınca 1.155.577.000 TL para cezasına mahkum etti. Ayrıca gazetenin de 2 gün süreyle kapatılmasına karar verildi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Mart 2003 tarihli 193. sayıda yer alan “Kadın Kurtuluş İdeolojisi” ve “PJA Erkek Egemen Sisteme Kadının Verdiği Cevaptır” başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 14 Mart 2003 tarihli 194. sayıda yer alan “Erdoğan'a Çağrı” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.980.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Mart 2003 tarihli 195. sayıda yer alan "PJA'nın Kuruluş Yıldönümü Kutlandı" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 12 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.311.155.000 TL ve Mehmet Çolak'ı 1.155.577.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 16 Mart 2003 tarihli 196. sayıda yer alan "PJA dan Kadınlara Çağrı: Yeni Halepçeleri Önleyin", "Tecritin Sorumlusu Kim", "ABD ve Saddam Çözüm Değil", "Konuşmam Türkiye Lehinedir" başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Ağustos günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 873.862.000 TL, Mehmet Çolak'ı 436.931.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Mart 2003 tarihli 197. sayıda yer alan "KADEK: AIHM Kararı Saptırmadır" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL Mehmet Çolak'ı ise 962.980.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 18 Mart 2003 tarihli 198. sayıda yer alan "Ateşler Yakılmaya Başlandı" Tutuklulardan Newroz Çağrısı" Sokaklarda Kutlamalar başladı" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.311.155.000 TL para cezasına, Mehmet Çolak'ı 1.155.577.000 TL para cezası ve 6 ay hapis cezasına mahkum etti. Ayrıca

gazetenin de 3 gün süreyle kapatılmasına karar verildi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 20 Mart 2003 tarihli 200. sayıda yer alan "KADEK Genel Başkanı: 21 Mart Halkların Baharlaşması Olsun-Öcalan: 2003 Newroz Kardeşlik Yılı Olsun", "Cemil Bayık: Savaş Tehlikesi Yayılabilir", Newroz için çıkarılan ek "Çocukların Gözü ile Newroz" Baskı ve İnkâr Politikasına Karşı Onlarca Beden Yandı" ve diğer yazı, haber ve fotoğraflar

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.929.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.964.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Mart 2003 tarihli 201. sayıda yer alan "Çuvallayan Siyaset ve Meclis" başlıklı makale.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 24 Haziran günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Mart 2003 tarihli 202. sayıda yer alan "Dehak'a Karşı Newroz Ateşi", "İzlenim: Mersin'de Görkemli Kutlama", "Adana'da "W" Gerginliği", "Halk Acılarını ve Özlemlerini Haykırdı", "İmralı'ya Newroz Selamı", "Mevlana'nın Diyarından Güneşe Selam" ve "Ege'de Barışa Zeytin Dalları", "Urfa Öcalan'ı Sahiplendi", "Bütün Mücadele Yılları Newrozlu Yıllardır" ve "Savaşa Karşı gençlik Mücadelesi" başlıklı haber, yazı ve fotoğraflar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 8/2 ve 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 5 Aralık günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 25 Mart 2003 tarihli 205. sayıda yer alan "Karasu: Türkiye'nin Stratejik Gücü Kürtlerdir-Kürtler Stratejik Dosttur" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.980.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 28 Mart 2003 tarihli 208. sayıda yer alan “Öcalan: Çözmeyen Aşılır-Kürt Fobisi Yalnızlaştırdı” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.311.155.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.155.577.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 29 Mart 2003 tarihli 209. sayıda yer alan “Kemalizm Yenilmeli-Gerilla Tehdit Değildir” başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.980.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 30 Mart 2003 tarihli 210. sayıda yer alan “ANMA” başlıklı ilan.

İddia: TMY'nin 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Nisan 2003 tarihli 211. sayıda yer alan “Değişmeyen Yalnız Kalır” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 02 Nisan 2003 tarihli 212. sayıda yer alan “Öcalan İçin Barış Ağacı” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 16 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Nisan 2003 tarihli 213. sayıda yer alan “Öz Savunma” başlıklı yazı
İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 04 Nisan 2003 tarihli 215. sayıda yer alan “Halkların Doğuşu”, “Güç ve Değişim Tutkusu”, “Ya Sana Özgürlüğü Sığdıracağım, Ya Seni Yaşamamış Sayacağım”, “Nisan Doğumu”, “4 Nisan Hamle Dönüşün” ve “Gerçek Kendi Doğumunu Gerçekleştirmek” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Nisan 2003 tarihli 220. sayıda yer alan “Kürtlerin İhtiyacı Demokrasi” başlıklı haber.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.382660.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.191.330.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Nisan 2003 tarihli 222. sayıda yer alan “Klasik Stratejilerin İflası ve Reel Politika-İrak Krizi Bir Dönüm Noktasıdır”, “Üveys Ana Tanrıçaların Mirasçısıdır” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.985.550.000 TL, Mehmet Çolak 992.550.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 12 Nisan 2003 tarihli 223. sayıda yer alan “Öcalan: ABD İmparatorluğa Oynuyor”, “Demokratik Açılım Şart” başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.985.550.000 TL, Mehmet Çolak 992.775.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Nisan 2003 tarihli 224. sayıda yer alan “Lozan Sistemi Dağıtıldı” ve “Güney Üzerine Dersler” başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.382.660.000 TL, Mehmet Çolak 1.191.330.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 16 Nisan 2003 tarihli 227. sayıda yer alan "Milliyetçiliğe Saplanılmasın" başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.985.550.000 TL, Mehmet Çolak 992.775.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 17 Nisan 2003 tarihli 228. sayıda yer alan "Ya Sonra? Jeo'lar Hayal, Blok Gerçektir" başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 5 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 18 Nisan 2003 tarihli 229. sayıda yer alan "Türkiye'nin Önü Açıldı" başlıklı yazı

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 19 Nisan 2003 tarihli 230. sayıda yer alan "KADEK'ten Ulusal Program" başlıklı yazı

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 17 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 20 Nisan 2003 tarihli 231. sayıda yer alan "Güneydeki Gelişmeler ve Demokratik Çözüm" başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 20 Nisan 2003 tarihli 231. sayıda yer alan "Güneydeki Gelişmeler ve Demokratik Çözüm" başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Dava Konusu Yazı: 22 Nisan 2003 tarihli 233. sayıda yer alan "Öcalan: Türkiye'nin Önemi Kalmadı-Kırmızı Çizgilere Dayanan Sistem Aşmıştır" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.985.550.000 TL, Mehmet Çolak 992.775.000 TL para cezasına mahkum etti.

Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 24 Nisan 2003 tarihli 235. sayıda yer alan "KADEK Ortadoğu İçin Çözüm Planı Sundu-4 Ülke İçin Birlik Programı" başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.985.550.000 TL, Mehmet Çolak 992.775.000 TL para cezasına mahkum etti.

Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 27 Nisan 2003 tarihli 238. sayıda yer alan "Kürt Çocukları da Diğer Çocuklar Gibi Bayramlarını Özgürce Kutlamak İstiyor", "5000 Yıllık Devlet Geleneginin Sonu" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 28 Nisan 2003 tarihli 239. sayıda yer alan bazı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.382.660.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.191.330.000 TL para cezasına mahkum etti.

Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 29 Nisan 2003 tarihli 240. sayıda yer alan "Türkiye'deki Gelişmelerin Yönü", "1 Mayıs İşçi Bayramı: KADEK'ten Alanlara Çağrı", "Seyirci Benim Filmlerimde Kürdistan'ı Yaşıyor" başlıklı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 4 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme

Mehmet Çolak'ı 1.191.330.000 TL para cezasına mahkum etti. Ayrıca gazetenin de 1 gün süreyle kapatılmasına karar verildi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 30 Nisan 2003 tarihli 241. sayıda yer alan "KADEK Genel Başkanlık Konseyi Üyesi Mustafa Karasu: 1 Mayıs'ta Halkların Elleri Birleşmeli" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 16 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.382.660.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.191.330.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Mayıs 2003 tarihli 242. sayıda yer alan "Gerici Rejimlerin Aşılmasında KADEK'in Rolü Belirleyicidir", "HPG: Askerler Bizi Çatışmaya Zorluyor", "Kürtlere 1 Mayıs Çağrısı" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.752.187.000 TL, Mehmet Çolak'ı 876.093.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 04 Mayıs 2003 tarihli 245. sayıda yer alan "KADEK Yas Haftası İlan Etti" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.752.182.000 TL, Mehmet Çolak'ı 876.093.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 05 Mayıs 2003 tarihli 246. sayıda yer alan "Gerilla Aileleri Tecriti Protesto Etti" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Mayıs 2003 tarihli 248. sayıda yer alan "Birgün Türkiye Pratiği Büyük Bir Canlanmayı Yaşayacak, Türkiye'nin Geleceği Bu Dirençlerde Gizlidir" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Mayıs 2003 tarihli 249. sayıda yer alan "YCK'den Gençlere Serhıldan Çağrısı" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.102.625.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Mayıs 2003 tarihli 250. sayıda yer alan "Kürtlerin Kırmızı Çizgileri" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169 mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 28 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Mayıs 2003 tarihli 251. sayıda yer alan "BAKIŞ-Meselenin Özü-Bu da Halkın Gündemi" başlıklı yazı.

İddia: TCY'nin 169 mad., TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 6 Ekim günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 11 Mayıs 2003 tarihli 252. sayıda yer alan "KADEK ABD'ye Ateşkes İlan Etti" "Öcalan: Barışta İsrarlıyız" ve "ABD KADEK'le Diyalog Kurmalı" başlıklı haberler.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.102.625.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 2 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 13 Mayıs 2003 tarihli 254. sayıda yer alan "Karasu: Türkiye Boşluğa Düştü" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.336.250.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 14 Mayıs 2003 tarihli 255. sayıda yer alan "Bakış-Bir Tek Pişmanlık Dahi Yoktur Orada" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Mayıs 2003 tarihli 256. sayıda yer alan "Analiz: Çözüm Kürt Sorununda" "Pişmanlık Yasası Gayri Ciddidir", "PJA ve TAJK, Leyla Qasım'ı Andı" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.102.625.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 2 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Mayıs 2003 tarihli 258. sayıda yer alan "KADEK, Onursuzluk Yasasını Reddediyor", "Adıyaman Şehitleri Şahsında Tüm Devrim Şehitlerinin Anısına" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. ve 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 4 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 18 Mayıs 2003 tarihli 259. sayıda yer alan "Öcalan: Pişmanlık Değil, Demokratik Katılım Yasası", "PÇDK Tüm Gücünü Siyasal Alana Çekti", "Mayıs Şehitleri Özgürlük Yürüyüşünün Teminatıdır" ve "PJA Mayıs Şehitlerini Andı" başlıklı yazılar.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. ve 8/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 4 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 19 Mayıs 2003 tarihli 260. sayıda yer alan "PÇDK Demokratik İnşaya Katılacak-Güney Kürdistanlı HPG'liler Silahsızlanıyor" başlıklı haber
İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1.

mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 20 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.752.187.000 TL, Mehmet Çolak'ı 876.093.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 20 Mayıs 2003 tarihli 261. sayıda yer alan "Genel Af Kampanyası-KADEK'ten Genel Af Kampanyası" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Temmuz günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 1.925.962.000 TL, Mehmet Çolak'ı 962.980.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 6 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 21 Mayıs 2003 tarihli 262. sayıda yer alan "Kardeşlik Yasası Olsun" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.336.250.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 25 Mayıs 2003 tarihli 266. sayıda yer alan "KADEK: Belediye Başkanları Arcı Olsun" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 20 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.102.625.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 26 Mayıs 2003 tarihli 267. sayıda yer alan "Sabrımız ve Mücadelemiz Barış içindir", "YDK: Örgütsüz Tek Bir Kürt Kalmayacak" başlıklı haberler.

İddia: TCY'nin 169. maddesi, TMY'nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak'ı 1.051.312.000 TL para cezasına mahkum etti. Ayrıca gazetenin de 3 gün süreyle kapatılmasına karar verildi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Mayıs 2003 tarihli 268. sayıda yer alan “Karasu: Baycan’ın Mücadelesi Başarıyla Sonuçlandırılacaktır” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 30 Eylül günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 1.752.187.000 TL, Mehmet Çolak’ı 876.609.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 01 Haziran 2003 tarihli 273. sayıda yer alan “Karayılan; Devlet Saldırıyor”, “Bizim İçin Özgür Yaşam İlkeleri Esastır” başlıklı yazılar.
İddia: TCY’nin 169. maddesi, TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 28 Ağustos günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 03 Haziran 2003 tarihli 275. sayıda yer alan “Değişim Algılanmıyor” başlıklı yazı.
İddia: TMY’nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.
Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 4 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 1.746.937.000 TL, Mehmet Çolak’ı 873.468.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 04 Haziran 2003 tarihli 276. sayıda yer alan “BAKIŞ-Kürtler Samimi”, “PJA Tüm Kadınları Eyleme Çağırıyor”, “İlan: Toplumsal Barış ve Demokratik Katılım İçin Genel AF” başlıklı yazılar.
İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 2 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 09 Haziran 2003 tarihli 281. sayıda yer alan “Türkiye’ye Bir Şans Daha-Devlete 1 Eylül’e Kadar Süre” başlıklı haber.
İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 20 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik

Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 10 Haziran 2003 tarihli 282. sayıda yer alan “Sol Birlikte Hareket Etmeli” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 14 Haziran 2003 tarihli 286. sayıda yer alan “Hesap Hatası Yapılmamalı” başlıklı makale.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 9 Aralık günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Haziran 2003 tarihli 287. sayıda yer alan “KADEK: Serhıldanlar Başlatılmamalı” başlıklı haber.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Haziran 2003 tarihli 289. sayıda yer alan “PJA’dan Kınama” başlıklı haber.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 2 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasimoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Haziran 2003 tarihli 294. sayıda yer alan “Kadınları Selamlıyoruz-Onura Saldırı Yapıldı” başlıklı haber.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasimoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti.

Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 24 Haziran 2003 tarihli 295. sayıda yer alan “Halk Sahipsiz Değil-Misilleme Hakkımızı Kullanacağız”, “KADEK AKP’yi ve Polisi Uyardı-HPG den Açıklama” başlıklı haberler.
İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 1.746.937.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 1 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 27 Haziran 2003 tarihli 299. sayıda yer alan “AKP’nin Topluma Kazandırma Yasasını Değerlendiren KADEK: Muhatap Biziz” başlıklı yazı.

İddia: TCY’nin 169, TMY’nin 5. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Eylül günü beraatla sonuçlandı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 29 Haziran 2003 tarihli 301. sayıda yer alan bir yazı

İddia: TCY’nin 169, TMY’nin 5. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 2.096.325.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.048.162.000 TL mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 04 Temmuz 2003 tarihli 306. sayıda yer alan “Devlete Sağduyu Çağrısı” ve “KADEK’ten Devlete Sağduyu Çağrısı” başlıklı yazılar.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 1.907.587.000 TL, Mehmet Çolak’ı 794.827.000 TL mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 06 Temmuz 2003 tarihli 308. sayıda yer alan “Çözüm Demokratik Sistem”, “Uzlaşma Noktası Bulunmalı” başlıklı haberler.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali

Çelik Kasımoğulları’nı 2.289.105.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.144.552.000 TL mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 07 Temmuz 2003 tarihli 309. sayıda yer alan “Sürgüne de Hazırım”, “Erdoğan Çağrı Yapsın”, “Atina Davası Hukuka Karşı Bir Hiledir” başlıklı haberler.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. ve 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 18 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 2.645.370.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.322.685.000 TL mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 08 Temmuz 2003 tarihli 310. sayıda yer alan “Çözumsuzluk Krizi-Karasu: Amaç Özgürlük Hareketini Parçalamak” başlıklı haberler.

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 11 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 1.907.587.000 TL, Mehmet Çolak’ı 953.793.000 TL mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 15 Temmuz 2003 tarihli 317. sayıda yer alan “Bingöl ve Şırnak’taki Kontra Faaliyetlerine Karşı Halkı Uyarın Kalkan: Dikkatli olun” başlıklı haber.

İddia: TCY’nin 169. mad., TMY’nin 5. mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Mehmet Çolak’ı 1.144.552.000 TL para cezasına mahkum etti. Ayrıca gazetenin de 1 gün süreyle kapatılmasına karar verildi.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 17 Temmuz 2003 tarihli 319. sayıda yer alan “Hak İstiyorsanız Başka Yere Gidin” başlıklı yazı.

İddia: TMY’nin 6/1 mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 17 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları’nı 2.289.105.000 TL, Mehmet Çolak’ı 1.144.552.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak
Dava Konusu Yazı: 22 Temmuz 2003 tarihli 324. sayıda yer alan “Abdullah Öcalan Tehdit ve Şantajın Savaş Kışkırtıcılığı Olduğunu Söyledi” başlıklı yazı

İddia: TMY’nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1

mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.289.105.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.144.552.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 31 Temmuz 2003 tarihli 333. sayıda yer alan "KADEK'in Talepleri" başlıklı yazı.

İddia: TMY'nin 6/1-2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 20 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.289.105.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.144.552.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 05 Ağustos 2003 tarihli 338. sayıda yer alan "KADEK'ten Devlete Davet" ve "Gelin Yüz Yüze Görüşelim" başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 5 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.550.555.000 TL, Mehmet Çolak'ı 885.609.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 06 Ağustos 2003 tarihli 339. sayıda yer alan "HPG'den Kömür Ocağı Açıklaması", "Öcalan: AKP Sorumlu Olur" başlıklı yazılar.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 20 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.650.555.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.275.277.500 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 10 Ağustos 2003 tarihli 343. sayıda yer alan "Pişmanlık Sonuç Vermez" başlıklı yazı

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 23 Kasım günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.550.565.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.275.277.500 TL para cezasına mahkum etti.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 23 Ağustos 2003 tarihli 356. sayıda yer alan "Türkiye'ye Mektup-Türkiye Halkına

ve Sorumlu Yöneticilerine" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2 mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.550.565.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.275.277.500 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 24 Ağustos 2003 tarihli 357. sayıda yer alan "Öcalan'dan Halka Mektup" ve Osman Öcalan'ın açıklaması.

İddia: TMY'nin 6/2 mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.550.565.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.275.277.500 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Yeniden Özgür Gündem sahibi Ali Çelik Kasımoğulları, Yazışleri Müdürü Mehmet Çolak

Dava Konusu Yazı: 02 Eylül 2003 tarihli 366. sayıda yer alan "Tek Taraflı Ateşkes Sona Erdi" başlıklı haber.

İddia: TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. ek: 2/1 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 19 Aralık günü sonuçlandı. Mahkeme Ali Çelik Kasımoğulları'nı 2.817.675.000 TL, Mehmet Çolak'ı 1.408.837.000 TL para cezasına mahkum etti. Gazete de 3 gün süreyle kapatıldı.

Sanıklar: Özgür Kadının Sesi dergisi sahibi Gülşen Bozan, Yazışleri Müdürü Kadriye Kanat

Dava Konusu Yazı: Derginin Ocak 2003 tarihli 34. sayısında yayımlanan bazı yazılar

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 5., 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava 21 Ekim günü sonuçlandı. Mahkeme Kadriye Kanat'ı 562.500.000 TL, Gülşen Bozan'ı 1.350.000.000 TL para cezasına mahkum etti.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayımlanan 1. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayımlanan 2. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 3. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 6/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad. Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 4. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad. Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 5. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 8/2. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad. Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 10. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., TMY'nin 6/2-son mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 11. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad. Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava yıl gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 13. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169. mad., 5680 sayılı ya. Ek 2/1. mad. Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 1. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 312/1 mad.

Görüldüğü Yer: Fatih Asliye Ceza Mahkemesi

Karar: Dava gazeteden gelen bilgilere göre yıl içinde mahkumiyetle sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 4. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 8/1-2-son,

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava dergiden gelen bilgilere göre yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanık: Yeni Demokrat Gençlik dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 7. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava dergiden gelen bilgilere göre yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanık: Partizan dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 48. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TMY'nin 8/1-2-son

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava dergiden gelen bilgilere göre yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Sanık: Partizan dergisi Yazışleri Müdürü Beşir Kasap

Dava Konusu Yazı: 2003 yılında yayınlanan 50. sayıda yer alan bazı yazı ve haberler.

İddia: TCY'nin 169 mad.

Görüldüğü Yer: İstanbul DGM

Karar: Dava dergiden gelen bilgilere göre yıl içinde beraatla sonuçlandı.

Düşünce Özgürlüğü ile İlgili AIHM Kararları

Vedat Çetin, Mehmet Kaya, İsmet Bakaç, Ahmet Sünbül, Zeynel Bağır, Metin Dağ, Kemal Şahin ve Naif Kılıç-Ülkede Gündem

AIHM, kapanan Ülkede Gündem gazetesi çalışanları Vedat Çetin, Mehmet Kaya, İsmet Bakaç, Ahmet Sünbül, Zeynel Bağır, Metin Dağ, Kemal Şahin ve Naif Kılıç'ın yaptığı başvuruya ilgili olarak Türkiye'nin maddi tazminat ödemesini kararlaştırdı. 13 Şubat günü açıklanan kararda, söz konusu gazetenin Olağanüstü Hal Bölgesi'nde dağıtımının yasaklanmasıyla ifade özgürlüğünün ihlal edildiği belirtildi. Türkiye, mahkeme kararı uyarınca kişi başına 2 bin 500 Euro maddi tazminat ile mahkeme masrafı için toplam 3 bin Euro para cezası ödeyecek.

Yaşar Kemal

Yaşar Kemal, ifade özgürlüğünün ve suçsuzluk ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle Türkiye aleyhine açtığı davayı kazandı. 4 Mart günü ilan edilen kararda Türkiye'yi suçlu bulan AIHM, Kemal'in ceza aldığı davadan hapis yatmamasını dikkate alarak, tazminata gerek görmedi. Yaşar Kemal'in "Türkiye'nin Üstündeki Kara Gökyüzü" ve "Zulmün Artsın" başlıklı makalelerinin yer aldığı "Düşünceye Özgürlük" adlı kitap 1995 yılında yayınlanmış ve piyasaya çıktığı gün "halkı ırk ve bölge temelinde ayrımcılığa kışkırttığı" gerekçesiyle toplatılmıştı. Kemal hakkında yazıları nedeniyle iki ayrı dava açılmış "Zulmün Artsın" yazısı ile ilgili olarak beraat eden Kemal, "Türkiye'nin Üstündeki Kara Gökyüzü" adlı yazısından TCY'nin 312. maddesi uyarınca 1 yıl 8 ay ceza almıştı. Mahkeme cezaı ertelemiştir.

Ahmet Erkanlı

19 Ocak 1995 tarihinde Özgür Ülke gazetesinde yayınlanan bir karikatürü nedeniyle yargılanan ve TCY'nin 159. maddesi uyarınca 10 ay hapis cezasına mahkum olan Ahmet Erkanlı'nın Türkiye aleyhine açtığı dava 13 Şubat günü dostane çözümle sonuçlandı. Türkiye, Erkanlı'ya maddi ve manevi zararları ve masraflar karşılığı 8.300 Euro ödemeyi kabul etti. Mahkeme aynı zamanda bu davayı örnek göstererek Türkiye'deki yasaların AIHS'in 10. maddesi ile uyumlu hale getirilmesini de ivedi bir görev olarak gösteren bir açıklama da yaptı.

Ferhat Tepe-Özgür Gündem

AIHM, Türkiye'yi Özgür Gündem gazetesi Bitlis muhabiri Ferhat Tepe'nin 1993'te kaçırılıp öldürülmesiyle ilgili 29 bin Euro tazminat ödemeye mahkum etti. 9 Mayıs tarihli kararda, "cinayetin aydınlatılmaması" nedeniyle AIHS'in "yaşam hakkına" ilişkin 2. maddesinin ihlal edildiği vurgulandı. (Bkz. Yaşam Hakkı)

Ayşenur Zarakolu

27 Ocak 2002 tarihinde ölen Belge Yayınları sahibi Ayşenur Zarakolu'nun AIHM'de açtığı davalar 2003 yılında dostane çözümle sonuçlandı.

AIHM tarafından 27 Mayıs günü açıklanan karara göre Türkiye, Zarakolu ailesine manevi tazminat ve masraf karşılığı 9 bin 500 Euro ödeyecek. Ayşenur Zarakolu hakkında 1994 yılında yayınladığı "Bırakuji-Kürtlerin İç Savaşı" adlı kitapta "PKK propagandası yaptığı" iddiasıyla dava açılmış ve 28 Eylül 1995 tarihinde 5 ay hapis ve 41 milyon TL para cezasına çarptırılmıştı. Zarakolu cezanın Yargıtay tarafından da onaylanması üzerine 29 Ağustos 1996 tarihinde cezaevine girmişti.

Zarakolu, AIHM'e yapılan başvuruda, Türkiye'nin adil yargı hakkını içeren AIHS'in 6/1, ifade

özgürlüğünü sağlayan 10 ve ayrımcılığı yasaklayan 14. maddelerini ihlal ettiği belirtmişti.

Ayşenur Zarakolu adına Belge Yayınları tarafından yayınlanan ve toplatılan üç kitap hakkında Ragıp Zarakolu'nun yaptığı başvuru Ekim ayında dostane çözüm ile sonuçlandı. Kitaplarla ilgili açılan davaları örnek göstererek Türkiye'deki yasaların AIHS'in 10. maddesi ile uyumlu hale getirilmesini ivedi bir görev olarak kabul eden hükümet her bir kitap için 5'er bin Euro tazminat ödemeyi de kabul etti. Davaların "bağımsız ve tarafsız" mahkemelerde görülmediği ileri sürülen başvuruda, AIHS'in "adil yargılanma hakkı"nı düzenleyen 6/1 maddesinin, kitapların toplatılması nedeniyle "hakkında mahkeme kararı kesinleşmeyen herkes masumdur" ilkesini düzenleyen 6/2. maddesinin ve ifade özgürlüğünü güvence altına alan 10. maddesinin ihlal edildiği savunulmuştu.

Bayram Karkın

1997 yılında yaptığı bir konuşmadan dolayı TCY'nin 312. maddesi uyarınca bir yıl hapis ve para cezasına mahkum edilen dönemin DİSK/Nakliyat-İş Sendikası genel sekreteri Bayram Karkın'ın başvurusu Eylül ayında sonuçlandı. Mahkeme Karkın'ın AIHS'in 10. ve 6. maddelerinin ihlal edildiği iddiasını yerinde bularak Karkın'a 8.000 Euro manevi tazminat ve 1.500 Euro masraflar olmak üzere toplam 9.500 Euro ödenmesine karar verdi.

Semra Caralan

1994 yılında "bölücülük propagandası yaptığı" gerekçesiyle 5 ay hapis ve para cezasına mahkum edilen dönemin Evrensel gazetesi yazıişleri müdürü ve ortağı Semra Caralan'ın AIHS'in 6. ve 10. maddelerinin ihlal edildiği gerekçesiyle yaptığı başvurusu Eylül ayında dostane çözümle sonuçlandı. Türk hükümeti tazminat olarak 9.500 Euro ödemeyi kabul etti.

Zeynel Abidin Kızılyaprak

AIHM "Kürt Halkına Karşı Nasıl Savaşık-Bir Askerin Anıları" adlı kitabın yazarı Zeynel Abidin Kızılyaprak'ın şikâyeti üzerine açılan davada, Türkiye'nin toplam 5.250 Euro (yaklaşık 9 milyar lira) tazminat ödemesine karar verdi. AIHM Ekim ayında verdiği kararında, Türkiye'nin AIHS'in "ifade özgürlüğü"ne ilişkin 10. maddesini ihlal ettiği belirtildi.

Kızılyaprak, 1991 yılında yayımlanan ve Güneydoğu'da görev yapan bir asker anılarını aktaran kitap nedeniyle İstanbul DGM'de yargılanmış ve 14 Ekim 1993 tarihinde "bölücülük propagandası" yaptığı gerekçesiyle 6 ay hapis ve para cezasına mahkum olmuştu.

Nurettin Demirtaş

Buca Cezaevi'ndeki 287 PKK'li tutuklu adına yaptığı açıklamanın Özgür Ülke gazetesinde 1 Mayıs 1994 tarihinde yayınlanması nedeniyle 1996 yılında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 11 ay hapis cezasına mahkum edilen Nurettin Demirtaş'ın AIHS'in 10. maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle yaptığı başvuru Ekim ayında dostane çözümle sonuçlandı. Türkiye, Demirtaş'a 7 bin Euro tazminat ödemeyi kabul etti.

Müslüm Gündüz

AIHM, Aralık ayında "Din farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik" iddiasıyla cezalandırılan Aczmeni Tarikatı şeyhi Müslüm Gündüz'ün yaptığı başvuruda Türkiye'yi mahkum etti. Türkiye Gündüz'e 5 bin Euro manevi tazminat ödeyecek.

12 Haziran 1995 tarihinde HBB televizyonunda naklen yayımlanan bir programdaki konuşması nedeniyle 1 Nisan 1996 tarihinde 2 yıl hapis ve para cezasına mahkum edilen Gündüz AIHS'in ifade özgürlüğünü güvence altına alan 10. maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle AIHM'e başvurmuştu.

AIHM kararında, programda üyeleri toplumun dikkatini çeken bir tarikatın tanıtıldığı belirtilerek, Gündüz'ün fikirlerinin toplumca iyi bilindiği, bu kişinin sıradışı görüşlerini açıklamak, kendi dünya görüşünün çağdaş değerlerle uyummadığını dile getirmek amacıyla programa katıldığı anlatıldı. AIHM kararında, "şeriat için şiddete çağrı yapılmadığı sürece" konuşmada "halkın kin ve düşmanlığa kışkırtıldığının" değerlendirmesinin yersiz olduğu da kaydedildi.

Yasaklanan Kitaplar ve Davalar

2003 yılında da yazar ve yayıncılara yönelik yasaklama ve yargılamalar sürdü. TIHV'nin elde ettiği bilgilere göre en az 40 kitap hakkında dava açıldı.

Yazar İsmail Beşikçi ve Yurt Kitap Yayın şirketinin sahibi Ünsal Öztürk'ün, haklarında TMY'nin 8. maddesi uyarınca toplatma kararı bulunan "Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından İsmail Beşikçi Davası IV-Yargıtay'a Başvuru", "Kürt Toplumuna Üzerine", "Bilincin Yükselişi", "Bir Aydın Bir Örgüt ve Kürt Sorunu", "12 Eylül Faşizmi ve PKK Direnişi" adlı kitaplarla ilgili olarak 30 Temmuz günü toplatma kararının kaldırılması için yaptıkları başvuru "Müsadere edilen kitabın içeriğinin TCY'nin 312/2 ve TMY'nin 7. maddelerine göre suç teşkil ettiği" gerekçesiyle Ankara DGM tarafından reddedildi.

Ret kararları oyçokluğu ile alındı. DGM üyesi Süreyya Gönül, 12 Kasım günü verilen karara "Sanık hakkındaki mahkûmiyet kararı TMY'nin 8. maddesi

uyarınca verildiğinden ve hükümden sonra bu yasanın 8. maddesi yürürlükten kaldırıldığından kitap hakkındaki müsadere kararının kaldırılması gerekir" görüşüyle karşı çıktı.

Mahkeme aşağıdaki kitaplarla ilgili olarak yapılan başvuruyu ise 10 Aralık günü "Müsadere karar verilen söz konusu kitapların müsadere işleminin yapıldığı anlaşıldığı ve yapılacak başkaca bir işlem kalmadığı" gerekçesiyle oybirliği ile reddetti:

"Bilim Yöntemi", "Koca Çınar (Kürt Bilgesi Musa Anter)", "Kürtlerin Mecburi İskânı", "Ortadoğu'da Devlet Terörü", "Kürt Aydın Üzerine Düşünceler", "Türk Tarih Tezi, Güneş Dil Teorisi ve Kürt Sorunu", "Zihnimizdeki Karakolların Yıkılması-Yargılama Süreçleri ve Özgürleşme", "Bilim-Resmi İdeoloji, Devlet-Demokrasi ve Kürt Sorunu", "Devletlerarası Sömürge Kürdistan", "UNESCO'ya Mektup", "Başkaldırının Koşulları", "Doğu Anadolu'nun Düzeni-Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller (1-2)", "Tunceli Kanunu (1935) ve Dersim Jenosidi", "Kürdistan Üzerine Emperyalist Bölüşüm Mücadelesi 1915-1925 I", Kürt Toplumuna Üzerine, "Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Tüzüğü (1927) ve Kürt Sorunu", "Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından Beşikçi Davası I-Danıştay Davaları, İddianame Esas Hakkındaki Mütalaa" ve "Bilimsel Yöntem, Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından Beşikçi Davası II-Savunma"

"Göç, Rumların Anadolu'dan Mecburi Ayrılışı; 1919-1923"-Küçük Asya Araştırmaları Merkezi

İletişim Yayınları'ndan çıkan, Herkül Milas'ın derlediği "Göç, Rumların Anadolu'dan Mecburi Ayrılışı; 1919-1923" adlı kitap Ocak ayında toplatıldı. İletişim Yayınları'ndan yapılan yazılı açıklamada, Yunanistan'daki Küçük Asya Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan sözlü tarih çalışmasından derlenen kitaba ilişkin toplatma kararının "Atatürk'e hakaret içerdiği" gerekçesiyle verildiği ifade edildi.

Kitapla ilgili olarak İletişim Yayınları yetkilisi Nihat Tuna ve kitabın çevirmeni hakkında İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde "Atatürk'e hakaret ettikleri" iddiasıyla açılan dava 9 Nisan günü sonuçlandı. Sanıklar toplam 3 milyar 300 milyon TL para cezasına mahkum edildi ve cezalar ertelendi.

"Yatak Odasında Felsefe"-Marquis de Sade

Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanan Marquis de Sade'in "Yatak Odasında Felsefe" adlı romanında "halkın ar ve haya duygularının rencide edildiği" iddiasıyla yayınevi yöneticisi Ömer Faruk ve çevirmen Kerim Sadi hakkında açılan dava, 19 Mart günü başladı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifade veren Ömer Faruk, kitabın

yayınlanmasından 207 yıl sonra Türkçe'ye çevrildiğini hatırlattı. Dava, 4 Haziran günü sonuçlandı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, kitabın toplatılmasına ve imha edilmesine karar verdi. Mahkeme, çevirmen Kerim Sadi bulunamadığı için Ömer Faruk'u "asli fail olarak" TCY'nin 426. maddesi uyarınca 4 milyar 285 milyon 744 bin lira para cezasına mahkum etti.

"Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kültürümüz"-Gülçiçek Günel

"Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kültürümüz" adlı kitapta "halkın düşmanlığa kışkırtıldığı" iddiasıyla yazar Gülçiçek Günel ve Aram Yayınları'nın sahibi Fatih Taş hakkında açılan dava 4 Nisan günü sonuçlandı. İstanbul DGM'de yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, "kitabın yargılama konusu olan bölümlerinin düşünce özgürlüğü çerçevesinde kaldığı" gerekçesiyle beraat kararı verilmesini istedi. DGM, TCY'nin 312. maddesi uyarınca Gülçiçek Günel'e 1 yıl 8 ay hapis, Fatih Taş'a da 7. 270.000.000 TL para cezası verdi.

"İkinci Caddenin Çılgın Yeşili", "Hauptbahnhof'tan Bir Trene Bindim"-Erje Ayden

Erje Ayden'in "İkinci Caddenin Çılgın Yeşili" ve "Hauptbahnhof'tan Bir Trene Bindim" adlı kitapları nedeniyle Piramit Yayıncılık şirketinin sahibi Bedri Baykam hakkında açılan iki ayrı dava 11 Haziran günü sonuçlandı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Baykam'ı TCY'nin 426/1. maddesi uyarınca "müstehcen yayın yaptığı" gerekçesiyle toplam 8 milyar 571 milyon 490 bin lira para cezasına mahkum etti. Mahkeme, kitapların "toplatılmasına ve imhasına" da karar verdi.

"Acının Dili Kadın"-M. Erol Coşkun

Peri Yayınları tarafından basılan ve 2002 yılı Ocak ayında toplatılan Acının Dili Kadın adlı kitap nedeniyle yazar M. Erol Coşkun ve Peri Yayınları'nın sahibi Ahmet Önal hakkında kitapta "güvenlik güçlerine hakaret edildiği" iddiasıyla TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava Ekim ayı sonunda sonuçlandı. Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi Coşkun'u 1 yıl hapis, Önal'ı da 2 milyar 65 milyon TL para cezasına mahkum etti.

"Paradigmanın İflası-Resmi İdeolojinin Eleştirisine Giriş"-Fikret Başkaya, İsmet Erdoğan

"Paradigmanın İflası-Resmi İdeolojinin Eleştirisine Giriş" adlı kitabının 8. baskısı nedeniyle Fikret Başkaya ve Maki yayıncılık şirketi sorumlusu İsmet Erdoğan hakkında TMY'nin 8. maddesi uyarınca dava açıldı. Dava, 26 Ağustos günü Ankara DGM'de beraatla sonuçlandı. (Bkz. Davalar)

"Akıntıya Karşı Yazılar"-Fikret Başkaya, Özden Bayram, İsmet Erdoğan

Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Doç. Dr. Fikret Başkaya'nın "Akıntıya Karşı Yazılar" adlı kitabı nedeniyle Başkaya ile Maki yayıncılık şirketi sorumluları Özden Bayram ve İsmet Erdoğan hakkında Nisan ayı sonunda dava açtı. İddianamede, kitapta geçen "... Sivas katliamı, bugüne kadar olduğu gibi düpedüz devletçe örgütlenmiş bir katliamdır" ve "... asıl söz konusu olan işkence cumhuriyetidir" ifadeleri nedeniyle sanıkların TCY'nin 159. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesi istendi. Davanın ilk duruşması 10 Eylül günü Ankara 15. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapıldı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

"Çokkültürlülükten Tekkültürlülüğe Anadolu"-Aytekin Yılmaz

Tohum Yayınevi tarafından yayınlanan "Çokkültürlülükten Tekkültürlülüğe Anadolu" adlı kitap nedeniyle yayınevi yetkilileri Mehmet Ali Varış ve Barış Güzel hakkında Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde TCY'nin 159. maddesi uyarınca açılan dava yıl içinde sonuçlanmadı.

"Kemalizm"- Mehmet Ali Varış

Tohum Yayıncılık sahibi Mehmet Ali Varış hakkında, Erdal Yeşil'in yazdığı "Kemalizm" adlı kitapla ilgili olarak TMY'nin 8. maddesi uyarınca açılan davanın ilk duruşmasına katılmadığı gerekçesiyle giyabi tutuklama kararı verildi. Varış, 2 Nisan günü tutuklandı. 17 Nisan günü İstanbul DGM'de yapılan duruşma sırasında serbest bırakılan Varış, aynı gün Uzun Yürüyüş dergisi Yazışmaları Müdürü sıfatıyla derginin 49. sayısında yer alan bazı yazılarla ilgili olarak verilen 925.292.160 TL para cezası nedeniyle tutuklanıp Tekirdağ Kapalı Cezaevi'ne kondu. Varış, 13 Mayıs günü serbest bırakıldı.

"Kemalizm" adlı kitap nedeniyle yazar Erdal Yeşil'le birlikte yargılanan Varış, davanın yıl içinde yasa değişikliği nedeniyle düştüğünü bildirdi.

Aynı kitap nedeniyle Mehmet Ali Varış ve Erdal Yeşil hakkında 5816 sayılı yasa uyarınca "Atatürk'e hakaret ettikleri" ve TCY'nin 159. maddesi uyarınca iddiasıyla "Cumhuriyeti, TBMM ve devletin askeri kuvvetlerini neşren tahkir ve tezyif ettikleri" iddialarıyla açılan iki dava da Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yıl içinde devam etti.

"Koçgiri, Kuzey-Batı Dersim"-Mamo Baran

Tohum Yayıncılık tarafından 2002 yılı sonunda basılan "Koçgiri, Kuzey-Batı Dersim" adlı kitap, 3 Haziran günü İstanbul DGM tarafından yasaklandı. Kitabın yazarı Mamo Baran ve Tohum Yayınevi yetkilisi Mehmet Ali Varış hakkında TCY'nin 312.

maddesi uyarınca dava açıldı. İstanbul DGM'de görülen dava yıl içinde sonuçlanmadı.

“Saklanmaya Çalışılan Bir Meşale İbrahim Kaypakkaya”-Umut Yayıncılık

Umut Yayıncılık tarafından Şubat ayı sonunda yapılan yazılı açıklamada İbrahim Kaypakkaya'nın düşüncelerini, yaşamını ve mücadelesini anlatan, “Saklanmaya Çalışılan Bir Meşale İbrahim Kaypakkaya” adlı kitap nedeniyle İstanbul DGM Savcılığı, yayınevi sorumluları Beşir Kasap ve Barış Açıknel hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca dava açıldı. Kitap, Nihat Behram, Ragıp Zarakolu, Ali Taşyapan, Hasan Kıyafet, Temel Demirer, Mihri Belli, Muzaffer Oruçoğlu, Oral Çalışlar, Nurgüzel Oral'ın katkılarıyla hazırlanmıştı.

“Kadın Argosu Sözlüğü”-Filiz Bingölçe

Metis Yayınları tarafından yayınlanan “Kadın Argosu Sözlüğü” adlı kitap ile ilgili olarak yazar Filiz Bingölçe ve yayınevi sorumlusu Semih Sökmen hakkında, “müstehcen kitap yayınladıkları” iddiasıyla dava açıldı. Dava, 17 Nisan günü Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada savunma yapan Avukat Canan Arın, “Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu”nda edebiyatçı ve hukukçu bulunmadığı için kuruldan gelen bilirkişi raporunu kabul etmediklerini söyledi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

“Delal'a Mektuplar”-Hüseyin Elçi

Gün Yayıncılık Şirketi'nin sahibi Yasin Yetişkin hakkında, Hüseyin Elçi'nin Azadi gazetesi ile Govend ve Berfin dergilerinde 1993-1997 yılları arasında yayımlanan yazılarından oluşan “Delal'a Mektuplar” adlı kitabı nedeniyle dava açıldı. TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava, 16 Kasım günü İstanbul DGM'de başladı.

“21. Yüzyıl Kadın Özgürlük Manifestosu”-Derleme

Hevi Yayınevi tarafından yayınlanan “21. Yüzyıl Kadın Özgürlük Manifestosu” adlı kitap nedeniyle yayınevi sahibi Gülşen Bozan hakkında “yasadışı örgüte yardım ve yataklık ettiği” iddiasıyla İstanbul DGM'de dava açıldı. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

“Özgürleşmeye Pedagojik Bakış”-A. Dursun Yıldız

İstanbul DGM Savcılığı, A. Dursun Yıldız'ın “Özgürleşmeye Pedagojik Bakış” adlı kitabı nedeniyle Tohum Yayıncılık sahibi Mehmet Ali Varış ve A. Dursun Yıldız hakkında Ağustos ayında dava açtı. Kitapta “Kürt toplumunun asimilasyona uğratıldığı, eğitim sisteminin Kürt ve Aleviler için ezme aracı olarak kullanıldığı” ifadelerinin yer aldığı anlatılan iddianamede, Varış'ın TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. Dava, ikinci duruşmada beraatla sonuçlandı.

“Barzani ve Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi”-Mesut Barzani

Mesut Barzani'nin babası Mustafa Barzani'nin hayatını anlattığı “Barzani ve Kürt Ulusal Özgürlük Hareketi” adlı kitabın yurtdışına gönderilmesi 7 Mart günü İpsala Gümrük Kapısında görevli bir memur tarafından “zararlı” bulunarak engellendi. Buna itiraz eden Doz Yayınları yetkilisi Ali Rıza Vural'a hiçbir yasal gerekçe göstermeden, “devletimin bana verdiği yetkiye dayanarak bu kitabın yurtdışına gönderilmesini uygun bulmuyorum” dediği bildirildi. Söz konusu kitapla ilgili olarak kitabın çevirmeni Vahdettin İnce, Doz yayıncılık şirketinin sorumlusu Ahmet Zeki Okçuoğlu ve Can matbaacılık şirketinin sorumlusu Bedri Vatanserver hakkında Nisan ayında “bölücülük propagandası yapıldığı” iddiasıyla dava açıldı. Dava 10 Kasım günü İstanbul DGM'de beraatla sonuçlandı. Kararda kitabın “Türkiye'deki, Kürdistan'daki ayaklanmalar” bölümünde “bölücülük suçunun olduğu”, fakat ilgili maddenin yürürlükten kaldırılması nedeniyle beraat kararı verildiği vurgulandı. Okçuoğlu hakkında, duruşmalara katılmadığı için verilen gıyabi tutuklama kararı da kaldırıldı.

“Her Şey Türkiye İçin Milli Stratejik Konsept”-Nurullah Aydın

“Her Şey Türkiye İçin Milli Stratejik Konsept” adlı kitabı nedeniyle yargılanan eski Hakim Nurullah Aydın'a, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği beraat kararı Ocak ayı başında Yargıtay 8. Ceza Dairesi tarafından onaylandı. Aydın “Türk Silahlı Kuvvetlerine hakaret ettiği” iddiasıyla yargılanmıştı.

“12 Eylül Rejimi Yargılanıyor”-Gazi Çağlar

Dr. Gazi Çağlar'ın derlediği “12 Eylül Rejimi Yargılanıyor” adlı kitap nedeniyle Belge Yayınları'nın sahibi Ragıp Zarakolu hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava 4 Nisan günü İstanbul DGM'de başladı. Kitapta “Kürtlerin ayrı etnik bir ulus gibi gösterildiği ve 12 Eylül 1980'den sonra Kürtlere soykırım uygulandığı” iddiasıyla yargılanan Zarakolu, 3 Aralık günü yapılan duruşmada beraat etti.

“Bir Çılgının Yüzyılı Karapete Xaço”-Salihe Kevirbiri

Salihe Kevirbiri'nin “Bir Çılgının Yüzyılı Karapete Xaço” adlı kitabı nedeniyle Kevirbiri ve Si Yayınları sahibi Onur Öztürk hakkında TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılan dava 14 Ağustos günü sonuçlandı. İstanbul DGM, yazar ve yayıncı hakkında “suçun yasal unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

“Grup Yorum Bir Kar Makinası”-Muharrem Cengiz

Grup Yorum üyesi ve Tavır Yayınları şirketinin sahibi Muharrem Cengiz hakkında “Grup Yorum Bir Kar Makinası” adlı kitap nedeniyle açılan dava 3 Eylül günü sonuçlandı. İstanbul DGM, TMY'nin 8. maddesinin yürürlükten kaldırılması nedeniyle Cengiz'in beraatına karar verdi.

“Geçmişten Günümüze Kürt Kadını”, “Kürt Müziği, Dansları ve Şarkıları”-Mehmet Bayrak

Yazar Mehmet Bayrak hakkında “Geçmişten Günümüze Kürt Kadını” ve “Kürt Müziği, Dansları ve Şarkıları” adlı kitaplarında “bölücülük propagandası yapıldığı” iddiasıyla açılan dava 4 Eylül günü sonuçlandı. Ankara DGM, TMY'nin 8. maddesinin kaldırılması nedeniyle davanın düşürülmesine karar verdi. DGM, kitapların iade edilmesini de kararlaştırdı.

“Pontos Kültürü”-Ömer Asan

“Pontos Kültürü” adlı kitabın yazarı Ömer Asan hakkında kitapta “bölücülük propagandası yapıldığı” iddiasıyla açılan dava Eylül ayında beraatla sonuçlandı.

“100 Sayıda Dizisi-2”

Vatan dergisinde yayınlanan yazılardan oluşan ve Anadolu yayınevi tarafından basılan “100 Sayıda Dizisi-2” adlı kitap, ölüm oruçlarına ilişkin yazılar nedeniyle Ocak ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

“Parti ve Devrim Şehitleri Albümü”-Yıldız Göksu, Tuncay Deniz

Yıldız Göksu ve Tuncay Deniz'in hazırladığı “Parti ve Devrim Şehitleri Albümü” adlı kitap “TİKKO propagandası yapıldığı” iddiasıyla Ocak ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

“Kasırga Taburu”-Mehmet Sebathı

Aram Yayınevi tarafından yayınlanan “Kasırga Taburu” adlı roman Şubat ayında “yayın yoluyla

yasadışı örgüte yardım edildiği” iddiasıyla İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

“Kına ve Ayna-Kürtlerde Ölüm ve İhtihar” -Müslüm Yücel

Müslüm Yücel'in yazdığı “Kına ve Ayna-Kürtlerde Ölüm ve İhtihar” adlı kitap, “İhtihar Gerillaları”, “PKK'de Ölüm Kültü” ve “Kendini Vurmak” başlıklı bölümlerde “PKK propagandası yapıldığı” iddiasıyla 28 Mart günü İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

“Tıkanma” -Chuck Palahniuk

Chuck Palahniuk'un yazdığı ve Ayrıntı Yayınevi tarafından yayınlanan “Tıkanma” adlı roman, “halkın ar ve haya duygularını rencide ettiği” gerekçesiyle TCY'nin 426. maddesi uyarınca Temmuz ayında toplatıldı.

“Özgür İnsan Savunması”-Abdullah Öcalan

KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın yazdığı ve Çetin Yayıncılık tarafından yayınlanan “Özgür İnsan Savunması” adlı kitap Ağustos ayı başında Bingöl Sulh Ceza Mahkemesi tarafından toplatıldı.

“Bir Tarih Böyle Yapıldı-Ateş Altında”-Varyos Yayınları

Varyos Yayınları tarafından yayınlanan “Bir Tarih Böyle Yapıldı-Ateş Altında” adlı kitap, İstanbul DGM tarafından “halkı şiddet ve teröre başvurmaya teşvik edici propaganda yapıldığı” gerekçesiyle Ekim ayında toplatıldı.

Kültür-Sanat Etkinliklerine Yönelik Engellemeler, Yasaklanan Kasetler

Urfa'da Kadın Platformu tarafından Mart ayında düzenlenmesi planlanan “Barış ve Kadın” konulu panele Emniyet Müdürlüğü tarafından izin verilmedi.

ANKA Kültür Merkezi yöneticisi Mustafa Hazer, 9 Mart günü Mersin Kültür Merkezi'nde düzenlemeyi planladıkları halk oyunları gösterisini, “Mersin Emniyet Müdürlüğü'nün tehditleri” nedeniyle iptal ettiklerini bildirdi. Hazer, şunları söyledi:

2003 Yılı İçinde Toplatılan Diğer Kitaplar ⁹

Yayınevi	Yazarın Adı	Kitabın Adı
Aram	Qahir Fırat	Gülen Azadiye
Aram	Antoloji	Yarınlara Yol Almak (Gerilla Anıları 3)
Aram	Kayhan Adnut	Tufanda 33 Gün
Bumerang	Azize Çelik	Şeriat İstiyoruz
Çetin	A. Öcalan	Partileşme Sorunları ve Görevlerimiz
Çetin	A. Öcalan	Güney Kürdistan'da Egemenlik Mücadelesi ve Devrimci Tutum
Çetin	Derleme	Öğrenci Gençlik Hareketinin Yapılanma Sorunları
Çiviyazıları	Marquis de Sade	Juliette

⁹ Türkiye Yayıncılar Birliği 2003 yılı raporundan da yararlanılmıştır.

Deng	Nureddin Basut	Hayat Bir Kere Yaşamır
Deng	Kemal Burkay	Geçmişten Bugüne Kürtler
Deng	Kemal Burkay	Çarin
Deng	Cigerquin	Divan 3:Kine Em
Deng	Cigerquin	Divan 4:Ronat
Doz	Mustafa Balbal	Ararat'taki Esir General
Era/Stüdyo İmge	Derleme	Eminem
Era/Stüdyoİmge	Eminem	Show
Era/Stüdyoİmge	Eminem	Kızgın Sarışın
Era/Stüdyoİmge	Sibel Torunoğlu	Travesti Pinokyo
Era/Stüdyoİmge	Irvine Welsh	Porno
Era/Stüdyoİmge	Irvine Welsh	Olağanüstü
Haziran	Derleme	Cezaevi Direnişleri 3: Ulucanlar
Senfoni	Koray Düzgören	Türkiye'de Kürtçe Hakkı
Senfoni	Kerim Yıldız	Kürt Göçü
Umut	Derleme	Komsomol

"4 Mart günü başvuru yapıldı. İlk önce bize sıcaık davrandılar, ama içinde ANKA Kültür Merkezi'nin ismi geçtiği için bugün (5 Mart) beni emniyete çağırdılar ve etkinliği iptal etmemi istediler. Aksi halde beni tutuklamakla tehdit ettiler. Bu etkinliğin vergi kaçakçılığına girdiğini, kendi isteğimle iptal etmezsem beni tutuklayacaklarını söylediler. Ben de mecburen onların yazdığı kağıdı imzalamak zorunda kaldım."

Diyarbakır Millî Eğitim Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun çocuklar için sahnelediği "Gozort" adlı oyunun okullarda sahnelenmesini, "çocuk oyunu olmadığı" gerekçesiyle Ocak ayında engelledi. Şehir Tiyatrosu Genel Sanat Yönetmeni Metin Boran, Aralık ayında sahnelemeye başladıkları oyunda, reklamların çocuklar üzerindeki olumsuz etkisinin anlatıldığını belirterek şunları söyledi:

"Oyun, İlgî Yayinevi'nin okullar ve tiyatrolar için seçilmiş çocuk oyunları serisinin 1984 basımlı kitabından uyarlanmıştır. Daha öncede 'Barış Adası' ve 'Şarkılarımız Ölmeyin' oyunlarımızın sahnelenmesi yine aynı kurum tarafından engellenmişti. Millî Eğitim Müdürlüğü, kent dışından gelen amatör tiyatroların oynadığı sabun köpüğü oyunları çocuklara öneriyor. Ama bizim oyunlarımız engelleniyor."

Diyarbakır Demokratik Gençlik Platformu'nun çalışan çocuklar için düzenlemek istediği "Çocuk Şöleni" Nisan ayı başında Diyarbakır Valiliği tarafından yasaklandı.

Diyarbakır Valiliği, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından 23 Mayıs-1 Haziran günlerinde düzenlenen "3. Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali" kapsamında Handan İpekçi'nin yönettiği "Büyük Adam Küçük Aşk" filminin gösterimine, Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel

Müdürlüğü'nün kararı doğrultusunda izin vermedi. Valilik, Borusan Filarmoni Orkestrası'nın Diyarbakır surlarında vereceği konser ve resepsiyonu da yasakladı.

Van'da Koma Azad müzik grubunun "Bihuşta Min" ve Hüseyin Ömer'in "Mehmet Seyit Ağa" adlı albümlerinin satışı, dağıtımı ve yayını Haziran ayında yasaklandı. Van Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün kararı, "bölücülük propagandası yapıldığı, genel ahlaka örf ve adetlere aykırı" bulunduğu gerekçesiyle aldığı öğrenildi.

Eğitim-Sen Van Şubesi tiyatro grubu tarafından Hakkari'de sahnelenen Melih Cevdet Anday'ın "Mikado'nun Çöpleri" adlı oyunun yönetmeni Orçun Mastçı, polisler tarafından gözaltına alındı ve tehdit edildi. Mastçı, 4 Temmuz günü yaşanan olayı şöyle anlattı:

"Oyunu saat 19.00'da Hakkari Kültür Merkezi'nde sahneleyecektik. Oyundan önce dışarıda oturuyorduk. Atatürk Anıtı önünde İstiklal Marşı okundu, ben farkında değildim, birden koluma iki polis girdi beni İstiklal Marşı okunurken saygı durumunda bulunmamakla suçladılar. 3 saat gözaltında kaldım, ağır hakaretlerde bulundular, sonra oyuna 15 dakika kala serbest bıraktılar. Oyunu sahneleyeceğimiz Kültür Merkezi'ne gittiğimde, polisler sahneyi Türk Bayrağı ile süslüyorlardı. Bana 'Bayrakların ucu yere değerse seni gözaltına alırız' dediler. Ben de onlara oyunun dekorunda böyle bir şey olmadığını bunun oyunu anlamsız kılacağını söyledim ama yine sert bir şekilde uyarıldım."

Grup Yorum'un 23-27 Temmuz günlerinde Milas, Fethiye ve Datça'da verecekleri konserler, kaymakamlıklar tarafından yasaklandı. Milas ve Datça kaymakamlıklarının yasaklama gerekçesini açıklamadığı, Fethiye Kaymakamlığı'nın yazısında da yasaklama kararının TMY'nin 8. maddesi uyarınca

alındığı ibaresinin bulunduğu öğrenildi. Yasaklama kararları sonra Muğla İdare Mahkemesi tarafından iptal edildi.

Urfa Kültür ve Sanat Merkezi'nin Temmuz ayında düzenlemeyi planladığı konser valilik tarafından yasaklandı. Urfa Valiliği'nin konserin yasaklanma gerekçesini açıklamadığı öğrenildi.

Muş Valiliği, 123 müzik albümü ve filmin satışını yasakladı. "Yasadışı örgüt propagandası" yapıldığı gerekçesiyle satış ve dağıtımı yasaklanan film ve albümler arasında "Büyük Adam Küçük Aşk" ve "Sınır" filmleri ile Songül Karlı, Ahmet Kaya ve Grup Yorum'un albümleri bulunuyor.

Van ve Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde Eylül ayında dokuz Kürtçe müzik albümü yasaklandı. Müzik grupları Koma Azad'ın iki, Koma Amed ve Koma Agrê Jihan'ın birer, müzik sanatçıları Şivan Perwer'in dört ve Xelil Xemgin'in bir albümünün satışının, dağıtımının ve çoğaltılmasının "bölücülük propagandası yapıldığı" gerekçesiyle yasaklandığı öğrenildi.

Teatra Mezopotamya tarafından hazırlanan "Tari (Karanlık)" adlı Kürtçe oyunun sahnelenmesi için valilik izin verdiği halde Van İl Kültür Müdürlüğü'nün "riskli olabilir" gerekçesiyle oyuna salon tahsis etmediği bildirildi.

Yasaklanan Filmler, Yargılanan Yönetmenler

Kuzey Irak kökenli Alman vatandaşı Ravin Asaf'ın yönettiği "Sarı Günler" adlı filmin Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde gösterimi Kültür Bakanlığı tarafından yasaklandı. "Halepçe Katliamı"nın anlatıldığı film, Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Denetleme Kurulu, "bazı diyalogların sakıncalı olduğu" gerekçesiyle "Eser İşletme Belgesi" vermediği için Türkiye'de gösterilemeyecek. Filmin yapımcısı Kadir Sözen şunları söyledi:

"Çekim sürecinde yaşadığımız baskılar ve çekimleri durdurmaya yönelik tüm çabalara rağmen film bitirilmiş ve Antalya'da da seyirci karşısına çıkmıştır. 'Sarı Günler' Uluslararası İstanbul Film Festivali'ne davet edilmiş ve Ulusal Yarışma programına alınmıştır. Fakat İstanbul Film Festivali'nin aldığı akıl almaz bir karar sonucunda sadece yerli yapımlara uygulanan ve sansür belgesi niteliği taşıyan 'Eser İşletme Belgesi' zorunluluğu getirilmiştir. Buna dayanarak İstanbul Film Festivali de hiçbir açıklama yapmadan filmi gösterim programından çıkarmıştır. Benzer uygulama geçen sene de 'Büyük Adam Küçük Aşk' filmine de uygulanmıştı. Filmin konusunun Türkiye ile ilgisi yok. Kuzey Irak'ta şartlar olumlu olmadığı için burada çektik. Adıyaman'ın bir köyünde çalışmak istedik, izin verilmedi. Karakola yakın bir köyde çalışmamıza izin verdiler. Hizbullah

köyüydü ve çekim esnasında bize taş atıyorlardı. Kuzey Iraklı oyuncuların gelişi ise ayrı bir macera idi. Oyuncularımıza geçiş izni uzun süre verilmedi. Film boyunca iki JİTEM görevlisi bizi izliyordu. Köydeki 4. günümüzde film setimiz jandarmalar tarafından basıldı. Dünyada çekimi esnasında seti basılan başka bir film yoktur."

Film, 39. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde gösterilmiş ve "En İyi Sanat Yönetmeni" ile "En İyi Görüntü Yönetmeni" ödülleri almıştı.

"Büyük Adam Küçük Aşk" filminin yönetmeni Handan İpekçi hakkında "filmde güvenlik güçlerine hakaret edildiği" iddiasıyla açılan dava 10 Eylül günü Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Duruşmada okunan bilirkişi raporunda "filmde suç unsuru bulunmadığı" yönünde görüş belirtildi. Mahkeme, İpekçi'nin beraatına karar verdi. Kültür Bakanlığı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Denetleme Kurulu, 2002 yılı Mart ayında filmin gösterim iznini iptal etmiş, Danıştay ise Haziran ayında yürütmeyi durdurma kararı vermişti.

"Ax (Toprak)" adlı kısa filmin yönetmeni Kazım Öz hakkında "halkı düşmanlığa kışkırttığı" iddiasıyla açılan dava, 16 Eylül günü sonuçlandı. İstanbul DGM, "filmde suç unsuru bulunmadığı" gerekçesiyle Öz'ün beraatına karar verdi. Söz konusu film 1999 yılında Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü tarafından "suça teşvik unsuru taşıdığı ve dış politikaya aykırı olduğu" gerekçesiyle yasaklanmıştı.

1995 yılında İstanbul Gaziosmanpaşa'da yaşanan olayları anlatan "Gereği Düşünüldü" adlı film Kasım ayında Kültür Bakanlığı tarafından yasaklandı. İdil Kültür Merkezi'nden yapılan açıklamada, Avukat Remzi Kazmaz'ın yönettiği 26 dakikalık filmin, "Sinema, Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik" in "Gösterilmesine ve İcrasına İzin Verilmeyecek Sinema, Video ve Müzik Eserleri" başlıklı dokuzuncu maddesi uyarınca yasaklandığı bildirildi. Madde, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, cumhuriyet, milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık açısından suç ve suça teşvik unsurunu ihtiva eden, dış siyasete aykırı, milli kültür, örf ve adetlerimize uygun olmayan film, video ve müzik eserlerinin gösterilmesi ve icrasına izin verilmez" hükmü taşıyor. Açıklamada, "Pardon" adlı filmin Kültür Bakanlığı tarafından yasaklanması nedeniyle açılan davada, Ankara İdare Mahkemesi'nin yürütmeyi durdurma kararı verdiği de belirtildi.

Zorunlu Askerlik

2002 yılı Ekim ayında vicdani ret kararını açıklayarak

askere gitmeyeceğini açıklayan Mehmet Bal, 22 Ocak günü İzmir'de jandarmanın istihbarat görevlileri tarafından gözaltına alındı. İzmir Barosu İşkenceyi Önleme Grubu Koordinatörü Avukat Bahattin Özdemir, Bal ile Yenişehir İnzibat Bölge Komutanlığı'nda ancak gece saat 22.00'de sadece 5 dakika görüşebildiklerini belirtti. Ertesi gün de avukatlar ile görüşmesi engellenen Bal'ın, Adli Tıbb

sevk edildikten sonra serbest bırakıldığı bildirildi.

24 Ocak günü İHD İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen 10 kişi vicdani ret kararlarını açıkladı. Erkan Ersöz, Sertaç Girgin, Yavuz Atan, Erdem Yalçınkaya, Mehmet Tarhan, Hasan Çimen, Timuçin Kızılay, Uğur Yorulmaz, Mustafa Şeyhoğlu ve Emin Üler adlı vicdani retçiler, "savaş hazırlıklarına ve savaşa katılmayı da reddettiklerini" bildirdiler.

2 - İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

15 Kasım günü Beyoğlu ve Şişli'deki sinagoglara düzenlenen bombalı saldırıların ardından İstanbul DGM, 18 Kasım günü saldırılarla ilgili olarak sürdürülen soruşturmaya yayın yasağı getirdi. DGM kararını, Anayasanın 28. maddesi ile 5680 sayılı Basın Yasası'nın Ek.1. maddesine dayandırdı. 20 Kasım günü HSBC Bankası Genel Müdürlüğü ve İngiltere Başkonsolosluğu'na düzenlenen saldırılarla ilgili olarak da aynı karar verildi.

HSBC Bankası Genel Müdürlüğü ve İngiltere Başkonsolosluğu çevresinde görüntü alan gazetecilerin filmlerine de polis el koyduğunu bildirildi.

Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, yayın yasağı kararına tepki göstererek, "Polisin faili bulması ve adaletin suçluyu cezalandırması nasıl önemli bir kamu görevi ise gazetecinin kamuoyunu aydınlatması da onlar kadar önemli bir görevdir. Bu görevlerden birini yerine getirme bahanesiyle diğerini işlemez hale getirmek doğru değildir. Bu durum yasalara verilmiş yetkinin kötüye kullanılmasıdır" dedi.

Yasağa, Cumhuriyet gazetesi Anayasanın 28. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle itiraz etti.

Bu arada saldırılarda ölen polislerin cenaze töreninde konuşma yapan İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah, saldırılarla ilgili olarak sorumsuzca yayın yapıldığını ve failerin basın tarafından "deklare edildiğini" bu yüzden yakalanamadıklarını iddia etti.

Eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu'nun "fotoğrafının kamuya açık yerlere izinsiz asıldığı" gerekçesiyle Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'ne (RSF) karşı açtığı tazminat davası 29 Ocak günü sonuçlandı. Paris Asliye Hukuk Mahkemesi davada Kıvrıkoğlu'nu "RSF'nin basın özgürlüğünü kısıtlamaktan" suçlu bularak RSF'ye mahkeme masraflarını ve 2 bin Euro tazminat ödemesine karar verdi.

RSF'in avukatı Jean Martin verdiği demeçte "Fransız yargısı General Hüseyin Kıvrıkoğlu'nu Fransa'da RSF'in fikir özgürlüğüne müdahale ettiği için mahkum etti" dedi.

Orgeneral Kıvrıkoğlu Dünya Basın Özgürlüğü Günü dolayısıyla 3 Mayıs 2002 tarihinde Paris'in Saint-Lazare Garı girişinde fotoğrafının "Basın Özgürlüğü Düşmanları" ile birlikte bir dünya haritası üzerine sergilenmesi üzerine RSF'ye karşı dava açmıştı.

RSF 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü nedeniyle hazırladığı raporda Türkiye, basının çalışma koşullarının ikinci derecede zor olduğu ülkeler arasında gösterildi. Raporda 2002 yılında gerçekleştirilen reformlara rağmen, basını hedef alan kısıtlamaların hala var olduğu belirtildi. RSF'ye göre, 18 gazeteci 2002 yılının bir kısmını veya tamamını hapisteye geçirdi. RSF, bunlardan beşinin (Mustafa Benli, Kemal Evcimen, Memik Horuz, Hasan Özgün ve Nureddin Şirin) mesleki faaliyetleri nedeniyle halen cezaevinde bulunduğu dikkat çekti. Rapora göre, aynı yıl içerisinde 17 gazeteci gözaltına alındı, 31 gazeteci de dövüldü.

RSF'nin toplam beş kıta ve 156 ülkede basın özgürlüğünün durumunu ele alan raporuna göre 2002 yılında 25 gazeteci görev başında öldürüldü. 2002 yılında gözaltına alınan gazetecilerin sayısında bir önceki yıla göre yüzde 40'lık, dövülen veya tehdit edilen gazeteci sayısında ise yüzde 100'lük bir artış yaşandı.

RSF'nin 60 ülkede internet ve internet kullanıcılarına yönelik ihlalleri ele alan "Gözetim Altındaki İnternet" başlıklı raporunun Türkiye bölümünde "Türk hükümetinin basına karşı olduğu gibi İnternet kullanımında da az özgürlükçü olduğu" belirtildi. Raporda, "Superonline" İnteraktif Bölümü eski koordinatörü Coşkun Ak'ın yargılanmasına da yer verildi.

Raporda terörle mücadele yasaları yoluyla bir yandan internet denetimi güçlendirilirken diğer yandan gazetecilerin haber kaynaklarının korunması ilkesine de zarar verildiği vurgulandı.

RSF'nin 166 ülkeyi kapsayan Dünya Basın Özgürlüğü Sıralaması'nın ikincisi Ekim ayında yayımlandı. Türkiye geçen yılki sıralamada 139 ülke içinde 99. sırada bulunurken bu yıl 166 ülke içerisinde 116. sırada yer aldı. RSF sıralamasına göre, basın

Radyo ve TV'lere Yasak (Fikret İlkiz-1 Aralık 2003/Bianet)

Kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ulusal sınırlara bakılmaksızın, görüşe sahip olma, haber ve düşünceleri elde etme ve ulaştırma özgürlüğünü de içerir. Bu nedenledir ki, ifade özgürlüğü ayrıca halkın haber alma ve gerçekleri öğrenme hakkıdır.

15 ve 20 Kasım günlerinde İstanbul'da meydana gelen patlamalarla ilgili "yayın yapılmasının yasaklanmasına" kararlarına basından sorumlu Devlet Bakanlığı "kararı" da eklendi.

Böylece ikinci patlamaların meydana geldiği 20 Kasım gününe saat 13.00'den itibaren on saat içine önce DGM Savcılığı kararı, sonra bu kararın değiştirilerek onaylanmasına dair Devlet Güvenlik Mahkemesi kararı ve en son Devlet Bakanlığı kararı olmak üzere "üç adet" yayın yasaklama kararı sığdırılmış oldu. Zaten elde bir vardı. Böylece beş gün içinde dört yasaklama kararı alınmış oldu.

Bir günde ve on saat içinde hızla alınan yasaklama kararları acil olarak basın yayın organlarına bildirildi. Hızlı olsun diye elden tebligat yapılarak ve konunun aciliyeti nedeniyle "ivedi" faks mesajlarıyla yayın yasakları duyurularak bilgi akışı "anında" sağlanmış oldu.

Basına olaylar hakkında verilmesi gereken acil ve doğru bilgiler bu hızla verilmediği gibi verilen bilgilerin çelişkilerine aldırın olmadı. Kimse sorumluluğu üstlenmedi. Ama yayın yasaklarıyla medya zaptı rapt altına alınarak, böylece "selamet" sağlandı.

İşin bir yanı böyle... Diğer yanında ise "yayın yapılmasının yasaklanması" kararları hukuka ve yasaya uygun olmasa bile istisnaları ayrı tutarsak; medya "yasak" dinlemedi. Kararların tebliğ edildiği saatteki dakikanın saniyesinde televizyon ekranlarında "kimlikler" ve "kişiler" ve de "muhtemel zanlılar" görüntülenmeye devam edildi.

Ertesi gün yayınlanan gazeteler olay faillerinin kim olduğunu birinci sayfadan verdiler. Ortada "doğru veya yanlış" ne yargı otoritesinin korunduğu bir medya ne de yargının korumaya çaba gösterdiği "hazırlık tahkikatının selameti" kaldı...

Neden böyle oldu? Kim nerede hata yaptı? "Yayın yapılmasının yasaklanması" konusunda ivedi karar üretilmesi için bu denli aceleyle neden olan tutum, acaba yargının gazetecilere, gazetecilerin de yargıya olan güvensizliği midir? Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesindeki ilkeler yargının kullanabileceği argümanlar neden olmasın? Basınla ilgili yargı kararlarında neden gerekçe yapılmaz?

Bu soruları çoğaltarak yanıt aranması ve çözüm üretilmesi gerekirken basından sorumlu devlet bakanlığının "kararına" ne demeli? Acaba aşağıdaki bu karar nasıl açıklanmalı? Zihniyete mi yormalı, yoksa zihniyetin yorgunluğuna mı vermeli?...

RTÜK Başkanlığı; 20 Kasım 2003 günlü ve 2003 /10 sayılı yazısıyla 3984 Sayılı Kanun'un 25. Maddesinde ifade edilen, "...milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hallerde yahut kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması kuvvetle ihtimal dahilinde ise Başbakan veya görevlendireceği Bakan yayını durdurabilir." hükmü gereğince Devlet Bakanı Beşir ATALAY tarafından gönderilen yazının bir örneğini 20.11.2003 tarihinde, ulusal televizyon yayın kuruluşlarına gönderdi. Yazının içeriği şöyledir:

"İstanbul'da 20.11.2003 tarihinde meydana gelen menfur terör eylemlerinden sonra yazılı, sesli, görsel basın-yayın organlarında yayımlanan görüntülerin ve yorumların, kamu düzeni ve halkın moral değerleri bakımından sakınca içeren unsurların kontrol altına alınmasına dönük, İstanbul 1 No'lu DGM'nin 2003/716 sayılı kararı uyarınca, konunun hassasiyeti ve aciliyeti gözönüne alınarak, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 25. maddesindeki "kamu düzeninin bozulmasının" kuvvetli ihtimal olduğu bir durumun ortaya çıkması üzerine ve halkımızın moral değerlerinin olumsuz etkilenmemesi için; Güvenlik kuvvetlerine dönük zaaf imajı yayan, halk arasında dehşet ve panik havasını yaygınlaştıran, tahkikat sürecini ve hazırlık soruşturmasını aksatacak şekilde isim ve kişilerle ilgili bilgi veren, ekonomik ortamı olumsuz etkileyecek spekülasyonları tahrik eden, insan onurunu incitebilecek ceset, kan ve yaralanma görüntülerine yer veren ve yukarıda sayılan unsurları içeren ürkütücü yayınların önlenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu karar toplumsal sorumluluğa ve duyarlılığa uygun yayın anlayışı temelinde vatandaşlarımızın kişilik haklarının korunması, bireylerin moral değerlerinin yüksek tutulması, gündelik hayatın aksamaması ve çocukların ruh sağlığının titizlikle korunması amacıyla alınmıştır." Bir kaç kez bu yazıyı okuyun. Ne anladıysanız odur... Neyi anlamadınız ise o da odur.

Bakanlık görüşünün aksine; 25. maddede yazılı ilk cümleye göre yargı kararları saklı kalmak üzere radyo ve televizyon yayınlarının önceden denetlenmesi ve durdurulması yasaktır. Hangi hallerde ve yayınların nasıl men edileceği "sınırlı bir biçimde" gösterilmiştir.

Patlama olaylarıyla ilgili yayınların durdurulması veya men'i için "milli güvenliğin gerekli kıldığı" ölçüde ve milli güvenliği tehlikeye düşürecek nitelikte bir yayın yapılmamıştır. Aynı şekilde yayınlardan dolayı "kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasının kuvvetle ihtimal dahilinde" bulunmadığı da çok açıktır.

Devlet Bakanlığı kararının gerekçesi İstanbul 1 No'lu DGM'nin 2003 / 716 sayılı kararıdır. Bu karar "hazırlık tahkikatının sağlıklı yapılmasını önleyecek nitelikte yayın" yapılmasını yasaklıyor. Ama Devlet Bakanlığı, bu karara bambaşka bir anlam yükliyor. Böyle bir karar alınmasındaki amacın "kamu düzeni ve halkın moral değerleri bakımından sakınca içeren unsurların kontrol altına alınmasına dönük" olduğunu ifade ediyor.

Oysa böyle bir anlam çıkarabilecek gerekçe DGM'nin kararında yoktur. Ayrıca bu nedenle halkın moral değerlerinin korunması için "yazılı, görsel ve işitsel basın yayın organlarının" kontrol altına alınması şeklinde karar alınması hukuka aykırıdır.

Bu durumda olsa olsa, yayınların “kontrol altına alınması”nı Devlet Bakanlığı istiyor demektir. Ama açıkça söylemek yerine DGM kararına dayanıyor... Olmamış, olmuyor. Üzerinde çok şey söylenebilecek olan bu karar için şimdilik bu saptamayla yetinelim. Bu zihniyet, bu karar, demokratik hukuk devletinin “hukukuna” uymuyor. Belki de başka hukuklardan bir hukuka uygundur da, biz bilmiyoruz...

Terör eylemlerinden sonra halkın bilgi edinmesi ve gerçekleri öğrenmesi bakımından sorumlu yayıncılık ilkelerini yaşama geçiren ve halka olayları anlatan yayın organlarının yayınlarından dolayı kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması kuvvetle muhtemel görülemez.

Terör eylemleri kuşkusuz kamu düzenini bir süre bozar, bozabilir. Ancak alınan önlemlerin tümü kamu düzeninin yeniden sağlanmasına yöneliktir. Yapılan yayınlarda kamu düzeninin bir an önce yeniden kurulmasının sağlanmasına yöneliktir.

Dolayısıyla yaşanan olayda “kamu düzeninin bozulmasının kuvvetli ihtimal dahilinde olduğu” sürekli bir durum veya herhangi bir durumun sürekliliği de söz konusu değildir. Ayrıca halkımızın moral değerleri kavramı ile açıklanmak istenen olgunun ne anlama geldiğini kavrayabilmekte çok güçtür. 3984 sayılı Yasa hükümlerinden 25. maddeye göre “yayınlarmen” için maddede aranan koşullar oluşmamıştır.

Devlet Bakanlığı yazısında yer alan güvenlik kuvvetlerine dönük zaaf imajı yayan yayınların önlenmesi veya halk arasında dehşet ve panik havasını yaygınlaştıran hiçbir yayın yapılmamıştır. Radyo ve televizyon yayınları ile 20.11.2003 tarihinde meydana gelen patlama olayından sonra halka sadece bilgi ve haber verilmeye çalışılmıştır.

Halka haber vermek ve terör eyleminin tüm boyutları ile yansıtılmaya çalışılması “dehşet ve panik havası yaratmak veya yaygınlaştırmak” değildir. Yayınlarda, yönetim veya kamu düzeninin sağlanmasında meydana gelebilecek aksaklıklar eleştirilebilir. Ancak yayın organlarının eleştirilerine karşılık “yayın durdurma” gibi hukuka aykırı bir yaptırımla yanıt vermek demokratik toplum düzeninde orantılılık ilkesine aykırı bir tutumdur.

Tartışmasız yayın kuruluşlarının kendi meslek ilke ve kurallarına uyun yayın yaparken, yasada belirlenmiş yayın ilkelerine de uygun yayın yapmalıdırlar. Yayın ilkeleri de Yasanın 4. maddesinde sayılmıştır. Örneğin en basit yayın ilkesine göre toplumu şiddete, teröre, kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayın yapılmayacaktır. (Madde 4/b).

Yayınlarda şiddet kullanımını özendirici yayın yapılmayacak ve suç örgütlerinin korkutucu öve yıldırıncı özelliklerinin yansıtılmamasına özen gösterilecektir (Madde 4/v ve (y) bentleri). Dolayısıyla Devlet Bakanlığının yazısında ayrı ayrı gösterilmesine gerek olmayan ama buna karşılık yazıda yer alan tartışmalı tanımlara gereksinim bulunmamaktadır. Kaldı ki Bakanlık yazısında yer alan tanımlar 3984 sayılı yasanın ne 25. maddesinin ne de yayın ilkelerinin yer aldığı 4. maddenin konusunu oluşturmamaktadır.

Ancak, Bakanlık yazısında yer alan ve yayın ilkeleri gibi gösterilen yoruma her an açık olan “güvenlik kuvvetlerine dönük zaaf imajı yayan” yayın şeklindeki tanımlamalar kişiden kişiye değişen takdire bağlı olan kavramlardır. Sınırları net olmayan yorumlara bağlıdır. Aynı şekilde “korku salacak yayın” benzeri “dehşet ve panik havasını yaygınlaştıran” yayın gibi veya “halkımızın moral değerlerinin olumsuz etkilenmesine neden olan yayın” gibi kavramlar sürekli tartışma yaratan kavramlardır.

Hukuken dikkatli olunması gereken “sınırlama” veya yayınların durdurulmasına / men’ine neden olacak yayın biçimleri Bakanlık yazısında; sürekli herkese göre değişebilen ve kişisel takdire göre farklı yorumlanabilecek tanımlarla açıklanmaktadır. Yayın ilkesi olarak Yasanın 4. maddesinde gösterilmeyen bu tür kavramlar 25. maddede “yayınlarmen edilmesine” karar vermeye yetkili kişilerin bu kavramlara atfettiği değer ölçütlerine göre sürekli değişebilir...

özgürlüğü durumunun en iyi olduğu ülke Finlandiya. İzlanda, Norveç ve Hollanda sıralamada bu ülkeyi takip ettiler.

Yayın Kuruluşlarına ve Gazetecilere Yönelik Baskılar¹⁰

Yeniden Özgür Gündem

Yeniden Özgür Gündem gazetesi, yayınına 29 Şubat 2004 tarihinde son verdi. Gazeteden yapılan açıklamada, 2 Eylül 2002 tarihinde yayına başlayan gazetenin yayımlanan 541 sayısı hakkında 315 dava açıldığı, davalar sonucunda 293 gün kapatma (5 günü uygulandı) ve yaklaşık 500 milyar lira para cezası verildiği bildirildi.

Açıklamada ayrıca gazetede yer alan haber ve yazılara önceleri “örgüte yardım” davaları açılırken TCY’nin 169. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle basın

faaliyetleri kapsam dışına alındığından bu kez TMY’nin 7/2. maddesinin işletildiği bildirildi. Ayrıca TCY’nin 159. maddesi uyarınca davaların da açılmaya devam ettiği ve Basın Yasası’na eklenen Ek 2/1. maddesi uyarınca da gazeteye peş peşe kapatma cezaları verildiği vurgulandı.

Ali Çelik Kasımoğulları ve Mehmet Çolak hakkında 2003 yılında toplam 245 dava açıldı. Davalarda TCY’nin 169. maddesi 130 kez, TMY’nin “yasadışı örgütün açıklamalarını yayınlamak” suçunu düzenleyen 6. maddesi 153 kez uygulandı. Ayrıca Kasımoğulları ve Çolak hakkında TCY’nin 159. maddesi uyarınca 27, TCY’nin 312. maddesi uyarınca 8 dava daha açıldı. 2003 yılı içinde sonuçlanan 178 davada Ali Çelik Kasımoğulları toplam

¹⁰ İşkence boyutuna varan olaylar ayrıca “Kişi Güvenliği” bölümünde ele alınmıştır.

186.495.420.000 TL, Mehmet Çolak ise 290.698.299.000 TL para cezasına mahkum edildi.

Ayrıca gazetenin de toplam 288 gün kapatılması kararlaştırıldı. (Ayrıntılı bilgi için *Bkz. Yargılanan Diğer Gazeteci ve Yazarlar*)

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Ankara dağıtımçılarından Rahman Sümer, 30 Aralık 2002 gecesi Mamak'ta gözaltına alındı.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde 30-31 Aralık 2002 tarihlerinde 16 kişi ile birlikte gözaltına alınan Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı Mehmet Ali Çelik, 2 Ocak günü "yasadışı örgüte yardım ettiği" iddiasıyla tutuklandı. Çelik'in gözaltında işkence gördüğü ve bu nedenle yürümekte zorluk çektiği bildirildi. Mehmet Ali Çelik 6 Mart günü serbest bırakıldı.

3 Ocak günü Gaziantep'in Şehitkamil ilçesinde gözaltına alınan Yeniden Özgür Gündem gazetesi Gaziantep dağıtımcısı Ali Oruç, işkence gördüğünü açıkladı. Sabah saatlerinde Cindersi mahallesinde gözaltına alındığını anlatan Oruç, "Pankart astığımı söylemem için beni dövdüler. Kafama silah dayayarak ölümle tehdit ettiler" dedi. Oruç, kimliğine, 90 gazeteye ve 15-20 milyon lira parasına el koyan polislerin saat 01.30 sıralarında gözaltına alındığı yerde kendisini bıraktığını söyledi.

3 Ocak günü Yeniden Özgür Gündem gazetesi Ağrı bürosuna düzenlenen baskında Ağrı temsilci Yusuf Abay gözaltına alındı.

4 Ocak günü Adana'da Yeniden Özgür Gündem dağıtımcısı Şükran Aykut gözaltına alındı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi Bursa dağıtımcısı Abdülkadir Kanat, polisler tarafından ajanlık yapmaya zorlandığını ve dövüldüğünü söyledi. Ocak ayının ilk haftasında polisler tarafından izlendiğini belirten Kanat, "11 Ocak günü de 'Kendine dikkat et biz devletiz, devlete karşı çıkanları fena yaparız. Seni öldürürüz' diyerek tehdit ettiler ve cebime 10 milyon para sıkıştırarak 'Bize yardım edersen sırtın yere gelmez' dediler. Ertesi gün adresimi doğru vermediğim gerekçesiyle küfrettiler ve tekme tokat dövdüler. Akşam da evime giderek beni komşularımıza ve kardeşlerime sormuşlar" dedi. Kanat, 17 Ocak günü de aynı polisler tarafından Küçük Balıklı yoluna otomobille götürülerek, "Ablalarımı işten kovdururuz. Bütün ailen mahvolur sizi aç bırakırız" şeklinde tehdit edildiğini bildirdi.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi Aydın dağıtımcısı Sadin Ceylan 18 Ocak günü TCY'nin 169. maddesi uyarınca tutuklandı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Elazığ bürosuna 29 Ocak günü düzenlenen baskında Elazığ temsilcisi

Cuma Karataş ve gazete çalışanları Kasım Taşdoğan, Sibel Güneş ile büroda bulunan Serkan Yatçı ve Birol Duru gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar aynı gün serbest bırakıldı. Baskında çok sayıda gazete, dergi ve kitaba el konulduğu bildirildi.

Gaziantep'in Şehitkamil ilçesinde Yeniden Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Hüseyin Işık, Mart ayı başında Gazikent mahallesinde gazete bırakmak için gittiği bir binada oturan polis ve binanın kapıcısı tarafından dövüldüğünü söyledi. Işık, "Sürekli beni rahatsız eden ve ölümle tehdit eden polis memuru beni görünce saldırdı. O sırada kapıcı da beni tutarak dövmesine yardımcı oldu" dedi. Hüseyin Işık, 7 Nisan günü de kendisini döven Yaşar adlı polis tarafından tekrar ölümle tehdit edildiğini açıkladı.

Şırnak'ta Yeniden Özgür Gündem gazetesini dağıtan İsmet Tokay, M. Şirin Balaman, Ahmet Kaya ve Murat Arsu polisler tarafından sürekli baskı altında tutulduklarını açıkladılar. Birçok kez gözaltına alındığını belirten Tokay, 15 Şubat günü Balaman ile birlikte gözaltına alındıklarında kendilerine "gazete hakkında toplatma kararı olduğu" gerekçesiyle 84'er milyon lira para cezası verildiğini bildirdi. Ahmet Kaya da, 1 Mart günü gözaltına alındığında polislerin, dağıttığı gazeteleri ev ve işyerlerinden zorla geri toplattıklarını söyledi. Kaya, 8 Mart günü askerler tarafından gözaltına alındığını ve 4 saat gözaltında tutulduğu Merkez Jandarma Komutanlığı'nda hakaretlere maruz kaldığını söyledi.

17 Şubat günü Mardin'den Nusaybin'e gitmek isterken gözaltına alınan Yeniden Özgür Gündem gazetesi Mardin dağıtımcısı Serdar Durç ve soyadı öğrenilemeyen Seyithan adlı kişi 18 Şubat günü serbest bırakıldı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi Urfa dağıtımçıları Abdullah Kaplan ve Mustafa Kaya 28 Şubat gecesi Urfa'nın Suruç ilçesinde yapılan ev baskınlarında 8 DEHAP üyesi ile birlikte gözaltına alındılar.

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Bursa temsilciliğine 17 Mart günü düzenlenen baskında gazetenin temsilcisi Genco Taş gözaltına alındı. Taş, akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

28 Mart günü Almanya'da ölen gazeteci Burhan Karadeniz'in Diyarbakır'da yapılan cenaze törenini izleyen Yeniden Özgür Gündem gazetesi muhabiri Mehmet Şirin Hatman'ın üzerinde bulunan filmlere el konuldu.

Diyarbakır'da "Barış Anneleri İnisiyatifi" üyesi kadınların 16 Haziran günü yaptığı basın açıklamasını izleyen Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı Mikail Çağrıncı polisler tarafından ağır bir biçimde dövüldü.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı Mustafa Ağarlan, 26 Haziran günü Gaziantep'in Şehitkamil ilçesinde polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Ağarlan, olayı şöyle anlattı:

"Fıstıkçılar sitesinde gazete dağıtıyordum. Üç kişi beni çağırdı, üstümü aramak istediler, ben de kimliklerini göstermelerini istedim. Bunu üzerine 'S...tir ulan, ne kimliği. Zaten sizin gibilerin kimlik sorması yüzünden bizim değerimiz düşüyor' dediler. Daha sonra bana hakaretler ederek vurmaya başladılar. Dağıtım yaptığım bisikleti kırdıktan sonra içinde 60 gazetenin olduğu çantamı alıp gittiler."

Yeniden Özgür Gündem gazetesi çalışanı Maşallah Uçar, Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde bir eve 11 Haziran günü molotof kokteyli attığı gerekçesiyle 13 Haziran günü tutuklandı. Maşallah Uçar'ın Türkiye gazetesinde yayımlanan bir haber nedeniyle tutuklandığı bildirildi. Yakınlarının verdiği bilgiye göre, haberde, saldırının Uçar ve Orhan Çelik adlı kişi tarafından düzenlendiği iddia edildi. Maşallah Uçar'ın annesi Safiye Uçar, oğlunun 11 Haziran akşamı evde olduğunu belirterek "Avukatın verdiği bilgilere göre evi saldırıya uğrayan Sait Kömürücü, emniyette verdiği ifadeye saldırıyı yapan kişilerin içinde Maşallah adlı bir kişinin de bulunduğunu söylerken, polis kayıtlarında bu isim Maşallah Uçar olarak geçiyor" dedi. Sait Kömürücü'nün komşularının da saldırıda Maşallah Uçar'ın bulunmadığı yönünde ifade verdikleri öğrenildi. Türkiye gazetesinin haberinde saldırıya katıldığı iddia edilen Orhan Çelik'in de yedi yıldır yurtdışında bulunduğu bildirildi.

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Antep Dağıtım Sorumlusu Metin Acet ile gazete dağıtımçıları Ali Oruç, Mustafa Ağarlan, Mehmet Türkmen ve Hüseyin Işık "polisler tarafından tehdit edildikleri, gerekçe gösterilmeden gözaltına alındıkları, gazete ve paralarına el konulduğunu" gerekçesiyle 27 Haziran günü polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Yeniden Özgür Gündem gazetesini Mardin'in Nusaybin ilçesinde dağıtan Mehmet Ali Çelik, 11 Temmuz günü kimliği belirsiz üç kişinin saldırısına uğradığını açıkladı. Çelik, "Bana küfürler ettiler. Daha sonra ölümle tehdit ettikten sonra saldırmaya başladılar. Mahalle sakinleri dövüldüğümü görünce geldiler, saldırganlar da kaçtı. Bu kişileri daha önce Nusaybin'de hiç görmemişim" dedi.

Habur Sınır Kapısı'nda Yeniden Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Mehmet Özmen, Temmuz ayında iki kez "sivil giyimli kişiler" tarafından tehdit edildiğini bildirdi. Özmen, "JİTEM elemanı olduklarını" söyleyen bu kişilerin kendisini "Bu gazeteyi niye satıyorsun? Bunu satmaya devam edersen seni öldürürüz" diye tehdit ettiğini anlattı. S.Ö. adlı kamyon sürücüsü ise kamyonunda bulunan

Yeniden Özgür Gündem gazetesi nedeniyle tehdit edildiğini anlattı. S.Ö., aracında gazete bulunan bazı arkadaşlarının da benzer biçimde tehdit edildiğini ve Irak'a geçmelerine izin verilmediğini bildirdi.

İstanbul Sultançiftliği'nde de gazete dağıtımcısı Yusuf Ürper, polis tarafında tehdit edildiğini söyledi. 23 Temmuz günü saat 18.00 sıralarında polis tarafından durdurulduğunu belirten Ürper, gazete dağıtmaması için tehdit edildiğini söyledi.

Yeniden Özgür Gündem gazetesini Van'ın Erciş ilçesinde dağıtan Suat Polatcanlı polisler tarafından tehdit edildiği söyledi. Polatcanlı 28 Temmuz günü sivil polisler tarafından bir araca bindirildiğini ve polislerin kendisine "Bu gazeteyi satmaya devam edersen seni öldürürüz" dediğini açıkladı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Siirt dağıtımçılarından Mehmet Altay, 16 Eylül günü akşam saatlerinde Siirt'e bağlı Çöl köyü korucularından A. Kadir Özbay ve kardeşi AKP İl Örgütü yöneticilerinden Kenan Özbay tarafından tartaklandığını ve ölümle tehdit edildiğini açıkladı. Olaydan sonra Altay, Özbay kardeşler ve çevrede bulunan Cafer Sevgin, Hilmi Sevgin, Muzaffer Sevgin ve Eyüp Sevgin adlı esnaflar gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde Yeniden Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Refik Akar, Eylül ayında polis olduklarını söyleyen 5 kişi tarafından dövüldüğünü açıkladı. Akar, "Gazete dağıtımını yaparken, birden önümü bir araba kesti. Arabanın içinde siyah gözlüklü, sivil giyimli 5 kişi vardı. Bu kişiler 'niye bu gazetenin dağıtımını yapıyorsun' diyerek beni ölümle tehdit etti. Ben onlara kim olduklarını sorduğumda polis olduklarını söylediler ve beni dövmeye başladılar" dedi.

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde Yeniden Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Avni Polat, 28 Eylül günü polisler tarafından dövüldüğünü açıkladı. Polat, polislerin kendisini dağıtımçılığı bırakması için tehdit ettiğini de söyledi.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımcısı Zülfi Binbir, Diyarbakır'ın Dicle ilçesinde 15 Ekim akşamı Emniyet Amirliği'ne polis noktasına düzenlenen saldırının ardından Orhan Uyguner, Yüksel Bozkurt, Ahmet Akengin adlı kişilerle birlikte gözaltına alındı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtımçıları Hikmet Albay ve Yıldırım Adıgüzel, 16 Ekim günü, "15 Ekim günü yayımlanan gazete hakkında toplantı kararı bulunduğu halde dağıtımını yaptıkları" gerekçesiyle Muş'un Malazgirt ilçesinde gözaltına alındılar. Albay ve Adıgüzel, 18 Ekim günü serbest bırakıldı.

17 Ekim günü Yeniden Özgür Gündem gazetesinin Elazığ bürosuna “yasak yayın bulunduğu” iddiasıyla düzenlenen baskında Elazığ Temsilcisi Cuma Karataş, Batman Temsilcisi İrfan Aydın ve gazete dağıtımcısı Ali Konar gözaltına alındı. Gazeteciler aynı gün serbest bırakılırken, büroda bulunan bazı gazete, dergi ve kitaplara el konulduğu bildirildi.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi Ankara muhabiri Aydın Bolkan ve Dicle Haber Ajansı Mersin muhabiri Halime Akyol, 4 Ekim günü DEHAP tarafından Mersin’de düzenlenen “Yerel Yönetim Sempozyumu” sırasında gözaltına alındı. Halime Akyol’un “arandığı”, Aydın Bolkan’ın da “hakkında giyabi tutuklama kararı olduğu” gerekçesiyle gözaltına alındığı bildirildi. Akyol ve Bolkan, 5 Ekim günü serbest bırakıldı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi Siirt dağıtımcısı Musa Aşkara, sivil polisler tarafından tehdit edildiğini belirterek, 4 Kasım günü Siirt Cumhuriyet Savcılığı’na ve İHD Siirt Şubesi’ne başvurdu. Ekim ayı sonunda gazete dağıtımına başladığını belirten Aşkara, şunları söyledi:

“Gazete dağıtımına başladığımdan beri sivil polisler beni rahatsız ediyor. En son 1 Kasım günü cep telefonumdan arayıp kendisini polis olarak tanıtan kişiler, bana ‘Gazete dağıtımını yapma, yaparsan seni öldürürüz, kaybettiririz’ dediler. Sürekli araçlarıyla takip edip, tehdit ediyorlar.”

13 Kasım günü Özgür Halk ve Özgür Kadının Sesi dergileri ile Yeniden Özgür Gündem gazetesi Mersin bürolarına “yasak yayın bulundurulduğu” gerekçesiyle baskın düzenlendi. Baskında Yeniden Özgür Gündem temsilcisi Fırat Karakeçi, Özgür Halk dergisi temsilcisi Gülistan Seçkin ile Özgür Kadının Sesi dergisi temsilcisi Zeliha Akkoyun gözaltına alındı. Baskın sırasında Özgür Kadının Sesi dergisi çalışanları Zeliha Akbay, Leyla Çetin ve Şemsa Akin’in ise polislerce tartaklandığı öğrenildi.

15 Kasım akşamı gözaltına alınan Yeniden Özgür Gündem gazetesi Bursa dağıtımçıları Ergin Güven ve Sait Yıldırım, 16 Kasım günü tutuklandılar.

Şırnak’ın Cizre ilçesinde Yeniden Özgür Gündem gazetesinin dağıtımını yapan Sabri Adanır, 8 Aralık günü bir korucu tarafından dövüldüğünü açıkladı. Soyadı öğrenilemeyen Selah adlı korucu tarafından dövülen Adanır, olayı şöyle anlattı:

“Geçtiğimiz gün (7 Aralık) ona bir gazete satmıştım. Ancak parasını almamıştım. Dün çarşıda görünce gazete parasını istedim. Küfretmeye başladı ve tabancasını çekerek, ‘sen şu sokağa gel, sana gösteririm’ dedi. Ben de ‘ne yapacaksın burada yap’ dedim. Bunun üzerine bana tekme-tokat saldırdı.”

Adana’da 20 Aralık gecesi düzenlenen ev baskınlarında Yeniden Özgür Gündem gazetesi çalışanları Nevzat Timur ve Bayram Demirhan ile DEHAP Seyhan Gençlik Kolları Başkanı Veysi Kaya, gözaltına alındı.

Yeniden Özgür Gündem gazetesi, İstanbul DGM tarafından verilen bir günlük kapatma cezasının Yargıtay tarafından onanması nedeniyle 31 Aralık günü yayınlanmadı. Bunun yerine bir günlüğüne “Politikada Gündem” gazetesi piyasaya çıktı. Gazetede 18 Şubat 2003 tarihinde yayınlanan “Barış İçin Hesap Verilmeli” başlıklı haberde “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” iddiasıyla açılan davada, gazetenin sahibi Ali Çelik Kasımoğulları ve Yazışlıları Müdürü Mehmet Çolak yargılanmıştı. İstanbul DGM, kapatma cezasının yanı sıra Çelik’e 873 milyon, Çolak’a da 436 milyon lira para cezası vermişti.

Yeniden Atılım

Yeniden Atılım gazetesi dağıtımcısı Hüseyin Karaçay, 20 Ocak günü İHD İstanbul Şubesi’nde düzenlediği basın toplantısında, kendilerini JİTEM elemanları olarak tanıtan kişiler tarafından ajanlığa zorlandığını bildirdi. Karaçay olayı şöyle anlattı:

“9 Ocak günü işyerime telefon açan birisi asker arkadaşımın arkadaşı olduğunu, ondan mektup getirdiğini, görüşmek istediğini söyledi. Bunun üzerine saat 19.00’da Mecidiyeköy’de, Ali Sami Yen Stadı önünde buluştuk. Bir pastaneye oturduk. Konuşmalarından şüphelendim. Yalan söylediğini, kim olduğunu sorunca masanın üzerine içinde 5 milyar olduğunu söylediği bir zarf koydu. Ailemin fotoğraflarını göstererek beni tehdit etti. Ben kabul etmedim. Oradan kalkarken iki kişi gözüme biber gazı sıkarak zorla bir arabaya bindirip tehditlere devam ettiler. En son 17 Ocak günü telefon açıp yine tehdit ettiler.”

4 Şubat günü Yeniden Atılım gazetesi ve gazetenin teknik işlerinin yürütüldüğü Etkin Ajans’a düzenlenen baskında, Etkin Ajans Müdürü Nadiye Gürbüz, gazetenin Yazışlıları Müdürü Özgür Çubuk, İbrahim Çiçek, Halil Dinç, Necati Abay, Sonmur Sağlamer, Alp Altınörs, Remziye Turmuş, Gökçen Arabul, Burcu Gümüş, Sadık Yılmaz, Arzu Mazı, Nurcan Vayıç, Müge Molvalı ve Nazım Taban gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Nadiye Gürbüz, Özgür Çubuk ile İbrahim Çiçek, Halil Dinç, Necati Abay, Alp Altınörs, Remziye Turmuş, Gökçen Arabul, Burcu Gümüş, Arzu Mazı, Nurcan Vayıç ve Müge Molvalı, aynı gün akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

Yeniden Atılım gazetesi muhabiri Necati Abay, İstanbul’daki evine 13 Nisan günü düzenlenen baskında gözaltına alındı. Abay, 17 Nisan günü

serbest bırakıldıktan hemen sonra yeniden gözaltına alındı ve 18 Nisan günü İstanbul DGM tarafından “bombalama eylemleri organize ettiği gerekçesiyle” tutuklandı. Abay ve sekiz kişi hakkında “MLKP üyesi oldukları” iddiasıyla açılan dava 3 Ekim günü İstanbul DGM’de başladı. Duruşmada savunmasını yapan Necati Abay, hakkında ifade veren Aligül Alkaya adlı kişiyi tanımadığını, “polislerin hazırladığı bir komplo” nedeniyle tutuklandığını söyledi. İstanbul DGM, Abay’ın tahliye edilmesine karar verdi. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Yeniden Atılım gazetesi tarafından hazırlanan 1 Mayıs afişlerini asarken gözaltına alınan gazetenin Kartal Temsilcisi Kamber Saygılı, 20 Nisan günü İstanbul DGM tarafından “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla tutuklandı. Saygılı hakkında açılan dava 4 Temmuz günü İstanbul DGM’de başladı. Duruşmada, Kamber Saygılı tahliye edildi. İddianamede, Saygılı’nın TCY’nin “yasadışı örgüt üyeliği” suçuna ilişkin 168/2 ve “bomba imal etmek” suçuna ilişkin 264/1. maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyor. Dava yıl içinde sonuçlanmadı.

Yeniden Atılım gazetesi Kartal bürosu çalışanı Erdem Koç, 18 Nisan günü gazete tarafından hazırlanan 1 Mayıs afişlerini asarken gözaltına alındı. Koç, 19 Nisan günü akşam saatlerinde serbest bırakıldı. 24 Nisan günü de Ezilenlerin Sosyalist Platformu’nun 1 Mayıs bildirimlerini dağıtırken gözaltına alınan Koç, ertesi gün serbest bırakıldı.

Yeniden Atılım gazetesi çalışanları Gökçen Arabul, Remziye Turmuş, Sonnur Sağlamer, Nadiye Gürbüz, Nurcan Vayış ve Burcu Gümüş, 29 Nisan günü 1 Mayıs afişleri ile ilgili olarak gözaltına alındılar. Gözaltına alınanlar aynı gün akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

28 Ekim günü Yeniden Atılım gazetesi, İşçi Köylü gazetesi, Ekmek ve Adalet dergisinin Malatya temsilcilikleriyle Malatya Gençlik Derneği ve Malatya Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği büroları basıldı. Baskınların “YÖK’ün kuruluşu ve cezaevlerine yönelik operasyonun yıldönümü nedeniyle eylem hazırlığı içerisinde oldukları” iddialarıyla gerçekleştirildiği öğrenildi. Dernek, gazete ve dergi temsilcileri baskınların ardından Malatya Adliyesi’ne giderek görevli polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

18 Aralık gecesi İstanbul’da düzenlenen ve 10 kişinin gözaltına alındığı ev baskınları ile ilgili olarak 19 Aralık günü İHD İstanbul Şubesi’nde basın toplantısı düzenledi. Şube Yönetim Kurulu üyesi Ali Armutlu, baskın sırasında Yeniden Atılım gazetesinin dağıtımını yapan kızı Zelal Armutlu’nun arandığını ancak evde olmadığı için küçük kızı Bermal Armutlu’nun gözaltına alındığını belirtti.

Bermal Armutlu, kısa bir süre sonra serbest bırakıldı. Aynı gece evi basılan Fatma Güner de, evinin panzerlerle kuşatıldığını belirterek, büyük oğlu Cemal Güner evde olmadığı için 16 yaşındaki oğlu Cem Güner’in gözaltına alındığını kaydetti. Yeniden Atılım gazetesi yöneticilerinden Halil Dinç, ev baskınlarının “MLKP örgütü adı altında, gazete çalışanlarına yönelik olduğunu” savundu.

Azadiya Welat

Azadiya Welat gazetesinin İzmir Temsilcisi Alican Demir ve dağıtımçı Meki Bulut, 12 Ocak günü gözaltına alındı. Demir ve Bulut, aynı gün akşam saatlerinde serbest bırakıldı. Meki Bulut, 16 Eylül günü yeniden gözaltına alındı. Bulut jandarma karakolunda tehdit edildiğini açıkladı. Meki Bulut, üç hafta önce de kendisini karakola götürüp kimlik bilgilerini aldıklarını ifade ederek, karakol komutanının kendisine bağırarak, “Burada bu gazeteyi dağıtmayacaksın” dediğini, bir saat süre tutulduğu karakolda psikolojik baskıya maruz kaldığını söyledi.

Azadiya Welat dergisinin Ağrı temsilcisi Hatice Şen ve gazete dağıtımçısı Okan Uygur, 15 Ocak günü Ağrı’nın Patnos ilçesinde gözaltına alındı. Uygur ve Şen 16 Ocak günü serbest bırakıldılar. Hatice Şen, gözaltında polisler tarafından tehdit edildiğini, Okan Uygur da hakarete maruz kaldığını ve ajanlık teklif edildiğini söyledi.

Batman’da 12 Şubat günü Abdullah Öcalan için düzenlenen gösteri sırasında Azadiya Welat gazetesi muhabiri Mahmut Akıl ve Dicle Haber Ajansı (DIHA) muhabiri Gönül Morkoç gözaltına alındı. Gazeteciler aynı gün serbest bırakıldı.

Azadiya Welat gazetesi çalışanı Hamza Özkan ve Özgür Kadının Sesi dergisi çalışanı Derman İşçimen, 24 Şubat günü Van’da gözaltına alındı. 26 Şubat günü akşam saatlerinde savcılığa çıkarılan İşçimen ve Özkan’ın TCY’nin 169. maddesi uyarınca tutuklandıkları bildirildi. Özkan ve İşçimen hakkında “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla açılan dava 12 Mayıs günü başladı. Van DGM’de yapılan duruşmada Özkan ve İşçimen tahliye edildi. Dava 22 Eylül günü “delil yetersizliği” nedeniyle beraatla sonuçlandı.

Azadiya Welat gazetesi Silvan dağıtımçısı Nedim Oruç, son bir ay içinde beş defa tehdit edildiğini açıkladı. Oruç, 28 Nisan günü polisler tarafından üzerine aranıp abone listesinin alındığını ve dağıtım yapmasının engellendiğini belirtti. Oruç, şunları söyledi:

“5 Mayıs ve 12 Mayıs günleri yine beni durdurdular. Bana, ‘bu gazete yasak, sakın bir daha buraya gelip başına iş açma’ dediler. Ardından beni bir polis

minibüsüne bindirdiler. Araçta bana bağırıyorlar ve 'bir daha buraya gelme yoksa seni öldürürüz' diyerek beni tehdit ettiler" dedi. Oruç, tehditlere ilişkin olarak Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

Azadiya Welat gazetesinin Malatya dağıtımıcısı Süleyman Özmen, 18 Haziran günü polisler tarafından kaçırıldığını ve tehdit edildiğini bildirdi. (Bkz. Kişi Güvenliği)

22 Ekim günü Van'da gözaltına alınan ve aynı gün serbest bırakılan Azadiya Welat gazetesinin dağıtımıcısı Mesut Aşan, Van Emniyet Müdürlüğü'nde dövüldüğünü ve gazetelere "toplatma kararı bulunduğu" gerekçesiyle el konulduğunu bildirdi.

Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü

İki haftada bir yayımlanan Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesinin 2003 yılında yayınlanan 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. ve 15. sayıları toplatıldı. Gazetenin hemen hemen tüm sayıları ile ilgili olarak Yazışleri Müdürü Beşir Kasap hakkında İstanbul DGM'de ve Fatih Asliye Ceza Mahkemesi'nde davalar açıldı.

Beşir Kasap hakkında, yazışleri müdürlüğünü yaptığı Yeni Demokrat Gençlik ve Partizan dergileriyle ilgili olarak açılan davalar da dahil olmak üzere, TCY'nin 169. maddesi uyarınca 13, 312. maddesi uyarınca 23 ve 159. maddesi uyarınca da 12 dava açıldı. 18 davada da Kasap'ın TMY uyarınca cezalandırılması istendi.

Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesinin İzmir bürosu 29 Nisan günü polisler tarafından basılarak 1 Mayıs afişlerine el konuldu.

İstanbul'da Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesi tarafından hazırlanan afişleri Mayıs ayının ortasında asan gazete çalışanları Sevilay Samay ve Deniz Yalçın gözaltına alındı. Samay ve Yalçın daha sonra serbest bırakıldı.

Vakit

Vakit gazetesinde 25 Ağustos günü yayınlanan Asım Yenihaber imzalı "Onbaşı bile olamayacakların general olduğu ülke" başlıklı köşe yazısı nedeniyle 312 general "Kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu" iddiasıyla toplam 624 milyar lira (yaklaşık 367 bin Euro) tazminat istemiyle dava açtı.

İstenen tazminatı "gazetenin ölüm fermanı" olarak niteleyen Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) Genel Sekreteri Robert Menard, Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e yazdığı mektupta "gerçek amacın basından gelen her türlü eleştiriyi susturmak olduğunu" belirtti.

Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi 18 Kasım günü Vakit gazetesinin yayımlarına tedbir konulmasına

karar verdi. Bu kararlar gazetede dava ile ilgili haberlerin yayınlanması yasaklandı.

Bu karara yapılan itiraz 10 Aralık günü aynı mahkeme tarafından reddedildi. Yazı nedeniyle gazete sahibi Nuri Aykon ve Yazışleri Müdürü Harun Aksoy ayrıca yargılanıyor.

Yerel Basın Yayın Kuruluşlarına Yönelik Baskılar

Van'da yayımlanan Prestij gazetesinin sahibi Ferit Hayva, Yazışleri Müdürü Umut Tarhan, muhabir Fahrettin Gök ve Spor Müdürü Suat Delen, 4 Ocak günü gazete bürosunu basan yaklaşık 15 kişinin saldırısına uğradı. Saldırının, kentteki oyun salonlarına çocukların alındığına ilişkin haberlerden kaynaklandığı bildirildi. Olaydan sonra gözaltına alınan Abdullah Yel, Ömer Ay, İlyas Gök, Abdullatif Erden, Mehmet Kadri Aygün ve Rauf Erden, 6 Ocak günü tutuklandı. İlyas Yel ise serbest bırakıldı.

Zonguldak'ta yayımlanan günlük Doğru Haber gazetesi Haber Müdürü Latif Aydemir, 6 Şubat günü yaklaşık 10 kişilik bir grubun saldırısına uğradı. Aydemir, saldırının Çaycuma'daki pavyon işletmecileriyle ilgili haberleri nedeniyle gerçekleştiğini belirtti.

Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'nden 31 Mart günü Fırat'ta Yaşam gazetesine gönderilen yazıda, Yazışleri Müdürü Hilmi Korkusuz'un, 5680 sayılı Basın Kanunu'nun Ek 5. maddesinde belirtilen "Türkiye'de yabancı dille yayımlanan mevkutelerin sorumlu müdürlerinin o dili bilmesi zorunludur" hükmünü yerine getiremediği gerekçesiyle yazışleri müdürlüğü yapamayacağı ileri sürüldü. Yazıda, Hilmi Korkusuz'a gazetenin 185, 186 ve 187. sayılarında yer alan Kürtçe yazıların okutulduğu ancak Korkusuz'un yazıların sadece yüzde 70'inin okuyup Türkçe'ye çevirebildiği ileri sürüldü. Gazetenin sahibi Hasan Boran yazının 'engelleme' amaçlı olduğunu belirterek "Kürtçe üzerindeki yasak kalkmış gibi lanse edilse de böylesi fiili engeller kalkmamıştır. Yasalar değişmiş olabilir ama kafalar hala değişmedi" dedi.

Ardahan Jandarma İstibarat Komutanı Ahmet Güllerci'nin gazetecileri makamına çağırarak tehdit ettiği öğrenildi. 28 Nisan günü Özgür Politika gazetesinin internet sayfasında yayınlanan habere göre Ardahan Jandarma İstibarat Komutanı Ahmet Gülerci Kuzey Doğu Anadolu gazetesi sahibi Fakir Yılmaz, Anadolu Ajansı Ardahan muhabiri Günay Nuh, Cihan Haber Ajansı ve Zaman gazetesi Ardahan Temsilcisi Kutbettin Tarhan ve 23 Şubat gazetesi Sahibi Kasım Tırpancı'yı 26 Nisan günü makamına çağırdı. Güllerci'nin gazetecilere "Hiç lehimizde haber yapmıyorsunuz. Bazılarının karnında bize karşı gaz var, bizimle ilgili haberleri çarpıtıyorlar. Ama bizim de onlara yapacağımız çok şeyler var, gerekirse

elimizde bulundurduğumuz devlet gücünü keyfi olarak kullanabiliriz” dediği bildirildi.

İzmir’de yayınlanan Yeni Asır gazetesi muhabirlerinden İsmail Sarı, “PKK üyesi olduğu ve 21 Şubat 1999 tarihinde Kadifekale İlköğretim Okulu’na atılan molotof kokteyli şişesinde parmak izi bulunduğu” gerekçesiyle 27 Mayıs günü gözaltına alındı ve tutuklandı. Avukatlarının Sarı’nın olay günü okulda çektiği fotoğrafları mahkemeye delil olarak sunması üzerine Sarı, 28 Mayıs günü tahliye edildi.

Çorum’da yayın yapan Radyo Ses’te DJ olarak çalışan İrfan Kütük ve radyo sahibi Murat Korkmaz, 1 Haziran gecesi istedikleri parçanın çalınmadığı gerekçesiyle radyoyu basan Ali Geçit (18), Servet Suna (18) ve Erkan Pamaz (20) adlı kişilerce dövüldü. Saldırganlar, tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Hatay Reyhanlı’da bulunan 8 Temmuz gazetesi ve matbaasının sahibi Erhan Palabıyık, yaptığı yazılı açıklamada 19 Haziran günü tesislerinin yakılmak istendiğini bildirdi. Palabıyık saldırının nedeni olarak Cilvegözü Sınır Kapısı’ndaki bazı olaylar hakkında gazetesinde yer verdiği haberleri gösterdi.

Muğla’da yerel yayın yapan FRT TV kameramanı Erkan İlik, 18 Ağustos gecesi meydana gelen bir trafik kazasını görüntülemek isterken kazayı yapan otomobilin şoförü Rıdvan Kaya’nın saldırısına uğradı. Yaralanan İlik, Fethiye Devlet Hastanesi’ne götürüldü. Saldırı üzerine gözaltına alınan Rıdvan Kaya tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

İstanbul Büyükçekmece’de yayınlanan Haberdar gazetesinin sahibi Mehmet Mert’in, Büyükçekmece Belediye Başkanı Dr. Hasan Akgün hakkındaki bir haber nedeniyle belediye zabıtalardan tartaklandığı bildirildi. Olayı protesto amacıyla 17 Eylül günü Büyükçekmece belediye binası önünde basın açıklaması yapmak isteyen gazeteciler zabıtalardan tartaklandı.

Mersin Festivali için belediye tarafından yapılan harcamaların su faturalarına yansıtıldığını yazan aylık yerel Güven gazetesi yazarı Mikat Algül’ün, Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı Basın Yayın Daire Müdürü Mehmet Kürer tarafından tehdit edildiği bildirildi. Algül yazısı hakkında Kürer ile tartıştıklarını ve görüşme sırasında Kürer’in “Hukuk çözemezse benim yasadışı güçlerim var. Yasadışı güçlerimle ben çözerim” diyerek kendisini tehdit ettiğini söyledi.

Yerel Özgür Siirt gazetesi muhabiri Ramazan Oktay, 22 Ekim günü DEHAP tarafından Siirt’te düzenlenen basın açıklamasını izlerken 14 kişi ile birlikte gözaltına alındı. Oktay 24 Ekim günü serbest bırakıldı. Oktay’ın fotoğraf makinesinin iade

edilmediği bildirildi. Oktay, polisler hakkında, “haber alma-verme özgürlüğünün engellendiği” gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu.

Anadolu’nun Sesi radyosu Genel Yayın Yönetmeni Selda Yeşiltepe ile Mustafa Erol ve Çetin Beyazdoğan adlı kişiler 20 Aralık günü İstanbul’da gözaltına alındı. Yeşiltepe ve Beyazdoğan 21 Aralık günü serbest bırakıldı. Selda Yeşiltepe, cezaevleri operasyonu nedeniyle AKP Gaziosmanpaşa İlçe Örgütü binası önünde yapılan basın açıklamasını izledikten sonra “kimlik göstermeyi reddettiği” iddiasıyla dövülerek ve yerde sürüklenerek gözaltına alındıklarını bildirdi.

Diğer Olaylar

Gaziantep’te 14 Ocak günü düzenlenen ev baskınlarında Özgür Halk dergisi çalışanı Abdülrezzak Güngör ile Salih Işık, Osman Denктаş, Evrim Dengiz, Hüseyin Karadağ, Serdar Dursun, Fevzi Şahin, Ağca Açar, Murat Karaoğlan, Turan Aydemir, Özmen Durmuş, Mevlüt Uçar, Muzaffer Bilgiç, Abuzer Tören, Ferdi Doğan ve Elif Koç adlı kişiler gözaltına alındı.

Özgür Kadının Sesi dergisinin İzmir temsilcisi Durket Süren’in ve adı öğrenilemeyen iki kişinin 14 Ocak günü İzmir’in Torbalı ilçesinde gözaltına alındığı bildirildi.

Özgür Halk Gaziantep bürosu çalışanı A. Rezak Güngör 14 Ocak akşamı yapılan ev baskınlarında HADEP üyelerinden oluşan 20 kişilik bir grupla birlikte gözaltına alındı.

Anadolu Ajansı Moskova temsilcisi Remzi Özkan, Moskova’da 22 Ocak günü kimliği belirsiz saldırılarınca kaçırılarak dövüldü. Dövülen ve kameralı sorguya çekilen Özkan, bir süre sonra Moskova dışında yol kenarına bırakıldı. Özkan, Çeçen oldukları izlenimi vermeye çalışan saldırıların tarafından Çeçenistan ile ilgili yaptığı haberler hakkında sorgulandığını söyledi.

Star gazetesi muhabirleri İrfan Sapmaz ve Mehmet Özer, “Kuzey Irak’a yasadışı yollarla geçtikleri” gerekçesiyle 28 Ocak günü Habur sınır kapısında gözaltına alındı.

Milliyet muhabiri Semra Pelek, 3 Şubat günü bir davayı izlemek için gittiği Şişli Adliyesi’nde görevli polis tarafından tartaklandı. Savcılığa suç duyurusunda bulunan Pelek’e Adli Tabiplik’ten bir günlük iş göremez raporu verildi.

12 Şubat günü AKP Batman İl Örgütü önünde Abdullah Öcalan için düzenlenen protesto gösterisinde 4 kişiyle birlikte gözaltına alınan Özgür Halk dergisi Batman temsilcisi Mehmet Yalçın, 17 Şubat günü tutuklandı.

Evrensel gazetesi muhabiri Gökhan İmrek, İHD Gaziantep Şubesi'nde düzenlediği basın toplantısında, 26 Şubat günü Antep Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde okuldaki sağ görüşlü öğrencilerin lideri Yunus Uzunlar ve bir grup tarafından dövüldüğünü bildirdi.

Özgür Halk dergisi Diyarbakır bürosu çalışanı Cevat Düşün (18), 26 Şubat günü "kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından" kaçırıldığını ve işkence gördüğünü açıkladı. (Bkz. *Kişî Güvenliği*) Irak savaşı hazırlıkları kapsamında Batman'a getirilen silahları görüntülemek isteyen NTV muhabiri Ferhat Malgir, Cihan Haber Ajansı muhabiri Suphi Kaya, İhlas Haber Ajansı muhabiri Zeki Gül ve Zaman gazetesi muhabiri Medeni Akbaş, 1 Mart günü gözaltına alındıktan yarım saat sonra serbest bırakıldı.

Deşifre adlı haber programı muhabiri Mevlüt Yüksel, SSK ve Bağ-Kur'la ilgili emeklilik sorunları olan kişileri 'Ben sizi emekli ederim' diyerek dolandırdığı öne sürülen Kadir Çimenci ile ilgili haber yapmak üzere gittiği büroda Çimenci tarafından saldırıya uğradı. Yüksel'in Kartal SSK Hastanesi'ne kaldırıldığı, Çimenci'nin ise gözaltına alındığı bildirildi.

Kuzey Irak'a yasadışı yollardan geçmeye çalışan ABC News muhabiri Elif Esmâ Ural, kameraman Alan Weeks ve Los Angeles Times gazetesi muhabiri Don Bartletti, Silopi'ye bağlı Ovaköy yakınlarında 10 Mart günü askerler tarafından gözaltına alındı. Gazeteciler, 11 Mart günü serbest bırakıldı. Alan Weeks ve Don Bartletti'nin sınır dışı edildi. Elif Esmâ Ural, Pasaport Yasası'na aykırı davrandıkları gerekçesiyle 86 milyon lira para cezası ödediklerini söyledi.

13 Mart günü Şırnak'ta askeri hareketliliği izleyen İspanyol Tele 5 televizyonu muhabiri Jose Luis Fontecilla ve yardımcısı, askeri bölgede görüntü aldıkları için birkaç saatliğine gözlem altında tutuldular. Gazeteciler görüntüler incelendikten sonra serbest bırakıldılar.

Özgür Kadının Sesi dergisinin Mersin bürosu 24 Mart günü polisler tarafından basıldı. Dergi temsilcisi Züleyha Turhan, polislerin büroda bulunanlara hakaret ettiğini ve toplatma kararı göstermeden dergilere el koyduklarını bildirdi.

Özgür Halk dergisi Mersin temsilcisi Gülistan Seçkin, Mersin 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nde 29 Mart günü yapılan duruşmada "yasak yayın bulundurduğu" gerekçesiyle 3 ay hapis, 64 milyon lira para cezasına mahkum edildi. Hapis cezası daha sonra toplam 606 milyon lira para cezasına çevrildi.

Uzun Yürüyüş dergisinin İstanbul bürosu, o sırada cezaevinde bulunan Yazışmaları Müdürü Mehmet Ali Varış'ın arandığı gerekçesiyle 7 Nisan günü basıldı.

Dayanışma gazetesi 9 Nisan günü 15 gün süreyle kapatıldı. Kapatma kararının gazetenin 15 Şubat 2001 tarihli sayısında yer alan "Daha Ne Duruyorsun?" başlıklı yazı nedeniyle İstanbul DGM tarafından Ocak ayında alındığı bildirildi.

11 Nisan günü İzmir'de düzenlenen savaşa karşı gösteriyle ilgili olarak AKP Konak İlçe Örgütü binası önünde bir grup öğrencinin gözaltına alınmasını izleyen Alınteri gazetesi muhabiri Öncü Akgül, Yeniden Atılım gazetesi muhabiri Özgür Kaya, Dicle Haber Ajansı muhabiri Fahri Kılınç, Devrimci Demokrasi dergisi muhabiri Bayram Özcan, Ekmek ve Adalet dergisi muhabiri Dursun Göktaş ve Demokrat Radyo muhabiri Fuat Uygur polisler tarafından dövüldü.

Kuzey Irak'ta görev yapan gazetecilere Musul yakınlarında 12 Nisan günü ateş açılması sonucu SKY Türk muhabiri Kemal Batur ve kameraman Mesut Gengeç yaralandı. Saldırı sonucunda Batur'un iki parmağının koptuğu, Gengeç'in de başında sıyrıklar olduğu bildirildi.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde 17 Nisan günü DEHAP'lı kadınların basın açıklamasını izleyen Azadiya Welat gazetesi Mardin Temsilcisi Mehmet Ertaş "basın kartı olmadığı" gerekçesiyle gözaltına alındı. Aynı gün serbest bırakılan Ertaş, gözaltında kendisini tehdit eden polis memuru Kenan Karakoç hakkında suç duyurusunda bulundu.

27 Nisan günü Van'ın Başkale ilçesi yakınlarında öldürülen Çetin Karaman'ın cenaze töreninde DİHA Van muhabiri Ubeydullah Hakan gözaltına alındı. Hakan hakkında "polise mukavemet ettiği" ve "devlet malına zarar verdiği" iddialarıyla dava açıldı. 10 Ekim günü Van 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava yıl içinde sonuçlanmadı. Hakan'ın polis tarafından el konulan fotoğraf makinesinin ise iade edilmediği bildirildi.

Bingöl'de 1 Mayıs günü meydana gelen depremin ardından 2 Mayıs günü çadır almak için toplanan vatandaşlarla polisler arasında çıkan çatışmayı izleyen CHA muhabiri Murat Gezer, Reuters muhabiri Abdurahman Akın ve Star TV muhabiri Orhan Şener yaralandı. Gazetecilere göstericilerin saldırıldığı iddia edildi.

İstanbul'da Partizan dergisinin afişlerini asan Derya Gökmen, Gökhan Kaya ve Emine Akkış, 10 Mayıs günü gözaltına alındı.

İstanbul Kartal'da TIKKO'nun kurucusu İbrahim Kaypakkaya'nın ölüm yıldönümü nedeniyle hazırlanan afişleri asan Partizan dergisi çalışanları Erdinç Özbay ve Gökhan Bulum, 13 Mayıs günü gözaltına alındı. Özbay ve Bulum, 19 Mayıs günü de İstanbul Tuzla'da Partizan dergisinin afişlerini asarken gözaltına alındılar.

Kaldıraç dergisinin eski Yazışleri Müdürü Murat Altınov, 23 Mayıs günü Ankara'da gözaltına alındı. Altınov aynı gün serbest bırakıldı. Altınov'un Kaldıraç yayınları tarafından yayınlanan Haşim Kutlu'nun "Bozathlı Hızır" adlı kitapla ilgili olarak verilen 497 milyon TL para cezasını ödemediği için gözaltına alındığı bildirildi. Altınov yayınevi sorumlusu sıfatıyla TCY'nin 312. maddesi uyarınca yargılanmış ve 16 Nisan 2002 tarihinde İstanbul DGM tarafından mahkum edilmişti.

Özgür Kadının Sesi dergisi Aydın bürosu çalışanı Muhbet Karaer ve DEHAP Germencik İlçe Örgütü yöneticisi Yusuf Süren 22 Mayıs günü gözaltına alındı. 22 Mayıs günü Aydın'ın Germencik ilçesinde gözaltına alınan Özgür Kadının Sesi dergisi dağıtımçılarından Muhbet Karaer ve Yusuf Süren hakkında açılan dava, 7 Ağustos günü sonuçlandı. İzmir DGM'de görülen davada, Mahkeme Başkanı, sanıkların Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak istememeleri üzerine "Siz nereden bu gücü alıyorsunuz. Devlet size işte kucak açıyor. Siz inatçılığımızla bunu da kabul etmiyorsunuz" dedi. Daha sonra kararını açıklayan Mahkeme, Karaer ve Süren'e "yasadışı örgüte yardım" gerekçesiyle 3 yıl 9'ar ay hapis cezası verdi.

Özgür Halk ve Yeni Özgür Halk dergileri 'Basın yoluyla bölücülük propagandası' yaptıkları gerekçesiyle 27 Mayıs gününden itibaren 15 gün süreyle kapatıldı. Yeni Özgür Halk dergisi 15 Ekim 1999 tarihli sayısında yer alan "Siyasal Gündem Kurumlar ve Görevimiz", "Gerilla Özgürlüğün Güvencesi ve Dinamiğidir", "Yüreklerimizde Önderliğin Yaşamış Olduğu Acıları Hissettiğimiz An Başaracağız", "Apocu Diyalektiğin Bazı Özellikleri", "Dönem Devrimciliğimizin Sınandığı, Rüştüümüzü İspatlama Dönemidir" ve "Gerilla Günlüğü-Zagros'da Yaşam Pınarı"; Özgür Halk dergisi de 15 Eylül 2000 tarihli sayısında yer alan "Geleceğe Notlar", "2001 Yılı Adeta 1991 Yılı Gibi Bir Kürt Yılı Olacaktır" ve "Halkımıza ve Kamuoyuna" başlıklı yazılar nedeniyle kapatıldı. Kapatma kararları 13 Mart 2003 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştı.

"Arkeoloji ve San'at" dergisinin yayını, adres değişikliğini valiliğe 5 gün içinde bildirmediği gerekçesiyle Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından Haziran ayında durduruldu ve 15 milyar TL para cezası verildi.

12 Haziran günü İstanbul Şişli'de iki grup arasındaki kavgayı görüntülemek isteyen DIHA kameramanı Cemil Kızıldağ kavga eden kişiler tarafından dövüldü ve kamerası kırıldı. Saldırı sırasında vücudunda darp izleri oluşan ve sağ gözüne aldığı darbeye görme sorunu yaşayan Kızıldağ, gittiği hastanede 7 gün iş göremez raporu alırken, saldırganlar hakkında da suç duyurusunda bulundu.

Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesinde Özgür Halk dergisini dağıtan Abdülmecit Beyan ve Mehmet Demir hakkında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla açılan dava 13 Haziran günü sonuçlandı. Diyarbakır DGM, Beyan ve Demir'i 3 yıl 9'ar ay hapis cezasına mahkum etti. DGM, dağıtımçıların üzerinde bulunan 20 derginin de imha edilmesine karar verdi.

Avukat Ayla Akad, derginin İstanbul DGM tarafından 21 Aralık 2002 tarihinde toplatıldığını, sanıkların ise 23 Aralık 2002 tarihinde gözaltına alındıklarını, toplatma kararından haberdar olmadıklarını belirterek Diyarbakır DGM Savcısı, esas hakkındaki görüşünde "Derginin tamamen PKK-KADEK terör örgütünün propagandasını yapmaya yönelik olduğunun daha ilk bakışta herkes tarafından anlaşılacak konumda olduğu, sanıkların dergi hakkındaki toplatma kararını bilmemelerinin örgütün propagandasının yapıldığını bilmemelerini engellemeyeceği" gerekçesiyle ceza verilmesini istediğini söyledi.

Show TV Rize Bölge muhabiri Genççağa Karafazlı, tarikat operasyonlarına ilişkin bir haberi nedeniyle 13 Haziran akşamı saldırıya uğradı. Saldırı ile ilgili olarak gözaltına alınan imam Alihan Yelkenci, daha sonra serbest bırakıldı. Olaydan iki gün sonra Ahmet Yetkin, Emre Yetkin ve adı öğrenilemeyen beş kişi tarafından dövülen Karafazlı'ya 10 gün iş göremez raporu verildi. Genççağa Karafazlı, Rize Emniyet Müdürü Osman Öztürk'ün saldırıyı önceden bildiğini iddia etti.

Star gazetesinin İzmir bürosuna 14 Haziran günü bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda yaralanan olmadı. Olaydan 10 dakika kadar sonra gazeteyi telefonla arayan bir kişi saldırının geçtiğimiz günlerde yayınlanan "Ker-Kürt (Eşek Kürt)" başlıklı haberi nedeniyle düzenlendiğini söyledi.

Özgür Kadının Sesi dergisinin Mersin temsilciliği 26 Haziran günü polisler tarafından basıldı. Dergi temsilcisi Züleyha Turhan, "Polisler arama izni olmadan büroya girip arama yaptılar, hiçbir gerekçe göstermeden 104 dergiye el koydular. Polislerin hakaretine maruz kaldık. Polis her zaman gelip böyle bizi rahatsız ediyor. Dört sefer savcılığa suç duyurusunda bulunmamıza rağmen, herhangi bir sonuç alamadık" dedi.

Dicle Haber Ajansı (DIHA) muhabiri Burhan Ekinci, 6 Temmuz günü Türk askerlerinin Süleymaniye'de gözaltına alınmasını protesto eden MHP'li grubun Taksim'deki gösterisini izlerken saldırıya uğradı. Çenesinden yaralanan Ekinci'nin götürüldüğü Şişli Etfal Hastanesi'nde tedavi edildiği bildirildi.

İstanbul Tuzla'da Dayanışma gazetesini dağıtan Erkan Akbıyık, 14 Temmuz günü gözaltına alındı.

Özgürlük Dünyası dergisi 16 Temmuz gününden itibaren 7 gün boyunca kapatıldı. Ocak 2002 tarihli sayısında yer alan bir yazıyla ilgili olarak TMY'nin 8. maddesi uyarınca verilen kapatma cezası ile Yazışları Müdürü Sedat İmza hakkındaki 1.659 milyon TL para cezası 24 Şubat günü Yargıtay tarafından onaylanmıştı.

Partizan dergisi TMY'nin 8. maddesi uyarınca 25 Temmuz günü 7 gün süreyle kapatıldı. Derginin eski Yazışları Müdürü Barış Açık'ın dergide yayımlanan bir yazı nedeniyle TMY'nin 8. maddesi uyarınca yargılandığı dava 24 Aralık 2002 tarihinde sonuçlanmıştı. Davada, Açık para cezasına mahkum edilmiş, derginin de 7 gün süreyle kapatılmasına karar verilmişti.

İktidar İçin Mücadele Birliği dergisi çalışması Nevzat Demir, Ağustos ayı başında kimliği belirlenemeyen kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Dergiden yapılan açıklamada Demir'in saldırıdan yara almadan kurtulduğunu bildirildi.

Odak dergisi Adana bürosu çalışanlarından Çağatay Fırat, sivil polis olduğunu söyleyen kişiler tarafından kaçırılarak ölümlü tehdit edildiğini açıkladı. Adana İHD Şubesi'nde basın toplantısı düzenleyen Fırat, 9 Temmuz günü DEHAP tarafından gerçekleştirilen basın açıklamasına müdahale eden polisler tarafından dövüldüğünü ve 21 günlük rapor aldığını bildirdi. Suç duyurusunda bulunması üzerine polisler tarafından tehdit edilen Fırat, 4 Ağustos günü de Adana'nın Seyhan ilçesi Mahfesiğmaz mahallesinde kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından Şahin marka bir arabaya bindirilerek kaçırıldığını ve ölümlü tehdit edildiğini söyledi.

Evrensel gazetesi muhabiri Bülent Kılıç, 10 Ağustos günü Başbakan Tayyip Erdoğan'ı Ümraniye'de bir özel hastanenin açılış sırasında protesto etmek isteyen bir grupla birlikte gözaltına alındı. Kılıç, daha sonra serbest bırakıldı.

Dicle Haber Ajansı muhabiri Sibel Muslu, 12 Ağustos günü Irak'a asker gönderilmesi ile ilgili olarak İstanbul İstiklal caddesinde düzenlenen gösteri sırasında gözaltına alındı.

Alnteri gazetesinin Adana bürosuna polisler tarafından Eylül ayı başında düzenlenen baskında muhabirlerden Emel Gültekin'in "bürodaki telefonu kullanmak isteyen polisler engel olduğu için" dövüldüğünü bildirdi.

Evrensel gazetesi Adana muhabiri Yusuf Baştuğ, 7 Ekim günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı protesto eden Savaş Karşıtları Platformu üyelerinin eylemi sırasında sivil giyimli bir polis tarafından Celal Bayar köprüsünden aşağı atılmak istendi. Baştuğ, polis hakkında suç duyurusunda bulundu.

Yunanistan'da yayın yapan "Mega" televizyon kanalının muhabiri Yiannis Kanelakis, teknisyen Anestis Moutafis, Yunanistan Pontus Federasyonu Başkanı Stefanos Taximanidis ve yardımcısı Stathis Taxidis, 7 Ekim günü Trabzon'un Çaykara ilçesinde gözaltına alındı. Söz konusu kişilerin ilk olarak 5 Ekim günü polisler tarafından gözaltına alındığı ve kısa bir süre sonra serbest bırakıldığı öğrenildi. 7 Ekim günü bu kez jandarmalar tarafından gözaltına alınan gazeteciler 8 Ekim günü serbest bırakıldı. 9 Ekim günü Türkiye'den ayrılan gazetecilerin video kasetlerine el konulduğu bildirildi.

Özgür Halk dergisinin Batman bürosu, 8 Ekim günü polisler tarafından basıldı. Baskında, muhabir Ayşe İrmak, büroda misafir olarak bulunan Nezahat Toprak, Şahin Tutak, Eşref Ekinci ve Hadi Saygav gözaltına alındı. Polislerin, büroda bulunan çok sayıda kitap ve belgeye el koyduğunu bildirildi.

Cumhuriyet gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Yıldız, 9 Ekim günü pasaportunun süresini uzatmak için gittiği İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alındı. Hakkında açılan bir dava nedeniyle gözaltına alındığı öğrenilen Yıldız, beraat kararının Emniyet Müdürlüğü'ne ulaştırılması üzerine dört saat sonra serbest bırakıldı.

Yıldız, aynı nedenle 2002 yılında Ankara'da da gözaltına alınmıştı. 1996 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Halk Bankası'na ilişkin bir haber nedeniyle Yıldız ve iki kişi hakkında dava açıldığı, diğer kişilerin beraat ettiği, Yıldız hakkındaki davanın ise "4304 sayılı 12 Temmuz 1997 Tarihine Kadar Sorumlu Müdür Sıfatı İle İşlenen Suçlara İlişkin Dava Cezaların Ertelenmesine Dair Yasa" uyarınca ertelendiği öğrenildi. Kararın Yargıtay'da bozulmasının ardından yeniden başlayan yargılamada Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin Yıldız hakkında giyabi tutuklama kararı verdiği bildirildi. Yıldız'ın avukatı Rasim Öz, giyabi tutuklama kararının kaldırılmasına ilişkin yazının İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gönderilmediğini söyledi.

Evrensel gazetesi Diyarbakır Temsilcisi Mehmet Aslanoğlu, 8 Ekim günü gözaltına alındı. Zorunlu göç mağdurlarıyla görüşmek için gittiği Melik Ahmet mahallesinde gözaltına alınan Aslanoğlu, 9 Ekim günü Diyarbakır DGM Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. Avukat Fırat Aklın, Aslanoğlu'nun "KADEK lideri Abdullah Öcalan'ın Suriye'den ayrılmasının yıldönümü olan 9 Ekim günü Diyarbakır'da düzenlenen eylemleri yönlendirdiği" iddiasıyla gözaltına alındığını söyledi.

İstanbul Okmeydanı'nda Gençlik Gelecektir dergisi, İstanbul Gençlik Derneği ve Gençlik Birlik Koordinasyonu'nun bulunduğu binaya, 14 Ekim gecesi düzenlenen baskında, Zeliha Koyupınar, Fevzi

Saygılı, Asım Kaya, Eylül İşcan, Meryem Özçelik, Ali Öksüz ve soyadı öğrenilemeyen Aygün adlı kişi gözaltına alındı.

Uzun Yürüyüş dergisi Yazışlıları Müdürü Mehmet Ali Varış, 21 Ekim günü İstanbul DGM çıkışında gözaltına alındı. Varış Emniyet Müdürlüğü'nde ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

CNN Türk muhabiri Vakkas Aksu, 29 Ekim günü İstanbul Galatasaray Postanesi önünde ABD'nin Irak'ı işgalini ve F tipi cezaevlerini protesto etmek amacıyla düzenlenen oturma eyleminde gözaltına alındı. Aksu, 1.5 saat sonra serbest bırakıldı.

DIHA muhabirleri Sabiha Temizkan ve Sertaç Laleoğlu ile Ekmek ve Adalet dergisi muhabiri Umur Şener, 29 Ekim günü Ankara hipodromunda düzenlenen Cumhuriyet Bayramı törenlerinde gözaltına alındı. "Pankart açacakları" iddiasıyla gözaltına alındıkları öğrenilen gazeteciler, beş saat kadar sonra "yanlışlıkla gözaltına alındıkları" belirtilerek serbest bırakıldı.

IHA kameramanı Demet Keser, 23 Ekim günü akşam saatlerinde iki kişiyi yaralayan bir zanlının Tuzluçayır (Ankara) Karakolu'ndan çıkışını izlerken, bu kişinin yakınlarının saldırısına uğradı. Yaralanan Keser hastaneye kaldırıldı. Keser'in dövülmesine polislerin seyirci kaldığı bildirildi.

29 Ekim günü Özel Van Kürt Dili Öğrenim Merkezi'nin açılışı sırasında toplanan kalabalığa müdahale eden polis DIHA muhabiri Rüştü Demirkaya'yı fotoğraf çekmemesi yönünde uyardı ve gözaltına almak istedi.

Özgür Halk dergisinin sahibi Barış Güllü, 6 Kasım günü bazı işlemler için gittiği İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltına alındı. Güllü'nün hakkında Adıyaman ve Urfa'da açılan davalar nedeniyle gözaltına alındığı öğrenildi.

19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonunun yıldönümü nedeniyle Mersin'de düzenlenen basın açıklamasında gözaltına alınan Ekmek ve Adalet dergisi çalışanı Şükran Söyleme'nin cinsel tacize maruz kaldığı bildirildi.

Uzun Yürüyüş dergisine Ozan Veli imzasıyla yazan Resul Sarıgül eşi Sevinç İldan ile birlikte 26 Aralık günü Adana'da gözaltına alındı. İldan 4 gün sonra serbest bırakılırken, Sarıgül'ün "yasadışı örgüte üye olduğu" gerekçesiyle tutuklanarak Kürkçüler F Tipi Cezaevi'ne konulduğu bildirildi.

Tutuklanan Gazeteciler

TİHV'nin derlediği bilgilere göre 2003 yılında en az 15 gazeteci tutuklandı. Bu gazetecilerin adları ve çalıştıkları yayın kuruluşları şöyle:

Ahmet Kaya, Emekçiler dergisi Yazışlıları Müdürü, (Tutuklanma Tarihi 20 Ocak 2003)

Mehmet Ali Varış, Uzun Yürüyüş dergisi sahibi ve Yazışlıları Müdürü (2 Nisan 2003)

Mehmet Ali Çelik, Yeniden Özgür Gündem gazetesi Mardin bürosu çalışanı (2 Ocak 2003)

Sadin Ceylan, Yeniden Özgür Gündem gazetesi Aydın bürosu çalışanı (18 Ocak 2003)

Maşallah Uçar, Yeniden Özgür Gündem gazetesi Antep bürosu çalışanı (13 Haziran 2003)

Ergin Güven, Yeniden Özgür Gündem gazetesi Bursa bürosu çalışanı (16 Kasım 2003)

Sait Yıldırım, Yeniden Özgür Gündem gazetesi Bursa bürosu çalışanı (16 Kasım 2003)

Necati Abay, Yeniden Atılım gazetesi muhabiri, (18 Nisan 2003)

Kamber Saygılı, Yeniden Atılım gazetesi Kartal temsilcisi, (20 Nisan 2003)

Hamza Özkan, Azadiya Welat gazetesi çalışanı, (26 Şubat 2003)

Derman İşçimen, Özgür Kadının Sesi dergisi çalışanı, (26 Şubat 2003)

İsmail Sarı, Yeni Asır gazetesi muhabiri, (27 Mayıs 2003)

Mehmet Yalçın, Özgür Halk dergisi Batman temsilcisi, 17 Şubat 2003)

Sinan Kara, Datça Haber gazetesi sahibi, (27 Ekim 2003)

Resul Sarıgül, Uzun Yürüyüş dergisi (26 Aralık 2003)

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün (RSF) 130 kişiden oluşan Hapisteki Gazeteciler Listesi'nde Türkiye'den 3 gazeteci yer aldı:

-Kemal Evcimen, Özgür Karadeniz, (tutuklanma tarihi 16.01.1995)

-Nureddin Şirin, Selam, (06.02.1997)

-Memik Horuz, İşçi Köylü, (18.06.2001)

2002 yılında RSF'in listesinde yer alan, Hedef, Alevi Halk Gerçeği gazetelerinin ve Liseli Arkadaş dergisinin eski sahibi ve Yazışlıları Müdürü Mustafa Benli 17 Ocak günü CMUK'un 399. maddesi uyarınca serbest bırakıldı. 1998 yılında TCY'nin 312. ve TMY'nin 8. maddeleri uyarınca hapis cezasına mahkum olan Benli'ye ölüm orucu eylemi nedeniyle Wernicke-Korsakoff tamısı konmuştu.

Basın Konseyi 17 Mart 2004 tarihinde yaptığı açıklamada 1 Ocak 2004 tarihi itibariyle

“gazetecilikle ilgili eylem” nedeniyle kimsenin hapiste bulunmadığını bildirdi.

Konsey cezaevinde bulunan “gazeteci” sıfatlı 30 kişiden yedisinin, Burhan Gardeş, Erdal Doğan, Erkan Koncuk, Kemal Evcimen, Memik Horuz, Nurettin Şirin ve Sadık Çelik’in yeniden yargılanmalarını talep etti. Konsey açıklamasında, söz konusu kişilerin “yasadışı örgüt üyeliği” iddiasıyla cezaevinde bulduklarına dikkat çekilerek “eylemlerinin gerçekte gazetecilik görevi sınırları içinde sayılıp sayılmamasına” ilişkin kuşku bulduğuna vurgulandı.

Ayrıca söz konusu 30 kişiden TCY'nin 312. ve 160. maddeleri uyarınca hüküm giyen Erdal Tan'ın,

eylemlerinin basın yoluyla mı, başka bir biçimde mi işlendiği konusunda yeni bilgiler ulaşıncaya kadar listede yer almayacağı bildirildi.

Basın Konseyi, mahkumiyet ya da tutuklanma nedenleri gazetecilikle ilgili olmadığı gerekçesiyle Alpay Şehitoğlu, Arzu Demiralp, Aynur Yaşar, Bülent Genç, Hasan Basri Gökbulut, Hasan Hüseyin Ebem, Kamber İnan, Kazım Albayrak, Mehmet Akpolat, Mehmet Tari, Mustafa Benli, Necati Çağlı, Recep Gedik, Sakine Topoğlu (Erdoğan), Salih Dinç, Sebahattin Cıkla, Serdar (Serdal) Gelir, Sinan Kara, Süleyman Altun, Uğur Çelik, Ünal Aslan, Veysel Eroğlu'nun Konsey'in ilgi alanı dışında kaldıklarına karar verdi.

İki Sosyalist Gazete Çalışanı (Oral Çalışlar-Sıfır Noktası/3 Haziran 2003-Cumhuriyet)

Kamuoyunda “radikal sol” gruplar olarak tanımlanan sosyalistlerin başına gelmedik kalmıyor. Özellikle sosyalist gazetede çalışanların başı derkten kurtulmuyor. Bu gazetelerde çalışanlar basın mensubu. Fikirlerini beğenirsiniz beğenmezsiniz, yaptıkları yayıncılık işidir. Fakat polis ve mahkemeler buralarda çalışanları örgüt mensubu olarak suçlamayı tercih ediyorlar. Bu yayın organlarında çalışanların da basın özgürlüğünü kullanma hakları vardır.

Bu tür olaylara bir örnek teşkil ettiği için şu anda cezaevinde bulunan iki gazete çalışanının mektuplarından bölümler yayımlamak istiyorum. Meslek kuruluşlarının onlara gereken duyarlılığı göstermesini diliyorum.

“3 yıldır haftalık sosyalist bir gazete olan Atılım'da yazar olarak çalışıyorum. Maruz kaldığım ve tutuklanmama neden olan polis komplosuna ilişkin yaşadıklarımı, duygu ve düşüncelerimi sizinle paylaşmak istiyorum:

Kadıköy Acıbadem Mahallesi'nde, eşim ve lise öğrencisi 1. sınıfa giden kızımın birlikte kalmakta olduğum evime 13 Nisan günü 14.00 sıralarında Terörle Mücadele Şubesi (TMS) polisleri baskın yaptı. 15-20 kadar silahlı, çelik yelekli polis evimi didik didik aradılar. Gayet rahattım çünkü, yasadışı bir faaliyetim olmadığı gibi doğallıkla evimde suç unsuru hiçbir şey de yoktu. Arama sırasında bir polis yetkilisi amirine telsizle 'Bu evde gazete çalışması yapıyor, suç unsuru bulamadık' şeklinde rapor dahi verdi.

Arama sonrasında gideceklerini düşünüyordum. Yanılmışım, akşamları evimde de gazete çalışması yaptığım, kızımın ders çalıştığı bilgisayarla birlikte gözaltına alındım ve İstanbul TMS'ye götürüldüm. İdeolojik şiddet, psikolojik baskı, tehdit ve uyutmama gibi işkence yöntemlerine maruz kaldım. 2. gün bitkin düştüm, şekerimin de kritik düzeye çıkmasıyla beni Haseki Hastanesi'ne kaldırmak zorunda kaldılar. Hastane dönüşünde sorgu kesintisiz sürdü. 48 yıllık yaşamım boyunca hiç yan yana gelmediğim ve tanımadığım şahısları sordular ve dahası o şahıslara 'eylem talimatı' verdiğimi iddia ettiler. 'Yasadışı örgütün hücreler sorumlusu' olmakla itham edildim. Sorgulara bu iftiraların şahsıma ve gazetem Atılım'a yönelik bir komplonun parçası olduğunu belirttim ve suçlamaları reddettim. İfade tutanağını, verdiğim ifade doğrultusunda hazırlamadıkları için imzalamadım. Toplam 4 gün gözaltında tutuldum. 17 Nisan günü sabah saatlerinde DGM Savcılığı'na çıkarıldım, ifademi verdim ve sorgu hâkimliği beni serbest bıraktı. Serbest bırakılmama hazmedemeyen TMS ve DGM savcısının baskısıyla aynı gün tutuklama kararı çıkartmışlar. Aynı gün akşam eşimle birlikte evime giderken gözaltına alındım. Ertesi gün DGM'ce tutuklanarak cezaevine konuldum.

Düzen muhalifi sosyalist bir yazar olarak sık aralıklarla takip ediliyordum. Evim gözetleniyordu. Yasadışı bir faaliyetim olsaydı zaten suçüstü yakalarlardı. Esasında İstanbul Emniyeti ve TMS benim yasadışı faaliyet içerisinde bulunmadığımı da biliyordu. Halen iddianame elime ulaşmadı, hiçbir sanığımı tanımadığım bir davanın sanığı olarak yargılanacağım.

48 yaşında bir gazeteci-yazar olarak şeker hastalığımla, kronik bronşitimle, tansiyon sorunumla boğuştuğum gibi ömrüm elverdikçe, muhalif gazetecilerin başına çorap örmek isteyenlerle boğuşacağım. Bu sese kulak vereceğinize, komplonun açığa çıkarılmasına katkı sunacağınıza inanıyor, şimdiden teşekkür ediyorum. Necati Abay Tekirdağ F tipi Cezaevi.”

****

Kamber Saygılı ise şunları anlatıyor:

“Çalışanı olduğum Yeni Atılım gazetesinin 1 Mayıs'la ilgili çıkarmış olduğu afişleri asarken 18 Nisan 2003 tarihinde Kartal polisi tarafından gözaltına alındım. Aynı gün başkaca 'suç' lardan 'arandığım' gerekçesiyle TMS'ye teslim edildim. Aynı gece TMS polislerince evim arandı. Hazırlanan ev arama tutanağına 'yasadışı hiçbir şeye rastlanmadı' diye yazmak zorunda kaldılar.

Burada özellikle bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum, ev araması adı altında yapılanlar tam bir kuşatmayı ve baskını andırıyordu. Evimde küçük çocuklarımın olduğunu ve bu görüntülerin onları korkutacağını belirtmememe rağmen, ellerindeki büyük otomatik silahlarla çelik yelekleriyle kapıya dayandılar. Küçük oğlum Mustafa Diren (11 yaşında) gördüğü manzara karşısında çığlıklarını tutamadı. Şimdi ise o günkü polis baskımından bu yana psikolojik tedavi görüyor.) TMS'deki iki günlük

sorgumda, ideolojik şiddetin yanı sıra iki gün boyunca uykusuz (sadece üç saat uyuttular) bırakıldım. Sorgunun ardından çıkarıldığım DGM tarafından hâlâ anlayamadığım gerekçelerle tutuklandım. Bir ayı aşkındır, cezaevinde yatmaktayım. Toplam 46 yaşımın altı yılı polis sorgusu ve cezaevlerinde geçti. Yıllarca cezaevinde (Davutpaşa, Çanakkale) kaldım. Ancak öyle komik, daha doğrusu trajikomik iddialarla sorgulanıp tutuklanıyoruz ki, içime sindirmekte ve kabullenmekte zorlanıyorum.

Gözaltına alındığım gün ve saate kadar gazetecilik yapıyordum. 7 yıldır Atılım gazetesinin Kartal bürosunda sigortalı çalışanıyım. Yaptığım iş ise ezilenlerin tepkisini yazmak ve fotoğraflamak. Bundan doğal ne olabilir? Bir gazete emekçisi olarak uyduruk gerekçelerle tutuklanarak cezaevine konmamı sizlerin yadırgayarak tepki duyacağımızı düşünüyorum.

Yeni Atılım gazetesi Çalışanı Kamber Saygılı.”

Toplatılan Yayınlar

Kültür Sanat Yaşamında Tavır dergisinin 11. sayısı “ölüm orucuna ilişkin bazı yazılarda yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” iddiasıyla Ocak ayı başında İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

İki haftada bir yayınlanan Yeni Demokrasi Yolunda İşçi Köylü gazetesinin 2003 yılında yayınlanan 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. ve 15. sayıları İstanbul DGM kararlarıyla toplatıldı.

Teoride Doğrultu dergisi “Yenilen ABD Emperyalizmi Olacaktır”, “Özeleştirinin Devrimci Şiddeti” ve “Kürt Ulusal Sorunu ve Komünistlerin Görevleri” başlıklı yazılarda “bölücülük ve yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” iddiasıyla 18 Ocak günü İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

Ekmek ve Adalet dergisinin 45., 48., 49., 50., ve 51. sayıları İstanbul DGM tarafından toplatıldı. Toplatma kararları dergide yer alan yazılarda “Terörle mücadelede görev alanların hedef gösterildiği”, “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” ve “halkın kin ve düşmanlığa kışkırtıldığı” iddialarıyla alındı. Derginin 73. sayısı da Eylül ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı. Elazığ Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği'nin de “binada derginin bulunması nedeniyle” Elazığ Valiliği tarafından bir hafta süreyle kapatıldığı bildirildi. Dernek Başkanı Mehmet Dolaş, kararı bildirmek için 5 Eylül günü derneğe gelen polislerin kendisine hakaret ettiğini söyledi.

TKP'nin haftalık yayın organı Komünist dergisi “Yalanlamalar Sorunu Çözmüyor” başlıklı yazıda “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” iddiasıyla Ocak ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı. Derginin Şubat ayı başında yayınlanan sayısı da bir yazıda “Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) örgütü propagandası” yapıldığı iddiasıyla toplatıldı.

İktidar İçin Mücadele Birliği dergisinin 28. sayısı bazı yazılarda “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” iddiasıyla toplatıldı.

Odak dergisinin Mart sayısı “bölücülük propagandası yapıldığı” iddiasıyla toplatıldı.

İktidar İçin Mücadele Birliği dergisinin 32. sayısı “bazı yazılarda TKEP/L örgütünün propagandasının yapıldığı ve halkın düşmanlığa kışkırtıldığı” iddiasıyla Mayıs ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

Sosyalizm Yolunda Özgür Gençlik dergisinin 6. sayısı ve Yeni Atılım gazetesinin 20. sayısı Mayıs ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı. Toplatma kararları, “yayın yoluyla yasadışı örgütlere yardım edildiği” gerekçesiyle verildi.

İktidar İçin Mücadele Birliği dergisinin 34. sayısı İstanbul DGM tarafından 5 Haziran günü toplatıldı. Karar, “Zindanlar Yıkılacak Zaferi Biz Kazanacağız”, “Ölüm Orucu Sürüyor”, “Halklar Af Değil, Devrim İstiyor” ve “Devrimci İktidar İçin Devrimci Cephe” başlıklı yazılarda “bölücülük propagandası yapıldığı” gerekçesiyle alındı.

İki ayda bir yayınlanan Partizan dergisinin 50. sayısı “Kürt Ulusal Sorunu”, “PKK-KADEK ve Görevlerimiz” başlıklı yazılarda “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” gerekçesiyle Haziran ayında İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

İstanbul DGM, Devrimci Halkın Birliği gazetesinin birinci sayısını “bazı yazılarda KADEK ve TIKKO örgütlerinin propagandası yapıldığı” gerekçesiyle Temmuz ayında toplattı.

Devrimci Proletarya dergisinin Temmuz-Ağustos aylarında yayınlanan 8. ve 9. sayıları, bazı yazılarda “cumhuriyete, orduya, TBMM'ye hakaret edildiği” gerekçesiyle toplatıldı. Alinteri dergisinin 36, 37, 38 ve 39. sayıları ile Yaşamevi Bülteni adlı derginin Haziran ayında yayınlanan 4. sayısının da aynı gerekçeyle toplatıldığı öğrenildi.

Van Sulh Ceza Mahkemesi, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Hukuki Dayanışma Federasyonu tarafından hazırlanan “Barışı İnşa Etmeye Davet” başlıklı bildirimler hakkında toplatma kararı verdi. 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle hazırlanan bildirimlerin TCY'nin 312. maddesi uyarınca toplatıldığı bildirildi.

Kapatılan İnternet Siteleri

6 Ağustos günü yayınlanan Özgür Politika gazetesinde çıkan haberde Emniyet Genel Müdürlüğü'nün internet servis sağlayıcısı şirketlere

baskı yaparak Özgür Politika gazetesi ve Ekmek ve Adalet dergisinin internet sitelerine girişin engellenmesini istediği bildirildi. Haberde, Özgür Politika ya da Ekmek ve Adalet dergisinin sitesine girmek isteyenleri, karartılmış bir ekran ve “Ankara Sulh Ceza Mahkemesi’nin 21.05.2003 gün, 2003/408 müteferrik no.lu kararı gereğince “www.ozgurpolitika.org” “www.ekmekveadalet.com” sitesine erişim engellenmektedir” yazısının karşıladığı belirtildi.

13 Ekim günü Radikal gazetesinde çıkan haberde de Ankara 4. Sulh Ceza Mahkemesi’nin Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü’nün başvurusu üzerine Almanya’da yayınlanan Özgür Politika gazetesinin “ozgurpolitika.org”, Ekmek ve Adalet dergisinin de “ekmekveadalet.com” sitelerinin kapatılmasına, sitelere Türkiye’den erişime filtre konulmasına karar verildiği bildirildi. Kararın, “bu sitelerdeki haberlerde orduya hakaret edildiği” gerekçesiyle Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası’nın 155. maddesi uyarınca alındığı bildirildi. Ancak yasanın “sulh hakiminden cumhuriyet savcısının tahkikat talebi” başlıklı 155. maddesi, bir yayın organının kapatılabileceğine ya da internet sitesinin engellenebileceğine ilişkin açık bir hüküm taşımıyor. Benzer biçimde Ankara ve İstanbul’daki mahkemelerden alınan kararların emniyet müdürlükleri tarafından uygulandığı öğrenildi.

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Uygulamaları

Kasım ayında RTÜK’ten alınan bilgiye göre, RTÜK’ün radyo ve televizyon kuruluşlarına uyguladığı yayın durdurma cezaları, son üç yılda ortalama yüzde 87 oranında azaldı. RTÜK’ün 2001 yılından bugüne televizyonlara verdiği yayın durdurma cezaları yüzde 89, radyolara verdiği yayın durdurma cezaları ise yüzde 85 oranında düştü. Üst Kurul, televizyon kuruluşlarına 2001 yılında 84, 2002 yılında 78, radyolara ise 2001 yılında 55 ve 2002 yılında 48 yayın durdurma cezası vermişti. RTÜK ayrıca televizyonlara 2001 yılında 62, 2002 yılında 76 radyolara ise 2001 yılında 82, 2002 yılında da 42 uyarı cezası vermişti.

2003 yılında toplam 7 radyo ve 8 televizyon kuruluşuna RTÜK tarafından yayın durdurma cezası verildi. Yayın durdurma cezaları radyo kuruluşları için 240 gün, televizyon kuruluşları için ise 240 gün olmak üzere toplam 480 gün olarak gerçekleşti.

2003 yılında 3984 sayılı RTÜK Yasası’nın “toplumu şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevkeden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak yayınlara imkan verilmemesi”ne ilişkin 4. maddesinin (g), “Türkiye Cumhuriyetinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne” ilişkin (a) bendi uyarınca toplam 60 gün ve Toplumun şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı

sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkan verilmemesi”ne ilişkin (b) bendi uyarınca toplam 270 gün yayın durdurma cezası verildi.

RTÜK ayrıca televizyon ve radyo kuruluşlarına çoğunluğu RTÜK Yasası’nın 4. maddesinin “Kişilerin manevi şahsiyetlerine eleştiri sınırları ötesinde saldırıda bulunulmaması”na ilişkin (ı) bendi ile “Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden programların, bunların seyredileceği zaman ve saatlerde yayınlanmaması”na ilişkin (z) bendini uyarınca olmak üzere toplam 199 kez uyarı cezası verdi. Ayrıca, 33 yayın kuruluşundan 39 kez savunmaları istendi.

RTÜK Başkanı Fatih Karaca 24 Mart günü yaptığı açıklamada, bundan sonra ekran kapatma uygulamasının olmayacağını, bunun yerine program durdurma ve para cezası uygulanacağını belirtti. Karaca, ekran karartma cezasının 2002 yılında yapılan yasa değişikliğiyle zorlaştırıldığını belirterek,

“Bunun yerine program durdurma, özür dileme ve para cezası gibi uygulamalar ortaya çıktı. Önümüzdeki günlerden itibaren program durdurma uygulamaları başlayacak. Bunun adil olduğu kanaatindeyim. Bir televizyon programında ufak bir yanlışlık ya da ihlal nedeniyle tüm televizyonu cezalandırmaktansa o müeyyideye uygulanması gereken programa bir ceza uygulanmasının çok daha doğru olduğu kanaatindeyim” diye konuştu.

RTÜK Yasası olarak da bilinen 3984 Sayılı Radyo Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Kanunu’nda değişiklik yapan 4756 Sayılı Yasa ile ilgili hazırlanan Radyo ve Televizyonların Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, 17 Nisan günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yönetmeliğe göre, ulusal, bölgesel ve yerel yayın kuruluşlarına yayın durdurma yerine ağır para cezaları verilebilecek.

Söz konusu yönetmeliğe göre ulusal düzeyde yayın yapan kuruluşlara, ihlalin ağırlığına göre, yüzyirmibeş milyar liradan az olmamak kaydıyla ikiyüzelli milyar liraya kadar, yerel ve bölgesel yayın yapan kuruluşlara ise kapsadıkları yayın alanlarına göre beş milyar lira ile yüz milyar lira arasında değişen para cezaları öngörüldü.

Yönetmeliğe göre ayrıca RTÜK yayın ilkelerinin çiğnenmesi halinde artık sırasıyla “uyarı”, “özür dileme”, “program yayımının durdurulması”, “para cezası”, “yayım durdurma” ve “yayım izninin iptali” cezaları verebilecek. Eski uygulamada, RTÜK’ün sadece “uyarı” ve “yayın durdurma” cezaları verme yetkisi vardı. Yönetmeliğe göre, program yayımı 1 ile 12 kez arasında durdurulabilecek. Bu süre içinde

cezalı programın yapımcı ve sunucusu başka bir program yapamayacak. Yayını durdurulan program yerine kamu kurum ve kuruluşlarının hazırlayacağı eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, zararlı alışkanlıklarla mücadele, dilin güzel kullanımı ve çevre programları yayımlanacak.

Temmuz ayında RTÜK yasasında yapılan değişiklikle “program durdurma cezasına ilişkin olarak, durdurulan programın yerine aynı yayın kuşağında “İlgili kamu kurum ve kuruluşlarına Üst Kurulca hazırlatılacak eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, gençlerin fiziksel ve ahlaki gelişimi, uyuşturucu ve zararlı alışkanlıklarla mücadele, Türk dilinin güzel kullanımı ve çevre eğitimi konularında programlar yayınlanır” hükmü getirildi.

Bu çerçevede 10 Temmuz günü Milli Eğitim Bakanlığı ve RTÜK arasında ‘program yapımı işbirliği çerçeve protokolü’ imzalandı.

RTÜK tarafından yıl içinde uzun süreli yayın durdurma verilen radyo ve televizyon kanalları şunlar:

Aktüel Radyo (Diyarbakır), Kanal 43 (Kütahya), Radyo Söz (Bursa), Sevgi FM (Bursa), Yunus FM’in (Kahramanmaraş)

RTÜK, 15 Ocak günü yaptığı toplantıda aldığı kararla, Diyarbakır’da yayın yapan Aktüel Radyo’ya 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasa’nın 4. maddesinin “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı yayın yapılmamasına” ilişkin (a) ve “toplumu şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkan verilmemesi”ne ilişkin (b) bendini ihlal ettiği gerekçesiyle toplam 60 gün yayın durdurma cezası verdi.

RTÜK, yine aynı bendi ihlal ettikleri gerekçesiyle de Kanal 43 (Kütahya), Radyo Söz (Bursa), Sevgi FM (Bursa) ve Yunus FM’in (Kahramanmaraş) yayınlarının da 30’ar gün durdurulmasına karar verdi.

Gün TV (Diyarbakır), Akra FM (İstanbul), Beyan FM (İstanbul), Çınar TV (Van)

RTÜK, 21 Mayıs günü yaptığı toplantıda Gün TV’nin (Diyarbakır) yayınlarının 3984 sayılı yasanın 4. maddesinin, “Toplum şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkan verilmemesi”ne ilişkin (b) bendini ihlal ettiği gerekçesiyle 30 gün süreyle durdurulmasına karar verdi. Kararın “5 Ocak-23

Şubat günleri arasında yayınlanan haber metinlerinin, yurtdışında yayın yapan Medya TV ile aynı oluğu” gerekçesiyle alındığı bildirildi. Uzun süre kapalı kalan Gün TV, 27 Mayıs günü yayına başlamıştı.

RTÜK yine aynı bendin ihlal edildiği gerekçesiyle İstanbul’da yayın yapan Akra FM ve Beyan FM radyolarıyla, Van’da yayın yapan Çınar TV’nin de yayınlarının 30 gün süreyle durdurulmasını kararlaştırdı.

Çınar TV ile ilgili kararın bir programda HAK-PAR Genel Başkanı Abdülmelik Fırat’ın açıklamasına yer verildiği gerekçesiyle alındığı öğrenildi.

Radyo Dünya (Adana)

RTÜK, 5 Haziran günü yaptığı toplantıda Radyo Dünya’nın (Adana) 3984 sayılı yasanın 4. maddesinin, “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı yayın yapılmaması”na ilişkin (a) bendini, 27 Aralık 2002 tarihinde yayınladığı “Kürt Dili ve Edebiyatı Tarihi” adlı programla ve çeşitli tarihlerde yayınladığı Kürtçe sözlü müzik parçalarıyla ihlal ettiği gerekçesiyle yayınının 10 Temmuz günü uygulanmak üzere 1 ay süresince durdurulmasına karar verdi.

Radyonun Genel Yayın Yönetmeni Sabri Ejder Öziç, kapatma cezası üzerine şunları söyledi:

“Yasada belirtilen ülkenin ‘bölünmez bütünlüğünü’ ihlal ettiğimize inanmıyorum. Var olan kültürlerin müziğini yayınlıyoruz. Türkiye’deki kültürel mozağin, kardeşliğin ve kültürel beraberliğin pekişmesine hizmet ettiğimize inanıyoruz, bizi yönetenlerin de bu değerlerle hareket etmesini bekliyoruz.”

RTÜK daha önce de Radyo Dünya’ya Kürtçe şarkılar nedeniyle 1 aylık kapatma cezası vermiş ancak Ankara 5. İdare Mahkemesi 28 Haziran 2002 tarihli kararında işlemin iptaline karar vermişti.

RTÜK tarafından Radyo Dünya’ya verilen bir aylık yayın durdurma cezası 10 Temmuz gününden itibaren uygulamaya kondu.

Bu arada Radyo Dünya’nın yayını 9 Temmuz günü Telekomünikasyon Kurumu Mersin bölge Müdürlüğü’nden gelen bir yazıyla ikinci bir kez durduruldu. Radyoya gönderilen yazıda “Hava SS ve Haberleşme Sistemleri üzerinde enterferans oluşturduğu” gerekçesiyle yayınının geçici olarak durdurulduğu bildirildi.

RTÜK 5 Haziran günü, Onur Fm (Ağrı), ASR (Adıyaman’ın Sesi Radyosu), Radyo 2000 (Erzincan), Radyo Çağdaş (Tokap FM-Siirt), Antalya FM, Süper Radyo (Mardin), Göl Radyo (Bingöl), FM 12 (Radyo

12-Bingöl) ve Patnos FM (Ağrı) radyolarına da çeşitli tarihlerde çaldıkları Kürtçe şarkılar nedeniyle “3984 sayılı yasanın 4. maddesinin ‘...yayımların Türkçe yapılması esastır...’ ilkesi ile Radyo ve Televizyonların Dili Hakkındaki Yönetmeliğin ‘Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerdeki yayın, TRT tarafından yapılır’ hükmünü ihlal ettikleri” gerekçesiyle uyarı cezası verilmesini kararlaştırdı.

Star TV, Kanal 6, Star Max, Star 6 Heyecan TV, Futgol Star 8 TV

RTÜK, 3 Temmuz günü Star TV, Kanal 6, Star Max ve dijital yayın yapan Star 6 Heyecan TV ve Futgol Star 8 TV televizyonlarına 30’ar gün yayın durdurma cezası verdi. Karar, “Genç Parti Genel Başkanı Cem Uzan’ın Bursa’da düzenlenen mitingde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’a hakaret içeren konuşmasının yayınlanması” nedeniyle RTÜK Yasası’nın 4. maddesinin “Yayıncılığın, gerek yayın organı, gerekse hisse sahipleri ve üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımları veya bir başka gerçek veya tüzel kişinin haksız çıkarları doğrultusunda kullanılmaması”na ilişkin (c) bendi uyarınca alındı.

Yayın durdurma cezası 29 Temmuz günü uygulanmaya başlandı. Aynı gün Kırıkkale Bölge

İdare Mahkemesi, yürütmenin durdurulması başvurusunu reddetti. Basın Konseyi Yüksek Kurulu yayın durdurma cezalarını ‘hiçbir hukuk devleti ve demokrasi anlayışıyla bağdaşmayacak kadar aşırı’ olarak değerlendirerek protesto etti. Ankara 5. İdare Mahkemesi Ağustos ayında RTÜK’ün bu kararını iptal etti. Mahkeme kararında RTÜK’ün, “ortakları arasında görünmemesine karşın Star TV’nin Cem Uzan’ın kontrolünde olduğu gerekçesiyle ceza vermesinin hukuka aykırı olduğu, illiyet bağının varlığından hareketle çıkar ilişkisinden söz edilemeyeceğini” vurguladı.

Program Durdurma Cezaları

RTÜK 23 Aralık günü yaptığı toplantıda “haberlerin yayınlanmasına tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine bağlı olunması; özgürce kanaat oluşumunun engellenmemesi” ne ilişkin (1) bendini yayınladığı haber bültenleriyle ihlal ettiği gerekçesiyle Star TV’ye toplam 5 kez program durdurma cezası verdi. Yasa uyarınca haber bültenlerinin yayın saatinde “trafik, çevre sağlığı, sigaranın zararları, kadın ve çocuk hakları, uyuşturucuyla mücadele, Türk dilinin düzgün kullanımı” konulu eğitici programlar yayınlanacak. Ayrıca Dokuz Yayıncılık Tanıtım ve Halkla İlişkiler A.Ş. (İstanbul) bir kez, Gün TV (Diyarbakır) 3 kez, Balıkesir FM bir kez program durdurma cezası aldılar.

TOPLANTI VE GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜ

2003 yılı içinde toplantı ve gösteri özgürlüğüne ilişkin olumlu yasal değişikliklere karşın hükümetin ve güvenlik güçlerinin baskıcı tutumunda geçmiş yıllara göre bir değişiklik gözlenmedi. Hemen hemen bütün gösterilere güvenlik güçleri müdahale etti. Bu olaylarda bir kişi öldü. Toplantı ve gösterilerde binlerce kişi gözaltına alındı ve haklarında “2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet” ya da “yasadışı örgüte yardım” iddialarıyla davalar açıldı.

Avrupa Birliği’ne uyum amacıyla çıkarılan yasalar çerçevesinde 7 Ağustos günü Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4963 sayılı “Çeşitli Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa” ile 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’nda değişiklikler yapıldı. Buna göre, il sınırları içinde aynı gün birden fazla toplantının yapılmak istenmesi durumunda valiliğe tanınan “toplantıyı bir kez olmak üzere otuz gün erteleme” yetkisi 10 günle sınırlandırıldı. İçişleri Bakanlığı ya da olağanüstü hal bölge valiliğine tanınan erteleme süresi de 30 günden 10 güne indirildi. Yeni düzenlemede “toplantının ertelenmesi veya bazı hallerde yasaklanması” ile ilgili 17. maddesindeki iki ay sınırı da bir aya indirildi. 2911 sayılı yasanın 19. maddesindeki “il ve ilçelerde bütün toplantıların ertelenmesi veya yasaklanması” maddesinde yeralan üç aylık erteleme süresi de bir aya indirildi. (Bkz. Ek 4)

2003 yılının önemli gündem maddelerinden birisi ABD’nin Irak’a düzenlediği saldırı oldu. Irak’a saldırı, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de eylemlerle sürekli protesto edildi. Ayrıca, AKP hükümetinin kendi içindeki muhalif seslere karşın savaş hazırlıklarını Şubat ayından itibaren TBMM gündemine taşıması da kitlesel gösterilere neden oldu. 1 Mart günü Irak’a Türk askeri birliklerinin gönderilmesine ilişkin tezkerenin TBMM Genel Kurulu’nda reddedilmesinden sonra azalan bu gösteriler, Eylül ayında ikinci bir tezkerenin gündeme gelmesi ve Ekim ayında kabul edilmesi nedeniyle yoğunlaştı. Gösterilerin çoğu yoğun polis baskısı altında gerçekleştirildi. Pek çok kişi gözaltına alındı ve yüzlerce kişi hakkında dava açıldı.

2003 yılının özellikle ilk üç ayında Abdullah Öcalan’ın uzun süre yakınları ve avukatlarıyla görüştürülmemesi nedeniyle yoğun protesto gösterileri de düzenlendi. Bu gösteriler, savaş karşıtı gösteriler, Newroz ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü gösterileri gibi etkinliklerle iç içe geçti.

Ağustos’un ikinci yarısı boyunca KESK eylemleri ve eylem girişimleri ülke gündeminden düşmedi. KESK ve Kamu-Sen ile hükümet arasında 2004 ücretlerine ilişkin oldukça gergin bir ortamda geçen görüşmeler sırasında düzenlenen çok sayıda eyleme polis müdahale etti.

12 Aralık günü TBMM’ye sunulan “Kamu Reformu Yasa Tasarısı”nı ve 2004 bütçesini protesto amacıyla da yılın ikinci yarısından itibaren bir çok ilde eylemler düzenlendi. Eylemler nedeniyle çok sayıda gösterici gözaltına alındı, çok sayıda eylemci hakkında dava ve soruşturma açıldı.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

DEHAP’ın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle Bursa’nın Gemlik ilçesinde yapacağı basın açıklamasına katılmak için 7 Mart günü Şirnak’ın Cizre ilçesinden yola çıkan ekipte bulunan Sarya Ölmez gözaltına alındı. Ölmez, 8 Mart günü tutuklandı.

Bursa’da yapılmak istenen basın açıklamasına “Abdullah Öcalan lehine gösteri yapılacağı” gerekçesiyle izin verilmedi. 7 Mart gecesi aralarında DEHAP Bursa İl Başkanı Hamdullah Yılmaz, Nilüfer Dumlu, Sevda Geçiren, Özcan Yıldırım, Mahmut Sercan, Kıymet Toprak ve DEHAP Osmangazi İlçe Başkanı Sadrettin Atak, Güneş Yavuz ve Gönül Yavuz’un da bulunduğu 40 kişi gözaltına alındı. Gözaltındakilerden 29’u 8 Mart günü serbest bırakıldı. Bursa’da 8 Mart gecesi düzenlenen baskınlarda da çok sayıda kişinin gözaltına alındığı bildirildi. Kadınların Bursa il sınırında durdurulması nedeniyle basın açıklaması Ankara’da yapıldı. Bursa’ya sokulmamaları üzerine Manisa’ya dönen bir grup kadının 9 Mart günü düzenlediği basın açıklamasına müdahale eden polis, grubu tartaklayarak dağıttı.

IHD Van Şube Sekreteri Züleyha Çınarlı ve Tutuklu Yakınları Yardımlaşma Derneği Van Şube Başkanı Ayten Kiran, “Van Kadın Platformu tarafından 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle yapılan basın açıklamasında ‘tecrüt’ ifadesine yer verildiği” için gözaltına alındı. Çınarlı ve Kiran, Van DGM tarafından 2 Mayıs günü tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Ağustos ayında yapılan duruşmada DGM sanıklar hakkında beraat kararı verdi.

Aynı etkinlikte DEHAP Van İl Örgütü yöneticisi Zeynep Boğa da gözaltına alındı. Boğa, 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan milletvekili seçimleri öncesinde yaptığı bir konuşma nedeniyle TCY'nin 312. maddesi uyarınca Van DGM tarafından tutuklandı.

DEHAP Kadın Kolları tarafından hazırlanan broşürler, Mersin Sulh Ceza Mahkemesi tarafından yasaklandı. Mersin’de 8 Mart günü düzenlenen mitingde, Kürtçe şarkı söylenmesi polis tarafından engellendi. Mitingde beş kişinin gözaltına alındığı bildirildi. EMEP Mersin İl Sekreteri Derman Tarancı hakkında, “8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde izinsiz gösteri düzenlediği” iddiasıyla dava açıldı. İlk duruşma 27 Mart günü Adana Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapıldı.

8 Mart günü Çanakkale’de düzenlenen gösteri sırasında 10 kişi gözaltına alındı. Polis tarafından dövülen 4 kişinin de hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Gözaltına alınanlardan Şehmuz Güler, Elif Yılmaz ve Gökhan Erdal Özal 14 Mart günü tutuklandı.

Çanakkale Cumhuriyet meydanında düzenlenen mitingden sonra tutuklanan 15 öğrenci hakkında “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla açılan dava 7 Temmuz günü başladı. İstanbul DGM’de yapılan duruşmada öğrenciler tahliye edildi.

DEHAP Kars İl Örgütü tarafından yapılan basın açıklaması metnini okuyan Emine Çelebiler 10 Mart günü gözaltına alındı. Çelebiler 11 Mart günü serbest bırakıldı.

Konya’da düzenlenen basın açıklamasında da DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Nurhan Öztürk, Sidar Arslan, Türkan Tahtacı, Gönül Barıştıran ve Hamza Ölmez gözaltına alındı.

Şanlıurfa’da yapılan basın açıklamasında “yasadışı örgüt lehine slogan attıkları” gerekçesiyle gözaltına alınan Yasemin Güneş, Aynur İmral ve Selime Peynir adlı kişiler 17 Nisan günü TCY'nin 169. maddesi uyarınca “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla tutuklandı.

Hakkari’de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve Newroz kutlamaları nedeniyle hakkında soruşturma açılan DEHAP yöneticisi Ayşe Gökkan, 22 Mart günü “yasadışı örgüte yardım ettiği” iddiasıyla tutuklandı.

HADEP Siirt eski İl Başkanı Ahmet Konuk, Bedrettin Polat, Emin Dayan, Muhyettin Timurlenk, Emin Batur ve HADEP Merkez İlçe Başkanı Abdurrahman Taşçı hakkında Siirt’te 8 Mart 2001 tarihinde “Demokratik Toplum-Özgür Birliklilik İçin Kadınlar El Ele” yazılı afişleri, izin almadan astıkları iddiasıyla açılan dava, 14 Ocak günü sonuçlandı. Siirt Sulh Ceza Mahkemesi’nde görülen davada sanıklar, 2 ay 13’er gün hapis ve 7’şer milyon lira para cezasına mahkum edildi.

8 Mart 2001 tarihinde Van’da yapılan kitlesel basın açıklamasında “polise mukavemet ettikleri” iddiasıyla HADEP Van eski il yöneticisi Bazi Aslan ve Belediye Meclis üyesi Cihat Kara hakkında açılan dava 1 Nisan günü sonuçlandı. Van 1. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, Aslan ve Kara hakkında 10’ar ay hapis cezası verildi.

Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Rektörlüğü’nün DEHAP Kırşehir İl Örgütü’nün 8 Mart’ta düzenlediği etkinliğe katıldıkları gerekçesiyle Nisan ayında M. Emin Yıldız, Ahmet Çavuş, Tuncay Can, Aysun Çalağan, Nursen Karaboğa, Handan Yılmaz, Sinan Yavuz, Servin Özkan, İnan Karatepe, Barış Bozdağ ve Emel Kis adlı öğrencilere kınama cezası verildiği bildirildi.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde yapılan basın açıklaması nedeniyle DEHAP Bulanık (Muş) Kadın Komisyonu yöneticisi Mahinur Taş hakkında TCY'nin 169. maddesi uyarınca Nisan ayında dava açıldı. Taş, 2003 yılında sonuçlanan davada, “yasadışı örgüte yardım ettiği” gerekçesiyle 3 yıl 9 ay ceza hapis cezasına mahkum edildi.

Newroz Kutlamaları

Daha önceki yıllarda olduğu gibi 2003 yılında da Newroz kutlamalarında engellemelerle karşılaşıldı. Mersin’de “Newroz kutlamaları” için yazılan başvuru dilekçesinden “w” harfi çıkartıldı. Mersin’de kutlamalara “Bijî Newroz (Yaşasın Newroz)”, “Selam olsun Newroz ateşini yaratanlara”, “Savaşa ve tecride hayır”, “Özgür Kürt-Özgür Türk-Özgür Türkiye”, “Jin-Jiyan-Azadî (Kadın-Yaşam-Özgürlük)”, “İnsanlık onuru işkenceyi yenecek”, “Ez şer naxwazım-ez aşitî dixwazim (Savaş istemiyorum, barış istiyorum)”, “Newroz pîroz be (Newroz kutlu olsun)”, sloganlarının kullanılmaması şartıyla izin verildi.

Tarsus’ta Emniyet Müdürlüğü’nün “kutlamalar sırasında taşınacak pankart ve dövizlerde Newroz’un ‘w’ yerine ‘v’, ‘o’ yerine ‘u’ harflerinin kullanılması” koşulu getirdiği bildirildi. Bitlis, Kahramanmaraş, Siirt, Ağrı, Erzincan, Kars, Erciş (Van), Cizre (Şırnak), Manisa ile Turgutlu, Salihli, Alaşehir, Sarıgöl, Ahmetli, Gölarmara, Akhisar, Saruhanlı ilçelerinde Newroz kutlamalarına izin verilmedi.

Bitlis'in Tatvan ilçesinde de daha önce verilen izin "hava koşulları" gerekçesiyle iptal edildi.

Mersin'de 18 Mart gecesi düzenlenen ev baskınlarında H.T., Süleyman Süle, Bilal Azrak, Bilal Yeşil, Hamza Tamur, Adem Aşan (19), Lezgin Tamur, Cengiz Nergiz ve soyadı öğrenilmeyen Arafat adlı kişi, Tarsus'ta da 19 Mart günü Mehmet Tunç, Fesih Yaman, Salim Selçuk, Mehmet Sait Demir, Mazlum Aydın ve Cemal Orhan ve Felemez Özyiğit adlı DEHAP üyeleri gözaltına alındı. Tarsus'ta gözaltına alınanlar 23 Mart günü TCY'nin 169. maddesi uyarınca tutuklandı. Tutuklananlar, Adana DGM'de 10 Haziran günü yapılan duruşmada tahliye edildiler. 1 Ekim günü yapılan duruşmada, DGM, davanın TCY'nin 169. maddesi uyarınca değil, TCY'nin 312. maddesi uyarınca açılması gerektiği görüşüyle görevsizlik kararı vererek dosyayı Tarsus 1. Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderdi. Dava, 16 Mart 2004 tarihinde başlayacak.

Adana'da Newroz için hazırlanan bildirimleri dağıtırken 13 Mart günü gözaltına alınan 9 kişiden DEHAP üyeleri Ceylan Önkal, Şahabettin Tanış, Pakizer Uşkul ve Selahattin Tanış 14 Mart günü "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandılar. 14 Mayıs günü Adana DGM'de yapılan duruşmada Ceylan Önkal ve Şahabettin Tanış tahliye edildi. Aralık ayında yapılan duruşmada ise DGM görevsizlik kararı vererek dosyayı Adana 7. Asliye Ceza Mahkemesine gönderdi. Dava 2004 yılında başlayacak.

17 Mart gecesi Adana'nın Seyhan ilçesinde Newroz bayramını kutlamak için toplanan bir gruba müdahale eden polis havaya ateş açtı.

İstanbul Bağcılar'da 17 Mart gecesi Newroz'u kutlayan bir grup çocuk havaya ateş açan polis tarafından dağıtıldı. Okmeydanı Mahmut Şevket Paşa mahallesindeki kutlamada da DEHAP Şişli İlçe Başkanı Yusuf Süt ile adları öğrenilemeyen davulcu ve zurnacı gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar kısa sürede serbest bırakıldı.

Sakarya Üniversitesi'nde 19 Mart günü düzenlenen Newroz kutlamalarında 10 öğrenci gözaltına alındı.

Adana Çukurova Üniversitesi'nde 20 Mart günü düzenlenen kutlamalarda Nihat Avcı, Veysi Yakut, Barış Çaylak ve Mehmet Kocaakçe adlı öğrenciler gözaltına alındı. Newroz kutlamasına katılan Bilim Solduk adlı öğrenci de 25 Mart günü gözaltına alındı. Ağustos ayı içinde Mehmet Kocaakçe'ye Newroz kutlamasına katıldığı gerekçesiyle 1 ay okuldan uzaklaştırma cezası verildi.

Sivas'ta 20 Mart günü düzenlenen ev baskınlarında gözaltına alınan Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri Ömer Faruk Akgöz, Burhan Güneş, Mazlum Aka,

Ferhat Erden, Erdal Atas ve soyadı öğrenilemeyen Fatih, Newroz kutlamaları sona erdikten sonra serbest bırakıldı.

20 Mart gecesi İstanbul Güngören'de yapılan kutlamada 20, Şırnak'ın Silopi ilçesinde 37 kişinin gözaltına alındığı bildirildi. Aynı gece Şırnak'ın Idil ilçesinde Abdurrahman Üngün, Hüseyin Erşen, Ferzende Erşen ve Bedirhan Akyüz gözaltına alındı. Polisler tarafından dövülen Abdullah Kaya ve Saniye Ertan da ağır yaralandı.

21 Mart günü çeşitli il ve ilçelerde Newroz kutlamalarına müdahale eden polis çok sayıda göstericiyi gözaltına aldı. Diyarbakır'daki kutlamalarda kalabalıkta sıkışarak kalp krizi geçiren **Ramazan Oflaz** (48) öldü.

Bingöl'deki kutlamalarda çok sayıda kişi gözaltına alındı. Kutlamaları izlemek için Bingöl'de bulunan 12 kişilik Fransız ve İtalyan heyetinin belediye binası ve kaldıkları otelden ayrılmalarına izin verilmedi. Gözaltına alınanlardan DEHAP yöneticileri Ali Rıza Yurtsever, Hasan Aydoğmuş, Faruk Anşın, DEHAP Bingöl İl Başkanı M. Hadi Korkutata ve Önder Armutçu, 23 Mart günü tutuklandı. Avukatların tutuklama kararına itirazını kabul eden Diyarbakır DGM, 5 Nisan günü tutukluların serbest bırakılmasına ve görevsizlik kararı vererek dosyanın Bingöl Asliye Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verdi. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Bingöl'ün Karlıova ilçesinde yapılan kutlamalarda Latif Karagöz, Çetin Aras Hanifi Özmen, Mustafa Özmen, Burhanettin Özmen, Ertaç Karataş, İsrail Kızgın, Ali Çakmak, Saim Çakmak ve Ahmet Çakmak gözaltına alındı.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ndeki kutlamalarda ise 36 öğrenci gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Nalan Yurtsever, Ayfer Karaman, Selma Özer, Mehmet Altıntaş, Kasım Yavuklu, Şerif Nalgir ve adı öğrenilemeyen beş öğrenci 22 Mart günü "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla tutuklandı. 25 öğrenci ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Tutuklanan öğrenciler avukatlarının itirazı üzerine 24 Mart günü serbest bırakıldı. Van 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava 30 Mart 2004 tarihine ertelendi. Davada yargılananların adları şöyle:

Gül Aysen, Naci Dinçer, Metin Direk, Halise Çem, Makbule Sepni, Yakup Atas, Faruk Gülsen, Şerif Malgir, Saliha Ataman, Zeyni Keleş, Remzi Akkaya, Ahmet Demir, Ayfer Karadağ, Selma Özer, Nalan Yurtsever, Kasım Yavuklu, Emrullah Okur, Mehmet Altıntaş, Ahmet Gür, Şinasi İslanlı, Evin Yorulmaz, Gariban Bakşi, Mehmet Mansur Yıldız, Abdullah Sözer, Ömer Gergin, Yusuf Bilgen, Kenan Kocaagaç,

Rıza Kapat, Tuncel İbek, Göksel Evsen, Meral Tatar, Mehmet Eren, Menaf Dara, Bülent Yıldız ve Doğan Aktaş.

Çanakkale'nin Biga ilçesindeki kutlamalarda da 14 kişi gözaltına alındı.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde Üzeyir Sabayı adlı kişi, "Peşmerge giysisi giydiği" gerekçesiyle gözaltına alındı. Bu arada kutlamaları izlemek için Almanya'dan Türkiye'ye gelen heyetin Nusaybin'e girişine izin verilmedi. Mardin'in Kızıltepe ilçesinde de 6 kişi gözaltına alındı. Gaziantep'te kutlamaların sona ermesinden sonra 4 kişinin gözaltına alındığı bildirildi.

Şırnak'ın Cizre ilçesinde Newroz nedeniyle açılmayan işyerlerinin camlarının polisler tarafından kırıldığı ileri sürüldü. 21 Mart gecesi Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde gece yapılan kutlamalarda çoğunluğunu çocukların oluşturduğu grubun polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldığı, Veli Esmer adlı kişinin de dövülerek gözaltına alındığı bildirildi.

Sakarya'da valiliğin kutlamaya izin vermemesi nedeniyle 21 Mart günü mahallelerde yapılan kutlamalara müdahale eden polis 4 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlara "ateş yakarak hava kirliliğine yol açtıkları" gerekçesiyle 500'er milyon lira para cezası verildi.

İzmir'de yapılan kutlamalarda gözaltına alınan lise öğrencisi Cihan Akyol "yasadışı örgüte yardım ettiği" ve "patlayıcı madde attığı" iddialarıyla 21 Mart günü tutuklandı. 2003 yılı sonu itibarıyla hala cezaevinde tutulan Akyol, İzmir DGM'de yargılanıyor. İzmir'de yapılan Newroz kutlamalarıyla ilgili olarak Beşir Yılmaz, Yılmaz Kılıçlı, Bilal Bayat, Hatice Arık, Bülent Çelik, Mensur Yalçın, Mesut Ünlü, Yusuf İslam Gönüldaş, Sinan Aşar, Cemal Pirbudak, Savaş Özkul, Erdal Poyraz, Ramazan Özkul ve Recep Kaymaz hakkında "yasadışı örgüte yardım ettikleri" gerekçesiyle İzmir DGM tarafından dava açıldı. Duruşma, 11 Mayıs 2004 tarihine ertelendi.

İzmir'in Gümüşdere ilçesinde "Newroz kutlamalarına katıldıkları" gerekçesiyle Leyla Aydemir, Leyla Koçhan, Necla Kaya, Gülseren Salman, Aysel Gökçen, Selma Gökçen, Nura Kaya ve Şakir Uca 24 Mart günü gözaltına alındı.

DEHAP İstanbul İl Başkanı Hüseyin Altun 22 Mart günü yaptığı açıklamada, 18-21 Mart günlerinde İstanbul'un çeşitli ilçelerinde düzenlenen Newroz kutlamalarında, Çiğdem Kılıçgün, Hanifi Yıldız, Fadime Aksal, Filiz Yılmaz, Pınar Aksakal, Erkan Taş, Mesut Yılmaz, Abdulsamet Erdoğan, Harun Kaya, Mustafa Algan, Abbas Kulaksız, Şehmuz Ölmez, Aydın Tarhan, M. Ali Barış, Mahmut Oktar, Osman Kaya, Mehmet Türuncu, Nihat Nayır, Gülay Yıldırım,

Vahit Özdemir, Hıdır Buluter, Refik Davulcu, Mahir Yüksel, Saim Avras, Salim Çakar, Necdet Günana, M. Halim Akçan ve Tekin Kartal adlı DEHAP'lıların gözaltına alındığını bildirdi.

Batman'da 27 Mart günü gözaltına alınan Güler Kondu, Şehmuz Okalın ve Davut Tunç, 28 Mart günü "Newroz kutlamaları sırasında KADEK bayrağı açtıkları" iddiasıyla tutuklandılar.

Newroz'un kutlanmasına izin verilmediği Ağrı'da Cumhuriyet Savcılığı tarafından açılan soruşturma kapsamında DEHAP Merkezi Kadın Komisyonu Yöneticisi Reyhan Çörmek, 31 Mart günü İl Örgütü bürosundan çıkarken gözaltına alındı.

Mardin'in Kızıltepe ilçesinde "Newroz kutlamalarında Öcalan lehine slogan attıkları" iddiasıyla 17 Nisan günü gözaltına alınan Hasan Budak ve A. Kadir Yiğit adlı lise öğrencileri ile Süleyman Ceylan, 18 Mart günü tutuklanarak Mardin Cezaevi'ne gönderildi. TIHV'in edindiği bilgiye göre, yaklaşık iki ay tutuklu kalan sanıklar 2003 yılı içinde beraat ettiler.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde 22 Nisan gecesi düzenlenen ev baskınlarında Hüseyin Yağız (18) ve Salih Kaya (22) adlı kişiler "Newroz kutlamalarında yasadışı örgüt lehine slogan attıkları ve yeşil-sarı-kırmızı renklerde flama açtıkları" gerekçesiyle gözaltına alındı.

Aydın'da düzenlenen 21 Mart Newroz kutlamalarında "valiliğe eksik belge verdikleri" gerekçesiyle tertip komitesi üyeleri EMEP İl Başkanı Abdurrahman Saran, DEHAP İl Başkanı Kasım Çalışkan, DEHAP yöneticileri Hasan Demen, Derviş Yonca, Ahmet Karataş ve İHD Şube Başkanı Süleyman Mutlu hakkında açılan dava, 5 Mayıs günü Aydın Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. 5 Aralık günü yapılan duruşmada sanıkların beraatine karar verildi.

Karakoçan (Elazığ) Cengiz Topel İlköğretim Okulu öğretmenlerinden Mürsel Yıldız'ın, 21 Mart 2002 tarihinde düzenlenen Newroz kutlamalarına katıldığı gerekçesiyle verilen "sürgün" ve "kıdem durdurma" cezalarının iptali istemiyle açtığı dava, Mayıs ayında sonuçlandı. Malatya İdare Mahkemesi, Yıldız'a verilen disiplin cezasının "hukuka uygun olmadığına" karar verdi. Oybirliği ile alınan kararda, Newroz'un çeşitli sivil toplum kuruluşları ya da kamu kuruluşları tarafından düzenlendiğine dikkat çekilerek şöyle denildi:

"Bu kutlamaların bir siyasi parti tarafından düzenlenmesi, bir partinin siyasi faaliyeti olarak görülmesi mümkün değildir. Bu durumda; davacının bir siyasi parti yararına fiilen faaliyette bulunduğu yolunda herhangi bir tespit bulunmadığından, 657 sayılı yasanın 125/D-o maddesi gereği verilen dava

konusu disiplin cezasında, hukuka uygunluk bulunmamaktadır.”

Hakkari’de düzenlenen Newroz kutlamalarında “KADEK lehine slogan attıkları” iddia edilen 13 kişi hakkında 30 Mayıs günü giyabi tutuklama kararı verildi. Binlerce kişinin katıldığı kutlamalar sırasında polislerin çektiği fotoğraflarda “ağızları açık olarak görünen” 13 kişi hakkında “slogan attıkları” iddiasıyla soruşturma açılmış, fotoğraflardan seçilen Naci Arslan, Bişenk Gümüşlü, Leyla Duman, Selahattin Engin, Nihat Yakar, Fahri İnci, Özgür Kayacan, Mehmet Er, Hasan Kaçar, Doğan Akmaz, Mehdi Engin ve adı öğrenilemeyen iki kişi, savcılığın tutuklama istemine karşın Sulh Ceza Mahkemesi tarafından “video görüntülerinde ses kaydı bulunmayan zanlılarla ilgili fotoğrafların yeterli delil oluşturmadığı” gerekçesiyle serbest bırakılmıştı. Cumhuriyet Savcılığı’nın itirazını değerlendiren Hakkari Asliye Ceza Mahkemesi, 30 Mayıs günü 13 kişi hakkında giyabi tutuklama kararı verdi.

Haklarında giyabi tutuklama kararı verilenlerden Mahir Duman, 15 Haziran günü üniversite sınavından çıkarken gözaltına alınarak tutuklandı. Mahir Duman, Avukat Mikail Demiroğlu’nun tutuklama kararına itirazının kabul edilmesi üzerine 20 Haziran günü serbest bırakıldı. Leyla Duman, Özgür Kayacan, Naci Arslan ve Fahri İnci hakkındaki giyabi tutuklama kararı da kaldırıldı. Daha sonra Van DGM’de görülen dava sonucunda sanıklar hakkında beraat kararı verildi. Van DGM Savcılığı, kararı temyiz etti.

DEHAP Kadın Kolları üyesi Ayşe Gökalp, Newroz toplantısında yaptığı konuşma nedeniyle tutuklanarak önce Hakkari Kapalı Cezaevi’ne ardından da Bitlis Kapalı Cezaevi’ne gönderildi. Toplam 3 ay cezaevinde kaldıktan sonra Van DGM’de yapılan duruşma sonucunda beraatine karar verildi. Daha sonra beraat kararının temyizi için dosya Cumhuriyet savcısı tarafından Yargıtay’a gönderildi.

Şırnak’ın Cizre ilçesinde gerçekleştirilen Newroz kutlamaları nedeniyle tutuklanan DEHAP Cizre İlçe Başkanı Mehmet Dilsiz, Sarya Ölmez, Delil Turgut, Osman Turgut ve İbrahim Erkul 9 Ağustos günü yapılan duruşmada tahliye edildi. Haklarında üç ayrı dava açılan sanıklar Diyarbakır DGM, Cizre Asliye Ceza Mahkemesi ve Cizre Sulh Ceza Mahkemesi’nde yargılanıyorlar. Her üç dava da 2003 yılı içerisinde sonuçlanmadı.

Mersin’de 2002 yılı Newroz kutlamalarından sonra tutuklanan Newroz Tertip Komitesi üyesi Genel-İş Sendikası Mersin Şube Başkanı Mithat Fahrioğulları’nın “haksız yere tutuklandığı” gerekçesiyle açtığı tazminat davası Ocak ayında sonuçlandı. 116 gün cezaevinde kaldıktan sonra

Adana DGM’nin takipsizlik kararıyla serbest bırakılan Fahrioğulları, Mersin Valisi Akif Tığ hakkında 5 milyar liralık tazminat için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na başvurdu. Ayrıca, tutuklama kararı nedeniyle de 13 milyar 733 milyon liralık tazminat davası açtı. Mersin 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davada, Fahrioğulları’na 3 milyar 706 milyon 675 bin lira tazminat ödenmesine karar verildi. Mithat Fahrioğulları, tazminat davası sonuçlanınca Vali Akif Tığ hakkındaki davasını geri çekti.

2002 yılında Mersin’de düzenlenen Newroz kutlamaları sırasında Mehmet Şen adlı kişinin bir panzer tarafından ezilerek öldürülmesi nedeniyle polis memuru Ergün İlhan hakkında açılan dava sonuçlandı. Mersin 6. Asliye Ceza Mahkemesi’nde 22 Ekim günü yapılan duruşmada, “tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu ölüme neden olduğu” iddiasıyla yargılanan İlhan hakkında, “olay sırasında önlem almak için yapabileceği bir şey bulunmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verildi. Kararda, kazada Mehmet Şen’in kusurlu olduğu belirtildi.

2002 yılında Mersin’de yapılan Newroz kutlamalarıyla ilgili olarak 175 kişi hakkında üç ayrı dava açıldı. “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet ettikleri” gerekçesiyle 6 Ağustos 2002 tarihinde Mersin 3. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan dava 2003 yılında sonuçlanmadı. Duruşma, 5 Mart 2004 tarihine ertelendi.

“Polis panzerine zarar verdikleri” iddiasıyla Mersin 4. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde açılan dava, Mart ayı sonunda başladı. 46 sanığın katıldığı dava, diğer sanıkların da ifadelerinin alınması için ertelendi. Hazine Müsteşarlığı da “polis panzerine zarar verdikleri” iddiasıyla 175 kişi hakkında Ocak ayında tazminat davası açtı. Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde görülen davada, davalıların “Ankara Emniyet Müdürlüğü tarafından Mersin’e gönderilen panzere taş ve molotof kokteyli atarak 10 milyar liralık zarar verdikleri” ileri sürüldü.

Tunceli’de 2002 yılında düzenlenen Newroz kutlamaları nedeniyle Mart ayı içinde 15 kişi hakkında dava açıldı. 2003 yılında sonuçlanmayan davaya 2004 yılı Nisan ayına ertelendi. Tunceli Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, HADEP yöneticisi Ayşe Gökhan, HADEP İl Başkanı Ali Can Önlü, İbrahim Halil Ateş, HADEP İl Örgütü yöneticileri Hıdır Aytaç, Deniz Taçyıldız, HADEP Merkez İlçe Başkanı Hakkı Kalan, EMEP Merkez İlçe Başkanı Murat Üldes, Gökhan Gündoğan, Gökhan Yılmaz, ÖDP İl Başkanı Yusuf Cengiz, Tunceli Baro Başkanı Hüseyin Aygün, Tunceli Kültür, Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı Ekber Kaya, Tek Gıda-İş Genel Sekreteri Seyit Aslan, Genel-İş Sendikası Şube Başkanı Hasan Çiçek ve Enerji Yapı-

Yol Sen Elazığ Şube yöneticisi Metin Turan'ın TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

1 Mayıs İşçi Bayramı

1 Mayıs İşçi Bayramı nedeniyle düzenlenen miting ve kutlamalar birkaç yer dışında olaysız geçti. Bingöl'de meydana gelen deprem nedeniyle Diyarbakır, Elazığ, Batman, Mardin, Siirt, Tunceli, Şanlıurfa ve Van'daki mitingler sendikalar tarafından iptal edildi. Bitlis'teki miting ise valilik tarafından iptal edildi. Muğla'nın Milas ilçesinde 1 Mayıs İşçi Bayramı nedeniyle miting düzenlenmesine izin verilmedi.

İstanbul Taksim'de 1 Mayıs afişleri asan Yılmaz Bozkurt, Tayyar Eroğlu, Alev Haner ve Emine Akkış, 25 Nisan günü gözaltına alındı.

1 Mayıs günü İstanbul Taksim'de metro girişinde toplanan 30 kişilik gruba müdahale eden polis, göstericileri döverek gözaltına aldı. Göstericileri polis araçlarına bindirdikten sonra da döven polis, gazetecileri de tartakladı.

İstanbul Tuzla Organize Sanayi Bölgesi'nde Taksim'e gitmek için toplanan işçilere müdahale eden jandarma, aralarında Deri-İş Sendikası yöneticilerinin de bulunduğu 20 kadar kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar bir saat kadar sonra serbest bırakıldı.

Malatya'da 30, Samsun'da ise 11 öğrencinin gözaltına alındığı bildirildi.

Mayıs ayında Ankara DGM Savcılığı, Ankara'daki 1 Mayıs mitingini nedeniyle soruşturma açtı. Bu nedenle miting tertip komitesi üyeleri KESK yöneticileri İsmail Sağdıç, İsmail Kaygusuz, Galip Oral (DISK), Hasan Yıldırım (Serbest Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası), Nurettin Kılıç Doğan (Türk-İş), Altan Ayaz (TTB), Ender Büyükçulha (İHD), Kenan Aldemir'in (TMMOB) ifadesi alındı. Soruşturmanın, "mitingde bazı gruplar tarafından atılan sloganlar" nedeniyle TCY'nin 169. maddesi uyarınca yürütüldüğü öğrenildi.

İHD Ankara Şube Başkanı Avukat Ender Büyükçulha, 1 Mayıs mitingine katılan Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi öğrencisi D.P. ile Dikmen Lisesi öğrencileri Ç.K. ve M.Ş.'nin 8 ile 12 Mayıs günlerinde okullarına gelen polisler tarafından sorgulandığını bildirdi. (**Bkz. Kişi Güvenliği**)

2002 yılı 1 Mayıs'ında İstanbul'da düzenlenen miting nedeniyle tertip komitesi üyeleri KESK Genel Başkanı Sami Evren, KESK Genel Sekreteri Mustafa Avcı, KESK yöneticisi Güven Gerçek, Musa Çam, Ali Akdağ, Ali Cancı, Ali Osman Kart ve Levent Dokuyucu hakkında açılan dava, 30 Nisan günü Şişli 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraatla sonuçlandı. Sendikacılar, "Valiliğin izin vermediği pankartın

taşıdığı ve sloganların atıldığı" iddiasıyla yargılanıyordu.

Tunceli Asliye Ceza Mahkemesi, 1 Mayıs 2002 İşçi Bayramı kutlamaları nedeniyle açılan davada, kapatılan HADEP Tunceli İl Başkanı Alican Önlü ve EMEP eski İl Başkanı Salih Gündoğan'ın da aralarında bulunduğu 30 kişiyi "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle birer ay hapis cezasına mahkum etti. 27 Mayıs günü yapılan duruşmada 6 kişi beraat etti.

1 Eylül Dünya Barış Günü Gösterileri

İzmir Valiliği, "1 Eylül Dünya Barış Günü" nedeniyle düzenlenmesi planlanan mitingini "güvenliğin sağlanamayacağı" gerekçesiyle 10 Eylül gününe erteledi. 1 Eylül günü kutlama için şehir merkezinde toplanan bir grup göstericiye de polis müdahale etti. Polisle göstericiler arasında taşlı sopalı çatışma çıktı. Panzerlerden basınçlı su sıkan ve göz yaşartıcı bomba kullanan polis zaman zaman havaya ateş açtı. Polis 30 göstericiyi döverek gözaltına aldı. Olayda çok sayıda göstericinin yanısıra altı polis ve iki gazeteci de yaralandı. Gözaltına alınanlar 3 Eylül günü serbest bırakıldı.

Mersin'de 31 Ağustos günü düzenlenen mitingde de polis müdahale etti. "KADEK lehine slogan attıkları" iddia edilen 8 kişi ile "107 ölü var, hangi barış" yazılı pankartı açmak isteyen 7 tutuklu yakını gözaltına alındı. Mitingde zaman zaman göstericilerle polis arasında taşlı sopalı kavgalar da çıktı. Gözaltına alınanlardan Özgür Halk dergisi Gaziantep bürosu çalışanı M. Emin Taştan, DEHAP Gaziantep İl Gençlik Kolları üyesi Mustafa Tuncer, Ramazan Ataş ve Ş.Ö. adlı genç "yasadışı örgüt propagandası yaptıkları" iddiasıyla tutuklandı. Ş.Ö. (17), işkence gördüğünü açıkladı.

Mersin'deki mitingden sonra Gaziantep'e dönerken gözaltına alınan DEHAP Gaziantep İl Örgütü yöneticisi Habibe Tışkaya, DEHAP üyeleri Hasibe Kaplan ve Fatma Aksoy, polisler tarafından dövüldükleri gerekçesiyle suç duyurusunda bulundular.

Diyarbakır'da 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle düzenlenen mitingde yöresel giysileri ile katılmak isteyen 34 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 2 Eylül günü serbest bırakıldı. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, 34 kişi hakkında "izinsiz gösteri düzenlemek ve halkı düşmanlığa kışkırtmak" iddiasıyla dava açtı. Gözaltına alınanlardan isimleri öğrenilenler şunlar: Rahmi Ataman, Cindi Ataman, Haydarhan Ataman, Zekeriya Ataman, Kemal Ataman, Aydın Çin, Rahmi Çin, Hüseyin Çağdaş, Nurettin Uren, Engin Durmuş, Perihan Algın, Arya Tok, Zehra Baran, Elif Oruç, Pijan Artak, Mehdi Katar, Meryem Kara, Şirin Güney, Mehmet Özmen,

Celal Belge, Ahmet Şahik, Selahattin Şık, Ahmet Kaya, İbrahim Altmış, İrfan Altürk, Maaz Batmaz.

Geçen yılın aksine İstanbul Valiliği bu yıl 1 Eylül günü miting düzenlenmesine izin verdi. Küresel Barış ve Adalet Platformu'nca Çağlayan'daki Abide-i Hürriyet meydanında yapılan mitinge çok sayıda siyasi parti ve sivil toplum örgütü katıldı. Miting alaysız sona erdi.

2002 Dünya Barış Günü'nde Trabzon'da düzenlenen basın açıklaması nedeniyle memur sendikalarının yöneticileri Mustafa Boz, Celal Akaç, Behzat Şanlı, Neşat Reis, İHD Trabzon Şube Başkanı Sinan Kutay, Gültekin Yücesay ve Mazlum-Der Trabzon Şube yöneticisi Kadir Sağlam hakkında açılan dava 17 Nisan günü sonuçlandı. Trabzon 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, sanıklar hakkında beraat kararı verildi. Dava, sanıkların "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla açılmıştı.

Sivas Katliamı Gösterileri

2 Temmuz 1993 Sivas katliamında yaşamını yitiren 37 kişi bu yıl da Türkiye'nin bir çok yerinde çeşitli etkinliklerle anıldı. Kars dışında etkinlikler alaysız geçti. 1 Temmuz günü AKP Kars İl binası önünde gösteri düzenleyen TKP üyelerine müdahale eden polis, 10 kişiyi tartaklayarak gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan Özkan Salduz, Tayfun Ünlütürk, Berkan Atıcı ve Mehmet Mustafa Çuhadaroğlu tutuklandı, 6 kişi ise serbest bırakıldı. Kars Cumhuriyet Savcılığı, 4 kişi hakkında "polise mukavemet ettikleri ve izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla dava açtı. İddianamede Tayfun Ünlütürk, Özkan Salduz, Mehmet Mustafa Çuhadaroğlu ve Berkan Atıcı adlı TKP'lilerin 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilmeleri istendi. 8 Ağustos günü Kars 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan duruşmada sanıklar tahliye edildi.

Öğrenci Eylemleri ve YÖK Protestoları

Malatya İnönü Üniversitesi öğrencilerinin 1 Haziran günü Malatya yakınlarındaki Sultansuyu bölgesinde düzenlediği piknik jandarmalar tarafından engellendi. Demokratik Öğrenci Hareketi tarafından düzenlenen piknikte, öğrencilerin yanlarında getirdiği kitaplara el koyan jandarmanın Murat Satıcı adlı öğrenciyi gözaltına aldığı bildirildi. Arkadaşlarının gözaltına alınmasını önlemek isteyen öğrencilerin üzerine askeri minibüsü süren jandarmanın üç öğrencinin yaralanmasına neden oldukları öğrenildi. Murat Satıcı, daha sonra "yasak yayım bulundurduğu" iddiasıyla tutuklandı.

11 Haziran günü İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü önünde basın açıklaması yapan lise öğrencilerine polis müdahale etti. "Yeni Demokrat Gençlik" adına yapılan açıklamadan sonra dağılan öğrencileri takip

eden sivil polisler, öğrencileri döverek gözaltına aldı. Olayı görüntülemeye çalışan gazeteciler de sivil polisler tarafından tehdit edildi.

14 Temmuz günü YÖK yasa tasarısını protesto amacıyla Başbakanlık binası önünde gösteri düzenlemek isteyen 14 öğrenci, Başbakanlık binasında görevli polisler tarafından dövülerek gözaltına alındı. İHD Ankara Şubesi tarafından yapılan açıklamada öğrencilerin gözaltında işkenceye maruz kaldığı bildirildi. Öğrenciler, 16 Temmuz günü serbest bırakıldı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı, öğrenciler hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle dava açtı. Bu arada öğrencilerin ifadesini alan Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesi, ifadeler ve Adli Tıp Kurumu raporları doğrultusunda, "öğrencilere işkence yaptıkları" için Başbakanlık koruma polisleri ve Çankaya Polis Karakolu'nda görevli polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

TBMM'nin yeni yasama yılının açılışı nedeniyle 1 Ekim günü düzenlenen tören sırasında Meclis kapısında YÖK yasa taslağı ve Irak'a asker gönderme hazırlıklarını protesto amacıyla basın açıklaması yapan öğrencilere müdahale eden polis 21 kişiyi gözaltına aldı. Öğrenciler, 2 Ekim günü mahkeme tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

İstanbul Üniversitesi'nde yeni eğitim ve öğretim yılının başlaması nedeniyle 4 Ekim günü yapılan açılış şenliğine polis müdahale etti. Şenliğe katılan öğrencileri gaz bombası kullanarak dağıtan polis öğrencileri uzun süre üniversite içine almadı.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde taşıma ücretlerini protesto amacıyla düzenlenen eylem nedeniyle gözaltına alınan 21 öğrenci 4 Kasım günü tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Öğrenciler hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle dava açıldığı bildirildi.

YÖK'ün kuruluş yıldönümü nedeniyle 6 Kasım günü çok sayıda kentte protesto gösterileri düzenlendi. Ankara Kızılay meydanında düzenlenen gösteride, polis öğrencilere saldırdı. İstanbul, Tunceli, Gaziantep ve Hatay'daki gösterilere de müdahale edildi.

Öğle saatlerinde Ankara Üniversitesi Cebeci kampüsünden yürüyüşe geçen öğrenciler, Ziya Gökalp caddesinde polis tarafından durduruldu. Gösteri için toplanan ana grupla polis arasında yaklaşık 400 metrelik bir mesafe bulunduğu sırada "Öğrenci Koordinasyonu" pankartı taşıyan yaklaşık 100 kişilik bir grubun polis barikatını aşmaya çalışması çatışmayı başlattı. Olaylar, barikatı aşamayan bu grubun geri çekilmesinin ardından ana grubun da katıldığı çatışmaya dönüştü. Yaklaşık 45 dakika süren olaylar sırasında polis, çok sayıda

öğrenciyi dövdü. Kızılay meydanından kaçan öğrencileri Maltepe ve Sıhhiye yönlerinde de izleyen polisin attığı gaz bombaları yüzlerce kişinin zehirlenmesine neden oldu. Çok sayıda araç ve işyerinin camlarının kırıldığı olaylarda Ankara Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürü Mehmet Yüksel'in de aralarında bulunduğu 10 polis, 30 kadar gösterici ve bir gazeteci yaralandı.

Eylemin ardından bir grup gösterici, Çankaya Emniyet Müdürlüğü önündeki polis araçlarını taşıdı. Bunun üzerine nöbetçi polisler göstericileri dağıtmak için havaya ateş açtı. Gösteriye katılan 9 öğrenci gözaltına alındı. 9 Kasım'da savcılığa sevk edilen öğrenciler daha sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldılar.

YÖK'ü protesto amacıyla 6 Kasım günü Ankara'da düzenlenen gösterilere katıldıkları iddia edilen Erdem Güdenoğlu, Hasan Karapınar, Barış Karakuş, Oktay Türk ve Cesur Türk adlı üniversite öğrencileri, 2 Aralık günü evlerine düzenlenen baskınlarda gözaltına alındılar. Öğrenciler, 3 Aralık günü, "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla tutuklandılar. Aynı nedenle Kemal Kahraman adlı üniversite öğrencisi de 9 Aralık günü tutuklandı.

Emniyet Genel Müdürlüğü Sözcüsü Feyzullah Arslan, 7 Kasım günü düzenlediği basın toplantısında, olayların öğrencilerin polise saldırması üzerine çıktığını savundu. Arslan, gazetecilerin, yere düşen bir göstericiyi tekmeleyen polis kameramanını ve çevik kuvvet polislerinin eylemci olmayan bir kadını da dövdüklerinin anımsatılması üzerine, "gerekenin yapılacağını" söyledi.

İstanbul Beyazıt meydanında ise beş ayrı eylem düzenlendi. DEHAP İstanbul Gençlik Kolları üyelerine Laleli yönünde dağılırken müdahale eden polis, grubu gaz bombası kullanarak dağıttı.

Antakya Mustafa Kemal Üniversitesi'nde merkez binaya girmek isteyen öğrencilerle tartışan özel güvenlik görevlileri havaya ateş açtı. Olaylar polisin müdahalesiyle yatıştırıldı.

Tunceli'de düzenlenen gösteri de zor kullanılarak dağıtıldı. Çok sayıda göstericinin dövüldüğü olayda aralarında DEHAP İl Başkanı Alican Önlü, EMEP İl Başkanı Hüseyin Tunç, Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği Başkanı Murat Kaymaz ve Özgür Gündem gazetesi çalışanı Sevgi Bozkurt'un da bulunduğu dokuz kişi gözaltına alındı. Gaziantep Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Fakültesi önünde düzenlenen gösteri de polis tarafından engellendi.

YÖK'ü protesto amacıyla 8 Kasım günü İzmir'de öğrencilerin düzenlediği gösteriye polis müdahale etti. AKP İl Örgütü binası yakınlarında yapılan basın açıklamasından sonra öğrencilerin dağılmaya

başlaması sırasında bir grup gösterici, bir belediye otobüsüne molotof kokteyli attı. Göstericileri döverek ve havaya ateş açarak dağıtan polis 30 kadar kişiyi gözaltına aldı. Öğrenciler, 10 Kasım günü İHD İzmir Şubesi'nde basın toplantısı düzenledi. Olayda burnu kırılan Balıkesir Üniversitesi öğrencisi Özkan Özkan'ın da katıldığı toplantıda konuşan Alpay Karatepe adlı öğrenci, "Arbede sonucunda birçok öğrenci vücutlarının çeşitli yerinden ciddi yaralar aldı. Gözaltına alınan birçok öğrenci de kaba dayığa, şiddete, psikolojik ve fiziksel işkenceye maruz bırakıldı" dedi.

Aynı eylem nedeniyle çoğu öğrenci 83 kişi hakkında açılan dava, 23 Aralık günü başladı. İzmir 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, tutuklu öğrencilerden Özkan Kart ve Azat Birkan tahliye edildi. Duruşma, 16 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

Kayseri Gençlik Derneği tarafından 9 Kasım günü düzenlenen gösteride ise 20 kadar öğrenci ile EMEP İl Başkanı Mehmet Kılınç, EMEP yöneticisi Hasan Daşgın gözaltına alındı.

Adana'da YÖK'ü protesto etmek amacıyla Çukurova Üniversitesi öğrencileri ve liseli öğrenciler tarafından 9 Kasım günü yapılmak istenen "Gençlik Geleceğine Sahip Çıkıyor, YÖK'e de Savaşa da Hayır Diyor" mitingine valilik izin vermedi.

Van Cumhuriyet Savcılığı, YÖDER Başkanı Faruk Tatlı, Eğitim-Sen Van Şube Yöneticisi Şefik Tamer ve Özcan Güneş hakkında 6 Kasım günü üniversite kampüsünde yapılan basın açıklaması nedeniyle soruşturma başlattı. Bu kişilerden sadece Faruk Tatlı hakkında dava açıldı.

Gaziantep Üniversitesi öğrencisi İsmail Karak'a 6 Kasım günü "YÖK'ün kuruluşunu protesto etmek için yapılan eyleme davul çalarak katıldığı" gerekçesiyle 1 dönem okuldan uzaklaştırma cezası verildi.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı, YÖK'ün kuruluş yıldönümü nedeniyle 6 Kasım 2002 tarihinde Ankara'da düzenlenen gösteriye katılan 24 kişi hakkında Ocak ayı içinde dava açtı. Eylemde polis tarafından dövülen Veli Kaya'yı polislerin elinden kurtarmaya çalışan Avukat Gökçen Zorcu ve Halkevleri yöneticisi Mahir Aygün'un de aralarında bulunduğu Umut Şener, İlhan Türk, İsmail Coşkun, Kürşat Bafra, Umut Alkaç, Onur Gülbudak, Hatice Allahverdi, Suat Ağbaba, Yılmaz Eren, Nevzat Samet Baykal, Ozan Demirok, Sinan Kahraman, Emrah Çorbacıoğlu, Elvan Kelebek, Hüseyin Doğan, Aslan Seçkin Tatar, Ahmet Hamdi Topaloğlu, Burak Kaya, Yücel Ardic, Kemal Kahraman, Mehmet Ali Tok, Devrim Ağca yargılanıyorlar.

3 Mart günü Ankara 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, olay sırasında dövülen Veli Kaya'yı polislerin elinden kurtaran Avukat Gökçen Zorcu, gösteriye katılmadığını, Kaya'nın depoya götürülmesine müdahale ettiğini anlattı. Zorcu, Cumhuriyet Savcılığı'nın kendisi hakkında dava açarken Avukatlık Yasası'nın hükümlerine karşın Adalet Bakanlığı'ndan izin almadığını söyledi. Olaya müdahale edenlerden Halkevleri yöneticisi Mahir Aygün de, Kaya'nın depoya kapatıldığını görünce bazı kişilerle birlikte müdahale ettiğini ve Kaya'nın depodan çıkarılmasını sağladıklarını söyledi. Duruşmaya 28 Nisan 2004 tarihinde devam edilecek.

17 Aralık 2002 tarihinde YÖK'ü protesto eylemine katılan Trakya Üniversitesi'nden 50 öğrenciye disiplin cezası verildi. Trakya Üniversitesi Disiplin Kurulu tarafından alınan karar uyarınca 8 öğrenci 1 ay, 3 öğrenci de 1 hafta okuldan uzaklaştırıldı. Karara göre, 33 öğrenci kınama, 6 öğrenci ise uyarı cezası aldı.

YÖK yasa tasarısını protesto etmek amacıyla 27 Nisan 2002 tarihinde İzmir Konak meydanında basın açıklaması yapan Ege Üniversitesi öğrencileri Özgür Cafer Kalafat, Hüsnüye Seçkin, Serkan Tüfek ve Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencisi Abdülbaki Yusufoglu hakkında açılan dava 29 Nisan günü sonuçlandı. İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi, öğrencileri "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle 18'er ay hapis ve 218'er milyon lira para cezasına mahkum etti. Cezalar ertelendi.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde 29 Nisan günü düzenlenen bir konferansa katılan DYP Genel Başkanı Mehmet Ağar'ı protesto eden öğrencilerle müdahale eden güvenlik görevlileri arasında arbede yaşandı. Bina dışına çıkartılan gruptan iki öğrenci gözaltına alındı.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencisi Ali Bertan Bora, 2002 yılında YÖK'ü protesto amacıyla düzenlenen eyleme katıldığı gerekçesiyle Nisan ayında 1 ay süreyle okuldan uzaklaştırıldı. Daha önce "Kürtçe eğitim" için dilekçe verdiği gerekçesiyle 2 yarıyıl okuldan uzaklaştırıldığını, cezanın bitmesinden sonra Şubat ayında kayıt yaptırıldığını söyleyen Ali Bertan Bora, YÖK'ü protesto amacıyla gösterilerin düzenlendiği 2002 yılı Kasım ayında memleketi Malatya'da bulunduğunu bildirdi. Bora, kendisi ile birlikte 4 öğrenciye bir ay, 20 öğrenciye de 1 hafta uzaklaştırma cezası verildiğini bildirdi.

3 Mayıs 1998 tarihinde öldürülen Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencisi Kenan Mak'ı anmak için 2002 yılında düzenlenen tören nedeniyle haklarında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla dava açılan öğrenciler hapis cezasına mahkum oldu.

Bolu Asliye Ceza Mahkemesi'nde 6 Mayıs günü yapılan duruşmada, üç öğrenci 3 yıl, 6 öğrenci de 18 ay hapis ve 288'er milyon lira para cezasına mahkum edildi. Altı öğrencinin cezaları ertelendi. Yargılanan öğrenciler, Üniversite Disiplin Kurulu tarafından da iki dönem okuldan uzaklaştırılmıştı.

IHD İzmir Şubesi önünde 11 Nisan günü yapılan savaş karşıtı basın açıklaması sırasında "Ülkem, dilim, yüreğim güneş ile özgürleşecek" yazılı döviz taşıdığı gerekçesiyle 24 öğrenci hakkında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla açılan davaya 7 Aralık günü İzmir DGM'de başlandı. Duruşma 26 Şubat 2004 tarihine ertelendi.

İstanbul Üniversitesi'nde okuyan 42 öğrenci hakkında, "Rektör Prof. Dr. Kemal Alemdaroglu'nun tezinin çalıntı olduğuna ilişkin iddialar nedeniyle düzenlenen basın açıklaması ve 19 Aralık 2000 cezaevi operasyonunun yıldönümünde düzenlenen etkinliğe katıldıkları" gerekçesiyle soruşturma açıldı. Bu öğrencilerin üniversite binalarına girişleri de yasaklandı. Ayrıca 2 Ekim günü İstanbul Üniversitesi'nin açılışında protesto gösterisi düzenleyen öğrencilere de soruşturma açıldı. İstanbul Üniversitesi'nde çeşitli nedenlerle hakkında soruşturma açılan öğrenci sayısının 100'e yaklaştığı öğrenildi.

Savaş Karşıtı Gösteriler

11 Ocak günü ABD'nin Irak'a saldırı hazırlıklarını protesto amacıyla İstanbul'da ABD Konsolosluk'u'na yürüyüş yapmak isteyen ÖDP üyeleri polis tarafından engellendi. Aynı gün Diyarbakır'da "Amerikan Kuklası İktidar İstemiyoruz, Irak İşgalini Durduralım" yazılı afişleri asan EMEP İl Başkanı Yavuz Karakuş ve 6 EMEP üyesi gözaltına alındı. EMEP'liler bir süre sonra serbest bırakıldı.

Emek Platformu tarafından 16 Ocak günü birçok kentte gösteri düzenlendi. Batman'daki mitingi engelleyen polis, aralarında DEHAP İl Başkanı Haydar Tekin'in de bulunduğu 27 kişiyi gözaltına aldı.

Diyarbakır Demokrasi Platformu'nun 18 Ocak günü düzenlemeyi planladığı "Savaşa Hayır" mitingi valilik tarafından "kamu düzenini bozacağı" gerekçesiyle yasaklandı. Aynı gün Habur sınır kapısında basın açıklaması yapmak isteyen IHD Diyarbakır, Batman, Siirt, Adıyaman, Mardin ve Gaziantep şube yöneticilerinin Habur'a girişine izin verilmedi.

18 Ocak günü İstanbul Yakacık'ta ABD'yi protesto amacıyla düzenlenen gösteride 6 kişi dövülerek gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 20 Ocak günü serbest bırakıldı.

Van Sulh Ceza Mahkemesi, Van Emniyet Müdürlüğü'nün başvurusu üzerine Ocak ayında 15. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nda (1995) başarı ödülü alan Cumhur Gazioğlu'nun çizdiği "Asker kovalayan kadın" karikatürünün kullanıldığı Emek Platformu'nun "Savaşa Hayır" afişi hakkında "toplumda gerginlik yaratacağı" gerekçesiyle toplatma kararı verdi. Karar üzerine Batman, Van, Edirne ve Erzurum'da sendika ve dernek şubelerine giden polis afişlere el koydu. Ancak Emek Platformu'nun itirazı üzerine konuyu "üst mahkeme" sıfatıyla inceleyen Van Asliye Ceza Mahkemesi Mart ayında "afişin toplatılması için bir neden bulunmadığı" gerekçesi ile toplatma kararını kaldırdı.

18 Ocak günü Van'da düzenlenen mitingte 10 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Mehmet Zeki Altıntaş, Hekim Aslan, Mehmet Öner ve Caner Erdemirci, 23 Ocak günü tutuklandı.

Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği Girişimi'nin 22 Ocak günü İstanbul İstiklal caddesinde başlattığı anket çalışmasını engelleyen polis, 15 kişiyi gözaltına aldı.

HADEP tarafından hazırlanan "Savaşı durdurmak elimizde" başlıklı bildirin Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yasaklanmasının ardından Ocak ayında birçok ilde HADEP ve DEHAP örgütlerine baskınlar düzenlendi.

22 Ocak günü HADEP Gaziantep, Bingöl ve Mardin il örgütlerine düzenlenen baskınlarda bildirilere el konuldu. Iğdır'da Kasım Yikit, Osmaniye'de ise İbrahim Çiçek, Gülistan Tören, Bahattin Tören ve Hüseyin Turhan adlı HADEP Gençlik kolları üyeleri bildiri dağıttıkları gerekçesiyle gözaltına alındı. Daha sonra parti binasını ablukaya alan polis Ahmet Birgül, Metin Şakir, DEHAP Merkez İlçe Başkanı Yüksel Tecik, İzzettin Sungur, Ercan Sezgin, Adnan Coşgun, Memduh Kaya'yı gözaltına aldı. Ercan Sezgin, İbrahim Çiçek, Gülistan Tören ve Bahattin Tören "izinsiz bildiri dağıttıkları" iddiasıyla 24 Ocak günü tutuklandı.

Yasaklanan bildiri nedeniyle 23 Ocak günü de DEHAP ve HADEP'in Iskenderun ilçe örgütlerine düzenlenen baskınlarda DEHAP Iskenderun İlçe Başkanı İbrahim Polattaş ve Mehmet Altaş gözaltına alındı. Erzincan'da ise DEHAP İl Örgütü yöneticileri Erkan Daloğlu, Turan Kit, Hüseyin Şahin, Adnur Yazar ve Müslüm Özkan gözaltına alındı.

Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yasaklanan "Savaşı durdurmak elimizde" başlıklı bildirimler nedeniyle HADEP ve DEHAP örgütlerine düzenlenen baskınlar 24 Ocak ve daha sonraki günlerde de sürdü. HADEP Şanlıurfa Merkez İlçe

Örgütü'nde yapılan aramada Fahrettin Yüksekayla adlı kişi gözaltına alındı. Aynı nedenle Viranşehir'de Adnan Etili, Ceylanpınar'da Ali Çelebi, Orhan Aslan, Zübeyir Süre, Ahmet Tan, Mehmet Tan, Mehmet Daş, Bozova'da HADEP İlçe Başkanı Hüseyin Karataş, Cemil Karataş, Siverek'te HADEP İlçe Başkanı Faik Ayata, Mehmet Ali Güray ve Hamza Salkım gözaltına alındı. Ayata ve Güray 26 Ocak günü tutuklandı. Bildiriler nedeniyle 25 Ocak günü DEHAP Kocaeli il ve Gölcük, Gebze ve Dilova belde örgütlerine düzenlenen baskınlarda Muhittin Şen, İsa Çetin, Gıyasettin Tekinok, Güntay Uzun, İsmail Budak, Mehmet Santoş, Abdullah Yaşar, Nihat Başak, İbrahim Kadak ve Engin Güleser gözaltına alındı.

23 Ocak günü DEHAP tarafından Mardin'de düzenlenen gösteriye müdahale eden polis DEHAP İl Başkanı Abdülkerim Adam, Osman Akkoyun, Yavuz Emen, Cemal Veski, Zeyni Aslan, Murat Yakut, Mehdi Tunç, İsmail Asil, Songül Konuş ve A. Kadir Kalkan'ı gözaltına aldı. Gözaltına alınanların serbest bırakılması için oturma eylemi başlatan göstericileri zor kullanarak dağıtan polis, adı öğrenilemeyen bir kişiyi daha gözaltına aldı.

Aynı gün İstanbul Sirkeci Tren Garı'nda toplanan lise öğrencilerinin yapmak istedikleri eylemi engelleyen polis 4 kişiyi gözaltına aldı. Arap Ülkeleri Dışişleri Bakanları toplantısının yapıldığı Çırağan Sarayı önünde "Irak'ta Savaşa Hayır" başlıklı basın açıklaması yapmak isteyen ÖDP İl Başkanı Sinan Tural ve 12 kişi gözaltına alındı.

ABD'nin Irak'a saldırısını protesto etmek üzere insan hakları savunucularının katılımıyla oluşturulan "Savaşa Hayır Barış Treni" Adana'ya gitmek üzere 23 Ocak günü Haydarpaşa Garı'ndan hareket etti. Tren, 24 Ocak günü Adana'ya ulaştı. Aralarında İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül'ün de bulunduğu insan hakları savunucuları, İncirlik Üssü yakınlarında polis tarafından "Asker sevkıyatı yapıldığı" gerekçesiyle durduruldu. Bunun üzerine basın açıklaması İncirlik beldesinde yapıldı.

Aynı gün İstanbul Nurtepe'de Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği Girişimi tarafından düzenlenen eyleme müdahale eden polis Sakine Ögeyik, Mahir Ateş, Veysel Demir, Selçuk Irmak, Serdar Yıldız, Gürkan Özbey, Leyla Göçmen, İsmet Özdemir, Veli Eryakut, Ergün Turgut, İbrahim Polat, Dilbe Toprak, Cemal Gürbüz, Ali Turgut, Hanım Ateş ve Şadiye İpek adlı kişileri gözaltına aldı.

"Barış Girişimi" tarafından düzenlenen "Barış İçin 100'ler Meclisi", 24-25 Ocak günlerinde İstanbul Lütfü Kırdar Kongre Merkezi'nde toplandı. Toplantıya 20 meslek grubundan 100'er kişinin yanı sıra yurtdışından da barış yanlıları katıldı. Toplantının sonuç bildirgesinin okunması sırasında

“Halklar Karar Versin” yazılı pankartı açan bir gruba müdahale eden polis 3 kişiyi döverek gözaltına aldı.

SDP Parti Meclisi üyeleri Ramazan Bulut, Sema Kılıç ile Ulaş Bayraktaroğlu ve Selma Güngör 31 Ocak günü Ankara’da “izinsiz afiş astıkları” gerekçesiyle gözaltına alındı.

İstanbul Üsküdar’da 5 Şubat günü ABD’nin Irak’a saldırısını protesto amacıyla düzenlenen gösteride 8 kişi gözaltına alındı.

6 Şubat günü İstanbul Taksim’deki Atatürk Kültür Merkezi binasına “Savaşa hayır” yazılı dev bir pankart asan Greenpeace üyeleri Pınar Kırılmaz, Oğuzhan Yılmaz, Cihan Kuşçu, Nazım Keren, Cemal Nadir Teker, Tuna Türkmen, Gözde Baykara ve Onur Topaloğlu binadan ayrılırken gözaltına alındı.

ABD’nin saldırısına karşı “Canlı kalkan” olarak Irak’a gidecek 38 kişilik grup 7 Şubat günü Edirne Ipsala sınır kapısından Türkiye’ye girdi. 6 kişi ile birlikte İstanbul Atatürk Havalimanı’na gelen grubun kurucusu ABD’li eski asker Kenneth Nichols O’Keefe “geçerli pasaportu olmadığı” için Türkiye’ye sokulmayarak İtalya’ya gönderildi. Aralarında Türklerin de bulunduğu 66 “canlı kalkan” 10 Şubat günü İstanbul’dan ayrıldı. Aynı gece Ankara’ya ulaşan gruba AKP Milletvekili Ahmet Faruk Ünsal’ın eşi Fatma Bostan Ünsal da katıldı. Barış yanlıları, 13 Şubat günü Irak’ın başkenti Bağdat’a ulaştı. Bu arada “canlı kalkan” olarak Irak’a gittikten sonra geri dönen Ahmet Faruk Keçeli, 22 Mart günü İstanbul Taksim meydanında açlık grevine başladı.

9 Şubat günü ABD’nin Irak saldırısını ve Öcalan’ın durumunu protesto amacıyla İstanbul Taksim meydanında düzenlenen gösteri polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Polisin gaz bombası kullandığı ve havaya ateş açtığı olayda çok sayıda kişi gözaltına alındı.

13 Şubat günü AKP İstanbul İl Örgütü önünde basın açıklaması yapmak isteyen Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği Girişimi üyelerini engelleyen polis, 12 kişiyi gözaltına aldı. Bunun ardından yeniden toplanan gruba ikinci kez müdahale eden polis 28 kişiyi daha gözaltına aldı.

15 Şubat günü tüm dünya ile birlikte başta Ankara ve İstanbul olmak üzere bir çok kentte savaş karşıtı eylemler düzenlendi. İstanbul Kadıköy İskele meydanında düzenlenecek basın açıklamasından önce meydanı ablukaya alan polis, çeşitli semtlerden basın açıklamasına katılmak için yola çıkanları da engelledi. Büyük bir katılımı gerçekleştirilen basın açıklamasının ardından aralarında sanatçıların ve Evrensel gazetesi stajyer muhabiri Gökhan Durmuş’un da bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına

alındı. Sanatçılar İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı. Bu arada oyuncu Mehmet Ali Alabora bir polis köpeği tarafından ısırıldı.

Basın açıklamasından sonra, Abdullah Öcalan’ın durumunu protesto eden kalabalık bir grup gösteriyi sürdürdü. İskele meydanından Haydarpaşa yönünde yürüyüşe geçen grupla polis arasında taşlı sopalı çatışma çıktı. Bu sırada göstericiler çevredeki işyerleri ve araçları da taşıdı. Basın açıklaması ve ardından düzenlenen eylemde gözaltına alınanların sayısının bini geçtiği öğrenildi. Basın açıklamasından sonra gözaltına alınan V.Y., C. Çelik, H.A., S.K., S.S., İ.A., Ş.Ç., V.T. ve H.K. adlı çocuklar, 17 Şubat günü tutuklandı. Çelik’in babası Zeki Çelik, çocuklara işkence yapıldığını söyledi. Açıklamanın ardından gözaltına alınanlardan 22’si de İstanbul DGM tarafından 19 Şubat günü “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla tutuklandı.

Dava 30 Haziran günü İstanbul DGM’de başladı. Duruşmada, tüm tutuklu sanıklar tahliye edildi. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Adana’da 15 Şubat günü düzenlenen miting gaz bombası kullanan polis tarafından dağıtıldı. Olayda ÇHD Adana Şube Başkanı Şiyar Rışvanoğlu, ÇHD Yönetim Kurulu üyesi Hüseyin Kılıç ve Eğitim-Sen Adana Şube Başkanı Halil Kara’nın da aralarında bulunduğu çok sayıda kişi polis tarafından dövüldü, 38 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan 30’u 19 Şubat günü Adana DGM tarafından tutuklandı.

Hatay’ın Dört Yol ilçesinde düzenlenen gösteriler nedeniyle 16 Şubat günü gözaltına alınan 18 kişi aynı gün tutuklandı.

Diyarbakır’da 16 Şubat günü KESK tarafından düzenlenmesi planlanan “Savaşa Hayır” mitingine Valilik tarafından izin verilmedi. Valiliğin kararını protesto etmek amacıyla basın açıklaması yapan memurları döverek dağıtan polis çok sayıda kişiyi gözaltına aldı.

21 Şubat günü İzmir’in Urla ilçesinde gösteri düzenleyen ilköğretim okulu öğrencileri S.Ö., A.D., A.G., N.B., S.Ç., G.S., C.S., M.T. ve B.S. gözaltına alındıktan yarım saat sonra okuldan gelen bir öğretmene teslim edildi. Emniyet yetkilileri, öğrenciler hakkında herhangi bir işlem yapılmadığını, savcının talimatıyla serbest bırakıldıklarını söyledi.

Savaşta protesto etmek amacıyla 24 Şubat günü TBMM girişi önünde birbirlerine zincirlerle bağlanan ve üzerlerine kırmızı boya süren 11 Greenpeace üyesi polis tarafından gözaltına alındı.

27 Şubat günü Ankara’da AKP Genel Merkezi önünde basın açıklaması yapmak isteyen Temel Hak ve

Özgürlükler Derneği Girişimi üyesi 18 kişi polis tarafından gözaltına alındı.

4 Mart günü İstanbul Esenler Atışalanı Lisesi'ndeki eylem okul yönetimi ve sivil polis tarafından engellendi. Bağcılar Barbaros Lisesi'nde de 7 öğrencinin gözaltına alındığı bildirildi. Aynı gün Kartal Endüstri Meslek Lisesi önünde yapılan basın açıklamasına katılan Dursun Çuhacı, Ali Can Yıldırım ve Halil İbrahim Önal adlı öğrenciler gözaltına alındı.

10 Mart günü İstanbul Beşiktaş Lisesi'nde savaşı protesto amacıyla kendilerini okulun önündeki demirlere zincirleyen 5 öğrenci ile pankart açan 6 öğrenci dövülerek gözaltına alındı. Olayda gazeteciler de polis tarafından engellendi.

12 Mart günü İskenderun Limanı'nda TKP tarafından düzenlenen eylemde de olay çıktı. SDP Genel Başkanı Akın Birdal'ın da aralarında bulunduğu yaklaşık 20 kişilik bir grup, ABD'yi protesto için limanın B kapısına 600 metre uzaklıkta basın açıklaması yapmak için toplandı. Bu sırada otobüsle B kapısı önüne gelen yaklaşık 100 kadar TKP'li, limana girmek istedi. Gruba müdahale eden asker ve polis havaya uyarı ateşi açtı. Grubu copleyarak dağıtan polis TKP yöneticisi Necmettin Salaz ile Alper Dizdar, Hasan Topuz ve kimliği belirlenemeyen bir kişiyi gözaltına aldı.

12 Mart günü akşam saatlerinde Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde ABD'ye ait askeri malzemeleri taşıyan konvoyu taşıyan gruba müdahale eden jandarma EMEP İlçe Örgütü yöneticisi Mehmet Karababa'yı gözaltına aldı. Karababa daha sonra serbest bırakıldı.

ABD'nin savaş hazırlıklarını protesto amacıyla İstanbul'dan yola çıkan kitle örgütü temsilcileri, 14 Mart günü Şırnak'ın Silopi ilçesine ulaştı. Silopi'ye girişlerine izin verilmeyen kitle örgütü temsilcileri İskenderun'a gitti. Bu arada heyet üyelerini karşılamak amacıyla Nusaybin'de toplanan kalabalık bir gruba havaya ateş açarak müdahale eden polis, çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Nusaybin Belediye Başkan Yardımcısı Sabri Uğraş, daha sonra gösteride kendisinin ve eşi Sultan Uğraş'ın dövülmesi nedeniyle polis hakkında suç duyurusunda bulundu. Uğraş başvurusunda, olaydan sonra hastanede kendisine 11, eşine de 3 günlük iş göremez raporu verildiğini bildirdi. Aynı gün İskenderun limanının giriş kapısı önünde gösteri düzenleyen Greenpeace üyeleri de gözaltına alındı.

18 Mart günü ODTÜ kampüsünde düzenlenen gösteride çok sayıda öğrenci gözaltına alındı.

20 Mart günü ABD'nin Irak'a saldırısı Türkiye genelinde yapılan gösterilerle protesto edildi. Ankara Kızılay meydanından ABD Büyükelçiliği'ne yürüyen kalabalık bir grup büyükelçilik kapısına siyah çelenk

biraktı. Göstericilere, Kızılay'a dönerken polisin müdahalesi etmesi nedeniyle olay çıktı. Grubu zorla dağıtan polis bazı göstericileri gözaltına aldı. Olay sırasında bazı işyerleri de taşlandı. Aynı gün İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü'ndeki yangın kulesine "Kahrolsun ABD-İşbirlikçi AKP-Bu ülke bu halk satılık değil" pankartı asan 6 öğrenci gözaltına alındı. Akşam saatlerinde de İstanbul AKM önünde toplanan savaş karşıtı bir grup gösteri düzenledi. Daha sonra İstiklal Caddesi'ne doğru yürüyüşe geçen gruba polis müdahale etti. Cadde üzerindeki bazı işyerlerinin de taşlandığı olayda çok sayıda kişi dövülerek gözaltına alındı. İzmir'in Konak ilçesinde düzenlenen gösteride de 7 kişi gözaltına alındı.

21 Mart günü ise ABD ve İngiltere'nin Irak'a saldırısı, birçok üniversitede boykotla protesto edildi. Binlerce öğrencinin katıldığı boykot ve gösteriler çoğunlukla olaysız geçti. Edirne'de AKP İl Başkanlığı önünde gösteri düzenleyen öğrencilere müdahale eden polis 21 kişiyi gözaltına aldı. Adana Çukurova Üniversitesi'nde de 11 öğrenci dövülerek gözaltına alındı. Öğrenciler daha sonra serbest bırakıldı. Aynı gün İstanbul Beyazıt Camii'nde Cuma namazı kılan yüzlerce kişi namazın ardından alana çıkarak ABD'nin Irak'a yönelik saldırısını protesto etti. Beyazıt'tan Aksaray yönüne yürümek isteyen grup polis tarafından dövülerek dağıtıldı. Olayda 4 kişi gözaltına alındı.

23 Mart günü İstanbul Taksim'de düzenlenen gösteri de olaylı geçti. ABD Konsoloslugu önünde gerçekleştirilen eylemden sonra İstiklal Caddesi'ndeki bazı banka ve işyerlerine taş atan gruba müdahale eden polis, göstericileri göz yaşartıcı gaz sıkarak ve döverek dağıttı. Aynı gün Esenler'de düzenlenen gösteride de Hamza Özdemir, Aydın Saygılı ile soyadları öğrenilemeyen Veli ve Günay adlı kişiler gözaltına alındı.

Savaşı protesto amacıyla Türkiye genelinde düzenlenen eylemler 27 Mart günü de sürdü. Eylemlerde önemli bir olay yaşanmadı. İstanbul Dolmabahçe'de düzenlenen mitingden sonra Doğan İnce, Volkan Orpak ve Tevfik Alkan adlı kişiler gözaltına alındı. Van'da ise yapılmak istenen basın açıklaması polis tarafından engellendi.

Mazlum-Der Şanlıurfa Şube Başkanı Şehmus Ülek, Türkiye'ye düşen iki ABD füzesi nedeniyle 2 Nisan günü Şanlıurfa Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Mazlum-Der'den yapılan açıklamada, hükümetin Türk hava sahasını ABD ve İngiltere savaş uçakları ile füzelerinin geçişine açtığı, bunun ardından 23 Mart günü iki füzenin Şanlıurfa'nın Birecik ve Viranşehir ilçelerine bağlı köylerin yakınlarına düşmesine karşın hükümetin gerekli tedbirleri almadığı belirtilerek, "Can ve mal

güvenlikleri tehdit altında bulunan köylüler, köylerine düşen füze parçalarını almaya gelen ABD askerlerine karşı sivil tepkilerini ortaya koymuş; buna karşılık 14 köylü hakkında soruşturma açılmıştır. Yumurta atanlara soruşturma açılırken, füze atanlara ve bunların atılmasına izin verenlere karşı bugüne kadar hiçbir işlem yapılmamıştır” denildi. Köylüler, 9 Nisan günü de hava sahasını ABD ve İngiliz uçaklarına açan devlet yetkilileri ve füzeyi atan ABD yetkilileri hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu.

ABD ve İngiliz güçlerinin Irak'a saldırısını protesto amacıyla 31 Mart günü kendilerini ABD Ankara Büyükelçiliği'nin parmaklıklarına zincirleyen Halkevleri üyesi 6 kişi gözaltına alındı. Ankara Cumhuriyet Savcılığı Murat Sakalp, Mahmut Yılmaz Aytekin, Savaş Kurtuluş Öngel, Ali Gültekin, Serhat Savaş ve Elif Canlı hakkında başlatılan soruşturmada takipsizlik kararı verdi. Savcılığın Haziran ayı başında verdiği kararda “göstericilerin demokratik haklarını kullandıkları” belirtildi.

ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın Ankara'ya 2 Nisan günü yaptığı ziyaret olaylı geçti. Powell'ın tüm ziyaret noktalarında protesto eylemleri gerçekleştirildi. Sabah saatlerinde Dışişleri Bakanlığında Abdullah Gül ile görüşen Powell'ı protesto eden yaklaşık 20 kişilik gruptan 10 kişi dövülerek gözaltına alındı. Bu kişiler hakkında Nisan ayı sonlarında Ankara Cumhuriyet Savcılığı “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla dava açtı.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'le görüşmek için Çankaya Köşkü'ne çıkan Powell, burada da protesto edildi. Çankaya Köşkü önünde gösteri düzenleyen TKP'liler gözaltına alındı. Çankaya Köşkü önünde pankart asmak isteyen 5 Greenpeace üyesi de gözaltına alındı. Bu görüşmenin ardından Başbakanlık binasına giden Colin Powell'ı ilk olarak 50 kadar İP üyesi protesto etti. İP üyelerinin dağılmasından sonra Başbakanlık binasının çevresindeki sokaklar polis tarafından abluka altına alındığı için Yargıtay binasına giren dört ÖDP üyesi binanın arka tarafındaki camlardan çıkarak Başbakanlık önüne geldi. Slogan atan ve yere kırmızı boya döken ÖDP'liler de gözaltına alındı.

7 Nisan günü İstanbul'da ABD Konsolosluğu önünde kendilerini zincirlemek isteyen Tuna Altan, Özkan Günaysel, Güler Ünsal, İrfan Gerçek ve Onur Binbir adlı gençler gözaltına alındı.

11 Nisan günü İHD İzmir Şubesi önünde basın açıklaması yapmak isteyen bir grup öğrenci polis tarafından dövülerek dağıtıldı. Bunun üzerine AKP Konak İlçe Örgütü binasına sığınan öğrenciler kendilerini bir odaya kilitledi. İzmir Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü Celil Taşkın'la

görüşükten sonra binadan ayrılan öğrenciler dövülerek gözaltına alındı. AKP önünde gelişmeleri izleyen Alinteri gazetesi muhabiri Öncü Akgül, Atılım gazetesi muhabiri Özgür Kaya, Dicle Haber Ajansı muhabiri Fahri Kılınç, Devrimci Demokrasi dergisi muhabiri Bayram Özcan, Ekmek ve Adalet dergisi muhabiri Dursun Göktaş ve Demokrat Radyo muhabiri Fuat Uygur da polis tarafından dövüldü. Dövülen göstericilerden Çiğdem Günönü, Gündüz Güngör, Özgür Alpay ve Kenan Yılmazışler hastaneye kaldırıldı. Gösteriyi gözlemci olarak izleyen İHD İzmir Şube Başkanı Avukat Mustafa Rollas, Avukat Suat Çetinkaya, İHD yöneticisi Ahmet Dağlı ve Oktay Konyar ile Şahin Palabıyık, Murat Ergun, Alev Şahin, Müge Taşçı, Mustafa Erdem, Murat Demir, Fırat Yavuz, Gökhan Evecen, Şenal Solum, Huriye Uğur, Kamil Ağaoglu, Cem Erol, Zafer Gül, Pelin Çare, Önder Öner, Alpay Karatepe, Mesut Kılıç, Görgü Demirpençe ve Barış Evren Yavuz gözaltına alındı. 18 yaşından küçük olan Şahin Palabıyık ve Murat Ergun da dahil olmak üzere tüm gözlemciler aynı gün serbest bırakıldı.

İHD İzmir Şube Başkanı Mustafa Rollas, 16 Nisan günü polisler hakkında İzmir Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunda, polislerin “görevi kötüye kullanma, kötü muamele, suça teşvik, kışkırtıcılık, tehdit, Anayasal hakları ihlal etme, ifade özgürlüğünü engelleme” suçlarını işledikleri belirtildi.

13 Nisan günü İstanbul Tepebaşı'ndaki ABD Konsolosluğu önünde gösteri düzenlemek isteyen bir gruba saldıran polis, göstericileri göz yaşartıcı gaz sıkarak dağıttı. 20 kişi de ağır biçimde dövülerek gözaltına alındı. Olayda yaralanan İrfan Gerçek, Gökhan Sofuoğlu ve Ümit Şener hastaneye kaldırıldı. Gözaltına alınanlardan İsmail Karaaslan, Zeliha Karataş, Başak Şahin, Ozan Horoz, Tuna Altan, Zehra Aydemir, Özkan Günaysel, Münir Akyol, Ümit Şener, Hasan Çağın, Ayşe Kaymaklı, Barış Ünal, Ferhat Bakır, Onur Binbir ve Savaş Tüzel'in adı öğrenildi.

Bursa Uludağ Üniversitesi Görükle Kampusu'nda ABD'nin Irak'a yönelik saldırısını protesto etmek amacıyla 17 Nisan günü düzenlenen eyleme jandarma müdahale etti. Öğrencilerle jandarma arasında çıkan kısa süreli arbedede 3 jandarma ve bazı öğrenciler yaralandı. Olayda 26 öğrencinin gözaltına alındığı bildirildi.

19 Nisan günü Antalya'da ABD mallarını protesto amacıyla gösteri düzenleyen SDP üyesi bir gruba polis müdahale etti. Olayda 15 kişi gözaltına alındı.

Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü, Ocak ayında ABD'nin Irak'a saldırısını protesto için eylem düzenledikleri gerekçesiyle 13 öğrenci hakkında Mart ayı sonlarında soruşturma açtı. Soruşturma kararını

protesto eden öğrencilerden dördü hakkında da Nisan ayı içinde soruşturma açıldığı bildirildi.

12 Ağustos günü Çankaya Köşkü'nde Irak'a asker gönderilmesi konusundaki toplantı sırasında, Ankara ve İstanbul'da gösteriler düzenlendi. Ankara'da Çankaya Köşkü önünde gerçekleştirilen gösteride Mutlu Aslan, Yılmaz Evren, Ömer Bastı ve Emrah Çorbacıoğlu adlı ÖDP üyeleri gözaltına alındı. Gözaltına alınan gençler hakkında "izinsiz gösteri düzenlemek" iddiasıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlattı. Soruşturma hakkında daha sonra takipsizlik kararı verildi. Aynı gün İstanbul İstiklal caddesinde düzenlenen gösteri ise zor kullanılarak engellendi. Polisin cop ve biber gazı kullanarak dağıttığı gruptan aralarında Dicle Haber Ajansı muhabiri Sibel Muslu'nun da bulunduğu 30 kişi gözaltına alındı.

Türkiye'nin Irak'a asker gönderme girişimini protesto amacıyla 29 Ağustos günü Ankara'da ABD Büyükelçiliği önünde gösteri düzenleyen 11 kişi gözaltına alındı. Aynı amaçla 30 Ağustos günü İstanbul Taksim'de gösteri yapmak isteyen 20 öğrenci de tartaklanarak gözaltına alındı.

19 Eylül günü MGK olağanüstü toplantısının yapıldığı sırada Çankaya Köşkü önünde "Irak'a asker gönderilmesi girişimlerini" protesto etmek isteyen öğrencilere müdahale eden polis, Kemal Kahraman, Özlem Ejder, Emel Ekin, Ece Cazibe Gaffaroğulları, İlker Şahin, Hatice Allahverdi, Fadime Gonca Şahin, İbrahim İçmez, Arif Behlül Durmuş, Ethen Akdoğan, Dilşat Aktaş, İbrahim Karabağlı ve Saadet Diyarbakıroğlu'nu gözaltına aldı. Haklarında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla açılan dava Ankara 12. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 2003 yılında sonuçlanmadı.

İsrail'i ve ABD'nin Irak'ı işgalini protesto etmek amacıyla 24 Eylül günü İstanbul Taksim meydanında düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Göstericileri copleyarak ve biber gazı sıkarak dağıtan polis 40 kişiyi gözaltına aldı.

27 Eylül günü Antalya'da, "Irak'a asker gönderilmesi girişimlerini" protesto amacıyla düzenlenen gösteriye müdahale eden polis EMEP İl Başkanı Celal Budak ve Antalya Gençlik Derneği Başkanı Miri Arpacı'nın da aralarında bulunduğu 30 kadar kişiyi gözaltına aldı. Aynı amaçla İstanbul'da yapılan gösteride de bir kişi gözaltına alındı.

6 Ekim günü Başbakanlık binası önünde, Irak'a asker gönderilmesi girişimlerini protesto amacıyla gösteri düzenleyen 5 genç tartaklanarak gözaltına alındı.

7 Ekim günü öğle saatlerinde, tezkerenin görüşülmesi sırasında aralarında TMMOB, KESK, TTB, DİSK ve EMEP üyelerinin de bulunduğu yaklaşık 100 kişilik bir grup AKP Genel Merkezi'nin

bulunduğu Ceyhun Atuf Kansu caddesinde gösteri düzenledi. Polisin kurduğu barikat nedeniyle AKP Genel Merkezi önüne gidemeyen grup, basın açıklamasından sonra TBMM'ye yürüyüşe geçti. Göstericilerin TBMM'ye ulaşmadan durdurulduğu sırada kısa süreli bir arbede yaşandı. Olayda, CHP Kırşehir Milletvekili Hüseyin Bayındır ve Türk Tabipleri Birliği Başkanı Fusun Sayek polis tarafından dövüldü. CHP Kocaeli Milletvekili İzzet Çetin de polisin saldırısına uğradığını söyledi. Aynı saatlerde Kızılay'da gösteri düzenleyen bir başka grup da polis tarafından engellendi. Göstericilerle polis arasında çıkan çatışmada yaralananlar oldu.

Akşam saatlerinde de İstanbul Boğaziçi köprüsünün Anadolu yakası gişelerinde toplanan yaklaşık 50 kişilik bir grup, yolu trafiğe kapatarak yürüyüşe geçti. Oturma eylemi yapan gruptan 32 kişi gözaltına alındı. Eylemde gözaltına alınan Halkevleri Soğanlı Şube Başkanı Umur Karatepe, gözaltında işkence gördüğünü açıkladı.

Adıyaman'da AKP İl Örgütü binası önünde düzenlenen gösteride de aralarında DEHAP İl Başkanı Yusuf Polat'ın da bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar kısa bir süre sonra serbest bırakıldı. Olay sırasında fenalaşan Eğitim-Sen Adıyaman Şube Başkanı İzzettin Karadağ ve BES Yönetim Kurulu üyesi İsmail Harmancı hastaneye kaldırıldı.

8 Ekim günü de tezkere kararını protesto amacıyla bir çok kentte gösteri düzenlendi. Gösteriler çoğunlukla olaysız geçti. İstanbul Üsküdar'daki Özel Amerikan Lisesi önünde düzenlenen eylemde, kendilerini okulun kapısına kelepçeleyen 6 kişi gözaltına alındı. Mersin, Ceyhan, Mardin, Van ve Diyarbakır'da düzenlenen gösterilerde de en az 71 kişi gözaltına alındı.

Protesto gösterileri 9 Ekim günü de sürdü. Adana'da AKP İl Örgütü binası önünde gösteri düzenleyen yaklaşık 50 kişilik grup, polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Olayda, aralarında İHD Adana Şube Başkanı Hüseyin Göral'ın da bulunduğu 12 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 10 Ekim günü serbest bırakıldı.

Şanlıurfa'da "Türkiye'nin Irak'a asker gönderme kararını" eleştirilen bildiri dağıtan DEHAP üyeleri Mehmet Eroğlu ve Veysi Demir, 10 Ekim günü gözaltına alındı. 11 Ekim günü İstanbul'da Galata kulesine çıkarak basın açıklaması yapan ve bildiri dağıtan 4 öğrenci gözaltına alındı.

12 Ekim günü İstanbul Harbiye Orduevi önünde Temel Haklar ve Özgürlükler Derneği, Kadıköy Altıyol meydanında da SDP tarafından düzenlenen gösterilere polis müdahale etti. Göstericileri zor kullanarak dağıtan polis, toplam 41 kişiyi gözaltına

aldı. Gözaltına alınanlar SDP üyelerinden Ateş Turan'ın kolunun kırıldığı bildirildi. 15 Ekim günü SDP üyeleri, polis hakkında suç duyurusunda bulundu. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Aynı gün Adana Şakirpaşa caddesinde düzenlenen gösteri sırasında bir belediye otobüsüne molotof kokteyli atıldığı bildirildi. Olayda ölen ya da yaralanan olmadı.

13 Ekim günü Adana Çukurova Üniversitesi'nde öğretim yılının açılışı nedeniyle düzenlenen törende "YÖK ve Irak'a asker gönderme kararını" protesto eden öğrenciler, polis ve üniversitenin güvenlik görevlileri tarafından dövüldü. Tören sırasında pankart açtıkları ve slogan attıkları gerekçesiyle Aynur Kalkan, Fevzi Yıldırım ve Ersan Turan adlı öğrenciler, salondan özel güvenlik görevlileri tarafından dövülerek çıkarıldı. Polis ve güvenlik görevlilerinin öğrencileri daha sonra bir odaya kapatarak ağır bir biçimde dövdükleri bildirildi. Olay sırasında odanın kapısı önünde toplanan öğrencilerle, güvenlik görevlileri arasında yapılan görüşme sonucunda, bir öğrencinin gözaltına alınmaları görmesine izin verildi. İçeri giren Onur Dilber adlı öğrenci, daha sonra arkadaşlarının dövdüğünü açıkladı. Bunun üzerine Onur Dilber de dövülerek odaya kapatıldı. 4 öğrenci bir süre sonra serbest bırakıldı.

Irak'a asker gönderme kararını protesto amacıyla 13 Ekim günü kendilerini İstanbul Üniversitesi'nin kapısına zincirleyerek eylem düzenledikleri için gözaltına alınan İstanbul Gençlik Derneği üyesi öğrenciler Sinan Güzel, Günay Dağ, Murat Kurt ve Hasibe Çoban, 14 Ekim günü "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle tutuklandı.

15 Ekim günü Sivas AKP İl Örgütü binası önünde, Irak'a asker gönderme kararını protesto amacıyla gösteri düzenleyen Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri polis tarafından engellendi. Olayda 14 öğrenci gözaltına alındı.

Samsun Barış ve Demokrasi Gençlik Platformu'nun Samsun'da yapmak istediği, "Gençlik Çözüm İçin Karadeniz'de Buluşuyor" mitingi, Samsun Valiliği tarafından, "Samsunspor maçı nedeniyle güvenliğin sağlanamayacağı" gerekçesiyle ertelendi. Miting, 2 Kasım günü yoğun polis baskısı altında gerçekleştirildi. Göstericilere müdahale eden polis 15 kişiyi gözaltına aldı, 5 göstericiyi de yaraladı.

Hükümetin, Irak'a asker gönderme kararı 19 Ekim günü de İstanbul, İzmir, Ankara ve Kayseri'de düzenlenen gösterilerle protesto edildi. İstanbul'da "Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu" tarafından düzenlenen eyleme polis biber gazı, köpekler ve copla müdahale etti. Göstericilerin de polise taşla karşılık verdiği olaylarda, ikisi ağır 12 kişi yaralandı, çok

sayıda gösterici de gözaltına alındı. Aynı gün Acıbadem köprüsü altında başlayan Halk Koşusu sırasında savaş karşıtı sloganlar atan TKP'liler de polis tarafından dövülerek gözaltına alındı. Köprüye Özgür-Der imzasıyla pankart asmak isteyen 43 kişi de gözaltına alındı.

İzmir'de savaş karşıtları tarafından Bornova Cumhuriyet meydanında düzenlenen mitingin ardından yürüyüş yapmak isteyen gruba polisin müdahale etmesi üzerine çıkan olaylarda bir polis yaralandı, 15 kişi gözaltına alındı. Kayseri'de de savaş karşıtı platformun basın açıklamasının ardından pankart açılması üzerine müdahale eden polis, 8 kişiyi gözaltına aldı.

23 Ekim günü Malatya İnönü Üniversitesi öğrencileri Fatma Nur Bahçeli ve Sinan Tanrıverdi, "Savaşa Hayır" başlıklı bildirimleri dağıttıkları gerekçesiyle gözaltına alındılar. Kısa süre sonra serbest bırakılan öğrenciler, kendilerine para ve muhbirlik teklif edildiğini açıkladılar.

Irak'a asker gönderilmesi kararını protesto amacıyla 27 Ekim günü Manisa'da gösteri düzenleyen Celal Bayar Üniversitesi öğrencisi 50 kişi tartaklanarak gözaltına alındı.

29 Ekim günü Galatasaray Postanesi önünde Irak'ın işgalini ve F tipi cezaevlerini protesto etmek isteyen "Barış Anneleri İnisiyatifi" üyeleri, güvenlik güçleri tarafından gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında İHD İstanbul Şubesi Başkanı Kiraz Biçici ve DEHAP Kadın Kolları Yöneticisi Sebahat Tuncer de bulunuyor. Görüntü almak isteyen gazetecilere de müdahale eden polis, CNN Türk muhabiri Vakkas Aksu'yu da gözaltına aldı.

23 ve 26 Ekim günleri, YÖK'ü Irak'a asker gönderilmesi kararını ve F tipi cezaevlerindeki baskıları" protesto amacıyla İstanbul'dan Ankara'ya yürümek isteyen Gençlik Dernekleri Federasyonları Girişimi üyesi öğrenciler, polis tarafından engellendi. 23 Ekim günü Haldun Taner Sahnesi önünde toplanan öğrencilerin basın açıklaması yapmasını engelleyen polis 18 öğrenciyi gözaltına aldı. 28 Ekim günü de aynı amaçla İstanbul Bostancı Köprüsü altında toplanan Gençlik Dernekleri Federasyonu üyesi 20 öğrenci dövülerek gözaltına alındı.

İstanbul'da 2 Kasım günü F tipi cezaevlerini ve Irak'ın işgal edilmesini protesto etmek isteyen Tutuklu Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği üyesi 100 kişilik bir gruba müdahale eden polis 40 kişiyi gözaltına aldı.

Yargılanan Savaş Karşıtları

HADEP tarafından hazırlanan "Savaşı durdurmak

elimizde” başlıklı bildirimler nedeniyle tutuklanan DEHAP üyesi 5 kişi hakkında Ocak ayında dava açıldı. Van DGM Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, DEHAP Muş Gençlik Kolları Başkanı Fehmi Saraç, Fırat Yetiş, Fatih Erol, İhsan Barut ve Ömer Koç’un TCY’nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması istendi. 28 Mart günü Van DGM’de yapılan ilk duruşmada İhsan Barut tahliye edildi. Ağustos ayında yapılan duruşmada ise bütün sanıklar hakkında beraat kararı verildi.

16 Ocak günü Emek Platformu tarafından Türkiye çapında ABD’nin Irak’a saldırısını protesto kapsamında iş bırakma eylemine Adıyaman’da katılan 52 öğretmen hakkında “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet ettikleri” gerekçesiyle Asliye Ceza Mahkemesi’nde dava açıldı. Davaya 15 Nisan 2004 tarihinde devam edilecek.

23 Mart günü Şanlıurfa’ya bağlı Dağyanı köyü Büyük Mürdesi mezrası yakınlarına düşen füzeyle İncirlik Üssü’ne götürmek üzere bölgeye gelen ABD’lilerin araçlarına yumurta ve taş atan 14 kişi hakkında Nisan ayı başında soruşturma açıldı. Haklarında soruşturma açılan kişiler şunlar: Muhtar Mustafa Karakuş, Mahmut Kaya, Mahmut Karakuş, Ali Demirel, Ahmet Kaya, Hasan Uçar, İbrahim Kaya, Hüseyin Kaya, Hasan Aslan, Hüseyin Aslan, Ali Deniz, Hüseyin Çakmak, Hüseyin Abdan ve Hüseyin Kaya. Soruşturma 2003 yılında sonuçlanmadı.

İzmir DGM, Aydın’da, kapatılan HADEP’in Merkezi Gençlik Kolları tarafından hazırlanan “Savaşa Hayır” bildirimlerini dağıttıkları gerekçesiyle tutuklanan 11 kişinin yargılanmasına 2 Nisan günü başladı. Duruşmada Aydın Kırgız ve Ferit Türkcan tahliye edildi. Tutuklular arasında HADEP Gençlik Kolları Başkanı Erol Balcı, Abdulkerim Kara, Ali Duman, İbrahim Açıkyer ve Yeniden Özgür Gündem gazetesi dağıtıcısı Sadin Ceylan da yer alıyordu. Mahkeme 9 Ekim günü yapılan duruşmada bütün sanıkların beraatine karar verdi. Davada sanıkların TCY’nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılmaları isteniyordu.

Kadıköy Cumhuriyet Savcılığı, Nisan ayı ortalarında CHP Kadıköy Gençlik Kolları yöneticileri Sertaç Bayraktar ile Onur Yavlak, İbrahim Ayvadaş, Erkul Kutsan Üler ve İlhan Sevin hakkında “izin almadan ‘Savaşa Hayır’ yazılı afişleri astıkları” gerekçesiyle dava açtı. Dava, 23 Mayıs günü Kadıköy 1. Sulh Ceza Mahkemesi’nde başladı ve sonuçlandı. Sanıkların her biri 10 ay hapis cezasına mahkum edildi. Cezalar beş yıl süreyle ertelendi.

15 Şubat günü Adana’da düzenlenen savaş karşıtı gösteriden sonra tutuklanan 22 DEHAP üyesi hakkında “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla açılan dava 18 Nisan günü Adana DGM’de başladı. Duruşmada, DEHAP Gençlik Kolları yöneticisi Ercan

Güzel, DEHAP İl Örgütü yöneticisi Abdullah İzgi, Aydın Sincar, Abdullah Sarıboğa, Maruf Aras, Musa İlhan, Şerif Göçer, Abdullah Cihangir ve Şaban Ekinci tahliye edildi. Dava 2003 yılı içerisinde sonuçlanmadı.

Adana Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü’nün ABD’nin Irak’a saldırısını protesto amacıyla 21 Mart günü derslere katılmayarak boykot yapan 40 öğrenci hakkında soruşturma başlattığı bildirildi. Aynı olayla ilgili yedi öğrenci hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” gerekçesiyle açılan dava, 23 Ekim günü başladı. Adana 1. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

227 sivil toplum örgütünün imzasıyla 4 Şubat 2003’te Diyarbakır Büyükşehir Belediye Tiyatro Salonu’nda açıklanan “Savaşa Karşı Barış Deklarasyonu” nedeniyle sivil toplum örgütleri ve siyasi parti temsilcileri hakkında Nisan ayında soruşturmalar başlatıldı. Deklarasyona Siirt’ten imza atan Tüm Bel-Sen, BES ve Eğitim-Sen Şube Başkanları hakkında idari; CHP, DEHAP ve kapatılan HADEP il başkanları ile İHD şube başkanı hakkında da adli soruşturma açıldı. Bu arada deklarasyonu Ali Öncü’nün okumasına karşın deklarasyonu kamuoyuna açıkladığı iddiasıyla Abdullah Demirbaş hakkında DGM Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açıldığı bildirildi.

Gaziantep’te Şubat ayında İHD tarafından düzenlenen “Savaşa Hayır” konulu basın açıklamasına katılan 7 lise öğrencisinden 6’sının okuldan atıldığı, bir öğrencinin ise başka bir okula gönderildiği bildirildi. Basın açıklamasından bir süre sonra gözaltına alınan öğrenciler, Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakılmıştı. Gaziantep Emniyet Müdürlüğü’nün liselere yazdığı yazı üzerine öğrenciler hakkında okulların disiplin kurulları tarafından soruşturma yürütülmüştü. Daha sonra Milli Eğitim Şube Müdürü ve yedi okul müdüründen oluşan üst disiplin kurulu tarafından durumları görüşülen öğrencilerden altısı okuldan uzaklaştırıldı, bir öğrenci de başka bir okula gönderildi.

ABD askerlerinin Türkiye’ye gelmesinde ve Türk askerlerinin yurtdışında görevlendirilmesinde hükümete yetki veren tezkereyi protesto amacıyla 24 Şubat günü Ankara’da gösteri düzenledikleri için gözaltına alınan 9 kişi hakkında dava açıldı. Erdem Güdenoğlu, Mehmet Yaşar, Ufuk Şafak, Yavuz Yeşbek, Gültekin Acar, Hasan Karapınar, Haydar Barış Aybakır, Mert Kavak ve Ozan Eren hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” gerekçesiyle açılan dava, 5 Haziran günü sonuçlandı. Duruşmada tüm sanıklar hakkında beraat kararı verildi.

12 Şubat günü Mardin’in Kızıltepe ilçesinde düzenlenen gösteriden sonra tutuklanan 3 kişi

hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla açılan davaya 24 Mart günü devam edildi. Kızıltepe Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada DEHAP İlçe Örgütü yöneticisi Gülistan Öncü, İsmail Asi ve Yeniden Özgür Gündem gazetesi çalışanı Rıdvan Olcasöz tahliye edildi. Dava 2003 yılı içinde sonuçlanmadı.

HADEP tarafından hazırlanan “Savaşı durdurmak elimizde” başlıklı bildirimleri yasaklandığı halde dağıttıkları gerekçesiyle HADEP Mardin eski İl Genel Meclis üyesi Adil Başaran ve DEHAP Kızıltepe İlçe Örgütü Gençlik Kolları yöneticisi CebraİL Yılmaz hakkında açılan dava, 28 Mart günü başladı. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen dava, 2003 yılında sonuçlanmadı.

17 Nisan günü Bursa Uludağ Üniversitesi’nin Görükle kampüsünde düzenlenen savaş karşıtı gösteri nedeniyle 26 öğrenci hakkında dava açıldı. Bursa 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen dava 27 Nisan 2004 tarihine ertelendi.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, 26 Ocak günü ABD’nin Irak’a saldırı hazırlıklarını protesto amacıyla Beyazıt meydanında düzenlenen gösteri nedeniyle 38 kişi hakkında dava açtı. Dava, 11 Temmuz günü İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde başladı. İddianamede, aralarında KESK Genel Başkanı Sami Evren ve DISK Genel Başkanı Süleyman Çelebi’nin de bulunduğu sanıkların “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla cezalandırılmaları isteniyor. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Ümraniye’de Şubat ayında düzenlenen “Savaşa Hayır” eylemine katılan 10 kişinin “terör örgütüne yardım ve yataklık” iddiasıyla yargılanmasına 31 Temmuz günü devam edildi. İstanbul DGM’de yapılan duruşmada sanıkları gözaltına alan jandarmalar, tanık olarak dinlendi. Jandarma, sanıkları teşhis edemedi. Mahkeme tutuklu sanıklar Hasan Onay, Hüseyin Onay, Ergin Sağ, Seçkin Güvercin ve Şener Doğan’ın tahliyesine karar verdi. Duruşma ileri bir tarihe ertelendi.

Mazlum-Der İstanbul Şube yöneticilerinin ABD’nin Irak’a saldırısını protesto amacıyla 30 Ocak günü düzenlenen gösteri nedeniyle yargılandıkları dava, 8 Ağustos günü sonuçlandı. Fatih 3. Asliye Ceza Mahkemesi, Mazlum-Der İstanbul Şube Başkanı Ahmet Mercan, Gülden Sönmez, Mustafa Ercan ve Yaşar Sekizkardeş hakkında beraat kararı verdi.

ABD’nin Irak’a saldırısını protesto etmek amacıyla 24 Şubat günü İstanbul’da düzenlenen gösteri nedeniyle Mazlum-Der İstanbul Şube Başkanı Ahmet Mercan ve gazeteci Abdurrahman Dilipak hakkında açılan dava da 14 Ağustos günü Fatih 4. Asliye Ceza Mahkemesi’nde başladı. Dava 25 Eylül günü

sonuçlandı. Fatih 4. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada, Mercan ve Dilipak “suçun yasal unsurları oluşmadığı” gerekçesiyle beraat etti.

Giresun Cumhuriyet Savcılığı, ABD’nin Irak’a müdahalesine ve Türkiye’nin Irak’a asker göndermesine karşı bir hafta süreyle “Barış İçin Bir Dakika Işık Söndürme Eylemi” düzenleyen 100 kişilik “Yurttaş Girişimi”nden 28 kişiye karşı Ağustos ayı içerisinde “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet ettikleri” gerekçesiyle dava açtı. 4 Aralık günü yapılan duruşmada sanıkların tümü hakkında beraat kararı verildi. Yargılanan kişiler arasında, KESK Dönem Sözcüsü, TUM-BEL SEN Giresun Şube Başkanı Ferda Öztürk, SDP üyesi ve gazeteci Saliha Yayla, SHP Giresun İl Başkanı Eczacı Hayati Tökez, Cumhuriyet Kadınları Derneği Başkanı Emine Şenel, Halkevi Başkanı Turgut Tüfekçi, SES Şube Başkanı Fatma Karakuş yer alıyordu.

21 Mart günü KESK tarafından İstanbul Aksaray’da düzenlenen savaş karşıtı basın açıklaması nedeniyle KESK’e bağlı memur sendikalarının yöneticileri hakkında “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet ettikleri” gerekçesiyle Fatih 3. Asliye Ceza Mahkemesi’nde dava açıldı. Dava, 2003 yılında sonuçlanmadı. Davada, Sami Evren, Güven Gerçek, Hasan Toprak, Ali Koç, Ahmet Korkmaz, Hüseyin Sümruk, Songül Beydilli, Muhammed Ekber Işık, Naci Çelik, Rabia Tuncer, Murat Biçer, Necdet Uygun, Hikmet Kaya, Rıza Zeybek, Gürsel Ümitsever, Fahrettin Ağdaş, Hasan Güzel, Ertan Ersoy ve İlyas Bacaru adlı kişiler yargılanıyor.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 27 Mart günü Irak Savaşı’nı protesto için basın açıklaması yapmak isterken gözaltına alınan Onur Dedeoğlu, Ulaş Aksakallı ve Ulaş Erdoğan hakkında Temmuz ayında dava açtı. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Şubat ayında Ankara’nın Beypazarı ilçesinde düzenlenen savaş karşıtı imza kampanyası ve basın açıklaması nedeniyle 11 Eğitim-Sen ve Eğitim-Bir-Sen üyesi öğretmen hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla Ağustos ayında açılan dava, Eylül ayında beraatla sonuçlandı.

Barış Masası

“Toplumsal barışın sağlanması” amacıyla çeşitli kentlerde “Barış Masası” kuran kadınlar Bingöl’de polis tarafından engellendi. Aralarında sosyolog Pınar Selek ve İHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin’in de bulunduğu bir grup kadın, 16 Haziran günü sabah saatlerinde kent girişinde bir süre polisler tarafından bekletildi. Bu sırada “Barış Masası”nın kurulacağı Genç caddesini abluka altına alan polisler, karşılama amacıyla caddede toplanan kadınları da dağıttı. Polislerin burada 3 kişiyi gözaltına aldığı bildirildi.

Kente girmelerine izin verilen İstanbul, Elazığ, Urfa ve Adana kadın platformlarına üye kadınlar caddenin girişinde durduruldu. "Barış Masası"nın kurulacağı saat kulesinin önüne gitmelerine izin verilmeyen kadınların basın açıklaması yapması da polis tarafından engellendi. Gruba müdahale eden polisler, aralarında Keskin'in de bulunduğu 114 kadını gözaltına aldı. Batman, Van ve Diyarbakır'dan gelen kadınlar ise kente sokulmadı.

Bingöl Emniyet Müdürlüğü'nde cep telefonları toplanmadan önce gazetecilerle konuşan Pınar Selek, polislerin kendilerine "Burada basın açıklaması yapamazsınız, burası İstanbul değil Bingöl. Ne barışı istiyorsunuz, burası sizin bildiğiniz yerlerden değil" dediğini aktardı. Gözaltına alınan kadınların "Hayvanca muameleye maruz kaldıklarını" söyleyen Selek, kadınların dövüldüğünü kaydetti. Aynı gün sabah saatlerinde Emniyet Müdürlüğü'nde Cumhuriyet Savcısı'na ifade veren kadınlar serbest bırakıldı. Kadınlar daha sonra polisler tarafından kentten çıkarıldı.

IHD Şube Başkanı Rıdvan Kızgın, Şube yöneticisi Şevket Turan, DEHAP'lı kadınlar Emine Kaya, Suna Kaya, Mine Kaya 23 Haziran günü polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Eyleme katılanlar hakkında "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettikleri gerekçesiyle" açılan dava, 7 Kasım günü başladı. Bingöl Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava 2003 yılı içinde sonuçlanmadı. Davada, aralarında IHD Genel Başkan Yardımcısı Eren Keskin ve IHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın'ın da bulunduğu 125 kişi yargılanıyor.

Mardin Kadın Platformu'nun 25 Ekim günü Cumhuriyet meydanında kurmak istediği "Barış Masası" polis tarafından engellendi. Bunun üzerine yürüyüşe geçen kadınlar, polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı. Olayda gözaltına alınan olmadı.

Memur Eylemleri

Büro Emekçileri Sendikası'nın 22 Şubat günü Diyarbakır'da düzenlemeyi planladığı "Savaş ve hak gasplarına karşı" miting Diyarbakır Valiliği tarafından gerekçe gösterilmeden 45 gün süreyle ertelendi.

Mersin'de 9 Nisan günü ek ders ücretlerinin ödenmemesini protesto eden öğretmenler bir basın açıklaması düzenlediler. Açıklamanın ardından gözaltına alınan 15 öğretmen 10 Nisan günü serbest bırakıldı. Öğretmenler hakkında daha sonra Mersin Cumhuriyet Savcılığı tarafından "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle dava açıldı. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Eğitim-Sen üyesi öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı ile Eğitim-Sen arasında imzalanan sözleşmede yer alan hükümlerin uygulanmasını istemek için 10 Mayıs günü Ankara'da gösteri düzenledi. Kurtuluş Parkı'nda toplandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na yürüyüşe geçen öğretmenlerin yolu Kızılay'da polisler tarafından kesildi. Bunun üzerine öğretmenler yolu trafiğe kapatarak oturma eylemine başladılar. 2,5 saat kadar süren oturma eyleminin ardından polis barikatına yürüyen öğretmenler, panzerlerden sıkılan basınçlı su ile dağıtılmaya çalışıldı. Polisler, çok sayıda öğretmeni de copladı. Polisin müdahalesine karşı dağılmayan öğretmenler daha sonra Yüksel Caddesi'nde basın açıklaması yaptı.

Müdahale nedeniyle 11 Mayıs günü İçişleri Bakanlığı hakkında suç duyurusunda bulunan Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer, polislerin uyarıda bulunmadan saldırdığını söyledi.

Toplu Görüşme Eylemleri

KESK ve Kamu-Sen ile hükümet arasında 2004 ücretlerine ilişkin oldukça gergin bir ortamda geçen görüşmeler sırasında düzenlenen çok sayıda eyleme polisler müdahale etti. Olaylarda çok sayıda gösterici gözaltına alındı, çok sayıda eylemci hakkında dava açıldı.

Yaklaşık 15 milyon kamu çalışanına 2004 yılında yapılacak ücret artışına ilişkin "Toplu Görüşmeler" 15 Ağustos günü hükümet ve memur konfederasyonları arasında başladı.

Toplu görüşmeler kapsamında bazı KESK yöneticileri sendikalara destek vermek ve görüşmeler hakkında halkı bilgilendirmek için 14 Ağustos günü Güvenpark'ta çadır kurmak isteyince valiliğin engeliyle karşılaştılar. Valiliğin bu tavrına rağmen KESK'liler polisler tarafından giriş çıkışları barikatlarla kapatılan ve elektriği kesilen Güvenpark'ta dört gün boyunca kalmaya devam ettiler. Olayla ilgili olarak 14 KESK yöneticisi hakkında soruşturma başlatıldı. Bu soruşturma 27 Ağustos günü "takipsizlik" kararıyla sonuçlandı.

21 Ağustos günü yapılan toplu görüşmelerin ikincisi toplantısında KESK görüşmelerden çekildi. KESK Başkanı Sami Evren, hükümetin net bir rakam telaffuz etmemesi nedeniyle toplantıdan çekilme kararı aldıklarını söyledi. Görüşmeler daha sonra Türkiye Kamu-Sen ile devam etti.

23 Ağustos günü Ankara'da yapılacak mitinge katılmak için Türkiye'nin birçok yerinden gelenler polis engeliyle karşılaştı. Ankara'ya giriş noktalarını tutan polisler, kamu çalışanlarını saatlerce Ankara girişinde bekletti. Kızılay meydanına alınmayan

Ankaralı memurlar ile polisler arasında zaman zaman çatışmalar çıktı. Bu arada KESK yöneticilerinin Ankara Valiliği ile yaptığı görüşmelerin ardından Güvenpark'ta kitlesel basın açıklaması yapılmasına izin verildi. Ancak, kamu çalışanları Güvenpark'a giderken tekrar polis engeliyle karşılaştı. Olaylarda çok sayıda memur yaralanırken, 7 memur da gözaltına alındı. Daha sonra serbest bırakılan KESK'liler gözaltında işkence gördüklerini açıkladılar. Memurlardan Savaş Öngel, gözaltındayken ellerinin sürekli kelepçeli olduğunu ve sabaha kadar kapalı bir odada tutulduklarını belirtirken, Cemalettin Canlı da kafasına aldığı darp yüzünden 3 günlük 'iş görmez raporu' aldığını söyledi.

KESK mitinginden Bingöl'e dönen memurlar da il sınırında bekletilerek kimlik kontrolleri yapıldı. Daha sonra memurların araçlarına 265 milyon 300 bin lira para ve 15 gün trafikten men cezası verildi.

24 Ağustos günü gazetecilerin sorusu üzerine eylemi değerlendiren Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "Adı geçen sendika demokratik bir eylemin içinde değildir, antidemokratik bir eylem yapmaktadır... KESK maalesef halkımızın huzurunu kaçırmak için elinden ne geliyorsa onu yapmaktadır. Biz hukuk devleti içerisindeki tüm yetkileri vatandaşlarımıza vermek ve onu güvence altına almak vadimizi her zaman yerine getirmekte kararlıyız" dedi.

25 ve 26 Ağustos günlerinde ise Volkan Ayaz, Emrah Yayla, Cemaat Ocak, Derya Güler, İbrahim Çağlarbudak, Hakkı Gökhan Mert, Ergin Öztürk, Pınar Kadiroğlu ve Servet Tuna Aydın adlı memurlar ile Doğan Karataştan gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan Volkan Ayaz, Emrah Yayla, Cemaat Ocak ve Doğan Karataştan 28 Ağustos günü Ankara DGM tarafından tutuklandı. Doğan Karataştan'ın ölüm orucunda rahatsızlanması nedeniyle Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından affedildiği, aranan İhsan Civelek'in de bir süre önce geçici süreyle serbest bırakıldığı bildirildi.

28 ve 29 Ağustos günlerinde ise "mitingde olay çıkardıkları ve DHKP-C üyesi oldukları" iddiasıyla aralarında 65 ve 70 yaşlarında bir çift ile 17 yaşında bir gencin bulunduğu toplam 19 kişi gözaltına alındı. Miting nedeniyle "aranan" Muhsin Anıl'ın (19) bulunamaması nedeniyle annesi Fatma Anıl (65) ve babası Hacı Osman Anıl (70) 28 Ağustos günü gözaltına alındı. Muhsin Anıl'ın Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne gitmesinden sonra Ankara DGM Savcılığı'na sevk edilen Fatma Anıl ve Hacı Osman Anıl serbest bırakıldı. Yaşlı çiftin, 20 Mayıs günü Ankara'da bir kafede meydana gelen patlamada ölen Şengül Akkurt'u evlerinde barındırdıkları iddiasıyla sorgulandığı bildirildi.

Eylem nedeniyle Yapı Yol-Sen yöneticileri Ahmet Say, Nihat Bayram, Haber-Sen üyeleri Galip Durgun, Alaattin Tandoğan ile Cemalettin Canlı ve Savaş Kurtuluş Öngel hakkında "izinsiz gösteri düzenlemek, görevli memura mukavemet ve devlet malına zarar vermek" iddialarıyla açılan dava, 24 Eylül günü Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşmada, sendikacılardan şikayetçi olan 25 polisin ifadesi alındı. Polisler ifadelerinde "sanıkların uyarılara rağmen eyleme devam ettiklerini ve barikatı aşmak için kendilerine taş, sopa ve şişelerle saldırdığını" ileri sürdüler. 19 Kasım günü yapılan duruşmada, memurlar tarafından dövüldüğü gerekçesiyle şikayetçi olan polis memuru Mustafa Makar dinlendi. Olay günü İzmir Caddesi'nde görevli olduğunu anlatan Makar, "kalabalıkta fiziki müdahaleye maruz kalıp kalmadığımı hatırlamadığımı, ancak 3 günlük raporu bulunduğunu ve şikayetçi olduğunu" belirtti. Aralık ayında yapılan duruşmada dava 14 Nisan 2004 tarihine ertelendi. Davada, sanıklar hakkında hapis cezası isteniyor. Ayrıca, Batman İl Eğitim Müdürlüğü, sözkonusu mitinge katıldıkları gerekçesiyle Eğitim-Sen üyesi 25 öğretmen hakkında soruşturma başlatıldı.

Eylem nedeniyle KESK Genel Başkanı Sami Evren ve 13 sendika yöneticisi hakkında açılan dava ise 5 Aralık günü başladı. Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada sanıkların ifadesi alındı. Duruşma, 5 Ocak 2004 tarihine ertelendi. Davada, Sami Evren, KESK Yönetim Kurulu üyeleri Güven Gerçek, Nihat Değer, BES Genel Başkanı Bülent Kaya, SES Genel Başkanı İsmail Hakkı Tombul, Yapı-Yol-Sen Genel Başkanı Cengiz Faydalı, DİVES Genel Başkanı Ali Rıza Ekinci, SES Ankara Şube Başkanı Erkan Sümer, İbrahim Kara, Sefa Koçoğlu, Lütfi Gölpinar, Hakan Güleşe, Satı Buruncu ve Bahri Yıldırım yargılanıyor. İddianamade, sanıkların "izinsiz gösteri düzenledikleri" ve "polise karşı koydukları" iddiasıyla cezalandırılması isteniyor.

Kamu Reformu Yasa Tasarısı Eylemleri

"Kamu Reformu Yasa Tasarısı"nın ve 2004 bütçesini protesto amacıyla KESK tarafından bir çok ilde eylem düzenlendi. Eylemler nedeniyle KESK üyesi çok sayıda memur hakkında soruşturma açıldı.

9 Aralık günü, KESK'in, 10-11 Aralık günlerinde yapacağı eylemle ilgili bildiriye Çukurova Üniversitesi kampusunda dağıtmak isteyen Eğitim-Sen yöneticileri, özel güvenlik görevlileri ve polis tarafından tartaklandı.

10 Aralık günü, İzmir Konak meydanında düzenlenen gösteriye katılmak için toplanan bin kadar Eğitim-Sen üyesinin yolunu kesen polisler, sendikacıları biber gazı sıkarak ve copleyarak dağıtmak istedi. Yaşanan arbedenin ardından Eğitim-

Sen üyeleri alana girdi. Olayda gözaltına alınan olmadı.

11 Aralık günü gerçekleştirilen eylemler, Antalya ve Diyarbakır dışında olaysız geçti. Diyarbakır Cumhuriyet meydanında yapılması planlanan basın açıklamasına izin vermeyen polisler, yaklaşık 500 kişilik grubu basınçlı su sıkarak ve copleyarak dağıttı. Çok sayıda kişinin yaralandığı olayda, Eğitim-Sen Şube Başkanı Abdullah Demirbaş, BES Şube Başkanı Serdar Savaşçı ve Yapı-Yol-Sen Şube Başkanı Medeni Tutuş'un aralarında bulunduğu 8 kişi gözaltına alındı. Bu kişiler hakkında "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettikleri" gerekçesiyle dava açıldı. Antalya'da ise Cumhuriyet meydanına yürümek isteyen memurları zor kullanarak engelleyen polisler 30 kadar göstericiyi gözaltına aldı. İzmir'de ise Milli Eğitim Müdürlüğü, okul yönetimlerinden eylemler nedeniyle derslere girmeyen öğretmenlerin listesini istedi.

Çorum'da 500, Tunceli'de de 600 KESK üyesi memur hakkında "eyleme katıldıkları" gerekçesiyle soruşturma açıldı. Ankara Büyükşehir Belediyesi Zabıta Müdürlüğü'nde görevli 80 zabıta hakkında da aynı gerekçeyle soruşturma başlatıldı.

Yargılanan Memurlar

Kırklareli'nin Babaeski ilçesinde "toplular halinde viziteye çıkmama eylemi düzenledikleri" gerekçesiyle 111 memur hakkında açılan dava, 17 Ocak günü yapılan ilk duruşmada beraatla sonuçlandı.

Yargıtay, Emek Platformu tarafından 1 Aralık 2000 tarihinde düzenlenen bir günlük iş bırakma eylemine katılan 45 öğretmen hakkında İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nin beraat kararını Şubat ayında bozdu. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin kararında, memurların 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın iş bırakma, iş yavaşlatma ve grevi yasaklayan maddeleri uyarınca yargılanmaları gerektiği belirtildi.

Aynı eylem nedeniyle Sinop'un Ayancık ilçesinde görev yapan 91 öğretmen hakkında Ayancık Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava, 19 Mart günü yapılan duruşmada beraatle sonuçlandı.

Eyleme Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde katılan 76 öğretmen hakkında açılan dava, 3 Nisan günü sonuçlandı. Ergani Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Eğitim-Sen Ergani İlçe Temsilcisi Bozan Kaya'nın da bulunduğu öğretmenler hakkında beraat kararı verildi.

KESK tarafından 3 Ekim 2002 tarihinde Adana'da düzenlenen gösteri nedeniyle aralarında KESK Genel Başkanı Sami Evren ve Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer'in de bulunduğu 19 sendika yöneticisi hakkında açılan dava 27 Mart günü Adana

6. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Dava, 2003 yılı içerisinde beraatle sonuçlandı.

Tarsus'ta 27 Mart günü gerçekleştirilen bir günlük iş bırakma eylemi nedeniyle Eğitim-Sen Tarsus Şube Başkanı Cuma Erçe hakkında Nisan ayı ortalarında "izinsiz gösteri düzenlediği" iddiasıyla dava açıldı. Tarsus Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava, 2003 yılında sonuçlanmadı.

Nisan ayı içinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2000 yılında Ankara'da düzenlenen eylem nedeniyle 35 kişi hakkında verilen cezanın onanmasını istedi. Davayı görüşen Yargıtay 8. Ceza Dairesi ise 28 Nisan günü "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle hapis cezasına mahkum olan 35 kişiye verilen hapis cezasını "suçun unsurları oluşmadığı" gerekçesiyle bozdu.

7 Haziran 2000 tarihinde Kızılay'da "memurlara grev ve toplu sözleşme hakkı tanımayan yasa tasarısını protesto amacıyla" düzenlenen eylem nedeniyle açılan dava, 10 Aralık 2002 tarihinde sonuçlanmıştı. Ankara 24. Asliye Ceza Mahkemesi, Murat Algül, Ali Kitapçı, İraz Emel Kitapçı, Ergün Cengiz, Abdullah Aydın, Gülnaz Ulusoy, Gülseren Sarıpınar, Nazım Alkaya, Mahmut Konuk, Mümtaz Başar, Erkan Sümer, Esin Yelekçi, Timur Aytekin, Veysel Yıldız, Y. Kenan Kaya, Cem Bilici, Yusuf Uyan, M. Cengiz Faydalı, Sefa Koçoğlu, Bedri Tekin, Kazım Arslan, Abidin Kandeyer, Nedime Korkmaz, Nurettin Kılıçdoğan, ÖDP yöneticileri Haydar Kaya ve Yıldırım Kaya, Ahmet Turan Demir (HADEP eski Genel Başkanı), Sezai Kaya, Alaattin Dinçer, Turgut Koçak (TSİP Genel Başkanı), Hasan Hayır, Mehmet Karaaslan, Sevil Fügen Erol, Cevat Han Özdemir ve Hüseyin Gül'ü 1 yıl 3'er ay hapis cezasına mahkum etmişti.

Van Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Nisan ayı sonunda "öğrencileri eylem yapmaya teşvik ettikleri" iddiasıyla soruşturma başlattığı Eğitim-Sen üyesi Derya Tansu, Olcay Bağrıyanık ve Şehmuz Tekin'in "soruşturmanın selameti" gerekçesiyle sürgün edildiği bildirildi.

Eğitim-Sen Mersin Şubesi'ne üye öğretmenlerin "sürgün" edilmesini protesto amacıyla 3 Ekim günü düzenlenen gösteri nedeniyle açılan dava 5 Kasım günü sonuçlandı. Adana 6. Asliye Ceza Mahkemesi, Eğitim-Sen Mersin Şubesi yöneticisi ve üyesi 19 sanık hakkında beraat kararı verdi.

İşçi Eylemleri

Köy Hizmetleri Diyarbakır Bölge Müdürlüğü'nün kapatılması kararını protesto amacıyla Türk-İş'e bağlı Yol-İş sendikası üyeleri 29 Nisan günü Diyarbakır, İstanbul, Mersin, Antalya ve Adana'da eylem

düzenledi. Antalya'da AKP Antalya İl Örgütü binası önünde yapılan basın açıklamasını engelleyen polis Yol-İş Şube Başkanı Mehmet Ustualı ile İsmail Kepez ve Yusuf Kaya adlı işçileri gözaltına aldı. 18 Mayıs günü Samsun'a giden Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Samsun TEKEL fabrikasının özelleştirilmesi nedeniyle işsiz kalan işçiler tarafından protesto edildi. Polis Tek Gıda-İş Sendikası üyesi 3 işçiyi gözaltına aldı.

Antalya'da bulunan Aktaş nakliyat şirketinde çalışan işçilerin sendikadan ayrılmaları yönündeki baskılara karşı başlattıkları direnişe 7 Temmuz günü müdahale eden polis, 10 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar, 8 Temmuz günü serbest bırakıldı. 9 Temmuz günü de şirketin önünde eylemi sürdüren TÜMTİS İzmir Şube yöneticileri Haydar Dönme, Muzaffer Küleş ve 5 işçi gözaltına alındı.

Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde bulunan Atateks fabrikasında sendikaya üye olmak isteyen işçilerin 22 Eylül günü fabrika önünde düzenlemek istedikleri basın açıklaması jandarma tarafından engellendi. Olayda, DİSK'e bağlı Tekstil İşçileri Sendikası İstanbul 1 No'lu Şube Başkanı Muharrem Kılıç ile Canan Dinler ve Özcan Tunç adlı işçiler gözaltına alındı.

İstanbul Esenler'de bir fabrikada çalışan işçilerin "maaşlarına zam yapılmaması" nedeniyle 9 Eylül günü düzenlediği gösteriye müdahale eden polis 11 kişiyi gözaltına aldı. 10 Eylül günü sabah saatlerinde düzenlenen gösteride de 17 işçi gözaltına alındı. Bu arada Evrensel gazetesi dağıtımçıları Gökhan Kıl, Said Ertunç ve Yılmaz Togan'ın da gözaltına alındığı öğrenildi. İşçiler ve dağıtımçıları aynı gün serbest bırakıldı.

İzmit'te bulunan Pirelli fabrikasından 173 işçinin atılması nedeniyle bir süredir fabrika önünde eylem yapan işçilere 24 Eylül günü jandarma müdahale etti. DİSK'e bağlı Nakliyat-İş Sendikası'na üye işçilerin kurdukları çadırları yıkan jandarma 28 işçiyi gözaltına aldı.

İstanbul Şişecam-Paşabahçe fabrikasında, Kristal-İş Sendikası'na üye oldukları için işten atılan 300 işçinin fabrika bahçesinde sürdürdüğü eyleme 3 Ekim günü jandarma müdahale etti. İşçileri fabrikadan zorla uzaklaştıran jandarma, 21 kişiyi gözaltına aldı.

"Ücretlerinin azlığını ve izin haklarını kullanamamalarını" protesto ederek İstanbul Bahçelievler Posta Toplama ve Dağıtım Merkezi önünde oturma eylemi yapan işçilerden dördü 20 Ekim günü gözaltına alındı. 21 Ekim günü de oturma eylemini sürdüren işçilere müdahale eden polisler, 130 kişiyi gözaltına aldı.

PETKİM'in özelleştirilmesi çalışmalarını protesto

amacıyla 5 Aralık günü Aliğa'da iş bırakarak yürümek isteyen işçiler, polis tarafından engellendi. Olay sırasında Aliğa Emniyet Müdürü'nün işçilere silah çektiği ve işyeri temsilcisi Haydar Durgeç'in boğazını sıktığı öne sürüldü. Özcan Karakaya ve Erkan Çakır adlı işçiler daha sonra gözaltına alındı. Gözaltına alınanların durumunu öğrenmek için Emniyet Müdürlüğü'ne giden Petrol-İş Şube Başkanı İbrahim Doğangül, sendika yöneticileri Salih Rakıcı, Salih Mehmet Aydın, Göksel Kuzhan, Adalet Kul, Zafer Yurdakul ile Haydar Durgeç, Adem Tunç, İsmail Doğan ve Yaşar Çavdan da gözaltına alındı.

6 Aralık günü de Habib Kılıç, Tuncer Kırtaş, Seyfullah Turan, Bülent Yıldızbaş, Gürsel Kocabaş, Necati Güven ve Necmi Canol adlı işçiler evlerine düzenlenen baskınlarda gösteriye katıldıkları gerekçesiyle gözaltına alındılar.

Gözaltına alınan toplam 19 kişi, 8 Aralık günü serbest bırakıldı. Göstericiler hakkında "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla dava açıldı. Dava 25 Aralık günü Aliğa Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşma, 10 Şubat 2004 tarihine ertelendi.

Diğer Eylem ve Davalar

4 Ocak günü Gaziantep'in Güzelvadi mahallesinde elektrik kesintilerini protesto amacıyla gösteri düzenleyen bir gruba müdahale eden polis, Ali B., İbrahim L., Süleyman D., Rahim K. ve Abdullah A.'yı gözaltına aldı.

Samsun'un Çarşamba ilçesine bağlı Çınarlık beldesinde yapılması planlanan elektrik santralının sahil şeridinde çevre kirliliği yaratacağı gerekçesiyle 9 Mart günü gösteri düzenleyen çevrecilere müdahale eden polis, 50 kişiyi gözaltına aldı.

10 Aralık 2000 tarihinde İstanbul Okmeydanı'nda iki polisin öldürüldüğü saldırıdan sonra İzmir'de gösteri düzenleyen 90 polis hakkında açılan dava 10 Nisan günü sonuçlandı. İzmir 11. Asliye Ceza Mahkemesi, polisleri "izinsiz gösteri düzenledikleri" gerekçesiyle 20'er ay hapis cezasına mahkum etti. Cezalar daha sonra 5 yıl süreyle ertelendi.

Samsun'un Tekkeköy ilçesinde yoğun çevre kirliliğine neden olan mobil santrale karşı 13 Nisan günü düzenlenen mitingde olay çıktı. Milletvekillerinin de katıldığı mitingün bitmesine kısa bir süre kala polis barikatlarını aşarak santrale ilerleyen bir grup, basınçlı su sıkılarak ve göz yaşartıcı bomba atılarak engellenmeye çalışıldı. Santralin çevresindeki kuru otları ateşe veren göstericilerden 35'i gözaltına alındı. Olayda, çok sayıda polis ve gösterici de gaz bombalarından etkilendi.

DEHAP'ın başlattığı "Demokratikleşme yolunda açık mektup" kampanyası çerçevesinde 14 Nisan günü

aydın ve sanatçılara mektup göndermek için Mersin postanesi önünde toplanan gruba müdahale eden polisler, Döne Güzel ve Tefla Arıç adlı kadınları gözaltına aldı. Şırnak'ta ise DEHAP'lı kadınların postaneye gitmesi polisler tarafından engellendi.

12 Haziran günü İstanbul'da bir toplantıya katılan büyük petrol şirketlerinin temsilcilerinin İstanbul Boğazi'nde düzenlenen gezisi sırasında "Oil kills-Petrol Öldürür" yazılı pankart açarak gösteri düzenleyen Greenpeace üyeleri gözaltına alındı.

Diyarbakır'da "Barış Anneleri İnisiyatifi" üyesi kadınların 16 Haziran günü yaptığı basın açıklaması polis tarafından engellendi. Kadınları tartaklayarak dağıtan polis, Özgür Gündem gazetesi dağıtımıcısı Mikail Çağrıncı'yı ağır bir biçimde dövdü.

DEHAP İstanbul İl Örgütü Kadın Kolları yöneticisi Gülbahar Gündüz'e polis oldukları ileri sürülen kişiler tarafından tecavüz edilmesini ve işkence yapılmasını protesto amacıyla 21 Haziran günü İstanbul Fatih Saraçhane parkında düzenlenen basın açıklamasına polis müdahale etti. 300 kadar kadın, kurt köpekleri ve gaz bombaları kullanan polisler tarafından dövülerek dağıtıldı. Olaydan sonra DEHAP'tan yapılan açıklamada, 84 kişinin gözaltına alındığı, bazı yaralıların da hastanelerde gözaltına alındığı bildirildi. (Bkz. *Kişi Güvenliği*)

Saadet Partisi Adıyaman İl Örgütü'nün 13 Temmuz günü düzenlenmesi planlanan "Değişen Dünya ve Türkiye" konulu konferansı valilik tarafından engellendi. Saadet Partisi bunun üzerine 20 Ağustos günü Gaziantep İdare Mahkemesi'ne başvurdu. Diğer illerde konferanslar engellenmedi.

29 Haziran günü AKP Hatay İl Örgütü önünde Başbakan Erdoğan'ın konuşma yaptığı sırada gösteri yapmak isterken gözaltına alınan 25 kişiden 20'si, 3 Temmuz günü tutuklandı. Beş kişi ise serbest bırakıldı. Tutuklananlardan birinin ölüm orucunda rahatsızlandığı için Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından cezası affedilen Enis Aras olduğu öğrenildi. Aras'ın af kararı, 3 Nisan günü Resmi Gazete'de yayınlanmıştı.

Ezilenlerin Sosyalist Platformu'nun (ESP), İş Kanunu hakkında işçileri bilgilendirmek için başlattığı "Bayrak Yürüyüşü"nde İkitelli de çalışan işçilerin bayrağı 6 Temmuz günü Yenibosna'da çalışan işçilere devrettiği sırada polis eylemcilere müdahale ederek 100 kişiyi gözaltına aldı.

14 Temmuz günü İzmit Büyükşehir Belediyesi'nin tehlikeli atıkları yaktığı tesislerde eylem düzenleyen 21 Greenpeace üyesi gözaltına alındı.

10 Ağustos günü Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın nikah töreninin yapılacağı

İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı önünde gösteri düzenlemek isteyen 100 kadar EMEP'liye polis göz yaşartıcı bomba ve copla müdahale etti. Olayda 28 kişi gözaltına alındı. EMEP'liler 11 Ağustos günü Şişli Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı. 28 EMEP üyesi, 12 Ağustos günü, polisler hakkında suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusu dilekçesinde, göstericiler gözaltına alınırken polisler tarafından dövüldüklerini bildirdiler.

Aynı gün Erdoğan'ı Ümraniye'de bir özel hastanenin açılışında protesto etmek isteyen gruba müdahale eden polisler 46 kişiyi gözaltına aldı.

Irak'ta Türk askerlerinin gözaltına alınmasını protesto etmek isteyen MHP'li bir grup 6 Temmuz günü Taksim'deki Gezi Parkı'ndan ABD'nin İstanbul Başkonsolosluğu'na yürümek istedi. İzin alınmadığı gerekçesiyle gruba müdahale eden polis, yürümekte ısrar eden MHP'lileri biber gazı kullanarak dağıttı.

Kuzey Irak'ta 10 Türkmen'in ölümüyle sonuçlanan olayları protesto amacıyla 24 Ağustos günü Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (KYB) Ankara Temsilciliği önünde gösteri düzenleyen Ülkü Ocakları üyeleriyle polisler arasında çatışma çıktı. Ülkü Ocakları üyelerinin kendilerini KYB Temsilciliği'nden zor kullanarak uzaklaştırmak isteyen polislere taş atarak karşılık vermesi üzerine çıkan kavgada 23 polis ve 5 gösterici yaralandı, 46 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 9 kişi, yaşları 18'den küçük olduğu gerekçesiyle serbest bırakıldılar. Diğer 37 sanık hakkında "polise mukavemet" ve "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla dava açıldı. 25 Ağustos günü mahkemeye çıkarılan 37 kişiden Ahmet Güvenç tutuklandı.

16 Ağustos günü İstanbul Esenyurt'ta yaklaşık binbeşyüz işçinin çalıştığı Colin's fabrikasında eylemde olan işçileri, aralarında Eğitim-Sen 1 No'lu Şube Başkanı Musa Biçer ve EMEP İstanbul İl Başkanı Mehmet Kılıçaslan'ın da bulunduğu bir grubun ziyareti polis tarafından engellendi. Sendikacılar ile polis arasında süren kısa tartışmadan sonra, polisin ısrarı üzerine Kılıçaslan ve beraberindekiler fabrika önünden ayrılmak zorunda kaldı. Polisler gazetecileri de fabrikadan uzaklaştırdı. Eğitim-Sen'lilerin fabrikadan ayrılmasından sonra işçileri EMEP İl Örgütü yöneticileri ziyaret etti. Fabrika önünde barikat kuran polis yaklaşık 30 kişilik grubu işçilere yaklaştırmadı ve döverek gözaltına aldı.

Ülkü Ocakları, İşçi Partisi Gençlik Kolları ile bazı grupların katılımıyla 30 Ağustos günü Taksim'de yapılması planlanan yürüyüşe, polis yasal olmadığı gerekçesi ile izin vermedi.

İsrail'i protesto etmek amacıyla 24 Eylül günü

İstanbul Taksim meydanında düzenlenen gösteriye polis müdahale etti. Göstericileri copleyarak ve biber gazı sıkarak dağıtan polis yaklaşık 40 kişiyi gözaltına aldı.

DEHAP ve İHD'nin Ağustos ayında Hakkari'de düzenleyeceği "Hak İhlallerine ve Savaşa Son" yürüyüşüne Valilik tarafından izin verilmedi.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin DEHAP yöneticileri hakkında TCY'nin "sahtecilik" suçuna ilişkin 342. maddesi uyarınca verilen hapis cezasını onamasının ardından 1 Ekim günü DEHAP Diyarbakır İl Örgütü tarafından düzenlenen basın açıklamasına polis müdahale etti. Basın açıklaması nedeniyle İstasyon meydanında toplanan grubu gaz bombası atarak dağıtan polis bir kişiyi gözaltına aldı. Olayda, Yılmaz Kahraman, Umut Tekin ve Sudan Güven adlı kişiler de hafif yaralandı.

Diyarbakır'da düzenlenen "Ortadoğu 2003 Endüstri Fuarı ve Karpuz Festivali" çerçevesinde 2 Ekim günü Koma Azadi grubunun konserine polis müdahale etti. Kürtçe bir şarkı seslendirilmesi üzerine sahneye çıkarak grubu uyaran polisin tavrını protesto eden grup üyeleri sahneden indi.

Batman'da DEHAP Gençlik Kolları'nın hazırladığı "Yarın çok geç olmadan" başlıklı bildirimleri dağıtan Rıdvan Kartal, Hadi Taygat ve M. Can Atlı, 4 Ekim günü gözaltına alındı.

26 Ekim günü İstanbul Gaziosmanpaşa Gazi mahallesinde "faili meçhul cinayetlerde öldürülenleri" anmak için toplanan kalabalık bir grup zor kullanılarak dağıtıldı. Polisin müdahalesi üzerine çıkan taşlı sopalı çatışmada bazı işyerleri ve araçlar hasar gördü. Küçükçekmece Kanarya mahallesinde aynı amaçla düzenlenen gösteride de 16 kişi tartaklanarak gözaltına alındı.

Diyarbakır'da 28 Ekim günü Güneş Kültür ve Sanat Merkezi tarafından düzenlenen "Barış Şöleni"nde Koma Tırêja Rojê'nin söylediği Kürtçe "Beritan" şarkısı sırasında polis müdahale ederek yarıda kesti. Şölene Emniyet Müdürlüğü'nün Kürtçe parça seslendirmemesi şartıyla izin verdiği öğrenildi.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı nedeniyle düzenlenen törenlere çağrılmayan DEHAP il örgütleri çeşitli kentlerde "alternatif törenler" gerçekleştirdi. Şırnak DEHAP İl Örgütü'nün basın açıklaması nedeniyle toplanan grubu zor kullanarak dağıtan polis, aralarında DEHAP Parti Meclisi üyesi Mefahir Altındağ ve İl Başkanı Resul Sadak'ın da bulunduğu çok sayıda kişiyi dövdü.

Batman'da da slogan atarak valiliğe yürümek isteyen kalabalık bir grup polis tarafından durduruldu. Olayda, DEHAP Merkez İlçe Sekreteri Cevat Evren ile

Hamdullah Yıldız, Cemal Aydın, Mehmet Abi ve Emin Şahin adlı kişileri gözaltına aldı. DEHAP il ve ilçe örgütleri de bir saat kadar abluka altında tutuldu. Gözaltına alınanlar 30 Ekim günü serbest bırakıldı.

Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde kaymakamlık tarafından düzenlenen törene katılan bir grup DEHAP'lı kadın gözaltına alındı. İzmir'de kutlamaların yapıldığı alanda "İşgal Ortaklığına ve Tecride Son" yazılı pankart açan TAYAD üyeleri Sezgin Zengin ve Öznur Tamer gözaltına alındı.

29 Ekim günü Ağrı'nın Patnos ilçesinde DEHAP İlçe Örgütü tarafından düzenlenen basın açıklamasına gözaltına alınan İlçe Başkanı Seyit Taşdemir, ilçe örgütü yöneticileri Abdullah Yılmaz İçli, Mehmet Şirin Güler, DEHAP üyeleri Mehmet Aycil, Yakup Çakan, Ferhat Pehlivan, İkrâm Uygur, Berzan Demir ile adları öğrenilemeyen 7 kişi, 30 Ekim günü serbest bırakıldı.

Van'ın Erciş ilçesinde 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına alınmayan DEHAP İlçe Örgütü tarafından 30 Ekim günü basın açıklaması düzenlendi. Basın açıklamasına müdahale eden polis, DEHAP İlçe Başkanı Mahmut Çelebi ile Emin Özen, Behçet Erişen ve Şahabettin Demir adlı kişileri gözaltına aldı.

DEHAP Adana İl Örgütü Gençlik Kolları tarafından 2 Kasım günü düzenlenen mitinge katılan 7 kişinin polisler tarafından dövüldüğü bildirildi. Kasım Gergin (16) adlı genç, "Eve giderken polisler hiçbir neden göstermeden hakaret etmeye başladı. Hakaretlere karşı çıktığım için çevik kuvvet ve sivil polisler coplarla vurmaya başladı, yere düştüm. Yere düştükten sonra da polisler sırtıma, kafama ve yüzüme tekmelerle vurdular" dedi. Gergin, Adana Devlet Hastanesi'nden rapor aldığını söyledi. (**Bkz. Kişi Güvenliği**)

Ankara Abdi İpekçi parkında kurdukları çadırlarda eylem yapan Düzceli deprem mağdurlarına eylemlerinin 70. gününde polis müdahale etti. "Deprem mağdurlarına arsa tahsis edilmesi ve düşük faizli kredi verilmesi" istemiyle toplanan imzaları 11 Kasım günü Başbakanlık binasına götürmek isteyen deprem mağdurlarından 47 kişi gözaltına alındı. Çadırlar da polisler tarafından deprem mağdurlarına söktürüldü.

Bitlis'in Tatvan ilçesinde DEHAP'ın 16 Kasım günü düzenleyeceği "Demokrasi ve Barış" mitingine Kaymakamlık izin vermedi. Tatvan Kaymakamlığı'ndan DEHAP'a gönderilen yazıda, "11 Kasım günü ilçemizden Bursa'nın Gemlik ilçesine gidenlerin uğurlanması sırasında yasadışı sloganlar atılmıştır. Bunun için 16 Kasım günü yapılacak mitingin de yasadışı bir eyleme dönüşeceği ve kamu

düzenini bozacağı için 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 80. maddesi gereğince izin verilmemiştir” denildi.

Mazlum-Der Malatya Şube Başkanı Özkan Hoşhanlı, 27 Ekim günü tutuklandı. Hoşhanlı, 1999 yılında Malatya İnönü Üniversitesi'nde başörtülü öğrencilerin okullara alınmamasını protesto amacıyla düzenlenen bir gösteri nedeniyle 75 kişiyle birlikte gözaltına alınmıştı. Hoşhanlı hakkında Malatya DGM

tarafından idam talebiyle dava açılmış, ancak daha sonra “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet ettiği” gerekçesiyle 15 ay hapse mahkum edilmişti. Hoşhanlı, İnfaz Yasası uyarınca 179 gün cezaevinde kalacak. Aynı davada yargılanan İntisar Saatçioğlu de 28 Ekim günü cezaevine girdi. Saatçioğlu'nun kız kardeşleri Nurcihan Saatçioğlu ve Nurulhak Saatçioğlu da aynı nedenle cezaevinde bulunuyor.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

2003 yılı içinde Avrupa Birliği'ne uyum sağlamak amacıyla yapılan yasal düzenlemeler ile örgütlenme özgürlüğünün önündeki bazı engeller kaldırıldı. Uyum yasaları ile SPY'nin 104. maddesi değiştirilerek, Anayasa Mahkemesi'nin ihtar kararlarına uymayan partiye Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kapatma davası açması engellendi. Partilerin kapatılması güçleştirildi; ancak, bu dönemde HADEP kapatıldı, DEHAP'ın kapatılması istemiyle açılan davaya devam edildi. Değişikliklerle "TCY'nin 312. maddesi uyarınca mahkum olanlar milletvekili seçilemez" ifadesinin metinden çıkartılması ile Recep Tayyip Erdoğan'ın milletvekili seçilmesinin önündeki engeller kaldırılırken, cezasını çekmiş olanların adli sicil kayıtlarının resen silinmesi ve arşivde muhafaza edilememesi sağlandı. Uyum yasaları çerçevesinde cemaat vakıflarının taşınmaz mal edinebilmeleri ve bunları alıp satabilmelerine olanak tanındı.

DEP milletvekillerinin AIHM kararı doğrultusunda yeniden yargılanmasına da 2003 yılında başlandı. (Bkz. Kürt Sorunu)

Muhafif partiler ve üyeleri üzerindeki baskılarda ise bir azalma olmadı. Bu partilerin düzenlediği hemen hemen tüm eylemlere müdahale edilirken, birçok üyesi gözaltına alındı, örgütler basıldı. Yalnızca DEHAP Hakkari İl Başkanı Musa Çiftçi hakkında 30'a yakın dava açıldı.

Aynı dönemde dernekler yasasında yapılan değişikliklere karşın sivil toplum örgütleri önündeki engeller varlığını sürdürdü. Bu dönemde İHD Genel Merkezi ve Ankara Şubesi basıldı. TIHV yönetim kurulunun ise görevden alınması istemiyle dava açıldı. Birleşik İşçi Sendikası (BİS) "işkolu tanımının dışında faaliyet gösterdiği", Mersin TUHAD-DER ise "kuruluş amaçlarına uygun faaliyetlerde bulunmadığı" gerekçesiyle kapatıldı. Sivil toplum örgütlerinin etkinlikleri önüne engeller çıkarıldı, kimi örgütlerin büroları basıldı.

Yasal Düzenleme ve Gelişmeler

Kamuoyunda 7. uyum paketi olarak bilinen 4963 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" 7 Ağustos günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Paketle "Dernekler

Yasası"nın çeşitli maddelerinde değişiklikler yapıldı. Buna göre:

* On sekiz yaşını doldurmuş olan gerçek kişiler ile tüzel kişiler, önceden izin almaksızın dernek kurabilecek,

* Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel ve özel kolluk kuvvetleri mensupları ve özel kanunlarında dernek kuramayacakları belirtilen memur statüsündeki kamu hizmeti görevlileri dernek kuramayacaklar,

* Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karışturma, devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle mahkûm olanlar iki yıl süreyle dernek kuramayacaklar,

* Kurulması yasaklanmış dernekleri kuranlar ve yönetenler ile dernekler için yasaklanmış faaliyetlerde bulunmaları sebebiyle mahkemece kapatılmasına karar verilen derneklerin yöneticileri kapatma kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl süre dernek kuramayacaklar,

* Diğer kanunların derneklere üye olamayacaklarını belirttiği kişiler ile ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri dernek üyesi olamayacaklar.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Anayasa'nın 76. ve 78. maddelerini değiştiren, 67. maddenin de ilk ara seçimde uygulanmamasını öngören düzenlemeyi 31 Aralık 2002 tarihinde onayladı. Sezer'in onayladığı pakette, Anayasa'nın 76. maddesindeki "ideolojik ve anarşik suçlardan mahkum olanlar milletvekili seçilemez" ifadesi "terör suçlarından mahkum olanlar..." şeklinde değiştirildi. 78. maddedeki, "iptal edilen seçim, iptal kararının yürürlüğe girmesinden sonraki 60. günü izleyen ilk pazar günü yapılır" ifadesi "90. günü izleyen..." şeklinde değiştirildi.

Bu arada 22 Ocak günü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Recep Tayyip Erdoğan'ın "genel başkanlık görev ve yetkilerinin tedbiren önlenmesi" istemini görüşen Anayasa Mahkemesi, Erdoğan'ın kurucu üyelikten istifa ettiği 17 Ekim 2002 tarihinden itibaren genel başkanlığının da otomatik olarak düştüğünü açıkladı. Anayasa Mahkemesi

Başkanvekili Haşim Kılıç, “Erdoğan’ın ‘bundan sonra genel başkanlık yetkilerini kullanamayacağı’ anlamında bir karar çıktığını” söyledi. Erdoğan daha sonra yapılan yasal düzenlemelerin ardından yeniden Genel Başkan oldu.

YSK’nin 2002 yılı Aralık ayı içinde Siirt’teki seçim sonuçlarını iptal etmesinin ardından 9 Mart günü Siirt seçimleri yenilendi. DEHAP’ın boykot çağrısı nedeniyle katılımın düşük olduğu (yüzde 62.3) seçim sonuçlarına göre, AKP yaklaşık 65 bin geçerli oyun 55 binini alırken, Recep Tayyip Erdoğan milletvekili seçildi.

AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, 11 Mart günü TBMM’de ant içti. Bunun hemen ardından Başbakan Abdullah Gül, 58. hükümetin istifasını Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’e sundu. Sezer’in hükümet kurma görevini verdiği Erdoğan yeni Bakanlar Kurulu’nu 14 Mart günü açıkladı. Sezer, aynı gün Bakanlar Kurulu listesini onadı.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Avrupa Birliği’ne uyum amacıyla hazırlanan “4778 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”u da Ocak ayında onayladı. 11 Ocak günü Resmi Gazete’de yayınlanan yasa ile Siyasi Partiler Yasası’nın 104. maddesi değiştirilerek, Anayasa Mahkemesi’nin ihtar kararlarına uymayan partiye Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın kapatma davası açması engellendi. Böylece AKP ve TKP hakkında açılan kapatma davaları yasal dayanaktan yoksun bırakıldı. “TCY’nin 312. maddesi uyarınca mahkum olanlar milletvekili seçilemez” ifadesinin metinden çıkartılması ile Recep Tayyip Erdoğan’ın milletvekili seçilmesinin önündeki engeller kaldırılırken, cezasını çekmiş olanların adli sicil kayıtlarının resen silinmesi ve arşivde muhafaza edilememesi sağlandı. 4478 sayılı yasa ile getirilen diğer bazı düzenlemeler de şöyle:

* Cemaat vakıfları taşınmaz mal edinebilecek ve bunları alıp satabilecek.

* Siyasi partilerin kapatılabilmesi için Anayasa Mahkemesi üyelerinin 5’te 3 çoğunluğunun oyu aranacak.

TBMM Genel Kurulu’nda 23 Ocak günü kabul edildikten sonra Cumhurbaşkanı Sezer tarafından da 3 Şubat günü onaylanarak yürürlüğe giren “4793 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” ile de Dernekler Yasası’nda değişiklik yapıldı. Yeni düzenlemeyle “derneklerin yabancı dernek ve kuruluşlarla izin almadan ilişki kurması, yönetim kurulu kararı olmadan bildiri yayımlaması, bildiri yayımlamak için izin alınmaması ve derneklerin edindikleri malların bildirimini yapmaması” durumunda verilen hapis cezalarının

para cezasına çevrilmesi hükme bağlandı.

Erdoğan, 15 Mart günü de Başbakanlık görevini Abdullah Gül’den devraldı. Daha önce başbakanla birlikte 25 olan bakan sayısı, Erdoğan kabinesinde başbakanla birlikte 23’e indi. Abdullah Gül, yeni Bakanlar Kurulu’nda Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı oldu. Başbakan Yardımcısı Ertuğrul Yalçınbayır, Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış ve Çevre Bakanı İmdat Sütüoğlu ise kabine dışı kaldı. 59. hükümet 23 Mart günü TBMM’den güvenoyu aldı.

3 Kasım 2002 tarihinde yapılan milletvekili seçimlerde gözlemci olarak bulunan AGIT heyeti tarafından hazırlanan rapor, Ocak ayı başında açıklandı. Raporla, özetle şu görüşlere yer verildi:

“Yüzde 10 barajı, genelin aksine Avrupa’da yüksek bir orandır. Böyle yüksek bir oranın 18 partinin katıldığı bir seçimde ortaya çıkardığı sonuç, seçmen kitlesinin önemli bir bölümünün yeni parlamentoda temsil edilememesidir. Bu yolla yüzde 45’lik bir oy oranı “boşa harcanmıştır”. Böyle yüksek bir rakam temsil sisteminin esas amacını tahrif etmektedir. AKP oyların yüzde 35’inden daha azını almasına karşın TBMM’deki milletvekillerinin neredeyse 3’te 2’sini kontrol edecektir. Yüksek ülke barajı bölgesel ve azınlık partilerinin TBMM’ye girme olasılığını da ortadan kaldırmaktadır. Türk makamları yüzde 10 barajının arzu edilen amaçlara hizmet edip etmediğini araştırmalı ve barajı aşağıya çekmeyi düşünmelidirler. Yurtdışında yaşayan birçok Türk yurttaşı, bizzat Türkiye’ye gelmedikçe oy kullanamamaktadır.”

Anayasa Mahkemesi’nin 41. kuruluş yıldönümü nedeniyle 25 Nisan günü düzenlenen törende konuşan Mahkeme Başkanı Mustafa Bumin, bugüne kadar 24 partinin kapatıldığını hatırlatarak, şunları söyledi:

“Bu rakam, parlamenter demokrasi ile yönetilen ülkelerden hiçbirinde rastlanmayacak kadar yüksektir. Türkiye’deki siyasi partilerin, tüm değerleri oya çevirerek iktidar olabilmeye gayreti içinde fertler için yasaklanan söz ve eylemleri yapma eğiliminde olmaları, kapatma kararı verilmesinde önemli bir etken ise de 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nda pek çok davranışın kapatma nedeni olarak sayılmış olması da kapatma kararı verilmesine yol açmaktadır.”

Bumin, Anayasada son dönemlerde yapılan değişikliklerle siyasi partilerin kapatılmasının zorlaştığını, ancak SPY’nin anayasaya uyumlu hale getirilmediğini ve siyasi partilerin kapatılmasında tüm partiler için uygulanabilir nitelikte yaptırımlar getirilmesi gerektiğini anlattı.

1 - İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA BASKILAR

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TIHV)

Genel Merkez-Yönetim Kurulu

Vakıflar Genel Müdürlüğü TIHV Yönetim Kurulu üyelerinin “işten uzaklaştırılması ve görevden alınması” istemiyle dava açtı.

2860 sayılı Yardım Toplama Yasası'na ve vakıflar tüzüğüne uyulmadığı iddiasıyla hazırlanan iddianamede, TIHV'nin “internet aracılığıyla yardım toplama faaliyetlerine teşebbüs ettiği”, “TIHV Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanan ‘Türkiye’de Cezaevleri Sorunu Özel Raporu’nun İngilizce’ye çevrilerek uluslararası alanda yaygın olarak dağıtımının yapıldığı”, “BM Kayıplar Raportörü Asma Cihangir ile Ankara’da yapılan toplantıda, kayıplar ve yargısız infazlarla ilgili özel bir dosya hazırlanıp sunulduğu”, “Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Hannas Swoboda ile Ankara’da yapılan toplantıda F tipi cezaevleri ve 19 Aralık 2000 cezaevleri operasyonu ile ilgili dosyanın sunulduğu”, “Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ile Ankara’da yapılan görüşmede de Türkiye’de insan hakları durumuna ilişkin 9 aylık değerlendirme ve zorunlu güçle ilgili not sunulduğu” anlatılıyor.

TIHV Yönetim Kurulu üyeleri aynı gün, “2001 yılında ilişkin teftiş raporları doğrultusunda “izinsiz yardım toplama” iddiasıyla başlattığı soruşturma çerçevesinde savcılıkta ifade verdi.

Dava 12 Kasım günü Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde başladı. Duruşmada ifade veren TIHV Yönetim Kurulu üyesi Avukat Sedat Aslantaş, vakfın “internet aracılığıyla yardım toplamaya teşebbüs ettiği” iddiasının soyut kaldığına dikkat çekti. Aslantaş, Vakfın “izin almadan yurtdışındaki kuruluşlarla işbirliği yaptığı” iddiasına ilişkin olarak “TIHV’nin vakıf tüzüğü uyarınca talep eden kuruluşla görüştüğünü ve kendilerine sunulan raporların internet sitesinde herkesin kullanımına açık olduğunu” belirtti.

Aslantaş, “Türkiye’nin AB’ye adaylık sürecinde bu tür bir faaliyeti yasaya aykırı olarak değerlendirmemek gerekir. Asıl böyle bir zihniyet sorgulanmalıdır. Müfettişlerin hazırladığı rapor objektif değildir” dedi. Duruşma, “izinsiz yardım toplama” iddiasıyla ilgili delillerin sunulması, Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından başlatılan soruşturma dosyasının incelenmesi için 20 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıflar Ankara Bölge Müdürlüğü tarafından TIHV Yönetim Kurulu üyelerinin görevden alınması istemiyle 28 Temmuz günü yapılan suç duyurusu

İzmir Temsilciliği

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi’nde 26 Eylül 1999 tarihinde güvenlik görevlileri tarafından öldürülen mahkumlardan Nevzat Çiftçi’nin İzmir’in Aliğa ilçesine, Helvacı köyünde yapılan cenaze törenine katıldıkları gerekçesiyle aralarında TIHV İzmir Temsilciliği çalışanları Günseli Kaya (IHD İzmir Şube eski Başkanı) ve Dr. Alp Ayan’ın da bulunduğu 68 kişi hakkında “izinsiz gösteri düzenledikleri” iddiasıyla açılan davaya 2003 yılında devam edildi.

19 Aralık günü Aliğa Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, olay tarihinde 18 yaşından küçük olan dört sanık hakkında görevsizlik kararı verilmesini istedi.

Cumhuriyet Savcısı, Dr. Alp Ayan, Günseli Kaya, dönemin EMEP İl Başkanı Haydar Cenani, avukatlar Sevgi Binbir, Seray Topal, Zeynel Kaya ve Erdal Yağçıkan’ın aralarında bulunduğu 30 sanığın “jandarma görevlilerine saldırdıkları” iddiasıyla Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’nın 32/3. maddesi, TIHV çalışanı Avukat Berrin Esin Kaya ve 25 kişinin de aynı yasanın 32/1. maddesi uyarınca hapis cezasına mahkum edilmesini istedi. Duruşma 26 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

T.C.

BAŞBAKANLIK

Vakıflar Genel Müdürlüğü

Vakıflar Bölge Müdürlüğü

ANKARA

ANKARA NÖBETÇİ ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ’ne

DAVACI: Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne İzafehen Vakıflar Ankara Bölge Müdürlüğü

VEKİLİ: Av. Bora Akbaş

DAVALILAR: 1. Yavuz Önen, 2. Sabri Dokuzoğuz, 3. M. Selim Ölçer, 4. Şükran İrençin, 5. Mehmet Vural, 6. Okan Akhan, 7. Sedat Aslantaş, 8. Günseli Kaya, 9. Mustafa Cinkılıç, 10. Türkiye İnsan Hakları Vakfı

DAVA: Yönetici Azli - İşten Uzaklaştırma

D. KONUSU: Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın 2001 yılında yöneticilik görevini yapan davalıların yöneticilikten azillerine karar verilmesi isteğidir.

OLAYLAR

1. Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bir vakıf olup teftiş ve denetimi Türk Medeni Kanunu'nun 111. maddesi uyarınca Vakıflar genel Müdürlüğü'ne aittir.

2. Vakfın 2001 yılına ait işlemlerinin denetimi sonunda 31.12.2002 tarih ve 25 sayılı rapor düzenlenmiştir.

3. Düzenlenen bu raporun "Sonuç ve Kanaat" bölümünün D bendinin 1. maddesinde, aynı raporun "Hesap ve Muamele" bölümünde etraflıca izah edildiği üzere;

A - Vakfın internet aracılığıyla yardım toplama faaliyetlerine teşebbüs ettiği, sözkonusu durumun 23.06.1983 tarih ve 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 6, 7 ve 8. maddeleri ile 27.12.1999 tarih ve 23919 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yardım Toplama Esas ve Usulleri hakkındaki yönetmeliğin 5, 6 ve 7. maddeleri çerçevesinde izne tabi olduğu, fakat vakfın bu hususta herhangi bir izin almadığı görülmüş olup bu durumun Yardım Toplama Kanunu'nun ilgili maddelerinin ihlali anlamına geldiğinden,

Dönemin yönetim kurulu üyeleri olan davalılar hakkında,

a) Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması,

b) Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün 23. ve 24. maddelerine göre Asliye Hukuk Mahkemesi'nde işten uzaklaştırma davası açılması,

B - Vakfın Dokümantasyon Merkezi'nde hazırlanan "Türkiye'de Cezaevleri Sorunu Özel Raporu"nun da bu paralelde İngilizce'ye çevrilerek uluslararası alanda yaygın olarak dağıtımının yapıldığı, ayrıca Birleşmiş Milletler kayıplar Raportörü Asma Johangir ile Ankara'da yapılan toplantı ile adı geçen şahsa kayıplar ve yargısız infazlarla ilgili özel bir dosya hazırlayıp sunulduğu, aynı şekilde Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Hannas Swobada ile Ankara'da yapılan toplantı ile F tipi cezaevleri ve 19.12.2000 cezaevi operasyonu ile ilgili dosya, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ile Ankara'da yapılan görüşmeyle de Türkiye insan hakları durumuna ilişkin 9 aylık değerlendirme ve zorunlu göç ile ilgili bilgi notu v.b. sunulduğu tespit edilmiş olup,

Yukarıda bahsedilen hususların, Yargıtay 18. Hukuk Dairesi Başkanlığı'nın 27.11.2001 tarih ve 2001/11000 E. 2001/10895 K. sayılı kararı ile kesinleşen Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 27.01.2000 tarih ve 1998/256 E. ve 2000/4 K. sayılı ilamında yer alan "... değişik ülkelerdeki iki kuruluşun ülkelerinde olan bitenle ilgili bilgi ve belge toplayıp birbirlerine vermeleri açıkça somut bir işbirliği örneğidir" şeklindeki hükmü ile örtüştüğü, bu nedenle vakfın yöneticilerinin Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün Ek 2. maddesinde belirtilen "vakıfların yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf veya kurumlarla işbirliği yapmalarına Bakanlar Kurulunca izin verilebilir" hükmünü ihlal ettikleri anlaşılan dönemin yönetim kurulu üyeleri olan davalılar hakkında Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri ile Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün 23. ve 24. maddelerine göre işten uzaklaştırılmaları için Asliye Hukuk Mahkemesi'nde işten uzaklaştırılma ile görevden alma davası açılması,

Gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

4. Görüldüğü üzere, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na ve yardım Toplama Kanunu Tüzüğü'ne aykırı hareket eden, Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün ek 2. maddesine aykırı olarak Bakanlar Kurulu'ndan izin almadan yurt dışındaki kuruluşlarla işbirliği yapan, bu suretle yürürlükteki kanun ve nizamla uymak yükümlülüğünü yerine getirmeyen vakfın 2001 yılında yönetim kurulunda görev alan davalıların Türk Medeni Kanunu'nun 112. maddesi ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkındaki tüzüğün 23. ve 24. maddelerine göre işten uzaklaştırılmaları ve yöneticilikten azledilerek görevden alınmaları için iş bu davayı açmak zorunluluğu doğmuştur. Ayrıca davalılar hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda ve şikayette bulunulmuştur.

HUKUKİ NEDENLER: TMK, HUMK, Türk Medeni Kanunu'nun uygulanmasını gösterir tüzük ve ilgili mevzuat

DELİLLER: Vakıf senedi, teftiş raporu, bilirkişi incelemesi v.s. yasal mevzuat

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız nedenlerden dolayı davalıların Türkiye İnsan Hakları Vakfı yöneticiliğinden azillerine, yargılama giderleri ve vekalet ücretinin davalılar üzerine bırakılmasına karar verilmesini saygılarımla vekaleten arz ve talep ederim.

10 Şubat 2001 tarihinde F tipi cezaevlerine ilişkin olarak düzenlenen basın toplantısı nedeniyle TIHV İzmir Temsilciliği çalışanı Dr. Alp Ayan, İHD İzmir Şube Yönetim Kurulu üyesi Ecevit Piroğlu, Mert Zengin ve tutuklu yakını Gonca Çoban hakkında açılan davaya 10 Aralık günü devam edildi. (*Bkz. Düşünce ve İfade Özgürlüğü*)

Diyarbakır Temsilciliği

TIHV Diyarbakır Temsilcisi Avukat Sezgin Tanrıku hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı tarafından "temsilcilikte yasak yayın bulundurulduğu" iddiasıyla açılan dava, 3 Aralık günü beraatla sonuçlandı. Diyarbakır 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davaya 16 Temmuz 2002

tarihinde başlanmıştı. TIHV Diyarbakır Temsilciliği 7 Eylül 2001 tarihinde yasalara aykırı olarak aranmış ardından “izinsiz sağlık merkezi” kurulduğu iddiasıyla dava açılmıştı. Diyarbakır 2. Sulh Ceza Mahkemesi’nde görülen dava, 19 Nisan 2002 tarihinde beraatla sonuçlanmıştı.

İnsan Hakları Derneği (İHD)

İHD Baskını

İHD Genel Merkezi ve Ankara Şubesi’ne 6 Mayıs günü Ankara DGM Savcılığı’nın kararıyla baskın düzenlendi. Ankara DGM Savcısı Cengiz Köksal’ın İHD Genel Merkezi’ne gelmesinden sonra yapılan aramada, bilgisayarlara ve çok sayıda belgeye el konuldu. Aramanın tamamlanmasından sonra DGM Savcısı Köksal İHD Ankara Şubesi’ne gitti. Burada yapılan aramada da bilgisayarlara ve belgelere el konuldu. El konulan bilgisayar ve belgeler daha sonra iade edildi.

İHD Ankara Şube Başkanı Ender Büyükçulha, Ankara 2 No’lu DGM’nin 29 Nisan günü verdiği kararlar yapılan aramada el konulan belge ve diğer yayınların usulüne uygun olarak zapta geçirilmediğini bildirdi. Kendilerine aramanın nedenine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmediğini belirten Büyükçulha, sadece Ankara DGM Savcılığı’nın TMY ve TCY 169. maddesi uyarınca 2003/130 sayılı bir soruşturma yürüttüğünü öğrenebildiklerini, ancak soruşturmanın hangi olaya dayandığı hakkında bilgi edinemediklerini söyledi.

İHD Genel Merkezi

İHD Genel Merkezi’nde 25 Ocak 2001 tarihinde yapılan aramada “yasak yayım bulunduğu” iddiasıyla İHD Merkez Yürütme, Genel Yönetim, Onur ve Denetleme kurullarının asil ve yedek üyeleri hakkında açılan dava, 5 Mayıs günü sonuçlandı. Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi, savunma alınmadan sonuçlandırdığı davada, 46 sanığı, TCY’nin “resmi makamların emirlerine uymama” suçuna ilişkin 526/1. maddesi uyarınca 3 ay hapis ve 35 milyon 591 bin lira para cezasına mahkum etti. Hapis cezası daha sonra paraya çevrildi.

Binada yapılan arama sırasında müvekkillerinin büyük bir kısmının bulunmadığını, el konulan dosya, kitap ve belgelerin dökümünün yapılmadığını belirten Avukat Levent Kanat, savunma alınmadan ceza verilmesinin AIHS’in 6. maddesine aykırı olduğunu vurguladı. Kanat, mahkemenin İHD yöneticilerini cezalandırırken yönetici olup olmadıklarını araştırmadığına da dikkat çekerek, “Suçun işlendiği tarihte ölmüş olan Ayşenur Zarakolu ve Nebahat Altıok, dernek yöneticiliğinden ayrılmış olan ya da hiç dernek yöneticiliği yapmayan bir çok kişiye ceza verilmiştir” dedi. Ceza alanların adları şöyle:

Hüsnü Öndül, Osman Baydemir, İsmail Boyraz, Nejat Taştan, Lütfi Demirkapı, Kiraz Biçici, Keleş Öztürk, Şaban Dayanan, Fevzi Argun, Cafer Demir, Necla Şengül, İsmail Kartal, Abdurahman Saran, Reyhan Yalçındağ, Figen Ulusoy, İlhami Yaban, Cihan Aydın, İbrahim Gümüştaş, Metin Şahintürk, Celal Meral, Şengül Yıldırım, Bayram Çelik, Ali Göçmen, Abdullah Soner, Şeref Turgut, Meliha Özcan, Aydın Bolkan, Kenan Çetin, Hanefi Işık, Metin Kılavuz, Ensar İlyasoğlu, Hatice Can, Ayşe Batumlu, Engin Segin, Ali Murat Bilgiç, Eren Keskin, Kadir Arıkan, Dursun Dalga, Şirin Doğan, Cengiz Kaygısız, Bayram Akarsu, Ömer Sarıyerlioğlu, Ayla Akat, Yusuf Alataş, 27 Ocak 2002 tarihinde ölen Ayşenur Zarakolu ve 14 Şubat 2001 tarihinde ölen Nebahat Altıok.

Ankara 22. Asliye Ceza Mahkemesi, “duruşma yapılmadan dosya üzerinden karar verdiği gerekçesiyle” Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından İHD yönetici ve üyelerine verilen para cezasına karşı yapılan itirazı reddetti. Ankara 22. Asliye Ceza Mahkemesi’nin kararında, “dosya kapsamı ve mahkumiyete konu kararın gerekçesine göre itirazın yersiz olduğu, kararın yerinde olduğu görülmekle itirazın reddine” denildi. Kararda, “suç tarihinden önce ölen üyelere” nasıl ceza verildiği konusunda bir değerlendirme yapılmadı.

Ankara Şubesi

İHD Ankara Şubesi’nin kapatılması ve şube yöneticilerinin “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla cezalandırılması istemiyle açılan davaya, 2003 yılında Ankara 1 No’lu DGM’de devam edildi. Dava birçok kere Ali Rıza Bektaş hakkındaki Adli Tıp raporunun beklenmesi için ertelendi.

14 Ağustos günü Ankara DGM’de yapılan duruşmada Savcı’nın sanıklara “Pişmanlık Yasası”ndan yararlanmak isteyip istememelerinin sorulmasını istemine itiraz eden Avukat Yusuf Alataş, “yasanın ‘yasadışı örgüt üyeleri’ için çıkarıldığını” hatırlatarak, “insan hakları savunucularına böyle bir soru sorulmasına karşı çıktıklarını” söyledi.

Sanıklardan Ali Rıza Bektaş hakkında Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan raporun da DGM’ye ulaştığı öğrenildi. Raporunda, Ali Rıza Bektaş’ın “akıl hastalığı nedeniyle cezai ehliyeti olmadığı” belirtildi.

25 Eylül günü devam edilen davada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, TCY’nin 169. maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle beraat kararı verilmesini istedi. Şubenin kapatılması istemini geri çeken DGM Savcısı, el konulan bilgisayarların ise geri verilmemesi yönünde görüş bildirdi. Avukat Yusuf Alataş ise müvekkillerinin 169. maddedeki değişiklik nedeniyle değil, “zaten suçsuz oldukları için” beraat etmeleri gerektiğini söyledi.

21 Ekim günü Ankara DGM'de yapılan duruşmada mahkeme, sanıklar hakkında beraat kararı verdi. Ali Rıza Bektaş hakkındaki davanın "cezai ehliyeti olmadığı" gerekçesiyle düşürülmesine karar veren mahkeme, diğer tüm suçlamalarla ilgili olarak da beraat kararı verdi.

Davada, eski Şube Başkanı Lütfi Demirkapı, şube yöneticileri İlhami Yaban, İsmail Boyraz, Erol Direkçi, Mesut Çetiner, Zeki Irmak, Rıza Reşat Çetinbaş, Cezaevi Komisyonu üyeleri Ali Rıza Bektaş, Selim Necati Ort, Saniye Şimşek, Ekrem Erdin, Gökçe Otlu ve Emrah Serhan Soysal'ın TCY'nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması, TMY uyarınca Ankara Şubesi'nin kapatılması ve TCY'nin 36. maddesi uyarınca şubenin malvarlığına el konulması isteniyordu.

Diyarbakır Şubesi

İHD Diyarbakır Şubesi eski yöneticileri hakkında Newroz'un şube karar defterinde "w" ile yazılması nedeniyle Dernekler Yasası uyarınca şube yöneticilerinin hapis cezasına mahkum edilmesi ve şubenin kapatılması istemiyle açılan dava, 18 Şubat günü sonuçlandı. Diyarbakır 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada eski Şube Başkanı Osman Baydemir, eski şube yöneticileri Fikret Saraçoğlu, Selahattin Demirtaş, Abdulkadir Aydın, Reyhan Yalçındağ, Meral Danış Beştas ve Pirozhan Doğrul hakkında beraat kararı verildi.

İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş hakkında Şubat ayında, Ocak 2003 döneminde meydana gelen ihlallere ilişkin yapılan basın toplantısı nedeniyle "yasadışı örgüte yardım ve yataklık" iddiasıyla soruşturma başlatıldı. Selahattin Demirtaş 14 Mayıs günü soruşturma kapsamında DGM Savcılığı'na ifade verdi. Demirtaş, Öcalan'a uygulanan tecride değinirken, "Hava muhalefeti nedeniyle İmralı'ya gidilemiyor" diyen devlet görevlileri devlete hakaret ediyor" demişti. Basın toplantısının ardından Emniyet Güvenlik Şube Müdürlüğü görevlileri, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunmuş, Cumhuriyet Başsavcılığı, görevsizlik kararı vererek, dosyayı Diyarbakır DGM Başsavcılığı'na göndermişti.

Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, İHD Diyarbakır Şubesi yöneticilerine "şube yöneticileri hakkındaki gerekli bilgileri Emniyet Müdürlüğü'ne bildirmedikleri" gerekçesiyle toplam 1 milyar 540 milyon lira ön ödeme para cezası verdi.

2008 sayılı Dernekler Yasası'nın, "Derneklere üye olmaları kanunla yasaklandığı halde derneklere üye olanlar veya bunları üye yapanlar para cezası ile cezalandırılacağı" hükme bağlayan 75. maddesine aykırı davranıldığı gerekçesiyle açılan soruşturma

çerçevesinde verilen cezanın 10 gün içinde ödenmemesi durumunda şube yöneticileri hakkında dava açılması gündeme geliyor. İHD Diyarbakır Şube Başkanı Selahattin Demirtaş konuyla ilgili şunları söyledi :

"2002 yılı Eylül ayında yaptığımız kongreden bir ay sonra Emniyet Müdürlüğü bizden yöneticilerimizin sabıka belgelerini istedi. Biz de bütün yöneticilerin sabıka belgelerini gönderdik. Yöneticilerimizden üçünün geçmişteki yargılanmalarına ilişkin adli sicil kayıtları da bunların arasındaydı. Bu kayıtlara ilişkin mahkeme kararlarını da beraber gönderdik. Ancak bu siciller dernek üyeliğine engel değildi. Fakat, Emniyet Müdürlüğü, ayrıca diğer altı yöneticinin de geçmiş dönemlerde gözaltına alındığını ya da yargılandığını belirterek, bizden buna ilişkin mahkeme ya da savcılık kararlarını istedi. Biz de adli sicil kayıtlarında yazılmayan herhangi bir mahkeme kararını vermek zorunda olmadığımızı ifade ettik. Emniyet ise 'yardım yataklık' veya 'örgüt üyeliği' iddiasıyla gözaltına alınmış ve serbest bırakılmış ya da beraat etmiş yöneticilerin kararlarını vermek zorunda olduğumuza dair tebligat yaptı. Biz de uygulama yasal olmadığı için vermedik. Bunun üzerine yeni yönetimimiz hakkında suç duyurusunda bulundular."

Haklarındaki kayıtlar istenen altı yöneticinin uzun süredir İHD Diyarbakır Şubesi'nin yönetiminde görev aldığına dikkat çeken Selahattin Demirtaş, savcılığın işleminin, hakkında takipsizlik kararı verilen ya da beraat edenlerin daha sonra cezalandırılması anlamına geldiğini söyledi.

İHD Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu üyeleri Selahattin Demirtaş, Muharrem Erbey, Ayla Akat, Abdulkadir Aydın, Nesip Gültekin, Metin Aslan ve Pirozhan Doğrul hakkında, "Nisan ayı İnsan Hakları Raporu'nun bir örneğini açıklamadan önce Cumhuriyet Savcılığı'na vermedikleri" gerekçesiyle dava açıldı. "2008 sayılı Dernekler Yasası'nın 82. maddesine aykırı davranıldığı" iddiasıyla açılan dava 10 Eylül günü Diyarbakır 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Şube Başkanı Selahattin Demirtaş, sözkonusu tarihe kadar 100'den fazla rapor hazırladıklarını, hiçbirini hakkında bu nedenle dava açılmadığını bildirdi.

İzmir Şubesi

2002 yılında 12 Eylül askeri darbesinin yıldönümünde düzenlenen basın açıklaması ile "izinsiz bildiri dağıttıkları ve ilgili makamları bilgilendirmedikleri" gerekçesiyle İHD İzmir Şubesi Başkanı Mustafa Rollas ve Volkan Köse hakkında açılan dava 25 Şubat günü başladı. İzmir 15. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada ifadesi alınan Şube Başkanı Mustafa Rollas, basın açıklaması

için izin alınması gerekmediğini vurguladı. Dava, beraatla sonuçlandı.

19 Aralık operasyonu ile ilgili olarak 2002 yılında basın açıklaması nedeniyle İHD İzmir Şube Başkanı Mustafa Rollas ile Mihriban Karakaya, Aysel Çiçek, Şehmuz Seyhan, Ahmet Yılmaz ve Yurdanur Bulut hakkında İzmir 15. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava da 7 Mart günü yapılan ilk duruşmada beraatla sonuçlandı.

Bingöl Şubesi

İHD Bingöl Şubesi "yasak yayın bulundurulduğu" iddiasıyla 9 Ağustos günü polisler tarafından basıldı.

İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, İHD Genel Merkezi'nde düzenlediği basın toplantısında İHD Bingöl Şube Başkanı Rıdvan Kızgın'ın kendisini İl Alay Jandarma Alay Komutanı olarak tanıtan bir kişi tarafından telefonla aranıp komutanlığa çağrıldığını, gitmeyince de tehdit edildiğini bildirdi. Öndül şunları söyledi:

"Şube başkanımız 8 Temmuz akşam saat 22.30 sıralarında cep telefonundan aranmış ve telefonda kişi Bingöl İl Alay Jandarma Komutanı olduğunu söyleyerek, kendisini komutanlığa çağırmıştır. Şube başkanımıza, hak ihlalleriyle ilgili yaptığı açıklamaların doğru olmadığını, bu nedenle kendisiyle konuştuktan sonra kendilerinin istediği şekilde açıklama yapmasını ve ihlallerin doğru olmadığını açıklaması söylenmiştir. Şube başkanımız da yanıt olarak 'İHD'nin aldığı başvurular doğrultusunda açıklama yaptığını bu nedenle kendileriyle görüşecek herhangi bir konunun olmadığını' söyleyerek gitmeyi reddetmiştir. Telefonda kişi tehditkar bir şekilde konuşmasını sürdürmüştür."

Kızgın'ın ertesi sabah da kendisini İl Jandarma Alay Komutanlığı'nda başçavuş olarak tanıtan bir kişi tarafından arandığını belirten Hüsnü Öndül, "İHD Şube Başkanı Rıdvan Kızgın'ın gece yarısına doğru İl Jandarma Alay Komutanlığı'na çağırılması, yasalarla ve hukukla ilgisi olmayan, ancak Susurluk benzeri eylem ve işlemleri çağrıştıran bir uygulamadır" dedi. Hüsnü Öndül, olayla ilgili olarak Başbakan, İnsan

Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı, Dışişleri Bakanı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyon Başkanlığı'na başvurduklarını kaydetti.

Siirt Şubesi

15 Ağustos günü İnsan Hakları Derneği Siirt Şubesi polislerce "PKK-KADEK lehine çalışmalar yapıldığı" gerekçesi ile basıldı. Dernek şubesinde yapılan aramada CD, kaset ve disketlere el konuldu.

Adana Şubesi

Adana DGM Cumhuriyet Başsavcılığı, İHD Adana Şubesi'nin 7 yöneticisi hakkında Temmuz ayında soruşturma başlattı. İHD Adana Şubesi üye ve yöneticileri, 7 Temmuz 1991 tarihinde öldürülen HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın cenaze törenine giderken geçirdikleri trafik kazası sonucu yaşamını yitiren İHD'li Elif Tuncer, Hasan Üzüm, Yusuf Üzüm, Celal Ölçmez ve İmam Turan'ın ölüm yıldönümünü nedeniyle Buruk Mezarlığı'nda anma töreni düzenlemişti. Yaklaşık 100 kişinin katıldığı törende, jandarmaların üst araması ve Genel Bilgi Taraması (GBT) yapmak istemesi üzerine yaşanan gerginlik sonucu olay çıkmıştı.

Olay üzerine Adana DGM Cumhuriyet Başsavcılığı, İHD Adana Şube Başkanı Hüseyin Göral, Şube Sekreteri Eylem Güden, Sayman Ali Karuç, Yönetim Kurulu üyeleri Sabri Kahraman, Kadir Dal, Gülseren Koca ve Nurkan Coşkun hakkında soruşturma başlattı. Saldırıda kendisi dahil birçok kişinin yaralandığını söyleyen Ali Karuç, 3 günlük iş göremez raporu aldığını belirterek, jandarma hakkında suç duyurusunda bulunduğunu söyledi.

İstanbul Protokolü Eğitim Çalışması

İzmir'de adli rapor veren hekimlere yönelik olarak İl Sağlık Müdürlüğü ve İzmir Tabip Odası tarafından "İstanbul Protokolü ve Adli Rapor Düzenlenmesi" başlığı altında 10-12 Haziran günlerinde gerçekleştirilen eğitim çalışması güvenlik güçleri tarafından denetlenmek istendi. Denetlemenin ardından eğitime katılanlar ve eğitimciler hakkında İzmir Valiliği tarafından soruşturma başlatıldı. (Bkz. *Kişi Güvenliği*)

2 - SİYASİ PARTİLER

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Mart ayı içinde Devrimci Sosyalist İşçi Partisi, Türkiye Özgürlüğüyle Mutludur Partisi, Türkiye Adalet Partisi, Adalet Partisi, Büyük Adalet Partisi, Anayol Partisi ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi hakkında "peşpeşe iki milletvekili genel seçimine katılmadıkları" gerekçesiyle kapatma davası açtı. Yargıtay

Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu tarafından hazırlanan iddianamelerde, partilere seçimlere katılmadıkları için SPY'nin 105. maddesi uyarınca kendilerini kapatmaları yönünde ihtar verildiği, buna uymadıkları için de dava açıldığı belirtildi.

Anayasa Mahkemesi, Nisan ayı başında SPY'nin 105. maddesini iptal etti. Anayasa Mahkemesi Başkanı

Mustafa Bumin yaptığı açıklamada, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın açtığı davalara ilişkin ön incelemesini tamamladıklarını bildirdi. SPY'nin 105. maddesini, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine yapılan son değişiklikler ışığında re'sen incelediklerini belirten Bumin, SPY'nin 105. maddesinin iptaline karar verdiklerini söyledi.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, yazar Ergun Poyraz'ın, "iki ayrı Alman vakfından yardım aldıkları" ihbarı üzerine CHP ve LDP hakkında açtığı soruşturmayı Aralık ayında tamamladı. İddiaları yeterli görmeyen Başsavcılık, her iki parti hakkında kapatma davası açılmasına gerek olmadığına karar verdi. CHP'nin Friedrich Ebert Vakfı, LDP'nin de Friedrich Neumann Vakfı'ndan maddi yardım aldığı yönündeki iddiaları inceleyen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, bu iddialarla ilgili olarak temelli kapatma davası açılmasına yer olmadığına karar verdi.

Demokratik Halk Partisi (DEHAP)

Kapatma Davası

HADEP hakkında kapatma kararının verildiği 13 Mart günü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, DEHAP hakkında "Demokratik cumhuriyet, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı eylemlerin odağı haline geldiği" iddiasıyla temelli kapatma davası açtığını bildirdi. Kanadoğlu, yaptığı açıklamada ayrıca SPY'nin bir siyasi partinin seçime katılabilmesi için en az 41 ilde, oy verme gününden 6 ay önce teşkilatlanmasını ve büyük kongresini yapmasını öngördüğünü belirterek, "22. dönem Milletvekili Genel Seçimi'nin 3 Kasım 2002 tarihinde yapılması yolunda erken seçim kararı alınması üzerine YSK'nin 1 Ağustos 2002 günlü yazısına cevaben aynı günlü yazımızla DEHAP'ın Başsavcılığımıza verdiği 63 ilde teşkilatlandığına ilişkin bilgi, aynen iletilmiştir" dedi. YSK'nin bu bilgiye dayanarak DEHAP'ın seçimlere katılabileceğine karar verdiğini, ancak DEHAP'ın seçimlere katılma yeterliliğinin bulunmadığına ilişkin haberlerin basında yer alması üzerine soruşturma başlatıldığını belirten Kanadoğlu, DEHAP'ın yasaya uygun olarak sadece 3 ilde örgütlendiğinin anlaşıldığını belirtti.

DEHAP hakkında "resmi belgede birden fazla sahtecilik ve bu suça katılma" iddiasıyla Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulduğunu kaydeden Kanadoğlu ise davayla ilgili olarak, Anayasa'nın 68. maddesinin 4. fıkrasında yazılı "Demokratik cumhuriyet, eşitlik ve hukuk devleti" ilkelerine aykırı eylemlerin, partinin genel başkanı ile MKY üyeleri tarafından işlendiğini iddia etti ve "Partinin söz konusu eylemlerin odağı durumuna gelmiş sayılacağı kuşkusuzdur. Bu nedenlerle Anayasa'nın 68/4, 69/6, SPY'nin 101/1-b, 103/2 maddeleri uyarınca temelli kapatılması

istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır" dedi.

Sabih Kanadoğlu, 3 Kasım seçimlerinden önce YSK'ya gönderdiği yazıda DEHAP'ın seçime katılabileceğini belirtmişti. Daha sonra "DEHAP'ın seçime katılmak için yeterli örgütlenmeye sahip olmadığı" yönündeki haberlerin ardından Kanadoğlu, konuyu araştırarak iddiaların doğru olduğunu öne sürdü. Bunun üzerine YSK'ya ikinci bir yazı gönderen Kanadoğlu, "DEHAP'ın seçime girmesinin engellenmesini" istedi. 15 Ekim 2002 tarihinde Kanadoğlu'nun talebini reddeden YSK, "seçim iş ve işlemlerinin başlamış olmasını" gerekçe gösterdi. Bunun üzerine Kanadoğlu, DEHAP'lı yöneticiler hakkında Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Sabih Kanadoğlu, 30 Nisan günü DEHAP'ın, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı eylemlerin odağı haline geldiği" gerekçesiyle, temelli kapatılması istemiyle ikinci kez Anayasa Mahkemesi'nde dava açtı.

Kanadoğlu yaptığı açıklamada, partinin PKK/KADEK ile bağlantı içerisinde olduğunu öne sürdü. Kanadoğlu şunları söyledi:

"DEHAP hakkında ayrıca devam eden soruşturma sonucunda adı geçen partinin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı faaliyetlerde bulunduğu, yasadışı PKK/KADEK terör örgütü ile bağlantı içinde olduğu, bu şekilde Anayasa'nın 68/4. maddesinde ifade edilen 'devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne' aykırı eylemlerin odağı haline geldiği tespit edildiğinden 29 Nisan 2003 tarihli ek iddianame ile DEHAP'ın temelli kapatılması talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne Anayasa'nın 69/6. maddesi, SPY'nin 101/1-b ve 103. maddeleri uyarınca ayrıca dava açılmıştır."

Anayasa Mahkemesi, bu iki kapatma davası arasında hukuki bağlantı bulunduğundan davaları birleştirdi.

Dava, 7 Mayıs günü Anayasa Mahkemesi'nde ele alındı. Anayasa Mahkemesi Başkanvekili Haşim Kılıç, DEHAP'a ön savunmasını hazırlaması için 45 gün süre verildiğini bildirdi. Anayasa Mahkemesi, 5 Haziran günü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nı, 19 Haziran günü de parti yetkililerini dinledi.

Sabih Kanadoğlu'nun emekliye ayrılmasının ardından göreve gelen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Nuri Ok, davada esas hakkındaki görüşünü Temmuz ayında Anayasa Mahkemesi'ne gönderdi. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "DEHAP'ın yasada öngörülen 41 ilde örgütlenme koşulunu yerine getirmediği halde Başsavcılığa bu yönde belge verdiği" gerekçesiyle yaptığı suç duyurusu üzerine de Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Ocak ayında DEHAP

Genel Başkanı Mehmet Abbasoğlu ve 26 Merkez Yürütme Kurulu üyesi hakkında “sahtecilik” iddiasıyla dava açtı. İddianamede, DEHAP yöneticilerinin “3 Kasım 2002 seçimlerinden önce Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na 63 ilde örgütlendiğine ilişkin bilgi verdiği, oysa partinin 22 ilde örgütünün bulunduğu ve SPY’nin 36/1. maddesine göre bu illerden yalnızca altısında yasanın öngördüğü örgütlülük koşulunun yerine getirildiği” belirtildi. İddianamede DEHAP yöneticilerinin TCY’nin “memur olmayan kimsenin resmi belgede sahtecilik yapması” suçuna ilişkin 342/1 maddesi uyarınca cezalandırılması istendi.

Dava 15 Nisan günü Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başladı. Duruşmada, Avukat Güven Özata, iddianamenin “somut dayanaktan yoksun olduğunu” belirterek, iddianamenin geri çekilmesini istedi. Mahkeme bu istemi reddetti. Abbasoğlu da savunmasında, davanın partilerine yönelik “siyasi yaklaşım”dan kaynaklandığını ifade ederek, “Yargıtay’ın 5 yılda yapmadığı incelemeyi seçimler sırasında gündeme getirmesi siyasi bir yaklaşımdır” dedi. DEHAP Genel Sekreteri Nurettin Sönmez de, davaya neden olan ilk araştırmanın Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapıldığını hatırlattı. Sönmez, Emniyet Genel Müdürlüğü’nün siyasi partileri araştırma hakkının bulunmadığını kaydederek, suç duyurusunda bulunacaklarını söyledi.

12 Haziran günü esas hakkındaki görüşünü açıklayan Cumhuriyet Savcısı, Mehmet Abbasoğlu ve üç sanığın “sahtecilik” suçundan cezalandırılmasını, diğer sanıklar hakkında beraat kararı verilmesini istedi.

Dava, 26 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme, Abbasoğlu, eski DEHAP Genel Sekreteri Nurettin Sönmez, DEHAP eski Genel Başkanı Veysi Aydın ve DEHAP eski Genel Sekreteri Ayhan Demir’i TCY’nin “sahtecilik” suçuna ilişkin 342. maddesi uyarınca 1 yıl 11 ay 11’er gün hapis cezasına mahkum etti. Diğer sanıklar ise beraat etti.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi kararı 29 Eylül günü onandı. Abbasoğlu, Sönmez, Aydın ve Demir kararın onanmasının ardından cezaevine girdi.

Yargıtay’ın kararıyla 3 Kasım 2002 seçimlerinde DEHAP’ın aldığı oyların geçersiz sayılması gündeme geldi.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Tufan Algan, DEHAP’ın sahte belge düzenleyerek seçime girdiği iddiaları üzerine yaşanan karışıklıktan Yargıtay Cumhuriyet eski Başsavcısı Sabih Kanadoğlu’nu sorumlu tuttu. Algan 15 Eylül günü düzenlediği basın toplantısında Kanadoğlu’nun “görevini ihmal ettiği” imasında bulundu.

Kararın onaylanmasının ardından, Avukat Güven

Özata, kararın düzeltilmesi talebiyle 7 Ekim günü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na başvurdu.

Yargıtay binası önünde gazetecilerin sorularını yanıtlayan Avukat Özata, onama kararına “usul” ve “yasaya aykırılık” gerekçesiyle itirazda bulduklarını bildirdi.

Parti örgütlenmesine yönelik bildirimlerin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na sunulduğunu anlatan Avukat Özata, dilekçesinde “Sunulan belgelerde herhangi bir tahrifat bulunmadığı gibi hiçbir neden olmaksızın sunulan bir belge de söz konusu değildir” dedi.

Özata, dilekçesinde bazı taşra teşkilatlarında yapılan atamalarda il ve ilçe yöneticilerinin ihmalinin bulunabileceğine, SPY uyarınca da bu yöneticilerin yargılanabileceğine işaret etti.

Yerel mahkemenin soruşturmanın genişletilmesi ve bilirkişi incelemesinin yaptırılması taleplerini uygun olmayan gerekçelerle reddettiğini vurgulayan Özata, mahkemenin bu tutumunun, “savunmanın kısıtlanması ve ciddiye alınmaması” anlamına geldiğini belirtti.

Bu arada DEHAP, emekli Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu hakkında, “görevi ihmal ettiği ve kötüye kullandığı” gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. DEHAP Genel Başkan Yardımcısı Osman Özçelik, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın siyasi parti sicillerini tutmakla görevli olduğunu belirterek, “DEHAP 1997 yılında kuruldu. Başsavcılık, o günden seçimlerin yapıldığı 3 Kasım’a kadar DEHAP’ın siciline ilişkin herhangi bir inceleme yapmadı. İnceleme yapsaydı, eksikliği partiyi bildirir, biz de tamamlardık. DEHAP’a yapılanların tuzak olduğunu düşünüyoruz” dedi.

Yargılanan DEHAP’lılar

DEHAP Hazro (Diyarbakır) İlçe Başkanı Hamit Ergin hakkında “seçim yasalarına aykırı davrandığı” iddiasıyla açılan dava 12 Mart günü Hazro Asliye Ceza Mahkemesi’nde sonuçlandı. Ergin, “3 Kasım seçimlerinden sonra Ergin’in evinin penceresine astığı DEHAP amblemini kaldırmadığı ve kendisini uyarın polisler direndiği” gerekçesiyle 6 ay hapis cezasına mahkum edildi.

DEHAP Hakkari İl Başkanı Musa Çiftçi, il örgütü yöneticileri Hüseyin Tan, Deniz Akınlar ve Aysel Selçuk hakkında “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla açılan dava 2 Nisan günü Van DGM’de başladı. “2002 yılında Yüksekova İlçe Örgütü’nde yapılan aramada bulunan toplatılmış dergi ve gazeteler” nedeniyle açılan davada sanıkların “yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla TCY’nin 169. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor.

DEHAP Hakkari İl Başkanı Musa Çiftçi ile 6 parti yöneticisi hakkında 3 Kasım seçimleri döneminde Hakkari'de yapılan miting nedeniyle "SPY'ye aykırı davrandıkları" iddiasıyla açılan dava yıl içinde beraatle sonuçlandı.

Erzurum DGM Savcılığı, DEHAP Erzincan İl Örgütü'nde 23 Ocak günü yapılan aramada "yasak yayın bulunduğu" gerekçesiyle DEHAP Erzincan İl Başkanı Hüseyin Şahin, DEHAP Merkez İlçe Başkanı Binali Akpolat, il örgütü yöneticileri Erkan Daloğlu, Turan Lüt ve Mehmet Çelik hakkında "yasadışı örgüte yardım" etikleri iddiasıyla soruşturma açtı. Soruşturma takipsizlikle sonuçlandı.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde 3 Kasım 2002 seçimlerinde DEHAP adına müşahitlik yapan Hurşit Elçeoğlu, Behçet Elçeoğlu, A. Kerim Elçeoğlu, Muzbah Elçeoğlu ve Süleyman Yılmaz hakkında, "Seçim Yasası'na muhalefet ettikleri" iddiasıyla açılan dava 26 Nisan günü sonuçlandı. Nusaybin Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, sanıklar hakkında önce 6'şar ay hapis cezasına mahkum edildi. Ceza daha sonra bir buçuk milyar lira para cezasına çevrildi.

3 Kasım 2002 seçimleri nedeniyle 31 Ekim 2002 tarihinde Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde düzenlenen mitingde partililere "Oylar DEHAP'a" yazılı tişört giydirdikleri gerekçesiyle ilçe örgütü yöneticileri hakkında açılan dava, 9 Mayıs günü sonuçlandı. Silvan Asliye Ceza Mahkemesi, DEHAP eski İlçe Başkanı M. Sait Dönmüş, Şerif Yatar, Alişan Binen, Abdulvahit Uyanık ve Feleknaz Kaydu'yu SPY'nin "parti yöneticisi ve üyelerinin üniforma ve benzeri giysiler giymeyecekleri" hükmünü içeren 94. maddesine aykırı davrandıkları gerekçesiyle aynı yasanın 117. maddesi uyarınca 6'şar ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza daha sonra 1 milyar 90'ar milyon lira para cezasına çevrildi.

Şırnak'ın Silopi ilçesinde HADEP İlçe Başkanı Serdar Tanış ve İlçe Sekreteri Ebubekir Deniz'in kaybolmasının yıldönümünde (25 Ocak 2001) Mardin'in Nusaybin ilçesinde düzenlenen basın açıklaması nedeniyle DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri hakkında dava açıldı. Nusaybin Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan iddianamede, DEHAP yöneticisi ve üyeleri Ahmet Dinç, Tayyip Güneş, Latife Ağırman, Hüseyin Yıldırım, Emine Kayran ve Kadriye Gündüz'ün "izinsiz gösteri düzenledikleri" iddiasıyla cezalandırılmaları istendi. Dava, 11 Eylül günü Nusaybin Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı. Polis tarafından dövülen DEHAP'lıların suç duyurusunun ise kaymakamlığın "soruşturma izni vermemesi" nedeniyle sonuçsuz kaldığı öğrenildi.

DEHAP Şırnak İl Başkanı Resul Sadak, Başkan

Yardımcısı Mehmet Yumak ve Kadın Kolları eski Başkanı Songül Akar hakkında AKP İl Örgütü önünde 15 Ocak günü yapılan basın açıklaması nedeniyle açılan dava 1 Ekim günü Şırnak Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Duruşma, 21 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

Van DGM Savcılığı, DEHAP Van İl Örgütü Kadın Kolları Başkanı Semira Varlı hakkında, DEHAP İl Örgütü Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla Haziran ayında dava açtı.

Mart ayında Tarsus'ta gözaltına alındıktan sonra tutuklanan DEHAP üyeleri Mehmet Tunç, Fesih Yaman, Salim Selçuk, Mehmet Sait Kayaalp, Mazlum Aydın ve Cemal Turhan hakkında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla açılan davaya 11 Haziran günü devam edildi. Adana DGM'de yapılan duruşmada, DEHAP üyeleri tahliye edildi.

Newroz kutlamaları sırasında DEHAP İstanbul Eyüp İlçe Örgütü binasına asılan "Newroz piroz be" yazılı pankart nedeniyle İlçe Başkanı Sait Urtekin ve dokuz kişi hakkında açılan davaya 27 Ekim günü devam edildi. Eyüp 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, sanıkların "halkı düşmanlığa kıskırttıkları" iddiasıyla TCY'nin 312. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyor. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

Van Cumhuriyet Savcılığı, 23 Eylül günü Van'da düzenlenen basın açıklaması nedeniyle DEHAP Parti Meclisi üyesi Nezahat Ergüneş, DEHAP Van İl Başkanı Hasan Özgüneş, Özgür Parti İl Başkanı İbrahim Ete, Göç-Der Van Şube Başkanı Ümit Keser, Şube Sekreteri Gıyasettin Gültepe, Van Kültür Merkezi yöneticisi Tuncer Sağınç, Kürt Dili Öğrenim Kursu Müdürü Hasan Güven, TUHAY-DER Şube Başkanı Mesut Atabay'ın aralarında bulunduğu 30 kişi hakkında dava açtı. Dava, 17 Kasım günü Van 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başladı. Avukat Murat Timur duruşmada, 23 Eylül günü sanıklardan Nezahat Ergüneş'in Kars'ta, Sabriye Kanat'ın Batman'da, Adem Başdınç'ın ise Ankara'da bulunduğunu bildirdi. Duruşma, 15 Ocak 2004 tarihine ertelendi.

DEHAP'a Baskılar

İstanbul'un Kıraç beldesinde DEHAP Belde Örgütü binasına 8 Ocak günü jandarmalar tarafından düzenlenen baskında gözaltına alınan Belde Başkanı Mahmut Çakan, aynı gece serbest bırakıldı.

Van'ın Özalp ilçesinde DEHAP Van Gençlik Kolları Başkanı Ercan Tay ve adı öğrenilemeyen bir kişi 12 Ocak günü gözaltına alındı. Gözaltındakilerin durumunu sormak üzere Emniyet Müdürlüğü'ne giden İlçe Başkanı Mehmet Salih Atay, İlçe Örgütü

yöneticisi Yaşar Avun ve Abdülmenaf Zengin de gözaltına alındıktan sonra üzerlerinde yasak yayın bulunduğu iddiasıyla tutuklandılar. Tutuklananlar, avukatlarının itirazı üzerine 17 Ocak günü Van Asliye Ceza Mahkemesi tarafından tahliye edildi.

DEHAP ve HADEP'in Van, Gevaş ve Muradiye binaları 4 Şubat günü polis tarafından arandı. DEHAP Gevaş İlçe Örgütü binasında yapılan aramada gözaltına alınan Fethi Canlı, Murat Aslan, Zeki Aslan ve İlhami Güler adlı yöneticiler ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı. Diyarbakır'ın Bismil ilçesindeki HADEP binasına düzenlenen baskında da adı öğrenilemeyen iki kişi gözaltına alındı.

Van'a yeni atanan Vali Hikmet Tan'ı 3 Mart günü ziyaret eden DEHAP yöneticilerinden İbrahim Ete, ziyaret çıkışında gözaltına alındıktan sonra 4 Mart günü tutuklandı. Ete hakkındaki tutuklama kararının daha önce İçişleri ve Adalet bakanlıklarına gönderilen "savaşa ve tecrite hayır" başlıklı faks nedeniyle verildiği öğrenildi.

DEHAP İstanbul İl Başkanı Hüseyin Altun 6 Mart günü yaptığı yazılı açıklamada Mart ayının ilk haftasında İrfan Çalış, Abdülrezzak Dağlı, Zeki Elverdi, Abdullah Sarı, M. Emin Özdemir, Halit Ayaz, Perihan Kayıran, Gülhan Kartal, Mahmut Alper, Ebidik Çelik, Mehmet Salih Şahin, Gülşehri Eniş, Gülseren Deniz, Mehmet Temuçin, Cengiz Çiçek, Gurbet Tekin, Fettah Tekin, Bilgin Akkoyun, Yavuz Okçu, Muhsin Turan, C. Tarık Tanırğa, Şerif Kılınçer, Yusuf Gül, Erdoğan Çakar, Hüseyin Boğanlı, Hüseyin Eray, Ferit Şahin, Ali Seyit Dilgeşoğlu, M. Şirin Bitkay, Mirza Korkmaz, Nezahat Barışık, Hasan Karayurt, Nebahat Türk, Gülbahar Batur, Veli Öz, Yeter Yürürk, Kevser Kalaycı, M. Salih Kaçar, Kemal Bakış ile soyadları öğrenilemeyen İbrahim ve Talip adlı parti yönetici ve üyelerinin gözaltına alındığını bildirdi.

Aydın'ın Söke ilçesine bağlı Sazlıköy beldesinde DEHAP yöneticileri Memduh Beşenk ve Hayrettin Baydar ile DEHAP üyeleri Şemsettin Soyalp ve Rıza Soyalp'ın evlerine 4 Mart günü jandarma tarafından baskın düzenlendi. Baskında gözaltına alınan Hayrettin Baydar ertesi gün serbest bırakıldı.

DEHAP Kahramanmaraş İl Başkanı Metin Gönülşen, 13 Mart günü, Konya'nın Kulu ilçesine bağlı Tavşançalı beldesinde Sabri Taylan ve İsa Bütün adlı DEHAP üyeleri 14 Mart günü gözaltına alındı.

DEHAP Tarsus İlçe Başkanı Alaattin Bilgiç, DEHAP Tarsus 2. Olağan Kongresi'nde yaptığı konuşma nedeniyle 28 Mart günü tutuklandı. Kongre nedeniyle DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri hakkında soruşturma açıldığı öğrenildi.

4 Nisan günü DEHAP Mersin Merkez İlçe Örgütü binasının açılışı nedeniyle düzenlenen kokteyilde

DEHAP Merkez İlçe Başkanı Cafer Şimşek, İlçe Örgütü yöneticileri Yılmaz Demir, Barış Başak, Anka Kültür Merkezi çalışanları Müslüm Şahin ve Osman Bozkurt gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar, 5 Nisan günü serbest bırakıldı.

DEHAP Kadın Kolları üyeleri Hatice Yılmazçelik, Selma Güzel, Filiz Kaya ve Necmiye Ceylan, 14 Nisan günü İzmir'de gözaltına alındı. Aynı gece düzenlenen ev baskınlarında da Hamdiye Bal, Hatice Arık ve Cemal Arık adlı DEHAP'lılar gözaltına alındı. Selma Güzel, Necmiye Ceylan ve Hamdiye Bal kısa bir süre sonra serbest bırakıldı.

Ağrı Patnos DEHAP İlçe Gençlik Komisyonu Başkanı Menaf Çelik yaptığı açıklamada, bazı komisyon üyelerinin polis tarafından tehdit edildiklerini bildirdi. Çelik, komisyon üyesi 5 kişinin, Patnos Lisesi civarında bulunan Atatürk Bulvarı'nda 15 Nisan günü gezerken yanlarına yaklaşan sivil bir araçta bulunan ve İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde görevli Hüseyin adlı polis tarafından hakarete uğradıklarını ve tehdit edildiklerini belirtti. Çelik, polis hakkında suç duyurusunda bulduklarını kaydetti.

DEHAP Konya İl Yönetim Kurulu üyesi Lokman Yılmaz, İl Gençlik Kolu Başkanı Mustafa Doğrul ile parti üyesi Birsan Kandemir, 21 Nisan gecesi evlerine düzenlenen operasyonla gözaltına alındı.

DEHAP Şehitkamil (Gaziantep) İlçe Örgütü yöneticisi Sıdıka Deniz, polis tarafından tehdit edildiğini bildirdi. Deniz, şunları söyledi:

"1 Mayıs günü cezaevindeki çocuğumu ziyaret ettikten sonra çıkışta jandarmalar tarafından gözaltına alındım. Bir saat kadar sorguya çekildim. Çıkışta iki sivil polis beni arabaya bindirerek Terörle Mücadele Şubesi'ne götürdüler. Yaklaşık üç saat da orada sorguladılar. 'Neden DEHAP'a gidiyorsun? İstifa et, git evinde otur' diye tehdit ettiler. Partide çalışanlarla ilgili sorular sordular. Ben de DEHAP'ın yasal bir parti olduğunu, kendimin de orada yönetici olduğumu söyledim. Daha sonra beni akşam bıraktılar."

Mayıs ayında Van'ın Gevaş ilçesinde Ercan Ergenç adlı kişi, Jandarma Karakol Komutanlığı'nın açtığı sebze alımı ihalesine "DEHAP üyesi olduğu" gerekçesiyle alınmadığını bildirdi. Ergenç, "Karakol Komutanı bana 'Sen DEHAP üyesisin ben bu ihaleyi sana vermem. Zaten kameralarda sizi takip ediyoruz, siz ailece mitinglere gidiyorsunuz. İhaleyi verirsem silah olarak bana dönmeyeceği ne malum' dedi ve ihaleden ayrılmamı istedi" dedi.

DEHAP ve Özgür Parti İl örgütleri, İHD ve Siirt Tutuklu Aileleri Derneği'ne (STAY-DER) 14 Ağustos günü baskın düzenlendi. Baskında polis İHD

binasında CD, kamera kaseti ve teyp kasetlerine, DEHAP binasında ise çeşitli dergi ve kitaplara el konuldu.

DEHAP Mersin Gençlik Kolları yöneticisi Muhsin Camcı, 21 Temmuz gecesi üç kişi tarafından dövüldü. Camcı, kendisine saldıran üç kişiden birisinin “DEHAP’ın etkinliklerini sürekli izleyen polislerden olduğunu” söyledi. Muhsin Camcı, 22 Temmuz günü polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Van’ın Gevaş ilçesinde DEHAP İlçe Örgütü binasına 7 Temmuz gecesi molotof kokteyli atıldı. Kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından atılan molotof kokteylinin ateş almaması nedeniyle binada yangın çıkmadı.

Mardin’in Nusaybin ilçesinde 1 Temmuz gecesi düzenlenen ev baskınlarında DEHAP İlçe Örgütü yöneticisi Şeyhmus Atay, Sinem Akyüz, Cuma Özsoy, Cengiz Doğan, Veysi Biçen, Aslan Aslan ve Ahmet Çağın gözaltına alındı. Cuma Özsoy, Cengiz Doğan ve Veysi Biçen, 4 Temmuz günü tutuklandı. Şeyhmus Atay, Sinem Akyüz, Aslan Aslan ve Ahmet Çağın ise serbest bırakıldı.

6 Temmuz günü bir grup DEHAP üyesinin İstanbul İstiklal caddesinde düzenlediği gösteriye polis müdahale etti. Mis sokakta toplanan DEHAP’lılar basın açıklaması yapmalarına izin verilmemesi üzerine DEHAP İstanbul İl Örgütü binasına doğru yürüyüşe geçti. Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü önünde grubun yolunu kesen polislerin DEHAP’lıları göz yaşartıcı bomba atarak dağıtmaya çalışması üzerine taşlı sopalı çatışma çıktı. Ara sokaklarda da süren çatışmadan sonra Tarlabası ve Dolapdere’de bazı evlere düzenlenen baskınlarda yedi kişi gözaltına alındı.

Tunceli’nin Hozat ilçesinde DEHAP İlçe Başkanı İnan Özel, 15 Temmuz günü gözaltına alındı. Hozat Jandarma Merkez Komutanlığı’na götürüldüğü öğrenilen Özel’in babası Haydar Özel, oğlunun daha önce de tehdit edildiğini belirterek, “Adımı bilmediğimiz bir Astsubay daha önce oğluma ‘Ben seni eninde sonunda alacağım’ demişti. Bugün bilmediğimiz bir gerekçeyle gözaltına alındı” dedi.

DEHAP Siirt Merkez ilçe yöneticisi M. Sıddık Çelik ve Gençlik Kolları Yöneticisi Abdusselam Güneş 24 Temmuz günü tutuklandı. Çelik ve Güneş’in “Toplumsal Barış İçin Genel Af” kampanyası çerçevesinde zorla imza topladıkları gerekçesiyle tutuklandıkları öğrenildi.

5 Ağustos günü DEHAP Nusaybin ilçe binasından evine giderken gözaltına alınan DEHAP Mardin İl Gençlik Kolları Başkanı Süleyman Tekin, 6 Ağustos günü tutuklandı.

Ağrı’nın Doğubeyazıt ilçesinde gözaltına alınan DEHAP Kadın Kolları yöneticisi Ülkü Yıldırım, 27 Ağustos günü “halkı düşmanlığa kışkırttığı” iddiasıyla TCY’nin 312. maddesi uyarınca tutuklandı. Yıldırım’ın “Abdullah Öcalan’ın sağlık durumuna ilişkin basın açıklaması yaptığı” gerekçesiyle tutuklandığı öğrenildi.

Ardahan Cumhuriyet Savcılığı, DEHAP Ardahan eski İl Başkanı Özcan Şit hakkında 29 Mart günü yapılan Göle İlçe Kongresi’nde İstiklal Marşı okutmadığı gerekçesiyle Ağustos ayında soruşturma başlattı. Şit’in savcılığa kongre ile ilgili olarak ifade verdiği bildirildi. Avukat Murat Timur, SPY’de İstiklal Marşı okutma zorunluluğunun olmadığını, soruşturmanın ancak ihbar niteliğinde yapılabileceğini; ayrıca bu soruşturmanın takipsizlikle sonuçlandığını belirtti.

DEHAP Yalova İl Gençlik Kolları tarafından “Türkiyeli Gençlere Mektup Kampanyası” çerçevesinde 1 Eylül gününde dağıtmaya başlanan mektuplardan 1.047’sine polisin el koyduğu bildirildi. İl Gençlik Kolları Başkan Yardımcısı Hazal Tekel ile gençlik kolları yöneticileri Veysel Durgun ve Erkan Acar da aynı gün gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar 2 saat sonra serbest bırakılırken mektuplar geri verilmedi.

KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın “Özgür İnsanın Savunması” adlı kitabının afişlerini Yalova’da asan DEHAP üyeleri Deniz Kanar, Erkan Acar, Gürhan Akdağ ve Fedai Terler, Eylül ayında gözaltına alarak tehdit edildiklerini bildirdiler. DEHAP üyeleri polislerin “Telefon numaranızı verin, birbirimize yardımcı olalım. Afişleri DEHAP’tan aldığınızı ve onların bilgisi dahilinde astığınızı söyleyin ve bir daha DEHAP’a gitmeyeceğinize de söz verin. DEHAP’ta karşımıza çıkarsanız gerisini siz bilirsiniz” dediğini bildirdiler.

DEHAP Aydın İl Başkanı Kasım Çalışkan, 2 Eylül günü sabıkası olduğu gerekçesi ile Marmaris’te gözaltına alındı. Çalışkan bir saat sonra serbest bırakıldı.

DEHAP Siirt İl Başkanı Abdurrahman Taşçı ve İl Sekreteri Abdullah Gök, parti binasına asılan “Kürt halkı özgürleşmeden, Türk halkı özgürleşmez” yazılı pankart nedeniyle 11 Eylül günü gözaltına alındı.

“KADEK lideri Abdullah Öcalan’ın uzun süre yakınları ve avukatlarıyla görüşürülmemesini protesto etmek amacıyla” 14 Eylül günü Gaziantep’te düzenlenen gösteri nedeniyle 17 Eylül günü DEHAP İl Örgütü binasına düzenlenen baskında İl Başkanı Vakkas Dalkılıç ve Şehitkamil İlçe Başkanı Mustafa Tunç gözaltına alındı. Aynı gün düzenlenen ev ve işyeri baskınlarında da İl Başkan Yardımcısı Ali Şimşek, İl Örgütü yöneticisi Habibe Tışkaya,

Şahinbey İlçe Başkanı Mustafa Dalkılıç, İlçe Örgütü yöneticisi Rabia Özer, Gençlik Kolları yöneticileri Murat Yakut, Hüseyin Güzel, Şehitkamil Gençlik Kolları Başkanı Mikail Bağla, Hurşit Kara, Esmer Kara, Sevim Yılmaz ve Özgür Parti İl Örgütü yöneticisi Gülay Toma, Eda Tunç (17) ve adı öğrenilemeyen 5 kişi gözaltına alındı. Baskınlarda gözaltına alınan Vakkas Dalkılıç, Mustafa Tunç, Ali Şimşek, Habibe Tişkaya, Mustafa Dalkılıç ve Hüseyin Güzel, 19 Eylül günü tutuklandı. Tutuklananlar, 9 Ekim günü serbest bırakıldı.

DEHAP Mersin İl Örgütü tarafından Abdullah Öcalan'ın sağlık sorunları nedeniyle yapılan basın açıklamasından sonra gözaltına alınan DEHAP İl Başkan Yardımcısı Halis Değer ve Merkez İlçe Başkanı Cafer Şimşek, 17 Eylül günü serbest bırakıldı.

"Abdullah Öcalan'ın sağlık sorunlarına dikkat çekmek" amacıyla Tunceli'de düzenlenen açlık grevinin ardından DEHAP Merkez İlçe Başkanı Hıdır Aytaç, açlık grevine katılan İlçe Örgütü yöneticisi Sevim Ayyıldız, Özgür Parti İl Örgütü yöneticileri Zarife Taçyıldız ve Feride Kıt, 19 Eylül günü gözaltına alındı. Bu kişiler 20 Eylül günü serbest bırakıldı.

DEHAP İstanbul Gençlik Kolları üyelerinin 21 Eylül günü İstanbul Bakırköy Özgürlük meydanında düzenlediği basın açıklamasına müdahale eden polis 28 kişiyi gözaltına aldı.

DEHAP Şırnak İl Örgütü Kadın Kollarının 11 Ekim günü Ankara'da toplanacak Kadın Kurultayı nedeniyle hazırladığı "Barış Kazanacak" yazılı tişörtlerin basıldığı matbaaya 26 Eylül günü düzenlenen baskında İdris Yardımcı, Mesut Yardımcı, Rıdvan Yardımcı, Cengiz Yardımcı, Yılmaz Tekin ve adı öğrenilmeyen 5 kişi gözaltına alındı. 27 Eylül günü de DEHAP üyesi Kamil Acar, DEHAP Şırnak Merkez İlçe Başkanı M. Nezir Ayan, Kadın Kolları Başkanı Emine İnan gözaltına alındı.

Batman'da DEHAP tarafından hazırlanan bildirimleri dağıtan Rıdvan Kartal, Hadi Taygat ve M. Can Athğ adlı kişiler, 4 Ekim günü gözaltına alındı.

Adana'nın Seyhan ilçesinde ve Küçükdikili beldesinde 13 Ekim gecesi düzenlenen ev baskınlarında DEHAP Seyhan Gençlik Kolları yöneticisi Tarık Mercan, Özgür Toplum Partisi Küçükdikili Belde Başkanı Metin Cihangir, Maruf Araz ve Fahrettin Arslan adlı kişiler gözaltına alındı.

Tunceli'nin Ovacık ilçesinde 15 Ekim günü gözaltına alınan DEHAP İlçe Başkanı Kemal Dinlergüler Efendi Gültakur ve Zeynel Diloğlu adlı DEHAP'lılar "yasadışı örgüte yardım yataklık" iddiasıyla tutuklandı. CHP Tunceli İl Encümeni üyesi Ali İhsan Şahin, DEHAP üyesi Engin Biltay, Süleyman

Gültakur, Haydar Eren ile soyadını öğrenilemeyen Munzur adlı kişiler ise serbest bırakıldı. Kemal Dinlergüler, Efendi Gültakur ve Zeynel Diloğlu avukatlarının itirazının kabul edilmesi üzerine 20 Kasım günü serbest bırakıldı.

24 Ekim günü gözaltına alınan DEHAP Hakkari İl Başkanı Sabahattin Suvağcı, Özgür Parti İl Başkanı Metin Tekçe, DEHAP Merkez İlçe Başkanı Alaattin Ege, Bülent Demir ve Aydın Değirmenci, 27 Ekim günü "yasadışı örgüte yardım ettikleri" iddiasıyla tutuklandı. Tutuklananların cezaevine götürülmesi sırasında adliye önünde toplanan 500 kişi, polis tarafından dağıtıldı. Olayda, aralarında DEHAP Kadın Kolları Başkanı Hatice Demir ve Kadın Kolları yöneticisi Dilber Bor'un da bulunduğu 15 kadar kişi yaralandı.

DEHAP'ın Şırnak'ın Kasrik beldesinde açılan belde teşkilat binası, jandarma tarafından "eksik belge" gerekçesiyle Ekim ayında kapatıldı. 9 Mayıs günü belde yetkililerinin atanmasını tamamlayan DEHAP, atamayı bir yazıyla İl Valiliği, İl Seçim Kurulu ve Yargıtay'a bildirdi. Ancak belde başkanlığına atanan Selahattin Uras'a mahalle muhtarı ve aynı zamanda belde korucubası Ali Şanlı ikametgah belgesi vermediği için belde örgütü "eksik belge" gerekçesiyle kapatıldı. Ali Şanlı ve Selahattin Uras'ın akraba oldukları öğrenildi.

DEHAP'ın 3 Kasım günü Siirt'in Kurtalan ilçesinde düzenlediği miting sırasında olay çıktı. DEHAP konvoyunun Kurtalan'a girişi sırasında sarı-kırmızı-yeşil renklerde mendil sallayan DEHAP Siirt İl Örgütü yöneticisi Abdurrahman Sevinç'in kimliğine polis tarafından el konuldu. Polis, daha sonra kendilerini protesto eden DEHAP'lıları engellemek için havaya ateş açtı.

Mitingin bitmesinden sonra da DEHAP Batman İl Başkanı Haydar Tekin, İl Örgütü yöneticisi Nedim İvdil, Nesibe Çelik, Hüseyin Ceyhan Hüseyin Fıragah ve Hasan Kansu gözaltına alındı. Gözaltına alınanların serbest bırakılmasını isteyen yaklaşık 300 kişinin oturma eylemi yapması üzerine Haydar Tekin serbest bırakıldı. Hüseyin Ceyhan, "polise direndiği" gerekçesiyle 4 Kasım günü tutuklandı, Nedim İvdil, Nesibe Çelik, Hüseyin Fıragah ve Hasan Kansu ise serbest bırakıldı.

3 Kasım günü Şırnak'ın Cizre ilçesinde düzenlenen ev baskınlarında DEHAP İlçe Örgütü yöneticileri Bahattin Yağarcık, Hüseyin Avsar, Süleyman Tosun, Sadık Fidan ve adı öğrenilemeyen bir kişi gözaltına alındı.

DEHAP Gençlik Kolları Genel Başkan Yardımcısı Nadir Yıldırım, 2 Kasım günü Samsun'da düzenlenen mitingde yaşanan olaylar nedeniyle 3 Kasım günü Adana'da basın toplantısı düzenledi. Basın

toplantısında konuşan K.Y. (16) adlı genç, mitingden sonra sivil polis tarafından dövüldüğünü anlattı.

DEHAP Tarsus İlçe Başkanı Alaattin Bilgiç, Emniyet Müdürü Fatih Necdet Öztürk tarafından tehdit edildiklerini açıkladı. Öztürk'ün 3 Kasım günü kendisini, Başkan Yardımcısı Selim Gün'ü ve İlçe Örgütü yöneticisi Abdurahman Ölmez'i makamına davet ettiğini anlatan Bilgiç, "Öztürk'ün makamına girer girmez, 'Dandikten yaptığımız iftar yemeği neyin nesidir' diye çıkıştı. Ardından da '5 Kasım günü basın açıklaması yapmayacaksınız. Kafanızı koparıyoruz. Yaptığınızda kafanız, polisin çelik kalkanına çarpar, parçalarsınız. 90'lı yılları biliyorsunuz. KADEK'in talimatlarını alıp militanlık yapıyorsunuz' diye tehdit etti" dedi.

Şırnak'ın Silopi ilçesinde DEHAP İlçe Başkanı Hacı Özen, İlçe Örgütü yöneticisi Aziz Çoban ve Özgür Parti İlçe Örgütü yöneticisi Abdulmutalip Sekman'ın da aralarında bulunduğu 25 kişi, 4 Kasım günü gözaltına alındı. DEHAP'lıların bir cenaze nedeniyle başsağlığına giderken "toplu yürüyüş yaptıkları" gerekçesiyle gözaltına alındığı öğrenildi.

4 Kasım günü çatışmalarda ölen PKK/KADEK militanlarının mezarlarını Mersin mezarlığında ziyaret eden DEHAP'lılara polis müdahale etti. DEHAP İl Başkanı Ali Tanrıverdi'nin konuşmasında "gerilla" sözcüğünü kullanması üzerine polisler grubu zor kullanarak dağıtmak istedi. DEHAP'lıların polise taş atarak karşılık vermesi üzerine büyüyen olayda çok sayıda kişi yaralandı, gözaltına alındı. Mezarlık dışında da süren taşlı sopalı çatışmada bazı polis araçları tahrip edildi.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde DEHAP Kadın Kolları'nın düzenlediği "Çocuk barış resimleri" konulu etkinliğe katılan 8-12 yaşlarındaki 10 çocuk ile Türkan Gündüz ve Handan Babayiğit adlı kadınlar gözaltına alındı. Daha sonra Emniyet Müdürlüğü'ne giden avukatların gözaltına alınanlarla görüşme isteminin reddedildiği öğrenildi.

DEHAP Bostaniçi (Van) Belde Başkanı Emin Şahin ve Belde Örgütü yöneticisi Nasır Sonkur, 16 Kasım gecesi evlerine düzenlenen baskında gözaltına alındı.

Muş'un Bulanık ilçesinde Belediye Meclisi üyesi Gülay Bingöl'ün evine 16 Kasım gecesi düzenlenen baskında, oğlu İnan Bingöl gözaltına alındı. Bingöl, 17 Kasım günü Cumhuriyet Savcılığı'na çıkarılmadan serbest bırakıldı.

Tunceli'nin Hozat ilçesinde "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla gözaltına alınan DEHAP eski İlçe Başkanı İnan Özel, Bülent Duru, 13 Kasım günü tutuklandı, Abbas Şaroğlu ise serbest bırakıldı. Özel ve Duru daha sonra serbest bırakıldı. DEHAP Hozat İlçe Başkanı Vural Yıldırım da 13 Kasım günü gözaltına

alındı. Aralık ayı başında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla gözaltına alınan Hozat DEHAP İlçe Başkanı İnan Özel ve Bülent Duru, 3 Aralık günü tutuklandı. Abbas Şaroğlu, Düzgün Türkmen ve Vural Yıldırım ise serbest bırakıldı.

Hakkında açılan bir soruşturma nedeniyle 18 Kasım günü Van Cumhuriyet Savcılığı'na giden DEHAP Van İl Başkanı Hasan Özgüneş, adliyede gözaltına alındı.

DEHAP Malazgirt (Muş) İlçe Başkanı Takyettin Özkahramaner, 18 Kasım günü DEHAP İlçe Örgütü binasına giden polisler tarafından gözaltına alındı.

Van'da 20 Kasım günü gözaltına alınan DEHAP Gençlik Kolları üyesi Selim Bilici, Süleyman Akdoğan, Eşref Boz ve Mirza Yarcan 23 Kasım günü tutuklandı. Selim Bilici ve Süleyman Akdoğan'ın "yasadışı örgüt üyeliği", Eşref Boz ve Mirza Yarcan'ın ise "görev başındaki memura direndikleri" iddiasıyla tutuklandıkları öğrenildi.

Şeker Bayramı nedeniyle 27 Kasım günü Şırnak'ın Cizre ilçesinde Belediye Başkanı Kamil Atak'ın evine ziyarete giden DEHAP'lılar, korucuların saldırısına uğradı. (Bkz. Kürt Sorunu)

İzmir'de DEHAP Çiğli İlçe Örgütü binasına kimliği belirsiz kişilerce molotof kokteyl atıldı. 28 Kasım gece düzenlenen saldırı nedeniyle binada bulunan eşyaların hasar gördüğü öğrenildi.

Atatürk Üniversitesi Ağrı Eğitim Fakültesi öğrencileri Burhan Bölün, Salih Kızılkaya, Meydin Ataman ve Ömer Orhan, DEHAP Genel Başkanı Tuncer Bakırhan'ın Ekim ayında gerçekleştirdiği Ağrı ziyareti sırasında "yasadışı örgüt lehine slogan attıkları ve okuldaki sağ görüşlü öğrencilerle kavga ettikleri" gerekçesiyle Aralık ayında okuldan uzaklaştırıldılar. Ömer Orhan'ın bir yıl, daha önce gözaltında işkence gördüğünü açıklayan Burhan Bölün'ün bir dönem ve iki hafta, Salih Kızılkaya ve Meydin Ataman'ın da birer dönem uzaklaştırıldığı öğrenildi. Öğrenciler, kavga ettikleri sağ görüşlü öğrencilere ise sadece knama cezası verildiğini bildirdiler.

Mezopotamya Kültür Merkezi İstanbul Şubesi ile DEHAP Beyoğlu İlçe Örgütü'ne, 14 Aralık akşamı kimliği belirsiz kişiler tarafından saldırı düzenlendi.

DEHAP Diyarbakır Kadın Kolları üyelerinin "Kürtçe eğitim" için 9 Aralık günü düzenlediği basın açıklamasına polis müdahale etti. Diyarbakır Valiliği önünde toplanan 150 kadar kadın, polis tarafından zor kullanılarak dağıtıldı.

27 Kasım günü Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde gözaltına alınan DEHAP İl Örgütü yöneticisi Rıdvan Özer, hakkında daha önce verildiği öğrenilen giyabi tutuklama kararı nedeniyle aynı gün tutuklandı.

30 Kasım günü gözaltına alınan DEHAP Hakkari Gençlik Kolları üyesi Hasan Kaçar aynı gün “KADEK üyesi olduğu” iddiasıyla tutuklandı.

Şırnak'ın İdil ilçesinde 5 Aralık günü yapılan bir düğüne giden DEHAP İlçe Başkanı Hüsnü Babat, İlçe Örgütü yöneticileri Mehmet Gören, Salih Karaviş, Mevlüde Hazar, Mehmet Karaviş, Halil Öngün; Karalar Belde Başkanı Bengin Karaviş ve Belde Örgütü yöneticisi Abdullah Hazar, “izinsiz gösteri düzenledikleri” gerekçesiyle gözaltına alındılar.

Mersin'de 30 Kasım günü DEHAP tarafından düzenlenen mitingden sonra gözaltına alınan 21 kişi 5 Aralık günü “yasadışı örgüte yardım” iddiasıyla tutuklandı. Yaşları 18'den küçük olan 17 kişi ise Cumhuriyet Savcılığı tarafından serbest bırakıldı.

10 Aralık gecesi bir grubun Adana ile Osmaniye arasındaki tren yolunu keserek Abdullah Öcalan için gösteri düzenlemesinin ardından çok sayıda ev basıldı. Baskınlarda aralarında DEHAP üyelerinin de bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına alındı. Eylemi düzenlediği iddiasıyla gözaltına alınan Mehmet Aktaş adlı kişinin, Osmaniye'yi terk etmesi yönünde tehdit edilerek serbest bırakıldığı ileri sürüldü.

Tunceli'nin Hozat ilçesinde 14 Aralık günü düzenlenen ev baskınlarında aralarında Metin Armut, DEHAP İlçe Başkanı Vural Yıldırım, babası Demo Yıldırım, EMEP üyeleri Vedat Aldemir ve İrem Aldemir ile Murat Boztürkmen de bulunduğu 17 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 17 kişiden dokuzu 18 Aralık günü serbest bırakıldı.

Mardin'in Nusaybin ilçesinde 25 Aralık günü düzenlenen ev baskınlarında DEHAP belediye başkan adayı Mendo Yunusoğlu, Hasan Eskicioğlu ve Dilbirin Tokay gözaltına alındı.

HADEP'in Kapatılması

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 29 Ocak 1999 tarihinde HADEP'in Anayasa'nın 68. maddesinde belirtilen “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı eylemlerin odağı haline geldiği” iddiasıyla açtığı kapatma davasını 13 Mart günü karara bağladı. HADEP'in temelli olarak kapatılması kararına oybirliği ile vardıklarını açıklayan Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin, iddianamede DGM'lerde açılan davalara göndermeler yapıldığını, sözkonusu davaların sonuçlanmasının uzun sürmesi nedeniyle kapatma davasının da geciktirildiğini kaydetti. Bumin, kapatma kararının Anayasa'nın 68 ve 69. maddeleri ile SPY'nin 101. ve 103. maddeleri uyarınca verildiğini bildirdi.

Anayasa Mahkemesi, beyan ve eylemleriyle partinin kapatılmasına neden olan kurucuları dahil 46

HADEP yöneticisinin de bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamayacağına karar verdi. Yasaklı 46 yöneticinin adları şöyle:

Murat Bozlak, Hikmet Fidan, Kemal Bülbül, Kemal Okutan, Kudret Gözütok, Eşref Odabaşı, Recep Doğaner, Mehmet Satan, Hamit Geylani, Mehmet Selim Okçuoğlu, Hayri Ateş, Hasan Doğan, Mehmet Yücedağ, Arif Atalay, Hüseyin Duran, İsmail Minkara, Hamza Abay, Yılmaz Açıkyüz, Muharrem Bülbül, Serhat İnan, Güven Özata, Kadir Bedir, Hacı Pamuk, İsmail Turap, Abuzer Aslan, Rıza Kılınc, Şükrü Karadağ, Ramazan Sertkaya, Mehmet Mansur Reşitoğlu, Hediyeullah Ülgen, Mehmet Emin Bayar, Suzan Erdoğan, Halime Köklütaş, Mehmet Yardımcıel, Şemistan Ağbaba, Zeki Kılıçgedik, Sakine Berktaş, Hasan Yıldırım, Beşer Kaplan, Hıdır Berktaş, Sabri Sel, Ferhat Avcı, Yaşar Uçar, Ali Gelgeç, Veysel Turhan ve Abuzer Yavaş.

Vural Savaş'ın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı döneminde hazırlanan iddianamede, HADEP'in, “PKK ile organik bağı bulunduğu”, “HADEP'in, daha önce kapatılan HEP ve DEP gibi, PKK'nın denetiminde olduğu”, “PKK'den aldığı emirler doğrultusunda eylemler düzenlediği”, “HADEP kongrelerinin, PKK ve Abdullah Öcalan lehine gösteri yapılan alanlar haline getirildiği”, “HADEP il ve ilçe örgütlerince düzenlenen seminerler ile HADEP'in oluşturduğu gençlik, kadın, sağlık ve işçi komisyonlarınca düzenlenen toplantılara katılanlara anayasal düzen ve üniter devlet yapısına karşı düşmanlık derecesine varan görüşler empoze edilmeye çalışıldığı”, “HADEP'in il ve ilçe örgütlerinde, Kürt kökenli vatandaşları PKK etrafında örgütleme, PKK'ya taban oluşturma, örgüte militan gönderme faaliyetlerinin yürütüldüğü” ve “HADEP il ve ilçe örgütlerinin PKK'nın ‘askere alma daireleri’ haline getirildiği” öne sürülüyordu.

Anayasa Mahkemesi tarafından “Devletin bölünmez bütünlüğüne karşı eylemlerde odak olduğu” gerekçesiyle kapatılan HADEP, “Anayasa Mahkemesi'nin, karar aşamasında hükümet yetkilileri ile basın yayın organlarının etkisinde kalarak objektif davranmadığı ve verdiği kararlar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (AIHS) ihlal ettiği” gerekçesiyle AIHM'e başvurdu.

Başvuruda, Anayasa ve SPY'ye uygun olarak kurulup, faaliyet gösteren HADEP'in Anayasa Mahkemesi tarafından AIHS'in 6, 9, 10, 11, 14'üncü maddeleri ile Ek 1. protokolün 1. ve 3. maddesi ile garanti altına alınmış olan hakları ihlal edilerek kapatıldığı belirtildi.

HADEP yöneticileri Hamit Geylani ve Hayri Ateş'in HADEP'in kapatılması nedeniyle kendilerine getirilen siyasi yasağın kaldırılması için Anayasa

Mahkemesi'ne yaptıkları başvuru 11 Eylül günü görüldü. Anayasaya Mahkemesi, başvuru için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan görüş alınmasını benimsedi. Konu daha sonra Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınacak.

Ankara DGM Savcılığı, Ocak ayı başlarında HADEP Gençlik Kolları'nın 15 Ekim 2000 tarihinde yapılan kongresi nedeniyle 18 parti yöneticisi hakkında dava açtı. "Kongrede Türk bayrağının asılmaması, İstiklal Marşı yerine 'örgüt marşının' söylenmesi, F tipi cezaevleriyle ilgili protesto sloganları atılması, PKK sloganları atılması, sarı-kırmızı-yeşil renkli sembollerin bulunması, 'örgütün kırsaldaki mensuplarını temsilen' peşmerge elbiseli kişilerin bulunması, örgüt mensuplarının savaş tutsağına benzetilerek 'tutsaklara özgürlük' sloganı atılması, Öcalan'ın mesajının okunması" suçlamalarının yer aldığı iddianamede, HADEP'in "PKK/KADEK'in legal temsilcisi olduğu" öne sürüldü.

İddianamede HADEP Genel Başkan yardımcılarını Ahmet Turan Demir, Hamit Geylani, Avukat Mahmut Şakar, Alican Önlü, Ahmet Şeker, Elif Tokay, İnan Perişan, Şerif Türk, Fatma Vargün, Sait Köse, Zehra İpek, Mehmet Gündüz, Hümeysra Tusun, Dalokay Şanlı, Fethi Zaman, Kahraman Elaltunkara, Mehmet Çetin ve Gazi Değirmenci'nin cezalandırılması istendi. Dava 2003 yılında sonuçlanmadı.

HADEP Şırnak İl Başkanı Resul Sadak (sonradan DEHAP Şırnak İl Başkanı oldu) ve 11 HADEP il örgütü yöneticisi hakkında "silah buldukları" iddiasıyla açılan dava, 17 Eylül günü sonuçlandı. Şırnak Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada, "delil yetersizliği" gerekçesiyle beraat kararı verildi.

Resul Sadak, Erdal Güler, M. Nezir Ayan, Mehmet Çakır, M. Temel Kuran, İzzet Belge, Abdulrezak İnan, Nihat Ulsan, Fahri Kutlu, Yakup Uyar, Cengiz Balık ve Rüstem Beyar, 11 Eylül 2000 tarihinde Batman'dan dönerken yolda askerler tarafından aranmış ve arabalarda "bir PKK bayrağı ve silah bulunduğu" şeklinde tutanak tutulmuştu. Bunun üzerine Diyarbakır DGM Savcılığı, HADEP yöneticileri hakkında "yasadışı örgüte yardım" iddiasıyla dava açmıştı. Dava daha sonra "HADEP'lilere ait olduğu ileri sürülen silahların örgütle ilişkisinin kurulamadığı" gerekçesiyle görevsizlik kararı verilerek ağır ceza mahkemesine gönderilmişti.

HADEP'e Baskılar

HADEP İzmir Gençlik Kolları Başkanı Şevket Yıldız, Barış Kimsesiz, M. Hayri Acar, Mesut Yılmaz, Hacı Doğan, Mesut Işık, Ferhat Yazar, Mehmet Simo, Hülya Karataş ve Yücel Genç 11 Ocak günü evlerine düzenlenen baskınlarda gözaltına alındı. Yıldız, Genç, Kimsesiz, Yılmaz, Doğan ve Yazar 14 Ocak

günü İzmir DGM tarafından "yasadışı örgüte yardım ettikleri ve yasadışı eylemleri yönlendirdikleri" iddiasıyla tutuklandı, Acar, Simo, Karataş ve Işık ise serbest bırakıldı.

20 Ocak günü Şırnak'ın Silopi ilçesinde gözaltına alınan HADEP üyeleri Tahir Batu ve Sait Kayaalp 21 Ocak günü tutuklandı. Aynı gün HADEP üyesi Abdullah Mete de gözaltına alındı.

27 Ocak günü İstanbul'da Fereç Zirek, Ramazan Çerik ve Cahit Ağayan, Batman'da Ramazan Güler adlı HADEP üyeleri gözaltına alındı. Aynı gün İstanbul il ve ilçe örgütlerine düzenlenen baskınlarda da 40 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

İzmir'de 29 Ocak gecesi düzenlenen ev baskınlarda HADEP İl Örgütü yöneticisi Bahattin Özen, Konak İlçe Örgütü yöneticisi Ramazan Kaya, Abdülbaki Yusufoglu, Rezzan Yanbakan, Suat Sunay, Ersin Sefil, Burhan Bayar, Zülfü Aktulum ve Ali Durmuş, 30 Ocak günü de Esenler DEHAP İlçe Başkanı Sebahat Tuncer gözaltına alındı.

7 Şubat günü HADEP Diyarbakır Merkez İlçe Örgütü yöneticisi Mehmet Uçaş, Fırat Ağırmanlı, Ferdani Gökdere, Umut Tekin, Yusuf Tekin, Emine Akbaş, Mehmet Turan, Özlem Tekin, Gülay Tekin, Mahmut Dumar ve Kavut Kesen gözaltına alındı.

Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR)

HAK-PAR Genel Başkanı Abdülmelik Fırat, 27 Mayıs günü Habur sınır kapısında gözaltına alındı. Fırat, bir saat kadar sonra serbest bırakıldı. Abdülmelik Fırat, HAK-PAR genel başkan yardımcılarını Fehmi Demir ve Reşit Deli'nin görüşmeler yapmak için 18 Mayıs günü Kuzey Irak'a gittikleri bildirildi.

Özgür Toplum Partisi (Özgür Parti)

6 Haziran günü Özgür Toplum Partisi adıyla yeni bir parti kuruldu. Partinin kuruluş dilekçesi, aralarında eski HADEP Genel Başkanı Ahmet Turan Demir'in de bulunduğu kurucular tarafından İçişleri Bakanlığı'na verildi.

Özgür Parti Siirt İl Örgütü'nün 30 Ağustos günü yapılan 1. Olağan Kongresi'nde Abdullah Öcalan'ın sağlığına ilişkin konuşmalar gerekçesiyle soruşturma başlatıldı. Savcılık tarafından 4 Eylül günü başlatılan soruşturmaya gerekçe olarak, Özgür Parti Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gündüz'ün kongrede yaptığı konuşmada, Abdullah Öcalan'ın sağlık sorunlarına değinmesi gösterildi. Soruşturma çerçevesinde, Divan Başkanı Hüseyin Bayrak; katip üyeler Emin Dayan ve Alaattin Çağlı, 10 Eylül günü Siirt Emniyet Müdürlüğü'ne ifade verdi.

Özgür Parti Batman İl Örgütü'nün 5 Eylül günü gerçekleştirilen olağan kongresinin sonuç belgelerini

Emniyet Müdürlüğü'ne 10 gün gecikmeli olarak teslim ettiği gerekçesiyle partinin İl Yönetim Kurulu üyelerine toplam 4 milyar 164 milyon lira para cezası verildi.

Özgür Parti Ardahan İl Başkanı Akil Avşar hakkında "İnkâr etseniz de Kürt vardır" başlıklı bildirimleri dağıttığı gerekçesiyle Kasım ayında soruşturma başlatıldı.

Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP)

SDP Ankara İl Başkanı Hayri Paker, parti üyesi Emre Ali Yücebaş'ın sivil polisler tarafından tehdit edildiğini açıkladı. Temmuz ayı ortasında yazılı bir açıklama yapan Paker, daha önce Bursa İl Örgütü'nün kundaklandığını, ardından Adana İl Örgütü yöneticilerine polis tarafından baskı uygulandığını ve son günlerde de Ankara İl Örgütleri'nin basıldığını belirtti. Paker, Emre Ali Yücebaş'ın 14 Temmuz günü Yenimahalle Çarşı Caddesi'nde kendilerini polis olarak tanıtan kişiler tarafından yarım saat kadar gözaltında tutulduğunu söyledi. Emre'nin, SDP ile ilişkisi konusunda sorgulandığı ve tehdit edildiği bildirildi.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP)

ÖDP Üsküdar İlçe Başkanı Hürriyet Karadeniz hakkında, "izinsiz pankart astığı" gerekçesiyle açılan dava 2 Temmuz günü sonuçlandı. Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi, Karadeniz'i 1 yıl 8 ay hapis ve 38 milyon 250 bin lira para cezasına mahkum etti. Ceza daha sonra ertelendi. Karadeniz, ÖDP Üsküdar İlçe binasına 2000 yılında asılan "F Tipi Cezaevine Hayır-Ayrımsız Genel Af" pankartı nedeniyle yargılanıyordu.

Saadet Partisi (SP)

Refah Partisi'nin (RP) 1998 yılı Ocak ayında kapatılmasıyla birlikte 5 yıl süreyle siyasi hakları kısıtlanan Necmettin Erbakan, sürenin dolmasından sonra SP Genel Başkanı seçildi. 11 Mayıs günü Ankara'da yapılan 1. Olağan Kongrede 1153 delegeden 968'i oy kullandı. Erbakan, geçerli 960 oyun tümünü alarak genel başkan seçildi. SP eski Genel Başkanı Recai Kutan, kongrede aday olmadı.

Saadet Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan'a "sahtecilik" gerekçesiyle verilen hapis cezası Yargıtay tarafından Aralık ayında onandı.

Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan RP'nin mali hesaplarında "sahtecilik" yapıldığı iddiasıyla açılan dava Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmüştü. Mahkeme, Erbakan'ı 2 yıl 4 ay, RP'nin 19 yöneticisini 1 yıl 2'şer ay, 50 yöneticisini birer yıl, iki yöneticisini de 10'ar ay hapis cezasına mahkum etmişti. RP yöneticileri Şevket Kazan, Ahmet Tekdal

ve beş sanık hakkındaki beraat kararları ile 63 sanık hakkındaki hapis cezası kararlarını onaylayan Yargıtay, sanıklardan Mehmet Emin Tutan ve Ali Temür hakkında ise AKP'den milletvekili seçildikleri için karar oluşturmadı. Yargıtay, bu iki sanığın dosyalarının ayrılarak TBMM'ye iletilmek üzere Adalet Bakanlığı'na gönderilmesine karar verdi.

İnfaz Yasası uyarınca yaklaşık 11 ay 15 gün cezaevinde kalması gereken Erbakan, "yüz kızartıcı" bir suçtan mahkum edildiği için bundan sonra parti yöneticisi olamayacak, milletvekili seçilemeyecek.

Cezanın kesinleşmesinden sonra 23 Aralık günü Ankara Numune Hastanesi'nde muayene edilen Erbakan'a "kronik rahatsızlıkları" nedeniyle bir yıllık rapor verildi. Ankara Cumhuriyet Savcılığı da, aynı gün Erbakan'ın cezasının infazının bir yıl süreyle ertelenmesine karar verdi.

Bu arada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Erbakan'ın avukatlarının karar düzeltme istemini 29 Aralık günü reddetti. Başsavcılık ayrıca "yüz kızartıcı suçtan mahkum olan" Erbakan'ın parti üyeliğinden çıkarılması ve genel başkanlık görevinden alınması için SP'ye yazı yazdı.

Bu arada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, kapatılan Sosyalist Parti'ye ait "SP" rumuzunun değiştirilmesi için Saadet Partisi'ni uyardı. Saadet Partisi, partinin kuruluşunda bu isimle başvuruda bulunduğunu, tüm tanıtım işlemlerinin SP rumuzuyla yapıldığını, il ve ilçe teşkilatlarında bu rumuzun kullanıldığını belirterek, uyarıya olumsuz yanıt verdi.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)

İstanbul Şişli'de bulunan AKP İl Başkanlığı binasının otoparkına bırakılan ses bombası 10 Ağustos günü patladı.

Türkiye Komünist Partisi (TKP)

Danıştay, TKP tarafından hazırlanan "Yankee Go Home, Askerinle, üslerinle, hamburgerinle defol" yazılı afişlerin yasaklanması kararını iptal eden idare mahkemesi kararını Ekim ayında bozdu. Edinilen bilgiye göre, dava süreci şöyle gelişti:

İstanbul Valiliği'nin afişi yasaklaması üzerine TKP'nin itirazını görüşen İstanbul 2. İdare Mahkemesi, valiliğin kararını iptal etti. Valiliğin temyizi üzerine konuyu görüşen Danıştay 10. Ceza Dairesi, mahkemenin kararını SPY'nin "partilerin çalışmalarında Türkçe'den başka dil kullanamayacakları" hükmünü içeren 81. maddesi uyarınca bozdu. Dava, İstanbul 2. İdare Mahkemesi'nde yeniden ele alınacak. Davanın görüşülmesi sırasında bazı Danıştay üyelerinin "Afişte İngilizce sözcüklerin bulunmasının

Türkiye’de azınlık yaratılması amacı taşıyamayacağı” gerekçesiyle karşı oy kullandıkları öğrenildi.

TKP Diyarbakır İl Örgütü “Ji bo bratiya gelan işxale rê na-Halkların kardeşliği için işgale hayır” yazılı pankart nedeniyle 20 Ekim günü polisler tarafından basıldı. Pankartı indiren polislerin binada arama yaptıkları bildirildi.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)

24 Aralık günü, CHP Menemen İlçe Örgütü binasına düzenlenen baskında “Kubilay Olayı ve Laiklik” adlı kitapçığa el konuldu.

Edinilen bilgiye göre, Menemen Kaymakamı Mustafa Ergün’ün emriyle, mahkeme kararı olmadan CHP binasına sabah saatlerinde giden bir sivil polis, içeride arama yaptı. Binada bulunan parti görevlilerinin uyarılarına karşı, İlçe Başkanı’nın odasına da giren polis memuru, 14 adet kitapçığı ve 23 Aralık 2003 tarihinde düzenlenen Kubilay’ı anma törenlerinin programını alarak binadan ayrıldı. Polis memurunun, kendisini uyaran parti çalışanına, aramayı Kaymakam Mustafa Ergün’ün isteği üzerine yaptığını söylediği öğrenildi. Bu olayın ardından CHP binasına gelen jandarma görevlilerinin ise kitapçıktan istedikleri bildirildi.

3 - SENDİKALAR VE MESLEK KURULUŞLARI

Kapatılan Sendikalar

Birleşik İşçi Sendikası (BİS), “işkolu tanımının dışında faaliyet gösterdiği” gerekçesiyle mahkeme kararı ile kapatıldı. Mahkemenin 16 Aralık’ta aldığı kararda kapatmaya, “BİS’in işkolu tanımının dışında faaliyet göstermesi” ve “sigortasız çalıştırılan sendika kurucularının sigorta sicil numaraları olmadığı için çalıştıklarını ispat edememeleri” gerekçe gösterildi.

Yargılanan Sendikacılar ve İşçiler

Van’da Tüm-Bel-Sen Şube Başkanı Uğur Turan, Eğitim-Sen Şube Başkanı Rahmi Çimçik, SES Şube Başkanı Erdal Mert, Tarım-Orkam-Sen Temsilcisi Yüksel Akman ve Haber-Sen Mali Sekreteri Bedih Özkan hakkında TCY’nin 169. maddesi uyarınca 2002 yılı içinde açılan dava, 24 Ocak günü Van DGM’de yapılan duruşmada beraatla sonuçlandı.

Türk Eğitim-Sen Sivas Temsilcisi Musa Akkaş hakkında “izinsiz gösteri düzenlediği” iddiasıyla açılan dava, Sivas 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde 25 Mart günü yapılan duruşmada beraatla sonuçlandı.

DISK’e bağlı Türkiye Emekliler Sendikası’nın (Emekli-Sen) kapatılması istemiyle açılan davaya 2003 yılında Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde devam edildi. Dava 16 Ekim günü beraatla sonuçlandı. İddianamede, sendikanın faaliyetlerinin 2821 sayılı Sendikalar Yasası ve 4668 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası’na aykırı olduğu öne sürülerek, yasada emeklilerin sendika kurmasına ilişkin bir hüküm bulunmadığından sendikanın kapatılması istenmişti. Sendikanın Gaziantep’te şube açması ile ilgili olarak aynı gerekçe ve kapatma istemiyle açılan davaya ise Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde 15 Nisan 2004 tarihinde devam edilecek.

Ankara’da bulunan Akdeniz kargo şirketinde çalışırken TÜMTİS’e üye oldukları için işten atılan

işçilerin direnişi sırasında yaşanan olaylar nedeniyle, işçiler ve TÜMTİS Ankara Şube Başkanı Nurettin Kılıçdoğan hakkında açılan dava, 24 Nisan günü sonuçlandı. Ankara 10. Asliye Ceza Mahkemesi, İsmail Erdoğan, Hüseyin Akdoğan, Şükrü Akdoğan, Abdullah Vural, Efendi Kaplan, Alaattin Coşkun ve Kılıçdoğan’ı “çalışmaya engel oldukları” gerekçesiyle 6’şar ay hapis cezasına mahkum etti. Ceza, paraya çevrilerek ertelendi. Üç işçi ise beraat etti.

Baskılar

Memur sendikalarının örgütlenmesi önünde birçok engelle karşılanmış olsa da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, “kamu görevlileri sendikalarının kamu kurum ve kuruluşlarındaki faaliyetleri için gerekli kolaylıkların gösterilmesini isteyen” bir genelge yayınladı. Daha önce de benzerleri yayınlanan genelge Resmi Gazete’de 13 Haziran günü yayınlandı. Genelgenin tam metni şöyle:

Kamu kurum ve kuruluşları, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun uygulanmasından doğan ihtilaflı konularda, aynı Kanunun 42’nci maddesinin (b) bendi hükmü gereğince Devlet Personel Başkanlığının görüşleri çerçevesinde hareket etmek üzere, aşağıda belirtilen konularda gereken hassasiyeti göstereceklerdir.

1. 4688 sayılı Kanunun 3’üncü maddesinin (e) bendinde tanımlanan kurumlarda; aynı Kanunun 22’nci maddesine göre; “... eşit sayıda kamu işveren vekili ile en çok üyeye sahip sendikaca, üyeleri arasından belirlenen temsilcilerin katıldığı kurum idari kurulları ...” oluşturulmak zorundadır. Kurum idari kurulları “Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu Kapsamına Giren Kurum ve Kuruluşların Girdikleri Hizmet Kollarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik” eki listede yer alan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının merkezlerinde oluşturulacak, tüm işyerlerinin sendika üyesi kamu görevlileri kurum merkezlerine eksiksiz olarak

bildirilecek, söz konusu kurullar Yönetmelikte öngörülen aylarda toplanacak ve kamu kurum ve kuruluşlarını temsile ve bütününe sevk ve idareye yetkili olanlar kamu işveren vekili olarak bu kurula katılacaktır. Kurum idari kurullarında alınan kararlar, personele duyurularak uygulamaya geçilecektir.

2. 4688 sayılı Kanununun 23'üncü maddesinin son fıkrası hükmü gereğince, sendika işyeri temsilcilerine yer tahsisi ve ilan panosu temininin fiziki imkanlar çerçevesinde; kamu kurum ve kuruluşlarının toplantı veya konferans salonlarının ise uygun olması halinde işyeri sendikal faaliyetleri için sendikalara tahsisi konusunda gerekli kolaylıklar sağlanacaktır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 15'inci ve 399 sayılı KHK'nin 17'nci maddesi hükümleri gereği sendika yöneticisi kamu görevlilerinin, kamu görevleri ile ilgili olmayan konularda yapacakları basın açıklamaları ve mesai saatleri dışında sendikal faaliyetlere katılanlar hakkında disiplin soruşturması yapılmayacaktır.

Ayrıca, sendika ve konfederasyon yöneticileri ile aylıksız izinli sayılan şube yöneticilerinin il dışına çıkışlarında izin almalarına gerek bulunmadığından bu amaçla il dışına çıkacak olan sendika ve konfederasyon yöneticileri hakkında disiplin soruşturması yapılmayacak, aylıksız izinli sayılmayan şube yöneticileri ve işyeri temsilcilerinin sendikal faaliyetler amacıyla il dışına çıkışlarında ise gerekli kolaylık gösterilecektir.

3. Sendika ve konfederasyonlara, üyelik ve üyelikten çekilme formlarının temininde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Emekli Sicil Numaraları ile T.C. Kimlik Numaralarının teminindeyse Emekli Sandığı ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlükleri tarafından gerekli kolaylık sağlanacaktır.

Ayrıca; kamu görevlileri sendikal kuruluşlarının kamu görevlilerine ilişkin yayımlanan tebliğ, yönerge ve diğer dokümanlarla ilgili taleplerinin, varsa ücreti karşılığında, karşılanmasına özen gösterilecektir.

4. Kamu görevlilerinin sendika üyelik formları özlük dosyalarında saklanacak, görevlinin başka bir kuruma nakli halinde sendika üyelik formu ilgili kuruma ve sendikaya gönderilecektir.

5. 4688 sayılı Kanununun 25'inci maddesinin birinci fıkrası ile "Kamu Görevlileri Sendikaları ve Konfederasyonlarınca Düzenlenecek Üyelige Başvuru Belgesi, Çekilme Bildirimlerinin Şekli, İçeriği, Tutulacak Defterlerin Şekli, İhtiva Edeceği Bilgiler ile Kayıtların Düzenlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in 3'üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre; üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerinin listeleri her ayın son haftasında işyerlerinde ilan edilecek ve sendikalara gönderilecektir.

6. 4688 sayılı Kanununun 16'ncı maddesi ve ilgili Yönetmelik hükümlerine göre işverenler, il ve taşra teşkilatları dahil olmak üzere sendikalı personeline ilişkin ilgili mevzuatta belirtilen verileri, Mayıs ve Kasım ayları sonu itibarıyla izleyen ayın 10'una kadar internet sitesinde yayımlayacak ve bu bilgileri disket ortamında anılan Bakanlık ve Konfederasyonlara göndereceklerdir.

(1999/44) ve (2002/17) sayılı Genelgeler ile bu Genelgede belirtilen hususlara titizlikle riayet edilecektir.

Bu Genelge yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

TBMM'ye bağlı Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın İstanbul'daki saraylarında "geçici işçi" statüsüyle çalışan 570 işçinin sözleşmeleri, Tez-Koop İş Sendikası'na üye oldukları gerekçesiyle Ocak ayında feshedildi.

Malatya İnönü Üniversitesi'ne bağlı Turgut Özal Tıp Merkezi'nde çalışan 122 işçinin Sağlık-İş Sendikası'na üye oldukları gerekçesiyle Ocak ayında işten çıkarıldıkları bildirildi.

İzmir'in Tire ilçesinde bulunan Güçbirliği Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.'de çalışan 140 işçinin, Teksif Sendikası İzmir Şubesi'ne üye oldukları gerekçesiyle Nisan ayında işten atıldıkları bildirildi.

Birtaş Taşımacılık Şirketi'nde çalışan Lezgin Altınten, Ahmet Altınten, Ali Alp, Seyfettin Elçi ve Hüseyin Kurt adlı işçiler TÜMTİS'e üye oldukları gerekçesiyle 23 Nisan günü işten çıkarıldılar.

İstanbul Tuzla organize sanayi bölgesinde toplu iş görüşmelerinde işverenlerin tutumunu protesto amacıyla 28 Mayıs günü gerçekleştirilen iki saatlik iş bırakma eylemine müdahale eden jandarmalar, Deri-İş İstanbul Tuzla Şube Başkanı Hasan Sonkaya ve Şube Sekreteri Musa Alyücel'i tartaklayarak gözaltına aldı. Sonkaya ve Alyücel aynı gün tutuklandı.

Mayıs ayında SES Ağrı Şube Başkanı İsmail Karataş, Ağrı'nın Patnos ilçesinde sendika üyelerinin baskı gördüğünü açıkladı. Karataş, SES Genel Merkezi'ne yaptığı başvuruda, üyelerinin Patnos Emniyet Müdürü N. Sinan Yılmaz ve sivil polis Hüseyin Harputçu'nun tehditlerine maruz kaldığını belirterek, "Örneğin polis memuru Hüseyin Harputçu üyelerimizden şoför Selahattin Sökmez, ebe Birgül Kurtoglu, sağlık memuru Edip Tatlı ve ebe Aysun Kocaman'a 'KESK'e bağlı sendikalara neden üye oluyorsunuz. Bunlar yasadışıdır, illegal örgütlerin uzantısıdır' demiştir. Aynı polis, Patnos'ta Kerem Şahin İlköğretim Okulu'na Türk Kamu-Sen yöneticileriyle birlikte örgütlenme yapmak üzere

gitmiştir. Müdür Yardımcısı Seyfettin Esin olaya şahittir” dedi.

25 Ocak günü SES tarafından Patnos'da yapılan “Savaşa Hayır” eyleminden iki gün sonra, 6 sendikacıyla birlikte gözaltına alındıklarını, burada İlçe Emniyet Amirinin tehdidine maruz kaldığını belirten Karataş, 20 Mayıs günü de bir hastasını ticari araçla Ağrı'ya götürürken Emniyet Müdürünün talimatı üzerine yoldan çevrildiklerini bildirdi.

“PKK yöneticisi olduğu” iddiasıyla Moldova'dan Türkiye'ye getirilen Cevat Soysal'la birlikte yargılanan SES eski yöneticisi Ali Kandemir, davada beraat ettiği halde Haziran ayı başında Ankara'dan Kayseri'ye sürgün edildi. Yargılama sürerken SSK müfettişleri tarafından hazırlanan raporda, Kandemir'in “terörün az olduğu ve sendikacılık yapamayacağı bir SSK dispanserinde görevlendirilmesi”nin önerildiği öğrenildi. Davanın 25 Haziran 2002 tarihinde sonuçlanmasından sonra SSK Genel Müdürlüğü'nün Kandemir'in göreve dönmesine “görev yerinin değiştirilmesi” koşuluyla onay verdiği, bunun üzerine Kandemir'in Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine tayin edildiği bildirildi.

Diyarbakır Tarım İl Müdürlüğü, Diyarbakır Valiliği'nin talebiyle DEHAP İl Örgütü'nün 3. Olağan Genel Kurulu'na katıldığı gerekçesiyle Tarım Orkam-Sen Diyarbakır Şube Başkanı Hasan Atsız'a Eylül ayında “uyarı” cezası verdi. Daha öncede benzer nedenlerden dolayı 9 ayrı ceza verilen Atsız'ın 4 Mayıs'ta gerçekleştirilen kongrede çekilen görüntüleri Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü tarafından, Diyarbakır Valiliği'ne gönderildi. Valilik de görüntülerden yola çıkarak Tarım İl Müdürlüğü'ne Atsız hakkında gerekli işlemlerin yapılması için bir yazı gönderdi. DEHAP'ın yasal bir parti olduğunu

vurgulayan Atsız, AKP'nin İl Kongresi'ne katıldığında ise hakkında herhangi bir soruşturmanın açılmadığını ifade etti.

Konya'da örgütlenme çalışmalarını yürüten TÜMTİS İzmir Şube Başkanı Cafer Kömürcü ve Ankara Şube Yönetim Kurulu Üyesi Selahattin Demir ile Mevlana Ambarı'nda çalışan 8 işçi, 7 Ekim günü gözaltına alındılar. Bir süre sonra serbest bırakılan sendikacılarla işçiler akşam saatlerinde yeniden gözaltına alınıp serbest bırakıldılar.

Bu arada 10 Ekim günü Konya'da DİSK'e bağlı TÜMTİS üyesi işçilerle Türk-İş'e bağlı Nakliyat-İş Sendikası üyesi işçiler arasında çıkan kavgada Ömer Yavaş, Abdullah Karahan ve Abdullah Özkara adlı işçiler yaralandı. TÜMTİS'ten yapılan açıklamada, saldırıyı Nakliyat-İş Sendikası avukatlarından Tacettin Çolak ve Orhan Özer ile bir işyerinin sahiplerinin yönlendirdiği iddia edildi. Açıklamada, Mevlana ambarında çalışan TÜMTİS üyesi işçilerin Nakliyat-İş'e geçmeleri için zorlandığı da ileri sürüldü. (Bkz. Kişi Güvenliği)

Cezaevlerinden çıkan siyasi tutukluların 21 Ekim günü Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'nda yaptığı basın açıklamasına katılan Tarım Orkam-Sen Diyarbakır Şube Başkanı Hasan Atsız, Tüm Bel-Sen Şube Başkanı Edip Yaşar, Haber-Sen Şube Başkanı Mehmet Emin Güler, Enerji Sanayi ve Maden Sendikası (ESM) Şube Başkanı Medeni Tutuş, Yapı Yol-Sen Şube Başkanı Vecihi Aydoğan ve Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Şube Başkanı Şadin Balsak hakkında Diyarbakır Valiliği tarafından Aralık ayında idari soruşturma açıldı. Sendikacılar 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 7. maddesine muhalefet etmekle suçlanıyor.

4 - DERNEK, VAKIF VE SİVİL İNİSİYATİFLER

Mersin TUHAD-DER'in kapatılması istemiyle açılan dava 12 Kasım günü sonuçlandı. Mersin 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, “kuruluş amaçlarına uygun faaliyetlerde bulunmadığı” gerekçesiyle derneğin feshedilmesine karar verdi.

Alevi Bektaşî Kuruluşları Birliği (ABKB)

İçişleri Bakanlığının ABKB'nin kapatılması istemiyle açtığı dava, 29 Ocak günü yeniden başladı. 26 Şubat günü yapılan duruşmada Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi davayı Yargıtay kararı doğrultusunda reddetti. Karar, savcılık tarafından temyiz edildi. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, ABKB'nin kapatılmaması kararını Mayıs ayında onadı.

ABKB tüzüğünde geçen “Alevi, Bektaşî kültürünü öğretici çalışmalar yapar” ifadesinin Dernekler

Yasası'nın 5. maddesine aykırı olduğu iddiasıyla açılan dava, 13 Şubat 2002 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde derneğin feshi kararıyla sonuçlanmıştı. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi ise kararı bozmuştu.

Yargıtay kararında, “Derneğin amacı tüzükte açıklanmıştır. Amacın azınlık yaratmak yahut belli bir din yahut mezhep mensubunu kendisinden olmayanlar nezdinde hakim kılmak yahut imtiyazlı sınıf yaratmak olmadığı açıktır. Yasalar sözüyle ve özüyle yorumlanmalıdır. Derneğin Anayasamızın başlangıç bölümünde yer alan temel ilkelere aykırı olarak faaliyette bulunduğu ve Dernekler Yasası'nın 5. maddesinde yer alan amaçları hedeflediği yolunda bir delil de getirilememiştir. Tüzüğün kaleme alınış biçimi de derneğin 50. madde uyarınca feshini

gerektirmez. Gerçekleşen bu durum karşısında davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır” denilmiştir.

Yabancı Vakıflar Davası

“Normandy şirketinin Bergama’da siyanür kullanarak altın çıkarmasına karşı mücadele eden köylülerin Alman vakıfları tarafından finanse edildiği” iddiasıyla açılan davaya 30 Ocak günü Ankara 1 No’lu DGM’de devam edildi.

Duruşmada, Normandy Madencilik şirketinin eski çalışanı Hasan Gökvardar tanık olarak dinlendi. Şirkette 13 yıl çeşitli görevlerde bulunduğunu, 3 ay önce de ayrıldığını söyleyen Gökvardar, Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden Dr. Necip Hablemitoğlu’nun “Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası” adlı kitabının Normandy şirketi tarafından finanse edildiğini ifade etti. Gökvardar, şirketin çıkardığı altınların işlenmek için her hafta sonu İsviçre’ye gönderildiğini, bu konuda şirketin beyanı dışında devlet kontrolü olmadığını bildirdi. Gökvardar, soruşturmayı yürüten eski Ankara DGM Savcısı Nuh Mete Yüksel’in, jandarma ekipleri ile şirkete geldiğini, burada şirket yöneticilerinin de katıldığı bir toplantıda tanıkların tespit edildiğini belirtti.

DGM Savcısı Dilaver Kahveci ise Yüksel’in hazırlık soruşturması sırasında yaptığı işlemlere ilişkin avukatlar tarafından yöneltilen sorular ile tanığın yanıtlarının tutanağa geçirilmemesini istedi. Ancak avukatların itirazı üzerine bu sözler tutanağa geçirildi.

27 Şubat günü yapılan duruşmada esas hakkındaki görüşünü açıklayan DGM Savcısı, “suçun unsurları oluşmadığı için beraat kararı” verilmesini istedi. 4 Mart günü sonuçlanan davada, Mahkeme, sanıklar hakkında “suçu işlediklerine ilişkin kanıt bulunmadığı” gerekçesiyle beraat kararı verdi.

Davada, Konrad Adenauer Vakfı Türkiye Temsilcisi Wulf Schönbohm, yardımcısı Dirk Tröndle, Friedrich Ebert Vakfı Başkanı Hans Schumacher, Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Temsilcisi Wolfgang Sachsenröder, Orient Enstitüsü Başkanı Claus Schönig, yardımcısı Astrid Menz, Börte Sagaster, Heinrich Böll Vakfı Türkiye Temsilcisi Fügen Fatma Uğur, Yücel Sayman, FIAN (Food First Information and Action Network) Başkanı Petra Sauerland, FIAN temsilcisi Birsal Lemke, Oktay Konyar, eski Bergama Belediye Başkanı Sefa Taşkın, İzmir Barosu avukatları Semih Özay ve Özcan Durmaz’ın TCY’nin “devletin emniyetine karşı gizli anlaşma” suçunu düzenleyen 171. maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

Ankara DGM, Alman vakıfları yöneticileriyle Bergama’da siyanürle altın üretimine karşı mücadele

veren köylülerin temsilcilerinin de aralarında bulunduğu 15 sanık hakkındaki davada verdiği beraat kararının gerekçesini Nisan ayında açıkladı. Gerekçeli kararda, dosyadaki delillerin çeşitli kitap ve konuşmalardan ibaret olduğu vurgulanarak şöyle denildi:

“Aralarında çevre kirliliğiyle ilgili basında çıkan yazı fotokopileri, Konrad Adenauer Vakfı’nın ‘Sivil İtaatsizlik’ kitabı, Kopenhag Kriterleri hakkında kitap, Necip Hablemitoğlu’nun ‘Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası’ kitabı, ‘Ceviz Kabuğu’ programına ait kaset çözümleri, gazete haberleri, Alman vakıflarınca yapılan çalışmaların derlendiği kitaplar, Bergama’daki altın madeniyle ilgili hukuksal mücadeleye ilişkin yazışma örnekleri var. Çeşitli kitap ve yayınlar, sanıkları suçlamak ve cezalandırmak için yeterli ve haklı bir delil olamaz. Dışişleri Bakanlığı’nın 23 Ocak 2002 tarihli yazılarında da, Alman vakıflarını suçlayıcı herhangi bir beyan ve bilgi yoktur. Alman vakıflarının dosyaya yansıyan faaliyetleri, kamuya açık yürütülmüş, bu çalışmalar kitaplar halinde de neşredilmiştir. Madenin işletilmesi konusunda da yargısal mücadele veriliyor. Bu hususun da herhangi bir suç konusu teşkil etmesi düşünülemez.”

Bu arada İzmir 1. İdare Mahkemesi de Nisan ayında daha önce yürütmenin durdurulmasına karar verdiği orman alanında, siyanürlü altın madeninin bulunmasına izin veren Orman Genel Müdürlüğü’nün işleminin iptalini kararlaştırdı. Kararda, Çevresel Etki Raporu ve bilirkişi raporlarına göre, “siyanür liçi” yöntemiyle altın çıkarılmasının insan ve çevre sağlığına olumsuz etkilerinin bulunduğu, risk faktörünün ortadan kalkmadığı, bu yöntemle altın işletilmesine izin verilmesi yolundaki işlemde kamu yararına uygunluk bulunmadığı kaydedildi. Bu kararın ardından Normandy şirketinin 30 gün içinde faaliyetlerine son vermesi gerektiği bildirildi.

Çağdaş Eğitim Vakfı (ÇEV)

ÇEV Başkanı Gülseven Yaşer ile Yönetim Kurulu üyeleri Müberra Aysen Hatipoğlu, Emine Seğmen Sezerman, Esmâ Bilke Karaduman, Fatma Sena Enderoğlu, Ali Arif Sönmez, Leyla Pekcan ve Mehmet Fatih Orbay hakkında “PKK’li bir öğrenciyeye burs vererek yasadışı örgüte yardım ettikleri” iddiasıyla açılan dava, 7 Şubat günü İstanbul DGM’de yapılan duruşmada beraatla sonuçlandı.

Tohum Kültür Merkezi

İstanbul’da bulunan Tohum Kültür Merkezi’ne 20 Haziran günü baskın düzenlendi. Polisler, derneği “bir odada bulunan bankaların tiyatro, sinema gibi gösterilerin düzenlenmesine olanak tanyacak şekilde

dizildiği, bunun ise izne tabi olduğu” gerekçesiyle mühürlendi.

Almanya Kürt Dernekleri Federasyonu (YEK-KOM)

YEK-KOM yöneticisi Gülseren Güzel, 22 Ağustos günü İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gözaltına alındı. Avukat Hüseyin Şahin, Alman vatandaşı Güzel'in Şanlıurfa Sulh Ceza Mahkemesi'nin 23 Mayıs günü verdiği giyabi tutuklama kararı üzerine gözaltına alındığını belirtti.

Ayıışığı Sanat Merkezi

Sarıgazi'de (İstanbul) bulunan Ayıışığı Sanat Merkezi, “Valilikten izin alınmadığı” gerekçesiyle basıldı. Yapılan aramanın ardından kültür merkezi kapatıldı.

68'liler Birliği Vakfı

68'liler Birliği Vakfı'nın 18 yöneticisi hakkında “Vakıflar kanununa muhalefet” ettikleri iddiasıyla açılan davaya 2 Ekim günü devam edildi. Beyoğlu 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki duruşmada sanık avukatları değişen yasalar kapsamında savunma yapmaları için mahkemeden ek süre istedi. Bu talebi kabul eden mahkeme davayı ileri bir tarihe erteledi. Dava 2003 yılı içinde sonuçlanmadı.

Tutuklu Hükümlü Aileleri Demokratik Hukuk ve Dayanışma Derneği (TUHAD-DER)

TUHAD-DER Genel Başkanı Mahmut Bayhan'ın Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne ait Konukevi önünde cezaevlerindeki baskılar nedeniyle 10 Mayıs

günü yaptığı basın açıklamasının ardından dernek polislerce basıldı. TUHAD-DER'in yaptığı açıklamaya katılmak isteyen bir grup da polisler tarafından engellendi. Polisin izin vermemesi üzerine Konukevi yakınlarında bir süre oturma eylemi yapan grup, daha sonra yürüyüşe geçti. Yürüyüş yapıldığı sırada polis ile eylemciler arasında kısa süren bir arbede yaşandı.

Dicle-Fırat Kültür Merkezi

Diyarbakır'da bulunan Dicle-Fırat Kültür Merkezi, 22 Kasım günü polisler tarafından basıldı. Merkezde arama yapan polisler daha sonra binada bulunanların kimliklerini kontrol etti. Baskında Dicle-Fırat Kültür Merkezi Müdürü Edip Berk gözaltına alındı. Çarşı Polis Karakolu'nda ifadesi alınan Berk, yaklaşık bir saat sonra serbest bırakıldı. Dicle-Fırat Kültür Merkezi Şirket Sahibi Şaban Dalgın, “arama gerekçelerini ve arama belgesini sorduğumuz polisler, eylem yapanların buraya geldiklerini gerekçe gösterdiler ama arama belgesi göstermediler” dedi.

Temel Hak ve Özgürlükler Derneği

İzmir Temel Hak ve Özgürlükler Derneği Başkanı Nurhan Yılmaz, 16 Eylül günü Bornova'da gözaltına alındı.

Tunceli'de 13 Aralık günü gözaltına alınan Temel Hak ve Özgürlükler Derneği üyeleri Güven Gülmez, Serdar Aral, Ziya Kubak ve Özcan Doğan, 14 Aralık günü serbest bırakıldı.

EK -1

Tasarı, 3 Aralık 2002 tarihinde 58. Hükümet tarafından TBMM'ye sevk edildi. Tasarı, TBMM Genel Kurulu'nda 2 Ocak günü kabul edildi. 4778 sayılı yasa, 11 Ocak günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN (4. Uyum Paketi)

Kanun No: 4778

Kabul Tarihi : 2.1.2003

Resmi Gazete: 11.1.2003 - 24990

MADDE 1. - 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 245 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

243 üncü madde ile bu maddede yazılı suçlardan dolayı verilen cezalar, para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemez ve ertelenemez.

MADDE 2.- 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 316 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname taraflara ilgili dairece tebliğ olunur.

MADDE 3. - 5.6.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 1 inci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Cemaat vakıfları, vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın, Vakıflar Genel Müdürlüğünün izniyle dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhi ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak üzere taşınmaz mal edinebilirler ve taşınmaz malları üzerinde tasarrufta bulunabilirler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Vakıflar Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

MADDE 4. - 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanununun 15 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Mevkute sahibi, mesul müdür ve yazı sahibi haber kaynaklarını açıklamaya zorlanamaz.

MADDE 5. - 1.7.1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK MADDE 1. - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına dayanılarak yapılacak ödemeler ile dostane çözüm bağlamında yapılacak ödemelere ilişkin olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden istisnadır.

MADDE 6. - 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Siyasî partiler, partiye üye olma yeterliğine sahip en az otuz Türk vatandaşı tarafından kurulur.

MADDE 7. - Siyasî Partiler Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinin (2), (3) ve (5) numaralı alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

2. Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar,

3. Taksirli suçlar hariç beş yıl ağır hapis veya beş yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar,

5. Terör eyleminden mahkûm olanlar,

MADDE 8. - Siyasî Partiler Kanununun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasında geçen “ikimilyar liradan fazla kıymette aynı veya nakdî bağışta bulunması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya yayınları kullandırması” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9. - Siyasî Partiler Kanununun 98 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Siyasî partilerin kapatılması davalarında kapatılmaya karar verilebilmesi için beşte üç oy çokluğu şarttır.

MADDE 10. - Siyasî Partiler Kanununun 100 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Anayasada yazılı nedenlerle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir siyasî partinin kapatılması davasının açılması;

a) Re’sen,

b) Bakanlar Kurulu kararı üzerine Adalet Bakanının istemiyle,

c) Bir siyasî partinin istemi üzerine,

Olur.

MADDE 11. - Siyasî Partiler Kanununun 102 ncı maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında geçen “kapatılması ya da” ibareleri madde metninden çıkarılmış ve maddenin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Siyasî parti, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının bu istemlerine karşı Anayasa Mahkemesine itiraz edebilir.

MADDE 12. - Siyasî Partiler Kanununun 104 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasî parti hakkında ihtar kararı verir. Bu yazının tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılık giderilmediği takdirde, Cumhuriyet Başsavcılığı o siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması için Anayasa Mahkemesine re’sen dava açabilir.

MADDE 13. - Siyasî Partiler Kanununun 111 inci

maddesine (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (d) bendi eklenmiştir.

d) 104 üncü maddeye göre verilen ihtar kararının gereğini yerine getirmeyerek partiyi Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakan sorumlular ile Devlet yardımından faydalanmayan siyasi partilerin sorumluları hakkında üç aydan altı aya kadar hafif hapis cezası,

MADDE 14. - 10.6.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 7 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Yukarıda yazılı haller dışında, bir ilin veya seçim çevresinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalmaması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü o seçim çevresinde ara seçim yapılır.

MADDE 15. - 10.6.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11 inci maddesinin (f) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar,

3. Terör eylemlerinden mahkûm olanlar,

MADDE 16. - Milletvekili Seçimi Kanununun 39 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "altmışıncı günü" ibaresi "doksanuncu günü" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17. - 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 5. - Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel nitelikleri ile 174 üncü maddesinde belirtilen inkılap kanunlarının korunması hükümlerine, milli güvenliğe ve kamu düzenine, genel sağlık ve genel ahlâka aykırı olarak; Türkiye Cumhuriyetinde ırk, din, mezhep ve bölge farklılığı veya bunlara dayanarak azınlık yaratmak ve Türkiye Cumhuriyetinin üniter Devlet yapısını bozmak; Atatürk'ün kişiliğini, ilkelerini, çalışmalarını veya anılarını kötülemek veya küçük düşürmek ya da başkalarının hürriyetlerini kısıtlamak amacıyla, dernek kurulamaz.

MADDE 18. - Dernekler Kanununun 6 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Dernekler, Türkiye Cumhuriyetinin resmî kurumlarıyla yazışmalarında Türkçe kullanırlar.

MADDE 19. - Dernekler Kanununun 16 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Fiil ehliyetine sahip gerçek ve tüzel kişiler derneklere üye olabilirler.

MADDE 20. - Dernekler Kanununun 18 inci maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

Tüzel kişinin üye olması hâlinde, yönetim kurulu başkanı veya temsille görevlendireceği kişi oy kullanır. Bu kişinin başkanlık veya temsil görevi sona erdiğinde, tüzel kişi adına oy kullanacak kimse yeniden belirlenir.

MADDE 21.- Dernekler Kanununun 44 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 44.- Dernekler tarafından yapılan bildiri, beyanname ve benzeri yayınlar, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerine ve 174 üncü maddede sıralanan inkılap

kanunlarının korunması hükümlerine aykırı; Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu mahiyette veya suç işlemeye, ayaklanmaya, isyana teşvik edici bir nitelik taşıdığı veya Devletin gizli belgelerini açıklamak, Atatürk'ün kişiliğini, ilkelerini ve çalışmalarını küçük düşürmek ve kötülemek veya başkalarının şöhret ve haklarına, özel ve aile hayatlarına tecavüz etmek amacına yönelik bulunduğu takdirde, mahallin en büyük mülki amirinin emriyle toplattırılabilir. Mahallin en büyük mülki amiri bu kararı yirmidört saat içinde asliye ceza hakimliğine bildirir. Hâkim, mülki amirin bu kararı en geç kırksekiz saat içinde inceleyip karara bağlar. Bu süre içinde bir karar verilememesi halinde, mahalli mülki amirin kararı hükümsüz sayılır.

Yukarıdaki hüküm siyasi partiler hakkında uygulanmaz.

MADDE 22.- 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milletvekili Seçimi Kanununun 7 nci maddesinin son fıkrası gereğince yapılan seçimler hariç, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idareler organlarına veya bu organların üyeliklerine ilişkin genel veya ara seçimler, milletvekili genel veya ara seçimleri ile birleştirilir.

MADDE 23. - 1.11.1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 1. - Bu Kanunun amacı, Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma haklarının kullanılma biçimini düzenlemektir.

MADDE 24. - Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 2. - Bu Kanun, Türk vatandaşları ve Türkiye'de ikamet eden yabancılar tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi ile idarî makamlara yapılan dilek ve şikâyetler hakkındaki başvuruları kapsar.

MADDE 25. - Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Türkiye'de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilmek ve dilekçelerinin Türkçe yazılması kaydıyla bu haktan yararlanabilirler.

MADDE 26. - Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 4. - Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir.

MADDE 27. - Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 7. - Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileri ve kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir.

MADDE 28. - Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair

Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 8. - Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerin, Dilekçe Komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanması altmış gün içinde sonuçlandırılır. İlgili kamu kurum veya kuruluşları Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonunca gönderilen dilekçeleri otuz gün içinde cevaplandırır. İnceleme ve karara bağlamanın esas ve usulleri Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gösterilir.

MADDE 29. - 5.12.1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Komisyon, başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlem hakkında başvuru sahibine en geç altmış gün içinde bilgi verir.

MADDE 30. - 22.11.1990 tarihli ve 3682 sayılı Adli Sicil Kanununun 5 inci maddesinin kenar başlığı "Adli sicil bilgilerini verebilecek merciler ve küçükler hakkında uygulanacak esaslar" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Onsekiz yaşından küçükler hakkında adli sicile geçirilen bilgiler; ancak, soruşturma ve kovuşturma konusu olan işler sebebiyle Cumhuriyet savcıları ve mahkemelerce veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği seçimleri ile ilgili olarak yetkili seçim kurullarınca istendiği takdirde verilir. Bu bilgiler başka herhangi bir iş ve konu için kullanılamaz.

MADDE 31. - Adli Sicil Kanununun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 8. - Cezanın çekildiği veya ortadan kalktığı veya düştüğü tarihten itibaren;

a) Kabahatten mahkûmiyet halinde, diğer bir cürüm veya kabahatten dolayı bir yıl içinde,

b) Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma ve dolanlı iflas gibi yüz kıyartıcı suçlar ile beş yıldan fazla ağır hapis ve hapis cezasına mahkûmiyetler on yıl içinde,

c) Beş yıl veya daha az ağır hapis veya hapis veya ağır para cezasına mahkûmiyet halinde diğer bir cürümden dolayı beş yıl içinde,

d) (b) bendindeki suçlara mahkûmiyetlerin; suçu işlediği zaman onsekiz yaşını doldurmamış olan küçükler hakkında verilmesi halinde diğer bir cürümden dolayı beş yıl içinde,

e) (c) bendindeki suçlara mahkûmiyetlerin suçu işlediği zaman onsekiz yaşını doldurmamış olan küçükler hakkında verilmesi halinde diğer bir cürümden dolayı iki yıl içinde,

Evvelce verilen ceza cinsinden bir cezaya veya daha ağır bir cezaya mahkûm olunmadığı takdirde ilgilinin, Cumhuriyet savcısının veya Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine hükmü veren mahkemece veya talep edenin bulunduğu yer asliye ceza mahkemesince duruşma yapılmaksızın adli sicildeki kaydın çıkartılmasına karar verilir. Ertelemiş olan hükmün esasen vaki olmamış sayıldığı hallerde ise, bu tarih esas alınır. Bu kararların bir örneği Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne gönderilir.

Kanunlarda yapılacak değişiklikler sonucu suç olmaktan çıkarılan veya idarî nitelikte cezaya dönüştürülen suçlarla ilgili bilgiler Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne re'sen adli sicil kayıtlarından çıkartılır.

MADDE 32. - 15.12.1990 tarihli ve 430 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Halin Devamı Süresince Alınacak İlâve Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendinin birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Hükümlü veya tutuklular, olağanüstü hal ilânına neden olan suçların soruşturulmasında ifade alma, yer gösterme, yüzleştirme, teşhis ve tıbbi muayene için Olağanüstü Hal Bölge Valisinin teklifi üzerine, yetkili Cumhuriyet Başsavcısının talebi ve hâkimin kararı ile, her defasında dört günü geçmemek üzere ceza infaz kurumu veya tutukeviden alınabilir. Bu süre hükümlülük veya tutuklulukta geçmiş sayılır. Hâkim, her defasında karar vermeden önce hükümlü veya tutukluyu dinler. Hükümlü veya tutuklu ceza infaz kurumu veya tutukeviden alındıktan sonra da yasal konumunun gerektirdiği haklardan yararlanır. Ceza infaz kurumu veya tutukeviden ayrılış ve dönüşlerinde hükümlü veya tutuklunun sağlık durumu doktor raporu ile tespit edilir.

MADDE 33. - 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddeleri ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında açılacak soruşturma ve kovuşturmalarda bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

MADDE 34. - 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 91. - Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, yurt dışında şube açabilirler ve yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara üye olarak katılabilirler.

MADDE 35. - Türk Medenî Kanununun 92 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 92. - Yabancı dernekler, uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde ve karşılıklı olmak koşuluyla Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye'de faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilir ve kurulmuş üst kuruluşlara katılabilirler.

MADDE 36. - Bu Kanunla değiştirilen Türk Medenî Kanununun 92 nci maddesi hükmü, dernek ve vakıf dışındaki diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşlar hakkında da uygulanır.

MADDE 37. - 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 34 üncü maddesi, 16.6.1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 16 nci maddesinin dördüncü fıkrası, 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 11 ve 12 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 38. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 39. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK - 2

Tasarı, 9 Aralık 2002 tarihinde 58. Hükümet tarafından TBMM'ye sevk edildi. Tasarı, TBMM Genel Kurulu'nda 23 Ocak günü kabul edildi. 4793 sayılı yasa, 4 Şubat günü 2003 Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN (5. Uyum Paketi)

Kanun No: 4793

Kabul Tarihi : 23.1.2003

Resmi Gazete: 4.2.2003 - 25014

MADDE 1. - 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 445 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki 11 inci bent eklenmiştir.

11 - Hükümün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

MADDE 2. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 447 nci maddesine aşağıdaki üçüncü fıkra eklenmiştir.

445 inci maddenin birinci fıkrasının 11 inci bendinde yazılı sebepten dolayı iadei muhakeme müddeti Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıldır.

MADDE 3. - 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 327 nci maddesine aşağıdaki 6 ncı bent eklenmiştir.

6- Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

MADDE 4. - 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 82. - Bu Kanunun 43 üncü maddesine veya 45 inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarındaki zorunluluğa uymayanlar, 64 üncü maddenin ikinci fıkrasında öngörülen bildirim yapımayan veya Bakanlıkça belirtilen sürede taşınmaz mallarını paraya çevirmeyenler birmilyar liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

MADDE 5. - 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 445/A maddesi, aynı Kanunun 448 inci maddesinin son fıkrası, 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 327/a maddesi, aynı Kanunun 335 inci maddesinin son fıkrası ile 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun geçici 2 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun 1 ve 3 üncü maddeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kesinleşmiş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ilişkin muhakemenin iadesi istemleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır.

MADDE 6. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK - 3

Tasarı, 12 Haziran günü 59. Hükümet tarafından TBMM'ye sevk edildi. Tasarı, TBMM Genel Kurulu'nda 19 Haziran günü kabul edildi. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, 4903 sayılı yasanın 19. ve 21. maddelerini, 30 Haziran günü bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye iade etti. TBMM'de aynen kabul edilen 4928 sayılı yasa Resmi Gazete'de 19 Temmuz günü yayımlanarak yürürlüğe girdi.

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN (6. Uyum Paketi)

Kanun No : 4928

Kabul Tarihi : 15.7.2003

Resmi Gazete : 19.7.2003 - 25173

MADDE 1. - 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 453 üncü maddesinde yer alan "dört yıldan sekiz yıla kadar" ibaresi "sekiz yıldan oniki yıla kadar" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2. - 5.6.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. - Cemaat vakıfları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onsekiz ay içinde 1 inci maddenin yedinci fıkrası uyarınca tescil başvurusunda bulunabilirler.

MADDE 3. - 26.4.1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 55/A maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Özel radyo ve televizyonlarla yayın

Madde 55/A. - Seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşları, yapacakları yayınlarda 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 5, 20, 22 ve 23 üncü maddeleri ile 31 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tâbidir.

Yukarıdaki fıkra hükümlerine göre özel radyo ve televizyonların yayın ilkelerinin belirlenmesinde, Yüksek Seçim Kurulu görevli ve yetkilidir.

Yapılacak yayınların yukarıdaki esaslara uygunluğunun gözetim, denetim ve değerlendirilmesinde, ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için Yüksek Seçim Kurulu; bunun dışında yayın yapan özel radyo ve televizyonlar için yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulları görevli ve yetkilidir.

İlçe seçim kurullarının verdiği kararlara karşı, yirmidört saat içinde il seçim kurullarına itiraz edilebilir. İl seçim kurulu kararları kesindir.

Ülke çapında yayın yapan özel radyo ve televizyonların hangileri olduğunu belirlemeye Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir. Yüksek Seçim Kurulunun buna ilişkin kararı Resmi Gazetede yayımlanır.

MADDE 4. - 298 sayılı Kanunun 149/A maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Özel radyo ve televizyon yayınlarına ilişkin suçlar

Madde 149/A. - Bu Kanunun 55/A maddesine ve Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen esaslara aykırı olarak yayın yapılması halinde, ülke genelinde yayın yapan özel radyo ve

televizyon kuruluşlarını Yüksek Seçim Kurulu, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını ise yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulu uyarır veya aynı yayın kuşağında açık bir şekilde özür dilemesini ister. Bu talebe uyulmaması veya aykırılığın tekrarı halinde, Yüksek Seçim Kurulu veya yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulunca, ihlale konu programın yayını bir ilâ oniki kez arasında durdurulur. Aykırılığın tekrarı halinde, ülke genelinde yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının Yüksek Seçim Kurulunca beş günden onbeş güne kadar durdurulmasına, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyonların yayınlarının ise yayının yapıldığı yer ilçe seçim kurulunca üç günden yedi güne kadar durdurulmasına karar verilir.

Bu kararlar ilgili en yüksek mülkî amirlerce derhâl yerine getirilir.

Birinci fıkra hükmüne göre hakkında yayın durdurulması kararı verilen özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sorumluları, onmilyar liradan seksenbeşmilyar liraya kadar, yerel yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının sorumluları, üçyüzellimilyon liradan dörtmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla, yetkili mahkemesince cezalandırılır. Tekerrürü halinde bu cezalar üç misli olarak uygulanır. Bu fıkraya göre verilecek cezalarda Türk Ceza Kanununun 119 uncu maddesi uygulanmaz.

MADDE 5. - 5.5.1972 tarihli ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ancak ahlak kurallarına uygun düşmeyen veya kamuoyunu inciten adlar konulmaz, doğan çocuk babasının, evlilik dışında doğmuş ise anasının soyadını alır.

MADDE 6. - 6.1.1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasına aşağıdaki (1) bendi eklenmiş ve (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

Yargılamanın yenilenmesi süresi, (1) numaralı fıkranın (h) bendinde yazılı sebep için on yıl, (1) numaralı fıkranın (i) bendinde yazılı sebep için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür.

MADDE 7. - 2577 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5. - 53 üncü maddenin (1) numaralı fıkrasının (1) bendi, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kesinleşmiş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ilişkin yargılamanın yenilenmesi istemleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır.

MADDE 8. - 16.6.1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin başlığı "Yakalama ve tutuklama" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9. - 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda yer alan "cami" ibareleri "ibadet yeri" olarak ve ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ek Madde 2. - İmar planlarının tanziminde, planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçları göz önünde tutularak lüzumlu ibadet yerleri ayrılır.

İl, ilçe ve kasabalarda mülki idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak şartıyla ibadethane yapılabilir.

İbadet yeri, imar mevzuatına aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez.

MADDE 10. - 23.1.1986 tarihli ve 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanununun 3 üncü maddesinin (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Denetim: Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, genel ahlak ve genel sağlığa ve kamu düzenine uygunluğu yönünden bu Kanunda tanımlanan eserlerin yetkililerce incelenmesini,

MADDE 11. - 3257 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinde geçen ", Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 12. - 3257 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bakanlık veya mülki idare amirlerince yapılacak herhangi bir denetim sonucunda eserin Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, genel ahlak ve genel sağlığa ve kamu düzenine aykırı bulunması halinde hâkim kararı ile, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise, Bakanlık veya mülki idare amirinin yazılı emriyle eser yasaklanır ve kanunî takibat açılır.

Yukarıdaki fıkralar uyarınca yetkili mercilerce verilen kararlar, yirmidört saat içinde yetkili sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde karar kendiliğinden kalkar.

MADDE 13. - 22.11.1990 tarihli ve 3682 sayılı Adli Sicil Kanununun 9 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.

MADDE 14. - 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ayrıca, kamu ve özel radyo ve televizyon kuruluşlarınca Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir.

MADDE 15. - 3984 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahallî yayımları izlemek için gerekli görülen yerlerde halen mevcut kadrolardan bölge teşkilâtı oluşturulabilir.

MADDE 16. - 3984 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki "yedinci günden itibaren" ibaresi "yirmidört saat içinde" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17. - 3984 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10. - 4 üncü maddenin birinci fıkrasında öngörülen yönetmelik bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren dört ay içinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca hazırlanarak yürürlüğe konulur.

MADDE 18. - 3.8.2002 tarihli ve 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 1 inci maddesinin (A) fıkrasının birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç olmak üzere 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 7.1.1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu ile 17.2.2000 tarihli ve 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanununda yer alan idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür.

MADDE 19. - Aşağıdaki kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

a) 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 462 ncı maddesi,

b) 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesi,

c) 18.11.1992 tarihli ve 3842 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 31 inci maddesinin birinci fıkrası.

MADDE 20. - 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci maddesinin kenar başlığı "Terör ve örgüt tanımı" şeklinde, birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

İki veya daha fazla kimsenin birinci fıkrada yazılı terör suçunu işlemek amacıyla birleşmesi halinde bu Kanunda yazılı olan örgüt meydana gelmiş sayılır.

MADDE 21. - 3713 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3713 sayılı Kanunun 8 inci maddesi kapsamına giren suçlardan dolayı;

1. - Yürütülen hazırlık soruşturmalarında Cumhuriyet savcılıklarınca takipsizlik kararı verilir.

2.- a) Haklarında kamu davası açılmamış tutuklu sanıklar Cumhuriyet savcılıklarınca,

b) Haklarında kamu davası açılmış tutuklu sanıklar ilgili mahkemelerce,

Sahverilirler.

3.- a) Henüz Yargıtaya gönderilmemiş veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosyalar hakkında hükmü veren mahkemece,

b) Yargıtayda bulunan dosyalar ilgili ceza dairesince,

c) Cezaları infaz edilmekte olan hükümlülerin dosyaları hükmü veren mahkemece,

Acele işlerden sayılmak ve Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi dikkate alınmak suretiyle karara bağlanır.

MADDE 22. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 23. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK - 4

Tasarı, 23 Temmuz günü 59. Hükümet tarafından TBMM'ye sevk edildi. Tasarı, 30 Temmuz günü TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 4963 sayılı yasa 7 Ağustos günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN (7. Uyum Paketi)

Kanun No : 4963

Kabul Tarihi : 30.7.2003

Resmi Gazete : 7.8.2003 - 25192

MADDE 1.- 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 159 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir seneden" ibaresi "altı aydan" şeklinde ve son fıkrası da aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tahkir, tezyif ve sövme kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek amacıyla yapılan düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez."

MADDE 2. - 765 sayılı Kanununun 169 uncu maddesinde yer alan "eder veya her ne suretle olursa olsun hareketlerini teshil " ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 3. - 765 sayılı Kanununun 426 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bilim ve sanat eserleri ile edebî değere sahip olan eserler bu madde kapsamı dışındadır."

MADDE 4. - 765 sayılı Kanununun 427 nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen "ve imha" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 5. - 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

"**EK MADDE 7. -** 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddelerinde yazılı suçları işleyenler hakkında soruşturma ve kovuşturmalar acele işlerden sayılır, öncelik ve ivedilikle ele alınır. Bu suçlarla ilgili davalarda duruşmalara zorunluluk olmadıkça otuz günden fazla ara verilemez, bu davalara adli tatilde de bakılır."

MADDE 6. - 25.10.1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 11 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Askerî Ceza Kanununun 58 inci maddesinde yazılı suçların, barış zamanında asker olmayan kişiler tarafından işlenmesi hâlinde, bu suçlara ilişkin davalar askerî mahkemelerde görülmez."

MADDE 7. - 21.2.1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

"**EK MADDE 12. -** Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma, soruşturma ve ihtisas komisyonlarının kararına istinaden Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının talebi üzerine Sayıştay, talep edilen konuyla sınırlı olmak kaydıyla denetimine tâbi olup olmadığına bakılmaksızın özelleştirme, teşvik, borç ve kredi uygulamaları dahil olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hesap ve işlemleri

ile aynı usule bağlı olarak, kullanılan kamu kaynak ve imkanlarından yararlanma çerçevesinde her türlü kurum, kuruluş, fon, işletme, şirket, kooperatif, birlik, vakıf ve dernekler ile benzeri teşekküllerin hesap ve işlemlerini denetleyebilir. Denetim sonuçları, ilgili komisyonlarda değerlendirilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

Silahlı Kuvvetlerin elinde bulunan Devlet mallarının denetlenmesi, millî savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak yapılır. Bu denetimin yapılmasına ilişkin esas ve usuller, Genelkurmay Başkanlığının ve Sayıştayın görüşü alınmak suretiyle Millî Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca kabul edilen "GİZLİ" gizlilik dereceli bir yönetmelikle düzenlenir.

Sayıştay Birinci Başkanı, Sayıştay Kanunu gereğince yapılacak denetimler sırasında gerekli görmesi halinde, meslek mensuplarıyla birlikte Sayıştay dışından uzman çalıştırmaya yetkilidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden gelen denetim taleplerine Sayıştayca öncelik verilir. Bu taleplerin Sayıştayca ne şekilde karşılanacağına ilişkin esas ve usuller ile Sayıştay dışından Birinci Başkanca uzman görevlendirilme esas ve usulleri Sayıştayca düzenlenecek yönetmeliklerde tespit edilir.

Cumhurbaşkanlığı bu madde kapsamı dışındadır."

MADDE 8. - 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında geçen "15" ibaresi "18" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9. - 23.4.1981 tarihli ve 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanuna ekli (1) sayılı cetvelden "Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri;" ibaresi çıkarılmıştır.

MADDE 10. - 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 1 inci maddesinde geçen "en az yedi gerçek kişinin" ibaresi "gerçek veya tüzel en az yedi kişinin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11. - 2908 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4. - Fiil ehliyetine sahip ve onsekiz yaşını doldurmuş olan gerçek kişiler ile tüzel kişiler, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Ancak;

1. Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel ve özel kolluk kuvvetleri mensupları ve özel kanunlarında dernek kuramayacakları belirtilen memur statüsündeki kamu hizmeti görevlileri sürekli olarak,

2.a) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının birinci babında yazılı suçların birinden mahkûm olanlar,

b) Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüyeye kullanma, dolanlı iflâs, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle mahkûm olanlar,

c) Türk Ceza Kanununun 316, 317 ve 318 inci maddelerinde yazılı suçlardan biriyle mahkûm olanlar,

2 yıl süre ile,

3) Kurulması yasaklanmış dernekleri kuranlar ve yönetenler ile dernekler için yasaklanmış faaliyetlerde bulunmaları sebebiyle mahkemece kapatılmasına karar verilen derneklerin yöneticileri kapatma kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl süre ile,

Dernek kuramazlar."

MADDE 12. - 2908 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"3. Dernek kurucularının ad ve soyadları veya unvanları, meslek veya sanatları ya da faaliyet konuları, ikametgâhları ve tâbiyetleri,"

MADDE 13. - 2908 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "doksan" ibaresi "altmış" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 14. - 2908 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve beşinci fıkrasında yer alan "bu Kanunun 39 uncu maddesinde gösterilen derneklere," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

"Diğer kanunların derneklere üye olamayacaklarını belirttiği kişiler ile ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri dernek üyesi olamazlar."

MADDE 15. - 2908 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "39 uncu maddeye göre" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 16. - 2908 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmış ve ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu yazıda, kurucuların adı ve soyadı, baba adı, doğum yeri ve tarihi, unvanı, meslek veya sanatı, faaliyet konuları, ikametgâhı ve tabiiyeti ile şube merkez adresinin bildirilmesi ve yazıya dernek tüzüğünden iki örnek ile yetki belgelerinin eklenmesi zorunludur."

MADDE 17. - 2908 sayılı Kanunun 38 inci maddesinde yer alan "dinlenme" kelimesinden sonra gelmek üzere "sanat, kültür, bilim" ibareleri eklenmiştir.

MADDE 18. - 6.10.1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 15 inci maddesinde geçen "otuz" ibaresi "on" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19. - 2911 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde yer alan "otuz" ibareleri "on" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20. - 2911 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin başlığı "Toplantının ertelenmesi veya bazı hâllerde yasaklanması" olarak ve madde metninde yer alan "yasaklayabilir veya iki ayı aşmamak üzere erteleyebilir."

ibaresi "bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir." şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 21. - 2911 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin başlığı "Erteleme veya yasaklama kararının tebliği" olarak ve maddenin birinci fıkrasında geçen "yasaklanan veya ertelenen" ibareleri "ertelenen veya yasaklanan", "yasaklama veya erteleme" ibaresi "erteleme veya yasaklama"; ikinci fıkrasında geçen "yasaklanabileceği veya ertelenebileceği" ibaresi "ertelenebileceği veya yasaklanabileceği" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 22. - 2911 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin başlığı "İl veya ilçelerde bütün toplantıların ertelenmesi veya yasaklanması", maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "üç" ibaresi "bir" şeklinde ve birinci fıkranın ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Valiler de aynı sebeplere dayalı olarak ve suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde ilçe başlı ilçelerin birinde veya birkaçında bütün toplantıları bir ay geçmemek üzere yasaklayabilir."

MADDE 23. - 14.10.1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin (a) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Eğitim ve öğretim kurumlarında, Türk vatandaşlarına Türkçeden başka hiçbir dil, ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Ancak, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak üzere özel kurslar açılabilir; bu kurslarda ve diğer dil kurslarında aynı maksatla dil dersleri oluşturulabilir. Bu kurslar ve derslerde, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı öğretim yapılamaz. Bu kursların ve derslerin açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usuller, Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

"c) Türkiye'de eğitimi ve öğretimi yapılacak yabancı diller, Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir."

MADDE 24. - 9.11.1983 tarihli ve 2945 sayılı Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanununun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4. - Milli Güvenlik Kurulu, 2 nci maddede belirtilen millî güvenlik ve Devletin millî güvenlik siyasetine ilişkin tanımlar çerçevesinde Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili konularda tavsiye kararları alır ve gerekli koordinasyonun sağlanması için görüş tespit eder; bu tavsiye kararlarını ve görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir ve kanunlarla verilen görevleri yerine getirir.

Başbakan, Milli Güvenlik Kurulunun tavsiye kararlarının ve görüşlerinin değerlendirilmek üzere Bakanlar Kuruluna sunulması ve Bakanlar Kurulunda kabul hâlinde bu tavsiye kararlarının uygulanmasının koordinasyonu ve izlenmesi için bir başbakan yardımcısını görevlendirebilir.

MADDE 25. - 2945 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurul, iki ayda bir toplanır. Gerekğinde Kurul, Başbakanın teklifi üzerine veya doğrudan Cumhurbaşkanının çağrısı ile de toplanır."

MADDE 26. - 2945 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Genel Sekreterliğin görev ve yetkileri

Madde 13. - Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği;

a) Millî Güvenlik Kurulunun sekreterlik hizmetlerini yürütür,

b) Millî Güvenlik Kurulunca ve kanunlarla verilen görevleri yerine getirir."

MADDE 27. - 2945 sayılı Kanununun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 15. - Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanır. Söz konusu atamanın, Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları arasından yapılmasının öngörülmesi halinde Genelkurmay Başkanının olumlu görüşü alınır."

MADDE 28. - 2945 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"**GEÇİCİ MADDE 4.** - Bu Kanunla 9.11.1983 tarihli ve 2945 sayılı Millî Güvenlik Kurulu ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanununda öngörülen düzenlemelere uygun olarak, 2945 sayılı Kanununun 21 inci maddesinde gösterilen esaslar çerçevesinde bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde yönetmelik çıkarılır."

MADDE 29. - 8.6.1984 tarihli ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 3. - Türkiye'de kurulan vakıflar, amaçları doğrultusunda uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışında kurulmuş vakıf veya kuruluşlara üye olabilirler.

Türkiye'de kurulan vakıfların, vakıf senedinde belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette bulunması ve yurt dışında şube açması ile yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf veya kuruluşlarla işbirliği yapması, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının iznine bağlıdır.

Yabancı ülkelerde kurulmuş vakıflar, uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde, karşılıklı olmak koşulu ile, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye'de faaliyette bulunabilirler, temsilcilik kurabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilirler, kurulmuş üst kuruluşlara

katılabilirler veya kurulmuş vakıflarla işbirliği yapabilirler.

Bu vakıflar, Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkında uygulanan mevzuata tabidir."

MADDE 30. - 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yukarıdaki fıkra uyarınca oluşturulan örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşyüzmilyon liradan birmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir."

MADDE 31. - 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında geçen "en az yedi gerçek kişinin" ibaresi "gerçek veya tüzel en az yedi kişinin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32. - 4721 sayılı Kanununun 64 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "gerçek kişi" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile tüzel kişiler" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 33. - 4721 sayılı Kanununun 66 ncı maddesinde yer alan "altı ay önceden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 34. - 4721 sayılı Kanununun 82 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Tüzel kişi adına oy kullanacak kişi hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır."

MADDE 35. - Aşağıdaki kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

a) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 6 ncı maddesinin son fıkrası,

b) 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrası, 31 inci maddesinin son fıkrası ve 83 üncü maddesi,

c) 9.11.1983 tarihli ve 2945 sayılı Millî Güvenlik Kurulu ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanununun 9, 14 ve 19 uncu maddeleri,

d) 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrası.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun 7 nci maddesinde düzenlenmesi öngörülen yönetmelikler bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde çıkarılır.

MADDE 36. - Bu Kanunun 7 nci maddesi yayımı tarihinden altı ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 37. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK - 5

Avrupa Antlaşmaları

İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Ölüm Cezasının Kaldırılmasına Dair Protokol No. 6

Strasbourg, 28.IV.1983

Gayri resmi tercüme

Yürürlüğe giriş tarihi 1 Kasım' dan itibaren, 11. Protokole uygun olarak madde başlıkları eklenmiş ve metinde değişiklikler öngörülmüştür.

Roma'da 6 Kasım 1950'de imzalanan İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmeyi (aşağıda "Sözleşme" diye anılmıştır) imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler,

Avrupa Konseyi üyesi devletlerin birçoğunda yer alan gelişmelerin ölüm cezasının kaldırılması yolunda genel bir eğilimi ifade ettiğini göz önünde bulundurarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

Madde 1- Ölüm cezasının kaldırılması

Ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse bu cezaya çarptırılmaz ve idam edilemez.

Madde 2- Savaş zamanında ölüm cezası

Bir devlet, yasalarında, savaş veya yakın savaş tehlikesi zamanında işlenmiş olan fiiller için ölüm cezasını öngörebilir; bu ceza, ancak yasanın belirlediği hallerde ve onun hükümlerine uygun olarak uygulanabilir. İlgili devlet, söz konusu yasanın bu duruma ilişkin hükümlerini Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir.

Madde 3- Askıya alınma yasağı

Sözleşmenin 15. Maddesine dayanılarak bu Protokolün hükümleri ihlal edilemez.

Madde 4- Çekince koyma yasağı

Sözleşmenin 57. Maddesine dayanılarak bu Protokolün hükümleriyle ilgili hiçbir çekince konulamaz.

Madde 5- Ülkesel uygulama

1 Her devlet, imza sırasında veya onaylama, kabul ya da katılma belgesinin verilmesi sırasında, bu Protokolün uygulanacağı ülkeyi veya ülkeleri belirleyebilir.

2 Her devlet, daha sonra herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirimle belirteceği başka herhangi bir ülkenin bu Protokolün uygulanma kapsamına alınmış olduğunu beyan edebilir. Bu ülke bakımından Protokol, bildirim Gen. Sekreter tarafından alınışını izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

3 Yukarıdaki iki fıkra uyarınca yapılan her bildirim, Genel Sekretere gönderilecek bir ihbarla, bildirimde belirtilen ülkeyle ilgili olarak geri alınabilir. Geri alma, Genel Sekreterin ihbarı alışı izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Madde 6- Sözleşmeyle bağlantı

Taraf Devletler bu Protokolün 1'den 5'e kadar olan

Maddelerini Sözleşmeye ek Maddeler olarak kabul ederler ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 7- İmza ve onay

Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış olan Avrupa Konseyi üyesi devletlerin imzalarına açıktır. Protokol, onaylama, kabul veya uygun bulmaya sunulacaktır. Avrupa Konseyi üyesi bir devlet, aynı zamanda veya daha önceden Sözleşmeyi onaylamadıkça, bu Protokolü onaylayamaz, kabul edemez veya uygun bulamaz. Onaylama, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne verilir.

Madde 8- Yürürlüğe giriş

Bu Protokol, beş Avrupa Konseyi üyesi devletin 7. Madde hükümleri uyarınca Protokolle bağlanma hususundaki rızalarını bildirdikleri tarihi izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Madde 9- Saklama işlevleri

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri ;

a Her imzalamayı;

b Her onaylama, kabul veya uygun bulma belgesinin verildiğini

c 5 ve 8. Maddeler uyarınca bu Protokolün her yürürlüğe giriş tarihini;

d Bu Protokole ilişkin başka her türlü işlem, ihbar veya bildirim;

Konsey üyesi devletlere bildirir.

Usulüne göre yetkili kılınmış olan, aşağıda imzaları bulunan temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır. Avrupa Konseyi Arşivinde saklanacak her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca dillerinde 28 Nisan 1983 tarihinde Paris'te imzalanmış olup onaylanmış kopyalar Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından her bir üye devlete, bu Sözleşmenin hazırlanmasına iştirak eden üye olmayan devletlere ve bu Sözleşmeyi onaylamak üzere davet edilmiş olan herhangi bir devlete gönderilecektir.

Ölüm cezasının her koşulda kaldırılmasını öngören,

AVRUPA İNSAN HAKLARI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİ SÖZLEŞMESİ'NE EK 13 NOLU PROTOKOL

(Vilnius- 3.5.2002)

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyine üye devletler;

Hayat hakkının, demokratik toplumun temel değeri olduğunu ve ölüm cezasının kaldırılmasının, bu hakkın korunması ve tüm insanların doğuştan gelen onurunun bütünüyle tanınması için elzem olduğu inancıyla,

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme (bundan

sonra “Sözleşme” olarak atıfta bulunulacaktır) tarafından garanti altına alınan hayat hakkının korunmasının daha da güçlendirilmesi isteğiyle,

28 Nisan 1983'te Strasburg'da imzalanan Ölüm Cezasının Kaldırılmasına ilişkin 6 nolu Protokol'ün, savaş veya yakın savaş tehlikesi zamanında işlenmiş olan fiiller için ölüm cezasını dışlamadığını kaydederek,

Ölüm cezasını tüm koşullarda ortadan kaldırmaya yönelik son adımların atılması kararlılığıyla,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

Madde 1- Ölüm cezasının kaldırılması

Ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse bu cezaya çarptırılmaz ve idam edilemez.

Madde 2- Tadil yasağı

Sözleşmenin 15. maddesine dayanılarak bu Protokol'ün hükümleri hiçbir surette tadil edilemez.

Madde 3- Çekince koyma yasağı

Sözleşme'nin 57. maddesine dayanılarak bu Protokol'ün hükümleriyle ilgili hiçbir çekince konulamaz.

Madde 4- Yer bakımından uygulama

1. Her bir Devlet, imza anında veya onayladığına, benimsemediğine ya da kabul ettiğine ilişkin belgesini verirken, bu Protokol'ün uygulanacağı ülkeyi veya ülkeleri belirleyebilir.

2. Her bir devlet, daha sonra herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı bir bildirimle belirteceği başka herhangi bir ülkenin bu Protokol'ün uygulanma kapsamına alınmış olduğunu beyan edebilir. Bu ülke bakımından Protokol, bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından itibaren geçecek üç ay aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Bu bildirimde belirtilen ülkeyle ilgili olarak, yukarıdaki iki fıkra uyarınca yapılan her bildirim, Genel Sekreter'e gönderilecek bir ihbarla geri alınabilir ya da yeniden düzenlenebilir. Geri alma ya da yeniden düzenleme, Genel Sekreter'in ihbarı almasından itibaren geçecek üç ay aylık dönemi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 5- Sözleşme ile bağlantı

Taraf Devletler arasında olduğu gibi, bu Protokol'ün l'den

4'e kadar olan maddelerinin hükümleri, Sözleşme'ye ek maddeler olarak kabul edilir ve Sözleşme'nin bütün hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 6- İmza ve onay

Bu Protokol, Sözleşme'yi imzalamış olan Avrupa Konseyi üyesi devletlerin imzalarına açıktır. Protokol'e katılım, onaylama, benimseme ya da kabullenme şartına tâbidir. Avrupa Konseyi üyesi bir Devlet, aynı anda veya daha önceden Sözleşme'yi onaylamadıkça, bu Protokol'ü onaylayamaz, benimseyemez ya da kabul edemez. Onaylama, benimseme veya kabullenme belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne verilir.

Madde 7- Yürürlüğe Giriş

1. Bu Protokol, Avrupa Konseyi üyesi on devletin 6. madde hükümlerine uygun bir şekilde bu Protokol'e bağlı kalacaklarını beyan ettikleri tarihten sonra geçecek üç aylık dönemi izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

2. Bu Protokol'e bağlı kalacağını sonradan beyan eden herhangi bir üye Devlet açısından bu Protokol, onaylama, benimseme ya da kabullenme belgesinin verilmesinden sonra geçecek üç aylık dönemi izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Madde 8- Tevdi İşlemleri

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri,

- her bir imzayı,
- verilen her bir onay, benimseme ya da kabul belgesini,
- 4 ve 7.maddeler uyarınca bu Protokole katılımın yürürlüğe girişi ile ilgili her bir tarihi,
- bu Protokole ilişkin başka herhangi bir işlemi, ihbarı veya yazışmayı,

Avrupa Konseyine üye tüm devletlere bildirir.

Bu Protokol imza yetkisine sahip kişilerce imzalanmıştır.

Avrupa Konseyi Arşivlerinde saklanmak ve her ikisi de eşit ölçüde geçerli olmak üzere Fransızca ve İngilizce düzenlenen bu metin tek bir nüsha olarak 3 Mayıs 2002 tarihinde Vilnius'ta düzenlenmiştir. Genel Sekreter, bu metnin tasdikli suretlerini Avrupa Konseyine üye devletlere gönderecektir.

EK - 6

ADLİ VE ÖNLEME ARAMALARI YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, kanunlarla düzenlenen adli ve önleme arama yetkisinin uygulanmasında uyulacak esas ve usulleri göstermektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, kolluk tarafından, kişilerin üstlerinin, eşyasının, araçlarının, özel kâğıtlarının, konut, işyeri ve eklentilerinin aranmasında uyulacak esas ve usulleri kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 8/6/1936 tarihli ve 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, 7/1/1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile 13/5/1971 tarihli ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhal işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

Kolluk: Polis, jandarma, sahil güvenlik ve özel kolluk kuvvetlerini,

Hâkim: Yetkili sulh ceza hâkimini veya hâkimi,

Cumhuriyet savcısı: Yetkili Cumhuriyet savcısını,

Mülki amir: İllerde vali veya bu konuda yetkilendirdiği yardımcısını, ilçelerde kaymakamı,

Kolluk amiri : Konuyla ilgili yetkili ve görevli olan kolluk biriminin amirini,

Araç: Her türlü kara, deniz ve hava nakil vasıta ve taşıtlarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Adli Arama

Adli Aramanın Tanımı, Maksudı ve Kapsamı

Madde 5- Adli arama, bir suç işlemek veya buna iştirak veyahut yataklık etmek makul şüphesi altında bulunan kimsenin, saklananın, şüphelinin, samığın veya hükümlünün yakalanması ve suçun iz, eser, emare veya delillerinin elde edilmesi için bir kimsenin, özel hayatının ve aile hayatının gizliliğinin sınırlandırılarak konutunda, etrafı çevrili diğer mahallerinde, üzerinde, özel kâğıtlarında,

eşyasında, aracında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlara göre yapılan araştırma işlemidir.

Makul Şüph

Madde 6- Makul şüph, hayatın akışına göre somut olaylar karşısında genellikle duyulan şüphedir.

Makul şüph, aramanın yapılacağı zaman, yer ve ilgili kişinin veya onunla birlikte olanların davranış tutum ve biçimleri, kolluk memurunun taşıdığından şüph ettiği eşyanın niteliği gibi sebepler göz önünde tutularak belirlenir.

Makul şüphede, ihbar ve şikâyeti destekleyen emarelerin var olması gerekir.

Belirtilen konularda şüphenin somut olgulara dayanması şarttır.

Arama sonunda belirli bir şeyin bulunacağını veya belirli bir kişinin yakalanacağını öngörmeyi gerektiren somut olgular mevcut bulunmalıdır.

Adli Aramalarda Karar ve Emir Verme Yetkisi

Madde 7- Adli aramaya karar vermek yetkisi hâkimindir. Kolluk, arama kararı alınması için makul şüph sebeplerini belirten ayrıntılı ve gerekçeli bir rapor hazırlar ve Cumhuriyet savcısına başvurur.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri veya bu emrin alınmadığı hâllerde ise kolluk amirinin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları, eşyası ve aracı aranamaz, konutuna girilemez ve buradaki eşyaya el konulamaz.

Cumhuriyet başsavcılıklarınca, arama ile ilgili kararları vermek üzere, yirmidört saat süreyle bir nöbetçi Cumhuriyet savcısı görevlendirilir.

Yetkili merciin yazılı emri yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur.

Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Karar Alınmadan Yapılacak Arama

Madde 8-

a) Hakkında gıyabî tutuklama veya yakalama müzekkeresi bulunan kişi yakalandığında üstünde, yakalanması amacıyla konutunda, işyerinde, yerleşim yerinde, bunların eklentilerinde ve aracında yapılacak aramada,

b) Kolluk tarafından yakalanan kişinin, yakalandığı anda, silah gibi kendisine veya kişilere zarar verebilecek diğer unsurlardan arındırılması amacıyla yapılacak üst aramasında ve bu gibi hâllerde aracında, kaçarken içine girdiği bina ve eklentilerde yapılacak aramalarda,

c) Hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yakalanan kişinin, yakalandığı anda, silah gibi kendisine veya kişilere zarar verebilecek diğer unsurlardan arındırılması amacıyla yapılacak üst aramasında ve bu gibi hâllerde aracında, kaçarken içine girdiği bina ve eklentilerde yapılacak aramalarda,

d) Gözaltına alınan kişinin, nezarethaneye konmadan önce yapılan üst aramasında,

e) Bir suçun işlenmesine veya işlenen suçun devamına engel olmak üzere, bir suçun şüphelisi veya sanığı olarak yakalandıktan sonra kolluk güçlerinin elinden kaçmakta olan kimselerin yakalanması maksadıyla veya Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu kapsamında işlenen suçların failini veya delilleri elde etmek üzere, kişilerin üstlerinde ve eşyasında, araçlarında, özel kâğıtlarında ve kaçarken girdikleri bina ve eklentilerinde yapılacak aramalarda,

f) Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 8 inci maddesi kapsamında, kaçak eşya ile girilirken veya çıkılırken görülen veyahut kaçakçılık sayılan herhangi bir işin yapıldığına ilişkin delil görüntüsü bulunan yerlerde, usulüne göre ve hemen yapılan aramalarda,

g) Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 11 inci maddesi kapsamında, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu gereğince tayin olunan kapı ve yollardan başka yerlerden girmek, çıkmak ve geçmek üzereyken tesadüf edilen kişilerin üst, eşya ve araçlarının aranması ile genel kolluk tarafından memleket dahilinde tesadüf edilecek kaçakçıların üst, eşya ve araçlarının aranmasında,

h) 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 49 uncu maddesindeki ve diğer kanunların öngördüğü hukuka uygunluk sebepleri ve suçüstü hâlinde yapılan aramalarda, toplum için veya kişiler bakımından yaşamsal tehlikeyi ortadan kaldırmak amacıyla veya kapalı yerlerden gelen yardım çağrılarını üzerine, konut, işyeri ve yerleşim yeri ile eklentilerine girmek için,

hâkim kararı aranmaz.

Rıza ile Arama

Madde 9- Rıza ile arama, hâkim kararı veya kanunla yetkili kılınmış mercinin yazılı emri bulunmaksızın, kişinin rızasına dayanılarak yapılan aramadır.

Rızasını almak için, kolluk memuru, ilgili kişiye, bağlı bulunduğu birimi bildirir ve kimliğini gösterir; yapılan aramanın konusunu ve aramanın yapılmasına temel oluşturan sebebi açıklar; aramayı kabul etmeme hakkı olduğunu hatırlatır; kişinin rızası alındıktan sonra imzası alınır ve arama işlemine başlanır.

Kişinin aramaya rızası bulunmadığını bildirdiği hâllerde kolluk gücü, takdirine göre aranacak yerin etrafında gerekli tedbirleri alır ve arama kararı almak üzere gerekli başvuruyu yapar.

Arama işlemi bir tutanağa bağlanır.

Aramada Karar Kapsamı Dışında Elde Edilen Bulgular ve Ele Geçirilen Kişiler

Madde 10- Usulüne uygun yapılan aramada, araştırma veya soruşturmayla ilgisi bulunmayan ve fakat diğer bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek güçte eşya bulunursa, bunlara el konulur ve durum, Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Bu tür aramada, aramanın amacı ve konusu dışında ele geçirilen ve haklarında tutuklama veya yakalama kararı bulunan kişiler, evrakıyla birlikte Cumhuriyet başsavcılığına sevk edilir.

Adli Arama Tutanağı

Madde 11- Adli arama işlemi bir tutanağa bağlanır. Tutanakta;

a) Arama kararının tarih ve sayısı, hâkim kararı yoksa verilmiş olan yazılı emrin tarihi, emri veren merci, bunun

da yokluğu hâlinde gecikmede sakınca bulunan hâlin dayandığı sebeplere ilişkin açıklama,

b) Aramanın yapıldığı yer, tarih ve saat,

c) Aramanın konusu,

d) Aramanın makul şüphe sebebi,

e) Aranılan kişinin kimlik bilgileri, adını söylemediği takdirde eşkal bilgileri,

f) Araçta, konutta, işyeri ve eklentilerinde arama yapılmışsa, aracın plaka numarası, markası, konutun, işyerinin ve eklentilerinin açık adresi, deniz aracının aranması hâlinde ise deniz aracının cinsi, ismi, donatısı, bağlama limanı, tonajı, acentası, kaptanı ve arama mevki,

g) Aramanın sonuçları, el konulan suç eşyasına ilişkin belirleyici bilgiler,

h) Aramada yakalanan kişiler varsa kimlikleri,

ı) Arama sonucunda yaralanma veya maddi bir zarar meydana gelip gelmediği,

hususları yer alır.

Tutanak arama işlemine katılmış olanlar ve hazır bulunanlarca imzalanır. Tutanağın bir sureti ilgiliye verilir.

El Koyma, Muhafaza Altına Alma

Madde 12- Usulüne uygun yapılan aramada, soruşturma için ispat vasıtası olabilecek veya müsadereye tâbi bulunan eşyaya rastlanırsa, zilyetlerinin rızası hâlinde eşya muhafaza altına alınır. Rıza olmayan hâllerde eşyaya el konulur.

Bu eşyayı yanında bulunduran kişi, talep üzerine bunları göstermek ve teslim etmekle yükümlüdür; kaçınma hâlinde, zilyet hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 63 üncü maddesinin uygulanması istemiyle Cumhuriyet başsavcılığına başvurulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Önleme Aramaları

Denetim Yapılacak Hâller

Madde 13- Kolluk tarafından yapılan;

a) Açılması izne bağlı otel, gazino, kahve, içki yerleri, bar, tiyatro, sinema, hamam ve plaj gibi umuma mahsus istirahat ve eğlence yerlerinin faaliyetten men amacıyla, kurallara uyup uymadıkları açısından denetiminde,

b) Kumar oynanan, umumi ve umuma açık yerler ile her çeşit özel ve resmi kurum ve kuruluşlara ait lokaller, mevzuata aykırı bir şekilde uyuşturucu madde imal edilen, satılan, kullanılan, bulunduran yerler, mevcut hükümlere aykırı davranışları görülen genelevler, birleşme yerleri, fuhuş yapılan yerler ve evler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzenine, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya video bant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerler, derneklere, sendikalara, loca ve kulüpler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile benzeri kurum ve kuruluşlara ait ve yalnız üyelerinin yararlanması için açılan lokallerden birden fazla denetim sonunda ve yazılı ihtar rağmen iç yönetmeliğe aykırı faaliyet göstererek umuma açık yer durumuna geldiği tespit edilenlerin denetiminde,

c) Yürürlükte bulunan hükümlere aykırı olarak işletilen yerler hakkındaki işlemler ile genel ahlâk ve edep kurallarına aykırı olarak sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satan yerlerin denetiminde,

d) Kanunlardaki istisnalar saklı kalmak üzere, onsekiz yaşından küçükleri çalıştırdığından veya onsekiz yaşını doldurmuş küçüklerin girip girmediğinden şüphelenilen ve açılması izne bağlı bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane gibi oyun oynatılan benzeri yerlerin denetiminde,

e) Suç işlenmesini önlemek için kişilerden kimlik sormada,

f) 26/6/1973 tarihli ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununda belirtilen yerlerin denetiminde,

g) Okullardaki disiplinin sağlanmasına yönelik önlemlerde,

h) Resmî dairelerde görevlilerin göreve başlarken tâbi olmayı kabul ettikleri kurallara uygun olarak yapılan denetimlerde,

ı) Motorlu araç trafik belgesi, motorlu araç tescil belgesi ve sürücü belgeleri ile 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre araçlarda bulunması gerekli eşyanın ve deniz araçlarının ruhsat ve belgelerinin gemi adamlarının ehliyet ve belgeleri ile deniz mevzuatında yer alan diğer belgelerin denetiminde,

j) Elektromanyetik aygıtlar ve dedektör köpekleri aracılığıyla yapılan tarama şeklindeki denetimlerde,

hâkim kararı aranmaz.

Önleme Aramasının Yapılabileceği Yerler

Madde 14- Kolluk, suçun işlenmesinin önlenmesi amacıyla, usulüne göre verilmiş hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mahallin en büyük mülkî amirinin vereceği yazılı emirle;

a) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde,

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde,

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde,

d) Öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için her derecede öğretim ve eğitim kurumlarının ve üniversite binaları ve ekleri içerisinde, kurumun imkânlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması olasılığı karşısında rektör, acele hâllerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin kolluktan yardım istemeleri hâlinde, girilecek üniversite, bağımsız fakülte veya bağlı kurumların içerisinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkış yerlerinde,

e) Umumî veya umuma açık yerlerde veya öğrenci yurtlarında veya eklentilerinde,

f) Yerleşim yerlerinin giriş ve çıkışlarında,

g) Her türlü toplu taşıma veya seyreden taşıt araçlarında, kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; suç unsurlarına el koyar ve evrakı ile birlikte Cumhuriyet başsavcılığına sevk eder.

Kolluk amirleri, önleme araması emri veremez.

Suçu önleme maksadıyla konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan özel işyerlerinde ve eklentilerinde arama yapılamaz.

Önleme Amacıyla Yapılacak Üst ve Eşya Aramasının Amacı ve Makul Sebebi

Madde 15- Makul ve kabul edilebilir bir sebebe bağlı olarak,

millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti için, kişinin üstünde, üzerinde bulunan özel kâğıtlar ve diğer eşya ile aracında önleme amacıyla arama yapılabilir.

Makul sebep, aramanın yapılacağı zaman, yer ve ilgili kişinin veya onunla birlikte olanların davranış tarzları, kolluk memurunun taşındığından şüphe ettiği eşyanın niteliği gibi sebepler göz önünde tutularak belirlenir.

Birinci fıkrada belirtilen konularda tehlike doğduğunu gösteren sebeplerin somut olgulara dayanması şarttır.

Önleme aramalarının yapıldığı yerde herkesin üzeri aranmayorsa, işlem sondaj usulü gibi objektif unsurlara dayanır.

Önleme Aramalarında, Adli Soruşturmalarda Kullanılabilecek Bilgi, Bulgu Elde Edildiğinde ve Şüpheliler Yakalandığında Yapılacak İşlemler

Madde 16- Önleme aramalarında elde edilen ve adli soruşturmalarda kullanılabilecek bilgi, bulgu ve şüpheliler hakkında 10 uncu madde hükümleri uygulanır.

Hâkimden Önleme Araması Kararı Almak İçin Yapılacak İstem

Madde 17- 13 ve 18 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere, önleme aramalarında işlemin yapılacağı kanunda belirtilen umumi ve umuma açık yerlerde makul sebeplerin oluştuğunu ve millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti amacının ortaya çıktığını ve tehlikenin oluştuğunu gösteren belirlemeler, kolluk tarafından önceden saptanır ve mahallin en büyük mülkî amirine, gerekçeleri ile birlikte yazılı olarak iletilir.

Mülkî amir, talebi uygun bulursa, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yazılı arama emri verir.

Gecikmesinde sakınca bulunmayan hâllerde, mülkî amir, uygun gördüğü takdirde istemi, aramanın yapılacağı yerdeki sulh ceza hâkimine sunar.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, en büyük mülkî amirin verdiği yazılı emirle yapılan önleme aramaları, yirmidört saat içinde görevli sulh ceza hâkiminin onayına sunulur.

Hâkimden Önleme Araması Kararı Alınması Gerekmeyen Hâller

Madde 18-

a) Devletçe kamu hizmetine özgülennmiş bina ve her türlü tesislere giriş ve çıkışın belirli kurallara tâbi tutulduğu hâllerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki eşyanın veya araçlarının aranmasında,

b) İl İdaresi Kanununun ek 1 inci maddesi kapsamında bulunan, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaların, uçakların, gemilerin ve her türlü deniz ve kara taşıtlarının, giren çıkan yolcular ile buralarda görevli kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar personelinin, üstlerinin, araçlarının ve eşyalarının aranmasında,

c) Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 9 uncu maddesi kapsamında, dükkan, mağaza, ticaret ve alışveriş

yapılan özel evler, depo, ambar, antrepo, han, otel, pansiyon, sinema, tiyatro, gazino, kahvehane, bar, dansing ve bunlara benzer yerler ve eklentilerinde, umuma açık oldukları müddetçe ve umuma açık yerlerinde yapılacak aramalarda,

d) Olağanüstü Hal Kanununun 11 inci maddesi kapsamında, kişilerin üstünün, eşyalarının Olağanüstü Hal Valisinin emriyle aranmasında,

e) Sıkıyönetim Kanununun 3 üncü maddesi kapsamında, konutların ve her türlü dernek, siyasi parti, sendika, kulüp gibi teşekküllere ait binaların, işyerlerinin, özel ve tüzel kişiliklere sahip müesseseler ve bunlara ait eklentilerin ve her türlü kapalı ve açık yerlerin, mektup, telgraf ve sair gönderilerin ve kişilerin üzerlerinin sıkıyönetim komutanının emriyle aranmasında,

f) Kanunların, muhafaza altına alınmalarına olanak verdiği kişilerin, üst veya eşyalarının aranmasında,

g) Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun çerçevesinde görevli kolluğun, aynı Kanunun 79 uncu maddesindeki silâh taşıma yasağı kapsamında, silâh taşıdığından şüphelenilen kişilerin üstlerinin ve eşyalarının aranmasında,

hâkim kararı alınması gerekmez.

Umuma açık veya açık olmayan özel işletmelerin, kurumların veya teşebbüslerin girişlerindeki önleme aramaları, buralara girmek isteyen kimselerin rızasına bağlıdır. Aranmayı kabul etmeyenler, bu gibi yerlere giremezler. Bu gibi yerlerde arama, esasta özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilir. Ancak, bu yerlerin ve katılanların taşıyabilecekleri özel niteliklere göre, önleme aramaları kolluk güçleri tarafından da yapılabilir. Buradaki görevlilerin, arama sırasında kimlik göstermeleri gerekmez.

Önleme Araması Tutanağı

Madde 19- Arama sırasında suç unsuruna rastlandığında veya aranan kişinin talebi hâlinde, arama tutanağına bağlanır. Bu hâlde, tutanak 11 inci maddede belirtilen esasları içerir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Aramaların Yapılma Şekli

Konutta, İşyerinde, Yerleşim Yerinde ve Eklentilerinde Adli Aramanın Yapılması

Madde 20-

1. Aramanın zamanı: Hâkim kararı üzerine yapılacak aramalar, karar tarihinden itibaren ihtiyaca göre, mümkün olan en kısa sürede yapılır. Her arama kararı, sadece bir kez arama yapma yetkisi verir.

Aramanın amacını tehlikeye sokan acil bir durum yoksa, arama gündüz yapılır. Aşağıda sayılan hâller dışında gece arama yapılamaz:

- Suçüstü cürüm,
- Gecikmesinde sakınca bulunan hâl,
- Firar eden bir tutuklunun veya hükümlünün tekrar yakalanması hâli,
- Suç ile elde edilen eşyanın saklanma mahalli,
- Gece vakti herkesin girip çıkabileceği lokanta, bar, pavyon, gazino, meyhane gibi yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan benzeri yerler,
- Mahkûmların toplanma veya sığınma yerleri,

g) Gizli kumar yerleri ve genelevler gibi kollukça bilinen yerler.

2. Rıza ile arama: 9 uncu madde gereğince rıza ile yapılacak aramada, görevli memur önce aramanın amacını ilgiliye bildirir; izin verme yetkisine sahip olan kişiye, rıza göstermeye mecbur olmadığını söyler ve izin verme yetkisine sahip olan kişinin rızasını saptar. Ayrıca bu kişiyi, el konulan eşyanın delil olarak kullanılabileceği hususunda bilgilendirir. Aramanın ne sıfatla yapıldığı, arama yapılan kişiye bildirilir.

3. Yakalama amacıyla arama: Meşhud suç dolayısıyla yakalama hâlinde, arama kararı olmadan da yakalanacak kişinin bulunduğu yerlere girilebilir ve arama yapılabilir.

Haklarında gıyabî tutuklama veya yakalama müzakeresi çıkarılmış bulunan kişilerin yakalanması için yapılacak aramalarda, ayrıca arama kararı verilmesi gerekli değildir. Bu gibi hâllerde sadece yakalanacak kişiyle ilişkili işlemler yapılabilir. O yerde bulunan diğer kişiler hakkında, ayrıca karar verilmemişse, arama yapılamaz.

4. Konutta, işyerinde, yerleşim yerinde ve eklentilerinde aramanın yapılmış yöntemi:

a) Kolluk, arama yapılacak konut, işyeri, yerleşim yeri ve eklentilerinde gerekli güvenlik önlemlerini alarak kapıyı çalar.

b) Gerek hâkim kararı ile, gerek kanunla yetkili kılınmış mercin yazılı emri ile ve gerekse kendiliğinden yapılan aramalarda, mümkünse, o yere girme izni verme yetkisine sahip kişilerle iletişim kurulmasına çalışılır, kolaylık gösterilmesi istenir.

Aşağıdaki hâllerde iletişim kurmadan konuta, işyerine, yerleşim yerine ve eklentilerine girilir:

- Arama yapılacak olan yerin konut veya yerleşim yeri olarak kullanılmadığının bilinmesi,
- Arama esnasında bu yerlerde kimsenin olmadığını anlaşılması,
- Bu yerlerde oturan veya izin vermeye yetkili kişinin arama öncesinde bilgilendirilmesinin, delil karartmasına yol açarak aramanın amacını tehlikeye sokacak veya kolluk memurlarını veya diğer bireyleri tehlikeye düşürebilmesi.
- Diğer hâllerde, kolluk memurları mümkünse arama kararını gösterirler.

d) Aramayla görevlendirilenler, aramaya karşı çıkılması hâlinde, durumun haklı kıldığı ölçüde güç kullanarak direnci ortadan kaldıracaklardır. Bilgilendirme yapıldıktan sonra, kapı açılmadığı takdirde güç kullanılacağı ihtar edilir ve akabinde zorla eve girilir ve arama gerçekleştirilir. Güç, kademeli bir şekilde artarak kullanılabilir.

Gecikmesinde sakınca veya tehlike bulunması hâlinde, bilgilendirme içeri girdikten sonra da yapılabilir.

Bulundurulması suç teşkil eden eşyanın arandığı evde bulunan kişilerin üstü, güvenlik veya suç eşyasının elde edilmesi amacıyla aranır.

e) Arama, bulunması istenen şeyin boyutu ve niteliği göz önüne alınarak, amaca ulaşmak için gerekli olan ölçüde gerçekleştirilir.

f) Aranacak yerde bulunan kişilerin özel hayatlarına ve mallarına gereken azamî özen gösterilir.

g) Arama işlemine tâbi tutulan yerlerin sahibi veya eşyanın

zilyedi, aramada hazır bulunabilir. Kendisi bulunmazsa mümessili veya mümeyyiz hısımlarından biri yahut kendisiyle birlikte oturan bir kimse veya komşusu veya diğer bir kimse, arama tanığı olarak bulundurulur. Ancak, tanık sağlanması amacıyla, arama, gereksiz bir biçimde geciktirilemez.

Konutta aramanın yapılmasına izin verme yetkisine sahip kişi veya zilyet ve bulunmadığında yerine çağrılacak kişi, işleme girişilmeden önce aramanın amacından bilgilendirilir.

Geceleyin herkesin girip çıkabileceği lokanta, bar, pavyon, gazino, meyhane gibi yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan benzeri yerlerin aranmasında tanık bulundurulması gerekmez.

Durdurma ve Arama, Araçlarda Arama

Madde 21-

1. Bir kişiyi geçici olarak durdurmak, yakalama sayılmaz; yakalama sayılması için kişinin fiilen denetim altına alınması gerekir. Denetim için araçların durdurulması da mümkündür.

2. Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için, "umma" derecesinde makul şüphe bulunmalıdır.

Kolluk görevlisi, tecrübesine dayanarak, izlediği davranışlarından, o kişinin bir suç işleyeceği veya işlediği hususunda kanaat elde eder veya kişinin silâhlı olduğu ve hâlen tehlike yarattığı kanaatine varırsa kişi durdurulabilir. Sebepsiz ve keyfi durdurma, arama ve yakalama yapılamaz.

3. Sebebin oluşmasına veya şüpheye yol açan davranışları hakkında, durdurulan kişiye sorular yöneltilir. Kişi bu sorulara cevap vermekle yükümlü değildir. Durdurma yetkisinin kullanılmasına neden olan şüphe, yapılan açıklama ile ortadan kalkarsa, kişinin gitmesine engel olunmaz.

4. Durdurulan kişi üzerinde önce giysilerinden herhangi birisi çıkarılmaksızın, yoklama biçiminde bir inceleme yapılır. Bu işlem sonucunda, kişide silâh bulunduğu sonucunu çıkarmaya yeterli şüphe meydana gelirse, memur kendiliğinden silâh ve diğer suç eşyası araması yapabilir.

Yoklama incelemesi, kişinin cinsiyetinde bulunan görevli tarafından yapılır.

Üst yoklaması sırasında, yapılan aramanın konusu olan eşyanın ne olduğu veya aramanın yapılmasına temel teşkil eden sebepler ilgiliye açıklanır.

Bir kişinin veya aracın durdurulma süresinin, şartlara göre makul olması ve arama için ayrılan süreyi aşmaması gerekir.

5. Yoklama suretiyle inceleme, kişiye en az sıkıntı verici şekilde yapılır. Rıza gösterilmesi ve işbirliği yapılması için, insan ilişkilerine dayalı çabalar gösterilir. Dirdendiği takdirde inceleme güç kullanılarak gerçekleştirilir.

Yapılan aramanın neticesinde iz, eser, emare ve delil elde edilirse, kişi yakalanır ve gözaltına alınır.

Uyuşturucu gibi belirli bir şeyin, kişinin herhangi bir yerinde gizlendiği düşünülüyorsa, daha geniş çaplı arama yapılabilir.

Yoklama suretiyle inceleme, kişinin veya aracın ilk durdurulduğu yerde veya o yerin yakınında, mümkün

olduğu kadar başkalarının göremeyeceği tarzda yapılır. Başka yere götürülerek inceleme yapılamaz.

Makul sebebi olduğu takdirde, daha geniş kapsamlı arama yapılması için, kolluk aracından veya yakındaki kapalı bir yerden yararlanılabilir.

Aramadan sonra talep üzerine olay yerinde derhal bir tutanak düzenlenir.

6. Boş araçların aranmasında, arama yapıldığını belirten bir not bırakılır. Bu notta, arama tutanağının bir kopyasının alınabileceği yer belirtilir.

7. Deniz şartları sebebiyle aramanın denizde mümkün olmaması veya deniz aracının ayrıntılı aranmasının gerektiği hâllerde şüpheli deniz aracı en yakın ve uygun limana çekilerek arama limanda yapılabilir.

8. Bu maddede yazılı işlemler gece de yapılabilir.

Çıplak Olarak ve Beden Çukurlarında Arama

Madde 22-

1. Kanunların üst araması yapılmasına olanak verdiği hâllerde, çıplak olarak veya beden çukurlarında arama yapılmadan önce, mahrem yerlerde arama yapmanın neden gerekli görüldüğü ve nasıl yapılacağı, o birimde görevli en üst kolluk amiri tarafından ilgiliye bildirilir.

2. Çıplak olarak arama, kişinin kanunlara göre izin verilmeyecek bir şeyi taşıdığından makul ve ciddi bir şekilde şüpheleniliyor ise yapılır. Şüphelenilmesine yer olmayan hâllerde çıplak olarak arama yapılmaz.

Çıplak olarak arama, aynı cinsiyetten görevliler tarafından yapılır; arama işlemi kimsenin görememesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir.

Arama, kişinin utanma duygusunu en az ihlâl edecek bir şekilde yapılır; önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkartılır; bedenin alt kısmındaki giysiler, üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler mutlaka aranır.

Arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir. Aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu anlaşılırsa, bu kişiden, eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir.

Çıplak olarak arama, mümkün olduğunca kısa bir süre içinde bitirilir.

Önleme Aramasının Yapılması

Madde 23- 5, 6, 7 ve 10 uncu maddeler ile 20 nci maddenin birinci fıkrası hükümleri hariç yukarıdaki maddeler önleme aramasının icrasında da uygulanır.

Nezarethanelerde Yapılacak Arama

Madde 24- Nezarethanelerde yapılacak aramalar için Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği hükümleri saklıdır.

Yürürlük

Madde 25- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 26- Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet ve İçişleri Bakanları yürütür.

EK - 7**TECAVÜZCÜ SÜRÜSÜ**

(Yıldırım Türker/Radikal-13 Ekim 2003)

Takip ediyor musunuz? Dün, Jandarma Genel Komutanlığı, Ş.E.'ye tecavüz ettiği gerekçesiyle 405 (dört yüz beş) personeli hakkında açılan davaya ilişkin sadece birkaç gazetede çıkan haberlerden duyduğu rahatsızlığı dile getirdi:

"... abartılı olarak yansıtılan iddiamın.. basın organlarında yorum ve değerlendirmelere tabi tutulması ve 'Ş.E.'nin onur mücadelesi', 'Tecavüz skandalı büyüyor', 'Ş.E.'nin annesi de tecavüz uğramış'.. gibi başlık ve sloganlarla çarpıtılarak sunulmasının bölücü örgüt ve işbirlikçilerinin propaganda amaçlı gayelerinin bir parçası olabileceği değerlendirilmektedir." Haydi biz de bölücü işbirlikçileri olmaktan korkmayalım, Ş.E.'nin hikâyesini birlikte hatırlayalım. Ne sanıyordunuz? Yıllarca vatan mücadelesi kisvesi altında sürdürdüğünüz savaşın gerçek hikâyesi sonsuza kadar zafer kasalarınızda kilitli mi kalacaktır?

8 Ekim tarihli Radikal'de Ş.E.'nin hikâyesinin yanı başında 'Koruculara bir şans daha' başlıklı bir haber vardı. OHAL'in kaldırılmasının ardından silah taşıma ruhsatlarını 'bulundurma'ya çevirmeyen köy korucularına üç ay süre tanındığı ve haklarında açılmış soruşturma ve davaların düşürülmesinin öngörüldüğü, bu düzenlemeyle de 'teröre karşı devletin yanında yer alan vatandaşların mağdur olmamasının amaçlandığı' belirtilmiş. Köy korucularının OHAL süresince uyuşturucu kaçakçılığında gaspa çeşitli karanlık örgütlenmeler içinde üremiş bir tecavüzçüler ordusu olduğunun haberleri de zaman zaman ayyuka çıkmıştı. Devlet, yöre halkını zapturapt altına almak için tasarlanmış olduğu bu kirli kurumu başından atabilmek için nicedir çeşitli rüşvet programları çıkarmakla meşgul. Korucuların yörede kaçtığı, tecavüz edip ölümüne neden olduğu kadınların sayısı da çıkacak nasılsa bir gün.

'Gerçek hayat hikâyesi'

Ş.E., 1997'den bu yana canını güç bela atmış olduğu Almanya'da yaşıyor. Mardin Ağır Ceza Mahkemesi'nin aralarında rütbelilerin de bulunduğu 405 asker hakkında açtığı davanın mağduru olarak biliniyor. Mardin Derik'e bağlı Çayköy'ünde yaşayan Ş.E., ilk olarak 93 Kasım'ında gözaltına alınıyor. Suratına yediği yumrukla üç dişi kırılıyor. Bir üstegmen saçlarından tutup kafasını panzere vuruyor. Sonra karakol. Orada çıplak soyuyorlar. Onu bir araba lastiğinin içine yerleştirip ellerindeki sopayı cinsel organına sokuyorlar. Bu arada üstüne tazyikli su sıkıyorlar. O bir hafta boyunca tazyikli su, elektrik verme, tekerin içine sokma, filistin askısı, ayaklardan baş aşağı asma işkencelerinin yanı sıra defalarca tecavüze uğruyor. Bir hafta sonra savcılığa çıkarılmadan serbest bırakılıyor. Dört ay sonra, evi basılarak bir kez daha gözaltına alınıyor. Bu kez de aynı işkenceler ve iki hafta boyunca sürekli tecavüz. Yine savcıya çıkarılmadan, olanları anlatmaya kalkarsa kız kardeşlerini de aynı muamelenin beklediği tehdidiyle saliverilme. Ş.E., köyüne dönemeyip Derik'te akrabalarının evinde saklanmaya başlıyor. Ancak birkaç ay sonra köyüne dönüyor. Bir tarlada çalışmaya başlıyor. Bu kez de operasyona çıkan bir askeri birlik onu ve birkaç kişiyi tarladan alıp boşaltılmış köydeki evlerden birine sokuyor. Dayak yiyor. Ağzına tuz dolduruluyor. "İri, yeşil gözleri

olan bir subay vardı. Beni çıplak soyup üzerimden geçti. İşini bitirdikten sonra oradaki askerlere dönüp 'Siz de serbestsiniz' deyince bu kez de onlar üzerime saldırdı. Bayılana dek dört kişi daha tecavüz etti." Silah dipçigiyle dövülen Ş.E., öldü sanılıp oracıkta bırakılıyor. Gözünü hastanede açıyor. Birkaç ay sonra İzmir'deki akrabalarının yanına kaçıyor. Kimselerle konuşmaması, sık sık düşüp bayılması, sinir krizleri geçirmesi akrabaları kaygılandırıyor. Ş.E.'yi 1995 Ağustosunda Türkiye İnsan Hakları Vakfı tedavi merkezine götürüyorlar. Orada üç ay boyunca tedavi görüyor. Raporuna düşen, anlattığı hikâyelere uygun travma belirtileri, aşırı güvensizlik, majör depresif bozukluk ve yüksek anksiyete düzeyi. Sürekli kâbuslar gördüğü, dikkat toplamakta güçlük çektiği de raporda belirtilmiş. 1997 yılında köyünden gelen akrabalarının 'Askerler seni arıyor' haberi üstüne Almanya'ya kaçıyor. 98'de Almanya'da 'Kadına Yönelik Devlet Kaynaklı Şiddet' konulu bir panelde söz alıp ağlayarak başından geçenleri anlatınca tam beş yıl sonra başlayacak bir hukuki süreci tetiklemiş oluyor.

Ş.E.'nin babası 'örgüte yardım ve yataklık' suçlamasıyla gözaltına alınıp ağır bir işkenceden geçmiş. Kalbi kaldırmamış. Anası, babanın ölümüyle altı çocuğunu İzmir'e tarım işçiliğine göndermek zorunda kalmış. Ş.E.'nin anası I.E. de, kızı ilk tutuklandığında yan odada kızının çıplaklığını dinleyerek aynı muameleden geçiyormuş. O da kızının uzun süre yemeden içmeden kesildiğini, hiç konuşmadığını, ancak ikinci tutuklanmasından sonra hastaneye götürüldüğünde defalarca tecavüze uğramışlığının ortaya çıktığını anlatıyor. Kızının acılarından ve neden sonra rahminden ameliyat oluncaya dek kesilmeyen kanamalarından söz ediyor. Ana da daha sonra ağır işkenceye ve tecavüze maruz kalmış. O da dört yıl boyunca tedavi görmüş.

Ş.E. ve anası, o yörede gözaltında tecavüze uğrayan belki binlerce kadından ikisi. Güneydoğu'da özellikle 90-95 yılları arasında gözaltında tecavüzün sistematik olarak uygulandığını bilmeyen kaldıysa hatırlatalım. Bir örnek: O dönemin Derik Karakol Komutanı Yüzbaşı Musa Çitil, daha önce de Şükran Aydın'a tecavüz suçuyla yargılanmış, tabii ki delil yetersizliğinden beraat etmişti. Yörede namı bir işkenceci olarak tanınan yüzbaşı bu topraklarda yargılanamayınca iş AIHM'ye kalmış, Türkiye, işkence kurbanı Salih Tekin'e 25 bin sterlin tazminat ödemek zorunda bırakılmıştı. Karakolda askerlerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için mutlaka gözaltına alınmış bir kadın kurban buldurulduğu da ayyuka çıkmış 'söylentilerden'. Tecavüz, gerek kanıtlanması güç olduğundan, gerekse kurbanların başlarına geleni anlatamamasından, herkesin bilip kimsenin engelleyemediği bir gerçeklik olarak suratımıza sınıtıyor. Tecavüz kurbanlarının, 14 Haziran'da İstanbul'da kaçırılıp tecavüze uğrayan DEHAP İstanbul Kadın Kolları yöneticisi Gülbahar Gündüz gibi korkmadan onur mücadelesi verebileceği bir ortam hazırladık mı?

Tecavüze ortak

Bu topraklarda her nesilden kaç milyon kadının tecavüze uğrayıp hayatta kalmak adına yaşadıklarını sineye çekerek bir başına yaralarını sarmaya çalıştığını hiç düşündünüz mü? Gecenin bir vakti kan ter içinde uyanıp kâbuslarını

yapayalnız yaşamak zorunda olan; çocuklarını, yakınlarını, en önemlisi hayatlarını korumak için uğramış oldukları bu en vahşi saldırıyı unutmaya çalışan ne kadar kadın var yanımızda yöremizde. Solcu diye, Kürt diye, yoksul diye, fahişe diye, kocasının karısı diye, onun yeğeni bunun baldızı diye ve daha bütün insanlık hallerini sıralasak onlar diye, her şeyden geçtim kadın diye, 'kirletilmek' fiiliyle peçelenmiş diye her gün kaç kadın tecavüze uğruyor diye düşünmüşlüğünüz var mı? Mutlaka vardır. Çünkü sokaklarda, eviçlerinde, hayatın her köşesinde kadın cinselliğini küfre emanet etmiş dolanıp duruyorsunuz. Ancak birbirinizin anasını avradını bacısını sıradan geçirdiğinizde rahatlayabiliyorsunuz.

Birbirlerine yılışarak el veren saygıdeğer aile babaları tarafından iştahla ırzına geçilmiş kız çocuklarının gönüllü olup olmadığını tartışmayı biliyorsunuz çünkü. Sizden değil diye, HADEP'li diye, Dev-Solcu diye, fahişe diye, gülüp geçmeseniz bile içinizden sinsi bir 'Oh olmuş orospuya' geçiyor çünkü. Tecavüzcü Coşkun'u gıptaıyla kudurmuş bir tezahüratla karşılayan sizsiniz çünkü.

Çünkü Türk askeri yapmaz. Çünkü hepsi söylenti. Çünkü her şey bölücülerin ekmeğine yağ sürüyor. Çünkü kadındır, hak etmiştir.

Kadınlardan nefret eden bu toplum tecavüzcülere çanak tutuyor.

İkiyüzlülükle, korkaklıkla, alçakça susup görmezden gelerek. Kimileyin açıkça onaylayarak.

Pekiye neden her erkeğin anasına bacısına karısına küfredildiğinde bir cinayet makinesine döndüğünü, hele içkiliyse sel salya sümük bağını yumruklayıp ölüme koşar gibi yaptığını hâlâ anlayamadınız mı? Bu namus müsameresinde kadınına toz kondurmayan horoz kılığına bürünmek saklanmanın en mubah yolu da ondan.

TECAVÜZCÜ SÜRÜSÜ

(Ertuğrul Özkök/Hürriyet-14 Ekim 2003)

BİZ "Köşeler babamızın malı değildir" dedikçe, köşe başlarındaki hayasızlık daha da azıyor.

Adam, orduda üç beş kişinin katıldığı bir tecavüz iddiasıyla ilgili olarak bütün Silahlı Kuvvetler'e ana avrat gidiyor.

Yazısının başlığını "Tecavüzcü Sürüsü" koymuş.

VATAN KISVESİ

Bölücü çetelere karşı bu ülke tarihinin en büyük mücadelelerinden birini verip muzaffer çıkmış orduya bakın ne diyor:

"Yıllarca vatan mücadelesi kisvesi altında sürdürdüğünüz savaşın gerçek hikâyesi sonsuza kadar zafer kasalarınızda kilitli mi kalacaktır?"

Evet yanlış okumadınız.

"Tecavüzcü Sürüsü" başlıklı yazının altında, bu ülkenin ordusunun verdiği vatan mücadelesi bakın nasıl bir ifadeye indirgenmiş?

İşte o malum "Türk aydınının" şerefli bir orduya bakışı.

Binlerce şehit verilerek yapılmış bir mücadele, "vatan mücadelesi kisvesi altında sürdürülen savaş" haline getirilip ayaklar altına alınmıştır.

Ne diyeceğiz bu cümleye?

"Aydın muhalefeti mi?"

"Eleştirel bakış mı?"

Hadi oradan.

Tecavüzcü sürüsümüş.

Asıl tecavüzcü sürüsü bunlar.

Devletlerinin yaptığı her şeye tu kaka diyen, ordusunun attığı her adıma nefret kusan kafalar.

Toplumdaki sayıları üç beş, ama köşelerde üreme hızları tavana vurmuş.

Tecavüz olayı yargıya intikal etmiş.

Bu pislği yaptığı iddia edilenler üç beş kişi.

Ama kim olduğu bilinmediği için 405 insan zan altında.

Silahlı Kuvvetler de, "Suçlu varsa ortaya çıksın" istiyor.

TEFERRUAT

Ama sözde aydın için bütün bunlar teferruat.

Varsın yapan üç beş kişi olsun.

Sen muhalifsin ya, yak bütün orduyu gitsin.

Bir de bunun üzerine birikmiş öfkeni, iptidai kinini monte et.

Koskoca bir vatan mücadelesini bir cümlede "vatan mücadelesi kisvesi altında yapılan savaşa" indirge.

Üstüne de "Tecavüzcü Sürüsü" yaz.

O köşe babanın malı ya.

Kimse elini tutamaz ya.

Bunun adı "düşünce özgürlüğü" ya.

Çiz, karala, hacamat et gitsin.

Şerefli bir ordu harcanmış, binlerce şehidin kemikleri sızlamış, ne gam.

YANLIŞ MI DÜŞÜNÜYORUM

Sen akşam Beyoğlu'ndaki malum cemaatinle bir araya geldiğin zaman, birkaç mukallidinden "helal olsun"u ahırsın.

Zaten o gece vurduğun voli de bu olur.

Soruyorum.

Böyle insafsızlık olur mu?

Bir günlük marjinal racon uğruna mazisi fedakârlıklarla dolu, halkın gözünde hep bir numarada kalmış bir kurum böylesine pespaye cümlelerle karalanabilir mi?

Söyleyin Allah aşkına ben mi yanlış düşünüyorum?..

Bunun neresi aydınlık, neresi entelektüellik, neresi gazetecilik, neresi dürüstlük...

Ben tecavüz olaylarına en büyük tepkiyi gösteren gazetelerden birinde çalışıyorum.

Hiçbir tecavüz olayı karanlıkta kalsın istemem.

Tam aksine aydınlanması için elimden geleni yaparım.

Ama üç beş kişinin yol açtığı pis bir tecavüz yüzünden koskoca bir ordu yerle bir edilebilir mi?

Ne izan kalmış, ne adalet duygusu.

Ne haya, ne utanma...

Bunun adı, "entelektüellik".

Kendini alkışlayan cemaati, İstanbul'un üç beş kişisi ile bölücü örgütün Goebbels'leri.

Sen çıkıp bu hayasızlığa tepki gösterince de, adın "aydın düşmanına" çıkıyor.

UMUDUMU KESİYORUM

Tecavüzcü sürüsümüş.

Bunları gördükçe, köşelerden umudumu iyice kesmeye başlıyorum.

Oraları artık kurtarılmış iftira bölgeleri haline gelmiş de haberimiz yokmuş.

EK - 8

AYDINLAR DİLEKÇESİ

5 Mart 1984 tarihinde Cumhurbaşkanlığı ve Meclis Başkanlığı'na sunulan "Türkiye'de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler" başlıklı dilekçe şöyle:

Türkiye, henüz atlatamadığı en ağır bunalımlarından birini yaşamaktadır. Kuşkusuz, bu büyük bunalımdan toplumumuzun bütün kesimleri, katmanları ve görevlileri ortaklaşa sorumludur. Biz Türk aydınları, eksiklerimizin ve sorumluluğumuzun önemini ve önceliğinin bilincindeyiz. Bu bilinç, bize toplumumuzun sağlıklı ve güvenli bir düzene geçişiyle ilgili görüşlerimizi açıklama görev ve hakkını vermektedir.

Varolan düzenlemeler ve 2969 sayılı yasanın suç saymadığı çerçevede içinde görüşlerimizi açıklamayı gerekli görüyoruz. Bizler bu sınırlamaları benimsememekle birlikte, bu çerçevede içinde hareket etme durumundayız.

Bizler toplumumuzun akılcı yöntemler kullanarak aydınlık bir geleceğe ulaşacağına coşkuyla inanıyoruz. Bu inançla ve ortaklaşa sorumluluğumuzu üstlenip, kaynağını Anayasa'da bulan dilekçe hakkımızı kullanarak, kamu ile ilgili gözlem, düşünce ve istemlerimizi devletin en yüksek katlarına saygıyla sunuyoruz.

Aşağıda İmzası Bulunanların Türkiye'de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemleri

Demokrasi, kurumları ve ilkeleriyle yaşar. Bir ülkede demokrasinin temel harcını oluşturan kurum, kavram ve ilkeler yıkılırsa bunun zararlarını gidermek güçleşir.

Demokrasiyi kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırmak, biçimsel olarak koruyup içeriğini boşaltmak, onu yıkmak kadar tehlikelidir. Bu nedenlerle tarihsel birikime dayalı devlet yapımızı ayakta tutan kurum, kavram ve ilkelerinin korunmasını ve demokratik ortam içinde güçlenmesini savunmaktayız. Halkımız, çağdaş toplumlarda geçerli insan haklarının tümüne layıktır ve bunlara eksiksiz olarak sahip olmalıdır. Ülkemizin, insan haklarının güvenceleri yurt dışında tartışılır bir ülke durumuna düşürülmüş olmasını onur kırıcı buluyoruz. Yaşam hakkı ve insanca yaşama, örgütlü ve toplumsal varolmanın çağımızda hiçbir gerekçe ile ortadan kaldırılamayacak baş amacıdır; doğal ve kutsal bir haktır. Bu hakkın anlam kazanması, düşünceyi özgürce açıklamaya, geliştirmeye ve etrafında örgütlenmeye bağlıdır. Bireylerimizin yeni ve değişik düşünce üretmelerini, gösterilmeye çalışıldığı gibi, bunalımların nedeni değil, toplumsal canlılığın gereği sayıyoruz.

İnsanların son sığınağı olan adalet, insanca yaşamın da başlıca dayanağıdır. Bunun gerçekleşmesinin çağdaş hukuk devletinde geçerli yolları, adalet arayışının hiçbir şekilde engellenmemesini ve adalet ulaşmada olağanüstü yargı yollarına ve olağandışı yöntemlere başvurulmamasını gerektirmektedir. Olağanüstü yönetim biçimlerinin olağan sayılan dönemlerde süreklilik kazanmasının çağdaş demokrasi anlayışıyla bağdaşmayacağı görüşündeyiz.

Yargı kararı olmaksızın yurttaşların haklarının kısılması, tartışılması mümkün olmayan tek yanlı idari işlemlerle suç oluşturulması, siyasal hakların ellerden alınması, ve genel

suçlamalar yapılması, toplumsal yıkımlara yol açmaktadır. Dernek, kooperatif, vakıf, meslek odaları, sendika ve siyasal partilere girmenin ve açıklandığı zaman suç sayılmayan düşüncelerin sonradan egemen olan anlayışa göre, suç sayılması hukuk devleti kavramıyla bağdaşmaz.

Türkiye'nin yaşadığı yoğun terör eylemlerinden demokratik sistemin kendisi sorumlu tutulamaz.

Her örgütlü toplumun şiddet eylemleriyle mücadele etmesi kaçınılmaz görevidir. Ancak, devlet olmanın temel niteliği, terörle mücadelede hukuk ilkelerine bağlı kalmaktır. Terörün varlığı, hiçbir zaman, devletin de aynı yöntemlere başvurmasının gerekçesi olamaz.

Varlığı yasal kararlarla da kanıtlanan işkence insanlığa karşı suçtur. İşkencenin yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştürülmüş olmasından endişe ediyoruz. Ayrıca, özgürlüğü sınırlama amacını aşan cezaevi koşullarını da eziyet ve işkence sayıyoruz.

İşkencenin büsbütün ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Savunma, soruşturma ve suçlama ile birlikte başlamalıdır. Her türlü soruşturma ve kovuşturmada, hukuk devleti kuralları dışına çıkılır ve yargısal yöntemlerde en başta sanık mahkûm oluncaya kadar masumdur ilkesiyle vurgulanan evrensel güvenceler yok sayılırsa, keyfilik, özellikle siyasal davalarda yargılamanın temel unsurlarından biri olur.

Terör eylemlerinin oluşmasında toplumun bütün kesimlerinin sorumluluk payının olduğu göz önüne alınarak, ölüme dayalı çözüm düşüncesinin ortadan kaldırılması için, kesinleşmiş idam kararlarının infazlarının durdurulması ve ölüm cezalarının kaldırılması gereğine inanıyoruz.

Gecikmiş adaletin adaletsizlik olduğu evrensel gerçeğine dayanarak, görülmekte olan davaların bir an önce sonuçlandırılması gerektiği görüşündeyiz.

Suçları oluşturan, toplumsal ve siyasal koşullardır. Türkiye'nin içinde yaşadığı çalkantılı dönemin topluma yüklediği sorumluluk unutulmamalıdır. Bu nedenlerden ötürü ve sosyal barışa katkıda bulunmak için kapsamlı bir affi kaçınılmaz görüyoruz.

Kamu yaşamında iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırmanın yolu olan siyaset, toplumun tümünün yönetime katılmasıdır. Güncel siyasetin her ülkede görülen ve kaçınılmaz olan aksaklıkları, herkese açık olması gereken siyaset yoluyla topluma hizmetin engellenmesinin ve belirli zümrelerin, kişinin ve kişilerin tekeline bırakılmasının nedeni olamaz. Siyaset yalnızca idari kararlara indirgenemez.

Milli irade ancak, toplumun bütün kesimlerinin özgürce örgütlenebildiği düzenlerde anlam ifade eder. Kimsenin siyasal kanı ve felsefi düşüncesinden ötürü suçlanmadığı, hiçbir yurttaşın dinsel inançlarından dolayı kınanmadığı ülkelerde milli irade en üstün güçtür. Bu üstün gücün meşruluğu, temel hak ve özgürlüklere karşı takındığı tavra bağlıdır.

Çoğunluk iradesinin özgürce belirlenmesini engelleyen

koşullar demokrasiye aykırıdır. Bunun gibi, çoğunluk iradesini bahane ederek temel hakları yok etmek de demokrasi ile bağdaşmaz.

Tarihsel gelişim süreci içinde demokratik anayasaların amacı, kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına almaktır. Bireyi devlet karşısında güçsüzleştiren düzenlemeler, hangi ad altında getirilirse getirilsin, demokrasiden uzaklaşma anlamına gelir. Bu durumda, demokratik yaşamın kaynağı olması gereken Anayasa, demokrasinin engeli olur.

Başta siyasal partiler olmak üzere, sendikalar, mesleki kuruluşlar ve dernekler, demokratik yaşamın vazgeçilmez dayanaklarıdır. Mesleki örgütlenmeler, üyelerinin dayanışma ve ekonomik çıkarlarını savunmakla görevli oldukları kadar, siyasal partilerle birlikte, birey ve grupların demokratik özgürlüklerini korumanın ve yönetime katılmalarının aracı ve etkeni de olmalıdır. Bu nedenle, örgütlenme ve katılım haklarının anayasal düzenlemeler içinde en geniş güvenceye kavuşturulması gerektiğine inanıyoruz.

Bir toplumun yaşayışında, özgürlük, çeşitlilik ve yenilik öğelerinin bulunması, toplumun geleceği ve gelişmeye açık tutulması için zorunludur. Bu bakımdan her türlü düşünce üretimi korunmalı, yeni öneriler kamuya özgürce sunulabilmelidir. Özgür basın, demokratik düzeni bütünleyen temel öğelerden biridir. Bunun sağlanması için, bağımsız, denetimsiz ve çok yanlı olarak toplumun kendinden haberli olması, değişik düşüncelerin özgürce yansıtılması ve her türlü eleştirinin basında yer bulması zorunludur. Çok yönlü kamuoyu oluşması ve yönetimin demokratik denetimi ancak böyle bir basınla gerçekleştirilebilir. Yine bu nedenlerle ve yansızlığın en koşulu olarak TRT'nin de özerkliğinin sağlanması gerektiğine inanıyoruz.

Eğitimin temel amacı, özgür düşünceli, bilgili, becerili ve üretici insan yetiştirmektir. Bunun tersine, tek tip insan yaratmaya çalışmak, çağdaş gelişmeler ve çoğulcu demokrasiyle bağdaşmaz. Çağdaş demokrasi, dünyaya eleştirel gözle bakabilen insan yetiştirmeyi amaçlar. Toplumun en yetişkin kesimi olan üniversitelerin özerklikten yoksun bırakılarak kendi kendilerini

yönetmeye layık olmadıklarının ileri sürülmesi, ülkemizde demokrasinin işleyebileceğini inkâr etmek anlamına gelir. Bütün yüksek öğretim kurumlarının, atamalarla oluşturulan aşırı yetkili bir kurulun buyruğuna verilmesi, hem gençlerin iyi yetiştirilmesini, hem de bilim yapılmasını şimdiden engellediği gibi ülkenin geleceği için büyük kaygılar da doğurmaktadır. Bu nedenle, YÖK düzeninin bir an önce seçim ilkesine dayalı özerklik yönünde değiştirilmesini gerekli görüyoruz.

Fikir ve sanat ürünlerinin serbestçe oluşmasını engelleyen hukuki ve fiili sınırları kaldırmak ve her yurttaşla birlikte, düşünce ve sanat adamlarını da genel güvencelerle donatmanın bir uygarlık koşulu olduğunu önemle belirtmek isteriz. Sağlıklı bir toplumsal gelişme, her türlü sanat yapıtlarının üretiminde ve yayımında özgürlüğü, kültürel yaratıyı son derece sınırlayan sansürün toptan kaldırılmasını, hiçbir konunun tabu haline getirilmemesini, ceza sorumluluğunun yalnız olağan yargı mercilerince saptanmasını gerektirir.

Bütün bunların ışığında, topluma karşı sorumluluklarının bilincinde olan bizler, çağdaş demokrasinin, ayrı ayrı ülkelerin özel koşullarına göre uygulamadaki değişikliklere karşın, değişmeyen bir özü olduğuna bu özü oluşturan kurum ve ilkelerin bizim ulusumuzca da benimsenmiş bulunduğu, bunlara aykırı düşen yasal düzenleme ve uygulamaların demokratik yöntemlerle ortadan kaldırılması gerektiğine, yaşadığımız bunalımdan, böylelikle, sağlıklı ve güvenli olarak çıkılacağına olanca içtenliğimizle inanmaktayız.

Bu dilekçe, ilgili makama, Avrupa Konseyi'nin Türkiye'deki demokrasi ve insana haklarına ilişkin kararından sonra sunulacaktır. Bunun nedeni, bu dilekçenin verilmesinin çeşitli çevrelerce bilerek ya da bilmeyerek yanlış yorumlanmasını veya kötüye kullanılmasını önlemektir.

Bu dilekçe 1300 aydın tarafından imzalanmış olup imzalı kopyalar Ankara, Altındağ 1. Noteri'ne emanet olarak teslim edilmiştir.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI'NIN YAYINLARI

- 1- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1991 (Türkçe-İngilizce)
- 2- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1992 (Türkçe-İngilizce)
- 3- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1990-1992 (Türkçe-İngilizce)
- 4- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1993 (Türkçe-İngilizce)
- 5- İşkence Dosyası - 12 Eylül 1980-1994 (Türkçe-İngilizce)
- 5/2 İşkence Dosyası - 12 Eylül 1980-1995 (Genişletilmiş 2. Baskı)
- 6- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1993 (Türkçe-İngilizce)
- 7- Abidin Dino-İşkence Desenleri (Yayın numarası verilmemiştir)
- 8- Güneydoğu'da Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Personelinin Sorunları (Türkçe-İngilizce)
- 9- Emil Galip Sandalcı'ya Armağan
- 10- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1994 (Türkçe-İngilizce)
- 11- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1994 (Türkçe-İngilizce)
- 12- Düşünce Özgürlüğü ve Göç
- 13- THIV Tedavi Merkezleri Raporu (Türkçe-İngilizce)
- 14- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1995 (Türkçe-İngilizce)
- 15- TIHV Tedavi Merkezleri Raporu 1996 (Türkçe-İngilizce)
- 16- TIHV Yargıda (1998) (Türkçe-İngilizce)
- 17- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1997 (Türkçe-İngilizce)
- 18- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1996 (Türkçe-İngilizce)
- 19- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1997 (Türkçe)
- 20- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1997
- 21- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1998
- 22- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1998 (İngilizce)
- 23- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 1999
- 24- İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu- "İstanbul Protokolü"
- 25- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2000 (Türkçe-İngilizce)
- 26- Türkiye İnsan Hakları Hareketi 1. ve 2. Konferansları 1998-1999 Bildirileri
- 27- Tek Başına Orkestra "Mahmut Tali Öngören"
- 28- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2001 (Türkçe-İngilizce)
- 29- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2001 (Türkçe-İngilizce)
- 30- Türkiye İnsan Hakları Raporu 1999 (Türkçe)
- 31- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2000 (Türkçe)
- 32- Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2002 Bildirileri
- 33- Türkiye İnsan Hakları Raporu 2002
- 34- Türkiye İnsan Hakları Hareketi konferansı 2002 Bildirileri
- 35- TIHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu 2002